EM. TERQUEM
BOOKSELLER
PARIS 15 RUE SCRIBE
NEW YORK 14 BEAVER ST

Digitized by the Internet Archive
in 2010 with funding from
University of Toronto

http://www.archive.org/details/mesainikbiblioth02sath

ΜΕΣΑΙΩΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

ΕΠΙΣΤΑΣΙΑι

Κ. Ν. ΣΑΘΑ.

Ἐρευνᾶτε τὰς γραφάς (Ἰωάννης).

ΤΟΜΟΣ Β.

ΧΡΟΝΟΓΡΑΦΟΙ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΚΥΠΡΟΥ.

ΝΕΟΦΥΤΟΣ ΕΓΚΛΕΙΣΤΟΣ — ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ ΓΕΡΜΑΝΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ, ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΠΑΠΑ — ΜΑΡΤΥΡΙΟΝ ΚΥΠΡΙΩΝ. ΛΕΟΝΤΙΟΣ ΜΑΧΑΙΡΑΣ — ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΒΟΥΣΤΡΩΝΙΟΣ. ΑΝΕΚΔΟΤΑ ΝΟΜΙΣΜΑΤΑ.

12005 10/1/12

ΕΝ ΒΕΝΕΤΙΑι
ΤΥΠΟΙΣ ΤΟΥ ΧΡΟΝΟΥ.
1873.

ΓΕΩΡΓΙΩι ΑΛ. ΜΑΥΡΟΚΟΡΔΑΤΩι

ἐνθέρμῳ ζηλωτῇ τῶν περὶ τὰς ἱστορικὰς
παραδόσεις τοῦ Πανελληνίου ἐρευνῶν,

ΕΥΓΝΩΜΟΝΩΣ ΑΝΑΤΙΘΕΤΑΙ.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ.

Ὁ Β' οὗτος τόμος τῆς ἐμῆς συλλογῆς περιέχει πλήρη σειρὰν ἀνεκδότων χρονογράφων τοῦ ὑπὸ τὴν γαλλικὴν δυναστείαν τῶν Λουζινιανῶν βασιλείου τῆς Κύπρου. Πρὶν δὲ λαλήσω περὶ τῶν πολυτίμων τούτων μνημείων τοῦ μεσαιωνικοῦ ἑλληνισμοῦ, ἀναγκαῖον κρίνω ἵνα ἐκθέσω ἐν συντομίᾳ τὰ ἐν Κύπρῳ συμβάντα ἀπ' αὐτῆς τῆς πρώτης τοῦ χριστιανισμοῦ ἑκατονταετηρίδος μέχρι τῆς ἐποχῆς καθ' ἣν διὰ παντὸς ἀπεκόπη τοῦ ἑλληνικοῦ σώματος ἡ ἑλληνὶς αὕτη νῆσος, συμπληρῶν οὕτω τὰ νῦν ἐκδιδόμενα χρονικὰ αὐτῆς.

Ὁριστικῶς ἡ Κύπρος συγχωνευθεῖσα τῷ Ρωμαϊκῷ κράτει (30 Π. Χ.) ἐδιοικεῖτο ὑπὸ ἀνθυπάτου ἑδρεύοντος ἐν Πάφῳ (1), ἀντὶ τῆς τέως μητροπόλεως Σαλαμῖνος. Ἐπειδὴ δὲ οἱ συγγραφεῖς τῶν Ρωμαϊκῶν χρόνων ἐν παρόδῳ ἀναγράφουσι τὰς συνεχεῖς συμφοράς, ἃς ὑπέστη ἡ πάλαι εὐδαίμων νῆσος, δυστυχῶς ὀλιγίστας, καὶ ταύτας ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ συγκεχυμένας εἰδήσεις ἔχομεν.

Ὁ χριστιανισμὸς κηρυχθεὶς ἐν Κύπρῳ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Παύλου καὶ τοῦ μαθητοῦ αὐτοῦ ἀποστόλου Βαρνάβα, ἐκ Σαλαμῖ-

(1) Πράξεις Ἀποστόλων, ΙΓ', 6, 7.

(2) Εὐσεβίου χρονικὸν κανόνων, σελ. 381, ἔκδ. Μεδιολάνου. Γεωργίου Συγκέλλου χρονογραφία σελ. 657, ἔκδ. Βόννης.

νος καταγομένου, δὲν ἀπήντησε παρὰ τοῖς ἐνταῦθα Ἕλλησι τὴν πεισματικὴν ἐκείνην ἀντίστασιν, τὴν ἀλλαχοῦ κατὰ τοῦ νέου δόγματος ἀναπτυχθεῖσαν· ὅθεν καὶ ἐξαιρετικῶς πως οἱ ἐν Κύπρῳ χριστιανοὶ διετήρησαν τὸ ὄνομα Ἕλληνες, μὴ θεωρούμενον, ὡς ἀλλαχοῦ ταὐτόσημον τῷ εἰδωλολάτραι. Ἀπ' ἐναντίας σφοδρὸν κατὰ τοῦ χριστιανισμοῦ ἐκήρυξαν πόλεμον οἱ ἐν τῇ νήσῳ οἰκοῦντες πολυάριθμοι καὶ πλούσιοι Ἰουδαῖοι, τῶν ὁποίων ἡ λύσσα παρεξετράπη καὶ εἰς τρομερὰς σφαγάς. Ἐν ἔτει 116, οἱ τελευταῖοι οὗτοι ἔχοντες ἐπὶ κεφαλῆς Ἀρτεμίωνά τινα, κατέσφαξαν μυριάδας χριστιανῶν καὶ κατέσκαψαν τὴν Σαλαμῖνα (1)· ἀλλὰ τὸ κακούργημα δὲν παρῆλθεν ἀτιμώρητον· ὁ ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Τραϊανοῦ σταλεὶς στρατηγὸς Λούσιος κατέσφαξε καὶ ἐξεδίωξε πανοικὶ τῆς νήσου τοὺς λυσσώδεις χριστιανομάχους, πρὸς οὓς ἐπ' οὐδεμιᾷ προφάσει ἐπετράπη εἰς τὸ ἑξῆς ἡ ἐν Κύπρῳ προσέλευσις· μετὰ τοσαύτης δὲ αὐστηρότητος ἐτηρήθη τὸ διάταγμα τοῦτο, ὥστε καὶ ἐάν τις τοῦ ἀποβλήτου ἔθνους ἐξ ἀνωτέρας βίας προσωρμίζετό ποτε εἰς τὴν νῆσον, ἐφονεύετο.

Ληγούσης τῆς τετάρτης ἑκατονταετηρίδος ὁ χριστιανισμὸς εἶχε μὲν ἐξαπλωθῆ ἀνὰ τὴν νῆσον, ἐπάλαιεν ὅμως ἔτι σφοδρῶς κατὰ τῶν εὐαρίθμων μὲν πλὴν πλουσίων ἐθνικῶν, καὶ ἰδίᾳ κατὰ τῶν λυμαινομένων αὐτὸ τὸ σῶμα αὐτοῦ πολυειδῶν αἱρέσεων. Τὴν παντελῆ δὲ τῆς Κύπρου ἐκχριστιάνισιν συνεπλήρωσεν ὁ μέγας τῆς ἐκκλησίας πατὴρ Ἐπιφάνιος, ἐπίσκοπος Κυπρίων, προσηλυτίζων διὰ τῶν χριστιανικῶν αὐτοῦ ἀρετῶν τοὺς

(1) Δίωνος, Ρωμαϊκὴ Ἱστορία, Β΄, σελ. 321, ἔκδ. Bekker. Δυστυχῶς καὶ τὸ μέρος τοῦτο τοῦ πολυτίμου συγγράμματος τοῦ Κασσίου γινώσκεται μόνον ἐκ τῆς ἐπιτομῆς Ἰωάννου τοῦ Ξιφιλίνου. Ὁπωσδήποτε ὅμως, ἢ αὐτὸς ὁ συγγραφεύς, ἢ ὁ ἐπιτομεύς, ἐπὶ τὸ ὑπερβολικώτερον ἀνέγραψαν τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐν Κύπρῳ σφαγέντων εἰς εἴκοσι καὶ τέσσαρας μυριάδας. Παραβ. Εὐσέβιον καὶ Σύγκελλον, ὡς ἀνωτέρω.

ἐθνικούς, καὶ διὰ τῆς μελιρρύτου αὐτοῦ γλώσσης καταπολεμῶν τὰς σοφιστείας τῶν αἱρετικῶν, τῆς πεισμονῆς τῶν ὁποίων μὴ δυνηθεὶς ἐπὶ τέλους νὰ κατισχύσῃ, ἔπεισε τὸν αὐτοκράτορα Θεοδόσιον τὸν Α' ν' ἀπαλλάξῃ τὴν ὀρθόδοξον νῆσον τῶν ὀχληρῶν τούτων οἰκητόρων (1).

Ἀλλὰ πρὸς τῇ ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων διαπραχθείσῃ σφαγῇ καὶ ἄλλαι συμφοραὶ συνετέλεσαν πρὸς σημαντικὴν μείωσιν τοῦ πληθυσμοῦ τῆς ἀτυχοῦς νήσου· συνεχεῖς δηλονότι σεισμοὶ κατέσκαψαν τὰς μᾶλλον πολυάνδρους αὐτῆς πόλεις (2), καὶ αὐχ-

(1) « Ποτὲ οὖν συνῆρεν λόγους Ἐπιφάνιος πρὸς Ἀέτιον τὸν ἐπίσκοπον τῶν Οὐαλεντιανῶν· ἦσαν γὰρ πλήθη ἐπὶ τῆς Κωνσταντίας τῆς αἱρέσεως ταύτης... Ἦσαν δὲ καὶ ἄλλαι αἱρέσεις ἐν τῇ Κυπρίων χώρᾳ, οἵτινές εἰσιν αὗται, Ὀφῖται, Σαβελλιανοί, Νικολαΐται, Σιμωνιανοί, Βασιλειδιανοί, Καρκοκρατιανοί· περὶ τούτων Ἐπιφάνιος ἔγραψεν ἐπιστολὴν τῷ βασιλεῖ Θεοδοσίῳ, ὅπως ἀπὸ διατάξεως βασιλικῆς τούτους διώξει τῆς νήσου· ἦσαν γὰρ ἄνδρες πλούσιοι ἐν αὐτοῖς, οἵτινες καὶ ἐνεπιστεύοντο χρείας δημοσίας, καὶ ἐταπείνουν τοὺς ὀρθοδόξους. Δεξάμενος οὖν ὁ βασιλεὺς τὰ γράμματα παρ' Ἐπιφανίου, ἐποίησεν τύπον τοιοῦτον· εἴ τις τῷ πατρὶ Ἐπιφανίῳ τῷ ἐπισκόπῳ τῆς Κυπρίων χώρας οὐχ ὑπακούει διὰ τῶν θείων λόγων, ἐξέρχεσθαι τῆς νήσου, καὶ ὅπου θέλει κατοικείτω· εἰ δέ τινες φίλοι ὄντες καὶ τέκνα τῆς μετανοίας, καὶ ὁμολογοῦσιν τῷ κοινῷ πατρὶ ὅτι πλανηθέντες βουλόμεθα εἰς τὴν ὁδὸν τῆς ἀληθείας ἐλθεῖν, μεινάτωσαν ἐπὶ τῆς νήσου διδασκόμενοι ὑπὸ τοῦ κοινοῦ πατρός· Τοῦ οὖν τύπου παρὰ στρατευομένου ἐλθόντος καὶ ἐμφανισθέντος, πολλοὶ ἐπείσθησαν ἐξ αὐτῶν Ἐπιφανίῳ· οἱ δὲ μὴ πεισθέντες ἐδιώχθησαν ἐκ τῆς νήσου. » Πολυβίου ἐπισκόπου Ῥινοκουρούρων, βίος Ἐπιφανίου, σελ. 63, 65, 73, ἐν τῇ ἐκδόσει τῶν ἁπάντων Ἐπιφανίου ὑπὸ G. Dindorfii.

(2) Ἐπὶ Οὐεσπεσιανοῦ « ἐν Κύπρῳ τρεῖς πόλεις σεισμῷ κατεπτώθησαν ». Εὐσέβιος, σελ. 377. Ὁ ἅγιος Ἱερώνυμος γράφων τῷ 390 λέγει περὶ Πάφου. « Ingressus (ὁ Ἱλαρίων) ergo Paphum, urbem Cypri nobilem carminibus poetarum, quae frequenter terraemotu lapsa, nunc ruinarum tantum vestigiis quid olim fuerit, ostendit ». Vita S. Hilerionis Eremitae.

μὸς καὶ λιμὸς διαρκῶς ἐμάστισαν αὐτήν (1)· ὥστε, ἐὰν μὴ ἔρημον, καθὰ παραδίδουσιν οἱ μεταγενέστεροι τῆς νήσου χρονογράφοι, τὰ μάλιστα ὅμως λιπανδροῦσαν εὗρε τὴν Κύπρον ἡ ἁγία Ἑλένη.

Ἐξ Ἱεροσολύμων ἐπαναστρέφουσα ἡ μήτηρ τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου (327) προσωρμίσθη ἐν τῇ ἀνατολικῇ τῆς νήσου παραλίᾳ, ὅπου τὸ χωρίον Μάριον (Μαρίν)· συγκινηθεῖσα δ' ἐπὶ τῇ λιπανδρίᾳ καὶ τῇ παρεπομένῃ ἐρημώσει τοῦ ἄλλοτε ἀκμάζοντος τούτου βασιλείου, ἔκτισεν ἐκκλησίας πρὸς ἃς ἐδωρήσατο καὶ τμήματα τοῦ ἀνευρεθέντος πολυτίμου Σταυροῦ τοῦ Σωτῆρος, καὶ ἐπανακάμψασα συνέστησεν εἰς τὴν ἐξαιρετικὴν προστασίαν τοῦ κοσμοκρατοῦντος υἱοῦ αὐτῆς τὴν ὡραίαν, πλὴν ἀναξιοπαθοῦσαν νῆσον.

Ὁ Κωνσταντῖνος ἔπεμψε διοικητὴν τῆς Κύπρου τὸν ἀρχικαμηλοκόμον (2) Καλόκαιρον, ὅστις δραστηρίως εἰργάσθη πρὸς εὐημερίαν αὐτῆς (3).

Οἱ πλεῖστοι τῶν περὶ Κύπρου γραψάντων νεωτέρων θεωροῦσι κτίσμα τοῦ αὐτοῦ Κωνσταντίνου τὴν εἶτα μητρόπολιν τῆς νήσου Κωνσταντίαν, κτισθεῖσαν ἐπὶ τῶν ἐρειπίων τῆς ἐκ σφοδρῶν καὶ συνεχῶν σεισμῶν κατασκαφείσης Σαλαμῖνος· ἀλλ' ὁ αὐθαίρετος οὗτος ἰσχυρισμὸς ἀντίκειται πρὸς ὅλην τὴν ἱστορίαν. Ὁ ἀρχαιό-

(1) Ἐπὶ τὸ ὑπερβολικώτερον παριστῶσιν ὅ τε Μαχαιρᾶς καὶ οἱ ἄλλοι χρονογράφοι τὰ ἐπὶ τῆς νήσου ἀποτελέσματα τῆς σιτοδείας ἐκείνης· ἀπ' ἐναντίας δὲ ὁ καθ' ἡμισεῖαν ὅλην χιλιετηρίδα προγενέστερος τούτων Θεοφάνης ἀναγράφων τὸν λιμὸν ἐκεῖνον, μαστίσαντα πᾶσαν τὴν Ἀνατολὴν ἐπιφέρει, ὅτι οἱ λιμοθνῆτες ἐπήρχοντο κατὰ τῆς Κύπρου, καὶ λῃστρικῶς ἥρπαζον τὰ σιτηρά (Χρον. σελ. 42 ἔκδ. Βόννης).

(2) «Magister pecoris camelorum» Victoris, Historia Romana cap. 41. Τὸ οὐκ εὐκαταφρόνητον τότε ἀξίωμα τοῦ ἀρχικαμηλοκόμου ἀντιστοιχεῖ τῷ ὕστερον λογοθέτῃ τῶν ἀγελῶν.

(3) Κυπριανοῦ, Ἱστορία Κύπρου, σελ. 98.

τερος τῶν βυζαντινῶν χρονογράφων Θεοφάνης γράφει, ὅτι καθ' ὃ ἔτος ὁ λιμὸς ἐμάστιζε τὴν Ἀνατολὴν (333) «σεισμοῦ λαβροτάτου γενομένου ἐν Κύπρῳ, Σαλαμίνη πόλις κατέπεσεν, καὶ ἱκανὴν πληθὺν διέφθειρεν» (1). Ταὐτὰ δ' ἐπαναλαμβάνει ἰδίαις σχεδὸν λέξεσι καὶ ὁ Κεδρηνός (2)· ἀλλ' οὐδεὶς τούτων προστίθησιν, ὅτι ὁ τότε βασιλεύων Κωνσταντῖνος ἀνέκτισε τὴν καταπεσοῦσαν πόλιν, μετονομάσας ταύτην Κωνσταντίαν· ἀπ' ἐναντίας μάλιστα ἐξ αὐτοῦ τοῦ Θεοφάνους πληροφορούμεθα, ὅτι ἡ πόλις μὴ ἄρδην καταστραφεῖσα, ἐξηκολούθει φέρουσα τὸ παλαιὸν ὄνομα Σαλαμὶς καὶ πολὺ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Κωνσταντίνου, δηλαδὴ μέχρι τοῦ ἔτους 343, ὅτε πραγματικῶς ἐξ ὁλοκλήρου κατεσκάφη ὑπὸ τοῦ τότε κλονίσαντος τήν τε Ἀνατολὴν καὶ τὴν Δύσιν τρομεροῦ σεισμοῦ, καθ' ὃν κατεπτώθη ἡ Νεοκαισάρεια τοῦ Πόντου, ἡ Ρόδος κατέπεσεν, τὸ Δυρράχιον διεφθάρη, ἡ Ρώμη ἡμέρας τρεῖς ἐκινδύνευσε σειομένη, τῆς Καμπανίας δώδεκα πόλεις διεφθάρησαν, καὶ ἡ Ἀντιόχεια καὶ ἄλλαι τῆς Ἀνατολῆς πόλεις ἔπαθον. Ἰδοὺ δὲ πῶς συμπληροῖ τὴν ἐπὶ τοῦ σεισμοῦ τούτου καταστροφὴν τῆς Σαλαμῖνος ὁ Θεοφάνης «σεισμοῦ γενομένου μεγάλου ἐν Κύπρῳ Σαλαμίνης τῆς πόλεως τὰ πλεῖστα κατέπεσε» (3). Ἰωάννης δὲ ὁ Ἀντιοχεύς, κατὰ τοὺς αὐτοὺς περίπου χρόνους ἀκμάσας καθ' οὓς καὶ ὁ Θεοφάνης, λεπτομερέστερον ἀφηγεῖται τὸ γεγονός. «Ἐν δὲ τῇ αὐτοῦ (βασιλείᾳ Κωνσταντίου τοῦ Χλωροῦ 4) ἔπαθεν ὑπὸ θεομη-

(1) Χρονογραφία, I, σελ. 43.

(2) Χρονογρ. I, σελ. 519 ἔκδ. Βόννης.

(3) Χρονογρ. σελ. 56.

(4) Συγχύσας τὸν πάππον πρὸς τὸν ἔγγονὸν ὁ Μαλαλᾶς ἐσφαλμένως ἀνάγει τὸ συμβὰν ἐπὶ τῆς βασιλείας Κωνσταντίου τοῦ Χλωροῦ, ὅστις οὐδέποτε ἐκράτησε τῆς Ἀνατολῆς, ὑποκειμένης τῷ συμβασιλεύσαντι αὐτῷ Διοκλητιανῷ. (Χρονογ. σελ. 313 ἔκδ. Βόννης).

νίας Σαλαμιὰς πόλις τῆς Κύπρου, ὑπὸ σεισμοῦ καταποντισθεῖσα εἰς τὴν θάλασσαν τὸ πολὺ αὐτῆς μέρος, τὸ δὲ λοιπὸν ἕως ἐδάφους ἔπεσεν· ἥντινα ἀνεγείρας ὁ αὐτὸς Κωνστάντιος, καὶ πολλὰ πάνυ φιλοτιμησάμενος καὶ κτίσας, καὶ τοῖς ζήσασι πολίταις συγχωρήσας συντελείας ἐπὶ ἔτη τέσσαρα καὶ κτίσας διαφόροις κτίσμασι τὴν πρώην μὲν λεγομένην Σαλαμιάδα, ἐξ ἐκείνου δὲ μετακληθεῖσαν Κωνσταντίαν, ἥτις ἤδη νῦν μητρόπολις τῆς Κύπρου ».

Κατὰ τὴν ἐποχὴν δὲ ταύτην (343) ἐβασίλευεν ὁ υἱὸς τοῦ Κωνσταντίνου Φλάβιος ὁ Κωνστάντιος, ὅστις ζῶντος μὲν τοῦ πατρὸς εἶχε τὴν διοίκησιν τῆς Ἀνατολῆς (325), μετὰ δὲ τὸν θάνατον αὐτοῦ διαμοιράσας πρὸς τοὺς δύο ἑτέρους ἀδελφοὺς τὸ κράτος, ἐκράτησε δι' ἑαυτὸν τὸ βασίλειον τῆς Ἀνατολῆς (338), καὶ μετὰ δὲ τὴν τελευτὴν καὶ τούτων παρέμεινε μονοκράτωρ (342)· διατρίβων δὲ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐν τῇ ἕδρᾳ τῆς Ἀνατολικῆς ὑπαρχίας, τῇ Ἀντιοχείᾳ, ἢ διότι ἐπροτίμα ταύτην τῆς ὑπὸ τοῦ πατρὸς ἀναδειχθείσης νέας ἕδρας τοῦ κράτους, ἢ τὸ πιθανώτερον ἵν' αὐτοπροσώπως ἐπιτηρῇ τὰς καθ' ἑκάστην ἀπειλουμένας ὑπό τε τῶν Περσῶν καὶ ἄλλων βαρβάρων χώρας, ἐξαιρετικῶς ἐνταῦθα πολλὰ καὶ σπουδαῖα κοινωφελῆ ἔργα ἐξετέλεσε, καὶ ἄλλας πόλεις ἔκτισεν εἰς τιμὴν αὐτοῦ Κωνσταντίας μετονομασθείσας, ὡς τὴν περὶ Ἄμιδαν, καὶ τὴν ἀντικρὺ τῆς Κύπρου τέως καλουμένην Ἀντάραδον (1).

Ὅτι δὲ ἡ ἐν ἔτει 343 κατασκαφεῖσα Σαλαμὶς ἀμέσως ἀνεκτίσθη ὑπὸ τοῦ Κωνσταντίου, ἀναδείξαντος μητρόπολιν τῆς νήσου τὴν ἐπώνυμον αὐτοῦ πόλιν, καὶ διὰ πολλῶν ἀγαθοεργιῶν ἐνισχύσαντος τὸν συνοικισμὸν αὐτῆς, πληροφορούμεθα καὶ ἐκ τῶν τριῶν βιογράφων καὶ μαθητῶν τοῦ ἁγίου Ἐπιφάνους, ἰδίᾳ δὲ τοῦ Πολυβίου· καθ' ἣν ἐποχὴν ἐπεσκέφθη τὸ πρῶτον

(1) Θεοφάνης, σελ. 54, 57.

τὴν νέαν ταύτην τῆς Κύπρου μητρόπολιν ὁ ἱερὸς ἀνήρ, δηλαδὴ μετὰ πέντε περίπου ἔτη ἀπὸ τῆς καταστροφῆς αὐτῆς (348), καὶ καλῶς κατῳκημένη ἦτο, καὶ ἀδιακρίτως ἐκαλεῖτο Σαλαμὶς καὶ Κωνσταντία, ὡς μὴ λησμονηθέντος ἔτι ἐντελῶς τοῦ ἀρχικοῦ ὀνόματος. Ἡ τελευταία δὲ μετωνυμία ὁριστικῶς ἐπεκράτησε περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ ἐπομένου αἰῶνος· διότι ἐνῷ οἱ εἰρημένοι βιογράφοι, ἐν μὲν τῇ ἀρχῇ τῆς διηγήσεως μᾶλλον γράφουσι Σαλαμῖνα τὴν πόλιν, περὶ τὸ τέλος προτιμῶσι τὸ νέον ὄνομα αὐτῆς Κωνσταντία (1). Καὶ ὁ περὶ τοὺς αὐτοὺς δὲ χρόνους ἀκμάσας καὶ κάλλιστα τὴν Κύπρον γινώσκων ἅγιος Ἱερώνυμος γράφει (404) ἐν τῇ ἐπιστολῇ τῇ λεγομένῃ Παύλας Ἐπιτάφιον « Salaminae Cypri, quae nunc Constantia dicitur ».

Ἀλλ᾽ ἐπανέλθωμεν εἰς τὸν Καλόκαιρον· οὗτος μὴ ἐπιλαθόμενος τῶν περὶ αὐτονόμου βασιλείας ἱστορικῶν παραδόσεων τῆς ὑπ᾽ αὐτοῦ διοικουμένης Κύπρου, ἐπλήρωσε διὰ τῆς ζωῆς αὐτοῦ καὶ τῶν συμμετόχων τὸ ἀπερίσκεπτον κίνημά του. Καὶ καθὰ μὲν λέγει ὁ Θεοφάνης καὶ ὁ ἀντιγράφων αὐτὸν Κεδρηνός, ζῶντος ἔτι τοῦ Κωνσταντίνου ἤγειρεν ἐν τῇ νήσῳ τὴν σημαίαν τῆς ἀποστασίας ὁ Καλόκαιρος (334), καθὰ δὲ μᾶλλον ὡρισμένως σημειοῖ ὁ ἀρχαιότερος καὶ μᾶλλον ἀξιόπιστος διὰ τὰς περὶ Κύπρου εἰδήσεις ἅγιος Ἱερώνυμος (2), ἅμα τῷ θανάτῳ τοῦ αὐτοκράτορος ἐξερράγη τὸ ἐν Κύπρῳ κίνημα. Ὅπως καὶ ἂν ἔχῃ τὸ πρᾶγμα, θνησιγενὴς ἀπέβη ἡ ἀνταρσία· διότι

(1) Πολυβίου ἐπισκόπου Ρινοκουρούρων καὶ δύο ἀνωνύμων, βίοι τοῦ ἁγίου Ἐπιφανίου (Ἐν τῇ ἐκδόσει τῶν ἁπάντων τοῦ Ἐπιφανίου ὑπὸ G. Dindorfii, tom. I καὶ V). Τὸν λιμένα τῆς Κωνσταντίας ὀνομάζουσι Διανευτήριον· ἡ δὲ Κυθρία ἀναφέρεται ὡς πόλις οἰκτρά. Περὶ τὸ τέλος τῆς διηγήσεως αὐτοῦ ὁ Πολύβιος (404) ὀνομάζει τὴν Κωνσταντίαν πολύανδρον τῆς Κύπρου μητρόπολιν

(2) Adjectio ad chronicon Eusebii, an. 338.

ὁ ἀνεψιὸς τοῦ Κωνσταντίνου Δελμάτιος ὁ καῖσαρ, ἀμέσως καταπνίξας αὐτήν, συνέλαβε τὸν Καλόκαιρον, τὸν ὁποῖον, κατὰ μὲν τὸν Αὐρήλιον Βίκτωρα σταυρικῷ θανάτῳ ἐτιμώρησε (1), κατὰ δὲ τὸν Θεοφάνην καὶ ἄλλους ἐν Ταρσῷ τῆς Κιλικίας ἐπὶ πυρᾶς ἔκαυσε.

Ὁ Κυπριανὸς εἰκάζει ὅτι «ἡ ἀποστασία τοῦ Καλοκαίρου ἔγινεν αἰτία νὰ διορισθῇ ἡ νῆσος νὰ ὑποτελῇ εἰς τὸν δοῦκα τῆς Ἀντιοχείας, ὅστις στελλόμενος ὑπὸ τοῦ βασιλέως εἶχεν ἐξουσίαν νὰ χειροτονῇ καὶ νὰ στέλλῃ εἰς τὴν Κύπρον στρατηγὸν διὰ τὴν αὐτῆς φύλαξιν καὶ οἰκονομίαν εἰς τὰ πολιτικά, ὡς ὁ Βαλσαμὼν ἐν γ' κανόνι τῆς ἐν Ἐφέσῳ συνόδου λέγει: «Πρὸ τοῦ ἀποξενωθῆναι τὴν βασιλείαν τῶν Ρωμαίων ἐκ τῆς Ἀντιοχείας, δοὺξ ἐν αὐτῇ ἐπέμπετο, καὶ οὗτος στρατηγὸν εἰς Κύπρον ἀπέστελλεν, ὡς ὑποκειμένην τῇ Ἀντιοχείᾳ». Ἀλλ' οὔτε ἡ εἰκασία τοῦ Κυπριανοῦ, οὔτε ὁ ἰσχυρισμὸς τοῦ Βαλσαμῶνος ἔχουσιν ὑπόστασιν. Ὁ Ζώσιμος ἀναφέρων τὴν ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Κωνσταντίνου γενομένην ἀναδιοργάνωσιν τοῦ κράτους, ἅμα τῇ εἰς Βυζάντιον μεταφορᾷ τῆς ἕδρας αὐτοῦ, καταγράφει καὶ τὴν Κύπρον οὐχὶ ἀποτελοῦσαν ἰδίαν διοίκησιν, ἀλλ' ὑποτελῆ τῇ πρώτῃ (Ἀνατολικῇ) ὑπαρχίᾳ, ἧς ἕδρα ἦτο ἡ Ἀντιόχεια (2)· ἡ δὲ περὶ τῶν Ἀξιωμάτων Ἔκθεσις (Notitia dignitatum) εἰδικώτερον ἀναγράφουσα τὴν Κωνσταντίνιον διαίρεσιν, λέγει ὅτι τὸ κατ' ἀρχὰς ἡ διοίκησις αὕτη (Provincia orientis) περιλαμβάνουσα πέντε ἀνθυπατίας, τὴν Παλαιστίνην, τὴν Φοινίκην, τὴν Κιλικίαν, καὶ τὴν Κύπρον, ὑπεδιῃρέθη ὕστερον εἰς δεκαπέντε

(1) «Repente Calocerus, Cyprum insulam specie regni demens capessiverat. Quo excruciato, ut fas erat, servili aut latronum more, condenda urba formandisque religionibus ingentem animum avocavit, simul novando militiae ordine». Victoris, Hist. Rom. cap. 41.

(2) Ἱστορία, σελ. 99 ἔκδ. Βόννης. — Μαλαλᾶς, σελ. 319.

(ὧν μία καὶ ἡ Κύπρος) διοικουμένας ὑπὸ κονσιλιαρίων, ἢ βουλευτῶν κατὰ τὴν μετάφρασιν τοῦ Πορφυρογεννήτου (1).

Ἡ Ἀντιόχεια (ἐννοεῖται δὲ πάντοτε ἡ ἐν Συρίᾳ) ἐξηκολούθησεν οὖσα μητρόπολις τῆς Ἀνατολῆς μέχρι τῶν ἀρχῶν τῆς βασιλείας Ἰουστινιανοῦ τοῦ Α', ὅτε ἐρημωθεῖσα ὑπὸ τρομερῶν σεισμῶν καὶ Θεούπολις ἐπονομασθεῖσα (528), ἀπώλεσε τὰ παλαιὰ μητροπολικὰ δικαιώματα, καὶ ἁπλῆ πρωτεύουσα πόλις τῆς τότε συστάσης ἐπαρχίας τῆς Πρώτης Συρίας παρέμεινε. Δὶς ἡ Ἀντιόχεια ἐκυριεύθη ὑπὸ τῶν βαρβάρων, τὸ μὲν πρῶτον προσωρινῶς ὑπὸ Χοσρόη (540), τὸ δὲ δεύτερον ὑπὸ τῶν Ἀράβων (637) ὅτε καὶ ἀπεσπάσθη διὰ παντὸς τοῦ ἑλληνικοῦ κράτους. Ο' Βαλσαμὼν ἀναντιρρήτως τὴν δευτέραν ἅλωσιν ἐννοῶν ἁμαρτάνει, ἀλλὰ καὶ τὴν στιγμιαίαν πρώτην ἂν ἐννοῇ διὰ τῶν φράσεων « πρὸ τοῦ ἀποξενωθῆναι τοὺς Ρωμαίους ἐκ τῆς Ἀντιοχείας » πάλιν ἀπατᾶται· διότι καὶ πρὸ τοῦ ἔτους 540 ἀναφέρεται ἡ Κύπρος ὡς ἐπαρχία μὴ ὑποτελὴς τῇ Ἀντιοχείᾳ.

Ὁ ἐν ἀρχῇ τῆς βασιλείας Ἰουστινιανοῦ τοῦ Α' ἀκμάσας Γεροκλῆς καταγράφει τὴν Κύπρον ὡς ἰδίαν ἐπαρχίαν ὑπὸ κονσουλάριον (2), τὴν δὲ Ἀντιόχειαν ὡς πρωτεύουσαν πόλιν τῆς νεοσυστάσης ἐπαρχίας Πρώτης Συρίας, ὁμοίως ὑπὸ κονσουλαρίου κυβερνωμένης. Ἐν δὲ τῷ ἐπισυνημμένῳ καταλόγῳ εἰς τὴν Η' νεαρὰν διάταξιν τοῦ Ἰουστινιανοῦ, τῷ περιέχοντι τὴν κατ' ἐπαρχίας στρατολογικὴν μισθοδότησιν, ἀναγράφεται καὶ ὁ ἄρχων τῆς Κύπρου τελῶν συνεισφορὰν ἴσην ταῖς τότε μεγά-

(1) Notitia dignitatum, cap. 104, 109, cum commentariis G. Panciroli, 1602, φύλ. 70, 73. Ἐν τῷ συγγράμματι ἐξεικονίζεται καὶ τὸ ἔμβλημα τῆς νήσου.

(2) « μδ'. ἐπαρχία Κύπρου τῆς νήσου ὑπὸ κονσουλάριον, πόλεις ιε', Κωνσταντία μητρόπολις, Ταμασσός. Κίτιον, Ἀμαθοῦς, Κούριον, Πάφος, Ἀρσινόη, Σόλοι, Κιρβοῖα, Κύθροι, Καρπάσιον, Κυρηνία, Τριμιθούντων, Λευκουσία ».

λαις ἐπαρχίαις τῆς Κιλικίας, Παμφυλίας, Λυδίας, Φρυγίας κλπ. Ἐκ τῆς αὐτῆς δὲ Νεαρᾶς μανθάνομεν, ὅτι καὶ ὁ τέως ἑδρεύων ἐν Ἀντιοχείᾳ κόμης τῆς ἑῴας διετήρει ψιλῷ ὀνόματι τὸν τίτλον τοῦτον, πραγματικῶς δὲ ἦτο ἁπλοῦς διοικητὴς τῆς ἐπαρχίας Πρώτης Συρίας (1). Ἀλλὰ καὶ ἐξ ἑτέρας Νεαρᾶς τοῦ αὐτοῦ αὐτοκράτορος (ΜΒ') πληροφορούμεθα, ὅτι ἡ πρὸ πολλοῦ διοικητικῶς ἀνεξάρτητος Κύπρος ὑπήγετο μετ' ἄλλων ἐπαρχιῶν εἰς τὴν δικαστικὴν δικαιοδοσίαν τοῦ παρὰ τὸν Δούναβιν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἑδρεύοντος κοιαίστωρος τοῦ στρατοῦ, καὶ ὅτι ἐξ ἀναφορᾶς τῶν Κυπρίων, μὴ δυναμένων ἐν καιρῷ χειμῶνος νὰ μεταβαίνωσιν ἐκεῖσε πρὸς ἐκδίκασιν τῶν ἐκκλήτων διαφορῶν, εἰς τὸ ἑξῆς θέλουσι δικάζεσθαι ἐν αὐτῇ τῇ Κωνσταντινουπόλει ὑπὸ τοῦ εἰρημένου κοιαίστωρος, ἢ ἐν ἀπουσίᾳ αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ ἀναπληροῦντος τοῦτον.

Ἐκκλησιαστικῶς ὅμως ἡ Κύπρος φαίνεται ἀπηλλαγμένη τῆς ἐποπτείας τῆς Ἀντιοχείας πολὺ πρὸ τοῦ Ἰουστινιανοῦ Α'.

Ἡ πατρὶς τοῦ ἀποστόλου Βαρνάβα ἐξ ἀρχῆς ἐτήρησεν εἶδος ἐκκλησιαστικῆς ἀνεξαρτησίας, καθ' ἑαυτὴν ἐκλέγουσα τοὺς κατὰ καιρὸν πνευματικοὺς αὐτῆς ποιμένας· ἀλλὰ τὸ ἔθιμον, καί τοι σιωπηλῶς ἐπὶ τέσσαρας ὅλους αἰῶνας καθιερωθέν, ἠθέλησε νὰ διεκδικήσῃ κατὰ τὴν πέμπτην ἑκατονταετηρίδα ὁ ἐπίσκοπος τῆς Ἀντιοχείας, σοφιστικῶς προβάλλων, ὅτι ἡ διοικητικῶς ὑποκειμένη τῇ Ἀντιοχείᾳ νῆσος ὤφειλεν οὐ μόνον ν' ἀναγνωρίζῃ καὶ τὴν ὑπεροχὴν τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ θρόνου τῆς μητροπόλεως, ἀλλὰ καὶ παρ' αὐτοῦ λαμβάνῃ τοὺς προϊσταμένους τῶν ἐπισκοπῶν αὐτῆς, ἰδίᾳ δὲ τὸν μητροπολίτην Κωνσταντίας.

(1) «ἔχοντος μὲν καὶ τὸ τοῦ περιβλέπτου κόμητος τῆς ἑῴας ὄνομα, τάξεως δὲ μιᾶς ἄρχοντος κομωτιακῆς οὔσης τε καὶ ὀνομαζομένης, καὶ τῆς πρώτης μόνης Συρίας καὶ τῶν κυριευτικῶν ἡγουμένου».

Καθ' ἣν ἐποχὴν ὁ Νεστόριος ἐτάραττε τὴν ὀρθοδοξίαν διὰ τῶν διδαχῶν αὐτοῦ, ἦτο ἐπίσκοπος Ἀντιοχείας ὁ Ἰωάννης, ὅστις τὸ κατ' ἀρχὰς συμφρονῶν Κυρίλλῳ τῷ Ἀλεξανδρείας καὶ τοῖς ἄλλοις ὀρθοδόξοις προέτρεψεν ἐγγράφως τὸν ταραξίαν νὰ παύσῃ κηρύττων τὰ σκανδαλοποιὰ αὐτοῦ δόγματα. Ὁ ἄστατος οὗτος ἱεράρχης πρὸ πολλοῦ ἐποφθαλμιῶν τὴν ἀνεξαρτησίαν τῆς Κυπρίου ἐκκλησίας, προσεπάθησε διὰ πολλῶν ἀνόμων μέσων νὰ ἐκβιάσῃ τὸν τότε μητροπολίτην Κύπρου Τρώϊλον, ὅπως ὁμολογήσῃ αὐτῷ τελείαν ὑποταγήν· μὴ κατορθώσας ὅμως τὸ ποθούμενον, μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ἐπισκόπου τούτου, ἀπέτρεψε τοὺς Κυπρίους νὰ προβῶσιν εἰς ἐκλογὴν διαδόχου τοῦ Τρωΐλου, πρὶν ἢ λύσῃ τὸ ζήτημα ἡ διαταχθεῖσα κατὰ Νεστορίου ἐν Ἐφέσῳ σύνοδος, συνεργὸν ἔχων καὶ τὸν τότε κόμητα τῆς Ἀνατολῆς Φλάβιον Διονύσιον. Ὅθεν ὁ κόμης οὗτος ἔγραψε κατ' ἰούνιον τοῦ 431 πρὸς τὸν διοικητὴν τῆς Κύπρου Θεόδωρον (1) νὰ παρεμποδίσῃ τὴν ἐκλογήν, καὶ τιμωρήσῃ διὰ τῆς στρατιωτικῆς δυνάμεως πᾶν ἐν τῇ νήσῳ ὀχλαγωγικὸν κίνημα, ἀπειλῶν ἐν τέλει τόν τε διοικητὴν καὶ τὸν στρατὸν διὰ προστίμου πέντε λιτρῶν χρυσοῦ, ἐν περιπτώσει ἀπειθείας εἰς τὰς διαταγὰς αὐτοῦ (2). Δι' ἑτέρου δ' ἐγγράφου ὁ αὐτὸς Φλάβιος Διονύσιος πρὸς τοὺς κληρικοὺς τῆς μητροπόλεως Κωνσταντίας τὰ αὐτὰ δηλῶν, ἐπὶ τέλους ὑπεδείκνυε τοῖς Κυπρίοις, ὅτι ἠδύναντο νὰ προβῶσιν εἰς τὴν ἐκλογὴν τοῦ ὑπ' αὐτοῦ συνισταμένου ὑποψηφίου.

Ἐν τούτοις οἱ Κύπριοι προέβησαν εἰς τὴν ἐκλογὴν ἐπι-

(1) Flavius Dionysius illustrissimus et magnificentissimus utriusque exercitus magister, Theodoro illustrissimo Cypriorum regionis praesidi.

(2) Itaque si contentiosi turbas excitarent, partim tua gravitas, partim obtemperans illi exercitus eas avertere studeat, modisque omnibus prohibeat.

σκόπου Κωνσταντίας τοῦ Ρηγίνου, ὅστις παρευρέθη εἰς τὴν ἐν Ἐφέσῳ σύνοδον μετὰ τῶν συνεπισκόπων Ζήνωνος Κουρίου, καὶ Εὐαγρίου Σόλων. Κατάλληλος δὲ μετ' οὐ πολὺ ἐδόθη αὐτοῖς περίστασις ἵν' ἀσφαλέστερον παγιώσωσι τὴν ἀπὸ τῆς Ἀντιοχείας ἐπαπειλουμένην ἀνεξαρτησίαν τῆς ἑαυτῶν ἐκκλησίας· ὁ προρρηθεὶς Ἀντιοχείας Ἰωάννης, παλινῳδήσας ἐφάνη θιασώτης τοῦ Νεστορίου, καὶ συγκρουσθεὶς πρὸς Κύριλλον τὸν Ἀλεξανδρείας, μεθ' οὗ τέως συνειργάζετο, καθηρέθη ὑπὸ τῆς συνόδου. Τότε καὶ οἱ ἐπίσκοποι τῆς Κύπρου ὑπέβαλλον λίβελλον, ἐν ᾧ ἐκτιθέμενοι τοὺς ἐπηρεασμοὺς καὶ ἐνοχλήσεις τῆς ἐκκλησίας αὐτῶν ἀπὸ τῆς Ἀντιοχείας, ἥτις καταχρηστικῶς ἐπεζήτει τὴν καταστροφὴν κεκτημένων καὶ ὑπὸ τῆς ἐν Νικαίᾳ συνόδου ἀνεγνωρισμένων δικαιωμάτων (1), ἐζήτησαν παρὰ τῆς συνόδου

(1) Abusi (οἱ Ἀντιοχεῖς) abitione, vi cogere voluerunt, et subjicere sibi sanctos episcopos insulae contra apostolicos canones, et definitiones sanctissimae Nicaenae synodi... ideo obsecramus, et ad sancta vestra genua procidimus ut canonica sententia etiam hunc, sicut initio a temporibus Apostolorum, et constitutionibus et canonibus sanctissimae et magnae synodi Nicaenae, illesa et superior insidiis et potentia permansit nostra Cypriorum synodus; ita et nunc per vestram incorruptam et justissimam sententiam, etiam vestra constitutione justiciam nobis fieri cupimus. — Οἱ εἰς τὴν ἀραβικὴν γλῶσσαν περισωθέντες κανόνες τῆς ἐν Νικαίᾳ συνόδου (37 καὶ 43) ρητῶς ὁρίζουσι τὴν ἐκ τῆς Ἀντιοχείας ἐξάρτησιν τῆς Κυπρίου ἐκκλησίας· φαίνεται ὅμως, ὅτι οἱ κανόνες οὗτοι ἐπλαστουργήθησαν ὕστερον ἐν Ἀντιοχείᾳ πρὸς κραταίωσιν τῶν ἐπὶ τῆς Κύπρου ἀξιώσεων· διότι ἡ ἐν Ἐφέσῳ σύνοδος, κάλλιστα γινώσκουσα τὰ πρὸ ἑκατὸν περίπου ἐτῶν ἐν Νικαίᾳ θεσπισθέντα, οὐ μόνον δὲν ἀντιλέγει εἰς τὰς ἐνστάσεις τῶν Κυπρίων ἐπικαλουμένων τὸ κῦρος αὐτῆς τῆς ἐν Νικαίᾳ συνόδου πρὸς ὑποστήριξιν τῆς αἰτήσεώς των, ἀλλ' ἀπ' ἐναντίας καὶ αὐτὴ αὕτη ἐπὶ τῇ βάσει αὐτῶν τῶν κανόνων τῆς ἐν Νικαίᾳ συνόδου ἀναγνωρίζει τὸ αὐτοδιοίκητον τῆς τῶν Κυπρίων ἐκκλησίας. — Ἄπορον δὲ πῶς ὁ

τὴν τοῦ κακοῦ θεραπείαν. Μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ τε λιβέλλου καὶ τῶν γραμμάτων τοῦ κόμητος τῆς Ἀνατολῆς, καταχρηστικῶς διατάξαντος τὴν ἀναβολὴν τῆς ἐκλογῆς τοῦ μητροπολίτου Κωνσταντίας, Εὐάγριος ὁ Σόλων ἐπίσκοπος, ἰσχυρίσθη ὅτι αἱ ἐνέργειαι τῶν ἐν Ἀντιοχείᾳ τείνουσι πρὸς ὑποταγὴν τῆς ἐκκλησίας τῆς Κύπρου, καταπατουμένων οὕτω καὶ δικαιωμάτων καὶ κανονικῶν διατάξεων. Ἡ Σύνοδος ἀκούσασα τούτου, ἠρώτησεν, ἐάν ποτε ὁ Ἀντιοχείας ἐπίσκοπος ἐχειροτόνησε τὸν Κωνσταντίας. Ἀπαντῶν δὲ Ζήνων ὁ Κουρίου, εἶπεν ὅτι ἀπ' αὐτῶν τῶν ἁγίων ἀποστόλων οὔτε ἐπενέβη ποτέ, οὔτε ἐκοινώνησε πρὸς τὴν ἐκκλησίαν τῆς Κύπρου ὁ Ἀντιοχείας ἢ ἄλλος τις. Ἐπειδὴ δὲ ἡ σύνοδος ἐζήτησε πλειοτέρας διασαφηνίσεις περὶ τῆς μὴ ἐπεμβάσεως τοῦ Ἀντιοχείας ἐν Κύπρῳ, ὁ Ζήνων διεβεβαίωσεν αὐτήν, ὅτι οὐδέποτε ἐν τῇ μητροπόλει ἢ ἐν ἄλλῃ τῆς νήσου ἐπισκοπῇ ἐπενέβη ἢ ἀνεμίχθη ὁ Ἀντιοχείας· ἀπ' ἐναντίας δὲ συνερχομένη ἡ ἐν τῇ νήσῳ σύνοδος ἀπεκαθίστα τὸν μητροπολίτην· καὶ μετὰ τὴν διαβεβαίωσιν ταύτην ὁ Ζήνων ἐπέμεινεν, ἵνα ἡ σύνοδος κανονικῶς καθιερώσῃ τὸ κατὰ παλαιὸν ἔθος αὐτοδιοίκητον τῆς Κυπρίου ἐκκλησίας, ἐξασφαλίζουσα ταύτην διὰ παντὸς τῶν ἐξωτερικῶν πειρασμῶν (1).

Μετὰ τὴν συζήτησιν ταύτην (2), ἡ σύνοδος ἀναγνωρίσασα

πολυμαθὴς Λαβαῖος παρεννοήσας τὰ ἐν Ἐφέσῳ θεσπισθέντα, λέγει ὅτι καὶ ἡ σύνοδος αὕτη ἀνεγνώρισε τὰ ἐπὶ τῆς Κύπρου δικαιώματα τῆς Ἀντιοχείας (Concilia, I, σελ. 302).

(1) Prius affirmavimus, quod nunquam vel adfuerit, vel ordinaverit neque in metropoli, neque in alia civitate; sed synodus nostrae provinciae congregata constituebat metropolitanum: et oramus, ut vestra sancta synodus sua sententia nobis concentiat, et haec stabiliat, ita ut vetus mos, sicut hactenus robur stabiliat, ita et nunc habeat, et nullam novitatem in nostra provincia fieri sinat.

(2) Περὶ τὴν ἔκθεσιν τῆς ἐκκλησιαστικῆς ταύτης διενέξεως πλέον

τὸ ἐν Κύπρῳ καθιερωμένον ἔθιμον τοῦ ἀφ' ἑαυτῆς ἐκλέγειν τὸν μητροπολίτην, συνεπείᾳ τοῦ ὁποίου ἐθίμου ἐξελέχθη καὶ ὁ πρὸ μικροῦ ἀποθανὼν Τρώϊλος, καὶ ὁ προκάτοχος αὐτοῦ Σαβῖνος, καὶ ὁ πρὸ τούτων Ἐπιφάνιος, παρεδέχθη τὸ περὶ τὴν ἐκλογὴν τῶν ἐπισκόπων ἀνεξάρτητον τῆς Κυπρίου ἐκκλησίας διὰ τῆς ἑξῆς ψήφου.

«Ἡ ἁγία σύνοδος εἶπε. Πρᾶγμα παρὰ τοὺς ἐκκλησιαστικοὺς θεσμοὺς καὶ τοὺς κανόνας τῶν ἁγίων Ἀποστόλων καινοτομούμενον, καὶ τῆς πάντων ἐλευθερίας ἁπτόμενον, προσήγγειλεν ὁ θεοφιλέστατος συνεπίσκοπος Ρηγῖνος καὶ οἱ σὺν αὐτῷ θεοφιλέστατοι συνεπίσκοποι τῆς Κυπρίων ἐπαρχίας Ζήνων καὶ Εὐάγριος· ὅθεν ἐπειδὴ τὰ κοινὰ πάθη μείζονος δεῖται τῆς θεραπείας, ὡς καὶ μείζονα τὴν βλάβην φέροντα, καὶ μάλιστα εἰ μηδὲ ἔθος ἀρχαῖον παρηκολούθησεν, ὥστε τὸν ἐπίσκοπον τῆς Ἀντιοχέων πόλεως ἐν Κύπρῳ ποιεῖσθαι τὰς χειροτονίας, καθὰ διὰ τῶν λιβέλλων καὶ τῶν οἰκείων φωνῶν ἐδίδαξαν οἱ εὐλαβέστατοι ἄνδρες, οἱ τὴν πρόσοδον τῇ ἁγίᾳ συνόδῳ ποιησάμενοι, ἕξουσι τὸ ἀνεπηρέαστον καὶ ἀβίαστον οἱ τῶν ἁγίων ἐκκλησιῶν τῶν κατὰ τὴν Κύπρον προεστῶτες, κατὰ τοὺς κανόνας

τοῦ δέοντος διέτριψα, διότι τὸ μέρος τοῦτο τῶν ἑλληνικῶν πρακτικῶν ἀπολεσθὲν δυστυχῶς περιεσώθη ἐν λατινικῇ μεταφράσει, τὴν ὁποίαν ἠγνόουν οὐ μόνον οἱ νεώτεροι περὶ Κύπρου γράψαντες, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ οἱ τῶν κανόνων σχολιασταί, Βαλσαμὼν, Ζωναρᾶς καὶ Ἀριστηνός, γινώσκοντες μόνον τὸν ἐξενεχθέντα συνοδικὸν κανόνα, ὅστις καὶ μόνος ἑλληνιστὶ περιεσώθη, οὐχὶ δὲ καὶ τὴν προηγηθεῖσαν τούτου μακρὰν καὶ σπουδαίαν συζήτησιν. (Collectio conciliorum, cura Labbei, tom. III, σελ. 787-802. — Amplissima coll. conciliorum cura Mansi, tom. IV, σελ. 1466-1470. — Πρακτικὰ τῆς ἐν Ἐφέσῳ συνόδῳ, κανὼν η' καὶ ἑρμηνεία εἰς τοῦτον Βαλσαμῶνος, Ζωναρᾶ καὶ Ἀριστηνοῦ, ἐν Paudectae Conciliorum, ed. Beveregii, Oxonii, 1672, tom. I, σελ. 104-106).

τῶν ὁσίων πατέρων, καὶ τὴν ἀρχαίαν συνήθειαν, δι' ἑαυτῶν τὰς χειροτονίας τῶν εὐλαβεστάτων ἐπισκόπων ποιούμενοι· τὸ δὲ αὐτὸ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων διοικήσεων καὶ τῶν ἁπανταχοῦ ἐπαρχιῶν παραφυλαχθήσεται· ὥστε μηδένα τῶν θεοφιλεστάτων ἐπισκόπων ἐπαρχίαν ἑτέραν οὐκ οὖσαν ἄνωθεν καὶ ἐξ ἀρχῆς ὑπὸ τὴν αὐτοῦ, ἤγουν τῶν πρὸ αὐτοῦ χεῖρα καταλαμβάνειν· ἀλλ' εἴ τις καὶ κατέλαβε, καὶ ὑφ' ἑαυτῷ πεποίηται βιασάμενος, ταύτην ἀποδιδόναι, ἵνα μὴ τῶν πατέρων οἱ κανόνες παραβαίνωνται, μηδὲ ἐν ἱερουργίας προσχήματι ἐξουσίας (κοσμικῆς) τύφος παρεισδύηται, μηδὲ λάθωμεν τὴν ἐλευθερίαν κατὰ μικρὸν ἀπολέσαντες, ἣν ἡμῖν ἐδωρήσατο τῷ ἰδίῳ αἵματι ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, ὁ πάντων ἀνθρώπων ἐλευθερωτής. Ἔδοξε τοίνυν τῇ ἁγίᾳ ταύτῃ καὶ οἰκουμενικῇ συνόδῳ, σώζεσθαι ἑκάστῃ ἐπαρχίᾳ καθαρὰ καὶ ἀβίαστα τὰ αὐτῇ προσόντα δίκαια ἐξ ἀρχῆς ἄνωθεν, κατὰ τὸ πάλαι κρατῆσαν ἔθος, ἄδειαν ἔχοντος ἑκάστου μητροπολίτου τὰ ἴσα τῶν πεπραγμένων πρὸς τὸ οἰκεῖον ἀσφαλὲς ἐκλαβεῖν· εἰ δέ τις μαχόμενον τύπον τοῖς νῦν ὡρισμένοις προσκομίσοι, ἄκυρον τοῦτον ἔδοξε τῇ ἁγίᾳ πάσῃ καὶ οἰκουμενικῇ συνόδῳ ».

Διὰ τοῦ κανόνος τούτου, τὸν ὁποῖον ἐπίτηδες ὁλόκληρον παρεθέμεθα, δὲν κηρύσσεται πάντῃ αὐτοκέφαλος ἡ ἐν Κύπρῳ ἐκκλησία, ὥς τινες ὑπέθεσαν, ἀλλὰ μόνον περὶ τὴν ἐκλογὴν τῶν κατὰ καιροὺς ἐπισκόπων ἀναγνωρίζεται αὐτῇ τὸ ἐξ ἀρχῆς ἐπικρατοῦν ἔθιμον τῆς μὴ παρεμβάσεως τοῦ ἐπισκόπου Ἀντιοχείας, ὅστις οὐχ ἧττον κατὰ τὰ ἄλλα ἐξηκολούθει ἐποπτεύων τὴν ὑποκειμένην αὐτῷ Κύπρον· ἂν ὁ κανὼν οὗτος καθιέρου τὸ αὐτοκέφαλον τῆς Κυπρίου ἐκκλησίας, ὡς ἡμαρτημένως λέγει ὁ Βαλσαμών, ἠδύναντο καὶ οἱ ἄλλοι μητροπολῖται ν' ἀπαιτήσωσι τὰ αὐτὰ δικαιώματα, ἀφοῦ μάλιστα αὐτὴ ἡ σύνοδος ῥητῶς τοῖς ἐπιτρέπει τοῦτο.

Οἱ ἐν Ἀντιοχείᾳ ἐπίσκοποι, μὴ ἀρεσκόμενοι εἰς τὴν ψιλῷ

ὀνόματι ἐποπτείαν τῆς Κυπρίου ἐκκλησίας, προσεπάθησαν νὰ ὑπερπηδήσωσι τὰ συνοδικῶς ἐσκαμμένα ὅρια, καὶ ἰδίᾳ ὁ τὸν θρόνον ἁρπάσας Πέτρος ὁ ἐπιλεγόμενος Κναφεύς· ἀλλ' ὡς χάριν τοῦ Βαρνάβα τέως ἀπήλαυε τῆς προνομίας ταύτης ἡ Κύπρος, οὕτω καὶ νῦν δι' αὐτοῦ τούτου διέφυγε τὸν νέον κίνδυνον. Ὑπὸ δένδρον κεραταίας εὑρέθη τὸ λείψανον τοῦ πάτρωνος τῆς νήσου κρατοῦντος ἐπιστέρνιον τὸ κατὰ Ματθαῖον εὐαγγέλιον, αὐτόγραφον τοῦ ἀποστόλου· οἱ δὲ Κύπριοι παραλαβόντες τὰ πολύτιμα ταῦτα λείψανα, μετέβησαν εἰς Κωνσταντινούπολιν καὶ προσήνεγκαν εἰς τὸν βασιλεύοντα Ζήνωνα (485), ὅστις ἀντιχαριζόμενος διέταξεν ἵνα τοῦ λοιποῦ ἡ Κύπρος μὴ τελῇ ὑπὸ Ἀντιόχειαν, ἀλλ' ὑπὸ Κωνσταντινούπολιν (1).

Καὶ κατὰ τὴν περίστασιν δὲ ταύτην πάλιν σφάλλουσι πάντες οἱ περὶ Κύπρου λαλήσαντες, διότι ἐν καλῇ τῇ πίστει παραδεχθέντες ὑπόπτους μαρτυρίας μεταγενεστέρων χρονογράφων, γράφουσιν ὅτι ἐπὶ Ζήνωνος ἀνεγνωρίσθη τὸ μέχρι τοῦδε ὑφιστάμενον προνόμιον τοῦ αὐτοκεφάλου τῆς ἐν Κύπρῳ ἐκκλησίας, ἐν ᾧ πραγματικῶς ἡ ἐκκλησιαστικὴ αὕτη καινοτομία ἔλαβε χώραν δύο ὅλας ἑκατονταετηρίδας ὕστερον, ὡς κατωτέρω διὰ μακρῶν καταδειχθήσεται.

Ἐκτὸς τῆς προεκτεθείσης διοικητικῆς ἀναδιοργανώσεως τῆς Κύπρου, ἡ ἱστορία ἀναγράφει καὶ δύο ἕτερα κατὰ τὴν αὐτὴν ΣΤ΄ ἑκατονταετηρίδα συμβάντα, ἐξ ὧν τὸ μὲν ἀφορᾷ τὴν ἐπαύξησιν τοῦ πληθυσμοῦ αὐτῆς διὰ τῆς ἐποικίσεως ἑτερογενῶν στοιχείων (2), τὸ δ' ἕτερον, ἧττονος λόγου ἄξιον, εἶναι

(1) Λέοντος Γραμματικοῦ Χρονογρ. σελ. 117 ἔκδ. Βόννης. Κεδρηνός, I, σελ. 618.

(2) Περὶ τὰ τέλη τῆς βασιλείας Ἰουστίνου τοῦ Β΄ (578) περὶ τὰς τριάκοντα χιλιάδας αἰχμαλώτων Περσῶν, παραδοθέντων εἰς τὸν τότε στρατηγοῦντα μετ' οὐ πολὺ δὲ βασιλεύσαντα Μαυρίκιον « ἀνὰ τὴν Κύ-

ἡ ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Ἰουστινιανοῦ Α' γενομένη ἀνανέωσις τοῦ ἐν τῇ νήσῳ ὑδραγωγείου τοῦ ἁγίου Κόνωνος (1).

Κατὰ δὲ τὴν ἐπομένην ἑβδόμην ἑκατονταετηρίδα νέαι συμφοραὶ ἐνέσκηψαν ἐπὶ τῆς ἀτυχοῦς νήσου. Ὁ φοβερώτερος τοῦ ἑλληνισμοῦ πολέμιος, οἱ Ἀγαρηνοί, τὴν ὁρμὴν τῶν ὁποίων προσωρινῶς εἶχε στήσει ὁ ἀρειμάνιος τοῦ αὐτοκράτορος Ἡρακλείου βραχίων, διὰ μικροῦ πορθμοῦ ἐχωρίζοντο ἀπὸ τῆς Κύπρου, τῆς ὁποίας ἡ κατάκτησις μόνον ὡς ζήτημα χρόνου ἠδύνατο νὰ λογισθῇ. Καὶ ἄγνωστον μὲν ὁποῖα προφυλακτικὰ

προν διεχύθησαν». Θεοφ. Σιμοκάτης, σελ. 148 ἐκδ. Βόννης. Ἐκ διαφθορᾶς δὲ τοῦ κειμένου τοῦ Σύρου χρονογράφου Γρηγορίου Ἀβουλφαρὰζ ἢ Βαρεβραίου (Chron. Syriacum, σελ. 118) παρεδέχθη, ὅτι καὶ οἱ ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ Β' (691) πρὸς τοὺς Ἄραβας αὐτομολήσαντες Σλάβοι, ἐπῳκίσθησαν ἐν Ἀντιοχείᾳ καὶ ἐν Κύπρῳ λαβόντες γυναῖκας καὶ γαίας. Ἀλλὰ τὸ γεγονὸς τοῦτο αὐταῖς λέξεσιν ἀναγράφων καὶ ὁ ἀρχαιότερος τοῦ Ἀβουλφαρὰζ Σύρος χρονογράφος Μιχαὴλ ὁ πατριάρχης, λέγει ἀπ' ἐναντίας, ὅτι οἱ Σλάβοι οὗτοι εἰς πέντε χιλιάδας (καὶ οὐχὶ εἰς ἑπτά, ὡς γράφει ὁ πρῶτος) συμποσούμενοι ἐπῳκίσθησαν ὑπὸ τῶν Ἀράβων ἐν Ἀντιοχείᾳ καὶ ἐν **Gouris** (τῇ Κύρῳ τῆς Κομμαγηνῆς, καὶ οὐχὶ ἐν Κύπρῳ). Chronique de Michel le Grand, trad. V. Langlois, Venise 1868, σελ. 245, καὶ σημ. τοῦ μεταφραστοῦ. Καὶ ὁ ἀρχαιότερος δὲ τούτων Θεοφάνης (σελ. 560-61) διὰ μακρῶν ἐκτιθέμενος τὰ κατὰ τὴν αὐτομόλησιν τῶν ἀπίστων τοῦ αὐτοκράτορος μισθοφόρων, εἰς εἴκοσι χιλιάδας συμποσουμένων, δὲν λέγει καὶ ὅτι μονίμως ἐν Συρίᾳ κατῴκησαν· ἀπ' ἐναντίας μάλιστα ρητῶς ἀναφέρει, ὅτι οἱ πρὸ μιᾶς πεντηκονταετηρίδος (664) προσρυέντες τῷ Ἀβδεραχμὰν Σκλαβηνοί, σὺν αὐτῷ ἐν Συρίᾳ κατῆλθον χιλιάδες πέντε, καὶ ᾤκησαν εἰς τὴν Ἀπάμειαν χώραν ἐν κώμῃ Σκευοκοβόλῳ. (Χρον. σελ. 532). Κατὰ πᾶσαν δὲ πιθανότητα τὴν πρώτην ταύτην τῶν Σλάβων αὐτομόλησιν συνέχυσαν οἱ Σύροι χρονογράφοι πρὸς τὴν δευτέραν.

(1) Προκοπίου, περὶ κτισμάτων, V, 9. — Περὶ τῶν ἄλλων θρυλλουμένων ἐν Κύπρῳ κτισμάτων τοῦ Ἰουστινιανοῦ Α' καὶ τῆς ἔνθεν Κυπρίας συζύγου αὐτοῦ Θεοδώρας, λόγος γίνεται ἐν τοῖς ἑξῆς.

μέτρα ἔλαβεν ὑπὲρ τῆς σωτηρίας τῆς τε Κύπρου καὶ τῶν ἄλλων νήσων ὁ μέγας ἐκεῖνος μονάρχης, ὁ τοσοῦτον εὐδοκίμως ἀγωνιζόμενος πρὸς τοὺς πανταχόθεν ἀπειλοῦντας τὸ κράτος φοβεροὺς ἐχθρούς, Πέρσας δηλονότι, Ἀβάρους, Χαζάρους καὶ Σλάβους· ἐκ τῶν περισωθεισῶν ὅμως ἐπιγραφῶν περὶ κατασκευῆς καὶ ἐπιδιορθώσεως διαφόρων κοινωφελῶν ἐν τῇ νήσῳ κτιρίων, πιθανολογεῖται ὅτι καὶ ἄλλα εἰς ἄμυναν συντελοῦντα ἔργα ταὐτοχρόνως ἐξετελέσθησαν ἐν Κύπρῳ (1).

Ζῶντος ἔτι τοῦ Ἡρακλείου ἡ ἑλληνὶς αὕτη νῆσος πρώτη ἔσχε τὴν ἄζηλον τιμὴν ν' ἀντικρύσῃ τὴν Ἀγαρηνὴν σπάθην. Ἐν ἔτει 632 αὐτὸς ὁ πενθερὸς τοῦ προφήτου, ὁ καλίφης Ἀβουβέκρ προσέβαλλε τὴν Κύπρον· προσωρινῶς δέ, κατὰ πᾶσαν πιθανότητα, κρατήσας τοῦ Κιτίου (Λάρνακος) ἀπῆλθεν, ἀφοῦ, ὡς λέγεται, ἔθαψεν ἐνταῦθα τὴν ἀποθανοῦσαν κόρην αὐτοῦ (2).

Ἡ δευτέρα κατὰ τῆς Κύπρου ἐπίθεσις τῶν Ἀράβων ἦν σπουδαιοτέρα. Ὁ διάδοχος τοῦ Ἀβουβέκρ, Ὀμὰρ ὁ ἄγριος τῆς Ἀλεξανδρινῆς βιβλιοθήκης πυρπολητής, ἐκτιμῶν τὰς λαμπρὰς νίκας τοῦ στρατηγοῦ αὐτοῦ Μοαβία, διώρισε τοῦτον ἅμα

(1) Boeckhii, corpus inscriptionum Graec. N. 8658, 8662-63. Περὶ ἐπιδιορθώσεως τοῦ ἐν Κωνσταντίᾳ ὑδραγωγείου, ἐπὶ Πλουτάρχου ἀρχιεπισκόπου — «Θωμᾶς ὁ μεγαλοπρεπέστατος κόμης Κύπρου ἀνανεοῖ τὸ ἔργον τῆς πλακώσεως τῆς ἐν Ἀτταλείᾳ πύλης». Ἐπὶ Ἡρακλείου ἀναφέρεται δοὺξ τῆς Κύπρου ὁ Ἐπιφάνιος πατὴρ τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Ἐλεήμονος (Ροδινοῦ, περὶ Κυπρίων, ἐν βίῳ Ἰωάννου).

(2) Κωνστ. Πορφυρογεν. περὶ Θεμάτων, σελ. 39, ἔκδ. Βόννης. Ὁ Κωνστάντιος (Κυπριὰς χαρίεσσα, σελ. 138) λέγει, ὅτι ὁ τάφος τῆς γυναικαδέλφης ταύτης τοῦ προφήτου διασωζόμενος ἐν Λάρνακι ἀπολαύει ἐξαιρετικῆς λατρείας παρὰ τῶν Τούρκων, θεωρούντων αὐτὸν ὡς αὐτῆς τῆς μητρὸς τοῦ Μωάμεθ. Ἕτεροι λέγουσιν, ὅτι οὐχὶ ἡ θυγάτηρ τοῦ Ἀβουβέκρ, ἀλλ' ἡ χήρα ἑνὸς τῶν ἑταίρων τοῦ προφήτου ἐνεταφιάσθη ἐν Λάρνακι (Mas Latrie, I, 87, n.).

τῇ ἁλώσει καὶ τῆς Ἀντιοχείας (637) ἐμίρην τῶν ἀπὸ Εὐφράτου μέχρις Αἰγύπτου ὑποκειμένων αὐτῷ χωρῶν· ἐν δ' ἔτει 647 ὁ φιλοπόλεμος Μοαβίας παρασκευάσας ἐν Ἀλεξανδρείᾳ πολυάριθμον στρατιὰν ἐπιβαίνουσαν χιλίων καὶ ἑπτακοσίων νηῶν διηυθύνθη κατὰ τῆς Κύπρου καὶ προέτεινεν εἰς τοὺς κατοίκους ἵνα παραδοθῶσιν αὐτῷ ὑπόφοροι· « ἀλλ' οἱ νησιῶται, λέγει ὁ Σύρος χρονογράφος, ἐξασφαλισθέντες ὑπὸ τὰ τείχη τῶν πόλεων αὐτῶν, ἀπέρριψαν τὰς προτάσεις αὐτοῦ· τότε ἡ Ἀγαρηνὴ σπάθη ἐσπάσθη κατ' αὐτῶν, καὶ τὰ τείχη ἐγένοντο οἱ τάφοι αὐτῶν. Οἱ Δατζὶκ (Ἄραβες) ἐκυρίευσαν τὴν πόλιν Κωνσταντίαν, ἐν ᾗ ἀπέκειντο πάντες οἱ τῆς νήσου θησαυροί, οἱ δὲ πολυάριθμοι αὐτῆς κάτοικοι κατεσφάγησαν· ἐβεβηλώθη καὶ ὁ μεγαλοπρεπὴς μητροπολικὸς ναὸς ὁ ὑπὸ τοῦ ἁγίου Ἐπιφανίου κτισθείς » (1).

Ἐνῷ δὲ οὕτως ὁ ἄγριος ἐμίρης παρέδιδε τὴν ἀτυχῆ νῆσον εἰς τὸ πῦρ καὶ τὸν σίδηρον, πληροφορηθεὶς ὅτι ἐπήρχετο κατ' αὐτοῦ ὁ βυζαντινὸς στόλος ὑπὸ τὸν κουβικουλάριον Κακόριζον, ἀπεχώρησε καὶ μάτην πολιορκήσας τὴν νῆσον Ἄραδον, ἐπανῆλθεν εἰς Συρίαν ὑπέρκορος λείας, τῆς ὁποίας μέρος διένειμε καὶ εἰς τὰ ἐξ Αἰγύπτου στρατεύματα (2).

Τὸ ἑπόμενον ἔτος (648) ἐκστρατεύσας ὁ Μοαβίας κατὰ

(1) Chronique de Michel le Grand, traduit de l'armenien par V. Langlois, Venise 1868, σελ. 235.

(2) Θεοφάνους χρονογρ. σελ. 525. — Miscella Historia, σελ. 135, ἔκδ. Muratori — Ὁ Ἐλμασίν (Historia Saracenica, trad. a Erpenio, Lugd. Batav. 1625, σελ. 32) λέγει, ὅτι οἱ Κύπριοι ἐπὶ δύο ἔτη ἐπλήρωσαν φόρον εἰς τὸν Μοαβίαν. — « Incolae insulae admoniti sunt, ut pro vita pasciscerentur. Quum vero nollent, invaserunt milites, diripuerunt, et depraedati sunt, quin turpia facta in aedibus episcopalibus commiserunt. » Aboulpharagii, Chronicon Syriacum, ed. Bruns, σελ. 110.

τοῦ τοσοῦτον γενναίως ἀντιστάντος αὐτῷ νησιδρίου Ἀράδου, διὰ συνθήκης παρέλαβεν αὐτό· καὶ οἱ μὲν κάτοικοι ἀνενοχλήτως ἀπεχώρησαν (1), ὁ δὲ ἄγριος ἐμίρης « τὴν πόλιν ἐνέπρησεν, καὶ ἀπετείχισεν, καὶ τὴν νῆσον ἀήττητον κατέστησεν ἕως τοῦ νῦν » (2). Συγχρόνως δὲ ὁ στρατηγὸς αὐτοῦ Ἀβου-ἀλοὺρ ἐπελθὼν κατὰ τῆς Κύπρου συνεπλήρωσε τὸ ἔργον τῆς καταστροφῆς, λεηλατήσας πᾶσαν τὴν νῆσον καὶ ἰδίως τὴν Πάφον, τὴν ὁποίαν ἀντιστᾶσαν ἐξεπόρθησε· παραλαβὼν δὲ καὶ οὗτος πλουσίαν λείαν ἀπεχώρησε (3).

Οἱ ἐν Συρίᾳ Ἄραβες θρασυνθέντες ἐκ τῶν κατὰ τῆς Κύπρου ἐπιτυχῶν ἐκδρομῶν, προσέβαλλον μετ᾽ οὐ πολὺ τὴν Ρόδον, τὴν Κῶν, τὴν Κρήτην, ἐπὶ τέλους δὲ καὶ αὐτὴν τὴν Κωνσταντινούπολιν, τὴν ὁποίαν μετὰ λυσσώδους πεισμονῆς ἑπτάκις ἐπολιόρκησαν· ἄδηλον δὲ ὁποία ἤθελεν ἀποβῆ τότε ἡ τύχη τοῦ ἑλληνισμοῦ, ἐὰν μὴ ἔσωζεν αὐτὸν τὸ ἑλληνικὸν πῦρ τοῦ Καλλινίκου, καὶ ὁ ἐν Συρίᾳ ἀντιπερισπασμὸς τῶν ἁρματωλῶν.

Ἐν ἔτει 684 ὁ ἰσλαμισμὸς δεινὴν ὑπέστη ἀπώλειαν διὰ τοῦ θανάτου τοῦ φιλοπολέμου Μοαβία, τὸν ὁποῖον μετὰ ἓν ἔτος παρηκολούθησεν εἰς τὸν τάφον ὁ εὐδοκίμως πρὸς αὐτὸν ἀνταγωνισθεὶς αὐτοκράτωρ Κωνσταντῖνος ὁ Πωγωνάτος. Οἱ διάδοχοι τῶν θρόνων τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ τῆς Δαμασκοῦ,

(1) Μήπως μετῴκησαν ἐν Κύπρῳ, ὅπου τὸ χωρίου Ἀραδίπου;

(2) Θεοφάνους χρονογραφία, σελ. 526.

(3) « Paulo post Abu Alur alius dux secunda vice Cyprum invasit, totamque insulam diripuit, quin ex fissuris terrae homines iterum producti sunt. Ex urbe Pathos, quam oppugnaverat, deportavit aurum et argentum quod ibi invenit. Homines autem non laesit, quia pro vita sua pacti erant.» Aboulpharagii, chronicon Syriacum, σελ. 111 — Chronique de Michel le Grand, σελ. 238.

Ἰουστινιανὸς ὁ Β' καὶ ὁ καλίφης Ἀβδαλμελὴκ, ἐπίσης νέοι καὶ ἄπειροι τῶν πολεμικῶν, ἠθέλησαν νὰ ἐγκαινιάσωσι τὴν ἡγεμονίαν αὐτῶν διὰ τῆς εἰρήνης· ταύτης δὲ συνομολογηθείσης ἐν ἔτει 686, εἷς τῶν ὅρων ἦτο καὶ ἡ μεταξὺ Ἀράβων καὶ Ἑλλήνων διανομὴ τῆς νήσου Κύπρου (1).

Μετὰ δύο ὅμως ἔτη (688) ἐξ ἀνοίας τοῦ Ἰουστινιανοῦ διελύθη αὕτη, καὶ νέαι συμφοραὶ ἐνέσκηψαν ἰδίως ἐπὶ τῆς δυστυχεστάτης Κύπρου. Διὰ τῆς συνομολογηθείσης συνθήκης ὁ Ἀβδαλμελὴκ ἀνελάμβανε καὶ τὴν ὑποχρέωσιν ἵν' ἀποτίῃ καθ' ἑκάστην ἡμέραν χίλια νομίσματα. Καὶ τέως μὲν τὸ ἀραβικὸν νόμισμα ἦτο ἁπλῆ ἀπομίμησις τοῦ βυζαντινοῦ, φέρον καὶ τὰ τοῦ χριστιανισμοῦ σύμβολα· ἀλλ' ὁ φανατικὸς καλίφης θέλων ν' ἀπαλλαγῇ τοιαύτης ἀτιμωτικῆς ὑποχρεώσεως, ἐχάραξεν ἴδιον νόμισμα καὶ δι' αὐτοῦ πληρώσας τὸν συμπεφωνημένον φόρον, « παρεκάλεσε τὸν Ἰουστινιανὸν δεχθῆναι τὴν ἑαυτοῦ μονήταν, ὡς τῶν Ἀράβων μὴ καταδεχομένων τὴν τῶν Ῥωμαίων χαραγὴν ἐν τοῖς ἰδίοις νομίσμασι » (2). Ὁ αὐτοκράτωρ, ὀργισθεὶς ἐπὶ τῇ καινοτομίᾳ ταύτῃ, ἔλυσε τὴν εἰρήνην, καὶ τὸ οἰκτρότερον ἔσπευσε νὰ παραλάβῃ καὶ μετοικίσῃ τοὺς κατοίκους τῆς Κύπρου, τοὺς ὁποίους δὲν ἠδύνατο νὰ προστατεύσῃ κατὰ τῶν βιαιοπραγιῶν τῶν Ἀράβων. Ὑπὸ τὸν ἀρχιεπίσκοπον αὐτῶν Γωάννην οἱ ἀτυχεῖς Κύπριοι ἐγκατέλειψαν τὰς ἑαυτῶν ἑστίας, καὶ μετὰ πολλὰς ἐν τῇ θαλασσοπορίᾳ δυστυχίας, ἔφθασαν εἰς

(1) « Cyprum dividendam esse, alteram Romanis tributarium fore, alteram Arabibus. » Aboulpharagii, chron. Syr σελ. 117. Θεοφάνης, σελ. 555. Michel le Grand, chronique, σελ. 244.

(1) Θεοφάνης, σελ. 558. Καθὰ δηλοῦται ἐκ τοῦ Ἐλμασὶν (Histor. Saracen. σελ. 64) λέγοντος ὅτι ἐν ἔτει 701 ἔκοψαν ἴδιον νόμισμα οἱ ἐν Συρίᾳ Ἄραβες, ὁ Ἀβδαλμελὶκ ἀπέσυρε τότε τὴν μονήταν του.

Κωνσταντινούπολιν (1), καθ' ἣν ἐποχὴν συνεκροτεῖτο ἐν τῷ Τρούλλῳ τοῦ παλατίου ἡ λεγομένη πενθέκτη σύνοδος (690). Ὁ Ἰουστινιανὸς ἀποφασίσας νὰ συνοικίσῃ τοὺς μετανάστας περὶ τὸν Ἑλλήσποντον, ἀνεγνώρισε διὰ τῆς συνόδου πλῆρες τὸ αὐτοκέφαλον τῆς ἀρχιεπισκοπῆς τῶν Κυπρίων, τοῦ λοιποῦ εἰς τιμὴν αὐτοῦ Νέας Ἰουστινιανουπόλεως μετονομασθείσης, καὶ ὑπ' αὐτὴν ὑπέβαλλε τὰς ἐκκλησίας τῶν ἐπαρχιῶν τοῦ Ἑλλησπόντου, καὶ τὴν τῆς Κυζίκου, τέως ὑποκειμένας εἰς τὸν θρόνον τῆς Κωνσταντινουπόλεως (2).

Ἐπειδὴ δὲ περὶ τοῦ χρόνου τῆς ἀναγνωρίσεως τῆς ἐν Κύπρῳ καὶ νῦν ἔτι ὑφισταμένης αὐτοκεφάλου ἀρχιεπισκοπῆς, ἐξαισία σύγχυσις ἐπικρατεῖ παρὰ τοῖς βυζαντινοῖς χρονογράφοις, τῶν ὁποίων τὰς ἀντιφατικὰς δοξασίας παρεδέχθησαν ἀβασανίστως καὶ οἱ μέχρις ἡμῶν ἀφηγηθέντες τὸ πρᾶγμα, ἀναγκαῖον κρίνω νὰ λαλήσω εἰδικώτερόν πως περὶ τούτου. Οἱ ἀρχαιότεροι τῶν χρονογράφων, Θεοδόσιος ὁ Μελιτινὸς (σελ. 82 ἔκδ. Tafel) καὶ Ἰώηλος (σελ. 43 ἔκδ. Βόννης) ἀφηγούμενοι τὴν ἐν Κύπρῳ εὕρεσιν τοῦ λειψάνου τοῦ ἀποστόλου Βαρνάβα καὶ

(1) «πλῆθος δὲ Κυπρίων περώντων κατεποντίσθη, καὶ ἀπὸ ἀρρωστίας ὤλοντο.» Θεοφ. αὐτόθι. Ὁ Ἀβουλφαράγιος (Chron. Syr. 118) λέγει, ὅτι ὁ Ἰουστινιανὸς πέμψας στράτευμα ᾐχμαλώτισε τοὺς ἐν Κύπρῳ Ἄραβας· ὁ δὲ πατριάρχης Μιχαὴλ ἁπλῶς, ὅτι «pilla l'île de Chypre» σελ. 245.

(2) Κωνστ. Πορφυρογ. περὶ διοικήσεως, κεφ. μζ΄—«Εἰ μὲν οὖν καὶ εἰς ἔργον ἦλθεν ἡ περὶ τῆς Κυζίκου ψῆφος ποτὲ οὐκ οἶδα· τέως δὲ οὐ κρατεῖ τὰ τῆς ψήφου, ὅσον πρὸς τὴν Κύζικον, ἀλλ' οὐδ' ἐπὶ ταῖς ἄλλαις Ἑλλησποντίων χώραις καὶ πόλεσι πρόσεστί τι τῷ Κύπρου δίκαιον» Ζωναρᾶ ἑρμηνεία εἰς τὸν λθ΄ κανόνα τῆς ἐν Τρούλλῳ συνόδου.—«Ἐπεὶ δὲ ἡ Κύπρος τῆς ἐθνικῆς ἐλευθερώθη χειρός, ἐπανῆλθον πάλιν αἱ καθ' Ἑλλήσποντον μητροπόλεις πρὸς τὸν τῆς Κωνσταντινουπόλεως θρόνον.» Ἀριστηνοῦ ἑρμηνεία εἰς τὸν αὐτὸν κανόνα.

τὴν πρὸς τὸν αὐτοκράτορα Ζήνωνα προσφορὰν αὐτοῦ τε καὶ τοῦ ἰδιογράφου κατὰ Ματθαῖον εὐαγγελίου, ἁπλῶς σημειοῦσιν ὅτι «ἐκ τῆς ἀφορμῆς ταύτης ἡ Κύπρος ὠνομάσθη μητρόπολις». Λέων δὲ ὁ Γραμματικὸς (σελ. 117) καὶ Γεώργιος ὁ Κεδρηνὸς τὰ αὐτὰ ἀφηγούμενοι ἐπιπροσθέτουσι «καὶ τοῦ μὴ τελεῖν ὑπὸ Ἀντιόχειαν, ἀλλ᾽ ὑπὸ Κωνσταντινούπολιν». Ἀλλ᾽ ὁ Θεόδωρος Ἀναγνώστης, εἷς τῶν ἀρχαιοτέρων χρονογράφων, τοῦ ὁποίου δυστυχῶς τὸ σύγγραμμα περιεσώθη ἐν ἐπιτομῇ τοῦ πολὺ μεταγενεστέρου Νικηφόρου Καλλίστου τοῦ Ξανθοπούλου, ταὐτὰ ὁμοίως ἀφηγούμενος περὶ τῆς ἐπὶ Ζήνωνος εὑρέσεως τοῦ λειψάνου τοῦ ἀποστόλου Βαρνάβα, ἐπιφέρει ὅτι ὁ αὐτοκράτωρ ἀποδεχθεὶς τὴν προσφορὰν τῶν Κυπρίων ὠνόμασε τὴν μητρόπολιν αὐτῶν αὐτοκέφαλον (1). Ὁ προονομασθεὶς ὅμως ἐπιτομεὺς τοῦ Ἀναγνώστου ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ αὐτοῦ ἱστορίᾳ (XVI, λζ'), ἐναντιοφρονῶν καὶ πρὸς τοῦτον καὶ πρὸς πάντας τοὺς ἄλλους χρονογράφους, γράφει ὅτι τὸ εἰρημένον λείψανον εὑρέθη ἐν Κύπρῳ οὐχὶ ἐπὶ τοῦ Ζήνωνος, ἀλλ᾽ ἐπὶ τοῦ διαδεχθέντος τοῦτον Ἀναστασίου, καὶ ὅτι «ἐκ τοιαύτης προφάσεως καὶ Κύπριοι τὸ κατ᾽ ἀρχὰς περιγεγόνασιν αὐτοκέφαλον ἔχειν τὴν κατ᾽ αὐτοὺς μητρόπολιν, καὶ μὴ τελεῖν ὑπὸ Ἀντιόχειαν ᾗ καὶ ὑπέκειντο πρότερον· ἐκράτυνε δ᾽ ἐπὶ μᾶλλον τοῦτο καὶ Ἰουστινιανὸς ὕστερον, ἐπὶ δόξῃ τῆς γαμετῆς Θεοδώρας Κύπρον λαχούσης πατρίδα, καθὰ δὴ καὶ ἐπὶ τὴν Ἀχριδῶ τὴν ἑαυτοῦ πατρίδα ἐποίει, ἣν δὴ καὶ πρώτην ἐκάλεσεν Ἰουστινιανήν».

Οὔτε τὴν διήγησιν τοῦ Μελιτινοῦ καὶ τοῦ Ἰωήλου, ὅτι ἡ Κύπρος ἐπὶ Ζήνωνος προήχθη εἰς μητροπολικὸν θρόνον δυνάμεθα νὰ παραδεχθῶμεν, διότι καὶ εἰς τὰ δύο προμνημονευθέντα

(1) Ἐκλογαὶ ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας Θεοδώρου Ἀναγνώστου ἀπὸ φωνῆς Νικηφόρου Καλλίστου Ξανθοπούλου. Parisiis 1544, σελ. 350.

ἔγγραφα τοῦ ἐν Ἀντιοχείᾳ κόμητος τῆς Ἀνατολῆς Φλαβίου Διονυσίου ὀνομάζεται ἡ ἐν Κωνσταντίᾳ ἐκκλησία μητρόπολις (431), καὶ ὁ ἐν τῇ Β΄ Ἐφεσινῇ συνόδῳ (449) παρευθεὶς ἐπίσκοπος αὐτῆς Ὀλύμπιος ἀδιαφόρως ὑπογράφεται ἐπίσκοπος Κωνσταντίας, καὶ ἐπίσκοπος μητροπόλεως Κύπρου, ἀφοῦ μάλιστα δὲν εἶχεν ἔτι ἐπικρατήσει ἡ λεπτὴ ἐκείνη διάκρισις μεταξὺ ἐπισκόπου καὶ μητροπολίτου· ἀλλ' οὔτε τὸν Ἀναγνώστην πρέπει νὰ πιστεύσωμεν, ὅτι ἐπὶ Ζήνωνος ὠνομάσθη αὐτοκέφαλος ἡ ἐν Κύπρῳ ἐκκλησία. Ὡς καὶ προηγουμένως εἴπομεν, ὁ ὄγδοος κανὼν τῆς ἐν Ἐφέσῳ Α΄ συνόδου ἀνεγνώρισε μὲν τὸ ἐν τῇ νήσῳ ἐπικρατοῦν παλαιὸν ἔθιμον τοῦ ἐκλέγειν καθ' ἑαυτὴν τοὺς ἐπισκόπους, ἄνευ τῆς ἐπεμβάσεως τοῦ φυσικῶς ἐποπτεύοντος αὐτὴν ἐπισκόπου Ἀντιοχείας, διὰ τῶν ἐν τέλει ὅμως γενικῶν φράσεων, ὅτι καὶ οἱοσδήποτε ἕτερος ἐπίσκοπος ἠδύνατο, ἐπικαλούμενος τὸν περὶ Κύπρου κανόνα, ν' ἀναχαιτίσῃ πᾶσαν ἀλλοτρίαν ἐπέμβασιν ἐν τῇ ἑαυτοῦ ἐκκλησίᾳ, φαίνεται ὅτι δὲν ἀνεγνώρισεν ἀπολύτως τὸ αὐτοκέφαλον τῆς Κυπρίου ἐκκλησίας, ὡς λέγει ὁ Βαλσαμών. Καὶ αὐτὰ δὲ τὰ γραφόμενα ὑπὸ τῶν χρονογράφων, ὅτι χάριν τοῦ λειψάνου τοῦ ἀποστόλου Βαρνάβα ὁ αὐτοκράτωρ Ζήνων ἀνεγνώρισε τὸ αὐτοκέφαλον αὐτῆς, ἢ ἀφαιρέσας τῆς ἐποπτείας τῆς Ἀντιοχείας ὑπήγαγε ταύτην εἰς τὸν θρόνον τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἀποδεικνύουσιν ὅτι ὁ περὶ Κύπρου κανὼν τῆς Ἐφεσινῆς συνόδου διεξεδικεῖτο ἔτι ὑπὸ τοῦ Ἀντιοχείας. Τὸ ζήτημα τοῦ αὐτοκεφάλου τῆς Κυπρίου ἐκκλησίας ὁριστικῶς ἔλυσεν ἡ ἐν Τρούλλῳ σύνοδος, ἥτις ἐπεκαλέσθη αὐτὸν τὸν Ἐφεσινὸν κανόνα πρὸς ἀναγνώρισιν τῆς ἐντελοῦς ἀνεξαρτησίας αὐτῆς, ἔκτοτε πραγματικῶς καὶ χειραφετηθείσης.

Τὴν τελευταίαν περὶ Θεοδώρας καὶ Ἰουστινιανοῦ πρωτοφανῆ καὶ ὅλως ἀνυπόστατον προσθήκην Νικηφόρου τοῦ Καλλίστου ἀβασκανίστως παραδεχθέντες καὶ ἄλλοι μέν, ἰδίᾳ δὲ οἱ

περὶ Κύπρου γράψαντες Κυπριανός, Φιλόθεος, Σακελλάριος, καὶ αὐτὸς ὁ Mas Latrie, ἐπὶ μᾶλλον ἐκραταίωσαν τὴν ἀδέσποτον παράδοσιν, προσθέντες ὅτι ἡ αὐτοκράτειρα Θεοδώρα ἐκ Σαλαμῖνος (sic) καταγομένη ἔκτισε τὸν ἐν Λευκοσίᾳ ναὸν τῆς ἁγίας Σοφίας, ὑπεστήριξε τὴν ἐν τῇ γενεθλίῳ νήσῳ ἀνάπτυξιν τῆς τότε πρῶτον ἐκ Σηνικῆς εἰσαχθείσης μεταξοσκωληκοτροφίας, καὶ ἐπὶ τέλους ὅτι χάριν τῆς ὡραίας Κυπρίας ὁ μέγας Γουστινιανὸς ἀνεγνώρισε τὸ αὐτοκέφαλον τῆς ἀρχιεπισκοπῆς Κύπρου, Νέας Ἰουστινιανῆς (sic) εἰς τιμὴν αὐτοῦ ἔκτοτε ἐπονομασθείσης (1).

Οὐδεὶς τῶν βυζαντινῶν χρονογράφων, ἀπὸ τοῦ συγχρόνου Προκοπίου (2) ὅστις μετὰ τοσαύτης κακεντρεχείας περιέγραψε καὶ τὰ σκανδαλωδέστερα ἐπεισόδια τοῦ βίου τῆς ἐν Βυζαντίῳ γεννηθείσης θυγατρὸς Ἀκακίου τοῦ ἀρκτοτρόφου, εἶπέ που Κυπρίαν τὴν περιώνυμον τοῦ Ἰουστινιανοῦ Α' σύζυγον, ἐκτὸς τοῦ

(1) « Νέα Ἰουστινιανὴ ἐπικέκληται εἰς τιμὴν Θεοδώρας τῆς τοῦ Γουστινιανοῦ γαμετῆς, Σαλαμινίας ὑπαρχούσης ». Φιλοθέου ἔκθεσις περὶ τῆς ἐκκλησίας Κύπρου παρὰ Κυπριανῷ, σελ. 379).

(2) Ὁ λεπτολόγος καὶ δίγλωσσος οὗτος τοῦ Ἰουστινιανοῦ βιογράφος ὃ ἐν ἰδίῳ συγγράμματι καταγράψας τὰ πολυάριθμα τοῦ μεγάλου ἐκείνου αὐτοκράτορος κτίσματα, δὲν ἐδύνατο βεβαίως νὰ παρέλθῃ ἐν σιγῇ καὶ τὴν ἐν Λευκοσίᾳ λαμπρὰν ἐκκλησίαν τῆς Ἁγίας Σοφίας, ἂν πραγματικῶς ἐκτίζετο ἐπὶ τούτου, ἀφοῦ μάλιστα καὶ τὸ μόνον ἐν Κύπρῳ κτίσμα τοῦ Ἰουστινιανοῦ καὶ ἥττονος λόγου ἄξιον, τὴν ἐπιδιόρθωσιν δηλονότι τοῦ ὑδραγωγείου τοῦ ἁγίου Κόνωνος δὲν παρῆλθεν ἀμνημόνευτον. Πρὸς δὲ τούτοις, ἀφοῦ ἡ Θεοδώρα ἦν Σαλαμινία (ὡς λέγουσιν οἱ νεώτεροι), διατὶ νὰ προτιμήσῃ τῆς πατρίδος αὐτῆς, οὔσης μάλιστα καὶ μητροπόλεως τῆς Κύπρου τὴν τότε ἄσημον Λευκοσίαν; Ὁ μέχρι τοῦδε ὑφιστάμενος καὶ εἰς τουρκικὸν τζαμίον μεταβεβλημένος ναὸς τῆς ἁγίας Σοφίας εἶναι κατὰ Σακελλάριον (I, σελ. 197) γοτθικῆς ἀρχιτεκτονικῆς· κατὰ πᾶσαν δὲ βεβαιότητα ἐκτίσθη ὑπὸ τῶν Λουζινιανῶν βασιλέων, ἐν αὐτῷ στεφομένων καὶ ἐκκλησιαζομένων.

Νικηφόρου Καλλίστου, τοῦ καὶ πολὺ μεταγενεστέρου καὶ μὴ διαπρέποντος τοσοῦτον ἐπὶ εὐθυκρισίᾳ· ἀπ' ἐναντίας μάλιστα Κωνσταντῖνος ὁ Πορφυρογέννητος ἀναγράφει Κυπριακήν τινα παράδοσιν, καθ' ἣν ὁ Ἰουστινιανὸς Β' (οὐχὶ δὲ ὁ Α') ἐκ τῆς νήσου κατήγετο (1).

Μὴ θεωροῦντες ἀναγκαῖον νὰ ἐνδιατρίψωμεν περὶ τὴν ἀνατροπὴν τοιούτων παρατόλμων ἐνστάσεων, καθ' ὧν σύσσωμος ἀντιστρατεύεται ἡ ἱστορία, συμπληροῦμεν τὴν περὶ Κυπρίου ἐκκλησίας παρέκβασιν λέγοντες, ὅτι τὸ αὐτοκέφαλον ταύτης πραγματικῶς ἀνεγνωρίσθη ἐν ἔτει 691 ὑπὸ τῆς ἐν Τρούλλῳ συνόδου διὰ τοῦ ἑξῆς κανόνος. « Τοῦ ἀδελφοῦ καὶ συλλειτουργοῦ ἡμῶν Ἰωάννου τοῦ τῆς Κύπρου νήσου προέδρου ἅμα τῷ οἰκείῳ λαῷ ἐπὶ τὴν Ἑλλησπόντιον ἐπαρχίαν, διά τε τὰς βαρβαρικὰς ἐφόδους, διά τε τὸ τῆς ἐθνικῆς ἐλευθερωθῆναι δουλείας, καὶ καθαρῶς τοῖς σκήπτροις τοῦ χριστιανικωτάτου κράτους ὑποταγῆναι, τῆς εἰρημένης μεταναστάντος νήσου, προνοίᾳ τοῦ φιλανθρώπου θεοῦ καὶ μόχθῳ τοῦ φιλοχρίστου καὶ εὐσεβοῦς ἡμῶν βασιλέως, συνορῶμεν ὥστε ἀκαινοτόμητα διατηρηθῆναι τὰ παρὰ τῆς ἐν Ἐφέσῳ τὸ πρότερον συνελθόντων θεοφόρων πατέρων τῷ θρόνῳ τοῦ προγεγραμμένου ἀνδρὸς παρασχεθέντα προνόμια, ὥστε τὴν νέαν Ἰουστινιανούπολιν τὸ δίκαιον ἔχειν τῆς Κωνσταντινουπόλεως· καὶ τὸν ἐπ' αὐτῇ καθιστάμενον θεοφιλέστατον ἐπίσκοπον πάντων προεδρεύειν τῶν τῆς Ἑλλησποντίων ἐπαρχίας καὶ ὑπὸ τῶν οἰκείων ἐπισκόπων χειροτονεῖσθαι, κατὰ τὴν ἀρχαίαν συνήθειαν· τὰ γὰρ

(1) « Καὶ γὰρ Ἰουστινιανὸς βασιλεὺς Κύπριος ἦν, καθὼς καὶ παρὰ τῶν παλαιῶν Κυπρίων ὁ λόγος μέχρι τῆς σήμερον ἐπεκράτησε ». Περὶ διοικήσεως, μζ'. Ἄπορον τῳόντι πῶς ὁ ἐστεμμένος συγγραφεὺς περιέπεσεν εἰς τοσοῦτον παχυλὸν ἁμάρτημα, ἐκλαμβάνων τὸν Ἰουστινιανὸν Β', τὸν γνήσιον τοῦτον υἱὸν τοῦ αὐτοκράτορος Κωνσταντίνου Πωγωνάτου Κύπριον.

ἐν ἑκάστῃ ἐκκλησίᾳ ἔθη καὶ οἱ θεοφόροι ἡμῶν πατέρες παραφυλάττεσθαι διεγνώκασιν· τοῦ τῆς Κυζικηνῶν πόλεως ὑποκειμένου τῷ προέδρῳ τῆς εἰρημένης Ἰουστινιανουπόλεως, μιμήσει τῶν λοιπῶν ἁπάντων ἐπισκόπων, τῶν ὑπὸ τὸν λεχθέντα θεοφιλέστατον πρόεδρον Ἰωάννην, ὑφ' οὗ χρείας καλούσης καὶ ὁ τῆς Κυζικηνῶν πόλεως ἐπίσκοπος χειροτονηθήσεται» (1).

Ἀλλ' ἐπειδὴ πέρα τοῦ δέοντος διετρίψαμεν περὶ τὴν ἱστορίαν τῆς Κυπρίου ἐκκλησίας, ἐπὶ τέλους σημειοῦμεν καὶ τὰ ἑξῆς πρὸς διάλυσιν καὶ ἑτέρας συγχύσεως ἐπικρατούσης καὶ περὶ αὐτὴν τὴν νέαν ὀνομασίαν τοῦ ἀπὸ τοῦδε ὄντως ἀνεγνωρισμένου αὐτοκεφάλου ἀρχιεπισκόπου τῆς Νέας Ἰουστινιανουπόλεως.

Ἰουστινιανὸς ὁ Α', ὁ διὰ πολλῶν καὶ λαμπρῶν κτισμάτων καταλαμπρύνας τὴν βασιλείαν αὐτοῦ, ἔκτισε καὶ δεκαοκτὼ ἐπωνύμους αὐτοῦ πόλεις, ἐξαιρετικῶς μὲν ἐπονομάσας Πρώτην Γουστινιανὴν τὴν ἑαυτοῦ πατρίδα Ταυρήσιον, Δευτέραν δὲ Ἰουστινιανὴν τὰ Οὐλπιάνα, πόλιν καὶ ταύτην τῆς Μακεδονίας, Νέας δὲ Ἰουστινιανὰς τὴν Καρχηδόνα καὶ τὰ Τζουμινὰ τῆς Ἀρμενίας, ἁπλῶς Ἰουστινιανὴν τὴν Λιβυκὴν Ἀδράμιτον, καὶ τὰς ὑπολοίπους Ἰουστινιανουπόλεις.

Ἡ ἐν Τρούλλῳ σύνοδος καλῶς γινώσκουσα τὰς ὀνομασίας τῶν ἐπ' αὐτῆς ἔτι ὑφισταμένων κτισμάτων τοῦ Ἰουστινιανοῦ Α', μετωνόμασε τὴν ἀρχιεπισκοπὴν Κύπρου Νέαν Ἰουστινιανούπολιν (2), πρὸς διάκρισιν τοῦ νέου τούτου κτίσματος (3) τοῦ τότε βασιλεύοντος Ἰουστινιανοῦ Β' ἀπὸ τῶν πο-

(1) Ἄπορον πῶς ὁ σοφὸς Muralt (Chronographie Byzantine, σελ. 317) παρεννοήσας τὰ ἐν τῷ κανόνι λεγόμενα, ἐσημείωσεν ὅτι ὁ Κύπρου Γωάννης μετοικήσας ἐν Κυζίκῳ ἐχειροτόνησεν ἐνταῦθα καὶ ἐπίσκοπον.

(2) Κατὰ πᾶσαν δὲ πιθανότητα οὕτως ἐπωνομάσθη καὶ ἡ ἐν Ἑλλησπόντῳ πόλις ἐν ᾗ συνῳκίσθησαν οἱ ἐκ Κύπρου μετανάσται.

(3) Ὁ κ. Isambert (Histoire Secréte de Procope, σελ. 945)

λυαρίθμων καὶ πολυωνύμων τοῦ ὁμωνύμου πρώτου αὐτοκράτορος. Νέαν δὲ Ἰουστινιανούπολιν ὀνομάζουσι τὴν ἀρχιεπισκοπὴν τῆς Κύπρου καὶ οἱ πολὺ μεταγενέστεροι ἑρμηνευταὶ τοῦ συνοδικοῦ κανόνος Βαλσαμών, Ζωναρᾶς καὶ Ἀριστηνός. Καὶ αὐτὸς δὲ ὁ ἀρχιεπίσκοπος Ἰωάννης, ἐφ' οὗ ἐγένετο ἡ καινοτομία, ὑπογράφεται ἐν τοῖς συνοδικοῖς πρακτικοῖς « ἐπίσκοπος Νέας Ἰουστινιανουπόλεως », τὸν δὲ τίτλον τοῦτον φέρουσι καὶ οἱ μετ' ἐκεῖνον.

Δυστυχῶς ὅμως ἐν τοῖς μετὰ ταῦτα χρόνοις, παρὰ τὰς ἱστορικὰς παραδόσεις ἐπῆλθε σύγχυσις περὶ τὴν τιτλοφορίαν τοῦ ἀρχιεπισκόπου Κύπρου, ὡς μὴ ὤφειλε μέχρις ἡμῶν παραταθεῖσα. Πρῶτος ὁ ἐπιπόλαιος Γεώργιος Κωδινὸς συνέχυσε τὸ πρᾶγμα, ἐπονομάσας τὴν Κύπρον Δευτέραν Ἰουστινιανήν (1), ἐν ᾧ τὸ κτίσμα τοῦτο τοῦ Ἰουστινιανοῦ Α' ἔκειτο ἐν Μακεδονίᾳ. Ἡ ἀσύστατος αὕτη τοῦ κουροπαλάτου ἀπόφανσις ἀβασανίστως ἐπεκράτησε μέχρι τινός· ὁ δὲ κατὰ τὸν παρελθόντα αἰῶνα ἀκμάσας ἀρχιεπίσκοπος Κύπρου Φιλόθεος, ἰδίαν πραγματείαν συγγράψας πρὸς ὑποστήριξιν τῶν ἐκκλησιαστικῶν προνομίων τῆς Κυπρίου ἐκκλησίας, ἠθέλησε νὰ διορθώσῃ τὸ σφάλμα λέγων « Ἰουστινιανὸς ὁ Ρινότμητος (γραπτέον Β', διότι ὅταν ὠνομάσθη ἡ Κύπρος αὐτοκέφαλος ἀρχιεπισκοπὴ δὲν ἦτο ἔτι ρινότμητος) ἀνακαινίσας εἰς κάλλος ὠνόμασε Νέαν Ἰουστινιανήν· ὅθεν γίνεται δῆλον ἐκ τούτου ὅτι οὐ λέγεται ἡ Κύπρος δευτέρα Ἰουστινιανή, ἀλλὰ νέα Ἰουστινιανή, καὶ ὅσοι λέγουσιν αὐτὴν δευτέραν πλανῶνται » (2). Κατωτέρω δ' ὀλίγον (σελ. 379) ὁ ἁπλοϊκὸς ἱεράρχης θέλων νὰ συμ-

παρεννοήσας τὸν κανόνα τῆς ἐν Τρούλλῳ συνόδου, εἰς ὃν ἀναφέρεται, ἡμαρτημένως θεωρεῖ καὶ τὴν Νέαν Ἰουστινιανούπολιν ὡς πόλιν κτισθεῖσαν ὑπὸ τοῦ Ἰουστινιανοῦ Α' ἐν Κύπρῳ.

(1) Περὶ ὀφφικίων σελ. 105, ἔκδ. Βόννης.

(2) Κυπριανοῦ, ἱστορία Κύπρου, σελ. 379.

βιβάση καὶ τὴν συμμετοχὴν τοῦ Ἰουστινιανοῦ Α' ἐν τῇ ἀρχιεπισκοπῇ αὐτοῦ, γράφει ὅτι χάριν τῆς Σαλαμινίας Θεοδώρας ὠνομάσθη ὑπὸ τοῦ μεγάλου ἐκείνου αὐτοκράτορος ἡ Κύπρος Νέα Ἰουστινιανή. Ἀλλὰ καὶ ὁ Φιλόθεος καὶ οἱ μέχρις ἡμῶν ἀρχιεπίσκοποι Κύπρου τιτλοφορούμενοι Νέας Ἰουστινιανῆς διαφθείρουσι καὶ τοὺς συνοδικοὺς κανόνας καὶ τὰς ἱστορικὰς παραδόσεις· νέα Ἰουστινιανὴ εἶναι τὸ Ἀλγέριον (Καρχηδών), ἀλλ' οὐχὶ καὶ ἡ Κύπρος, τῆς ὁποίας ὁ ἀρχιεπίσκοπος δέον νὰ τιτλοφορῆται Νέας Ἰουστινιανουπόλεως.

Ὁ Πορφυρογέννητος (1) λέγει ὅτι ὁ Ἰουστινιανὸς β' μεταμεληθεὶς ἐπὶ τῷ ἀσυνέτῳ μέτρῳ τῆς ἐγκαταλείψεως τῆς Κύπρου, ἠθέλησε νὰ ἐπαναφέρῃ τοὺς μετανάστας· ὅθεν ἀποστείλας εἰς Βαγδάτην τρεῖς τῶν ἐνδόξων Κυπρίων, Φαγγουμεῖς λεγομένους, ἐν συνοδίᾳ ἐπιφανοῦς αὐλικοῦ, ἔγραψε διὰ τούτων πρὸς τὸν καλίφην (ἀμερουμνῆν) (2), ἵν' ἀπολύσῃ τοὺς αἰχμαλώτους Κυπρίους ὅπως ἐπιστρέψωσιν εἰς τὰ ἴδια· ὁ δὲ καλίφης προθύμως ἀκούσας τῆς βασιλικῆς γραφῆς, ἀπέστειλεν ἐνδόξους ἀξιωματικούς, οἵτινες περισυνάξαντες τοὺς ἐν Συρίᾳ διεσπαρμένους Κυπρίους διεπέρασαν εἰς τὴν γενέθλιον νῆσον· μετὰ δὲ τοῦτο καὶ ὁ βασιλεὺς ἀποστείλας ἀξιωματικοὺς διεπέρασεν εἰς Κύπρον τοὺς ἐν τοῖς θέμασι Κιβυραιωτῶν καὶ Θρακησίων ἐπῳκισμένους· καὶ οὕτως ἐνῳκίσθη ἡ νῆσος.

Ἀλλ' ὁ ἐστεμμένος συγγραφεύς, μὴ διαπρέπων ἀείποτε ἐπὶ εὐθυκρισίᾳ, γράφων ταῦτα ἀντιφάσκει πρὸς αὐτὴν τὴν ἱστορίαν· κατ' αὐτὸν δηλονότι ἡ ἐνοίκισις τῆς νήσου ἐγένετο

(1) Πρὸς Ρωμανὸν (ἢ περὶ διοικήσεως) κεφ. μζ'.

(2) Ὁ πολυμαθέστατος Muralt (Chronographie Byzantine, σελ. 317) ἐκλαβὼν τὸ ἀμερουμνῆς = καλίφης ὡς ὄνομα κύριον, ὀνομάζει τοῦτον Ἀμὶρ-ἀλ-Μουνενίν.

μετὰ παρέλευσιν ἐτῶν ἑπτὰ ἀπὸ τῆς ἐγκαταλείψεως, δηλαδὴ περὶ τὸ ἔτος 698, ὅτε ὁ Ἰουστινιανὸς Β' δὲν ἐβασίλευεν, ἀπὸ τοῦ 695 πλανώμενος μακρὰν τοῦ Βυζαντίου. Πρὸς δὲ τούτοις ἡ πρώτη τοῦ Ἰουστινιανοῦ βασιλεία χαρακτηρίζεται ὑπὸ τῆς ἱστορίας διὰ σειρᾶς ἀνοήτων πραξικοπημάτων, καὶ τὸ λυπηρότερον δι' ἀλλεπαλλήλων νικῶν τῶν Ἀράβων, οἵ τινες ἀνενοχλήτως δεσπόζοντες τῆς μικρᾶς Ἀσίας, δὲν ἠδύναντο μετὰ τοσαύτης προθυμίας νὰ ὑπακούσωσι τῇ γραφῇ βασιλέως, πρώτου μάλιστα λύσαντος τὰς ὑπ' αὐτοῦ τούτου συνωμολογημένας συνθήκας εἰρήνης. Ἀλλὰ καθ' ἣν ἐποχὴν γράφει ὁ Πορφυρογέννητος ὡς λαβοῦσαν χώραν τὴν ἐνοίκισιν τῆς ἐγκαταλελειμμένης νήσου, εἶχεν ἀναγορευθῇ βασιλεὺς ὑπὸ τὸ ὄνομα Τιβερίου Β' Ἀψίμαρος ὁ ναύαρχος τῶν Κιβυραιωτῶν, κάλλιστα γινώσκων τὴν Κύπρον ὡς γειτνιάζουσαν τῷ θέματι αὐτοῦ ἐκτεινομένῳ καὶ πέραν τῆς Ῥόδου· τῆς δὲ ἀνδρικῆς χειρὸς τοῦ Τιβερίου τ' ἀποτελέσματα ἀμέσως οἱ Ἄραβες ᾐσθάνθησαν· διότι ἅμα ἐνθρονισθεὶς ἐν Κωνσταντινουπόλει ὁ Ἀψίμαρος ἔστειλε κατὰ τούτων τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ Ἡράκλειον, ὅστις τὸ πῦρ καὶ τὸν σίδηρον φέρων εἰσεχώρησεν εἰς Σαμόσατα, ἔσφαξε διακοσίας χιλιάδας ἐχθρῶν, καὶ κατενίκησεν αὐτοὺς ἐν Ἀρμενίᾳ καὶ Κιλικίᾳ.

Καὶ ἕτεροι δὲ οὐχ ἧττον σπουδαῖοι λόγοι πείθουσιν, ὅτι ἐπὶ τοῦ Τιβερίου τούτου ἐγένετο ἡ διόρθωσις τοῦ περὶ Κύπρου ἀσυνέτου μέτρου τοῦ Ἰουστινιανοῦ Β'· ἀλλὰ πρὸς κατανόησιν αὐτῶν ἀπαιτεῖται μικρά τις παρέκβασις, ὡς προκειμένου περὶ ζητήματος τὰ μάλιστα ἐνδιαφέροντος καὶ πρῶτον ἤδη θιγομένου (1).

(1) Περὶ τοῦ σπουδαίου τούτου τμήματος τῆς ἐθνικῆς ἡμῶν ἱστορίας δημοσιεύσω προσεχῶς δίτομον σύγγραμμα «Ἀρματωλικαὶ ἐποποιίαι».

Ἡ ἀρχὴ τῆς συστάσεως τοῦ καὶ μέχρις ἡμῶν περιλαλήτου ἁρματωλικοῦ συστήματος ἀνέρχεται εἰς αὐτὴν τὴν τετάρτην ἑκατονταετηρίδα, ἥτις τοσοῦτον περιφανῆ καταλαμβάνει θέσιν ἔν τε τῇ καθόλου ἱστορίᾳ καὶ ἰδίως τῇ Βυζαντινῇ, ἕνεκα τῆς κατ' αὐτὴν ἐπισυμβάσης μεγάλης τῶν ἐξ Ἀνατολῆς βαρβαρικῶν ἐθνῶν μεταναστεύσεως, καὶ τῆς ὁριστικῆς διαιρέσεως τῆς Ρωμαϊκῆς κοσμοκρατορίας εἰς ἀνατολικὸν καὶ δυτικὸν κράτος.

Ὁ ὑπὸ Θεοδοσίου τοῦ μεγάλου ὀνομασθεὶς ἐπίτροπος τῶν ἀνηλίκων τέκνων αὐτοῦ, Ἀρκαδίου καὶ Ὀνορίου, Στηλίχων, ἀνὴρ συνενῶν τῇ στρατιωτικῇ ἀξίᾳ καὶ μοχθηρίαν ψυχῆς, ἐν ᾧ τοσοῦτον εὐδοκίμως ἐπολέμει κατὰ τοῦ εἰσβάλλοντος βαρβαρικοῦ χειμάρρου, συνωμολόγει ἅμα καὶ συνθήκας πρὸς τούτους, τὸ μὲν διὰ νὰ περισπᾷ τὰς κολοσσιαίας δυνάμεις αὐτῶν, τὸ δὲ ἀληθέστερον ὅπως δι' αὐτῶν ἀπαλλαγῇ τοῦ συνεπιτρόπου Ρουφίνου. Εἰς τὴν προδοτικὴν ταύτην διαγωγὴν τοῦ Στηλίχωνος ὀφείλεται καὶ ἡ μέχρις Ἀθηνῶν ἐπιδρομὴ τοῦ Ἀλαρίχου.

Ἀφοῦ ὅμως ὁ φιλόδοξος ἐπίτροπος διὰ τῶν Γότθων ἀπηλλάγη τοῦ Ρουφίνου, ἀμέσως εἶδεν ὅτι προτιμότερος ὁ πόλεμος ἢ ἡ φιλία τῶν ἀπίστων καὶ σκληρῶν ἐκείνων βαρβάρων· διὰ τοῦτο ἐν ἔτει 405 ἐκστρατεύσας κατ' αὐτῶν, συγκεντρωθέντων περὶ τὸν Ἴστρον καὶ νέας μελετώντων ἐπιδρομάς, ἐνίκησε κατὰ κράτος τούτους, φονεύσας καὶ τὸν ἀρχηγὸν αὐτῶν Ροδογάϊν. Οἱ ἐκ τῆς σφαγῆς διασωθέντες Γότθοι παρεδόθησαν εἰς τὸν νικητήν, διαβεβαιοῦντες ὅτι πιστῶς ἤθελον ἀγωνισθῇ ὑπὲρ τοῦ βυζαντινοῦ κράτους.

Ἀλλὰ καὶ ὁ Στηλίχων καὶ ὁ βασιλεύων Ἀρκάδιος, καὶ ἐξ ἰδίας πείρας ἐγίνωσκον τὸ ὕπουλον καὶ πανοῦργον τῶν ἐξ ἀνάγκης παραδοθέντων εἰς τὸ ἔλεος αὐτῶν πολεμίων, πολλάκις γενόμενοι μάρτυρες τῆς Γοτθικῆς ἀπιστίας καὶ θηριωδίας, πρὸς δὲ τούτοις καὶ ἀνὴρ σεβάσμιος ἐπὶ σοφίᾳ καὶ πείρᾳ πρὸ μικροῦ τὸ Βυζάντιον ἐπισκεφθείς, Συνέσιος ὁ Κυρήνης ἐπίσκο-

πος, εἶχε συμβουλεύσει τῷ Ἀρκαδίῳ νὰ προτιμήσῃ τῶν βαρβαρικῶν ὀρδῶν ὁμογενῆ καὶ χριστιανικὰ στρατεύματα. Ἀλλ᾽ ἐν ᾧ τοιαῦται ἦσαν αἱ πρὸς ἀπόρριψιν τῆς προτεινομένης Γοτθικῆς μισθοφορίας ἀφορμαί, σπουδαιότεραι ἀνάγκαι ἔπεισαν τόν τε αὐτοκράτορα καὶ τὸν Στηλίχωνα νὰ φεισθῶσι τῆς ζωῆς τῶν αἰχμαλώτων, τῶν ὁποίων ὁ ἀρειμάνιος βραχίων ἠδύνατο νὰ χρησιμεύσῃ πρὸς ὑπεράσπισιν τῆς πανταχόθεν ἀπειλουμένης αὐτοκρατορίας, λαμβανομένων ὅμως καὶ τῶν καταλλήλων μέτρων πρὸς ματαίωσιν ἐνδεχομένης ἐπιβουλῆς.

Εἰς τὰς ἀλλεπαλλήλους τῶν βαρβάρων ἐπιδρομὰς ἦσαν μᾶλλον ἐκτεθειμέναι αἱ ἀνατολικαὶ τοῦ κράτους ἐπαρχίαι, διότι τὰ ἀπὸ τῆς Κασπίας θαλάσσης μέχρι τῶν μεσημβρινῶν τοῦ ὄρους Ταύρου ἀκρωρειῶν διεσπαρμένα ἔθνη τῶν Βιθυνῶν, Κιλίκων, Ἰσαύρων, Παφλαγόνων, Πισιδῶν καὶ Λυκαόνων, καὶ ἄλλων ἑλληνικῶν καὶ μιξογενῶν φυλῶν λείψανα, ἔζων ἐν αὐτῇ ἔτι τῇ καταστάσει, ἐν ᾗ ὁ Στράβων περιέγραψεν αὐτά, δηλαδὴ καθ᾽ ὁμάδας ἢ φυλὰς αὐτόνομα, καὶ τὸ ληστρικὸν ἐπιτήδευμα εἰς ἐπιστήμης εἶδος προαγαγόντα. Ψιλῷ ὀνόματι ἀναγνωρίζοντες τὴν ἡμιτελῶς καθυποτάξασαν αὐτοὺς αὐτοκρατορίαν, καὶ ἐξ ὑπερβαλλούσης μικροφιλοτιμίας μὴ καταδεχόμενοι νὰ μισθοφορήσωσι, περιωρίζοντο ἁπλῶς ν᾽ ἀποδιώκωσι τοὺς εἰσβολεῖς τοῦ ἰδίου ἐδάφους, ἀδιαφοροῦντες περὶ τῆς ἐξασφαλίσεως τοῦ γείτονος, ἀφοῦ μάλιστα καὶ αὐτὴ ἡ χώρα αὐτῶν παρίστα τὸ μέγιστον τῶν φυσικῶν προτερημάτων πρὸς εὐχερεστέραν ἀντίκρουσιν τῆς ἐπιδρομῆς, τὰς πολυαρίθμους δηλονότι στενωποὺς ἢ κλεισούρας ὡς ἔλεγον οἱ βυζαντινοί, τὴν σημαντικότητα τῶν ὁποίων εἶχε κατανοήσει πρῶτος ὁ μέγας Ἀλέξανδρος, διορίσας διαρκῆ φυλακὴν πρὸς τήρησιν αὐτῶν, καθὰ λέγει ὁ Προκόπιος.

Ἐκ τῶν περὶ τὸν Ἴστρον παραδοθέντων εἰς τὸν Στηλίχωνα Γότθων, ἐξελέχθησαν δώδεκα χιλιάδες, ὀπτιμάτοι διὰ

τοῦτο ἐπονομασθέντες, δηλαδὴ ἐκλεκτοὶ (1)· καὶ οὗτοι διασπαρέντες ἀνὰ τὸν Ταῦρον καὶ ἰδίως περὶ τὴν Βιθυνίαν, ἐπὶ μισθῷ ἐφρούρουν τὰς κλεισούρας, σπεύδοντες ἐν ἀνάγκῃ καὶ ἀλλαχοῦ πρὸς ὑπεράσπισιν τοῦ κράτους. Ἀλλ᾽ ἐνῷ ἐφρούρουν, ἐφρουροῦντο συγχρόνως. Ἐκ τῶν περὶ τὸν Ταῦρον ἑλληνικῶν φυλῶν ἐξελέχθησαν ἰσάριθμοι τοῖς μισθοφοροῦσι Γότθοις ἄνδρες καὶ ἐδόθη εἷς ἑκάστῳ, ὡς μὲν οὗτοι ἔλεγον ὑπασπιστής, ὡς ὅμως ἠννόει ὁ πονηρὸς Στηλίχων ἐπιτηρητής· οὔτε ὅμως ὑπασπιστάς, οὔτε ἄλλως πως ὠνόμαζον ἑαυτοὺς οἱ πρὸς τοὺς Ὀπτιμάτους ἐπιμιχθέντες Ἕλληνες τοῦ Ταύρου, ἁπλῶς δ᾽ ἐκαλοῦντο ἀρμάτοι, ἴσως διότι τότε πρῶτον ἐπισήμως ἐπετράπη αὐτοῖς ἡ ὁπλοφορία (2).

Καὶ ἄλλοι δὲ μετ᾽ οὐ πολὺ Γότθοι ἐζήτησαν παρὰ τῶν ἐν Βυζαντίῳ μισθοφορίαν, ἥτις καὶ ἐδόθη αὐτοῖς ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς ὅροις ἀλλ᾽ ὑπὸ ἄλλα ὀνόματα· ὠνομάσθησαν δηλονότι φοιδεράτοι δηλαδὴ σύμμαχοι, οἱ δὲ παρακολουθοῦντες καὶ τοὺς ὑπόπτους τούτους ἐπήλυδας, ἀντὶ ὑπασπιστῶν καὶ ἀρμάτων, ἐκαλοῦντο μόνον ἑλληνιστὶ παῖδες (3). Τόσον δὲ οἱ ὀπτιμάτοι ὡς καὶ οἱ φοιδεράτοι πιστῶς ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ὑπηρέτησαν τὴν μισθοδότιδα ἀρχήν, εὐδοκίμως ὑπερασπίσαντες τὰς κλεισούρας τοῦ Ταύρου κατὰ παντὸς ἐπιδρομέως.

Καὶ μέχρι μὲν τοῦ αὐτοκράτορος Μαυρικίου διετήρησαν τὴν πολεμικὴν αὐτῶν φήμην οἱ περὶ τὸν Ταῦρον Γότθοι· μετ᾽ οὐ πολὺ ὅμως ὑπέστησαν καὶ οὗτοι τὴν τύχην τῶν εἰς τὴν

(1) « Optati, id est delecti, » Reiske comment. in Const. Porphyr. II, σελ. 157. Οἱ αὐτοὶ δὲ ἐλέγοντο καὶ Garciones δηλαδὴ φύλακες.

(2) « Καὶ ἀρμάτος προσαγορεύεται ὁ σύμμαχος τοῦ Ὀπτιμάτου, ἤτοι ὁ αὐτοῦ ὑπασπιστής ». Μαυρικίου, Στρατηγ. Λ, 3.

(3) « Τοῖς μὲν ὀπτιμάτοις τάγμασιν οἱ ἀρμάτοι συντάσσονται, τοῖς δὲ φοιδεράτοις οἱ παῖδες. » ὁ αὐτός.

μεγάλην τοῦ ἑλληνισμοῦ καταβόθραν ἐμπεσόντων ἀλλογενῶν, δηλαδὴ ἐξελληνίσθησαν, καὶ Γραικογότθοι ἐπονομασθέντες ἀπέκρυπτον μετ' αἰσχύνης τὸ παλαιὸν αὐτῶν ὄνομα ὀπτιμάται, ὅπερ κατέστη συνώνυμον τῇ ἀτιμίᾳ (1). Τὸ δὲ περιεργότερον εἶναι ὅτι οἱ τέως δουλεύοντες αὐτοῖς ἁρμάτοι, ἀφέντες τὸ ὄνομα τοῦτο, ὡς μὴ ἀναπολοῦν ἴσως εὐαρέστους ἀναμνήσεις, καὶ ἱκανάτοι δηλαδὴ ἱκανοὶ μετονομασθέντες, μετεχειρίζοντο ὡς εὐτελεῖς δούλους τοὺς πρὸ μικροῦ αὐθέντας (2). Μόνον δὲ λείψανον τῆς γοτθικῆς ἐκείνης ἐπιμιξίας διεσώθη ἐν τοῖς μετὰ ταῦτα ἁρματωλοῖς ἡ ὠμοπλατοσκοπία, ἥτις εἶναι ἔθιμον καθαρῶς οὐνογοτθικόν.

Ἐπὶ Ἀναστασίου καὶ Ἰουστίνου, ἰδίως δ' ἐπὶ τοῦ Ἰουστινιανοῦ Α' τὸ ἁρματωλικὸν σύστημα διωργανίσθη τακτικώτερον. Ἡ περιώνυμος τῶν Κασπίων ἢ μᾶλλον Καυκασίων πυ-

(1) «Ἔστι δὲ ἡ (τῶν Ὀπτιμάτων) ὀνομασία τῶν ἀτίμων, ἴσην ὕβριν φέρουσα τῶν παρὰ Ρωμαίοις λεγομένων Κορτελίνων.» Κωνστ. Πορφ. περὶ Θεμάτων.

(2) «Θέμα Ὀπτίματον· οὐδεμίαν ἔχει κοινωνίαν πρὸς θέματα· εἰς γὰρ δουλείαν μόνην προσ[illegible]λειπται διὰ τὸ εἶναι αὐτὸ οἰκτρότατον, καὶ μήτε τούρμαις, μήτε δρούγγοις τετιμημένον. Εἰς γὰρ ὑπηρεσίαν ἐτέτακτο τῶν στρατιωτῶν, ὅτε οἱ βασιλεῖς τοῖς ἔθνεσι μετὰ τοῦ λαοῦ ἐπεστράτευον. Στρατιωτῶν δὲ ἐκείνων τῶν ἐν τοῖς βασιλικοῖς τάγμασι τεταγμένων· ὅσοι γὰρ ἐν ταῖς σχολαῖς καὶ τοῖς ἱκανάτοις καὶ τοῖς λοιποῖς τάγμασιν ἐστρατεύοντο, εἰς ὑπηρεσίαν εἷς ἕκαστος αὐτῶν Ὀπτιμάτον ἐκέκτητο.» Πορφ. αὐτόθι. — «Hicanati sunt genus aliquod lectae militiae, ita dictae, quod homines essent ἱκανοί, corpore animisque vigentes et rebus gerendis pares.» Reiske, II, 154. Τὸ τάγμα τῶν Ἱκανάτων ἐπισήμως ἀνεγνωρίσθη ἐν ἔτει 809 ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Νικηφόρου διορίσαντος ἀρχηγὸν αὐτῶν τὸν ἔγγονον αὐτοῦ Νικήταν τὸν Ραγκαβῆν. Ἐπὶ δὲ Λέοντος τοῦ Σοφοῦ ἀνεγνωρίσθη τὸ περιώνυμον τάγμα τῶν Ἀκριτῶν ἢ ἀκροφυλάκων ἑδρεῦον ἐν τῷ θέματι τῷ λεγομένῳ τοῦ Ὀψικίου.

λῶν κλεισοῦρα κατείχετο ἤδη ὑπὸ τοῦ Οὔνου φυλάρχου Ἀμβαζούκη, ὅστις ἐπὶ χρήμασι συνεμάχει ὁτὲ μὲν πρὸς τοὺς Βυζαντινούς, ὁτὲ δὲ πρὸς τοὺς ἐπερχομένους βαρβάρους· ὁ δὲ αὐτοκράτωρ Ἀναστάσιος ἐκ πικρᾶς πείρας πεισθεὶς ὅτι οὐδεμίαν βεβαιότητα ἠδύνατο νὰ ἔχῃ περὶ τῆς πίστεως τοῦ φιλοχρημάτου βαρβάρου, ἀπέρριψεν ἐπὶ τέλους τὰς ὀχληρὰς καὶ συνεχεῖς προτάσεις τοῦ ἀπλήστου Οὔνου, καὶ ἐξασφαλίσας τὰ μεθόρια δι' ἰσχυρῶν φρουρίων ἠσχολήθη ἀνενδότως περὶ τὴν ὀχύρωσιν τῶν ἄλλων τοῦ Ταύρου κλεισουρῶν καὶ τὴν συστηματικωτέραν διοργάνωσιν τῶν φυλακῶν αὐτῶν. Μετ' ὀλίγον ἀποθανόντος καὶ τοῦ Ἀμβαζούκη, ὁ βασιλεὺς τῆς Περσίας Καβάδης βιασάμενος τοὺς ἐκείνου παῖδας τὰς Κασπίας πύλας ἔσχεν, καὶ ἤρξατο τὰς κατὰ τῶν βυζαντινῶν ἐπαρχιῶν λυσσώδεις αὐτοῦ ἐπιδρομάς, τὰς ὁποίας μετὰ μείζονος αὐθαδείας ἐξηκολούθησεν ὁ υἱὸς αὐτοῦ Χοσρόης.

Ὁ διάδοχος τοῦ Ἰουστίνου, Ἰουστινιανὸς ὁ μέγας, ἐπὶ πολὺ στρατηγήσας περὶ τὸν Ταῦρον ἐγίνωσκε κάλλιστα καὶ τοὺς περιοικοῦντας λαοὺς καὶ τὰ φυσικὰ τῶν κλεισουρῶν ὀχυρώματα· ὅθεν καὶ πρώτιστον μέλημα αὐτοῦ βασιλεύσαντος ἐγένετο ἡ κατάργησις τῆς τέως ὑφισταμένης διοικητικῆς διαιρέσεως τῶν ἐπαρχιῶν, ἐπὶ τὸ στρατηγικώτερον καταμεριζομένων, καὶ ἡ διὰ πάσης θυσίας προσοικείωσις τῶν φιλοπολέμων καὶ αὐτονόμων τοῦ Ταύρου περιοίκων. Ἀπὸ τοῦ Εὐξείνου Πόντου μέχρι τῶν μεσημβρινῶν τοῦ Ταύρου ἀκρωρειῶν συνέστησαν στρατιωτικὰ διαμερίσματα ὑπὸ τὴν διοίκησιν ἰθαγενῶν στρατηγῶν, τοὺς ὁποίους προσῳκειώθη διά τε χρηματικῶν ἐπιχορηγήσεων καὶ ἰδίᾳ τοῦ τότε εἰσαχθέντος καὶ παρὰ τοῖς ἄλλοις τῶν ἐθνῶν ἐκείνων χριστιανισμοῦ. Οἱ περὶ τὴν Τραπεζοῦντα ἄγριοι Σάννοι, μετὰ τὸ χριστιανικὸν βάπτισμα ἀνέλαβον τὴν φρούρησιν τῶν περὶ τὸν ποταμὸν Φᾶσιν κατασκευασθέντων κλεισουρικῶν φρουρίων. Εἰς τοὺς Λαζοὺς ἐνεπιστεύθη ἡ φρουρὰ τῆς ἀνακτη-

θείσης μεγάλης κλεισούρας τῶν Καυκασίων πυλῶν. Πᾶσαι αἱ περὶ τὸν Εὐφράτην πόλεις μετεβλήθησαν εἰς φρούρια. Ἡ Ἀρμενία διῃρέθη εἰς τέσσαρας στρατηγίας, ὁ δὲ τέως κόμης τῆς μικρᾶς Ἀρμενίας ἀντικατέστη ὑπὸ στρατηγοῦ ἐποπτεύοντος τοὺς ἰθαγενεῖς κλεισουράρχας (1). Ἡ Καππαδοκία, ἡ Ἰσαυρία, ἡ Πισιδία καὶ ἡ Λυκαονία ὠνομάσθησαν ἐπίσης στρατηγίαι. Ἐπὶ τέλους δὲ ὁ τέως ἐν Ἀντιοχείᾳ ἀπ' αὐτοῦ τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου ἑδρεύων κόμης τῆς Ἀνατολῆς κατηργήθη, καὶ ἀντ' αὐτοῦ ὠνομάσθη μάγιστρος ἢ ἀρχιστράτηγος τῆς Ἀνατολῆς ὁ περιλάλητος Βελισάριος. Συγχρόνως δὲ καὶ πανσπερμία ἐθνῶν μισθοδοτουμένη ὑπὸ τοῦ Ἰουστινιανοῦ διεμοιράσθη καταλλήλως, παθόντες μετ' οὐ πολὺ καὶ οὗτοι ὅ,τι καὶ οἱ πρὸ αὐτῶν καὶ οἱ μετ' αὐτοὺς περὶ τὸν ἑλληνοπλάστην Ταῦρον κατοικήσαντες, δηλαδὴ ἐξελληνίσθησαν.

Τὰ οὕτω καταρτισθέντα ἁρματωλικὰ σώματα, διακρινόμενα ἔκτοτε ὑπὸ τὸ ὄνομα Στρατιῶται (2), ἦσαν τοσοῦτον καταπληκτικὰ τὴν θέαν καὶ τὸν ὁπλισμόν, ὥστε ἅμα οἱ κατάσκοποι τοῦ Χοσρόη εἶδον τούτους, τρόμῳ συσχεθέντες συνεβούλευσαν τούτῳ τὴν εἰρήνην.

Ὡς πυρὴν τῆς ἐπὶ τὸ ἑλληνικὸν διαπλάσεως τῶν μιξο-

(1) Τὸ ὄνομα κλεισοῦρα καὶ κλεισουράρχης παρέμεινε μέχρις ἡμῶν ἐπὶ τὸ τουρκικώτερον δερβένι καὶ δερβέναγας.

(2) Τὸ ὄνομα τοῦτο ἔφερον μέχρι τῆς ΙΣΤ' ἑκατονταετηρίδος οἱ ἐν Ἰταλίᾳ, Γερμανίᾳ καὶ Γαλλίᾳ μισθοφοροῦντες ἁρματωλοὶ (**Stradiotae, Estratiots**). Καὶ φόρος δὲ εἰδικὸς ἐπεβλήθη εἰς τὰς ὑπὸ στρατιωτῶν φρουρουμένας πόλεις, καλούμενος Στρατεία. Οἱ παρακολουθοῦντες τούτοις παῖδες ἐκαλοῦντο πάλληκες, δηλαδὴ νεανίαι, παλληκάρια. «Τὰ παλλικάρια τῶν Στρατιωτῶν» Τακτικὴ Λέοντος κεφ. 10. Παρὰ τοῖς μετὰ ταῦτα τὸ ὄνομα παλληκάρια δὲν ἐσήμαινε τοὺς ὑπηρετοῦντας παῖδας, ἀλλὰ τοὺς ἑταίρους· οἱ πρῶτοι ἐκαλοῦντο ψυχογυιοί, καὶ κουρόγιδα ἐν τῷ πρώτῳ σταδίῳ τῆς δοκιμασίας ὡς ἐμπαικτικῶς κειρόμενοι διὰ τῆς τραγομαχαίρας.

γενῶν τούτων μισθοφόρων, οἵτινες περιφανεῖς προσήνεγκον τῇ αὐτοκρατορίᾳ ἐκδουλεύσεις, ἐχρημάτισεν ἡ μᾶλλον φιλοπόλεμος τοῦ Ταύρου φυλή, οἱ Λυκάονες, οἵτινες κατ' ἐξοχὴν ἐφημίζοντο ὡς οἱ γνησιώτεροι τῶν παλαιῶν Ἑλλήνων ἀπόγονοι (1). Οὗτοι ὠχυρωμένοι ἐν ἐρυμνοῖς καὶ ἀποκρήμνοις χωρίοις, ἔζων ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ, ὡς καὶ ἐπὶ Ξενοφῶντος ἐχθρικῶς πρὸς πᾶσαν ἀλλόφυλον κυβέρνησιν, καὶ ἐξασκοῦντες τὸ ληστρικὸν ἐπιτήδευμα ἀπαραλλάκτως ὡς καὶ ἐπὶ Στράβωνος. Δυσανασχετῶν ἐπὶ τῇ ἀπειθείᾳ τῶν ψιλῷ ὀνόματι τούτων ὑπηκόων, ὁ αὐτοκράτωρ διέταξεν αὐστηρῶς τὸν διοικητὴν Πισιδίας, εἰς ὃν τέως ὑπήγοντο, νὰ ἐκστρατεύσῃ πανδημεὶ «ἐπὶ τοῖς ληστρικοῖς ἐκείνοις καὶ ἀνδροφόνοις χωρίοις, ἅπερ ἐπί τινος ἀκρωρείας Λύκου Κεφαλῆς καλουμένης ἵδρυται, Λυκοκρανίας τε οἰκητήριον ὀνομάζεται, κατά τινος ἐπιδρομῆς σχῆμα, τῆς τε ἀρχῆς μεμιγμένης, καὶ συντεθειμένων εἰς ταὐτὸ τῶν τε στρατιωτικῶν, τῶν τε ἀρχικῶν παρασήμων, ἑπομένου τε αὐτοῦ καὶ τοῦ στρατιωτικοῦ πλήθους παντὸς ὁπόσου τῆς ἐπαρχίας ἐστιν, καὶ πρός γε τῆς πολιτικῆς τάξεως ὅλης». Ἀλλὰ τὰ αὐστηρὰ ταῦτα μέτρα οὐδόλως ἐχαλιναγώγησαν τὸν ἀρειμάνιον χαρακτῆρα τῆς δρακὸς ἐκείνης· ὁ δὲ μέγας αὐτοκράτωρ ἠναγκάσθη ν' ἀποσπάσῃ τὴν Λυκαονίαν ἐκ τῆς Πισιδίας καὶ ἀναγνωρίσῃ ἰδίαν διοίκησιν ὑπὸ ἰθαγενῆ ὁπλαρχηγὸν (τὸν ἄρχοντα τὸν ἐφεστῶτα τοῖς ὅπλοις)· ἐν ᾧ δ' ἐν τῇ προηγουμένῃ Νεαρᾷ διατάξει στιγματίζονται οἱ Λυκάονες ὡς συμμορία ληστῶν καὶ ἀνδροφόνων, διὰ ταύτης (κε΄) ἐξαίρει κολακευτικῶς

(1) Ἄπορον πῶς ὁ σοφὸς Rambaud (L'Empire Grec, σελ. 242) θεωρεῖ τοὺς Λυκάονας σημιτικὴν φυλὴν μὴ ἔτι ἐξελληνισμένην ἐντελῶς ἐπὶ τοῦ Πορφυρογεννήτου. Ἀλλ' αἱ ἐν Λυκαονίᾳ ἀνακαλυπτόμεναι ἑλληνικαὶ ἐπιγραφαί; ἀλλ' αὐταὶ αἱ Πράξεις τῶν Ἀποστόλων λέγουσαι «οἱ δὲ ὄχλοι ἰδόντες ὃ ἐποίησεν ὁ Παῦλος, ἐπῆραν τὴν φωνὴν αὐτῶν Λυκαονιστὶ λέγοντες τὸν μὲν Βαρνάβαν Δία, τὸν δὲ Παῦλον Ἑρμῆν»;

τὴν ἑλληνικὴν παράδοσιν τοῦ μεγαθύμου ἔθνους, αὐτὸς ὁ Ἰουστινιανὸς ὅστις ἔκλειε τὰς ἐν Ἀθήναις ἑλληνικὰς σχολὰς ὡς ἀντιχριστιανικάς, καὶ ἔκαιε τοὺς ἀναγινώσκοντας ἑλληνικὰ βιβλία. «Τὸ τῶν Λυκαόνων ἔθνος, λέγει, συγγενέστατόν ἐστι Ρωμαίοις καὶ σχεδὸν ἐκ τῶν αὐτῶν συνῳκισμένον προφάσεων· Λυκάονι γὰρ τῷ πρώην Ἀρκαδίας τῆς ἐν Ἑλλάδι βεβασιλευκότι, καὶ ἀποικίαν ἐπὶ τὰ τῇδε στείλαντι μέρη, μοῖράν τινα τῆς Πισιδίας ἀφελέσθαι, ταύτῃ τε δοῦναι τὴν αὐτοῦ προσηγορίαν, Λυκαονίαν τε ἐξ αὐτοῦ καλέσαι τὴν χώραν.» Οἱ κολακευτικοὶ οὗτοι λόγοι καὶ ἡ παρακολουθοῦσα τούτοις ἀναγνώρισις τῆς Λυκαονίας ὡς ἀνεξαρτήτου στρατιωτικοῦ διαμερίσματος, ἔπεισαν τοὺς Λυκάονας νὰ καταβῶσι τῶν ὀρέων αὐτῶν καὶ ὑπὸ τὸν Βελισάριον ἐκστρατεύσωσι κατὰ τῶν βαρβάρων (1).

Καὶ Λαζοί, καὶ Οὖζοι καὶ Κοῦρδοι, καὶ αὐτοὶ οἱ ἐκ Σκανδιναυΐας κατελθόντες Φαράγγοι ἢ Βαράγγοι (ἁ ρ μ α τ ω λ ο ὶ 2) φρουροῦντες τὰς κλεισούρας τοῦ Ταύρου γενικῶς ἀποκαλοῦνται Δ ρ ά κ ο ι Ἕ λ λ η ν ε ς. Τοῦτο ὁμολογεῖται καὶ ὑπ᾿ αὐτῶν τῶν περιοικούντων τὸν ἑλληνοπλάστην Ταῦρον λαῶν, οἵτινες ψάλλουσιν ἔτι τὰ κατὰ τῶν βαρβάρων τρόπαια τῆς ἁρματωλικῆς πανσπερμίας.

Οὐτζόπουλια ἐπέντεσεν ἀπὰν ᾿ς τὸ σταυροδρόμιν . . .
Ἐπῆγεν κ᾿ ἐτ[illegible]ψεν ᾿ς τῆς Δέβας (3) τὸ γεφύριν,
ἐκεῖ καθούνταν Ἕλλενοι, ἀτόναν φοβερίζνε.

(1) Ἐν ἔτει [illegible], ὅτε ὁ ἄγριος Μουνδ[illegible] ἐδῄου τὴν Συρίαν «κατέλαβεν βοήθεια στρατοῦ πεμφθεῖσα ὑπὸ τοῦ βασιλέως πεζὴ καὶ ἐκ Φρυγίας τῶν λεγομένων Λυκοκρανιτῶν (μοίρας τῶν Λυκαόνων) καὶ προσέβαλλεν [illegible] Ἀνατολῆς Βελισάριον.» Θεοφάνης, I, σελ. 274.

(2) Τὸ ὄνομα αὐτῶν παράγεται ἐκ τῆς σκανδιναυϊκῆς λέξεως Βὰρν, σημαινούσης τὰ ὅπλα ἢ ἅ ρ μ α τ α.

(3) Ταῦρος.

« Διαβάσετέ με, Ἕλλενοι, τὴν Δέβαν ἂς διαβαίνω! »
Ἔσυρεν τὸ σπαθίτζιν ἀτ' ἂς τὸ χρυσὸν θοκάριν,
χίλιους ἔμπρους ἐσκότωσε καὶ μύριους ἀπ' ὀπίσω,
ἄλλα τριακόσιους Φάραγγους τσῆ Δέβας τὸ γεφύριν (1).

Ἰδοὺ δὲ καὶ βασιλικὴ προκήρυξις πρὸς τοὺς ἐν τῷ Ταύρῳ ἁρματωλοὺς περισωθεῖσα ἐν δημοτικῷ ᾄσματι τῆς Τραπεζοῦντος.

« Ἀς τὸν βασιλιᾶν χαρτὶν ἔρθεν· « Δράκοι, δρακοντοποῦλα,
δράκοι καὶ δρακοποντόπουλα, Ρωμαΐϊκα παλληκάρια,
ζωστέστε τὰ λωρίτσα σουν, κρεμάστε τὰ σπαθία,
δράκοι καὶ παλληκάριά μου, καὶ πάρτε τὰ ρασία,
περᾶτε 'ς τὰ παρχάρια 'ς τὰ δύο κρύα πηγάδια·
δράκοι μ', ἀκούγω 'ναν λαλιάν, Ἑλλενικὸν λαλίαν! »
Τὸν Ταῦρον καὶ τὸν Κάσκαμον λεβέντοι ἐκατέβαν,
εἴχαμε νέους Ἕλλενους, Ρωμαΐϊκα παλληκάρια,
ἐπήγαμ' ἐνταμώθημε ἴσα 'ς τὰ Πέντε Πέτρας,
ἐκεῖ ηὕραμε τὸν Ἀλῆν μὲ τὸν Ἐμὶρ ἐντάμαν.
« Ἀλῆ, ντὸ στέκεις ἀντικρὺ 'ς Ἑλλενικὸν κοντάριν! »
Ἐσκοτώσαμε τὸν Ἐμὶρ καὶ τὸν Ἀλῆν ἐπιάσαμ'.
« Ἀλῆ, ἐσὺ κ' ἐγνώριζες τ' Ἑλλέγκα παλληκάρια,
Ἀλῆ, τὰ τοξοσαΐτα, τ' Ἑλλένικον το κοντάριν! (2) »

Τὰ παρὰ τὸν Ταῦρον πολυάριθμα κλεισουρικὰ φρούρια ὀνομάζονται Ἑλληνικὰ κάστρα. Ἐπειδὴ δὲ τὸ ὄνομα Ἕλλην κακῶς ἀντηχοῦν εἰς χριστιανικὰ ὦτα καὶ ὑπ' αὐτῶν τῶν κατοίκων τῆς κυρίως Ἑλλάδος μετετρέπετο εἰς Ἑλλαδικός, οἱ δράκοι Ἕλληνες τοῦ Ταύρου ὀνομάζονται ἐνίοτε καὶ Μακεδόνες (3).

(1) Τριανταφυλλίδου, Ποντικὰ ᾄσματα (ἐν τοῖς Φυγάσι, σελ. 172).

(2) Ἰωαννίδου, ᾄσματα τῆς Τραπεζοῦντος (ἐν Στατιστικῇ Τραπεζοῦντος, σελ. 286).

(3) Τὸ ὄνομα τοῦτο σημαῖνον οὐχὶ τοὺς ἐκ Μακεδονίας καταγομένους, ἀλλ' ἁπλῶς τοὺς γενναίους, παρέμεινε μέχρι καὶ τῆς πα-

Τὸ παράδοξον δὲ εἶναι, ὅτι οἱ ἐν τῷ Ταύρῳ καὶ διὰ τῆς ἑλληνικῆς παραδόσεως τοσοῦτον περιλάλητοι Λυκάονες, ἄνανδροι καὶ ἄτιμοι παρουσιάζονται μακρὰν τῶν κλεισουρῶν αὐτῶν καὶ ἀρνησίθρησκοι τοῦ ἑλληνισμοῦ πολέμιοι. Ὅταν ἡ Λυκαονία ἐκυριεύθη ὑπὸ τῶν Τούρκων (1070) καὶ ἀπὸ τῆς πρωτευούσης αὐτῆς Ἰκονίου (1) μετωνομάσθη Κονιαριά, ἡ σπάθη τοῦ ἀγρίου κατακτητοῦ, ὅστις κάλλιστα ἐγίνωσκε τὰ ἐλατήρια τῆς Λυκαονικῆς ἀνδρίας, ἐπέβαλλεν αὐτοῖς τὸν ἰσλαμισμόν· ἔκτοτε δὲ οἱ ἐκτουρκισθέντες Κονιάροι ἐλησμόνησαν τὰς παλαιὰς αὐτῶν παραδόσεις, ὡς μόνον λείψανον τῆς Λυκαονικῆς ἐλευθερίας διατηρήσαντες ἔτι αὐτὸ τὸ ὄνομα τῆς ἐλευθερίας (σερπεσλὶκ) ἄγνωστον ἐν ταῖς ἄλλαις τουρκικαῖς διαλέκτοις (2). Μερὶς τῶν ἀρνησιθρήσκων τούτων μετοικισθεῖσα ὕστερον ἐν Μακεδονίᾳ, καὶ συμμιγεῖσα πρὸς τοὺς ἐνταῦθα ὑπὸ τοῦ Ἰουστινιανοῦ Β' ἀπῳκισμένους Πέρσας, κατέλαβε τὰς κλεισούρας τῆς Ὄσσης (Κισάβου) πρὸς ἀντιπερισπασμὸν τοῦ ἐν Ὀλύμπῳ κατεσκηνωμένου ἑλληνικοῦ ἁρματωλισμοῦ. Ἀλλὰ καὶ τότε καὶ μέχρι σήμερον τὸ ὄνομα τοῦ μισθοφόρου Κονιάρου κατέστη συνώνυμον τῇ ἀτιμίᾳ. Ὁ μέγας ποιητής, ὁ λαός, εἰκονικώτατα παρέστησε τὴν μεταξὺ τῶν δύο πολεμίων στοιχείων ἀντίθεσιν καὶ ἐν ἄλλοις μὲν ᾄσμασιν, ἰδίᾳ δὲ ἐν τῇ περιλαλήτῳ διενέξει τῶν δύο βουνῶν·

ρελθούσης ἑκατονταετηρίδος παρὰ τοῖς ἐν Ἑνετίᾳ καὶ Νεαπόλει μισθοφοροῦσιν ἁρματωλοῖς.

(1) Τῆς ὑπὸ Ξενοφῶντος ἀναφερομένης ταύτης πόλεως ἱδρυτὴν ἡ Λυκαονικὴ παράδοσις θεωρεῖ τὸν Περσέα, ἐνταῦθα φονεύσαντα τὸν δράκοντα, καὶ εἰκόνα στήσαντα τοῦ κατορθώματος. (Ν. Ρίζου, Καππαδοκικά, σελ. 121).

(2) Ρίζος, σελ. 132. — Μέχρι τοῦ σουλτάνου Καϊχουσοῦ (1289) ἡ ἑλληνικὴ γλῶσσα ἐπεκράτει ἐν Λυκαονίᾳ, ὡς δηλοῦται ἐκ τῆς παρὰ Ρίζῳ (σελ. 133) μακρᾶς ἐπιγραφῆς.

Μὴ μὲ μαλόνῃς Κίσαβε, Κονιαροπατημένε,
ἐγὼ εἶμαι ὁ γέρο Ὄλυμπος 'ς τὸν κόσμο ξακουσμένος.

Ἀλλὰ καὶ αὐτῶν τῶν ἐν τῷ Ταύρῳ φρουρούντων ἀθανάτων Φράγκων καὶ Βαράγγων, τὸ ὄνομα ἐν τῇ κυρίως Ἑλλάδι μυκτηρίζεται μέχρι τοῦ νῦν, καθὼς καὶ ὁ Pouqueville ἐσημείωσε,

Φράγγο, Μαράγγο,
πίτσι κακαράγγο!

Φαίνεται ὅτι μετὰ τὴν λῆξιν τοῦ φρικώδους ἐκείνου κατὰ τῶν βαρβάρων πολέμου, τὸν ὁποῖον τοσοῦτον ἐπιτυχῶς διεξήγαγεν ἡ σύνεσις τοῦ μεγάλου Ἰουστινιανοῦ καὶ ἡ στρατηγικὴ μεγαλοφυΐα τοῦ Βελισαρίου, ἐκ τῶν περὶ τὸν Ταῦρον συγκεντρωθέντων ἁρματωλικῶν σωμάτων παρέμειναν ἐν τῇ βασιλικῇ ὑπηρεσίᾳ οἱ ἐξαρκοῦντες μόνον διὰ τὰς φρουρὰς τῶν ἐπικαίρων κλεισουρῶν ἄνδρες· οἱ δ' ἕτεροι, ἢ δι' ἔλλειψιν μισθοφορᾶς, ἢ διότι ἐπροτίμων τὸν παλαιὸν ἀνεξάρτητον βίον, καταλαβόντες τὰς μᾶλλον δυσβάτους τοῦ Ταύρου ἀκρωρείας, ἔζων ἁρπάζοντες καὶ ληστεύοντες τοὺς περιοικοῦντας χριστιανοὺς καὶ μωαμεθανούς. Τοὺς τελευταίους τούτους ἀπεκάλουν οἱ μὲν βυζαντινοὶ ἀπελάτας (1), ἢ ὡς νῦν ἠθέλομεν εἴπει ἀποβλήτους ἢ ἅρπαγας, οἱ δὲ Σύροι καὶ Ἄραβες οἱ πολλὰ ἐξ αὐτῶν παθόντες Μαρδαΐτας (2) δηλονότι ἀντάρτας, ἢ ἐπὶ τὸ τουρκικώτερον ζορμπάδες.

Θαυμασίως διαχειριζόμενοι τὸ ἰδιάζον αὐτοῖς ὅπλον, τὸ τρομερὸν ἐκεῖνο σιδηροῦν ῥόπαλον ὅπερ ἕνεκεν αὐτῶν ὠνομάσθη

(1) Τὸ ὄνομα τοῦτο ἔφερον καὶ ὅταν ὑπηρέτουν τὴν κυβέρνησιν ὡς καστροφύλακες (Πορφυρ. περὶ βασιλείου τάξεως, σελ. 696) ἢ καὶ ἀγροφύλακες.

(2) «Mardaitarum, hoc est Rebellium nomen eisdem crearunt.» Edenensis παρὰ Assemanni. Biblioth. Orient. I, 502.

ἀ π ε λ α τ ί κ ι ο ν (1), μετ᾽ ἀπαραδειγματίστου καρτερίας ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας ὑπομένοντες ἐν τῇ ἐνέδρᾳ, ἥτις παρὰ μὲν τοῖς τότε ἐκαλεῖτο ἔ γ κ ρ υ μ μ α, παρὰ δὲ τοῖς μεταγενεστέροις ἐκφραστικώτερον κ α ρ τ έ ρ ι ο ν, οἱ ἀπελάται ἢ μαρδαΐται κατέστησαν περιβόητοι διά τε τὴν σωματικὴν ῥώμην, τὰς ὁρμητικὰς ἐφόδους, καὶ τὸν διοργανισμὸν αὐτῶν, ἀλλὰ σύναμα καὶ ὁ τρόμος τῶν περιοικούντων, τοὺς ὁποίους ἡ βασιλικὴ δύναμις δὲν ἠδύνατο νὰ προστατεύσῃ κατὰ τῶν ἀπελατικῶν βιαιοπραγιῶν. Καὶ ἴσως μὲν ἐπὶ τὸ ὑπερβολικώτερον παρέστησε τὰ κατ᾽ αὐτοὺς ἡ παράδοσις· τὸ βέβαιον ὅμως εἶναι, ὅτι ἦσαν ἄ λ λ η π λ ά σ ι (καθὰ λέγει ἡ περὶ τοῦ Διγενοῦς ἐποποιΐα 2), τῆς ὁποίας ἐξαμβλώματα παρίστανται οἱ μᾶλλον περιλάλητοι καθ᾽ ἡμᾶς διάδοχοι αὐτῶν, ὁ Ζίδρος καὶ ὁ Δρακογρίβας.

Χάριν περιεργείας παρεντίθημι ἐκ τῆς προρρηθείσης ἐποποιΐας τὸ ἑξῆς ἀπόσπασμα περιγράφον τὴν παραδοχὴν ἑνὸς ἀπελατικοῦ δοκίμου, ἢ ὡς λέγομεν μετὰ τῶν βυζαντινῶν π α λ λ η κ α ρ ί ο υ.

Τὸν ὑδροφόρον εὕρηκε τῶν ἀπελάτων τότε,
καὶ ἀνηρώτησεν αὐτὸν διὰ τοὺς ἀπελάτας·

(1) Ἐπὶ τούτου ἔφερον τὴν εἰκόνα τοῦ πάτρωνος αὐτῶν ἁγίου Μάμαντος, τοῦ Ἡρακλέους τούτου τοῦ χριστιανισμοῦ, ὅστις καθὰ γράφουσι τὰ ἅγια συναξάρια καὶ ἀφελῶς ἐπαναλαμβάνει ὁ Μαχαιρᾶς (σελ. 69) «ἔπιανεν τοὺς λέοντας καὶ ἐγάλευέν τους καὶ ἐπολόμαν τυρὶν καὶ ἐτάγιζεν τοὺς πτωχούς»· ἐπὶ δὲ τοῦ κ ο ν τ α ρ ί ο υ τὸν παλαιὸν Στρατιωτῶν πάτρωνα ἅγιον Γεώργιον.

(2) Περὶ τοῦ σπουδαίου τούτου μνημείου τῆς νεωτέρας ἡμῶν ποιήσεως, ἀποτελουμένου ἐκ πλέον τῶν τριῶν χιλιάδων στίχων, γραφέντος δὲ περὶ τὴν δεκάτην ἑκατονταετηρίδα, λόγον ποιοῦμαι ἐν τῇ πρὸς τὸ ὑπουργεῖον τῆς παιδείας ἐκθέσει. Δημοσιευθήσεται δὲ σὺν ἄλλοις ὡς παράρτημα τῶν Ἀρματωλικῶν ἐποποιϊῶν, μετὰ ἱστορικῶν καὶ φιλολογικῶν σημειώσεων τῶν φίλων κ. Legrand καὶ κ. Wagner.

ὁ ὑδροφόρος παρευθὺς τὸν Διγενῆ ἐλάλει·
« τί τοὺς θέλεις, νεώτερε καλέ, τοὺς ἀπελάτας; »
Ἐκεῖνος ἀπεκρίθηκε πάλιν τὸν ὑδροφόρον·
« ζητῶ κ' ἐγὼ νὰ γένωμαι ὡς εἷς τῶν ἀπελάτων ».
Καὶ τότ' ἐκεῖνος ἔλαβε τὸν Διγενῆ καὶ ἦλθον
'ς τὸ ληστραρχεῖον ἔνδοθεν τὸ φοβερὸν, καὶ ξένον.
Καὶ εὗρε τὸν Φιλόπαππον (1) ὅτ' ἔκειτο εἰς κλίνην,
πολλῶν θηρίων δέρματα εἶχεν ἀπάνω κάτω·
καὶ κύψας ὁ νεώτερος Βασίλειος Ἀκρίτας,
προσεκυνήσατο αὐτὸν καὶ ἐχαιρέτησέ τον.
Καὶ ὁ γέρων Φιλόπαππος οὕτως τὸν ἀπεκρίθη·
« καλῶς ἦλθες νεώτερε, ἂν οὐκ ἔσῃ προδότης! »
Καὶ τότες ὁ Βασίλειος οὕτως ἀνταπεκρίθη·
« προδότης ἐγὼ δὲν εἶμαι, ἀλλὰ ζητῶ γενέσθαι
ἄρτι ἐν τῇδε τῇ μονῇ μεθ' ὑμῶν ἀπελάτης! »
Ὁ γέρων δὲ ὡς ἤκουσεν, οὕτως ἀπηλογήθη·
« ἂν καυχᾶσαι, νεώτερε, ἔσεσθαι ἀπελάτης,
τὴν ῥάβδον ταύτην ἔπαρον καὶ κάτελθε εἰς βίγλαν·
καὶ ἂν νηστεῦσαι δύνασαι ἡμέρας δεκαπέντε,
μηδ' ὕπνον εἰς τὰ βλέφαρα λάβῃς τῶν ὀφθαλμῶν σου,
καὶ μετὰ ταῦτα ἀπελθὼν τοὺς λέοντας ἂν κτείνῃς
καὶ τούτων τὰ δερμάτια ἂν φέρῃς ὧδε παντα,
καὶ πάλιν ἐὰν δύνασαι εἰς βίγλαν κατεβῆναι,
ὅταν περνοῦν οἱ ἄρχοντες μετὰ πολλοῦ τοῦ πλήθους . . . »

Ὁ δ' ἐν λόγῳ δόκιμος τῶν ἀπελατῶν ἦτο ὁ περιλάλητος Βασίλειος ὁ Διγενὴς, υἱὸς τοῦ ἐμίρου τῆς Ἐδέσσης καὶ τῆς θυγατρὸς τοῦ στρατηγοῦ Ἀνδρονίκου τοῦ Δούκα, ὅστις

(1) Περὶ τοῦ Φιλοπάππους τούτου λαλεῖ μὲν κατ' ἔκτασιν ἡ περὶ Διγενοῦς ἐποποιΐα, οὐχ ἧττον δὲ καὶ τὰ Κυπριακὰ ᾄσματα (Σακελλαρίου Κυπριακὰ Γ, ᾆσμα 4).

Χρονιὸς ἐπιάσε τὸ σπαθί, καὶ διετης τὸ κοντάρι,
κι' ὅταν ἐπάτησε τοὺς τρεῖς κρατειέται παλληκάρι,
ἔβγηκ', ἐδιαλαλήθηκε, κανένα δὲν φοβᾶται,
μήτε τὸν Πέτρον τον Φωκᾶν, μήτε τον Νικηφόρον,
μήτε τὸν Πετροτράχηλον, τὸν τρέμ' ἡ γῆ κι' ὁ κόσμος,
κἂν ἦναι δίκαιος πόλεμος μήτε τὸν Κωνσταντῖνον (1).

Ὁ Διγενὴς ἐκεῖνος, ὅστις ψυχομαχῶν νικᾷ τὸν τέως ἀνίκητον Χάρον, ὡς ψάλλει μέχρι σήμερον ὁ λαὸς ἀπὸ τοῦ Πόντου καὶ τῆς Κύπρου μέχρι τῆς Ἠπείρου.

Ψυχομαχάει ὁ Διγενής, κ' ἡ γῆς ἀνατρομάζει·
τὸ μάθανε τρεῖς φίλοι του, τρεῖς μπιστεμένοι φίλοι,
κι' ὥνας τοῦ φέρνει κρύο νερό, ὁ ἄλλος ἀφράτο μόσκο,
ο τρίτος τὸν ἀντίψυχο νὰ μὴ ψυχομαχήσῃ.
'Σ τὴν τάβλα ποῦ καθούντανε καὶ ποῦ ψωμὶν ἐτρῶγαν,
αθιβολὴ δεν εἴχανε κι' αθιβολὴν εὑρῆκαν.
« Τρεῖς ἀντριωμένοι εἰμάστενε, κ' οἱ τρεῖς καλ' ἀντριωμένοι,
μὰ σὰν τὸν ἄντρα ποῦδα χτὲς 'ς τοῦ Δράκου τὸ λειβάδι,
χαρᾶς τον ποῦ τὸν ἔσπερνε καὶ ποῦ τὸν κοιλοπόνα!
σὰ βράχος εἶναι ἡ πλάταις του, σὰν κάστρ' ἡ κεφαλή του,
καὶ τὰ πλατειὰ τὰ στήθειά του τεῖχος χορταριασμένος! »
Σὰν κάπως τ' ἄκουσ' ὁ νεκρὸς καὶ βαρυαναστενάζει·
« φέρτε μου δῶ κρασὶ νὰ πιῶ, φέρτε μ' ψωμὶ νὰ φάω,
καὶ σὺ γραμματικόπουλε, κατέβασ' τὸ σπαθί μου,
καὶ το βαρειο κονταρι μου ν' ἀναστηθ' ἡ καρδιά μου »!
Κάνει τὰ χέρια βασταριό, ἀντριεύθη καὶ ἀσηκώθη,
ντύνεται τσάκους δώδεκα καὶ δεκαπέντε δίπλαις,
καὶ χάλκινο πουκάμισο καὶ σιδερένιο πόσι·

(1) Δημοτικὰ τραγούδια ἐκδιδόντος Αἰμ. Λεγρανδίου. Paris 1870. Τὸ περὶ τῶν πρώτων κατορθωμάτων τοῦ Διγενοῦς ᾆσμα τοῦτο πληρέστερον εὕρηται ἐν τῇ Κυπριακῇ συλλογῇ τοῦ κ. Σακελλαρίου καὶ ἰδίᾳ τῇ Ποντικῇ τοῦ κ. Ἰωαννίδου.

κ' ἐπῆγε καὶ τὸν εὕρηκε 'ς τὸν κάμπο ποῦ κυνήγα.
« Ποιὸς εἶσαι σὺ ποῦ κυνηγᾷς 'ς τοῦ Δράκου τὸ λειβάδι; »
« Ἀφέντης σου καὶ κύρης σου, κι' ἀφέντης τ' ἀφεντός μου! »
« Βάρει μου σύ, νὰ σοῦ βαρῶ, κρουέ με νὰ σὲ κρούω! »
Σὰν ἀστραπὴ τὸ μάτι του, καὶ σὰ βροντ' ἡ φωνή του,
μιὰ πρώτη τοῦ κατέβασε, μιὰ δεύτερη τοῦ δίνει,
τὸ στόμα αἷμα γιόμισε, τὸν ξάπλωσε τοῦ μάκρου·
κι' ὅλος ὁ κόσμος ἔτρεξε νὰ δγῇ τὸ λαβωμένο·
« χαρᾶς τον τὸν κοιτάμενον τὸ μιταπεθαμένο,
χαρᾶς καὶ τέτοιονε γιατρὸ ποῦ νεκροθεραπεύει »! (1).

Ἐν τοῖς Κυπριακοῖς ᾄσμασιν, ἐν οἷς πληρέστερος διεσώθη ὁ ἀπελατικὸς κύκλος δι' οὓς λόγους θέλομεν ἐκθέσει, ἡ κατὰ τοῦ Χάρου νίκη τοῦ Διγενῆ λαμπρότερον ἐκτίθεται.

Χεργίαις, χεργίαις ἐπιάσασι καὶ πῆαν 'ς τὴν πανaίστραν·
κὴ ἀπολοήθη Χάροντας καὶ λέει καὶ λαλεῖ του,
« κὴ ἀλαβροπίασ' με, Διενῆ, γιὰ νὰ σ' ἀλαβροπιάσω! »
Κὴ ἀλαβροπιάνει ὁ Διενής, καὶ σφιχτοπιάν' ὁ Χάρος·
κεῖ ποῦ 'πιανεν ὁ Χάροντας τὰ γαίματα πετοῦσαν,
κεῖ ποῦ πίανεν ὁ Διενὴς τὰ κόκκαλα ἐλυοῦσαν.
Κ' ἔδωκαν καὶ παληόνασι τρεῖς νύχταις, τρεῖς ἡμέραις,
'ς τὰ τρία τὰ μερόνυχτα ὁ Διενὴς νικᾷ τον.

Κατὰ τὰ Κυπριακὰ ᾄσματα μία ἀπελατικιὰ τῶν παλαιῶν ἐκείνων ἀνθρώπων ἠκούετο ὡς ἀστραπόβροντον, καὶ ἔθλα καὶ παγίδας καὶ σπονδύλους τοῦ πληττομένου. Ὁ τοσοῦτον ὑπ' αὐτῶν ἐξυμνούμενος Διγενής, εἶναι ὁ ὕστατος ἐπίγονος ἐκείνων· κλινήρη καὶ ἀγωνιῶντα τριγυρίζουν αὐτὸν τριακόσια παλληκάρια,

(1) Passow, Carmina popularia, σελ. 371. — Τὰ ἐν ταῖς συλλογαῖς τῶν Passow, Σακελλαρίου, Π. Τριανταφυλλίδου καὶ Σ. Ἰωαννίδου φύρδην μίγδην φερόμενα ἁρματωλικὰ ᾄσματα, πρέπει νὰ ταξινομηθῶσι χρονολογικῶς εἰς τέσσαρας κύκλους, τὸν στρατιωτικόν, ἀπελατικόν, ἀκριτικόν, καὶ τὸν καθ' ἡμᾶς ἁρματωλικόν.

Θέλουν νὰ μποῦσι νὰ τὸν δοῦν καὶ πάλιν ἀκροφοβοῦνται! Ἐπὶ τέλους τολμῶσι νὰ εἰσέλθωσι καὶ ἐρωτήσωσι περὶ τῆς ὑγείας αὐτοῦ, ὁ δὲ ἑτοιμοθάνατος ἁρματωλὸς ἀναλαμβάνει δυνάμεις, καὶ διηγούμενος τοὺς π α λ η ο ὺ ς π ο λ έ μ ο υ ς ἐκπνέει μετὰ τὸ τέλος τῆς διηγήσεως (1).

Καὶ πάλιν ἐπαναλαμβάνω, ὅτι τὰ περισωθέντα τοῦ ἀπελατικοῦ καὶ ἀκριτικοῦ κύκλου ᾄσματα ἐπὶ τὸ ὑπερβολικώτερον παριστῶσι τὰς ἀνδραγαθίας τῆς μεγάλης ἐκείνης γενεᾶς. Ὅταν ὅμως λάβωμεν ὑπ' ὄψιν ὅτι ταῦτα ἐκ πολλῶν ἑκατοντάδων ἀποτελούμενα στίχων σῶα ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον διετήρησε μέχρις ἡμῶν ἡ στοματικὴ παράδοσις καθ' ὅλην χιλιετηρίδα, ἀδύνατον νὰ μὴ ὁμολογήσωμεν, ὅτι κἄπως ὑπεράνθρωποι ἦσαν αἱ κατὰ τῶν Μωαμεθανῶν ἀνδραγαθίαι τῶν ἀνδρῶν ἐκείνων, τῶν ὁποίων τὸ ὄνομα οὐδὲ οἱ αἰῶνες, οὐδὲ αἱ ἐπελθοῦσαι ἐπιμιξίαι, οὐδὲ τὰ πολυειδῆ παθήματα ἠδυνήθησαν νὰ ἐξαλείψωσι τῆς μνήμης τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ. Σὺν τῇ ὑστάτῃ τοῦ Διγενῆ πνοῇ ἐκπνέει οὕτως εἰπεῖν καὶ ἡ δημοτικὴ ἡμῶν ποίησις, μόνον δὲ μετὰ ἓξ περίπου αἰώνων παρέλευσιν ὡς φοῖνιξ ἀναγεννᾶται ἵνα ψάλλῃ δι' ὀλίγων στίχων τὸ πρῶτον κατὰ τῶν Τούρκων ἁρματωλικὸν κατόρθωμα, ἀφοῦ ἐν τῷ μεταξὺ στονερῶς ἐτόνισε τὴν πτῶσιν τῆς Ἀδριανουπόλεως, τῆς Τραπεζοῦντος καὶ τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

Τῳόντι ἀπορίας ἄξιον, πλὴν ἐν ταὐτῷ καὶ λυπηρὸν γεγονός, ὅτι ὁ αὐτὸς ἑλληνικὸς λαός, ὁ ὁλοκλήρους ἐποποιΐας διατηρήσας πρὸ δέκα ὅλων αἰώνων ποιηθείσας, ἠκρωτηριασμένα παρέδωκεν ἡμῖν καὶ τὰ ὀλιγόστιχα ἐκεῖνα ᾄσματα δι' ὧν ἐξύμνησε τοὺς πρὸ μιᾶς ἑκατονταετηρίδος κατὰ τῶν Τούρκων πολέμους τοῦ Μπουκουβάλα καὶ τοῦ Ἀνδρίτσου!

---

(1) Κυπριακὰ ᾄσματα, σελ. 46-50.

Καθ' ἣν ἐποχὴν οἱ στρατοὶ τοῦ Μοαβία καθυπέτασσον πᾶσαν σχεδὸν τὴν Μικρὰν Ἀσίαν, οἱ δὲ στόλοι αὐτοῦ στενῶς ἐπολιόρκουν τὴν Κωνσταντινούπολιν, συγχρόνως δὲ οἱ Σλάβοι κατέκλυζον τὴν Μακεδονίαν καὶ Θρᾴκην, ὁ βασιλεύων μόνον ὑπὸ τὰ τείχη τοῦ Βυζαντίου Κωνσταντῖνος ὁ Πωγωνάτος εἰς τὴν ἐσχάτην περιελθὼν ἀπελπισίαν ἔρριψε τοὺς ὀφθαλμοὺς εἰς τὰ παρὰ τὸν Ταῦρον διεσπαρμένα ἀπελατικὰ σώματα. Οἱ Μαρδαΐται ἀκούσαντες τῆς φωνῆς τοῦ κινδυνεύοντος βασιλέως ἀμέσως συνεκεντρώθησαν ὑπὸ τὸν ἀρχηγὸν Ἰωάννην, καὶ ὡς λέοντες ἀπὸ τοῦ Ταύρου ἐπήδησαν εἰς τὸν Λίβανον· ἅμα δὲ καταλαβόντες τὸ ὄρος τοῦτο ἤρξαντο ἀδιάλειπτον καὶ λυσσώδη πόλεμον κατὰ τῶν Ἀράβων, ὥστε ἐντὸς ὀλίγου ἠλευθέρωσαν πᾶσαν τὴν ἀπὸ Ἱεροσολύμων μέχρι τοῦ Ταύρου κατεχομένην ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν χώραν, ἀποτελέσαντες, ὡς λέγουσιν οἱ χρονογράφοι, χάλκεον τεῖχος κατὰ τοῦ ἰσλαμισμοῦ (1). Οἱ Ἄραβες ὡς στρουθοὶ ἔφευγον εἰς μόνον τὸ ἄκουσμα τοῦ ὀνόματος αὐτῶν, ὁ δὲ ἀγέρωχος καλίφης τεταπεινωμένος ἐζήτησε τὴν εἰρήνην ἐπὶ ἐξευτελιστικωτάτοις ὅροις (678). Ἰδοὺ τί λέγουσιν οἱ χρονογράφοι Θεοφάνης καὶ Κεδρηνός. «Εἰσῆλθον οἱ Μαρδαΐται εἰς τὸν Λίβανον καὶ ἐκράτησαν ἀπὸ τοῦ Μαύρου Ὄρους (Ταύρου) ἕως τῆς Ἁγίας Πόλεως, καὶ ἐχειρώσαντο τὰς τοῦ Λιβάνου περιωπάς· καὶ πολλοὶ δοῦλοι καὶ αἰχμάλωτοι καὶ αὐτόχθονες περὶ αὐτοὺς ἐχώρησαν, ὥστε δι' ὀλίγου χρόνου εἰς

(1) Βαρεῖαι ὑπόνοιαι ἤθελον ἐγερθῇ περὶ τῆς εἰλικρινείας τῶν βυζαντινῶν χρονογράφων, ἀναγραφόντων τ' ἀνδραγήματα τῆς ἀρειμανίου ἐκείνης δρακός, ἐὰν τὰ αὐτὰ δὲν ἔγραφον καὶ οἱ Ἄραβες καὶ οἱ Σύροι, μὲ τὴν διαφοράν, ὅτι ἀποκαλοῦσι τούτους λῃστάς. «De brigands allèrent occuper le mont Liban et prirent le nom de Rebelles.» Michel, trad. Langlois, σελ. 242. «Misit Constantinus sicarios Romanos. Rebelles (Mardaitas) vel satellites, qui a Syris Audaces vocantur.» Abulpharagius Ch. Syr., σελ. 115.

πολλὰς χιλιάδας γενέσθαι. Ταῦτα μαθὼν ὁ Μαδίας καὶ οἱ σὺν αὐτῷ ἐφοβήθησαν, καὶ συλλογισάμενοι ὡς τὸ τῶν Ρωμαίων βασίλειον ὑπὸ θεοῦ φρουρεῖται, πέμπουσι πρέσβεις πρὸς τὸν αὐτοκράτορα Κωνσταντῖνον ὑπὲρ εἰρήνης. Ὁ δὲ ἀποστέλλει τὸν Πιτζικαύδην, καὶ ποιεῖ ἐγγράφως εἰρήνην μετὰ τῶν Σαρακηνῶν, ἐτησίως παρέχειν αὐτοὺς πρὸς τοὺς Ρωμαίους χρυσίου χιλιάδας δέκα, καὶ ἄνδρας αἰχμαλώτους ἑκατόν, καὶ ἵππους εὐγενεῖς πεντήκοντα, ἐπὶ χρόνοις τριάκοντα. Ταῦτα μαθόντες οἱ τὰ ἑσπέρια οἰκοῦντες, δῶρα στείλαντες τῷ βασιλεῖ εἰρήνην ᾔτησαν· οἷς εἴξας ὁ βασιλεὺς ἐκύρωσε ταύτην, καὶ γέγονεν ἀμεριμνία μεγάλη ἔν τε τῇ ἀνατολῇ καὶ τῇ δύσει.»

Δυστυχῶς ὅμως διὰ πρωτοφανοῦς ἀγνωμοσύνης ἀντήμειψε τὰς ὑπηρεσίας αὐτῶν ὁ υἱὸς καὶ διάδοχος τοῦ Πωγωνάτου Ἰουστινιανὸς ὁ Β', νεανίας ἀκάθεκτος τὴν ὁρμὴν καὶ ἀσυλλόγιστος ἐν παντὶ πράγματι. Ὁ νέος καλίφης Ἀβδαλμελὴκ θέλων νὰ διαλύσῃ τὸ χάλκεον ἐκεῖνο τεῖχος προέτεινεν εἰς τὸν Ἰουστινιανὸν τὴν ἐπιβεβαίωσιν τῆς συνωμολογημένης εἰρήνης ὑπὸ τὸν πρώτιστον ὅρον «ἵνα παύσῃ ὁ βασιλεὺς τὸ τῶν Μαρδαϊτῶν τάγμα ἐκ τοῦ Λιβάνου καὶ κωλύσῃ τὰς ἐπιδρομὰς αὐτοῦ, καὶ παρέχῃ καθ' ἑκάστην ἡμέραν νομίσματα χίλια καὶ ἵππον καὶ δοῦλον.» Ὁ δὲ ἀνόητος βασιλεὺς, μὴ ἐννοήσας τὸν δόλον τοῦ ἐχθροῦ, θέλοντος ν' ἀπαλλαγῇ τῶν Μαρδαϊτῶν ὅπως ἐπαναλάβῃ τὸν πόλεμον (1), συνήνεσεν εἰς τὴν πρότασιν τοῦ καλίφου. «Πέμψας οὖν ἀνελάβετο τοὺς Μαρδαΐτας χιλιάδας ιβ', τὴν Ρωμαϊκὴν δυναστείαν ἀκρωτηριάσας·

(1) «οὐκ ἐννοήσας ὅτι τὸ σπουδαζόμενον αὐτοῖς ἦν παῦσαι τὴν τῶν Μαρδαϊτῶν ἐπαγωγήν, καὶ οὕτω διὰ δοκουμένης εὐλόγου προφάσεως λῦσαι τὴν εἰρήνην.» Θεοφάνης, σελ. 557. — Ὁ πατριάρχης Νικηφόρος (σελ. 41 ἔκδ. Βόννης) δὲν ὀνομάζει Μαρδαΐτας τοὺς ἁρματωλοὺς τούτους, ἀλλ' ἁπλῶς ὁπλίτας· «μεθίστησι (Ἰουστινιανὸς) τοὺς ἐν τῷ ὄρει τοῦ Λιβάνου λοχοῦντας ἐκ παλαιοῦ χρόνου ὁπλίτας».

πᾶσαι γὰρ αἱ νῦν οἰκούμεναι παρὰ τῶν Ἀράβων ἀπὸ Μόψου Ἑστίας ἕως τετάρτης Ἀρμενίας ἀνίσχυροι καὶ ἀνοίκητοι ἐτύγχανον διὰ τὴν ἔφοδον τῶν Μαρδαϊτῶν, ὧν παρασταλέντων πάνδεινα κακὰ πέπονθεν ἡ Ρωμαίων ὑπὸ τῶν Ἀράβων μέχρι τοῦ νῦν.» Τὸ δὲ οἰκτρότερον ὅτι πρὸς τῇ ἀγνωμοσύνῃ συνήνωσε καὶ τὸ ἔγκλημα· διότι μὴ δυνηθεὶς ν' ἀποδιώξῃ τοὺς ἀπελάτας, ἐδολοφόνησε τοὺς ἀρχηγοὺς αὐτῶν, καὶ καταραδιουργήσας διήρεσεν εἰς δύο σώματα, ἐξ ὧν τὸ μὲν διέσπειρεν ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα (καὶ ἰδίᾳ τὴν Ἤπειρον, ἔνθα μέχρι τουνῦν βιοῦσιν οἱ πρὸς τοὺς ἰθαγενεῖς ἐπιμεμιγμένοι ἀπόγονοι ἐκείνων Μιρδῖται), οἱ δ' ἕτεροι παρέμειναν περὶ τὸν Ταῦρον ὑπαχθέντες μετ' οὐ πολὺ εἰς τὸ λεγόμενον θέμα τῶν Κιβυραιωτῶν.

Ἀλλὰ τὴν ἀδικίαν ἐκείνην ἀκριβὰ ἐπλήρωσε καὶ ὁ σκληρὸς βασιλεὺς καὶ ὁ οἶκος αὐτοῦ. Ἀφ' ἧς ἐποχῆς ὁριστικῶς καθιδρύθη τὸ βυζαντινὸν κράτος μέχρι τοῦ Ἰουστινιανοῦ Β΄, δηλαδὴ ἐπὶ τρεῖς ὅλας ἑκατονταετηρίδας τὸ ζήτημα τῆς διαδοχῆς τοῦ θρόνου ἐλύετο ἐν Κωνσταντινουπόλει, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἡσύχως καὶ εἰρηνικῶς· μόνον δὲ ὁ Φωκᾶς ἥρπασε τὸν θρόνον διὰ τῆς ὀχλαγωγίας, ἀλλὰ καὶ ὁ λαομίσητος ἐκεῖνος ἅρπαξ ἔτισε τ' ἀντίποινα καθαιρεθεὶς καὶ φονευθεὶς ὑπὸ τοῦ Ἡρακλείου, τοῦ ὁποίου ὕστατος διάδοχος ἦτο ὁ Ἰουστινιανὸς οὗτος. Ἀπ' αὐτοῦ ὅμως μέχρι τῆς ὑπὸ τῶν Φράγκων ἁλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως τὸ ζήτημα τῆς διαδοχῆς λύεται ἀποκλειστικῶς ὑπὸ τῶν περὶ τὸν Ταῦρον στρατευμάτων, πρὸς τὰ ὁποῖα στενώτατα ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον συνδέονται οἱ βασιλεύσαντες. Τοῦ δὲ κακοῦ τούτου ἐγένετο ἀφορμὴ αὐτὸς ὁ ἀνάξιος τοῦ Πωγωνάτου υἱός. Ἅμα διέλυσε τὰ ἐν τῷ Λιβάνῳ ἀπελατικὰ σώματα, μὴ ἐμπιστευόμενος πλέον εἰς τὰ ἀνατολικὰ τάγματα, ἐρρίφθη ἀποκλειστικῶς εἰς τὰς ἀγκάλας τῶν Σλάβων, οἵτινες διὰ σειρᾶς ἀνηκούστων προδοσιῶν ἀνταπεκρίθησαν εἰς τὰς θυσίας τοῦ ἀτυχοῦς βασιλέως, ὅστις ἐπὶ τέλους παρὰ πάντων ἐγκαταλει-

φθεὶς ἐκβάλλεται τοῦ θρόνου ὑπὸ τοῦ πρώην στρατηγοῦ τῆς Ἀνατολῆς Λεοντίου τοῦ Ἰσαύρου· ταὐτοχρόνως δ' ἐπανάστασις τῶν Κιβυραιωτῶν πρὸς οὓς στενῶς συνεδέοντο οἱ περὶ τὸν Ταῦρον ἐναπομείναντες ἀπελάται, ἔφερεν ἐπὶ τοῦ θρόνου τὸν ναύαρχον αὐτῶν Ἀψίμαρον (1), ὅστις συλλαβὼν τὸν ἔκπτωτον αὐτοκράτορα ἀπανθρώπως ἠκρωτηρίασε. Φυγὰς ὁ ῥινότμητος Ἰουστινιανὸς καταφεύγει εἰς τὰς σλαβικὰς χώρας, καὶ ἐπ' ἐλπίδι ἀνακτήσεως τοῦ θρόνου διὰ τῶν χαζαρικῶν δοράτων νυμφεύεται τὴν ἀδελφὴν τοῦ χαγάνου αὐτῶν, πρῶτος οὕτω παραβιάσας τὸν νόμον τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου ἀπαγορεύσαντος τὴν πρὸς τοὺς βαρβάρους τῆς Ἀνατολῆς ἐπιμιξίαν· κινδυνεύσας ὅμως ν' ἀπολέσῃ τὴν ζωὴν παρὰ τοῖς ἀπίστοις ἐκείνοις συμμάχοις, φεύγων ἔρχεται εἰς τὸν Ἴστρον καὶ ἐπικαλεσθεὶς τὴν βοήθειαν τῶν Βουλγάρων ἀνακτᾷ δι' αὐτῶν τὸν θρόνον, καὶ ἀντεκδικούμενος ἀποκεφαλίζει καὶ τὸν Λεόντιον καὶ τὸν Ἀψίμαρον. Ἀλλ' οἱ φίλοι αὐτοῦ Σλάβοι ἐξακολουθοῦσι τὰς προδοσίας, ὁ δὲ ἀσύνετος καὶ ὠμὸς βασιλεὺς ἐπίσημον πλέον κηρύξας πρὸς τὰ ἐθνικὰ στρατεύματα διαζύγιον, ἐκμανέστερος γενόμενος μόνον σφαγὰς καὶ ἐκδικήσεις μελετᾷ. Ἐν τούτοις τὸ μῖσος ἐκορυφοῦτο, καὶ νέα ἐπανάστασις ἔφερεν εἰς τὸν θρόνον τὸν Φιλιππικόν, ὅστις συλλαβὼν τὸν ὑπὸ τῶν στρατευμάτων ἐγκαταλειφθέντα Ἰουστινιανὸν ἀποσφάττει καὶ κόψας τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ πέμπει ὡς δῶρον εἰς τοὺς φίλους Σλάβους· ἐπίσης δ' ἐκ τοῦ ναοῦ ἁρπαγεὶς καὶ ὁ υἱὸς αὐτοῦ σφάζεται μετὰ τῶν ἄλλων ὀπαδῶν τῆς ἔκτοτε ἀποσβεσθείσης δυναστείας τοῦ Ἡρακλείου.

Ἀλλὰ τοῦ ἀρξαμένου κακοῦ αἱ ὀδυνηραὶ συνέπειαι ἐπεβάρυναν αὐτοὺς τοὺς νικητὰς πρώτους· διότι ἐκθρασυνθέν-

(1) Τοῦτον οἱ Σύροι χρονογράφοι ὀνομάζουσιν Ἔψιμον (Chronique de Michel le Grand, σελ. 248)· ὁ δὲ Νικηφόρος ὁ πατριάρχης (σελ. 45) λέγει ἄρχοντα τῆς τῶν Κουρικιωτῶν χώρας.

τες οἱ νέοι πραιτωριανοὶ κατ' ἀρέσκειαν ἀνεβίβαζον καὶ κατεβίβαζον τοὺς βασιλεῖς. Τὸ κακὸν προσωρινῶς ἐθεράπευσε Λέων ὁ Ἴσαυρος, τοῦ ὁποίου ὁ οἶκος ἐβασίλευσεν ἐπὶ μίαν σχεδὸν ἑκατονταετηρίδα· ἀλλὰ τόσον οὗτος ὡς καὶ οἱ μετ' αὐτὸν διὰ τῶν περὶ τὸν Ταῦρον στρατευμάτων ἐπέβησαν τοῦ θρόνου (1).

Οἱ χρονογράφοι τῆς Κύπρου παραδίδουσιν (ἐννοοῦντες βεβαίως τὴν ἐκ νέου ἐνοίκισιν τῆς νήσου) ὅτι οἱ κάτοικοι διὰ τὸν φόβον τῶν Σαρακηνῶν παρεκάλεσαν τὸν βασιλέα νὰ πέμψῃ ἀρματωλοὺς (λᾶς τῶν ἀρμάτων)· «ὁ βασιλεὺς γροικῶντα τὴν παρακάλεσίν τους, ἔπεψεν πολὺν λαὸν τῶν ἀρμάτων εἰς βλέπησιν τοῦ αὐτοῦ τόπου· τἄπισα ἐκάτσαν μεσον τους καὶ εἶδαν τὴν ὁμάδαν τοῦ μηνίου τοῦ λαοῦ, καὶ ἐμοιράσαν τα μεσόν τους καὶ ἐβάλαν καπετάνον νὰ τὰ συμπιάζῃ, καὶ ἔπεσεν πασανοῦ τὸν χρόνον ἀπὸ τρία πέρπυρα χρυσᾶ, ὅπου ἦσαν ὑπέρπυρα ἐξ ὅπου εὑρίσκουνταν εἰς τὴν Κύπρον, καὶ ἐκράκτην Στρατία διὰ τοὺς Στρατιώτας (2).»

(1) Ρητῶς μνημονεύουσιν οἱ χρονογράφοι τὴν σύμπραξιν τῶν ἀπελατῶν ἐν τῷ ἐγκλήματι, δι' οὗ ἀνέβη τὸν θρόνον καὶ Βασίλειος ὁ γενάρχης τοῦ λεγομένου Μακεδονικοῦ οἴκου. «Ὁ δὲ ἀπελάτης Ἰακωβίτζης τὸν Βασιλισκιανὸν ξίφει τρώσας ἔρριψεν ἄνω κάτω.» Συμεὼν Μάγιστρος, σελ. 685, ἔκδ. Βόννης. Ὁ Πορφυρογέννητος ἐν ᾧ περὶ Μαρδαϊτῶν ὁμιλεῖ εὐμενῶς (περὶ διοικήσεως σελ. 228-31) ἐκφαυλίζει τοὺς Κιβυραιώτας, εἰς τὸ θέμα τῶν ὁποίων οὗτοι ὑπήγοντο. «Ἔλαβε τὴν προσωνυμίαν ἀπὸ Κιβύρας, εὐτελοῦς καὶ ἀκατονομάστου πολίσματος, πρὸς ὕβριν, οὐ πρὸς ἔπαινον, διὰ τὸ πολλάκις αὐθάδεις καὶ ὑβριστὰς γενέσθαι πρὸς τὰς τῶν βασιλέων ἐπιταγάς» (περὶ θεμάτων 38).

(2) Μαχαιρᾶς, σελ. 57. — «Questi (οἱ Κύπριοι) essendo sta infestati da corsari, et ricordandossi che per avanti li corsari presero et ruinorono molte fortezze, li parse recheder al Imperatore, che si trovava in Constantinopoli et pregarlo

Ὅτι δὲ οἱ τὴν φρούρησιν τῆς νήσου ἀναλαβόντες Στρατιῶται ἦσαν ἐκ τῶν περὶ τὸν Ταῦρον ἀπελατῶν ἢ μαρδαϊτῶν πολλὰ πείθουσι· α) τὰ ἐν Κύπρῳ περισωθέντα μέχρις ἡμῶν ἀπελατικὰ ᾄσματα πληρέστερα ἢ ἀλλαχοῦ· β) αὐτὴ ἡ φερομένη ὑπὸ τῶν χρονογράφων θαυμασία μετανάστευσις ἐκ τοῦ Ταύρου εἰς τὴν νῆσον τοῦ ἀπελατικοῦ πάτρωνος ἁγίου Μάμαντος (1)· γ) ἡ ἀπὸ τοῦ κοινοῦ κατὰ τῶν Σαρακηνῶν σύμπραξις τῶν ἐν Κύπρῳ καὶ τῶν ἐν Ἀτταλείᾳ φρουρούντων Μαρδαϊτῶν (2).

Ἀλλ' ὡς τὴν ἐνοίκισιν τῆς Κύπρου συμβᾶσαν ἐν ἔτει 697 δὲν ἐξετέλεσεν ὁ φυγὰς τότε Ἰουστινιανὸς Β', ἀλλ' ὁ ἐπιβὰς τοῦ θρόνου ναύαρχος τῶν Κιβυραιωτῶν Τιβέριος ὁ Β', οὕτω καὶ τὴν διὰ τῶν ἀπελατῶν φρούρησιν αὐτῆς ὁ αὐτὸς οὗτος διέταξεν. Ἔργον τοῦ Τιβερίου τούτου εἶναι καὶ ἡ ἐν Ἀτταλείᾳ τοποθέτησις τῶν ὑπολοίπων Μαρδαϊτῶν, ὑπαγομένων μὲν εἰς τὸ τότε ὀνομασθὲν θέμα τῶν Κιβυραιωτῶν, πλὴν διοικουμένων

humilmente volesse mandar uno signore con homini d'arme al governo et custodia del paese a spese de essi habitanti; la qual instantia parendo al' Imperator iusta et ragionevole, vi mando un capo con molti homini de arme, molte nobil famiglie, et altri Stradioti » Amadi, Storia di Cipro MS. φύλ. 7. Ταὐτὰ λέγει καὶ ὁ Florio Bustronio (φύλ. 17). Περὶ τῶν ἐν Κύπρῳ ἀπελατῶν ἐν ἐκτάσει λαλήσω ἐν ταῖς Ἀρματωλικαῖς Ἐποποιΐαις. Ὁ Λορεδάνος καὶ ὁ Κυπριανὸς συγχέουσι τούτους πρὸς τοὺς ἐπὶ Ἑνετοκρατίας ἐποικισθέντας ἁρματωλοὺς Ἠπειρώτας (Albanesi).

(1) Βλέπε τὴν περίεργον διήγησιν τοῦ Μαχαιρᾶ (σελ. 69-70),

(2) « Ἰστέον ὅτι ἐδέξατο ὅ,τε Κιβυραιώτης (στρατηγὸς) καὶ ὁ κατεπάνω τῶν Μαρδαϊτῶν Ἀτταλείας καὶ ὁ Λέων τοῦ Συμβατίκη (διοικητὴς Κύπρου) ἵνα ἔχωσιν ἀσφάλειαν καὶ ἀκρίβειαν καὶ μὴ παραχωρῶσίν τινα τῶν ἀγνωρίστων πρὸς Συρίαν ἀπελθεῖν καὶ δι' αὐτῶν ἀποκομισθῆναι εἰς Συρίαν τὰ ἀπὸ Ρωμανίας μανδάτα. » Πορφυρογ. περὶ βασιλείου τάξεως, σελ. 660· περὶ τῆς κατὰ τῶν ἐν Κρήτῃ Σαρακηνῶν ἐκστρατείας τοῦ Ἱμερίου.

ὑπὸ ἰδίου ἀρχηγοῦ (κατεπάνω 1) ἀπ' αὐτοῦ τοῦ βασιλέως διοριζομένου καὶ ἐξαρτωμένου (2). Ἔκτοτε δὲ πραγματικῶς ἄρχεται ἡ ἀπὸ κοινοῦ κατὰ τῶν Σαρακηνῶν ἐπίβλεψις τῶν τε Κιβυραιωτῶν, τῶν ἐν Ἀτταλείᾳ Μαρδαϊτῶν καὶ τῶν ἐν Κύπρῳ ἀρχῶν.

Ἐπαναστρέψαντες εἰς τὰς πρὸς καιρὸν ἐγκαταλειφθείσας ἑστίας αὐτῶν οἱ Κύπριοι δὲν ἐγένοντο εὐτυχέστεροι· ἀπ' ἐναντίας μάλιστα νέας συμφορὰς μετὰ μείζονος ὁρμῆς συνεσώρευσεν ἡ τύχη ἐπὶ τὰς κεφαλὰς αὐτῶν. Οἱ ἐν Συρίᾳ Ἄραβες, πρὸς οὓς μετ' οὐ πολὺ ἡνώθησαν καὶ οἱ ἐν Ἱσπανίᾳ, μετ' ἀγριωτέρας λύσσης ἤρξαντο τὸν κατὰ τοῦ ἑλληνισμοῦ μακροχρόνιον καὶ ἐξολοθρευτικὸν ἀγῶνα. Ἐπὶ διακόσια ἔτη μωαμεθανοὶ καὶ χριστιανοὶ ἀδιαλείπτως ἐν τῇ Μεσογείῳ καὶ τῷ Αἰγαίῳ πελάγει συγκρουόμενοι, μετὰ φανατισμοῦ ἴσου διεξήγαγον τὸν ἱερὸν ἐκεῖνον πόλεμον, ἐπιστεφθέντα ἐπὶ τέλους διὰ τῆς νίκης τοῦ σταυροῦ.

Μετὰ λύσσης ἀπαραδειγματίστου ἐφορμῶντες καὶ ἐπὶ τὴν ἑλληνίδα ταύτην νῆσον, καὶ ὁτὲ μὲν προσωρινῶς φθείροντες καὶ καταπορθοῦντες αὐτήν, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον δ' ἐκδιωκόμενοι καὶ μετὰ μείζονος θρασύτητος ἀνανεοῦντες τὴν ἐπιδρομὴν οἱ Ἄραβες δὲν κατώρθωσαν νὰ παγιώσωσι καὶ ἐν Κύπρῳ τὴν δυναστείαν αὐτῶν, ὡς ἐν Κρήτῃ, χάρις εἰς τοὺς φρουροῦντας ταύτην Κιβυραιώτας (3), τῶν ὁποίων ἡ ἱστορία μετ' ἐπαίνων ἀ-

(1) Ἀπελατικὴ ἐξελλήνισις τοῦ **capitanus**. Καὶ οἱ καθ' ἡμᾶς δὲ ἁρματωλοὶ τὸ ὄνομα τοῦ καπετάνου ἡρμήνευον ἐκ τῆς κάπας, ὡς ἐπ' αὐτῆς τιθεμένου καὶ μετ' εὐφημιῶν ἀνυψουμένου τοῦ ἐκλεχθέντος ἀρχηγοῦ.

(2) Περὶ τῶν πρὸς τοὺς Κιβυραιώτας διενέξεων τῶν ἀπελατῶν βλέπε Πορφυρογ. περὶ διοικήσεως, σελ. 229-31.

(3) Τὸ συγχρόνως τοῖς Μαρδαΐταις ἀναδειχθὲν ναυτικὸν σῶμα τῶν Κιβυραιωτῶν (οὕτως ὀνομαζόμενον ἀπὸ τῆς πόλεως Κιβύρας ὑπαγο-

ναγράφει τὰς ἀριστείας, ἡ δ' ἐκκλησία ἑορτάζει τὴν μνήμην αὐτῶν.

Δυστυχῶς καὶ οἱ βυζαντινοί, καὶ οἱ ἄραβες καὶ σύροι χρονογράφοι εἰσὶν ἐλλειπέστατοι περὶ τοὺς χρόνους τούτους· οὐχ ἧττον ὅμως συναρμόζοντες τὰς τῇδε κακεῖσε διεσπαρμένας ὀλίγας (καὶ ταύτας ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἀντιφατικὰς) εἰδήσεις καταγράφομεν τὰ ἐν τῇ τλήμονι Κύπρῳ συμβάντα.

Ἐν ἔτει 747 ὁ βασιλεύων Κωνσταντῖνος Ε' πληροφορηθεὶς ὅτι οἱ Ἄραβες παρεσκεύαζον ἐν Ἀλεξανδρείᾳ στόλον, διέταξε τοὺς Κιβυραιώτας νὰ ἐπιτηρῶσι τὰ παράλια τῆς Συρίας καὶ ἰδίως τὴν Κύπρον· ἐν ᾧ δὲ ὁ Κιβυραιωτικὸς στόλος καθωρμίσθη ἐν τῇ νήσῳ, ὁ ἀραβικὸς ἐκ χιλίων δρομώνων ἀποτελούμενος ἐξώρμησε τῆς Ἀλεξανδρείας· ἀλλ' ἐξαίφνης ἐπιπεσόντες οἱ πρῶτοι κατ' αὐτοῦ κατέφλεξαν καὶ κατέστρεψαν ἄρδην, καὶ φέροντες αἰχμάλωτα τὰ πληρώματα εἰσῆλθον θριαμβεύοντες εἰς Βυζάντιον «ἐκ τῶν χιλίων δρομώνων τρεῖς μόνους ἐλευθερώσαντες διὰ τὸ μήνυμα (1).»

μένης εἰς τὴν τότε ἐπαρχίαν τῆς Καρίας) διέπρεψε τὸ πρῶτον ἐν ἔτει 687 καταστρέψαν τὰ ἀπὸ τοῦ ἑλληνικοῦ πυρὸς διασωθέντα λείψανα τοῦ ἀραβικοῦ στόλου. Τοσοῦτον δὲ περιβόητον κατέστη, ὥστε ὁλόκληρος ἡ ἐπαρχία τῆς Καρίας ἐκτεινομένη ἀπὸ Μιλήτου μέχρις Ἰσαυρίας μετωνομάσθη θέμα τῶν Κιβυραιωτῶν· κατὰ πᾶσαν δὲ βεβαιότητα τὴν τιμὴν ταύτην ἀπέδοτο εἰς τοὺς Κιβυραιώτας αὐτὸς ὁ Ἀψίμαρος, ἀφοῦ δι' αὐτῶν κατέλαβε τὸν θρόνον. Τοὺς Κιβυραιώτας κακίζει ὁ Πορφυρογέννητος ὡς ἀνταρτικοὺς καὶ ἀπειθεῖς εἰς τὰς βασιλικὰς προσταγάς.

(1) Θεοφάνης, σελ. 653. Νικηφόρος, σελ. 72, ἔκδ. Βόννης. Κεδρηνός, II, σελ. 9. Περὶ τοῦ τόπου ἐν ᾧ κατεστράφη ὁ ἀραβικὸς στόλος ἀναφύεται ἀπορία ἕνεκα τῆς ἀσαφοῦς διηγήσεως τοῦ Θεοφάνους: «ὁ τῶν Ἀγαρηνῶν στόλος κατέλαβεν ἀπὸ Ἀλεξανδρείας ἐν Κύπρῳ ἔνθα ἦν καὶ ὁ Ρωμαϊκὸς στόλος· ὁ δὲ στρατηγὸς τῶν Κιβυραιωτῶν ἐπιπεσὼν αὐτοῖς αἴφνης ἐν τῷ λιμένι τῶν Κεραμαίᾳ καὶ κρατή-

Ὅτι δὲ καὶ περὶ τὰ τέλη τῆς βασιλείας τοῦ αὐτοῦ Κωνσταντίνου ἡ Κύπρος διετέλει ὑπὸ το Βυζάντιον μαρτυρεῖται ὑπὸ τοῦ Θεοφάνους, γράφοντος ὅτι ἐν ἔτει 770 ὁ στρατηγὸς Λαχανοδράκων, ἐκτελῶν τὰς διαταγὰς τοῦ εἰκονομάχου βασιλέως, ἠπείλησε τοὺς ἐν Ἰωνίᾳ μοναχοὺς καὶ μοναχάς, ὅτι ἂν δὲν ἀποβάλλωσι τὰ ράσα καὶ νυμφευθῶσι « τυφλούμενοι εἰς Κύπρον ἐξορισθήσονται (1). »

Ἐν ἔτει 790 μνημονεύεται νέα τῶν Ἀράβων κατὰ τῆς Κύπρου ἐπίθεσις, ματαιωθεῖσα καὶ αὕτη ὑπὸ τῶν Κιβυραιωτῶν. « Στόλος Ἀράβων ἐξῆλθεν ἐπὶ Κύπρον, καὶ τοῦτο προγνοῦσα ἡ βασίλισσα (Εἰρήνη) ἐσώρευσε καὶ αὐτὴ πάντα τὰ Ρωμαϊκὰ πλώϊμα καὶ ἀπέλυσε κατ' αὐτῶν· ἐλθόντες δὲ ἕως τὰ Μύρα ἀμφότεροι οἱ στρατηγοὶ ἔκαμψαν τὸ ἀκρωτήριον τῶν

σας τὸ στόμιον τοῦ λιμένος χιλίων ὄντων τρεῖς μόνους ἐξεῖλῆσαί φασι.» Ὁ σοφὸς κ. Mas Latrie (I, σελ. 88) μὴ εὑρίσκων ἐν Κύπρῳ πόλιν Κεραμαίαν, προτείνει διόρθωσιν, καθ' ἡμᾶς οὐχὶ ἐπιτυχῆ « ἐν τῷ λιμένι τῶν Κεραταίᾳ » πόλει ὁμοίως ἀνυπάρκτῳ. Ὅτι ἡ παρὰ Θεοφάνει πόλις Κεραμαία καλῶς ἔχει, μανθάνομεν καὶ ἐκ τῆς τοῦτον ἀντιγραφούσης Miscellæ Historiae γραφούσης « in portu Ciramea ». Καθ' ἡμᾶς πρέπει νὰ ἐννοηθῇ ἐλλειπὲς τὸ κείμενον τοῦ Θεοφάνους (διότι ἀληθῶς ἄπορον πῶς οἱ ἐν Κύπρῳ ναυλοχοῦντες Κιβυραιῶται ἄφησαν τοὺς Ἄραβας νὰ καταλάβωσι τὸν λιμένα καὶ ὕστερον ἐπελθόντες ἔκλεισαν τὸ στόμιον αὐτοῦ) ἡ δὲ διήγησις νὰ ἐννοηθῇ οὕτω: οἱ Ἄραβες ἰδόντες τοὺς Κιβυραιώτας καλῶς τὴν Κύπρον φρουροῦντας, πρὸς ἀντιπερισπασμὸν ἢ ἀντεκδίκησιν ἐξώρμησαν ἐπὶ τὸ θέμα αὐτῶν, τοῦ ὁποίου πρώτιστος λιμὴν ἦν ἡ Καρικὴ πόλις Κέραμος ἢ Κεραμία, ἀφ' ἧς καὶ ὁ Κεραμεικὸς κόλπος· οἱ δὲ Κιβυραιῶται ἐξελθόντες τῆς Κύπρου ἔκλεισαν τὸ στόμιον τοῦ λιμένος, ἐν ᾧ οἱ ἐχθροὶ εἶχον εἰσέλθει, καὶ κατέστρεψαν αὐτούς. Ταῦτα εἰκοτολογῶν προτείνω ν' ἀναγνωσθῇ οὕτω τὸ ἐλλειπὲς κείμενον τοῦ Θεοφάνους: « ὁ δὲ στρατηγὸς τῶν Κιβυραιωτῶν ἐπιπεσὼν αὐτοῖς αἴφνης ἐν τῷ λιμένι των (τῶν Κιβυραιωτῶν δηλαδὴ) Κεραμαίᾳ. »

(1) Χρονογρ. σελ. 688.

Χελιδονίων καὶ εἰσῆλθον εἰς τὸν κόλπον τῆς Ἀτταλείας· οἱ δὲ Ἄραβες κινήσαντες ἀπὸ τῆς Κύπρου, καὶ εὐδίας αὐτοὺς καταλαβούσης περιεφέροντο ἐν τῷ πελάγει· ἀναφανέντων δὲ αὐτῶν τὴν γῆν εἶδον αὐτοὺς οἱ στρατηγοί, καὶ παραταξάμενοι ἡτοιμάσθησαν τοῦ πολεμεῖν. Θεόφιλος δὲ ὁ τῶν Κιβυρραιωτῶν στρατηγός, ρωμαλέος ἀνὴρ καὶ ἱκανώτατος ὤν, θαρσήσας καὶ πάντων προεξελθών, τούτοις τε συμβαλών, ἐκρατήθη ὑπ' αὐτῶν, ὃν απήγαγον πρὸς Ἀαρὼν (τὸν καλίφην Ἀρούν)· θεαθείς τε παρ' αὐτοῦ προετράπη προδότης γενέσθαι, καὶ προσκαίρων δωρεῶν τυχεῖν· του δε μὴ καταδεξαμένου, ἐπὶ πλέον δὲ ἀναγκασθεντος καὶ μὴ ὑπείξαντος, τὴν διὰ ξίφους τιμωρίαν ὑπομείνας, μάρτυς ἄριστος ἀνεδείχθη (1).»

Ἐπὶ Νικηφόρου τοῦ Α' (806) ὁ καλίφης Ἀροὺν διαλύσας τὰς συνωμολογημένας συνθήκας καὶ «πέμψας στόλον εἰς Κύπρον, τάς τε ἐκκλησίας κατέστρεψεν καὶ τοὺς Κυπρίους μετέστησεν, καὶ πολλὴν ἅλωσιν ποιήσας τὴν εἰρήνην διέστρεψεν (2).» Ὅτι δ' εἰς ἁπλῆν λεηλασίαν περιωρίσθη καὶ ἡ νέα αὕτη κατὰ τῆς Κύπρου ἐπιδρομή, πληροφορούμεθα καὶ ἐκ τοῦ ἑξῆς γεγονότος· ἐπὶ τοῦ διαδεχθέντος τὸν Νικηφόρον γαμβροῦ αὐτοῦ Μιχαὴλ τοῦ Ραγκαβῆ (816) «πολλοὶ τῶν κατὰ τὴν Παλαιστίνην χριστιανῶν μοναχῶν καὶ λαϊκῶν καὶ ἐκ πάσης Συρίας τὴν Κύπρον κατέλαβον φεύγοντες τὴν ἄμετρον κάκωσιν τῶν Ἀράβων.... καὶ οἱ μὲν ἀνῃρέθησαν μαρτυρικῶς, οἱ δὲ

(1) Θεοφάνης, σελ. 721. Ἡ μνήμη τοῦ μάρτυρος ἑορτάζεται τῇ 30 Ἰανουαρίου. Ἦν Βυζάντιος τὴν πατρίδα, ἡ δὲ αἰχμαλωσία αὐτοῦ ἀποδίδεται εἰς προδοσίαν τῶν δύο συστρατηγῶν. (Νικοδήμου, Συναξαριστής, Β' σελ. 91. ἔκδ. 1819).

(2) Θεοφάνης, σελ. 749. — «Deinde misit Rasjidus exercitum in Cyprum, per mare eamque oppugnavit, et vastavit, multos ex incolis ejus captivos abducens.» Elmacini, Historia Saracenica lat. red. a Erpenio, σελ. 119.

τὴν Κύπρον κατέλαβον καὶ ἐκ ταύτης τὸ Βυζάντιον, οὓς Μιχαὴλ φιλοφρόνως ἐξένισεν· τοῖς δὲ κατὰ τὴν Κύπρον ἐναπομείνασι μοναχοῖς τε καὶ λαϊκοῖς τάλαντον χρυσίου ἀπέστειλαν καὶ παντοίως τούτους ἐθεράπευσαν (1). »

Ἁλούσης τῆς Κρήτης (824) πιθανῶς συνεκινδύνευσε ταῖς πέριξ νήσοις καὶ ἡ Κύπρος « εἰ μὴ Μιχαὴλ ὁ βασιλεὺς Κρατερῷ τῷ τῶν Κιβυραιωτῶν στρατηγῷ ἐνετείλατο πάσας τὰς ὑπ' αὐτῷ ναῦς ἑτοιμάσαι καὶ ἀπᾶραι εἰς τὴν Κρήτην· ὃς σὺν διακοσίαις ναυσὶ παραγενόμενος αὐτὰς (τὰς νήσους) ἠλευθέρωσε καὶ ἐν τῇ Κρήτῃ ἀπάρας τῶν ἐκεῖσε Ἀγαρηνῶν πάντων κατεκυρίευσεν . . . . (2). »

Ὁ Πορφυρογέννητος ἐπὶ τὸ ὑπερβολικώτερον ἀναγράφων τὰ κατορθώματα τοῦ οἴκου αὐτοῦ, διὰ μιᾶς μονοκονδυλιᾶς τὸ δὴ λεγόμενον, παρουσιάζει τὴν Κύπρον ἀπ' αὐτοῦ τοῦ Ἡρακλείου στενάζουσαν ὑπὸ τὸν ζυγὸν τῶν Ἀράβων « ἀφ' ὧν ἐλευθερώσας ὁ μακάριος καὶ περιώνυμος καὶ ἀοίδιμος ἐν βασιλεῦσι Βασίλειος (ὁ πάππος τοῦ γράφοντος) εἰς θέματος τάξιν ταύτην κατέστησε, καὶ διεπέρασεν ἐν αὐτῇ στρατηγὸν Ἀλέξιον ἐκεῖνον τὸν περιβόητον, το γένος Ἀρμένιον, ὃς καὶ ἐπεκράτησεν αὐτῆς χρόνους ἑπτά· πάλιν δὲ ἀφῃρέθη ἀπὸ τῶν Σαρακηνῶν, καὶ ταύτην φορολογοῦσιν ὡς καὶ πρότερον (3). »

Λεπτομερῶς καταγράψαντες τὰς ἀπὸ Ἡρακλείου ἀδιαλείπτους κατὰ τῆς Κύπρου ἐπιδρομὰς τῶν Ἀράβων, περιττὸν θεωροῦμεν νὰ ἐπαναλάβωμεν τὰ αὐτὰ ὅπως καταδείξωμεν τὸν Πορφυρογέννητον καὶ σφαλλόμενον καὶ πρὸς ἑαυτὸν ἀντιφάσκοντα. Καὶ πιθανὸν μὲν ὅτι μετὰ τὸ ἔτος 824 περιῆλθεν ἡ

(1) Θεοφάνης, σελ. 779. Περὶ τῆς εἰς Κύπρον μετανάστεύσεως τῶν ἐκ Παλαιστίνης χριστιανῶν λαλεῖ καὶ ὁ Μαχαιρᾶς (σελ. 68).

(2) Συμεὼν μάγιστρος, σελ. 623, ἔκδ. Βόννης.

(3) Περὶ θεμάτων, σελ. 40.

νῆσος εἰς τὴν κατοχὴν τῶν Ἀράβων, ἄγνωστον ὅμως καὶ κατὰ ποῖον ἔτος τῆς βασιλείας Βασιλείου τοῦ Μακεδόνος (867-886) ἐλευθερωθεῖσα ἀνήχθη εἰς τάξιν θέματος, ὡς ἐπίσης καὶ πότε ὑπὸ τῶν πρώτων ἐπανεκτήθη. Ἁμαρτάνει ὅμως ὁ Πορφυρογέννητος ἐπισημειῶν ὅτι ἔκτοτε διετέλεσεν ἀποκεχωρισμένη τοῦ βυζαντινοῦ κράτους, διότι ἐν αὐτῇ τῇ ἐκθέσει τῆς κατὰ τῶν ἐν Κρήτῃ Ἀράβων ἐκστρατείας τοῦ Ἱμερίου (902), ἣν αὐτὸς οὗτος ὁ συγγραφεὺς καταχωρίζει, ῥητῶς δηλοῦται ὅτι τότε τοὐλάχιστον ἡ Κύπρος ὑπέκειτο εἰς τὸν πατέρα αὐτοῦ, Λέοντα τὸν ἐπιλεγόμενον Σοφόν (1).

Καὶ ἴσως μὲν προσωρινῶς καὶ τότε ἐκράτησαν οἱ βυζαντινοὶ τῆς Κύπρου, τὸ βέβαιον ὅμως εἶναι ὅτι ἐν ἔτει 904 ἐδέσποζον ἐν αὐτῇ οἱ Ἄραβες (2). Ἄγνωστον δ' ἐὰν ἔκτοτε παρέμεινεν ἡ ἀτυχὴς νῆσος στενάζουσα ὑπὸ τὸν ἀπαίσιον ζυγὸν μέχρι Νικηφόρου τοῦ Φωκᾶ, ὅστις ὡς στρατηγὸς ἐλευθερώσας τὴν Κρήτην (961), ὡς βασιλεὺς ἐξεδίωξεν ἀνεπιστρεπτεὶ καὶ ἐκ τῆς Κύπρου τοὺς Ἄραβας (964) (3).

(1) «Ἰστέον, ὅτι ἐδέξατο ὁ πρωτοσπαθάριος Λέων καὶ ἄρχων Κύπρου, ὁ τοῦ Συμβατίκη, ἀποστεῖλαι ἀκριβεῖς κατασκόπους εἴς τε τὸν κόλπον τῆς Ταρσοῦ καὶ εἰς τὰ στόμια, ἔτι δὲ καὶ πρὸς Τρίπολιν καὶ Λαοδίκειαν, ἵνα ἐκ τῶν ἀμφοτέρων μερῶν ἐνέγκωσι μανδάτα, εἴ τι διὰ μελέτης ἔχουσιν οἱ Σαρακηνοί.» Περὶ βασιλείου τάξεως, σελ. 657· παραβλ. καὶ σελ. 660.

(2) Ἰωάννης ὁ Καμενιάτης αἰχμαλωτισθεὶς ὑπὸ τῶν Ἀράβων ἐν τῇ ἁλώσει τῆς ἑαυτοῦ πατρίδος, Θεσσαλονίκης (904), καὶ ἀπαχθεὶς εἰς Τρίπολιν τῆς Βαρβαρίας γράφει. «Ἤδη δὲ μετὰ πέμπτην τοῦ πλοὸς ἡμέραν κατήραμεν ἐν τῇ νήσῳ τῆς Κύπρου κατὰ τὸν ὅρμον τῆς Πάφου, ἐν ᾧ καὶ ἀνεθέντες μικρὸν ὡς ἐξελθεῖν τοὺς βαρβάρους καὶ τοῖς παρακειμένοις ὕδασι λούσασθαι, πάλιν ἐκεῖθεν ἀναχθέντες μετά γε νυχθήμερον ἄλλο τὴν Τρίπολιν κατελάβομεν.» περὶ ἁλώσεως Θεσσαλονίκης, ξ 77.

(3) Κεδρηνός, II, σελ. 363. Ζωναρᾶς II, σελ. 158, ἔκδ. Βενετίας,

'Αλλὰ καὶ ὑπὸ τοὺς βυζαντινοὺς δὲν ἐγένετο εὐτυχεστέρα ἡ πολύτλας νῆσος· ἡ ἱστορία τοὐλάχιστον οὐδὲν ἄλλο ἀναγράφει ἐν αὐτῇ συμβὰν ἢ τρεῖς ἀνταρσίας τῶν ἐκ Βυζαντίου διαπιστευθέντων τὴν διοίκησιν αὐτῆς, ἐξ ὧν ἡ τελευταία στεφθεῖσα διὰ τῆς ἐπικρατήσεως τοῦ ὠμοτέρου καὶ αἰσχροτέρου τῶν τυράννων, οὓς εἶδέ ποτε, ἀνεπιστρεπτεὶ μέχρι τουνῦν ἀπέκοψε ταύτην τοῦ ἑλληνικοῦ σώματος.

Τῆς πρώτης τῶν ἀνταρσιῶν τούτων ἐργάτης ἐγένετο Θεόφιλος ὁ 'Ερωτικός· οὗτος διαπεπιστευμένος ὑπὸ τοῦ βασιλέως Μιχαὴλ τοῦ Δ' τὴν ἐν Σερβίᾳ στρατηγίαν καὶ οὐχὶ ἐντίμως ἐκεῖθεν ἀποδιωχθείς, διωρίσθη μετὰ τὸν μάϊον τοῦ 1040 διοικητὴς τῆς Κύπρου. Μετ' οὐ πολὺ ἀποθανόντος τοῦ Μιχαὴλ, ἡ σύζυγος αὐτοῦ Ζωή, ἡ ἀκόλαστος καὶ ἀναξία αὕτη ἀπόγονος τοῦ Μακεδονικοῦ οἴκου, κατὰ τὰς αἰσχρὰς αὐτῆς ἰδιοτροπίας παρεδίδε τὸν θρόνον εἰς τὸν μᾶλλον ἀρέσκοντα ἐραστήν. Τῆς δ' ἐκ τούτου ἐπελθούσης συγχύσεως ἐπωφεληθεὶς καὶ ὁ 'Ερωτικὸς ἐνόσησε τὸ δὴ λεγόμενον τυραννίδα, πλὴν στιγμιαίως ἀπήλαυσε τοῦ ἀκλεοῦς αὐτοῦ θριάμβου· διότι ὁ τότε συμβασιλεύων τῷ ἀθλίῳ ἐκείνῳ καὶ διεφθαρμένῳ γραϊδίῳ Κωνσταντῖνος ὁ Μονομάχος ἀποστείλας εἰς Κύπρον τὸν ναύαρχον τῶν Κιβυρραιωτῶν Κωνσταντῖνον τὸν Χαγὲ ἔφερεν εἰς Βυζάντιον τὸν ἀντάρτην, τὸν ὁποῖον ἐνδύσας γυναικεῖα φορέματα ἐπόμπευσε καὶ ἐξώρισε (1043) (1).

(1) « Οὗτος γὰρ τῆς νήσου στρατηγῶν καὶ νεωτέρων ἀεὶ πραγμάτων ἐφιέμενος, ἐπείπερ ἐπύθετο τὴν τοῦ Καλαφάτου καταστροφὴν καὶ τὴν κατασχοῦσαν τὰ πράγματα σύγχυσιν, τότε τὸ ἔθνος ἅπαν τῶν Κυπρίων ἀνάπτει, καὶ τὸν δικαστὴν καὶ πράκτορα τῶν δημοσίων φόρων τὸν πρωτοσπαθάριον Θεοφύλακτον ἀνελεῖν παρασκευάζει, ἔγκλημα τούτῳ ἐπενεγκὼν ὡς βαρείας τὰς τῶν συντελειῶν ποιουμένῳ εἰσπράξεις . . . . χειροῦται γὰρ αὐτὸν ἐκπεμφθεὶς ὅ τε τοῦ στόλου κατάρχων Κωνσταντῖνος πατρίκιος ὁ Χαγέ, τὸ ἔθνος ἅπαν τῶν Κυπρίων ὑπο-

Ἡ δευτέρα ἐν τῇ νήσῳ ἀνταρσία συμβᾶσα μετὰ πεντήκοντα ἔτη (1092) φαίνεται σπουδαιοτέρα. Οἱ διοικηταὶ τῆς Κύπρου καὶ Κρήτης, Ραψομάτης καὶ Καρύκης, συνεννοημένοι κατὰ πᾶσαν πιθανότητα πρὸς τὸν φιλοπόλεμον ἐμίρην τῆς Σμύρνης Τζαχᾶν, προητοίμασαν τὴν ἐξέγερσιν τῶν ὑπ' αὐτοὺς νήσων· καὶ ἐν ᾧ ὁ Τζαχᾶς πειρατικῶς διατρέχων τὰ παράλια τῆς Ἰωνίας κατελάμβανε τὰς Κλαζομενάς, τὴν Λέσβον, τὴν Χίον καὶ ἄλλας πόλεις καὶ νήσους, ὁ Ραψομάτης καὶ ὁ Καρύκης ἀνεπέτασαν τὴν σημαίαν τῆς ἀποστασίας, τῆς ὁποίας ἡ ἀποτυχία ἀποδοτέα εἰς τὴν φρόνησιν καὶ τὴν δύναμιν τοῦ μεγάλου αὐτοκράτορος, πρὸς ὃν ἐτόλμησαν ν' ἀντιπαραταχθῶσιν. Ὁ Ἀλέξιος Κομνηνὸς ἀποστείλας μετὰ τοῦ στόλου τὸν γυναικάδελφον αὐτοῦ Ἰωάννην Δούκαν τὸν καίσαρα, ἀνέκτησε τὰς ὑπὸ τοῦ Τζαχᾶ καταληφθείσας νήσους καὶ συνέλαβε καὶ ἐφόνευσε τοὺς ἐν Κύπρῳ καὶ ἐν Κρήτῃ ἀντάρτας. Ἡ θυγάτηρ τοῦ Ἀλεξίου ἐξιστορεῖ οὕτω τὰ τότε ἐν τῇ νήσῳ συμβάντα. «Οὐ πολλαὶ παρῆλθον ἡμέραι, καὶ μεμαθηκὼς ὁ αὐτοκράτωρ τὴν τοῦ Καρύκη ἀποστασίαν, καὶ ὅτι τὴν Κρήτην κατέσχεν, ἐκεῖθεν δὲ ὁ Ραψομάτης τὴν Κύπρον, μετὰ στόλου μεγάλου κατ' αὐτῶν τὸν Δούκαν Ἰωάννην ἐξέπεμψε· καὶ καταλαβόντα δὲ τὸν Δούκαν τὴν Κάρπαθον οἱ Κρῆτες μεμαθηκότες, ἐπεὶ οὐ πόρρω ταύτην εἶναι ἐγίνωσκον, ἐπιθέμενοι τῷ Καρύκῃ, δεινὸν τὸν φόνον κατ' αὐτοῦ ἀπειργάσαντο, καὶ οὕτω τὴν Κρήτην τῷ μεγάλῳ δουκὶ παραδεδώκασιν· κατασφαλισάμενος δὲ τὰ περὶ αὐτὴν ὁ Δούκας καὶ ἀποχρῶσαν δύναμιν εἰς τὴν αὐτῆς φρουρὰν καταλιπών, ἐπὶ τὴν Κύπρον τὸν κατάπλουν ποιεῖται· καὶ ἅμα τῷ ταύτῃ προσ-

ποιησάμενος, καὶ εἰς βασιλέα ἄγει· ἀχθέντα δὲ θῆλυν ὁ βασιλεὺς ἐνδύσας στολὴν καὶ ἐν τῷ ἱππικῷ ἱπποδρομίας ἀγομένης θριαμβεύσας καὶ τῶν ὑπαρχόντων ψιλώσας ἀπέλυσε.» Κεδρηνὸς II, σελ. 549-50. Γλυκᾶς, σελ. 594. Ζωναρᾶς, II, σελ. 158.

οκεῖλαι ἐξ ἐφόδου τὴν Κυρήνην κατέσχεν. Ὁ δὲ Ραψομάτης τοῦτο μεμαθηκώς, καρτερῶς ὁπλίζεται κατ᾽ αὐτοῦ. Ἀπὸ Λευκουσίας τοιγαροῦν ἀπάρας καὶ τὰς ἀκρολοφίας τῆς Κυρήνης καταλαβών, ἐκεῖ που τὸν χάρακα ἐπήξατο, ἀναβαλλόμενος τέως τὸν πόλεμον, ὡς ἀπειροπόλεμος καὶ στρατηγικῶν τεχνασμάτων ἀδαής· χρεὼν γὰρ τούτοις ἀνετοίμοις ἐπεισπεσεῖν· ὁ δὲ ἀνεβάλλετο τέως τὴν μάχην, οὐχ ὅπως εἰς συμβολὴν πολέμου παρασκευασθησόμενος, ὡς δῆθεν ἀνετοίμως ἔχων (παρεσκεύαστο γὰρ εὖ μάλα, καὶ εἴπερ ἐβούλετο, συνεκρότησεν ἂν αὐτίκα τὸν πόλεμον), ἀλλ᾽ ὡς ἂν μηδὲ συμπλακῆναι βουλόμενος, ὥσπερ ἐν παιδιαῖς μειρακίων τὰ τοῦ πολέμου ἐπικεχειρήκει, μαλακῶς τε πρὸς αὐτοὺς διαπρεσβευόμενος καὶ μειλιχίοις λόγοις ἐφέλκεσθαι τούτους ὥσπερ οἰκονομούμενος· καὶ οἶμαι ἢ δι᾽ ἀπειρίαν πολέμου ταῦτ᾽ ἐποίει (ἦν γὰρ ὡς ἔγωγε περὶ τούτου ἤκουον, χθὲς καὶ πρῴην ἠμμένος ξίφους καὶ δόρατος καὶ μηδ᾽ ἐπιβῆναι ἐφ᾽ ἵππον εἰδώς, ἀλλ᾽ εἰ καὶ τύχοι ἐπιβεβηκώς, καθ᾽ οὕτως ἐξιππάσασθαι βούλοιτο, ταραχὴν εἶχε καὶ σάλον· οὕτως εἶχε περὶ τὴν στρατιωτικὴν ἐμπειρίαν ὁ Ραψομάτης)· ἢ τοίνυν διὰ ταῦτα, ἢ καταπλαγεὶς τὴν ψυχὴν τῷ αἰφνιδίῳ τῆς ἐφόδου τῶν βασιλικῶν στρατευμάτων, τὰς φρένας περιπεπλάνητο· ἔνθεν τοι καὶ τὸν πόλεμον μετά τινος δυσελπιστίας ἐπιχειρήσαντι οὐκ εἰς καλὸν αὐτῷ ἀπηντήκει τὰ πράγματα· ὁ γὰρ Βουτουμίτης ὑποποιησάμενός τινας τῶν ἐκείνῳ συναραμένων αὐτομολήσαντας τῷ ἰδίῳ συγκατέλεξε στρατεύματι· τῇ δὲ μετ᾽ αὐτὴν τὰς φάλαγγας στήσας ὁ Ραψομάτης τὸν μετὰ τοῦ Δούκα ἐζήτει πόλεμον, διὰ τοῦ πρανοῦς τῆς ἀκρολοφίας βραδεῖ ποδὶ στείχων· ὡς δὲ τὸ μεσαίχμιον ἀμφοῖν τοῖν στρατοπέδοιν ἀπεστενοῦτο ἤδη, ἀπόμοιρά τις τῶν τοῦ Ραψομάτου εἰς ἑκατὸν ποσουμένη τὸν ἀριθμόν, διακριθεῖσα ὡς τάχα κατὰ τοῦ Δούκα τὰς ἡνίας ὅλας ἐνδόντες, τὰς ἀκωκὰς τῶν δοράτων ὄπισθεν στρέψαντες, προσχωροῦσιν αὐτῷ. Τοῦτο θεασάμενος ὁ Ραψο-

μάτης, τὰ νῶτα παραχρῆμα δίδωσιν, ὅλας ἡνίας εἰς φυγὴν χαλάσας, ὡς πρὸς τὴν Νεμεσὸν (1) ἀπονενευκώς, εἴ που γένοιτό οἱ ταύτην καταλαβόντι πλοίῳ ἐντυχεῖν, δι' οὗ τῇ Συρίᾳ προσορμίσας τὴν σωτηρίαν ἑαυτῷ περιεποιήσατο. Μανουὴλ δὲ ὁ Βουτουμίτης ἐξ ὀπισθίων αὐτοῦ διώκων ἤλαυνε· ὁ δὲ ὑπ' αὐτοῦ κατεπειγόμενος καὶ τῆς ἐλπίδος διημαρτηκώς, τῷ ἐπὶ θάτερα προσεχώρησεν ὄρει, εἰς τὸν ἐπ' ὀνόματι τοῦ τιμίου Σταυροῦ ἀνεγερθέντα πάλαι νεὼν προσπεφευγώς· ὁ δὲ Βουτουμίτης (οὗτος γὰρ τὴν αὐτοῦ διωκὴν παρὰ τοῦ Δούκα ἐπετέτραπτο) τοῦτον αὐτοῦ που καταλαβών, λόγον ἀπαθείας αὐτῷ δίδωσι καὶ συμπαραλαβὼν ἄγει πρὸς τὸν μέγαν δοῦκα· κἀντεῦθεν πάντες τὴν Λευκουσίαν καταλαμβάνουσι· κἀκεῖθεν τὴν ὅλην νῆσον ὑπὸ τὴν ἰδίαν χεῖρα ποιησάμενοι, ἠσφαλίσαντο κατὰ τὸ ἐγχωροῦν, τῷ αὐτοκράτορι τὰ συμπεσόντα ἅπαντα διὰ γραμμάτων δηλώσαντες. Ὁ δὲ βασιλεὺς ἀποδεξάμενος αὐτῶν τὸν ἀγῶνα, δεῖν ἔγνω τὰ κατὰ τὴν Κύπρον ἀσφαλίσασθαι· κριτὴν μὲν οὖν τηνικαῦτα καὶ ἐξισωτὴν τὸν Καλλιπάριον προὐβάλλετο· ἀνὴρ δὲ οὗτος τῶν ἐπισήμων, μαρτυρίαν δὲ πολλὴν δικαιοπραγίας καὶ ταπεινοφροσύνης συνεπαγόμενος. Ἐπεὶ δὲ καί τινος ἡ νῆσος ἐδεῖτο τοῦ ταύτην φρουρήσοντος, τὸν Φιλοκάλην Εὐμάθιον, τὴν ταύτης ἀναθέμενος φρουράν, στρατοπεδάρχην προεχειρίσατο, ναῦς πολεμικὰς δεδωκὼς αὐτῷ καὶ ἱππότας (2), ἐφ' ᾧ τὰ κατὰ τὴν Κύπρον διά τε θαλάσσης καὶ

(1) Νομίζω ὅτι ὁ κ. Σακελλάριος (1, σελ. 69) ἁμαρτάνει περί τε τὴν ἀρχὴν καὶ τὴν ὀρθὴν γραφὴν τοῦ ὀνόματος τῆς πόλεως, παραδεχόμενος τὸ ἐκπεφραγγισμένον Λιμησός. Κατ' ἐμὲ ἡ βυζαντινὴ αὕτη πόλις, ἡ καὶ Νεάπολις λεγομένη, ὠνομάσθη οὕτω κατὰ συγκοπὴν ἐκ τοῦ Νέα Τελμησός.

(2) Πιθανῶς καὶ ἐν Κύπρῳ ἀπῳκίσθησαν τότε εὐγενεῖς οἰκογένειαι ἐκ Βυζαντίου, ὡς καὶ ἐν Κρήτῃ (βλ. Κ. Σάθα, Ἑλληνικὰ ἀνέκδοτα Β', προλεγ.).

ἠπείρου ἀσφαλίζεσθαι. Ὁ μέντοι Βουτουμίτης ἀναλαβόμενος τὸν Ραψομάτην καὶ τοὺς συναποστατήσαντας αὐτῷ ἀθανάτους, ἐπάνεισι πρὸς τὸν Δούκαν· καὶ οὕτως εἴσεισι πρὸς τὴν βασιλεύουσαν (1).»

Ἀρξαμένων τῶν σταυροφορικῶν πολέμων, ὁ τοσοῦτον εὐδοκίμως διαφυγὼν τὸν ἐκ τούτων κίνδυνον Ἀλέξιος ὁ Κομνηνὸς ἔλαβε σύντονα μέτρα πρὸς ἐξασφάλισιν καὶ τῆς Κύπρου, ἥτις ἦν ὁ πρῶτος σταθμὸς τῶν κατὰ τῆς Συρίας καὶ Παλαιστίνης ἐπερχομένων σταυροφόρων. Ὅθεν ἀντὶ τοῦ Καλλιπαρίου διωρίσθη διοικητὴς τῆς νήσου (ἢ δοὺξ τῆς Κύπρου ὡς λέγει ἡ Ἄννα) ὁ πεπειραμένος στρατηγὸς Μανουὴλ ὁ Βουτουμίτης (2), ὁ ὁποῖος μετ' οὐ πολὺ μετατεθεὶς εἰς Κιλικίαν ἀντικατέστη διὰ τοῦ Κωνσταντίνου Εὐφορβηνοῦ (3)· ὡς φρούραρχος δὲ παρέμεινεν ὁ αὐτὸς Εὐμάθιος ὁ Φιλοκάλης, ἐπιτηρῶν καὶ τὰ ἐν τῷ λιμένι τῆς Λαοδικείας φρούρια (4). Ὁ τελευταῖος οὗτος γενναίως ἀντέκρουσε τὴν κατὰ τῆς Κύπρου ἐπιδρομὴν τῶν Πισατῶν (1103) (5).

(1) Ἀλεξιάς, σελ. 430-433. Παραβλ. Γλυκᾶς (σελ. 620) καὶ Ζωναρᾶς (Β', σελ. 214). Ὁ Γλυκᾶς συγχέει τὰ πρόσωπα γράφων «ἐν μὲν τῇ Κύπρῳ τοῦ Καρύκου, ἐν δὲ τῇ Κρήτῃ τοῦ Ραψαμάτου ἀντάραντος.»

(2) Περὶ τούτου λόγον ποιεῖται τὸ κτιτορικὸν τῆς μονῆς τοῦ Κύκου (βλ. κατωτέρω ἐν τῇ βιβλιογραφίᾳ).

(3) Ἀλεξιάς, σελ. 264 ἔκδ. Βενετίας.

(4) Muralt, Chronographie Byzantine, Bale, 1871, σελ. 87.

(5) «Ἔνθα τυχὼν ὁ Φιλοκάλης Εὐμάθιος κατ' αὐτῶν ἵεται· οἱ δὲ περὶ τὰς ναῦς δειλίᾳ συσχεθέντες, μηδὲ τοῦ ἐξιόντος προνομῆς χάριν ἀπὸ τὰ πλοῖα αὐτῶν λαοῦ πεφροντικότες, ἀλλὰ τοὺς πλείονας περὶ τὴν νῆσον ἐάσαντες, ἀσυντάκτως οὕτω λύσαντες τὰ πρυμνήσια πρὸς τὴν Λαοδίκειαν ἀπέπλεον . . . ἐπεὶ δὲ οἱ περὶ τὴν ἠϊόνα καταλειφθέντες λαφυραγωγίας ἕνεκα, ὑποστρέψαντες τὸν ἴδιον στόλον οὐχ ἑώρων, ἔρριπτον αὐτοὺς ἀφειδῶς εἰς τὴν θάλασσαν» Ἀλεξιάς, σελ. 266.

Ἐν ἔτει 1155 μνημονεύονται διοικηταὶ τῆς Κύπρου Ἰωάννης ὁ Κομνηνός, ἀνεψιὸς τοῦ βασιλεύοντος Μανουήλ, καὶ ὁ στρατηγὸς Μιχαὴλ Βρανᾶς. Τότε ὁ γάλλος Ρενάλδος (Renaud de Châtillon) πρίγκηψ τῆς Ἀντιοχείας, πολλὰ ζητῶν ἀπὸ τοῦ αὐτοκράτορος καὶ ὀλίγα λαμβάνων, πρὸς ἐκδίκησιν παρασκευάσας στολίσκον ἐξώρμησεν ἐπὶ τὴν Κύπρον καὶ πειρατικῶς ἐλήϊζετο τὰ παράλια, διαπράξας καὶ κακουργήματα οὐκ ὀλίγα. Ὁ Κομνηνὸς καὶ ὁ Βρανᾶς ἀποκρούσαντες τὸν ἐπιδρομέα, ἐξῆλθον τῆς Λευκωσίας πρὸς καταδίωξιν αὐτοῦ, ἀλλὰ συλληφθέντες ἀπήχθησαν αἰχμάλωτοι (1).

Μετὰ ἕνδεκα ἔτη (1166) ὁ αὐτὸς αὐτοκράτωρ διορίσας στρατηγὸν τῆς Κιλικίας τὸν ἐξάδελφον αὐτοῦ, Ἀνδρόνικον Κομνηνὸν τὸν διαβόητον, παρεχώρησεν αὐτῷ καὶ τὴν Κύπρον εἰς φορολογίαν (2)· ἀλλ' ὁ ὅσῳ αἰσχρὸς τοσοῦτον καὶ ἄνανδρος ἐκεῖνος Κομνηνὸς ἡττηθεὶς ὑπὸ τῶν Ἀρμενίων, ἀπέδρα ἁρπάσας ὅσα χρήματα ἠδυνήθη ἐκ τῆς Κύπρου, καὶ ἀπὸ πόλεως εἰς πόλιν περιπλανώμενος ἐγκατέλειπε τὸ αἶσχος καὶ τὴν ἀτιμίαν ὡς μόνον σημεῖον τῆς διαβάσεως αὐτοῦ. Δυστυχῶς δὲ μετ' οὐ πολὺ ἥρπασε καὶ τὸν θρόνον, τὸν ὁποῖον δι ἀνηκούστων αἰσχροτήτων καὶ ἐγκλημάτων κατεμίανε, συντελέσας ὁ ἄθλιος εἰς τὴν ἀποσύνθεσιν τοῦ κράτους, τὸ ὁποῖον διὰ τοσούτων μόχθων καὶ ἀριστειῶν προεφύλαξαν ἀπὸ τῶν ἐπαπειλησάντων μεγίστων κινδύνων οἱ μεγάλοι πρόγονοι αὐτοῦ Ἀλέξιος καὶ Μανουήλ.

Ἀμέσως δ' ἐξέφυ καὶ ἄλλο ἐξάμβλωμα τοῦ μεγάλου τῶν Κομνηνῶν οἴκου ἵνα διαδραματίσῃ ἐν Κύπρῳ τὸ αὐτὸ αἰσχρὸν πρόσωπον τοῦ ἐν Βυζαντίῳ ὁμωνύμου πανομοιοτύπου.

Ἰσαάκιος ὁ Κομνηνός, ἐγγονὸς τοῦ ὁμωνύμου σεβαστοκρά-

(1) Κίνναμος, Δ, 17.

(2) «Ὥς γε μὴν ἀφθόνοις ἔχοι χρῆσθαι τοῖς ἀναλώμασι καὶ Κύπρον αὐτῷ φορολογεῖσθαι δέδωκεν». Κίνναμος, Ζ, 1. Χωνιάτης, Δ, 5.

τορος ἀδελφοῦ τοῦ προβασιλεύσαντος Μανουήλ, διωρίσθη ὑπὸ τούτου στρατηγὸς τῆς Ταρσοῦ καὶ τῶν περὶ αὐτὴν χωρῶν· αἰχμαλωτισθεὶς δ' ὑπὸ τῶν 'Αρμενίων ἐρρίφθη εἰς δεσμωτήριον, ὅθεν ἀπελύτρωσεν αὐτὸν τὸ ἔλεος τῶν ἐν Ἱεροσολύμοις Ναϊτῶν, καθ' ἣν περίπου ἐποχὴν κατέλαβε τὸν θρόνον τοῦ Βυζαντίου ὁ 'Ανδρόνικος. Μία ἐκ τῶν παλλακίδων τοῦ αἰσχροῦ τυράννου, Θεοδώρα ἡ Κομνηνή, κατώρθωσε νὰ διεγείρῃ τὴν εὐμένειαν αὐτοῦ ὑπὲρ τοῦ ἐν Συρίᾳ περιπλανωμένου ἀνεψιοῦ αὐτῆς Ἰσαακίου· ἀλλ' ὁ 'Ανδρόνικος καλῶς γινώσκων τὸν ἐφάμιλλον αὐτοῦ, μόλις ἐπείσθη νὰ προσδεχθῇ τὸν Ἰσαάκιον ἐπὶ τῇ προσωπικῇ ἐγγυήσει δύο τῶν τότ' ἐπιφανῶν, Κωνσταντίνου τοῦ Μακροδούκα καὶ 'Ανδρονίκου τοῦ Δούκα, τοῦ μὲν συζύγου τῆς ἀδελφῆς τῆς Θεοδώρας, τοῦ δὲ παιδικοῦ γνωρίμου τοῦ συνισταμένου. 'Αλλ' ὁ ἀγνώμων Ἰσαάκιος, οὐδόλως συλλογισθεὶς τὸν κίνδυνον τῶν ἐν Βυζαντίῳ ἐγγυητῶν καὶ οἰκείων (1), ἅμα ἔλαβε τὰ πρὸς ἐπάνοδον σταλέντα αὐτῷ χρήματα, στρατολογήσας ἐν Ἰσαυρίᾳ κατέπλευσεν εἰς Κύπρον καὶ πλαστογραφήσας καὶ διορισμὸν καὶ βασιλικὰς ὁδηγίας, πεμπομένας δῆθεν αὐτῷ ὡς διοικητῇ τῆς νήσου, ἐπεδείκνυε ταύτας εἴς τε τὸν νόμιμον ἄρχοντα καὶ τοὺς κατοίκους, προσκαλῶν ἵνα παραδώσωσιν αὐτῷ τὴν ἐξουσίαν. Ἅμα δὲ ἁρπάσας ταύτην, ἀποθέμενος τὸ προσωπεῖον τῆς ὑποκρίσεως ἐδείχθη ὠμότερος καὶ φαυλότερος τοῦ ἐν Βυζαντίῳ τυραννοῦντος (2).

(1) « βασιλεῖ οὐχ ὑπείκειν ἐθέλων καὶ τὴν πατρίδα ὡς ἐν ἀστράσι φανταζόμενος, καὶ συγγενείας ἢ ἐρατεινῆς ὁμηλικίας οὐδένα λόγον τιθέμενος, τυραννίδος δ' ἐρῶν καὶ ἀρχῆς ἔφεσιν τρέφων ». Χωνιάτης, Α. 5.

(2) « ἣν ἔτρεφεν ἀπήνειαν ἐκκαλύψας ἀπανθρώπως τοῖς ἐκεῖ προσφέρεται· καὶ τοσοῦτον ἐς τὸ τοῦ ἤθους ἀκαμπὲς καὶ ἀμείλικτον 'Ανδρόνικον ὑπερέβαλεν, ὅσον αὐτὸς τοὺς πώποτε διαβοήτους ἀνεπιεικεῖς εἰς τὸ προσκεκρουκὸς ὑπερήλασεν· οὐ γὰρ διέλιπεν, ἐξ ὅτου περ ἀσφαλῶς ἤδη ἄρχειν ᾤετο, μυρία ἄττα ἀνόσια ἐπὶ τοῖς οἰκήτορσι τῆς Κύ-

Ὁ Ἀνδρόνικος πληροφορηθεὶς τὰ ἐν Κύπρῳ συμβάντα, παράφορος ἐκ λύσσης διέταξε τὸν θάνατον τῶν ὑπὲρ τοῦ Ἰσαακίου ἐγγυηθέντων Μακροδούκα καὶ Δούκα, οἵτινες κατασυντριβέντες διὰ λίθων ἀναπνέοντες ἔτι ἀνεσκολοπίσθησαν (1185) 1· δὲν ἐπρόφθασε δὲ νὰ στείλῃ καὶ δύναμιν κατὰ τοῦ ἀντάρτου, διότι κρημνισθεὶς τοῦ θρόνου ὑπέστη τὸν οἰκτρότερον μέν, πλὴν ἀντάξιον τῶν κακουργιῶν αὐτοῦ θάνατον (2).

Ὁ νέος ἐπιβάτης τοῦ θρόνου Ἰσαάκιος ὁ Ἄγγελος ἐν πρώτοις προσεπάθησε διὰ χρημάτων καὶ ἄλλων ὑποσχέσεων νὰ

που ἐργαζόμενος· φόνοις τε γὰρ καθ' ὥραν ἀναιτίοις ἐχραίνετο, καὶ δηλήμων σωμάτων ἀνθρωπίνων ἐγένετο, ποινὰς ἐπάγων καὶ τιμωρίας οἷά τι συμφορῶν ὄργανον, ὁπόσαι κατῆγον εἰς θάνατον· καὶ κοίταις δὲ ἀθεμίτοις καὶ φθοραῖς παρθένων ὁ παναισχὴς καὶ ἐξάγιστος ἠκολάσταινεν, οὐσίας τε ἁπάσης τοὺς εὐδαίμονας πρῴην οἴκους ἀνυπευθύνους ἐστέρησε, καὶ τοὺς χθές τε καὶ πρότριτα περιβλεπομένους αὐτόχθονας καὶ κατὰ τὸ πολυκτῆμον τῷ Ἰὼβ ἀντερίζοντας διαφῆκεν ἀγυρτεύειν λιμώττοντας καὶ γυμνητεύοντας, καθ' ὅσον τέως οὐκ ἐχρήσατο τῷ ξίφει ὁ ἀκρόχολος· φεῦ, φεῦ ὅτι ὁδὸς ἀσεβῶν εὐοδοῦται ». Χωνιάτης Α. 5, Παραβλ. καὶ Νεόφυτος Ἔγκλειστος (σελ. 1-2 τοῦ παρόντος τόμου), καὶ Μαχαιρᾶς (σελ. 57).

(1) Ὁ σοφὸς Muralt (Chronographie Byzantine, σελ. 220) συγχέει τὰ πράγματα, σημειῶν ὅτι μετὰ τὸν θάνατον τῶν ἐγγυητῶν τούτων τοῦ ἤδη κρατοῦντος τὴν Κύπρον Ἰσαακίου ἐγένετο ἡ ὑπὸ τῶν Ἀρμενίων αἰχμαλωσία αὐτοῦ, συμβᾶσα ὡς γνωστὸν ἐπὶ τῆς βασιλείας Μανουὴλ τοῦ Κομνηνοῦ.

(2) Ἐκτὸς τῆς ἀνταρσίας καὶ ἄλλος λόγος ἠνάγκαζε τὸν ἐν Βυζαντίῳ τύραννον νὰ φοβῆται τὸν ἐν Κύπρῳ· ἔμαθε δηλονότι ἐκ μαγιῶν, περὶ ἃς ὁ ἄθλιος ἠσχολεῖτο, ὅτι εἷς ὀνόματι Ἰσαάκιος θέλει ἐκθρονίσει αὐτόν· « ἐδεδίει γὰρ μήπως Κυπρόθεν καταπλεύσας καθελεῖ τοῦτον τῆς ἀρχῆς, εἰδὼς ὡς ἀσμένως προσδεχθήσεται παρὰ πάντων, ἐπεὶ καὶ τὸ πόρρω κακὸν τοῦ ἐν χερσὶν ἀλυπότερον καὶ τοῦ θλίβοντος ἄρτι κουφότερον τὸ ἐλπιζόμενον χείριστον ». Χωνιάτης Α, 5, καὶ σελ. 443 ἐκδ. Βόννης.

προσοικειωθῇ τὸν τύραννον τῆς Κύπρου· ἀποτυχὼν ὅμως τῆς ἐπιδιωκομένης συμφιλιώσεως (1), ἐξώπλισε στόλον ἐξ ἑβδομήκοντα μακρῶν νηῶν, καὶ ἀναδείξας ναύαρχον μὲν τὸν γηραιὸν Ἰωάννην Κοντοστέφανον, ἀρχηγὸν δὲ τοῦ ἐπιβιβασθέντος στρατοῦ τὸν ἐξανεψιὸν αὐτοῦ Ἀλέξιον τὸν Κομνηνὸν ἀπέστειλε κατὰ τῆς Κύπρου (1186).

Ἀλλ' ὁ Ἰσαάκιος ἐγκαίρως μαθὼν τὴν κατ' αὐτοῦ ἐκστρατείαν προητοιμάσθη εἰς ἄμυναν, προσλαβὼν εἰς συμμαχίαν καὶ τὸν ἐκεῖσε ληϊζόμενον Σικελὸν Μαργαρείτην. Ὅθεν αὐτὸς μὲν ἐφορμήσας ἀπέκρουσε καὶ ᾐχμαλώτισε τοὺς εἰς τὴν νῆσον ἀποβάντας, ὁ δὲ Μαργαρείτης ἐπελθὼν συνέλαβε τὰ πλοῖα καὶ παρέδωκε ταῦτα εἰς τὸν τύραννον, ὅστις ἐκ τῶν αἰχμαλωτιθέντων ἄλλους μὲν ἀπανθρώπως φονεύσας (2), ἄλλους δ' ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ αὐτοῦ κρατήσας, καὶ τοὺς ἀρχηγοὺς παραδοὺς εἰς τὸν συμμαχοῦντα πειρατὴν, ἀπέλυσε τὰ πληρώματα ἵνα ἐπιστρέψωσιν οἴκαδε.

Ἀνενόχλητος πλέον διαμείνας ὁ Ἰσαάκιος, πρὸ πολλοῦ ἀνηγορευμένος ἀνεξάρτητος καὶ αὐτεξούσιος δεσπότης ἢ αὐτοκράτωρ τῆς Κύπρου, ἐξηκολούθει κατατυραννῶν καὶ καταφθείρων τὴν ἀτυχῆ νῆσον, μέχρι τοῦ ἔτους 1191, ἐν ᾧ ἀπρόοπτος ἐνέσκηψε κατὰ τῆς κεφαλῆς τοῦ ἀλάστορος καταιγίς.

(1) «Ἔτι τοῦ ἐκ Κομνηνῶν Ἰσαακίου κατατυραννεύοντος τῆς Κύπρου καὶ μήτε χρημάτων ὑποσχέσεσιν ἀποσχέσθαι ταύτης προτιθεμένου, μηθ' ὑποκλινομένου τῷ βασιλεῖ, οὔτε μὴν τὰ δεινὰ μετριάζοντος ὅσα ἐκακούργει κατὰ Κυπρίων ἀεὶ καινοτέρας κολάσεις ἐπινοῶν, ἔγνω κατ' αὐτοῦ στόλον καταρτύειν ὁ βασιλεύς». Χωνιάτης σελ. 483.

(2) Ὡς τὸν Βασίλειον Ρεντακηνόν, ἄλλοτε παιδωγωγὸν τοῦ τυράννου διατελέσαντα «πελέκει ἐκ τοῦ γόνατος θάτερον τῶν ποδῶν ἐκτεμών». Ὁ Χωνιάτης περιγράφει οὕτω τὸν ἐμμανῆ τύραννον «ὀργιλώτατος δ' ὢν ἀνθρώπων ὁ Ἰσαάκιος καὶ κατὰ λέβητα κοχλάζων ἀεὶ τῷ θυμῷ, παράφορά τε φθεγγόμενος ἐν τῷ χολᾶν καὶ τὴν κάτω γένυν τρομαλέαν δεικνύς». σελ. 483 ἔκδ. Βόννης.

ιβ'.

Ὁ βασιλεὺς τῆς Ἀγγλίας Ριχάρδος ὁ ἐπιλεγόμενος Λεοντόθυμος ἐκστρατεύσας ἐπὶ τὴν Παλαιστίνην ἠναγκάσθη ἐκ τρικυμίας νὰ προσορμισθῇ εἰς τὴν Κύπρον. Αμα μαθὼν τοῦτο ὁ Γσαάκιος συνεκέντρωσε τὰς δυνάμεις αὐτοῦ ἐν Νεμησῷ μὲ τὴν πρόθεσιν ν' ἀποκρούσῃ διὰ τῆς βίας τὴν ξενικὴν ἀπόβασιν. Α'λλ' ὁ Ριχάρδος, ἢ μελετήσας τὴν κατάκτησιν τῆς νήσου, ἢ τὸ πιθανώτερον θέλων νὰ τιμωρήσῃ τὸν τύραννον (ὅστις, ὡς λέγεται, κακῶς περιεποιήθη τὰ πληρώματα τῶν ναυαγησάντων ἀγγλικῶν πλοίων) ἤρξατο τῶν ἐχθροπραξιῶν ἀπὸ τῆς Νεμησοῦ. Οἱ κάτοικοι αὐτῆς στενάζοντες ὑπὸ τὴν τυραννίαν τοῦ ἀλάστορος, μετὰ χαρᾶς προσεδέχθησαν τοὺς ἀποβάντας Ἄγγλους, ἐπὶ τῇ ἐμφανίσει τῶν ὁποίων ὁ Ἰσαάκιος τραπεὶς εἰς φυγὴν ἐσώθη εἰς τὰ ὄρη. Ἀλλ' ὁ Ριχάρδος σπεύδων νὰ περάσῃ εἰς Συρίαν καὶ ἐπομένως μὴ ἔχων τὸν ἀπαιτούμενον χρόνον πρὸς καταδίωξιν τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Κύπρου, ἔπεμψε πρὸς τοῦτον δύο μοναχοὺς καὶ δι' αὐτῶν ἐζήτησε προσωπικὴν συνέντευξιν. Ὁ πονηρὸς Ἰσαάκιος ἐδέχθη τὴν πρότασιν μὲ τὸν σκοπὸν ἢ νὰ πείσῃ τὸν βασιλέα τῆς Ἀγγλίας εἰς ἀπέλευσιν, ἢ ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσει κατασκοπήσῃ τὰς δυνάμεις αὐτοῦ. Ο'θεν καταβὰς τῶν ὀρέων ἐστρατοπέδευσεν ἐν τῷ χωρίῳ Κολόσι, καὶ ἀφοῦ διὰ μακρῶν διελέχθη πρὸς τὸν Ριχάρδον, ἐπὶ τέλους κατ' ἀνάγκην παρεδέχθη τὰς ὑπερβολικὰς ἀπαιτήσεις αὐτοῦ, δηλαδὴ τὴν πληρωμὴν δύο μυριάδων χρυσῶν μάρκων, τὴν ἀναγνώρισιν τῆς Κύπρου ὡς τιμαρίου τοῦ Ριχάρδου, ἐπ' ὀνόματι αὐτοῦ βασιλευομένης ὑπὸ τοῦ Ἰσαακίου, καὶ ἐπὶ τέλους νὰ συνεκστρατεύσῃ αὐτῷ ὡς ὑποτελὴς μετὰ χιλίων ἀνδρῶν εἰς Παλαιστίνην (1). Ἀφοῦ δι' ἀπάτης ὁ βασιλεὺς τῆς Α'γγλίας ἐπέβαλλεν αὐτῷ τοιαύτας σκληρὰς συνθήκας, δὲν εἶ-

(1) Sigibertus Gemblacencis contin. (παρὰ Muralt, chronographie Byzantine, σελ. 241).

χεν ἄδικον ὁ Ἰσαάκιος νὰ διαρρήξῃ αὐτάς. Ὅθεν νύκτωρ ἀποδρὰς ἦλθεν εἰς τὸ στρατόπεδον αὐτοῦ καὶ ἔγραψε πρὸς τὸν Ριχάρδον ὅτι, ἐὰν δὲν ἐκκενώσῃ τὴν νῆσον, κηρύττει αὐτῷ τὸν πόλεμον.

Ἀλλ' ὁ Λεοντόθυμος, ὅστις ἐπαξίως ἔφερε τὸ διακριτικὸν τοῦτο ἐπώνυμον, δὲν ἠδύνατο νὰ πτοηθῇ εἰς τὰ ἀπειλὰς ἐχθροῦ, καὶ ὀλιγίστας δυνάμεις ἔχοντος καὶ τὸ σπουδαιότερον ὑπ' αὐτῶν τῶν ὁμοεθνῶν καὶ ὁμοθρήσκων τοσοῦτον βδελυσσομένου (1). Ὅθεν ἀμέσως συγκεντρώσας τὰς δυνάμεις αὐτοῦ ἐπέπεσε κατὰ τοῦ Ἰσαακίου, ὅστις ἐτράπη εἰς φυγήν, ἀφεὶς εἰς χεῖρας τοῦ νικητοῦ ἐκτὸς τῶν ἄλλων καὶ αὐτὴν τὴν αὐτοκρατορικὴν αὐτοῦ σημαίαν. Μετὰ τὴν νίκην ὁ Ριχάρδος ἀνενόχλητος παραμείνας κύριος τῆς Νεμησοῦ, ἐτέλεσεν ἐνταῦθα καὶ τοὺς γάμους αὐτοῦ πρὸς τὴν παρακολουθοῦσαν μνηστὴν Βερανζέραν θυγατέρα τοῦ βασιλέως τῆς Ναβάρρας (12 μαΐου 1191) μετ' οὐ πολὺ δὲ προετοιμάσας τὸν στρατὸν αὐτοῦ συνεπλήρωσε τὴν κατάκτησιν τῆς νήσου μετὰ τῶν ἐκ Συρίας προσελθόντων αὐτῷ ἱπποτῶν. Καὶ ὁ μὲν ὑποτελὴς αὐτοῦ, ὡς Νορμανδὸς τιμαριοῦχος, Γουΐδος ὁ Λουζινιὰν ἐκυρίευσε τὴν Ἀμμόχουστον· ὁ δὲ Ριχάρδος ἐπελθὼν κατὰ τῆς Λευκωσίας (ἥτις κατὰ πᾶσαν βεβαιότητα ἦν τότε ἡ ἕδρα τῆς διοικήσεως) κατενίκησε περὶ τὴν Τριμηθοῦντα τὸν Ἰσαάκιον, γενναίως ἀντιπαραταχθέντα, καὶ ζῶντα συνέλαβεν· ἀμέσως δὲ οἱ προὔχοντες τῆς Λευκωσίας ἐξελθόντες εἰς προϋπάντησιν τοῦ νομιζομένου λυτρωτοῦ ὡρκίσθησαν αὐτῷ ὑποταγήν. Τὸ παράδειγμα τῆς μητροπόλεως ἐμιμήθη καὶ τὸ ἰσχυρὸν φρούριον τῆς Κερυ-

(1) Ὁ διὰ διθυραμβικῶν ὕβρεων συνεχῶς ἐκπλύνων τὸν Ἰσαάκιον Νικήτας ὁ Χωνιάτης χαρακτηρίζει τοῦτον καὶ οὕτω· « κακοεργὸς ὡς οὔπω τις ἕτερος καὶ φθοροποιὸς Τελχὶν καὶ θάλασσα πελαγίζουσα συμφορὰς ἢ γοῦν Ἐριννὺς ἐπιμανεῖσα τοῖς πρώην εὐδαίμοσι τῆς νήσου ταύτης οἰκήτορσι. » σελ. 443.

νείας (1) παραδοθὲν εἰς Γουΐδον τὸν Λουζινιάν. Οἱ ἐν τῷ φρουρίῳ τοῦ Ἁγίου Ἱλαρίωνος, γενναίως ἀποκρούσαντες τοὺς ἀγγλονορμανδούς, ἐπὶ τέλους παρεδόθησαν κατ' ἔγγραφον διαταγὴν τοῦ αἰχμαλώτου κυρίου αὐτῶν. Οὕτω δὲ παρεδόθησαν καὶ τὰ φρούρια τοῦ Βουφαβέντου καὶ τῆς Καντάρας.

Οἱ Κύπριοι ἐπὶ ἑπτὰ ὅλα ἔτη (1184-1191) στενάζοντες ὑπὸ τὸν ἀπαίσιον ζυγὸν τοῦ ὁμοεθνοῦς καὶ ὁμοθρήσκου τυράννου, οὐ μόνον δὲν ἀντέταξαν βίαν, ὡς ἐρρέθη, πρὸς τοὺς ἀλλογενεῖς καὶ ἀλλοθρήσκους κατακτητάς, ἀλλὰ μᾶλλον ἐνθουσιωδῶς ὑπεδέχθησαν τούτους ὡς οὐρανοπέμπτους ἐλευθερωτάς, νομίζοντες ὅτι κορεννύμενοι λείας ἤθελον ἀφήσει αὐτοὺς ἀνενοχλήτους· δεινὴν ὅμως ἠπατήθησαν ἀπάτην, ἰδόντες μετ' οὐ πολὺ τὸν Ριχάρδον καὶ τὴν λείαν ἀγαπῶντα καὶ τὸ βασίλειον τῆς Κύπρου ἐπιθυμοῦντα. Μετὰ τὴν συμπλήρωσιν τῆς κατακτήσεως ὁ βασιλεὺς τῆς Ἀγγλίας συγκομίσας πλουσιωτάτην λείαν, ἀφῆκεν ἐν τῇ νήσῳ φρουρὰς καὶ δύο τοποτηρητὰς αὐτοῦ, καὶ σύρων αἰχμάλωτον τὸν Ἰσαάκιον, δεδεμένον κατ' αἴτησιν αὐτοῦ, ὡς λέγεται, διὰ χρυσῶν καὶ ἀργυρῶν ἀλύσεων (2), διεπέρασεν εἰς Συρίαν. Οὕτω δὲ ματαιωθείσας ἰδόντες τὰς χρυσᾶς αὐτῶν ἐλπίδας οἱ Κύπριοι μετέστρεψαν εἰς μῖσος τὴν ἐν ἀρχῇ ἐπιδειχθεῖσαν πρὸς τοὺς ἀλλογενεῖς ἐλευθερωτὰς συμπάθειαν· πρῶτοι δὲ οἱ κατοικοῦντες περὶ τὰς ἀκρωρείας τοῦ Ὀλύμπου καὶ

(1) Ἐν τούτῳ ἐφυλάσσοντο ἡ σύζυγος, ἡ θυγάτηρ καὶ οἱ θησαυροὶ τοῦ Ἰσαακίου.

(2) Ἐν Συρίᾳ παρέδοτο τοῦτον εἰς τοὺς Ναΐτας, καθείρξαντας ἐν τῷ παρὰ τὴν Τρίπολιν φρουρίῳ Μαργάτῳ. Καθὰ βεβαιοῖ ὁ Χωνιάτης (σελ. 611-12) ὁ Ἰσαάκιος ἐλευθερωθεὶς ἤρξατο συγκυκῶν τὸ πᾶν καὶ διοργανίζων ἐπαναστάσεις κατὰ τοῦ ἐν Βυζαντίῳ βασιλεύοντος Ἀλεξίου τοῦ Ἰσαακίου, τοῦ ὁποίου ἀπέρριψε τὰς πρὸς συμφιλίωσιν προτάσεις· ἀλλ' ὁ βασιλεὺς ἀπηλλάγη ἐπὶ τέλους τοῦ ταραξίου, δηλητηριάσας τοῦτον, ὡς ἐθρυλλήθη.

τῆς Μαχαιράδος κηρύξαντες αὐτοκράτορα μοναχόν τινα (προσγενῆ ὡς λέγεται τοῦ τυράννου Ἰσαακίου) ὤμοσαν τὸν κατὰ τοῦ ξένου πόλεμον. Ἀλλ' ὁ τοποτηρητὴς τοῦ Ριχάρδου, Ροβέρτος Τόρνχαμ ἐγκαίρως ἰδεασθεὶς περὶ τῶν τεκταινομένων, αἰφνιδίως προσέβαλλε τοὺς ἔτι ἀδιοργανίστους ἐπαναστάτας καὶ συλλαβὼν τὸν αὐτοκράτορα αὐτῶν ἀπηγχόνισεν.

Ὁ βασιλεὺς μαθὼν τὰ γενόμενα, καὶ κακὰ προοιωνιζόμενος περὶ τοῦ μέλλοντος τοῦ ἑλληνικοῦ τιμαρίου αὐτοῦ, ἔχων δὲ σύναμα καὶ ἀνάγκην συγκεντρώσεως τῶν στρατευμάτων αὐτοῦ ἐν Συρίᾳ, ἐθεώρησε φρόνιμον ν' ἀπαλλαγῇ τοῦ ἑρμαίου, ἐμπορευόμενος αὐτό· ὅθεν ἐπώλησε τὴν Κύπρον εἰς τὸ τάγμα τῶν Ναϊτῶν ἀντὶ ἑκατὸν χιλιάδων νομισμάτων, ἢ βυζαντίων (1).

Μόλις γενόμενοι κύριοι τῆς νήσου οἱ ἄγριοι ἐκεῖνοι ἱππόται ἤρξαντο ἐξασκοῦντες τοσαύτας βιαιοπραγίας καὶ κακουργήματα, ὥστε οἱ ἀτυχεῖς Κύπριοι ἐθεώρησαν καλὸν ν' ἀπαλλαγῶσι τῆς παρουσίας αὐτῶν διὰ τῆς μαχαίρας, ὁρίσαντες καὶ τὴν ἡμέραν τοῦ Πάσχα (15 ἀπριλίου 1192) πρὸς ἐκτέλεσιν τῆς σκληρᾶς αὐτῶν ἀποφάσεως. Ἐν τούτοις οἱ Ναΐται ἰδεασθέντες τὴν συνωμοσίαν, ἔλαβον ἐγκαίρως τὰ πρὸς ἐξασφάλισιν αὐτῶν μέτρα· οὐχ ἧττον ὅμως οἱ συνωμόται συγκεντρωθέντες ἐν τῇ ὡρισμένῃ ἡμέρᾳ, ἐπολιόρκησαν τούτους ἐν τῷ φρουρίῳ τῆς Λευκωσίας, καὶ ἀπορρίψαντες τὰς περὶ ἀποχωρήσεως εἰς Συρίαν προτάσεις, ἀγρίως ἐκήρυττον τὸν βάρβαρον σκοπὸν αὐτῶν. Ἀπέλπιδες πλέον περὶ σωτηρίας οἱ ἱππόται ἀπεφάσισαν ἢ νὰ νικήσωσιν ἢ ν' ἀποθάνωσιν ἡρωϊκῶς· ὅθεν παρασκευασθέντες πρὸς θάνατον, ἐξώρμησαν περὶ τὸ λυκαυγὲς ξιφήρεις, καὶ ὡς λύκοι μαινόμενοι ἐπιτεθέντες κατέσφαξαν καὶ κατετρόπωσαν τοὺς ἀμεριμνοῦντας πολιορκητάς, παρεκτραπέντες εἰς ὠμότητας οὐχὶ ἀσυνήθεις εἰς τὸ τάγμα αὐτῶν· ἐκτὸς τῶν

(1) Mas Latrie, I, σελ. 29.

ἄλλων δηλονότι ἐπιπεσόντες καὶ εἰς τοὺς ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τῆς Παναγίας καταφυγόντας δυστυχεῖς κατοίκους, κατέχραναν τὸ θυσιαστήριον διὰ τῆς σφαγῆς ἁπάντων· μεθυσθέντες δ' ἐκ τῶν αἱμάτων διέτρεχον τὰς ὁδοὺς φονεύοντες τὸν προστυχόντα, ἄνευ διακρίσεως φύλου καὶ ἡλικίας.

Ἀλλὰ καὶ μετὰ τὸν βάρβαρον θρίαμβον αὐτῶν οἱ Ναΐται ἐννόησαν, ὅτι ἀδύνατον νὰ διαμείνωσι πλέον ἐν τῇ νήσῳ· ὅθεν καὶ προέτειναν εἰς τὸν Ριχάρδον τὴν ἐπιστροφὴν τοῦ δυσοικονομήτου ἐμπορεύματος. Ἀντ' αὐτῶν δ' ἕτερος ἐπαρουσιάσθη προθυμότερος ἀγοραστὴς ὁ γάλλος ἱππότης Γουΐδος ὁ Λουζινιὰν (1), πρὸς ὃν καὶ παρεχωρήθη ἡ Κύπρος ἀντὶ τοῦ αὐτοῦ τιμήματος, τῶν ἑκατὸν χιλιάδων βυζαντίων (2).

Ἡ ὀλιγοχρόνιος ἡγεμονεία (1192-94) τοῦ γενάρχου τούτου τοῦ ἐπὶ τρεῖς περίπου ἑκατονταετηρίδας βασιλεύσαντος ἐν Κύπρῳ οἴκου τῶν Λουζινιανῶν δὲν χαρακτηρίζεται ὑπὸ τῆς ἱστορίας τοσοῦτον σκληρὰ καὶ ἀπάνθρωπος, ὡς ἡ τῶν Ναΐτων καὶ ἰδίᾳ ἡ τῶν πρώτων αὐτοῦ διαδόχων· ἀπ' ἐναντίας μάλιστα ἀναγράφονται ἀγαθοεργοί τινες προσπάθειαι αὐτοῦ εἰς βελτίωσιν τῆς καταστάσεως τῶν πολυπαθῶν αὐτοῦ ὑπηκόων.

Ὁ διαδεχθεὶς τὸν Γουΐδον ἀδελφὸς αὐτοῦ Ἀμαλρίχος, ὁρμητικῆς ὢν καὶ ἀτιθάσσου φύσεως, σκληρῶς ἐπίεσε τοὺς Κυπρίους ἐπεμβὰς καὶ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ αὐτῶν· διότι καθιδρύσας ἐν τῇ νήσῳ τέσσαρας λατινικὰς ἐπισκοπὰς παρεχώρησεν εἰς αὐτὰς τὰς προσόδους τῶν ἑλληνικῶν (3).

(1) Οὗτος καταγόμενος ἐκ τῆς ἐπαρχίας Poitou, ἦτο αὐθέντης τοῦ ἐν αὐτῇ φρουρίου Λουζινιάν, καὶ τελευταῖος κληρονόμος τῶν ἐπὶ τοῦ βασιλείου τῆς Ἱερουσαλὴμ ἀπαιτήσεων τοῦ οἴκου τῶν Βαλδουΐνων, ὡς νυμφευθεὶς τὴν Σιβύλλαν ἀδελφὴν καὶ κληρονόμον τοῦ Βαλδουΐνου Δ΄.

(2) Mas Latrie, I, σελ. 33-37.

(3) Μαχαιρᾶς, σελ. 66-67. Mas Latrie, σελ. 122-126.

Ἀλλ' ἡ πρώτη αὕτη ἀπόπειρα πρὸς ἐξευτελισμὸν καὶ τοῦ θρησκεύματος τῶν δίκην κτηνῶν πωληθέντων Κυπρίων ἔσχε δυσαρέστους καὶ τότε καὶ μετὰ ταῦτα συνεπείας. Ὁ Κύπριος ὁπλαρχηγὸς Κανάκης διοργανίσας ἀξιόμαχον σῶμα ἤρξατο κατὰ τῶν κρατούντων ξένων φανερὸν πόλεμον. Περάσας δ' εἰς τὴν Κιλικίαν, τῇ συνδρομῇ καὶ προστασίᾳ τοῦ αὐθεντεύοντος τῆς ἐνταῦθα λεγομένης μικρᾶς Ἀντιοχείας (Antiochette) ὁμοεθνοῦς Ἰσαακίου, ἐξώπλισε λιβυρνίδα καὶ συνεχῶς ἐφορμῶν κατέφθειρε τὰ ἐν τῇ νήσῳ κτήματα τῶν λατίνων. Ἀνενοχλήτως δ' ἐξακολουθῶν τὸ καταστρεπτικὸν ἔργον αὐτοῦ, ἐτόλμησε μετ' οὐ πολὺ παράδοξον πραξικόπημα. Ἐν τῷ παρὰ τὴν Ἀμμόχωστον χωρίῳ Παραδεῖσι διέτριβε τότε ἡ σύζυγος τοῦ βασιλέως Ἀμαλρίχου μετὰ τῶν τέκνων αὐτῆς· ὁ δὲ Κανάκης ἀποβὰς κατέλαβε τὸ χωρίον καὶ ἁρπάσας ἅπασαν τὴν βασιλικὴν οἰκογένειαν ἀπήγαγεν αἰχμάλωτον. Ἀγνοοῦνται ἕτεραι λεπτομέρειαι περὶ τούτου· τοῦτο δὲ μόνον ἡ ἱστορία ἀναφέρει ὅτι Λέων ὁ πρίγκηψ τῆς Μικρᾶς Ἀρμενίας κατώρθωσε διὰ τοῦ Ἰσαακίου τῆς Ἀντιοχέτας νὰ πείσῃ τὸν Κανάκην ὅπως ἐλευθερώσῃ τὴν οἰκογένειαν τοῦ Ἀμαλρίχου, ὅστις ἐλθὼν μετὰ πλοίων εἰς τὸν λιμένα τοῦ Κουρίκου παρέλαβε τὴν σύζυγον καὶ τὰ τέκνα αὐτοῦ (1).

Ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ Ἀμαλρίχου μνημονεύονται δύο ἑλληνικαὶ ἀπόπειραι πρὸς ἀνάκτησιν τῆς Κύπρου. Ὁ τότε πάπας Ἰννοκέντιος ὁ Γ΄ διετήρει φιλικὰς σχέσεις πρὸς τὸν αὐτοκράτορα τοῦ Βυζαντίου Ἀλέξιον Γ΄ τὸν Ἄγγελον, τὰ μάλιστα περιποιούμενος αὐτὸν ὅπως ἔχῃ συμπράκτορα ἐν τῇ μελετωμένῃ νέᾳ ἐπὶ τὴν Παλαιστίνην σταυροφορίᾳ. Ὁ αὐτοκράτωρ ἐπιληφθεὶς τῆς καταλλήλου περιστάσεως ἔγραψε πρὸς τὸν Ἰννοκέντιον (1199) παρακαλῶν τοῦτον νὰ ἐπέμβῃ φιλικῶς πρὸς ἀπόδοσιν τῆς ἀδίκως κρατουμένης νήσου, τὴν ὁποίαν καίτοι δυνάμενος

(1) Mas Latrie, I, σελ. 140.

ν' ἀνακτήσῃ διὰ τῶν ὅπλων, δὲν ἐπιχειρεῖ, ὡς μὴ θέλων νὰ διακόψῃ τὰς πρὸς τοὺς λατίνους φιλικὰς σχέσεις. Εἰς ἀπάντησιν ὁ Ἰννοκέντιος, διὰ διπλωματικῆς χαριτολογίας ὑπέδειξε τῷ Ἀλεξίῳ τὸ μάταιον τοῦ αἰτήματος, ταὐτοχρόνως δὲ παρήγγειλε καὶ εἰς τοὺς ἐν Συρίᾳ λατίνους νὰ λάβωσι σπουδαῖα πρὸς ἐξασφάλισιν τῆς Κύπρου μέτρα (1).

Κατὰ τὴν αὐτὴν περίπου ἐποχὴν ἔλαβε χώραν καὶ ἡ δευτέρα ἀπόπειρα. Ἡ κατὰ τὴν παράδοσιν τοῦ φρουρίου τῆς Κερυνείας αἰχμαλωτισθεῖσα ὑπὸ τοῦ Ριχάρδου θυγάτηρ Ἰσαακίου τοῦ Κομνηνοῦ, ἤχθη εἰς Συρίαν, ὕστερον δὲ εἰς τὴν Νορμανδίαν, τὴν Γερμανίαν καὶ ἄλλας χώρας. Ἐλευθερωθεῖσα δὲ περὶ τὸ ἔτος 1195, κατ' ἀπαίτησιν τοῦ αὐτοκράτορος Ἐρρίκου Δ', συγγενεύοντος αὐτῇ, ἐνυμφεύθη πρὸς Ραϋμόνδον κόμητα τῆς Τουλούσης, ὅστις μετ' οὐ πολὺ διεζεύχθη τὴν δυστυχῆ, προτιμήσας ὡς τετάρτην αὐτοῦ σύζυγον Ἐλεονόραν τὴν ἐξ Ἀρραγῶνος. Κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην τὸ σταυροφορικὸν σῶμα τῶν Φλαμανδῶν εἶχε καταπλεύσει εἰς Μασσαλίαν ὑπὸ τὸν ἀρχηγὸν αὐτοῦ Ἰωάννην Nesle, καταγόμενον ἐξ εὐγενεστάτου οἴκου καὶ συγγενῆ τοῦ μετ' οὐ πολὺ βασιλεύσαντος ἐν Βυζαντίῳ Βαλδουΐνου· οὗτος ἰδὼν ἐνταῦθα τὴν ὡραίαν ἑλληνίδα ἠράσθη περιπαθῶς αὐτῆς, καὶ ἐπὶ τέλους ἐνυμφεύθη. Ἀλλ' ἡ Κομνηνὴ δὲν ἐλησμόνησε τὰς ἐπὶ τῆς Κύπρου ἀξιώσεις τοῦ οἴκου αὐτῆς, τὰς ὁποίας μεταβιβάσασα διὰ τοῦ γάμου εἰς τὸν Φλαμανδὸν ἱππότην, ἔπεισεν αὐτὸν ν' ἀναλάβῃ καὶ τὴν πραγματοποίησιν αὐτῶν. Μόλις δὲ ὁ φλαμανδικὸς στρατὸς ἔφθασεν εἰς Συρίαν, οἱ ἀπαιτηταὶ τοῦ θρόνου τῆς Κύπρου ἐζήτησαν παρὰ τοῦ Ἀμαλρίχου τὴν νῆσον· καὶ καθὰ μὲν λέγει ὁ γάλλος χρονογράφος, ὁ βασιλεὺς θεωρήσας γελοίαν τὴν ἀπαίτησιν, διέταξε τὸν φλαμαν-

(1) Mas Latrie, I, σελ. 153-155.

δὸν νὰ ἐγκαταλείψῃ τὴν νῆσον ἐπὶ ἀπειλῇ θανάτου· ἄδηλον ὅμως τί ἀπέγιναν ἔκτοτε ἀμφότεροι (1).

Βεβαίως δὲν θ' ἀδικήσωμεν ἐπὶ τοσοῦτον τὴν ἐν Ἀνατολῇ λατινοκρατίαν παραβάλλοντες αὐτὴν πρὸς τὸν νῦν πιέζοντα τουρκικὸν ζυγόν, καθότι ἡ βαρβαρότης τῶν ἀγρίων τούτων ὀρδῶν παριστᾷ μοναδικὸν ἐν τῇ ἱστορίᾳ τοῦ κόσμου φαινόμενον. Αὐτὴ ὅμως ἡ ἱστορία ἠδύνατο ν' ἀπαιτήσῃ φιλανθρωποτέραν διαγωγὴν ἐξ ἐθνῶν, τὰ ὁποῖα χάριν τοῦ ὑβριζομένου τάφου τοῦ Σωτῆρος ἑλκύσαντα τὴν σπάθην, ἔστρεψαν, ὡς μὴ ὤφειλε, ταύτην κατὰ τῆς κεφαλῆς ἀθώων ὁμοδόξων· ἀσυνείδητος δ' ἤθελεν ἀποδειχθῆ ὁ ἱστορικὸς ὁ μὴ στιγματίζων τὰς ἐν τῇ Ἀνατολῇ διαπραχθείσας βαρβαρότητας ὑπὸ τῶν πεπολιτισμένων καὶ χριστιανῶν λατίνων, λῃστρικῶς καταλαμβανόντων ὁμοδόξους ἐπικρατείας, μεταποιούντων εἰς ἀγοραῖα κερμάτια αὐτὰ τὰ σεβάσμια ἀριστουργήματα τῆς παλαιᾶς τέχνης, καὶ τὸ χείριστον θριαμβευτικῶς καιόντων ἐπὶ πυρᾶς ἀκάκους μοναχούς, οἵτινες τὸν αὐτὸν θεὸν λατρεύοντες καὶ πιστοὶ ἐμμένοντες εἰς τὰς πατρίους παραδόσεις, τὰς ὁποίας καθιέρωσεν ὑπερχιλιετὴς ἱστορία, δὲν συνήνουν νὰ ὁμολογήσωσι δογματικούς τινας τύπους, τοὺς ὁποίους ἐδημιούργησε καθαρὰ ἐγωϊστικὴ ἰδιοτροπία.

Ἐνόσῳ τὰ κατὰ τὴν Ἀνατολὴν διασπαρέντα δυτικὰ ἔθνη ἀντεπροσώπευον ἕκαστον τὴν κοσμικὴν παράδοσιν τῆς φυλῆς ἢ τοῦ βασιλεύοντος οἴκου, εἰρηνικῶς ἐδέσποζον τῶν ἀλλοθρήσκων καὶ ἀλλογενῶν ὑπηκόων· ἅμα ὅμως παρέστησαν τυφλοὶ ἐκτελεσταὶ τῆς λεγομένης λατινικῆς ἢ μᾶλλον παπικῆς παραδόσεως, εἶδον ἔμπληκτοι τοὺς πρώην πειθηνίους δούλους μεταβαλλομένους εἰς ἐπικινδύνους συνωμότας· ἐκ δὲ τοῦ κατ' ἀνάγκην ἐπελθόντος μακροῦ διαζυγίου μεταξὺ Φράγκων καὶ Ἑλλήνων προέκυψε τὸ ἐπάρατον ἐκεῖνο μῖσος, ἐξ οὗ μόνος ὁ νῦν δεσπόζων βάρβαρος ὠφελήθη.

(1) Mas Latrie, I, σελ. 159-160.

Ὁ πάπας Ἰννοκέντιος, ὅστις τοσοῦτον συνετέλεσε πρὸς καταστροφὴν τῆς σχισματικῆς αὐτοκρατορίας, δὲν ἠδύνατο νὰ ἐννοήσῃ τὴν ἀδράνειαν τῶν ὑπηκόων αὐτοῦ ἡγεμόνων τῆς Ἀνατολῆς, μὴ δυνηθέντων ἔτι νὰ ὑποβάλλωσιν εἰς τοὺς πόδας αὐτοῦ μετανοοῦντας τοὺς σχισματικοὺς αὐτῶν ὑπηκόους· ἀφοῦ δὲ μάτην κατηνάλωσε πολύτιμον χρόνον γράφων ἐγκυκλίους ἐπὶ ἐγκυκλίων καὶ αὐστηρῶς ὑπενθυμίζων αὐτοῖς τὸ πρὸς τὴν Ρωμάναν ἐκκλησίαν καθῆκον, ἀπεφάσισε νὰ προβῇ εἰς τὴν βίαν· ὅθεν ἐκλέξας τὸν ἀγριώτερον τῶν καρδιναλίων Πελάγιον τὸν ἐπίσκοπον Ἀλβάνου διώρισεν ἀποστολικὸν ἔξαρχον τοῦ Ἀνατολικοῦ κράτους (1213) μετ᾽ ἀπολύτου ἐξουσίας (1), καὶ γράψας πρὸς πάντας τοὺς ἀπὸ Ἀχαΐας μέχρι Βυζαντίου καὶ Συρίας ἡγεμονεύοντας λατίνους ἐξώρκισεν ἵνα παράσχωσιν αὐτῷ πᾶσαν ὑποστήριξιν.

Ὁ Ἀκροπολίτης περιγράφει οὕτω τὴν εἰς Βυζάντιον ἔλευσιν καὶ τὰ κατορθώματα τοῦ παπικοῦ λεγάτου. «Ἐρυθροβαφῆ γὰρ ὑπεδέδυτο πέδιλα, ἐκ τῆς αὐτῆς δὲ χροιᾶς καὶ τὰ ἐνδύματα εἶχε, καὶ ἡ ἐφεστρὶς δὲ τοῦ ἵππου καὶ τὰ χαλινὰ τῷ τοιούτῳ ἐβάπτοντο χρώματι· ἤθους δὲ τυχὼν ἀγριωτέρου καὶ ἀλαζονείᾳ χρώμενος πολλὰ δεινὰ ἐνεδείξατο ἐπὶ τοῖς τῆς Κωνσταντίνου οἰκήτορσι .... Ἐντεῦθεν καθείργνυντο μοναχοί, ἱερεῖς ἐδεσμοῦντο καὶ ναὸς ἅπας ἐκέκλειστο· καὶ ἦν ἐν αὐτῷ δυοῖν θάτερον, ἢ ὁμολογῆσαι τὸν πάπαν πρῶτον ἀρχιερέα καὶ τούτου τὴν μνήμην ἐν ἱεροτελεστίαις ποιεῖν, ἢ θάνατον εἶναι τῷ μὴ διαπραξαμένῳ τοῦτο τὸ ἐπιτίμιον. Τοῦτο εἰς βαρυθυμίαν ἦγε τοὺς οἰκήτορας τῆς Κωνσταντίνου, καὶ μάλιστα τῶν ἄλλων τοὺς προὔχοντας, οἳ καὶ πρὸς τὸν βασιλέα Ἐρρῆν ἀφιγ-

(1) «summaque auctoritatis instructum misit, ut Graecos, qui Latinis parebant, a schismate abduceret, atque ab Ecclesiae sinum revocaret». Raynaldus, Annales, an. 1213.

μένοι « ἡμεῖς μὲν, ἔφασαν, ἄλλου γεγονότες γένους, καὶ ἄλλον ἀρχιερέα ἔχοντες, ἑαυτοὺς τῷ κράτει σου ὑπετάξαμεν ὥστε σωματικῶς κατάρχειν ἡμῶν, οὐ μήν γε ψυχικῶς καὶ πνευματικῶς· σοῦ μὲν γὰρ ἐν πολέμῳ ὑπερμαχεῖσθαι τῶν ἀναγκαίων, τῶν δ' ἡμετέρων ἐκστῆναι σεβασμάτων καὶ θρησκευμάτων τῶν ἀδυνάτων πάντη καθέστηκεν· ἢ γοῦν λῦσον ἡμῖν τὰ ἐπελθόντα δεινά, ἢ ἄφες ὡς ἐλευθέρους ἐν τοῖς ἰθαγενέσιν ἀφῖχθαι ». Ταῦτ' εἶπον, κἀκεῖνος μὴ βουλόμενος ἐν στερήσει γενέσθαι τοσούτων καλῶν κἀγαθῶν ἀνθρώπων, καὶ ἄκοντος τοῦ εἰρημένου λεγάτου τούς τε ναοὺς ἀνέῳξε, καὶ τοὺς ὅσοι ταῖς εἱρκταῖς ἦσαν κατισχημένοι μοναχούς τε καὶ ἱερεῖς ἀπολέλυκε, καὶ τὸν κατασχόντα τότε τὴν Κωνσταντίνου κλύδωνα κατεστόρεσε. Πολλοὶ δὲ τῶν μοναχῶν προεξιόντες τῆς Κωνσταντίνου τῷ βασιλεῖ Θεοδώρῳ προσῆλθον, καὶ αὐτοῖς προστάξει τούτου μοναὶ πρὸς καταμονὴν ἐπιδέδονται· καὶ πρεσβύτεροι δὲ πρὸς τὴν Νίκαιαν ἀπιόντες οἱ μὲν τῷ πατριαρχικῷ κλήρῳ συγκατελέγησαν, οἱ δὲ θείοις ἐνασμενίσαντες τοῖς σηκοῖς ἐλευθέρως ἐδίωσαν (1) ».

(1) Ἀκροπολίτης σελ. 32-33. Οἱ χρονογράφοι τῆς Ρωμάνας ἐκκλησίας ἀδυνατοῦντες ν' ἀναιρέσωσι τὰ γενόμενα, ἁπλῶς σημειοῦσιν ὅτι ὁ σχισματικὸς συγγραφεὺς τὴν αὐστηρότητα τοῦ Πελαγίου εἰς σκληρότητα μετεποίησε (Raynaldus, 1213)· ἀλλ' αὐτὸς ὁ Ραϋνάλδος παρακατιὼν στιγματίζει οὐχὶ τὴν σκληρότητα, ἀλλὰ τὴν θηριωδίαν τοῦ αἱμοβόρου Πελαγίου, ὅστις ἐκστρατεύσας εἰς Ἀπουλίαν διέπραξε τοσαῦτα κακουργήματα καὶ διὰ τοσούτων αἱμάτων κατέχρανε τὴν χώραν, ὥστε αὐτὸς ὁ πάπας ἐξοργισθεὶς σφοδρῶς ἐπέπληξε τὸν ἄγριον καρδινάλιον. « Monuit gravissime Albanensem episcopum Apostolicae sedis legatum, ne ita sanguinem humanum, fundi pateretur, misericordiam insitam et innatam ecclesiae servare jussit. » Ann. Eccles an. 1229. Βλέπε καὶ τὴν πρὸς τὸν πάπαν ἐπιστολὴν τοῦ πατριάρχου Γερμανοῦ, ἐν Δημητρακοπούλου Ὀρθοδόξῳ Ἑλλάδι, (σελ. 40-42).

Ἡ ἐν Βυζαντίῳ ἀποτυχία τοῦ Πελαγίου ἠνάγκασε τὸν πάπαν νὰ στείλῃ ἕτερον ἔξαρχον τὸν καρδινάλιον Ἰωάννην Κολόνναν, συνεκστρατεύσαντα εἰς Ἤπειρον μετὰ Πέτρου τοῦ Κουρτεναὶ ἐπιδόξου αὐτοκράτορος τοῦ Βυζαντίου· ἀλλ᾽ ὁ ἡγεμονεύων τότε τῆς Ἠπείρου Θεόδωρος ὁ Κομνηνὸς κατανικήσας τοὺς εἰσβολεῖς, ᾐχμαλώτισε καὶ τὸν αὐτοκράτορα καὶ τὸν παπικὸν λεγάτον (1217). Ὁ τελευταῖος οὗτος λυτρωθεὶς μετ᾽ οὐ πολὺ κατ᾽ ἐπίμονον αἴτησιν τοῦ Ὀνορίου, ἦλθεν εἰς Βυζάντιον, πλὴν οὐδὲν κατορθώσας περιωρίσθη εἰς τὸν συμβιβασμὸν τῶν μεταξὺ τῶν ὁμοθρήσκων αὐτοῦ διενέξεων, καὶ τὴν εἴσπραξιν τῶν ὀφειλομένων εἰς τὸν Πάπαν χρημάτων (1).

Ὁ δὲ Πελάγιος ἀναχωρήσας ἐκ Κωνσταντινουπόλεως μετέβη εἰς Συρίαν καὶ Κύπρον, καὶ πολλὰ ἐνταῦθα διέπραξε κατορθώματα. Ἀφοῦ εὐδοκίμως ἐστρατήγησεν ἐν Συρίᾳ καὶ γενναίως ἐπολέμησεν ἐν Αἰγύπτῳ, ἐλθὼν ἐν Κύπρῳ εἰργάσθη πρὸς διοργάνισιν τῆς ἐνταῦθα λατινικῆς ἐκκλησίας καὶ πρὸς ἐκλατίνισιν τῶν σχισματικῶν, ὄργανον ἔχων τυφλὸν τὸν τότε βασιλεύοντα Ἐρρίκον τὸν Α΄.

Βαρβάρως ἁρπαγέντες ἐκ τοῦ ἐρημικοῦ ἡσυχαστηρίου αὐτῶν δεκατρεῖς ἀθῶοι μοναχοὶ ἐβιάσθησαν εἰς ἀπάρνησιν τοῦ πατρίου δόγματος, πλὴν εἰς ἀπάντησιν εἰπόντες ὅτι πρέπει πρότερον διὰ προφορικῆς συζητήσεως ἢ καὶ θαύματός τινος νὰ διαλυθῇ ἡ περὶ τῆς ὀρθοδοξίας τυχὸν πλάνη αὐτῶν, ἐρρίφθησαν εἰς τὰς εἱρκτάς, ἐν αἷς ἐπὶ τρία ὅλα ἔτη ἐστέναξαν· ἄκαμπτοι δ᾽ ἐν τῇ πίστει αὐτῶν ἀπέρριψαν τὰς συνεχεῖς ἐπερωτήσεις τῶν δημίων, ἂν ἐπεθύμουν δηλονότι νὰ ἐξαγοράσωσι διὰ τῆς θρησκευτικῆς προδοσίας τὴν ἐλευθερίαν αὐτῶν. Ἀπελπισθεὶς ἐπὶ τέλους ὁ Πελάγιος διέταξε ν᾽ ἀναφθῇ πυρὰ καὶ ἐν ἐπισήμῳ πομπῇ προεδρευομένῃ ὑπ᾽ αὐτοῦ τοῦ βασιλέως καὶ τῶν ἐν τέλει

(1) Muralt. chronographie Byzantine, 1217-19.

πολιτικῶν τε καὶ ἐκκλησιαστικῶν ἀρχόντων ριφθῶσιν εἰς τὰς φλόγας οἱ σκληροτράχηλοι σχισματικοί. Τὸ ἐν Κύπρῳ συμβὰν κακούργημα (1221) λεπτομερῶς ἀφηγεῖται τὸ νῦν πρῶτον δημοσιευόμενον μαρτύριον τῶν θυμάτων τῆς λατινικῆς ἀγριότητος, οὐχ ἧττον δὲ λόγον ποιοῦνται καὶ ἄλλοι μέν, ἰδίᾳ δὲ ὁ παρ' Ἀλλατίῳ βυζαντινὸς ἀνώνυμος, γράφων ταῦτα.

« Ἀπὸ δὲ τῆς βασιλείας κυροῦ Μανουὴλ τοῦ Πορφυρογεννήτου ἕως τῆς βασιλείας κυροῦ Ἰωάννου τοῦ Βατάτζη μόνον ἐπόρθουν τὰς πόλεις καὶ τὰς νήσους μανικῶς, καὶ ὅσας ἐδυνήθησαν ἑλεῖν, ἐδίωκον τοὺς ὀρθοδόξους ἀρχιερεῖς καὶ ἀντ' ἐκείνων ἐποίουν Καδηναρίους ὁμόφρονας αὐτῶν, ἤγουν εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, εἰς τὴν Κύπρον, εἰς τὴν μεγάλην Ἀντιοχείαν, καὶ εἰς τὰς λοιπὰς χώρας ἃς εἶχον. Οὐ μόνον δὲ τοῦτο, ἀλλὰ καὶ τὸν λοιπὸν λαόν, τούς τε ἱερεῖς καὶ μονάζοντας τυραννικῶς ἐξεβίαζον εἰς τὸ ὁμοφρονεῖν καὶ συγκοινωνεῖν αὐτοῖς καὶ μνημονεύειν· καὶ ὅσοι μὲν ἐπείθοντο τοῖς δόγμασιν αὐτῶν, τούτοις φιλονίκως διετίθεντο, ὅσοι δὲ ἤλεγχον αὐτούς, ὡς αἱρετικοὺς καὶ τὴν κοινωνίαν αὐτῶν πάντῃ ἀπεστρέφοντο, ἐκόλαζον φανερῶς, καὶ μαρτυρίαν ἵστων κατὰ τοὺς πάλαι βασιλεῖς καὶ τυράννους τῶν ὀρθοδόξων χριστιανῶν. Καὶ μαρτυρεῖ τῷ λόγῳ οἱ ἐν τῇ Κύπρῳ ἀθλήσαντες ἅγιοι μονάζοντες, οὕς τινας διὰ τὸ μὴ καταδέξασθαι συγκοινωνῆσαι τούτοις τριετίαν φυλακίσαντες, καὶ πᾶν εἶδος κολάσεως αὐτοῖς ἐπαγαγόντες, ὕστερον ὡς οὐκ ἔπειθον αὐτοῖς κἂν διὰ στόματος ὁμολογῆσαι, ὅτι καλῶς κρατεῖτε, ἐκμανέντες οὓς μὲν δήσαντες ἐν ταῖς οὐραῖς τῶν ἑαυτῶν ἵππων ἐν τραχέσι καὶ δυσβάτοις τόποις σύραντες τούτους ἀπέκτειναν, τοὺς δὲ προκρίτους αὐτῶν πυρκαϊὰν ἀνάψαντες μεγίστην τούτους κατέκαυσαν· ὁ δὲ καθηγούμενος τούτων ἀββᾶς Ἰωάννης καλούμενος μέχρι πολλοῦ ἐφαίνετο τοῖς πᾶσιν ἐν μέσῳ φλογὸς ἱστάμενος καὶ προσευχόμενος· ἐμμανὴς δὲ γενόμενος εἷς ἐξ αὐτῶν τῶν λατίνων Καββαλλαρίων ἀκον-

τίσας κατ' αὐτοῦ ῥόπαλόν τι καὶ κρούσας τοῦτον μέσον τῆς φλογὸς ἔρριψε· καὶ οὕτως ὁ ὅσιος τὴν ἁγίαν αὐτοῦ ψυχὴν τῷ θεῷ παρέδωκεν. Κατασβεσθείσης δὲ τῆς πυρκαϊᾶς ἐκείνης, καὶ εὑρόντες τὰ λείψανα σῶα, ὀστέα παντοδαπῶν ζώων καὶ μιαρῶν θηρίων ἐπισυνάξαντες προσέθηκαν ἐπὶ τὰ λείψανα τῶν ἁγίων, καὶ δευτέραν πυρκαϊὰν πάλιν ἀνάψαντες ἐπὶ τούτοις οὐκ εἴασαν τὸ πῦρ ἕως εἰς τέλος κατετέφρωσαν. Καὶ ταῦτα μὲν οὕτως· ὁ δὲ Πάπας καὶ οἱ σὺν αὐτῷ πληττόμενοι ὑπὸ τῆς συνειδήσεως διὰ τὸν τέλειον χωρισμὸν ὃν προεγράψαμεν, ὃν ἐποίησαν ἐπὶ τῆς βασιλείας κυροῦ Μανουὴλ, ἀπέστειλαν τινὰς ὡς ἐγκαθέτους τῶν λεγομένων Φρεμενουρίων, ἐπὶ τῆς βασιλείας κυρίου Ἰωάννου τοῦ Βατάτζη, ὡς δῆθεν ἀπερχόμενοι εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ ἐντυχόντες τῷ ἁγιωτάτῳ πατριάρχῃ κυρίῳ Γερμανῷ ἐν τῇ πόλει Νικαίᾳ, χαιρετισμὸν ὡς ἀπὸ τοῦ Πάπα ἀπένειμον· εἶτα συνάρας λόγους μετ' αὐτοὺς ὁ πατριάρχης διὰ τὰς καθ' ἑκάστην τυραννίδας, ἃς πάσχουσιν ἐξ αὐτῶν οἱ ὀρθόδοξοι Χριστιανοί, ἤγουν ὑπὸ τῶν λατίνων εἰς ἃς χώρας κρατοῦσι, καὶ μάλιστα διὰ τοὺς μνημονευθέντας ἁγίους πατέρας οὓς ἐμαρτύρησαν ἐν τῇ Κύπρῳ, πληγέντες ἐκεῖνοι ὡς δῆθεν τῷ λόγῳ, ἀντέφησαν οὕτως, ὅτι ὁ πάπας καὶ οἱ σὺν αὐτῷ προύχοντες οὐ μικρῶς εἰς τοῦτο ἀσχάλλονται λέγοντες, ὅτι εἰ ἤθελεν ἡ τῶν Γραικῶν ἐκκλησία καὶ ἔστειλαν ὧδέ τινας πρὸς ἡμᾶς, εἴτι ἄρα καὶ ἠτήσαντο ἕνεκεν τῆς εἰρήνης καὶ ὁμονοιας, ἀσμένως τοῦτο εἴχομεν ποιῆσαι· οὐ γὰρ ἤθελον, ἵνα στείλωσιν ἐκεῖνοι πρὸς ἡμᾶς πρῶτον, ἵνα μὴ φανῶσιν, ὅτι ἐν ἀληθείᾳ κατέγνωσαν ἑαυτοὺς καὶ ζητῶσι διόρθωσιν, ἀλλὰ μένοντες ἐν τῇ ὑψηλοφροσύνῃ αὐτῶν καὶ ἀπειθείᾳ πρὸς ἀπάτην ἔστειλαν τοὺς σταλέντας, ὅπως ἀπαιτήσωσι καὶ στείλωμεν ἡμεῖς πρότερον πρὸς ἐκείνους, καὶ λαβὴν δώσομεν ὡς ὅτι εἰ οὐκ ἐσφάλλομεν ἡμεῖς, οὐκ ἂν πρότερον ἐστείλαμεν πρὸς αὐτούς, καθὼς ἡ ἐπιστολὴ αὐτῶν ὕστερον ἐδίδαξεν. Ὁ δὲ πατριάρχης κύρις

Γερμανὸς ἀσμένως ταῦτα τῷ βασιλεῖ ἀνέφερε, καὶ γράψαντες ἐπιστολὰς ὅ τε βασιλεὺς καὶ ὁ πατριάρχης πεπληρωμένας πάσης ἀγάπης καὶ ταπεινοφροσύνης, καὶ ὁμοίας ἀπέστειλαν πρὸς τὸν πάπαν (1) ».

Ἀλλ' εἰς τὸ κακούργημα τοῦτο καὶ μόνον δὲν περιωρίσθη ὁ Πελάγιος καὶ ἡ αὐτῷ συμπράττουσα γαλλικὴ δυναστεία· ἀπεβλήθη καὶ ἐξωρίσθη τῆς Κύπρου ὁ ἀρχιεπίσκοπος Νεόφυτος, ἀντικαταστὰς ὑπὸ λατίνου, καὶ εἰς αὐτοὺς δὲ τοὺς ἐναπομείναντας τέσσαρας ἄλλους ἐπισκόπους ἐπετράπη ἡ ἐν τῇ νήσῳ διαμονὴ ὑπὸ τὰς ἑξῆς προτάσεις: νὰ δώσωσι τὴν διὰ χειραψίας ὑπόσχεσιν περὶ ὑποταγῆς· καὶ νὰ διορίζωνται οἱ διάδοχοι αὐτῶν ὑπὸ τοῦ λατίνου ἀρχιεπισκόπου, ἔχοντος καὶ τὸ δικαίωμα να ἐπιδικάζῃ καὶ πᾶσαν ἐρεσιβαλλομένην αὐτῷ ὑπὸ ἑνὸς τῶν διαδίκων ἐπισκοπικὴν ἀπόφασιν.

Τὰς προτάσεις ταύτας ὑποβαλόντες οἱ Κύπριοι εἰς τὸν ἐν Νικαίᾳ ἑδρεύοντα τότε πατριαρχην Γερμανὸν, ἐζήτησαν συνοδικὴν ὁδηγίαν πρὸς συμμόρφωσιν αὐτῶν. Ἡ σύνοδος λαβοῦσα ὑπ' ὄψιν τὴν κρίσιμον θέσιν τῆς ἐν Κύπρῳ ἐκκλησίας, ἐνόμισεν ἀναγκαῖον νὰ οἰκονομήσῃ τὰ πρᾶγμα, συμβουλεύουσα τοῖς ἐπισκόποις ν' ἀποδεχθῶσι τὰς λατινικὰς προτάσεις μέχρι τῆς παρελεύσεως τοῦ κινδύνου. Ἐν ᾧ δὲ περὶ τούτου οἱ ἀρχιερεῖς μετὰ τοῦ πατριάρχου ἔτι συνδιεσκέπτοντο, ἔφθασαν εἰς Νίκαιαν καὶ ἐξ ἄλλων μὲν πόλεων ἰδίᾳ δ' ἐκ Βυζαντίου πλεῖστα ὅσα ἄλλα

(1) Allatii de ecclesiae occidentalis atque Orientalis perpetua consensione, Coloniae, 1648 σελ. 693-95. Ὁ ἀδυσώπητος οὗτος ἑλληνομάστιξ μὴ δυνάμενος ν' ἀναιρέσῃ, κατὰ τὸ σύνηθες, τὰ ἐν Κύπρῳ συμβάντα ἁπλῶς ἐπισημειοῖ, ὅτι ὁ ἐμπαθὴς καὶ κακεντρεχὴς σχισματικὸς ἐξώγκωσεν ἐν τῇ διηγήσει αὐτοῦ τὰ πράγματα ἵν' ἀμαυρώσῃ τὴν ἐν τῇ νήσῳ εὐαγγελικὴν συμπεριφορὰν τῶν λατίνων (rem laudabilem et plane egregiam maligne admodum in pejorem rapit).

θύματα τοῦ λατινικοῦ διωγμοῦ, κληρικοί, μοναχοί, καὶ λαϊκοί· οὗτοι δὲ ἅμα μαθόντες τὰ συζητούμενα, συνέρρευσαν εἰς τὰ πατριαρχεῖα κραυγάζοντες πρὸς τὸν πατριάρχην καὶ τὴν σύνοδον «Λαμψάτω τὸ φῶς ὑμῶν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, μὴ μόνον ἐξ ἔργων, ἀλλ' ἤδη καὶ ἐκ τῶν λόγων αὐτῶν, καὶ σκοτεινὸν μηδὲν μηδὲ ἀσαφὲς ταῖς ὑμετέραις διαγνώσεσιν ἐγκρυπτέσθω! ἐμάθομεν ἀφ' ὧν ἐπάθομεν τὴν λατινικὴν δολοπλοκίαν· ἡμεῖς ἀρκούντως αὐτοῖς συνεπλάκημεν, πολὺν ἀνέτλημεν κάματον, ἐγκαρτερήσαντες φυλακαῖς, τῆς ἐνεγκαμένης ἀπελαθέντες, ἐξυβρισθέντες εἰς τὸ τοῦ πώγωνος σέμνωμα, κἀκ τούτων πάντων τὰς αὐτῶν ῥᾳδιουργίας ἐκμεμελετήκαμεν ἀκριβῶς. Λατῖνοι ἄλλα μὲν βάζουσιν, ἄλλα δ' ἐν φρεσὶ κεύθασι· χερσὶ χεῖρας ἐμβαλεῖν ἀπαιτοῦσι, τὰς ἡμετέρας ταῖς ἑαυτῶν, καὶ τοῦτο παντάπασιν ἀκαταιτίατον καὶ ἀνεπίληπτον ἰσχυρίζονται· τὸ δέ, οὐδέν τι ἕτερόν ἐστιν, ἀλλ' ἢ πατροπαραδότου πίστεως προδοσία, καὶ χειραγωγία πρὸς ὑποταγὴν τῆς σφῶν ἐκκλησίας καὶ εἰς πανθ' ὅσα τῆς γηραλέας εἴθισται Ῥώμης παραληροφρονήματα. Οἷα γὰρ ἀεὶ πολέμοις ἀναστρεφόμενοι, καὶ καθαρῶς τυγχάνοντες ἀρειμάνιοι πάντες ὁμοῦ λαϊκοί τε καὶ ἱερεῖς αὐτῶν, καὶ ἔθιμα τῶν πολέμων ἀκριβωθέντες, καὶ τοῦτ' αὐτὸ τὸ διδόναι χεῖρας σημεῖον ἥττης καὶ παντελοῦς δουλωσύνης νομίζουσιν, ὡς ἐν ταῖς μάχαις εἰώθασιν οἱ ἁλισκόμενοι δρᾷν. Παρακαλοῦμεν οὖν ἐντεθῆναι ῥητῶς, καὶ τὸ μὴ δὲ χεῖρας δοῦναι τοῖς Ἰταλοῖς τοὺς Κυπρίους· εἰ γὰρ μὴ οὕτω γενήσεται, κίνδυνος προφανής, τὴν τετράγωνον καὶ στερεὰν καὶ δίχα ψόγου τῶν πρὸ σοῦ ἀρχιερέων οἰκοδομὴν ἄρτι καταπεσεῖν, ἣν ἐκεῖνοι συχνοῖς ἱδρῶσι καὶ ἐργομοχθίαις μακραῖς ἀνεδείμαντο....» (1).

Ἡ ἀπρόοπτος αὕτη ἐπέμβασις καὶ οἱ π ύ ρ ι ν ο ι λ ό γ ο ι

(1) Γερμανοῦ ἐπιστολὴ πρὸς Κυπρίους, σελ. 10-11.

τῶν θυμάτων τῆς λατινικῆς βίας ἠνάγκασαν τὴν σύνοδον νὰ μεταβάλλῃ γνώμην· ὅθεν ἔγραψε πρὸς τοὺς ἐν Κύπρῳ νὰ ἐμμείνωσι μέχρι μαρτυρίου πιστοὶ εἰς τὸ πάτριον δόγμα, ἀπορρίπτοντες μὲν ἀπροκαλύπτως τὴν ζητουμένην διὰ χειραψίας ὑποταγὴν, ἐν ἀνάγκῃ δ' ἐνδίδοντες μόνον εἰς τὰς ἄλλας δύο λατινικὰς ἀπαιτήσεις, ὡς καθαρῶς χρηματολογικάς (1). Δι' ἑτέρας δὲ συνοδικῆς ἐγκυκλίου ὁ αὐτὸς πατριάρχης (1229) (2) ἐκτιθέμενος τὰς πρὸς τὴν ρωμάναν ἐκκλησίαν διενέξεις, ἐξορκίζει τοὺς ἐν Κύπρῳ ὀρθοδόξους, Ἕλληνάς τε καὶ Σύρους, νὰ ἐγκαρτερήσωσιν, ἀποφεύγοντες καὶ πᾶσαν ἐπιμιξίαν πρὸς τοὺς τυχὸν ἢ διὰ φόβον ἢ χρηματισμὸν ἀρνησαμένους τὴν θρησκείαν τῶν πατέρων ἀδελφούς, ἐκτὸς ἐὰν οὗτοι ἐγκαρδίως μεταμεληθέντες ὁμολογήσωσιν ἐνώπιον τοῦ λατίνου ἀρχιεπισκόπου τὴν ἀπάτην αὐτῶν (3).

Ἐν τούτοις ὁ διωγμὸς ἐξηκολούθει, ὁ δὲ δυστυχὴς Γερμανὸς μετὰ θλίψεως πληροφορούμενος τὸν κίνδυνον τοῦ ποιμνίου, ὑπὲρ τῆς σωτηρίας τοῦ ὁποίου οὐδὲν ἠδύνατο, ἐθεώρησε καλὸν ν' ἀποταθῇ πρὸς αὐτὸν τὸν πάπαν καὶ τοὺς καρδιναλίους (1231), παρακαλῶν μετὰ χριστιανικῆς ταπεινοφροσύνης αὐτοὺς (4) νὰ

(1) Γερμανοῦ ἐπιστολὴ πρώτη πρὸς Κυπρίους (σελ. 5-14 τοῦ παρόντος τόμου).

(2) Εἰς τὸ ἔτος τοῦτο ἀνταποκρίνεται ὁ ἐν τῇ δευτέρᾳ ταύτῃ ἐπιστολῇ τοῦ Γερμανοῦ ἁπλῶς σημειούμενος ἰούλιος μὴν τῆς δευτέρας ἰνδικτιῶνος.

(3) σελ. 14-19 τοῦ παρόντος.

(4) Εἶναι τῳόντι ἀκατονόμαστος ἡ πρὸς διαστροφὴν τῆς ἀληθείας τάσις τῶν παπικῶν συγγραφέων, οἵτινες καὶ αὐτὴν τὴν ταπεινόφρονα ἐπιστολὴν τοῦ Γερμανοῦ μετὰ τοσαύτης ἐμπαθείας κηρύττουσιν ὑβριστικὴν καὶ ψευδολόγον· ἰδοὺ πῶς χαρακτηρίζει ταύτην ὁ περιώνυμος χρονογράφος Ὀδορῖκος Ραϋνάλδος. « Carpsit (ὁ πατριάρχης) audaci stylo, veterique imbuto odio Romanam Ecclesiam, quasi illa se a Graeca distraxisset, Pontificemque ad controversiam de-

μετριάσωσι τὴν ἄδικον ὀργὴν αὐτῶν, καὶ ὑποδεικνύων ἐν τέλει ὅτι ἡ ἑλληνικὴ ἐκκλησία εἶναι πρόθυμος νὰ συζητήσῃ καὶ πάλιν τὰς δογματικὰς διενέξεις. Ὁ τότε πάπας Γρηγόριος Θ' ἔστειλε δύο ἀπαντήσεις πρὸς τὸ γράμμα τοῦ Γερμανοῦ, καὶ ἐν μὲν τῇ πρώτῃ λατινιστὶ γεγραμμένῃ (1232) σαφῶς ὑπεδείκνυεν ὅτι αἰτία τοῦ διωγμοῦ τῆς ἑλληνικῆς ἐκκλησίας εἶναι ὁ ἀπὸ τῆς Ρώμης χωρισμὸς αὐτῆς (1)· ἐν δὲ τῇ δευτέρᾳ, συντεταγμένῃ εἰς τὸ ἑλληνικὸν ἰδίωμα (2), προσπαθεῖ νὰ δικαιολογήσῃ εὐαγγελικῶς τὰς ὑπ' αὐτοῦ κρατουμένας δύο μαχαίρας, τὴν πνευματικὴν καὶ τὴν κοσμικήν, καὶ τελευτῶν ἀπαιτεῖ τὴν ὑποταγὴν τῆς σχισματικῆς ἐκκλησίας, πρὸς τὴν ὁποίαν πέμπει τέσσαρας μοναχοὺς ἐκ τοῦ τάγματος τῶν λεγομένων Κηρύκων καὶ Μινοριτῶν ὅπως διαπραγματευθῶσι τὴν ἕνωσιν (3).

cidendam, qui populus a capite Christo discissus divulsusque esset, ad scripturarum auctoritatem provocavit, graviores alias querelas, calumnias verius, effectata eloquentia exaggeravit, Pontificem vetuisse, ne Deus Graeco ritu coleretur, persecutionemque in Cypro adversus Graecos concitasse, adeo ut Graecorum aliqui post longum carceris squaliorem flammis absumpti essent, quos ille illustrem martyrii palmam collegisse gloriatur; verum haec tum a veritate Ecclesiaeque Romanae mansuetudine aliena, quis non videat illum salso effutiisse? (Annales Ecclesiastici, tom. II, Lucae 1747 σελ. 70-79).

(1) ὅρα ταύτην ἐν Waddingi, Annales Minorum tom. II.

(2) Σελ. 46-49 τοῦ παρόντος τόμου, καὶ παρὰ Βαδίγγῳ.

(3) Τὰ κατὰ τὴν νέαν ταύτην ἀπόπειραν πρὸς ἕνωσιν τῶν ἐκκλησιῶν κατὰ πλάτος ἐκτίθενται ὑπὸ Ραϋνάλδου καὶ ἰδίᾳ ὑπὸ τοῦ ἄγγλου Λουκᾶ Βαδίγγου τοῦ χρονογράφου τοῦ τάγματος τῶν Μινοριτῶν. Τὰ δ' ἑλληνικὰ πρακτικὰ τῆς τότ' ἐν Νικαίᾳ γενομένης συνοδικῆς συζητήσεως πρὸς τοὺς παπικοὺς ἀποστόλους περιεχόμενα ἐν τῷ κώδικι τῆς Μαρκιανῆς βιβλιοθήκης (DLXXV, σελ. 365-377), ἐξ οὗ καὶ ἀντεγράφησαν, ὡς ῥηθήσεται παρακατιών, καὶ αἱ νῦν ἐκδιδόμεναι ἐπιστολαὶ τοῦ τε πα-

Καὶ πρὸς καιρὸν μὲν διεκόπησαν αἱ κατὰ τῶν Κυπρίων λατινικαὶ ἐνέργειαι, διότι καὶ ὁ Πελάγιος ἐγκατέλιπε τὴν νῆσον, καὶ οἱ κρατοῦντες, ἀπησχολημένοι περὶ ἐμφυλίους πολέμους, δὲν εἶχον τὸν ἀπαιτούμενον χρόνον πρὸς ἐφαρμογὴν τῶν κατὰ τοῦ ἑλληνικοῦ κλήρου ψηφισμάτων τοῦ δεινοῦ λεγάτου.

Ἐν ἔτει 1250 οἱ Κύπριοι μάτην ζητήσαντες τὴν ἀποκατάστασιν τῶν ὑπὸ τοῦ Πελαγίου καταργηθεισῶν δεκατεσσάρων αὐτῶν ἐπισκοπῶν, μόλις κατώρθωσαν νὰ λάβωσι τὴν ἄδειαν πρὸς ἐκλογὴν μητροπολίτου. Ἀλλὰ καὶ τὸ ψιχίον τοῦτο τῆς παπικῆς γενναιοδωρίας σφοδρῶς διεξεδίκησε καὶ ἐπολέμησεν ὁ τότε λατῖνος ἀρχιεπίσκοπος Λευκωσίας Οὔγων ὁ Φατζιάνος· μὴ δυνηθεὶς ὅμως νὰ παύσῃ τὸν ἐκλεχθέντα μητροπολίτην Γερμανὸν, λυσσώδη ἐκήρυξε πόλεμον καὶ πρὸς τοῦτον καὶ πρὸς τὸν βασιλεύοντα Ἐρρίκον Α', ὡς μὴ συναινοῦντα εἰς ἐκτέλεσιν τῶν παραλόγων αὐτοῦ ἀπαιτήσεων· ἀπελπισθεὶς ἐπὶ τέλους νὰ κατορθώσῃ τὴν παῦσιν τοῦ Κυπρίου μητροπολίτου, ὁ Φατζιάνος ἐγκατέλιπε τὴν νῆσον, κατὰ τῆς ὁποίας ἐξεσφενδόνισεν ἐκκλησιαστικὴν ἀργίαν (interdictum). Ἐπανακάμψας δὲ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ βασιλέως λυσσωδέστερος ἐπέπεσε κατὰ τοῦ ἀτυχοῦς Γερμανοῦ, τὸν ὁποῖον καθ' ἑκάστην ἐδίωκε καὶ ἐξηυτέλιζε, συνεχῶς προσκαλῶν νὰ ἐμφανισθῇ καὶ εἰς τὸ βῆμα αὐτοῦ πρὸς ἀπολογίαν.

Ὁ Κύπριος μητροπολίτης κατανοῶν ὅτι ἀνυπόφορος καθίστατο ὁ τοιοῦτος βίος, ἀπεφάσισε νὰ μεταβῇ εἰς Ρώμην καὶ ἐξαιτηθῇ παρὰ τοῦ πάπα θεραπείαν τοῦ κακοῦ. Ὁ Φατζιάνος μαθὼν τοῦτο ἐξεσφενδόνισεν ἀφορισμὸν κατὰ τοῦ ἕλληνος μη-

τριάρχου Γερμανοῦ καὶ τοῦ πάπα Γρηγορίου, ἐδημοσιεύθησαν ἐν Βιέννῃ (1796) μετά τινων παραλλαγῶν ἐξ ἄλλου χειρογράφου ὑπὸ Καρόλου Ἄλτερ ἐν τέλει τοῦ Χρονικοῦ Γεωργίου τοῦ Φραντζῆ (σελ. 139-148).

τροπολίτου καὶ ἔσπευσε νὰ διαλύσῃ ἐν Ῥώμῃ τὰς κατ' αὐτοῦ κατηγορίας τοῦ Γερμανοῦ.

Μετὰ πολλὰς διενέξεις καὶ ἐνστάσεις ὁ πάπας Ἀλέξανδρος Δ' ἐξέδοτο τὴν περιώνυμον περὶ τῆς Κυπρίου ἐκκλησίας βοῦλλαν αὐτοῦ (1260), δι' ἧς ἐπικυρώσας τὰ ψηφίσματα τοῦ Πελαγίου ἐντελῶς ὑπεδούλωσε τὴν νῆσον εἰς τὸν ἐν Λευκωσίᾳ ἀντιπρόσωπον αὐτοῦ. Διὰ τῆς παπικῆς βούλλας πάντα τὰ ἐν Κύπρῳ ἐκκλησιαστικὰ ἀγαθὰ ἀνεγνωρίζοντο ὡς κτῆμα ἀναφαίρετον τοῦ λατινικοῦ κλήρου. Ἀνεγνωρίσθησαν μόνον τέσσαρες ἑλληνικαὶ ἐπισκοπαί, τῶν ὁποίων αἱ ἕδραι μετήχθησαν ἐκ τῶν πόλεων εἰς ἀσήμους καὶ πενιχρὰς τῆς νήσου κώμας· οὕτω τοῦ μὲν ἐπισκόπου Λευκωσίας, μετονομαζομένου Σολείας, ἕδρα ὡρίσθη ἡ κώμη τῶν Σόλων· ὁ τῆς Πάφου μετήχθη εἰς Ἀρσινόην, ὁ τῆς Ἀμμοχώστου εἰς Ῥιζοκάρπασον, καὶ ὁ τῆς Νεμησοῦ εἰς Λεύκαρα. Ὁ ἐκλεγόμενος ὑπὸ τοῦ ἑλληνικοῦ κλήρου ἐπίσκοπος ὑπεχρεώθη νὰ δίδῃ διὰ χειραψίας ὅρκον πίστεως καὶ ὑποταγῆς πρὸς τὸν λατῖνον ἀρχιεπίσκοπον Λευκωσίας, ὅστις ἀναγνωριζόμενος ὡς μόνος μητροπολίτης τοῦ βασιλείου εἶχεν ὑποτελεῖς καὶ τοὺς τέσσαρας ἕλληνας ἐπισκόπους. Οἱ ἐπίσκοποι οὗτοι ὑφίσταντο καὶ ἑτέραν ταπείνωσιν, ὡς ὑποχρεούμενοι νὰ μεταβαίνωσι μετὰ τοῦ ὑπ' αὐτοὺς κλήρου εἰς τὴν συγκροτουμένην ὑπὸ τοῦ γείτονος λατίνου ἐπισκόπου σύνοδον, ἅπαντες δὲ παρευρίσκωνται ἐν ταῖς ὑπὸ τοῦ ἀρχιεπισκόπου Λευκωσίας γενομέναις ἐπαρχιακαῖς συνελεύσεσι. Μόνον δὲ δικαίωμα ἀφέθη αὐτοῖς νὰ δικάζωσι τὰς μεταξὺ ὁμογενῶν δίκας, μὴ χαίροντες ὅμως τὸ προνόμιον τοῦτο καὶ ἐπὶ μικτῶν δικῶν. Ἐπὶ τέλους δὲ ἐχορηγήθη καὶ μικρά τις χάρις εἰς τὸν δυστυχῆ Γερμανόν, ὅστις ὀνομασθεὶς ἐπίσκοπος Σολείας ἔλαβε τὸ προνόμιον νὰ φέρῃ ζῶν τὸν κενὸν τίτλον ἀρχιεπισκόπου Κύπρου· ἀλλὰ καὶ τὸ ψιχίον τοῦτο τοῦ παπικοῦ ἐλέους ἐφθόνησεν ὁ φανατικὸς Φατζιάνος, ὅστις μὴ δυνηθεὶς νὰ τὸ ἀφαιρέσῃ, ἔξαλλος ἐξ ὀρ-

γῆς ἔδωκε τὴν παραίτησιν αὐτοῦ καὶ μεταβὰς εἰς τὴν πατρίδα αὐτοῦ Τοσκάνην ἐτελεύτησεν ἐν τῇ ὑπὸ τούτου κτισθείσῃ μονῇ, ἣν Λευκωσίαν ὠνόμασε.

Διὰ τῆς σκληρᾶς ταύτης βούλλας ἡ Κύπριος ἐκκλησία, ἡ ἐπὶ δώδεκα ὅλας ἑκατονταετηρίδας διατηρήσασα τὸ αὐτοκέφαλον καὶ ἀνεξάρτητον αὐτῆς, ὑπεδουλοῦτο ἐντελῶς εἰς τὸν ἐπείσακτον λατινικὸν κλῆρον· ὅθεν εὐλόγως ὁ διάδοχος τοῦ Φατζιάνου ἀρχιεπίσκοπος Λευκωσίας Ραφαὴλ μετὰ στόμφου ἀπεκάλει ἐν τῇ προκηρύξει αὐτοῦ τοὺς μὲν λατίνους ἀληθεῖς τῆς νήσου ποιμένας, τοὺς δὲ ἕλληνας ἐπιεικῶς ἀνεχομένους. Ἔκτοτε ὅμως διετρανώθη τὸ μῖσος τῶν ἐν τῇ νήσῳ ὀρθοδόξων οὐ μόνον πρὸς τοὺς κρατοῦντας καὶ τοσοῦτον ἀσπλάγχνως καταχρωμένους τῆς δυνάμεως αὐτῶν λατίνους, ἀλλὰ καὶ πρὸς τοὺς ἀπαρνηθέντας τὸ ὀρθόδοξον δόγμα ἀδελφούς, οἵτινες πολλάκις ἐδοκίμασαν καὶ τὰς παρεκτροπὰς αὐτοῦ. Ὁ ἀρχιεπίσκοπος τῆς Λευκωσίας μὴ δυνηθεὶς νὰ προφυλάξῃ τοὺς τελευταίους τούτους ἀπὸ τῆς ὀργῆς τῶν ἐξηρεθισμένων συμπατριωτῶν αὐτῶν, ἀφοῦ μάτην ἐπεκαλέσθη τὴν δύναμιν τοῦ βασιλεύοντος Οὔγωνος Β', μεταβὰς παρὰ τῷ πάπᾳ Οὐρβανῷ Δ' ἐξέθετο αὐτῷ, ὅτι ἐὰν δὲν ἀναγκασθῇ ὁ βασιλεὺς τῆς Κύπρου νὰ τῷ παράσχῃ ἔνθερμον συνδρομὴν ἀδυνατεῖ νὰ ἐπιτελέσῃ τὰ συμφέροντα τῇ λατινικῇ ἐκκλησίᾳ· ὁ δὲ πάπας δι' ἐντόνου γράμματος (1263) προσεκάλεσε τὸν Οὔγωνα νὰ λάβῃ αὐστηρὰ κατὰ τῶν σχισματικῶν αὐτοῦ ὑπηκόων μέτρα, τολμώντων μετὰ τοσαύτης ἀναιδείας νὰ κακοποιῶσι τὰ πιστὰ ταῦτα τέκνα τῆς λατινικῆς ἐκκλησίας, καὶ περιφρονῶσιν ἅμα αὐτήν (1).

Ἐν τούτοις ἡ Ρωμάνα ἐκκλησία μετὰ πλείστης θλίψεως ἔβλεπε τὴν ὑποκειμένην εἰς πιστὰ αὐτῆς τέκνα Κύπρον μὴ

(1) Mas Latrie, III, σελ. 655-57.

ἐκλατινιζομένην· ὅθεν ἀφοῦ τοσοῦτον κατηνάλωσεν εἰς μάτην χάρτην καὶ μέλαν, ἐθεώρησεν ἀναγκαῖον νὰ ἐπαναλάβῃ τὸ ἐπικίνδυνον πείραμα τοῦ Πελαγίου.

Ἡ ἐκτέλεσις τοῦ κινδυνώδους πραξικοπήματος ἀνετέθη εἰς τὸν γάλλον καρμελίτην Πέτρον τὸν Θωμᾶν, παπικὸν τότε λεγάτον τῆς Ἀνατολῆς καὶ καθολικὸν ἱεροεξεταστήν, περὶ τοῦ ζήλου καὶ τῆς τόλμης τοῦ ὁποίου ἡ Ρώμη εἶχε τρανὰς ἀποδείξεις. Ὁ Θωμᾶς οὗτος ἐγένετο γνωστὸς ἐν τῇ Ἀνατολῇ τὸ πρῶτον ἐν ἔτει 1356 ἀποσταλεὶς ὑπὸ τοῦ Πάπα πρὸς τὸν αὐτοκράτορα τοῦ Βυζαντίου Ἰωάννην τὸν Παλαιολόγον ἵνα διαπραγματευθῇ τὴν τότ' ἐπιδιωχθεῖσαν ἕνωσιν τῶν δύο ἐκκλησιῶν· μετὰ ταῦτα διορισθεὶς ἐπίσκοπος Κορώνης καὶ πολλὰ ἐνταῦθα κατορθώσας, ὠνομάσθη μετ' ὀλίγον (1359) λεγάτος τῆς Ἀποστολικῆς Ἕδρας, γενικὸς ἱεροεξεταστὴς μετ' ἀπολύτου ἐξουσίας, καὶ ἐπιτηρητὴς τῶν ἐν τῇ Ἀνατολῇ λατινικῶν ἐπισκοπῶν, Κύπρου, Κρήτης, Σμύρνης, Ἀθηνῶν, Θηβῶν, Κορίνθου, Νάξου, Κερκύρας, Δυρραχίου, Ναυπάκτου καὶ Νέων Πατρῶν. Καθὰ ὁμολογοῦσιν οἱ πολλοὶ αὐτοῦ βιογράφοι μετὰ ζήλου ἀνωτέρου παντὸς ἐπαίνου ἐξεπλήρωσε τὰ ὑψηλὰ αὐτοῦ καθήκοντα, ἀδιαλείπτως περιερχόμενος εἰς τὰς ὑπ' αὐτοῦ ἐξαρτωμένας πόλεις, ἐποικοδομῶν τοὺς πιστούς, καὶ προσηλυτίζων τοὺς σχισματικοὺς Ἕλληνας, ἀφ' ὧν πολλάκις ἠπειλήθη ἡ ζωὴ αὐτοῦ. Καὶ αὐταὶ δὲ αἱ λατινικαὶ ἀρχαὶ ἔλαβον συνεχῶς ἀφορμὰς ἵνα περιστείλωσι διὰ τῆς βίας τὸν ὑπερβάλλοντα ζῆλον τοῦ ἱεροεξεταστοῦ. Ἀκούσας ὅτι τὴν Κρήτην ἐλυμαίνετο αἵρεσίς τις, ἔσπευσε νὰ μεταβῇ πρὸς ἐκρίζωσιν τοῦ μολύσματος· ἀλλ' ὁ δοὺξ τῆς Κρήτης μάτην προτρέψας τὸν τολμητίαν ἵνα μὴ ἐξερεθίζῃ τὰ πράγματα, καὶ μὴ εἰσακουσθεὶς ἠπείλησεν αὐτὸν δι' ἐξορίας. Εἰς ἀπάντησιν ὁ τρομερὸς λεγάτος ἔπηξε τὸ ἱεροεξεταστικὸν αὐτοῦ βῆμα, καὶ προσεκάλεσε τὸν δοῦκα ἐν ὀνόματι τῆς Ρώμης νὰ παράσχῃ αὐτῷ καὶ ἀποχρῶσαν δύναμιν πρὸς διεξαγω-

γὴν τῆς ἀρχομένης ἀνακρίσεως. Ὁ ἐνετὸς ἀντιβασιλεὺς ἐξοργισθεὶς ἐπὶ τῇ αὐθαδείᾳ, ἀπέπλυνε τοῦτον δι' ὕβρεων καὶ διέταξε νὰ ἐγκαταλίπῃ τὴν νῆσον, ἐπαπειλῶν αὐτῷ ἀρνουμένῳ τιμωρίας καὶ αὐτὸν ἐπὶ τέλους τὸν θάνατον· σύναμα δὲ ὁ ἐξηρεθισμένος λαὸς ἐφορμήσας κατὰ τοῦ ἱεροεξεταστοῦ διενοεῖτο νὰ πραγματοποιήσῃ τὴν ἀπειλὴν τοῦ δουκός. Μόλις σωθεὶς τοῦ κινδύνου ὁ Θωμᾶς ἐξεσφενδόνισε κατὰ τοῦ δουκὸς καὶ τῆς αἱρετικῆς νήσου πρὸς τῇ ἀρᾷ αὐτοῦ καὶ τὸν μέγαν ἀφορισμόν, ἢ τὴν λεγομένην ἐκκλησιαστικὴν ἀργίαν. Φοβηθεὶς ὁ δοὺξ τὰ ἀποτελέσματα τοῦ τελευταίου μέτρου, ἐζήτησε ταπεινῶς παρὰ τοῦ ἱεροεξεταστοῦ συγχώρησιν, ἐπιτρέψας αὐτῷ νὰ διαμείνῃ ἐν τῇ νήσῳ καὶ ἐκπεραιώσῃ τὴν ἀποστολὴν αὐτοῦ. Τότε δὲ ὁ Θωμᾶς ἀνακαλέσας τὸ διάταγμα τῆς ἀργίας, ἐξηκολούθησε τὴν ἀνάκρισιν κατὰ τῶν αἱρετικῶν, ἀνοίγων καὶ αὐτοὺς τοὺς τάφους καὶ καίων τὰ ὀστᾶ τῶν νεκρῶν ἐπὶ τῆς ἱεροεξεταστικῆς αὐτοῦ πυρᾶς. Οὕτω δ' εὐσυνειδήτως ἐκπληρώσας τὸ χριστιανικὸν αὐτοῦ καθῆκον μετέβη εἰς Ῥόδον.

Κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ἀναγορευθεὶς βασιλεὺς τῆς Κύπρου Πέτρος ὁ Α΄ προσεκάλεσεν ἐν τῇ νήσῳ τὸν παπικὸν λεγάτον ἵνα ἰδιοχείρως στέψῃ αὐτόν. Μετὰ δε τὴν τελετὴν συνεννοηθεὶς πρὸς τὸν βασιλέα ἐσχεδίασε τὸ κατὰ τῶν Ἑλλήνων μεμελετημένον πραξικόπημα.

Ἐλθὼν μετὰ πολλῶν ὀπαδῶν ἐν τῷ μητροπολικῷ ναῷ τῆς ἁγίας Σοφίας, προσεκάλεσεν ὑπό τι πρόσχημα τοὺς ἕλληνας ἐπισκόπους καὶ ἱερεῖς, οἵτινες μετέβησαν μὴ φανταζόμενοι το πονηρὸν αὐτοῦ διαβούλευμα. Ἅμα οὗτοι εἰσῆλθον, ἐκλείσθησαν αἴφνης αἱ πύλαι τοῦ ναοῦ, καὶ ὁ γεννάδας Καρμελίτης μετὰ τῶν περὶ αὐτὸν ἤρξαντο νὰ ἐκλατινίσωσι τούτους διὰ τῆς βίας. Ὁ λαὸς πληροφορηθεὶς τὸν θόρυβον ἔδραμεν εἰς βοήθειαν τῶν κινδυνευόντων· πλὴν μὴ δυνηθέντες νὰ εἰσέλθωσι προσεπάθησαν νὰ διαρρήξωσι τὰς θύρας, ἄλλοι δε τολμηρότεροι ἔθηκαν πῦρ-

4δ'.

Ο βασιλεὺς μαθὼν τὰ γιγνόμενα, ἔστειλε τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ μετὰ τῶν ἄλλων ἀξιωματικῶν καὶ δυνάμεως, οἵτινες ἀνοίξαντες τὰς πύλας ἠλευθέρωσαν τοὺς ἕλληνας καὶ παρέδωκαν αὐτοὺς εἰς τοὺς ὁμοθρήσκους· «καὶ ὅσους ἐκουφερμίασεν (ὁ λεγάτος) ἐρρίψαν τὸ πανπάκιν καὶ ἐπτύσαν το». (1).

Ἀλλ' ἀκούσωμεν καὶ τὴν νόστιμον διήγησιν τοῦ ἐν Κύπρῳ πραξικοπήματος οὕτως ἐκτιθεμένην ὑπὸ τῶν πολλῶν βιογράφων τοῦ ἁγίου ἀνδρός: Ἐταράχθη ἡ ἁγία ψυχὴ τοῦ μακαρίου ἱεροεξεταστοῦ, ἅμα ἐπληροφορήθη ὅτι οἱ ἐν τῇ νήσῳ ἕλληνες ἐπίσκοποι διὰ μαγιῶν καὶ ἄλλων γοητειῶν διέφθειρον τοὺς πιστοὺς λατίνους· ὅθεν συμβουλευθεὶς πρὸς τὸν βασιλέα προέβη εἰς τὸ ὅσιον ἔργον· οἱ δ' ἐν τῇ ἁγίᾳ Σοφίᾳ κλεισθέντες ἐπίσκοποι προθύμως ἀκούσαντες τοὺς εὐαγγελικοὺς αὐτοῦ λόγους ἀπέπτυσαν τὸ σχίσμα. Ἀλλ' ὁ ἐχθρὸς τῆς εἰρήνης τοῦ κόσμου διάβολος, μὴ ἀνεχόμενος τὸν χριστιανικὸν τοῦτον θρίαμβον, ὑπεκίνησεν ἕνα πρεσβύτερον Κύπριον (virem temerarium et audacem), ὅστις διεγείρας τὰ ταραχοποιὰ πλήθη πέριεκύκλωσε τὸν ναὸν τοῦ θεοῦ κραυγάζων «θάνατος εἰς τὸν λεγάτον, καὶ τοὺς δολεροὺς λατίνους»! Ὁ ἅγιος Θωμᾶς μὴ πτοηθεὶς πρὸ τοῦ κινδύνου ἀνεπέτασε τὴν σημαίαν τοῦ σταυροῦ καὶ προσεκάλεσε τοὺς ἐν τῷ ναῷ νὰ μείνωσιν ἐν τῇ θέσει καὶ μαρτυρικῶς ἀποθάνωσιν. Ἐν τούτοις ὁ βασιλεὺς μαθὼν τὰ γινόμενα ἔστειλε μετὰ δυνάμεως τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ πρίγκηπα τῆς Ἀντιοχείας, ὅστις διαλύσας τὰ πλήθη παρέλαβε τὸν Θωμᾶν καὶ συνοδεύσας μέχρι τοῦ οἴκου, ὕστερον, πρὸς πεῖσμα τῶν ἑλλήνων, ὡδήγησε τοῦτον μετὰ πάσης τιμῆς πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν ἁπάντων εἰς τὴν βασιλικὴν αὐλήν (2).

(1) Μαχαιρᾶς σελ. 98-99. Giblet (Loredano) σελ. 362-3.

(2) Vita et res gestae B. Petri Thomae patriarchae Constantinopolitani, authore Luca Waddingo, Lugduni 1637. Καθὰ συνεχίζει ὁ Βάδδιγγ, ὁ Θωμᾶς ἐγκαταλιπὼν τὴν Κύπρον ἦλθεν εἰς

Αἰσχρῶς ἀποδιωχθεὶς τῆς Κύπρου ὁ παπικὸς λεγάτος συμπαρέλαβε μεθ' ἑαυτοῦ καὶ τὴν λατινικὴν παράδοσιν· διότι ἔκτοτε πραγματικῶς ἄρχεται ἡ συμφιλίωσις τῶν δύο ἀντιμαχομένων καὶ τοσοῦτον πρὸς ἀλλήλας μισουμένων φυλῶν. Οἱ τέως δίκην εἱλώτων βιοῦντες Ἕλληνες λαμβάνουσιν ἀξιώματα (1), οἱ δὲ ἱερεῖς καὶ ἐπίσκοποι τῶν Ἑλλήνων ἀδελφικῶς συμπράττουσι καὶ συσκέπτονται πρὸς τοὺς τιμαριούχους περὶ τῶν σπουδαιοτέρων τοῦ θρόνου συμφερόντων· ἀδιαφόρως οἱ λατῖνοι ἐκκλησιάζονται ἐν τοῖς ἑλληνικοῖς ναοῖς πρὸς μέγιστον σκάνδαλον τοῦ πάπα Οὐρβανοῦ Δ΄ (1368), ὅστις δὲν ἔπαυεν ἐλέγχων τούτους ἐπὶ ἀπιστίᾳ (2). Αἱ μεταξὺ τῶν δύο φυλῶν

Κορώνην, καὶ ἀμέσως «καθωδήγησε τοὺς σχισματικοὺς ἕλληνας ν' ἀποπτύσωσι τὴν πλάνην»· ἐνταῦθα δὲ κατέπληξε τοὺς πάντας καὶ διὰ πολλῶν θαυμάτων, μεταξὺ τῶν ὁποίων μνημονεύεται καὶ τὸ συμβὰν εἰς τὸν πρίγκηπα τῆς Ἀρκαδίας, ὅστις ἔχων πολλὰς θυγατέρας ἐπεθύμει τ' ἀποκτήσῃ καὶ ἄρρενα διάδοχον· καὶ δὴ ἅμα ὁ ἅγιος ἱεροεξεταστὴς ἐπεσκέφθη καὶ ηὐλόγησε τὸν οἶκον αὐτοῦ, ἐξεφύτρωσεν ἀμέσως ὁ ἐπιθυμητὸς διάδοχος. Ἅμα δὲ ἡ Ἀττάλεια ἡλώθη ὑπὸ τοῦ βασιλέως Πέτρου, ὁ Θωμᾶς ἐλθὼν καθηγίασε τὰς ἐκκλησίας καὶ ἐγκαθίδρυσε τὸν λατινικὸν κλῆρον· εἶτα δ' ἐλθὼν ἐν Κύπρῳ ἀπεδίωξε διὰ λιτανείας τὸν μαστίζοντα τὴν νῆσον λοιμόν. Ὁ πάπας Οὐρβανὸς Ε΄ ἐκτιμῶν τὰς ἐξιδιασμένας ὑπηρεσίας αὐτοῦ ὠνόμασε τὸν Θωμᾶν (1363) ἀρχιεπίσκοπον Κρήτης καὶ πατριάρχην Κωνσταντινουπόλεως in partibus infidelium. Πολὺ δὲ συντελέσας ὁ ἀποστολικὸς οὗτος λεγάτος ὑπὲρ τῆς κατ' Αἰγύπτου ἐκστρατείας τοῦ βασιλέως τῆς Κύπρου, καὶ γενναίως ἀγωνισθεὶς ἐν τῇ ἁλώσει τῆς Ἀλεξανδρείας ἐτελεύτησεν ἐκ τραύματος καὶ ἐτάφη ἐν Ἀμμοχώστῳ (1366).

(1) Καὶ ἐκ Βυζαντίου δ' εὐγενεῖς λαμβάνουσι στρατιωτικὴν ὑπηρεσίαν ἐν Κύπρῳ, ὡς οἱ ὑπὸ Μαχαιρᾶ μνημονευόμενοι ἱππόται Λάσκαρις καὶ Τζορτζῆς ὁ Μονομάχος.

(2) Τὴν πρὸς τὸ βασίλειον τῆς Κύπρου δυσπιστίαν καὶ τὸ κατὰ τῶν Ἑλλήνων μῖσος διετράνωσεν ἡ Ῥώμη ἐν ταῖς περιωνύμοις ἀποκαλύψεσι τῆς ἁγίας Βριγίττας, κατὰ τῆς αὐθεντικότητος τῶν ὁποίων, καίτοι κανονισθεισῶν ὑπὸ τῆς ἐν Βασιλείᾳ συνόδου, πολλὰ ἐγράφησαν.

ἐπιμιξίαι πληθύνονται. Τὸ δὲ περιεργότερον ὅτι καὶ παρ' αὐτῷ λαῷ τῆς Κύπρου ἡ γαλλικὴ δυναστεία λαμβάνει πλέον ἐθνικὸν χαρακτῆρα· ἡ ἐκ τοῦ οἴκου τῶν Λουζινιανῶν Μαργαρίτα σύζυγος τοῦ δεσπότου τῆς Πελοποννήσου Μανουὴλ τοῦ Καντακουζηνοῦ ἐλθοῦσα εἰς Κύπρον πρὸς ἐπιτέλεσιν τοῦ ὑπὸ τῆς ἐν Βυζαντίῳ αὐλῆς ἐπιδιωκομένου συνοικεσίου πρὸς τὸν βασιλέα Πέτρον τὸν Β', καλεῖται ὑπὸ τῶν Κυπρίων ἡ βασίλισσα (1)· μέχρι τοῦ νῦν ψάλλει ὁ λαὸς τοὺς σκανδαλώδεις ἔρωτας τοῦ Πέτρου Α'

τοῦ ρήγα τῆς Ἀνατολῆς καὶ βασιλειᾶ τῆς Δύσης,

πρὸς τὴν Τζουάναν Αλεμᾶ, ἣν ἐξελληνίζει εἰς Ροδαφνοῦσαν, καὶ τὴν κατ' αὐτῆς ἐκδίκησιν τῆς βασιλίσσης Ἐλεονόρας τῆς ἐξ Ἀρραγῶνος (2).

Ἐν αὐταῖς δηλονότι λέγεται, ὅτι ἡ περιώνυμος Σουηδὶς ἁγία ἐπισκεφθεῖσα τὴν νῆσον ὀλίγον μετὰ τὴν δολοφονίαν τοῦ βασιλέως Πέτρου τοῦ Α', ἐξεπλάγη ἐπὶ τῇ ἐπικρατούσῃ ἀπιστίᾳ καὶ διηύθυνε πρὸς τὴν βασίλισσαν χήραν Ἐλεονόραν καὶ τὸν υἱὸν αὐτῆς Πέτρον τὸν Β' κανόνας τινὰς ἐν εἴδει ἀποκαλύψεως πρὸς ἐποικοδόμησιν. Ἐξ Ἱερουσαλὴμ δὲ διηύθυνε πρὸς τὸν λαὸν τῆς Κύπρου τὴν περιώνυμον ἐκείνην ἀποκάλυψιν, ἐν ᾗ αὐτὸς ὁ Χριστὸς νουθετεῖ πάντας μὲν τοὺς κατοίκους νὰ σπεύσωσιν εἰς μετάνοιαν, ἀπειλῶν ὅτι ἄλλως θέλει ἐξαλείψει αὐτοὺς καὶ μεταφυτεύσει πιστοὺς χριστιανούς· πρὸς δὲ τοὺς Ἕλληνας ἀποτείνων τὸν λόγον ὁ λυτρωτὴς τοῦ κόσμου λέγει· «Ἕνα καὶ μόνον ἔχω ἐπὶ τῆς γῆς ἐμὸν τοποτηρητὴν, τὸν ἐν Ρώμῃ ὕπατον ποντίφηκα· οἱ δ' ἐξ ὑπερηφανίας καὶ ἄλλων κοσμικῶν κακιῶν μὴ ὑποτασσόμενοι αὐτῷ ἀνάξιοι ἔσονται καὶ μετὰ θάνατον τῆς ἐμῆς παρουσίας. Μάθετε οἱ Ἕλληνες, ὅτι οὔτε ἡ ὑμετέρα αὐτοκρατορία, οὔτε τὰ ἄλλα ὑμῶν κράτη ἀσφαλῆ καὶ εἰρηναῖα μενοῦσιν, ἀλλ' ἀείποτε ἐχθρικῶς πολεμηθήσονται, ἐὰν μὴ σπεύσαντες μετὰ κατανύξεως προσέλθητε εἰς τὴν Ρωμάναν ἐκκλησίαν, συμμορφούμενοι ἐντελῶς πρός τε τοὺς νόμους καὶ τὰ δόγματα αὐτῆς». Revelationes Sanctae Brigittae, lib. XVI-XIX.

(1) Μαχαιρᾶς, σελ. 225, 227.

(2) Σακελλαρίου, Κυπριακὰ ᾄσματα, 15, καὶ 16. — βλ. Μαχαιρᾶν, σελ. 164-176.

Πανηγυρικῶς δ' οὕτως εἰπεῖν ἡ τοιαύτη συμφιλίωσις καθιεροῦται ἐπὶ τοῦ βασιλέως Ἰωάννου τοῦ Β'. Οὗτος ἐνυμφεύθη πρῶτον μὲν τὴν Μεδαίαν Παλαιολόγην, καταγομένην ἐκ τοῦ ἑλληνοφραγκικοῦ οἴκου τῶν Μομφερράτων Παλαιολόγων, μ' ὅλας τὰς ἀντιστάσεις τῆς Ἑνετίας (1440)· τὸ δὲ συνοικέσιον τοῦτο ἐνέκρινε καὶ ὁ πάπας Εὐγένιος Δ', ὑπὸ τὸν ὅρον ἵνα ἔχῃ μεθ' ἑαυτῆς ἡ μέλλουσα τῆς Κύπρου βασίλισσα δύο φραγκισκανοὺς μοναχούς. Μόλις ἡ Μεδαία στεφθεῖσα βασίλισσα ἀπεβίωσεν· ὁ δὲ Ἰωάννης ἀμέσως προέβη εἰς τολμηρότερον διάβημα, ἐκλέξας εἰς δευτέραν αὐτοῦ σύζυγον τὴν Ἑλένην Παλαιολόγην θυγατέρα Θεοδώρου τοῦ δεσπότου τῆς Πελοποννήσου (1441). Ἡ ἑλληνὶς βασίλισσα, τῆς ὁποίας τὴν εὐφυΐαν ἐγκωμιάζουσιν οἱ λατῖνοι χρονογράφοι (1), πραγματικῶς ἐβασίλευσεν οὐ μόνον τῆς νήσου καὶ αὐτοῦ τοῦ πτωχοῦ τῷ πνεύματι συζύγου αὐτῆς, ἀναγκάσασα τοῦτον ἵνα καὶ διὰ τῶν βουλῶν ἀναγνωρίσῃ αὐτὴν συγκυβερνῆτιν. Ἐπὶ ταύτης ἡ τέως ἀπόβλητος ἑλληνικὴ γλῶσσα παρίσταται ὡς τὸ ἐπίσημον ὄργανον πρὸς διομολόγησιν

(1) Essendo virile ed ingegnosa, come sono per ordinario i Greci. (Loredano, σελ. 597). — Οἱ χρονογράφοι τῆς Ρώμης χαρακτηρίζουσιν οὕτω τὴν πνευματώδη, ἀλλὰ σχισματικὴν ταύτην βασίλισσαν. « Ingeniosa et cordata mulier, verum Graeca instituta perfidia, Latinis inimica sacris et Romanae hostis ecclesiae. Quae ubi consummato matrimonio viri vecordiam cognovit, non tam reginam quam regem egit; regnum ipsa gubernavit, magistratus veteres deposuit, novos instituit, sacerdotia pro suo arbitrio ordinavit et, eliminato Latinorum ritu, Graecanicum superinduxit, belli pacisque leges dixit. Viro satis fuit convivari, deliciisque affluere; atque in hunc modum universa insula in potestatem Graecorum rediit ». Gobellini, Commentarii Pii II, Romae 1584, φύλ. 322.

διεθνῶν συνθηκῶν (1)· τὰ ἀξιώματα τοῦ βασιλείου ἐξ ἴσου διανέμονται εἴς τε τοὺς ἕλληνας καὶ τοὺς φράγκους, ἡ δ' ἑλληνικὴ ἐκκλησία ἀπαλλαγεῖσα τοῦ πιέζοντος ζυγοῦ νέμεται ἐξ ἴσου τὰ ἀγαθά, τὰ ὁποῖα ἀκατονόμαστος βία εἶχε σφετερισθῆ.

Μὴ ἀρκεσθεῖσα δὲ εἰς τὰς πρὸς τοὺς ὁμοδόξους παραχωρήσεις ταύτας ἡ Ἑλένη ἐτόλμησε καὶ κατ' αὐτῶν τῶν τέως μετ' εὐλαβείας τηρουμένων προνομίων τῆς Ρώμης σπουδαῖον πραξικόπημα· ἅμα δηλαδὴ ἀποθανόντος τοῦ λατίνου ἀρχιεπισκόπου τῆς Κύπρου, ἀντὶ νὰ περιμείνῃ κατὰ τὰ εἰθισμένα τὴν ἐκ Ρώμης ἀντικατάστασιν αὐτοῦ, ἔστειλε πρὸς τὸν πάπαν πρεσβείαν ζητοῦσα ἁπλῶς τὴν ἐπικύρωσιν τοῦ ὑπ' αὐτῆς προτεινομένου διαδόχου, καὶ μάλιστα ἕλληνος τὸ θρήσκευμα. Ὁ πάπας ἀπορρίψας τὴν τολμηρὰν πρότασιν, διώρισεν ἀρχιεπίσκοπον Κύπρου τὸν Γαλέσιον Μόνσολον, περιώνυμον τότε ἐπὶ σοφίᾳ καὶ θρησκευτικῷ ζήλῳ. Ἀλλ' ἡ βασίλισσα οὐ μόνον ἠρνήθη νὰ δεχθῇ τὸν διορισθέντα, ἀλλὰ συλλαβοῦσα καὶ τὸν παπικὸν πρεσβευτὴν ἐφυλάκισεν. Ὁ πάπας μαθὼν τὰ τολμηθέντα δὲν ἠθέλησεν, ὡς λέγουσιν οἱ λατῖνοι χρονογράφοι, νὰ ἐξερεθίσῃ εἰς ἀποστασίαν τὸ πρὸς τὸ ἑλληνικὸν θρήσκευμα ἀποκλῖνον βασίλειον τῆς Κύπρου (2), ἀλλ' ἔγραψε πρὸς τὸν ἐν Ρόδῳ μέγαν μάγιστρον τοῦ τάγματος τοῦ ἁγίου Ἰωάννου Ἱεροσολυμίτου, νὰ μεταβῇ εἰς τὴν νῆσον καὶ πείσῃ διὰ τῆς εὐγλωττίας αὐτοῦ τὸν βασιλέα Ἰωάννην ὅπως συναινέσῃ εἰς τὴν ποντιφικὴν ἀπόφασιν, οὐχὶ μόνον κατ' ἀνάγκην, ἀλλὰ καὶ πρὸς δόξαν τοῦ χριστιανικοῦ ὀνόματος (3),

(1) Συνθήκη πρὸς τὸν ἐμίρην τῆς Ἀλαγείας (Καντηλόρου) ἐν ἔτει 1450 (Mas Latrie, III, σελ. 64, καὶ Σακελλαρίου, Γ', σελ. 174).

(2) che inclinato grandemente al rito Greco, poteva sottrarsi agevolmente dall' ubidienza della Chiesa Romana. Loredano, σελ. 603.

(3) Loredano, αὐτόθι.

ἐν δὲ ἀπειθείᾳ ἀπειλήσῃ αὐτὸν διά τε τῶν πνευματικῶν καὶ τῶν κοσμικῶν ὅπλων τῆς Ῥώμης. Ὁ μέγας μάγιστρος εὑρὼν κατάλληλον εὐκαιρίαν τὴν ἐκ Λευκωσίας ἀπουσίαν τῆς Ἑλένης, διατριβούσης τότε ἐν τῷ Βασιλοποτάμῳ, ἦλθεν εἰς Κύπρον μετά τε τοῦ παπικοῦ ἀπεσταλμένου καὶ αὐτοῦ τοῦ διορισθέντος ἀρχιεπισκόπου, καὶ κατέπεισε τὸν Ἰωάννην νὰ μὴ κηρυχθῇ ἀντάρτης τῆς Ῥώμης. Ἡ Ἑλένη μαθοῦσα τὴν ἀπόφασιν τοῦ ἀσθενοῦς τὸν χαρακτῆρα συζύγου αὐτῆς, ἦλθεν εἰς Λευκωσίαν, πλὴν μὴ θέλουσα νὰ ἐξερεθίσῃ τὰ πράγματα, συνήνεσεν εἰς τὴν ἐνθρόνισιν τοῦ Γαλεσίου.

Ἐν τούτοις ἡ ἐν τῇ νήσῳ λατινικὴ μερὶς, ἐξερεθιζομένη ὑπό τε τοῦ κλήρου καὶ τῶν ἐν Ῥόδῳ ἱπποτῶν, ἐκήρυξε τὸν πόλεμον κατὰ τοῦ ἰθαγενοῦς στοιχείου, ὡς θύματα δὲ τοῦ βαρβάρου ἐκείνου ἀγῶνος ἐξελέχθησαν αὐτὰ τὰ τέκνα τοῦ βασιλέως.

Ἐκ τοῦ πρὸς τὴν Ἑλένην γάμου αὐτοῦ ὁ Ἰωάννης ἀπέκτησε μίαν θυγατέρα, τὴν Καρλότταν, τὴν θερμουργὸν ταύτην ἑλληνίδα, τῆς ὁποίας τὰ ἀνδρικὰ κατορθώματα καὶ τὴν πύρινον εὐγλωττίαν θαυμάζει ἡ ἱστορία (1)· ἐκ δὲ τῆς ἀνόμου αὐτοῦ σχέσεως πρὸς τὴν ὡραίαν ἑλληνίδα Μαρίαν τὴν ἐκ Πατρῶν, ἐγεννήθη αὐτῷ υἱὸς, ὁ Ἀποστόλης (2), σχεδὸν ὁμῆλιξ καὶ

(1) Ὁ πάπας Πίος Β΄ ἀποκαλεῖ ἑλληνικὸν χείμαρρον τὴν στωμυλίαν τῆς ἀνδρικῆς ἐκείνης νεάνιδος· « sermone blando, et Graecorum more torrenti simili ». Gobellini, φύλ. 328. Ἡ Καρλόττα, καίτοι γινώσκουσα τὴν γαλλικὴν, τὴν ἰταλικὴν, πιθανῶς δὲ καὶ τὴν λατινικὴν διάλεκτον, καὶ ὕστερον πολλὰ ἔτη ἐν Εὐρώπῃ διατρίψασα, τοσοῦτον ἦν τὴν καρδίαν ἑλληνὶς, ὥστε οὐ μόνον τὴν ἑλληνικὴν ἀείποτε ἐλάλει, ἀλλ' ἰδιοτρόπως ἀπῄτει νὰ παρευρίσκωνται καὶ πολλοὶ ἕλληνες κατὰ πᾶν ὑπ' αὐτῆς συνομολογούμενον ἐν τῇ γαλλικῇ διαλέκτῳ συμβόλαιον (Mas Latrie, III, σελ. 152, σημ.).

(2) Οἱ δυτικοὶ χρονογράφοι, ὡς καὶ ὁ κύριος Mas Latrie ἀγνοοῦντες τὸ ἑλληνικὸν τοῦτο ὄνομα, καταφεύγουσιν εἰς γελοίας ἑρμηνείας

καθόλα ἀντάξιος ἀντίπαλος τῆς Καρλόττας, πλὴν πολὺ κατώτερος ταύτης τόν τε ἱπποτισμὸν καὶ τὴν εὐγένειαν τῆς καρδίας. Εἰς τοὺς μιξογενεῖς δὲ τούτους ἐπιγόνους τοῦ ἐκπεφυλισμένου ἤδη οἴκου τῶν Λουζινιανῶν (1), ἡ φύσις πρὸς τοῖς ἄλλοις ἐδωρήσατο καὶ τὸ προτέρημα παρακαίρου σωματικῆς καὶ πνευματικῆς ἀναπτύξεως.

Ἡ λατινίζουσα μερὶς ἔπεισε τὸν βασιλέα Ἰωάννην νὰ νυμφεύσῃ τὴν Καρλότταν πρὸς λατῖνον πρίγκηπα, τὸν ὁποῖον παραλαμβάνων καὶ συγκυβερνήτην ἠδύνατο ν' ἀπαλλαγῇ τῆς σκληρᾶς ἐπεμβάσεως τῆς συζύγου αὐτοῦ, ἣν τοσοῦτον ἐφοβεῖτο. Ὅθεν ἐξελέχθη ὁ Πορτογάλλος πρίγκηψ Ἰωάννης Κοΐμβρ, πρὸς ὃν ἐδόθη σύζυγος ἡ μόλις δεκακαιτετραέτις ἡγεμονίς (1456). Ἅμα δὲ ἀναγορευθεὶς συμβασιλεὺς ὁ Ἰωάννης ἤρξατο νὰ πιέζῃ τὸ ἑλληνικὸν στοιχεῖον, ἔχων συμμάχους καὶ τοὺς ἐν τῇ νήσῳ διαμένοντας ἱππότας τῆς Ρόδου. Ἀλλὰ καὶ ἡ κατ' αὐτοῦ ἀντιπολίτευσις, ὑποθαλπομένη ὑπὸ τῆς Ἑλένης, ὑπῆρξε σπουδαία. Μὴ δυνηθεὶς ὁ γαμβρὸς νὰ δεσπόσῃ τοῦ πενθερικοῦ οἴκου, παρέλαβε τὴν σύζυγον καὶ κατῴκησε μακράν, πρὸς μεγίστην λύπην τῶν ἀτυχῶν γονέων, οὕτω σκληρῶς στερουμένων τῆς θέας τοῦ μονογενοῦς αὐτῶν τέκνου· μετ' οὐ πολὺ ὅμως ὁ ἀτυχὴς ἐγένετο θῦμα τῆς τε παρεκτροπῆς τῶν φίλων καὶ τῆς τόλμης τῶν ἀντιπάλων. Οἱ μετ' αὐτοῦ συνεργαζόμενοι πρὸς ὑποστήριξιν τῆς λατινικῆς μερίδος ἱππόται τῆς Ρόδου, συνεχῶς παρεκτρεπόμενοι εἰς βιαιοπραγίας, ἐφόνευσαν ἀναιτίως εὐγενῆ τινα Κύπριον Ἀμέσως διεδόθη, ὅτι κατὰ διαταγὴν τοῦ Πορτογάλλου ἐξετελέσθη

(Postoleo, Postulè = ὑποψήφιος. ἐκλεκτος. οὕτως ὀνομασθεὶς ἀφ' ὅτου ὑπεσχέθη αὐτῷ ὁ πατὴρ τὴν ἀρχιεπισκοπήν!) III, σελ. 76, 82.

(1) Ὁ ἐκφυλισμὸς οὗτος ἤρξατο ἀπὸ τῆς δολοφονίας τοῦ Πέτρου Α' (1369), τοῦ ὁποίου οἱ διάδοχοι συνεχῶς ἡττῶνται καὶ αἰχμαλωτίζονται, ἔκτοτε δὲ ἡ ἀτυχὴς νῆσος διατέμνεται καὶ διαρπάζεται ὑπὸ τῶν Γενουησίων καὶ τῶν Αἰγυπτίων.

ὁ φόνος· οἱ δὲ συγγενεῖς καὶ ἄλλοι τοῦ λαοῦ ὁπλισθέντες ἔλαβον τὸ πτῶμα τοῦ νεκροῦ καὶ ἦλθον εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ πρίγκηπος πρὸς ἀντεκδίκησιν. Ὁ δυστυχὴς ἰδὼν τοὺς ἐπερχομένους κατεφοβήθη, καὶ ἀσθενήσας μετ' ὀλίγον ἀπέθανε (1457).

Ἡ νεαρὰ Καρλόττα, ἀπαρηγόρητος ἐπὶ τῇ ἀπωλείᾳ τοῦ ὡραίου συμβίου, ὤμοσε νὰ μὴ ἀφήσῃ τοῦτον ἀνεκδίκητον· ὅθεν προσκαλέσασα παρ' ἑαυτῇ τὸν ἀδελφὸν Ἀποστόλην, πρὸ μικροῦ τιμηθέντα ὑπὸ τοῦ πατρὸς τῷ τοῦ ἀρχιεπισκόπου ἀξιώματι (1), ἔπεισεν αὐτὸν διὰ τῆς συνήθους αὐτῇ στωμυλίας καὶ τῶν δακρύων νὰ φονεύσῃ τὸν πρώτιστον ἀρχηγὸν τῆς ἀντιπάλου μερίδος, Θωμᾶν τὸν Πελοποννήσιον (2), τὸν ὁποῖον οἱ ἐναντίοι διέβαλλον ὡς αἴτιον τῆς ὀχλαγωγίας· ὁ δὲ καλὸς ἀρχιεπίσκοπος παραλαβὼν δύο Σικελοὺς δολοφόνους μετέβη εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Θωμᾶ καὶ χριστιανικῶς ἐξεπλήρωσε τὴν ἀδελφικὴν παραγγελίαν. Ὁ βασιλεὺς ἅμα μαθὼν τὴν δολοφονίαν, ἐξοργισθεὶς ἀφήρεσεν τὴν ἀρχιεπισκοπὴν ἀπὸ τοῦ αἱμοβόρου υἱοῦ, ὅστις μάτην προσπαθήσας νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὴν πατρικὴν εὔνοιαν, ἔφυγε μετὰ δύο λατίνων καὶ ἦλθεν εἰς Ρόδον. Οἱ ἐνταῦθα ἱππόται καλῶς δεξιωθέντες τὸν φυγάδα ἀνέλαβον νὰ συμφιλιώσωσιν αὐτὸν πρὸς τὸν πατέρα, ὅπως ἔχωσιν ὄργανον πρὸς ἐπιτυχίαν τῆς ἐκ Ρώμης διαβιβασθείσης αὐτοῖς ἐντολῆς· καθότι ὁ τότε πάπας Κάλλιστος Γ', ἅμα μαθὼν τὸν θάνατον τοῦ συζύγου τῆς Καρλόττας, ἔπεμψε πρεσβευτὴν ἐξαιτούμενος τὴν χεῖρα τῆς ἡγεμονίδος ὑπὲρ τοῦ ἀνεψιοῦ αὐτοῦ,

(1) Οὗτος δεκακαιεπταέτης ὠνομάσθη διάδοχος τοῦ ἀποθανόντος λατίνου ἀρχιεπισκόπου Γαλεσίου, ἄνευ τῆς παπικῆς ἐπικυρώσεως· «ὁποῖος Ἀποστολὲς ἦτον μίας μεγάλης ψυχῆς, καὶ δὲν ἐκουργίαζεν θάνατον». Βουστρώνιος, σελ. 415, 421.

(2) Οὗτος ἦν υἱὸς τῆς τροφοῦ τῆς βασιλίσσης Ἑλένης, χάριν τῆς ὁποίας ὁ βασιλεὺς Ἰωάννης ὠνόμασεν αὐτὸν ἱππότην καὶ τζαμπερλάνον τοῦ βασιλείου.

τὸν ὁποῖον μάλιστα καὶ συναπέστειλεν εἰς Ρόδον πρὸς ἐνέργειαν. Ο νεαρὸς Ἀποστόλης, ὅστις καὶ τὰ παραβολώτερα τῶν τολμημάτων ἠδύνατο νὰ ἐπιχειρήσῃ, ἀμέσως λαβὼν μεθ' ἑαυτοῦ τὸν ὑποψήφιον γαμβρὸν καὶ ἄλλους ὀπαδοὺς κατέπλευσεν εἰς Κύπρον μετὰ δύο πλοίων, καὶ ληστρικῶς ἀποβάς, ἐν πρώτοις ἐφόνευσε τὸν ἀρχηγὸν τῆς ἐναντίας μερίδος, Ἰάκωβον Γούρην βισκούντην τῆς Λευκωσίας, καὶ μετὰ τὸ κακούργημα ἐλθὼν εἰς τὴν ἀρχιεπισκοπὴν συνεκέντρωσε τοὺς ἱερεῖς καὶ ἄλλους ὀπαδοὺς καὶ ὠχυρώθη πρὸς πόλεμον.

Ἔμπληκτος μαθὼν ὁ βασιλεὺς καὶ τὸ νέον τόλμημα τοῦ νόθου αὐτοῦ υἱοῦ, πρὸς ὃν ὅμως ἐνδομύχως ἐξαιρετικὴν διέτρεφεν ἀγάπην, συνεκάλεσε τὴν βουλὴν καὶ ἐζήτησε τὴν περὶ τοῦ τολμητίου ἀπόφασιν αὐτῆς. Οἱ ἱππόται καλῶς γινώσκοντες τὴν πρὸς τὸν Ἀποστόλην τυφλὴν ἀφοσίωσιν τοῦ βασιλέως, ἠθέλησαν νὰ συμβιβάσωσι τὸ πρᾶγμα· ὅθεν μετὰ γελοίας τινὰς ἐπιδείξεις, ἐπείσθη ὁ πατὴρ νὰ συγχωρήσῃ αὐτῷ παραχωρῶν τὴν ἀρχιεπισκοπὴν μετὰ τῶν ἀνηκόντων ἀγαθῶν, ὡς καὶ πρότερον, καὶ ἐπιτρέπων εἰς τοὺς μετ' αὐτοῦ ἐλθόντας ν' ἀπέλθωσιν ἀνενόχλητοι. Εἰς ἐπισφράγισιν μάλιστα τῆς κωμῳδίας εἰσήγαγεν ὁ Ἰωάννης τὸν μετανοοῦντα υἱὸν ἐν αὐτῷ τῷ δωματίῳ ἔνθα ἔκειτο κλινήρης ἡ Ἑλένη, καὶ ἐπὶ παρουσίᾳ ταύτης ἐπετίμησεν αὐτὸν (1).

Ἐν τούτοις τὸ πρὸς τὴν Καρλότταν συνοικέσιον τοῦ ἀνεψιοῦ τοῦ πάπα, πρὸς τὸν ὁποῖον ὁ Ἀποστόλης ὑπεσχέθη νὰ συμπράξῃ καὶ εἰς τὴν ἁρπαγὴν τῆς ἀδελφῆς, δὲν ἐπραγματοποιήθη, διότι, κατὰ πᾶσαν πιθανότητα, ὁ παμπόνηρος νεανίας, ἅμα κατορθώσας τὸ ποθούμενον δὲν ἐθεώρησεν ἀναγκαῖον νὰ ἐκπληρώσῃ τὰς ὑποσχέσεις αὐτοῦ. Πρὸς δὲ τούτοις καὶ ὁ βασιλεὺς διεπραγματεύετο νὰ νυμφεύσῃ αὐτὴν πρὸς τὸν ἀνεψιὸν

(1) Βουστρώνιος, σελ. 423.

αὐτοῦ Λουδοβῖκον τῆς Σαβαυδίας, μ' ὅλας τὰς ἀντιστάσεις τῆς Ἑλένης, θεωρούσης θρησκευτικῶς ἀθέμιτον τὴν ἕνωσιν δύο πρώτων ἐξαδέλφων. Ἡ μήτηρ πάσχουσα ἐκ χρονίου νοσήματος καὶ προαισθανομένη τὸ τέλος αὐτῆς, ἐξώρκισε τὴν θυγατέρα νὰ μὴ συναινέσῃ εἰς τὸν προτεινόμενον γάμον, τὸν ὁποῖον ἐκτὸς τῶν ἄλλων θέλει ἐπιβαρύνει καὶ ἡ μητρικὴ κατάρα. Μόλις ὅμως ἔκλεισε τοὺς ὀφθαλμοὺς ἡ δυστυχὴς (1458), καὶ ὁ πατὴρ ἔσπευσε νὰ συνομολογήσῃ τὸν γάμον τοῦτον.

Μετ' ὀλίγους μῆνας παρηκολούθησε τῇ συζύγῳ εἰς τὸν τάφον καὶ ὁ βασιλεὺς Ἰωάννης Β'· ἀμέσως δὲ ἡ αὐλὴ ἀνηγόρευσε διάδοχον τοῦ θρόνου τὴν Καρλότταν.

Ὁ πονηρὸς Ἀποστόλης μὴ δυνηθεὶς ν' ἁρπάσῃ τὸν θρόνον, ἐπεδείξατο σπανίαν ὑποκρισίαν, προσερχόμενος καθ' ἑκάστην καὶ ὁμολογῶν πίστιν τῇ ἀδελφῇ, τῆς ὁποίας ἐνδομύχως ἐμελέτα τὸν ὄλεθρον (1)· ἀλλ' οἱ μεγιστᾶνες ἔπεισαν αὐτὴν ν' ἀπομακρύνῃ τὸν ἐπικίνδυνον ἀδελφόν, ὅστις ἐκμανεὶς διενοήθη σατανικὸν βούλευμα· προετοιμάσας δηλονότι τοὺς οἰκείους ἀπεφάσισε νὰ εἰσπηδήσῃ νύκτωρ εἰς τὰ ἀνάκτορα καὶ δολοφονήσῃ τοὺς ἀπαρέσκοντας αὐτῷ ἀξιωματικούς, πιθανῶς δὲ καὶ αὐτὴν τὴν ἀδελφήν. Τὸ τόλμημα ὅμως ἐγκαίρως καταμηνυθὲν ἀπέτυχεν, ἡ δὲ Καρλόττα ἐθεώρησε φρόνιμον νὰ ἐξασφαλισθῇ φυλακίζουσα τὸν τρομερὸν ἀρχιεπίσκοπον. Ἀλλὰ καὶ ὁ Ἀποστόλης ἐν καιρῷ ἰδεασθεὶς περὶ τοῦ κινδύνου, συνέλεξε τοὺς πιστοτέρους ὀπαδούς, καὶ λάθρα ἐγκαταλιπὼν τὴν νῆσον μετέβη εἰς τὸν σουλτάνον τοῦ Καΐρου, τοῦ ὁποίου ἐζήτησε τὴν συνδρομὴν πρὸς κυρίευσιν τοῦ ἀνήκοντος αὐτῷ βασιλείου (1458).

Ἡ Καρλόττα καὶ ὁ τότε ἐλθὼν σύζυγος αὐτῆς Λουδοβῖ-

(1) « Καὶ κάθε πωρνὸν ἐπήγαινεν εἰς τὴν ἁγίαν Σοφίαν, καὶ ἐγροίκαν λειτουργίαν, καὶ τότες ἐκαβαλλίκευγεν καὶ ἐπήγαινεν εἰς τὴν ρήγαιναν ». Βουστρώνιος, 433.

κος, πληροφορηθέντες τὰς ἐν Αἰγύπτῳ ἐνεργείας τοῦ ἐπικινδύνου ἀντιπάλου, ἔσπευσαν νὰ παραλύσωσι τὰ σχέδια αὐτοῦ διὰ πρεσβειῶν, δώρων καὶ ὑποσχέσεως ὑποταγῆς εἰς τὸν σουλτάνον. Ἀλλ' ὁ πανοῦργος καὶ ἐνεργητικώτατος Ἀποστόλης ματαιώσας τὰς ἀντενεργείας, κατώρθωσε ν' ἀναγορευθῇ ἐν Καΐρῳ βασιλεὺς τῆς Κύπρου ὑπὸ τὸ ὄνομα Ἰακώβου Β', καὶ τῇ 18 σεπτεμβρίου 1459 κατέπλευσεν εἰς τὴν νῆσον μετὰ τοῦ χορηγηθέντος αὐτῷ ἀξιολόγου σουλτανικοῦ στόλου καὶ στρατοῦ. Ἔκτοτε δὲ ἤρξατο ὁ μεταξὺ τῶν δύο ἀδελφῶν πολεμος μετὰ ἡρωϊσμοῦ ἀνταξίου εὐγενεστέρου ἀγῶνος. Ἀφ' ἑνὸς μὲν κατεδείχθη ἡ σκληρότης καὶ ἡ θηριωδία, ἀλλὰ σύναμα καὶ ἡ μεγάλη τόλμη καὶ ἀνδρεία τοῦ Ἰακώβου, ἀφ' ἑτέρου δὲ ὁ ἱπποτισμὸς τῆς ἡρωΐδος βασιλίσσης, ἥτις παρὰ πάντων σχεδὸν ἐγκαταλειφθεῖσα, καὶ αὐτὸν τὸν μαλθακὸν καὶ ἄνανδρον σύζυγον ἀντὶ συνδρομῆς βάρος ἔχουσα, ἐκλείσθη μετ' ὀλίγων πιστῶν ὀπαδῶν ἐν τῷ φρουρίῳ τῆς Κερυνείας καὶ ἀντέταξε κατὰ τοῦ ἅρπαγος ἀδελφοῦ τριετῆ μανιώδη ἀντίστασιν. Μάτην ἐπικαλουμένη πανταχόθεν ἡ Καρλόττα ἀρωγὴν, ἄπελπις πλέον ἐνεπιστεύθη τὸ φρούριον εἴς τε τὸν σύζυγον καὶ τοὺς ἄλλους ὀπαδούς, καὶ ἐξελθοῦσα διηυθύνθη εἰς τὴν Ἰταλίαν πρὸς ἐξεύρεσιν βοηθημάτων· συλληφθεῖσα καθ' ὁδὸν καὶ γυμνωθεῖσα ὑπὸ τῶν Ἑνετῶν, ἀπὸ τῶν ὁποίων μόλις διέσωσεν αὐτὴν τὴν ἐνδυμασίαν ἣν ἔφερεν, ἐξηκολούθησε τὸν πλοῦν, καὶ ἐλθοῦσα εἰς Ρώμην ἐπαρουσιάσθη εἰς τὸν πάπαν Πίον Β' καὶ διὰ φλογερᾶς ρητορείας, κλαίουσα καὶ ὀδυρομένη ἐπεκαλέσθη τὴν συνδρομὴν τῶν εἰς δάκρυα κατανυγέντων ἀκροατῶν. Ὁ πάπας θαυμάσας τὸν ἑλληνικὸν ἐκεῖνον χείμαρρον, ὑπεσχέθη αὐτῇ βοήθειαν. Ἐκ Ρώμης δ' ἐλθοῦσα εἰς Σαβαυδίαν, Γένουαν, καὶ ἄλλας χώρας περιεσύναξε μικρὰς βοηθείας, καὶ ἐπανελθοῦσα ἀνεζωογόνησε τὸ θάρρος τῶν ἐν Κερυνείᾳ. Καὶ πάλιν δὲ ἀποφασίσασα νὰ ἐξέλθῃ πρὸς εὕρεσιν καὶ ἄλλης βοηθείας, ἐνεπιστεύ-

θη τὴν φρουρὰν εἰς τὸν Σικελὸν στρατηγὸν Σὸρ δὲ Νάβες, καὶ παραλαβοῦσα τὸν μαλθακὸν σύζυγον, μὴ δυνάμενον ν' ἀνθέξῃ εἰς τοὺς πόνους τῆς πολιορκίας, ἐξησφάλισεν αὐτὸν ἐν Ρόδῳ, καὶ ἀμέσως ἔπλευσε πρὸς ἀναζήτησιν ἐπικουρίας. Δυστυχῶς ὅμως ἡ γενναία τῆς Κερυνείας φρουρὰ περιελθοῦσα εἰς τὴν ἐσχάτην ἀπελπισίαν, ἀφοῦ κατέφαγε καὶ κύνας καὶ γαλᾶς καὶ μῦς, ἠναγκάσθη νὰ παραδοθῇ (1). Ἐπανελθοῦσα εἰς Ρόδον ἡ δυστυχὴς νεᾶνις ἔμαθε τὸ ἀτύχημα, πλὴν οὐδόλως τὸ θάρρος ἀπολέσασα δὲν ἔπαυσε τὸν κόσμον ἐπὶ εἴκοσι καὶ πέντε ὅλα ἔτη ταράττουσα, ἀνταρσίας διοργανίζουσα, ποτὲ μὲν εἰς Ἰταλίαν καὶ Γαλλίαν εὑρισκομένη καὶ στρατολογοῦσα, ποτὲ δὲ εἰς Ρόδον ἐρχομένη καὶ συνεννοουμένη πρὸς τοὺς ἐν τῇ νήσῳ εὐαρίθμους αὐτῆς ὀπαδούς, ἄλλοτε εἰς Κάϊρον μεταβαίνουσα καὶ ἐξαιτουμένη τὴν βοήθειαν τοῦ σουλτάνου, ἱπποτικῶς ἀπορρίπτουσα πᾶσαν περὶ χρηματικῆς ἀποζημιώσεως πρότασιν, ἀλλ' οὐδέ ποτε ἡ ἀτυχὴς ἰδοῦσα πραγματοποιούμενα τὰ ὄνειρα αὐτῆς, ὄνειρα τὰ ὁποῖα μόνον ὁ ἐπελθὼν θάνατος διέλυσε (1487).

Διὰ τῆς πτώσεως τῆς Κερυνείας ἀδιαφιλονείκητος διαμείνας βασιλεὺς τῆς Κύπρου ὁ Ἰάκωβος Β΄, ἐν τῇ πολεμικῇ αὐτοῦ ὁρμῇ διενοήθη ν' ἀποδιώξῃ καὶ τοὺς Γενουηνσίους τῆς Ἀμμοχώστου (2)· μετὰ δὲ τὴν αἰσίαν διεκπεραίωσιν καὶ τοῦ τολμήματος τούτου, ἐθεώρησε πλέον φρόνιμον ν' ἀπαλλαγῇ καὶ αὐτῶν τῶν συμμάχων Αἰγυπτίων, εἰς οὓς πραγματικῶς ὤφειλε τὴν θριαμβευτικὴν αὐτοῦ ἐνθρόνισιν· καὶ δὴ ἀπανθρώπως κα-

(1) Πάντες οἱ ἱστορικοὶ ὁμολογοῦσιν ὅτι εἰς τὴν πτῶσιν τῆς Κερυνείας συνετέλεσεν, ἐκτὸς τῆς πείνης, καὶ ἡ προδοσία τοῦ φρουράρχου, πρὸς ὃν ὁ Ἰάκωβος ἔδωκε τὴν νόθον αὐτοῦ θυγατέρα, ἀναγορεύσας καὶ πρίγκηπα.

(2) Ταύτην κατεῖχον ἐπὶ μίαν σχεδὸν ἑκατονταετηρίδα ἁρπάσαντες ἀπὸ τοῦ Πέτρου Β΄.

τασφάξας τοὺς δυστυχεῖς, κατώρθωσεν ὁ παμπόνηρος τύραννος νὰ δικαιολογήσῃ παρὰ τῷ σουλτάνῳ τὸ ἔγκλημα, παριστῶν τοῦτο ὡς ἀναγκαίαν συνέπειαν τῆς κατ' αὐτοῦ συνωμοσίας αὐτῶν (1464).

Ἅμα τῇ ἀποβάσει αὐτοῦ εἰς Κύπρον ὁ Ἰάκωβος ἐφρόντισε νὰ προσοικειωθῇ καὶ τὰς δυτικὰς δυνάμεις, αἵτινες ἐφαίνοντο συμπαθοῦσαι πρὸς τὴν Καρλότταν, ὡς τὴν νομιμωτέραν τοῦ θρόνου διάδοχον, καὶ ἰδίᾳ τὴν Ρώμην, ἥτις διὰ πολλοὺς λόγους ἀπεχθανομένη αὐτὸν διέσπειρε τερατώδεις συκοφαντίας περὶ τῆς ἀπιστίας τοῦ πρώην ἀρχιεπισκόπου Κύπρου. Ὅθεν ἀποστείλας τὸν ἐπίσκοπον Νεμησοῦ καὶ τὸν Κύπριον Φίλιππον Α'ποδοχάτορον (1461) ἐζήτησε τὴν ὑποστήριξιν τοῦ πάπα Πίου Β΄, πολλὰ κατ' ἀνάγκην τότε ὑποσχόμενος αὐτῷ· ἀλλ' ὁ πάπας οὐ μόνον δὲν ἀνεγνώρισε τοὺς πρεσβευτὰς τοῦ ἐχθίστου ἐκείνου πολεμίου τῆς χριστιανικῆς θρησκείας, ἀλλὰ καὶ διέταξε τούτους νὰ ἐγκαταλίπωσι τὴν Ρώμην. Ἐπὶ τέλους ὅμως συναινέσας εἰς ἰδιαιτέραν συνέντευξιν καὶ ἐννοήσας, ὡς λέγουσιν οἱ λατῖνοι χρονογράφοι, τὰ γραικικὰ τεχνάσματα (graecanicae artis non ignarus) ἀπέπεμψε τούτους κενούς. Ἰδοὺ δὲ πῶς αὐτοὶ οἱ λατῖνοι χρονογράφοι τῆς Κύπρου ἀφελῶς ἀφηγοῦνται τὴν κυρίαν ἀφορμὴν τοῦ πρὸς τὸν βασιλέα τῆς Κύπρου ἀκατονομάστου μίσους τῆς Ρώμης. «Ἐλέχθη ὑπό τινων κακοθελητῶν ὅτι ὁ βασιλεὺς ὡρκίσθη εἰς τὸν σουλτάνον, ἀπαρνηθεὶς μάλιστα καὶ τὸν σταυρόν· τοὺς δὲ μύθους τούτους οὐ μόνον ἐπίστευσεν ὁ πάπας Πίος Β΄, ἀλλὰ καὶ ἔγραψε πρὸς αὐτὸν τραχέως. Οὐδεὶς ὅμως πρέπει νὰ παραξενευθῇ εἰς τοιαύτην διαγωγὴν τοῦ πάπα· διότι αὐτὸς ὁ πάπας ἐφρόντιζε νὰ τῷ δώσῃ ὡς σύζυγον μίαν ἀνεψιὰν αὐτοῦ· ἀλλ' ὁ βασιλεὺς ἠρνήθη διά τινας κακὰς πληροφορίας περὶ αὐτῆς. Διὰ τοῦτο ὀργισθεὶς ὁ πάπας ἔγραψε περὶ τοῦ βασιλέως πᾶσαν κακολογίαν· ἂν ὅμως ἐλάμβανεν ὡς σύζυγον τὴν ἀνεψιὰν αὐτοῦ, θὰ ἦτο ὁ καλ-

λίτερος χριστιανὸς τοῦ κόσμου. Ἀρκεῖ νὰ γνωσθῇ ὅτι ἡ αὐτοῦ ἁγιότης ἔγραψε μετ' ἐμπαθείας » (1).

Ἐξασφαλισθεὶς δ' ἐν τῷ θρόνῳ ὁ Ἰάκωβος ἐπεδίωξε μετὰ ἐπιμονῆς συνοικέσιον τὸ ὁποῖον ἐματαίωσεν ἡ πρὸς αὐτὸν ἐμπάθεια τῆς Ρώμης. Ἐν τῇ πόλει ταύτῃ διέτριβε τότε ὑπὸ τὴν κηδεμονείαν τοῦ περιλαλήτου Τραπεζουντίου Βησσαρίωνος τοῦ καρδιναλίου ἡ Ζωὴ Παλαιολόγη θυγάτηρ τοῦ ὑστάτου δεσπότου τῆς Πελοποννήσου Θωμᾶ καὶ ἀνεψιὰ τοῦ τελευταίου αὐτοκράτορος Κωνσταντίνου τοῦ Παλαιολόγου, τῆς ὁποίας τὴν χεῖρα ἐπανειλημμένως ζητήσας ὁ Ἰάκωβος ἔλαβεν ἀείποτε περιφρονητικὴν ἄρνησιν.

Ἡ ἐνετικὴ δημοκρατία ἀπὸ πολλοῦ ἐποφθαλμιῶσα τὴν Κύπρον ἐξέλεξεν ὡς ἀθῶον ὄργανον τῶν σκοτίων αὐτῆς διαβουλευμάτων τὴν ὡραίαν Αἰκατερίναν Κορνάρου, ἣν υἱοθετήσασα ἐπρότεινεν εἰς τὸν Ἰάκωβον ὡς σύζυγον· ὁ δὲ βασιλεὺς μετὰ πολλὰς ὑπεκφυγάς, ἐβιάσθη νὰ συνομολογήσῃ τὸ προτεινόμενον συνοικέσιον (1468) ἐκ πολιτικῆς μᾶλλον ἀνάγκης, ὅπως ἔχῃ δηλονότι τὴν ἰσχυρὰν δημοκρατίαν σύμμαχον εἰς τὸν κατ' αὐτοῦ ἐπικείμενον συνασπισμὸν τῆς Γενούης καὶ τῆς Σαβαυδίας. Μόλις ὅμως ἐνόμισε παρελθόντα τὸν κίνδυνον τοῦτον, ἀνέβαλλεν ἀπὸ ἔτους εἰς ἔτος τὴν ἐπιτέλεσιν τοῦ γάμου, ἐπὶ τέλους δὲ ἀποφασίσας καὶ αὐτὴν τὴν διάλυσιν τοῦ ἀρραβῶνος, ἐπανέλαβεν εἰς Ρώμην τὰς περὶ τῆς ἑλληνίδος ἡγεμονίδος προτάσεις. Ἀλλ' αἱ συνεχεῖς τῆς Ἑνετίας ἀπειλαὶ καὶ πολεμικαὶ ἐπιδείξεις, αἱ θρυλλούμεναι κατὰ τῆς Κύπρου προετοιμασίαι τοῦ δουκὸς τοῦ Μεδιολάνου, αὐθεντεύοντος τότε καὶ τῆς Γενούης, ἡ πεισματικὴ ἄρνησις τῆς Ρώμης, καὶ ἐπὶ τέλους ὁ ἐπελθὼν γάμος τῆς Ζωῆς πρὸς τὸν δοῦκα Ἰωάννην Γ' τῆς Ρωσσίας, ἠνάγκασαν τὸν Ἰάκωβον νὰ νυμφευθῇ τὴν ἀπὸ τεσσάρων ἐτῶν μεμνηστευμένην Αἰκατερίναν Κορνάρου (1472).

(1) Florio Bustronio. (Mas Latrie, III, 111).

Δεινὴν ὅμως ἠπατήθη ἡ Δημοκρατία ἀπάτην ἐκλαβοῦσα μετὰ τὸν γάμον (1) τὴν Κύπρον ὡς τιμάριον αὐτῆς· διότι ὁ Γάκωβος οὐ μόνον ἀπέρριψε πᾶσαν πρότασιν περὶ συμπράξεως εἰς τοὺς πολέμους αὐτῆς, ἀλλὰ καὶ διετήρει φιλίαν καὶ συμμαχίαν πρὸς τοὺς ἐχθροὺς ταύτης, καὶ τὸ σπουδαιότερον ὅτι διὰ γλώσσης τραχείας ἀπεδίωκε τῆς νήσου τοὺς πρὸς στιγμὴν ἐλλιμενιζομένους ναυάρχους τῆς Δημοκρατίας, λέγων ὅτι ἐγίνωσκε καλῶς τὰ δικαιώματά του (sapeva ben quello haveva a far) (2). Καὶ μ' ὅλα ταῦτα ἡ πανοῦργος ἐξηκολούθει νὰ περιποιῆται ταπεινῶς τὸν ἀγαπητὸν τοῦτον υἱὸν (fiol della serenissima) ὡς ἐπισήμως ἀπεκάλει τὸν Ἰάκωβον, περικυκλώσασα τοῦτον διὰ πολλῶν καὶ πιστῶν αὐτῆς ὀργάνων. Τῇ 6 ἰουλίου 1473 ὁ βασιλεὺς τῆς Κύπρου πλήρης ζωῆς καὶ νεότητος (aetate integra et corpore robusto) ἀπεβίωσεν ἐκ κοιλιακοῦ νοσήματος, ὡς ἀφηγοῦνται ξηρῶς οἱ Κύπριοι χρονογράφοι, ἐκ δηλητηρίου δὲ ὡς διέδωκαν οἱ ἐχθροὶ τῆς Δημοκρατίας, ἀφεὶς τὸ βασίλειον ὑπὸ τὴν κηδεμονείαν τῆς ἐγκύου συζύγου αὐτοῦ, μεθ' ἧς περὶ τοὺς ὀκτὼ μόνους μῆνας συνέζησε. Μετ' ὀλίγον ἡ Αἰκατερίνα ἐγέννησεν υἱόν, ἀλλὰ καὶ τοῦτον μετ' ὀλίγους μῆνας ἀφήρπασεν ὁ καλὸς τῆς Δημοκρατίας θεός, ἥτις γινώσκουσα τὴν κακὴν ψυχὴν τῶν Κυπρίων (il mal' animo de Ciprioti) διέταξε τὴν ἐν τῇ νήσῳ συγκέντρωσιν τῶν στόλων αὐτῆς πρὸς ἐξασφάλισιν τῆς θυγατρὸς βασιλίσσης.

Οὐδέποτε οἱ Κύπριοι ἐξεδήλωσαν τὸ κατὰ τοῦ ξένου μῖσος τρανώτερον καὶ ἀγριώτερον, ἢ τότε· διότι ἀμέσως ἐξεγερ-

(1) Τοσοῦτον ἡ Δημοκρατία ἐφοβεῖτο περὶ τῆς ἀποποιήσεως τοῦ Γακώβου, ὥστε διέταξε ρητῶς τὸν συνοδεύσοντα τῇ Αἰκατερίνῃ πρεσβευτὴν Βραγαδῖνον νὰ ἐπιμείνῃ ὅπως τελεσθῇ ὑπὸ τοὺς ἰδίους αὐτοῦ ὀφθαλμοὺς ὁ γάμος.

(2) Ἔκθεσις τοῦ πρεσβευτοῦ Ἰωάσαφ Βαρβάρου κατ' ἀπρίλιον 1473 (Mas Latrie III, 336).

θέντες ἐδολοφόνησαν τόν τε θεῖον τῆς βασιλίσσης Ἀνδρέαν Κορνάρον, τὸν ἐξάδελφον αὐτῆς Μάρκον Βέμβον, καὶ πάντας σχεδὸν τοὺς ἄλλους περὶ αὐτὴν ἐνετοὺς συμβούλους. Τὸ δὲ περιεργότερον ὅτι καὶ αὐτὴ ἡ Αἰκατερίνα, μετ᾽ οὐ πολὺ λησμονήσασα τὴν κατὰ τοῦ ἰδίου αὐτῆς οἴκου αἱματηρὰν ταύτην διαδήλωσιν, ἤρξατο συνεργαζομένη πρὸς τοὺς Κυπρίους, δι᾽ ὧν συνεννοεῖτο πρὸς τοὺς ἀσπονδοτέρους ἐχθροὺς τῆς Δημοκρατίας, ἵν᾽ ἀποφύγῃ τὰς μητρικὰς ἐκείνας ἀγκάλας, αἵτινες ἐξ ὑπερβαλλούσης φιλοστοργίας μέχρι πνιγμοῦ περιέπτυσσον αὐτήν.

Ἀλλ᾽ ἡ πρακτικὴ δημοκρατία ἀμέσως ἐπεμβᾶσα ἐθανάτωσε τοὺς ἀπαρέσκοντας αὐτῇ Κυπρίους (1), μετῴκισεν εἰς τὰ φρούρια τοῦ Ἑνετικοῦ τήν τε μητέρα τοῦ Ἰακώβου καὶ τοὺς ἄλλους αὐτοῦ συγγενεῖς, ὡς καὶ τοὺς ἐπισημοτέρους τιμαριούχους, καὶ καταλαβοῦσα διὰ πιστῶν στρατευμάτων τὴν νῆσον, προέτεινεν εἰς τὴν ἀγαπητὴν θυγατέρα τὴν παραχώρησιν τοῦ βασιλείου ὑπὲρ τῆς υἱοθετησάσης αὐτὴν μητρός. Μάτην ἡ δυστυχὴς Αἰκατερίνα διεμαρτύρετο κατὰ τῆς τοιαύτης βίας, ὑποσχομένη ὅτι εὐχαρίστως ἤθελε πράξει τοῦτο μετὰ θάνατον. Ἡ δημοκρατία ὅμως κωφεύσασα καὶ εἰς τὰ δάκρυα καὶ τὰς παρακλήσεις τῆς θυγατρός, ἀπέστειλεν εἰς Κύπρον τήν τε μητέρα καὶ τὸν ἀδελφὸν τῆς βασιλίσσης, ἵνα προτρέψωσιν αὐτὴν εἰς ἀβίαστον ἐκπλήρωσιν τῶν εὐχῶν τῆς πατρίδος, διατάξασα ἅμα καὶ τὸν ἐν τῇ νήσῳ σταθμεύοντα στόλαρχον, ὅπως ἐν περιπτώσει ἐπιμονῆς, ἁρπάσῃ διὰ τῆς βίας καὶ σύρῃ εἰς Ἑνετίαν τὴν ἀντάρτιδα θυγατέρα (rebellem nostram).

Διὰ τῆς ἐνετικῆς κατοχῆς ἡ Κύπρος μεταβληθεῖσα εἰς

(1) Οὐδέποτε τὸ ἔγκλημα ἐπισημότερον διετρανώθη ἢ ἐν τοῖς περὶ Κύπρου ἀπορρήτοις ἐγγράφοις τῆς Δημοκρατίας, ἐξ ὧν τὰ πλεῖστα ἐδημοσιεύθησαν (Mas Latrie, III, σελ. 362-433).

ὑποτελῆ ἐπαρχίαν, ἀπώλεσεν ἀνεπιστρεπτεὶ τὴν βασιλικὴν αὐτῆς ἀνεξαρτησίαν, οὐχὶ δὲ καὶ τὸ ὄνομα· διότι ἡ περὶ τὰ Ἀδριατικὰ τέλματα ἑδρεύουσα ἀπολυτόφρων ἐκείνη ὀλιγαρχία, ἡ κατ' εὐφημισμὸν λεγομένη Δημοκρατία, εἰρωνικῶς πως ὠνόμαζε βασίλεια τὰς ἐν Ἑλλάδι μεγάλας αὐτῆς κτήσεις, δηλαδὴ τὴν Κρήτην, τὴν Κύπρον καὶ τὴν ὕστερον κατακτηθεῖσαν Πελοπόννησον. Οὕτω δὲ ἀποτόμως διεκόπη ὁ ἀπὸ πεντηκονταετηρίδος γιγαντιαίοις βήμασι προχωρῶν ἐξελληνισμὸς τοῦ ἀλλογενοῦς στοιχείου, τὸν ὁποῖον τοσοῦτον ὑπέθαλψεν ὁ ὕστατος αὐτῆς γαλλοπελοποννήσιος βασιλεύς. Αὐτὸς οὗτος ὁ Ἰάκωβος ἵνα ὑβρίσῃ παρὰ τῷ σουλτάνῳ τῆς Αἰγύπτου τὸν σύζυγον τῆς ἀδελφῆς αὐτοῦ Καρλόττας Λουδοβῖκον τὸν ἐκ Σαβαυδίας, ἀποκαλεῖ τοῦτον Γάλλον (hominem Gallicum)· (1) τὰ ἐπὶ τῆς βασιλείας αὐτοῦ ἐκδεδομένα διατάγματα συντάσσονται ἀναμὶξ εἰς ἑλληνικὴν καὶ γαλλικὴν διάλεκτον· ὁ δ' ἐξελληνισμένος γραμματεὺς καὶ χρονογράφος αὐτοῦ Βουστρώνιος ὀνομάζει Κυπριώτας τοὺς γάλλους καὶ ἕλληνας, περιφρονητικῶς δὲ Φράγκους τοὺς ξένους Ἐνετοὺς καὶ Ἱσπανούς. Ἡ ἐπιμονὴ τοῦ Ἰακώβου πρὸς ἐκζήτησιν τῆς χειρὸς τῆς Ζωῆς Παλαιολόγης, κληρονόμου τοῦ βυζαντινοῦ θρόνου, εἶναι γεγονὸς ἀξιοπαρατήρητον· κύριος δὲ οἶδεν ὁποίας τῆς ἑλληνικῆς ἐθνικότητος ἐλπίδας κατέστρεψεν ἡ πρὸς ἐκπλήρωσιν τοῦ μεγάλου καὶ διαρκοῦς αὐτοῦ ὀνείρου ἀντιταχθεῖσα ἄρνησις τῆς Ῥώμης! Ναὶ μὲν ἡ τότε τῶν Τούρκων ὁρμὴ ἦν φοβερά, ἀλλὰ καὶ ὁ Ἰάκωβος, ὅστις νέος μετὰ θαυμαστῆς ἑτοιμότητος διέφυγε σπουδαίους κινδύνους, καὶ διὰ μόνης τῆς ἀνδρείας καὶ εὐφυΐας αὐτοῦ κατέκτησε τὴν νῆσον καὶ ἀπεδίωξε τοὺς ἰσχυροὺς Γενουηνσίους, ἀνδρωθεὶς ἠδύνατο νὰ διοργανίσῃ τὸ πλούσιον ἐκεῖνο βασίλειον

(1) Βλέπε τὴν πρὸς τὸν σουλτάνον δημηγορίαν αὐτοῦ ἐν Gobellini, comment. Pii II.

καὶ προφυλάξῃ αὐτὸ ἀπὸ πάσης ἐπιθέσεως τῶν βαρβάρων, τῶν ὁποίων καὶ τοὺς δόλους καὶ τὰ φιλοχρηματικὰ ἐλατήρια κάλλιστα ἐγίνωσκε.

Οὕτω βιαίως ἐγκαινιάσασα ἡ Ἑνετικὴ δημοκρατία τὴν ἐπὶ τοῦ ἁρπαγέντος βασιλείου τῆς Κύπρου ὑπερογδοηκονταέτιν δεσποτείαν αὐτῆς (1489-1570) ἐδείχθη τὴν βαρβαρότητα ἐφάμιλλος πρὸς τοὺς διαδεχθέντας αὐτὴν Ὀθωμανούς, τὸν ζυγὸν τῶν ὁποίων πρὸ πολλοῦ ηὔχοντο ν' ἀνταλλάξωσιν οἱ Κύπριοι πρὸς τὴν ἀκατονόμαστον τυραννίαν τῶν λεγομένων χριστιανῶν Ἑνετῶν (1). Οἱ Τοῦρκοι τοὐλάχιστον ἐπέτρεψαν αὐτοῖς νὰ ἐκπαιδεύωσι τὰ τέκνα αὐτῶν εἰς ἑλληνικὰ ἐκπαιδευτήρια, τὰ ὁποῖα ἡ Δημοκρατία ἅμα καταλαβοῦσα τὴν νῆσον ἐθεώρησε φρόνιμον νὰ κλείσῃ (2).

Ἐνταῦθα καταπαύω τὴν διήγησιν, διότι ἐξ ἀρχῆς δὲν προεθέμην νὰ εἰσέλθω εἰς τὸν λαβύρινθον τῆς ἐν Κύπρῳ φραγκοκρατίας, ἀφοῦ μάλιστα περὶ ταύτης λαλοῦσι λεπτομερῶς οἱ νῦν ἐκδιδόμενοι χρονογράφοι αὐτῆς, καὶ πολλαὶ καὶ πολύτομοι μονογραφίαι ἐδημοσιεύθησαν, μεταξὺ τῶν ὁποίων τὴν πρώτην κατέχει θέσιν τὸ νεώτατον σύγγραμμα τοῦ κυρίου de Mas Latrie.

Ὁ σοφὸς οὗτος γάλλος μετὰ φιλοπονίας ἀξίας παντὸς ἐπαίνου ἀπὸ πολλοῦ ἀποκλειστικῶς ἀφιερωθεὶς περὶ τὴν συγγραφὴν τῆς ἱστορίας τῆς νήσου ὑπὸ τὸν οἶκον τῶν Λουζινιανῶν, ἐδημοσίευσεν ἄχρι τοῦδε τρεῖς ὀγκώδεις τόμους, ἐξ ὧν ὁ μὲν πρῶτος περιλαμβάνει τὴν ἱστορίαν τῆς Κύπρου ἀπὸ τῶν ρωμαϊκῶν χρόνων μέχρι τῆς πτώσεως τῆς Πτολεμαΐδος (1291), οἱ δ' ἕτεροι δύο πολλὰ καὶ πολύτιμα ἀνέκδοτα ἔγγραφα πε-

(1) Ὁ περιηγητὴς Νικόλαος Huen ἀναφέρει ὅτι πολλοὶ Κύπριοι προτιμῶντες τὸν τουρκικὸν ζυγὸν ἀπὸ τῆς ἑνετικῆς πιέσεως μετηνάστευον εἰς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν (Mas Latrie, III, 824).

(2) Mas Latrie, III, σελ. 823.

ρισυναχθέντα ὑπὸ τοῦ ἀκαμάτου συγγραφέως ἐκ διαφόρων βιβλιοθηκῶν τῆς Γαλλίας καὶ Ἰταλίας. Ἀλλ' ἐν ᾧ ἐπανειλημμένως ἀπονέμομεν τῷ σοφῷ κυρίῳ de Mas Latrie τὸν προσήκοντα ἔπαινον, ὡς Ἕλληνες δὲν δυνάμεθα ἢ ν' ἀπευθύνωμεν πρὸς τὸν σεβάσμιον φίλον καὶ εὔλογά τινα παράπονα.

Καὶ μὲν δυσχερὴς ἡ θέσις τοῦ ἱστορικοῦ, λαλοῦντος περὶ ὁμοεθνῶν καὶ ὁμοθρήσκων· ἀλλ' ἀφ' ἑτέρου ἱερώτερα καθήκοντα ἀναγκάζουσιν αὐτὸν ὅπως μὴ παραδοθῇ ἀποκλειστικῶς εἰς ἐπιμέμπτους συμπαθείας. Βεβαίως προκειμένου περὶ ἱστορικοῦ γεγονότος ἀμαυροῦντος τὴν λαμπηδόνα καὶ τοῦ εὐγενεστέρου ἔθνους, ὁ ὁμοεθνὴς ἱστορικὸς οὐδὲν ἔχει δικαίωμα νὰ διαστρέψῃ αὐτό, πολλῷ δὲ ὀλιγώτερον νὰ παρέλθῃ τοῦτο ὅλως διόλου ἀμνημόνευτον· μόνον δ' ἐπιτρέπεταί πως νὰ διηγηθῇ τὸ συμβὰν διὰ ξηρῶν λόγων ἢ καὶ ἐπιεικῶς μετριάσῃ τὴν τραχύτητα αὐτοῦ. Ἐπίσης δὲ λαλῶν περὶ ἀλλοθρήσκων ἐθνῶν ἀπαρεγκλίτως ἐμμενόντων εἰς τὰ πάτρια δόγματα, τὰ ὁποῖα χιλιετηρίδες ὅλαι καθιέρωσαν, δὲν ἔχει δικαίωμα ὁ ἱστορικὸς νὰ παρεκβαίνῃ ἐπίτηδες τῆς διηγήσεως καὶ νὰ ὑβρίζῃ μετὰ τοσαύτης ἐμπαθείας καὶ ἐπιπολαιότητος θρησκεύματα, τῶν ὁποίων μάλιστα ἀγνοεῖ καὶ τὴν ἱστορίαν καὶ τὸν διοργανισμόν. Πρὸς δὲ τούτοις ὁ ἱστορικὸς δὲν πρέπει νὰ ἐπιδιώκῃ τὴν πολιτικὴν ἢ ἐκκλησιαστικὴν προσηλύτισιν τῶν χωρῶν, τῶν ὁποίων τὰς παλαιὰς τύχας ἀφηγεῖται, διότι τότε μετασχηματίζεται εἰς ἁπλοῦν μισιονάριον.

Καὶ ἐν πρώτοις αὐτὸς ὁ κύριος de Mas Latrie ὑποδεικνύει τὸν πολιτικὸν σκοπὸν τῆς συγγραφῆς αὐτοῦ, προωρισμένης ἵνα καταδείξῃ τὰ ἐπὶ τῆς Κύπρου δικαιώματα τοῦ λατινισμοῦ, τὰ ὁποῖα βεβαίως θέλουσι ληφθῇ ὑπ' ὄψιν ἐν τῇ μελλούσῃ ἀπελευθερώσει αὐτῆς (1). Ἀλλαχοῦ λαμ-

(1) « Les esperances et les droits de la civilisation latine survécurent quelque temps encore à cette catastrophe, et

βάνων ὕφος μισιοναρίου προτρέπει τὴν Γαλλίαν νὰ ὑποστηρίξῃ τοὺς ἐν Κύπρῳ εὐαρίθμους Ἰακωβίτας, ὡς δυναμένους ν' ἀντιπροσωπεύσωσιν ἐν τῇ νήσῳ τὴν λατινικὴν παράδοσιν ἕνεκα τοῦ πρὸς τοὺς ἕλληνας μίσους αὐτῶν (1). Ἐπὶ τέλους δὲ προβάλλει εἰς τοὺς Ἀνατολίτας τὴν ἕνωσιν τῶν ἐκκλησιῶν, μετὰ τὴν ἐκπλήρωσιν τῆς ὁποίας δύνανται νὰ προσδοκῶσιν ἀπὸ τῆς Δύσεως συνδρομὴν πρὸς ἀπόσεισιν τοῦ ὀθωμανικοῦ ζυγοῦ.

Μετὰ δηκτικῆς δ' ἐμπαθείας ἀείποτε μυκτηρίζων τοὺς σχισματικοὺς Ἕλληνας διὰ τὴν πρὸς τοὺς κατακτητὰς λατίνους ἀναπτυχθεῖσαν εὔλογον ἀντίδρασιν, διὰ συνεχῶν καὶ ἀκαταλλήλων παρεκβάσεων λάβρος ἐπιτίθεται κατὰ τῆς νῦν ὀρθοδόξου

j'ai dû rappeler les efforts que firent pendant plus de cent ans pour les sauver les princes qui en étaient les heritiers veritables. Cette question, eteinte depuis longtemps, peut renaître de nos jours, au milieu des hasards providentiels d'une transformation à laquelle l'Orient musulman semble être arrivé. En restaut dans le domaine historique, plus on examinera les faits et les monuments, plus les droits dela maison de Savoie contre les pretentions de Naples, les plus serieuses de toutes, et la possession de Venise, longtemps la plus redoudable, paraitront certains et bien fondés». tom. III, pref. IV. Ἀλλ' ὁ κύριος Mas Latrie ὁ καλῶς τὴν Κύπρον γινώσκων, διατὶ δὲν λαμβάνει ὑπ' ὄψιν καὶ τὰ δικαιώματα τῶν κατοικούντων ἐν αὐτῇ; καὶ ἂν οὗτοι συναινοῦσι νὰ πωλῶνται ὡς κτήνη ἀγελαῖα, ἀντὶ χιλιάδων τινῶν βυζαντίων εἰς τὸν μὲν ἢ εἰς τὸν δὲ τυχοδιώκτην ὑπὸ τοῦ προστυχόντος ἅρπαγος;

(1) De nos jours, quelques Jacobites, par suite de leur animosité contre les Grecs, se rapprochent de Rome en conservant leur rite particulier, et tendent à fonder une eglise de Syriens catholiques, que l'Europe occidentale et particulièrement la France a grand intérêt à favoriser». Histoire, I, σελ. 113. Ταὐτὰ δὲ λέγει ἀλλαχοῦ καὶ περὶ τῶν Ἀρμενίων.

ἐκκλησίας καὶ κατὰ τὸ σύνηθες ἐκπλύνει ταύτην δι' ὕβρεων (1). Ἀλλ' ἐν τῷ ἀκατασχέτῳ αὐτοῦ πρὸς τὴν Ρώμην ζήλῳ ὁ κύριος Mas Latrie οὔτε τῶν ἐν Κύπρῳ ἡγεμονευσάντων ὁμοεθνῶν αὐτοῦ φείδεται, ὡς μὴ παρασχόντων εἰς τοὺς πάπας πρόθυμον συνδρομὴν πρὸς ἐκλατίνισιν τῆς ἑλληνίδος νήσου (2).

Καὶ μ' ὅλα ταῦτα ὁ σοφὸς Mas Latrie ταπεινῶς ἐξαιται παρὰ τῆς ρωμαϊκῆς ἐκκλησίας συγχώρησιν, ἄν που ὁ κάλαμος αὐτοῦ δὲν ὑπερησπίσθη προσηκόντως τὰς ἀρχὰς τῆς λατινικῆς παραδόσεως, προθύμως ἀποκηρύσσων καὶ καταδικάζων τὰ ἀπαρέσκοντα (3).

Τὸ δὲ χείριστον ὅτι ὁ πολυμαθὴς ἱστορικὸς ἐπίτηδες καὶ αὐτὴν τὴν ἱστορίαν ἀκρωτηριάζει καὶ παραμορφοῖ, παρερχόμε-

(1) Elle est sortie (ἡ ἑλληνικὴ ἐκκλησία) del' unité et del'orthodoxie romaine; elle a été entrainée avec tout l' Orient dans le grand schisme, malheur du peuple Grec . . . » I, σελ. 81 καὶ 82. « il poursuit sourtout le vice honteux de l'avarice simoniaque qui, dans les eglises d' Orieut, rabaisse encore aujourdhui la collation des sacrements les plus saints à un métier de mercenaire ». σελ. 371.

(2) « Nous y voyons la trace des luttes qu' elle (ἡ λατινικὴ ἐκκλησία) eut a soutenir d' une part contre les Grecs, dont elle plia l' orgueil à l' obeissauce, sans jamais ramener les coeurs à l' union; del' autre, contre l'autorité civile, (τοὺς ἐν Κύπρῳ λατίνους) qui meconnut souvent ses obligations vis-à-vis del'Eglise, et couvrit plus d'une fois de sa protection les populations indigénes, au détriment de la foi et des intérêts catholiques ». I, pr. V, καὶ σποράδην ἐν τῷ συγγράμματι.

(3) Si dans les questions d' un autre ordre (τὰς ἐκκλησιαστικὰς). que j' ai dû incidemment aborder, quelque involontaire erreur m' est echappée, j' en offre le desaveu et la condannation entière à l' Eglise de Rome, comme une humble et vive adhésion aux principes que d'autres ont eu le bonheur de defendre. I, XVI.

νος πάντη ἀμνημόνευτα τὰ μὴ ἀρέσκοντα αὐτῷ γεγονότα, ἢ κατὰ τὸ δοκοῦν παρεννοῶν αὐτά, ἀφοῦ μάλιστα μετά τινος στόμφου διεκήρυξεν ὅτι θέλει ἐκθέσει γυμνὴν τὴν ἀλήθειαν (la verité, la verité seule!) Οὕτω δὴ παρέρχεται ἐν σιγῇ τὰ ἐν Κύπρῳ κατορθώματα τοῦ παπικοῦ λεγάτου Πελαγίου, ὡς ἀδυνατῶν ν' ἀναιρέσῃ γεγονότα πανθομολογούμενα ὑπὸ συγχρόνων ἑλλήνων καὶ λατίνων, καὶ τοσοῦτον ἀντιστρατευόμενα πρὸς τὰς ὑπὲρ τῆς λατινικῆς παραδόσεως ἀρχὰς τοῦ κυρίου Mas Latrie. Η' αὐτὴ δὲ τάσις (1) πρὸς παρασιώπησιν τῶν μὴ συμφερόντων αὐτῷ γεγονότων ἀναφαίνεται καὶ ἐν τοῖς δημοσιευομένοις ἀποσπάσμασιν ἐκ τοῦ βίου τοῦ παπικοῦ λεγάτου Πέτρου τοῦ Θωμᾶ· διότι ὁ κύριος Mas Latrie προτιμῶν τὴν ὑπὸ τοῦ 'Αρραγωνίου Καρμεσῶν συντεταγμένην συντομωτάτην βιογραφίαν, ἐν ᾗ σχεδὸν παρασιωπᾶται τὸ ἐν Κύπρῳ τόλμημα κατὰ τῆς ἑλληνικῆς ἐκκλησίας, ὑποσημειοῖ ὅτι δῆθεν μόνος ὁ Κύπριος χρονογράφος ποιεῖται λόγον περὶ τῶν προσπαθειῶν αὐτοῦ ὅπως ἀναγκάσῃ τοὺς ἕλληνας ἱερεῖς ν' ἀκολουθῶσι τῇ λατινικῇ λειτουργίᾳ (2)· ἀλλ' οὔτε περὶ παραδοχῆς τῆς λατινικῆς λειτουργίας λαλεῖ ὁ Μαχαιρᾶς, ἢ ὁ γνωστὸς τῷ κυρίῳ Mas Latrie μεταφραστὴς αὐτοῦ Στραμβάλης, οὔτε μόνος οὗτος ἀφηγεῖται τὸ ἐπικίνδυνον ἐκεῖνο πραξικόπημα τοῦ λεγάτου. 'Εκτὸς τοῦ Μαχαιρᾶ, καὶ αὐτοὶ οἱ λατῖνοι χρονογράφοι τῆς νήσου, 'Αμάδης, Φλώριος Βουστρώνιος καὶ Λορεδάνος, οἱ τοσοῦτον γνωστοὶ τῷ κυρίῳ Mas Latrie, διὰ μακρῶν ἀφηγοῦνται καὶ πρεπόντως καταδικάζουσι τὸ βίαιον ἐκεῖνο τόλμημα, σκοποῦν

(1) Λέγω τάσιν, διότι ὁ κύριος Mas Latrie δὲν ἐδημοσίευσεν ἔτι τὴν ἱστορίαν καὶ τῶν χρόνων τούτων, ἀλλὰ μόνον τὰ ἔγγραφα.

(2) Le chroniqueur chypriote parle des efforts tentés par le légat pour obliger les prélats grecs *à suivre la liturgie latine*, et de la resistance qu' il trouva dans l' autorité civile, toujours disposée à protéger le clergé indigéne». II, σελ. 282.

οὐχὶ ἁπλῶς τὴν παραδοχὴν τῆς λατινικῆς λειτουργίας, ἀλλ' αὐτὴν τὴν ἀπάρνησιν τοῦ πατρίου δόγματος. Τὸ δὲ γεγονὸς τοῦτο μαρτυρεῖται καὶ ὑπὸ τῶν ἄλλων βιογράφων τοῦ Θωμᾶ, καὶ ἰδίως τοῦ Βάδδιγγ, ὅστις μετ' ἐνθουσιασμοῦ διηγούμενος καὶ τὸ ἔνδοξον τοῦτο κατόρθωμα τοῦ μακαρίου ἀνδρός, παρὰ τὴν διαβεβαίωσιν τοῦ κυρίου Mas Latrie, παρουσιάζει καὶ αὐτὴν τὴν ἐν Κύπρῳ βασιλείαν συμπράττουσαν τῷ λεγάτῳ πρὸς εὐόδωσιν τοσοῦτον σωτηρίου ἔργου.

Πρὸς δὲ τούτοις ὁ κύριος Mas Latrie διϊσχυρίζεται ὅτι, ἐν ᾧ λαὸς τῆς Κύπρου ἐξ ἀμαθείας τοσοῦτον ἠναντιώθη εἰς τὴν θρησκευτικὴν ἀφομοίωσιν, ἀπ' ἐναντίας οἱ ἐν τῇ νήσῳ πεπαιδευμένοι ἕλληνες ἐδείχθησαν μᾶλλον πρόθυμοι εἰς τοιαύτην συμφιλίωσιν πρὸς τοὺς κρατοῦντας, οἵτινες ἐπεδαψίλευσαν αὐτοῖς πᾶν ἀγαθόν, ἐκτὸς μόνου τοῦ πολιτικοῦ δικαιώματος, προβάλλων μάλιστα εἰς ἀπόδειξιν τοῦ ἰσχυρισμοῦ αὐτοῦ Γεώργιον ἢ Γρηγόριον τὸν Κύπριον καὶ Γεώργιον τὸν Λαπίθην (1). Δυστυχῶς ὅμως αὐτὸς ὁ Γρηγόριος ὁ Κύπριος ἀναιρεῖ τὴν ἀσύστατον διαβεβαίωσιν τοῦ κυρίου Mas Latrie, ὁμολογῶν ἐν τῇ ὑπ' αὐτοῦ τούτου ἢ ὑπό τινος τῶν μαθητῶν αὐτοῦ συντεταγμένῃ βιογραφίᾳ τὰ ἐναντία. «Πατρὶς μὲν οὖν τῷ συντεταχότι τὴν βίβλον, λέγει ἡ βιογραφία, Κύπρος ἡ νῆσος· πατέρες δὲ καὶ πατέρων πατέρες, καὶ ὅλως ἡ ἄνω τοῦ γένους σειρά, οἱ πλούτου τε τὰ πρῶτα καὶ τῆς πατρίδος ἔχοντες, ἕως ὅπου βαρβάροις ἔλαχεν Ἰταλοῖς τὸ ἐκεῖσε δουλεύειν ἑλληνικόν· ἐπεὶ δὲ ἐδούλευσαν, καὶ τῆς κοινῆς συμφορᾶς καὶ αὐτοί γε μετέσχον, μέτρια καὶ ἔχοντες καὶ τιμώμενοι, καὶ ὅσα μήτ' εἰς πένητας αὐτούς, καὶ τοὺς πολλοὺς καὶ ἀδόξους ἐνέγραφε, μήτ' εἰς ἁδροὺς καὶ βαθυπλούτους συνέταττε» (2).

(1) I, XV.

(2) Rubeis, vita Gregorii Cyprii, Venetiis 1753.

Ἐκ τῆς βιογραφίας ταύτης μανθάνομεν καὶ ὅτι ἓν μόνον ὑπῆρχεν ἐν τῇ νήσῳ ἑλληνικὸν σχολεῖον, ἐν τῇ πρωτευούσῃ Λευκωσίᾳ, ἀλλὰ καὶ ἐν τούτῳ παρεδίδοντο τὰ μαθήματα εἰς λατινικὴν διάλεκτον· ὁ δὲ Γρηγόριος μὴ δυνάμενος νὰ ἐννοήσῃ τὴν ἀλλόθρουν, ὡς λέγει, καὶ νόθον τῶν διδασκάλων φωνήν, ἐπανέστρεψεν εἰς τὴν γενέθλιον κώμην· ἔρωτι δὲ ἑλληνικῆς παιδείας φλεγόμενος καὶ στερούμενος τῶν μέσων πρὸς ἐκπλήρωσιν τοῦ δικαιοῦς αὐτοῦ πόθου, κρύφα τῶν γονέων ἐγκατέλιπεν ἀνεπιστρεπτεὶ τὴν Κύπρον καὶ ἀπὸ πόλεως εἰς πόλιν περιπλανώμενος ἐν πενίᾳ καὶ στερήσει, κατήντησεν ἐπὶ τέλους εἰς Βυζάντιον, τότε ἀπὸ τῶν λατίνων ἀνακτηθέν, καὶ ἐνταῦθα ἐξεπαιδεύθη ὑπὸ τὸν σοφὸν Γεώργιον τὸν Ἀκροπολίτην.

Λαλῶν περὶ τῶν ἱστορικῶν πηγῶν τῆς ἐν Κύπρῳ λατινοκρατίας ὁ κύριος Mas Latrie, ἀποφαίνεται ἀποφθεγματικῶς ὅτι τὰ περὶ ταύτης ἑλληνικὰ μνημεῖα συνίστανται μόνον « εἰς τὰς ὑπὸ Κοτελερίου δεδημοσιευμένας ἐπιστολὰς τοῦ πατριάρχου τῆς Κωνσταντινουπόλεως καί τινος Κυπρίου παπᾶ ταραχθέντος ὅτι αἱ ὡραῖαι ἐπισκοπαὶ τῆς Πάφου καὶ τῆς Σολείας κατελήφθησαν ὑπὸ τῶν λατίνων », εἰς τὸ χρονικὸν Γεωργίου τοῦ Βουστρωνίου καὶ ἔγγραφά τινα τῶν τελευταίων βασιλέων (1).

Περιττὸν θεωροῦντες νὰ καταδείξωμεν τὸ ἀνυπόστατον καὶ τοῦ ἰσχυρισμοῦ τούτου, ἁπλῶς λέγομεν ὅτι ὁ ἀκάματος μεσαιωνολόγος ὁ τοσοῦτον ἐπανειλημμένως ἐξερευνήσας τὰς βιβλιοθήκας τῆς Ἑνετίας καὶ τοῦ Λονδίνου ὤφειλε νὰ γινώσκῃ καὶ τὰ ἄλλα νῦν δημοσιευόμενα ἔγγραφα καὶ ἰδίᾳ τὸν ἀρχαιότερον τῶν περισωθέντων χρονογράφων τῆς νήσου, Λεόντιον τὸν Μαχαιρᾶν, οὗτινος ὁ ὑπ' αὐτοῦ συνεχῶς μνημονευόμενος Στραμβάλης εἶναι ἁπλῆ μετάφρασις, οἱ δὲ ἄλλοι χρονογράφοι κατὰ

(1) II, σελ. XXXIV.

λέξιν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἀντιγραφή. Ἀλλ' ἴσως τὰ ἑλληνικὰ ταῦτα μνημεῖα διέφυγον τὰς ἐρεύνας τοῦ κυρίου Mas Latrie· ἀλλὰ καὶ ἡ ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τῶν Παρισίων ἀποτεθησαυρισμένη συλλογὴ τῶν περὶ Κύπρου νόμων καὶ ἐγγράφων, ἡ πρὸ διακοσίων περίπου ἐτῶν περιγραφεῖσα ὑπὸ Δουκαγγίου ἐν τῷ γνωστῷ Ἑλληνικῷ Γλωσσαρίῳ, διέφυγε καὶ αὕτη τὴν ὀξυδέρκειαν τοῦ ἀκαμάτου ἱστορικοῦ; Ἐνῷ δὲ ἀλλαχοῦ συνεχῶς ὀνοματίζει καὶ δι' ἀρχιεπισκοπικοῦ μάλιστα θρόνου τιμᾷ τὸν Κύπριον Νεόφυτον τὸν Ἔγκλειστον, διατί ἤδη μετὰ περιφρονήσεως ὁ κύριος Mas Latrie ἀποκαλεῖ τοῦτον ἀκατονόμαστον παπᾶν, καὶ μάλιστα παραπονούμενον περὶ τῆς ἁρπαγῆς τῶν ἐπισκοπῶν Σολείας καὶ Πάφου, ἀφοῦ ὁ δυστυχὴς οὔτε κατ' ὄνομα μνημονεύει ταύτας, οὔτε ἠδύνατο, νὰ προΐδῃ τὴν μέλλουσαν ἁρπαγήν; Τέλος πάντων, ἀφοῦ ὁ κύριος Mas Latrie εἰλικρινῶς ὁμολογεῖ ὅτι ἀγνοεῖ τὴν ἑλληνικὴν διάλεκτον (1), διατί ν' ἀποφαίνηται μετὰ τοσαύτης αὐθεντείας περὶ μνημείων τὰ ὁποῖα δὲν ἐννοεῖ;

Οὕτω προκατειλημμένος ὁ κύριος Mas Latrie ὑπὸ τῆς λεγομένης λατινικῆς παραδόσεως ἐν τῇ Ἀνατολῇ, παρεκτρέπεται καὶ εἰς ἐκφράσεις ἥκιστα ἁρμοζούσας εἰς τὸν σεβάσμιον συγγραφέα, καὶ τὸ χεῖρον ὅτι ἀδυνατῶν νὰ συμβιβάσῃ τ' ἀσυμβίβαστα συνεχῶς περιπλέκεται καὶ ἀντιφάσκει πολλάκις πρὸς ἑαυτόν, ἀναιρῶν τὰ πρότερα διὰ τῶν ὑστέρων. Οὕτω δηλονότι ἐν τῇ αὐτῇ δεκάτῃ σελίδι τῶν προλεγομένων τοῦ πρώτου τόμου, ἐν ᾧ δυσφορεῖ ὅτι οἱ λατῖνοι οὐδεμίαν παράδοσιν ἐγκατέλιπον ἐν Κύπρῳ, μετ' ὀλίγον προσθέτει ὅτι « οἱ Κύπριοι ἐγκαρδίως ὀνειρεύονται τὴν ἐπάνοδον (τῶν λατίνων), ἵν' ἀπαλλαγῶσι τοῦ βλακώδους ζυγοῦ τῶν Τούρκων! ».

Καὶ πάλιν ἐπαναλαμβάνω ὅτι ταῦτα γράφων δὲν προτίθεμαι ν' ἀρνηθῶ τὴν ὁμολογουμένην ἀξίαν τοῦ περὶ Κύπρου

(1) III. σελ. XII.

σπουδαίου συγγράμματος τοῦ κυρίου Mas Latrie, ὅστις δι' ἀτρύτων κόπων ἤγειρε τὸ περιφανὲς τοῦτο μνημεῖον τῆς ἐν Ἀνατολῇ φραγκοκρατίας, δυνάμενον ν' ἀντιπαραβληθῇ πρὸς τὰ ὁμοιοειδῆ φιλοπονήματα τοῦ μακαρίτου Buchon, οὐχὶ ὅμως καὶ πρὸς τὰ τοῦ περιφανοῦς καθηγητοῦ Κ. Χόπφ, τὰ ὁποῖα διακρίνει σπανία εὐθυκρισία καὶ εὐσυνειδησία παντὸς ἐπαίνου ἀνωτέρα.

Ἐπὶ τέλους δὲ πρέπει νὰ γνωρίζῃ ὁ πρόμαχος τῆς λατινικῆς παραδόσεως ἐν τῇ ἀνατολῇ κύριος Mas Latrie, ὅτι οἱ ἕλληνες καλῶς διακρίνομεν τὴν γαλλικὴν ἀπὸ τῆς λατινικῆς παραδόσεως. Ἡ πρώτη ἔχουσα ἱερὰ καὶ ἀπαράγραπτα ἐπὶ τῆς εὐγνωμοσύνης ἡμῶν δικαιώματα, καθιερώθη διὰ τῶν ὑπὲρ τοῦ ἡμετέρου ἀγῶνος εὐεργεσιῶν καὶ θυσιῶν τοῦ μεγαθύμου ἔθνους τῶν Γάλλων, τοῦ ὁποίου τὰ μὲν αἵματα καθηγίασαν, ἡ δὲ σπάθη συνεπλήρωσε τὴν ἐλευθερίαν τοῦ ἑλληνικοῦ βασιλείου. Ἀπ' ἐναντίας δὲ τὴν λατινικὴν παράδοσιν ἐννοοῦσιν οὕτως οἱ Ἕλληνες. «Ἡ λατινικὴ παράδοσις, πλὴν τῆς ὑλικῆς κατακτήσεως, ὑπαινίττεται καί τι χεῖρον, ὑπαινίττεται δηλαδὴ τὴν πολιτικὴν καὶ ἐκκλησιαστικὴν ἐκείνην συγκέντρωσιν καὶ φιλαρχίαν, ἥτις ἐπὶ πολλοὺς αἰῶνας κατεσπάραξε τοὺς Ἀνατολίτας. Ἕκαστος ἐννοεῖ ὅτι ἡ πολιτικὴ καὶ θρησκευτικὴ αὕτη συγκέντρωσις, ἧς ἕρμαιον ὑπῆρξεν ἡ Ἀνατολή, εἶναι αὐτὸς ὁ παπισμὸς κατὰ τὰ διάφορα στάδια τῆς ἱστορικῆς ἀναπτύξεώς του. Λέγοντες δὲ παπισμὸν ἐννοοῦμεν τὸν καθολικισμὸν οὐχὶ ἐν τῇ καθαρᾷ θρησκευτικῇ αὐτοῦ ἐκδηλώσει, ἀλλ' ἐν ταῖς πολιτικαῖς καὶ ἐκκλησιαστικαῖς αὐτοῦ παρεκτοπαῖς, τῶν ὁποίων τὴν φοβερὰν ἐπενέργειαν καὶ αὐτὴ ἡ Δύσις ᾐσθάνθη ἄλλοτε οὐχ ἧττον τῆς Ἀνατολῆς. Ἡ λατινικὴ παράδοσις ὑπονοεῖ τὴν πολιτικὴν καὶ ἐκκλησιαστικὴν παμβασιλείαν τοῦ Λατινισμοῦ ἐν τῇ Ἀνατολῇ» (1).

(1) Η λατινικὴ παράδοσις ἐν τῇ Ἀνατολῇ (Κλειώ, ἀριθ. 428). Συνιστῶμεν εἰς τοὺς θιασώτας τῆς λατινικῆς παραδόσεως τὴν ἀνάγνωσιν

Εἴθε, λέγομεν καὶ ἡμεῖς συνευχόμενοι τῷ κυρίῳ Mas Latrie, τὰ πνεύματα φωτιζόμενα ἀπαλλαγῶσι τῶν θρησκευτικῶν προλήψεων καὶ ἰδίᾳ τῶν χιμαιρικῶν κατακτήσεων, ἐπιδιώξωσιν ἐν ἀδελφικῇ συμπνοίᾳ τὴν θρησκευτικὴν καὶ πολιτικὴν συμφιλίωσιν! Ἐπιτραπήτω ὅμως νὰ προσθέσωμεν καὶ ὅτι συγγράμματα ὡς τὸ τοῦ κυρίου Mas Latrie, ἐξερεθίζοντα τὰ πνεύματα ἐπὶ μᾶλλον κρατύνουσι τὰς θρησκευτικὰς προλήψεις καὶ ἀπομακρύνουσι τὴν τοσοῦτον ποθουμένην ὥραν τῆς συμφιλιώσεως.

Προτιθέμενος νὰ λαλήσω περὶ τῶν νῦν ἐκδιδομένων χρονογράφων τῆς Κύπρου, ἀναγκαῖον θεωρῶ νὰ συγκαταριθμήσω κατὰ χρονολογικὴν τάξιν καὶ πάσας τὰς ἄλλας γνωστάς μοι ὁμοιοειδεῖς μονογραφίας, τὰς εἰς ἑλληνικὸν ἰδίωμα συντεταγμένας (1).

Α΄. Περιγραφὴ τῆς σεβασμίας καὶ βασιλικῆς μονῆς τοῦ Κύκκου. Ἐν τῇ πραγματείᾳ ταύτῃ λόγος τις γίνεται περὶ τοῦ δουκὸς Μανουὴλ τοῦ Βουτουμίτου, τοῦ καταπνίξαντος τὴν ἐν τῇ νήσῳ ἐκραγεῖσαν ὑπὸ τοῦ Ραψομμάτου ἀνταρσίαν κατ᾽ Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ, καὶ ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἐκομίσθη ἐκ Κωνσταντινουπόλεως ἡ καὶ νῦν ἔτι διασωζομένη εἰκὼν τῆς Θεοτόκου, κατὰ παράδοσιν ἀποδιδομένη καὶ αὐτὴ εἰς τὸν χρωστῆρα τοῦ εὐαγγελιστοῦ Λουκᾶ. Ἀτυχῶς ἡ πρωτόγραφος ἔκθεσις ἀπωλέσθη ἐν τῷ ἐπισυμβάντι πυρπολισμῷ τῆς μονῆς ἐν ἔτει 1355· τῷ δὲ 1422 ἀνώνυμός τις συνέθετο ἐπὶ

τοῦ σπουδαίου τούτου ἄρθρου, ὀφειλομένου εἰς τὸν διακεκριμένον κάλαμον τοῦ Κ. Θερειανοῦ, τοσοῦτον ἐπιτυχῶς ἀναπτύξαντος τὴν ἱστορίαν τῶν ἐν τῇ Ἀνατολῇ κατορθωμάτων τοῦ λατινισμοῦ.

(1) Περὶ τῶν εἰς διαφόρους ἄλλας εὐρωπαϊκὰς διαλέκτους συγγεγραμμένων περὶ Κύπρου μονογραφιῶν ποιεῖται λόγον ὁ κ. Mas Latrie (II, préf. II-III), ὑποσχόμενος ἵνα εἰδικώτερον ἐξετάσῃ ταύτας προσεχῶς.

τῇ βάσει τῶν παρὰ τοῖς μοναχοῖς διασωθεισῶν παραδόσεων ἑτέραν περιγραφήν, τὴν ὁποίαν ὁ λογιος Ἀθηναῖος Ἐφραίμ, διδάσκαλος τοτ' ἐν Κύπρῳ, ὁ ὕστερον πατριάρχης Ἱεροσολύμων, μετασκευάσας καὶ ἐπιδιορθώσας τύποις ἐξέδοτο ἐν Βενετίᾳ τῷ 1751 (1).

Β'. Τυπικὴ διάταξις Νείλου ἱερομονάχου καὶ καθηγουμένου καὶ κτήτορος τῆς σεβασμίας μονῆς τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου τοῦ Μαχαιρᾶ. Ἐπὶ τῆς βασιλείας Μανουὴλ τοῦ Κομνηνοῦ δύο μοναχοί, Ἰγνάτιος καὶ Προκόπιος, ἀσκητεύοντες ἐπὶ τοῦ ὄρους ἐν ῳ ἵδρυται ἡ μονὴ τοῦ Μαχαιρᾶ, μεταβάντες εἰς Κωνσταντινούπολιν ἔλαβον χρυσόβουλλον λόγον, δι' ου ἐπεχορηγήθησαν αὐτοῖς ἐτησίως πεντήκοντα νομίσματα τρικέφαλα (οὕτως ἀποκαλοῦνται ἐν τῇ διατάξει) καὶ ἐλευθέρα παντὸς τέλους ἡ οἰκοδομηθησομένη ἐπὶ τοῦ δωρηθέντος τούτοις ὄρους μονή. Ἐν ἔτει 1172 προσελθὼν ὁ μοναχὸς Νεῖλος ἐγένετο ὑποτακτικὸς τοῦ ἐπιζῶντος Ἰγνατίου, ὑφ' οὗ καὶ ἐστάλη εἰς τὰ μέρη τῆς Κιλικίας πρὸς περισύναξιν ἐλέους διὰ τὴν διατροφὴν τῶν μοναχῶν· διότι, ἕνεκα τῆς ἐπὶ τριετίαν ἐπικρατησάσης ἀνομβρίας, λιμὸς τὴν νῆσον ἐμάστιζε. Μετὰ δὲ ταῦτα ὁ Νεῖλος προχειρισθεὶς ὑπο τοῦ Ἰγνατίου ἡγούμενος τῆς μονῆς, ἐν πρώτοις μὲν κατώρθωσεν ἵν' ἀναγνωρισθῇ αὕτη ὑπὸ τοῦ ἐπισκόπου Ταμασίας Νικήτα τοῦ Ἁγιοστεφανίτου σταυροπήγιον, κατὰ τὴν ἔννοιαν τοῦ χρυσοβούλλου Μανουὴλ τοῦ Κομνηνοῦ· μετὰ δὲ ταῦτα πέμψας εἰς Κωνσταντινούπολιν μοναχοὺς πρὸς τὸν βασιλεύοντα Ἰσαάκιον Ἄγγελον ἔλαβε δεύτερον χρυσόβουλλον, δι' οὗ καὶ τὸ πρῶτον ἐπικυροῦται, καὶ κῆπος δωρεῖται εἰς τὴν μονὴν ἐκ τῶν ἐν Λευ-

(1) Διαφοροτρόπως ἐπαυξηθεῖσα πολλάκις ἀνετυπώθη ἡ ἔκθεσις αὕτη ἐν τῇ αὐτῇ πόλει. Ὁ Ἐφραὶμ ἀναφέρει, ὅτι ἐν ἔτει 1576 ἐχαράχθη χρυσοῦν κόσμημα (νόμισμα?) τῆς Παναγίας Κυκκιοτίσσης.

κωσίᾳ λεγομένων Βασιλικῶν, ὡς καὶ ἐκκοπὴ ὑπερπύρων δώδεκα. Καὶ ὁ διαδεχθεὶς δὲ τὸν Ἰσαάκιον Ἀλέξιος Γ' ἐπικυρώσας τὰ ὑπὲρ τῆς μονῆς προεκδεδομένα δύο χρυσόβουλλα, δωρεῖται αὐτῇ παντελῆ ἀτέλειαν καὶ ἐλευθερίαν μετὰ εἴκοσι τεσσάρων παροίκων. Ταῦτα ἐξάγονται ἐκ τῆς διατάξεως τοῦ Νείλου, χρονολογουμένης κατ' αὔγουστον μῆνα τοῦ ἔτους 1209, καὶ ἐκδοθείσης ἐν Βενετίᾳ ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ Ἐφραίμ (1756).

Γ'. Νεοφύτου πρότερον μοναχοῦ καὶ Ἐγκλείστου περὶ τῶν κατὰ τὴν χώραν Κύπρον σκαιῶν. Ὁ συγγραφεὺς τῆς ἱστορικῆς ταύτης ἐπιστολῆς μοναχὸς Νεόφυτος, ἐπονομαζόμενος Ἔγκλειστος καὶ Τιμιοσταυρίτης ἀπὸ τῆς ὑπ' αὐτοῦ κτισθείσης μονῆς, ἐγεννήθη περὶ τὸ ἔτος 1134 ἐν Λευκάροις τῆς Ἀμαθοῦντος· δεκακαιοκταέτης δὲ ἀπορρίψας τὰς περὶ γάμου συνεχεῖς ἐνοχλήσεις τῶν γονέων αὐτοῦ, ἔφυγε πρὸς τὴν ἐν τῷ ὄρει τοῦ Κουτζοβέντη μονὴν τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου. Ἐπισκεφθεὶς δὲ ὕστερον τὴν Παλαιστίνην χάριν προσκυνήσεως τοῦ τάφου τοῦ Σωτῆρος, ἐπανέκαμψεν ἐν Κύπρῳ, καὶ ποθῶν τὴν μακρὰν τῆς κοσμικῆς τύρβης ἐγκαταβίωσιν, εἰκοσικαιπενταέτης (24 ἰουνίου 1159) κατέφυγεν ἐν τῷ κρημνώδει σπηλαίῳ τῆς Ἐγκλείστρας «ὃ ἦν ἔρημον καὶ διαφόρων ὀρνίθων ἀνάπαυλα», καὶ ἰδιοχείρως περιλαξεύσας καὶ περιευρύνας αὐτό, ἔπηξε θυσιαστήριον καὶ ἀφιέρωσε τὸ σπήλαιον εἰς τὸν Τίμιον Σταυρόν, κατασκευάσας ἐν τῷ βάθει καὶ τὸν ἴδιον ἑαυτοῦ τάφον. Ἤδη ἤρξατο νὰ φημίζηται ἀνὰ τὴν νῆσον ἡ ὁσιότης τοῦ ἐν τῷ κρημνῷ τῆς Ἐγκλείστρας ἐγκαθειργμένου ἀσκητοῦ, πρὸς ὃν ἀφθόνως ἐπεδαψιλεύοντο τὰ ἐλέη τῶν φιλευσεβῶν χριστιανῶν. Διὰ τῆς συνδρομῆς δὲ τούτων καὶ ἰδίᾳ Βασιλείου τοῦ Κινάμου, ὁ Νεόφυτος ᾠκοδόμησε τὴν ἐν Ἐγκλείστρᾳ μονήν· ἐνοχλούμενος ὅμως ὑπὸ τοῦ καθ' ἑκάστην συρρέοντος πλήθους, ἀπεφάσισεν ἵν' ἀνέλθῃ πρὸς τὰ τοῦ κρημνοῦ ἀνώτερα μέρη «κἀκεῖ μοι ἑτέραν ὑποδιορύξω μι-

κρὰν ὀπὴν τοῖς πολλοῖς ἀνεπίβατον, καὶ ἐν αὐτῇ με ἀδειάζειν ὅτε καὶ βούλομαι, καὶ τῆς πολλῆς καὶ ἀκαίρου τῶν πολλῶν ἀποδιδράσκειν ὀχλήσεως, καὶ τῆς φίλης ἀναχωρήσεως καὶ θεογνώστου ἡσυχίας μὴ ἐκπεπτωκέναι κατὰ μικρόν ». Οὕτω δ' ἐπιπόνως ἀναβὰς ἐπὶ τὸν ὑπερκείμενον κρημνὸν, καὶ μετὰ πολλοῦ καμάτου καὶ κινδύνου λαξεύσας ἔκτισεν ἐν αὐτῷ κελλίον, ὅπερ ἀφιέρωσεν εἰς τὸν ἅγιον Ἰωάννην τὸν Πρόδρομον (1).

Ἡ περὶ τῶν ἐν Κύπρῳ συμβάντων ἐπιστολὴ τοῦ Νεοφύτου ἐγράφη, ὡς φαίνεται, ὀλίγον μετὰ τὴν ἐν ἔτει 1191 κατάκτησιν τῆς νήσου ὑπὸ τοῦ Ριχάρδου καὶ τὴν ὑπὸ τούτου μετ' οὐ πολὺ πώλησιν αὐτῆς εἰς τὸ τάγμα τῶν Ναιτῶν. Κατὰ πᾶσαν δὲ πιθανότητα ὁ ἐν ἀρχῇ ταύτης ἀναφερόμενος πνευματικὸς υἱὸς τοῦ Νεοφύτου, εἶναι ὁ Κύπριος Ἰωάννης Σπυριδωνάκης, ὁ κατὰ τοῦ Ἀλεξίου Γ' ἐπαναστὰς ἐν Θράκῃ καὶ ὑπὸ τοῦ Ἀλεξίου Παλαιολόγου εἰς Βουλγαρίαν ἐκδιωχθεὶς (1202) (2). Ἐκ τοῦ ἐν τῇ ἐπιστολῇ φερομένου « Νεοφύτου πρότερον μοναχοῦ » εἰκάζεται, ὅτι αὐτὸς οὗτός ἐστιν ὁ ὑπὸ τῶν Λατίνων ἐκδιωχθεὶς ὁμώνυμος ἀρχιεπίσκοπος Κύπρου, περὶ οὗ λό-

(1) Τυπικὴ σὺν θεῷ διάταξις καὶ λόγοι εἰς τὴν Ἑξαήμερον τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Νεοφύτου τοῦ Ἐγκλείστου, πρὸς τοὺς ἐν τῇ αὐτῇ μονῇ Ἐγκλείστρᾳ πατέρας τῇ κατὰ τὴν νῆσον Κύπρον, σπουδῇ μὲν καὶ δαπάνῃ τοῦ ὁσιωτάτου ἱερομονάχου καὶ οἰκονόμου ἤδη τῆς αὐτῆς μονῆς Ἰωαννικίου, ἐπιμελείᾳ δὲ καὶ διορθώσει τοῦ πανοσιολογιωτάτου Κυπριανοῦ ἀρχιμανδρίτου τῆς ἁγιωτάτης ἀρχιεπισκοπῆς Κύπρου τοῦ ἐκ πολιτείας Κοιλανίου, νῦν τὸ πρῶτον τύποις ἐκδοθεῖσα. Ἐνετίῃσιν, 1779, παρὰ Ν. Γλυκεῖ· 8, σελ. 115. — Δυστυχῶς τὸ πρῶτον τμῆμα, ἐν ᾧ περιέχεται ἡ αὐτοβιογραφία τοῦ Νεοφύτου, εἶναι πολὺ ἐλλειπές. Συνετάχθη δὲ ἡ διάταξις αὕτη, ἢ μᾶλλον διαθήκη τοῦ Νεοφύτου, ἐν ἔτει 1190, καθὰ ὁμολογεῖ ὁ Κυπριανὸς (ἱστορία Κύπρου, σελ. 350), ἐν ᾧ ἀληθῶς ἀνταποκρίνεται καὶ ἡ ἐπισυνημμένη ἐπικύρωσις αὐτῆς ὑπὸ τοῦ ἐπισκόπου Πάφου Βασιλείου (ἰανουαρίου 6, ἰνδικτιῶνος ὀγδόης).

(2) Νικήτας Χωνιάτης, 708-709.

γον ποιεῖται ἡ πρὸς Κυπρίους πρώτη ἐπιστολὴ τοῦ πατριάρχου Γερμανοῦ, ὑπέργηρως ὅμως· διότι, ἀφοῦ ἐκ τῆς διατάξεως αὐτοῦ μανθάνομεν ὅτι ἐγεννήθη τὸ 1134, ἐν ἔτει 1222-1223 ὅτε ἐγράφη ἡ πατριαρχικὴ ἐπιστολή, διέτρεχε τὸ ὀγδοηκοστὸν ὄγδοον ἔτος τῆς ἡλικίας αὐτοῦ.

Ἡ ἐπιστολὴ τοῦ Νεοφύτου δημοσιευθεῖσα τὸ πρῶτον ὑπὸ τοῦ Κοτελερίου (1), ἀνετυπώθη ὑπὸ τοῦ Ρεϊνχάρδου (2)· ἡμεῖς δὲ ἀντιγράψαντες ταύτην ἐκ τοῦ ἐν Μαρκιανῇ βιβλιοθήκῃ ἑλληνικοῦ κώδικος (DLXXV, φύλ. 395-96) ὑπεσημειώσαμεν τὰς παρὰ Κοτελερίῳ διαφοράς.

Δ'. Νόμοι καὶ διατάγματα περὶ τῶν ἐν τῇ νήσῳ Κύπρῳ Ἑλλήνων. Ἡ πολύτιμος αὕτη συλλογή, οὐ μόνον ὑπὸ ἱστορικὴν ἔποψιν, ἀλλὰ καὶ γλωσσικήν, ὡς οὖσα τὸ ἀρχαιότατον τοῦ Κυπριακοῦ ἰδιώματος μνημεῖον, ἀπόκειται ἀνέκδοτος ἐν τῇ Παρισινῇ βιβλιοθήκῃ (ἀριθ. 2533). Περιέχει δ' ἐκτὸς ἄλλων διατάξεων, εἰλημμένων ἐκ τῆς βυζαντινῆς νομοθεσίας καὶ ἰσχυουσῶν ἐπὶ τῆς λατινοκρατίας, καὶ ἐκκλησιαστικά τινα ἔγγραφα, ὡς καὶ τὴν ἐν ἔτει 1260 ἐκδοθεῖσαν βοῦλλαν τοῦ πάπα Ἀλεξάνδρου Δ' περὶ τῆς Κυπρίου ἐκκλησίας (3).

Ε'. Διήγησις τῶν ἁγίων τριῶν καὶ δέκα ὁσίων πατέρων τῶν διὰ πυρὸς τελειωθέντων παρὰ τῶν λατίνων ἐν τῇ νήσῳ Κύπρῳ. Ἡ νῦν πρῶτον ἐκδιδομένη αὕτη διήγησις, περὶ ἧς λόγος ἐγένετο ἐν τοῖς ἔμπροσθεν, ἀντεγράφη ἐκ τοῦ ὑπ' ἀριθ. DLXXV ἑλληνικοῦ κώδικος τῆς Μαρκιανῆς (φύλλ. 354-361).

ΣΤ'. Γερμανοῦ πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως, ἐπιστολαὶ δύο πρὸς τοὺς Κυπρίους. Ἐκδοθεῖ-

(1) Monumenta ecclesiae Graecae, II, 457.
(2) Geschichte des Königreichs Cypern, II, beil. 3-7.
(3) Ducangii, Glossarium Graecum (index auctorum).

σαι τὸ πρῶτον ὑπὸ Κοτελερίου (1), ἀνετυπώθησαν ὑπὸ Ραϊνχάρδου (2)· νῦν δ' ἐκδίδονται ἀντιγραφεῖσαι ἐκ τοῦ αὐτοῦ (DLXXV) (3) κώδικος τῆς Μαρκιανῆς βιβλιοθήκης, (φυλ. 348-355) ὑποσημειουμένων τῶν παρὰ Κοτελερίῳ διαφορῶν.

Ζ΄. Γερμανοῦ πατριάρχου ἐπιστολὴ πρὸς τὸν πάπαν Γρηγόριον, καὶ ἡ πρὸς αὐτὴν ἀπάντησις τοῦ πάπα. Ἀμφότεραι αἱ ἐπιστολαὶ αὗται ἀντεγράφησαν ἐκ τοῦ αὐτοῦ κώδικος τῆς Μαρκιανῆς βιβλιοθήκης (φύλλ. 362-365). Καὶ ἡ μὲν τοῦ πατριάρχου, καθὰ γινώσκω, εἶναι ἀνέκδοτος, ἀτελὴς δὲ λατινικὴ μετάφρασις αὐτῆς εὕρηται παρὰ τῷ Ραϋνάλδῳ (4)· τὸ δ' ἑλληνικὸν κείμενον τῆς τοῦ πάπα ἀπαντήσεως ἐδημοσιεύθη μετὰ λατινικῆς μεταφράσεως ὑπὸ Βαδδίγγου (5).

Η΄. Λεοντίου Μαχαιρᾶ ἐξήγησις τῆς γλυκείας χώρας Κύπρου. Τὸ νῦν πρῶτον γινωσκόμενον τοῦτο χρονικὸν, τὸ ἀρχαιότερον τῶν περισωθέντων, ἀντεγράφη ἐκ τοῦ ἐν τῇ Μαρκιανῇ βιβλιοθήκῃ νῦν ἀποτεθησαυρισμένου κώδικος (clas. VII, cod, XVI). Ὁ περιέχων τὸ πολύτιμον τοῦτο μνημεῖον τῆς Κυπριακῆς ἱστορίας καὶ διαλέκτου κῶδιξ ἀντεγράφη ὀλί-

(1) II, σελ. 462-482.

(2) I, beil. 16-37.

(3) Ὁ κῶδιξ οὗτος ἀντιγραφείς, ὡς ἐν τέλει αὐτοῦ σημειοῦται, τῇ 9 αὐγούστου 1426, προτροπῇ καὶ δαπάνῃ τοῦ ἱερομονάχου Βαρθολομαίου τοῦ Σκαράνου, διὰ χειρὸς Νικολάου Φαγιάνη ἱερέως καὶ δευτερεύοντος Μανειατοχωρίου, ἀνῆκεν εἰς τὴν βιβλιοθήκην τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει πατριαρχείου μέχρι τῶν ἀρχῶν τῆς ΙΖ΄ ἑκατονταετηρίδος, ὅτε συληθεὶς μετὰ καὶ ἄλλων ἀπὸ τοῦ Ἑνετοῦ Ἰακώβου Γαλιτίου προσηνέχθη εἰς τὴν Μαρκιανὴν βιβλιοθήκην (βλ. Μεσαιων. Βιβλιοθ. Γ. προλ. η΄.)

(4) Annales Ecclesiastici, tom. II.

(5) Annales Minorum, Romae 1732, II.

γον μετὰ τὴν ὑπὸ τῶν Τούρκων ἅλωσιν τῆς νήσου (1) ὑπὸ ἀντιγραφέως δυστυχῶς ἀμαθοῦς, οὔτε τὸν τονισμὸν, οὔτε τὸν συλλαβισμὸν τῶν λέξεων γινώσκοντος, καὶ ἑπομένως ἀνοήτως διχάζοντος τὰς λέξεις ἢ καὶ εἰς μίαν ἑνοῦντος δύο ἢ καὶ πλειοτέρας· διὰ δὲ τὰς ἐκ τοῦ ἀτόπου τούτου ἀναφυομένας περὶ τὴν ἀνάγνωσιν αὐτοῦ δυσκολίας, ἡ χρονογραφία τοῦ Μαχαιρᾶ, καίτοι ὑπὸ πολλῶν ἐπιθεωρηθεῖσα, ἔμεινεν ἄχρι τοῦδε ἄγνωστος. Πρῶτος ὁ περιφανὴς Ἐμμανουὴλ Bekker ἐπιθεωρήσας τὸν κώδικα, ἁπλῶς ἀντέγραψε τὸν τίτλον, καὶ οὐδένα λόγον ἐποιήσατο περὶ τῶν περιεχομένων δύο διαφόρων χρονογράφων τῆς Κύπρου (2). Μετὰ δὲ τοῦτον ὁ περὶ τὴν ἑλληνικὴν παλαιογραφίαν ἐντριβέστατος καθηγητὴς Ἰωσὴφ Müller, πρὸς στιγμὴν ἐξετάσας τὸν κώδικα εὐσυνειδήτως ὡμολόγησεν, ὅτι ἕνεκα τοῦ μεγέθους καὶ τῆς βραχείας ἐν Βενετίᾳ διατριβῆς αὐτοῦ, ἀδυνατεῖ νὰ ἐπεξεργασθῇ καὶ καταδείξῃ τὴν πραγματικὴν ἀξίαν αὐτοῦ (3). Ὁ δὲ κύριος Mas Latrie ἐπροτίμησε νὰ παρέλθῃ ἐν σιγῇ τὸ χειρόγραφον, περὶ τοῦ ὁποίου μετὰ τοσαύτης ἐπιφυλάξεως ὡμίλησαν οἱ Γερμανοὶ ἑλληνισταί.

Ὁ κῶδιξ ἀποτελεῖται ἐκ φύλλων ἠριθμημένων μὲν τετρακοσίων, πραγματικῶν ὅμως 375· διότι καὶ φύλλα ἐν τῷ μεταξὺ ἐλλείπουσι, διακοπτομένης τῆς διηγήσεως, καὶ ἡ ἀρίθμησις δὲν βαίνει τακτικῶς. Οὕτως ἐλλείπουσι τὰ φύλλα 12, 42, 51, 306, 307 καὶ 392, διακοπτομένης τῆς διηγήσεως·

(1) Τοῦτο δηλοῦται ἔκ τε τῆς γραφῆς καὶ τῆς προστιθεμένης εὐχῆς τοῦ ἀντιγραφέως περὶ ἀπελευθερώσεως τῆς νήσου ἀπὸ τῶν κατεχόντων Ἀγαρηνῶν (σελ. 69, στίχ. 23 τοῦ παρόντος τόμου).

(2) Die ungedruckten Byzantinischen Historiker der St. Marcus Bibliothek (Philologische und historische Abhandlungen der Akademie der Wissenschaften zu Berlin. 1841, σελ. 64).

(3) Byzantinische Analekten (Sitzungsberichte der Akademie der Wisseschaften. Wien, 1852, σελ. 338).

κατὰ λάθος δὲ ἡ ἀρίθμησις μεταπηδᾷ ἀπὸ 121 εἰς 123, ἀπὸ 143 εἰς 145, ἀπὸ 266 εἰς 277, ἀπὸ 365 εἰς 368, ἄνευ διακοπῆς τοῦ κειμένου· ἀπὸ δὲ τοῦ 289 ἐπανέρχεται εἰς τὸν ἀριθμὸν 284, ἄνευ ὁμοίως διακοπῆς τῆς διηγήσεως. Τὰ ἐκ τῆς ἐλλείψεως τῶν προσημειωθέντων φύλλων προερχόμενα χάσματα ὀφείλονται βεβαίως εἰς τὰς περιπετείας τοῦ κώδικος, ἴσως βιαίως ἁρπαγέντος ὑπὸ βαρβάρου χειρὸς ἐκ τῆς κατεχούσης τοῦτον βιβλιοθήκης· διότι πρὸς τῇ ἄλλῃ λύμῃ, δέκα μὲν φύλλα αὐτοῦ (360-370) φαίνονται ὡσεὶ διὰ σπάθης δεδιχασμένα, τὸ δὲ τελευταῖον, ὅπερ ἤθελε φέρει τὸν ἀριθμὸν 401, εἶναι ἡμιεσχισμένον. Τίς ὁ ἀντιγραφεὺς τοῦ κώδικος καὶ τίς ἡ ἐν Κύπρῳ κατέχουσα τοῦτον βιβλιοθήκη πρὸ τῆς εἰς Βενετίαν μεταφορᾶς αὐτοῦ, ἄγνωστον (1)· ὁ δὲ χρόνος τῆς ἐκεῖθεν μετακομίσεως δηλοῦται ἐκ τοῦ ἑξῆς ὑπὸ τὸ κείμενον τοῦ φύλλου 400 σημειώματος « αχλδ' μαρτίῳ α', ἐφέρανε τὴ Κρόνικαν ἀπὸ τὴν Κύπρον ἐμένα τοῦ Σάββα Κάππη »· τὸ δ' ἐν τέλει ἡμιεσβεσμένον σημείωμα « ἐτελειώθη τὸ παρὸν βιβλίον Ἑνετίαις παρ' ἐμοῦ Ραφαῒλη Ὑπομινίσκου » οὔτε τὸν κτήτορα, οὔτε τὸν ἀντιγραφέα δηλοῖ, ἀλλὰ φιλοπερίεργόν τινα ἀναγνώστην τοῦ Χρονικοῦ.

(1) Ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ ἀγράφου φύλλου 240 ἀναγινώσκεται τὸ ὄνομα Ἰωακεὶμ ἐπισκόπου Ἀμαθοῦντος, προέδρου πόλεως Λεμεσοῦ καὶ Κουρέου. Ἕτερος κῶδιξ τῆς χρονογραφίας τοῦ Μαχαιρᾶ, ἀντιγραφεὶς τῇ 13 ἰουνίου 1555 ἐν Πάφῳ, εὕρηται ἐν τῇ Βοδλεϊανῇ βιβλιοθήκῃ Ν.° 3,402 δωρηθεὶς ὑπὸ τοῦ Ἰωάννου Σελδενίου· περιγράφεται δὲ ὡς ἑξῆς ἐν τῷ ἐκδεδομένῳ καταλόγῳ τῆς βιβλιοθήκης (codices Seldeniani, N.° 13) — Codex chartaceus in 4.° ff. 331 anno 1555 in Papho scriptus, initio mutilus. Anonymi cujusdam Chronicon rerum apud insulam Cypri praecipue gestarum, usque ad annum Christi 1458: barbaro graece. — Ἔστι δ' ἐλλειπὴς περὶ τὴν ἀρχήν, ἀρχόμενος ἐκ τῶν λέξεων « ὁ γαμβρὸς αὐτοῦ, καὶ ἐπόθανεν αρμγ' » (βλέπε σελ. 62, στίχ. 31 τῆς ἀνὰ χεῖρας ἐκδόσεως).

Ὡς προερρέθη, ἐν τῷ κώδικι περιέχονται δύο χρονογραφίαι, ἡ τοῦ Λεοντίου Μαχαιρᾶ, καὶ ἡ τούτῳ συνεχίσαντος Γεωργίου τοῦ Βουστρωνίου· καὶ ἡ μεν πρώτη τελευτᾷ ἐν τῷ φύλ. 305, ἡ δὲ τοῦ Βουστρωνίου, ἐλλειπὴς τὴν ἀρχὴν, ἀρχομένη ἀπὸ τοῦ φύλλου 308 καταλαμβάνει τὸ ὑπόλοιπον τοῦ χειρογράφου. Οὐδενὸς δὲ τούτων τὸ ὄνομα φέρεται ἐν κεφαλίδι τοῦ κώδικος· ἀλλὰ τὸ μὲν τοῦ πρώτου καλῶς γινώσκομεν ἐξ αὐτοῦ τούτου, πολλάκις ὀνοματιζομένου ἐν τῷ εἱρμῷ τῆς διηγήσεως, τὸ δὲ τοῦ Βουστρωνίου πολλαχόθεν ἄλλοθεν.

Σταυρινὸς Μαχαιρᾶς, ἢ Μαχαίρας, ὁ πατὴρ τοῦ χρονογράφου, ἤκμαζε περὶ τὰ τέλη τῆς ΙΔ' ἑκατονταετηρίδος, καὶ ἐτιμᾶτο μεγάλως ὑπὸ τῶν κρατούντων τῆς ἑαυτοῦ πατρίδος διά τε τὴν μάθησιν καὶ τὴν πεῖραν αὐτοῦ (1). Κατὰ τὴν ἐν ἔτει 1382 ἀναφυεῖσαν μεταξὺ τῶν μελῶν τῆς βουλῆς διχοστασίαν περὶ ἐκλογῆς διαδόχου τοῦ ἀποθανόντος Πέτρου Β', προσκληθεὶς ἐνώπιον τῶν ἐριζόντων τιμαριούχων τοῦ βασιλείου καὶ ὁ σεβάσμιος οὗτος Κύπριος ἵνα ἐκθέσῃ τὴν ἑαυτοῦ γνώμην, συνετέλεσε δι' ἀγορεύσεως καταλλήλου πρὸς ἐπιψήφισιν τῆς συζητουμένης ἐκλογῆς τοῦ Ἰακώβου Α', πρὸς ὃν στεναὶ σχέσεις συνέδεον τὸν οἶκον αὐτοῦ.

Ἐκ τῶν τεσσάρων υἱῶν τοῦ Σταυρινοῦ Μαχαιρᾶ, ὁ Νικόλαος καὶ ὁ Παῦλος (2) διέπρεψαν πρότερον συναγωνιζόμενοι τῷ

(1) Βλέπε, σελ. 368 τοῦ παρόντος. Ὁ μεταφραστὴς τοῦ Λεοντίου Στραμβάλης παρεννοήσας ἴσως, κατὰ τὸ σύνηθες, τὸν ἕλληνα χρονογράφον ὀνομάζει ἱερέα τὸν Σταυρινὸν Μαχαιρᾶν, μεταφράζων τὸ — π α τ έ ρ α ν (μ ο υ), τ ὸ ν κ ύ ρ η ν Σ τ α υ ρ ι ν ὸ ν τ ο ῦ Μ α χ α ι ρ ᾶ — il prete den papa Stavrino de Machiera (παρὰ Mas Latrie, II. 393). Τοῦ πατρὸς αὐτοῦ μνείαν ποιεῖται ὁ Λεόντιος καὶ ἐν σελ. 349.

(2) σελ. 296-7. 309. 312. Ὁ Παῦλος ἀναφέρεται καὶ πρότερον (1360) ὡς ἀξιωματικὸς δύω Φλωρεντινῶν ἱπποτῶν (σελ. 102). Ἐν τῷ κατὰ τῶν Γενουηνσίων πολέμῳ διέπρεψε καὶ ἕτερος Μαχαιρᾶς, ὁ Κοσμᾶς,

ἐκλεχθέντι βασιλεῖ ἐν τῇ κατὰ τῶν Γενουηνσίων ἡρωϊκῇ ἀντιστάσει τῆς Κερυνείας· μετὰ δὲ τὴν εἰς Γένουαν ἀπαγωγὴν τοῦ Ἰακώβου Λουζινιανοῦ, ὁ μὲν Παῦλος προσελήφθη ὡς γραμματεὺς τοῦ βισκούντη τῆς Λευκωσίας Τζουὰν Νεβίλες (1), ὁ δὲ Νικόλαος τοῦ Τζουὰν Νόρες (2).

Οἱ ἕτεροι δύο υἱοὶ τοῦ Σταυρινοῦ, Λεόντιος καὶ Πέτρος, ἀναφέρονται τὸ πρῶτον ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ Ἰάνου, ὁ μὲν πρῶτος ὡς γραμματεὺς μετὰ τοῦ πρεσβυτέρου ἀδελφοῦ Νικολάου τοῦ προρρηθέντος τιμαριούχου Ἰωάννου Νόρες, ὁ δὲ Πέτρος (Perrin), ὁ καὶ νεώτερος πάντων τῶν ἀδελφῶν, ὡς ἀξιωματικὸς (βαχλιώτης) τοῦ βασιλέως. Ὁ τελευταῖος οὗτος ἔλαβε σπουδαιότατον μέρος ἐν τῇ κατὰ τῶν Γενουηνσίων συνωμοσίᾳ τῆς Ἀμμοχώστου (1402), ἀναλαβὼν τὴν κινδυνώδη ἐντολὴν νὰ συνεννοῆται πρὸς τοὺς ἐν τῇ πόλει πράκτορας τοῦ Ἰάνου (3). Ἀλλ' ἡ μὲν συνωμοσία, ἕνεκα τῆς προδοσίας τῆς συζύγου τοῦ Νόρες, συμπαθῶς διακειμένης πρὸς τοὺς συμπατριώτας αὐτῆς Γενουηνσίους, ἀπέτυχεν· οἱ δ' ἐν Ἀμμοχώστῳ συλληφθέντες ἀπόστολοι τοῦ βασιλέως ὑπέστησαν τὸν σκληρότερον τῶν θανάτων· εὐτυχῶς ὅμως ὁ Πέτρος Μαχαιρᾶς ἐσώθη διὰ τῆς ἐπεμβά-

ἀδελφὸς ἢ ἀνεψιὸς τοῦ Σταυρινοῦ (σελ. 287). Ἐν τῇ πολιορκίᾳ τῆς Κερηνείας παρευρέθη καὶ ὁ Λεόντιος, ὡς ἐξάγεται ἐκ τῆς φράσεως «ἐπεριλάβαμεν τὸ χαρτὶν» σελ. 324, στίχ. 12.

(1) σελ. 370. Ὁ Στραμβάλης (παρὰ Mas Latrie, II, 394) κατὰ λάθος μεταφράζει τὸ ὄνομα Palmachiera.

(2) σελ. 377.

(3) Ὁ Λεόντιος ἀναφέρει δύο ἀποτυχούσας κατὰ τῆς Ἀμμοχώστου ἀποπείρας, τὴν μὲν ἐν ἔτει 1396 ἐπὶ Ἰακώβου Α', (σελ. 375) τὴν δὲ δευτέραν ἐπὶ Ἰάνου (σελ. 376). Ἐν τῇ δευτέρᾳ ταύτῃ σπουδαιότατον μέρος ἔλαβε καὶ ὁ ἀνεψιὸς τοῦ Λεοντίου Μαχαιρᾶ Γεώργιος Μπιλῆς ἢ Μπιμπιλῆς, ὁ κουβερνούρης τῆς Λευκωσίας (σελ. 376, 377).

σεως τοῦ ἰσχυροῦ κυρίου αὐτοῦ (1). Μετ' οὐ πολὺ δὲ καὶ ὁ Κύπριος οὗτος τιμαριοῦχος ἀπέθανεν δηλητηριασθείς, ὡς λέγεται, ὑπὸ τοῦ Ἰάνου, ἢ ὑποπτευθέντος τὴν τελευταίαν διαγωγὴν αὐτοῦ, ἢ ἁπλῶς θελήσαντος νὰ παραδειγματίσῃ διὰ τοῦ θανάτου ἐκείνου τοὺς πρὸς τοὺς ἅρπαγας τοῦ βασιλείου σχετιζομένους ὑπηκόους αὐτοῦ.

Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Νόρες, κατὰ πᾶσαν πιθανότητα καὶ ὁ Λεόντιος προσελήφθη ἐν τῇ βασιλικῇ αὐλῇ· οὕτω δ' ἐν ἔτει 1426 ἀναφαίνεται παρακολουθῶν τῷ Ἰάνῳ εἰς τὴν κατὰ τῶν εἰσβαλόντων ἐν τῇ νήσῳ Αἰγυπτίων ἐκστρατείαν, ὡς τροφοδότης τοῦ στρατοῦ, καὶ παρευρεθεὶς εἰς τὴν ἐν Χοιροκοιτίᾳ μάχην, εἶδε κατακοπτομένους τοὺς συμπατριώτας αὐτοῦ, ἀπαγόμενον ἐν τῇ αἰχμαλωσίᾳ τὸν βασιλέα, καὶ διαρπαζομένην τὴν νῆσον ὑπὸ τῶν βαρβάρων νικητῶν (2). Ὁ δὲ Πέτρος καὶ μετὰ τὴν εἰς Αἴγυπτον ἀπαγωγὴν τοῦ Ἰάνου, συνετέλεσε τὰ μέγιστα πρὸς κατάπνιξιν τῆς ἐκραγείσης ἐπαναστάσεως τῶν χωρικῶν, καὶ ἐκστρατεύσας μετὰ τοῦ Χαρρὴν Ζιβλὲτ εἰς Νεμησὸν διέλυσε τὰ στίφη τῶν ἀνταρτῶν, καὶ συλλαβὼν τὸν ὑπ' αὐτῶν ἀναγορευθέντα βασιλέα Ἀλέξιον ἤγαγεν εἰς Λευκωσίαν, ἔνθα ὁ δυστυχὴς ἀγελάρχης ὑπέστη τὸν δι' ἀγχόνης θάνατον (1427) (3).

Ἐπὶ τέλους δὲ ὁ Λεόντιος ἀναφαίνεται ἐπὶ τῆς βασιλείας Γιοάννου τοῦ Β', ὅστις ἅμ' ἀναλαβὼν τὴν ἀρχὴν ἀπέστειλε τὸν Λιάκην Καστρίσιον καὶ τὸν Μαχαιρᾶν εἰς τὸν ἡγεμόνα τοῦ Γκονίου πρὸς ἀνανέωσιν τῶν ὑφισταμένων συνθηκῶν εἰρήνης (1432). Ὁ κατὰ τὸ ἔτος ἐκεῖνο ἐπισκεφθεὶς τὴν Συρίαν γάλ-

(1) Σφάλλονται ὁ Φλώριος Βουστρώνιος (φύλ. 152) καὶ ὁ Λορεδάνος (σελ. 554) λέγοντες, ὅτι καὶ ὁ Πέτρος Μαχαιρᾶς συλληφθεὶς κατεμελίσθη ὑπὸ τῶν Γενουηνσίων.

(2) σελ. 395, 398. (3) 406.

λος Bertrandon dela Brocquiére συναντήσας τοῖς πρεσβευταῖς ἐν Λαράνδοις καὶ μέχρις Ἰκονίου συνταξειδεύσας αὐτοῖς ἐπαινεῖ τὴν εὐγενῆ συμπεριφορὰν ἀμφοτέρων τῶν Κυπρίων (1).

Ἡ χρονογραφία τοῦ Λεοντίου Μαχαιρᾶ καταλαμβάνουσα περὶ τὰς τριακοσίας καὶ πεντήκοντα σελίδας τοῦ ἀνὰ χεῖρας τόμου ἄρχεται ἀπὸ τῆς ἐπὶ Κωνσταντίνου τοῦ μεγάλου ἐποικίσεως τῆς ἕνεκα διαρκοῦς αὐχμοῦ καὶ τῶν βαρβαρικῶν ἐπιδρομῶν λειψανδρούσης νήσου, καὶ τελευτᾷ εἰς τὴν ἐν ἔτει 1432 ἀνάρρησιν τοῦ βασιλέως Ἰωάννου Β'.

Συντομώτατα ἐκτιθέμενος τὴν ἐπὶ τῶν βυζαντινῶν κατάστασιν τῆς νήσου, καὶ μόνον τοῦ τελευταίου αὐτῆς δουκὸς καὶ βασιλέως Ἰσαακίου τοῦ Κομνηνοῦ μνημονεύων, ἐν παρόδῳ δὲ ἀναφέρων καὶ τοὺς πρὸς κατάκτησιν τῆς Παλαιστίνης σταυροφορικοὺς πολέμους, ἐκτενέστερον ἀφηγεῖται τὴν ὑπὸ Ριχάρδου κατάκτησιν τῆς νήσου καὶ ἰδίᾳ τὴν πρὸς τὸ τάγμα τῶν Ναΐτῶν πώλησιν αὐτῆς, ὡς καὶ τὴν ἐπανάστασιν τῶν Κυπρίων κατὰ τῶν νέων τούτων τυράννων, περὶ τῆς μετέπειτα καταστροφῆς τῶν ὁποίων διὰ μακρῶν λαλεῖ (2). Εἶτα δὲ ἁπλῶς ἀπαριθμῶν τοὺς ἐν Ἱεροσολύμοις ἡγεμονεύσαντας λατίνους ἀπὸ Γοδοφρέδου τοῦ Βουΐλλῶνος (Κουντεφρὲ ντὲ Πουλιοῦ) μέχρι Γουΐδου τοῦ Λουζινιανοῦ τοῦ γενάρχου τῶν ἐν Κύπρῳ βασιλευσάντων, καὶ ἀποτόμως διακόπτων τὴν διήγησιν παρεντίθησι κατάλογον τῶν ἐπισημοτέρων τῆς νήσου ἁγίων, ἐπισκόπων, καὶ μονῶν· ἀναλαμβάνων δὲ τὴν διήγησιν ἀπὸ τοῦ Οὔγου Α' Λουζινιανοῦ, ἁπλῶς ὁμοίως ἀπαριθμεῖ τοὺς ἐν τῇ νήσῳ βασιλεύσαντας μέχρι

(1) « Item trouvay en Lurande ung gentilhomme de Cypre que l'en nomme Lyachin Castrico, et ung aultre que l'en nomme Lyon Maschere, qui parloient assès bon françois. » Mas Latrie, III, 3.

(2) Δυστυχῶς περὶ τὸ μέρος τοῦτο (σελ. 58) τὸ χειρόγραφον εἶναι ἐλλιπές.

τοῦ Ἀμαλρίκου τοῦ αὐθέντου τῆς Τύρου καὶ διοικητοῦ τῆς Κύπρου, περὶ οὗ ἐκτενῆ ποιεῖται λόγον.

Ἰδίᾳ ἡ χρονογραφία τοῦ Μαχαιρᾶ ἄρχεται ἀπὸ τῆς βασιλείας Πέτρου τοῦ Α' (1360) (1)· ἡ δὲ λεπτομερὴς διήγησις τῶν κατορθωμάτων τοῦ ἐπαξίως ἐπονομασθέντος Μεγάλου ἐκείνου βασιλέως τῆς Κύπρου, καὶ τῶν ἀπὸ τῆς δολοφονίας αὐτοῦ ἐνσκηψάντων εἰς τὴν νῆσον ποικίλων δεινῶν, δηλαδὴ ἔλαττον μιᾶς ἑκατονταετηρίδος, περιλαμβάνει τὰ τέσσαρα πέμπτα τοῦ ὅλου ἔργου.

Καθ' ἅπασαν τὴν διήγησιν τοῦ ἀφελοῦς χρονογράφου θερμὸς διαλάμπει ὁ πρὸς τὴν γλυκεῖαν χώραν, ἥτις ἦν πατρὶς αὐτοῦ, ἔρως (2). Καίτοι δ' ἐπιφυλακτικῶς ἀποφαινόμενος περὶ τῶν κατεχόντων τὴν νῆσον ἀλλογλώσσων καὶ ἀλλοθρήσκων λατίνων, πρὸς οὓς καὶ ὑποχρεώσεις εὐγνωμοσύνης συνέδεον τὴν οἰκογένειαν αὐτοῦ, καὶ εἰς τὰς χεῖρας τῶν ὁποίων ἤθελεν ἀναμφιβόλως περιέλθει τὸ σύνταγμά του, ὁσάκις βαρυαλγῶν ἐξιστορεῖ δυστύχημά τι ἐνσκῆψαν ἐπὶ τῆς πατρίδος αὐτοῦ, δὲν παύει νὰ μὴ διορᾷ τὴν θεϊκὴν χεῖρα τὴν οὕτω παραδειγματικῶς τιμωροῦσαν τὰς αἰσχρουργίας καὶ βιαιοπραγίας τῶν δυναστῶν (3).

Ὁ ἀφελὴς Μαχαιρᾶς εἶναι πιστὸν ἀπεικόνισμα τοῦ ὑπὸ τὴν λατινοκρατίαν ἕλληνος καὶ ἐξ ἀνάγκης ὑπηρετοῦντος αὐτῇ· καίτοι φέρων τὸν ὀθνεῖον φλοιόν, δὲν ἐξελατινίσθη τὴν καρδίαν· οὔτε τὴν ἐθνικὴν τοῦ ἑλληνισμοῦ παράδοσιν λησμονεῖ, οὔτε τὴν θρησκείαν τῶν πατέρων αὐτοῦ ἀπηρνήθη· συγκεκινημένος ἀναπολεῖ, ὅτι πρὸ τῶν Γάλλων ἐξουσίαζον τῆς νήσου οἱ αὐτοκρά-

(1) «Ἀπὲ τὸν ποῖον θέλω ἐξηγηθῆν ὅσον νὰ δώσῃ ὁ Θεὸς νὰ τὸ ξηγοῦνται εἰς τὸν κόσμον» σελ. 97.

(2) «καὶ ὅσον τὴν φουμίσω δὲν θέλω εἰπεῖν ψέματα.» σελ. 62.

(3) Σελ. 300. Βλέπε καὶ τὴν διήγησιν τοῦ πρὸς τοὺς Αἰγυπτίους πολέμου τοῦ Ἰάνου.

τορες τοῦ Βυζαντίου, καὶ ἐλαλεῖτο ἡ ἑλληνικὴ γλῶσσα καθαρά. «Καὶ διατὶ δύο φυσικοὶ ἀφένταις εἶναι εἰς τὸν κόσμον, ὁ ἕνας κοσμικὸς καὶ ὁ ἄλλος πνευματικός, τοὺς εἶχεν τὸ νησάκιν τοῦτον, τὸν βασιλέαν τῆς Κωνσταντινόπολης καὶ τὸν πατριάρχην τῆς μεγάλης Ἀντιοχείας, πρὶν τὴν πάρουν οἱ Λατῖνοι, διὰ τοῦτον ἦτον χρῆσι νὰ ξεύρωμεν ρωμαῖκα καθολικά, διὰ νὰ πέψουν γραφαῖς τοῦ βασιλέως, καὶ συριάνικα σωστά, καὶ οὕτως ἐμαθητεῦγαν τὰ παιδιά τους, καὶ τὸ σύγγριτον (καγγελαρία) οὕτως ἐδιάβαινεν, ὥς που καὶ ἐπῆραν τὸν τόπον οἱ Λαζανιάδες, καὶ ἀπὸ τότες ἀρκέψαν νὰ μαθάνουν φράγγικα, καὶ βαρβαρίσαν τὰ ρωμαῖκα, ὅτι εἰς τὸν κόσμον δὲν ἠξεύρουν ἴντα συντυχάνομεν.» Ἀλλαχοῦ δὲ διὰ μακρῶν ἀφηγούμενος τὴν παρὰ τῷ Πέτρῳ Β΄ πρεσβείαν τοῦ Γεωργίου Βαρδαλῆ ἐπὶ τῇ συνομολογήσει συνοικεσίου πρὸς τὴν θυγατέρα τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ τὰς πρὸς ματαίωσιν αὐτοῦ δολοπλοκίας τῶν τιμαριούχων, σημειοῖ «διὰ τὴν παλαιὰν μισητίαν τοὺς Φράγγους μὲ τοὺς Ρωμαίους δὲν ἐδιαλέξαν τὸ καλλίτερον (1).» Μετά τινος δὲ χαρᾶς ἀφηγούμενος τὴν κατὰ τῶν Τούρκων νίκην τοῦ βασιλέως τῆς Κωνσταντινόπολης λέγει «καὶ διὰ χάριτος τοῦ παντοδυνάμου θεοῦ ὁ βασιλεὺς ἐτσάκισεν τοὺς Τούρκους» (2).

Καίτοι δὲ μετὰ σεβασμοῦ ἀναφέρων τὸ ὄνομα τοῦ Πάπα, δὲν λείπει νὰ καταδικάζῃ μετὰ τῆς αὐτῆς ἀφελείας ἄλλοτε μὲν τὰς βιαιοπραγίας τῶν λατίνων κατὰ τοῦ ὀρθοδόξου κλήρου, ὡς τὸ ἐν ἔτει 1359 πραξικόπημα τοῦ παπικοῦ λεγάτου Πέτρου τοῦ Θωμᾶ καὶ τὴν κατ' αὐτοῦ δικαίαν ἐξέγερσιν τοῦ λαοῦ (3)· ἄλλοτε δὲ νὰ ἐπιτιμᾷ τοὺς ἀπαρνηθέντας τὸ πάτριον θρήσκευμα· οὕτω περιγράφων τὸν σκληρὸν θάνατον τοῦ ἀρνησιθρήσκου Κυπρίου Τιπάτ, ἐκφραγκισθέντος μέχρι καὶ αὐ-

(1) σελ. 227. (2) σελ. 136. (3) 98.

του τοῦ ὀνόματος, ἐπιφέρει. «Τοῦτον ὅλον ἐγίνετον, διατὶ ἐσήκωσεν τὴν ἐλπίδαν ἀπὲ τὸν θεόν, καὶ ἐθάρρησεν εἰς τὸν νοῦν του καὶ εἰς τὴν ἀγάπην τοῦ ρηγός, καὶ διὰ τὴν ἔπαρσιν τοῦ κόσμου ἐγκατέλειπεν τὴν πατρικήν του πίστιν, καὶ ἐγίνην λατῖνος. Τὸ λοιπὸν δὲν καταδικάζω τοὺς λατίνους, ἀμμὲ ἴντα χρῆσι εἶναι Ρωμαῖος νὰ γενῇ Λατῖνος; ἐπειδὴ ὀρθόδοξος χριστιανὸς εἶναι χρῆσι νὰ καταφρονήσῃ τὴν μίαν, νὰ μπέσῃ εἰς τὴν ἄλλην; καὶ καταφρονεῖς τὴν πρώτην! Δὲν ἦτον αἱρετικὸς καὶ ἐγίνην ὀρθόδοξος! Ἀποστολικοὶ οἱ Λατῖνοι, καὶ καθολικοὶ οἱ Ρωμαῖοι!» (1)

Ὁ Μαχαιρᾶς καλῶς γινώσκων, ὅτι βάσις πάσης καλῆς χρονογραφίας εἶναι ἡ μέχρι λεπτολογίας ἀκρίβεια, εὐσυνειδήτως ἐκπληροῖ τὸν ὅρον τοῦτον, πολλάκις καταχρώμενος καὶ τῆς ὑπομονῆς τῶν ἀναγνωστῶν αὐτοῦ· μετὰ τῆς μεγαλειτέρας δηλονότι ἀκριβείας σημειοῖ, ἐκτὸς τοῦ ἔτους καὶ τοῦ μηνός, καὶ τὴν ἡμέραν τῆς ἑβδομάδος καὶ αὐτὴν πολλάκις τὴν ὥραν, παρεντιθέμενος ὁλόκληρα κείμενα ἐπιστολῶν καὶ ἐπισήμων ἐγγράφων, καὶ καταριθμῶν πάντα τὰ πρόσωπα τὰ συνεργήσαντα ὑπὲρ τῆς ἐξιστορουμένης πράξεως, ἀσκόπως ἐνιαχοῦ διακόπτων τὸν εἱρμὸν τοῦ λόγου ὅπως παρενθέσῃ κατάλογον τῶν ἀσημοτέρων ἱπποτῶν, πρὸς οὓς ἀνετέθη ἡ μᾶλλον ἀσήμαντος ἐπιχείρησις. Ἐν μιᾷ δὲ καὶ μόνῃ περιπτώσει παραβαίνει τὸν κανόνα τοῦτον, ὁσάκις δηλαδὴ πρόκειται περὶ ἑαυτοῦ καὶ τῆς οἰκογενείας αὐτοῦ.

Τοιαύτη περὶ τὴν διήγησιν ἀκριβολογία ὑποτίθησιν ἄνδρα καλῶς γινώσκοντα τὰ διατρέχοντα· διὰ τὰ πρὸ αὐτοῦ ὅμως συμβάντα, πρέπει νὰ ὑποθέσωμεν, ἢ ὅτι εἶχεν ὑπ' ὄψιν προγενεστέρους χρονογράφους, λεπτολόγους ὡς αὐτόν, ἢ αὐτὰ τὰ ἐπίσημα τοῦ βασιλείου ἀρχεῖα· ἡ δὲ τελευταία εἰκασία

(1) σελ. 357.

εἶναι μᾶλλον πιθανή· διότι καὶ περὶ τῆς εὐσυνειδησίας τοῦ μετριόφρονος χρονογράφου ἔχομεν πλεῖστα τεκμήρια, καὶ διότι ἅπαξ μόνον, ὅταν ἐκθέτῃ τὴν εἰς Γένουαν ἀπαγωγὴν τοῦ κοντοσταύλου Ἰακώβου τοῦ Λουζινιανοῦ καὶ τῶν Κυπρίων ἱπποτῶν, ἀναφέρεται εἰς τὴν δυστυχῶς ἀπολεσθεῖσαν συγγραφὴν τοῦ συναιχμαλωτισθέντος Τζουὰν τὲ Μιμάρς (1).

Ἀλλ' ἐὰν ὁ Μαχαιρᾶς ἐξ ὑπερβαλλούσης μετριοφροσύνης, οὔτε τὸ ὄνομα αὐτοῦ, κατὰ τὸ σύνηθες, προέταξε τοῦ συντάγματος, μεταγενέστεροι Κύπριοι ἐπωφεληθέντες τοῦ ἔργου, οὔτε ἁπλῆς κἂν μνείας ἠξίωσαν τὸν ἀτυχῆ χρονογράφον.

Πρῶτος ὁ Διομήδης Στραμβάλης (2) μεταφράσας εἰς τὸ ἰταλικόν, ἢ μᾶλλον τὸ ἐνετικὸν ἰδίωμα τὴν χρονογραφίαν τοῦ Μαχαιρᾶ, ἠρκέσθη νὰ σημειώσῃ ἁπλῶς ὅτι τὸ πρωτότυπον ἐγράφη εἰς τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν· ἐν δὲ τῇ κατὰ τῶν Αἰγυπτίων ἐκστρατείᾳ τοῦ βασιλέως Ἰάνου, τὴν ὁποίαν διηγούμενος ὁ αὐτόπτης Λεόντιος παρεμβάλλει καὶ περὶ ἑαυτοῦ τινα εἰς πρῶτον πρόσωπον, ὁ Στραμβάλης ἁπλῶς μεταφέρει τὴν διήγησιν εἰς τρίτον πρόσωπον.

Ἡ μετάφρασις τοῦ Στραμβάλη, τῆς ὁποίας περικοπὰς ἐδημοσίευσεν ὁ κ. Mas Latrie, δὲν ἠδύνατο ν' ἀναπληρώσῃ

(1) σελ. 341. Ἐν ἀρχῇ δὲ τοῦ ἔργου αὐτοῦ συνοπτικῶς ἀφηγούμενος τὰ κατὰ τὴν εὕρεσιν τοῦ τιμίου Σταυροῦ ὑπὸ τῆς ἁγίας Ἑλένης παραπέμπει εἰς τὸ σύγγραμμα τοῦ ἁγίου Κυριακοῦ. Ἄδηλον δ' ἐὰν ἐν σελίδι 94 γράφων «ἀλλοῦ ηὗρα γραμμένον» ἐννοεῖ ἄγνωστόν τινα χρονογράφον, ἢ τὰ ἀρχεῖα τοῦ βασιλείου.

(2) Ὁ Κύπριος οὗτος τιμαριοῦχος (Strambaldi παρὰ Mas Latrie καὶ ὀρθότερον Strambaly παρ' ἄλλοις) ἤκμαζεν ὀλίγον πρὸ τῆς ὑπὸ τῶν Τούρκων ἁλώσεως τῆς νήσου, καθὰ ἀναφέρει ὁ ἐκ κηδεστείας συγγενεύων αὐτῷ Στέφανος ὁ Λουζινιανὸς (**Genealogies**, σελ. 98)· Κατὰ πᾶσαν δὲ πιθανότητα ἡ οἰκογένεια ἦν γαλλικὴ **Strambailly** ὀνομαζομένη ἐν πολλοῖς διατάγμασι τοῦ Ἰακώβου Β΄.

τὴν τυχὸν ἀπώλειαν τοῦ πρωτοτύπου· διότι ὁ ἀδόκιμος μεταφραστής, παρεννοῶν ἐν ἑκάστῃ σχεδὸν περιόδῳ τὸν συγγραφέα, διαφθείρει τὴν ἔννοιαν, ἀλλαχοῦ μὲν αὐτογνωμόνως συμπτύσσων τὴν διήγησιν, ἀλλαχοῦ δὲ ἀνοήτως ἀναπτύσσων αὐτήν, χάριν δῆθεν σαφηνείας, καὶ τὸ σπουδαιότερον παραλείπων πολλάκις, ἢ παραμορφῶν τὰς χρονολογίας καὶ τὰ ὀνόματα. Πρὸς κατάδειξιν τοῦ πλημμελοῦς τῆς μεταφράσεως ἀρκοῦμαι παρατιθέμενος τὴν ἑξῆς περικοπήν.

Μαχαιρᾶς.

Καὶ τὴν Κυριακὴν εἰς τὰς κγ΄ νοεμβρίου αὐτῆς ἐχρονίας ἦλθεν ὁ καλὸς Σουάρε ἀπὸ τὸν ρῆγα εἰς τὴν Κύπρον . . . Ὁ γαρδενάλης ἔπεψεν τὸν Καρσεράν Σουαρε ἀπανω εἰς το κάτεργον τοῦ ρηγός, καὶ ἔπεψεν τὸν κύρην τοῦ Βερουτίου καὶ τὸν σίρε Ματαῖον Ράμες καὶ τὸν σίρε Τομεσίον Δαμπαλίουν, τὸν Περρῆν Μπελεστρῆν καὶ τον Τζὰκ δὰ Μπελονία, καὶ τον μάστρε Τουμασὶ Πίπη, καὶ τον σὶρ Κολε Δελαπριντζεσε τὸν πρωτοψάλτην τῆς ἁγίας Σοφίας, καὶ τον Γεώργιον τοῦ Κορόμηλου τὸν μάγειρόν του· καὶ ἀκομὶ ὁ γαρδενάλης ἔστειλεν τοῦ ρηγὸς ἀπάνω εἰς τὴν

Στραμπάλδης.

Et a di 22 Novembrio del ditto anno vene Suar, qual era re in Cipro . . . Et l'armiraglio ha mandato Galceeran Suar alla gallera del re; et ha mandato et il signor de Barutti et don Mathe Rames et don Domenego de Balio et Perin Pilistrin et Zaco da Polonia et mastro Thomaso Bibi et don Nicola della Princessa il primo cantor de Santa Sophie; similmente il cardinale ha mandato al re sopra la gallera grossa de don Mate sir Costa et de don Teret, turciman del sultan, Piligertin

γαλιάτζαν τοῦ Ματαίου σὶρ Κοὲτ, καθὼς ἄνωθεν δηλοῖ, τὸν σὶρ Ἐστιένε Σπινόλα, τὸν Φερὲτ τὸν τζουτζουμάνον τοῦ σουλτάνου, τὸν Πιλιγὲρ Φικερέλλο, τὸν Φρασὲ Σπινοήλ, καὶ τὸν Ἀλέξην τὸν Γιακούπην τὸν βαχλιώτην τοῦ ρηγός.

Chrillo, et Frasses Spinoli et dom Alexi, cortegian del re.

Ἀλλ' ὁ μὲν Στραμβάλης ἁπλῶς μεταφράσας τὸν Μαχαιρᾶν, διέπραξε τὸ ἀδίκημα νὰ παρασιωπήσῃ τὸ ὄνομα τοῦ ἐλληνος χρονογράφου· μᾶλλον ὅμως ἀξιόμεμπτος εἶναι ὁ Φραγκίσκος Ἀμάδης, ὅστις καίτοι συμπεριλαβὼν τὸ φιλοπόνημα τοῦ Λεοντίου ἐν τῇ ἐπ' ὀνόματι αὐτοῦ φερομένῃ χρονογραφίᾳ, οὔτε ἁπλῆς μνείας ἀξιοῖ τὴν πηγὴν ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ὁποίας κατέστρωσε τὸ σύνταγμά του. Πρὸς κατάδειξιν καὶ τῆς ὑπὸ τοῦ Ἀμάδη ἀντιγραφῆς τοῦ Μαχαιρᾶ ἀρκοῦμαι παρατιθέμενος τὴν ἑξῆς περίοδον.

Μαχαιρᾶς.

Ὅνταν ἐστράφην ὁ μέγας Κωνσταντῖνος ἀπὲ τὴν εἰδωλολατρείαν εἰς τὴν πίστιν τοῦ Χριστοῦ, . . . τότε ἐπῆρεν ὁρισμὸν ἡ ἁγία δέσποινα Ἑλένη ἡ μητέρα του ἀπὲ τὸν υἱόν της νὰ πάγῃ νὰ γυρεύσῃ τὸν τίμιον σταυρὸν εἰς τὸ Ἱεροσόλυμα· καὶ ἦρτεν εἰς τὴν Ἀνατολήν, καὶ ἦρτεν εἰς τὴν Κύπρον, καὶ ἐπέζευσεν πρὸς τὴν

Ἀμάδης.

Nel tempo de Imperio de Constantino, nel qual tempo havendosi convertito ala fede christiana esso Imperator, et havendo deliberato Helena sua madre de andar in Levante per cercar la croce de Hiesu, passato per questa isola dismontò a Limissò et hebbe grandissimo dolor ve-

ρλη'.

Λεμεσόν, καὶ ηὗρεν τὸ νησὶν ἔρημον, καὶ πολλὰ ἐπικράνθη θωρῶντα τὸ τόσον ὄμορφον νησὶν καὶ ἦτον ἔρημον. Καὶ μοναῦτα ἐμίσευσεν καὶ ἐπῆγεν εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ, καὶ . . . ηὗρεν τὸν τίμιον σταυρόν, καὶ τοὺς ἄλλους β' σταυροὺς τοὺς λησταῖς, καὶ τὰ καρφία καὶ τὸν στέφανον τὸν ἀκάνθινον, καὶ λϛ' σταλαματίαις αἷμαν ὅπου ἐστάξεν ἀπὸ τὸ αἷμαν τοῦ Κυρίου καὶ ἔπεσεν εἰς ἕναν πανίν . . . .

dendola diserta et tutta abandonata. Da poi andata in Hierusalem havendo trovata la Santa Croce insieme et due altre in lequale foron crucifisi i doi latroni, videlicet el iusto et el dannato, trovò e li chiodi con liquali fu crucifisso il nostro Signore, le spine dela sua corona, et 36 gioce del suo preciosissimo sangue, che cadeteno sopra un drapo . . .

Δυσεξήγητος δὲ ἀποϐαίνει καὶ ἡ περὶ τῆς χρονογραφίας τοῦ Μαχαιρᾶ σιωπὴ τοῦ Φλωρίου Βουστρωνίου, ὅστις ἀπαριθμῶν τὰς πηγὰς ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ὁποίων συνέταξε τὴν καλὴν ἱστορίαν αὐτοῦ, παρέρχεται ἐν σιγῇ τὸ ὄνομα τοῦ ἕλληνος χρονογράφου, τὸν ὁποῖον ἐν πολλοῖς κατὰ λέξιν ἀντιγράφει, ὡς καταδείκνυται ἐκ τῆς ἑξῆς περικοπῆς ἀμφοτέρων τῶν κειμένων.

Μαχαιρᾶς.

Οἱ Σαρακηνοὶ ἐγράψαν χαρτὶν καὶ ἐπέψαν τοῦ ρηγός, καὶ ἐπέψαν τού το μὲ ἕναν χωργιάτην, λαλῶντα οὕτως. «Ἐνάρετε ἀφέντη, ἐμεῖς ἤλθαμεν ὠδᾶ, καὶ ἐσοὺ ὡς γίον υἱὸς τοῦ

Florio Bustrone.

Li Saraceni scrissono al re una lettera et gliela mandorno con un villano, laqual diceva. « Da poi la debita reverentia, il Soldano nostro signore n'ha mandati al vo-

ἀφέντη μας τοῦ σουλτάνου δὲν ἔπεψες τινὰν ἀπὸ τοὺς λᾶς σου νὰ μᾶς προσδεκτῇ καὶ νὰ μᾶς ξοχνιάση τίντα γυρεύγομε καὶ τίντα ζητοῦμεν· τώρα μηνοῦμέν σου νὰ βγῇς καὶ νἄλθῃς πρὸς ἐμᾶς νὰ ποίσωμεν δῆμαν κηνουργίον καὶ στοιχήματα τῆς ἀγάπης, καὶ μὲ τοιοῦτον νὰ μὲν ἔχῃς τοὺς ἀζάπιδες καὶ ἑτέρους κουρσάρους μηδὲν μᾶς πλημμελέψουν, οὐδὲ νὰ τοὺς φιλοξενᾷς εἰς τὸ παγισίον σου, ἀμμὲ νὰ ἔχῃς τοὺς φίλους μας διὰ φίλους σου καὶ τοὺς ἐχθρούς μας διὰ ἐχθρούς σου, ὡς γίον καλοὶ φίλοι καὶ γειτόνοι· καὶ ὁ ἀφέντης μας ὁ σουλτάνος ἔδωκέν μας τὸ πεῦκίν του νὰ τὸ ἀπλώσωμεν ἀπουκάτω σου νὰ κάτσῃς, καὶ ὄνταν νἄρτῃς θέλομεν συντύχειν ἀντάμα καὶ θέλεις κρατηθῆν εὐχαρισμένος καὶ μεῖς θέλομέν σε ἀφήσειν καὶ θέλομεν στραφῆν εἰς τὸν ἀφέντην μας· καὶ ἤξευρε, ἂν δὲν ἔρτῃς εἰς αὐτόν μας, θέλολεν ἔρτειν ἐμεῖς εἰς αὐτόν σου· καὶ ἂς ἦσαι θαρρούμενος, δὲν θέλει διαβῆν ἡ Κερική, καὶ θέλομεν ἐσμικτῆν ἀντάμα ». Καὶ

stro paese, et voi come figliolo del Soldano non havete mandato a visitarne, ne almeno domandarci che cosa cercamo nel vostro Regno. Però vi faciamo intendere ch' 'l nostro signore n' ha mandati qui per fare nuove conventioni et patti con voi, et più non dobbiate accettar corsali che daneggino la Soria, ne riceverli nel vostro paese, o dargli riccapito, ma che siate amici delli amici, et nimico delli nimici del Soldano, come devano fare li boni amici et vicini; et in questi casi volendo venire a confirmar questi patti, il signore nostro Soldano n' ha dato il suo tapeto, perche voi habiate a sentar sopra per honore, et venendo a parlar con noi, vi promettiamo che voi restarete contenti et noi ritornaremo al nostro signore; ma se voi non verrete, vi promettiamo esser

ἄνταν ἐδιαβάζαν τὸ χαρτίν, διατὶ δὲν τοὺς ἄρεσεν ὁ ὄρδινος τοῦ χαρτίου . . .	con voi avanti che passi Domenica ». Letta la lettera, chi diceva che non era fatta in forma di raggione . . . (1).

Τελευτῶντες δ' ἐπισυνάπτομεν καὶ τὰ ἑξῆς ἱστορικὰ σημειώματα, ἅτινα ἀνωνυμός τις Κύπριος κατέστρωσε μεταξὺ τῶν δύο ἀγράφων σελίδων (φύλ. 239-40) τοῦ κώδικος.

« Ἀφὴν ἡ αὐτὴ κρόνικα ἐτελείωσεν εἰς τοὺς ͵αυϞβ' (2) ὥςτη καὶ ἔφυγεν ἡ ῥήγαινα εἰς τὴν Βενετία καὶ τότες ἔμεινεν εἰς τὸ χέριν τοὺς Βενετίκους ὡς τὴν ἐχρονίαν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ͵αφο', καὶ τότες διὰ τὰ κρίματά μας ἐπῆράν την οἱ Τοῦρκοι μὲ πολλήμ μας ἀτροπὴ καὶ ζημίαν· ποῦ ὅσον καιρὸ ἦτον εἰς τὸ χέριν τοὺς Βενετίκους ἀπὸ τοὺς υϞβ' ὡς τοὺς φο' πολομοῦν χρόνοι οη'· καὶ ἀφὸν ἐπέθανεν ὁ ῥὲ Τζάκος ὥςτη καὶ ἐπῆγεν ἡ ῥήγαινα εἰς τὴν Βενετία πολομοῦ χρόνοι ιθ'· διατὶ ὁ ῥὲ Τζάκος ἐπέθανεν εἰς τὴν ἐχρονίαν ͵αυογ', ὅπου ἀληθινὰ ἔμεινεν εἰς τὸ κουβερνὸ τοὺς Βενετίκους χρόνους Ϟζ'· καὶ ἦτον τὸ νησὶ τοὺς ἐννενηνταφτὰ χρόνους μὲ πολλὴ ἀνάψασι. Καὶ θωρῶντα ἀφέντης ὁ θεὸς τὰ κρίματά μας ἦρτάμ μας οἱ πειρασμοὶ ἀσ' τοὺς Τούρκους, καὶ ἔπρεπέ μας καὶ περίττου. Καὶ εἰς ταῖς δύο τοῦ ἰουλίου ͵αφο', ἡμέραν σαββάτον εἰς ταῖς ἕξη ὥραις τῆς ἡμέρας ἐνεφάνη ἡ ἀρμάτα ἡ Τούρκικη εἰς τὴν Πάμφον, καὶ τὴν κυριακὴν τὴν γ' αὐτοῦ μηνὸς ἔφτασεν εἰς τὴν Λεμεσόν, καὶ ηὗρε τὸν τόπον εὔχαιρον, καὶ 'βῆκαν καμπόσοι Τοῦρκοι ἔξω, καὶ μὲ τὴν δύναμιν τοῦ ἀφέντη τοῦ θεοῦ τίποτε δὲν ἐποῖκαν ζημίαν. Ἐδιάβησαν τὰ κάτεργα καὶ ἐπῆγαν εἰς τὴν Ἁλυκὴν τὴν τρίτην, τὴ ε' τοῦ αὐτοῦ μηνός· καὶ τὴν τετράδην, τὴ ς' τοῦ αὐτοῦ μηνὸς καλὸν πωρνὸν ἐφτάσαν εἰς τὸν

(1) Χειρόγραφον Μαρκιανῆς, φύλ. 155.

(2) Ἐννοεῖ καὶ τὸν συνεχόμενον χρονογράφον τοῦ Βουστρωνίου.

Σταυρὸν τὸν Μέσον, καὶ ἐκάψαν τὸ μοναστῆρι καὶ ηὗραν καὶ πολλοὺς χριστιανοὺς ἀπάνω, καὶ ἄλλους ἐσκοτῶσαν, καὶ ἄλλους ἐπιάσαν ζωντανοὺς καὶ ἐποίκασιν σκλάβους. Καὶ τἄπισα ἐπῆγαν εἰς τὴν Λευκοσίαν καὶ ἐπῆράν την ἀπὸ σπαθίου καὶ αἰχμαλωτεῦσα πολλοὺς χριστιανούς. Καὶ ἀφῆς ἔμεινε ἡ Κύπρο εἰς τὸ χέρι τους ἐτραβενιάσα τόσα κακὰ ὅπου νὰ μηδὲν τὰ δώση ἀφέντης ὁ θεὸς ἄλλου τόπου. Πρῶτον ἐτριβενίσεν τάπίσα ἀποῦ τὴν ἐπῆρα μία ἀκρίβεια ἀποῦ ἐπουλήθη τὸ σιτάριν δύο πγάστρη βενέτικα τὸ μόδι, καὶ τὸ κρέας μιά, καὶ ἐστάθην ἕναν χρόνον.

» Δεύτερον ἦρτεν ἕναν θανατικὸ ἀποῦ κρατῆσε ὀκτὼ μῆνες καὶ ἔπεθάναν ἀπὸ τὰ τρία μερτικὰ τὰ δύο καὶ ἐσκλαβωθῆκα, καὶ ἄλλη τόση αὔξανε.

» Τἀπίσω εἰς τοὺς αφοϛ΄ ἦρτεν τόση ἀκρίδα καὶ βροῦχος εἰς τὸ νησὶ ἀποῦ ἐφάγιε οὖλα τὰ γεννήματα τοῦ νησίου καὶ τὰ φύλλα τῶ δετρῶ, καὶ εἰς τὸ μέρος τῆς χώρας ἐσφαλοῦντο ἄνταν ἀθέλαν νὰ πγιοῦ νερό, ὅπου ποτὲ δὲν ἔφτασε τινὰς τιτοίαν ὀργὴ καὶ θυμὸ ἀφέντου τοῦ θεοῦ.

» αφοζ΄ τὸ γεννάριο εἰς τὴν κη΄, ἡμέρα δευτέρα ἐγίνην ἕνας σεισμὸς ἀποῦ δὲν ποτὲ δὲν ἐγίνη εἰς κανένα κόσμο, ὅτι . . . καὶ ἐτρόμαξεν τὸ νησὶν οὖλο· καὶ ἀπόκει ἐποῖκεν χειμῶνους δυνατούς, πρῶτον ἔρριψε χαλάζι καὶ ἐδάρυσεν τρία ρούπια καὶ ἐσκότωσεν πολλὰ ζά· ὀπίσω ἐκατέβην ὁ ποταμὸς τῆς Λεμεσοῦ τῆς Βαθείας καὶ ἐπῆρεν τὰ σπιτία τοῦ Βαθυμπέρτου καὶ τοῦ Σύρου καὶ τοῦ Ταούτη καὶ τὸ παζάρι τὰ χανουτία τοὺς Τούρκους καὶ τὰ μαγαζένια, καὶ τὸ Καστέλλι ἔχωσε τὸ ἥμισο, ποῦ'το μιὰ ὀργὴ τ' ἀφέντη τοῦ θεοῦ. 'Σ ταῖς αφπθ΄ τοῦ Χριστοῦ ἦρτεν ἕναν θανατικὸν ὅπου ἐκράτησε δέκα μῆνες καὶ ἀποθάναν πολὺς λαὸς ἄνδρες τε καὶ γυναῖκες, τὸ περισσότερον μικρὰ παιδιά . . . . »

Θ΄. Γεωργίου Βουστρωνίου Χρονικὸν (1456-

1501). Ὁ συνοχεὺς οὗτος τοῦ Μαχαιρᾶ Γεώργιος ὁ Βουστρώνιος, ἢ ὡς ὁ ἴδιος γράφεται Τζορτζῆς ὁ Πουστροῦς ἢ Μπουστροῦς, καταγόμενος ἐκ τοῦ παλαιοῦ γαλλικοῦ οἴκου de Bustrone, διετέλεσε πιστὸς ὀπαδὸς καὶ φίλος τοῦ τελευταίου βασιλέως τῆς Κύπρου, τοῦ ὁποίου συνέγραψε τὰ κατορθώματα, μετ' ἀμεροληψίας ἀξιεπαίνου στιγματίσας καὶ τὰς πολλὰς βιαιοπραγίας καὶ τὴν πρὸς τοὺς ἀντιπάλους σκληροκαρδίαν αὐτοῦ (1). Πρῶτον ἀναφαίνεται ὁ Βουστρώνιος περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ ἔτους 1458 ἀποσταλεὶς ὑπὸ τοῦ ἄρτι ἐκ Ῥόδου ἐπανελθόντος καὶ ὑπὸ τοῦ πατρὸς ἀμνηστευθέντος Ἀποστόλη πρὸς τὸν σύζυγον μιᾶς τῶν κυριῶν τῆς τιμῆς τῆς βασιλίσσης Ἑλένης, ὅπως διαλύσῃ τὰς κατ' αὐτοῦ σπερμολογίας περὶ ἁρπαγῆς τῆς Καρλόττας (2). Μετὰ δὲ τὴν ἀνάρρησιν τῆς τελευταίας ταύτης ὡς βασιλίσσης τῆς Κύπρου καὶ ὁ Βουστρώνιος μετὰ τῶν ἄλλων θεραπόντων τοῦ Ἀποστόλη ἐλθὼν εἰς προσκύνησιν αὐτῆς, συνεκρατήθη ἐν τῷ φρουρίῳ τῆς Λευκωσίας (3)· κατὰ πᾶσαν δὲ πιθανότητα καὶ συμμετέσχεν εἰς τὸ μετ' οὐ πολὺ διοργανισθὲν ὑπὸ τοῦ ἐπικινδύνου ἀρχιεπισκόπου τόλμημα κατὰ τῆς βασιλικῆς αὐλῆς· διὰ τοῦτο καὶ ἡ Καρλόττα θεωρήσασα ὕποπτον αὐτὸν προσεκάλεσεν ὡς τιμαριοῦχον τοῦ βασιλείου νὰ ἐμφανισθῇ πρὸς ἀπολογίαν· ὁ δὲ Βουστρώνιος συνεννοηθεὶς πρὸς τὸν Ἀποστόλην ὑπήκουσεν εἰς τὴν βασιλικὴν προσταγὴν, καὶ ὑποστὰς τὴν νόμιμον ἐξέτασιν ἐξέθηκεν εἰς τὴν Καρλόττταν, ὅτι ὁ ἀδελφὸς αὐτῆς ὠχυρωμένος ἐν τῇ ἀρχιεπισκοπῇ σκοπὸν ἀμετάθετον εἶχε ν' ἀντικρούσῃ διὰ τῆς βίας πᾶσαν κατ' αὐτοῦ προσβολήν (4). Ὅταν ὁ Ἰάκωβος ἀναγνωρισθεὶς ἐν Καΐρῳ βασιλεὺς τῆς Κύπρου ἦλθε μετὰ σουλτανικῆς δυνάμεως πρὸς κατάληψιν τοῦ βασιλείου, ὁ Βουστρώνιος ὢν τότε διοικητὴς (τζιβιτάνος) τοῦ διαμερίσματος τῆς Ἁλικῆς, ὥπλισεν ἀμέσως ὑπὲρ

(1) σελ. 420. (2) σελ. 425 (3) σελ. 431. (4) σελ. 438-39.

τοὺς διακοσίους ἄνδρας ἱππεῖς καὶ πεζοὺς καὶ ἔσπευσε νὰ ταχθῇ πρῶτος ὑπὸ τὴν σημαίαν τοῦ κυρίου αὐτοῦ (1)· μετὰ τοῦ αὐτοῦ δὲ ζήλου ἐξηκολούθησεν ὑπηρετῶν τὸν Ἰάκωβον, περὶ πολλοῦ ποιούμενον τὴν φιλίαν τοῦ πιστοῦ καὶ παλαιοῦ αὐτοῦ ἀξιωματικοῦ (2). Χάριν δ' ἴσως τοῦ Γεωργίου ἐτιμήθησαν καὶ ἄλλα μέλη τοῦ οἴκου τῶν Βουστρωνίων, ὡς ὁ Φίλιππος καὶ ὁ Πέτρος, πιθανῶς ἐξάδελφοι τούτου, ἔχοντες (1469) τὸ ἀξίωμα γραμματέων τοῦ ἐν Λευκωσίᾳ βασιλικοῦ λογιστηρίου (secrete) (3).

Δυστυχῶς ἕνεκα τῆς ἀξιομνημονεύτου τοῦ ἀνδρὸς μετριοφροσύνης, ἐξ ἀνάγκης κάποτε μνημονεύοντος ἐν τῇ διηγήσει τὸ ὄνομα αὐτοῦ, καὶ τοῦτο ὡς εἰ ἐπρόκειτο περὶ τρίτου προσώπου (4), ἀγνοοῦνται ἕτεραι περὶ τοῦ τελευταίου τούτου τῆς Κύπρου χρονογράφου εἰδήσεις· ἐπίσης δὲ ἄγνωστον καὶ τὸ ἔτος τοῦ θανάτου αὐτοῦ. Ὅτι ὅμως ὀλίγον μετὰ τὸ ἔτος 1501, ἐν ᾧ τελευτᾷ τὸ χρονικὸν αὐτοῦ, ἀπεβίωσεν, εἰκάζεται ἐξ ἐπισήμου ἐγγράφου συντεταγμένου περὶ τοὺς αὐτοὺς περίπου χρόνους, δηλαδὴ ἐκ τῆς ὑπὸ τῶν Ἑνετῶν γενομένης καταγραφῆς τῶν ἐτησίων εἰσοδημάτων τῶν Κυπρίων τιμαριούχων, ἐν ᾗ σημειοῦνται καὶ οἱ κληρονόμοι τοῦ Γεωργίου Βουστρωνίου, κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἐννοουμένου τοῦ ἡμετέρου (heredi de ser Zorzi Bustron, ducati 100) (5).

Προσγενὴς τῷ Γεωργίῳ ἦν καὶ ὁ Φίλιππος Βουστρώνιος, ἀκμάσας ἐπὶ ἑνετοκρατίας καὶ ἐν τοῖς μάλιστα τιμηθεὶς διὰ τὰς περὶ τὰ ἀρχεῖα τῆς Κύπρου γνώσεις αὐτοῦ. Ἐν ἔτει 1531, κατὰ διαταγὴν τοῦ δόγη Ἀνδρέα Γρίττη διωρίσθη ἐπιτροπὴ

(1) σελ. 454. (2) σελ. 464.

(3) Mas Latrie, III, σελ. 187, 209, 235, 243, 270, 286.

(4) « L'auteur parle toujours modestement de lui-même à la troisième persone » Mas Latrie, III, σελ. 83, not. 5.

(5) Mas Latrie, III, σελ. 500.

ἐκ τριῶν νομομαθῶν τιμαριούχων Κυπρίων, ὅπως περισυνάξασα τὰ ἀνὰ τὴν νῆσον διεσπαρμένα ἀπόγραφα τῶν ἐπὶ τῆς γαλλικῆς δυναστείας ἰσχυόντων νόμων (Ἀσιζῶν), ὑποδείξῃ τὰ ἀρχαιότερα καὶ γνησιώτερα τούτων. Εἰς τὸν γραμματέα δὲ τῆς ἐπιτροπῆς ταύτης, Φλώριον τὸν Βουστρώνιον, ἀνέθετο ἡ Δημοκρατία τὴν εἰς τὸ ἐνετικὸν ἰδίωμα μετάφρασιν τῶν Ἀσιζῶν· μετὰ ζήλου δ' ἐκπληρώσας ὁ πολυμαθὴς Κύπριος τὸ δυσχερὲς τοῦτο ἔργον (1), μετ' οὐ πολὺ κατ' αἴτησιν φιλομούσων συμπατριωτῶν αὐτοῦ συνέγραψεν εἰς τὸ αὐτὸ ἰδίωμα καὶ ἕτερον σπουδαιότερον περὶ Κύπρου, ἀτυχῶς ὅμως ἀνέκδοτον, φιλοπόνημα, τὴν ἱστορίαν δηλονότι τῆς νήσου ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι τῆς φυγῆς τῆς Αἰκατερίνης Κορνάρου, ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ τε Μαχαιρᾶ (ὃν δυστυχῶς παρέρχεται ἀμνημόνευτον), Γεωργίου τοῦ Βουστρωνίου, καὶ ἄλλων δύο ἀρχαιοτέρων χρονογράφων, ἀτυχῶς ἀπολεσθέντων, τῶν γάλλων Φιλίππου de Navarre καὶ Γεράρδου de Montréal (2).

(1) Ἡ μετάφρασις τοῦ Βουστρωνίου ἐξεδόθη μετ' ἀρκετῆς πολυτελείας εἰς φύλλον κατὰ μῆνα μάϊον τοῦ 1535 ἐν Βενετίᾳ τύποις Aurelio Pincio· ἡ ἔκδοσις ἀποτελεῖται ἐκ δύο τμημάτων, ἐξ ὧν τὸ πρῶτον ἐκ φύλλων 79 τιτλοφορεῖται « L'Alta corte, le Assise, et bone usanze del reame de Hyerusalem »· τὸ δὲ δεύτερον « La Basse corte » ἐκ φύλλων 41. Ἐν τέλει τοῦ πρώτου τμήματος ἀναγινώσκεται· « Le Assise del'Alta corte del Regno de Hyerusalem et Cypro, tradutte de francese in lingua italiana d'ordine della serenissima Ducal Signoria de Venetia, per me Florio Bustron, cosi commandato da li clarissimi rectori di questo Regno di Cypro, come nodaro de li Magnifici deputati a la ditta commissione ». Ἀνετυπώθη δ' ἐν τῇ συλλογῇ τοῦ Canciani (Leges Barbarorum. V, σελ. 107-309). Περὶ τοῦ ἐνετικοῦ τούτου πονήματος τοῦ Βουστρωνίου λόγον ποιεῖται ὁ Βαρθολομαῖος Gamba (scrittori in dialetto Veneto, sec. XVI).

(2) Storia di Cipro di Florio Busdron. (Ἐν τῇ Μαρκ. βιβλιοθ. Mss. ital. cl. VI, co. XXXIII, εἰς φύλλον, ἐκ φύλλων 199).

Ἔπεσε δὲ μαχόμενος κατὰ τῶν Τούρκων ὁ Φλώριος ἐν τῇ ἡρωϊκῇ πολιορκίᾳ τῆς πατρίδος αὐτοῦ Λευκωσίας (1570), καθὰ γράφει ὁ Σωζόμενος (1).

Ἕτερος Βουστρώνιος, ὁ Ζαχαρίας, ἀκμάζων ὁμοίως πρὸ τῆς ἁλώσεως τῆς Κύπρου ὑπὸ τῶν Ὀθωμανῶν, συνέγραψεν εἰς κυπριακὸν ἰδίωμα συλλογὴν ἐρωτικῶν ποιημάτων, ἀπομιμηθεὶς ἐν τοῖς πλείστοις τὸν Πετράρχην (2).

Ὁ οἶκος τοῦ Βουστρωνίου διατηρηθεὶς ἐν Κύπρῳ καὶ ἐπὶ τῆς ἐνετοκρατίας ἐν τῇ αὐτῇ περιωπῇ τῆς εὐγενείας, μετὰ τὴν ἅλωσιν τῆς Λευκωσίας, καθ' ἣν ἑκατόμβην θυμάτων προσήνεγκεν (3), ἐγκατέλιπε διὰ παντὸς τὴν τουρκοκρατηθεῖσαν νῆσον, καὶ διασπαρεὶς ἀνὰ τὴν Ἰταλίαν διέπρεψεν ἐπὶ πολεμικοῖς ἔργοις καὶ ἰδίᾳ ἐν τῇ τῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων θεραπείᾳ, ὡς μαρτυρεῖ πρὸς τοῖς ἄλλοις μνημείοις, καὶ τὸ ἑξῆς ἐπίγραμμα τοῦ περιφανοῦς Μακεδόνος Ἰωάννου τοῦ Κωττου-

(1) Ὁ ἐν ἔτει 1568 γνωρίσας αὐτὸν Στέφανος ὁ Λουζινιανὸς γράφει· «Fleurio Bustron m'a monstré en Cypre l'an mil cinq cens soixante-huit, une copie (τῶν τιμαρίων) semblable à celle de Venise. (le quel (Φλώριος) avoit commission sur tous les vieux registres du Royaume escripts eu langage François qu' il entendoit fort bien), en m'expliçant ce que concernoit le dit fief.» Genealogies, σελ. 97.

(2) Ὁ μόνος περισωθεὶς κῶδιξ τῆς συλλογῆς ταύτης, ἀνήκων εἰς τὸν διάσημον Μεδιολανέα Natale Conti, ἀπόκειται νῦν ἐν τῇ Μαρκιανῇ βιβλιοθήκῃ (cl. IX, cod. XXXII), ὅθεν ἀντέγραψα πρὸς ἔκδοσιν.

(3) Ὁ Κύπριος Ἰωάννης Σωζόμενος ἐν τῇ διηγήσει αὐτοῦ περὶ τοῦ πολέμου τῆς Λευκωσίας (Narratione della guerra di Nicosia, Bologna 1571, ed. Franc. Altomira) καταγράφει μεταξὺ τῶν πεσόντων ἐν ταῖς τελευταίοις ἐφόδοις καὶ τοὺς ἑξῆς Βουστρωνίους, Ἰάσωνα, Βερνάρδον, Φλώριον (τὸν προρρηθέντα ἱστοριογράφον), Ἀμβρόσιον, Ζάκον, Πέτρον, Ἰάκωβον, Ἀλέξανδρον, καὶ Μαρτινέγγον.

νίου εἰς ἓν τῶν τότε ἐπιζώντων μελῶν τοῦ οἴκου τούτου, Γεώργιον τὸν Βουστρώνιον, τεταγμένον ἐν τῷ τῶν Ἰησουϊτῶν τάγματι.

Ἔμβρυος εὐκλεέσιν Βουστρώνιος ἀνδράσιν οἶκος
κἤν τε Ἀθηναίης ἔργμασι κἤν τε Ἄρευς.
Ἄρεος αἰχμητὴς μεγαλόμβριμος αἶθ' Ἰάκωβος
Ἰταλίῃ χραίσμων τεύχεσι κυδαλίμοις·
ἄλκιμος ἠδὲ Ἀλέξανδρος, κεδνός τε Ἰάσων,
γήραϊ ἀκμάζων εἰσέτι εὐσθενέϊ·
ὄζος Ἀθηναίης γεραρὸς Ματθαῖος ἐτύχθη,
ὀμφῇ καὶ σοφίῃ Παταβίοιο κλέος.
Ματθαῖος πολύϊδρες ἔαρ μουσῶν· σὺ δ' ἐν αὐτοῖς
οἷά τε Λητοΐδης ἀστράσι λαμπετόεις·
ἄνθεσι γὰρ προγόνων πολυήρατον αἶθος
ἰδμοσύνης, ἀρετῶν, ἤθεος, εὐσεβίης (1).

Τὸ νῦν πρῶτον ἐκδιδόμενον χρονικὸν τοῦ Βουστρωνίου ἦν γνωστὸν εἰς πάντας σχεδὸν τοὺς περὶ Κύπρου λαλήσαντας, ἐξ ὧν καί τινες πολλὰς εἰδήσεις ἐξ αὐτοῦ ἠνθολόγησαν. Πρῶτος, ὡς ἐγὼ γινώσκω, ὁ ἐξ Ἀκέλου (Asolo) τοῦ Βενετικοῦ Ἀντώνιος ὁ Κολβερτάλδης, γνώριμος καὶ προστατευόμενος τῆς Αἰκατερίνης Κορνάρου, εἰς ἣν ἡ Δημοκρατία ἐδωρήσατο τὸ Ἄκελον εἰς ἀντάλλαγμα τοῦ βασιλείου τῆς Κύπρου, μνημονεύει τοῦ χρονικοῦ τοῦ Βουστρωνίου, ὅπερ βεβαίως ἢ ἐν πρωτοτύπῳ ἢ ἐν ἀντιγράφῳ παρέλαβεν ἐκ Κύπρου ἡ πρώην βασίλισσα, γράφων ἐν τῷ ἀνεκδότῳ αὐτοῦ πονήματι· « Giorgio Bustrone autore fidelis-

(1) Ἑλληνικὰ ἐπιγράμματα, Patavii, 1653, σελ. 48-49. Δι' ἑτέρου δὲ πρὸς Ματθαῖον τὸν Βουστρώνιον ὁ Κωττούνιος θαυμάζει τούτου τὴν περὶ τὸν ἕλληνα λόγον δεινότητα. Πρὸς τὸν τελευταῖον τοῦτον εὕρηται καὶ ἐπιστολὴ Φραγκίσκου Κόκκου τοῦ Ναξίου (Σάθα, Νεοελληνικὴ Φιλολογία, σελ. 295).

simo, delle cui notizie mi sono servito » (1). Μετὰ τὸν Κολβερτάλδην ὁ συγγενὴς τῷ Γεωργίῳ Φλώριος ὁ Βουστρώνιος ἐν τῇ προμνημονευθείσῃ ἀνεκδότῳ ἱστορίᾳ τῆς Κύπρου, μεταγράψας πᾶν σχεδὸν μετά τινων προσθηκῶν τὸ ἑλληνικὸν χρονικόν, λέγει ἐν προοιμίῳ τὰ ἑξῆς. « La vita et morte poi del re Giacomo figlio naturale del detto re Giovanni, benche molti l' hanno scritta, non di meno alchuni per odio altri per invidia, et tali per parcialità, tutti si sono deniati dal vero. Un mio parente Georgio Bustrone scrisse molte cose del detto re particularmente, et per quello posso considerare, ha scritto senza alchuna passione, dal quale, et dalle parole di mio padre, che in alchune sue cose si trovò presente, ho scritto la vita anchora et fatti di re Giacomo ultimo » (2).

Στέφανος δὲ ὁ Λουζινιανὸς ἁπλῶς μνημονεύσας τοῦ ἑλληνικοῦ χρονικοῦ ἐν τῇ Κυπριακῇ χωρογραφίᾳ αὐτοῦ (3) καὶ ἐν ἄλλῳ πονήματι (4), διὰ μακρῶν ἐλάλησε περί τε τοῦ Βουστρωνίου καὶ τοῦ συγγράμματος αὐτοῦ ἐν τῇ μετὰ ταῦτα ἐκδοθείσῃ εἰδικῇ ἱστορίᾳ τῆς Κύπρου (5). Ἀπὸ τούτου δὲ παραλαβὼν

(1) Historia di D. D. Catterina Corner Regina di Cipro del signor Antonio Colbertaldo Asolano. (χειρόγρ. ἐν Μαρκιακῇ cl. VII, cod. ital. VIII, φύλ. 38. καὶ cod. IX). Ἐν τῷ δευτέρῳ τῶν κωδίκων (φύλ. 37) ἐσφαλμένως γράφεται τὸ ὄνομα Bustume.

(2) Storia di Cipro di Florio Busdron· ἀντιγράφει δὲ τὸν Γεώργιον ἀπὸ φύλ. 164-199.

(3) Chorograffia, φύλ. 91.

(4) Les droicts, autoritez et prerogatives au royaume de Hierusalem, Paris 1586, φύλ. 27, καὶ 28.

(5) Histoire generale des royaumes de Hierusalem, Cypre. Paris 1579. (Inter auctores quibus in eo continnando usus est, laudat potissimum Georgium Bustron Cyprium, cujus historia Cypri graece scripta apud nostros Nicosienses MS. servatur. Echard, scriptores ord. Predicatorum, II, σελ. 301).

τὴν εἴδησιν καὶ ὁ ἑνετὸς Φραγκίσκος ὁ Λορεδάνος κατέγραψε μεταξὺ τῶν πηγῶν τῆς ὑπὸ τὸ ψευδώνυμον Giblet ἐκδοθείσης ἱστορίας αὐτοῦ περὶ τῶν Λουζινιανῶν βασιλέων καὶ τὸν Γεώργιον Βουστρώνιον, ὃν οὐ μόνον δὲν ἐγίνωσκεν ἐξ αὐτοψίας, ὡς ὀρθῶς παρατηρεῖ ὁ Ἐχάρδος (1), ἀλλὰ καὶ συγχέει πρὸς τὸν ὁμώνυμον χρονογράφον Φλώριον (2).

Ὁ περὶ τὰ μέσα τῆς παρελθούσης ἑκατονταετηρίδος συγγράψας τὴν δίτομον περὶ Κύπρου μονογραφίαν πολυμαθὴς Γερμανὸς Ραϊνχάρδος ἐπὶ πολὺ φροντίσας διὰ τῶν ἐν Ἰταλίᾳ φίλων αὐτοῦ ν' ἀποκτήσῃ ἀντίγραφον τοῦ τοσοῦτον ἐγκωμιαζομένου ἑλληνικοῦ χρονικοῦ, δὲν κατώρθωσε κἂν νὰ μάθῃ τὴν ὕπαρξιν αὐτοῦ (3)· πολὺ δὲ μετὰ τὴν δημοσίευσιν τοῦ συγγράμματος αὐτοῦ, ὁ ἐν Ἑνετίᾳ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ διατρίβων γερμανὸς καθηγητὴς Λεβρέ, ἐπανειλημμένως παρακληθεὶς ὑπὸ τοῦ Ραϊνχάρδου νὰ ἐρευνήσῃ πρὸς ἀνακάλυψιν τοῦ Κυπρίου χρονογράφου, κατώρθωσε (1775) νὰ εὕρῃ ἀπόγραφον αὐτοῦ μεταξὺ συλλογῆς χειρογράφων καλῶς φυλαττομένων ἐν ἰταλικῇ τινι βιβλιοθήκῃ (4).

Ἐν τοῖς ἡμετέροις δὲ χρόνοις ὁ περιώνυμος Ἐμμανουὴλ Bekker, ὡς προερρέθη, ἁπλῶς κατέγραψε τὸν ἕνα ἐκ τῶν ἐν τῇ Μαρκιανῇ βιβλιοθήκῃ ἀποτεθησαυρισμένων δύο ἀνωνύμων κωδίκων τοῦ Βουστρωνίου, ἀντιγράψας καὶ τὴν ἀρχὴν αὐτοῦ (5)·

(1) licet enim addat (ὁ Λορεδάνος) et ex Georgio Bustron, hunc non legit nisi apud Stephanum nostrum ». Echard, αὐτόθι.

(2) « Florio (γράφε Georgio) Bustrone suo secretario ». σελ. 637, Venetia, 1679.

(3) Reinhards, geschichte des Königreichs Cypern, I, πρόλ. XV.

(4) Le Bret, Magazin zum Gebrauch der Staaten und Kirchengeschichte, τόμ. V, σελ. 426.

(5) Die ungedruckten Byzantinischer Historiker der St.

τὸ αὐτὸ δὲ ἔπραξε μετὰ τοῦτον καὶ ὁ πολυμαθὴς παλαιογράφος Ἰωσὴφ ὁ Μύλλερος (1)· ἀμφότεροι ὅμως οὔτε τοὺς ἀνὰ χεῖρας δύο κώδικας, οὔτε τὸ ὄνομα τοῦ συγγραφέως διέκριναν.

Μετὰ τούτους ὁ φιλόπονος γάλλος κύριος Mas Latrie, ὁδηγούμενος ἐκ τοῦ ἐντύπου καταλόγου τῶν ἐν τῷ Βρεττανικῷ μουσείῳ ἀποτεθησαυρισμένων Ἀρουνδελίων χειρογράφων, ἐν ᾧ καλῶς περιγράφεται καὶ τὸ τῆς συλλογῆς ταύτης μέρος ἀποτελοῦν ἀπόγραφον τοῦ Βουστρωνίου (2), ἔλαβεν ἐξ αὐτοῦ ἀντίγραφον, καὶ πολλὰς καὶ διαφόρους εἰδήσεις ἀνθολογήσας κατεχώρισε καί τινα ἐν πρωτοτύπῳ ἀποσπάσματα αὐτοῦ, τὰ ὁποῖα ἀνεδημοσίευσε καὶ ὁ κ. Σακελλάριος ἐν τέλει τοῦ τρίτου τόμου τῶν Κυπριακῶν.

Ἐν τῇ ἀνὰ χεῖρας πρώτῃ ταύτῃ ἐκδόσει τοῦ χρονικοῦ τοῦ Βουστρωνίου ἐλήφθησαν ὑπ' ὄψιν τὰ ἐν τῇ Μαρκιανῇ βιβλιοθήκῃ ἀποτεθησαυρισμένα δύο αὐτοῦ ἀπόγραφα. Ἐπροτιμήθη δὲ ὁ ἕτερος τῶν κωδίκων (Graec. cl. VII, cod. XVII) τὸν ὁποῖον μικρὸν πρὸς διάκρισιν ἕνεκα τοῦ σχήματος ὀνομάζομεν, ὡς ἀρχαιότερος καὶ πληρέστερας. Οὗτος ὀγδόου ὢν σχή-

Marcus Bibliothek (Philologische und historische Abhandlungen der Akademie der Wissenschaften zu Berlin, 1841, σελ. 64).

(1) Byzantinische Analekten (Sitzungsberichte der Akademie. Wien 1852, σελ. 338).

(2) Ὁ κῶδιξ τοῦ Βουστρωνίου περιγράφεται οὕτως ἐν τῷ καταλόγῳ. «N. 518. Codex ex charta laevigata in 4. ff. 143, sec. XVI, nitide exaratus; folii initialis pars superior dilaceratione deperiit. Anonymi, fortassis Georgii Bustronii, Chronicum Cyprium, in quo descriptae sunt res gestae in Cypro ab adventu Johannis, Principis Antiochiae, anno 1456 ad annum 1474; adjecta sunt pauca ad Cyprum spectantia usque ad annum 1501, quo Morfo de Grinier, comes de Rochas supremum diem obiisse refertur. Barbaro-Graece. . . . »

ματος, ἀποτελεῖται, ὡς νῦν ἔχει, ἐκ φύλλων ἐν συνόλῳ 140, ἐξ ὧν τὰ μὲν δύο ἐν ἀρχῇ ἄγραφα, ἐπίσης δὲ λευκὰ καὶ τὰ ἐν τέλει ἐπισυνημμενα ἕτερα τέσσαρα· οὕτω δὲ τὸ κείμενον περιλαμβάνει ἀκριβῶς φύλλα 134. Ἡ ἀρχικὴ τῶν φύλλων ἀπαρίθμησις ἦν κατὰ ὀκτάδια διακρινόμενα δι' ἀλφαβητικῶν χαρακτήρων κατ' αὔξοντα ἀριθμὸν (α—ιζ')· καὶ πάντα μὲν τὰ ἄλλα ὀκτάδια ἀποτελοῦνται ἐκ φύλλων ὀκτώ, τὸ δὲ δέκατον ἕκτον, ἕνεκα μεταγενεστέρας ἐκκοπῆς δύο φύλλων (123-124) κατέστη ἑξάδιον. Νεώτερος τοῦ χειρογράφου κάτοχος ἀπηρίθμησε τὰ φύλλα τοῦ κειμένου δι' ἀραβικῶν χαρακτήρων τακτικῶς βαινόντων μέχρι τέλους, καὶ αὐτῆς δηλαδὴ τῆς ὡς ἄνω σημειωθείσης ἐλλείψεως τῶν δύο φύλλων μὴ παρατηρηθείσης. Ἐκ τῆς μετὰ τὸ κείμενον, ὡς νῦν ἔχει, πηδώσης φυλλομετρήσεως ἀπὸ τοῦ ἀριθμοῦ 134 εἰς τὸν 135, δηλοῦται ὅτι τὸ ἐλλεῖπον φύλλον 135 τὸ περιέχον τὸ τέλος τοῦ χειρογράφου ἀπωλέσθη ὕστερον. Καὶ ἄγνωστον μὲν πόθεν προσεκτήσατο ἡ Μαρκιανὴ βιβλιοθήκη τὸν κώδικα τοῦτον, ὡς καὶ τὸν ἕτερον τὸν περιέχοντα τὸ χρονικὸν τοῦ Βουστρωνίου ἐν συνεχείᾳ τοῦ Μαχαιρᾶ· δὲν εἶναι ὅμως ἀπίθανος ἡ εἰκασία, ὅτι ὁ μικρὸς οὗτος κῶδιξ εἶναι ὁ αὐτὸς ὃν εἶχεν ὑπ' ὄψιν ὁ Κολβερτάλδης, σταλεὶς βεβαίως ἐκ Κύπρου εἰς τὴν πρώην βασίλισσαν Αἰκατερίναν ἢ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Βουστρωνίου ἢ ὑπό τινος τῶν ἐν τῇ νήσῳ πολυαρίθμων αὐτῆς ὀπαδῶν. Ὁπωσδήποτε ὅμως ὁ κῶδιξ φαίνεται μετ' ἀρκετῆς ἐπιμελείας ἀντιγεγραμμένος περὶ τὰς ἀρχὰς τῆς ΙΣΤ' ἑκατονταετηρίδος ὑπὸ ἕλληνος Κυπρίου, ὡς εἰκάζεται ἔκ τε τοῦ γραφικοῦ χαρακτῆρος καὶ τῆς ὁπωσοῦν γνώσεως τῆς ὀρθογραφίας τῶν λέξεων· λέγω δὲ ὁπωσοῦν, διότι πολλάκις δηλοῦται ἡ ἐπήρεια τῆς γαλλικῆς γλώσσης περὶ τὸν τονισμὸν ἰδίως τῶν λέξεων, ὁτὲ μὲν ἐπὶ τῆς ληγούσης ἀσκόπως τονιζομένων, ἔστιν ὅτε δὲ καὶ δύο τόνους φερουσῶν.

Ὁ δεύτερος κῶδιξ τοῦ χρονικοῦ τοῦ Βουστρωνίου, ὃν πρὸς

διάκρισιν μέγαν ἀποκαλοῦμεν, εἶναι ὁ ἀνωτέρω περιγραφεὶς τοῦ χρονικοῦ τοῦ Μαχαιρᾶ· ἐν τούτῳ ὁ Βουστρώνιος ἐλλειπὴς τήν τε ἀρχὴν καὶ τὸ τέλος καταλαμβάνει τὰ φύλλα 308-400. Καὶ τὸ μὲν χρονικὸν τοῦ Μαχαιρᾶ περατοῦται, ὡς προερρέθη, ἐν τῷ φύλλῳ 305, μετὰ δὲ τοῦτο ἐλλείπουσι τὰ φύλλα 306 καὶ 307 τὰ περιέχοντα τὴν ἀρχὴν τοῦ Βουστρωνίου, ὅστις ἐν τούτῳ ἄρχεται ἐκ τῆς λέξεως σκάλαν, καθὰ ἐν τῇ ἐκδόσει (σελ. 414) ὑποσημειοῦται. Καὶ μέχρι μὲν τοῦ φύλλου 365 καλῶς βαίνει ἥ τε ἀρίθμησις καὶ τὸ κείμενον· ἀμέσως δ' ἐλλείπουσιν οἱ ἀριθμοὶ 366 καὶ 367, ὅθεν καὶ προέρχεται ἡ ἐν τῇ ἐκδόσει (σελ. 489-491) ὑποσημειωθεῖσα διακοπή. Ἐκτὸς δὲ τούτων ἐλλείπει καὶ τὸ φύλλον 392, ἐπερχομένου χάσματος ἀπὸ τῆς τελευταίας παραγράφου « Καὶ τὴν αὐτὴν ἡμέραν (σελ. 524, στίχ. 28) μέχρι τῆς λέξεως « τὲ Νόρες » (σελ. 526, στίχ. 10). Τελευτᾷ δὲ ὁ κῶδιξ ἐν τῇ λέξει « Φράγκους » καθὰ ὑποσημειοῦται ἐν σελ. 537.

Ἐκ τοῦ μεγάλου τούτου κώδικος οὐ μόνον ὑπεσημείωσα τὰς διαφόρους γραφὰς πρὸς τὸν ἐκδιδόμενον μικρόν, ἀλλὰ καὶ ἀνεπλήρωσα τὸ ἐκ τῆς προρρηθείσης ἐλλείψεως τῶν δύο φύλλων τοῦ ις΄ ὀκταδίου ἐπερχόμενον ἐν τούτῳ χάσμα (σελ. 531-533).

Ἐκ δὲ τῶν ὑπὸ τοῦ κυρίου Mas Latrie δημοσιευθέντων δύο ἀποσπασμάτων ἐκ τοῦ Βρεττανικοῦ κώδικος κρίνω ὅτι διάφοροι γραφαὶ καὶ ἐν τούτῳ ὑπάρχουσιν, ἀποτέλεσμα οὖσαι ἐπὶ τὸ πολὺ καὶ τῆς ἀμαθείας τοῦ ἀντιγραφέως, πολὺ νεωτέρου τῶν γραψάντων τοὺς ἐν τῇ Μαρκιανῇ· οὗτος οὐ μόνον κατὰ τὸ δοκοῦν μεταποιεῖ φράσεις καὶ λέξεις, ἀλλὰ καὶ τὰς χρονολογίας ἀκρωτηριάζει. Ἐκ τοῦ τελευταίου τούτου ἀπογράφου ἔλαβον τῇ καλοκἀγάθῳ ἐπιμελείᾳ τοῦ ἐν Λονδίνῳ φίλου κυρίου Δ. Βικέλα τὸ ἐξ ἀμφοτέρων τῶν ἑνετικῶν κωδίκων ἐλλεῖπον τέλος τοῦ χρονικοῦ, ὑποσημειώσας (σελ. 543) καὶ τὸ ἐν τῷ ἐσχισμένῳ φύλλῳ τοῦ μεγάλου κώδικος ἀπαντῶν τμημάτιον.

Γ'. Σολομὼν Ροδινοῦ, Χρονικὸν Κύπρου (1570-1585). Περὶ τοῦ συγγραφέως καὶ τοῦ κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἀπολεσθέντος πολυτίμου αὐτοῦ πονήματος (1) γράφει ταῦτα ὁ υἱὸς αὐτοῦ Νεόφυτος. «Δὲν μοῦ φαίνεται νὰ κάμω πρᾶγμα ψόγου ἄξιον, διότι δὲν τὸ κάμνω διὰ καύχησιν ἢ πατρικὴν ἀγάπην, ἂν σιμὰ εἰς ἐκείνους ὅπου εἶπα παρ' ἐπάνω συναριθμήσω καὶ τὸν μακαρίτην τὸν πατέρα μου Σολομὼν τὸν Ροδινὸν ἀπὸ τὴν Ποταμιῶν, μάλιστα γνωρίζω πῶς ἔκαμνα ἄδικον τῆς ὑποθέσεως, ὁποῦ ἐμεταχειρίστηκα. Τοῦτος ὄντας νέος εἰς τὰ σπουδαστήρια τῆς Ἀμμοχούστου ἐγεύτικεν ὀλίγον τίποτις τῶν γραμμάτων, γραμματικῆς, καὶ ποιητικῶν, καὶ ἰταλιανικῆς γλώσσης· ἀπέκει γυρίζωντας εἰς τὸν τόπον του, ἐσυνέβησαν οἱ πόλεμοι ἐναντίον τῆς πατρίδος· τότε αὐτὸς ὡς νέος φιλομαθὴς καὶ ὀξύνους ὁποῦ ἦτον, ἔβαλεν εἰς τὸν νοῦν του νὰ κάμη πρᾶγμα, διὰ τὸ ὁποῖον ἡ σπουδὴ καὶ ἡ ἐπιστήμη του ἦτον πολλὰ ὀλίγη· μὲ τοῦτον παίζωντας ἢ σπουδάζωντας ἐβάλθηκε καὶ ἔγραψεν εἰς τρόπον ἱστορίας ὅσα λόγου καὶ μνήμης ἄξια ἐσυνέβησαν εἰς ἐκεῖνο τὸ νησίν, ἀφόντις ἐφάνηκεν τοῦ ἀντιδίκου ἡ ἀρμάδα εἰς ἐκείνην τὴν θάλασσαν, ἤγουν πῶς εὐγῆκεν ἔξω εἰς τὴν γῆν, τὴν μάχην, τὴν αἰχμαλωσίαν τῆς Λευκοσίας, τὴν παράδοσιν τῆς Ἀμμοχώστου, καὶ καθεξῆς εἴ τι δυστυχία ἤθελε συνέβη τοῦ νησίου ἐκείνου, τουτέστι σεισμοὺς πολυχρονίους, ἀβροχίαις, ἀκρίδες, πεῖναν, θανατικά, καὶ ἄλλα· καὶ ἀκόμη μέσα εἰς ὅλα γράφει, καὶ ἐξηγᾶται μὲ τοὺς μούσχις ὄχι χωρὶς τὸν πρεπάμενον θρῆνον, τὴν πολύκλαυστον πούλησιν τῶν περιφήμων μοναστηρίων, ὁποῦ τὸ τότε εὑρίσκονταν εἰς ἐκεῖνο τὸ νησί.

(1) Θεωρῶ αὐτὸ ἀπολεσθὲν, διότι σεβαστοὶ φίλοι κατ' ἐπίμονον παράκλησίν μου πολὺ ἐρευνήσαντες ἐν Ρώμῃ, ἔνθα ἔμεινεν ἡ βιβλιοθήκη τοῦ Νεοφύτου Ροδινοῦ, δὲν ἠδυνήθησαν νὰ μαθωσί τι περὶ αὐτοῦ, ἐκτὸς ἐὰν ἀπόκειται ἔν τινι τῶν ἀπροσίτων τοῖς πολλοῖς βιβλιοθηκῶν.

Ἐπιδεξήνετον ἀκόμη, ἀμὴ αὐτοδίδακτος, εἰς ζωγραφικήν, καὶ τὰ ὅσα ἔγραφε τὰ ἔδειχνεν ὅσον τοῦ ἦτον δυνατὸν καὶ μὲ τὴν ζωγραφίαν. Αὐτὴν τὴν ἱστορίαν τὴν ἐσύνθεσεν εἰς ἁπλῆν γλῶσσαν, ποτὲ εἰς στίχους πολιτικούς, ποτὲ εἰς πεζὸν μίλημα· ἔσυρεν αὐτὸν τὸν κόπον ἕως δεκαπέντε χρόνους ὕστερα ἀπὸ τὴν αἰχμαλωσίαν. Ἀπέθανεν ἑβδομῆντα χρονῶν ἄνθρωπος» (1).

ΙΑ'. Νεοφύτου τοῦ Ροδινοῦ, περὶ ἡρώων, στρατηγῶν, φιλοσόφων, ἁγίων, καὶ ἄλλων ὀνομαστῶν ἀνθρώπων, ὁποῦ εὐγήκασιν ἀπὸ τὸ νησὶ τῆς Κύπρου. Ἐτυπώθη ἐν Ρώμῃ, παρὰ τῷ Μασκάρδῳ ἔτει τῆς Χριστοῦ γεννήσεως αχνθ'. (εἰς μικρὸν 12, σελ. 203. Περὶ τοῦ συγγραφέως ἐλάλησα ἐν τῇ Νεοελληνικῇ Φιλολογίᾳ (σελ. 266-67). Τὸ δὲ πονημάτιον τοῦτο συνταχθὲν ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἐν τῷ τετάρτῳ τμήματι τῶν λεγομένων Λουζινιανικῶν Στεμμάτων Στεφάνου τοῦ Λουζινιανοῦ καταγραφομένων Κυπρίων ἁγίων καὶ βασιλέων (2), περιέχει καὶ πολυτίμους βιογραφικὰς εἰδήσεις περὶ τῶν μετὰ τὴν ἅλωσιν τῆς νήσου διαλαμψάντων ἐπὶ παιδείᾳ, (σελ. 145-150), ἐκ τῶν ὁποίων οἱ πλεῖστοι ἦσαν σύγχρονοι καὶ φίλοι τοῦ Ροδινοῦ. Ἅπαν δὲ τὸ σύγγραμμα ἀνετυπώθη μετὰ μικρῶν προσθηκῶν ἐν τῇ χρονογραφίᾳ τοῦ ἀρχιμανδρίτου Κυπριανοῦ, περὶ ἧς κατωτέρω).

ΙΒ'. Κρόνικα ἤγουν χρονογραφία τοῦ νησίου τῆς Κύπρου, ἀρχίζωντας ἀπὸ τὸν καιρὸν τοῦ Νῶε

(1) Περὶ ἡρώων κλπ. σελ. 154-156.

(2) Catalogo d' i re santi del regno di Cipro (cap. XX.) — Catalogo dei santi e sante dell' isola di Cipro. — Catalogo delli santi forestieri, e sue reliquie nell' isola di Cipro (cap. XXVII-VIII.) Ἐν τῇ Raccolta di cinque discorsi, intitolate Corone, Padova 1557.

ἕως εἰς τοὺς 1572, μεταγλωττισμένη ἀπὸ λατίνων εἰς Ρωμαίων. (χειρόγραφος ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει μετοχίου τοῦ Παναγίου Τάφου ὑπ' ἀριθμὸν 310, ἐκ φύλλων ἀκριβῶς 100· εἶναι δε μετάφρασις ἐκ τοῦ ἰταλικοῦ τοῦ γνωστοῦ περὶ Κύπρου πονήματος τοῦ Στεφάνου Λουζινιανοῦ Chorograffia et breve istoria universale dell' isola di Cipro. Καὶ ἄγνωστον μὲν ὑπὸ τίνος καὶ πότε ἐξεπονήθη ἡ μετάφρασις αὕτη· τοῦτο δὲ μόνον γινώσκομεν ἐξ ἐπισυνημμένης ἐν τῷ κώδικι ἐπιστολῆς τοῦ ἀρχιεπισκόπου Κύπρου Σιλβέστρου, ὅτι ἐπιμελείᾳ τούτου ἀντιγραφεῖσα ἐξ ἄλλου κώδικος ἐπέμφθη εἰς Κωνσταντινούπολιν πρὸς τὸν γνωστὸν πατριάρχην τῶν Ἱεροσολύμων Χρύσανθον τὸν Νοταρᾶν, ἐπανειλημμένως ζητήσαντα παρὰ τοῦ Σιλβέστρου τό τε ἀντίγραφον τοῦτο καὶ ἄλλας περὶ Κύπρου εἰδήσεις. Ἐκτὸς τῶν ἑκατὸν φύλλων τῆς κυρίως χρονογραφίας, ὁ κῶδιξ περιέχει καὶ ἕτερα 30 φύλλα, 15 ἐν τῇ ἀρχῇ καὶ 15 ἐν τῷ τέλει, προστεθέντα κατόπιν ἐν τῇ συνδέσει. Ἐκ τῶν ἐν τῇ ἀρχῇ φύλλων τὰ 14 ἄγραφα, ἐν δὲ τῷ γεγραμμένῳ περιέχονται σημειώματα περὶ ἀποστάσεων καὶ λιμένων ἀπὸ Ῥόδου πρὸς τὴν Ἀττάλειαν, καὶ ἀπὸ Ἀτταλείας πρὸς τὴν Κύπρον, εἰλημμένα ἐκ τῶν γνωστῶν λιμενοδεικτῶν (πορτολάνων), ἰδίᾳ δὲ τοῦ Τάγια. Ἐκ δὲ τῶν ἐν τέλει φύλλων τὰ 11 ἄγραφα, καὶ τὰ 4 γεγραμμένα περιέχουσι τὸ ἀμέσως κατωτέρω καταγραφόμενον πονημάτιον του Σιλβέστρου (1).

ΙΓ'. Σύντομος περιγραφὴ τῆς νήσου Κύπρου, πεμφθεῖσα πρὸς ἡμᾶς παρὰ τοῦ ἐν αὐτῇ προστατεύοντος ἀρχιεπισκόπου· (ἄρχεται « Αἱ εὑρισκόμεναι ἐν τῇ νήσῳ ταύτῃ, μακαριώτατε δέσποτα, κωμοπόλεις »· ἀ-

(1) Τὴν περιγραφὴν τοῦ κώδικος ὀφείλω εἰς τὴν φιλικὴν προθυμίαν τοῦ γραμματέως τοῦ Μετοχίου ἐλλογίμου κυρίου Παύλου Νεοκλῆ.

ποτείνεται δὲ πρὸς τὸν εἰρημένον πατριάρχην Χρύσανθον ὑπὸ τοῦ συντάξαντος Σιλβέστρου ἀρχιεπισκόπου Κύπρου) (1).

ΙΔ΄. Ἱστορία χρονολογικὴ τῆς νήσου Κύπρου ἐρανισθεῖσα ἐκ διαφόρων ἱστορικῶν καὶ συντεθεῖσα ἁπλῇ φράσει ὑπὸ τοῦ τῆς ἁγιωτάτης ἀρχιεπισκοπῆς ἀρχιμανδρίτου Κυπριανοῦ, ἀρχομένη ἀπὸ τοῦ κατακλυσμοῦ μέχρι τοῦ παρόντος. Ἐνετίῃσιν 1788, παρὰ Ν. Γλυκεῖ (εἰς 4, σελ. θ΄—406). Ὁ συγγραφεὺς τοῦ ἀξιολόγου τούτου πονήματος ἱερομόναχος Κυπριανὸς ἐξ Ἐπισκοπῆς ἢ Κουρίας τῆς Κύπρου, ἕτερος τοῦ ὁμωνύμου Κυπρίου Κυπριανοῦ πατριάρχου Ἀλεξανδρείας (2), ἐξεπαιδεύθη δαπάνῃ τοῦ ἀρχιεπισκόπου Χρυσάνθου ἐν Παταβίῳ, ἀφοῦ πρότερον διέτριψεν ἐν Βενετίᾳ ἐπί τινα χρόνον ἐπαγγελλόμενος τὸν διορθωτὴν ἐν ταῖς τότε ἀκμαζούσαις ἑλληνικαῖς τυπογραφίαις· μετὰ δὲ τὸ πέρας τῶν σπουδῶν αὐτοῦ, κατέγινε δι' ἀποφυγὴν, ὡς λέγει, ἀμελείας, εἰς τὴν ἐξελλήνισιν τῆς ἰταλικῆς χωρογραφίας τῆς Κύπρου Στεφάνου τοῦ Λουζινιανοῦ, σκοπὸν ἔχων μόνον τὴν μετάφρασιν τυπῶσαι. Δεύτεραι ὅμως σκέψεις ἠνάγκασαν τὸν Κυπριανὸν νὰ προτιμήσῃ ἀντὶ τῆς μεταφράσεως ταύτης τὴν συγγραφὴν ἰδίας περὶ Κύπρου μονογραφίας, ὡς λέγει προλογιζόμενος· «ὁ ἀνὴρ (Στέφανος ὁ Λουζινιανὸς) καίτοι ἀξιέπαινος διὰ τὸ μικρὸν καὶ σύντομον ἔργον, διότι εἰπὼν μόνον ὀλίγα περὶ τῶν πόλεων καὶ τοῦ κατοικισμοῦ, περὶ δὲ τῶν ἐξουσιασάντων ἐθνῶν πολὺ σκιωδῶς, καὶ περὶ τῶν ἀπὸ Κωνσταντινουπόλεως δουκῶν παν-

(1) Ὁ Σίλβεστρος οὗτος ἀκμάζων περὶ τὸ ἔτος 1730 ἐξωρίσθη ὑπὸ τῆς Πύλης, ὡς τολμήσας νὰ μεταβῇ εἰς Κωνσταντινούπολιν ὅπως προσκλαυθῇ ἐπὶ τοῖς δυσβαστάκτοις φόροις τοῖς καθ' ἑκάστην ἐπιβαλλομένοις εἰς τοὺς δυστυχεῖς καὶ πενεστάτους Κυπρίους. (Κυπριανοῦ, Ἱστορία Κύπρου, σελ. 314).

(2) Περὶ τούτου ὅρα Σάθα Νεοελληνικὴν φιλολογίαν (σελ. 512-13).

τελῶς σιωπήσας, ἥψατο τῶν ἱερῶν πολέμων τῶν Λατίνων διὰ τὴν ἐλευθερίαν τῆς Ἱερουσαλήμ, εἰς οὓς ἐκτάνθη μὲ ζῆλον ὡς λατῖνος, ἐκεῖθεν τὴν σειρὰν τῶν ὀνομάτων τῶν Λουζινιανῶν καὶ τῆς γενεαλογίας αὐτῶν διελθών, προσθέσας καὶ τοὺς παρὰ φρὰ Καλλεπίου δύο πολέμους, οὓς καὶ αὐτὸς ἐσυμμάζωξεν ἀπὸ τὰ ἡμερολόγια τῶν συσκλαβωθέντων, ἀσυντάκτως καὶ ἐκ τοῦ προχείρου ἐτελείωσε· ἀφήνω πόσον παθητικῶς ὁμιλεῖ διὰ τοὺς ἀνατολικοὺς Ρωμαίους συμπατριώτας του εἰς αὐτὸ τὸ βιβλιάριόν του, καθὸ φράτωρ καὶ τῆς αὐλῆς τῆς Ρώμης παράσιτος (1). Ἀφ' οὗ εἶδον ὅτι πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ κατὰ τὴν ὕλην καὶ κατὰ τὴν χρονολογίαν ἐλλειπὴς ὁ ἀνήρ, διατὶ ἴσως ὑστερημένος ἀπὸ βιβλία ἱστορικῶν τότε, ἔτρεψα τὸν ὀφθαλμὸν εἰς τὰς ὧδε (ἐν Βενετίᾳ) εὐποροβίβλους βιβλιοθήκας, καὶ ἐξαιρέτως εἰς τὴν αὐθεντικὴν τοῦ ἁγίου Μάρκου, παρ' ἧς τὰ πλείω ἐρανισάμην· ἐρεύνησα λοιπὸν μὲ κόπον καὶ ἐπιμέλειαν ὄχι μικρὰν παλαιοὺς καὶ νεωτέρους ἱστορικοὺς διαφόρων διαλέκτων, καὶ μεταγράφων καὶ μεταφράζων ἐπροσπάθησα ὅσον τὸ δυνατὸν λαμβάνων τὰς ἐννοίας νὰ συνθέσω εἰς τὸ ἁπλοελληνικόν... ἐσπούδασα ὡς δυνατὸν νὰ πλησιάσω εἰς τὸ ἀληθέστερον, μήτε ἀρνοῦμαι πῶς εἴς τινὰ φανέντα ἁρμόδια δὲν ἔδωκα τὴν γνώμην μου, ὡς ἐκ τῆς αὐτῆς γῆς ».

Τὸ πρῶτον μέρος τοῦ συγγράμματος τοῦ Κυπριανοῦ (σελ. 1-64) περιέχει τὴν τοπογραφικὴν καὶ ἱστορικὴν περιγραφὴν τῆς νήσου, συντεταγμένην ἐπὶ τῇ βάσει τῆς τε χωρογραφίας τοῦ Λουζινιανοῦ καὶ ἰδίᾳ τοῦ γνωστοῦ περὶ Κύπρου συγγράμματος τοῦ Ἰωάννου Μεουρσίου. Τὸ δεύτερον μέρος (σελ. 65-119) πε-

(1) Καὶ αὐτὸς δὲ ὁ οἶκος τοῦ ἐν λόγῳ ἱστοριογράφου, καταγόμενος ἐκ τῶν ὁμωνύμων βασιλέων τῆς Κύπρου, ἐπρέσβευε τὸ ἑλληνικὸν θρήσκευμα· μόνος δὲ οὗτος ἐξελατινίσθη καταταχθεὶς ἐν τῷ τάγματι τοῦ ἁγίου Δομινίκου μεταβαλὼν καὶ τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰάκωβος εἰς Στέφανος (Lusignan, Genéalogies, φύλλ. 96-99). Σημ. Σάθα.

ριλαμβάνον τὴν ἱστορίαν τῆς νήσου ἀπὸ τῶν παναρχαίων χρόνων μέχρι τῆς ὑπὸ Ριχάρδου τοῦ Λεοντοθύμου καταλήψεως αὐτῆς, συνεγράφη ἐπιμελῶς ἐκ διαφόρων πηγῶν, βυζαντινῶν τε καὶ ἀλλογλώσσων. Ἡ δὲ συνεχιζομένη διήγησις (σελ. 119-273) ἀπὸ τῆς ὑπὸ Γουΐδου Λουζινιανοῦ ἀγορᾶς τῆς Κύπρου μέχρι τῆς ἐνετοκρατίας παρελήφθη ἐκ τῆς ἐπ' ὀνόματι τοῦ Ἐρρίκου Ζιβλὲ φερομένης ἱστορίας τῶν Λουζινιανῶν βασιλέων τοῦ ἐνετοῦ Φραγκίσκου τοῦ Λορεδάνου (1). Μετὰ δὲ ταῦτα (σελ. 275-309) ἕπεται ἡ ἐξιστόρησις τῆς ὑπὸ τῶν Τούρκων ἁλώσεως τῆς νήσου ἐκ διαφόρων πηγῶν (2). Ἀκολουθεῖ δὲ (σελ. 309-331) σύντομος ἔκθεσις περὶ τῶν ἐν Κύπρῳ συμβάντων κατὰ τοὺς πρώτους τῆς τουρκοκρατίας χρόνους μέχρι τοῦ ἔτους 1777, συντεταγμένη ἐκ τῶν παρὰ διαφόροις συγγραφεῦσιν ἀπαντωσῶν σποράδην εἰδήσεων καὶ ἔκ τινων σημειωμάτων σταλέντων αὐτῷ (1787) ὑπὸ τοῦ ἀρχιδιακόνου τῆς ἀρχιεπισκοπῆς Κύπρου Ἰωαννικίου. Τὸ τελευταῖον τοῦτο μέρος εἶναι τὸ σπουδαιότερον τοῦ φιλοπονήματος τοῦ Κυπριανοῦ, ὡς περιέχον εἰδήσεις ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἀγνώστους· οὕτω πρὸς τοῖς ἄλλοις εὕρηται καὶ «σημείωμα

(1) «Ἀκολουθεῖ παρὰ πόδας ἡ τῶν Λατίνων βασιλέων ἱστορία, συνοψισθεῖσα ἀπὸ τῆς τοῦ Ἐνρίκου Γιβλὲτ Φραντζέζου καβαλλιέρου, καὶ αὐτὴ μετὰ συντομίας ὅσον τὸ δυνατόν». σελ. 119.

(2) «Ἐπειδὴ ἐξετάσας διαφόρους ἱστορικούς, οὐδὲν ἄλλο ἀξιοσημείωτον ἔτυχα ἐν τῷ μεταξὺ τῶν ὀγδοήκοντα δύο χρόνων, ὅπου ἡ γαληνοτάτη ἀριστοκρατία τῶν Ἑνετῶν ἐκυβέρνα τὴν νῆσον, εἰμὴ ὅσα εὑρίσκονται διεσπαρμένα εἰς τὴν ἱστορίαν αὐτὴν, διὰ τοῦτο ἀκολουθῶ τοὺς ὑπὸ τῶν Ὀθωμανῶν πολέμους κατὰ τῆς νήσου, τοὺς ὁποίους ἐσύλλεξα ἀπὸ τοὺς ἱστορικοὺς τῶν Ἑνετικῶν πραγμάτων, ἀπὸ τὴν ἱστορίαν τοῦ Λαουγιὲρ Φραντζέζη, ἀπὸ τὴν τοῦ Μπέμπου ἄρχοντος Ἑνετοῦ, καὶ τινὰ ἀπὸ τοῦ φρὰ Καλλεπίου Κυπρίου παρὰ τῷ Στεφάνῳ Λουζινιάνῳ, ὡς αἰχμαλωτισθέντος εἰς τὸν πόλεμον τῆς Λευκωσίας καὶ εἰδήμονος». Τὸ τελευταῖον τοῦτο τμῆμα τὸ ἐξιστοροῦν τὰ κατὰ τὴν ἅλωσιν ὑπὸ τῶν Τούρκων ἀνετυπώθη ὑφ' ἡμῶν ἐν τῇ Τουρκοκρατουμένῃ Ἑλλάδι.

μιᾶς παλαιᾶς ἀποστασίας τῆς Κύπρου (συμβάσης περὶ τὸ ἔτος 1680), ὅπου ὁ ἄρχων κόνσολος τῆς Φράντζας μονσοῦ Ἀστιὲρ ἐσημείωσε κατὰ τὴν κ' δεκεμβρίου 1764». Τῷ οὕτω τελευτῶντι συγγράμματι ἐπισυνάπτονται καὶ αἱ ἑξῆς περὶ Κύπρου μονογραφίαι, συντεταγμέναι μὲν ὑπ' ἄλλων, ἐπεξειργασμέναι δὲ ὑπὸ τοῦ Κυπριανοῦ — α) Περὶ ἐνδόξων καὶ περιφήμων ὑποκειμένων, ἤτοι περὶ βασιλέων, στρατηγῶν, ἡρώων, ποιητῶν, φιλοσόφων καὶ τεχνίτων Κυπρίων παρὰ Νεοφύτου Ροδινοῦ Κυπρίου, μάλιστα ἐκ τοῦ Ἰωάννου Μεουρτζίου τὰ πλείω ἐρανισθέντα (σελ. 332-362) — β) Περὶ τῶν προϊόντων τῆς νήσου (σελ. 363-369· μετάφρασις ἐκ τῆς χωρογραφίας Στεφάνου τοῦ Λουζινιανοῦ) — γ) Τοῦ μακαριωτάτου καὶ ἀοιδίμου κυρίου Φιλοθέου σημειώσεις περὶ τῆς τῶν Κυπρίων ἐκκλησίας, καὶ ἔκθεσις αὐτοῦ περὶ τῶν προνομίων τῆς αὐτῆς, ἔτει 1740 (σελ. 370-390). Ἐπὶ τῷ τέλει δ' εὕρηται κατάλογος τῶν ἐν Κύπρῳ μονῶν, μετ' ἄλλων τινῶν σημειωμάτων, καὶ συμβουλαὶ τοῖς Κυπρίοις πρὸς θεραπείαν τοῦ δήγματος τοῦ δηλητηριώδους ὄφεως κωφία (κουφῆς).

Τὸ οὕτως ἔχον φιλοπόνημα τοῦ λογίου Κυπρίου εἶναι ἡ μόνη ἐπιστημονικὴ μονογραφία, ἣν παρήγαγεν ἡ νεοελληνικὴ φιλολογία ἀπὸ ἁλώσεως τοῦ Βυζαντίου μέχρι τῆς δημοσιεύσεως τῆς πολυτίμου περὶ Χίου μονογραφίας τοῦ μακαρίτου Βλαστοῦ. Βεβαίως ἡ συγγραφὴ τοῦ Κυπριανοῦ δὲν δύναται νὰ συγκριθῇ πρὸς τὴν περὶ τοὺς αὐτοὺς χρόνους δημοσιευθεῖσαν δίτομον περὶ Κύπρου πραγματείαν τοῦ γερμανοῦ Ραϊνχάρδου, ἥτις πολὺ ὑπερέχει τὴν ἑλληνικὴν κατά τε τὴν ἐπιστημονικὴν διάταξιν, τὴν χρονολογικὴν ἀκρίβειαν καὶ τὴν κριτικὴν ἐξέλεγξιν τῶν πηγῶν· ἔχει ὅμως ἡ πρώτη τὸ πλεονέκτημα νὰ ᾖ πληρεστέρα ἐκείνης, διακοπτομένης ἅμα τῇ ἁλώσει τῆς νήσου ὑπὸ τῶν Ὀθωμανῶν, ὡς συνεχίζουσα τὴν ἱστορίαν μέχρι των ἡμερῶν τοῦ γράφοντος, ὅστις ἀπεθησαύρισε τοσαύτας περὶ τουρκοκρα-

τίας εἰδήσεις, πολυτίμους καὶ διὰ τοὺς νῦν καὶ τοὺς μέλλοντας ἱστοριογράφους τῆς νήσου, οἵτινες ἐπαξίως θέλουσιν ἐγκωμιάσει τὴν φιλοπονίαν τοῦ μακαρίτου Κυπριανοῦ.

ΙΕ'. Κυπριὰς χαρίεσσα, καθιστοροῦσα τὰ ἐν τῇ ὀλβίῳ νήσῳ ταύτῃ μνήμης καὶ διηγήσεως ἐπισημότερα, ὑπὸ Κωνσταντίου ἀρχιεπισκόπου Σιναίου. ('Εν τῷ χαρίεντι τούτῳ πονηματίῳ, τὸ ὁποῖον κατ' ἀξίαν ἐπαινεῖ ὁ κ. Σακελλάριος (1), ἐκτίθησιν ὁ πολυμαθὴς καὶ ἀοίδιμος ἱεράρχης μετὰ μεγίστης συντομίας τὴν ἱστορίαν τῆς νήσου καὶ τὰ ὑπὸ τὴν λατινοκρατίαν παθήματα αὐτῆς. Συνεξεδόθη δὲ τῇ Περιγραφῇ τῆς ἐν Κύπρῳ μονῆς τοῦ Κύκου ('Ενετίῃσιν 1817, σελ. 127-154).

ΙΣΤ'. Σακελλαρίου, Κυπριακά, τόμ. I, καὶ III, ἐν Α'θήναις 1855 καὶ 1868. 'Ο παντὸς ἐπαίνου ἄξιος οὗτος καθηγητὴς ἐπὶ τετραετίαν ὅλην διδάξας ἐν Λάρνακι τῆς Κύπρου (1849-1853), μὴ ἀκολουθῶν τῷ ἀξίῳ μομφῆς παραδείγματι τῶν ἄλλων ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐφ' ἃ μὴ δεῖ καταναλισκόντων καὶ γνώσεις καὶ εὐφυΐαν, συνέλαβεν ἐν τῇ νήσῳ ἔτι ὢν τὴν ἀγαθὴν ἰδέαν νὰ προσφέρῃ ἐκ τῶν ἐνόντων τὸν ὀφειλόμενον τῇ πατρίδι φόρον, συγγράφων τρίτομον μονογραφίαν περὶ Κύπρου. Καὶ δὴ ἅμα ἐπανακάμψας εἰς 'Αθήνας ἐδημοσίευσε (1855) τὸν πρῶτον τόμον τῶν Κυπριακῶν, περιέχοντα τὴν τοπογραφικὴν, ἀρχαιολογικὴν καὶ φυσικὴν τῆς νήσου περιγραφήν, περισυνάξας μὲν εἰς ἓν τὰς τῆδε κἀκεῖσε διεσπαρμένας εἰδήσεις, πολλὰ δὲ καὶ αὐτὸς προσθεὶς τῆς ἰδίας αὐτοῦ φιλοπονίας καὶ εὐθυκρισίας ἐξαγόμενα. Δυστυχῶς δὲ οὔτε τὰ μέσα ἔχων πρὸς ἄνετον ἐξα-

(1) Κυπριακὰ, Α, πρόλ. ι'. Καθὰ λέγει ὁ αὐτὸς συγγραφεὺς (ια') « περὶ τῆς ἐνεστώσης τῆς νήσου καταστάσεως ἔγραψεν ἐρανισθεὶς ἐκ τοῦ ἐν Κύπρῳ γαλλικοῦ προξενείου ὁ Δ. Μαργαρίτης φυλλάδιον, δημοσιευθὲν ἐν 'Αθήναις τὸ 1848 ».

κολούθησιν τοῦ ἔργου οὔτε δυνάμενος ἕνεκα τοῦ ἐπαγγέλματος αὐτοῦ νὰ διαμένῃ διαρκῶς ἐν Ἀθήναις, ἠναγκάσθη νὰ διακόψῃ πρὸς καιρὸν τὴν ἔκδοσιν τοῦ συγγράμματος· μόλις δὲ μετὰ παρέλευσιν δεκακαιτριῶν ὅλων ἐτῶν ἠδυνήθη νὰ δημοσιεύσῃ καὶ τὸν τρίτον τόμον, προτιμηθέντα τοῦ ἔτι ἀνεκδότου δευτέρου (1). Ὁ τρίτος οὗτος τόμος, περὶ οὗ σπουδαῖος ἐγένετο λόγος ὑπὸ τῶν ἐν Γαλλίᾳ καὶ Γερμανίᾳ σοφῶν, περιέχει πολύτιμον συλλογὴν Κυπριακῶν ᾀσμάτων, παροιμιῶν, αἰνιγμάτων, παραμυθίων καὶ γλωσσαρίων, τῶν ὁποίων ὁ φιλόπονος συλλογεὺς προέταξε καλὴν μελέτην περὶ τῆς ἐν τῇ νήσῳ παιδείας καὶ γραμματικὴν τῆς Κυπριακῆς διαλέκτου, οὐχὶ μὲν τὴν πρώτην, ὡς λέγει ἀγνοῶν τὴν τοῦ Πέτρου Μερκάδου (2), ἀλλὰ τὴν ἐπιστημονικωτέραν. Δυστυχῶς ὁ κύριος Σακελλάριος ἀφορῶν εἰς μόνην τὴν γλωσσικὴν ἀξίαν τῶν ὑπ' αὐτοῦ δημοσιευομένων ᾀσμάτων, ὀλίγην κατέβαλε προσοχὴν καὶ περὶ τὴν χρονολογικὴν αὐτῶν ταξινόμησιν, ἀποτελοῦσαν τὴν πρωτίστην βάσιν τῶν γλωσσικῶν ἐρευνῶν· ἄλλην ἀξίαν ἔχει γλωσσικὸν μνημεῖον τῆς παρελθούσης ἑκατονταετηρίδος, καὶ σπουδαιοτέραν τὸ αὐτὸ τοῦτο δυνάμενον ν' ἀναχθῇ εἰς πολλὰς ἑκατονταετηρίδας πρότερον. Ἔνια τῶν Κυπριακῶν τούτων ᾀσμάτων δύνανται νὰ ὀνομασθῶσιν ἀληθῶς φιλολογικὴ ἀνακάλυψις, ὡς ὄντα τὰ ἀρχαιότερα καὶ πληρέστερα μνημεῖα τῆς νεωτέρας ἡμῶν δια-

(1) Οὗτος θέλει περιέχει τὴν ἱστορίαν καὶ μυθολογίαν, ἀρχαίαν τε καὶ νεωτέραν.

(2) Τὸ περὶ Κυπριακῆς διαλέκτου σύγγραμμα τοῦ ἐν τῇ νήσῳ ἐπὶ πολὺ διατρίψαντος Φραγκισκανοῦ τούτου μισιοναρίου ἐξεδόθη ὑπὸ τὴν ἐπιγραφήν. « Νέα ἐγκυκλοπαιδεία τῆς ἀποστολῆς τῆς Κύπρου. Nova encyclopaedia missionis apostolicae in regno Cypri, seu institutiones linguae Graecae vulgaris. Romae, 1732 » περιέχει δὲ κυπριακὴν γραμματικὴν, καὶ γλωσσάριον εἰς κυπριακὴν, λατινικὴν, ἰταλικὴν καὶ ἱσπανικὴν διάλεκτον.

λέκτου· τὰ ὑπ' ἀριθμοὺς 2, 3, 4, καὶ 17 ἀνήκοντα εἰς τὸν ἀπελατικὸν καὶ ἀκριτικὸν κύκλον ἔχουσιν ἡλικίαν ἐννέα ὅλων ἑκατονταετηρίδων, ὡς ἐξυμνοῦντα τὰς ἀριστείας τῶν τότε ἀκμασάντων Κωνσταντίνου τοῦ Δούκα καὶ τοῦ ἀνεψιοῦ αὐτοῦ Βασιλείου τοῦ Διγενῆ, Θεοφυλάκτου τοῦ κλεισουράρχου καὶ Φιλοπάππους τοῦ ἀπελάτου (1). Τῆς αὐτῆς περίπου ἐποχῆς εἶναι καὶ τὸ ᾆσμα ἕκτον. Τὰ ὑπ' ἀριθμοὺς 15 καὶ 16 ὑμνοῦσι τὴν κατὰ τῆς Ἰωάννας Λαλεμᾶ, ἐρωμένης τοῦ Βασιλέως Πέτρου τοῦ Α', σκληρὰν ἐκδίκησιν τῆς βασιλίσσης Ἐλεονόρας τῆς ἐξ Ἀρραγῶνος (2). Τὸ ὑπ' ἀριθμὸν 11 περιγράφει τὴν ὑπὸ τοῦ ἀντάρτου Μεεμέταγα Πογιατζόγλου (1680) ἀπαγχόνισιν ἐν Πάφῳ ἑνὸς τῶν περιφήμων κατασκόπων τοῦ εἰς Κύπρον σταλέντος πρὸς κατάπνιξιν τῆς ἀνταρσίας Μεχμὲτ πασᾶ. Τὸ ὑπ' ἀριθμὸν 30 ᾆσμα τοῦ Χριστοφιδίου ἐποιήθη περὶ τὸ ἔτος 1730, ὅτε ὁ ἀρχιεπίσκοπος Φιλόθεος μετέβη εἰς Κωνσταντινούπολιν ἵνα ἐνεργήσῃ πρὸς ἀπαλλαγὴν τῆς νήσου ἀπὸ τῆς τυραννικῆς

(1) Ἐκ τῶν ἐν τῷ τρίτῳ καὶ δεκάτῳ ἑβδόμῳ ᾄσμασιν ἀναφερομένων Σαρακηνῶν ὁδηγηθεὶς ὁ κ. Σακελλάριος εἴκασεν ὅτι ταῦτα ἐποιήθησαν κατὰ τοὺς χρόνους τῶν εἰς Κύπρον ἐπιδρομῶν τῶν Ἀράβων· καλῶς δὲ παρετήρησε καὶ τὴν σχέσιν τούτων πρὸς τὸ ὑπὸ τοῦ κ. Ζαμπελίου δημοσιευθὲν ᾆσμα περὶ τοῦ υἱοῦ τοῦ Ἀνδρονίκου (Δούκα)· ἀγνοῶν ὅμως ὅτι τόσον οὗτος ὡς καὶ ὁ Διγενὴς εἰσὶν ἓν καὶ τὸ αὐτὸ πρόσωπον, οὐ μόνον δὲν ἐπέμεινεν ἐν τῇ εἰκοτολογίᾳ, ἀλλὰ καὶ ὡς μυθώδη ἥρωα (Κύπριον Ἡρακλέα) παρεδέχθη ἐπὶ τέλους (σελ. 273) τὸν Διγενῆ.

(2) Ἂν οἱ Κύπριοι χρονογράφοι παρεσιώπων τὸ σκανδαλῶδες τοῦτο ἐπεισόδιον, ἠδύνατο νὰ εἰκοτολογηθῇ συγγένεια τῶν Κυπριακῶν τούτων ᾀσμάτων πρὸς τὸ γνωστὸν μυθιστόρημα Θεοδώρου τοῦ Προδρόμου (τὰ κατὰ Ροδάνθην καὶ Δοσικλέα), διότι καὶ ἐν τούτῳ ἡ Κυπρία Μύριλλα ζηλοτυποῦσα πρὸς τὴν δούλην Ροδάνθην (Ροδαφνοῦ ἐν τῷ Κυπρίῳ ᾄσματι) τὰ αὐτὰ σχεδὸν ἐργάζεται πρὸς θανάτωσιν αὐτῆς (τμ. Η', στίχ. 410-530).

δυναστείας τῶν λυμαινομένων αὐτὴν Ὀθωμανῶν. Τὸ ὑπ' ἀριθμὸν 12 ᾆσμα τῆς Ἑμμῆς ἀνάγεται εἰς τὰς ἐν ἔτει 1764-1766 ἀκαταστασίας. Οὕτω δὲ δύνανται νὰ ταξινομηθῶσι καὶ ἄλλα τῶν Κυπριακῶν ᾀσμάτων.

Βεβαίως δὲν δύναταί τις ν' ἀπαιτήσῃ τὸ τέλειον ἐπὶ θέματος μάλιστα, τοῦ ὁποίου ἀγνοοῦνται ἔτι αἱ διαστάσεις. Καλὴν ὅμως ἀρχὴν πρὸς μελέτην τοῦ Κυπριακοῦ ἰδιώματος, τοῦ ὁποίου τοσοῦτον πολλὰ καὶ ποικίλα μνημεῖα περιεσώθησαν (1), ἐνεκαινίασε τὸ φιλοπόνημα τοῦ καθηγητοῦ κ. Σακελλαρίου, τὸν ὁποῖον εἰλικρινῶς προτρέπομεν νὰ ἐγκαταλείψῃ τὰς περὶ τῆς Κύπρου ἱστορικὰς καὶ ἀρχαιολογικὰς μελέτας, αἵτινες εἰς οἷον νῦν περιῆλθον σημεῖον ἀπαιτοῦσι πολυχρόνιον κάματον, καὶ τὸ σπουδαιότερον μέσα πολυειδῆ, τὰ ὁποῖα ἀδύνατον νὰ εὕρῃ ἐν Ἑλλάδι, καὶ ἀφιερωθῇ περὶ τὴν ἀποκλειστικὴν μελέτην τῆς Κυπριακῆς γλώσσης, πρὸς τιμὴν καὶ αὐτοῦ τούτου καὶ τῆς ἑλληνικῆς φιλολογίας.

Τελευτῶν ἐκφράζω τὴν διάπυρον εὐγνωμοσύνην μου πρὸς τὸν ἐν Ἀθήναις νομισματολόγον κύριον Παῦλον Λάμπρον, ὅστις μετὰ τοῦ διακρίνοντος ζήλου ἔσπευσεν ἐκπληρῶν τὴν φιλικὴν παράκλησίν μου ν' ἀποστείλῃ τὴν ἐν τέλει δημοσιευομένην ἐμβριθεστάτην νομισματικὴν πραγματείαν, ὡς καὶ τὰ ἐπισυνημμένα σχέδια τῶν ἐν τῇ πλουσίᾳ αὐτοῦ συλλογῇ ἀποτεθησαυρσμένων ἀνεκδότων καὶ τοσοῦτον πολυτίμων νομισμάτων τῶν ἐπὶ φραγκοκρατίας ἐν Κύπρῳ κοπέντων.

(1) Ἐκτὸς τῶν νῦν ἐκδιδομένων χρονογράφων καὶ τῆς ἀνωτέρω καταγραφείσης Κυπριακῆς συλλογῆς τῆς ἐν Παρισίοις βιβλιοθήκης, τῆς ἐρωτικῆς συλλογῆς Ζαχαρία τοῦ Βουστρωνίου, ὡς καὶ τοῦ ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ **Wagner** ἐκδιδομένου Πουλολόγου, ἀναφέρεται ὑπὸ Ἀλλατίου καὶ τὸ ἑξῆς: « Ἰωάννου Δαμασκηνοῦ λόγος τῶν κεκοιμημένων, μεθερμηνεύτη εἰς τὴν ἡμετέραν ἰδιωτικὴν τὴν τῶν Κυπρέων γλότα ». **Allatii, Symmicta**, Colon. 1653, II, σελ. 452

Ἐν τῷ ἐπισυνημμένῳ γλωσσήματι προσεπάθησα νὰ ἐπεξηγήσω μετὰ τῆς δυνατῆς ἀκριβολογίας τὰς ἐν ἀμφοτέροις τοῖς χρονογράφοις ἀπαντώσας δυσνοήτους λέξεις, ἐξ ὧν αἱ πλεῖσται ἄγνωστοι καὶ αὐτοῖς τοῖς νῦν Κυπρίοις, δὲν κατεγράφησαν ὑπὸ τοῦ κ. Σακελλαρίου. Προτιθέμενος δὲ νὰ δημοσιεύσω καὶ ἄλλην σειρὰν Κυπριακῶν μνημείων ἀναβάλλω μὲν τὴν ἐπιστημονικὴν ἀνάλυσιν τοῦ Κυπρίου γλωσσήματος, οὐχ ἧττον δὲ νῦν προσεπάθησα νὰ σημειώσω τὴν κατάλληλον ἑρμηνείαν ἑκάστης λέξεως, παρεντιθέμενος καὶ τὴν ἑλληνικὴν ἢ ξενικὴν αὐτῆς παραγωγήν.

Ἐν συνόλῳ παρατηρεῖται, ὅτι ἐν τῇ γλώσσῃ ἀμφοτέρων τῶν χρονογράφων σπουδαίως ἐπηρεάζει οὐχὶ ἡ τῶν κρατούντων γάλλων, ἀλλὰ μᾶλλον ἡ ἰταλικὴ καὶ ἰδίως ἡ ἐνετικὴ διάλεκτος, ἕνεκα τῶν ἐμπορικῶν σχέσεων τῆς Ἀνατολῆς πρὸς τὴν Ἰταλίαν μᾶλλον ἢ τὴν Γαλλίαν· ἡ δὲ τοιαύτη ἐπήρεια οὐ μόνον ἐπὶ τῆς τότε Κυπριακῆς διαλέκτου παρατηρεῖται, ἀλλὰ καὶ ἐν αὐτῇ τῇ χρονολογίᾳ· καὶ ὁ Μαχαιρᾶς δηλονότι καὶ ὁ Βουστρώνιος χρῶνται τῷ ἐνετικῷ καλενδαρίῳ (more Veneto) ἀρχομένῳ ἀπὸ τῆς πρώτης μαρτίου ἑκάστου ἔτους· οὕτω δὲ πρέπει τὰ ἀπὸ 1 ἰανουαρίου μέχρι τέλους φευρουαρίου σημειούμενα ἔτη ν' ἀνάγωνται εἰς τὴν καθ' ἡμᾶς χρονολογίαν διὰ τῆς προσθήκης ἑνὸς ἔτους. Ἁμαρτάνει δὲ ὁ κύριος Mas Latrie γράφων, ὅτι τὸ ἐνετικὸν καλενδάριον μόλις εἰσήχθη ἐν Κύπρῳ περὶ τὰ 1465 ἢ 1466.

Ἐν Βενετίᾳ, 1 Μαΐου 1873.

Κ. Σάθας.

Διόρθωσις παροραμάτων.

σελ. ι'. στίχ. 14, ἀντὶ — καὶ μετὰ δὲ — γράφε — μετὰ δέ. ια', στίχ. 12 — uunc, γράφε — nunc. ιη', 28, ἀντὶ — συνόδῳ, γρ. συνόδου. νϛ', 7, ἀντὶ — ἀπὸ τοῦ κοινοῦ, γρ. — ἀπὸ κοινοῦ. πγ', 3, ἀντὶ — 1221, γρ. 1231. ϞΖ', 14, ἀντὶ — νήσου καὶ αὐτοῦ, γρ. νήσου, ἀλλὰ καὶ αὐτοῦ. 6, 24, ἀντὶ — φορητὴν, γρ. φορητόν. 47, 17, ἀντὶ — τὰν, γρ. τὴν. 66, 2, ἀντὶ — γιανὰ, γρ. γιὰ. 73, 26, 28. ἀντὶ — ἁρμόστην, γρ. ἁρμάστην. 74, 4, ἀντὶ — ἁρμόστην, γρ. ἁρμάστην. 77, 3, ἀντὶ — ἐσμίκτιτην, γρ. ἐσμίκτην. 77, 17, ἀντὶ — ἀκάθετον, γρ. ἐκάθετον. 87, 29, ἀντὶ — ριμιατὸν, γρ. φιμιατόν. 111, 5, ἀντὶ — κομηθῇ, γρ. κοιμηθῇ. 111, 22, ἀντὶ — ἐκοιτιάσαν, γρ. ἐκιτιάσαν. 138, 20, ἀντὶ — εἶχαν, γρ. εἶχαν. 139, 31, ἀντὶ — Μόρτζος, γρ. μόρτζος. 144, 22, ἀντὶ — εἶπα, γρ. εἶπέν. 150, 8, ἀντὶ — Ρόδον, γρ. Ρόδου. 206, 14, ἀντὶ — τύπους, γρ. τόπους. 207, 10, ἀντὶ — ἅγιαν, γρ. ἅγιον. 214, 6, ἀντὶ — ἄν, γρ. ἂν. 221, 21, ἀντὶ — ξηλωμάτοῦ, γρ. ξηλωμάτου. 222, 27, ἀντὶ — ἀφεντία, γρ. ἀφεντία. 231, 12, ἀντὶ — εἶναι, γρ. εἶναι. 285, 19, ἀντὶ — ἔζαζεν, γρ. ἔξαζεν. 286, 20, ἀντὶ — εἰπάν, γρ. εἰπάν. 358, 30, ἀντὶ — ἐλλείπη, γρ. ἐλλείπει. σελ. 560, 15, ἀντὶ — ἀνακρίσεως, γρ. ἀνευρέσεως. σελ. 569, 29, ἀντὶ — 277, γρ. 227. 568, 11, ἀντὶ — γρίσσων, γρ. γρόσσων. 569, 15, ἀντὶ — ὄπισθαν, γρ. ὄπισθεν. 569, 16, ἀντὶ — παριγράψει, γρ. περιγράψει.

Τὰ δ' ἕτερα ἀφίενται εἰς τὴν εὐμένειαν τοῦ ἀναγνώστου.

Α.

Νεοφύτου πρότερον μοναχοῦ καὶ Ἐγκλείστου, περὶ τῶν κατὰ τὴν χώραν Κύπρον σκαιῶν (1).

Νεφέλη καλύπτει ἥλιον, καὶ ὁμίχλη ὄρη καὶ βουνούς, δι' ὧν ἀπείργηται θάλψις καὶ φωταυγὴς ἡλίου ἀκτὶς χρόνῳ τινί· εἴργει δὲ καὶ ἡμᾶς δώδεκα χρόνους ἤδη νεφέλη καὶ ὁμίχλη ἀλλεπαλλήλων δεινῶν τῶν τῇ χώρᾳ συμβεβηκότων. Κρατηθείσης μὲν γὰρ τῆς Ἱερουσαλὴμ ὑπὸ τοῦ ἀθέου Σαλαχαντί, τῆς δὲ (2) Κύπρου ὑπὸ Ἰσαακίου τοῦ Κομνηνοῦ, μάχαι λοιπὸν καὶ πόλεμοι, ταραχαὶ καὶ ἀκαταστασίαι, λαφυραγωγίαι καὶ δειναὶ συναντήσεις, τὴν γῆν, ἐν ᾗ οἱ δηλωθέντες ἦρξαν, κατεκάλυψαν νεφέλης καὶ ὁμίχλης πλέον· ἰδοὺ γὰρ ὁ ζωηφόρος τοῦ Κυρίου ἡμῶν τάφος, καὶ τὰ λοιπὰ ἅγια ἐδόθησαν τοῖς κυσὶ Μουσουλμάνοις, διὰ τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν· καὶ δακρύει ἐν τῇ τοιαύτῃ συμφορᾷ πᾶσα ψυχὴ φιλόθεος. Ταραχθέντα δὲ καὶ τὰ ἔθνη, καὶ βασιλεῖαι κλιθεῖσαι, κατὰ τὸ γεγραμμένον, ὁ Ἀλαμανίας φημί, καὶ ὁ Ἐγκλινίας, καὶ πᾶν ἔθνος σχεδόν, κεκίνηνται (3) ὑπὲρ τῆς Ἱερουσαλήμ, καὶ ἤνυσαν οὐδέν· οὐδὲ γὰρ ηὐδόκησεν ἡ πρόνοια κύνας ἐξεῶσαι, καὶ λύκους ἀντεισάξαι.

Καὶ ἰδοὺ ιβ'. χρόνους ἐπὶ τὸ χεῖρον τὰ κύματα κορυφοῦνται· ἔτι τε καὶ αὐτὸς ὁ υἱὸς ἡμῶν ὁ πνευματικός, πρὸς ὃν δηλαδὴ ταῦτα ἐγράφομεν, τὰ δεινὰ μὴ ὑποφέρων βλέπειν τε καὶ ἀκούειν, καὶ ἐκ μέρους αὐτῶν πάσχειν, μετὰ πολλῆς (4)

(1) Cotel. ἐλλείπει ἡ ἐπιγραφή. (2) καί. (3) κεκίνηται. (4) πολλάς.

περινοίας καὶ μηχανῆς (1), ἐξέφυγε χεῖρας μιαιφόνους σὺν παντὶ τῷ λαῷ αὐτοῦ θείᾳ ῥοπῇ, καὶ προσφοιτήσας Ἀγγέλῳ τῷ βασιλεῖ Κωνσταντινουπόλεως, προσεδέχθη ἐντίμως, καὶ τὸ Σεβαστοῦ γέρας εἴληφεν ἐξ αὐτοῦ· ἐγὼ δὲ τὴν ὑπόσχεσιν ἐκπληρῶν, ἰδοὺ σὺν Θεῷ γράφω καὶ τὰ ἐπίλοιπα ὡς (2) ὑπεσχόμην, τοῖς ἐντυγχάνουσι παραδηλῶν τὴν ἐνεστῶσαν δυσχέρειαν τῶν πραγμάτων, ἥτις ἄρα δυσχέρεια (3) ποῦ δὴ καταλήξει, οἶδεν οὐδεὶς ἐν ἀνθρώποις, εἰ μὴ μόνος ὁ ἐπιτιμῶν τῇ θαλάσσῃ καὶ τοῖς ἀνέμοις, καὶ γαληνιῶσιν. Ξένα τινὰ καὶ δυσήκουστα τὰ τῇ χώρᾳ ταύτῃ συμβεβηκότα δεινά, καὶ τοιαῦτα, ὡς πάντας τοὺς αὐτῆς πλουσίους ἐπιλαθέσθαι πλούτου αὐτῶν, λαμπρῶν οἰκημάτων, συγγενῶν, οἰκετῶν, ἀνδραπόδων, πλήθους ποιμνίων, βουκολίων, λακινιῶν, βοσκημάτων παντοίων, χωρῶν σιτοφόρων, καὶ παμφόρων ἀμπέλων, καὶ παραδείσων ποικίλων, καὶ μετὰ πολλῆς σπουδῆς ἀποπλεῦσαι λάθρα πρὸς χώρας ἀλλοδαπάς, καὶ πρὸς τὴν βασιλίδα τῶν πόλεων. Ὅσοι δὲ διαφυγεῖν οὐκ ἴσχυσαν, τίς ἱκανὸς ἐκτραγῳδῆσαι τὰς θλίψεις αὐτῶν; τοὺς ἐτασμούς, τοὺς (4) δημοσίους φυλακισμούς, τὴν ὁλκὴν τῶν ἀπαιτουμένων χρημάτων, μέχρι χιλιάδων τόσων καὶ τόσων; Ταῦτα δὲ συγκεχώρηται γενέσθαι, δι' ἁμαρτίας ὄγκον, ψήφῳ θεοῦ δικαίᾳ, ἵνα ταπεινωθέντες, καταξιωθῶμεν ἴσως συγγνώμης.

Χώρα ἐστὶν Ἰγκλιτέρρα, πόρρω τῆς Ῥωμανίας κατὰ βορρᾶν, ἐξ ἧς νέφος Ἰγκλίνων σὺν τῷ ἄρχοντι αὐτῶν, εἰς πλοῖα μεγάλα λεγόμενα νάκκας συνεισελθόντες τὸν πλοῦν πρὸς Ἱεροσόλυμα ἔδρων· τότε γὰρ καὶ ὁ Ἀλαμάνων ἄρχων μετὰ ἐννεακοσίων χιλιάδων, ὥς φασι, στρατοπέδων, πρὸς Ἱεροσόλυμα καὶ αὐτὸς τὴν ὁρμὴν ἐποιεῖτο· παρελθὼν δὲ τὴν χώραν τοῦ Ἰκονίου, καὶ τὰ ἀνατολικὰ μέρη διερχόμενος, διεφθάρησαν τὰ στρατόπεδα τῷ μήκει τῆς ὁδοῦ, καὶ τῷ λιμῷ καὶ τῷ δίψει· ὁ δὲ

(1) Cotel. μηχανάς. (2) ἐλλείπει: ὡς. (3) ἐλλείπει: τῶν πραγμάτων, ἥτις ἄρα δυσχέρεια. (4) ἐλλείπει: τούς.

αὐτῶν βασιλεὺς ἔν τινι ποταμῷ ἀπεπνίγη ἐποχούμενος ἵππῳ· Ἰγκλίτερ δὲ τῇ Κύπρῳ παραβαλών, εὗρεν αὐτὴν ὁ πανάθλιος ὡς τιθηνοῦσαν μητέρα· καὶ εἰ μὴ γέγονε τοῦτο, τὰ τοῦ Ἀλαμάνου ἴσως ἔμελλε πείσεσθαι καὶ αὐτός. Πῶς δὲ Κύπρον ἑάλω, ἐπιδρομάδην λέξω καὶ τοῦτο.

Ὡς ἐγένετο ἐν χρήσει ὁ ἐν μακαρίᾳ τῇ λήξει εὐσεβέστατος βασιλεὺς Μανουὴλ ὁ Κομνηνὸς φρουρὸν στεῖλαί τινα πρὸς τὰ βασιλικὰ φρούρια τῆς Ἀρμενίας, στέλλει τινὰ τῶν αὐτοῦ συγγενῶν κομιδῇ νέον, Ἰσαάκιον τοὔνομα· ὃς χρόνους τινὰς τὰ κάστρα περιφυλάξας, συνάπτει πόλεμον μετὰ τῶν Ἀρμενίων καὶ παρ' αὐτῶν ἁλωθείς, πιπράσκεται τοῖς Λατίνοις, οἱ δὲ σιδηροδέσμιον αὐτὸν κατεῖχον χρόνοις ἱκανοῖς· ἦν γὰρ τελευτήσας ὁ βασιλεὺς Μανουὴλ ὁ θεῖος αὐτοῦ, ἐάσας τὴν βασιλείαν Ἀλεξίῳ, τῷ υἱῷ αὐτοῦ, παιδαρίῳ ὄντι καὶ αὐτῷ, δι' ἣν αἰτίαν συμβασιλεύσας αὐτῷ Ἀνδρόνικος, ὁ θεῖος αὐτοῦ, ἀναιρεῖ τὸ παιδάριον, κρατήσας τῆς βασιλείας· δυσωπηθεὶς δὲ παρὰ τῆς συγκλήτου βουλῆς στέλλει πάμπολλα λύτρα, καὶ ἐξωνεῖται ἐκ Λατίνων τὸν ῥηθέντα Ἰσαάκιον. Ὃς ἐλθὼν ἐν τῇ Κύπρῳ κρατεῖ αὐτήν, καὶ φημίζεται βασιλεύς, καὶ κρατεῖ αὐτὴν ἐπὶ χρόνοις ζʹ· (1) ἐκάκωσε δὲ οὐ τὴν χώραν ἁπλῶς, καὶ τῶν πλουσίων τοὺς βίους καθόλου διήρπασεν, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἰδίους ἄρχοντας αὐτοῦ ποινηλατῶν καθεκάστην καὶ θλίβων, ὥστε πάντας ἐν ἀμηχανίᾳ διάγειν, καὶ τρόπον τινὰ ἐπιζητοῦντας φεύξασθαι ἀπ' αὐτοῦ.

Τούτων δὲ οὕτως ἐχόντων, ἰδοὺ καὶ Ἰγκλίτερ προσβάλλει τῇ Κύπρῳ, καὶ θᾶττον πρὸς αὐτὸν ἔδραμον πάντες. Τότε ὁ βασιλεὺς ἔρημος ἐναπομείνας λαοῦ, προὔδωκε καὶ αὐτὸς χερσὶ τοῦ Ἰγκλιτέῤῥων, ὃν καὶ δήσας σιδήροις, καὶ τοὺς αὐτοῦ θησαυροὺς διαρπάσας σφόδρα πολλούς, καὶ τὴν χώραν σκυλεύσας

(1) Cotel. χρόνους ἑπτά.

δεινῶς, ἀποπλεῖ πρὸς Ἱερουσαλήμ, πλοῖα καταλείψας τοῦ σχιδεύειν τὴν χώραν καὶ στέλλειν ὄπισθεν αὐτοῦ· τῷ δὲ βασιλεῖ Ἰσαακίῳ κατακλείει σιδηροδεσμίῳ ἐν καστελλίῳ (1) καλουμένῳ Μαρκάππω. Κατὰ δὲ τοῦ ὁμοίου αὐτῷ Σαλαχαντίνου ἀνύσας μηδὲν ὁ ἀλιτήριος, ἤνυσε τοῦτο καὶ μόνον, διαπράσας τὴν χώραν Λατίνοις, χρυσίου χιλιάδων λιτρῶν διακοσίων· διὸ καὶ πολὺς ὁ ὀλολυγμός, καὶ ἀφόρητος ὁ καπνός, ὡς προείρηται, ὁ ἐλθὼν ἐκ τοῦ βορρᾶ, περὶ ὧν ὁ θέλων δηλῶσαι κατὰ μέρος καὶ ὁ χρόνος ἐπιλείψει.

Μαινομένης θαλάσσης ἐκ πολλῆς τρικυμίας καὶ πολλῆς καταιγίδος, οὐδὲν ἀποδέει νῦν τὰ τῆς χώρας ἡμῶν· μᾶλλον δὲ καὶ χεῖρον ἀγρίας θαλάσσης· ἐκείνης γὰρ τὴν ἀγριότητα διαδέχεται γαλήνη· ἐνθάδε δὲ ὁ κλύδων καθεκάστην ἐπαύξει, καὶ τὸ ραγδαῖον αὐτοῦ τέλος οὐκ ἔχει· εἰ μή που ἀκούσειε: μέχρι τούτου ἐλεύσῃ, καὶ οὐχ (2) ὑπερβήσῃ, ἀλλ' ἐν σεαυτῇ συντριβήσεταί σου τὰ κύματα. Ἐν τῇ Λευϊτικῇ βίβλῳ γέγραπται διαρρήδην τὰ ἐν τῇ γῇ ἡμῶν συναντήσαντα πήματα, ἤτοι πόλεμοι, ἧτται, σποραὶ διακενῆς, ὑπεναντίων ἐδωδὴ καμάτων ἡμῶν· καὶ ἡ ἰσχὺς ἡμῶν ἐγένετο εἰς οὐδέν· καὶ ἐγενόμεθα ὀλιγοστοί· καὶ λαὸς ἀλλότριος (3) ἐπληθύνθη ἐν τῇ γῇ ἡμῶν· ἐπορεύθητε πρὸς μὲ πλάγιοι, λέγει ὁ θεός, κἀγὼ πορεύσομαι πρὸς ὑμᾶς ἐν θυμῷ πλαγίῳ. Καὶ γὰρ οὕτως ἔχει· εἰ μή πω γάρ τις νοσήσας χολανεῖ, οὐδ' ὁ ἰατρὸς ἐπάγει τομὴν μετὰ πικρίας καὶ καύσεως· δῆλον ὅτι καὶ ἡμεῖς, εἰ μή που πολλὰ τὸν πανάγαθον ἰατρὸν ἡμῶν παρεπικράναμεν, καὶ πλαγίως πρὸς αὐτὸν ἐπορεύθημεν, οὐκ ἂν καὶ αὐτὸς πλαγίως πρὸς ἡμᾶς διετέθη, σωτηριωδῶς καταπικραίνων ἡμᾶς.

(1) Cotel. καστέλλῳ. (2 οὐκ. (3) ἀλλότριον.

B.

Γερμανοῦ τοῦ ἁγιωτάτου πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως ἐπιστολὴ σταλεῖσα ἐν τῇ νήσῳ Κύπρῳ παρά τε αὐτοῦ καὶ τῆς ἱερᾶς συνόδου, ἀρχιερατεύοντος ἐν τῇ αὐτῇ νήσῳ τοῦ κυροῦ Νεοφύτου, καὶ ἀναγκαζομένου παρὰ Λατίνων, ὑποταγῆναι αὐτοῖς.

Ἡ νῆσος ἡ Κύπρος ἡ (1) περιλάλητος, ἣν πόντου μὲν ὑγρὸν στόμα κύκλῳ προσπτύσσεται, πυριμενῆ δὲ χείλη ῥητόρων καὶ γραφέων διαφημίζουσιν, εὖ μὲν θέσεως, εὖ δὲ κράσεως ἔχουσαν, οἷα θηλὴν θαλάσσης βρίθουσαν ἀγαθοῖς, καὶ ἐν ἀτρυγήτῳ παράδεισον, καὶ τῆς ἅλμης πέδον γλυκύχυμον, καὶ νῆσον ἄλλην μακάρων, καὶ μελιτόβρυτον γῆν, οὐ μόνον ἐξ ἑαυτῆς τὸ πάμφορον βλύσασαν, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἔξωθεν περιαντλουμένην καλοῖς, ὁπόσα ταύτῃ παρὰ τῆς ὑγρᾶς ἐπεισβάλλουσιν.

Ἠδ' ἡ (2) Κύπρος αὕτη, ἡ πρὶν εὐδαίμων τε καὶ λαμπρά, οὐ τόσον ἐκ τῶν φυσικῶν χαρίτων ἐπίσημος ἦν, ὡς ὁ λόγος προδιεμόρφωσεν, οὐδ' οὕτω ταύτην ἄλλο τι τῶν ἁπάντων ἐσέμνυνεν (3), ὡς ὁ τῆς εὐσεβείας μᾶλλον καρπός, καὶ ὁ τοῦ εὐαγγελίου σπόρος, ἑκατοστεύων εἰς εὔσταχυν, τά τε τῆς διδασκαλίας εὔρυτα νάματα καὶ ἡ πολυανθὴς λειμονιὰ (4) τῶν γραφῶν, καὶ ἡ τῶν τέκνων τῆς ἐκκλησίας πληθὺς ὡς τοῦ ἀγροῦ τὸ παμβότανον, ὥσπερ νῆσον ἐγκαινιζομένην, τὸ τῆς γραφῆς, καὶ ὁσημέραι πρὸς τὸ κρεῖττον ἀνανεουμένην τε καὶ προβαίνου-

(1) Cotel. Κύπρος περιλάλητος. (2) Ἡ δὲ Κύπρος. (3) ἐσέμνυεν; (4) λειμωνία.

σαν· ἐντεῦθεν εἰς μίαν προήχθη τῶν μεγίστων ἐπαρχιῶν, καὶ πρὸς ἀρχιεπισκοπῆς ἐπήρθη ἀξίωμα, λάχος ἔκκριτον καθεστηκυῖα Χριστοῦ, καὶ καθ' ἑαυτὴν διεξαγομένη, καὶ τὸ οἰκεῖον ὑπὸ ποιμέσι διατάττουσα ποίμνιον.

Ἀλλ' οὔκουν ἄρα τοῦ τελχῖνος σατᾶν μὴ καὶ ταύτῃ βάσκανον ἐνιδεῖν, τοῦ γῆν ἀπειλοῦντος ἐξαλείφειν καὶ θάλασσαν· ἀμέλει καὶ χεῖρας ὁπλίζει βαρβαρικάς, καὶ πολέμιον (1) ἔθνος ἐπήγειρε κατὰ τῆς (2) ἐκκλησίας, καὶ μᾶλλον ὑποδρηστεῦον αὐτῇ· ἔθνος, τὰ μὲν τοῖς ὀδοῦσιν ἐσθίον, τὰ δὲ σπαράσσει τοῖς ὄνυξιν, ἄλλα δὲ ποσὶ συμπατοῦν, καὶ ἁπλῶς τὰ πάντα πρὸς ἀφανισμὸν ἀχρειοῦν, κατὰ τὸν Δανιὴλ θεαματισμόν. Οἱ γὰρ φρακτοὶ Λατῖνοι καὶ τοῖς Κυπρίοις ἐπέβρισαν, πόντος ἄλλος τις ἀχανὴς καὶ κατακλύζων τὸ προστυχόν, τοῦ προφανοῦς καὶ τὴν νῆσον ὑπανέχοντος βιαιότερος, παρ' ὅσον μὲν οὐ καλύψαι ταύτην φιλονεικεῖ, ἀλλὰ τοῖς οἰκείοις ὅροις συμπεριγράφεται, ἐν ἑαυτῷ συνθραύων (3) τὰ κύματα καὶ προνοίας χαλινοῖς ὑπείκων δημιουργοῦ.

Τὸ δὲ θράσος τῶν Ἰταλῶν, τοὺς οἰκείους ὑπερβαίνει σταθμοὺς καὶ κύματα κυλίνδει θυμοῦ· καὶ ὑπερόρια τρέχει, καὶ τῶν ὀθνείων κατεμπηδᾷ· τηλίκος ἐπερράγη τῇ καλῇ Κύπρῳ κλύδων ἀλλόκοτος, πρὸς ἣν ἡ θάλασσα σπένδεται καὶ ἡμεροῦται τὸ ῥόθιον (4)· ὁ δὴ τοιοῦτος κατακλυσμὸς μέχρι μὲν τινὸς τὰ ὡραῖα διέφθειρε, καὶ πᾶν ἀνάστημα κατέρριψε γῆς· ἤδη δὲ καὶ σωμάτων ἀνθρώπων παρήψατο· ἀλλ' ἦν ὅμως φορητὴν τὸ δεινόν, καίπερ ὂν βαρυσύμφορον· ἐπεὶ καὶ πρὸς σωματικὴν ἀπέβλεπε λύμην καὶ σκηνωμάτων ἀπώλειαν, συντιθεμένων ἐπὶ βραχὺ καὶ λυομένων μετ' οὐ πολύ, τὰ νῦν δὲ ἀλλὰ καὶ ψυχῶν τὸ πρᾶγμα κατεκαυχήσατο, καὶ τὸν ὀρθὸν λόγον τῆς εὐσεβείας διασαλεύειν ἐπιχειρεῖ· τοῖς γὰρ πολεμισταῖς Λατίνοις,

(1) Cotel. πολέμων. (2) τάς. (3) συνθράνων. (4) ῥόδιον.

καὶ ἱερατικὸν ἐκ τοῦ γένους οὐκ ὀλίγον τῇ νήσῳ προσεπιβάν, τὰς ἐκκλησίας συνέχεε, καὶ πρὸς ἑαυτὸ πάντα τὰ θεῖα ἐφελκύσαι νεανιεύεται.

Ἔνθεν ὁ μὲν γνήσιος καὶ κανονικὸς πρωτοποιμὴν, ὁ μακαριώτατος ἀρχιεπίσκοπος Κυπρίων, ὁ κῦρις Νεόφυτος, τοῦ οἰκείου θρόνου ἀποδιώκεται. Παρένθετος δέ τις καὶ ἀλλόθρους ἄνθρωπος ἐκ λατινικῆς φυλῆς τῷ τοιούτῳ θρόνῳ ἐγκαθεσθείς, οὐκ ἂν ἄλλως ἀνήσειν τοὺς ἡμετέρους ἱερατικοὺς ἰσχυρίζεται ἐπισκόπους καὶ λοιποὺς τὸν ρωμαϊκὸν ποιμαίνειν καὶ διδάσκειν λαόν, εἰ μὴ πρότερον τὴν παρ' αὐτοῖς ὑποταγὴν ὑπεισέλθωσι, καὶ συνθήκας καταθυμίους τῷ νέῳ ἀρχιερεῖ καὶ νόθῳ παρέξουσιν· ἢ μὴν καὶ τούτους ἐξοστρακισθῆναι τῆς νήσου παντάπασιν· ὡς τῶν ποιμένων καὶ διδασκάλων διασπαρέντων, κινδυνεύειν τὴν ἀγέλην Χριστοῦ εἰς κρημνοὺς ἀποπλανᾶσθαι καὶ βάραθρα.

Ἦν μὲν πρὸ πολλοῦ θρυλλούμενα ταῦτα, καὶ εἰς ἀκοὰς τῆς ἡμετέρας ἐρχόμενα μετριότητος· τὰ νῦν δὲ καὶ ὁ θεοφιλέστατος τῆς κατὰ τὴν Κύπρον ἁγιωτάτης ἐπισκοπῆς Σολείας Λεόντιος, καὶ ὁ εὐλαβὴς καθηγούμενος τῆς τῶν Ἀψινθίων μονῆς ἱερομόναχος Λεόντιος, πρὸς τὴν ἡμῶν ἀναπεμφθέντες μετριότητα, παρά τε τοῦ οἰκείου μακαριωτάτου ἀρχιεπισκόπου καὶ τῶν λοιπῶν ἐπισκόπων, ἀλλὰ δὴ καὶ παντὸς τοῦ ἱερωμένου πληρώματος καὶ τοῦ ὀχλώδους λαοῦ, τὰς τοιαύτας συνοδικῶς ἀνήγγειλαν συμφορὰς ἐνώπιον τῆς ἡμῶν μετριότητος, καὶ παραστάντες τὴν σήμερον (1) ἐπὶ τοῦ μέσου, διεπρεσβεύσαντο ὁπόσα παρ' ἐκείνων ἀνενεγκεῖν ἐπετράπησαν· ἔφασκον γάρ, ὡς τῷ ἀρχιεπισκόπῳ κυρῷ Νεοφύτῳ, παρὰ τῶν Λατίνων οὐ συγκεχώρηται τῇ νήσῳ ἐνδιατρίβειν τὸ σύνολον, ἅτε τοῦ (2) σφῶν καὶ ἑτέρου ἀρχιεπισκόπου μηδόλως ἄλλον ἀκούειν ἀρχιεπίσκο-

(1) Cotel. τὸ σήμερον. (2) τῶν.

πον στέργοντος· ἀμέλει καὶ τέλεον ἐκείνους ἀπήλασαν, καὶ νῦν ἐν τοῖς μέρεσι τῆς ἀνατολῆς διάγει πλανώμενος. Αὐτοὺς δέ γε τοὺς ἐπισκόπους, φασί, καὶ τοὺς λοιποὺς ἱερατικοὺς εἰς ὑποταγὴν ἐκβιάζεται ὁ τῶν Λατίνων ἀρχιερεύς, καὶ οὕτως ἐάσειν τούτους καθυπισχνεῖται τὰς οἰκείας ἔχειν ἐπισκοπὰς καὶ ἱερατικῶς ἐνεργεῖν, καὶ παρεγκλητεῦον (1) τὸ ποιητέον μαθεῖν παρά τε τῆς ἡμῶν μετριότητος καὶ τῆς ἱερᾶς ἀδελφότητος. Διὰ γὰρ τῆς τούτων γλώσσης, τὰς τῶν Κυπρίων πάντων ἔλεγον παρεστάναι ψυχάς, καὶ τὴν ἡμῶν γουνάζεσθαι μετριότητα, τῆς ἐκείνων σωτηρίας ἀντιποιήσασθαι, καὶ μὴ χώραν οὕτω πλατεῖαν καὶ πολυάνθρωπον καταλιπεῖν ἀπροστάτευτον ὡς λιμὸν λιμῶξαι καὶ δίψαν παθεῖν, οὐ βρώματος, οὐδὲ πόματος, (2) ἀλλὰ τοῦ ἀκούειν λόγον Θεοῦ.

Ταῦτα τοῦ ἐπισκόπου καθικετεύοντος, καὶ τοῦ ἡγουμένου προσλιπαροῦντος, ἡ μετριότης ἡμῶν μετὰ τῆς ἱερᾶς ἀδελφότητος, εἰς σκέψιν ἔθετο τὰ τοῦ πράγματος, καὶ ἐδόκει διπλοῦς ἑκατέρωθεν κίνδυνος καὶ ἀμφίκρημνος ὄλισθος· τό τε γὰρ τοσοῦτον ἐγκαταλειφθῆναι λαὸν προστασίας ἄτερ (3) ποιμαντικῆς, ὧν τὰ αἵματα ἐζήτηται παρὰ τῷ Θεῷ ἐκ τῆς τῶν ποιμαινόντων χειρός, μεγάλην τὴν εὐθύνην ἔχει τὸ κατάκριμα, καὶ τὸ ἐνδοῦναι δὲ θελήσει Λατινικῇ καὶ σχισματικοῖς συνθέσθαι καὶ σπείσασθαι, ἀπᾷδον τῇ τῶν κανόνων ἀκριβείᾳ δοκεῖ, καὶ ἐκκλησιαστικῶν ἐθίμων ἀλλότριον· ἦν γοῦν ὁ λόγος ἀμφίβολος, καὶ ἡ πρὸς θάτερον νεῦσις ἀμφισβητήσιμος. Ὡς δὲ πολλοὺς ἥ τε μετριότης ἡμῶν καὶ ἡ ἱερὰ ἀδελφότης ἀνείλιττε λογισμούς, τέλος καὶ αὐτὸ τὸ εἶδος τῆς ἀπαιτουμένης παρὰ τῶν Λατίνων (4) ὑποταγῆς συνοδικῶς ἡ μετριότης ἡμῶν χρωματισθῆναι διενοήσατο· ὅθεν παρεγγυήσατο τῷ ἐπισκόπῳ τε καὶ

(1) Cotel. παρεγκλήτευον. (2) ἐλλείπει: οὐδὲ πόματος. (3) ἄτερ (4) παρὰ Λατίνων.

τῷ καθηγουμένῳ, πνευματικῶς διευκρινῆσαι μετ' ἀληθείας, τίνα γε ἄρα τὰ παρὰ τῶν Λατίνων ἀπητημένα εἰσί.

Καὶ οὗτοι τρία ταῦτα ζητεῖν ἀπαραιτήτως ἔφασαν τοὺς Λατίνους· χεῖρας χερσὶν ἐμβάλλειν ἱερατικὰς ἱερατικαῖς, τοὺς ἡμετέρους λατινικαῖς. Τοῦτο γὰρ εἶναι τοῖς ἐπηρεασταῖς ἐχέγγυον ἀσφαλές, δουλωτικῆς ἐμπράγμασιν (1) ὑποκλίσεως. Δεύτερον τὸ τὸν μέλλοντα Ῥωμαῖον εἰς ἱερατικὴν προβαίνειν τιμήν, μετὰ τὴν τῶν ὁμοφύλων ἐπιλογήν, εἴτε εἰς ἐπίσκοπον προβιβάζεται, εἴτε καὶ (2) εἰς ἀλλοίαν χειροτονίαν ἢ καὶ ἡγουμενείαν ἐγκέκριται, μὴ δίχα τῆς τοῦ Λατίνου εἰδήσεως τῇ προσφόρῳ ἀξίᾳ ὁποιονδήποτε ἐγκαθίστασθαι. Τοῦτο δὲ χάριν αἰσχροκερδείας καὶ μόνης ἀπαιτεῖν τοὺς Λατίνους διεμαρτύραντο. Τρίτον ἐπὶ τούτοις ἐπήγαγον, τὸ τοὺς Ῥωμαίους κρίνεσθαι μὲν παρὰ τοῖς οἰκείοις ἐπισκόποις, ὅτε δεήσειεν, εἰ δ' ἴσως τις τῶν κρινομένων θελήσειε πρὸς τὸν ἀρχιεπίσκοπον τῶν Λατίνων, ὡς δῆθεν βαρυνόμενος ἐκκαλέσασθαι, εἴτε ἱερωμένος ἐστίν, εἴτε λαϊκός, ἵνα παρ' αὐτῷ ἡ ὑπόθεσις ἀνακρίνηται. Ἐπὶ τούτοις ἡ μετριότης ἡμῶν συνδιασκεψαμένη μετὰ τῆς ἀδελφῶν (3) ὁμηγύρεως καὶ τῆς ἀποφαντικῆς ἀπαρχομένης καὶ ἀπαγγελίας, καὶ (4) τὰ δόξαντα διασαφοῦσα, οὕτως εἴρηκε.

Πάντας μὲν ἱεροὺς κανόνας, πάσας θείας παραδόσεις, πάντα σεβάσμια ἔθιμα τῆς καθ' ἡμᾶς πανευσεβοῦς ἐκκλησίας, στέργειν καὶ φυλάττειν ἀπαράτρωτά τε καὶ ἀπαρεγχείρητα, καὶ χειρὶ καὶ γλώττῃ διαβεβαιωσάμεθά τε καὶ εἰσέτι διαβεβαιούμεθα, τοῦ Χριστοῦ τῇ χάριτι (5) πεποιθότες· καὶ γὰρ οὕτω καὶ ἀνεγραψάμεθα (6) καὶ ὡμολογήσαμεν, καὶ καθ' ἡμέραν ὑπὲρ τούτων πυκτεύομεν καὶ εὐχόμεθα, ὅπως αἵ τε χεῖρες, ἥ τε (7) φωνή, τοῦ πατριάρχου εἶεν Ἰακώβ, τοῦ καὶ πρὸ γενέσεως ἀγα-

(1) Cotel. ἐν πράγμασιν. (2) ἐλλείπει: εἰς ἐπίσκοπον προβιβάζεται, εἴτε καί. (3) τῆς τῶν ἀδελφῶν. (4) ἐλλείπει: καί. (5) χάριτη. (6) ἐνεγραψάμεθα. (7) ἡ δέ.

πηθέντος ὑπὸ θεοῦ· ὅπου δέ γε οὐκ ἐπισείεταί τις ἀθέτησις τῶν κανόνων, τῶν παραδόσεων, τῶν ἐθίμων, αὐτῆς δὲ πίστεως εἴ τι που εὐμεθόδως καὶ ἀπροσκόπτως τῇ ἐκκλησίᾳ Χριστοῦ μετελθεῖν δυνήσονται οἱ Κύπριοι ἐπίσκοποι, κἀκ (1) τοῦ δοκεῖν ὑποπίπτειν καταπιπτούσας, ταῖς ἀληθείαις, τὰς ἑαυτῶν ὑποστηρίξαιεν ἐκκλησίας, καὶ τῆς ἀπειλουμένης ψυχολέθρου συντριβῆς ἀπαλλάξαιεν, συγγνωστέον ἂν οἶμαι τῆς τοιαύτης οἰκονομίας, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν ὑποκρίσεως, καὶ ἀκαταιτίατον λογισθήσονται, τὸν μέγαν Παῦλον εἰς τοῦτο συνήγορον ἔχοντες.

Ἐπεὶ οὖν οὕτως ἡ τῆς ἡμῶν μετριότητος διάγνωσις ἀπηγγέλλετο, καὶ παρίστατο τηνικάδε πλῆθος οὐ μετρητὸν τῶν τῆς (2) Κωνσταντίνου θρεμμάτων, τριχθὲν δεδασμένον, εἰς κληρικούς, εἰς μονάζοντας, εἰς λαϊκούς, τῶν μὲν ἤδη καὶ δεδιωγμένων ἐκεῖθεν, καὶ μητέρα ταύτην τὴν Κωνσταντίνου φημὶ μεμισηθέντων διὰ τὴν πρὸς τὸν ἐν οὐρανοῖς πατέρα τελείαν ἀγάπησιν καὶ ὁμολογίαν, ἱδρῶσι σεμνυνομένων, τῶν δ' αὖθις, ὡς τὸ ἀπογεγαλακτισμένον, ἐπὶ τὴν μητέρα ἀναστρεψάντων, καὶ ταῖς γηραιαῖς αὐτῆς καὶ πτωχικαῖς ἀγκάλαις καὶ ἔτι ἐνθαλπομένων· οἱ τοιοῦτοι τὴν καρδίαν ἐκζέσαντες ὑπὸ τῶν πυρανθράκων τοῦ ζήλου, καὶ πῦρ οἱονεὶ πνεύσαντες, τὸν λόγον σφοδρυνόμενοι, πρὸς ἡμᾶς ἀπετείνοντο: Λαμψάτω, λέγοντες, τὸ φῶς ὑμῶν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, μὴ μόνον ἐξ ἔργων, ἀλλ' ἤδη καὶ ἐκ τῶν λόγων αὐτῶν, καὶ σκοτεινὸν μηδέν, μηδὲ ἀσαφὲς ταῖς ἡμετέραις (3) διαγνώσεσιν ἐγκρυπτέσθω! ἐμάθομεν ἀφ' ὧν ἐπάθομεν, τὴν Λατινικὴν δολοπλοκίαν, ἡμεῖς ἀρκούντως αὐτοῖς συνεπλάκημεν, πολὺν ἀνέτλημεν κάματον, ἐγκαρτερήσαντες φυλακαῖς, τῆς ἐνεγκαμένης ἀπελαθέντες, ἐξυβρισθέντες εἰς τὸ τοῦ πώγωνος σέμνωμα, κἀκ τούτων πάντων τὰς αὐτῶν ῥᾳδιουργίας ἐκμεμελετήκαμεν ἀκριβῶς. Λατῖνοι ἄλλα μὲν βάζουσιν, ἄλλα

(1) Cotel. καί. (2) τοῦ. (3) ὑμετέραις.

δ' ἐν φρεσὶ κεύθασι· (1) χερσὶ χεῖρας ἐμβαλεῖν ἀπαιτοῦσι, τὰς ἡμετέρας ταῖς ἑαυτῶν, καὶ τοῦτο παντάπασιν ἀκαταιτίατον καὶ ἀνεπίληπτον ἰσχυρίζονται· τὸ δέ, οὐδέν τι ἕτερόν ἐστιν, ἀλλ' ἢ πατροπαραδότου πίστεως προδοσία, καὶ χειραγωγία πρὸς ὑποταγὴν τῆς σφῶν ἐκκλησίας, καὶ εἰς πανθ' ὅσα τὰ τῆς γηραλαίας εἴθισται Ῥώμης παραληροφρονήματα. Οἷα γὰρ ἀεὶ πολέμοις ἀναστρεφόμενοι, καὶ καθαρῶς τυγχάνοντες ἀριμάνιοι πάντες ὁμοῦ λαϊκοί τε καὶ ἱερεῖς αὐτῶν, καὶ ἔθιμα τῶν πολέμων ἠκριβωθέντες, καὶ τοῦτ' αὐτὸ τὸ διδόναι χεῖρας, σημεῖον ἥττης καὶ παντελοῦς δουλωσύνης νομίζουσιν, ὡς ἐν ταῖς μάχαις εἰώθασιν οἱ ἁλισκόμενοι δρᾶν. Παρακαλοῦμεν οὖν ἐντεθῆναι ῥητῶς ταῖς συνοδικαῖς διαγνώσεσι, καὶ τὸ μὴ δὲ χεῖρας δοῦναι τοῖς Ἰταλοῖς τοὺς Κυπρίους, εἰ καὶ τοῖς ἱεροῖς κανόσιν ἀμνημόνευτον παρατεθεώρηται τοῦτο· εἰ γὰρ μὴ οὕτω γενήσεται, κίνδυνος προφανής, τὴν τετράγωνον καὶ στερεὰν καὶ δίχα ψόγου τῶν πρὸ σοῦ ἀρχιερέων οἰκοδομὴν ἄρτι καταπεσεῖν, ἣν ἐκεῖνοι συχνοῖς ἱδρῶσι καὶ ἐργομοχθίαις μακραῖς ἀνεδείμαντο, ἐπερείδοντες καθ' ἑκάστην ἡμᾶς ταῖς νουθεσίαις αὐτῶν, καὶ τῷ θεμελίῳ τῶν ἀποστόλων ἑδράζοντες, καὶ μὴ δεδοικέναι τοὺς τῶν πειρασμῶν ποταμούς, μηδὲ τοὺς ἀνέμους ὑποτιθέμενοι.

Ταῦτα τοῦ παρεστηκότος φιλευσεβεστάτου λαοῦ θερμῷ τῷ ζήλῳ πρὸς τὴν ἡμῶν ἀποτειναμένου (2) μετριότητα προκαθημένην συνοδικῶς, ἡ μετριότης ἡμῶν συνιδοῦσα, ὡς ἐνταῦθα ὁ τῆς οἰκονομίας λόγος οὐδὲν ὠφελεῖ, ἀλλὰ μᾶλλον θόρυβος γίνεται, καὶ ὡς οὐ μόνον οὐκ εὐθυπλοεῖ (3) αὕτη πρὸς τὴν περιώνυμον Κύπρον ναυαγοῦσαν ἤδη διασώσασθαι, ἐνδιδοῦσα τὸν πόδα κατὰ νόμους ναυτηλικούς, καὶ τὸ ἱστίον βάπτον ἀποκενοῦσα, ἀλλά γε δὴ καὶ τοὺς τῆς οἰκείας φροντίδος ἐπιβάτας στασιαστὰς ἐργάζεται κινδυνεύει, καὶ ὡς μὴ ἀρκούντων εἰς κά-

(1) Cotel. κεύθουσι. (2) ἀποτεινομένου. (3) εὐθυποεῖ.

κωσιν τῶν ἔξωθεν πειρατῶν, καὶ αὐτοὺς καθ' ἑαυτῶν ἐκπολεμῶσαι τοὺς συμπλωτῆρας φόβος οὐκ ἀξυμφανής, πρὸς τοὺς Κυπρίους ταῦτα ἐξεῖπε: Παῦλος τὸ τοῦ Χριστοῦ στόμα, διὰ τοῦ ἐμοῦ στόματος γνωμοδοτεῖ, καὶ πρὸς τὴν ὑμῶν ἐρώτησιν ταυτὶ ἀποκρίνεται. Παρακαλῶ ὑμᾶς, ἀδελφοί, σκοπεῖν τοὺς τὰς διχοστασίας καὶ τὰ σκάνδαλα παρὰ τὴν διδαχήν, ἣν ὑμεῖς ἐμάθετε, ποιοῦντας, καὶ ἐκκλίνατε ἀπ' αὐτῶν, οἱ γὰρ τοιοῦτοι τῷ Κυρίῳ ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστῷ οὐ δουλεύουσιν, ἀλλὰ τῇ ἑαυτῶν κοιλίᾳ, καὶ διὰ τῆς χρηστολογίας καὶ εὐλογίας ἐξαπατῶσι τὰς καρδίας τῶν ἀκάκων. Ἀρκοῦσα πάντως ἡμῖν ἡ ἀπολογία καὶ ἁρμοδιωτάτως πρὸς τὴν ἐρώτησιν καὶ ἱκανῶς ἔχουσα τὸ συνοῖσον ἀναδιδάξαι.

Ὑμεῖς δέ, ὦ κατὰ Χριστὸν ἀδελφοὶ Κύπριοι, μιμηταὶ γίνεσθε τῆς τῶν Κωνσταντινουπολιτῶν ἐκκλησίας· τοὺς αὐτῆς ποιμένας οἱ τῆς Κύπρου ποιμένες μιμείσθωσαν, τῇ τῶν λόγων ἀπαύστως ἐμπνέοντες (1) σύριγγι, καὶ ἀνακλῃστικὸν (2) ἐπᾴδοντες καὶ σωτήριον· τὰ Κύπρια ποίμνια τῆς τῶν Κωνσταντίνου ζηλούτωσαν θρεμμάτων, καὶ γὰρ ταῦτα τοῖς μακροῖς ὅροις τῶν ποιμένων διεστηκότα, καὶ λύκοις δεινοῖς συμβοσκόμενα καὶ τὸ τετριχωμένον τοῦ πώγωνος κειρόμενα κόσμημα, καὶ κρεουργούμενα, ἀνεπιβούλευτον τὴν σφραγῖδα τῆς πίστεως διεφυλάξαντο, καὶ τοὺς λύκους χανόντας μάτην ἀπήλεγξαν· εἰ δὲ καί τινες ἐξ αὐτῶν σφόδρα ὀλίγοι ψώρας τινὸς μετέσχον, εἰ καὶ λυσσώδους τοῦ δήγματος, ἀλλὰ ταχέως πρὸς τὴν ἐν Γαλαὰδ καὶ τοὺς ἐν τῷδε τῷ (3) τόπῳ πνευματικοὺς ἀκέστορας ὑπαινίττεται, παρ' ὧν καὶ πρὸς τὴν προτέραν ἐπανῆλθον ὑγίειαν, οὐκ ἔλαττον τῶν ἀθλήτων καὶ ἀτραυματίστων καὶ οὗτοι ἐπαινεθέντες, διὰ τὴν τῆς οἰκείας ἀσθενείας ἐπίγνωσιν, καὶ τὸ ζητῆσαι ταχέως τὴν ἴασιν.

(1) Cotel. ἐμπνέωντες. (2) ἀνακλητικόν. (3) τῷ δε τόπῳ.

Καὶ τοὺς Κυπρίους τοιγαροῦν ποιμένας, εἰ συμβήσεται τοῖς λύκοις συμπλεκομένους, καὶ τῶν οἰκείων ὑπερμαχοῦντας ποιμνίων, καὶ τῆς αὐτῶν φροντίζοντας σωτηρίας, ὑποκλάσαι τι καὶ ὑπενδοῦναι μικρόν, ὅπερ ἀπείη, παρακαλοῦμεν μὴ εἰς ἀπόγνωσιν εὐθὺς ἐμπεσεῖν, μὴ δὲ ἀπελπίσαι τὴν σωτηρίαν, μὴ δὲ ἀνομίαν ἐπὶ τὴν ἀνομίαν προσθεῖναι, καὶ τὴν ἐπὶ τὸ χεῖρον ἀσπάσασθαι προκοπήν, καὶ μιγῆναι τοῖς ἔθνεσι, καὶ μαθεῖν τὰ ἔργα αὐτῶν· ἀλλ' εὐθὺς ἀνανεῦσαι τοῦ πτώματος, καὶ πρὸς τὸν ἰατρὸν ἐπαναδραμεῖν· ἀλλὰ ταῦτα μὲν οὕτως.

Τὰ μέντοι ἕτερα δύο κεφάλαια, το μὴ δίχα δηλαδὴ τῆς τῶν Λατίνων εἰδήσεως, τῇ προσφόρῳ πνευματικῇ ἀξίᾳ ὁποιονδήτινα ἐγκαθίστασθαι, καὶ τὸ μὴ κωλύεσθαι τοὺς Ῥωμαίους, εἴτε ἱερωμένοι εἰσὶν εἴτε λαϊκοί, ἐγκλητεύειν πρὸς τοὺς Λατίνους, ἐν ταῖς περὶ βιωτικωτέρων πραγμάτων φιλονεικίαις, οἰομένους παρὰ τῶν ὁμογενῶν κριτῶν ἀδικεῖσθαι, ἀδιάφορα δοκεῖ τῇ ἡμῶν μετριότητι, καὶ διὰ μόνην φανερῶς αἰσχροκέρδειαν τοῖς Λατίνοις ζητούμενα· οὐ μικρὸς γὰρ ἐντεῦθεν αὐτοῖς ὁ χρηματισμὸς ἀναφαίνεται. Καὶ ἡ ἡμῶν μετριότης συμβουλεύει τοῖς τῶν Κυπρίων ποιμέσιν, ἐν ὅσοις ἐνστατικοί τινες καὶ φιλόνεικοι φαίνονται οἱ Λατῖνοι ἐφέσει λημματισμῶν, ἐνδιδόναι τούτοις καὶ μὴ ἀνθίστασθαι, ἐπαινετὸν γὰρ σωματικῆς ζημίας ψυχικὸν ἀλλάττεσθαι κέρδος, καθάπερ καὶ τὸ χαλκέων ἀνταμείβεσθαι χρύσεα. Ἴσως γὰρ πληρώσαντες χρημάτων τὰς χεῖρας, ἀπολύσουσι τούτους τοῦ τῆς χειροδοσίας ζητήματος, κἀκείνων κατασπασθεισῶν κάτω τῷ βάρει, ἐξέσται αὐτοῖς ὁσίας χεῖρας ἐπαίρειν πρὸς τὸν θεόν, καὶ δίχα σκινδαλμοῦ τινος καὶ προκρίματος τὰ τῆς ἱεροτελεστίας (1) ἀποπληροῦν.

Ταῦτα παρεκβληθέντα ἀπὸ τῶν ἡμερησίων συνόδων παρασημειώσεων, καὶ τῇ γραφῇ καὶ σφραγῖδι τοῦ τιμιωτάτου

1) Cotel. ἱεροτελεσίας

χαρτοφύλακος τῆς ἁγιωτάτης τοῦ Θεοῦ μεγάλης Ἐκκλησίας Θεοδώρου τοῦ Στιλβῆ βεβαιωθέντα, ἐπεδόθη μηνὶ καὶ ἰνδικτιῶνος (2) τῆς προγεγραμμένης· ἔτους ͵ςψλα΄.

Γ.

Τοῦ αὐτοῦ ἁγιωτάτου κυροῦ Γερμανοῦ ἐπιστολὴ β΄ πρὸς τοὺς Κυπρίους.

Ἄνδρες φιλοχριστότατοι καὶ φιλευσεβεῖς, ὅσοι τὴν περιώνυμον νῆσον τὴν Κύπρον ἐλάχετε κατοικεῖν, Ῥωμαῖοί τε καὶ Σύροι, πάντες ὀρθοδοξίας ἐρασταί, φύλακες ἀκριβεῖς τῆς πατροπαραδότου ἡμῶν πίστεως, ἐφ' ἧς ὁ παντοδύναμος βραχίων τοῦ Θεοῦ καὶ πατρός, ὁ Χριστός, τὴν ἐκκλησίαν αὐτοῦ ᾠκοδόμησε, καὶ πύλαι ᾅδου οὐ κατισχύσουσιν αὐτῆς, ὅσον γὰρ ἂν αὐτὴ πολεμῆται, τοσοῦτον μᾶλλον κρατύνεται ἐγκαλλωπιζομένη τῇ τοῦ Χριστοῦ ἐκμιμήσει· αὐτοῦ γάρ ἐστιν ἀψευδέστατος λόγος οὑτωσὶ φάσκων: εἰ ἐμὲ ἐδίωξαν, καὶ ὑμᾶς διώξουσιν, εἰ τὸν λόγον μου ἐτήρησαν, καὶ τὸν ὑμέτερον τηρήσουσι. Χαίρετε οὖν ἐν Κυρίῳ ἀδελφοὶ πάντοτε, καὶ πάλιν ἐρῶ χαίρετε. Ἰάκωβος ὁ θεάδελφος σὺν Παύλῳ τῷ οὐρανοβάμονι πρὸς τοὺς πνευματικοὺς ἀγῶνας τὴν ὑμῶν ἀγάπην ἐπαλειφέτωσαν, ὁ μὲν δὴ Ἰάκωβος, πᾶσαν χαρὰν ἡγήσασθε λέγων, ἀδελφοί μου, ὅταν πειρασμοῖς περιπέσητε ποικίλοις· ὁ δέ, ἥδιστα καυχώμενος ἐν ταῖς ἀσθενείαις αὐτοῦ, καὶ ἐπευδοκῶν ἐν ταῖς θλίψεσιν. Ἐγὼ μὲν ὁ ἐλάχιστος καὶ ἀχρεῖος ἐν ἀρχιερεῦσι, μακάριον ἐμαυτὸν ἐν ταῖς ἀσθενείαις ἥγημαι, ὅτι πρὸς λαὸν εὐπειθέστατον καὶ

(1) Cotel. ἐπινεμήσει.

πρὸς ὦτα ἀκουόντων λελάληκα. Οὐ γὰρ εἰς πέτραν ὁ σπόρος τοῦ λόγου ἡμῶν ἔπεσεν, οὐδὲ καθ' ὑδάτων ἐγράψαμεν, οὐδὲ τὰ δίκτυα τῆς διδασκαλίας διακενῆς ἐχαλάσαμεν· ἀλλ' ἐσπείραμεν μᾶλλον εἰς τὴν ἀγαθὴν γῆν καὶ εὔσταχυν, ἐγράψαμεν δὲ εἰς πεφωτισμένας καρδίας καὶ καθαράς, ὡς κάλαμον τοῦ ψαλμικοῦ γραμματέως τὴν γλῶτταν κινήσαντες, καὶ ἐπὶ τῷ ῥήματι τοῦ Χριστοῦ καθέντες τὸ δίκτυον, ἠγρεύσαμεν ὑμᾶς πρὸς ὑπακοὴν πίστεως, καὶ ὀψώνιον τῷ Χριστῷ προσηγάγομεν ἄξιον τῆς οὐρανίου τραπέζης αὐτοῦ· ἔνθεν τοι καὶ εὐφρανθέντες ἐπὶ τῇ πρώτῃ ἄγρᾳ, καὶ τῆς εὐστοχίας ἑαυτοὺς μακαρίσαντες, ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ Χριστοῦ πάλιν τὴν γλῶτταν ὥσπερ ἀμφίβληστρον ἐπὶ τῆς διδασκαλίας καταχαλῶμεν.

Οὐκ ἀγνοεῖτε πάντως, φιλολογώτατοι ἄνθρωποι καὶ φιλομαθέστατοι, ὡς οἱ ἀνέκαθεν θεοφόροι καὶ θεοκήρυκες πατέρε ἡμῶν, θείῳ κινούμενοι πνεύματι, καὶ ἀποστολικαῖς διδασκαλίαις ἑπόμενοι, πάντα τὰ τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας ἐν σχοινίῳ πνευματικῆς κληροδοσίας, θεοκινήτως ἔταξάν τε καὶ ὡροθέτησαν, καὶ ταῖς διαφόροις τῶν ἐκκλησιῶν ὁροθεσίαις φραγμοὺς περιέθηκαν, καὶ περιετείχισαν τὰς ἑκασταχοῦ ἐνορίας πρὸς ἀσφάλειαν, ὥστε μὴ τοὺς φιλοδόξους τε καὶ ἀλαζόνας ἀπὸ τῶν οἰκείων ἐπὶ τὰς ἀλλοτρίας εὐκόλως ἐπιπηδᾷν, ἀλλὰ δεδοικότας τὰς αἱμασιὰς (1) τῶν φρικωδεστάτων ἀφορισμῶν καὶ τῶν ἀπὸ Θεοῦ ἀλλοτριώσεων, στέργειν ἕκαστον, ἣν ἔλαχε σπάρταν, καὶ ἀρκεῖσθαι τῷ ἰδίῳ λάχει καὶ τῇ προσαρμοσάσῃ κληροδοσίᾳ. Ἀλλ' ὢ τῶν ἐμῶν ἀγνοημάτων, ὢ τῆς ἀπλήστου φιλοδοξίας, πᾶσαν ἀρτίως κανονικὴν εὐταξίαν ἐξουδενωσάσης, καὶ ἀνατρέπειν ἐπιχειρούσης τὴν χριστιανικὴν κατάστασιν πᾶσαν, μᾶλλον μὲν οὖν καὶ κατ' αὐτῆς τῆς κεφαλῆς τῆς ἐκκλησίας, ἥτις ἐστὶν ὁ Χριστὸς, θρασέως καθαλλομένης (2), καὶ μὴ φοβουμένης τὰ

(1) Cotel. αἱμασίας. (2) καταλλομένης.

κέντρα, ἃ καὶ τῷ Σαύλῳ ἐπηπειλήσατό ποτε (1) ὁ Χριστός, σκληρόν σοι, φάμενος πρὸς αὐτόν, πρὸς κέντρα λακτίζειν.

Οἴδαμεν γὰρ ἅπαντες, ὅσοι τὸ χριστιανικὸν βεβαπτίσμεθα βάπτισμα, ὡς εἷς ἐστιν ἡμῶν ὁ καθηγητής, ὁ Χριστός, καὶ αὐτός ἐστι κεφαλὴ τῶν ἁπανταχοῦ τῆς οἰκουμένης χριστιανῶν· πάντες δὲ οἱ τῷ ἀρχιερατικῷ τετιμημένοι ἀξιώματι, ἀδελφοί ἐσμέν, καὶ μέλη τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ. Καὶ τὸ μὲν ἀληθὲς οὕτως ἔχει· καὶ μαρτυρεῖ αὐτὸς ὁ Χριστὸς ἡ αὐτοαλήθεια, καὶ οἱ αὐτόπται τούτου καὶ ὑπηρέται. Ὁ δέ γε Ἰταλικὸς τύφος τοῦτο οὐ βούλεται, οὐδ' ἀνέχεται τὸν Χριστὸν κεφαλὴν καὶ (2) εἶναι καὶ ὀνομάζεσθαι, ἀλλ' ἐκβάλλων τοῦτον ταύτης τῆς τάξεως, τῷ ἀρχιερεῖ τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης ταύτην χαρίζεται, καὶ ἀναχωνεύειν ἐπιχειρεῖ τὰ πενταδικῶς ἀριθμούμενα πατριαρχεῖα, καὶ ἓν ἐκ τούτων ἀποτελεῖν, καὶ τιθέναι τὸν θρόνον αὐτοῦ ἐπὶ τῶν νεφελῶν ἀποθρασύνεται καὶ τῷ ὑψίστῳ ἀφομοιοῦν· νεφέλας δ' ἐγώ φημι τοὺς ὑπερέχοντας ἀρχιερατικοὺς θρόνους καὶ ὑψηλούς, καὶ ἀποτεταγμένους εἰς πατριαρχεῖα, ἐξ ὧν ὑετίζεται (3) τὸ περίγειον ἅπαν, βροχὴν ἑκούσιον καὶ μυστικὴν τῆς πνευματικῆς διδασκαλίας δεχόμενον· ὢ πόσων ταῦτα δακρύων ἄξια, πόσων στεναγμῶν, ὅτι τὸ τῆς ὑπερηφανίας πνεῦμα τὸ σκοτεινὸν καὶ μεγίστων πτωμάτων παραίτιον, τοῦ μεγάλου τούτου γένους καὶ πολυανθρώπου κεκράτηκε!

Πρώτη μὲν οὖν καὶ μεγίστη τόλμη τῶν Ἰταλῶν, ἡ ἐν τῷ ἁγίῳ συμβόλῳ τῆς πίστεως ἀπηγορευμένη προσθήκη, ὅπερ ἵνα μήποτε ἀποτολμηθῇ, ἀναθέματι αἰωνίῳ αἱ οἰκουμενικαὶ καὶ ἅγιαι σύνοδοι τοὺς τολμήσοντας καθυπέβαλον. Καὶ ὁ βουλόμενος ἀναγινωσκέτω τὸν τῆς οἰκουμενικῆς ἕκτης συνόδου πρῶτον κανόνα, οὕτω ῥητῶς περὶ τέλος λέγοντα: εἰ δέ τις τῶν ἁπάντων μὴ τὰ προειρημένα τῆς εὐσεβείας δόγματα κρατεῖ καὶ

(1) Cotel. ἐλλείπει: ποτε. (2) ἐλλείπει: καὶ. (3) ὑψίζεται.

ἀσπάζεται, καὶ οὕτω δοξάζει τε καὶ κηρύττει, ἀλλ᾽ ἐξ ἐναντίας ἰέναι τούτων ἐπιχειρεῖ, ἔστω ἀνάθεμα, κατὰ τὸν ἤδη ἐκτεθέντα ὅρον ὑπὸ τῶν προδηλωθέντων ἁγίων καὶ μακαρίων πατέρων, καὶ τοῦ χριστιανικοῦ καταλόγου, ὡς ἀλλότριος ἐξωθείσθω καὶ ἐκπιπτέτω· ἡμεῖς γὰρ οὔτε προστιθέναι τι οὔτε μὴν ὑφαιρεῖν κατὰ τὰ προορισθέντα παντελῶς διεγνώκαμεν, ἢ καθ᾽ ὁντιναοῦν δεδυνήμεθα λόγον. Καὶ ταῦτα μὲν ὁ δηλωθεὶς κανών. Ὅτι δὲ κατὰ πᾶσαν οἰκουμενικὴν σύνοδον συνευδοκῶν ἦν καὶ ὁ κατὰ τὴν ἡμέραν πάπας διὰ τοποτηρητῶν τοῖς κεκηρυγμένοις δόγμασί τε καὶ κανόσιν, οὐδεὶς τῶν τροφίμων λόγου ἠγνόησε.

Τί οὖν (1) τὸ ἐνταῦθα συναγόμενον; ὅτι περ οἱ νῦν τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης ἀρχιερεῖς, οὐδὲ τοὺς ἐπὶ τῶν οἰκουμενικῶν καὶ ἁγίων ἑπτὰ συνόδων ἀρχιερεῖς τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης ἀποδέχονται καὶ ἀσπάζονται, ἀλλ᾽ ὡς ἡμᾶς τοὺς Γραικούς, κἀκείνους ἀποστρέφονται καὶ ἐξουθενοῦσι, μὴ δεχόμενοι τὰ παρ᾽ ἐκείνων συνοδικῶς λαληθέντα καὶ κυρωθέντα, ὡς εἶναι τοὺς νῦν Ἰταλοὺς νέας πίστεως δογματιστάς, καὶ ἑτέρων κανόνων ἐφευρετάς· ζητείτωσαν οὖν καὶ Χριστὸν ἕτερον καὶ ἀποστόλους ἑτέρους· καὶ γὰρ οἱ ἐπὶ τῶν συνόδων θεοφόροι καὶ θεοκήρυκες πατέρες, οὐ πεπιστεύκασιν εἰς πνεῦμα ἅγιον ἐκ δύο προσώπων τὴν ὕπαρξιν ἔχον, ἀλλὰ πεπιστεύκασι τῷ Χριστῷ, ὡς καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις ἅπασι, καὶ ἐν τοῖς περὶ τοῦ πνεύματος λόγοις (2) παρὰ τοῦ πατρὸς ἐκπορεύεσθαι τοῦτο διδάξαντι.

Ταῦτα μὲν συνοπτικῶς τῇ ὑμετέρᾳ ἀγάπῃ ἐδήλωσα, ἵνα γνῶτε πόσον ἔστι (3) κακὸν τὸ πνευματικῶς ὑποτάττεσθαι καὶ πειθαρχεῖν ταῖς τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης ἰδιορυθμίαις· φείδομαι γὰρ τραχύτερόν τι εἰπεῖν· ὅθεν καὶ ἐπισκήπτομαι πᾶσι τοῖς λαϊκοῖς, ὅσοι τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας ἐστὲ τέκνα γνήσια, φεύγειν ὅλῳ ποδὶ ἀπὸ τῶν ὑποπεσόντων ἱερέων τῇ λατινικῇ ὑπο-

(1) Cotel. νῦν. (2) λόγος. (3) ἐστί.

ταγῇ, καὶ μηδὲ εἰς ἐκκλησίαν τούτοις συνάγεσθε, μηδὲ εὐλογίαν ἐκ τῶν χειρῶν αὐτῶν δέχεσθε τὴν τυχοῦσαν· κρεῖσσον γάρ ἐστιν ἐν τοῖς οἴκοις ὑμῶν τῷ θεῷ προσεύχεσθαι καταμόνας, ἢ ἐπ' ἐκκλησίας συνάγεσθαι μετὰ τῶν λατινοφρόνων ὑποταγάτων. Εἰ δέ τις τῶν εἰρημένων ἱερέων βίῳ μὲν κοσμεῖται σεμνῷ καὶ εὐλαβείας ἀντέχεται, τοῦτο δὲ μόνον ἐστὶν ἡμαρτηκώς, τὸ διὰ βίαν ἢ συναρπαγὴν ὑπενδοῦναι τῇ ἐπεισφρησάσῃ ταῖς αὐτόθι ἐκκλησίαις τυραννίδι λατινικῇ, καὶ τὸν πάπαν ἔχειν ἀρχιερέα ὁμολογῆσαι, ὁ τοιοῦτος ἄλλως μὴ παραχωρείσθω σὺν ὑμῖν ἐκκλησιάζεσθαι καὶ ἱερατικῶς ἐνεργεῖν, εἰ μὴ πρότερον κατὰ πρόσωπον τοῦ ἀρχιεπισκόπου τῶν Λατίνων καὶ τῶν ὑπ' αὐτῷ ἐπισκόπων ἐπιστραφεὶς εἴποι, οὐχ οὕτως ἔσται· ἀλλ' ὁ προσαπεσταλμένος συνοδικὸς ἀφορισμὸς κρατείτω καὶ πάλιν, μέχρις ἂν κατὰ τὴν περίληψιν τῆς τοιαύτης γραφῆς, πρὸς τὴν θείαν καὶ ἱερὰν σύνοδον καὶ τὴν ἡμῶν μετριότητα ἀναδράμωσι (1).

Καὶ οἱ ὑπ' αὐτοὺς κληρικοί, ὅσοι τὴν ἡμετέραν ἀσπάζονται ἐκκλησίαν, καὶ τῆς πατροπαραδότου πίστεως ἀντέχεσθαι βούλονται, οὐχ ὑποκείσονται τοῖς τὴν ὑποταγὴν ποιησαμένοις ἀρχιερεῦσιν αὐτῶν, οὐδὲ ἀφοριζόντων αὐτῶν ἕνεκα τοῦ πείθεσθαι τῇ λατινικῇ (2) ἐκκλησίᾳ, μικρόν τι ἐπιστραφήσονται, ὁ γὰρ τοιοῦτος ἀφορισμὸς ἄκυρός ἐστι, καὶ πρὸς τοὺς (3) ἀφορίζοντας μᾶλλον ἐπαναστρέφει, ὅτι καὶ σκανδάλων γεγόνασι πρόξενοι τῷ λαῷ τοῦ Θεοῦ, καταπατήσαντες τὴν τῶν ἱερῶν κανόνων ἀκρίβειαν, καὶ τοὺς ἐπιβήτορας καὶ ἀλλοτριοεπισκόπους δεξάμενοι, καὶ χεῖρας δόντες αὐτοῖς, σημεῖον εὐπειθείας καὶ δουλώσεως, κἂν διϊσχυρίζωνται λέγοντες, ὡς οὐ καταπροδεδώκαμεν τὰ πάτρια ἡμῶν ἔθη, οὐδέ τι τῶν ἱερῶν κανόνων ἔξω πεπράχαμεν· μὴ εἰδότες ὃ λέγουσιν· οἱ γὰρ τῶν ἁγίων ἀποστόλων καὶ τῶν θείων πατέρων κανόνες ἀφορισμῷ καθυποβάλ-

(1) Cotel. ἀνεδραμῶσι. (2) ἐλλείπει: λατινικῇ. (3) ἐλλείπει: τούς.

λουσι τοὺς τῶν ἀλλοτρίων ἐνοριῶν κατεπεμβαίνοντας ἐπισκόπους· ἀλλὰ καὶ (1) ἀναθέματι καθυποβάλλουσι· καὶ ἔχει μὲν οὕτως τὸ ἀληθές.

Ὑμεῖς δὲ λαὲ περιούσιε τοῦ Χριστοῦ, στήκετε ἐν τῇ πίστει, ἀνδρίζεσθε, κραταιοῦσθε, τοὺς ἀτάκτους σωφρονίζοντες, ἐλέγχοντες τοὺς τὴν εὐσέβειαν παραποιοῦντας, μηδὲν τῶν ὀρθῶν δογμάτων καταπροδιδόντες, ὧν ἀνέκαθεν παρειλήφατε, πᾶσαν θλίψιν βιωτικὴν καὶ πᾶσαν ζημίαν, χαρὰν καὶ κέρδος ἡγούμενοι, ἵνα μόνον ἐν ὑμῖν ἄσυλος διαφυλαχθείη ὁ τῆς ὀρθοδόξου πίστεως θησαυρός, ὃν ἐν τῷ τέλει τῆς ζωῆς ἕκαστος ἡμῶν ἐπιφερόμενος, ἐξέλθοι τούτου τοῦ βίου, γυμνὸς μὲν ἐξ ἁπάντων τῶν κατὰ κόσμον πραγμάτων, ἐπὶ μόνῳ δὲ τούτῳ τῷ θησαυρῷ τὰς ἐλπίδας σαλεύων, καὶ τῆς εὐκταίας ἐκείνης φωνῆς προσδοκῶν ἐπακοῦσαι: ἡ πίστις σου σέσωκέ σε, πορεύου εἰς εἰρήνην, ἧς οὐκ ἔστιν ὅριον οὐδὲ τέλος.

Εἴητε φυλαττόμενοι πάντες τῇ παντοκρατορικῇ δεξιᾷ τοῦ θεοῦ, Ρωμαῖοί τε καὶ Σύροι, ὅσοι τε ἱερῷ κοσμεῖσθε ἀξιώματι, καὶ ἀκαταδούλωτον τὴν γνώμην φυλάττετε ἀπὸ τῆς περὶ πίστιν νέας παρεκτροπῆς, καὶ ὅσοι ἐν λαϊκοῖς ἐστε ζηλωταὶ τῆς ὀρθοδοξίας θερμοί.

Ἡ χάρις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ ἡ ἀγάπη τοῦ θεοῦ καὶ πατρὸς, καὶ ἡ κοινωνία τοῦ ἁγίου πνεύματος, εἴη μετὰ πάντων ὑμῶν. Ἀμήν. Μηνὶ ἰουλίῳ, ἰνδικτιῶνος β΄. (2).

(1) Cotel. πληρεστέρα ἡ περίοδος οὕτω: καὶ τοὺς καινοτομίαν εἰσάγοντας εἰς τὴν ἀμώμητον πίστιν τῶν χριστιανῶν ἀναθέματι καθυποβάλλουσι. (2) ἐπινεμήσει.

Δ.

Διήγησις τῶν ἁγίων τριῶν καὶ δέκα ὁσίων πατέρων τῶν διὰ πυρὸς τελειωθέντων παρὰ τῶν Λατίνων ἐν τῇ νήσῳ Κύπρῳ ἐν τῷ ,ϛψλθ′ ἔτει.

Εἰ καὶ τὴν παιδείαν ἄμοιρος καὶ ἀμέτοχος ἐγὼ ὁ τάλας, καὶ τὴν γνῶσιν ἀμύητος, καὶ τὸν λόγον ἀμαθής, καὶ τοῦ λέγειν ἀνάξιος, ἀλλὰ θαρρῶ(ν) εἰς τὴν τοῦ πανυγάθου φιλανθρώπου ἡμῶν ἀγαθότητα, καὶ πολλὴν οὖσαν καὶ ἀνείκαστον, καὶ μέτρῳ οὐχ ὑποβαλλομένην, εὔελπίς εἰμι καὶ πρόθυμος τοῦ λέγειν τὰ τῶν ἁγιωτάτων ὁσίων ἀνδρῶν διηγήματα. Ἀλλ' ἄρτι παρακαλῶ ἀρξαμένου τοῦ διηγήματος, πιστὰς τὰς ἀκοὰς ὑφαπλώσαντες τὸν λόγον εἰσδεξώμεθα. Ἔχει δὲ ὧδέ πω. Καὶ τὰ μὲν ὀνόματα τῶν ὁσίων πατέρων ἡμῶν καὶ ὁμολογητῶν μαρτύρων, εἰσὶ ταῦτα: Ἰωάννης, Κόνων, Ἱερεμίας, Μάρκος, Κύριλλος, Θεόκτιστος, καὶ Βαρνάβας, οἱ δύο αὐτάδελφοι Μάξιμος καὶ Θεόγνωστος, Ἰωσήφ, Γεννάδιος, Γεράσιμος, Γερμανός· οἱ πάντες οὗτοι μιᾶς ποίμνης τοῦ ἀληθινοῦ Χριστοῦ ποιμένος ἄκακα πρόβατα. Οἱ δὲ τούτων ἔξαρχοι καὶ καθηγηταὶ ὑπῆρχον οἱ ἄνωθεν προμνημονευθέντες, Ἰωάννης φημὶ ὁ τοῦ Βαπτιστοῦ Ἰωάννου ταῖς τρίβοις ἑπόμενος, καὶ Κόνων ὁ τὸν ζηλωτὴν Ἠλίαν τοῖς τρόποις μιμούμενος, οἳ καὶ ὑπῆρχον ἐκ τοῦ Καλοῦ Ὄρους, ἔν τινι τῶν ἐκεῖσε μοναστηρίων ἀσκούμενοι, κοινῇ τῇ γνώμῃ κοινὰ φρονοῦντες, κοινὰ μελετῶντες, ὡς καὶ περὶ τῆς ἀληθοῦς πίστεως μέχρις αἵματος ἑαυτοὺς ἐκδοῦναι. Καταλιπόντες οὖν τὸ θαυμαστὸν τοῦτο Καλὸν Ὄρος, ἔφθασαν εἰς τὴν καθ' ἡμᾶς

νῆσον Κύπρον, καὶ ἐν τῇ θαυμασίᾳ μονῇ τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου τῇ ἐπικεκλημένῃ τοῦ Μαχαιρᾶ ἀνελθόντες, εἰς τὸ ἡσυχαστήριον τῆς αὐτῆς μονῆς ἑαυτοὺς ἐγκλείσαντες, καλῶς τὸν ἀσκητικὸν δρόμον διήνυον, ἔχοντες μεθ' ἑαυτῶν καὶ τὸ τῆς ὑπακοῆς τέκνον καὶ μαθητὴν αὐτῶν, τὸν μοναχὸν Ματθαῖον, ὃν καὶ διὰ τοῦ ἀγγελικοῦ σχήματος ὕστερον Μάρκον μοναχὸν μετωνόμασαν. Ἐν ταύτῃ οὖν τῇ θαυμασίᾳ μονῇ καλῶς τὸν τῆς ἡσυχίας κανόνα ἐκτελοῦντες, καὶ πᾶσι τοῖς ἐκεῖσε μονάζουσι τύπος καὶ ὑπογραμμὸς γενόμενοι, εἰς πᾶσαν ὡς εἰπεῖν τὴν γῆν ἐξῆλθεν ὁ φθόγγος τῶν κατορθωμάτων αὐτῶν. Ἐν τούτοις τοῖς καλοῖς ἔργοις καὶ κατορθώμασιν ὄντας τοὺς ὁσίους πατέρας ἡμῶν, τῆς φήμης αὐτῶν ἀκηκοὼς ὁ θαυμαστὸς Θεόδωρος, καταλιπὼν καὶ αὐτὸς πατρίδα, γένος, ὕπαρξιν, καὶ τῇ μητρὶ αὐτοῦ συνταξάμενος, καὶ τὴν αὐτῆς εὐχὴν καθάπερ θώρακα περιβαλλόμενος, κατέλαβε καὶ οὗτος τὸ εὐαγὲς τοῦτο μοναστήριον, καὶ τοῖς ὁσίοις τούτοις πατράσιν ἐντυχών, ἅπαντα τὰ κατ' αὐτὸν αὐτοῖς ἀπεκάλυψε, καὶ τὸ ὅπως πόθον ἔχει ἔμπυρον τοῦ γενέσθαι μοναχός, καὶ αὐτοῖς συνεῖναι τὸν ἅπαντα χρόνον τῆς ζωῆς αὐτοῦ. Οἱ δὲ θείῳ κινούμενοι πνεύματι ἐδέξαντο ἀσμένως, οὐ μέντοι ἀπέκειραν αὐτόν· ἡμερῶν δὲ διελθουσῶν οὐκ ὀλίγων, ἐάσαντες τοῦτο τὸ μοναστήριον τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου τοῦ Μαχαιρᾶ, καὶ τὸν καθηγούμενον τῆς αὐτῆς μονῆς Ἰωακεὶμ ἀσπασάμενοι καὶ ἅπαντας τοὺς ἀδελφούς, ἐξῆεσαν, τοῦ θεοῦ ὡς οἶμαι ὁδηγοῦντος πρὸς τὴν τῆς ἀθλήσεως ὁδόν. Περινοστοῦντες τοίνυν ὧδε κἀκεῖσε, καὶ ζητοῦντες τόπον ἡσυχίας, ἀπῆλθον εἰς τὴν σεβασμίαν μονὴν τοῦ Κουτζουβένδη, οὓς καὶ ἰδόντες οἱ ἐκεῖσε μονάζοντες πατέρες καὶ ἀδελφοί, ἄσμενοι αὐτοὺς ὑπεδέξαντο. Ἰδόντες οὖν τὸν τόπον καὶ μὴ εἰς τὸ ἡσυχάσαι ἐπιτήδειον εὑρόντες, ἀνεχώρησαν τῶν ἐκεῖσε· ἐρωτήσει δὲ τὴν ἐρώτησιν ποιούμενοι, κατέλαβον τὸ εὐαγὲς μοναστήριον τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου τῆς Καντανιωτίσσης, τὸ

πλησίον τοῦ κάστρου Καντάρας, καὶ τοῦτο ἰδόντες ἐπιτήδειον ὂν πρὸς τὸ ἡσυχάσαι, ἐκεῖσε προσέϐαλον, τοῦ θεοῦ ὡς οἶμαι τοῦτο οἰκονομήσαντος, ἔχοντες μεθ' ἑαυτῶν καὶ τὸν προλεχθέντα Θεόδωρον, ὃν καὶ ἐσύστερον ἀποκείραντες Θωμᾶν μετωνόμασαν· ὁ δὲ τούτου ἀδελφὸς Βασίλειος, τὸ εὐθαλλὲς βλάστημα, ὁ θεῖος πρέμνος, συνῆν τῇ μητρὶ αὐτοῦ εἴς τινα γυναικείαν μονὴν ἐν τῇ Λευκωσίᾳ τῆς ὑπεράγνου θεομήτορος, τὴν ἐπονομαζομένην Μεγάλην Μονήν, θρηνῶν ἅμα καὶ ὀδυρόμενος τὴν τοῦ καλοῦ ἀδελφοῦ στέρησιν, ἐν πάσῃ τε καὶ ὥρᾳ καὶ ἡμέρᾳ τοῦτο ἐργαζόμενος καὶ μὴ παυόμενος, καὶ ἐν νυκτὶ τὰ ὅμοια λούων τὴν κλίνην τοῖς δάκρυσι, πρὸς τὸν εὔσπλαγχνον καὶ εὐσυμπάθητον θεὸν καὶ κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν ἔλεγε· Κύριε ὁ θεὸς ἡμῶν, ὁ διὰ σπλάγχνα ἐλέους κατελθὼν ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ σαρκωθεὶς ἀσπόρως ἐκ τῆς ἀχράντου σου μητρὸς καὶ ἀειπαρθένου Θεοτόκου Μαρίας, ὁ εἰπὼν οὐκ ἦλθον καλέσαι δικαίους ἀλλὰ ἁμαρτωλοὺς εἰς μετάνοιαν, αὐτὸς οὖν δέσποτα, ἐπάκουσον κἀμοῦ τοῦ ἁμαρτωλοῦ καὶ ἀναξίου δούλου σου, καὶ καταξίωσόν με συγκαταριθμηθῆναι τοῖς ἁγίοις σου δούλοις τούτοις τοῖς ὑπὲρ σοῦ ἀγωνιζομένοις κατὰ τὸ παρόν, καὶ τὸν τελευταῖον κίνδυνον προσδοκῶσι πείσεσθαι· ὅτι εὐλογητὸς εἶ εἰς τοὺς αἰῶνας· ἀμήν. Ὁ δὲ εὔσπλαγχνος καὶ πανοικτίρμων θεός, ὁ ἐκ κοιλίας μητρὸς τοὺς αὐτοῦ δούλους γινώσκων, ζήλῳ θείῳ πυρώσας τὸν αὐτοῦ δοῦλον Βασίλειον, καταλιμπάνει καὶ αὐτὸς πάντα τὰ τοῦ βίου τερπνὰ καὶ τὴν εὐλογημένην αὐτοῦ μητέρα, καὶ συνταξάμενος αὐτῇ, καὶ εὐχῆς ταύτης ὡς ἐζήτησεν ἀπολαϐών, καταλαμϐάνει καὶ αὐτὸς τὸ μοναστήριον, ἐν ᾧ οἱ ἅγιοι οὗτοι πατέρες ἦσαν, εὐλογῶν καὶ δοξάζων Χριστὸν τὸν θεὸν ἡμῶν, καὶ προσπεσὼν τοῖς ποσὶ τούτων, ἠντιϐόλει ἐκζητῶν τοῦ ποθουμένου τυχεῖν· οἱ δὲ τὸ ἔνθεον τοῦ ἀνδρὸς ἰδόντες καὶ διάπυρον, ἀπέκειραν τοῦτον μετονομάσαντες Βαρλαάμ· ἦν δὲ ὑποταττόμενος αὐτοῖς, καὶ πᾶσαν διακονίαν ἀγογγύστως

τε καὶ ἀόκνως ἐκπληρῶν, καὶ ταπεινὸς τοῖς πᾶσιν ἐγνωρίζετο ἀληθῶς, τῇ ἀκακίᾳ τῆς γνώμης καταλαμπόμενος.

Ἐν ταύτῃ δὲ τῇ μονῇ ὄντων τῶν ὁσίων πατέρων καὶ καλῶς τὸν τῆς ἡσυχίας δρόμον διανυόντων, οὐ μόνον ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς γενεᾷ καὶ χώρᾳ ἐξῆλθεν ἡ φήμη αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰς περιξ πόλεις τε καὶ χώρας· διά τοι τοῦτο καὶ Κλήμης ὁ τοῦ Παγκάλου ἐπονομαζόμενος, ἱερεὺς ὤν, καὶ αὐτὸς ὡς εἰπεῖν ἐξ αὐτῶν τῶν μητρικῶν ἀγκαλῶν τῆς μοναχικῆς πολιτείας ἐντεθραμμένος, μαθὼν τὴν τῶν ὁσίων πατέρων τούτων ἄγαν ἐγκράτειαν, ἔσπευσε πρὸς αὐτοὺς ἀφικέσθαι· γνωρίζει τοῦτο τῷ καθηγουμένῳ τῆς μονῆς, ἐν ᾗ παιδιόθεν ἐμόνασε, καὶ ἅπασι τοῖς ἐκεῖσε ἀδελφοῖς, καὶ ἀσπασάμενος τούτους καὶ λαβὼν παρ' αὐτῶν εὐχήν, καταλαμβάνει καὶ αὐτὸς τὸ μοναστήριον, εἰς ὃ ὁ θεὸς ἅπαντας οἰκονομικῶς συνήθροισε, καὶ λαβὼν τὴν συνήθη τοῖς μοναχοῖς μετάνοιαν, καὶ αἰτήσας εὐχήν, ἔμεινε καὶ αὐτὸς εἰς τοῦτο τὸ μοναστήριον. Ἀλλὰ καὶ Ἱερεμίας τις ἀπὸ τοῦ Καλοῦ Ὄρους, τὸν ἡσύχιον καὶ αὐτὸς καὶ θεάρεστον μετερχόμενος βίον, μαθὼν τὰ περὶ τῶν τοιούτων καὶ ἁγιωτάτων ἀνδρῶν τῆς ἀσκήσεως καλὰ ἔργα, ἐάσας τὴν μονὴν ἐν ᾗ διῆγε, φθάνει καὶ οὗτος πρὸς τοὺς ὁσιωτάτους πατέρας τούσδε, καὶ τοῖς αὐτῶν προσπίπτων ποσί, μετὰ δακρύων ἔλεγε· εὐχαριστῶ τῷ ἀγαθῷ καὶ πανοικτίρμονι θεῷ, ὅτι με τῆς καλῆς ταύτης συναυλίας συνήγαγε καὶ ἠξίωσε· μεθ' ὑμῶν ἀποθανοῦμαι, τίμιοι καὶ ἅγιοι πατέρες! ἐφθέγγετο ζεούσῃ τῇ καρδίᾳ. Οἱ δέ, κείμενον ὄντα καὶ τοιαῦτα λέγοντα, ἐγείραντες ἐκ τῆς γῆς, καὶ ἀσπασάμενοι αὐτὸν οἱ γέροντες, ἔμεινε καὶ αὐτὸς μετ' αὐτῶν εἰς τόδε τὸ μοναστήριον, συνεργοὺς εὑρὼν τοῦ καλοῦ ἔργου τῆς ἀσκήσεως, ἧς ἱμείρετο· οὐδὲ γὰρ ἦν τὸν δακτύλιον μὴ τοὺς τύπους τῆς σφραγῖδος τῷ κηρῷ μεταδοῦναι. Ὅθεν καὶ οὗτος τὴν στάσιν αὐτῶν καὶ καρτερίαν τῆς προσευχῆς, καὶ πᾶσαν σκληραγωγίαν καὶ ἐγκράτειαν βλέπων καὶ ἐκ-

τυπούμενος, τοῖς ὁμοίοις καὶ οὗτος ἐχρῆτο. Τούτων οὕτως ἐχόντων καὶ τῆς αὐτῶν φήμης διαλαμπούσης, Μιχαὴλ καὶ Θεόδωρος οἱ αὐτάδελφοι ἀπὸ τοῦ Καλοῦ Ὄρους καὶ οὗτοι ὄντες, τὸν τρόπον χρηστοί, τὸν βίον σώφρονες, τὸν νοῦν εὐφρονέστατοι, καὶ περικαλλέστατοι ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς νήσῳ φανέντες, καὶ τοῖς ὁσίοις πατράσι τούτοις γνωστοὶ ὄντες, τὴν καλὴν ἅμιλλαν καὶ οὗτοι ἁμιλλῶνται, καὶ πάντα τὰ τοῦ κόσμου ὡς μάταια λογισάμενοι, ἀφέντες πλοῦτον, γένος, ὕπαρξιν, ἅμα τῷ μαθητῇ αὐτῶν Ἰωάννῃ, καὶ προσμοναρίῳ ὄντι καὶ πρεσβυτέρῳ τῆς μονῆς τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου τῆς Παλλιουριωτίσσης, εἰς τόδε τὸ μοναστήριον ἔφθασαν, ψάλλοντες συμφώνως καὶ οὗτοι τὸ τοῦ Δαυΐδ, ὡς ἐπιποθεῖ ἡ ἔλαφος ἐπὶ τὰς πηγὰς τῶν ὑδάτων, οὕτως ἐπιποθεῖ ἡ ψυχὴ ἡμῶν πρὸς σὲ ὁ θεός! Οὓς καὶ ἰδόντες οἱ ὅσιοι πατέρες ἡμῶν, ἠγαλλιάσαντο λέγοντες, δόξα τῷ οὕτως εὐδοκήσαντι θεῷ ἡμῶν, καὶ πάντα πρὸς τὸ συμφέρον οἰκονομοῦντι, καὶ εἰς ἑνότητα πάντας ἡμᾶς ἀγαγόντι· ὅτι αὐτῷ πρέπει αἴνεσις. Καὶ εὐχαριστήσαντες, καὶ τὸν ἐν Χριστῷ ἀσπασμὸν ἀλλήλοις ἀπονείμαντες οἱ γέροντες, ἔμειναν καὶ οὗτοι εἰς ἐκεῖνο τὸ μοναστήριον, εἰς ὃ θεὸς οἰκονομικῶς πάντας ἐκεῖσε συνήγαγεν· οἱ δὲ ὅσιοι πατέρες ἡμῶν τῇ χάριτι τοῦ παναγίου πνεύματος καὶ τούτους ἀποκείραντες, τὸν μὲν πανθαύμαστον Μιχαὴλ μετωνόμασαν Μακάριον, τὸν αὐτάδελφον τούτου Θεόδωρον, Θεοδώρητον, τὸν δὲ μαθητὴν αὐτῶν Ἰωάννην, Ἱλαρίωνα· ἦσαν δὲ πάντες οὗτοι, ὡς προέφημεν, εἰς τόδε τὸ μοναστήριον· συνῆν δὲ τούτοις καὶ ὁ καλὸς Γερόντιος μοναχός, καλῶς ταῖς χρείαις τῶν ὁσίων τούτων ἀνδρῶν διηνεκῶς ἐξυπηρετῶν, μέχρι καὶ τοῦ ἀρίστου ἀγῶνος. Καὶ ἦν ἰδεῖν γέροντας πράξει καὶ θεωρίᾳ ἐκλάμποντας, τῷ πνεύματι ζέοντας, καὶ τῷ κυρίῳ δουλεύοντας· ψαλμῳδία γὰρ ἦν αὐτοῖς ἀκατάπαυστος, καὶ στάσις παννύχιος, ἐν χερσὶν ἀεὶ τὸ ἐργόχειρον, καὶ οἱ ψαλμοὶ ἐπὶ στοματος· λογος γὰρ ἀργὸς παρ' αὐτοῖς ὡς ἀποτρόπαιος ἐλε-

λόγιστο, φροντὶς πραγμάτων παρ᾽ ἐκείνοις οὐ μεμελέτητο· οὐ προσόδους ἐτῶν ἀριθμούμενοι καὶ ἐναποτιθέμενοι, οὐ μόχθους τῆς ζωῆς αὐτῶν ἐφευρίσκοντες καὶ μηχανώμενοι, καὶ μεριμνῶντες πρὸς τὸ μὴ τῇ στερήσει τούτων ἐσαύριον ἐπιζητεῖν, ἀλλὰ πιστεύοντες τῷ ἀψευδεῖ στόματι τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τὸ μὴ μεριμνᾷν, τῇ αὐταρκείᾳ συζῶντες, καὶ ὅσον τὸ ἐν ὀλίγοις τισὶ μεμεριμνημένον τὸ πᾶν εἰς θεὸν ἀνατιθέμενοι· ἓν δὲ ἦν τούτοις ἅπασι τὸ σπουδαζόμενον, νεκρωθῆναι τῷ σώματι, ὡς ἅπαξ τῷ κόσμῳ ἀποθανόντες καὶ μὴ ὑπάρχοντες, καὶ σὺν Χριστῷ εἶναι καὶ ὀνομάζεσθαι. Καὶ οὕτως ἦν παρ᾽ αὐτοῖς τὰ μελετώμενα, καὶ καλῶς ἐφυλάττετο. Ἐπεὶ δὲ οὐ δύναται πόλις κρυβῆναι ἐπάνω ὄρους κειμένη, οὐδὲ ὑπὸ τὸ μόδιον κρύπτεσθαι τὸν λύχνον, οὐδὲ τούτων τὰ καλὰ ἔργα ἐλάνθανε περιᾳδόμενα, ἀλλὰ μᾶλλον εἰσέτι ἡ καλὴ φήμη τούτων ὑπερεκτείνετο, οὐ μόνον δὲ εἰς τοὺς τῆς καθ᾽ ἡμᾶς γενεᾶς, ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς λατίνους. Ὁ δὲ μισόκαλος καὶ ἀεὶ βασκαίνων τοῦ γένους ἡμῶν, μὴ φέρων ὁρᾷν ἑαυτὸν πατούμενον ὑπὸ τῶν τοιούτων ἁγίων ἀνδρῶν, ἤγειρέ τινα ζηλωτὴν κακίας καὶ ὄργανον, Ἀνδρέαν ὀνόματι, τῷ γένει λατῖνον, ὃν οἱ τοῦ γένους εἰώθασι καλεῖν, Κήρυκα· τοῦτον ὁ διάβολος ζήλου κακίας ἐμπλήσας, καθάπερ τὸν Σίμωνα μάγον κατὰ τῶν κορυφαίων Πέτρου καὶ Παύλου φημί, ζέοντα τῷ φθόνῳ καὶ τῷ θυμῷ, καὶ ἕνα τῶν αὐτοῦ ὁμοφρόνων καὶ ὁμοτρόπων ὄντα λαβὼν τοὔνομα Ἱλίερμον, ἄνεισιν εἰς τὸ ὄρος τῆς Καντάρας, καὶ εἰς ὃ ἦσαν οἱ ἅγιοι οὗτοι μοναστήριον καταλαβόντες, εἰσῆλθον ἐντὸς τοῦ ναοῦ, καὶ ἐκάθηταν ἀμφότεροι, καὶ προσαγορεύσαντες τούτους, τὴν προσήκουσαν τιμὴν καὶ αὐτοὶ πρὸς αὐτοὺς ἀπέδωκαν· ὁ δὲ Ἀνδρέας τὴν ἀλωπεκῆν ὑποδύς, ἔφησε πρὸς αὐτοὺς — πόθεν καὶ πότε καὶ ποίῳ τρόπῳ εἰς τοῦτο τὸ μοναστήριον κατοικήσατε; ἔφησαν δὲ οὗτοι· τὸ μὲν πόθεν ἐσμέν, οὐκ ἀναγκαῖον μῖν λέγειν· ὠφελείας δὲ χάριν ἐνταῦθα ἐληλύθαμεν, καὶ τῆς

ὀρθοδόξου πίστεως ὑπάρχομεν συμμύσται καὶ ὑπασπισταί. Κἀκεῖνος ἤρξατο ἐρωτᾷν αὐτοὺς ἔκ τε τοῦ ἁγίου εὐαγγελίου καὶ τοῦ ἀποστόλου· οἱ δὲ πάντα καλῶς ἐσαφήνισαν. Ὁ δέ, ἀκούσας αὐτῶν ὅτι πάντα σαφῶς ἡρμήνευσαν, λέγει αὐτοῖς, πῶς δὲ τὰς ἱερὰς μυσταγωγίας ἐκτελεῖτε; οἱ δὲ ἀντέφησαν· καθὼς παρέδωκαν ἡμῖν οἱ ἀπ' ἀρχῆς αὐτόπται καὶ κήρυκες τοῦ θεοῦ λόγου, καὶ μετ' αὐτοὺς αἱ ἅγιαι καὶ οἰκουμενικαὶ σύνοδοι τῶν ἁγίων καὶ θεοφόρων πατέρων, ἄρτον ἔνζυμον, καθὼς καὶ ὁ τοῦ θεοῦ πατρὸς λόγος ἐν τῷ μυστικῷ δείπνῳ λαβὼν ἄρτον καὶ κλάσας, ἔδωκε τοῖς ἁγίοις αὐτοῦ μαθηταῖς καὶ ἀποστόλοις εἰπών, λάβετε φάγετε, τοῦτό μου ἐστι τὸ σῶμα τὸ ὑπὲρ ἡμῶν κλώμενον εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν· οὕτως πιστεύομεν καὶ οὕτως ὁμολογοῦμεν· ὃ καὶ παρελάβομεν, τοῦτο καὶ εἰς ὑπόμνησιν ἄγομεν, καὶ ἄρτον ἔνζυμον ὀφείλομεν πάντες οἱ ὀρθόδοξοι χριστιανοὶ ἱερουργεῖν. Ὁ δὲ λέγει πρὸς αὐτούς· περὶ ἡμῶν δὲ τῶν λατίνων τῶν τὴν ἱερὰν μυσταγωγίαν ἐκτελούντων τοῦ ἀζύμου τί φατὲ ὑμεῖς; οἱ δὲ σταθερῷ τῷ φρονήματι καὶ γενναίᾳ τῇ γνώμῃ, ἀνταπεκρίναντο· ὡς καὶ προλαβόντες εἴπομέν σοι, τὸ αὐτὸ καὶ νῦν λέγομεν· ὅτι ὁ τοῦ θεοῦ λόγος ὁ ζῶν καὶ ἀεὶ ὤν, ἐν τῷ μυστικῷ δείπνῳ λαβὼν ἄρτον ἔνζυμον, ἔμψυχον, τέλειον, ἅγιον, ὡς μὴ εὑρεθέντος τοῦ τότε ἀζύμου, τοῦτο ποιεῖτε εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν ἔφησε, τουτέστι τὸ ἔνζυμον· καὶ ἡμεῖς οὕτως κρατοῦμεν καὶ πιστεύομεν· περὶ δὲ τοῦ ὑμετέρου λατινικοῦ φρονήματος, καὶ ἀζύμου, περὶ οὗ ποιεῖτε τὴν ἐρώτησιν, οὐ γινώσκομεν, οὔτε παρὰ τῶν τοῦ Χριστοῦ κηρύκων, οὔτε παρὰ τῶν οἰκουμενικῶν καὶ ἁγίων συνόδων τοῦτο παρελάβομεν· διὰ τοῦτο καὶ οἱ τοῦ ἀζύμου τελεταί, ὡς μὴ εἰδότες, τοῦτο προσφέρουσι καὶ τῆς ἀληθείας ἐκπίπτουσι, κακῶς νοοῦντες καὶ παρεκφράζοντες μὴ τὰς γραφὰς ἐξετάζοντες, καὶ τούτων τὸ ἀληθὲς ἐκλέγοντες· εἰ δὲ καὶ ταῖς γραφαῖς οὐ πιστεύετε, ἀλλὰ ἀγνωσίαν ἡμᾶς κατακρίνετε ὡς τὸ ἀληθὲς μὴ

συνορῶντας, τὸ πῦρ ἀμφοτέρους δοκιμάσει· καὶ εἰ θέλετε, ἐκλέξασθε ἐξ ὑμῶν οἷον οἴδατε καὶ ὃν ἔχετε δόκιμον ἐν ταύτῃ δὴ τῇ συγκρίσει, καὶ ἡμεῖς πάλιν τὸ αὐτὸ ποιήσαντες ἔκκριτον ἐκ τῶν ἡμετέρων ὃν ἐπιστάμεθα· λαβέτω μερίδα ἐκ τοῦ ἀζύμου οὗ προσφέρετε ἀνὰ χεῖρας ὁ ὑφ' ὑμῶν ἐκλεχθείς, ὁμοίως καὶ ὁ ἡμέτερος μερίδα ἔνζυμον ἐκ τοῦ θυομένου ἄρτου, καὶ τοῦ πυρὸς ἁπτομένου καὶ λαύρως καίοντος, ἐν αὐτῷ ἀμφότεροι εἰσελθέτωσαν, καὶ οἷος ἐκ τούτων ἀλώβητος διατηρηθήσεται καὶ ἀβλαβὴς ἐξέλθῃ, οὗτος ἔχει τὸ μεῖζον, καὶ τούτῳ πάντες ἐξακολουθήσωμεν. Καὶ ταῦτα μὲν ἔλεγον οἱ τρισμακάριοι καὶ θεῖοι πατέρες, οὐκ ὄγκῳ ἐπάρσεως διακένῳ φυσιούμενοι, ἀλλὰ θείῳ ζήλῳ τῷ μεγάλῳ κἀν τούτῳ Ἠλιοῦ ὡς καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις ἐκμιμούμενοι· ὡς γὰρ ἐκεῖνος πάλαι τὸ ὕδωρ τρισσεῦσαι ἐπὶ ταῖς σχίδαξι προστεταχὼς ἤλπιζεν ἐπὶ τὸν θεὸν τὸν ὕψιστον, ὅτι ἐν πυρὶ μάλα θαυματουργεῖν, καὶ τῆς ἐλπίδος οὐ διήμαρτεν, οὕτω καὶ οὗτοι οἱ ὁσιώτατοι· ἐπειδὴ τὰ ἐν τῇ χάριτι γινόμενα, ὡς ἴσμεν πάντες, μείζονα καὶ τελεώτερα τῶν ἐν τῇ παλαιᾷ. Καὶ ταῦτα μὲν ὧδε. Τοῦτο γοῦν τὸ παρὰ τῶν ἁγίων λεχθὲν ἀκηκοὼς θηρίων ὠμότερος ἀνδρῶν, τὴν ἀλωπεκῆν ὑπεκδὺς πρὸς τὸ θηριωδέστερον ἐτράπη, καὶ πρὸς αὐτοὺς ἐπαπειλῶν ἔφησε· ἐπεὶ περὶ τοῦ ἡμετέρου φρονήματος καταφρονοῦντες λέγετε, οὐκ ἄξιόν ἐστι τὸ προσφερόμενον εἰς ἀνάμνησιν Χριστοῦ τοῦ ἀληθινοῦ θεοῦ ἡμῶν ἄζυμον, ἀλλὰ καὶ ἡμεῖς κακῶς κρατοῦντες ἐναντιούμεθα ὑμῖν, ἔλθετε πάντες ὑμεῖς πρὸς τὴν Λευκωσίαν παραστητόμενοι τῷ βήματι τοῦ ἀρχιερέως ἡμῶν, ὡς λόγον δώσοντες ὑπὲρ ὧν κακῶς καθ' ἡμῶν ἐλαλήσατε! προθεσμίαν καὶ αὐτοῖς δοὺς ἡμέραν τινὰ τοῦ πρὸς αὐτὸν ἀφικέσθαι. Ἐάσας τοίνυν αὐτοὺς ἀπῆλθε τῷ θυμῷ καὶ τῇ αἰσχύνῃ νικώμενος. Οἱ δὲ τῆς ἀληθοῦς πίστεως ὄντως ἀληθεῖς ῥήτορες τούτων τῶν ῥημάτων ἀκηκοότες, ἑνὶ λόγῳ πάντες συμφωνήσαντες — τῷ ὁρισμῷ σου, εἶπον, ἐξακολουθήσομεν, καὶ ὑπὲρ

τῆς ὀρθοδόξου πίστεως ἀποθανοῦμεν, εἰ καὶ μυρίους θανάτους ἡμῖν ἐπαγάγητε· εὐέλπιδες γάρ ἐσμεν ὅτι τῇ ψυχῇ ζησόμεθα, εἰ ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ ἀγωνισόμεθα· τὰ σώματα γὰρ ταῦτα προσταλαιπωρήσαντα ταῖς βιαίαις τῶν τυράννων τούτων λατίνων τιμωρίαις, ἐνδύσονται ἀθανασίαν ἐν τῇ ἀτελευτήτῳ ἐκείνῃ ζωῇ· ἀψευδὴς γάρ ἐστιν ὁ εἰπών, ὅστις με ὁμολογήσει ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, κἀγὼ ὁμολογήσω αὐτὸν ἐνώπιον τοῦ πατρός μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς. Καὶ ἅμα τῷ λόγῳ οἱ τῆς νοητῆς ἀμπέλου ἐργάται, κρούουσι τὸ ξύλον, καὶ ἐν τῷ ναῷ τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου ἅπαντες συναχθέντες, παννύχιον ὑμνῳδίαν ποιήσαντες, καὶ τὴν θείαν λειτουργίαν ἐκτελέσαντες, μετέλαβον εἷς ἕκαστος αὐτῶν τῶν ἀχράντων καὶ ζωοποιῶν μυστηρίων, καὶ ὡς ἐξ ἑνὸς στόματος τὸ θεῖον ἐλιτάνευον λέγοντες· Θεὲ πατέρων καὶ κύριε τοῦ ἐλέους, ὁ ποιήσας τὰ πάντα ἐν λόγῳ σου, καὶ τῇ σοφίᾳ σου κατασκευάσας τὸν ἄνθρωπον, ἵνα δεσπόζῃ τῶν ὑπὸ σοῦ γενομένων κτισμάτων, καὶ διέπῃ τὸν κόσμον σου ἐν ὁσιότητι καὶ δικαιοσύνῃ, δὸς ἡμῖν τοῖς ἀναξίοις δούλοις σου σταθερὰν τὴν γνώμην καὶ πάγιον εὖ φρονοῦσιν ἅμα ὑπὲρ τῆς ἀληθοῦς πίστεως ἀθλῆσαι καὶ ἀποθανεῖν εἰς δόξαν σὴν καὶ τοῦ μονογενοῦς σου υἱοῦ καὶ τοῦ παναγίου καὶ ζωοποιοῦ σου πνεύματος, νῦν καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Καὶ τὸ ἀμήν! ἐκπληρωσάντων, ἐξῆεσαν ἅπαντες ἐκ τοῦ ναοῦ, καὶ πάντα τὰ ἐν τῇ μονῇ καλῶς διαταξάμενοι, κατέλαβον εἰς τὴν Λευκωσίαν ἐν τῇ ἐκεῖσε καλουμένῃ σεβασμίᾳ μονῇ τοῦ ἁγίου Γεωργίου τοῦ Λάμποντος, ἤτοι τῶν Μαγγάνων. Καὶ ἦν ἰδεῖν ἅπαντας τοὺς τοῦ ἡμετέρου γένους ὀρθοδόξους χριστιανοὺς ποταμηδὸν ῥέοντας εἰς θέαν τῶν τοιούτων ὁσίων ἀνδρῶν, αἰτοῦντας τῆς παρ' αὐτῶν εὐχῆς ἀξιοῦσθαι, ἅμα δὲ καὶ τῶν γεγονότων τὴν ἔκβασιν ἀποβλέποντες, μακαρίζοντες αὐτοὺς καὶ οἷον ἐπαλείφοντες πρὸς τοὺς προκειμένους ἀγῶνας. Τούτων δὲ περιᾳδομένων ἀνὰ πᾶσαν τὴν νῆσον, ἔφθασε μέχρι τούτου καὶ ἐν τῇ

μονῇ τοῦ Μαχαιρᾶ καὶ ἠκούσθη· εἰς νοῦν δέ τινες τῶν ἐκεῖσε μοναχῶν ταυτὶ θέμενοι, ὧν ὁ μὲν εἷς Γρηγόριος, ὁ δὲ ἕτερος Ἰγνάτιος, Κύπριοι μὲν τὸ γένος, εὐγενῶν δὲ καὶ πιστῶν γονέων ὑπάρχοντες, συνταξάμενοι τοῖς ἐκεῖσε μοναχοῖς, καὶ θείῳ ζήλῳ καὶ οὗτοι οἱ μακαριώτατοι πυρωθέντες, ἐξῆλθον τῆς μονῆς καὶ ἐπορεύοντο πρὸς τοὺς ὁσίους πατέρας ἡμῶν· πορευόμενοι δὲ κατὰ τὴν ὁδὸν ἔψαλλον, καὶ ὁ μὲν εὐχαριστῶν ἔλεγε, « τὰ διαβήματά μου κατεύθυνον κατὰ τὸ λόγιόν σου, καὶ μὴ κατακυριευσάτω μου πᾶσα ἀνομία »· ὁ δὲ ἕτερος ἔλεγε « πληρωθήτω τὸ στόμα μου αἰνέσεως, κύριε, ὅπως ὑμνήσω τὴν δόξαν σου ὅλην τὴν ἡμέραν ὅλην τὴν μεγαλοπρέπειάν σου ». Ὅτε οὖν ἤγγισαν πρὸς τὴν μονὴν τοῦ ἁγίου Γεωργίου τοῦ Λάμποντος, δραμόντες ἔρριψαν αὐτοὺς ἐν τῷ ἐδάφει τῆς γῆς, αἰτοῦντες εὐχῆς καὶ εὐλογίας τῶν ὁσίων πατέρων ἐκείνων τυχεῖν, καὶ δεόμενοι συνεῖναι τούτοις μέχρι ζωῆς καὶ θανάτου, καὶ στηριχθῆναι ἐν τῷ προκειμένῳ ἀγῶνι αὐτῶν, καὶ συνταχθῆναι τῇ θείᾳ συναυλίᾳ τούτων. Οἱ δὲ τῆς ἀληθείας οὗτοι κήρυκες καὶ τίμιοι γέροντες, ἐδέξαντο αὐτοὺς ἀσμενεστάτως· καὶ συνήχθη τὸ τοιοῦτον ἱερὸν σύνταγμα εἰς τρεῖς καὶ δέκα ἁγίους πατέρας. Ὁ δέ γε Ἀνδρέας μαθὼν τὴν εἰσέλευσιν τῶν ὁσίων ἀνδρῶν, τῷ τε ἀρχιερεῖ αὐτῶν Στόργγῳ ἅπαντα κατέπος ἀνήγγειλεν· ὁ δὲ μὴ (ἀ)μελήσας, τάχιον συνήθροισεν ἅπαντα τὸν ὑπ' αὐτὸν λαὸν ἀπό τε ἀρχιερέων, ἱερέων, γραμματέων καὶ τῶν τῆς ἐκκλησίας αὐτῶν, καὶ παραταξαμένου τοῦ τῶν λατίνων γένους, καὶ τῆς τάξεως γενομένης, καὶ πλῆθος λαοῦ κοινοῦ συναθροισθέντος ἐπὶ τῇ τοιαύτῃ τυραννικῇ ἐπεξετάσει, μετακλήτους ποιεῖται τοὺς ὁσίους· οἱ δὲ εὐθὺς ἐπορεύοντο. Πορευόμενοι δὲ ἔψαλλον κατὰ τὴν ὁδόν· μακάριοι οἱ ἄμωμοι ἐν ὁδῷ, οἱ πορευόμενοι ἐν νόμῳ κυρίου, καὶ τὰ ἑξῆς τοῦ ψαλμοῦ. Προηγεῖτο δὲ τούτοις τὰ τῆς εὐχῆς τῶν ψαλμῶν ὁ παναγιώτατος Κόνων σὺν τῷ θαυμαστῷ Ἰωάννῃ, ἕως οὗ καὶ πρὸς τὴν

αὐλὴν τοῦ ἀρχιερέως τῶν λατίνων ἔστησαν· καὶ φησὶ πρὸς αὐτούς· εἴπατε δή μοι, μονάζοντες, ἀληθῆ εἰσι τὰ παρὰ μαΐστορος Ἀνδρέου λαληθέντα περὶ ὑμῶν; ὅτι λέγετε, οἱ προσφέροντες ἄζυμα ἐν τῷ βόθρῳ τῆς ἀπωλείας εἰσὶν ὡς πεπλανημένοι, κακῶς ἀντινομοθετοῦντες; Καὶ οἱ τίμιοι γέροντες ἀπεκρίναντο ὡς ἐξ ἑνὸς συμφωνοῦντες καὶ λέγοντες λαμπρᾷ τῇ φωνῇ· ἡμεῖς οὕτως λέγομεν, ὅτι ὅσοι τῶν ἀζύμων μεταλαμβάνουσι, τῆς ἀληθείας ἐκπίπτουσι, καὶ ἐναντία τοῦ ἁγίου Εὐαγγελίου καὶ τῶν θείων γραφῶν καὶ τῶν ἁγίων συνόδων παραδογματίζουσι, καὶ πεπλανημένοι εἰσί, καὶ οὐχ οἱ ζῶντες μόνον ἀλλὰ καὶ οἱ προαπελθόντες. Τούτων ἀκηκοὼς τῶν λόγων ὁ τῶν λατίνων ἀρχιερεύς, θυμοῦ ἀσχέτου πλησθείς, ἐκέλευσεν ἅπαντας βληθῆναι ἐν τῇ φυλακῇ, βουλόμενος τῷ καθειργμῷ τούτους καταπειθηνίους ἐργάσασθαι· εἰ δὲ σκληροτέρᾳ τῇ γνώμῃ καὶ ἀμεταθέτῳ τούτους εὑρήσει, κακῶς ἀπολέσει. Οἱ δὲ δήμιοι τούτους βιαίως ἕλκοντες, οὓς μὲν δαίροντες, οὓς δὲ ἀτάκτως ὠθοῦντες, οὓς μετ' αἰσχύνης ἀκοντίζοντες, οὓς δὲ τοὺς πώγωνας τίλλοντες, καὶ λόγους ἀπρεπεῖς κύνας ἀποκαλοῦντες καὶ πατερίνους καὶ ἕτερα τοιαῦτα ἀθέμιτα, τῇ εἱρκτῇ ἐναπέρριψαν. Τοιαῦτα τοίνυν εἰς αὐτοὺς δεδρακότες, φόβος καὶ τρόμος ἦλθεν ἐπὶ πάντας τοὺς κατοικοῦντας ἐν ταύτῃ τῇ νήσῳ Ῥωμαίους, καὶ τὰς χεῖρας εἰς οὐρανὸν ἄραντες μετὰ δακρύων ἔλεγον· Ἐπίβλεψον, κύριε, ἐξ οὐρανοῦ καὶ ἴδε καὶ ἐπίσκεψαι τὴν ἄμπελον ταύτην, καὶ κατάρτισαι αὐτὴν ἣν ἐφύτευσεν ἡ δεξιά σου, ἥτις τῷ σῷ ὀνόματι ἠρετίσατο ἀποθανεῖν· ἴδε τὴν κάκωσιν ἡμῶν, ἴδε καὶ τὴν θλίψιν· πάντων ἡμῶν κατεκυρίευσαν οἱ αἱμοβόροι θῆρες οὗτοι, καὶ ὡς λέοντες βρύχονται. Ἀλλὰ τοὺς ἐκλεκτούς σου, Κύριε, τούτους καὶ πατέρας ἡμῶν, οἵτινες ὑπὲρ τῆς ἀληθείας ἑαυτοὺς ἐξέδωκαν ἀποθανεῖν καὶ ἀντιστῆναι τοῖς πονηρῶς ἄρχουσιν ἡμῶν καὶ τυράννοις, ἐπίβλεψον εἰς αὐτοὺς καὶ δὸς ἰσχὺν καὶ κράτος κατὰ τῶν ἐναντίων, ὅπως δι' αὐτῶν δο-

ξασθῇ τὸ ὄνομά σου τὸ ἅγιον, καὶ τὸ ὀρθόδοξον παρρησιασθείη, καὶ τὸ τεταπεινωμένον καὶ ὑπόδουλον ποίμνιον μεγαλυνθείη.

Οἱ δέ γε τῆς κακίας ὑπουργοὶ τῇ ἐνστάσει τῶν τιμίων γερόντων τούτων ἰδόντες, τί μὲν οὐ λέγοντες, τί δὲ οὐ πράττοντες, τί δὲ τῶν ἀτόπων οὐκ ἐφθέγγοντο; βρύχοντες τοῖς ἑαυτῶν ὀδοῦσιν ἐδάκνοντο. Βληθέντες τοίνυν ἐν τῇ φρουρᾷ καὶ σιδήροις τοὺς πόδας ἀσφαλισθέντες, εἰς εὐχὴν ἐτράποντο, Θεὲ καὶ Κύριε, λέγοντες, ὁ καταξιώσας ἡμᾶς τοὺς δούλους σου ὑπὲρ τῆς ὀρθοδόξου πίστεως ταῦτα παθεῖν, ἀξίωσον καὶ ἐνίσχυσον εἰς τὸ ἑξῆς εὐθυδρομῆσαι ἐν τοῖς δικαιώμασί σου, καὶ μὴ ὑπενδοῦναι τοῖς βασάνοις, ἀλλ᾽ εἰς ἓν ἡμᾶς φρονεῖν καὶ παθεῖν σύνταξον, ὅτι ἅγιος εἶ εἰς τοὺς αἰῶνας, ἀμήν.

Ἔμενον οὖν ἐν τῇ δεινῇ ταύτῃ φρουρᾷ πᾶσαν κάκωσιν ὑπομένοντες οἱ καρτερικώτατοι οὗτοι ἅγιοι πατέρες, τῇ δυσωδίᾳ, τῇ ταλαιπωρήσει καὶ τῇ ἑτέρᾳ θλίψει εὐχαριστοῦντες θεῷ ὡς ἐνιαυτὸν ἕνα, ἄρτου καὶ ὕδατος μεταλαμβάνοντες· καὶ ἦν ἰδεῖν τὸ φρεσμωτήριον ἐκεῖνο, φροντιστήριον μᾶλλον, τῇ παννυχίῳ δεήσει καὶ τῇ ἄκρᾳ ἀσκήσει, καὶ τῇ πολιτείᾳ τῇ ἀρίστῃ, καὶ τῇ ψαλμῳδίᾳ τῇ διηνεκεῖ τῶν ἀρίστων ἐκείνων ἀνδρῶν· εὐχαριστοῦντες οὖν τῷ πανοικτίρμονι θεῷ καὶ κυρίῳ ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστῷ εἷς ἕκαστος αὐτῶν τοιοῖσδε τοῖς λόγοις τοῦ ψαλμῳδοῦ ἐχρῶντο. Ὁ ἐν πᾶσι τοίνυν ἔξαρχος ἐν ταῖς εὐχαῖς καὶ ἐν ταῖς ἀποκρίσεσι τῆς τοιαύτης θείας λογάδος Γωάννης ἔλεγε: καὶ γὰρ ἐκάθισαν ἄρχοντες καὶ κατ᾽ ἐμοῦ κατελάλουν, ὁ δὲ δοῦλός σου ἠδολέσχει ἐν τοῖς δικαιώμασί σου. Ὁ ἡγιασμένος Κόνων ἔλεγεν· ἐπεπόθησεν ἡ ψυχή μου τοῦ ἐπιθυμῆσαι τὰ κρίματά σου ἐν παντὶ καιρῷ. Ὁ καθαρὸς τῇ καρδίᾳ Ἱερεμίας ἔλεγε· παρανόμους ἐμίσησα, τὸν δὲ νόμον ἠγάπησα· βοηθός μου καὶ ἀντιλήπτωρ μου εἶ σύ, εἰς τοὺς λόγους σου ἐπήλπισα. Μάρκος ὁ πεφωτισμένος τῷ πνεύματι ἔλεγεν· ἐκκλίνατε ἀπ᾽ ἐμοῦ πονηρευόμενοι, καὶ ἐξερευνήσω τὰς ἐντολὰς

τοῦ θεοῦ μου. Κύριλλος ὁ τῆς ἀληθείας κῆρυξ ἔλεγεν· ὁδὸν ἀληθείας ᾑρετισάμην, τὰ κρίματά σου οὐκ ἐπελαθόμην. Ὁ θαυμαστὸς Θεόκτιστος ἔλεγε· βοήθησόν μοι, Κύριε, καὶ σωθήσομαι, καὶ μελετήσω ἐν τοῖς δικαιώματί σου διὰ παντός. Ὁ ταπεινὸς τὰ πάντα Βαρνάβας εὐχαριστῶν ἔλεγε· ἐταπεινώθην ἕως σφόδρα, Κύριε, ζήσομαι κατὰ τὸν λόγον σου καὶ ἀποθανοῦμαι ἐν τῇ ἀληθείᾳ. Μάξιμος, ὁ καὶ τῇ ἐπωνυμίᾳ ἀλλὰ καὶ τῇ πράξει Πάγκαλος, ἔλεγε· καὶ ἐλάλουν ἐν τοῖς μαρτυρίοις σου ἐναντίον βασιλέων καὶ τυράννων ἀρχιερέων καὶ οὐκ ᾐσχυνόμην. Θεόγνωστος ὁ τῷ θεῷ γνωστός, εὐχαριστῶν ἔλεγε· καὶ ἐμελέτων ἐν ταῖς ἐντολαῖς σου αἷς ἠγάπησα σφόδρα, καὶ ἦρα τὰς χεῖράς μου πρὸς τὰς ἐντολάς σου ἃς ἠγάπησα, καὶ ἠδολέσχουν ἐν τοῖς δικαιώμασί σου. Ὁ θεῖος Ἰωσὴφ ἔλεγεν· ὑπερήφανοι παρηνόμουν ἕως σφόδρα, ἀπὸ δὲ τοῦ νόμου σου οὐκ ἐξέκλινα. Γεννάδιος ὁ ἐκ τῆς γεννήσεως αὐτῆς τῷ κυρίῳ ἀφιερωθείς, εὐχαριστῶν ἔλεγεν· ἡ ψυχή μου ἐν ταῖς χερσί σου διὰ παντός, καὶ τοῦ νόμου σου οὐκ ἐπελαθόμην. Γεράσιμος, ὁ γέρας τίμιον ἑαυτὸν τῷ θεῷ προσάξας, ἔλεγε· παρανόμους ἐμίσησα, τὸν δὲ νόμον σου ἠγάπησα· βοηθός μου καὶ ἀντιλήπτωρ μου εἶ σύ, εἰς τοὺς λόγους σου ἐπήλπισα. Γερμανός, ὥς πέρ τι ἕρμαιον τοῖς τοῦ Δαυῒδ χρώμενος, καὶ αὐτὸς ἐφθέγγετο εὐχαριστῶν· μέτοχος ἐγώ εἰμι πάντων τῶν φοβουμένων σε καὶ τῶν φυλασσόντων τὰς ἐντολάς σου.

Συμπληρωθέντος τοίνυν τοῦ ἐνιαυσιαίου ἐκείνου καιροῦ, ἤχθησαν πάλιν πρὸς τὸν τῶν Λατίνων ἀρχιεπίσκοπον εἰς δευτέραν ἐρώτησιν· καὶ φησὶ πρὸς αὐτούς· ἄρτι μένετε τῇ προτέρᾳ ἀγνωσίᾳ ὑμῶν, ἢ τοῦ καιροῦ διδάξαντος μεταμεληθέντες ὠθήσατε τὰ παρ' ὑμῶν λεγόμενα ἀποτρόπαια; Οἱ δὲ γεννάδες καὶ τῆς ἀληθείας κήρυκες, ὡς ἐξ ἑνὸς συνθήματος ἐβόησαν· μὴ δῴη ἡμῖν Κύριος κρύψαι τὴν ἀλήθειαν καὶ φανερῶσαι, τὸ ψεῦδος! Καὶ τῷ ἀρχιερεῖ ἔφησαν· τοῦτο γνωστὸν ἔστω σοι, δέσπο-

τα, ὅτι ὃ εἴπαμεν, τὸ αὐτὸ πάλιν κηρύσσομεν καὶ λέγομεν, καὶ λέγειν οὐ παυσόμεθα· ὅτι οἱ τῶν ἀζύμων μεταλαμβάνοντες τῆς ἀπωλείας εἰσὶ μέτοχοι. Καὶ πάλιν αὐτοὺς τῇ εἱρκτῇ παρέδωκεν ἀσφαλῶς κατέχεσθαι παρὰ τῶν δημίων. Καὶ μετὰ χρόνους τρεῖς, ὁ ἀρχιεπίσκοπος πρὸς τὰ μέρη τῆς Ἀνατολῆς βουλόμενος ἀπελθεῖν διά τινας δουλείας αὐτοῦ, εἰς τρίτην ἐρώτησιν αὖθις τοὺς τοιούτους πατέρας παρέστησεν, ὅπως διὰ τοῦ τριττοῦ τῆς πεύσεως τὸ βέβαιον αὐτῶν μάθῃ καὶ ἀληθὲς, καὶ δῆλα ποιήσῃ τῷ πατριάρχῃ αὐτῶν λεγομένῳ Ἱεροσολύμων, καὶ λέγει πρὸς αὐτούς· εἴπατε δή μοι μονάζοντες, τὶ ἐσκέψασθε περὶ τοῦ ἀζύμου; ἔστι σῶμα Χριστοῦ τοῦ ἀληθινοῦ θεοῦ, ἢ οὔ; Οἱ δὲ μιᾷ τῇ φωνῇ θαρσαλέως ἐβόησαν· μὴ γένοιτο, Χριστὲ βασιλεῦ, τοιοῦτον εἶναι τὸ ἄζυμον, ὡς σὺ φής. Ὁ δὲ καὶ αὖθις θυμοῦ πλησθείς, παρέδωκεν αὐτοὺς τῷ Ἀνδρέᾳ, κἀκεῖνος τῇ φυλακῇ παραδοὺς τῷ δεσμοφύλακι αὐτοὺς ἀσφαλῶς τηρεῖν παρήγγειλεν.

Ὁπόσα δὲ δεινὰ ὑπέστησαν ἐν τῇ φυλακῇ ἐν ὅλοις τοῖς τρισὶν ἔτεσι ποία γλῶσσα δυνήσεται ἐκφράσαι; τοὺς πόνους, τοὺς μόχθους, τὰς ἀγρυπνίας, τὰς ταλαιπωρίας, τὰς ἐν λιμῷ καὶ δίψῃ κακοπαθείας, τὰς ἐν ψύχει καὶ γυμνότητι! Οἱ δέ, ἀδάμαντες τῇ ψυχῇ καὶ τῇ πίστει, γενναίως ταῦτα ὑπέφερον. Ἐν ταύτῃ οὖν τῇ ζοφώδει καὶ δεινοτάτῃ φρουρᾷ ὄντων τῶν ὁσίων πατέρων τούτων καὶ ὁμολογητῶν τῆς ἀληθείας, Θεοδώρητος ὁ (ἐκ) τοῦ Καλοῦ Ὄρους ὁρμώμενος, ὁ διὰ τοῦ θείου καὶ ἀγγελικοῦ σχήματος μετονομασθεὶς Θεόγνωστος, νόσῳ δεινῇ περιπεσὼν ἐν αὐτοῖς τοῖς δεσμοῖς τὴν ψυχὴν τῷ θεῷ παρέθετο· οἱ δὲ συναγωνισταὶ τούτῳ θεῖοι πατέρες θρηνοῦντες, ἅμα δὲ καὶ εὐχαριστηρίους ᾠδὰς ἀναπέμποντες, τὸν θεὸν ἐδοξολόγουν τὸν πάντα σοφῶς πρὸς τὸ συμφέρον οἰκονομοῦντα. Ὁ δέ γε Ἀνδρέας μαθὼν τὴν τοῦ ὁσίου πατρὸς τούτου τελευτήν, προσέταξεν ἵνα τὸ ἅγιον αὐτοῦ λείψανον διὰ μέσης τῆς χώρας

ἕλκοντες ἀνηλεῶς τῷ πυρὶ παραπέμψωσιν· ὃ καὶ γέγονε· τοῦ πυρὸς γὰρ εὐτρεπισθέντος, καὶ τοῦτο πρὸς ὕβριν ὡς δῆθεν τοῦ ἡμετέρου γένους γεγονότος, καὶ ἑλκομένου διὰ τῆς ἀγορᾶς, εἰς τὸ πῦρ ἐνέβαλον. Καὶ οὕτως ἐτελειώθη αὐτοῦ τὸ μαρτύριον κατὰ τὸ ͵ςψλθʹ ἔτος, μηνὶ ἀπριλλίῳ εʹ.

Οἱ δὲ ὅσιοι πατέρες οὗτοι, τῆς εἰς θεὸν ἐκδημίας αὐτῶν προγνόντες, καὶ πάντας τοὺς ἐν τῇ φυλακῇ ἀδελφοὺς ὄντας, τοὺς μήπω τοῦ ἀγγελικοῦ σχήματος ἀξιωθέντας, τούτους τῷ θείῳ σχήματι καταξιοῦσι· καὶ τὸν μὲν Ματθαῖον ὠνόμασαν Μάρκον, τὸν δέ γε Κλήμεντα, Κύριλλον, τὸν θαυμαστὸν Θωμᾶν, Θεόκτιστον, τὸν Βαρνάβαν, Βαρλαάμ, τὸν Μακάριον τὸν ἀπὸ τοῦ Καλοῦ Ὄρους, Μάξιμον, τὸν Ἱλαρίωνα, Ἰωσήφ, τὸν Ἰγνάτιον, Γεννάδιον, τὸν Γρηγόριον, Γεράσιμον, καὶ τὸν Γερόντιον, Γερμανόν· ὁ γὰρ Ἰωάννης, ὁ Κόνων καὶ ὁ Ἱερεμίας προγενεστέρως τούτου ἠξιώθησαν. Ὁ δέ γε Ἀνδρέας, παρελθόντων τῶν τριῶν χρόνων, καὶ οὕτως τῷ θυμῷ νικώμενος τῷ προτέρῳ, πάλιν εἰς ἑτέραν ἐξέτασιν αὐτοὺς παρέστησε, καὶ φησὶ πρὸς αὐτούς· ἔτι ἐμμένετε τῇ προτέρᾳ ὑμῶν κακοβουλίᾳ λέγοντες, ὅτι τὸ ἄζυμον ἁγιαζόμενον ὑπὸ τοῦ ἱερέως οὐκ ἔστι σῶμα Χριστοῦ τοῦ ἀληθινοῦ θεοῦ ἡμῶν; Οἱ δὲ λαμπρᾷ τῇ φωνῇ ἐβόησαν λέγοντες· ἡμεῖς οὕτως ἀποκρινόμεθα, καὶ εἰς ἐπήκοον πάντων τῶν παρατυχόντων ἐπιβεβαιοῦμεν καὶ διαμαρτυρόμεθα· καὶ μὴ ἀποβλέψητε εἰς ἡμᾶς τοὺς πτωχοὺς καὶ ταπεινοὺς μοναχούς, καὶ καταφρονήσητε τῆς δίκης, μὴ δὲ τὴν κρίσιν τῶν πενήτων εἰς οὐδὲν λογισθῆτε· ἀλλὰ τὸ ἀληθὲς ἐνοπτριζόμενοι, τῷ ζυγῷ τὸ δίκαιον ἀπόδοτε, ἵνα μὴ τῶν μικρῶν τούτων ἀνδρῶν ὡς εὐτελῶν λογιζόμενοι περιφρονήσαντες, παρὰ τοῦ τὰ πάντα ἐφορῶντος δικαίου κριτοῦ καὶ κυρίου ἡμῶν κατακριθῆτε. Ἡμεῖς χριστιανοί ἐσμεν, ὀρθόδοξοι δοῦλοι τοῦ θεοῦ τοῦ ὑψίστου, πιστεύοντες εἰς πατέρα καὶ υἱὸν καὶ ἅγιον πνεῦμα, πατέρα ἄναρχον, υἱὸν συνάναρχον, πνεῦμα συναΐδιον τὸ ἐκ τοῦ

πατρὸς ἐκπορευόμενον, καὶ ἐν υἱῷ ἀναπαυόμενον, τὴν παναγίαν Τριάδα, ὡς οἱ θεῖοι πατέρες ἐδογμάτισαν ἐν τῷ ἁγίῳ συμβόλῳ, καὶ εἰς τὸν ἕνα τῆς αὐτῆς ἁγίας Τριάδος τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, τὸν κατελθόντα ἐκ τῶν οὐρανῶν καὶ σαρκωθέντα ἐκ πνεύματος ἁγίου καὶ Μαρίας τῆς παρθένου καὶ ἐνανθρωπήσαντα· σταυρωθέντα, καὶ ταφέντα, καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἀναστάντα, καὶ εἰς οὐρανοὺς ἀναληφθέντα, καὶ καθεζόμενον ἐκ δεξιῶν τοῦ πατρός, καὶ πάλιν ἐρχόμενον μετὰ δόξης κρῖναι ζῶντας καὶ νεκρους, οὗ τῆς βασιλείας οὐκ ἔσται τέλος. Πιστεύομεν δὲ καὶ εἰς τὸ πανάγιον αὐτοῦ καὶ παντέλειον σῶμα, ὅπερ ταῖς οἰκείαις χερσὶ παρέδωκε τοῖς ἁγίοις αὐτοῦ μαθηταῖς καὶ ἀποστόλοις εἰπών· λάβετε φάγετε, τοῦτο μου ἐστι τὸ σῶμα, τοῦτο ποιεῖτε εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν· τοῦτο ἐστὶν ἡ καινὴ διαθήκη· καὶ οὗτοι παρέδωκαν τὴν μίαν καὶ καθολικὴν ἐκκλησίαν τὴν ἐν πάσῃ τῇ οἰκουμένῃ ὀρθοδοξοῦσαν, ὡς τὰ θεῖα καὶ ἱερὰ εὐαγγέλια διαγορεύουσι καὶ πάντες οἱ ἅγιοι, ὅπερ ἐστι τὸ ἔνζυμον, ὃ καὶ τοῦτο εἰς θυσίαν προσέφερον, καὶ μέχρι τῆς σήμερον τὸ αὐτὸ φυλάττοντες διατελοῦμεν, καὶ πιστεύομεν, καὶ ὁμολογοῦμεν· καὶ εἰ μυρίους θανάτους ἡμῖν ἐπαγάγητε, οὐδὲν τῆς στερρᾶς ταύτης ἐνστάσεως χαυνώσητε, καὶ οὔποτε τῶν πατερικῶν παραδόσεων ὕστεροι φανείημεν, καὶ τῶν ἀποστολικῶν διατάξεων καὶ τῶν ἁγίων πάντων· καὶ εἴ τις τούτοις οὐ πιστεύει, οὐδὲ ἐξακολουθεῖ, οὗτος τῶν πιστῶς ὀρθοδοξούντων οὐκ ἔστιν, ἀλλ' ἔκδηλος ἐστὶν ὁ τοιοῦτος αἱρετικός· ἐπεὶ καὶ ὁ μικρόν τι ἐκκλίνας τῆς ὀρθοδόξου πίστεως, αἱρετικός ἐστι, καὶ τῷ τῶν αἱρετικῶν ὑπόκειται ἀναθέματι. Εἰ δὲ περὶ τῶν ἀζύμων ἡμᾶς ἐρωτᾷς, ἡμεῖς οὐκ ἤλθομεν διαλέγεσθαί σοι περὶ τούτων, ἀλλ' οὔτε μετά τινος ποσῶς ἠβουλήθημεν ἔχειν λόγον ἐν τούτῳ δὴ τῷ τόπῳ, ἀλλ' ἢ μόνον μεριμνᾷν τῆς σωτηρίας τῆς ἡμετέρας· ἐπεὶ δὲ βιαίως ἀναγκάζετε ἡμᾶς εἰπεῖν, ἰδοὺ λέγομεν· καὶ ἀληθῶς ἐροῦμεν, ὅτι οὐ κατὰ θέλησιν ἡμετέραν,

ἀλλὰ κατὰ τὴν παράδοσιν τῶν θείων Γραφῶν· σύνητε δὲ ἐπὶ τοῖς ἡμῶν λόγοις, καὶ τὸ τί διαγορεύουσιν αἱ θεῖαι Γραφαί, μήπως ὕστερον πολλὰ μεταμεληθέντες οὐδὲν ὠφελήσητε. Ἐν τῇ Καινῇ Διαθήκῃ, οὐδὲ εἰς μίαν εὑρίσκεται, ὅτι ὁ Χριστὸς παρέδωκε τὸ ἄζυμον, οὔτε οἱ ἀπόστολοι, μὴ γένοιτο· πᾶς τοίνυν ὁ μὴ εἰπὼν ὅτι ἀπαράδοτόν ἐστι τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ τὸ ἄζυμον, πιστὸς χριστιανὸς οὐκ ἔστι, καὶ τῷ ἀναθέματι ὑποκείσεται· πεπίστευται γὰρ ἀληθῶς, καὶ διαβεβαιοῦσιν αἱ θεῖαι Γραφαί, ὅτι τὰ ἄζυμα τῶν Ἰουδαίων εἰσί, καὶ τοὺς ποιοῦντας αὐτὸ σῶμα Χριστοῦ, οὕτως ὁρίζονται οἱ ἅγιοι Ἀπόστολοι καὶ αἱ ἅγιαι καὶ οἰκουμενικαὶ σύνοδοι, ὅτι παράνομοί εἰσι καὶ τὰ τῶν Ἰουδαίων φρονοῦσι, καὶ ἔξω εἰσὶ τῆς ὀρθοδόξου πίστεως, καὶ παραβάται τῆς ἀληθοῦς παραδόσεως· τὸ γὰρ παρὰ Χριστοῦ καὶ πάντων τῶν ἁγίων μαρτυρούμενον ἀληθινὸν σῶμα Χριστοῦ, τὸ ἔνζυμον ἐστίν, ὃ καὶ ἡμεῖς μαρτυροῦμεν, καὶ ὑπὲρ αὐτοῦ πάσχομεν, καὶ ἔχομεν ἀποθανεῖν· εἰ δὲ τοῦτο οὐ παραδέχεσθε, ὁ ἀπόστολος Παῦλος φησίν: ὁποῖόν ἐστιν ἑκάστου τὸ ἔργον, τὸ πῦρ δοκιμάσει· ἐκεῖνο τὸ πῦρ, ὃ καὶ πρὸ καιροῦ ὑμῖν εἰς προαίρεσιν καὶ δοκιμὴν ἐθέμεθα, καὶ ἑτοίμως ἔχει ὁ Θεὸς δεῖξαι ἐκ τούτου τὸ ἀληθές· εἰ δὲ καὶ τοῦτο οὐ θέλετε, ἀλλὰ ἀδίκως ἡμᾶς τῷ θανάτῳ βουληθῆτε παραπέμψαι, ὁ κοινὸς κριτὴς ἐκεῖνος τὴν δικαίαν αὐτοῦ κρίσιν ἀποφανεῖται μέσον ἡμῶν καὶ ὑμῶν· ὃ γοῦν μέλλετε ποιεῖν εἰς ἡμᾶς μὴ κατοκνῆτε!

Ὁ δὲ θηρίων ὠμότερος Ἀνδρέας τούτων τῶν ῥημάτων ἀκούσας καὶ τῷ θυμῷ ὑπερζέσας, ὥρισε καὶ πάλιν βληθῆναι ἐν τῇ φυλακῇ· αὐτὸς δὲ ἀναχωρήσας ᾤχετο, αἰσχύνης ἅμα καὶ θυμοῦ γέμων, ποιήσας τρεῖς ἡμέρας μή τε τινος τροφῆς γευόμενος, μή τε ὕπνῳ ἐπαναπαυόμενος, ἀλλὰ σύννους καθήμενος ἐμελέτα ποίῳ θανάτῳ αὐτοὺς παραπέμψει. Εἷς δὲ τις τῶν Λατίνων καλέσας τὸν μοναχὸν Γεννάδιον, ἐκ τῆς μονῆς ὄντα τοῦ Μαχαιρᾶ, γνώριμος ὢν αὐτῷ, λέγει πρὸς αὐτόν· πεί-

σθητί μοι συμϐουλεύοντί σοι καὶ πρόσελθε τῇ βουλῇ τοῦ Ἀνδρέου, καὶ ἐλευθεροῦσαι τῆς δεινῆς ταύτης κολάσεως· ἄλλως τε δὲ καὶ πατέρα ἔχεις καὶ μητέρα καὶ ἀδελφήν, καὶ τί τὸ ὄφελος καταλιπεῖν αὐτοὺς τοιούτοις δεινοῖς προσομιλεῖν; Ὁ δὲ τῷ ὄντι γενναῖος Γεννάδιος, ἀγρίῳ τῷ ὄμματι προσιδὼν ἔφησε πρὸς αὐτόν: ἀπόστα ἀπ' ἐμοῦ ἐργάτα τῆς ἀδικίας, οὐ γὰρ οἶδας τί λέγεις· τοῦτό μοι ζωὴ καὶ τρυφή, καὶ ἀνάπαυσις, ὃ δεινόν σοι φαίνεται, τὸ πρόξενον ἐκείνης τῆς μακαριότητος· οἱ ἐμοὶ δὲ γονεῖς, καὶ πατὴρ καὶ μήτηρ καὶ ἀδελφοὶ οὗτοί εἰσιν οἱ μετ' εμοῦ, οἳ ἠρετίσαντο ὑπὲρ Χριστοῦ ἀποθανεῖν. Ὁ δὲ τὸ ἀμετάτρεπτον αυτοῦ ἰδών, εάσας ἀπῆλθε. Τοῦτο δὲ ὅλον τῆς τοῦ ἐχθροῦ ἦν ἀπάτης, ἵν' ὥσπερ ποτὲ τὸν Ἰούδαν τοῦ χοροῦ τῶν Α'ποστόλων, καὶ τὸν ἕνα τῶν τεσσαράκοντα Χριστοῦ μαρτύρων δελεάσας ἥρπασε καὶ τοῦ θείου φωτὸς καὶ τῆς γλυκύτητος τοῦ παραδείσου ἐστέρησεν, οὕτως κὰν τούτῳ τῷ μακαρίῳ τὸν δόλον ἠϐούλετο ἐνιέναι· ἀλλ' ἐψεύσθη ὁ δείλαιος καὶ τοῦ σκοποῦ διήμαρτε, τῇ τοῦ Χριστοῦ χάριτι χαριτωθεὶς καὶ φυλαχθεὶς ὁ γενναῖος τῇ πίστει Γεννάδιος, καὶ τὸν δόλον τοῦ δολερῶς δολιευομένου δολίου γενναίως ἐξέφυγε, καὶ τῇ ἐν Χριστῷ αὖθις ἀγέλῃ συναμιλλώμενος ἦν τὴν καλὴν ἅμιλλαν.

Βληθέντων οὖν, ὡς δεδήλωται, τῶν ὁσίων πατέρων ἐν τῇ φυλακῇ, καὶ τριῶν ἡμερῶν παρελθουσῶν, προκαθήσαντος αὖθις τοῦ καταράτου Ἀνδρέου, καὶ τοῦ ρηγὸς τοῦ τότε ἐπικρατοῦντος τῆς Κύπρου Ἐρρὶ μετὰ πάσης τῆς σπαθοφόρου τάξεως καὶ τῶν ἱππέων παραγενομένου, καὶ τῶν τῆς βουλῆς ἁπάντων συνεδριασθέντων, ἀναγγέλλει Ἀνδρέας αὐτῷ πάντα κατ' ἔπος τὰ τῶν ἁγίων ἀνδρῶν, δεικνύων αὐτῷ καὶ ὧν ὡμολόγουν ἐγγράφως, καὶ τὸ ἀμετάτρεπτον τῶν τοσούτων χρόνων ὧν ἐπιέζοντο ἐν τῇ φυλακῇ. Ὁ δέ γε ρὴξ καὶ πᾶσα ἡ τάξις τῶν καϐαλλαρίων ἔφησαν πρὸς τὸν Ἀνδρέαν· σὺ τὰ τῆς ἐκκλησίας δίκαια φέρεις καὶ προάγεις, καὶ εἴ τι φανεῖ σοι ποίησον· ἐμοὶ

γὰρ τὰ τῶν ἐκκλησιῶν οὐ δέδοται, ἀλλὰ τὰ τῶν δημοσίων. Ο δὲ τῆς κακίας υἱὸς ἢ μᾶλλον εἰπεῖν τῆς ἀνομίας, εἶπεν· ἡμῖν οὐκ ἔξεστιν ἀπολέσαι οὐδένα, ἢ μετὰ τὴν ἀπόφασιν τὴν ὑπεύθυνον, πρὸς τὸν δημόσιον παραπέμπειν ἐπὶ τῷ τιμωρήσασθαι.

Τότε οὖν παρέδωκε τούτους πρὸς τὸν ῥῆγα ἀποφηνάμενος ποίῳ θανάτῳ αὐτοὺς ἀπολέσει, οὕτως εἰπών: ἐπεὶ οἱ μονάζοντες οὗτοι τῶν Γραικῶν λέγουσιν, ὅτι τὸ ἄζυμον οὐ δέδοται παρὰ Χριστοῦ προσφέρειν ὑπὲρ αὐτοῦ, ἀλλὰ τὸ ἔνζυμον, κακοὶ κακῶς ἀπολέσθωσαν, καὶ τοὺς εἰς τοῦτο βλασφημοῦντας· ἀποφαινόμεθα, ἵνα πρῶτον δήσαντες αὐτῶν τοὺς πόδας διὰ τῆς ἀγορᾶς τούτους ἕλκωσιν ἤτοι τοῦ ποταμοῦ, ἵνα διὰ τῶν πετρῶν τῶν ἐν τῷ ποταμῷ κατατριβῶσιν αὐτῶν αἱ σάρκες· ἔπειτα δὲ τῷ πυρὶ παραπέμψωσι! Τῆς γοῦν ἀποφάσεως γενομένης καὶ τῶν δημίων ἐφεστηκότων, οἱ ὅσιοι οὗτοι καὶ μακάριοι πατέρες τοὺς ὀφθαλμοὺς εἰς τὸν οὐρανὸν ἄραντες καὶ μιᾷ φωνῇ εὐχαριστοῦντες ἔλεγον· Κύριε ὁ θεὸς τῶν δυνάμεων, εὐχαριστοῦμέν σοι, ὅτι ἠξίωσας ἡμᾶς κρείττους φανῆναι τῶν καταράτων τούτων λατίνων καὶ ὑπὲρ σοῦ ἀποθανεῖν· οἱ τρεῖς παῖδες ἐν καμίνῳ διὰ πυρὸς ἐδοκιμάσθησαν, ἀλλ' εἰς ἐκείνους μὲν διπλῆν τὴν χάριν παρέσχες, ἐπὶ τῷ κρείττους φανῆναι Χαλδαίων καὶ πυρός· ἡμεῖς δὲ κρείττους φανέντες τῶν λατίνων, δὸς ἰσχὺν μὴ δειλοὺς φανῆναι τοῦ πυρὸς τούτου, ὁλοκαυτούμενοι δὲ ἐν τούτῳ προσδεχθείημεν, ὡς πᾶσαν κηλῖδα ἀποτιναξάμενοι ἀπὸ τῆς ψυχῆς καὶ ἀπονιψάμενοι, καὶ τῆς σαρκὸς ταύτης τῆς εὐτελοῦς καὶ πολυμόχθου μὴ φεισάμενοι, τῆς βασιλείας σου ἀξιωθείημεν τῆς ἀϊδίου· δὸς δὲ καὶ τοῖς ἐκ τῶν λειψάνων ἡμῶν χριομένοις καὶ μνημονεύουσι τὸν ἄξιον μισθὸν αὐτῶν καὶ πάντα τὰ πρὸς σωτηρίαν αἰτήματα!

Εἶτα φθάσαντες συρόμενοι διὰ τοῦ ποταμοῦ καὶ δεδεμένοι τοῖς ἵπποις καὶ ἡμιόνοις ὄπισθεν, καὶ βωλοσύραντες, οὕτω

γὰρ κοινολογεῖται παρὰ τῶν αὐτοχθόνων καὶ ἡμεδαπῶν, τῷ πυρὶ ἐνεβλήθησαν. Καὶ οὕτως ἐτελειώθησαν οἱ καλλίνικοι τοῦ Χριστοῦ μάρτυρες καὶ καλὰ θρέμματα τῆς αὐτοῦ ποίμνης, οἱ γλυκύτατοι ἄρνες καὶ τῆς ἄνω Σιὼν οἰκήτορες, οἱ γενναῖοι καὶ νέοι ὁμολογηταί, οἱ εἰς τὴν μὲν ἑνδεκάτην τῶν ἑπτὰ αἰώνων ἀσυμφώνως, εὐψύχως δὲ πρὸς μικρὸν ἐργασάμενοι καὶ τέλειον τὸν μισθὸν παρὰ τοῦ παναγάθου δεσπότου δεξάμενοι, καὶ δύο ἀνθ' ἑνὸς ἕκαστος αὐτῶν στεφάνους ἐστεφανώθησαν, πρότερον μὲν δι' ὕδατος τοῦ τῆς κατανύξεως διελθόντες, ὕστερον δὲ διὰ πυρὸς δοκιμασθέντες· καὶ ἐπληρώθη εἰς αὐτοὺς τὰ τοῦ προφήτου Δαυῒδ ῥήματα· διήλθομεν διὰ πυρὸς καὶ ὕδατος καὶ ἐξήγαγες ἡμᾶς εἰς ἀναψυχήν· ὧν τῆς μερίδος ἀξιωθείημεν χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ κυρίου καὶ θεοῦ καὶ πατρὸς ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μεθ' οὗ τῷ πατρὶ δόξα ἅμα τῷ παναγίῳ καὶ ζωοποιῷ καὶ ἀγαθῷ αὐτοῦ πνεύματι, νῦν καὶ εἰς τοὺς ἀτελευτήτους αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

E.

Ἐπιστολὴ τοῦ ἁγιωτάτου κυροῦ Γερμανοῦ ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως νέας Ῥώμης καὶ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου πεμφθεῖσα πρὸς τὸν πάπαν Γρηγόριον.

Ὦ Κύριε σῶσον δή, ὦ κύριε εὐόδωσον δή· σὲ γὰρ τὸν ἀκρογωνιαῖον λίθον, τὸν πολυτελῆ, τὸν ἐκλεκτόν, τὸν ἔντιμον, κατὰ τὴν περὶ σοῦ τοῦ προφήτου προσηγορίαν, εἰς θεμέλιον ὑποβάλλω ταύτης τῆς κοσμωφελοῦς πραγματείας· δεδίδαγμαι γὰρ ἀπὸ σοῦ τοῦτο, ὅτι πᾶς ὁ πιστεύων εἰς σὲ οὐ καταισχυνθήσεται, οὐδὲ τῆς τῶν ἐλπίδων αὐτοῦ παρασαλευθήσεται βάσεως.

Καὶ ἔχει μὲν οὕτως το ἀληθές, καὶ οὐδεὶς ἀντειπεῖν τολμήσειεν ἄν, εἰ μὴ τῷ πατρὶ τοῦ ψεύδους προφανῶς μεμαθήτευται. Ἔργον δὲ σοῦ τοῦ ἀκρογωνιαίου λίθου, τὰ κατὰ γνώμην διεστηκότα εἰς ἑνότητα πίστεως συνάγειν τὰ διαιρούμενα. Καὶ Παῦλος ὁ καὶ τοῦ Ἡσαΐου μεγαλοφωνότερος, σὲ εἶναι τοὺς μακρὰν καὶ τοὺς ἐγγὺς εἰρήνην εὐαγγελιζόμενον διαμαρτύρεται, τὸν καὶ τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης διὰ τῆς ἐπὶ τοῦ σταυροῦ τῶν χειρῶν σου ἐκτάσεως συγκαλεσάμενον πρὸς ἐπιστροφὴν, καὶ ἐναγκαλισάμενον πατρικῶς. Λοιπὸν δέομαί σου τῆς ἀπλανοῦς ὁδοῦ καὶ σωτηριώδους, ἄνωθεν εὐόδου τὸν λόγον ὁ ζῶν τοῦ πατρὸς λόγος, ἡ παντοδύναμος καὶ ἐνυπόστατος σοφία τοῦ θεοῦ, αὐτὸς οἰκονόμησόν μοι τὸν οἶκον τῆς ὑποθέσεως, καὶ σὺ ἔσο ταύτης καὶ θεμέλιος καὶ ὄροφος, ὁ κατὰ τὴν θεολογικὴν τοῦ Ἰωάννου φωνὴν ἄλφα καὶ ὦ λεγόμενος, ὡς τοῦ παντὸς ἀρχὴ καὶ τέλος ὁ ἀπεριόριστος. Τὰ μὲν τῆς εὐχῆς ἐν τούτοις· καὶ δὴ πρότερον ἄραντες τοὺς ὀφθαλμοὺς εἰς τὰ ὄρη τὰ ἐπουράνια, ὅθεν ἥξει ἡ βοήθεια ἡμῶν ἐπευξάμενοι· ἤδη δὲ καὶ πρὸς σὲ τὸν ἁγιώτατον πάπαν τὸν τοῦ ὑψηλοτάτου θρόνου τὴν προσεδρίαν λαχόντα, τὸ τοῦ λόγου μετατρέπομεν πρόσωπον· καὶ θέλησον ὑποκαταβῆναι μικρὸν τοῦ ὕψους τῆς δόξης σου, καὶ προσχεῖν μου τοῖς ῥήμασι τοῦ χθαμαλοῦ μὲν τῷ βίῳ, τῷ λόγῳ δὲ ἰσχνοφώνου, εἴπερ εἶ μιμητὴς τοῦ ἐν ὑψηλοῖς κατοικοῦντος καὶ τὰ ταπεινὰ ἐφορῶντος θεοῦ. Ἄρξομαι δὲ ἐντεῦθεν, καὶ κλῖνον τὸ οὖς σου εὐμενῶς καὶ ὑπόδεξαι τῶν ῥημάτων μου.

Ἡ πολυποίκιλος σοφία τοῦ θεοῦ, ἡ ἐκ τοῦ μὴ ὄντος τὰ πάντα καθάπαξ παραγαγοῦσα δημιουργικῶς, πάντοτε δὲ συνέχουσα προνοητικῶς, εἴωθε πολλάκις ἐκ μικρᾶς οἷά τινος θεμελίου καταβεβλημένης ἀφορμῆς, μεγάλας πράξεις ἐσύστερον ἐποικοδομεῖν καινωφελεῖς τε καὶ σωτηριώδεις· Ἰωσὴφ γάρ, ὡς ἴσμεν, ἀργυρώνητος δοῦλος ἐπήχθη, καὶ φυλακῆς λάκκῳ ἐβλήθη, καὶ τοῖς δεσμώταις ἐκκρίνεται, ἀλλὰ τί φησιν ἡ γραφή; ἀπέ-

στειλε βασιλεὺς καὶ ἔλυσεν αὐτον, ἄρχων λαοῦ, καὶ ἀφῆκεν αὐτόν. Ὅπως ἔνδοξα, ὅπως θαυμάσια, ὅπως ὁ θεὸς διὰ μέσου τόπου δεδόξασται, τὴν ἱεράν σου διάνοιαν οὐ διαπέφευγεν. Εἰς τί δὲ βλέπει λόγος, καὶ τί δηλοῦν γίνεται; Οἱ παρόντες κατὰ θεὸν ἀδελφοί, οἱ περιστατικῷ τινι συναντήματι καὶ φόβῳ τῶν κατακρίτων ἐγγίσαντες τοῦ πανευσεβοῦς βασιλέως καὶ κρατίστου μου αὐτοκράτορος, ὅπως προμηθείας ἠξίωνται, καὶ τῷ προσώπῳ τῆς ἡμῶν ἐμφανίσθησαν μετριότητος, τῇ ἁγιότητί σου γνωριοῦσιν, ἡ καλὴ συνοδία καὶ ἀδιάσπαστος συμψυχία, ὧν ἡ ποσότης τῶν φρονίμων παρθένος ἰσάριθμος, ὅτι ἡ λαμπὰς τῶν ἔργων καὶ τὸ ἐντεῦθεν φῶς ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων ἐκλάμπει πρὸς δόξαν τοῦ ἐπουρανίου πατρός, καὶ φρονίμων τὸ ἔλαιον ἐπιβάλλουσι τῆς ἀγαθοεργίας ἀεί, ὅπως μὴ κατασβεσθείη το φῶς, καὶ αὐτοὶ πρὸς ὕπνον ἐκτραπῶσι τῆς ἀκηδίας, καὶ ὑπερείργωσι τῆς εἰσόδου τῆς βασιλείας, ἄραβδοι πάντες, μονοχίτωνες, ἀνυπόδετοι, νῦν δὲ καὶ ὡραιωθῆναι τοὺς πόδας αὐτῶν ὑπονοῶ ἀποστολικῶς, εὐαγγελιζομένων εἰρήνην καὶ ἀγαθὰ μέσον Γραικῶν καὶ Λατίνων, καὶ συντόμως εἰπεῖν ὅλοι κοῦφοι καὶ ἐλαφρότατοι ταχυδρόμοι Χριστῷ σπεύδοντες φθάσαι τῶν καλῶν πάντων τὸ ἀκρότατον, καὶ οὗ γενόμενοι στήσονται τοῦ δρόμου τῆς ἐφέσεως· οὗτοι τοίνυν οἱ κατὰ θεὸν εὐτελεῖς ἀδελφοί, οὕτως ἡνωμένοι ὁμοφροσύνῃ καὶ ὁμονοίᾳ, καὶ ἀναπληροῦντες τὸν πενταδικὸν ἀριθμόν, εἰς ἀγαθὸν σημεῖον ἡμῖν ἀνεφάνησαν, καὶ εἰς ἐλπίδας χρηστὰς παρεβάλοντο, τῆς τῶν πέντε πατριαρχείων σὺν θεῷ φᾶναι φιλοχρίστου ἑνώσεως καὶ ὁμονοίας· παρέβαλον δὲ τῷ ἡμετέρῳ οἰκήματι, κατὰ θείαν πρόνοιαν ὡς πεπίστευκα τὴν πάντα πρὸς τὸ συμφέρον οἰκονομοῦσαν· καὶ λόγων πολλῶν μέσον ἡμῶν κινουμένων, ἐπολυπραγμονεῖτο πλέον τῶν ἄλλων τὸ πολυχρόνιον σχίσμα τοῦ ἀρράφου χιτῶνος τῆς εὐσεβείας ἄνωθεν ὑφαντοῦ, ὃν ἀποστολικαὶ χεῖρες τὴν καθολικὴν τῶν χριστιανῶν ἐνέδυσαν ἐκκλησίαν, καὶ πατέρων

ἁγίων καὶ διδασκάλων διάφοροι συνελεύσεις συνέσφιγξαν περιζώσασθαι, τολμηραὶ δὲ χεῖρες, οὐμενουν στρατιωτικαί, ἀλλ᾽ἐκκλησιαστικαὶ φαίνεσθαι ἔσχισαν καὶ διέρρηξαν· καὶ τὸ σχίσμα μέγα καὶ πολυχρόνιον, καὶ οὐδεὶς ὁ ἐλεῶν τὴν νύμφην Χριστοῦ οὕτω διερρηγμένον φοροῦσαν ἱμάτιον, καὶ τῆς ἀσχημοσύνης αὐτὴν κατοικτείρων. Τοῦτο οἶμαι καὶ ὁ Δαυῒδ ἐν τοῖς ψαλμοῖς θρηνῳδεῖ, διεσχίσθησαν λέγων, καὶ οὐ κατενύγησαν, εἰ γὰρ καὶ κατενύγημεν, ὠδυνήθημεν ἂν καὶ ἐθλίβημεν· καὶ ἐὰν θλίψιν καὶ ὀδύνην εὕρωμεν, τὸ ὄνομα κυρίου ἐπικαλεσόμεθα. Καὶ ἔτι ἡμῶν ἐπικαλουμένων, ἐν ἡμῖν γένηται ὡς ἐν μέσῳ τῶν μαθητῶν πρότερον, εἰρηνοποιῶν τὰ διαμαχόμενα, καὶ τὴν ἀμφιβολίαν τῶν λογισμῶν διορθούμενος· μὴ γὰρ οὐ δάκνεται τὰ σπλάγχνα, μὴ οὐ λυπεῖται τὴν διάστασιν; ναὶ σφόδρα· πατὴρ γάρ ἐστι καὶ πατέρων πάντων φιλοστοργότερος, καὶ οὐκ ἀνέχεται βλέπειν τὰ φίλτατα ἔχθρᾳ διασπώμενα ὑπ᾽ ἀλλήλων, καὶ δίκην ἰχθύων ἀλληλοφαγοῦντα, ἐν τῷ τὸν μείζονα κατεπαίρεσθαι τοῦ ἐλάττονος καὶ τὸν ἰσχυρὸν κατεπεμβαίνειν τοῦ ἀσθενοῦς. Οὕτως ἐδίδαξεν ὑμᾶς ὁ τῶν ἀνθρώπων ἁλιεὺς Πέτρος, ὃς ἀπεναντίας τῇ προτέρᾳ τέχνῃ ἀπὸ θανάτου πρὸς ζωὴν τοὺς ἁλιευομένους μετέφερεν; Ὦ τίς δώσει τῇ κεφαλῇ μου ὕδωρ καὶ τοῖς ὀφθαλμοῖς μου πηγὴν δακρύων, καὶ κλαύσομαι ἡμέρας καὶ νυκτὸς ἐπὶ τῷ συντρίμματι τῆς νέας Σιὼν τῆς ἐξ ἐθνῶν ἐκκλησίας; Πῶς ὁ ἐκλεκτὸς λαὸς τοῦ θεοῦ, εἰς Ἰούδαν καὶ Ἰσραὴλ διῃρέθη, καὶ αἱ πόλεις ἡμῶν εἰς Ἱεροσόλυμα καὶ Σαμάρειαν; Τὰ γὰρ κατὰ τὸν Κάϊν καὶ τὸν Ἄβελ, ἢ τὸν Ἠσαῦ καὶ τὸν Ἰακώβ, τοὺς ἀδελφοὺς μὲν τῇ φύσει, πολεμίους δὲ τῇ γνώμῃ καὶ ἐναντίους· ὀκνῶ παραπλέκειν τὸν λόγον, ἵνα μὴ τὸ πρωτεῖον τῆς ἀδελφότητος ἀτιμάσω καὶ δόξω ὑποκλέπτειν τὰ πρωτοτόκια· πλὴν ἐνταῦθα ὁ πατὴρ ἡμῶν οὐ γεγήρακεν, οὐδὲ ἀμβλυωπεῖ, καὶ τοῖς καταπονουμένοις ἀδίκως τὴν εὐλογίαν χαρίζεται. Εἰσὶ μὲν οὖν, εἰσὶ καὶ ταῦτα πικρά, καὶ τῇ αἰσθη-

τικῇ καρδίᾳ σῆς ὀστέων ἀπλήστως διαβιβρωσκόμενα. Τὸ δὲ νῦν ῥηθησόμενον, χαλεπώτερον καὶ δεινῶν ἁπάντων δεινότερον, καὶ μαχαίρας πάσης τμητικῆς καὶ διστόμου ὀξύτερόν τε καὶ τμητικώτερον καθ' ὧν ἀνθρώπων κατενεχθῇ, εἴτε κατὰ Λατίνων εἴτε κατὰ Γραικῶν· ποῖον τοῦτο; Παύλου λέγοντος ἀκουσώμεθα· ἐὰν ἡμεῖς ἢ ἄγγελος ἐξ οὐρανοῦ εὐαγγελίζεται ὑμῖν παρ' ὃ παρελάβετε, ἀνάθεμα ἔστω· καὶ οὐχ ἅπαξ τὴν ῥομφαίαν κατακοντίζει ἀλλὰ δεύτερον· ἵνα σφοδροτέραν ἀπεργάσηται τὴν ὀδύνην διὰ τῆς δευτέρας ἀπάγει· καὶ πρὸς ἀναζήτησιν ἰατροῦ ἀναστῶσιν οἱ τὸν ψυχικὸν φοβούμενοι θάνατον. Τί οὖν φημί; πᾶσαν ἄλλην φροντίδα, πᾶσαν μέριμναν, τυρβασμὸν πάντα ἀπὸ τῆς καρδίας τινάξωμεν, ὡς κονιορτὸν ἀπὸ τῶν ποδῶν, καὶ μετὰ προθυμίας πάσης ζητήσωμεν, τίνων αὕτη καθάπτεται ἡ φοβερὰ καὶ δίστομος μάχαιρα, καὶ τίνας ἐκτέμνει ἀπὸ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ὁλομελείας, ἧς ἐστι κεφάλαιον ὁ Χριστός· εἰ μὲν τοὺς Γραικοὺς ἡμᾶς κινδυνεύοντας ἀπολέσθαι, τῷ Σολομῶντι πειθόμενοι· σοφὸς ἀνὴρ παροιμιαστικῶς λέγει· ἀδελφοὶ ἐν ἀνάγκαις χρήσιμοι ἔστωσαν· μᾶλλον δὲ αὐτοῦ ἀκούσατε τοῦ θεοῦ τοῦ τὸν Σολομῶντα σοφίσαντος, καὶ φθεγγομένου διὰ τοῦ προφήτου· ὁ ἐξάγων ἄξιον ἐξ ἀναξίου, ὡς στόμα μου ἔστω· διὸ καὶ ἡμεῖς οἱ Γραικοί, ἄπληγες μὲν καὶ ἀτραυμάτιστοι ἐκ τῆς μαχαίρας τοῦ ἀναθέματος, κατὰ δὲ Ἰταλῶν καὶ Λατίνων ὀξύτατα φέρεται, καὶ θῦσαι καὶ ἀπολέσαι τινὰς κατειπείγεται· νομίζομεν ὡς οὐκ ἀνθέξεσθε δι' ἄγνοιαν καὶ πεισμονὴν βλαβεράν, τῆς τοῦ Χριστοῦ μερίδος ἀπορραγῆναι, ὑπὲρ οὗ μυρίους ἂν θανάτους εἰ δυνατὸν ἕκαστος ἡμῶν μετὰ χαρᾶς ὑπομεῖναι. Ὅτι δὲ διαφωνία καὶ δογμάτων ἐναντιότης, καὶ κανόνων κατάλυσις, καὶ πατροπαραδότων ἐθῶν ἀλλοίωσις καὶ μεσότοιχοι εἰσὶ τοῦ φραγμοῦ τοῦ διϊστῶντος τὰ πρὶν ἡνωμένα τῷ τῆς εἰρήνης καὶ ὁμονοίας συνδέσμῳ, ἡ οἰκουμένη πᾶσα χεῖλος ἓν γεγονὸς ἀναβοήσεται· ἐντεῦθεν καὶ ἄσπονδος πόλεμος κατ' ἀλλήλων, πόλεων

ἀφανισμοί, σφραγῖδες ἀπῃωρημέναι κατὰ τῶν ἐκκλησιαστικῶν θυρῶν ἱεροπραξίαις παντοίαις, ἵνα μὴ γραικικαῖς φωναῖς δοξολογῆται θεός. Ἓν ἐλείπετο μόνον, καὶ γέγονε καὶ αὐτό, ἵνα μαρτυρίας καιρὸς ἐνστῇ, καὶ βῆμα τυραννικὸν προτεθῇ, καὶ θρόνος μαρτυρικὸς ἀνοιγῇ, καὶ ἡμεῖς πρὸς τὸ στάδιον τῆς μαρτυρίας ἀναβησώμεθα, τὸν ἀγῶνα τὸν καλὸν ἀγωνισόμενοι, καὶ παντακρατορικῇ στεφθησόμεθα δεξιᾷ· οἶδεν ἃ λέγω· ἡ Κύπρος ἡ περιώνυμος νῆσος, νέους μάρτυρας θεασαμένη καὶ στρατιώτας Χριστοῦ, οἳ πρότερον δι' ὕδατος διελθόντες δακρύων τῆς κατανύξεως καὶ τοῖς ἱδρῶσι λουσάμενοι τοῖς ἐκ τῶν ἀσκητικῶν τοῦ σώματος πόνων ἐπὶ χρόνοις μακροῖς, τὸ τελευταῖον διῆλθον διὰ πυρὸς καὶ ὕδατος· καὶ ἐξήγαγεν αὐτοὺς ὁ ἀγωνοθέτης θεὸς εἰς τὴν οὐράνιον ἀναψυχήν. Καλά γε ταῦτα, ἁγιώτατε καὶ τοῦ ἀποστόλου Πέτρου διάδοχε; Ταῦτα παραγγέλλει ὁ τοῦ πρᾴου καὶ ταπεινοῦ τῇ καρδίᾳ Χριστοῦ μαθητής; οὕτω καταρτίζει τοὺς πρεσβυτέρους διὰ τῆς ἐπιστολῆς; πρεσβυτέρους φησὶ τοὺς ἐν ὑμῖν παρακαλῶ ὁ συμπρεσβύτερος καὶ μάρτυς τῶν Χριστοῦ παθημάτων, ὁ καὶ τῆς μελλούσης ἀποκαλύπτεσθαι δόξης κοινωνός, ποιμάνατε τὸ ἐν ὑμῖν ποίμνιον τοῦ θεοῦ, ἐπισκοποῦντες μὴ ἀναγκαστῶς, ἀλλ' ἑκουσίως, μὴ δὲ αἰσχροκερδῶς, ἀλλὰ προθύμως, μὴ δ' ὡς κατακυριεύοντες τοῦ κλήρου, ἀλλὰ τύποι γινόμενοι τοῦ ποιμνίου· καὶ φανερωθέντος τοῦ ἀρχιποιμένος, κομιεῖσθαι τὸν ἀμαράντινον τῆς δόξης στέφανον. Αὕτη ἐστὶν ἡ τοῦ Πέτρου διδασκαλία, καὶ ὄψονται οἱ μὴ πειθαρχοῦντες αὐτῇ. Ἡμῖν δὲ παράκλησιν ἐκεῖνο τὸ μέρος τῆς ἐπιστολῆς ἐν τῷ ἀγαλλιᾶσθαι παραγγέλλει, λυπουμένοις ἄρτι ἐν ποικίλοις πειρασμοῖς, ἵνα τὸ δοκίμιον ἡμῶν τῆς πίστεως εὑρεθῇ πολὺ τιμιώτερον χρυσίου τοῦ ἀπολλυμένου, διὰ πυρὸς δὲ δοκιμαζομένου, εἰς ἔπαινον καὶ δόξαν καὶ τιμὴν ἐν ἀποκαλύψει Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ἀλλὰ σύγγνωθι, ἅγιε δέσποτα, καὶ τῶν προτέρων τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης ἀρχιερέων συμπαθέστατε καὶ πρᾳότατε, καὶ

ἀνάσχου ῥημάτων δριμύτητος μετεχόντων· παθαινομένης γὰρ καρδίας γεννήματα, καὶ δίδοται συγγνώμη παρὰ τῶν εὐδιακρίτων ἀνδρῶν τοῖς διὰ λύπην λαλήσασί τι δακνηρόν· ζῶσαι δὲ ὥσπερ ἀνὴρ τὴν ὀσφύν σου, καὶ ἄναψόν σου τὸν λύχνον τῆς διακρίσεως, καὶ ζήτησον τὴν ἀπολλυμένην δραχμὴν τῆς ἐπὶ τῇ πίστει ἑνώσεως, καὶ συγκαταπαθήσομέν σου τῇ ἁγιότητι καὶ ἡμεῖς· οὐ φεισόμεθα σώματος ἀσθενοῦς, οὐ γῆρας προφασισόμεθα, οὐ μακρὰν ὁδοιπορίαν· ὅσον γὰρ ἐγκοπότερόν ἐστι τὸ ἐγχείρημα, τοσοῦτον πλειόνων στεφάνων παραίτιον· ἕκαστος γὰρ κατὰ τὸν ἴδιον κόπον μισθὸν λήψεται, ὡς ὁ οἰκουμενικὸς σταδιοδρόμος καὶ μεγαλώνυμος στεφανίτης, ἔφησε Παῦλος. Οὐκ ἀγνοοῦμεν, ὦ θειότατε δέσποτα, ὅτι καθάπερ ἡμεῖς οἱ Γραικοὶ διϊσχυριζόμεθα κατὰ πάντα ὀρθοδοξεῖν τε καὶ εὐσεβεῖν, καὶ εἰς μηδὲν παρασφάλλεσθαι τῶν ἀποστολικῶν δογμάτων καὶ πατερικῶν, τὸν αὐτὸν δὴ τρόπον καὶ ἡ τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης ἐκκλησία περὶ ἑαυτῆς διενίσταται, καὶ διὰ τὸ μὴ οἴεσθαι κατά τι σφάλλειν, οὐδὲ θεραπείας χρήζειν λέγειν καὶ διορθώσεως· τοῦτο καὶ παρὰ τῆς τῶν Γραικῶν ἐκκλησίας καὶ παρὰ τῆς τῶν Λατίνων λεγόμενον οἴδαμεν· καὶ γὰρ οὐδείς ποτε ἐν τῷ ἰδίῳ προσώπῳ ἀσχημοσύνην ἀκριβῆ καθορᾶν δύναται, εἰ μὴ πρὸς κάτοπτρον παρακύψειεν, ἢ παρ' ἑτέρου ἢ ὅπως ἄρα τῆς ὄψεως ἔχει, εἴτε ἀψόγως εἴτε καὶ μή. Ἔχομεν κάτοπτρα καὶ ἡμεῖς πολλά τε καὶ ἐμφανέστατα, τὸ φωτοειδὲς τοῦ Χριστοῦ εὐαγγέλιον, τὰ ἐπιστολιμαῖα τῶν ἀποστόλων γράμματα, τὰς βίβλους τῶν θεολόγων πατέρων· παρακύψωμεν εἰς αὐτά, κἀκεῖνα διδάξωσιν ὅπως ἔχοι φρονήματος ἕκαστος, εἴτε νενοθευμένου, εἴτε γνησίου· ὁ δὲ προσκαλούμενος εἰς τὴν τοῦ κατόπτρου δοκιμασίαν καὶ ἀναχωρῶν, ὡμολόγησε καὶ ἄκων τὸ πρόσωπον τὸ δύσμορφον. Ὁ θεὸς συντρίψοι τὸν σατανᾶν ὑπὸ τοὺς πόδας ἡμῶν ἐν τάχει, τὸν μαχοποιὸν ὁ εἰρηνοποιός, τὸν μισόκαλον ὁ τῶν καλῶν πάντων αἴτιος, τὸν σκανδαλοποιὸν ὁ τῆς ἀγάπης

θεός, καὶ ἀποστεῖλαι πρὸς τοὺς ποιμένας ἡμᾶς τῶν λογικῶν προβάτων αὐτοῦ ἄγγελον χαρὰν μεγάλην εὐαγγελιζόμενον, ὡς πρότερον ἐπὶ τῇ κατὰ σάρκα γεννήσει αὐτοῦ τοῖς ποιμέσι τῶν ἀλόγων προβάτων καὶ βοσκημάτων, καὶ ἀξιῶσαι ᾆσαι τὴν θαυμαστὴν ἐκείνην ὑμνολογίαν, δόξα ἐν ὑψίστοις θεῷ καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη, ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία, καὶ ἐν ἁγίῳ φιλήματι ἀλλήλους ἀσπάσασθαι· ἡ χάρις τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ ἡ ἀγάπη τοῦ θεοῦ καὶ πατρός, καὶ ἡ κοινωνία τοῦ ἁγίου πνεύματος εἴη μετὰ πάντων ἡμῶν· ἀμήν.

ΣΤ.

Ἡ τοῦ πάπα ἐπιστολὴ Γρηγορίου πρὸς τὸν οἰκουμενικὸν πατριάρχην κῦριν Γερμανόν.

Γρηγόριος ἐπίσκοπος, δοῦλος τῶν δούλων τοῦ θεοῦ, τῷ σεβασμίῳ ἀδελφῷ τῷ ἀρχιεπισκόπῳ τῶν Γραικῶν, σωτηρίαν καὶ ἀποστολικὴν εὐλογίαν· ὡς ἐγγὺς τὸ μαρτύριον τῆς ἀληθείας, ἀφορμὴ δὲ τῆς πλάνης ἡ ἀγνωσία ἐστὶ τῶν γραφῶν, τοῖς πᾶσι συμφέρει ταύτας ἀναγινώσκειν ἢ ἀκούειν ὅ,τι τὸ ἐν αὐταῖς ἡ θεία ἔμπνευσις ἀνέθετο τῇ διδασκαλίᾳ τῶν ἀκολουθησάντων, καὶ ἠθέλησεν ἑλκύσαι ταύτας εἰς φυλακὴν τῶν παρόντων· ἀληθῶς ὁ Ἱεροβοὰμ ὃς ἐποίησεν ἁμαρτῆσαι καθὼς ἀναγινώσκεται τὸν Ἰσραὴλ καὶ προσλαβεῖν εἰς τὴν διαίρεσιν τῶν φυλῶν, προδήλως σημαίνει τὸ σχίσμα τῶν Γραικῶν· καὶ τὸ πλῆθος τῶν βδελυγμάτων τῆς Σαμαρείας, τὰς διαφόρους αἱρέσεις σημαίνει τοῦ πλήθους, ἀπὸ τῆς προσκυνήσεως τοῦ ἀληθινοῦ ναοῦ τοῦ κυρίου, τῆς Ῥωμαϊκῆς δηλαδὴ ἐκκλησίας καὶ τῆς τιμῆς διαχωρισθέντος. Ὅτι δὲ ὁ Χρυσόστομος καὶ ὁ τῆς Ναζιανζοῦ, ὁ μέ-

γας Βασίλειος, καὶ ὁ Κύριλλος παραδόξως ἐξέλαμψαν, αὕτη ἦν οὐράνιος καὶ ὑψηλὴ βουλή, ὡς ἠθέλησε διατελεῖν ἐν μέσῳ τῶν εἰδωλολατρῶν τὸν Ἠλίαν, τὸν Ἑλισσαῖον, καὶ τοὺς υἱοὺς τῶν προφητῶν. Νῦν τὸ λοιπόν, ὅ,τι ἐν τοῖς ἑτέροις γράμμασι τοῖς προαποσταλεῖσί σοι, ἐδήλωσε τὴν αὐθεντίαν καὶ τὸ δίκαιον, περὶ τοῦ πρωτείου τῆς Ρωμαίων ἐκκλησίας, καὶ τὰς μεθόδους ἐνδεχομένως, τοῦτο μόνον προστιθέαμεν· ἔτι ἀμφότεραι αἱ μάχαιραι τῷ ἀρχιερεῖ τῶν Ρωμαίων διαφέρουσιν εἰς τὸ διακρατεῖσθαι, καὶ ἐκ τῆς εὐαγγελικῆς ἀναγνώσεως κατέχομεν· καὶ γὰρ λαλοῦντος τοῦ Ἰησοῦ τοῖς μαθηταῖς περὶ ζητήσεως τῆς πνευματικῆς μαχαίρας, ἐκεῖνοι ἐκεῖ δύο κειμένας ὑπέδειξαν, περὶ ὧν ὁ Κύριος εἶπεν· ἱκανόν ἐστιν· εἰς συνοχὴν δηλαδὴ πνευματικῆς καὶ σωματικῆς προσκόψεως· ἐὰν τὴν κοσμικὴν μάχαιραν παραχωρῇς διακρατεῖσθαι παρὰ τῆς καιρικῆς ἐξουσίας, πρόσχες ὅτι ὁ Κύριος ἐν τῷ εὐαγγελίῳ τοῦ Ματθαίου εἶπε τῷ Πέτρῳ· ἀπόστρεψόν σου τὴν μάχαιραν εἰς τὸν τόπον αὐτῆς· εἰπὼν τὸ σοῦ, ἐσήμανε τὰν κοσμικὴν μάχαιραν, μεθ' ἧς ἀπέτεμε τὸν δοῦλον τοῦ ἀρχιερέως· περὶ τῆς πνευματικῆς γὰρ οὐδενὶ ἦλθεν εἰς δισταγμόν· ὅτι ἤγουν τῷ Πέτρῳ διὰ τῆς πνευματικῆς ἐπισκέψεως ἢ ἀνεγκαλίσεως, τοῦ δεσμεῖν καὶ λύειν τὴν ἐξουσίαν ἔθετο· λοιπὸν αἱ ἀμφότεραι μάχαιραι δίδονται τῇ ἐκκλησίᾳ· πλὴν παρὰ τῆς ἐκκλησίας ἡ μία ὀφείλει ἐνεργεῖσθαι, ἡ δὲ ἑτέρα διὰ τῆς χειρὸς τῆς ἐκκλησίας τῷ κοσμικῷ ἄρχοντι δίδοσθαι· ἡ μία δίδοται εἰς ὑπηρεσίαν αὐτῷ τῷ στρατιώτῃ παρὰ τοῦ ἱερέως, ἡ δὲ ἑτέρα ἀπομένει εἰς τὸ τοῦ ἱερέως θέλημα. Διὰ ταῦτα λοιπὸν καὶ τὰ ἄλλα τὰ μετὰ ταῦτα διατεταγμένα καὶ διατετυπωμένα, σὲ τὸν ἀγαπῶντα τὴν τῆς ἀληθείας ἀνίχνευσιν, ποιήσωσι νοῆσαι τὴν σὴν ἀγάπην, τοὺς παρόντας ἀποκομιστάς, τὸν Οὔγον καὶ Πέτρον τοὺς ἐκ τῶν Κηρύκων, τὸν Ἀμμώνιον καὶ Ραδοῦλφον ἐκ τῆς τῶν Ἐλαχίστων ἀδελφῶν τάξεως, ἄνδρας δυνάμεως, εὐλαβείᾳ συντετηρη-

μένους, καὶ τῇ τῶν ἠθῶν κοσμιότητι καθαρούς, καὶ τῇ τῶν ἱερῶν Γραφῶν γνώσει προσχόντας, φροντίσαντες ἀπεστάλκαμεν πρὸς σὲ καθὼς ἐν τοῖς προμνημονευθεῖσι γράμμασι διερμηνευσάμεθα, ὡς ἂν μετ' αὐτῶν περὶ πάντων ὧν εἰς συζήτησιν ἔλθητε πιστῶς, συντροφικῶς ἐπιφέρῃς καὶ διακριτικῶς ἐν τῷ τροχῷ τοῦ ἐντὸς τοῦ τροχοῦ τοῦ ἀποδειχθέντος τῷ Ἰεζεκιήλ, δυνηθῇς ἀκοῦσαι τὴν φωνὴν τῆς βροντῆς, καὶ κατοπτρίσασθαι ἐν τῷ ὑελίῳ τῆς θαλάσσης· ὅτι ὁ εἷς Ἀδὰμ ὁ τεθεὶς εἰς ἔργον καὶ φυλακὴν τοῦ παραδείσο , καὶ ἡ δοθεῖσα αὐτῷ μία γυνή, προτυποῖ τὸν ἕνα κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν τὸν κτισθέντα ἐν δικαιοσύνῃ καὶ ἁγιότητι ἀληθείας, καὶ τὴν μίαν νύμφην τὴν αὐτοῦ ἐκκλησίαν· ὅτι ὁ Λάμεχ, ὃς τεταπεινωμένος σημαίνει, ἐν τῷ τὴν μίαν γυναῖκα διαμερίσαι εἰς δύο, αἱμοχαρὴς ἐγένετο, καὶ ἄνδρα ἀπέκτεινεν εἰς τραῦμα αὐτοῦ. Ἔτι οὐκ ἀναγινώσκεται εἶναι ἑτέρα κιβωτός, εἰ μὴ μία· ὡς γὰρ τὰ πάντα τῷ κατακλυσμῷ διεφθάρησαν, εἰς ἕνα πατριάρχην ἀφεθεῖσα ἡ ἐκκλησία, ὀλίγας ψυχὰς τελειότητι ἀριθμῷ διεφύλαξε· καὶ τὸν νόμον δέδωκεν ὁ θεός· οὐκ ἄλλον δέδωκεν, ἀλλ' αὐτόν· ὥσπερ τὰ δύο Χερουβὶμ τὰ ἐπισκιάζοντα τὸ ἱλαστήριον, οὐκ ἀλλαχόθεν ἐπέστρεφον, ἀλλ' ἔβλεπον πρὸς ἓν πρόσωπον· καὶ τὸν ἕνα χιτῶνα τοῦ Ἰωσὴφ τὸν ὄντα ὑφαντόν, καὶ τοῦ σωτῆρος ἡμῶν τὸν ἕνα ἄρραφον χιτῶνα. Πλὴν ἐὰν διπλῇ ἔννοια τῆς εὐχαριστίας τῆς θείας εἰς διαφορὰν ἕλκῃ τὸ ἡμέτερον ἀπὸ τοῦ ὑμετέρου, πρόσχες ὅτι οὐκ ἔστιν ἕτερον οὐδὲ διαφέρει τοῦ ἑνὸς κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ, τοῦ πρῴην προσλαβόντος δι' ἡμᾶς σάρκα παθητὴν καὶ μετὰ θάνατον παντελῶς διαμείναντος ἀπαθοῦς, καὶ τοῖς Γραικοῖς καὶ τοῖς Λατίνοις ἴσως τὸ μυστήριον τῆς ἡμετέρας σωτηρίας πολυτρόπως ᾠκονομήσαντος. Ὁ Γραικὸς προστρέχων πρὸς τὴν πίστιν μετὰ τοῦ νεωτέρου μαθητοῦ, καὶ τοσαύτης χάριτος οὐ χαριτωθεὶς τῆς ἐκείνου ἀξιότητος, ἣν ὁ θεὸς ἱλέως ἀνθρωπίνως συνέπαθεν, ἄνθρωπος θελήσας παθητὸς

γενέσθαι καὶ ἐκλεγόμενος καθημέραν καὶ μνημονεύων θυσίαν ἀναφέρειν, ἀποκαταστήσας καθὼς ὁ Ἀ'πόστολος λέγει, ὅτι ἐκ τῆς ζύμης τὸ φύραμα φθείρεται ἐν ζύμῃ φθορᾶς, ἢ πρὸ τῆς ἀναστάσεως τὸ κυριακὸν σῶμα ὑποκεῖσθαι ἐδύνατο καθὼς δέδεικται. Ὁ Λατῖνος δὲ μετὰ τοῦ πρεσβυτέρου Πέτρου ἀκολουθήσας τοῖς γράμμασι τοῦ μνημείου, ἐξ οὗ ἐκπορεύεται πνευματικὸς νοῦς, πρῶτος εἰσῆλθε καὶ τὰ ὀθόνια κείμενα εἶδε, τὰ τὸ ἱερὸν καὶ ἅγιον σῶμα ἐντυλίσσοντα, ὅπερ σημαίνει τὴν ἐκκλησίαν· χωρὶς γὰρ τὸ σουδάριον, ὃ ἦν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, τὴν θυσίαν τοῦ δεδοξασμένου σώματος ποιῆσαι θαυμαστοτέρως ἐξελέξατο. Ἀλλὰ τὰ ἀμφότερα ψωμία, ἁπλῶς ψωμία ἐστί, πρὸ τῆς θυσίας· μεταβαλλόμενα δὲ διὰ τῶν κυριακῶν ρημάτων, ψωμία οὐκ ἔστι· καὶ διὰ τοῦτο οὔτε ἔνζυμον, οὔτε ἄζυμον δύναται λέγεσθαι, ἀλλὰ μᾶλλον ἵνα πιστεύηται ἐκεῖνο εἶναι ὁ ἄρτος ὁ ζῶν ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβὰς καὶ διδοὺς ζωὴν τῷ κόσμῳ. Ταῦτα καὶ τὰ τούτοις ὅμοια ἐδίδαξεν ὁ θρόνος τοῦ Πέτρου, χρίσματι πνεύματος καὶ ὑγιᾶ συνέσει· ὄφελον καὶ σύ ποτε τὸν νεώτερον μαθητὴν τὸν ἰδόντα καὶ πιστεύσαντα ἀκολουθήσας, εἰσέλθῃς ἐν πάσαις συνέσεσι, καὶ μεθ' ἡμῶν ἴσως ἀληθῶς ψάλλειν ἐκεῖνο τὸ δαυϊτικόν· ἰδοὺ δὴ τί καλὸν ἢ τὶ τερπνόν, ἀλλ' ἢ τὸ κατοικεῖν ἀδελφοὺς ἐπὶ τὸ αὐτό.

Ἐδόθη ἐν Λατεράναις, πεντεκαιδεκάτη(ς) καλάνδης τοῦ ἰουνίου, ἑβδόμῳ ἔτει τῆς ἡμετέρας ἀρχιερωσύνης.

Ζ.

ΛΕΟΝΤΙΟΥ ΜΑΧΑΙΡΑ
ΧΡΟΝΙΚΟΝ ΚΥΠΡΟΥ.

ΕΞΗΓΗΣΙΣ

τῆς γλυκείας χώρας Κύπρου, ἡ ποία λέγεται Κρόνακα τοὐτέστιν Χρονικόν.

Ἐβουλεύτηκα ἐν ὀνόματι τοῦ ἀγαθοῦ θεοῦ τοῦ ἐν τριάδι προσκυνουμένου, νὰ ἐξηγηθῶ περὶ τῆς ἀκριβῆς χώρας Κύπρου. Ὡς χρονοι εἶναι γ΄. ἐν τῷ κόσμῳ, ὁ περασμένος, ὁ εὑρισκόμενος, καὶ ο ἐρχόμενος, ἤτζου εἶναι καὶ ἡ ᾽μέραι τῆς ζωῆς μας, ὡς γίον λαλεῖ ὁ Δαβίθ· ὅτι ἡ μέραις μας διαβαίνουν καὶ μεῖς καταλυοῦμεν τοὺς καρποὺς ἄγουρους, καὶ θανατόνομεν τοὺς γονίους μας, νὰ πάρωμεν τὴν κληρονομιάν τους, ὡς μωροί· καὶ πόσον καιρὸν ν᾽ ἀπαντήσωμεν, μέλλει νὰ ποθάνωμεν, καὶ γιὰ τοῦτον ἂς ἀπομεινίσκομεν ὥςτη νὰ θέλῃ ὁ θεὸς νὰ σηκώνῃ τοὺς γονίους μας καὶ νὰ πέρνωμεν τὴν κληρονομίαν. Δὲ πῶς μᾶς παραπονᾷ ὁ φρένιμος Σολομών, καὶ λαλεῖ· ψέματα τῶν ψεμάτων, ὅλα εἶναι ψέματα.

Ἐπειδὴν τὰ πάντα διαβαίνουν καὶ τὰ γινησκοῦνται ξηγοῦνται, πολλὰ πεθυμοῦν ὅλοι νὰ γροικήσουν τὰ ἐδιάβησαν, καὶ τὰς παλαιὰς ἱστορίας, ὅτι μανθάνουσιν τὰ πράματα τὰ ἐδιάβησαν, καὶ ἀπ᾽ ἐκεῖνα μανθάνουσιν καὶ βλέπουνται, καὶ ἀνὲν καὶ τινὰς ἐμποδιστῇ νὰ βλέπεται, μήπως καὶ γλυτώσουν, θέλω ποίσειν διὰ τῆς χάριτος τοῦ παναγίου πνεύματος μικρὴν ἀνθύμισιν, διὰ νὰ τὴν διαβάζουσιν ἐκεῖνοι, ὁποῦ εὑρίσκουνται, οἱ ποῖγοι θέλουν ἀλεγριάζεσθαι τὰς παλαιὰς ἱστορίας.

Ὁ μέγας Κωνσταντῖνος μετὰ τὸ βαπτιστῆναι εἶπεν, ὅτι ἡ δική μας χώρα ἡ Κύπρος ἔμεινεν χωρὶς τινὰν χρόνους λϛ΄, διατὶ ἐγίνην πεῖνα μεγάλη ἀποὺ ἀβροχίαν, καὶ οὖλη ἡ σπορὰ ἐχάθηκεν· καὶ ἡ πεῖνα ἐγίνην μεγάλη, καὶ οὖλα τὰ νερὰ τῶν βρύσων ἐξεράναν, καὶ ἐπηγαῖναν οἱ ἀνθρῶποι ἀποὺ τόπον εἰς τόπον μὲ τὰ κτηνά τους νὰ εὕρουν νερὸν, νὰ ζήσουν καὶ τὰ κτηνά τους· καὶ οὖλα ἐστεγνῶσαν, καὶ λάκκοι καὶ βρύσες, καὶ ἀφῆκαν τὴν πανθαύμαστον Κύπρον καὶ ἐπεράσαν ὁδῶ καὶ κείω ὅπου πᾶσα εἷς ηὗρεν ἀνάπαυσιν· καὶ τὸ νησὶν ἔμεινεν χωρὶς τινὰν χρόνους λϛ΄. Ὄνταν ἐστράφην ὁ μέγας Κωνσταντῖνος ἀπὲ τὴν εἰδωλολατρείαν εἰς τὴν πίστιν τοῦ Χριστοῦ μὲ ὅσους εἶχεν εἰς τὴν Ρώμην, τότε ἐπῆρεν ὁρισμὸν ἡ ἁγία δέσποινα Ἑλένη ἡ μητέρα του ἀπὲ τὸν υἱόν της νὰ πάγῃ νὰ γυρεύσῃ τὸν τίμιον σταυρὸν εἰς τὸ Ἱεροσόλυμα· καὶ ἦρτεν εἰς τὴν Ἀνατολὴν, καὶ ἦρτεν εἰς τὴν Κύπρον, καὶ ἐπέζευσεν πρὸς τὴν Λεμεσὸν καὶ ηὗρεν τὸ νησὶν ἔρημον, καὶ πολλὰ ἐπικράνθη θωρῶντα τὸ τόσον ὄμορφον νησὶν καὶ ἦτον ἔρημον.

Καὶ μοναῦτα ἐμίσευσεν καὶ ἐπῆγεν εἰς τὴν Ἱερουσαλὴμ, καὶ μὲ μέγαν κόπον καὶ πολλὴν ἔξοδον καὶ φοβερίσματα, καὶ ηὗρεν τὸν τίμιον σταυρὸν καὶ τοὺς ἄλλους β΄. σταυροὺς τοὺς λῃσταίς, καὶ τὰ καρφία καὶ τὸν στέφανον τὸν ἀκάνθινον καὶ λϛ΄. σταλαματίαις αἷμαν, ὅπου ἐστάξεν ἀπὲ τὸ αἷμαν τοῦ Κυρίου καὶ ἔπεσεν εἰς ἕναν πανίν· τὸ ποῖον εἶναι πολλὰ μακρὺν, ἂ σᾶς ξηγηθῶ τὰ πράματα καταλεπτῶς, ἀμμὲ εὑρίσκεται γραμμένον πολλὰ πλατεῖα εἰς τὸ βιβλίον τὸ ἔγραψεν ὁ ἅγιος Κυριακὸς πῶς εὑρέθη ὁ τίμιος Σταυρὸς, καὶ πῶς ἀγρώνισεν τοῦ Χριστοῦ ἀπὲ τοὺς λῃστάδας, καὶ ποῖος τοῦ καλοῦ λῃστοῦ καὶ ποῖος τοῦ πονηροῦ.

Ἡ ποία ἁγία δέσποινα Ἑλένη θωρῶντα, ἐθαυμάστην καὶ ἐποῖκεν καὶ κτίσαν πολλαῖς ἐκκλησίαις εἰς τὴν Ἱερουσαλὴμ ἐπὶ ὀνόματος τοῦ θεοῦ τοῦ ζῶντος καὶ τοῦ ζωοποιοῦ σταυροῦ, ἀπὸ

γῆς, καὶ ἐτελείωσέν ταις, καὶ ἄλλαις ἀφῆκεν χρυσίον καὶ ἐτελείωσάν ταις.

Ἤξευρε καὶ τοῦτον, ὅτι ὅσον ἐπήγαινεν εἰς τὴν Ἱερουσαλὴμ ὥρισεν τοὺς ἄρχοντες, ὅτι ἀπὸ τὴν Ἱερουσαλὴμ εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν νὰ κτίσουν πύργους ν' ἀποσκεπάζῃ ἕνας τὸν ἄλλον καὶ νἄχῃ ἀνθρώπους ἀποὺ πάνω νὰ θωροῦν μέραν καὶ νύκταν, καὶ νᾶναι ὅτοιμοι ὅσο νὰ 'δοῦν λαμπρὸν ἢ καπνὸν εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ, ὅτοιμα νὰ ποίσῃ πᾶσα εἷς, ὅτι τὸ νὰ βρεθῇ ὁ τίμιος σταυρὸς νὰ ὑψωθῇ νὰ γινῇ φανὸς ἀποὺ πύργον εἰς πύργον, νὰ μάθῃ ὁ βασιλεὺς τὴν ἡμέραν ὁποῦ ναὔρῃ ἡ μητέρα του τὸν τίμιον σταυρόν· καὶ ἤτζου ἐγίνετον μὲ τούτην τὴν στράταν. Τὴν ὥραν ὁποῦ ἡ μακαρία Ἑλένη ηὗρεν τὸν τίμιον σταυρόν, ἐκείνην τὴν ὥραν ἔμαθέν το ὁ υἱός της ὁ βασιλεύς· Τώρα νὰ στραφοῦμεν εἰς τὴν ἁγίαν Ἑλένην.

Καὶ ὄνταν ἡ ἁγία Ἑλένη ηὗρεν τὸν τίμιον σταυρὸν καὶ ἔμαθεν ἀπὲ τὸ θαῦμαν τοῦ σταυροῦ, ἐπῆρεν τὸ ὑποπόδιον ὅπου ἐκαρφῶσαν τοὺς ἁγίους πόδας, καὶ ἔσκισέν το εἰς γ΄. καὶ ἐποῖκεν δύο σανίδια ἀποὺ τὰ ποῖα εὔγαλεν ιϛ΄. γωνίαις, ἀποὺ πᾶσαν σανίδαν δύο κομμάτια, καὶ ἔμειναν δύο σταυροί. Τὸν δὲ σταυρὸν τοῦ Χριστοῦ ἀφῆκέν τον εἰς τὰ ἅγια τῶν ἁγίων μὲ πολὺν χρυσίον καὶ μαργαριτάριν, καὶ πέτραις. Τἀπίσα ἐξήλωσεν τοὺς σταυροὺς τῶν ληστῶν καὶ ἔβαλεν τὸ μακρύσιν τοῦ καλοῦ μὲ τὸ κοντόσιν τοῦ πονηροῦ, καὶ ἐποῖκεν ἕναν, τὸ ὁμοῖον καὶ τὸ μακρύσιν τοῦ πονηροῦ μὲ τὸ κοντῆσιν τοῦ καλοῦ, καὶ ἐποῖκεν τοὺς β΄. σταυρούς. Ἐπειδὴ ἐποῖκαν ἀντάμα τόσον καιρὸν χρόνους ξθ΄. δὲν ἦτον δίκαιον νὰ ρίψουν τοῦ πονηροῦ, ἐπῆρέν τους μετά της νὰ τοὺς ἰδῇ ὁ υἱός της τὸ μάκρος καὶ τὸ πλάτος, ὅτι ὅλοι ἦτον εἰς ἕναν ἀξαμόν· καὶ τοὺς β΄. σταυροὺς τοὺς μονοκόμματους καὶ τὰ ιϛ΄. σανίδια καὶ τὰ καρφία καὶ τὸν στέφανον ἔβαλέν τα εἰς τὸ σεντοῦκιν, μὲ τοὺς β΄. σταυροὺς εἰς τὸ κάτεργον, καὶ ἐνέβην ἡ ἁγία Ἑλένη καὶ

ἤρτεν εἰς τὴν Κύπρον, καὶ ὄνταν ἐπεσῶσαν καὶ ἐράξαν εἰς τὴν γῆν εὔγαλεν τὸ σεντοῦκιν μὲ τοὺς δύο σταυρούς, καὶ ἔφαν εἰς τὸ Βασιλοπόταμον· καὶ ὄνταν ἀπόφαν, ἔπεσεν ἀπὸ τὸν κοπον τῆς θαλάσσου καὶ ἐκοιμήθην, καὶ εἶδεν ἕναν ὅρομαν, ὅτι ἕνας παιδίος ἄνθρωπος εἶπέν της: κυρία μου Ἑλένη, ὡς γίον ἐποῖκες εἰς τὴν Ἱερουσαλὴμ καὶ ἔκτισες πολλοὺς ναούς, ἤτζου ποῖσε καὶ ὧδε, ὅτι ὁρισμὸς εἶναι εἰς τὴν αὐτὴν χώραν νὰ κατοικοῦσιν ἀνθρῶποι ἕως τῆς συντελείας, καὶ νὰ μὲν ξηλειφθῆ εἰς τοὺς αἰῶνας· καὶ ἔκτισε ναὸν εἰς τὸ ὄνομαν τοῦ τιμίου καὶ ζωοποιοῦ Σταυροῦ καὶ βάλε ἀπὸ τὰ τίμια ξύλα, ἀποὺ βαστᾶς. Καὶ ἐξύπνησεν καὶ ἐσηκώθην ἀπὲ τὸν ὕπνον καὶ ἐγύρεψεν τὸ σεντοῦκιν καὶ τοὺς σταυροὺς τοὺς μεγάλους· ὢ, τοῦ θαύματος! ὁ νεὶς μέγας ἐχάθην· καὶ ἔπεψεν γυρεύγοντά του, καὶ εὑρέθην εἰς τὸ βουνὶν τὸ λεγόμενον Ὀλυμπία, διὰ τὸν σταυρὸν τὸ Ὀλυμπάτο ὄνομα τοῦ καλοῦ ληστοῦ· καὶ ἔκτισε ναὸν τοῦ τιμίου Σταυροῦ καὶ ἔβαλεν εἰς τὴν καρδίαν τοῦ Σταυροῦ μερτικὸν ἀπὲ τὸ τίμιον ξύλον. Τἄπισα εἶδεν ἕναν στύλον λαμπρὸν ἀπὸ τὴν γῆν ὡς τὸν οὐρανὸν, καὶ ἐπῆγε νὰ τὸ ἰδῆ τὸ θαῦμα, καὶ ηὗρεν εἰς τὸ πλευρὸν τοῦ ποταμοῦ τὸν ἕναν μικρὸν σταυρὸν ἀπὸ τοὺς δύο καὶ φωνὴ ἀπὸ τὸν οὐρανὸν καὶ εἶπεν: Ἑλένη, ποῖσε νὰ κτίσῃς, ὡδὰ ἐκκλησίαν εἰς τὸν αὐτὸν τόπον λεγόμενον Τόγνην. Καὶ ἐποῖκε ναὸν τοῦ τιμίου Σταυροῦ καὶ ἕναν γυοφύριν νὰ περνοῦν οἱ ἀνθρῶποι, καὶ ἐσήμωσεν τὸν αὐτὸν σταυρὸν μετὰ ἀργύρου, χρυσίου καὶ μαργαριτάρου. Καὶ ἀπὸ τοτε ὁ Κύριος ἔπεψεν τὸν ὑετον, καὶ ἐγροικήθην εἰς πᾶσα τόπον· καὶ ἐγροίκησεν ὁ λαὸς καὶ ἐστράφησαν εἰς τὰς κατοικίας τους· τὸ ποῖον μετά τους ἦλθαν καὶ πολλοὶ πάροικοι, καὶ ἐκατοικῆσαν εἰς τὸ νησίν. Καὶ τελειόνοντα τὰ κτίσματα, ἐνέβην εἰς τὸ κάτεργον καὶ ἐπῆγεν εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν.

Ἀφὸν ἐπῆγεν ἡ ἁγία Ἑλένη εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, καὶ ὁ λαὸς ἐπλήθυνεν εἰς τὸ νησίν, ἐννοιάστησαν τὸ ἔλα τῶν

ἀθέων Σαρακηνῶν, πῶς πολλαῖς φοραῖς αἰχμαλωτεῦσαν τὸ αὐτὸ νησὶν καὶ ἐχαλάσαν πολλαῖς χώραις καὶ κάστρη, καὶ αἰχμαλωτεῦσαν τὸν λαόν, καὶ ἐφοβοῦνταν καὶ ἦσαν ἐννοιασμένοι, λαλοῦντα: ὅποτε θελήσει ὁ Σουλτάνος νὰ μᾶς αἰχμαλωτεύσῃ, ἕτοιμον εἶναι. Τότε ἐσυνβουλεύθησαν νὰ τὸ ποίσουσι νῶσιν τοῦ βασιλέως νὰ πέψῃ λᾶς τῶν ἁρμάτων νὰ βλέπουν τὸν τόπον· τοὺς ποίους καλλίτερους ἀνθρώπους, ὁποῦ εὑρίσκονταν εἰς τὸ νησὶν ἐπέψαν τους εἰς τὸν βασιλέαν, ζητῶντα τῆς μεγάλης του ἁγιωσύνης νὰ πέψῃ ἀνθρώπους τῶν ἁρμάτων ἀπεζοὺς καὶ καβαλλάριδες διὰ τὴν βλέπησιν τοῦ τόπου κατάδικα τοὺς Σαρακηνούς. Ὁ βασιλεὺς γροικῶντα τὴν παρακάλεσίν τους, ἔπεψεν πολὺν λαὸν τῶν ἁρμάτων εἰς βλέπησιν τοῦ αὐτοῦ τόπου· καὶ τἄπισα ἐκάτζαν μεσόν τους καὶ εἶδαν τὴν ὁμάδαν τοῦ μηνίου τοῦ λαοῦ, καὶ ἐμοιράσαν τα μεσόν τους καὶ ἐβάλαν καπετάνον νὰ τὰ συμπιάζῃ, καὶ ἔπεσεν πασανοῦ τὸν χρόνον ἀπὸ τρία περπυρα χρυσᾶ ὁποῦ ἦσαν ὑπέρπυρα ϛʹ, ὁποῦ εὑρίσκουνταν εἰς τὴν Κύπρον, καὶ ἐκράκτην Στρατία διὰ τοὺς στρατιώταις· τὸ δουκάτον ἔξαζεν ὑπέρπυρα δʹ. τῆς Κύπρου. Ὁμοίως εκράζαν το καὶ καπνόν· καὶ ὁ νοικοκύρης ἂν εἶχεν υἱοὺς καὶ κόραις εἰς τὴν ταύλαν του καὶ εἰς τὸν καπνόν του, ἐκεῖνος μοναχὰ ἐπλέρωνεν, καὶ ἄνταν ἀχωρίστησαν ὁ υἱὸς καὶ ἡ κόρη νὰ ἁρμάστην, ἐπλήρωνεν πᾶσα εἷς τὸ μερτικόν του. Τότε ἔπεψε δοῦκα νὰ κρίνῃ τὸν λαόν, καὶ ἀπὸ τότε ἔπεψεν δούκαν, καὶ κατὰ καιρὸν ἄλλασσέν τον, καὶ οὕτως ἐπορεύγουνταν ὡς τὸν καιρὸν ὅπου ἔπεψεν δούκαν ὀνόματι Ἰσάκιον, ὁ ποῖος ἦτον πόρνος καὶ ἦτον εἰς τὴν ἐχρονίαν αʹ. Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Ἀφότις ἐγίνετον ἡ ἀφεντικὴ διάβασις τοῦ λαοῦ τὸν ἐσυμπίασεν ἕνας δούκας ὀνόματι Τεπουλίου, καὶ ἐκάμαν οἱ Λατῖνοι ὅλην τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας, καὶ τοὺς Σαρακηνοὺς αἰχμαλωτεῦσαν καὶ ἀπομακρύσαν τους, καὶ πάντα ἐπεθυμοῦσαν τὴν γῆν τῆς επαγγελίας καὶ ποτὲ δὲν ἐμουλλῶσαν, ἀμμὲ πάντα

ἐπαρακάθουνταν καὶ ἐμποδίζαν τοὺς ἀνθρώπους καὶ ἐτζιγαρίζαν τοὺς Χριστιανοὺς, οἱ ποῖγοι εἶναι ὡς τὴν σήμερον ἀληθινά....(1).

Ὁ ποταμὸς ὁ χείμαρρος ἐκατέβασεν πολλὴν ἄμμον καὶ καταχερὸς ἐσκέπασεν την· καὶ λαλοῦν οἱ λᾶς, ὅτι τοῦτον τὸν λίθον ἔνι λίθος ἐλευθερίας καὶ ὀλίγον ἐμπορεῖ νὰ φελέσῃ· τοῦτον ἐγίνετον διὰ νὰ μηδὲν 'δῇ τὸ τέλος· ὅτι λαλεῖ ὁ φιλόσοφος, σκοπᾶτε τὰ τέλη τῶν πραγμάτων, καὶ ἀπὸ τὸ τέλος τὴν ἀρχήν· ἀμμὲ ἐχάθην, ὅτι σημεροψυχία· καὶ ὅνταν ἐξημέρωσεν ἡ δευτέρα, καὶ ἐξέβησαν οἱ φρέριδες τοῦ ὄχλου, ἔρχεψεν ἡ λύπη καὶ τὸ κλαῦμαν τόσον εἰς ταῖς γυναῖκας, ὡς γίον εἰς τοὺς ἀνθρώπους ἀποῦ ἐσκοτώθησαν, οἱ φρέριδες ἐλυπήθησαν πολλὰ πῶς εἰς ἴντα μόδον νὰ γλυτώσουν ἀπὲ τούτην τὴν ταραχήν.

Οἱ ἄνωθεν Τεμπλιῶταις ἦσαν πολλὰ ἄρχοντες καὶ εἶχαν μεσόν τους μεγάλην αἱρετικίαν καὶ πολλὰ βρωμισμένην τάξιν εἰς τὸ κρυφόν· καὶ ἄνταν ὁ θεὸς ἐβαρύθην τὸ κακὸν τὸ ἐπολεμοῦσαν, ἐφανέρωσέν το τοῦ πάπα μὲ τούτην τὴν τάξιν· δύο παιδίοι ἦσαν ἀπὸ μίαν χώραν καὶ ἀναγνώθησαν ἀντάμα, καὶ ἀγάπαν ὁ ἕνας τὸν ἄλλον ὡς γίον νᾶχαν εἶστεν ἀδελφία· καὶ διαβαίνοντα καιρὸς θεωρῶντα τὴν τάξιν τοὺς Τεμπλιώταις πολλὰ τιμημένην, καὶ πολλὰ τεκόνταν ἐδουλεῦγαν τάφφικία τους· καὶ ἦτον πλούσιος ὁ ἕνας παιδίος ἀπὲ τοὺς δύο, ἰπεθύμησεν νὰ γίνῃ ἀδελφὸς εἰς τὴν τάξιν τοὺς Τεμπλιώταις, καὶ ὁ μάστρος ἐπερίλαβέν τον, καὶ ὁ ἄλλος παιδίος ἔθελεν καὶ ἐκεῖνος νὰ πάρῃ τὸν ὄρδινον· καὶ ἄνταν ἐπῆγαν τὴν νύκταν οἱ ἀδελφοὶ νὰ τὸν χεροτονήσουν, ὁ σύντροφός του ἐμπῆκει κρυφὰ μεσόν τους εἰς τὴν σύνοδον, ὅτι κανένας δὲν ἐπῆρεν σκοπόν, ὅτι ὁ θεὸς ἐσφάλισε τὰ μάτια τους καὶ δὲν τὸν εἴδεσιν, γιὰ

(1) Ἐλλείπει περίοδός τις, καθὰ φαίνεται ἐκ τῆς διακοπτομένης διηγήσεως.

νὰ ἀποσκεπαστοῦσιν· καὶ εἶδεν πρᾶμαν τὸ ἐποῖκαν τοῦ συντρόφου του, καὶ ἐξηγήθην τα τοῦ πάπα: εἶδα τὸν παπᾶν ὁποῦ ἐθέλαν νὰ κουρέψουν τοὺτὲ νὰ τὸν χειροτονήσουν τὸν σύντροφόν μου, βαστάνοντα εἰς τὰ χέργια τους σταυρὸν χαρκὸν καὶ ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς σταυρωμένος ἀπάνω εἰς τὸν σταυρόν· τότε ἐγονάτισεν, καὶ ἐπρουμουτίασεν τοῦ μεγάλου μαστόρου νὰ κρατήσῃ κρυφὰ πᾶσα πρᾶμαν τὸ νὰ τοῦ ποίσουσιν, καὶ τότες εἶπέν του ὁ παπᾶς: φαίνεταί σου τοῦτος ὁ σταυρωμένος ἔνι υἱὸς τοῦ θεοῦ, ὡς γίον λαλοῦν οἱ λᾶς; καὶ ἔχαν τάξιν, ὅτι ἂν εἴπῃ, ναὶ πιστεύω ἀλήθινὰ ὅτι τούτη εἶναι εἰκόνα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ θεοῦ τοῦ ζῶντος, τότες ἐλάλεν του ὁ παπᾶς· καὶ μεῖς ἤτζου πιστεύομεν, ἀμμὲ δοκιμάζομέν σε· καὶ τότε ἐχερίτονοῦσάν τον καὶ πέμπαν τον εἰς τὸν πόλεμον, καὶ μὲ τούτην τὴν λογὴν ἐσκοτώνετον· ἀμμὲ ὁ σύντροφός μου ὅταν τοὺς εἶδε, ναὶ πιστεύω ἀληθινὰ ὅτι τοῦτος εἶναι εἰκόνα τοῦ Κυρίου· ἀμμὲ εἰπέν τους, σεῖς ἴντα τὰ λαλεῖτε; ὅ,τι εἶναι πέτε μου καὶ νὰ μολογήσω· ὁ παπᾶς εἶπέν του, τοῦτος ἦτον ἕνας ψεματινὸς προφήτης. Γροικῶντα ἐκεῖνος ἐτζέπασέν το, καὶ ἐπιάσεν τὸν τίμιον σταυρὸν ἀπὸ τὸ χέριν του καὶ ἔρριψέν τον χαμαὶ καὶ ἐποῖκέν του πολὺν ὑβρισμόν. Τάπισα ἔγδυσάν τον ὁλόγυμνον, καὶ πλύναν τον ἀπὸ πάνω κάτω· τάπισα ἐφίλησάν τον εἰς τὴν κεφαλὴν εἰς τὴν κορφὴν καὶ εἰς τὸ στόμαν, καὶ εἰς τ' ἀφάλιν, καὶ εἰς τὸν κῶλον πᾶσα εἷς· τότε ὅσοι ἐθέλαν ἔχαν νὰ φτιάσουν μετά του. Καὶ ἐπρουμουτίασέν τους πᾶσα φορὰν ὁποῦ νὰ τὸν γυρεύγουν νὰ ἦναι ὅτοιμος καὶ μηδὲν ἀντισταθῇ τινός. Καὶ τότε ἔντυσάν τον τὰ βρωμισμένα ροῦχα τῆς βρωμισμένης τους τάξις καὶ ἔμπασάν τον ψηλά. Καὶ πισαυρίου ἐδῶκάν του ἀσῆμιν καὶ χρυσάφιν καὶ φορεχίαις πολλά, καὶ ἐγυρίσαν τον τὴν χώραν μὲ χαρὰν μεγάλην. Ἀμμὲ τὸ βιβλίον τῆς τάξης τους μὲ μεγάλην φρόνησιν καὶ τιμήν, ἔξω εἰς τοὺς ἀνθρώπους νὰ κρατοῦν τὴν ἀλήθειαν τῆς ἐκκλησίας, τὸ φᾶν τους, τὸ πγεῖν

τους, τὴν ἐντυμασίαν τους, καὶ μὴν ἔχουν σουπερπίαν, νὰ ἔχουν ἀπομονὴν ὅ,τι τοὺς ᾽πῆ ὁ πᾶσα εἷς, ἀπομονητικοί, καὶ πολλὰ ἄλλα καλὰ μαθητεμένοι, ἀμμὲ ᾽ς τὸ κρυφὸν εἶχαν τὸ ἐγροικήσετε ἄνωθεν.

Ὄνταν ὁ ἁγιώτατος πάπας ἐγροίκησεν τὰ αὐτὰ λογία, πολλὰ τὸ ἐπικράνθη: ποῖον ἔπαθα, Κύριέ μου; ὁ παντοδύναμος θεὸς ἔπεψεν τὸν υἱόν του τὸν ἠγαπημένον, μὲ τὸ θέλημάν του ἔδωκεν θάνατον καὶ ἐπάθεν καὶ ἐπῆγεν εἰς τοὺς οὐρανοὺς καὶ ἐκάθησεν ἐκ δεξιῶν τοῦ πατρὸς διὰ νὰ μᾶς λυτρώσῃ ἀπὸ τὰ χεργία τοῦ διαβόλου, καὶ ἔδωκέν μας νὰ φύγωμεν ἀποὺ πᾶσαν ἁμαρτίαν διὰ νὰ μὲν πᾶμεν εἰς ταῖς χεῖρας τοῦ διαβόλου, καὶ τοῦτος ὁ μέγας μάστρος, ὁ φίλος μου, νὰ κρατῇ τοῦτον τὸ κακόν; ὁρκίζω εἰς τὸν Κύριον, ὅτι μίαν ἡμέραν νὰ ξηλειφθοῦν ἀπὸ τὸν κόσμον. Καὶ ὡς καλὸς χριστιανὸς ὁποῦ ἦτον ὁ ἁγιώτατος πάπας, ὥρισεν τὸν παῖδα μὲ ἐντολὴν νὰ μὲν τὸ ᾽πῇ τινὸς ἄλλου· καὶ ἐθέλησεν ὁ πάπας νὰ μάθῃ περί του καθφά· ἔκραξεν ὀμπρός του τὸν μέγαν μάστρον τοῦ Τέμπλου, καὶ μέσα εἰς πολλὰ λογία εἶπεν του: πεθυμίαν ἐπεθύμησα νὰ ᾽δῶ πῶς χειροτονᾶτε τοὺς ἀδελφούς· διὰ τοῦτο ἔπαρε τοῦτον τὸν παιδίον, ἕναν τὸν ἔθελεν ὁ πάπας, ὀμπρός μου χειροτόνησ᾽ τον. Ὁ ποῖος εἶπεν του: τοῦτον δὲν ἠμπορεῖ νὰ γενῇ, αὐθέντη, ὅτι ἡ τάξη μας ὁρίζει νὰ μὲν χειροτονήσωμεν τινὰν φανερὰ ἀμμὲ κρυφὰ ἐκεῖ ὁποῦ εἶναι ὁ τόπος ὁ ἐπιτήδειος, μέσα εἰς τὸν τόπον τὸν ἁγιασμένον. Καὶ δὲν ἔδειξεν ὁ πάπας περί του φανὸν οὐδὲ ἄνγρισιν. Τάπισα ἐκάλεσεν τὸν μέγαν μάστρον τοῦ Σπιταλίου καὶ ὥρισέν τον νὰ χειροτονήσῃ τὸν αὐτὸν παιδίν, ἀδελφόν· ὁ ποῖος πάραυτα ἐχειροτόνησέ τον. Τότε ἐπῆρεν ὁ πάπας μεγάλην χαράν, ὅτι οἱ Σπιταλιῶταις ἔνι καλοὶ χριστιανοί, καὶ οἱ Τεμπλιῶταις εἶναι ὡς γίον τοὺς ἐπροδῶκαν. Τότες ἐρισεν τὸν συγκριτικόν του καὶ ἔγραψεν δύο γραφαῖς τοῦ πασανοῦ ἀφέντη εἰς τὸν κόσμον ὁποῦ εὑρίσκουνταν οἱ Τεμπλιῶ-

ταις σπιτία καὶ κρατήματα, καὶ ἔμαθεν τὸν ποῖον μακρὺν τόπον τὸν εἶχαν οἱ Τεμπλιῶταις καὶ ἦτον στράτα κοντὰ 'νοῦ χρονοῦ. Τὸ ἕναν χαρτὶν ἐλάλεν.

« Ἠγαπημένε μας υἱὲ χαίροις μετὰ εὐλογίας ἀρχιερατικῆς· ἤξευρε μὲ τοῦτον τὸ χαρτίν μας, τὸ ἀνοικτὸν διάβασ' το, καὶ τὸ βουλλωμένον ἔχε το εἰς φύλαξιν εἰς καλὸν τόπον καὶ μηδὲν ἦναι τινὰς ἀπότορμος νὰ τὸ ἀνοίξῃ ἢ νὰ τὸ διαβασῃ ὡς τὴν ἡμέραν τῆς Πεντηκοστῆς ὁποῦ μέλλει νὰ ἔλθῃ· καὶ ὄνταν πᾶτε εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ὄνταν τελειώσῃ ἡ πρώτη λειτουργία πρὶν νὰ εὐγοῦν οἱ λᾶς ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν, ἄνοιξε τὸ χαρτὶν τὸ βουλλωμένον καὶ ὅ,τι λαλεῖ ποῖσε ὅτοιμα, ἀπάνω εἰς ἀφορεσμόν ». Διότι τὸ βουλλωμένον χαρτὶν ἐλάλεν. « Ὡς γίον μᾶς τὸ ἐπροβιάσαν ὀμπρός μας, ὅτι ἡ τάξις τοὺς Τεμπλιώταις εἶναι εἰς μέγαν κακὸν καὶ ἀρνοῦνται τὸν θεὸν καὶ ὅλους τοὺς ἁγίους, καὶ γιὰ τοῦτον ὁρίζομέν σε, ὅτι πρὶν νὰ φτάσῃ τὸ γιῶμαν νὰ ὁρίσῃς νὰ τοὺς σκοτώσουν ὅλους ὁποῦ εὑρίσκουνται εἰς τὸν τόπον σου, καὶ μὲν ἐλεμονηθῇς κανέναν. Καὶ εὔχομαί σου καὶ ἐξορκίζω σε κατὰ τοῦ θεοῦ καὶ ὅλα τους τὰ καλά, καὶ κλερονομίαις τους, ὅπου εὑρίσκουνται εἰς τὸν τόπον σου ἂς δοθοῦν εἰς τὴν ἐξουσίαν τοὺς Σπιταλιώταις. Καὶ ἀνίσως καὶ δὲν ποίσῃς τὸν ὁρισμόν μου καὶ ἀφήσῃς ζωντανὸν κανέναν, νὰ σοῦ ἔλθῃ ἡ ὀργὴ τοῦ θεοῦ ὡς γίον ἦλθεν εἰς τὸν Ἰούδαν ».

Καὶ ἐποῖκεν τὸν λόγον τοῦ πάπα εἰς ὅλην τὴν Κύπρον, καὶ ὅλους ἐσκότωσέν τους τὴν ἡμέραν τῆς Πεντηκοστῆς. Καί τινες λέγουσιν, ὅτι ὁ πάπας ἦτον ἀνκρικισμένος μὲ τὸν μάστρον τοῦ Τέμπλου, διότι ἐποῖκέν του ἀγανάκτησιν, καὶ τοῦτον ἦτον ἡ ἀφορμή, καὶ ὀργὴ τοῦ θεοῦ ἔπεσεν ἐπάνω του, διότι ἦτον πολλὰ ἀνγκρισμένος μετά τους, διὰ τὰς ἁμαρτίας τους· καὶ διὰ τοῦτο ἐκαταλύσαν τους ὅλους μίαν ἡμέραν, καὶ δὲν ἐγλύτωσεν κανένας, καὶ ἂν εἶχεν ἔχειν καθαροὺς ὁ θεός, ἐθέλεν τοὺς γλυτώσειν· καὶ τοῦτον ἦτο ὀργὴ τοῦ θεοῦ.

Καὶ ὄνταν ἐτελείωσεν ἡ λειτουργία τῆς Πεντηκοστῆς εἰς πᾶσα χώραν, ἀνοῖξαν τὸ χαρτὶν τὸ βουλλωμένον καὶ ἐγροικῆσαν ὅλοι τὸ ἐλάλεν· καὶ γροικῶντα τὸν ὁρισμὸν τοῦ πάπα, ὅτοιμα πρὶν τὸν γιῶμαν, ὅπου εὑρίσκουνταν ἐσκοτῶσάν τους ὅλους τοὺς Τεμπλιώταις, καὶ εἶτι εἴχασι ἐδόθησαν εἰς τὸ Σπιτάλιν.

Χρῆσι εἶναι νὰ ξηγηθοῦμεν τὴν ἀφορμὴν τοῦ καλοῦ Κοντεφρὲ ντὲ Πολίου, διὰ νὰ κατεβοῦμεν νὰ ξηγηθοῦμεν τοὺς ρηγάδες τοὺς λατίνους ὁποῦ ἐστέφθησαν εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ. Τῇ πέμπτῃ αὐγούστου ͵απϛʹ Χριστοῦ ἐσκαλεύτην ἀπὸ τὴν Φραγγίαν ὁ Κουντεφρὲ ντὲ Πουλιοῦ, καὶ μὲ πολὺν φουσάτον, καὶ καλὰ συντροφιασμένος μὲ μεγάλους ἀφένταις, καὶ ἔφτασεν εἰς τὴν Συρίαν καὶ ἄρχεψεν καὶ ἐνίκαν τοὺς τόπους, τὸν ἰούνην ͵αϟθʹ Χριστοῦ, μὲ πλῆθος λαοῦ ἀπεζοὺς καὶ καβαλλάριδες, καὶ εἰς τὴν Ἱερουσαλὴμ εἶχεν Σαρακηνοὺς καὶ εἶχαν καὶ δʹ γίγαντες, καὶ οἱ χριστιανοὶ ἀποκλεῖσάν τους ὡς ταῖς ιεʹ. ἰουλίου ͵αϟθʹ, καὶ τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἐνικῆσάν τους. Καὶ ἠμπορῶ νὰ 'πῶ, ὅτι ὁ ἁγιώτατος πάπας Ὀλβάνος καὶ ὁ ρὲ Φίλιππες ὁ ρήγας τῆς Φραγγίας, καὶ ὁ κῦρις Ἀλέξης ὁ Κουμνηνὸς βασιλεὺς τῆς Κωνσταντινόπολης, καὶ πολλοὶ ἄλλοι ἀφένταις ἐπῆραν τὴν ἁγίαν Γερουσαλήμ, καὶ οὗλοι ἀντάμα ἐχειροτονῆσαν ρήγαν τοῦ Γεροσολυμάτου τὸν ἄνωθεν Κοντεφρὲ ντὲ Πουλιοῦ, ὁ ποῖος δὲν ἔθελε νὰ στεφθῇ ρήγας, οὐδὲ ἐθέλησε νὰ βάλλῃ στέφανον εἰς τὴν κεφαλήν του, λαλῶντα· ὁ βασιλεὺς τῶν βασιλευόντα, ὁ γλυκὺς Ἰησοῦς ἐφόρησεν στέφανον ἀκάνθινον εἰς τὴν χαράν του τὴν ἡμέραν ὅταν τὸν ἐσταύρωσαν. Καὶ ἐπέθανεν εἰς τοὺς ͵αρʹ. Χριστοῦ καὶ ἔθαψάν τον εἰς τὸ Καβαλκάριον ὄρος. Μετέπειτα ἐστέφθην ὁ Μπαντουνῆν ὁ ἀδελφός του, καὶ ἐπέθανεν εἰς τὴν ἐχρονίαν ͵αριηʹ. Χριστοῦ. Τάπισα ἐστέφθην ὁ Μπαντουνῆν Λαγγκιλίου, καὶ ἐπέθανεν ͵αρλϛʹ. Χριστοῦ. Τάπισα ἐστέφθην ὁ Φουκᾶς ὁ γαβρὸς αὐτοῦ, ὁ ἄντρας τῆς κόρης του, καὶ ἐπέθανεν εἰς

τὴν ἐχρονίαν ͵αρμγ΄. Τἄπισα ἐστέφθην ὁ Μπαντουνῆν ὁ Γερὸν ὁ υἱὸς τοῦ Φουκᾶ καὶ ἐπέθανεν ͵αρξγ΄. Χριστοῦ. Τἄπισα ἐστέφθην ὁ Ἀμέρην ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ, καὶ ἐπέθανεν ͵αροδ΄. Τἄπισα ἐστέφθην ὁ Παντουῆν ὁ Κελεφὸς καὶ ἐπέθανεν ͵αρπα΄. Τἄπισα ἐστέφθην ὁ Παντουῆν ὁ παιδίος, ὁ υἱὸς τῆς κουντέσσας τοῦ Γιάφα ὀνόματι Σιβύλλα, κόρη τοῦ ρὲ Ἀμαρὴν καὶ ἀδελφὴ τοῦ ρὲ Παντουῆν τοῦ Κελεφοῦ, καὶ συμβία τοῦ μαρκὶς Γκιλιάμε Τελοῦνγγε Ἐπεέ· καὶ ἀπέθανεν ὁ αὐτὸς Παντουῆν ͵αρπϛ΄. Τἄπισα ἐστέφθην ὁ ρὲ Γκῆ ρήγας Ἱεροσολύμων, ὁ ποῖος ἁρμάστην μὲ τὴν κυρὰν Σιμβίλλαν τὴν μητέραν τοῦ ρὲ Μπαντουῆν, ἡ ποία ἐστέφθην ρήγαινα Ἱεροσολύμων καὶ ἁρμάστην μὲ τὸν αὐτὸν ρὲ Γκῆν τὲ Λουζουνίαν εἰς τὴν ἐχρονίαν ͵αρϟ΄. καὶ μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ θεοῦ καὶ τῶν Γενουβίσων ἐπῆρεν τὸ ρηγάτον τῆς Κύπρου, καὶ ἔδωκέν τους τὴν ἐλευθερίαν ἐκείνους καὶ τῶν παιδιῶν τους ὅτι ἐδούλευσάν του μὲ τὰ κορμία τους καὶ μὲ τὸ δικόν τους. Εἰς τὴν αὐτὴν ἐχρονίαν ἦρτεν ὁ ρήγας τῆς Ἐκλετέρας ὀνόματι Ἀντζάρ, καὶ ὁ ρήγας τῆς Φράντζας ὁ ρὲ Φίλιππος, καὶ ἦλθεν ὁ μάστρος τοῦ Τέμπλου καὶ ἐζήτησέν τους γιὰ τὴν ἀγάπην τοῦ θεοῦ νὰ ἐβγάλῃ τὴν Κύπρον ἀπὲ τὰ χέργιά τους· ὁ ποῖος ἐπούλησέν την τοῦ ρὲ Οὔνγκε τοῦ ρηγὸς τῶν Ἱερουσολύμων διὰ ρ΄. χιλιάδες δουκάτα χρυσᾶ, καὶ ἐδανείστην ἀπὸ τοὺς Γενουβίσους πολλὰ καὶ ἀγόρασέν την κατὰ τὰ στιχίματα τοὺς Τεμπλιώταις. Τοῦτον ἐγίνην εἰς τὴν ἐχρονίαν ͵αρϟβ΄. Χριστοῦ· καὶ τοῦτος ἦν ὁ πρῶτος ρήγας Ἱεροσολύμων καὶ Κύπρου, καὶ ἀπέθανεν εἰς τοὺς ͵ασε΄. Καὶ ὄντα τὴν ἐγόρασεν ὁ αὐτὸς ρὲ Οὔνγκε τὴν Κύπρον ἀπὲ τοὺς Τεμπλιώταις καὶ τοὺς Λαγκουβάρδους, μανθάνοντα τὴν ἀγανάκτησιν ὅπου τοὺς ἐποῖκαν καὶ τὸν σφαμὸν εἰς τὴν χώραν, ἦτον εἰς μεγάλην ἐννοίαν καὶ ἐννοιάζετον πῶς νὰ ποίσῃ νὰ μὲν ἔχουν κακὸν εἰς τὴν Κύπρον, ὅτι ὅλος ὁ τόπος ἦτον γεμάτος Ρωμαῖοι, καὶ ἐλάλεν εἰς τὸν ἐμαυτόν του· ὅποτε θελήσουν νὰ ρεβελιάσουν κατὰ μέναν, ἠμποροῦν νὰ τὸ

ποίσουν καὶ θέλουν ἔχειν βοήθειαν τὸν βασιλέαν τῆς Κωνσταντινόπολης, καὶ ἐμποροῦν μὲ δύναμιν νὰ σηκώσουν τὸ ῥηγάτον ἀπὲ τὰς χεῖράς μου. Ἐννοιάστην νὰ δηθῆ μὲ τὸν Σουλτάνον τοῦ Καρίου, καὶ ἔπεψεν μαντατοφόρους παρακαλῶντά τον, ὅτι πάντα ἀποὺ τὸν θεὸν εἶναι, ὅτι οἱ λᾶς ν' ἀγαποῦν τοὺς γειτόνους τους, καὶ μὲ τὴν χάριν τοῦ θεοῦ εἴμεστεν γειτόνοι, παρακαλῶ σε νὰ ποίσωμεν δῆμαν μεσόν μας, καὶ προυμουτιάζω σου, ὅτι πάντα νὰ ἦμαι φίλος σου σπλαγχνικός, καὶ νὰ κρατῶ τοὺς φίλους σου διὰ ἀγαπημένους μου φίλους καὶ τοὺς ἐχθροὺς σου ὡς θανατήσιμούς μου ἐχθρούς· καὶ ζητῶ σου, ὅτι ἀνισῶς καὶ ὁ βασιλεὺς τῶν Ρωμαίων νὰ ποίσῃ ἀρμάδαν νὰ ἔλθῃ ἀπάνω μου, νὰ μοῦ δώσῃς βοήθειαν καὶ δύναμιν, καὶ θέλω εἶστεν ὑπόδουλός σου. Καὶ ἀνισῶς καὶ πέψῃ ἀρμάδαν κατάδικά σου νὰ ἔχῃς νῶσιν νὰ βλέπεσαι.

Ὁ σουλτάνος ἀπολογήθην του καὶ μήνυσέν του μὲ τοὺς δύο του μαντατοφόρους: Υἱέ μου, ἀπὲ τὸ μοῦ μηνᾷς ὅτι εἶσαι γεῖτός μου καὶ νὰ ἔχωμεν ἀγάπην κατὰ τὸν ὁρισμὸν τοῦ θεοῦ καὶ νὰ ἔχωμεν δῆμαν μεσόν μας, τζετιάζω το· καὶ τὸ εἶσαι εἰς ὄρεξιν νὰ κρατῆς τοὺς φίλους μου φίλους σου, καὶ τοὺς ἐχθροὺς μου ὡς ἐχθρούς σου, τὸ ὁμοῖον θέλω ποίσειν καὶ 'γὼ μετά σου· ἀπὲ τὸ θέλεις νὰ ἦσαι ὑποτακτικός μου, δὲν εἶναι ἀπὲ τὸ θέλημά σου, ἀμμὲ εἶναι ἀπὸ θεοῦ θέλημαν, ὅπου μᾶς ἔδωκεν τὴν ἐξουσίαν· καὶ εἴξευρε, οὐδὲ σού, οὐδὲ ἐκεῖνοι ὁποῦ νὰ γεννηθοῦν ἀποὺ ξαυτόν σου νὰ μὲν ἔχετε ἀγανάκτησιν ἀποὺ ξαυτῆς μου, οὐδὲ ἀποὺ νἄρτουν ὀπίσω μου, χωρὶς νὰ ἦναι ἀπὸ ξαυτόν σας· ἀπὲ τὸ θέλεις νὰ ἔχῃς ἀπὸ ξαυτῆς μου βοήθειαν καὶ δύναμιν ἂν ἔρτῃ ὁ βασιλεὺς τῆς Κωνσταντινόπολης ἀπάνω σου, ἀδύνατον εἶναι, ὅτι εἴμεστεν ὡρισμένοι νὰ βουθοῦμεν τοὺς πιστοὺς τοῦ θεοῦ καὶ τοῦ μεγάλου προφήτη τοῦ Μαχομέτη, ὄχι τοὺς ἀπίστους· ἀμμὲ ἂν θέλῃς νὰ 'μολογήσῃς ἕναν μόνον θεὸν καὶ τὸν Μαχομέτην τὸν προφήτην, καὶ νὰ ψηλώσῃς τὸ δακτύλιν

σου, τότε θέλω σὲ κρατήσειν διὰ ἀκριβόν μου φίλον καὶ ἀδελφόν, καὶ θέλω ποίσειν στερεὸν δῆμαν μετά σου, καὶ θέλω εἶστεν κατάδικος τοὺς ἐχθρούς σου.

Ἀκούσας ὁ ρὲ Οὔγκε ἐταράχθην πολλὰ καὶ εἶπεν, ὁ θεὸς νὰ μὲ σκεπάσῃ, ὅτι ἂν μοῦ δῶκεν ὅλην του τὴν ἀφεντίαν, δὲν θέλω ἀρνηθῆν τὴν ἁγίαν Τριάδαν· κάλλιο νὰ ἦμαι ὑπόδουλος τοῦ βασιλέως, παρὰ νὰ ἀρνηθῶ τὴν πίστιν τοῦ θεοῦ μου· καὶ πιστεύω πατέρα, υἱὸν καὶ ἅγιον πνεῦμα, καὶ ἐκεῖνος νὰ μοῦ βουθήσῃ καὶ νὰ μὲ ἀποβγάλῃ ἀποὺ πᾶσα πειρασμόν.

Πάλιν ἐμήνυσεν τοῦ σουλτάνου ζητῶντα βουλὴν ἀπὸ ξαυτῆς του πῶς νὰ μπορήσῃ ν' ἀφεντεύσῃ τὸν λαόν. Ὁ σουλτάνος ἐμήνυσέν του: Υἱέ μου δός τα ὅλα νὰ κάμῃς οὖλα· πέψε φέρε ἀπὸ τοὺς φίλους σου καὶ ἀπὲ τὴν πίστιν σου καλοὺς καβαλλάρους ψουμάτους καὶ ποῖσε ἀβιτζιάλιδες, καὶ μοίρασε τὸ ρηγάτον σου εἰς αὐτόν σου καὶ εἰς αὐτόν τους, καὶ ποῖσέ τους κληρονομίαις ὅπου τὰ τοὺς ἀναπαμείψῃ· θέλουν ἔχει καρδίαν νὰ δηγοῦν τὸ ρηγάτον σου, καὶ θέλουν εἶστεν ἀναπαμένοι, καὶ ἐσοὺ ἀναπαμένος, ὅτι δὲν θέλου σὲ περιβαρύνει νὰ τοὺς πλερώνῃς τοὺς κόπους τους, καὶ θέλεις εἶστεν ἀπότορμος νὰ τοὺς τάσσῃς καὶ τὰ τοὺς ὁρίζῃς νὰ πηγαίνουν εἰς ταῖς χρῆσές σου χωρὶς νὰ ἔχῃς ἐννοίαν ἴντα νὰ τοὺς πλερώσῃς· κάλλιον νὰ δώσῃς δόσια αὐτάρκετα καὶ νὰ φέρῃς μεγάλους ἀνθρώπους, παρὰ νὰ δώσῃς ὀλίγα καὶ νὰ χάσῃς τὸ δελοιπόν. Καὶ πέψε φρενίμους μαντατοφό . . . . (1)

. . . . βρίζουν κατὰ πρόσωπα τοὺς καβαλλάριδες τοὺς ψουμάτους καὶ ἂν ἓν καὶ ὁ ρήγας σύρῃ μαρτυρίαν νὰ μὲν τοῦ πιστέψουν χωρὶς νὰ τὸ μολογήσῃ ὁ ψουμάτος μὲ τὸ δικόν του θέλημαν· καὶ ἂν γενῇ μάλλωμαν μεσὸν ψουμάτου καὶ ἄλλοε ἀπὲ τὸν λαὸν τὸν πτωχόν, καὶ ἂν σηκώσῃ τὸ χέριν του κατὰ

(1) Ἐλλείπουσι δύο σελίδες τοῦ χειρογράφου.

πρόσωπα τοῦ ψουμάτου, νὰ χάνη τὸ χέριν τὸ δεξιόν. Τοῦτον ἐγίνετον γιανὰ νὰ καταλύσουν τὴν σουπερπίαν τοὺς Ῥωμαίους νὰ μὲν ρεβελιάσουν, νὰ τοὺς ποίσουν ὃ γίον ἐποῖκαν τοὺς Τεμπλιώταις. Καὶ ἐποῖκαν ἀσίζας εἰς τὸ διάφορός τους, καὶ ἐποῖκαν, ὅτι ἄντα θέλη νὰ βάλη ὁ ρήγας τὸν στέφανον εἰς τὴν ἐκκλησίαν, νὰ μόση ἀπάνω εἰς τὸ Εὐαγγέλιον νὰ κρατήση καὶ νὰ στερεώση τὰς ἀσίζας καὶ ὅλα τὰ καλὰ συνήθεια τοῦ αὐτοῦ ρηγάτου καὶ νὰ στερεώση τὰ προβιλήζια τῆς ἁγίας τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας.

Μέσα εἰς τοῦτον δὲν εἶχαν λαὸν οἱ Λατῖνοι οὐδὲ ἀρχιπίσκοπους, οὐδὲ λογάδες νὰ ὑμνολογοῦν τὴν ἁγίαν τοῦ θεοῦ ἐκκλησίαν· ἐπέψαν οἱ ρηγάδες ὁ ἕνας ὀπίσω τοῦ ἄλλου εἰς τὸν ἁγιώτατον πάπαν λαλῶντα νὰ πέψη πίσκοπον, μητροπολίταις καὶ παπάδες. Ἀπολογήθην τους: μετὰ χαρᾶς νὰ τὸ ποίσω, μόνον νὰ μᾶς δείξετε ἀπόθεν νἄχουν τὴν ζωήν τους, ὅτι δὲν εἶναι δίκαιον νὰ πέψω ἀρχιερέαν καὶ δασκάλους τῆς θεολογίας καὶ διακόνους καὶ νὰ μὲν ἔχουν ζωήν· καὶ ὁ ρήγας ὁποῦ νὰ βρίσκεται κατὰ τὴν ἡμέραν μηδὲν γροικήσει τὴν βουλὴν τοὺς ἄρχοντές του κατάδικά τους. Καὶ ὁ ρήγας ἐμήνυσέν τους νὰ τοὺς ποίση μηνίον ἀκανετόν τους διὰ τὴν ζωήν τους. Ὁ πάπας δὲν τὸ θέλησεν, ἀμμὲ ἐμήνυσέν του· παιδίν μου γλυκύν, ἐκεῖνοι ὁποῦ μηνιάζονται εἰς τὸ θέλημαν εἶναι ἐκείνους ὁποῦ τοὺς μηνιάζουσιν, καὶ ἄνταν θέλη νὰ τὸν ἀπολογιάση, κρατεῖ τὸ ψουμίν του, καὶ ὁ δουλευτὴς θέλει στεντιάσειν καὶ θέλειν κακοπαθήσειν· ἀμμὲ ἂν τοὺς πεθυμᾷς, ποῖσέ τους τὴν ζωήν τους ἀσάλευτην ὅλην τους τὴν ζωήν, καὶ κανένας ὀπίσω σου νὰ μὲν ἔχη ἐξουσίαν νὰ τοὺς τὸ σηκώση, καὶ τότε νὰ σοῦ πέψω ὅσους ἔχεις χρῆσιν διὰ νὰ δοξάζεται τὸ ὄνομαν τοῦ θεοῦ καὶ τῆς ἁγίας Τριάδος εἰς τὸν τόπον σου, κατὰ τὴν τάξιν τὴν δικήν μου, καὶ ἀπὲ τοὺς ἀρχιέρεις λατίνων νὰ χειροτονοῦνται διάκονοι ἱερεῖς καὶ οἱ λοιποὶ τῆς ἐκκλησίας. Καὶ ὡρδινίασεν δέκα

τζανούνιδες εἰς πᾶσα μίαν ἐπισκοπὴν μὲ τοιοῦτον, νὰ πλερώνουνται ἀπὸ τὸ δέκατον τῆς ἐκκλησίας· καὶ εἶναι ὡς τὴν σήμερον. Τἄπισα ἐκτίσαν οἱ ρηγάδες καὶ οἱ ἄρχοντες νεῖς ὀπίσω τοῦ ἄλλου ἐκκλησιαις καὶ πολλαῖς μοναῖς, καὶ ἐποῖκαν ταῖς ἀσίζαις καὶ ἐποῖκάν τους νὰ ἔχουν 'ς τὴν ζωήν τους· καὶ τὰ χωρία τὰ εἶχαν ἡ ἐπισκοπαῖς τῶν Ρωμαίων, ἔδωκάν τα τῶν Λατίνων. Τότε ὁ βασιλεὺς θωρῶντα τὴν στενὴν ζωὴν τοὺς ἀρχιερεῖς τῆς Κύπρου, ὅτι δὲν εἶχαν δέκατον τῆς ἐκκλησίας ἐσυγκατέβησαν καὶ ἔδωκάν τους χωργία καὶ ἄλλα εἰσοδέματα τοῦ πασανοῦ κατὰ τοῦ ἐφάνην. Καὶ τοιούτους ἐσηκῶσάν τα οἱ ρηγάδες ἀπὲ τοὺς ἐπισκόπους διὰ ἀφορμαῖς, καὶ ὡς τὴν σήμερον ἔχουν τα καὶ χαρίζουν τα τοὺς καβαλλάριδες. Τὰ ἐμεῖναν εἰς τὸ χέριν τοὺς ἐπισκόπους τοὺς Ρωμαίους ἐσηκῶσάν τα καὶ ἔδωκάν τα τοὺς Λατίνους.

Χρῆσι εἶναι τὰ φουμίσωμεν τὴν ἁγίαν νῆσον, καὶ ὅσον τὴν φουμίσω δὲν θέλω πεῖν ψέματα. Εἰς τὸν αὐτὸν τόπον εἶχεν ἀρχιεπισκόπους ιδ'. καὶ μὲ τὴν χάριν τοῦ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ ἦσαν ἀρχιεπίσκοποι, τουτέστιν· ἅγιος Βαρνάβας ἀπόστολος Χριστοῦ, ὁ ἅγιος Ἐπιφάνιος, ἅγιος Σέργιος, Δομέτιος, Πορφύριος, Πλούταρχος, ἕτερος Βαρνάβας, Θεόδωρος, Βασίλειος, Ἀρκάδιος, Θεόδωρος, Ἰωάννης, ἕτερος Βαρνάβας, Σωφρόνιος, Ησαΐας, Ἱλαρίωνος, καὶ Νεόφυτος, Γρηγόριος, Εὐθύμιος, Ἀλέξιος, Νεῖλος, Γερμανὸς, ἀρχιεπίσκοποι Κύπρου· ἀρχιεπίσκοποι Δαμασίας, Ἡρακλείδιον, Μνάσων καὶ Ρόδον, Μακεδόνιος, Δαμασίας. Λάζαρον τὸν ἁγιώτατον ἐπισκόπον Κιττιέων ἀνέστησεν ὁ κύριος ἐκ νεκρῶν. Τύχωνος τοῦ ἁγιωτάτου ἐπισκόπου Ἀμαθούντων, τουτέστιν τῶν Λευκάρων. Ζήνωνος τοῦ ἁγιωτάτου ἐπισκόπου Κυρινέων, Κιλισίου, Φυλαρίου τοῦ ἁγιωτάτου ἐπισκόπου Πάφου. Νικολάου καὶ Ἀρκαδίου τοῦ ἁγιωτάτου ἐπισκόπου Ἀρσενόης. Ἀξιβίου τοῦ μακαριωτάτου ἐπισκόπου Σολεικς. Ευλαλίου τοῦ ἁγιωτάτου ἐπισκόπου Λαπίθου. Θεοδότου

ἐπισκόπου Κιρινίας. Δημητριανοῦ, Πάππου, Ἀθανασίου, Εὐσταθίου, Νικήτα ἐπισκόπου Κυθηρέων. Σπυρίδων ἐπισκόπου Τριμυθούντων. Φίλωνος, Συνεσίου, καὶ Σωσικράτους ἐπισκόπου Καρπασέων. Τριφυλλίου τοῦ Φωτολαμποῦς ἐπισκόπου Λευκοσίας· καὶ Τυχικοῦ τοῦ ἁγιωτάτου ἐπισκόπου νέας πόλεως Λεμεσοῦ.

Ἔδειξά σας τὰς ιδʹ. ἐπισκοπαῖς, νὰ σᾶς δείξω καὶ πόσα σώματα τῶν ἁγίων εὑρέθησαν. Ὅταν οἱ Σαρακηνοὶ ἐπῆραν τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας, τότε εὐγῆκαν οἱ πτωχοὶ οἱ χριστιανοὶ ἀποῦ ἐγλυτῶσαν καὶ ἐπῆγαν ὅπου ηὗραν καταφύγιν· ἦσαν ἀρχιεπισκόποι, ἐπισκόποι, ἱερεῖς καὶ λαϊκοί, καὶ ἐπῆγαν ὅπου φτάσαν· καὶ ἦρταν καὶ εἰς τὴν περίφημον Κύπρον μία συντροφία, ὅπου ἦσαν τʹ. ὀνομάτοι, καὶ γροικῶντα, ὅτι Ἕλληνες ἐφεντεῦγαν τὸν τόπον, διὰ τὸν φόβον ἐπῆγαν εἰς τὸ ἕναν μέρος καὶ εἰς τὸ ἄλλον καὶ ἐσκάψαν τὴν γῆν καὶ ἐμπῆκαν μέσα, καὶ ἐπροσεύχουνταν τῷ θεῷ, καὶ ἦσαν δύο τρεῖς ἀντάμα, καὶ εἶχαν τινὰν δουλευτὴν ἀποῦ τοὺς ἐδούλευγεν τὸ ἐχρειάζουνταν διὰ τὴν ζωήν τους· καὶ ἐποθάναν εἰς τὸν αὐτὸν νησίν, καὶ πολλοὶ ἀξ αὐτῶν τους ἐφανερώθησαν δι' ἀγγέλου, ἄλλοι διὰ τὰ θαυμαστὰ θαύματα· μεσὸν τοὺς ποίους εἶδα καὶ ἔμαθα πολλὰ κοιμητήρια, καὶ πολομοῦν θαυμαστὰ θαύματα, καὶ εἶναι χωριστὰ λείψανα καὶ κοιμητήρια τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ ἐπισκόπους τοὺς ἄνωθεν λαλημένους. Εὑρίσκεται εἰς τὴν Περιστερόναν τῆς Μεσαρίας ὁ ἅγιος Ἀναστάσιος ὁ θαυματουργός, εἰς τὴν Ὀρμετίαν ὁ ἅγιος Κωνσταντῖνος στρατιώτης, εἰς τὴν Σύνταν ὁ ἅγιος Θεράπων, εἰς τὴν Ποταμίαν ὁ ἅγιος Σωζόμενος, πρὸς τοῦ Κάζα Πιφάνη ὁ ἅγιος Πίκτητος, εἰς τὸ κάστρον τοῦ ἁγίου Γλαρίου ὁ ἅγιος Ἱλαρίων νέος, πρὸς τὴν Κυθρίαν ὁ ἅγιος Ἐπιφάνιος, τὸ κοιμητήριν του εἶναι εἰς μοναξίαν, καὶ οἱ τόποι ἐρημώθησαν, ἐπῆραν τὴν ἁγίαν του κάραν καὶ τὰ εἰκονίσματα, καὶ ἔβαλάν τα εἰς φύλαξιν εἰς τὸν Κουτζουβέντην. Εἰς τὴν Κορφίνουν ὁ ἅγιος Ἡράκλειος ἐπίσκοπος, ὁ ἅγιος Λαυρέντιος,

ὁ ἅγιος Ἐλπίδιος, ὁ ἅγιος Χριστόφορος, ὁ ἅγιος Ὀρέστης, καὶ ὁ ἅγιος Δημητριανός, ὁποῦ πολομοῦν ἄπειρα θαύματα. Εἰς τὸ Λευκόνικον ὁ ἅγιος Εὐφημιανός, εἰς τὴν Περιστερόναν τοῦ κούντη Τετζάφ ὁ ἅγιος Βαρνάβας καὶ ὁ ἅγιος Ἱλαρίων, εἰς τὴν Αʹγεὰν ὁ ἅγιος Ἡλιόφωτος, ἅγιος Αὐξουθένιος, ὁ ἅγιος Παμφοδίτης, ὁ ἅγιος Παμμέγιστος, καὶ ὁ ἅγιος Παφνούτιος, ὁ ἅγιος Κουρνούτας· πρὸς τὴν Ζωτίαν ὁ ἅγιος Εἰρηνικός, καὶ εἰς τὸ Κιλάνιν ἄλλος, ὁ ἅγιος Θεράπων, καὶ εἰς τοῦ Μόρφου ὁ ἅγιος Θεοδόσιος, καὶ ὁ ἅγιος Πολέμιος· εἰς τὴν Βάσαν ὁ ἅγιος Βαρνάβας μοναχὸς πρὸς τὴν Ἀλεκτόραν· εἰς ἕναν τόπον λεγόμενον εἰς τὴν Γλυφίαν τὸ κοιμητήριν τοῦ ἁγίου Κασιανοῦ καὶ τὸ σῶμάν του καὶ ἑορτάζουν τον τῇ ιϛʹ. σεπτεβρίου. Ἕτερος ἅγιος Κασιανὸς εἰς τὴν Αὐδίμουν καὶ ἑορτάζουν τον τὴν ὕστερην φεβρουάρη, καὶ ἑορτάζουν τον καὶ τὴν δʹ. δικεβρίου, καὶ τὸ κοιμητήριν του εἰς τὴν Ἀξύλου. Ὁ ἅγιος Ἀλέξανδρος, ὁ ἅγιος Χαρέτης, καὶ ἕτερος Ἐπιφάνιος εἰς τὸν Κούρδακαν. Ὁ ἅγιος Πήγων καὶ ὁ ἅγιος Χριστόφορος εἰς τὴν Ἀρόδαν· ὁ ἅγιος Καλάντιος, ὁ ἅγιος Ἀγάπιος, καὶ ὁ ἅγιος Βαρλὰμ εἰς τὴν Ταμασίαν· εἰς τὸ Πέρα ὁ ἅγιος Βασίλειος ἐπίσκοπος καὶ ὁ ἅγιος Δημητριανὸς ἐπίσκοπος. Ἔχει πολλοὺς ἄλλους ὁποῦ οὐδὲν ἐφανερώθησαν, τοὺς ποίους καὶ τοὺς ἄνωθεν νὰ παρακαλοῦμεν νὰ παρακαλέσουν κύριον τὸν θεὸν νὰ ἀποβγάλῃ τὴν αὐτὴν νῆσον ἀπὸ τοὺς ἄθεους Ἀγαρηνούς.

Ἀκομὴ εὑρίσκουνται εἰς τὸ αὐτὸν νησὶν ἅγιοι περαστικοὶ καὶ ἄλλοι Κυπριῶταις οἱ ποῖγοι εἶναι: πρῶτος ὁ Σαντζουάνης Τεμουφόρτε εἰς τὴν Λευκοσίαν εἰς τὸ Πιάλεβε, ἀφέντης Φραντζέτζης, ὁ ποῖος πολομᾷ ἄξια θαύματα εἰς τοὺς ἀστενεῖς, καὶ τῆς πύρεξες· ὁμοίως ὁ ἅγιος Μάμας ἀπὲ τὴν Ἀλλαγίαν, καὶ εἰς τὴν ζωὴν του ἐπιάνεν τοὺς λέοντας καὶ ἐγάλευέν τους, καὶ ἐπολόμαν τυρὶν καὶ ἐταγίζεν τοὺς πτωχούς· καὶ ἐτρέξαν τον οἱ Τοῦρκοι, καὶ ἐσκοντιλῆσεν, καὶ ἐτζακίσθην τὸ γαλευτῆριν

καὶ ἐχενώθην τὸ γάλαν, καὶ φαίνεται ὁ τόπος τοῦ γαλάτου εἰς τὸ χωρίον τῆς Ἀλλαγίας ἕως τὴν σήμερον· καὶ ἐμαρτύρησεν, καὶ οἱ γονεῖς του ἐβάλαν τον εἰς κιβοῦριν καὶ διὰ χάριτος κυρίου ἐπέσωσεν εἰς τὴν Κύπρον, εἰς τὸν γιαλὸν τῆς Θεμόρφου, καὶ ἐπικαλύφθην ἑνοῦ καλοῦ ἀνθρώπου νὰ πάρῃ τὸ ζευγάριν του καὶ τοὺς δ' του υἱούς· καὶ ἐπῆγεν, καὶ ἐδῆσάν το μὲ τὸ σχοινὶν καὶ ἐπῆράν τον ὡς γίον ἕναν μικρὸν πρᾶμαν, τὸ ποῖον ἦτον πολλὰ βαρετὸν, ὅτι πολλοὶ ἄνθρωποι ἐθέλαν διαβάσειν μέγαν κόπον νὰ τὸ σύρουν· καὶ ὄνταν ἦλθεν εἰς τὸν τόπον ὁποῦ εὑρίσκεται σήμερον, ἐστάθηκεν καὶ δὲν ἠμπόρησεν τινὰς νὰ τὸ σαλέψῃ· καὶ ἔκτισαν ναὸν καὶ βρύει μῦρος, καὶ πολομᾷ μεγάλα θαύματα εἰς οὗλον τὸν κόσμον, πληγαῖς ἀγιάτρευταις, καὶ ἀποῦ τὸν ζωγραφίζουν βρύει ἰάματα εἰς τὴν Λευκοσίαν, εἰς τὴν Λεμεσὸν, εἰς τὴν Ἀμμόχουστον, εἰς τὴν Κλαυδίαν· ἂν ἦτον νὰ γράψω ταῖς γιάσες του ὡς τοῦ νἄζουν δὲν ἐφτάνα. Ἀκόμη εὑρίσκεται εἰς τὴν Ἀκροτίκην εἰς τὴν κώμην τοῦ ἁγίου Ἀνδρονίκου τῆς Κανακαρίας, ἔχει ὀλίγον καιρὸν καὶ εὑρέθην δι' ἀποκαλύψεως θεοῦ, τὴν λέγουν ἁγίαν Φωτεινὴν, καὶ ὁ τάφος της εἶναι κάτω τῆς γῆς, ἔχει βῆμαν καὶ ἔχει νερὸν ἁγίασμαν, καὶ ἔχει πολὺν βάθος νερὸν, καὶ εἰς τὸ γύρισμαν τοῦ φενγκαρίου πήσει ἀπάνω τὸ νερὸν, καθὼς πήσει τὸ πάγος, εἰς μίαν τζίπαν, καὶ σηκόνουν το ὡγίον μίαν τάβλαν ὡς τὸ πάγος, καὶ τὸ ν' ἀργήσῃ λεῖ καὶ γίνεται ψιλὸν ὡς γίον τὸν κορνιακτὸν, καὶ χολλιάζουνται τυφλοὶ καὶ θεραπεύουνται. Ἀκόμη ὁ ἅγιος Φώτιος πλησίον Ἀθιένου, καὶ κράζουν τὸ πραστεῖον Ἅγιον Φώτην, καὶ ἑορτάζεται ιη'. Ἰουλίου καὶ πολομᾷ πολλὰ θαύματα, καὶ εἶναι ἀπὸ τ'. Καὶ εἶναι καὶ ὁ ἅγιος Διομήδιος μαθητὴς τοῦ ἁγίου Τριφυλλίου, καὶ μίαν φοράν, ἀποὺ ταῖς πολλαῖς φοραῖς ὅπου πῆραν οἱ Σαρακηνοὶ τὴν Κύπρον, ηὗραν εἰς τὴν Ὁδηγήτριαν τὸ κοιμητήριν τοῦ ἁγίου Τριφυλλίου, καὶ ἀνοῖξάν το καὶ ηὗραν τὸν ἅγιον τοῦ θεοῦ σωστόν, καὶ ἐκόψαν

τὴν κεφαλήν του καὶ ἐπῆράν την ὧδε ὅπου εἶναι ἡ λοτζα τοῦ βισκούντη, καὶ ἐπίασαν νὰ τὸν κάψουν, καὶ ἔδωκέν τους ὁ θεὸς κώλυσιν· καὶ τὸ παιδάκιν ὁ ἅγιος Διομήδιος ηὗρεν ἀδειάσιν καὶ ἔκλεψε τὴν ἁγίαν του κεφαλὴν καὶ ἔφυγεν, καὶ ὅταν τὸ βάλαν τὸ σῶμαν, ὧδε ὅπου εἶναι ἡ βαπτιστήρα ὅπου φωτίζουν, ἐγυρέψαν τὴν κεφαλήν, ὧδα σκοπίζουν, ἐκεῖ ἀγυρεύγουν, ἐμάθαν πῶς τὴν ἐπῆρεν τὸ παιδὶν καὶ ἔφυγεν, ἐτρέξαν κἄποσοι ὀπίσω του καὶ ἐφθάσαν τον εἰς τὴν φούρκαν ὅπου κρεμάζουν τοὺς κλέπταις· θωρῶντα πῶς ἔρχουνταν ἀναγκαστοί, ἐφοβήθην, καὶ ἐφυσῆσέν τους ἐπὶ ὀνόματος κυρίου Ἰησοῦ, καὶ ὅτοιμα ἐπρήστησαν καὶ ἔπεσαν χαμαί, καὶ ἐπῆρέν την καὶ ἐπεσώθην εἰς τὸν Λευκομιάτην· καὶ οἱ Σαρακηνοὶ ὅπου ἦσαν πρησμένοι, ἦλθαν ὀλίγον τὸ κατὀλίγου ὡς τὸν Λευκομιάτην, καὶ ἐπαρακάλεσάν τον νὰ τοὺς γιάνῃ, καὶ ἐπρουμουτιάσαν του νὰ μὲν ἔρτουν εἰς τὴν Κύπρον νὰ ποίσουν κακόν, καὶ ἐγιάνεν τους· καὶ ἐκοιμήθην ἐκεῖ ὁ ἅγιος, καὶ ἐκτίσαν του ναὸν, καὶ ὡς τὴν σήμερον πολομᾷ πολλὰ θαύματα.

Καὶ ὁ ἅγιος Γεώργιος ὁ Μαχαιρωμένος εἰς τὸν Ἀχλίοντα τοπικὸς θαυματουργός. Ὁμοίως ὁ ἅγιος Ἀθανάσιος ὁ Πενταγσκοινίτης, ἀπὲ τὸ Πεντάσχοινον, καὶ βρύει ἰάματα. Καὶ ὁ μέγας Ἰωάννης ὁ Λαμπαδιστὴς εἰς τὴν Μαραθάσαν, ὁποῦ διώχνει τὰ δαιμόνια, ὁ ποῖος ἦτον διάκος εἰς τὴν ἀνορίαν τῆς Μαραθάσας. Ὁμοίως ὁ ἅγιος Σώζοντας εἰς τοῦ Πλακουντουδίου παιδὶν βοσκαρίδιν, καὶ ἐτρέξαν το οἱ Σαρακηνοὶ ὅταν ἐκάψαν τὴν εἰκόναν τῆς Θεοτόκου εἰς τὴν μονὴν καὶ ἐτυπώθην εἰς τὰς πλάκας καὶ εἶναι μέχρι τὴν σήμερον, καὶ ἐφεῦγεν καὶ ἐσκοντίλησεν καὶ ἐτζακίσθην τὸ γαλευτῆριν καὶ ἐχενώθην τὸ γάλαν καὶ εἶδαν τὸν τόπον πάντες, καὶ ἐνέβην εἰς τὸ σπήλαιον μὲ τὰ ἄλλα παιδία, καὶ ἐβάλαν λαμπρὸν καὶ ἐκάψαν τα· καὶ ἐκτίσαν ναὸν καὶ ἐβάλαν τὰ ἁγιάσματα καὶ θεραπεύουν πᾶσαν νόσον. Ὁμοίως εἰς τὴν γῆν τοῦ Κάζα Πιφάνη πρὸς τὸν

βορέαν εὑρίσκεται μία περνιέρα γεμάτη λείψανα, ὅγιον λέγονται Ἅγιοι Φανέντες· καὶ τὰ λείψανα ἐστεγνῶσαν καὶ ἦλθαν καὶ ἐκολλῆσαν ὥςπερ πέτραι, καὶ ἂν εὐγῇ κανέναν βαρὺ ὡς γίον πέτρα, καὶ εἶναι ἀποὺ τοὺς τ'. ὁποῦ φύγαν ἀπὲ τὴν Συρίαν. Ὁμοίως εἰς τὸ χωρίον τὸν Λάρνακαν ἔν' ἡ μονὴ τοῦ ἁγίου Ὀλφιάνου ἀπὸ τοὺς τ'.

Ὁμοίως εὑρίσκεται εἰς τὴν Μαραθάσαν εἰς τὸν Κύκον ἡ εἰκόνα τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου· ἔρκοντα τοῦ κυροῦ Μανουὴλ τοῦ Βουτουμήτη δούκας εἰς τὴν Κύπρον, ηὗρεν πτωχὸν γέρον εἰς τὰ ὄρη Μαραθάσας ὀνόματι Ἡσαΐας, καὶ μέσα εἰς πολλοὺς ἔδωκέν του λακτίαν, καὶ εἰς ὀλίγον καιρὸν ἔπεσεν εἰς ἀστένειαν τὴν λεγομένην ψατίκαν, καὶ εἶδεν εἰς τὸ ὅραμάν του, ἐστράφην εἰς τὸν ἅγιον νὰ λάβῃ εὐχὴν, καὶ ἀποκαλύφθην τοῦ μοναχοῦ ἡ Θεοτόκος, νὰ ζητήσῃ τὸ εἰκόνισμαν ἀποῦ βρίσκεται εἰς τὸ παλάτιν τοῦ βασιλέως εἰς τὴν Πόλιν νὰ τὸ φέρουν ὧδε, ὡς γίον καὶ ἐγένην· ἔπεψέν το ὁ βασιλεὺς καὶ ἔκτισεν τοῦ μοναχοῦ μονὴν καὶ ἔδωκέν του μέγα χαρίσματα. Ὁμοίως εἰς τὴν ἐκκλησίαν ὁ ἅγιος Νεόφυτος, ὁ ποῖος ἦτον παιδίος καλόγηρος ἀπὲ τὰ Λεύκαρα καὶ ἐγίνην στηλίτης εἰς τὸ αὐτὸν μοναστήριν, καὶ ἐκοιμήθην, καὶ εἶναι ὁ τάφος του ἐκεῖ καὶ βρύει θαύματα. Ὁμοίως εὑρίσκεται ὁ σταυρὸς τοῦ Λύμπα, ὁ ποῖος κράζεται ὁ Μέγας, καθὼς ὀπίσα ξηγᾶται, καὶ ὁ σταυρὸς ὁ Φανερούμενος, ὁ σταυρὸς τῆς Ψόκας τοῦ λεγομένου Κοκᾶ, ὅπου βρύει μῦρον, καὶ οὗλοι ἔχουν ἀπὲ τὸ τίμιον ξύλον καὶ πολομοῦν θαυμαστὰ θαύματα.

Ἀκόμη εὑρίσκουνται εἰς τὴν Κύπρον ἡ δύο κεφαλάδες τοῦ ἁγίου Κυπριανοῦ καὶ Ἰουστίνης, οἱ ποῖοι ἐμαρτυρῆσαν εἰς τὴν Ἀντιόχειαν, καὶ εἰς τὴν κάκωσιν τῆς Συρίας ἐφέραν ταις εἰς τὴν Κύπρον καὶ ἐβάλλαν ταις εἰς ἕναν ἐκκλησοῦδιν εἰς τὸ Μένικον, καὶ εἰς τὸ πλευρὸν τοῦ βημάτου· πρὸς τὸν νότον ἔχει λάκκον, ὅπου πολομᾷ μεγάλαις ἴασες εἰς γαρισούραν καὶ εἰς

τὰς πύρεξες· καὶ εἰς τὸν καιρὸν τοῦ ρὲ Πιὲρ τοῦ μεγάλου εἶχεν τὴν καρτάναν καὶ δὲν ἠμπόρησεν ναὕρῃ ὑγείαν, τινὲς εἶπάν του διὰ τὸν ἅγιον Κυπριανὸν καὶ Ἰουστίναν ὁποῦ εἶναι εἰς τὸ Μενικὸν κοντὰ τοῦ Ἀκακίου, ὁ ποῖος ἦρτε καὶ προποτίστην καὶ πάραυθα ἐγίανεν· εἶναι ἀληθείᾳ τὸ νερὸν εἶναι πολλὰ γλυφὸν καὶ κακόποτον, ἀμμὲ θαυμαστὸν εἰς ἰατρείαν· καὶ ὥρισεν καὶ ἐποῖκαν ἐκκλησίαν ἀποὺ γῆς καὶ ἀργύρωσεν ταῖς β΄. κεφαλαῖς, καὶ εἰς τὴν κορυφὴν ἀφῆκεν τόπον μὲ πόρταις νὰ προσκυνοῦσι τὰ λείψανα.

Ὁμοίως ὁ Ἰγνάτιος ὁ πατριάρχης Ἀντιοχείας γροικῶντα τὴν μεγάλην ζημίαν τὴν ἐποῖκεν ἡ ἀκρίδα, εἶπεν τοῦ ρὲ Οὖγκε καὶ ὥρισεν καὶ ἐζωγραφῆσαν ἕναν εἰκόνισμαν τὸν ἅγιον Χριστόφορον μάρτυραν, καὶ τὸν ἅγιον Ταράσιον πατριάρχην Κωνσταντινουπόλεως, καὶ ἅγιον Τρύφον μάρτυραν, καὶ ἐγκαινίασεν ὁ αὐτὸς πατριάρχης καὶ ἐστεῖλάν το εἰς τὸ Παλόκυθρον, ὅτι ἐκεῖ ἐγένετον· καὶ εἶπέν τους εἰς τὸ γέννημάν της νὰ λιτανεύουν τὸ εἰκόνισμαν καὶ νὰ λειτουργᾷ, καὶ ὁ κύριος νὰ φυλάξῃ τοὺς καρποὺς, καθὼς μοῦ τὸ εἶπεν ὁ κὺρ παπᾶ Φίλιππος.

Ἂς ἔλθωμεν εἰς τὸ προκείμενον. Ἐστέφθην ὁ ρὲ Οὖγκε Τελουζουνίας ὁ υἱὸς τοῦ ρὲ Ἀμαρῆν καὶ ἐπέθανεν εἰς τοὺς ᾳσιθ΄ Χριστοῦ· ἡ γυναῖκά του ἡ ρήγαινα Ἄλις τοῦ ἄνωθεν ρὲ Οὖγκε ἐκράτησε τὸ ρηγάτον ὅλης ιθ΄. Χριστοῦ· καὶ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ρὲ Οὖγκε ἐρμάστην μὲ τὸν Ρεῖμουν τὸν υἱὸν τοῦ πρίντζη, καὶ ἐτελεύτησεν ὁ αὐτὸς Ρεῖμουν ᾳσλβ΄. Χριστοῦ· καὶ ἡ συμβία του ἡ ρήγαινα ἐπῆγεν εἰς τὴν Φρανγκίαν νὰ ὁρμαστῇ μὲ τὸν κούντη τὲ Τζάμπα· καὶ δὲν ἁρμόστην, καὶ ἐστράφην ἀπὲ τὴν Τσαμπάναν εἰς τὴν Κύπρον ᾳσλε΄. Χριστοῦ καὶ ἁρμόστην εἰς τὴν ἐχρονίαν ᾳσλθ΄. μὲ τὸν Ραοὺλ Τεσασοῦς. Καὶ εἰς τὴν ἐχρονίαν ᾳσμβ΄. ἐστράφησαν οἱ Ἀνκούδαρδοι εἰς τὴν Κύπρον μὲ τὴν βουλὴν τοῦ σὶρ Ἀμαρὴν Παρλᾶς καὶ τοῦ σὶρ Ἀμαρὴν Τεπεσὰν καὶ τοῦ Χουὲτ Τεζηπλὲτ· καὶ

ὁ κύρης τοῦ Βερουτίου καὶ τὰ παιδιά του ἐτζ[illegible] τους, καὶ ἔμεινεν τὸ κουβέρνον εἰς τὰς χεῖρας τῆς ἄνωθε τάμε Ἀλὶς ὅλης ἐχρονίας ᾳσμϛ΄. Χριστοῦ· καὶ ἀπόθανεν, καὶ εσταθην ὁ υἱὸς αὐτῆς Ρουνέκλης ὁ Χαρὴν, καὶ ἁρμόστην μὲ τὴν Πλατζιάνσα εἰς τὴν ἐχρονίαν ᾳσμϛ΄. Χριστοῦ· καὶ ὁ αὐτὸς ρὲ Χαρὴν ἐπέθανε τῇ κθ΄. αὐγούστου ᾳσξα΄. καὶ ἐστέφθην ὁ Οὖγκε, καὶ ἐπέθανεν ᾳσξζ. Τῇ κε΄. δικεβρίου ἐστέφθην ὁ Οὖγκε ὁ ἀνηψιός του τὴν ἡμέραν τῶν γεννῶν ᾳσξη΄ ρήγας τῆς Κύπρου, καὶ τῇ κδ΄. σεπτεβρη ᾳσξθ΄. ἐστέφθην ρήγας τῶν Ἱεροσολύμων· καὶ ἐπέθανεν τῇ κζ΄. μαρτίου· καὶ ἐστέφθην ὁ καλὸς ρὲ Οὖγκε, καὶ ἐπέθανεν τῇ ι΄. μαγίου ᾳσπε΄. καὶ ἐστέφθην ὁ καλὸς ρὲ Χαρὴν, ἀδελφὸς τοῦ καλοῦ ρὲ Τζουὰν τῇ κδ΄. ἰουνίου· καὶ τῇ ιε΄. αὐγούστου ᾳσπϛ΄. τὴν ἡμέραν τῆς Θεοτόκου ἐστέφθην ὁ ρὲ Χαρὴν εἰς τὴν χώραν τῆς Τύρου ρήγας τῶν Ἱεροσολύμων· ὅτι ἀκομὶ ἀποκρατοῦσαν χώραις εἰς τὴν Συρίαν διὰ χειρὸς τοῦ φρὲ Πουνακοῦρος, ἀρχιεπίσκοπος Τύρου· καὶ τὴν ἐχρονίαν ᾳτϛ΄. Χρίστοῦ τῇ κϛ΄. ἀπριλλίου ὁ μισὲρ Μαρὶν Τελουζινιᾶς ὁ υἱὸς τοῦ ρὲ Οὖγκε, ὁ κύρης τῆς Τύρου καὶ κοντοσταύλης τῶν Ἱεροσολύμων ἐψηφίστην κουβερνούρης τῆς Κύπρου μὲ τὸ θέλημαν ὅλους τοὺς περί του αὐθένταις, καὶ ψουμάτους καὶ σορδάτους, ὁποῦ εὑρίσκουνταν κατὰ τὴν ἡμέραν. Διὰ καλὸν πρόσωπον ὁποῦ τοὺς ἔδειξεν ὁ κύρης τῆς Τύρου ἐκόμπωσέν τους καὶ ἔβαλέν τους εἰς τοῦτον τὸ κακὸν θέλημαν, νὰ πᾶσιν κατὰ πρόσωπα τοῦ καλοῦ τους αὐθέντη χωρὶς καμμίαν ἀφορμὴν τὴν ἐποῖκεν· καὶ μεσὸν τοὺς αὐθένταις τῆς Κύπρου εἶχεν δύο ὅπου δὲν ἦσαν εἰς τὴν βουλήν του, οὐδ᾽ ἐθέλησαν νὰ ἦναι ποτὲ εἰς τούτην τὴν παραβουλιὰν, τουτέστιν, ὁ μισὲρ Φιλιππε τὲ Ἱμπελὴν συνεσκάρδος τοῦ ρηγάτου τῆς Κύπρου, ὁ ποῖος ἦτον ἀδελφὸς τῆς ρήγαινας τῆς μάνας τοῦ ρηγός, καὶ ὁ μισὲρ Τζουὰν Ταπιέρη ἐξάδελφος τοῦ ρήγα, ἀδελφότεκνος τῆς ρήγαινας, υἱὸς τῆς ἀδελφῆς της, καὶ ἄλλοι πολ-

λοὶ ψουμάτοι καὶ σορδάτοι ὁποῦ δὲν ἐκουβεντιάσαν εἰς τοῦτον τὸ κακόν. Εἶχεν ἔξη μῆνες ὅπου ἐπλημμέλαν ὁ κύρης Τύρου πῶς νὰ τελειώσῃ, καὶ ἐβάλαν του ἀφορμὴν ὅτι ἔπεφτεν ἀπὸ κακὴν ἀρρωστίαν· καὶ ὁ κύρης τῆς Τύρου καὶ ὁ ἀδελφός του ὁ κοντοσταύλης ηὗραν τούτην ἀφορμήν, ὅτι διὰ τὴν μεγάλην πτωχίαν τὴν εἶχαν, ὅτι ἐξωδιάζαν τὸ δικόν τους ἄπρεπα, καὶ εἶδαν ὅτι ὁ ρήγας ἦτον πλούσιος, γιὰ νὰ πάρουν τὸ ἐδικόν του ἐννοιάστησαν τούτην τὴν παραβουλιάν. Καὶ γροικῶντα κάτινες καβαλλάριδες πιστοὶ τοῦ ρηγός, εἶπαν τὸ πρᾶγμαν τοῦ ρηγός· ὁ ρήγας ἦτο πολλὰ καλός, δὲν ἐπίστευσεν τὰ λογία τους, λαλῶντα: δὲν θέλουν τορμήσει τ' ἀδερφία μου ποτὲ νὰ μποῦν εἰς τούτην τὴν φαντασίαν. Θεωρῶντα οἱ καβαλλάριδες τὸ πῶς ὁ ρήγας δὲν ἐπίστευσεν, καὶ οἱ καταδίκοι του ἀναγκάζαν τὸ πρᾶγμα, ἐξ αὐτῶν τους ἐπῆγα κάτινες κρυφὰ εἰς τὸν συνεσκάρδον, ὁ ποῖος ἦτον εἰς τὸ χωργιόν του καὶ δὲν εἶχεν κανέναν μαντάτον ἀληθινόν, ὡς γιὸν τοῦτον· καὶ ἔδωκαν τοῦτο ἀληθινὰ νὰ τὸ μάθῃ, παραῦτα ἐξέβην καὶ ἦρτεν εἰς τὴν χώραν, καὶ ἦτον πρὶν τελειωθῇ τὸ κακὸν ἀποὺ μίαν ἡμέραν, καὶ ἐπῆγεν εἰς τὸν ρῆγα καὶ ἐσύντυχεν μὲ τὴν ἀδελφήν του τὴν ρήγαινα, καὶ μανθάνοντα ἀληθινὰ πῶς τὸ κατάστησεν ὁ ἀδελφότεκνός του ὁ κύρης τῆς Τύρου νὰ τὸ τελειώσῃ, ἐπάντεχε ὁ καλὸς αὐθέντης νὰ τοῦ συντύχῃ καὶ νὰ τοὺς ἀποκόψῃ, καὶ ἔβαλέν τον εἰς τὴν στράταν τῆς δικαιοσύνης καὶ ὅρκου, καὶ ἂν γενῆ θέλ' εἶστεν μεγάλην κατηγορία εἰς τὸν κόσμον· ἀμμὲ εἰς κουφοῦ πόρταν ἐσυντύχανεν, τίποτες οὐδὲν ἐφέλεσεν· ἐστράφην εἰς τὸν ρῆγα τὸν ἀδελφότεκνόν του τὸν ρὲ Χαρήν.

Τὴν ἀτὴν τρίτην κϛ' ἀπρίλην ͵ατϛ'. ἐτελειώθησαν ἡ βουλαῖς, καὶ ἐπῆγεν ὁ μισὲρ Ἀμαρὴν Τελουζουνία ὁ ἀφέντης τῆς Τύρου, καὶ ὁ ἀφέντης ὁ Χαμερὴν ὁ κοντοσταύλης τῆς Κύπρου ὁ ἀδελφός του, καὶ ὁ μισὲρ Παλίαν πρίντζης τῆς Γαλιλαίας ὁ γαμπρός του, καὶ ὅσοι ἔσαν τῆς βρωμισμένης βουλῆς

εἰς τὸ λουτρόν, καὶ ἐστράφησαν ἔσω του, καὶ ἐφάγαν γιόμαν ὅλοι ἀντάμα καὶ ἐλούθησαν εἰς τὸ λουτρὸν τοῦ σὶρ Χίου Περιστερῶν, καὶ ἄνταν ἀποφάγαν, ἐπέψε καὶ ἐκράξεν τους ὅλους τοὺς λιζίους καὶ καβαλλάρους καὶ σορδάτους ὅσοι εὑρίσκουνταν εἰς τὴν Λευκοσίαν, καὶ ἐβάλαν τους καὶ ὠμόσαν· καὶ ὠμόσαν μερτικὸν θεληματικῶς, καὶ μερτικὸν χωρὶς τὸ θέλημάν τους· καὶ ὁ ὅρκος ἔνι τοῦτος: Μόνω εἰς τὰ ἅγια τοῦ θεοῦ εὐαγγέλια νὰ βλεπήσω ὡς ὅσον ἦτον ἀφέντης μας, τὸν ἀφέντην τῆς Τύρου κατὰ πρόσωπα πᾶσα ἀνθρώπου, εὐγάλλοντα τὸ κορμὶν τοῦ ἀφέντη μας τοῦ ρηγός, τοῦ ποίου εἶμεσθεν κρατούμενοι μὲ ὅρκον. Καὶ εἰς τοῦτα οὗλα ὁ συνεσκάρδος δὲν ἦτο, καὶ μανθάνοντά τον, ἐκαβαλλικεῦσεν, καὶ ἡ ἀδελφή του ἡ ρήγαινα ἡ μητέρα τοῦ ρηγὸς καὶ ἐπῆγαν ν' ἀποτζακίσουν τὸν υἱόν της καὶ τοὺς ἄρχοντες· καὶ ἐμπαίνοντα ηὗραν οὕλους τοὺς καβαλλάριδες, ψουμάτους, σορδιέριδες πουρζέζιδες, λιζίους σωρεμένους, καὶ ἡ ρήγαινα ἐπαρακάλεσέν τους, καὶ ἐκατηγορῆσέν τους νὰ στραφοῦν ἀπὸ τὴν μερίαν τοῦ ρηγός· καὶ δὲν εἶναι τιμή σας, παρὰ πάντα ἀντροπή σας, καὶ κρίμαν· καὶ πᾶτε κατὰ πρόσωπα τοῦ θεοῦ καὶ τοῦ ἀφέντη σας, καὶ βάλλετε τὸ νησὶν τοῦτον εἰς κατάλον, καὶ ἀνοίγετε τὰ μάτια τοῦ λαοῦ καὶ νὰ ρεβελιάσουν· μηδὲν πᾶτε κατὰ πρόσωπα τοῦ καλοῦ σας ἀφέντη τοῦ ρηγὸς καὶ τοὺς ὅρκους σας! Τότε οὗλοι εἶπαν μὲ κακόν, νὰ πᾶμεν κατὰ πρόσωπα τοῦ ἀφέντη μας! Γροικῶντα ὁ κύρης τῆς Τύρου ἐσύντυχεν πολλὰ λογία χοντρὰ τοῦ θείου του τοῦ συνεσκάρδου, λαλῶντα, τίς σοῦ εἶπε νἄρτῃς ἔσω μου, καὶ ξηλώνεις ταῖς δουλειαῖς μου! Τότες ὁ συνεσκάρδος, ἀφῆκεν τὴν ρήγαιναν ἐκεῖ, καὶ κεῖνος ἐστράφην εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ ρηγὸς, καὶ ποῖκεν συντροφίαν τοῦ ρηγός, καὶ ἐφοβήθην μηδὲν βάλλουν χέρι ἐπάνω του, ὅτι ἐθυμώθησαν. Ἡ ρήγαινα ἐκλαῦσεν πολλὰ καὶ ἐδέρνετον, καὶ τίποτες δὲν ἐφέλεσεν. Ἀκομὴ ὁ μάστρος τοῦ Σπιταλίου φρέρε Τζάκε Τεμιλᾶ ἦτον ἔξω, καὶ τὸ νἄρτη ἐμη-

νῦσέν του καὶ πῆγεν, καὶ ἐσμίκτην μετά τους· ὁ ποῖος ἐδάνεισεν τοῦ κυροῦ τοῦς Τύρου μ'. χιλιάδες ἄσπρα τῆς Κύπρου. Ο'μοίως καὶ ὁ μισὲρ Τανολάνε ὁ πίσκοπος τῆς Λεμισοῦ ἐσμίκτιτην μεσόν τους· καὶ ὁ κύρης τῆς Τύρου εἶχέν τον πολλὰ ἀκριβόν. Θωρῶντα ἡ ρήγαινα ὅτι δὲν ὠφελᾷ καὶ δὲν ἠμπόρεσεν νὰ τοὺς ἀποτζακίσῃ, παρὰ σκαντάλον ἐγενίσκετον, ἐστράφην πρὸς τὸν ρήγαν πολλὰ πικραμένη μὲ κακὴν καρδίαν. Τὴν αὐτὴν ἡμέραν τὸ 'σπερὸν ὅλοι ἀντάμα ἐγράψαν εἰς χαρτὶν ταῖς ἀφορμαῖς τοῦ αὐτοῦ ρηγός, διὰ ταῖς ποίαις ἐκαβαλλικέψαν καὶ ἦρταν εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ ρηγός, καὶ ἐμπῆκαν εἰς τὸ τρυπὰς κοντὰ εἰς τὸ κελλὶν τοῦ ρηγός, καὶ ἀνέβην ὁ μισὲρ Μπαντουὴν τὲ 'Ημπλὴν εἰς τὸ κελλὶν τοῦ ρηγὸς ὁποῦ κείθετον ἀστενής, καὶ εἶπεν τοῦ ρηγός· 'δὲ τοὺς ἄρχοντας τοῦ λαοῦ σου ἦλθαν εἰς αὐτόν σου νὰ συντύχουν! ὁ ρήγας ἐγύρισεν καὶ εἶπεν του· εἶσαι καὶ σοὺ μὲ τὴν συντροφίαν τους· γιά σου! Καὶ ὅτοιμα ὁ κύρης τῇ Τύρου καὶ οὖλοι ἀντάμα ἐνέβησαν εἰς τὸ κελλὶν τοῦ ρηγὸς καὶ ηὗράν τον ἄρρωστον, καὶ ἀκάθετον εἰς τὸν θρόνον καὶ ἕναν ραβδὶν εἰς τὸ χέριν του καὶ ἐκούμπιζεν.

Καὶ μοναῦτα ὥρισεν ὁ κύρης τοῦς Τύρου καὶ ἐδιαβάσαν τὸ χαρτίν, καὶ ἐδόθην τοῦ σὶρ Οὖγκε τὲ 'Ημπελὴν νὰ τὸ διαβάσῃ ὀμπρὸς τοῦ ρηγὸς καὶ ὅλου τοῦ λαοῦ· τὸ ὁποῖον χαρτὶν ἦτον πολλὰ ζητήματα κατὰ πρόσωπα τοῦ ρηγός, κατηγορῶντά του καὶ μέφοντά τον· τὰ ποῖα ζητήματα εἶ πολυξήγητα νὰ γραπτοῦν, ἀμμὲ τὸ μεγαλείτερον ἐλάλεν, ὅτι ὁ ρήγας ὡς γίον κουβερνιάζει τὸ ρηγάτον ἐρκέται ζημία, καὶ ὄνταν χρειαστῇ θέλει γυρέψειν νὰ πάρῃ ἀπὸ τοὺς λᾶς· διὰ τοῦτον ἐφάνην μας ὅλους ἀντάμα καὶ ὠρδινιάσαμεν κουβερνούρην τὸν ἀδελφὸν τοῦ ρηγὸς τὸν κύρη τῆς Τύρου, ὡς γίον ἐκεῖνος ὁποῦ εἶναι κληρονόμος, καὶ ἐμπαίνει του νὰ γυρέψῃ τὸ καλὸν τοῦ ρηγάτου.

'Ο ρήγας ἀπολογήθην καὶ εἶπέν τους: ἐγροίκησα τὸ κακὸν θέλημαν τὸ ἔχετε μετά μου, καὶ ἐγράψετε κεφάλαια ἄπρεπα·

δὲν εἶμαι ἐγὼ ὁ πρῶτος ὁποῦ ἀρρώστησα· ὅτι ὁ ρὲ Μπατουῆν εἶχεν μεγαλείτερην ἀστένειαν, ὁ ποῖος ἦτον ρήγας τῶν Ἱεροσολύμων, καὶ οἱ ἄνθρωποί του δὲν τοῦ ἐσηκῶσαν τὴν ἀφεντίαν του, ἀμμὲ εἶπαν, ὁ θεὸς ὁποῦ τοῦ ἔπεψεν τὴν ἀστένειαν δύναται νὰ πέψῃ καὶ τὴν ὑγείαν. Ἀκομὶ γυρέψετε εἰς τὰς Γραφὰς καὶ ναὕρετε, ὅτι ποτὲ δὲν ἐγίνετον εἰς τὴν Ἱερουσαλὴμ καμμία βουλή, οὐ καμμία χρῆσις, δίχως τὸ θέλημαν τοῦ ρηγός· οὐδὲν ἐξουσίαν ἔχετε νὰ μοῦ σηκώσετε τὴν ἐξουσίαν μου διὰ καμμίαν ἀφορμὴν τὴν ἐγράψετε· καὶ εἴ τις τορμήσῃ καὶ πάγῃ κατὰ πρόσωπα τοῦ ὅρκου ὁποῦ μοῦ ἐποίκετε, ἔχω τὸν θεὸν κριτὴν ὁποῦ θέλει ποισειν κρίσιν.

Καὶ ὅταν ἐδιάβασεν ὁ μισὲρ Οὔνγγε τὲ Ἡμπελῆν τὸ χαρτίν, καὶ ἀπολογήθην ὁ ρήγας ἔμπροσθεν τοὺς αὐθένταις, καὶ τοῦ πόπουλου, τότες ἐξέβησαν ἀπὸ τὸ κελλὶν τοῦ ρηγός, εἰς τοὺς ἡλιακούς, καὶ ἐκάτσαν εἰς τὸ παλάτιν τοῦ ρηγός· καὶ(ὁ) κύρης τῆς Τύρου καὶ ὁ κοντοστχύλης ὁ ἀδελφός του, καὶ ὁ μισὲρ Ἐμπαλίαν τὲ Ἡμπελῆν ὁ πρίντζης τῆς Γαλιλαίας, ἐκάτσαν εἰς τὴν αὐτὴν αὐλὴν εἰς τὴν μεγάλην λόντζαν. Καὶ ἔρισεν ὁ κουβερνούρης καὶ ἐδιαλαλῆσαν εἰς τὴν Λευκοσίαν τὸ πῶς εἶναι κουβερνούρης τοῦ ρηγάτου τῆς Κύπρου, καὶ μηδὲν εἶναι τινὰς ἀπότορμος νὰ σκαλευτῇ ἀπὲ τὸ σπίτιν του νὰ ποίσῃ ταραχήν· καὶ ὥρισεν καὶ ἐβουλλῶσαν τὸ σύνγκριτον καὶ τὴν βόταν ὅπου ἦτον ὁ βίος· καὶ ὥρισεν β' καβαλλάριδες ψουμάτους, τὸν σὶρ Τζουὰν Λετὸρ καὶ τὸν σὶρ Οὖγκε Τεφὰρ νὰ πάρουν τὸν ὅρκον τοὺς πουρζέζιδες τῆς Λευκοσίας· οἱ ποῖοι ἐκάτσαν εἰς τὸν ἅγιον Γεώργιον τῶν Ὀρνιθίων καὶ ἐπῆραν τὸν ὅρκον τοὺς λᾶς τῆς Λευκοσίας διὰ τὸν αὐτὸν κύρην τῆς Τύρου.

Ἡ δὲ ἡ ρήγαινα ἐκάτζεν εἰς τὸν ἡλιακὸν εἰς τὸ διάβαν τοὺς καβαλλάριδες καὶ ὅλου τοῦ λαοῦ ὁποῦ ἐδιάβαινεν, καὶ ἔσκισεν τὰ ρουχά της καὶ ποῖκεν μέγαν κλάμαν, ὡς γίον νᾶχεν πεθάνειν ὁ υἱός της ὁ ρήγας· καὶ ἐγίνην μεγάλην λύπην νὰ

τὴν 'θώρει τινάς· καὶ εἶχεν μέγαν φόβον εἰς τὴν καρδίαν της, τὴν λαλῶντα, ὁ θεὸς θέλει ποίσειν κρίσιν καὶ θέλω χάσει τὰ παιδιά μου· καὶ παρακάλεν τὸν πᾶσαν ἕναν ὡς γιὸν ἐδιαβαίνασιν, μηδὲν ποίσουν ἀγανάκτησι τοῦ ῥηγὸς καὶ ὀργιστῇ τους ὁ θεὸς καὶ ξηλείψει τους· καὶ ἐλάλεν τούς το μὲ μεγάλην ταπείνωσιν καὶ γλυκία λογία καὶ πολὺν κλάμαν, γιὰ ν' ἀφήσουν τὸν ῥῆγα εἰς τὴν ἀφεντίαν του, λαλῶντά τους, πῶς: εἶστε ἄνθρωποί του καὶ ὁμοστικοί του! Καὶ ἐκατακρᾶτον τοὺς δύο τοὺς υἱούς, ὁποῦ ἀναμίξαν τοὺς καβαλλάριδες, καὶ ὁ διάβολος ἐσκλέρυνεν τὴν καρδίαν τους τόσον, ὁποῦ δὲν ἐθέλαν νὰ τζακιστοῦν νὰ στραφοῦν εἰς τὸν ἀφέντην τους, καὶ δὲν ἐγροικῆσαν τῆς καλῆς ῥήγαινας ὅσα τοὺς ἐλάλεν. Ὁμοίως ἔμοσεν ο κύρης τῆς Τύρου νὰ βλεπίσῃ τὸ ῥηγάτον καὶ τοὺς ἀφένταις, καὶ μηδὲν στρέψῃ τὸ κουβέρνον εἰς ὅλην του τὴν ζωήν.

Ἀφὸν τοῦτα οὖλα ἐγινήκασιν, ἐπέψεν ὁ ῥὲ Χαρὴν τὴν νύκταν εἰς τὸν ἀδελφόν του τὸν κύρην τῆς Τύρου δύο καλογήρους τοῦ Σὰν Τομένικου καὶ ἕναν νοτάρην νὰ μεταγράψουν τὰ κεφάλαια τὰ ἐγράψαν διὰ λόγου του· καὶ ἐπέψαν καὶ ἕναν καβαλλάρην μετά τους. Καὶ ζητῶντά τα τοῦ κυροῦ τοῦς Τύρου, ἔδωξέν τους καὶ δὲν ἄκουσε νὰ τοὺς δώσῃ τίποτες· ἀκομὴ ὥρισεν νὰ μὲν ἐμπῇ ὁ νοτάρης ὀμπρός του μὲ τοὺς καλογήρους καὶ μὲ τὸν καβαλλάρην. Θωρῶντα τὸ κακὸν θέλημαν, ἀποχαιρέτισάν τον καὶ ἐστράφησαν.

Τότε ἔπεψεν α' καβαλλάρην νὰ πάρῃ τὸν ὅρκον τους εἰς τὴν Κερινίαν· καὶ οἱ λᾶς τῆς Κερινίας καὶ ὁ σὶρ Ὅτε Τεβῆς ὁ καπητάνος ἐκλειδῶσαν τὸ κάστρον καὶ ἐδῶξαν τὸν μαντατοφόρον καὶ ἐκράτησαν τὸ κάστρον διὰ τὸν ῥῆγαν. Καὶ τἄπισα ἐκόνπωσέν τον ἕνας λίζιος τῆς Κερινίας ὀνόματι Ἀνδρὲ ντὲ Μπουνές, ὁ ποῖος ἐσυντύχεν τοῦ καπετάνου καὶ τοῦ σὶρ Τζουὰν Φαράντου καὶ τοὺς μαστόρους καὶ ἐστρέψαν τὰ νυκταρία τοὺς μαντατοφόρους, ὁ ποῖος ἦτον τοῦ σὶρ Τελέμε τὲ Φρα-

σέ. Τάπισα οἱ καβαλλάριδες καὶ οἱ λίζοι, καὶ οὗλοι οἱ μαστόροι καὶ οὗλος ὁ λαός, σεργένταις καὶ ἄλλοι, ὠμόσαν τοῦ κυροῦ τῆς Τύρου καὶ ἐδιαλαλῆσάν τον διὰ κουβερνούρην. Ἀκομὶ ἔπεψεν εἰς τὴν Πάφον καὶ εἰς τὴν Νεμεσὸν καὶ ὡς ὅλα τὰ κάστρα, καὶ ἐπῆραν τὸν ὅρκον τους, καὶ ἐδιαλαλήθην παντοῦ διὰ κουβερνούρης.

Θωρῶντα ὁ μάστρος τοῦ Σπιταλίου, ὁποῦ ἦτον εἰς τὴν Νεμεσὸν καὶ γοι ιδ' ἐπισκόποι καὶ ἡγουμένοι, ὅτι ἐδιαλαλήθην κουβερνούρης ὁ κύρης τῆς Τύρου εἰς τὴν Λευκοσίαν, καὶ ἐμπαῖναν καὶ ἐκατεβαῖναν εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ ρηγὸς ιε' μέραις νὰ μπορήσουν τὰ τοὺς σάσουν· καὶ δὲν ἠμπορῆσαν νὰ ποίσουν ἄλλον, παρὰ ἐχωρίσαν ζωὴν τοῦ ρηγὸς καὶ τῆς ὑποταγῆς του διὰ οὗλόν του τὸ στάτον ρ' χιλιάδες ὀνομίσματα, καὶ τῆς μητέρας του τῆς ρήγαινας χιλιάδες κ' τὸν χρόνον· διὰ ταῖς δύο του ἀδελφάδες τὰ κοράσια χιλιάδες η' τὸν χρόνον· καὶ διὰ τὸν Οὖγκε τὸν ἀδελφότεκνόν του, υἱὸν τοῦ ἀδελφοῦ του τοῦ μακαρίτη κοντοσταύλη τῆς Κύπρου, χιλιάδες ι'· καὶ διὰ τὴν θείαν τους τὴν κυρὰν τὴν Μαργαρίταν πρίντζεναν τῆς Ἀντιοχείας καὶ κούντεναν τῆς Τρίπολης καὶ κυρὰν τῆς Τύρου χιλιάδες ϛ', τὸν χρόνον· διὰ ταῖς ταμιτζέλλαις ἢ τὲ Μουφόρτου κόραις τοῦ μακαρίτη κυροῦ τῆς Τύρου καὶ τοῦ Τερούντου μισὲρ Φιλίππου χιλιάδες δ'. Ὁποῦ εἶναι ὁμάδα ρμε' χιλιάδες ὀνομ(ίσμ)ατα τὸν χρόνον. Καὶ ἐδιάλεξεν ὁ ρήγας χωρία τὰ τοῦ ἀρέσαν, καὶ τὰ δὲ λοιπὰ ἐμεῖναν εἰς τὸν κουβερνούρην.

Καὶ ἔρισεν ὁ ρὲ Χαρήν, ὅτι τὸ δικόν του νὰ δοθῇ εἰς φύλαξιν εἰς τὰ χέργια τοὺς πατέρες τοῦ Σὰν Τομένικου, καὶ νὰ πουλήσουν ὅλα του τὰ κινητικὰ πράματα καὶ νὰ πλερώσουν ὅσα ἀφῆκεν ὁ κύρης του ὁ ρὲ Οὖγκες, καὶ ὅσους ἐχρῶστεν ὁ αὐτὸς ρὲ Χαρήν· καὶ νὰ δώσουν διὰ τὴν ἁρμασίαν τῶν δύων του ἀδελφάδων τετρακοσίαις χιλιάδες ὀνομίσματα, πᾶσα μίας σ'. χιλιάδες· καὶ κεῖνα τὰ νὰ μείνουν νὰ ἦναι εἰς τὴν βλέ-

πησιν τοὺς ἀδελφούς, τουτέστιν τοὺς πατέρες, διὰ τὴν χρῆσιν τοῦ νησίου. Καὶ μὲ τοιοῦτον ὁ ρήγας ἐποῖκεν νὰ μὲν ἔχῃ ἐξουσίαν ὁ κύρης τῆς Τύρου νἄχῃ πογέριν νὰ γκίσῃ τίποτε· εἰς τὸ ἐδικόν του· καὶ ἐβάλεν εἰς τὸ διαλαλημὸν τὰ τζουέλλία τοῦ ρηγός, τὰ κτηνὰ τῶν χωργιῶν του καὶ τοῦ σταύλου του, τὰ χρυσᾶ του· καὶ ἐγίνην μέγαν κλάμαν εἰς τὴν χώραν νὰ πουλέται τὸ δικὸν τοῦ ρηγὸς ἀπὸ ζῶντά του εἰς τὸν διαλαλημόν. Καὶ ἐπλερῶσαν ὅλους τοὺς ἀδικημένους τοῦ κυροῦ του καὶ κείνου· καὶ ἐποῖκαν γραψίματα μὲ νοτάρην μεσόν τους μὲ τὸν ἀδελφόν του τὸν κύριν τῆς Τύρου, καὶ ἐβουλλῶσάν το μὲ τὴν βοῦλλάν τους καὶ δύο βούλλαις τοῦ κουμεντούρη τοῦ Σπιταλίου· καὶ ἐσημάδεψάν το ὅλοι οἱ ἐπισκόποι καὶ πριούριδες, τζανούνηδες· καὶ ὁ ρήγας δὲν τὸ ἐσημάδεψεν, ἀμμὲ ἀποδιάβασεν τὸ πρᾶμαν.

Τὸ ἐλάλεν τὸ χαρτίν, ἐλάλεν οὕτως: Ἐμεῖς Χαρῆν χάριτος τοῦ θεοῦ ρήγας τῶν Ἱεροσολύμων, Κύπρου, καὶ λαλοῦμεν ὡς ὅσοι μᾶς γροικοῦσιν τῆς αὐτῆς γραφῆς· ὅτι ἐσυμπάψαμεν μὲ τὸ θέλημάν μας τοὺς ἀνθρώπους μας· ὅτι ἐκρατήσαμεν ἀπὸ τοὺς εἰσόδους τοῦ ρηγάτου ὀνομίσματα ρμη'. χιλιάδες, καθὼς ἄνωθεν δηλοῖ, καὶ τὰ ἐναπομένοντα θέλομεν νὰ ἦναι διὰ τὸ κουβέρνον τοῦ νησίου· καὶ ἤτζου ἐστάθημαν κουντέντε τὰ δύο μέρη, ὁ ρήγας καὶ ὁ κῦρις τῆς Τύρου. Καὶ ἐπρουμουτίασεν ὁ ρήγας νὰ μὲν ἀγκαλέσῃ εἰς τὸν πάπαν. Ἀκομὴ ὁ ρήγας νὰ ἔχῃ δέκα συντρόφους σορδιέριδες, ὡς γίον εἶχεν πάντα, καὶ ιβ' καβαλλάριδες ψουμάτους, καὶ κ' τουρκοπούλους ἀπάνω εἰς τὰ ἄλογα, καὶ εἰς οὕλους τοὺς βαχλιώταις καὶ σιργένταις τοὺς εἶχεν καὶ ἐκράτεν. Τοῦτοι εἶναι οἱ καβαλλάριδες, τοὺς ἐκρατῆσεν τοὺς ψουμάτους· ὁ μισὲρ Φιλίππη τὲ Ἠμπελῆν ὁ συνεσκάρδος, ὁ θεῖός του μισὲρ Ἐμπαλίαν τὲ Ἠμπελῆν Ναγκαρνῆν, μισὲρ Λοῆς Τενόρες, μισὲρ Πιὲρ Ζηπλέτ, μισὲρ Χαμερῆν Τεβιλμαρήν, μισὲρ Ἀνισία Τεμπρές, μισὲρ Ἐνάτ Τε-

σασούνς, μισὲρ Τζουὰν Παπῆ, μισὲρ Οὔνγκε Μπεντουῆν· τοῦτοι οὗλοι ἦσαν ἀπλικεμένοι μὲ τὸν ρήγαν.

Μετὰ κ' ἡμέραις ὁ κύρης τῆς Τύρου μὲ τὴν συντροφίαν του ἔσω του, καὶ τὰ ὀνόματα τοὺς συντροφούς του εἶνε τοῦτοι· μισὲρ Χαρὴν Τελουζουνία ὁ κοντοσταύλης τῆς Κύπρου ὁ ἀδελφός του, ὁ μισὲρ Παλίαν τὲ Ἠμπελῆν πρίντζης τῆς Γαλιλαίας, μισὲρ Τζουὰν τὲ Ἠμπελῆν ἀφέντης τοῦ Ἀρσεφίου, μισὲρ Ἐνπαντουῆν δὲ Ἠμπελήν, μισὲρ Οὔνγκε τὲ Ἠμπελήν, μισὲρ Φιλίππη τὲ Ἠμπελήν, ὁ νέος μισὲρ Ρουπὴν τὲ Μουφόρτου, μισὲρ Οὔνγκε τὲ Ἠμπελήν, μισὲρ Ἐγκάντη Κορτεπεσάν, μισὲρ Τζουὰν Ταντιότζε, μισὲρ Ράγγε Τεμεπίταν, μισὲρ Ρενιέρης κόντης, δίχως τοὺς ψουμάτους· ἀμμὲ ἀπὸ τοὺς ἄνωθεν ιβ' ἐξέβησαν γ' καὶ ἐπῆγαν μὲ τὸν ρῆγα, ὁ μισὲρ Παντουῆν τὲ Ἠμπελῆν, μισὲρ Ρουπῆν τὲ Μουφόρτου, μισὲρ Ράγκε Τεπέσαν, ὅτι ἀγρωνίσαν πῶς ἦτον κακὸν τὸ ἐποίκασιν· καὶ ὁ ρήγας ἐπερίλαβέν τους μετὰ χαρᾶς· καὶ πολλὰ ἐπλημμελοῦσαν νὰ βάλουν τὸν ρῆγα εἰς τὸ θέλημάν τους, καὶ δὲν ἠμποροῦσαν.

Ὁ κύρης τῆς Τύρου ἐπῆρεν τὸ σήνγκριτον ἔσω του, καὶ ἀφέντεψεν τὰ ρηγάτικα ὡς γίον τὰ δικά του· ὁ ποῖος πρὶν ναὐγῇ ἀπὲ τὴν αὐλὴν τοῦ ρηγὸς ἐποῖκεν καὶ ἐμόσαν του ὁ σὶρ Φίλιππε τὲ Ἠμπελὴν ὁ συνεσκάρδος καὶ ὁ μισὲρ Τζουὰν Ταπιέρ, καθὼς ἐποῖκαν οἱ δέλοιποι ἀφένταις, θέλοντα καὶ μὴ θέλοντα.

Ὁ ρήγας ἐξέβηκεν καὶ ἐπῆγεν εἰς τὸν Στρόβιλον καὶ ἐπαρδιάβαζεν μὲ τὰ φαρκονία του· καὶ ἡ ζήλα ἐνέβην εἰς τὸν κύρην τοῦ Τύρου, ἔσασεν μὲ τοὺς λᾶς του νὰ πᾶν ν' ἀρεστιάσουν τὸν ρῆγα μηδὲν πᾶν οἱ καβαλλάριδες τὴν νύκταν καὶ βουλευγοῦνται μετά του· καὶ μίαν νύκταν ἁρματώθησαν μὲ ἄλογα καὶ ἄρματα νὰ πᾶν νὰ πιάσουν τὸν ρὲ Χαρῆν ἀπὸ τὴν χώραν· καὶ τινὰς ὁποῦ ἀγάπαν τὸν ρήγαν ἔμαθέν το καὶ μήνυσέν το τοῦ ρηγὸς εἰς τὸν Στρόβιλον· ὁ ποῖος ἐξέβην μὲ τὴν

συντροφιάν του καὶ ἦρτεν ξήκαμπα, καὶ ἀπὸ τὴν πόρταν τοῦ λουτροῦ ἐνέβην ἔσω του. Καὶ ἄνταν ἐξημέρωσεν ἐμάθεν ὁ κύρης τοῦς Τύρου πῶς ὁ ρήγας ἦρτεν εἰς τὴν χώραν, ἐπικράνθην, καὶ εἶπεν· ἀκανί, ἔχω καταπατητάδες· καὶ ἐβάλεν καὶ ἐβλέπαν του ἀμπέξω μέραν νύκταν· καὶ ὁ ρήγας πάλαι ἔβλεπέ τον· καὶ εἶχαν κακὴν ζωήν· ὅτι ἐφοβοῦνταν μὲν πέψῃ χαρτία εἰς τὴν Ρώμην καὶ ἐννοιάζουνταν καθημερινόν· καὶ ὁ διάβολος ἔβαλλεν εἰς τὴν καρδίαν του τὰ δὲν ἐννοιάζετον.

Ἀληθείᾳ ὁ κύρης τοῦς Τύρου ἔπεψεν μαντατοφόρους εἰς τὸν πάπαν, τὸν κύρην τοῦ Κουρίκου ὀνόματι σὶρ Χετοῦ Γανιάτζ, ὁ ποῖος ἦτον πολλὰ κατάδικος πάντα τοῦ καλοῦ, ὁ ποῖος ἦτον φευγὸς ἀπὸ τὴν Ἀρμενίαν διὰ πολλὰ κακὰ τὰ ἐποῖκεν κατὰ πρόσωπα τοῦ σὶρ Χετοὺμ τοῦ ἀφέντη του κληρονόμου τῆς Ἀρμενίας, καὶ ἦρτεν εἰς τὸν ρὲ Χαρρῆν μὲ τὴν γυναῖκάν του καὶ μὲ τὰ παιδιά του· καὶ ὁ καλὸς ρὲ Χαρρῆν ἐπερίλαβέν τον καὶ ἐποῖκέν του ζωὴν ὡς ἔπρεπεν· καὶ ὡς γίον ἔβαλλεν λογία μεσὸν τοῦ σὶρ Χετοὺμ τοῦ ρηγὸς τῆς Ἀρμενίας καὶ τοῦ ἀδελφοῦ του τοῦ σὶρ Τόρος, καὶ τίτοιον σκάνταλον ὡς γίον ἔβαλλεν εἰς τὴν Ἀρμενίαν μέσα τοὺς β' ἀδελφούς, τίτοιον σκάνταλον ἔβαλλεν καὶ μέσα τοὺς β' ἀδελφοὺς τούτους· καὶ ὀτόσον ἐγίνετον, ὅτι μίαν ἡμέραν ἐπῆγαν καὶ ἀρρεστιάσαν τὸν ρῆγα εἰς ταῖς ζ' φεβρουάρη ᾳτ' Χριστοῦ, καὶ ἔβγαλεν δυναστικῶς τὸν ἀδελφόν του τὸν ρὲ Χαρρῆν καὶ ἐπέψεν τον εἰς τὴν Ἀρμενίαν εἰς τὸν ρὲ Χετοὺμ τὸν πεθερόν του.

Καὶ τῇ ε' μαρτίου ᾳτθ' Χριστοῦ ὁ σὶρ Σιμοὺν τὲ Μουντολὴφ ὁ καβαλλάρης τὸν κύρην τῆς Τύρου ἐσφάξεν τον εἰς τὴν Α'ναπᾶν· καὶ τῇ κ' αὐγούστου ᾳτθ' Χριστοῦ ἐστράφην εἰς τὴν Κύπρον ὁ καλὸς ρὲ Χαρρῆν· καὶ ἐπέψαν τὸν υἱόν του ρῆγαν τῆς Ἀρμενίας μὲ τὴν γυναῖκαν τοῦ κυροῦ τοῦς Τύρου μὲ τὰ παιδιά της, τὸν Λιβοῦν τὲ Λουζουνίαν, ὁ ποῖος μετὰ τὸν θάνατον τοῦ παπποῦ του ἐγίνην ρήγας τῆς Ἀρμενίας· καὶ ἡ παρ-

θένος Μαρία τὲ Λουζουνία κόρη τοῦ κυροῦ τοῦς Τύρου ἐρμάσαν την μὲ τὸν ἀφέντην τὸν Μανουὴλ τὸν Κατακουζηνὸν τὸν δεσπότην τοῦ Μωρέως, ὁ ποῖος ἦτον ἀδελφὸς τοῦ βασιλέως τῆς Κωνσταντινόπολις. Ἡ ρήγαινα ἦτον εἰς τὸν πατέραν της. Καὶ ἀφέντεψεν, ἀφὸν ἐστέφθην ὥς που καὶ ἐπέθανεν λθ΄ χρόνους καὶ δ΄ μῆνες καὶ κδ΄ ἡμέραις, καὶ ἐπέθανεν ἡμέρα πέπτη τὴν ὕστερη μαρτίου ᾳ τ κ δ΄ Χριστοῦ εἰς τὸν Στρόβιλον· καὶ τὴν παρασκευγὴν τῇ θ΄ ἀπριλίου ἐφέραν τον ἀπὲ τὸν Στρόβιλον εἰς τὴν Λευκοσίαν καὶ ἐθάψαν τον εἰς τὸν Σὰν Τομένικον. Ἀκομὶ τὸν ἰούλην μῆναν ὥρισεν ὁ ρὲ Οὔνγκες καὶ ἐφουρκίσαν ρ΄ ἀνθρώπους εἰς τὴν Ἀμμόχουστον, εἰς τὴν Κερινίαν, εἰς τὴν Πάφον, εἰς τὴν Λεμεσόν, εἰς τὴν Λευκοσίαν, εἰς τὸν Κορμακίτην ζ΄, εἰς τὸ Καρπάσιν ιϛ΄. Τοῦτοι οἱ ἀθρῶποι ἦσαν κλέφταις, κουρσάριδες, ληστάδες, καὶ ἐκουρσεῦγαν καὶ ἐσκοτόναν, καὶ ἐποῖκαν μεγάλα κακὰ εἰς τὸ νησίν· καὶ ὁ ἀμιράλης ἁρμάτωσεν β΄ κάτεργα καὶ ἐπίασεν τὰ δύο κάτεργα τὰ κουρσάρικα, καὶ ἐφέραν τα εἰς τὴν Ἀμμόχουστον καὶ ἔπεψεν καὶ ἐφουρκίσαν τους.

Καὶ ἐκουρουνιάστην ὁ Οὔνγκε τὲ Λουζουνίας ὁ ἀνεψιός του· καὶ νὰ σᾶς εἰπῶ τὰ πράγματα τὰ ἐγίνουνταν εἰς τὸν καιρόν του. Εἰς τοὺς ᾳ τ λ΄ Χριστοῦ ἐκατέβην ὁ ποταμὸς τῆς χώρας τόσον μέγας καὶ ἐξερρίζωσεν πολλὰ δεντρά, καὶ ἐκατέβασέν τα καὶ ἐφέρεν τα εἰς τὴν χώραν, καὶ ἐστούπωσεν τὸ γειοφύριν τοῦ Συνεσκάρδου, καὶ ὁ ποταμὸς ἐπῆγεν τριγύρου τῆς χώρας καὶ ἐχάλασεν πολλὰ σπιτία καὶ ἔπνιξεν πολὺν λαόν· καὶ τὸ ψῆλος τοῦ νεροῦ ἔχει σημάδιν ἕναν καρφὶν εἰς τὸν ἅγιον Γεώργιον τῶν [illegible].

Καὶ εἰς τὴν ἐχρονίαν ᾳ τ μ η΄. ἔπεψεν ὁ Θεὸς θανατικὸν μέγαν διὰ τὰς ἁμαρτίας μας καὶ ἐπέθανεν τὸ ἥμισον τοῦ νησίου. Καὶ εἰς τοὺς ᾳ τ ν α΄. ἠρχέψεν ἡ εὐλογημένη ἀκρίδα καὶ ἦρτεν εἰς τὴν Κύπρον. Καὶ εἰς τοὺς ᾳ τ ξ η΄. ἦλθεν ἄλλον θανατικὸν τῶν παιδίων καὶ ἐξηλείπτην τὸ νησίν.

Ἀγροικήσετε πῶς ἡ ἁγία Ἑλένη μὲ τὸ θέλημαν τοῦ θεοῦ ἔφηκεν πολλὰ προσκυνήματα εἰς τὸ νησίν, τὸν σταυρὸν τὸν μέγαν καὶ τὸν μικρὸν εἰς τὴν Τόγνην, ὁ ποῖος ἐπολόμαν πολλὰ θαύματα καὶ πολλαῖς ἰατρείαις· θωρῶντα οἱ Λατῖνοι ἐζηλεῦγαν καὶ ἐλαλοῦσαν ὅτι δὲν εἶναι θαῦμα τοῦ σταυροῦ, ἀμμὲ οἱ Ρωμαῖοι μὲ μαγείαις πολομοῦν θαύματα· ἄλλοι ἐλαλοῦσαν ὄχι, ἀμμὲ τὰ θαύματα διὰ τοῦ σταυροῦ γινίσκουνται. Γροικῶντα ἕνας παπᾶς λατῖνος ἐθυμώθην, ὀνόματι σὶρ Τζούαν Σαρθαμαρῆν, ἐπῆγεν εἰς τὴν Τόγνην καὶ τὴν νύκταν ἔκλεψεν τὸν ζωοποιὸν ξύλον καὶ ἐβάλεν το ἀπουκάτω εἰς τὴν κότταν του, καὶ ἐπῆγεν εἰς τὸν γιαλόν, ὁποῦ τὸν ἐγδέχετον τὸ ξύλον νὰ τὸν σηκώσῃ, καὶ ἐνέβην ἐς τὸ ξύλον καὶ ἀρμενίσαν· ὢ τοῦ θαύματος! παραῦτα ἐγίνην ζάλη καὶ ἦρταν νὰ πνιγοῦσιν καὶ ἐβγάλαν τον εἰς τὴν γῆν· ὁ ποῖος ἔβγαλεν τὰ τζουελλία καὶ οὖλον τὸ μαργαριτάριν καὶ ἐπῆρέν τα, καὶ τὸν ζωοποιὸν ξύλον ἐρρίψεν το μέσα εἰς τὴν κερατζίαν τοῦ Ἀβρὰν εἰς τὸ χωρίον τὸ Καλαμοῦλιν, καὶ ἐπῆγεν εἰς τὸ ξύλον καὶ ἐπέρασεν. Ὁ δὲ ὁ σταυρὸς τῶν Λυμπίων, τουτέστιν ὁ μέγας, μοναχός του ἦλθεν κάτω τοῦ ὄρου, καὶ ἦτον εἰς τὴν ἐχρονίαν ͵ατκϛʹ. ὡς ὅπου οἱ Σαρακηνοὶ ἦλθαν καὶ ἐκάψαν τὴν ἐκκλησίαν· ἀληθείᾳ τὸ τιμίου ξύλου ὅπου ἦτον μέσα, ἔμεινεν χωρὶς βλάβην μὲ τὸ χρυσάφιν τὸ ἦτον μετά του· ἡ ποία κλεψία τὴν ἐποῖκεν ὁ παπᾶς εἰς τὸν σταυρὸν ἔτον ͵ατιηʹ. Χριστοῦ· καὶ ἔμεινεν τὸ τίμιον ξύλον ὁ σταυρὸς εἰς τὴν κερατζίαν κβʹ. χρόνους, καὶ εἰς τοὺς ͵ατμʹ. Χριστοῦ ὄνταν ἐθέλησε νὰ φανερωθῇ, ἐφάνην ὑπ' ὄρομαν εἰς ἕναν σκλαβοποῦλον βοσκαρίδιν τῶν σφακτῶν ἀπὲ τὸ χωργίον τὸ Καλαμοῦλιν, ὀνόματι Γεώργιος, τὸν ποῖον αἰχμαλωτεῦσαν οἱ κουρσάριδες καὶ ἐπουλῆσάν τον εἰς τὸ αὐτὸν χωρίον κοντὰ τῆς Κακορακίας· καὶ ὁ αὐτὸς Γεώργιος ἐξηγήθην τὸ ὄρομάν του πολλοὺς καὶ εἶπάν του, εἶναι φαντασία! καὶ συχνὰ ἐθῶρεν, ὅτι ἔκραζάν τον καὶ ἐλαλοῦσάν του τ' ὄνομάν

του: ἔλα εἰς αὐτόν μου, κ' ἐγὼ νὰ σοῦ δώσω θησαυρόν, ἀποῦ νὰ μὲν σὲ λείψῃ. Οἱ δ' ἐκεῖνοι ἀποῦ τοῦ γροικοῦσαν πάντα ἐλαλοῦσάν του· φαντασία τοῦ δαιμόνος εἶναι! Ἐγένετον εἰς τὸν καιρὸν ἐκεῖνον ὡς γίον ἔβοσκεν τὰ σφαχτά, ἐκοπίασεν καὶ ἔπεσε νὰ κοιμηθῇ κοντὰ τῆς κερατζίας ὅπου ἦτον ὁ σταυρός, καὶ δὲν ἠμπόρε νὰ κοιμηθῇ· καὶ ὡς γίον ἐκείθετον, ἐβίγλησεν ψηλὰ καὶ θωρεῖ ἕναν κεράτζιν εἰς τὸ κλαδὶν τῆς κερατζίας, ἐσηκώθην καὶ ἐπεθύμησεν νὰ τὸ φάγῃ· καὶ σηκώνην καὶ σύρνει τὸ ραβδίν του νὰ ρίψῃ τὸ κεράτζιν, καὶ ἐπεριπλέκτην εἰς τὰ κλαδία τὸ ραβδίν· τότε ἐπίασεν πέτραν καὶ ἔσυρε νὰ ρίψῃ τὸ ραβδίν, καὶ ὡς γίον ἐπῆγεν νὰ σύρῃ τὴν πέτραν, θωρεῖ λαμπρὸν μέσα εἰς τὴν κερατζίαν καὶ ἐφοβήθην· πιάνει τὸ ραβδίν, καὶ ἐπῆγεν τρεχάτος εἰς τὸ χωργίον καὶ ἔβαλε φωναῖς· ἐλᾶτε, ὅτι λαμπρὸν ἐβάλαν εἰς τὴν κερατζίαν, καὶ δὲν εἶδα τίς τὸ ἔβαλεν, διὰ νὰ κάψουν τὸ δεντρόν! Τοῦτον ἐποῖκεν τὸ νὰ μὲν ἐννοιαστοῦν πῶς ἐκεῖνος ἔβαλεν τὸ λαμπρόν. Ὁ λαὸς ὅτοιμα ἔπιασε νερὸν καὶ ξιναρία καὶ ἦλθαν νὰ γιτιάσουν τὸ δεντρόν, καὶ μὲν γενῇ καὶ περιττοῦ ζημία· καὶ ὅσον ἦρταν θωροῦν τὸ λαμπρόν· ἄνταν ἦρταν κοντά, τότες ἐσκίσαν μέσα τὴν κερατζίαν μὲ τὸ ξινάριν, καὶ ἄνοιξεν ὀλίγον ἡ κερατζία, καὶ παραῦτα ἐβγῆκεν ἡ μυρωδία, ὡς γίον τὸν μοῦσκον. Ὁ παιδίος θεωρεῖ τον σταυρὸν καὶ βάλεν φωνὴν μεγάλα· τώρα ἐτελείωσαν τὰ ρόματά μου· δέτε τὸν σταυρὸν τοῦ κυρίου! καὶ βάλλει τὸ χέριν του καὶ πιάνει τὸν ζωοποιὸν σταυρόν. Καὶ παραῦτα πιάνουν τον οἱ ἱερεῖς, καὶ παραῦτα ἐγιάναν ιβʹ. ἀστενεῖς ἀπὸ πολκαῖς ἀστένειαις ὅπου εἶχαν, λαμπαχίον, ἄλλοι ὅπου ἐπηγαῖναν αἷμαν, στραβοί, λωβοί, καὶ ἄλλοι. Καὶ ὁ λόγος ἐβγῆκεν εἰς τὰ περίχωρα. Γροικῶντά το ὁ πίσκοπος τῶν Λευκάρων ἐπῆγεν μὲ τὸ κλῆρός του καὶ λαὸς πολύς, καὶ ἦλθαν ζητῶν τὸν σταυρόν, λαλῶντα: τοῦτος εἶναι ἀποῦ ἐκλέψαν ἀπὸ τὴν Τόχνην. Καὶ ὁ παιδίος ὁ Γεώργιος δὲν ἐθέλησε νὰ τὸν δώσῃ· ἀμμὲ ὅτοιμα

ἐπῆρεν τὸν σταυρὸν, καὶ ἦρτεν εἰς τὸν ῥῆγα καὶ εἶπέν του τὸ πρᾶμαν πῶς ἐτραβενίασεν. Ὁ ῥήγας ἐβάλεν τον εἰς τὸ σπίτιν του, καὶ θωρῶντα τὰ πολλὰ θαύματα ἀποῦ γινίσκουνταν ἀπὸ ξαυτῆς του ἐπεθύμησε νὰ τὸν κρατήσῃ εἰς τὸ σπίτιν του καὶ ἐκρατῆσέν τον ιδʹ. ἡμέραις. Καὶ τὴν νύκταν, ὡς γίον ἐκοιμᾶτον ὁ ῥήγας εἶδεν ἕναν ὅρομαν πολλὰ κακὸν καὶ φοβήθην, καὶ ἔκραξεν τὸν Γεώργιον καὶ ἔδωκέν του τὸν σταυρόν. Καὶ ἐγύρεψάν τον νὰ πάγῃ εἰς Κερινίαν, καὶ ἐπῆγεν μὲ τὸν σταυρόν, καὶ ἐποῖκεν πολλὰ θαύματα. Καὶ ἐκρέμισεν ὁ παιδίος καὶ ἐτζακίστην τὸ πόδιν του, καὶ διὰ θελήματος θεοῦ καὶ τῆς ἐνεργείας τοῦ ζωοποιοῦ σταυροῦ ἐγίανεν, καὶ ἐκουρεύτην μοναχὸς καὶ ἐκράξαν τον Γαβριήλ.

Καὶ γιατὶ οἱ Λατῖνοι φθονοῦν τοὺς Ρωμαίους κρύβουν τὰ θαύματα τὰ γινίσκουνται ἀποὺ τὰ εἰκονίσματα καὶ ἀποὺ τὰ τίμια ξύλα εἰς τὰς ἐκκλησίας τῶν Ρωμαίων, ὄχι δι' ἀπιστίαν, ἀμμὲ διὰ φθόνον· διὰ τοῦτον ἐλαλούσασιν, ὅτι ὁ σταυρὸς δὲν εἶναι τίμιον ξύλον, οἱ κλησιαστικοὶ Λατῖνοι, ἀμμὲ τὰ θαύματα γινίσκουνται ἀποὺ τέχναις.

Ἐς ἐκεῖνον τὸν καιρὸν εὑρέθην εἰς τὴν Λευκοσίαν ἐπίσκοπος τῆς Ἀμμοχούστου ὁ φράγκος, ὀνόματι Φρὲ Μαρά, καὶ γροικῶντα τὰ θαυμαστὰ θαύματα τοῦ σταυροῦ καὶ τὰ ψεματινὰ λογία τῶν λατίνων λαλῶντα, οἱ Ρωμαῖοι πλανοῦν τὸν λαὸν καὶ βάλλουν τους εἰς αἱρεσίαν, λαλῶντα διὰ τὸν σταυρὸν πῶς ἔνι τίμιον ξύλον ἀπὸ τὸν σταυρὸν τοῦ Χριστοῦ, καὶ λαλοῦν ψέματα καὶ πέφτουν ὡς γίον τοὺς Ἕλληνες καὶ ὀνομάζουν πράματα ἄπρεπα τὰ ποῖα δὲν εἶναι· ἔπεσεν ὁ πίσκοπος εἰς ζῆλαν, καὶ μὲ μεγάλην κακίαν ἐπῆγεν εἰς τὸν ῥὲ Οὔνγκε καὶ εἶπέν του: ἀφέντη, ἤξευρε, ὅτι εἶναι ἁμαρτίαις ἡ ποῖαις συγχωροῦνται μὲ τὸν ριμιατόν, οἱ δὲ λατῖνοι ἔχουν νερὸν τοῦ ἁγιασμοῦ τὸ πολομοῦν τὸ σαββάτον μὲ τὸ δρόσος· ἄλλαις ἁμαρτίαις συγχωροῦνται διὰ προσευχῆς καὶ νηστείας, καὶ ἄλ-

λαις διὰ τὸ λαμπρὸν, τὸ λέγομεν πῦρ καθαρτήριον· ἡ δὲ ἁμαρτίαις ὁποῦ σύρνουν τὸν λαὸν εἰς ἀπιστίαν, καὶ οἱ ἄρχοντες τοῦ λαοῦ ἀπομηνίσκουνται, τοῦτοι πᾶσιν ἀσυμπάθητοι εἰς τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον· διὰ τοῦτο ἐφάνην, ὅτι ἐγὼ καὶ σοὺ θέλομεν δώσειν λόγου τοῦ θεοῦ διὰ τὰ γροικοῦμεν, ὅτι μεσόν μας ἕναν κοπέλλιν ἐπελέκισεν ἕναν σταυρὸν καὶ λαλεῖ ὅτι εἶναι ἀπὸ τὸν σταυρὸν τοῦ Χριστοῦ, καὶ μεῖς βαστοῦμέν το. Ὁ ρήγας εἶπέν του· τίντα μέλλει νὰ γινῇ; Ὁ πίσκοπος εἶπέν του, νὰ τὸ ἐξετάσωμεν, ἂν ἦναι ἀπὸ τὸ ξύλον τοῦ ζωοποιοῦ. Ὁ ρήγας εἶπέν του· εἶναι νὰ ξετάσω τὰ μυστήρια τῶν ἐκκλησιῶν; Εἶπέν του ὁ πίσκοπος· ὄχι, ἐμέναν, ἐμέναν ἐγγίζει! ἀμμέ, εἶπέν του, χωρὶς τῆς βοηθείας σου δὲν ἠμπορῶ νὰ τὸ ποίσω· ὁ ρήγας εἶπέν του· ποῖσαι ἐκεῖνον τὸ εἶναι χρῆσι ὀμπρός μου, καὶ δὲν εἶναι τινὰς νὰ σὲ καταδικάσῃ. Ὁ πίσκοπος εἶπέν του· ἀφέντη, ἠξεῦρε πῶς ἐξετάζουνται τὰ τίμια ξύλα διὰ πυρὸς καὶ αἵματος· διὰ τὸ λαμπρὸν νὰ τὸ βάλλῃς τὸ ξύλον, καὶ ἂν καγῇ δὲν εἶναι τίμιον ξύλον, εἰ δὲ μείνῃ χωρὶς βλάβην, εἶναι τίμιον ξύλον· ἀκομὶ ἂν ἔν᾽ καὶ τρέχῃ ἀπὸ τινὰν αἷμαν καὶ νὰ τὸ βάλλῃς πάνω, στέκει τὸ αἷμαν καὶ πήσσει. Ὁ ρήγας εἶπέν του, ποῖσαι τὸ σοῦ φαίνεται. Τότε ὥρισεν ὁ πίσκοπος καὶ ἐφέραν τὸ μέγαν κανούνιν τὸ ρηγάτικον τὸ τετρακάντουνον, καὶ ἐγέμωσάν το κάρβουνα καὶ ἄψάν τα, καὶ ἐπίασεν τὸν σταυρόν, ὁ ποῖος ἦτον χωρὶς ἀσῆμιν καὶ ἔβαλέν τον ὀμπρὸς τοῦ ρηγὸς καὶ ὅλους ὅπου ἦτον εἰς τὸ παλάτιν μέσα εἰς τὸ λαμπρόν, καὶ ἐποῖκεν ὥραν πολλήν, ὅτι πολλοὶ ἐλαλοῦσαν, ἐκάην· τὰ πίσα ἐπιάσαν τον μὲ τὸν ζαμμὸν καὶ ἐβγάλαν τον, καὶ ἔμεινεν χωρὶς βλάβην ὡς γίον ἦτον. Ἡ ρήγαινα ἡ Ἀλὶς ἡ γυναῖκα τοῦ ρὲ Οὔνγκε ἦτον ἡ γλῶσσά της πιασμένη ἀπὲ τὴν Μαχαιριώτισσαν· τὸ νὰ ᾽δῇ τὸ ξύλον τοῦ σταυροῦ σωστὸν καὶ καλά, ὡς γίον τὸ βάλασιν, ἔβαλεν φωνὴν μεγάλην· πιστεύω κύριε, ὅτι τοῦτον τὸ ξύλον εἶναι ἀπὸ τὸ ξύλον τοῦ Χριστοῦ· καὶ λα-

λῶντα τὸν λόγον, ἐκαθάρισεν ἡ γλῶσσά της, ὢ τοῦ θαύματος! Τότε ὁ ρήγας ἔκραξεν τὸν μοναχὸν Γαβριὴλ καὶ εἶπέν του· ἔπαρ' τὸ ζωοποιὸν σταυρὸν καὶ ἄμε ὅπου θέλεις εἰς ὅλον μου τὸ νησίν, μόνον μὲν τορμίσῃς νὰ τὸν πάρῃς ἔξω τῆς Κύπρου, καὶ ἂν τὸν πάρῃς θελω σοῦ δώσειν κακὸν θάνατον.

Εἰς ταῖς ἡμέραις ἐκείναις ἡ τάμε Μαρία Τεπλησίε διὰ τὸ θαῦμαν τὸ εἶδεν εἰς τὴν ἀδελφοτέκνην της καὶ διὰ νὰ κατευοδωθῇ ὁ ἄντρας της, ὅτι ὁ ρήγας ἔπεψέν τον μαντατοφόρον εἰς τὸν πάπαν νὰ μερώσουν μὲ τοὺς Γενουβίσους διὰ μάλλωμαν τὸ γίνην μεσόν τους καὶ τοὺς Κυπριώταις, ἐζήτησεν μὲ ὅλην της τὴν καρδίαν τοῦ ρηγὸς νὰ τῆς δώσῃ ὁρισμὸν καὶ τόπον νὰ κτίσῃ ναὸν τοῦ τιμίου σταυροῦ ἀποὺ γῆς. Ὁ ρήγας μετὰ χαρᾶς ἔδωκέν της ὁρισμόν. Τότες ἡ ἀρχόντισσα ἔκραξεν τὸν μοναχὸν Γαβριὴλ καὶ εἶπέν του· διὰ τὰ μεγάλα θαυμάσια τοῦ τιμίου σταυροῦ ἐμπῆκαν εἰς ὄρεξιν νὰ κτίσῃ ναὸν τοῦ τιμίου σταυροῦ διὰ τὴν ψυχήν της· διὰ τοῦτον, εἶπέν του, ἄμε ὅπου νὰ σ' ἀρέσῃ νὰ εὕρῃς τόπον νὰ κτίσωμεν ναόν. Ἀκομὴ ἡ χώρα δὲν ἦτον κτισμένον τὸ τειχίον, ὁ μοναχὸς ἐζήτησεν τοῦ θεοῦ νὰ τοῦ ἀποκαλύψῃ ποῦ νὰ τὸν κτίσῃ τὸν ναόν, καὶ ἐπλημμέλαν ὅτοσα, ὅτι ἐφάνην του εἰς ἕναν ἀναπαμένον τόπον νὰ τὸν 'γείρουν ὅπου εἶναι εἰς τὴν γῆν τοῦ ἁγίου Δομετίου. Καὶ εἶπέν το τῆς καβαλλαρίας, ἡ ποία παραῦτα ὥρισεν καὶ ἐσγάψαν καὶ ἐθεμελιῶσάν τον μὲ τὴν εὐχὴν τοῦ ἐπισκόπου Λευκοσίας. Καὶ ἄνταν ἐτελειώθην ὁ ναός, ὥρισεν ἡ κυρὰ ἡ ρήγαινα καὶ ἐκτίσαν κελλία διὰ μοναχούς, καὶ ἐποῖκεν τὴν μονήν, καὶ ἐξωδίασεν καὶ ἐζωγραφίσαν την καὶ ἐβάλαν τὰς εἰκόνας εἰς τὰ στασιδία, καὶ ἐποῖκεν τὰ ἱερὰ ἀργυρᾶ καὶ τὰ βιβλία· καὶ οὕλην τούτην τὴν ἔξοδον ἐποῖκέν την ἡ ρήγαινα Α'λὶς ἡ γυναῖκα τοῦ ρηγὸς τοῦ ρὲ Οὔνγκε· καὶ ἐκράκτην ὁ Σταυρὸς ὁ Φανερωμένος· καὶ τὸ ξύλον ἐκόσμησέν το μὲ τὸ ἀσῆμιν καὶ χρυσίον καὶ μαργαριτάρι καὶ πέτραις πρετζιοῦζες,

καὶ ἐβάλαν τον εἰς ἕναν σεντοῦκιν καὶ ἐβάλαν τον μέσα εἰς τὸν αὐτὸν ναόν.

Τὸν καιρὸν ἐκεῖνον εὑρέθην εἰς τὴν Κύπρον ὁ πατριάρχης τῆς Ἀντιοχείας ὀνόματι Ἰγνάτιος, θωρῶντα τὸν ἔξοδον καὶ τὸ θέλημαν τῆς καβαλλαρίας καὶ τῆς ῥήγαινας, καὶ τὰ θαύματα τοῦ σταυροῦ, ἐποῖκεν καὶ ἐποῖκαν ἕναν σταυρὸν μέγαν, ξυλένον κάρινον, τὸ μάκρος πιθαμαῖς ε΄. καὶ τὸ πλάτος τοῦ ξύλου δ΄ δακτυλία, καὶ ἐγκαινίασέν τον καὶ ἐμύρωσέν τον μὲ γ΄ λοαῖς ἀποὺ πάνω ἕως κάτω καὶ ἔβαλεν μέσα ὀλίγον ἀπὲ τὸ τίμιον ξύλον, καὶ ἔβαλεν ἀπὲ τὸ σῶμαν τοῦ Κυρίου τῆς ἁγίας Πέμπτης μέσα, καὶ ἔγραψεν τοὺς δέκα ὁρισμοὺς καὶ τὸ Εὐαγγέλιον τοῦ κατὰ Ἰωάννην, τὴν διαθήκην τῆς ἁγίας Πέμπτης, καὶ ἔβαλεν λείψανα τῶν ἁγίων μϛ΄. τοῦ ἁγίου Ἐπιφανίου ἀρχιεπισκόπου Κύπρου, τοῦ ἁγίου Τριφυλλίου ἐπισκόπου Λευκοσίας, τοῦ ἁγίου Σωζομένου Ποταμίας καὶ τοῦ ἁγίου Ἡρακλειδίου, καὶ τῶν ἁγίων μ΄. μαρτύρων τῶν ἐν Σεβαστείᾳ, καὶ τοῦ ἁγίου Εὐθυμίου μονῆς τῶν ἱερέων, καὶ ἐποῖκεν ὀπίσω τοῦ σταυροῦ χολέτραν κ᾽ ἐκεῖ μέσα ἔβαλεν τὰ ἄνωθεν, καὶ ἐσφαλίσεν τα, καὶ ἐσκεπάσεν τα ὅλον τὸν σταυρὸν μὲ τὸ μεταξωτὸν καὶ ἐβάλεν τον εἰς τὸ κουβοῦκλιν τοῦ αὐτοῦ ναοῦ, καὶ εἶναι γραμμένον εἰς τὸ βιβλίον τοῦ αὐτοῦ σταυροῦ, καὶ ὄνταν γινίσκεται θανατικόν, ἢ ἀκρίδα, ἢ ἀβροχία νὰ πολομοῦν λιτὴν καὶ νὰ ἐβγάλουν τὸν Φανερωμένον σταυρὸν καὶ νὰ τὸν λιτανέσουν τριγύρου τῆς ἐκκλησίας καὶ νὰ ποίσουν δρόσος νὰ τὸν βουτήσουν καὶ νὰ τὸν ῥαντίσουν κατὰ τὸν ἀέραν, καὶ ὁ θεὸς νὰ σηκώσῃ τὴν ὀργήν, καθὼς ἐπροείπαμεν.

Ὁ αὐτὸς ῥὲ Οὔνγκε ἔζησεν πολὺν καιρὸν καὶ ἐποῖκεν υἱοὺς καὶ κόραις, καὶ μερτικὸν ἐπεθάναν καὶ μερτικὸν ἐζῆσαν· ὁ πρῶτος ἦτον ὁ σὶρ Πιὲρ τὲ Λουζουνίας κούντης τῆς Τρίπολης, ὁ δεύτερος ὁ Τζουὰν τὲ Λουζουνίας πρίντζης τῆς Ἀντιοχείας καὶ κοντοσταύλης Κύπρου, καὶ ὁ μικρὸς σὶρ Τζακὲτ τὲ Λουζουνίας κοντοσταύλης τῶν Ἱεροσολύμων· καὶ κόρην μίαν ὀνό-

ματι Τιτζήβα καὶ ἅρμασέν την μὲ τὸν σὶρ Φαράντον Τεμαγίορ. Καὶ θωρῶντα ὁ αὐτὸς κούντης καὶ πρίντζης τοὺς ἐρχομένους ἀπὸ τὴν Δύσιν ἄμορφους καὶ καλοὺς, ἐνέβην ζήλα εἰς τὴν καρδίαν τους νὰ πᾶσιν πέρα εἰς τὴν Δύσιν νὰ δοῦν τὸν κόσμον καὶ νὰ γευτοῦν τὴν ξενητείαν, ἡ ποία εἶναι πολλὰ γλυκεῖα εἰς ἐκείνους ὁποῦ δὲν τὴν ἐγευτίσαν καὶ πολλὰ πικρὴ εἰς ἐκείνους ὁποῦ τὴν εἴδασιν· ἐβουλευτίσαν ἀποὺ μέραις μὲ τοὺς καβαλλάριδες τῆς βουλῆς τους νὰ φύγουν νὰ πᾶν νὰ δοῦν τον κόσμον, καὶ εἶπάν το καὶ τοῦ σὶρ Τζουὰν Λουμπάρη καὶ ἐσμίκτη νὰ πάγῃ μετά τους, διὰ τί ἦτον ὁ περίττου δυνατὸς καὶ ὁμορφότερος καβαλλάρης ὁποῦ εὑρίσκετον εἰς τὴν Κύπρον καὶ εἰς πολὺν τόπον· ὁ ποῖος ἦτον μηνιασμένος καὶ εἶχεν μηνίον ὀνομίσματα ω΄ τὸν χρόνον μοναχά, καὶ ἦτον πολλὰ πικραμένος τιτοῖος καβαλλάρης νὰ ἦναι ἤτζου κακὰ ψηφισμένος· καὶ ἔχοντα καὶ τὸ θέλημαν τῶν παιδίων τοῦ ῥηγὸς ἐζήτησεν ἀπὸ τὸν ῥήγαν ὁρισμὸν νὰ πάγῃ νὰ περάσῃ, καὶ ἐδῶκέν του διὰ νὰ μὴ δὲν δείξῃ ὀξόμπλι τοὺς ἄλλους καβαλλάριδες νὰ τὸν βαρυνίσκουν νὰ τοὺς πηντόνῃ τὸ μηνίον τους καὶ νὰ τοὺς χαρίζῃ καὶ χωρία· ὁ ποῖος ἐπῆγεν εἰς τὰ παραγιαλία γυρεύγοντα ξύλα νὰ περάσῃ μὲ τὰ δύο παιδία τοῦ ῥηγός. Καὶ εἰς τοὺς ᾳτμθ΄. ἐφύγαν οἱ δύο υἱοὶ τοῦ ῥηγὸς καὶ ἐπῆγεν μετά τους ὁ σὶρ Πιὲρ Τεκοῦντζες. Ὄνταν ἐγροίκησεν ὁ ῥήγας πῶς ἐπῆγαν τὰ δύο του παιδία, πολλὰ ἐλυπήθην, καὶ δὲν ἠμπορῶ νὰ σᾶς ξηγηθῶ τὴν πικρίαν τὴν ἐδιάβασεν. Παραῦτα ἐμήνισεν τοὺς ἐμπαλίδες, τοὺς τζιβητάνους καὶ οὔλους τοὺς βλεπατόρους τοῦ νησίου νὰ ποίσουν καλαῖς βίγλαις, πὰς καὶ δὲν ἐπέρασαν τὰ παιδία του, νὰ πέψῃ νὰ τὰ κολακέψῃ. Καὶ κεῖνοι ηὗραν ξύλα καὶ ἐπέρασαν ἀπὲ τὰ Στηλαρία ἀποὺ μίαν μερίαν· καὶ ὁ σὶρ Τζουὰν Λουμπὰρ ἦτον εἰς ἄλλην μερίαν τῆς Ἀμμοχούστου, καὶ ἐποῖκάν το νῶσιν τοῦ ἐμπαλῆ τῆς Ἀμμοχούστου, ὁ ποῖος ἔπεψε καὶ ἔφερέν τον καὶ ἔβαλέν τον εἰς τὴν φυλακὴν τῆς Ἀμμοχούστου.

Ὁ ρήγας ἐπῆρεν ὅλην του τὴν παρουνίαν καὶ ἐξέβην γυρευγῶντα τὰ παιδιά του, καὶ ἦτον νὰ μορίσῃ ἀποὺ τὸ κακόν του· καὶ ἐπῆγεν εἰς τὴν Ἀμμόχουστον καὶ ηὗρεν τὸν πτωχὸν τὸν σὶρ Τζουὰν Λουμπάρ, τὸν εἶχεν πιάσειν ὁ σὶρ Τουμᾶς Τεμουντελήφ, ὅπου ἦτον εἰς τὸν τόπον τοῦ ἐμπαλῆ τῆς Ἀμμοχούστου, καὶ ηὗρέν τον εἰς τὴν φυλακὴν ὁ ρήγας, ἀγκρισμένος μετά του, ὅτι ἐπολογίασέν τον, καὶ ἐζήτησε νὰ πάγῃ νὰ περάσῃ· καὶ ὁ ρήγας εἶπεν εἰς τὴν καρδίαν του, πὰς καὶ νἆτον καὶ τοῦτος εἰς τὴν βουλὴν τῶν παιδιῶν μου νὰ πᾷ μετά τους; ὥρισεν καὶ ἐτυραννίσαν τον χωρὶς ἐλεμοσύνην, καὶ ἐπέψεν τον εἰς τὴν χώραν καὶ ἐβάλαν τον εἰς τὴν αὐλὴν τὴν ρηγάτικην εἰς τὸ παλάτιν τοῦ κοντοσταύλη.

Θωρῶντα ὁ ρήγας ὅτι δὲν τοὺς ηὗρεν, ἐστράφην εἰς τὴν Λευκοσίαν, καὶ παραῦτα ὥρισεν καὶ ἁρματῶσαν β' κάτεργα, καὶ ἔπεψεν τὸ ἕνα ἀποὺ τόπον εἰς τόπον γυρεύγοντα τὰ παιδιά του· καὶ ἐπῆγαν ὡς τὴν Χιόν, καὶ δὲν τοὺς ηὗρεν, καὶ ἐστράφησαν, ὅτι ἤτζου τοὺς ὥρισεν· καὶ τὸ ἄλλον κάτεργον ἐγδέχετον εἰς τὸν λιμιόναν τῆς Ἀμμοχούστου. Θωρῶντα ὁ ρήγας ὅτι τὸ κάτεργον ἐστράφην καὶ δὲν ηὗρεν τὰ παιδία του, ἔβγαλεν τὸν καλὸν καβαλλάρην ἀπὸ τὴν φυλακὴν τῆς αὐλῆς του, καὶ ἔκοψεν τὸ χέριν του καὶ τὸ πόδιν του καὶ ἐκρεμάσεν τα εἰς τὴν Πυλληρήν, καὶ κεῖνον ἐπῆρεν καὶ ἐφούρκισέν τον εἰς τὴν φούρκαν τῇ κδ' ἀπριλλίου ͵ατμθ' Χριστοῦ, καὶ ὁ θεὸς νὰ τὸν μακαρίσῃ.

Πάλαι ὁ ρήγας ἔβαλεν β' καραβοκυροὺς εἰς τὰ κάτεργα, τουτέστιν τὸν σὶρ Νενῆς εἰς τὸ ἕναν κάτεργον καὶ τὸν σὶρ Λοῆς Τενόρες ἐς τὸ ἄλλο, καὶ ἔπεψέν τους μὲ πολλὰ χαρτία εἰς τὸν πάπαν καὶ εἰς τοὺς προδέλοιπους ἀφένταις, νὰ γυρέψουν τὰ παιδιά του· καὶ ἐπῆγαν εἰς τὴν Ρώμην. Γροικῶντα ὁ πάπας τὴν θλίψιν τοῦ ρηγὸς ἔπεψεν παντοῦ μὲ ἀφορισμόν, ὅτι μὲν εἶναι τινὰς ἀπότορμος νὰ κρατήσῃ τὰ παιδία ἀπάνω

εἰς ἀφορισμόν, ἀμμὲ νὰ τ' ἀποκόψῃ νὰ στραφοῦν εἰς τὸν τόπον τους.

Καὶ ἐξωδίασεν πεντακόχιες χιλιάδες ὀνομίσματα, ὥς που νὰ τοὺς φέρῃ. Τὸ δουκάτον ἔξαζεν τὸν καιρὸν ἐκεῖνον ὑπέρπυρα γ' καὶ ιβ' καὶ πολλαῖς φοραῖς παρακάτω δύο τρία καρτζά. Τὸ γρόσιν τὸ ἀργυρὸν ἔξαζεν καρτζὰ κδ'. καὶ ὁτόσον ἀσήμιν ἔχουν τὰ καρτζὰ τὰ κδ', ὅσον βαρὺ τὸ γρόσιν τὸ ἀργυρόν· καὶ ἂν εἶχαν ποίσειν τὰ καρτζὰ ἀσημένα ἤθελα εἶστεν τόσα φτενά, ὅτι ἠθέλαν καταλυέσθεν γλήγορα· ἀμμὲ ἐσμίξαν τα μὲ τὸ χάρκωμαν ν' ἀπαντοῦν. Τὸ λοιπὸν τὰ παιδία ηὗράν τα καὶ ἐφέραν τα εἰς τὴν Κύπρον καὶ ἐποῖκαν μεγάλην χαράν· ὁ ρήγας ἐποῖκεν ψουμὶν αἰώνιον τοῦ σὶρ Τονῆς τὸν χρόνον ὀνομίσματα α', καὶ ἕτερον ψουμὶν τὸν χρόνον ὑπέρπυρα α'. καὶ τοῦ σὶρ Λογῆς Τενόρες καὶ τοὺς κλερονόμους του τὸν χρόνον β' εἰς ταῖς καλλίτεραις ρένταις τῆς ρηγάδας· ὁ ποῖος εἶχεν γυναῖκαν τὴν Χελουῆς Τεπρεζουήκ, καὶ ἡ μανά της ἦτον Τεμπελῆ ὀνόματι 'Αλίς.

Νὰ μηδὲν μείνῃ ἡ ἀφορμὴ τῶν παιδίων χωρὶς νὰ παιδευτοῦν, νὰ δώσῃ ξόμπλιν ὁ ρήγας νὰ μὲν ἀποτορμοῦν οἱ λᾶς νὰ φεύγουν, πιδέξια ἐξέβην παραδιαβαστῶντα ἀποὺ τόπον εἰς τόπον καὶ ἐπεσῶσαν εἰς τὴν Κερηνίαν, καὶ ἐβάλεν τοὺς δύο του υἱοὺς εἰς τὴν φυλακήν, καὶ εἰς τὴν πόρταν ἐμεῖνεν ὁ ρήγας καὶ πολλὰ ἐλυπεῖτον· καὶ ἐποῖκαν ἡμέραις γ' καὶ εἶχεν πολλὴν λύπην, ὅτι ἦτον ἀφορμὴ τοῦ θανάτου του.

Ηὗρα γραμμένον, ὅτι ὁ ρὲ Οὖνγκες ἔστεψεν τὸν υἱόν του ρήγαν τῆς Κύπρου ζῶντά του τῇ κδ' νοεβρίου ατνγ' Χριστοῦ· καὶ ἐπέθανεν ὁ αὐτὸς ρὲ Οὖνγκες τῇ ι' ὀκτωβρίου ατνθ', καὶ ἐθάφτην εἰς τὸν Σὰν Τομένικον εἰς τὸ κατωφλίον ὁποῦ εὐγαίνει εἰς τὸ κλόστρην. Καὶ ἐποῖκεν τὸν υἱόν του τὸν πρίντζην κοντοσταύλην τῆς Κύπρου, καὶ τὸν μικρὸν κοντοσταύλην τῶν Ιεροσολύμων. Νὰ σᾶς πῶ πῶς ἐκουεβερνιάζουταν τὰ παιδία

τοὺς ρηγάδες. Ἠξεύρετε, ὅτι ἀφὸν ἐπῆραν οἱ λατῖνοι τὴν Κύπρον ὡς τοῦ ρὲ Πιὲρ, τὰ παιδία τοὺς ρηγάδες ἦτον κούντιδες τῆς Τρίπολης, καὶ ἐπένπα τους εἰς τὰ Κουντιάτικα ὅπου εἶναι σήμερον τὸ κηνουργίον καστέλλιν· καὶ κοντὰ τοῦ αὐτοῦ ἀπληκίου ἦτον ἄλλο ’να ἀπλήκιν πληθαρένον τοῦ κούντη τὲ Γιάφα· καὶ γιὰ τοῦτον ἐκράζαν τα Κουντιατικα· ὅτι ὁ μεγας υἱὸς ἐγδέχετον τὸ ρηγάτον, ἵντα ἐχρειάζετον τὴν τιμὴν τοῦ πριντζάτου; τὸν δεύτερον διὰ μεγάλην τιμὴν ἐχρειάζετον τὸ πριντζάτον, καὶ ἐπολομοῦσάν τον πρίντζην τῆς Ἀντιοχείας· καὶ ἀπ᾽ ἐκεῖ ἕναν ὀπίσω τοῦ ἄλλου ἐδοῦσάν τους τὰ ’φίκια τοῦ ρηγάτου, τόσον τοῦ Ἱεροσολυμάτου ὡς γίον τῆς Κύπρου. Ἠξεύρετε καὶ τοῦτον, ὅτι ὅσα ὀφφίκια πάρουν εἰς τὸ στέψιμον τοῦ ρηγὸς ἔχουν τα ὅλην τους τὴν ζωήν· ἀμμὲ ἐκεῖνοι ὁποῦ δὲν τὰ πέρνουν εἰς τὸ κουρουνίασμαν, ἐμπορεῖ ὁ ρήγας νὰ τοὺς ἐβγάλῃ ὅταν ἀθελήσῃ· καὶ διὰ τοῦτον ἐκεῖνα τὰ ’φίκια ἐκράζάν τα τοῦ ρηγάτου, ὡς γίον μαριτζᾶν, συνεσκάρδον, πουντιλλιέρης, τζαμπερλάνος· εἰ δὲ τὰ ἄλλα λέγουνται τῆς Κύπρου, ὡς γίον ἀμιράλλης, ἀδετούρης, πραχτόρας, τουρκοπουλιέρης· καὶ ἂν ἔνι καὶ δὲν τοὺς ἀλλάξαν δὲν εἶναι θαυμαστόν· ἀθυμοῦμαι τὸν βισκούντην τὸν πράχτοραν καὶ τὰ δελοιπὰ ’φίκια καὶ δὲν τ᾽ ἀλλάξαν ποτέ· ἀμμὲ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ρὲ Πιὲρ οὔλους ἀλλάσσαν τους.

Ἀκομὴ ἠξεύρετε, ὅτι γ΄ πρίντζιδες μόνον ἔχει, τὸν πρίντζην τῆς Γαλιλαίας, τῶν Ἱεροσολύμων, καὶ τῆς Ἀντιοχείας, καὶ διὰ τοῦτον εἶναι περίττου ἄξια τὸ πριντζάτον παρὰ τὸ κουντάτον.

Καὶ ἀλλοῦ ηὗρα γραμμένον, ὅτι μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ρὲ Οὖνγκες ἐστέφθην ὁ ρὲ Πιὲρ τῇ κυριακῇ τῇ κδ΄ νοεμβρίου ͵ατνθ΄ Χριστοῦ ἀπὸ χειρὸς τοῦ φρὲ Γκῆ τὲ Ἰμπελήν, ἀδελφὸς τοῦ ἀφέντη τοῦ Ἀρσεφίου, ἐπίσκοπος Νεμεσοῦ, εἰς τὴν ἁγίαν Σοφίαν ρήγας τῆς Κύπρου· καὶ διατὶ ἐκρατοῦσαν οἱ Σαρακηνοὶ

τὴν Ἱερουσαλήμ, διὰ τὴν ἔχθραν καὶ πολλὰ κακὰ οἱ ρηγάδες ἐδῶκαν τὸ ἀξίωμά τῆς Ἀμμοχούστου καὶ τὰς βούλλας καὶ τὴν χαραγήν, καὶ ὄνταν ἔμελλε νὰ στεφθοῦν οἱ ρηγάδες τῶν Γεροσολύμων ἐπηγαῖναν εἰς τὴν Ἀμμόχουστον· διὰ τοῦτον καὶ ὁ ρὲ Πιὲρ ἐπῆγεν εἰς τὴν Ἀμμόχουστον καὶ ἐστέφθην ρήγας τῶν Ἱεροσολύμων τῇ ε' ἀπριλίου ᾳτξ' Χριστοῦ, ὁποῦ ἦτον πλῆθος τοῦ πλούτου, οὖλοι ἄρχοντες πλούσιοι, ὡς γίον ἦτον ὁ σὶρ Φρασὲς ὁ Λαχάνεστούρης καὶ ὁ ἀδελφός του ὁ σὶρ Νικὸλ ὁ Λαχανεστούρης. Καὶ δὲν ἠμπορῶ νὰ γράψω τὴν πλουσιότηταν τὴν εἶχαν, διατὶ τὰ καραβία τοὺς χριστιανοὺς δὲν ἐτορμοῦσαν ἀποῦ ἔρχουνταν ἀπὸ τὴν Δύσην νὰ πραματευτοῦν ἄλλου παρὰ εἰς τὴν Κύπρον, διατὶ ἤτζου ἦσαν ὡρισμένοι καὶ διαφεντεμένοι ἀπὸ τὸν ἁγιώτατον πάπαν, νὰ ἔχουν τὸ κέρδος οἱ πτωχοὶ οἱ Κυπριῶταις, διατὶ εἶναι ἀπληκεμένοι ἀπάνω εἰς μίαν πέτραν εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ ἀπὸ τὴν μίαν μερίαν εἶναι οἱ ἐχθροὶ τοῦ θεοῦ οἱ Σαρακηνοὶ καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλην οἱ Τοῦρκοι· καὶ διατὶ εἶναι κοντὰ ἡ Συργία εἰς τὴν Ἀμμόχουστον ἐπέμπαν τὰ καράδιά τους καὶ ἐκουβαλοῦσαν τὰ πράγματα εἰς τὴν Ἀμμόχουστον· καὶ ἄντα νἄρταν τὰ ξύλα τῆς Βενετίας, τῆς Γενούβας, τῆς Φλουρέντζας, τῆς Πίζας, τῆς Καταλωνίας, καὶ οὔλης τῆς Δύσης εὕρισκαν τὰς πετζίας, καὶ εἴ τι χρήζουνταν ἐφορτῶναν καὶ ἐπηγαῖναν· καὶ διὰ τοῦτον ἦσαν πλούσιοι οἱ Ἀμμοχουστιανοί, καὶ ἐφθονίστην ὁ τόπος, ὅτι ἐρημιάστην καὶ τὸ πλοῦτος ἐστράφην εἰς τοὺς Σαρακηνούς.

Καὶ νὰ σᾶς εἰπῶ μερτικὸν ἀπὲ τὴν ἀρχοντίαν τὴν εἶχεν (ὁ) σὶρ Φρασὲς τοῦ Λαχᾶ μέσα εἰς πολλὰ καλέσματα τὰ ἐκάλεσεν τὸν ρήγαν καὶ τοὺς ἀφένταις· ἀληθῶς ὅτι οὖλοι οἱ Συριάνοι τῆς Ἀμμοχούστου τὸν αὐτὸν τρόπον ἐπολομοῦσαν μὲ τοὺς καβαλλάριδες, ἀμμὲ ὁ αὐτὸς σὶρ Φρασὲς πολλὰ ἐξαίσια καὶ μὲ τὸν ρήγαν πολλαῖς φοραῖς· μίαν φορὰν ἦρτεν ἔσω του, ὁ ποῖος σὶρ Φρασὲς ἀπὲ τὴν χαρὰν του καὶ νὰ δείξῃ τὴν ἀρ-

χοντιάν του ἔβαλεν ξυλαλᾶν γ', δ' γομαρίας ἀντὶς ξύλα καὶ ἐμαγειρέψαν τὰ φαγητά· καὶ ἄνταν ἐδειπνῆσεν ὁ ῥήγας μὲ τοὺς παρούνιδες καὶ οὔλους τοὺς ἀφένταις, ἐκάτσαν χαμηλὰ καὶ ἐπαῖζαν τὸ ζάριν· καὶ ἐθέλησε νὰ τοὺς δείξῃ ἕναν μερτικὸν τοῦ θησαυροῦ του· καὶ ὥρισεν καὶ ἐφέραν μίαν μεγάλην σανία, ὁποῦ τὴν ἐβαστάξαν δ' ἀνομάτοι, γεμάτην μαργαριτάριν χοντρὸν καὶ πέτραις ἀτίμηταις· καὶ εἶχε μέσα δ' λυχνάρια τουτέστι νακαρπάγκουλα καὶ ἐχένωσεν εἰς τὴν γωνίαν τοῦ σπιτίου, ἐχένωσεν δουκάτα ὡς γίον νᾶχεν εἴστην σιτάριν, καὶ εἰς ταῖς ἄλλαις γωνίαις γροχία καὶ σεραφία. Ἦτον χειμῶνας καὶ εἰς τὴν τζημνίαν κορμία ξυλαλᾶς καὶ κανουνία ἀργυρᾶ· καὶ ξυλαλᾶν ἐπυρόνουνταν· καὶ πεφκία μεταξωτά, καὶ εἰς μερτικὸν ἐκάθονταν· καὶ ἦσαν σκεπασμένα τὰ δουκάτα καὶ ἡ μονέδαις· καὶ τότες ὥρισεν καὶ ἐσβύσαν ταῖς φωτίαις, καὶ τὴν σανίαν ἔβαλέν την ἴχια μέσα καὶ ἀποσκέπασέν την καὶ ἐφέγγαν τὰ λυχνάρια ὡς γίον τὰ κάρβουνα τὰ ἁπτούμενα· καὶ πολλοὶ ἀπὸ τοὺς καβαλλάριδες ἀχόρταγοι καὶ πτωχοὶ ἐβάλαν τὰ χέριά τους καὶ πᾶσα εἷς ἐπιάσεν ἀπόθεν τοῦ φάνη, καὶ ἐπῆράν του μίαν μεγάλην καντιτάν· καὶ ὅ, τι τοῦ πῆραν δὲν τοῦ ἐφάνην τίποτες. Ὁ ποῖος ἐπολόμαν κατὰ τὴν πίστιν του πολλὰ ψυσικὰ καὶ ἔκτισεν καὶ τὴν ἐκκλησίαν τοὺς Νεστούριδες ἀποὺ γῆς. Καὶ ἀπὸ θανάτου του ἐδυστυχέψαν τὰ παιδιὰ τοῦ σὶρ Φωκσές, ὁ Τζολὲς κραζομένος Ἰωσήφ, καὶ ὁ Τζετζίους ὁ λεγόμενος Γεώριος· ὁ ποῖος Γεώριος ἐσκότωσεν ἄνθρωπον εἰς τὴν Ἀμμόχουστον καὶ ἦρτεν εἰς τὴν Λευκοσίαν καὶ ἔμπηκεν εἰς τὸ σπιτάλιν, καὶ τόσην ἦτον ἡ πτώχιά του ὅτι ἐσημάνισκε ταῖς καμπάναις εἰς τὸ σπιτάλιν καὶ διδοῦσάν του καὶ ἔτρωγεν, καὶ εἶδά τον μὲ τὰ 'μάτιά μου. Καὶ ὁ Ἰωσὴφ πραγματεύγετον εἰς τὴν Ἀμμόχουστον, καὶ κάθα λίγον ἔρχετον εἰς τὴν χώραν καὶ ἐκάθετον μὲ τὸν ἀδελφόν του πτωχούλικος, καὶ εἶδα καὶ κεῖνον.

Ἐπὶ τὸ προκείμενον νὰ συντύχωμεν πῶς ἔλλαξεν ὁ ῥήγας

τὸ φίκιον τοῦ πρώτου του υἱοῦ ἀπὸ κουντάτον εἰς πριντζάτον. Ἄνταν ἦλθεν ὁ ρὲ Τζάκες ἀπὸ τὴν Γενούβαν, ὡς γίον θέλω σᾶς ἐξηγηθῆν τὸν ξορισμόν του ὡς γίον ὁ καιρὸς νὰ τὸ δώσῃ, διὰ τὴν ἀγάπην ἀποῦ ἀγάπαν τὸν υἱόν του τὸν πρῶτον ὀνόματι Ἀννίους, διατὶ ἐγεννήθην εἰς τὴν Γενούβαν, ἔκραξέν τον τὸ ὄνομαν τοῦ τόπου, καὶ διατὶ τὸ κουντάτον ἔδωκέν το τοῦ ἀδελφοτέκνου του τοῦ Τζάκου τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀδελφοῦ του τοῦ πρίντζη, διὰ βίαν ἐδῶκεν τὸ πριντζάτον τοῦ υἱοῦ του τοῦ Γιαννίους· καὶ διὰ νὰ δουλεύγεται εἰς τὴν ὄρεξίν του μηδὲν εἶναι εἰς τὴν μούττην τῶν καβαλλαρόπουλων, τουτέστιν οἱ βαχλιῶταις τοῦ ρηγὸς ὄνταν ἐθέλαν ἐδουλεῦγαν καὶ ὄνταν ἐθέλαν ἐψεματολογοῦσαν, ἐδιάλεξεν ἀπὲ τὰ παιδία τοὺς πουρζέζιδες καὶ ἐποῖκεν βαχλιώταις τοῦ κορμιοῦ του καὶ κείνους· ἔκοψεν τὸ κόμμαν τοῦ χεργίου ἐκείνου ὁποῦ νὰ σηκώσῃ μαχαῖριν ἀπάνω εἰς καβαλλάρην ἢ λιζίου. Ἔρισεν εἴ τις νὰ ποίσῃ ἀγανάκτησιν κανενοῦ πουρζέζη οὐ ἄλλου πτωχοῦ νὰ διαφεντέψῃ τὸν καβαλλάρην οὐ τὸν λίζιον ἀπὲ τὴν μερίαν τοῦ ρηγὸς παρευθὺς νὰ συρτῇ· εἰ δὲ ἂν ἔν' καὶ βιάσῃ ὁ λίζιος τὸν πτωχόν, καὶ ὁ πτωχὸς διαφεντεύγοντα τὸ κορμίν του νὰ λαβώσῃ τὸν λίζιον ἢ τὸν καβαλλάρην, νὰ τὸν κρινίσκουν ὡς γίον νᾶχεν δώσειν ἄλλου πτωχοῦ ὡς γίον ἐκεῖνον.

Ὡς ὧδε ἐξηγήθηκά σας πῶς ἐστράφην τὸ ρηγάτον ἀπὲ τοὺς Ρωμαίους καὶ ἐδόθην τοὺς λατίνους, καὶ πῶς ἐφέραν ξενικοὺς διὰ τὴν βλέπησιν τοῦ τόπου, καὶ πῶς ἐποῖκαν τὰς ἀσίζας, καὶ πῶς ἐμόσαν ὁ ρήγας καὶ οἱ καβαλλάριδες νὰ τοὺς κρατοῦν, καὶ πῶς ἐφέραν λογάδες λατίνους καὶ ἐκτίσαν ἐκκλησίαις, καὶ πολλὰ πράγματα, καὶ πῶς οἱ ρηγάδες ἐγένοντο ὡς τοῦ ρὲ Πιέρ· ἀπὲ τὸν ποῖον θέλω ξηγηθῆν ὅσον νὰ δώσῃ ὁ θεὸς νὰ τὸ ξηγοῦνται εἰς τὸν κόσμον.

Καὶ ἄνταν ἐστέφθην ὁ ρήγας ὁ ρὲ Πιέρ, καθὼς ἄνωθεν δηλοῖ, ἦρτεν τὸ πρᾶγμαν τῇ κυριακῇ τῇ ιζ'. ὀκτωβρίου ατξ'

Χριστοῦ. Ὁ αὐτὸς ρὲ Πιὲρ ὡρδινίασεν καὶ ἔδωκεν τὰ φίκια τοῦ ρηγάτου ταχυράτα· τουτέστιν τὸ πριντζάτον τῆς Ἀντιοχείας τοῦ ἀδελφοῦ του τοῦ σὶρ Τζουὰν τὲ Λοζουνία, ἀκομὶ ἔδωκέν του καὶ τὸ κοντοσταυλίκιν τῆς Κύπρου· καὶ τοῦ ἄλλου του ἀδελφοῦ τοῦ Τζακὲς τὸ κοντοσταυλίκιν τῶν Ἱεροσολύμων· καὶ τοῦ σὶρ Τουμᾶς τὲ Ἠμπελήν, κῦρις τοῦ Ἀρσεφίου, συνεσκάρδος τοῦ ρηγάτου· καὶ τὸν σὶρ Ἀμοὺν Παπὴν ποντουλλιέρην τοῦ ρηγάτου τῆς Κύπρου· καὶ τὸν σὶρ Ὄγγη Ἐνεμπεὲν τὸν ἰατρὸν τζανσελλιέρην τοῦ αὐτοῦ ρηγάτου τῆς Κύπρου· καὶ τὸν σὶρ Πιὲρ Μαλοζέλι τζαμπερλάνον τῆς Κύπρου. Ὁ ποῖος ρὲ Πιὲρ ἁρμάστην μίαν ὁμόρφην κόρην ἀπὸ τὴν Καταλωνίαν καὶ ἐκράζαν την Λιενόρην Ταραγγοῦν· καὶ ἐστέφθην μετὰ τοῦ ρηγὸς ἡ αὐτὴ ρήγαινα.

Καὶ πάλιν ἀναφέρομεν γιὰ τὸν ληγάτον τοῦ πάπα· τῇ δευτέρῃ τῇ κ΄ δικεμβρίου ͵α τ ν θ΄ ἀνάφανεν εἰς τὸν λιμιόναν τῆς Κερινίας ἕναν κάτεργον ἁρματωμένον καὶ ἀπάνω ἦρτεν ἕνας ληγάτος τοῦ πάπα, τὸν ποῖον ἐκράζαν τον φρέρε Πιέρην τὲ Τουμᾶς ἀπὲ τὸν ὄρδινον τοῦ Κάρμε, καὶ ἦρτεν εἰς τὴν Λευκοσίαν· καὶ ὁ ρὲ Πιὲρ καὶ οὖλοι οἱ ἀφένταις ἐπεριλάβαν τον πολλὰ τιμημένα· ὁ ποῖος ἐθέλησε νὰ ποίσῃ τοὺς Ρωμαίους Λατίνους, καὶ ἐθέλησε νὰ τοὺς κουφερμιάσῃ, καὶ ἐγίνην μέγαν σκάνταλον μὲ τοὺς Ρωμαίους καὶ μὲ τοὺς Λατίνους· καὶ ἔπεψεν νὰ φέρῃ τοὺς πισκόπους καὶ γουμένους, καὶ ἦρταν μίαν ἡμέραν εἰς τὴν ἁγίαν Σοφίαν, καὶ οἱ πισκόποι δὲν ἔξευραν τὸ θέλημάν του· καὶ ἄνταν ἐπῆκαν εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ἐφαλίσαν ταῖς πόρταις καὶ ἐκουφερμιάσαν ἕναν παπᾶν, τὸ παρανόμιν του ὁ Μαντζᾶς· καὶ οἱ ἄλλοι ἐδιαφεντεύγουνταν, καὶ οἱ Φράγκοι ἐδυναστεῦγάν τους. Ἐγροίκησεν ὁ λαὸς τὴν ταραχὴν καὶ ἐτρέξαν νὰ 'μποῦν εἰς τὴν ἁγίαν Σοφίαν, καὶ δὲν τοὺς ἀφῆκαν, ἀμμὲ ρωμανίστησαν. Τότες ἐπῆγαν καὶ ἐφέραν μία νευρίαν μεγάλην νὰ τσακίσουν ταῖς πόρταις, καὶ ἄλλοι

βάλαν λαμπρόν. Γροικῶντα τὰ γενόμενα ὁ ρήγας ἔπεψεν τὸν ἀδελφόν του τὸν πρίντζην, καὶ τὸν ἀμιράλλην, καὶ τὸν βισκούντην τῆς Λευκοσίας, καὶ ὡρίσαν καὶ ἀνοῖξαν τὴν ἁγίαν Σοφίαν, καὶ ἐδιαφεντέψαν τὸν λαόν, καὶ ἐσύρτησαν εἰς μίαν μερίαν· καὶ μοναῦτα ἐβγάλαν τοὺς ἐπισκόπους καὶ (πα)πάδες τοὺς Ρωμαίους, καὶ ὡρίσαν τους νὰ πολομοῦν κατὰ τὸ ἦσαν συνειθισμένοι· καὶ τὸν ληγάτον ὡρίσαν τον ναὐκαιρέσῃ τὸ νησίν· καὶ εἰς τούτην τὴν στράταν ἔπαψεν τὸ σκάνταλον· καὶ ὅσους ἐκουφερμίασεν, ἐρρίψαν τὸ πανπάκιν καὶ ἐπτύσαν το.

Καὶ τῇ ιη´ σεπτεβρίου ὥρισεν ὁ ρήγας γ´ καβαλλάριδες νὰ πᾶν εἰς τὸν πάπαν νὰ τοῦ 'ποῦν τὸν θάνατον τοῦ ρηγὸς τοῦ πρώτου καὶ τὸ στέψιμον τοῦ ρὲ Πιέρ, καὶ νὰ ποῦν τοῦ ἁγιωτάτου πάπα νὰ μὲν πέψῃ τοὺς ληγάτους νὰ γενοῦν σκάνταλα· οἱ πγοὶ καβαλλάριδες ἦτον ὁ μισὲρ 'Αμοὺν Πάπε πουντουλιέρης Κύπρου, καὶ ὁ μισὲρ Πιὲρ Τενουρῆν, καὶ ὁ σὶρ Τζουὰν Καρμαῆν Γενουβίσος καβαλλάρης Κύπρου.

Τὴν αὐτὴν ἐχρονίαν ἦλθα εἰς τὰ νερὰ τῆς Κύπρου β´ κάτεργα τῶν Λουβέντε Κατελάνως διὰ νὰ κουρσέψουν, καὶ ἐπῆραν πολλὰ καράβια Κυπριώτικα· καὶ μοναῦτα ὡρίσεν ὁ ρὲ Πιὲρ καὶ ἁρματῶσαν β´ κάτεργα δικά του, καὶ ἦτον καπετάνος Γενουβίσος ὀνόματι Φραντζικῆν Σπινόλας, καὶ ἕτερος Γενουβίσος ὀνόματι Φράσες Γγατανίε, οἱ πγοὶ ἦσαν μηνιασμένοι τοῦ ρηγός, καὶ ἔπεψέν τους γυρεύγοντά τους· καὶ πῆγαν καὶ δὲν ἠμπορῆσαν νὰ τὰ εὕρουν, καὶ ἐπήγασιν εἰς τὴν Ρηγούναν καὶ δὲν τὰ ηὗβραν, καὶ ἐπῆγαν εἰς τὴν Παρσαλόναν καὶ εἶπάν τα τοῦ ρηγὸς τῆς Ραούνας, ὁ ποῖος ἐπρουμουτίασέν τους, ὅτι ἂν τοὺς βάλλῃ 'ς τὸ χέριν του νὰ ποίσῃ τοῦ ρηγὸς βεντέτταν ἀπὲ τὰ κρήατά τους. Καὶ ἐστράφησαν εἰς τὴν Κύπρον. Καὶ τοῦτα ἦσαν τὰ πρῶτα κάτεργα τὰ ἔβγαλεν ὁ ρὲ Πιὲρ ἀφὸν ἐστέρθην.

Καὶ τῇ γ´, τῇ κγ´ τοῦ μαρτίου μηνὸς ͵ατξ´ Χριστοῦ ἐξέβην ὁ ρὲ Πιὲρ ἀπὲ τὴν Λευκοσίαν νὰ πάγῃ εἰς τὴν 'Αμμό-

χουστον διὰ νὰ στεφθῇ ρήγας τῶν Ἱεροσολύμων· καὶ ἐπῆγεν κυνηγῶντα καὶ τὸ σαββάτον, καὶ τὴν κυριακὴν τῇ κη΄ μαρτίου ὠρδινίασεν ἀφιτζιάλιδες τοῦ ρηγάτου τῶν Ἱεροσολύμων εἰς τόπον ὁποῦ ἐπέθαναν, τοῦ σὶρ Φιλίππε Τεμπρεζοὺτη τὸν κύρην τῆς γυναίκας τοῦ ἀδελφοῦ του Τζακέτ, ὁποῦ ἦτον κούντης Τεμπρεζοὺτη, συνασκάρδος Ἱεροσολύμων, καὶ τὸν σὶρ Τζουὰν τὲ Ἠμπελὴν υἱὸς τοῦ σὶρ Φιλίππε, κοντοσταύλης τῶν Ἱεροσολύμων, τὸν σὶρ Ματὲ Τεμπλεσίε μπουντελλιέρην, τὸν σὶρ Τζουὰν Βισκούντην μαρετζᾶν, τὸν σὶρ Τζουὰν Τεμουντολὴφ εἰς τὸν τόπον τοῦ τζαμπερλάνου τοῦ αὐτοῦ ρηγάτου τῶν Ἱεροσολύμων. Καὶ ὥρισε νὰ δηγήσουν νὰ στεφθῇ τὴν ἡμέραν τοῦ πασχάτου, ὁποῦ ἦτον τῇ ε΄ ἀπριλίου ᾳτξ΄ Χριστοῦ· καὶ ὄνταν ἦρτεν ἡ ἁγία κυριακή, ἐστέφθην εἰς τὸν ἅγιον Νικόλαον· ὑπὸ χειρὸς τοῦ φρὲ Πιὲρ Τουμᾶς τοῦ λεγάτου τοῦ πάπα ἀπὲ τὸν ὄρδινον τοῦ Κάρμε, καὶ ἔστεψεν καὶ τὴν ρήγαιναν μετά του, καὶ ἐγίνην μεγάλη φέστα, καὶ ἀρχοντικὸν παναγύριν ὀκτὼ ἡμέραις εἰς τὸ κουρουνίασμάν του εἰς τὴν Ἀμμόχουστον.

Παγαίνοντα οἱ μαντατοφόροι ὀμπρὸς τοῦ πάπα, καὶ εἶπάν του τὸν θάνατον τοῦ κυροῦ του καὶ τὸ στέψιμον τοῦ ρὲ Πιέρ. Μανθάνοντα τὸ μαντάτον ὁ σὶρ Οὖνγκε ντὲ Λουζουνίας ὁ υἱὸς τοῦ Γγῆ ντὲ Λουζουνία τοῦ πρὸ τούτου ρὲ Οὖνγκε πρίντζης τῆς Γαλιλαίας, καὶ ἐφέρεν χαρτία ἀπὲ τὸν ρήγαν τῆς Φραγγκίας τοῦ ἀνηψιοῦ του εἰς τὸν ἁγιώτατον πάπαν Ἰννοκεντίον ἀγκαλιῶντα νὰ τοῦ ποίσῃ δίκαιον τοῦ αὐτοῦ Οὐγκὲ ἀπὲ τοὺς παρούνιδες τοῦ ρηγάτου τῆς Κύπρου ἀποῦ ἐστέψαν τὸν ρὲ Πιέρ, καὶ δὲν τοῦ ἐμπαῖνεν· καὶ ἔδειξεν τὰ στιχήματα τὰ ἐποῖκεν ὁ παπποῦς του μὲ τὸν παπποῦν του τὸν ἄλλον τὸν κῦριν τῆς μανᾶς του ὀνόματι Λογῆς Τεβαλός, λαλῶντα νὰ πέψῃ ὁ αὐτὸς Λοῆς τὴν παρθένον τὴν κόρην του νὰ τὴν ἁρμάσῃ μὲ τὸν υἱόν του τὸν Γγῆ, ἂν ποίσῃ υἱὸν καὶ πεθάνῃ ὁ αὐτὸς Γγῆ, καὶ τἄπισα πεθάνῃ ὁ ρὲ Οὖνγκες, τὸ ρηγάτον νὰ πέρτῃ τοῦ ἄνω-

θεν υἱοῦ τῆς κόρης τοῦ Λογῆς, καὶ μὲν τὸ πάρῃ ἄλλον παιδὶν τοῦ ρὲ Οὔνγκε. Καὶ ἐξέτασεν ἁγιώτατος πάπας τοὺς μαντατοφόρους διὰ τοῦτον, καὶ οἱ μαντατοφόροι οὕτως εἶπαν: ἀφέντη, νὰ ξεύρῃ ἡ ἁγιωσύνη σου, ὅτι οἱ γονεῖς μας δὲν ἀφῆκα τὰ σπιτία τους καὶ τοὺς συνγγενάδες τους καὶ κλερονομιαῖς τους πᾶ ν᾽ ἀπληκέψουν εἰς μίαν πέτραν μέσα εἰς τὴν θάλασσαν, ὥς που καὶ ἐποῖκαν στιχήματα καὶ ἀσίζαις νὰ ἦναι θαρρούμενοι· καὶ ἂν ποίσῃ καβαλλάρης, ἢ παρούνης, ἢ ρήγας πολλὰ παιδία καὶ ἁρμαστοῦν καὶ πεθάνουν τὰ παιδία, τὰ 'γγονία τοὺς ἀποθαμένους νὰ μὲν κλερονομίσουν, παρὰ τὰ παιδία τοὺς ἀποθαμένους τὰ εὑρισκοῦνται ζωντανά. Καὶ διὰ τοῦτον ὁ πατέρας του ὁ Γγῆ ἐτελεύτησεν καὶ δὲν ἐκλερονόμισεν τὸ ρηγάτον· πῶς νὰ κλερονομίσῃ ὁ Οὔγκὲ ὁ υἱὸς αὐτοῦ;

Ὁ πάπας εἶπεν: δὲν ταιργιάζουν τὰ λογία σας, ὀδ᾽ ἔναι πρᾶμαν τούτου νὰ τσακίσουν τὸ δίκαιον τοῦ παιδίου· ἴντα δύναμιν ἔχουν ἡ ἀσίζαις σας νὰ πᾶν κατὰ προσῶπα τῶν στιχημάτων; καταλύουν τοὺς νόμους! Πολλὰ ἐδιαφεντεύγουνταν οἱ μαντατοφόροι, ἀμμὲ δὲν ἠμπορίσαν νὰ ποίσουν τίποτες· ἀμμὲ ἐμήνυσεν ὁ πάπας χαρτία, καὶ τὸ ἀγκάλεμαν τοῦ ρηγὸς τῆς Φραγκίας, καὶ ἐτάξεν τον ὡς χρόνον νὰ πάγῃ ὀμπρός του ν᾽ ἀπολογηθῇ.

Στρεφόντα τους οἱ μαντατοφόροι ἀπὸ τοῦ πάπα ἐδῶκαν τὰς γραφὰς τοῦ πάπα εἰς τὰς χεῖρας τοῦ ρὲ Πιέρ, καὶ ἄντα τὰ διαβάσεν πολλὰ ἐπικράνθην καὶ ἐννοιάζετον ἴντα νὰ ποίσῃ. Καὶ ἀγρωνίσαν οἱ ἄρχοντες, ὅτι δίκαιον ζητᾷ, καὶ νὰ πέψῃ μαντατοφόρους ν᾽ ἀπολογηθοῦν εἰς τὸ καλλίτερον ὁποῦ νὰ μπορίσουν, καὶ ἄντα νὰ μηδὲν ἠμπορίσουν νὰ τὸ νικήσουν, ἂς τοῦ ποίσουν ψουμὶν ν'. χιλιάδες ἄσπρα τῆς Κύπρου. Καὶ ἀπόδγα ἐψηφίσαν β' μαντατοφόρους καβαλλάριδες τὸν σὶρ Τζουὰν Τεμόρφου κούντη τὲ Ρουχᾶς καὶ μαριτζᾶς τῆς Κύπρου, καὶ τὸν σὶρ Τουμᾶς Τεμουντολὴφ τὸν ἀδετούρην τῆς Κύπρου, οἱ πγοὶ

ἐπῆγαν εἰς τὴν Ρώμην, καὶ πολλαῖς ἀφορμαῖς ἐπροσβάλαν καὶ δὲν ἐφελέσαν. Ὅμως ἔπεψέν τους εἰς τὸν ρήγαν τῆς Φρανγκίας· οἱ πγοὶ ἐξέβησαν ἀπὸ τὴν Ἀμμόχουστον τῃ θ' ἀπριλίου α τ ξ' Χριστοῦ, καὶ πολλὰ ἐπλημμελέψαν, καὶ ἐτάξαν του ψουμὶν κάθα χρόνον ν'. χιλιάδες ἄσπρα τῆς Κύπρου. Καὶ εἰς τοῦτον ἐστράφησαν εἰς τὴν Κύπρον. Τότε ἐποῖκεν συμπεθερίαν ὁ μισὲρ Τζουὰν Τεμόρφου μὲ τὸν πρίντζην τῆς Γαλιλαίας, καὶ ἐχαρτῶσέν τον μὲ τὴν κόρην του. Καὶ στρεφόντα του εἰς τὴν Κύπρον, ἐμπλάσαν τοῦ Τζουὰν Τεβεροῦνε, τὸν ἔπεψεν ὁ ρήγας νὰ πιάσῃ λᾶς τῶν ἁρμάτων εἰς τὸ μηνίον· καὶ μοναῦτα ἐπεζεῦσαν εἰς τὴν Λουμπαρδίαν, καὶ ἐπιάσαν πολλοὺς λᾶς τῶν ἁρμάτων, καὶ ἦρταν ἀντάμα εἰς τὴν Κύπρον καὶ μὲ τὸν ἄνωθεν Τζουὰν Τεβεροῦνες. Καὶ ἐκεῖνον τὸν καιρὸν ἐπῆγεν ὁ σὶρ Γγαλιώτη Ταπέραις μὲ τὸν σὶρ Μπουρτουλάτζε Τράρε, Φλουρουντῖνοι, καὶ ἐπῆραν καὶ τὸν ἀδελφόν του τὸν σὶρ Πὸλ Μαχαιρᾶ, παιδάκιν βαχλιώτην τους, καὶ ἐστράφησαν εἰς τὴν Κύπρον.

Καὶ τῇ κυριακῇ τῇ κβ' ἀπριλίου α τ ξ' Χριστοῦ, εὑρίσκοντα ὁ ρὲ Πιὲρ εἰς τὴν Ἀμμόχουστον, ἐσηκώθην μεγάλη τάραξη καὶ ταραχὴ μεσὸν τοὺς λᾶς τῶν ἁρμάτων τοὺς νέους μὲ τοὺς παλήους, τοὺς Κυπριώταις, τοὺς Συριάνους, καὶ ἐσκοτῶσαν ἀπὲ τοὺς ξενικοὺς β' ἀνομάτους· καὶ τότε ἐγίνην μεγάλη ταραχὴ μεσόν τους. Θωρῶντα ὁ ρήγας, ὅτι ἦτο νὰ σκοτωθοῦν πολλοί, ὥρισεν καὶ διαλαλῆσαν νὰ μὲν ἦναι τινὰς ἀπότορμος νὰ βαστάξῃ ἅρματα οὐ νὰ ποίσῃ μάλλωμαν, ἀπάνω 'ς τὴν κεφαλήν του. Καὶ ἐπῆγεν ὁ βισκούντης μὲ λᾶς πολλοὺς καὶ ηὗρεν ἐκείνους ὅπου ἐποῖκαν τὸ μάλλωμαν καὶ ἐφουρκίσεν τους εἰς τὴν φούρκαν. Καὶ εἰς τοῦτον ἐσυμπάψαν οἱ λᾶς καὶ τὸ ριμοῦριν.

Τώρα εἶναι χρῆσι νὰ σᾶς πῶ πῶς ἐδόθην τὸ κάστρον τοῦ Κουρίκου μὲ τὸ νησὶν εἰς τὴν ἐξουσίαν τοῦ ρὲ Πιέρ, καθὼς τὸ ηὗραν γραμμένον εἰς τὴν αὐλὴν τὴν ρηγάτικην. Τοῦτον τοὺ Κουρίκος ἦτον τοῦ ρηγὸς τῆς Ἀρμενίας, ἡ ἐπισκοπὴ ἀπὸ κάτω

τοῦ μητροπολίτου τῆς Ταρσοῦ, καὶ πηγαίνει μὲ τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας, καὶ νὰ κατεβῇ εἰς τὸ Ἀρμενάκιν καὶ νἄρτῃ εἰς τὴν Σελευκίαν καὶ νὰ πᾷ 'ς τὸ Σύσην· τοῦτα οὖλα ἐπῆράν τα διὰ τὰς ἁμαρτίας μας οἱ Τοῦρκοι, καὶ ἔμεινεν ἡ χώρα τοῦ Κουρίκος ἀπὲ τὴν ἐκκλησίαν τῆς ἁγίας Τριάδος ν' ἀγκαλίσῃ πολὺν τόπον καὶ νἄρτῃ εἰς τὰ Πιλεργία ὁποῦ ἦτον τὸ κουμέρκιν, καὶ νὰ κατεβῇ ἐς τὰ Ἑβραῖκα νἄρτῃ εἰς τὸ Κουρίκος, τουτέστιν τὸ καστέλλιν τοῦ Κουρίκου, καὶ φαίνουνται μέχρι τὴν σήμερον τὸ τειχοκάστρον καὶ οἱ θεμελοὶ τοὺς πύργους. Θωρῶντα οἱ λᾶς τοῦ Κουρίκου, ὅτι καθημερινὸν οἱ Τοῦρκοι ἐκατασφίνγκαν τους, καὶ ἐφεῦγαν ἀποὺ τόπον εἰς τόπον, ἐπῆραν τὰ ἔξω σπιτία, καὶ περιβόλαια καὶ ἄλλα πολλά, καὶ ἐπῆραν καὶ τὴν χώραν, οἱ χριστιανοὶ ἄλλοι ἦρταν εἰς τὴν Κύπρον, ἄλλοι ἐμεῖναν εἰς τὸ καστέλλιν, καὶ ἄλλοι ἔξω 'ς τὸ νησίν, καὶ ἐσφίνγκουνταν, καὶ ἐκρατοῦσάν το διὰ τὴν ἀγάπην τοῦ Χριστοῦ. Τὸ ρηγάτον τῆς Ἀρμενίας ἔμπεσεν τοῦ ρὲ Λιβοῦ, καὶ ἦτον πτωχός· εἴχασιν σ'. χώραις καὶ κάστρη καὶ ἐχαλάσαν τα, καὶ ἐπῆράν τα οἱ Τοῦρκοι, τὰ μὲν ἐχαλάσαν, τὰ δὲ κρατοῦν τα. Θωρῶντα ὁ ρῆγας τῆς Ἀρμενίας ἔφυγεν καὶ ἐπῆγεν εἰς τοὺς συνγγενᾶς του εἰς τὴν Φραγκίαν· οἱ πτωχοὶ οἱ χριστιανοί, οἱ Ρωμαῖοι καὶ Ἀρμένιδες, ἐμεῖναν ὀρφανοί, καὶ δὲν εἶχαν ἀποὺ πούποτες βοήθειαν οὐδὲ νὰ ζήσουν, ἐπέψαν μαντατοφόρον εἰς τὸν ρὲ Οὔνγκε ζητῶντα νὰ πάρῃ τὸ κάστρον καὶ νὰ τοὺς ἀγιτιάσῃ· καὶ δὲν ἄκουσεν λαλῶντα: μὲ τὸ θελήσῃ ὁ θεὸς νὰ πάρω τὸ κάστρον τοῦ ἀνηψιοῦ μου! Καὶ ἐκιντύνευγαν ὡς τὸν καιρὸν τούτου τοῦ ρὲ Πιέρ· ἄνταν ἐστέφθην, καὶ γροικήθην εἰς ὅλον τὸν κόσμον τὰ καλὰ ἔργα τοῦ ρὲ Πιέρ, ἐπεθυμῆσαν νὰ πέσουν ἐς τὰ πλάγιά του. Ταῖς ἡμέραις ἐκείναις ἐπέψαν οἱ Κουρουκιῶταις μαντατοφόρους πρὸς τὸν ὑψηλότατον ρὲ Πιὲρ τῇ η' ἰανουαρίου ͵ατνθ' τὸν Μιχάλην τὸν Ψαράρην καὶ τὸν Κώσταν τὸν Φιλήτζην, Ρωμαῖοι, καὶ ἐρικουμαντιάσαν ὅλους τοὺς λᾶς

τοῦ Κουρίκου καὶ τὸ νησίου εἰς τὸν ρῆγα καὶ εἰς τὴν βουλήν του· καὶ διαβάζοντα τὰ χαρτία, γροικῶντα πῶς παραδιδοῦνται εἰς αὐτόν του, καὶ ὁ ρήγας πεθυμημένος νὰ ἔχῃ τόπον εἰς τὴν Τουρκίαν, προσδέχτην τους πολλὰ μετὰ χαρᾶς καὶ μὲ τιμήν· καὶ τῇ ιε΄ γεννάρη ᾳτνθ΄ Χριστοῦ ὁ ρήγας ἔπεψεν κάτεργα τῆς Μύρνης καὶ τὸν σίρε Ρομπέρτο Τελουζᾶ καβαλλάρης Ἐγκλέζης, καπετάνον τοῦ αὐτοῦ κάστρου· καὶ ὄνταν ἐπέσωσαν εἰς τὸ Κουρίκος ὅλοι ἀντάμα ἀνοῖξαν ταῖς πόρταις καὶ ἐπεριλάβαν τον πρεπάμενα μὲ τὴν λιτανίαν· καὶ ἄντ᾽ ἀνέβην ὁ καπετάνος μὲ τοὺς τζακρατόρους, τοὺς ἐπῆρεν μετά του δ΄ μαστοργίαις εἰς τὴν καθολικὴν καὶ ἐβάλεν εἰς τὸ ἀναλογίον τὸ Εὐαγγέλιον, καὶ ἐμόσαν ὅλοι πᾶσα εἷς, ὅτι νὰ κρατοῦν τὸ αὐτὸν κάστρον διὰ τὸν ἀφέντην τὸν ρὲ Πιέρ, καὶ πρῶτον διὰ τὸ ὄνομαν τοῦ τιμίου καὶ ζωοποιοῦ σταυροῦ· καὶ τοῦτον ἐγίνετον μὲν τὸ πάρουν οἱ Τοῦρκοι καὶ θέλει ἔχειν τὸ ρηγάτον ἀγανάκτησιν. Καὶ ἐποῖκεν τὸ νησὶν τοῦ πάπα καὶ ἐζήτησέν του β΄ κάτεργα τὰ ἦτον τὸ νησὶν τῆς Κύπρου κρατημένα νὰ πέψῃ εἰς τὴν βλέπησιν τῆς Κυρήνης· καὶ ἀπὸ τότε ὡς τὴν σήμερον οἱ ρηγάδες καὶ κουβερνούριδες τῆς Κύπρου πέμπουν κάθα χρόνον β΄ κάτεργα καὶ μηνίον τοὺς Κουρουκιώταις καὶ βιτουγαλίαν καὶ ἁρματωσίαις, καὶ πολεμίζουν καθημερινὸν μὲ τοὺς Τούρκους, καὶ μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς θαυμαστῆς εἰκόνος τῆς Κουρουκιώτισσας εἰκόνος τοῦ θεοῦ, βλέπεται κατὰ πρόσωπα τοὺς Τούρκους.

Καὶ θέλει εἶστεν βαρετὸν εἰς ἐκείνους ὁποῦ γροικοῦσιν νὰ ξηγηθῶ καταληπτῶς τὰ καθημερινὰ θαύματα τὰ πολομᾷ ἡ αὐτὴ εἰκόνα, καὶ πῶς εἰς τ᾽ ὄρομαν τοῦ Καραμάνου τοῦ μεγάλου τοῦ κυροῦ τοῦ Μαχομὲτ Μπαχία, καὶ ἐτύφλωσέν τον καὶ ἔμεινεν στραβὸς ἡμέραις πολλαῖς καὶ ἐμολόγησεν πῶς μία ἀρχόντισσα ἀπὲ τὸ Κουρίκος ἔδωκέν τον κατάμματα καὶ ἐτυφλῶσέν τον, καὶ ἦτον πληροφορία τῆς εἰκόνος τὰ φοβερὰ θαύματα·

ἐσήκωσεν τὸ φουσάτον του καὶ ἐποῖκεν πολλὰς λαμπάδας κερένας χονδραῖς καὶ γ'. καντήλαις ἀργυραῖς ὁποῦ κρέμουνταν ὀμπρός της, καὶ πολλαῖς γέρναις λάδιν καὶ ἐποῖκεν λυγχναψίαν καὶ ἐψάλλαν ὅλη νύκτα· καὶ πισαυρίου ἐσυναλεῖψαν πανπάκιν ἀπὲ τὴν εἰκόνα καὶ ἔβαλάν το εἰς τὰ 'μάτιά του καὶ παραῦτα ἐγίανεν. Καὶ πολλὰ ἄλλα θαύματα.

Τὸ λοιπὸν μανθάνοντα ὁ μέγας Καραμάνος τὸν καιρὸν ἐκεῖνον τὸ πῶς ὁ ρήγας ἐπῆρεν τὸ Κουρίκος . . . . (1). . . . . Τεπριές, σὶρ Τζουὰν τ' Ἀντιότζες υἱὸς τοῦ σὶρ Τουμᾶς Τεμουντολὴφ τῆς Κλήρου, ὁ υἱὸς τοῦ σὶρ Τζουάν, ὁ σὶρ Τζουὰν βισκούντης, σίρε Τζουὰν Τεπριές, σὶρ Χιοῦν τὲ Μιμάρτζη, σὶρ Ἀρνὰτ Τεμουντολήφ, σὶρ Ἐτζακὲ Λεπετίτ, σὶρ Πιὲρ Τεκασίν, σὶρ Τζουὰν Τεκαρμᾶ, σὶρ Πιὲρ Μαλοζὲλ, ὁ ἀδελφότεκνος τοῦ πάπα ὁ καστελλάνος τῆς Ρόδου σὶρ Τζὰκ Λαζέ, ὁ σὶρ Νικολὶ Λαζέτα, β'. κάτεργα τὰ ἐκράτεν ὁ ρήγας τῆς Μύρνης, ὁ σὶρ Τζάκε Τενόρες ὁ τουρκοπουλιέρης τῆς Κύπρου, μισὲρ Τζουὰν Τεπλησίε, σὶρ Τζακὲ Μουντετζάφ, σὶρ Τζουὰν Μπεντουήν, σὶρ Τζουὰν Τεληπάμεν, ὁ σὶρ Τζουὰν Τεσασίους, ὁ σὶρ Ρενιὲρ Λεπετίτ, σὶρ Οὔνγκε Τεμουντολήφ, σὶρ Τζουὰν Τελαφιέρτ, σὶρ Χαρὴν Τεζηπλέτ, σὶρ Τζουὰν Τεμουντολὴφ ὁ ἀμιράλλης, ὁ σὶρ Τζουὰν Τεληγληζίου ἀπάνω 'ς τὸ δεύτερον κάτεργον τῆς Ρόδου, τὰ β'. κάτεργα τὰ Γενουβίσικα ὅπου ἐφέραν τὸν ποδεστάν, τὸ κάτεργον τοῦ ἀρχιπισκόπου τῆς Κύπρου, καὶ ὁ σὶρ Ἀνσίαν Τεκιβίδες, καὶ πολλοὶ ἄλλοι. Τούτη ἡ ἀρμάδα ἐξέβην τὴν ἄνωθεν ἡμέραν καὶ ἐπῆγεν εἰς τὴν Ἀλικὴν καὶ ἐφορτῶσαν τ' ἄλογα καὶ φαγούραν διὰ τοὺς ἀνθρώπους καὶ διὰ τὰ ἄλογα εἰς τοὺς Μύλους. Γροικῶντα ὁ ἀφέντης τῆς Ἀτταλείας, ὅτι ὁ ρήγας ἀρματόνει, ἔπεψεν μαντατοφόρους, καὶ ἄλλους μαντατοφόρους ὁποῦ ἔρχουνταν

(1) Ἐλλείπει ἓν φύλλον τοῦ χειρογράφου.

συγχνὰ εἰς τὴν Κύπρον καὶ χαρτία παρακαλητικὰ νὰ μὲν πέψῃ τούτην τῆν ἀρμάδαν ἀπάνω του, παντέχοντα νὰ ξηλώσῃ τὸν ρῆγα ἀπὲ τὸ θέλημάν του· τὸ ποῖον ὀλίγον τὸν ἐφέλεσεν. Μανθάνοντα οἱ μανταταφόροι πῶς ὁ ρήγας εἶναι εἰς τοὺς Μύλους ἐπῆραν τὰ κανισκία μὲ τὸ ξύλον τους, καὶ ἦρταν εἰς τοὺς Μύλους ἀπαντῶντά του καὶ ἐχαιρετίσαν τον, καὶ ἔδωκάν του τὰ κανισκία καὶ τὰ χαρτία, καὶ ἐπῆρέν τα καὶ ποῖκεν ἄρμενα· καὶ ἐπῆραν καὶ κεῖνον τὸ ξύλον μετά τους καὶ ἐπῆγαν καταβγοδωμένοι εἰς τὴν Ἀττάλειαν.

Καὶ τῇ γ', τῇ κγ'. αὐγούστου ατξα'. Χριστοῦ ἐπεσώθην τὸ φουσάτον τοῦ ρήγα εἰς τὴν Τουρκίαν εἰς τὰ μέρη τῆς Ἀττάλειας ὅπου κράζουν Τετραμίλιν, καὶ ἐπεζεῦσαν τ' ἄλογα· καὶ μοναῦτα ὁ ρήγας ἔπεψεν τὸν ἀδελφόν του τὸν πρίντζην μὲ πολλοὺς λᾶς τῶν ἀρμάτων ἀπεζοὺς καὶ καβαλλάριδες νὰ παρακάτσουν τῆς Ἀτταλείας, καὶ ἐπῆγεν ὁ λαὸς μὲ τὸν πρίντζην· καὶ ἂν εἶχεν θέλειν ἔπαιρνέν την, ἀμμὲ ποῖκέν το μὲν ἀνγκριστῇ ὁ ρῆγος. Καὶ τῇ κδ'. αὐτοῦ μηνὸς ἦρτεν ὁ ρήγας καὶ τὸ δελοιπὸν φουσάτον καὶ ἐπαρακάτσαν τοῦ κάστρου ἀποὺ παντόθεν, καὶ τὸ σπερνὸν ἐπῆράν το, καὶ ἐνέβην εἰς τὴν χώραν μὲ μεγάλην χαρὰν καὶ τιμήν, καὶ ἐποῖκαν μεγάλην εὐχαριστίαν εἰς τὸν θεὸν διὰ τὴν πρώτην νίκην.

Ὁ Τακᾶς ὁ ἀφέντης τῆς χώρας εὑρέθην ἔξω τῆς χώρας εἰς ἕναν τόπον τὸ λέγουν τὸ Στενόν· ὅσον ἐγροίκησεν τοῦτα τὰ πικρὰ μαντάτα ἐπικράνθην, καὶ ἐμήνυσεν κρυφὰ νὰ φέρῃ καμπόσους λᾶς τῶν ἀρμάτων, καὶ ἦλθεν καὶ ἐνέβην μέσα εἰς τὸ κάστρον ἀποὺ ἕναν τόπον κρυφόν, καὶ εἶδεν τὰ φλαμποῦρα τοῦ ρηγὸς εἰς τὸν πύργον καὶ εἰς τὸ τειχοκάστρον, καὶ ἐφοβήθην πολλὰ δὲν ἀγρωνιστῇ καὶ πιαστῇ· καὶ ἐξέβην καὶ πῆγεν 'ς τὸ Στενόν, ὅπου ἦτον ἀπληκεμένος, μὲ μεγάλην λύπην καὶ μεγάλην πικρίαν.

Ὁ ρήγας ἀρώτησεν τοὺς ἄρχοντες τοῖς βουλῆς του, τίντα

τοὺς φαίνεται νὰ ποίσῃ· οἱ ἄρχοντες εἶπάν του· κρατεῖς τὸν τόπον διὰ λόγου σου, καὶ βάλλε καὶ ἄλλους ἀνθρώπους τῶν ἀρμάτων νὰ τὸν βλέπουσιν. Καὶ ἤτζου ἐποῖκεν. Τότες ὡρδινίασεν τὸν μισὲρ Τζάκε Τενόρες τὸν τουρκοπουλιέρην τζηβιτάνον εἰς τὸν αὐτὸν τόπον, καὶ ἀφῆκεν εἰς τὴν συντροφίαν του πολλοὺς καβαλλάριδες καὶ τουρκοπόλους καὶ πολλοὺς τζακρατόρους νὰ βλέπουν τὸν τόπον· καὶ ὥρισεν καὶ ἐδιαλαλῆσαν, εἴ τις θέλῃ ἀπὸ τοὺς Ἀτταλιώταις νὰ μπῇ εἰς τὰ κάτεργα νἄρτῃ εἰς τὴν Κύπρον ἔνι εἰς τὸ θέλημάν του, καὶ εἴ τις θέλῃ νὰ μείνῃ ἀς μένῃ. Καὶ ἀφῆκεν γ΄. κάτεργα ἁρματωμένα εἰς τὴν βλέπησιν τῆς Ἀτταλείας.

Ἄνταν ἐμάθασιν ὁ ἀφέντης ὁ Μονοβγάτης καὶ ὁ ἀφέντης τῆς Ἀλλαγίας πῶς ἐπῆρεν ὁ ρὲ Πιὲρ τὴν Ἀτταλείαν, ἐπῆραν μέγαν φόβον εἰς τὴν καρδίαν τους, καὶ πολλὰ ἐπικράνθησαν· καὶ μοναῦτα ἐπέψαν τοὺς μαντατοφόρους τους εἰς τὴν Ἀτταλείαν εἰς τὸν ρῆγα παρακαλῶντά τον νὰ ἔχῃ καλὴν ἀγάπην μετά τους, καὶ ἐταχθῆσα νὰ τὸν τολιάζουν κάθα χρόνον πρᾶμαν ὠνοματισμένον, καὶ νὰ βάλλῃ τὰ σημάδιά του εἰς τοὺς τόπους τους, καὶ νὰ ἦναι ἀνθρῶποί του. Θωρῶντα τὰ καλὰ ταξίματα ὁποῦ τοῦ ἐτάξασιν, ἄρεσεν τοῦ ρηγὸς καὶ ἔπεψεν ἀπὲ τὰ φλάμπορά του καὶ ἐβάλαν τα ψηλότερα τῶν δικῶν τους. Καὶ τῇ κ΄ σεπτέβρῃ ατξα΄ Χριστοῦ ἐξέβην ὁ ρήγας ἀπὲ τὴν Ἀτταλείαν καὶ ἐφέρεν μετά του τὸ δελοιπὸν φουσάτον, καὶ ἦρτεν εἰς τὴν Ἀλαγίαν· παραῦτα ἐξέβην ὁ ἀμιρᾶς μὲ ὀλίγους λᾶς καὶ ἐπροσκυνῆσέν τον, καὶ ἔδωκέν του καὶ ἕναν ἀφεντικὸν κανίσκιν. Ὁ ρήγας ὥρισεν καὶ ἐπῆραν τὰ κανίσκια, καὶ ᾿νοικτάρια ἐπαράδωκέν του τα· καὶ ἐποῖκεν στιχήματα μεσόν τους, καὶ ἔμοσεν τοῦ ρηγὸς νὰ ἦναι δοῦλός του δουλωμένος. Καὶ ὁ ρήγας ἐποῖκεν ἐκεῖ μίαν ἡμέραν, καὶ ἐμίσευσεν καὶ ἐπῆγεν εἰς τὸ Νουσγάτην εἰς τὸν ποταμόν. Ὁ ἀφέντης ὁ Μονοβγάτης ξεύρωντα πῶς ἔμελλε νὰ πάγῃ ἐκεῖ, ἦτον πολλὰ περίλυπος.

καὶ ἔπεψέν του κανίσκιν καὶ μαντατοφόρους, καὶ εἶπάν του· μὲν τὸ βαρεθῇς ὅτι δὲν ἠμπόρησεν ἀφέντης νἄρτῃ εἰς τὴν ἀφεντίαν σου. Ὁ ρήγας ὥρισεν καὶ ἐστρέψαν του τὰ κανισκία καὶ εἶπέν τους· χαιρετίσετέ τον καὶ ἔχω τον διὰ ἐδικόν μου. Καὶ ἐξέβην καὶ ἦλθεν εἰς τὴν Κύπρον, καὶ τῇ κβ΄ σεπτεβρίου ατξα΄ Χριστοῦ ἐπέσωσεν ὁ ἀφέντης μας ὁ ρήγας εἰς τὴν Κερηνίαν· καὶ τὰ ἄλλα κάτεργα ἐπῆγαν εἰς τὴν Ἀμμόχουστον καὶ ἀπαρματῶσαν. Καὶ ὁ ρήγας ἦρτεν εἰς τὴν Λευκουσίαν καὶ ἐπροσδέκτησάν τον μὲ μεγάλην τιμήν.

Ἄνταν ἐστράφην τὸ φουσάτον εἰς τὴν Κύπρον ὁ ἀμιρᾶς τῆς Ἀτταλείας ὁ Τακκᾶς ἐσυμπίασεν φουσάτον καὶ ἦρτεν καὶ ἐπαρακάτσεν τῆς Ἀτταλείας· καὶ οἱ λᾶς ἐξέβησαν καβαλλάριδες καὶ ἀπεζοὶ καὶ ἐδῶξάν τους, καὶ ἀπὲ τὴν ἀνάγκην τους ἀφῆκαν τὰς τέντας τους καὶ τὸ δικόν τους. Καὶ ἐποῖκεν καιρὸν πολὺν νἄρτῃ νὰ πολεμήσῃ· καὶ ἐποῖκεν ὁρισμὸν ὅτι κανένας Τοῦρκος νὰ μὲν φέρῃ καμμίαν βιττουαλίαν νὰ πουλήσῃ, καὶ ἔφτασεν ὁ χειμῶνας, καὶ τὰ ξύλα ἀπὲ τὴν σκλεριὰν δὲν ἐπολομοῦσαν ἄρμενα· καὶ οἱ λᾶς ἐπείνασαν, καὶ τὰ ἄλογα δὲν εἶχα νὰ φᾶν παρὰ τὰ κιτρομηλόφυλλα. Ἔμαθεν ὁ Τακκᾶς τὸ στενοκοπημὸν τοὺς λᾶς καὶ ἐφέρεν φουσάτον πολὺν τὸ ἁγιοσαββάτο τῇ ιγ΄ ἀπριλίου τξβ΄, καὶ ἔπεψεν μαντατοφόρους εἰς τὴν Ἀτταλείαν εἰς τὸν τουρκοπουλιέρην τῆς Κύπρου ζητῶντα νὰ τοῦ δώσουν τὴν Ἀτταλείαν μὲ ἀγάπην, καὶ ἂ δὲν ἐθέλῃ τὴν πάρει μὲ τὸ σπαθίν του, καὶ δὲν θέλει λυπηθῆν τινάν, ὅτι ξεύρω τὴν πεῖναν τὴν ἔχουν ἀπέσω. Καὶ γροικῶντα τὰ λογία ὁ τουρκοπουλιέρης ἐμήνυσέν του: εἶναι ὅτοιμος νὰ πολεμήσῃ μετά του, ἀμμὲ τὸ κάστρον δὲν τοῦ τὸ δίδει μὲ τὸ θέλημάν του, οὐδὲ νὰ τὸν ἀφήσῃ νὰ πατήσῃ τὸ πόδιν του μέσα, καὶ ἔδωξεν τὸν μαντατοφόρον μὲ ὕβριν. Καὶ ἐπῆγεν ὁ μαντατοφόρος καὶ ἐξηγήθην τα τοῦ ἀφέντη τοῦ Τακκᾶ· καὶ ἦρτεν καὶ ἐπολέμησεν μέγαν πόλεμον, καὶ μὲ τὴν δύναμιν τοῦ

θεοῦ ἐνίκησέν τον ὁ λαὸς τῆς Ἀτταλείας τὸν Τακκᾶν· καὶ τοῦτον ἦτον γ′ φορὰ ὅπου τζακίστην ὁ Τακκᾶς ἀφὸν ἐπῆρεν ὁ ῥήγας τὴν Ἀτταλείαν· καὶ ἡ ἀπὸ τὴν πλῆξίν του ὁ Τακκᾶς ἔκοψεν τὸ νερὸν ὁποῦ ἔπεμπεν εἰς τὴν Ἀτταλείαν. Τότε ἔπεψεν δύναμιν ἀμπέτω ὁ καπετάνος καὶ ἐχαλάσεν τὰ παλαιὰ ἀπληκία, καὶ ἔκοψεν τὰ δεντρά, τοὺς γούππους ἐγέμωσεν, διατὶ οἱ Τοῦρκοι ἐκρύϐγουνταν καὶ ἀπηδοῦσαν καὶ ἐζημιῶναν τοὺς λᾶς. Καὶ ἔρισεν ὁ καπετάνος καὶ ἐκτίσαν τὸ τειχόκαστρον, καὶ ἐψηλῶσαν καὶ τοὺς πύργους.

Καὶ τὴν πέφτην τῇ θ′ μαΐου ᾳτξβ′ Χριστοῦ ὁ ῥήγας ἔπεψεν δ′ κάτεργα καὶ ϛ′ ταφουρέτζαις καὶ δ′ ξύλα κουρσάρικα· καὶ ἔ(πε)ψε ν' ἀλλάξῃ τὸν καπετάνον, καὶ ἔπεψεν τὸν σὶρ Τζουὰν Τεσοῦρτον ἀμιράλλην τζηϐιτάνον εἰς τὴν Ἀτταλείαν εἰς τὸν τόπον τοῦ καπετάνου τὸν ἐκράξαν Τουρκοπουλιέρην, καὶ πολλοὺς λᾶς τῶν ἁρμάτων καὶ πολλὴν πουτουαλίαν νὰ ζήσουν· καὶ ἔδωκεν τὰ χαρτία ὁ ἀμιράλλης τοῦ καπετάνου, καὶ ὁ ἀμιράλλης ἐπῆρεν τὰ ξύλα καὶ ἐπῆγεν εἰς τὰ Μύρα ὁποῦ ἦτον ὁ ἅγιος Νικόλαος καὶ ἐϐάλεν καὶ παρακάτσαν τους· καὶ βοηθῶντος τοῦ θεοῦ ἐπῆρεν τὸ κάστρον καὶ ἐκούρσεψεν ὅσον ἠμπόρισεν, καὶ ἐπῆρεν καὶ τὴν εἰκόναν τοῦ μεγάλου Νικολάου καὶ ἔφερέν την εἰς τὴν Ἀμμόχουστον καὶ ἔϐαλέν την εἰς τὸν ἅγιον Νικόλαον τοὺς Λατίνους. Καὶ ἐστράφην εἰς τὴν Ἀτταλείαν, τότες ἐπέζευσεν καὶ ἐπερίλαϐεν τὸ κάστρον ἀπὲ τὸν καπετάνον. Καὶ ἀμιράλλης ἀπὲ τὸ ἔϐγα του ἀπὲ τὰ Μύρα ἔϐαλεν λαμπρὸν καὶ ἐκάψεν τὸ κάστρον· γροικῶντα ὁ Τακκᾶς τοῦτον τὸ μαντάτον, πῶς ὁ ἀμιράλλης ἐπῆρεν τὸ κάστρον τῶν Μυρέων καὶ αἰχμαλώτισέν τους, καὶ ἐκάψεν το, καὶ ὁ τόπος ἔμεινεν εἰς τὴν Ἀτταλείαν εἰς τὸν τόπον τοῦ ῥηγός· καὶ ἐπῆγεν καὶ ηὗρέν τους αἰχμαλωτεμένους, καὶ καμένους τοὺς τόπους καὶ χαλασμένους, πολλὰ ἐλυπήθην· καὶ ἄνταν ἐδιάϐην ἡ λύπη ἀμήνυσεν τοῦ ἀμιράλλη νὰ μηνύσῃ τοῦ ῥηγὸς νὰ τοῦ

πουλήση τὴν Ἀτταλείαν καὶ νὰ τοῦ δώση εἴ τι θέλει, ἀ δὲ κανοῦ, θέλει ποίσειν ὅσον κακὸν σώνει διὰ νὰ πάρῃ τὴν χώραν μου. Ὁ ἀμιράλλης ἐμηνῦσέν του: ὁ ἀφέντης μου δὲν χρειάζεται τὰ καρτζά σου νὰ πουλήση τὴν χώραν του, ἀμμὲ ἂν εὕρῃ καὶ ἄλλαις ν' ἀγοράση μετὰ χαρᾶς πέρνει ταις· ἀπὲ τὸ μὲ φοβερίζει νὰ σφικτῇ νὰ τὴν πάρῃ, τρεῖς φοραῖς ἐδοκίμασεν καὶ ἔχασεν τὸ κόπον του μὲ σαγίτταις καὶ βερετουνία· καὶ πάλαι ἐς τὸν ὁρισμόν του, ὅνταν θέλῃ ν' ἀρχέψῃ, καὶ διὰ τοῦ θεοῦ φυλάγω σου καλὰ κανισκία,

Τώρα νὰ ξηγηθοῦμεν τὴν ὑπόθεσιν τοῦ ρηγὸς τῆς Φραγκίας· δὲν ἦτον κουντέντος εἰς τὸ ψουμὶν τὸ ἐδῶκαν τοῦ ἀνηψιῶ του τοῦ πρίντζη τῆς Γαλιλαίας, ἀμμὲ ἦρτεν καὶ ἀγκάλεσεν μὲ τοὺς μαντατοφόρους του εἰς τὸν πάπαν νὰ θελήση νὰ δώση τὸ ρηγάτον τῆς Κύπρου τοῦ πρίντζη· καὶ ἐπέψεν του τὰ στιχήματα. Θωρῶντα ὁ πάπας πῶς τὸν ἐσφίνγκεν ὁ ρήγας τῆς Φρανγκίας καὶ εἶχεν καὶ δίκαιον, ἐμηνῦσεν τοῦ ρηγὸς τῆς Κύπρου νὰ πάγῃ σωματικῶς ν' ἀπολογηθῇ. Ὅνταν εἶδεν ὁ ρήγας τὰ χαρτία τοῦ πάπα, παραῦτα ἔρισεν τὸν σὶρ Τζουὰν Καρμαὴν νὰ πάγῃ καπετάνος εἰς τὴν Ἀτταλείαν· καὶ ὥρισεν καὶ ἐπῆραν φαγούραν πολλὴν καὶ ὠδήγησεν τὸ κάστρον· καὶ ἐμήνυσεν καὶ ἁρμάτωσεν εἰς τὴν Ἀμμόχουστον γ' κάτεργα καὶ μίαν σατίαν καὶ ἦρταν εἰς τοὺς Μύλους· καὶ ὁ ρήγας ἐπῆγεν κυνηγῶντα καὶ ἐπέσωσεν εἰς τὴν ἔμπαν πρὸς τὴν Πάφον· καὶ τὴν δευτέραν τῇ κδ' ὀκτωβρίου ᾳτξβ' Χριστοῦ ἐνέβην ὁ ρὲ Πιὲρ καὶ ἐπῆρεν μετά του τοὺς καβαλλάριδες τοὺς κάτωθεν ὠνοματισμένους· τὸν σὶρ Πιὲρ Τενουρίν, τὸν σὶρ Τζουὰν τὲ Γαβριάλλε, τὸν σὶρ Τζουὰν Τεφενίου, τὸν σὶρ Νικολὲ Τζεμπελῆν, τὸν σὶρ Τζουὰν Τενουρῆν, καὶ πολλοὺς ἄλλους καβαλλάριδες καὶ ἀπὸ τὴν ἀποταγήν του.

Νὰ ἠξεύρετε καὶ τοῦτον· ὅτι ὁ αὐτὸς ρὲ Πιὲρ ἀγάπαν τὴν ρήγαιναν ὡς γίον ὁρίζει ὁ θεος, τὴν Αληνόραν, καὶ ἐβγαί-

νοντά του νὰ πάγῃ 'ς τὴν Φραγγίαν ὥρισεν καὶ ἐδῶκαν τοῦ φαρράσῃ του τῆς τζάμπρας του ἕναν ἀποκάμισον τῆς ῥήγαινας, καὶ ὥρισεν τὸν αὐτὸν τζαμπερλάνον ὁποῦ τοῦ στρώνει τὸ κρεββάτιν του νὰ βάλλῃ τὸ ἀποκάμισον τῆς ῥήγαινας εἰς τὸ πλευρόν του· καὶ ὄντα νἄπεσεν ὁ ῥήγας νὰ κομηθῇ ἀγκαλίζεν τὸ αὐτὸν ἀποκάμισον καὶ ἐκοιμᾶτον. ὁ μποῖος φαρράσης τῆς τζάμπρας ἦτον Ἰωάννης ἀδελφὸς τοῦ Μπασέτ· καὶ ἤτζου ἐπορεύγετον πολὺν καιρόν. Καὶ ἐπῆγεν ὁ ῥήγας εἰς τὴν Ῥόδον, καὶ ἐμηνίσεν τοῦ σὶρ Πιὲρ Τεσοὺρ καὶ τοῦ σίρε Τζάκε Λεπετίτ, ὁποῦ ἦτον εἰς τὴν Ἀτταλείαν, καὶ τὸ ἦνι εἰς τὴν Ῥόδον διὰ νὰ μποῦν εἰς τὰ κάτεργα εἰς τὴν συντροφίαν τοῦ ῥηγος. Καὶ παραῦτα ἐξέβησαν καὶ ἐπῆγαν εἰς τὴν Ῥόδον εἰς τὴν συντροφίαν τοῦ ῥηγός. Καὶ παραῦτα ἐξέβησαν καὶ ἐπῆγαν εἰς τὴν ὥραν καὶ ἐπεσῶσαν εἰς τὴν Βενετίαν, καὶ ἐπροσδεκτίσαν τον μὲ μεγάλην τιμήν. Καὶ ἐπῆγεν εἰς τὸ Ἀβενίου, καὶ ἐστάθην εἰς τὴν κούρτην τῆς Ῥώμης ἔμπροσθεν τοῦ πάπα ὀνόματι Ἰννοκεντίον. Καὶ μανθάνοντα ὁ σὶρ Οὔγκε ντὲ Λουζουνίας τὸ ἔλα τοῦ θείου του τοῦ ῥηγὸς εἰς τὸν πάπαν, ἦλθεν καὶ κεῖνος, καὶ πολλὰ ἀγκαλέστησαν· καὶ ὀπίσω εἰς πολλαῖς πλημμελείαις, ὁ πάπας καὶ οἱ γαρδενάληδες ἐμπῆκαν μεσόν τους ὀτόσα, ὅτι ἐμπάσαν τους κατὰ τὸν πρῶτον σασμόν. Καὶ ἐγονάτισεν καὶ ἐποῖκέν τον λιζίον τοῦ ὅρκου, καὶ ἐκοιτιάσεν τὸν ῥήγαν. Ὁ ῥήγας ἐκατάστησε νὰ ἔλθουν οἱ δυσίκοι ἀπάνω τοὺς Σαρακηνούς.

Ὁ πρίντζης τῆς Ἀντιοχείας ὁ κουβερνούρης τῆς Κύπρου ἁρμάτωσε β' κάτεργα νὰ πάρῃ τὸν σὶρ Τζουὰν Καρμαὴν εἰς τὴν Ἀτταλείαν γιὰ ν' ἀλλακτοῦν, νὰ στραφῇ εἰς τὴν Κύπρον τὸ ἄλλον ἀλλάγιν μὲ τὸν σὶρ Τζουὰν Τεσούρ, ὁ ποῖος σὶρ Τζουὰν Τεσοὺρ ἀνάστησεν πολλοὺς τόπους καὶ ἐψήλωσεν καὶ πολλὰ μερτικὰ τὸ τειχόκαστρι καὶ τὸν πύργον. Ἐμάθεν το ὁ Τακκᾶς καὶ ἐσυνπίασεν φουσάτον πολὺν καὶ ἦρτεν εἰς τὸ κά-

στρον· καὶ τοῦτον ἐποῖκέν το, διατὶ ἐδήθην μὲ τὸν ἀφέντην τῆς Ἀλαγίας, καὶ ἐδῶκέν του λόγον νἄρτῃ μὲ τὰ ξύλα του τῆς θαλάσσου, καὶ ὁ Τακκᾶς ἀπὸ τὴν γῆν νὰ τὸ ἀποκλείσουν. Μανθάνοντα τὰ αὐτὰ μαντάτα ὁ σὶρ Τζουὰν Καρμὲς παραῦτα ἁρμάτωσεν μίαν γριππαρίαν καὶ ἔπεψέν την εἰς τὴν Κύπρον καὶ ἐμήνυσεν τοῦ κουβερνούρη. Ὁ αὐτὸς κύρης ὁ πρίντζης παραῦτα ἁρμάτωσεν γ′ κάτεργα καὶ ἔβαλεν καπετάνον τῶν κατέργων τὸν σὶρ Τζουὰν Τεπρίες καὶ ἀπεσῶσαν εἰς τὴν Ἀτταλείαν πρὶν νὰ φτάσῃ τὸ φουσάτον τοὺς Τούρκους μίαν ἡμέραν. Ὁ Τακκᾶς ἐσυνπίασεν με′ χιλιάδες ἀνθρώπους καὶ ἦρταν ὀχτὼ κάτεργα τῆς θαλάσσου. Ὁ καπετάνος ἁρμάτωσεν τὸ καστέλλι καλὰ καὶ ὠρδινίασεν καλὰ ταῖς βίγλαις του καὶ ὥρισε νὰ μηδὲν ἦναι τινὰς ἀπότορμος νὰ ρίψῃ βερετοῦνιν οὐδὲ σαγίτταν εὔκαιρα, παρὰ ἄνταν κοτέψῃ τὸ φουσάτον. Καὶ ὁ Τακκᾶς ἐτριγύρισεν τὸ κάστρον ἀπ᾽ ἔξω καὶ ἔρριψεν μέσα πολλαῖς πέτραις καὶ ἄλλα πολεμικά, καὶ μὲ τὴν δύναμιν τοῦ θεοῦ δὲν ἔβλαψε τινά. Ὁ καπετάνος ὁ σὶρ Τζουὰν Καρμαγῆν ὥρισεν καὶ ἐσύραν μίαν πέτραν, καὶ ἐπῆγεν εἰς τὴν κατούναν τὴν ἔστησεν ἀπ᾽ ἔξω καὶ ἐτσάκισέν την, καὶ ἐσκότωσεν πολλοὺς ἀνθρώπους. Τἄπισα ἔφερεν σκάλαις καὶ ἐκούμπησάν ταις εἰς τοὺς τοίχους. Ὁ καπετάνος ὥρισεν καὶ σημάναν ταῖς καμπάναις καὶ τὰ τρουμπετία, καὶ ὥρισέν τους καὶ ἔπαιξεν τὰς τζάκρας καὶ τὰ δοξαρία· καὶ οἱ Τοῦρκοι ὅπου ἦσαν εἰς ταῖς σκάλαις ἐπέσαν εἰς τὸ χαντάκιν, καὶ τοὺς ἄλλους ἐσκοτῶσαν ἕναν μέγαν ἀμιρᾶν συγγενῆν τοῦ Τακκᾶ. Τότες ἀνοῖξαν ταῖς πόρταις τοῦ κάστρου καὶ ἐξέβησαν καβαλλάριδες καὶ ἀπεζοί.

Καὶ ἀντὶ τὸ Βενίου ἐπόθανεν ὁ πάπας καὶ ἐχειροτονῆσαν ἕναν καλόγηρον ἀπὸ τὴν μονὴν τοῦ ἁγίου Βίκτωρος ἀπὸ τὴν Μαρσιλίαν, καὶ ἦτον γούμενος τῆς Μαρσιλίας, καὶ ἐκράξαν τον πάπαν Οὔρπαν πέμπτον· καὶ ὁ ρήγας ἐποῖκέν του μεγάλην χαράν· καὶ τελειόνοντα τὴν δουλιάν του εἰς τὸ Ἀβενίου ὁ ρή-

γας ἐπῆκεν εἰς τὴν Φραγκίαν καὶ εἰς τὴν Γενούβαν, καὶ εἰς τὸν ἐμπεραδούρην τῆς Ἀλαμανίας, καὶ οὗλοι οἱ ρηγάδες καὶ οἱ ἀφένταις ἐποῖκάν του μεγάλην τιμὴν καὶ πολλὰ κανισκία ἀφεντικά.

Γροικῶντα οἱ Τοῦρκοι πῶς τὸ θανατικὸν ἐξήλειψεν τοὺς ἀνθρώπους τῆς Κύπρου, καὶ ὁ ρήγας ἦτον εἰς τὴν Φραγκίαν, οἱ Τοῦρκοι οὗλοι ἀντάμα ἁρματῶσαν ιβ' κάτεργα καὶ ἐβάλαν καπετάνον ἕναν ὀνόματι Χαμοὺτ Ραίς, καὶ ἦλθαν εἰς τὴν Κύπρον, καὶ ἀπεζεῦσαν εἰς τὴν Πενταγίαν, καὶ ἐκουρσεῦσαν πολλοὺς λᾶς, καὶ ἐπῆρέν τους καὶ πῆγεν. Καὶ γροικῶντά το ὁ πρίντζης ἔπεψεν ἀπὲ τὴν Λευκοσίαν ἀνθρώπους ἀπεζοὺς καὶ τῶν ἁρμάτων καὶ καβαλλάριδες, καὶ ἐπῆγαν εἰς τὴν Πενταγίαν, καὶ ἐμάθαν πῶς ἐπῆγαν. Καὶ μοναῦτα ὁ πρίντζης ἁρμάτωσεν β' κάτεργα διὰ νὰ πάρουν βιτουαλίαν καὶ ν' ἀλλάξῃ τὸν καπετάνον μισὲρ Πατῆ Τεπρίες· καὶ ἐξέβην τῇ β', τῇ ι' μηνὸς ἰανουαρίου ατξγ' Χριστοῦ καὶ ἐπῆγεν εἰς τὴν Πάφον καὶ ηὗρέν τους σκλερίαις, καὶ ἐποῖκεν ἐκεῖ ἡμέραις μγ'. καὶ εἰς ταῖς ιγ' τοῦ φευρουαρίου ἐποῖκεν γαλήνην ἡ θάλασσα, καὶ ἐπῆγεν εἰς τὴν Ἀτταλείαν, καὶ ἔφερεν τοὺς λᾶς τῶν ἁρμάτων μετά του, καὶ τὸν σὶρ ἀφέντε Καρμαγῆν.

Ὄνταν ἐπῆγεν εἰς τὴν Τουρκίαν ὁ Μαχουμὲτ Ραῆς ἠξηγήθην πῶς ἡ Κύπρος εἶναι εὔκαιρη καὶ δὲν πολομοῦν καμμίαν βίγλαν, καὶ χάρησαν πολλά· καὶ ἁρματῶσαν ϛ' κάτεργα καὶ ἦρταν εἰς τὸ Καρπάσιν καὶ ἐκουσέψαν το καὶ πῆραν πολλὰ χωρία καὶ ἀνθρώπους, καὶ ἀπ' ὀλίγον ἐπέρναν τὴν κυρὰν τοῦ Καρπασίου, γυναῖκαν τοῦ σὶρ Ἀφρὸ Τελαρῶτζε· καὶ ἐστράφησαν εἰς τὴν Τουρκίαν. Καὶ ὁ πρίντζης ἔμαθεν τὰ μαντάτα καὶ ἐμήνυσεν εἰς τὴν Ἀμμόχουστον καὶ ἁρματῶσαν δ' κάτεργα, καὶ ἔβαλεν καπετάνους τὸν μισὲρ Φραντζικῆν Σπινόλαν, τὸν σὶρ Τζακὲ Τεμιτρέ, τὸν σὶρ Σαβεντετέ, καὶ καβαλλάρην τὸν σὶρ Χαρρῆν Τελακουροῦνε, καὶ ἐπέψεν τους νὰ βλέπουν τὸ

παραγιάλιν· τὰ β' κάτεργα ἐπῆγαν ἀπὲ τὴν μερίαν τῆς Τουρκίας τοῦ Καρπασίου, καὶ τ' ἄλλα β' ἐπῆγαν τὴν μερίαν τῆς Πάφου· καὶ παγαίνοντα τὰ κάτεργα ἀπὲ τὸ Καρπάσιν τὰ ἦτον ὁ σὶρ Φραντζικῆς Σπινόλας, καὶ ὁ σὶρ Χαρρὴν Τελακουροῦνε πρὸς τὸν Κορμακίτην, ηὗραν β' ξύλα τούρκικα, τὸ ἕναν ἀπεζεῦσεν εἰς τὴν γῆν καὶ ἐπῆγεν κουσεύγοντα, καὶ τὸ ἄλλον ἔστεκεν· καὶ εὑρίσκοντα τὸ κάτεργον εὔκαιρον οἱ Κυπριῶταις ἐβάλαν λαμπρὸν καὶ κάψαν το· καὶ θωρῶντα οἱ ἄνθρωποι ὁποῦ ἦτον εἰς τὴν γῆν ἀπεζεμένοι τὸ πῶς ἐκαύγετον τὸ ξύλον τους, ἐνέβησαν εἰς ἕναν βουνάριν καὶ ἐθέλα νὰ διαφεντευτοῦν.

Καὶ μανθάνοντα τὸ μαντάτον ὁ κουβερνούρης, ἔπεψεν λᾶς τῶν ἁρμάτων, καὶ ἐπιάσαν τους καὶ ἐφέραν τους εἰς τὴν Λευκοσίαν καὶ ἐκωλοσύραν τους εἰς τ' ἄλογα καὶ ἐκρέμασάν τους. Τὸ ἄλλον κάτεργον τὸ τούρκικον τὸ ν' ἀποσκεπάση τὰ β' κάτεργα τὰ Κυπριώτικα, ἐξέβην καὶ ἔφυγεν· καὶ ἐφτάσεν το τὸ κάτεργον τοῦ σὶρ Φραντζικῆ Σπινόλα, καὶ ἐπῆγεν ἀπάνω του ἀξαρμάτωτον, καὶ μοναῦτα οἱ Τοῦρκοι ἐπαραδόθησαν, καὶ ἔδησάν το καὶ ἐπῆράν το μετά τους. Τὸ ἄλλον κάτεργον τοῦ σὶρ Χαρρῆν Τελακουρούνα ἔμεινεν εἰς τὴν Κύπρον διὰ νὰ δοῦν πῶς καύγεται τελεῖα τὸ κάτεργον τὸ τούρκικον. Θωρῶντα οἱ Τοῦρκοι τοὺς λᾶς τοῦ κατέργου τοῦ σὶρ Φραντζικῆ Σπινόλα ἀξαρμάτωτους εἶπαν μεσόν τους: θωροῦμεν πῶς οἱ χριστιανοὶ κωλοσύρνουν καὶ φουρκίζουν μας, καὶ δὲν γλυτόνομεν· ἂς σταθοῦμεν εἰς τ' ἅρματά μας ν' ἀποθάνωμεν, παρὰ νὰ μᾶς κωλοσύρουν! Καὶ μοναῦτα ἐκόψαν τὸ παλαμάριν, καὶ γεμόνουν τὰ δοξάρια καὶ σύραν ταῖς σαγίτταις, καὶ ἐσκοτῶσαν τὸν καπετάνον τὸν σὶρ Φραντζικῆν Σπινόλαν, καὶ ἐλαβῶσαν καὶ πολλοὺς τοῦ κατέργου. Θωρῶντα οἱ προδέλοιποι τὴν ἀντρίαν τοὺς Τούρκους, ἐπέσαν κάποσοι εἰς τὴν θάλασσαν καὶ ἐπῆγαν πλέοντα εἰς τὸ ἄλλον κάτεργον τοῦ σὶρ Χαρρῆν Τελακουροῦνε, καὶ εἶπάν τού το, ὅτι δὲν τὸ ἀποσκέπαζεν. Καὶ μοναῦτα ἐποῖ-

κεν τοὺς ἀνθρώπους του καὶ ἁρματώθησαν, καὶ ἐτρέξαν ὀπίσω του καὶ ἐφτάσαν· καὶ ἀπὸ τὸν θυμόν τους οἱ Κυπριῶταις ἀπηδῆσαν εἰς τὸ τούρκικον καὶ ὁ σὶρ Χαρρῆν Τελακουρούνα ὁ καπετάνος· καὶ ὁ λαὸς ἦτον πολύς, καὶ τὸ ξύλον ἐπλαγίωσεν, καὶ ἐπέσαν πολλοὶ λᾶς εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ ὅλοι ἦσαν ἁρματωμένοι καὶ ὁ καπετάνος ὁ Σπινολᾶς ἐπνίγησαν. Καὶ ἐνέφανεν καὶ τὸ κάτεργον τοῦ Τζουὰν Τεμιτρὲ ἀπὸ τὰ μέρη τῆς Πάφου, καὶ ἐπιάσαν τοὺς Τούρκους, ὅπου ἐμεῖναν ζωντανοὶ καὶ ἐσιδερῶσάν τους· καὶ ἦρταν τὰ δ' κάτεργα καὶ ἐφέραν τὸ ξύλον τούρκικον καὶ τὸ μισοκαμένον καὶ μὲ τοὺς Τούρκους, καὶ ἦλθαν εἰς Κερινίαν· καὶ ὁ κουβερνούρης πολλὰ ἐλυπήθην τὴν ζημίαν καὶ τὸν θάνατον τοὺς β' καπετάνους, καὶ ἔρισεν καὶ ἐκωλοσύραν τοὺς Τούρκους καὶ ἐκρεμάσαν τους εἰς ταῖς φούρκαις. Καὶ ὁ πρίντζης ἐμήνυσεν εἰς τὴν Ἀμμόχουστον καὶ ἁρματώθησαν ἄλλα δ' κάτεργα καὶ ἦλθαν εἰς τὴν Κερι(νί)αν εἰς τὴν συντροφίαν τῶν ἄλλων δ', καὶ ηὗραν κἄτι σατίαις μὲ τὰ δ' κάτεργα· καὶ ἔβαλεν καπιτάνον τὸν σὶρ Τζουὰν Ταντιότζε τὸν υἱὸν τοῦ σὶρ Τουμᾶς, καὶ τὸν σὶρ Τζουὰν Τεσοὺρ τὸν ἀμιράλλην εἰς τὴν συντροφίαν του, καὶ ἄλλους πολλοὺς καβαλλάριδες, νὰ πᾶν εἰς τὴν Τουρκίαν νὰ τὴν ζημιώσουν. Τὸ λοιπὸν ἐξέβησαν τὰ η' κάτεργα καὶ ἡ σατίαις, καὶ ἐπῆγαν εἰς τὴν Τουρκίαν καὶ ἀπεζέψαν εἰς τὸ Ἀνεμοῦριν καὶ ἐκουρσέψαν το· καὶ ἐπολεμίζαν τὸ κάστρον, καὶ μὲ τὴν δύναμιν τοῦ θεοῦ ἐπῆραν τοὺς Τούρκους καὶ ἐφέραν τους εἰς τὴν Κύπρον, καὶ ἐβάλαν λαμπρὸν καὶ τὴν χώραν ἐκάψαν την. Καὶ τότε ἐπῆγαν εἰς τὸ Σὶ καὶ ἐπαρακάτσαν του· καὶ δὲν ἠμπόρησα νὰ τὸ πάρουν, διατὶ ἀναγκάζουνταν νὰ πᾶ νὰ εὕρουν τὸν Μαχομὲτ Ραΐς, ὅτι ἔμαθαν πῶς ἦλθεν εἰς τὴν Κύπρον γυρεύγοντα τὸν Χωμὲτ Ραΐς· καὶ γροικῶντα ὁ Ραΐς πῶς τὸν γυρεύγουν ἀφῆκέν τα καὶ πῆγεν ἀπὸ τὴν Κύπρον, χωρὶς νὰ ποίσῃ ζημίαν, καὶ ἐπῆγεν εἰς τὴν Συρίαν καὶ ἐχώστην εἰς τὸν λιμιόναν τῆς Τρίπολης.

Ὁ ἀμιράλλης ἐμήνυσεν τοῦ Μελὲκ ἀμιρᾶ ὁποῦ ἦτον εἰς τὴν Τρίπολην νὰ μὲν καρεντιάσῃ τὸν Μαχωμὲτ Ραΐς, ὅτι εἶναι ἐχθρὸς τῆς Κύπρου, καὶ ἡ Κύπρος ἔχει καλὴν ἀγάπην μὲ τὸν σουλτάνον τοῦ Καργίου. Ὁ Μελὲ ἀμιρᾶς ἔδειξέν του καλὸν φανὸν καὶ ἐμήνυσέν τους, πῶς ἐγὼ ἀπὸ ξαυτῆς μου δὲν δύνομαι νὰ τὸν διώξω, χωρὶς νὰ μοῦ μηνύσῃ ὁ σουλτάνος τοῦ Καργίου. Καὶ εἰς τοῦτον ἔστειλεν ὁ ἀμιράλλης α' ἀπὸ τὰ κάτεργα καὶ ἔδωκέν του ὁ Μὲλ ἀμιρᾶς δύο Σαρακηνοὺς καὶ ἐπῆράν τον εἰς τοῦ σουλτάνου, καὶ πρὶν νὰβγοῦν ἔπεψεν κανισκία εἰς τὰ κάτεργα· καὶ θεωρῶντα τοὺς Τούρκους τοῦ Ἀνεμουρίου κλαππωμένους ἀπάνω, ὁ Μελὲκ ἀμιρᾶ ἐνγκρίστην καὶ δὲν ἐφῆκεν τινὰν νὰ πάγῃ εἰς τὸν σουλτάνον. Θωρῶντα ὁ ἀμιράλλης πῶς τιπότες δὲν ἠμπορεῖ νὰ ποίσῃ ἐστράφην εἰς τὴν Κύπρον καὶ ἐξαρμάτωσεν.

Μοναῦτα ἐμήνυσεν ὁ κουβερνούρης ν' ἀρματώσῃ δ' κάτεργα ὁ ἀμιράλλης ἀπὸ τὴν Ἀμμόχουστον διὰ φύλαξιν τοῦ νησίου, κατὰ τὸ συνῆθιν· καὶ ὄνταν ἐπλερώθησαν οἱ ναῦταις, ἐφύγαν β' ἀπὸ ξαυτῆς τους, ἐγυρέψεν τους καὶ ηὗρέν τους καὶ κυβέντισέν τους μὲ τὸ τρουμπέττιν, καὶ ἔκοψεν πασανοῦ τὸ φτίν του τὸ δεξιόν· οἱ ποῖγοι διαφεντεύτησαν διὰ Γενουβίσων· καὶ διότι εὑρίσκετον εἰς τὸν λιμιόναν ἕναν κάτεργον Γενουβίσικον τὸ ποῖον ἐναύλωσέν το ὁ κουβερνούρης νὰ πάρῃ βιτουάλιαν εἰς τὴν Ἀτταλείαν, καὶ θωρῶντα πῶς ἐκυβέντισεν τοὺς συντρόφους τους, ἐπηδῆσαν εἰς τὸ κάτεργον καὶ ἐκόψαν πολλοὺς Κυπριώταις, ὅπου ἐπέρναν τὴν βιτουαλίαν εἰς τὴν Ἀτταλείαν, καὶ ἐπῆραν τὴν βιτουαλίαν, καὶ ἐπῆγαν εἰς τὴν Χιόν. Καὶ μοναῦτα ἐμήνυσεν ὁ κουβερνούρης καὶ ἐκρατῆσαν ὅλους τοὺς Γενουβίσους καὶ νὰ πιάσουν καὶ τοὺς ἐγγυτάδες τῶν αὐτῶν κατέργων ὁ ἀμιράλλης, καὶ νὰ τοῦ μηνύσουν νὰ στρέψῃ τὰ πράγματα τὰ ἐπῆρεν. Καὶ μοναῦτα ὁ ποδεστᾶς τοὺς Γενουβίσους, ὅπου ἦτον εἰς τὴν Ἀμμόχουστον, ἐρμάτωσεν ἕναν γρίππον καὶ ἔπεψέν τον

γυρεύγοντα τοῦ κατέργου. Εἰ δὲ τὰ δ' κάτεργα ὅπου ἐφυλάγαν τὸ νησὶν ἐστράφησαν εἰς τὴν Κύπρον μὲ τὸν σὶρ Νικὸλ τὲ Ἡ'μπελὶ τὸν καπετάνον, καὶ ἐστέκουνταν εἰς τὸν λιμιόναν, ἐγδέχοντα ὁρισμὸν τοῦ πρίντζη. Καὶ θωρῶντα τὸ κάτεργον τοὺς Γενουβίσους ὅπου ἐστρέφετον ἀπὸ τὴν Χιόν, καὶ κατὰ τὸν ὁρισμὸν τοῦ ποδέστα ἐποῖκαν ἄρμενον καὶ ἐπῆγαν ἀπάνω του, καὶ μερτικὸν σολδάτοι τοῦ ῥηγὸς Σιτζηλιανοὶ ἀπηδῆσαν ἀπὸ τὸ κάτεργον τοῦ ῥηγὸς εἰς τὸ Γενουβίσικον, καὶ ἐσκοτῶσαν κάπόσους Γενουβίσους. Γροικῶντα ὁ ποδεστᾶς ὀνόματι σὶρ Γιλιάμε Λερμὴν τὴν ζημίαν τὴν τοὺς ἐποῖκαν καὶ τὸν φόνον, ὥρισεν καὶ ἐπιάσαν ἕναν Πιζάνην ὅπου ἦτον εἰς τὸ κάτεργον τοῦ ῥηγὸς, καὶ ηὗρέν τον ἀφορμὴν πῶς ἦτον Γενουβίσος, καὶ ἀρνᾶται πῶς δὲν εἶναι· ὥρισεν καὶ ἐκόψαν τὴν γλῶσσάν του. Γροικῶντα ὁ σὶρ Τζουὰν Τεσασοῦν ὁ ἐμπαλῆς τῆς Ἀμμοχούστου τούτην τὴν παράξενην κρίσιν τὴν ἐποῖκεν εἰς ξένην χώραν, ἐποῖκέν το νῶσιν τοῦ ἀμιράλλη ὅπου ἦτον ὁ σὶρ Τζουὰν Τεσοὺρ, καὶ ἀγκρίστην πολλά, καὶ ἐκαβαλλίκευσεν μὲ τὸν ἐμπαλῆν καὶ ἦλθαν εἰς τὴν λότζαν τοὺς Γενουβίσους, καὶ ηὗραν ταραχὴν μεσὸν τοὺς Πιζιανοὺς καὶ τοὺς Γενουβίσους· καὶ ἐκεῖ ἐκατηγόρησεν ὁ ἀμιράλλης τὸν ποδεστᾶν πολλά, ὅταν ἐθέλησεν καὶ ἐποῖκεν τὴν κρίσιν εἰς τὴν . . . . (1).

. . . . ψει τὸ ἀλλάγιν τῆς Ἀτταλείας τοῦ ..... Καὶ τῇ λ' σεπτεβρίου ͵ατξδ' Χριστοῦ ἐβάλεν καπετάνον εἰς τὰ κάτεργα τὸ σὶρ Πόλτε Ποῦν· καὶ ἐβγῆκαν τὰ αὐτὰ κάτεργα καὶ ἐπῆγαν εἰς τὴν Ἀτταλείαν, καὶ ἔμεινεν τὸ κάτεργον ὅπου ἦτον ὁ καπετάνος ὁ σὶρ Πόλτε Ποῦς, καὶ ἔμεινεν εἰς τὴν Ἀτταλείαν διὰ νὰ σηκώσῃ τὸν καπετάνον τὸν σὶρ Μπατὶ Τεπρίες· καὶ ἐπῆγαν τὰ γ' κάτεργα εἰς τὴν ῥιβιέραν διὰ νὰ ζημιώσουν τοὺς Τούρκους, καὶ ἦλθαν εἰς τὴν Ἀλλαγίαν καὶ ἐποῖκαν μεγάλην

(1) Λείπει ἓν φύλλον.

ζημίαν, καὶ ἐνέβησαν εἰς τὸν λιμιόναν διὰ νὰ πολεμίσουν τὸ κάστρον· καὶ ἐξέβησαν γ' καραβία τούρκικα καὶ ἐπολεμίσαν· καὶ ὡς γίον ἐπολεμίζαν, ἀναφάναν ἄλλα β' καραβία τούρκικα καὶ ἐγίνησαν ε', καὶ ἔρισεν ὁ σὶρ Νικὸλ Λαζὲς τὸν σὶρ Τζουὰν Γουνέμας νὰ βιστηρίσῃ τὸ ἔναν καράβιν ὡς γίον ἐμπαίνει· καὶ ἐκεῖνος δὲν ἐθέλησεν νὰ τὸ βιστηρίσῃ, καὶ ἐξέβην ἔξω νὰ πάγῃ· καὶ ἐξέβην καὶ τὸ ἄλλον κάτεργον καὶ ἀκλούθησέν του, καὶ ἦλθαν εἰς τὴν Κύπρον καὶ ἐσμίκτησαν μὲ τὰ ἄλλα δύο· καὶ πρὶν νὰ μποῦν ἐσηκώθην μία σκλερία μεγάλη, καὶ ἐχωρίστησαν· τὰ γ' ἐπῆγαν εἰς τὴν Κερινίαν, καὶ τοῦ καπετάνου τοῦ σὶρ Πατῆ Τεπρίες ἐπῆγεν εἰς τὴν Πάφον, καὶ ἐκεῖ εὗρεν τὰ κάτεργα τὰ Βενέτικα, ὅπου ἦτον ὁ σὶρ Τζάκε Τελουζουνίας, καὶ τὸν σὶρ Πιὲρ Ταμοῦντε ὅπου πήγαινεν πέρα, καὶ ἐρικουμαντιάστην τους καὶ ἐπαρακάλεσέν τους νὰ τὸν ρικουμαντιάσουν εἰς τὸν ρῆγα· καὶ ἐγύρισεν καὶ πῆγεν εἰς τὴν Ἀμμόχουστον καὶ ἀπέζευσεν· καὶ ἦλθεν ὁ σὶρ Νικὸλ Λαζὲς εἰς τὴν Λευκοσίαν καὶ ἐξηγήθην τοῦ πρίντζη τὴν ὑπόθεσιν τοῦ σὶρ Τζόρτζε· ὁ κῦρις πρίντζης ἀνκρίστην καὶ ἔπεψεν καὶ ἀρεστίασεν τὸν ἄνωθεν Τζόρτζε Γόνεμε εἰς τὴν Κερινίαν. Τότες ἐμήνυσεν τοῦ ἀμιράλλη καὶ ἁρμάτωσεν β' κάτεργα νὰ πᾶν εἰς τὴν συντροφίαν τῶν ἄλλων γ' κατέργων ὅπω ἦσαν εἰς τὴν Κερινίαν, νὰ πᾶν νὰ γυρέψουν τὰ ε' τούρκικα, καὶ ἔβαλεν καπετάνον εἰς τὰ ἄνωθεν κάτεργα τὸν καβαλλάρην τὸν σὶρ Ροτζὲρ Τελὰ Κολθέ, καὶ ἔπεψέν τον εἰς τὴν Κερινίαν διὰ νὰ ἐμπῆ ἀπάνω εἰς τὸ κάτεργον· κατὰ τὸν ὁρισμὸν ὁ ἀμιράλλης ἁρμάτωσεν τὰ β' κάτεργα εἰς τὴν Ἀμμόχουστον, καὶ ἔβαλεν καπιτάνον εἰς τὰ δύο ὥς που ν' ἀπεσώσῃ εἰς τὴν Κερινίαν τὸν σὶρ Νικὸλ Μανσέλ· καὶ ἦλθαν εἰς τὴν Κερινίαν καὶ ἐγυρέψαν τὰ γ' κάτεργα, καὶ εἶπάν τους πῶς ἐπῆγαν εἰς τοὺς Μύλους· καὶ μοναῦτα ἐποῖκαν ἄρμενα καὶ ἐπῆγαν καὶ ἐφτάσαν τους· καὶ κείνην τὴν ὥραν ἀναφάναν γ' τούρκικα, καὶ δὲν τ' ἀποσκεπά-

σαν τὰ ε' τὰ ῥηγάτικα, καὶ ἐπεζεῦσαν καὶ ἐπῆγαν καὶ ἐκουρσεῦσαν τὴν χώραν, καὶ ἐπῆραν ροῦχα καὶ λαὸν πολύν, καὶ ἐφέραν τα εἰς τὰ ξύλα τους. Ὁ σὶρ Πατὶ Τεμόρφου ὁ τζιβιτάνος τῆς πόλις ἐποῖκε νῶσιν τοῦ καπετάνου τῶν κατέργων τοῦ σὶρ Ροτζὲρ Τελὰ Κολύε, καὶ πρὶ νὰ ἔλθουν τ' ἄλλα β' ἐβγῆκαν τὰ γ' καὶ ἐπῆγαν καὶ ηὗραν τὰ τούρκικα, καὶ ὥρισε νὰ βιστηρίσουν, καὶ ὅπου ἦτον τῆς βουλῆς του εἶπάν του, μὲν τὰ βιστηρίσῃς, ὅτι εἶναι φορτωμένα χωργιάταις, καὶ θέλουν πνιγῆν, ἀμμὲ νὰ τὰ πολεμίσουν. Οἱ Τοῦρκοι θωρῶντα τὰ γ' κάτεργα μοναῦτα ἐπῆραν καρδίαν καὶ ἐστάθησαν καὶ πολεμίζαν, καὶ τὸ ἕναν κάτεργον ἀπὲ τὸν θυμόν του ἐπῆγεν καὶ βιστήρισεν τὸ ἕναν τούρκικον καὶ ἐτζάκισέν το, καὶ τζάκισεν οὕλην τὴν μίαν μερίαν, καὶ ἔσφιξεν ὁ πόλεμος· καὶ εἰς τοῦτον ἀναράναν καὶ τὰ ἄλλα δύο, καὶ εἶδαν τὰ ϛ' κάτεργα καὶ ἐφοβήθησαν, θαρρῶντα καὶ εἶναι καὶ τὰ ϛ' τούρκικα, καὶ ἐπῆγα νὰ πιάσουν εἰς τὴν γῆν διὰ νὰ γλυτώσουν τοὺς ἀνθρώπους· καὶ ἡ βίγλα ἔδωκέν τους ἀδὶς πῶς τὰ γ' εἶναι τούρκικα μόνον· καὶ μοναῦτα ἦρταν εἰς τὴν βοήθειαν τοὺς συντρόφους τους, καὶ ηὗραν ὅτι ἐσκοτῶσαν τόσους Τούρκους, καὶ δὲν ευρέθησαν ζωντανοὶ παρὰ ξ' μόνον. Καὶ μοναῦτα ἐπέψαν τους εἰς τὴν Λευκοσίαν καὶ ἐκωλοσύραν τους καὶ ἐκρεμάσαν τους· καὶ αἰχμαλώτους ἐφῆκάν τα καὶ πῆγα εἰς τοὺς τόπους τους· καὶ τὰ η' κάτεργα ἦλθαν εἰς Κερινίαν. Ἐμήνυσεν ὁ ἀφέντης ὁ πρίντζης νὰ στραφοῦν τὰ κάτεργα εἰς τὴν Ἀμμόχουστον ν' ἀπαρματώσουν· καὶ τῇ γ', τῇ κγ' νοεμβρίου ᾳτξδ' Χριστοῦ ἐπῆγαν εἰς τὴν Ἀμμόχουστον. Οἱ δὲ οἱ παράνομοι Τοῦρκοι ἐμάθαν τὰ πικρὰ μαντάτα, πῶς ἐχάσαν τὰ γ' ξύλα καὶ τοὺς λᾶς τους, ἐλυπήθησαν πολλά, καὶ ποῖκαν ὅρκον πεῖον μηδὲ ν' ἀρματώσουν νὰ ἔλθουν νὰ κουρσέψουν.

Τὸ λοιπὸν τὸ σουπέρπιον γένος τῶν Γενουβίσων καὶ παράβουλον, ὁποῦ πάντα πλημμελοῦσα νὰ πάρουν τὴν Κύπρον

καὶ ἀφορμολογοῦσαν, ηὗραν ἀφορμὴν τοῦ μαλλωμάτου καὶ ἐπέψαν χαρτία εἰς τὴν Γένουβαν, ὅπου ἦτον ὁ ρὲ Πιέρ, καὶ ἀγκαλέσαν ἀπὸ τὸ ἄδικον ὁποῦ τοὺς ἐγίνετον εἰς τὴν Κύπρον. Καὶ ὁ ρήγας ἐπερίλαβέν τους μὲ μεγάλην χαράν, καὶ διότι εἶχεν ὄρεξιν νὰ φέρῃ δύναμιν νὰ πάγῃ νὰ κατακόψῃ τοὺς ἀπίστους Σαρακηνούς, δὲν ἐθέλησε νὰ τοὺς ἀγκρίσῃ, διὰ νὰ μηδὲν ξυλωθοῦν οἱ λᾶς. Τότες ὡρδινίασεν γ΄ καβαλλάριδες ἀπὸ τὴν συντροφιάν του νὰ πᾶσιν εἰς τὴν Γένουβαν διὰ νὰ σάσουν τὴν διαφοράν· οἱ ποῖγοι ἦσαν ὁ μισὲρ Φιλίππε Τεμανζηέρες ὁ τζαντζηλιέρης τῆς Κύπρου, καὶ ὁ μισὲρ Σιμοὺν Τενόρες, καὶ τὸν μάστρε Γκὶ τὸν ἰατρόν, καὶ ἔδωκέν τους πογέρι νὰ ποίσουν στιχήματα, εἰς τὸ καλλιώτερον ὁποῦ νὰ μπορίσουν, διὰ νὰ γενῇ ἀγάπη μεσόν τους, διὰ νὰ μηδὲν ἔχῃ κώλυμαν εἰς τὸ ταξεῖδίν του. Οἱ μαντατοφόροι ἐπῆγαν εἰς τὴν Γένουβαν, καὶ μέσα εἰς πολλαῖς διαφοραῖς καὶ ζητήματα τὰ ζητοῦσαν οἱ Γενουβίσοι, ἐσυντύχα καὶ ἐκατάστησαν νὰ γενοῦν τὰ κεφάλαια τούτου, τὰ ποῖα εἶναι κ΄, καὶ γράφησαν λατίνικα εἰς χαρτὶν μένπρινον. Καὶ πρῶτον πρῶτον, ζητᾷ ὁ ρήγας τῆς Κύπρου τὴν ἀγάπην, ἡ ποία ἀγάπη νὰ ἦναι ἀληθινὴ καὶ στερεωμένη, καὶ ὁ θεὸς νὰ τὸ ποίσῃ εἰς καλὴν ὥραν. Ἀπὸ τὴν ζημίαν ἀποῦ ἐγίνην εἰς τὴν Κύπρον νὰ τὸ σάσουν, καὶ τὸ μάλλωμαν τῆς Ἀμμοχούστου νὰ διαφεντέψουν, νὰ μὲν τοὺς πολομοῦν ἀγανάκτησιν· διὰ τοῦτον ἐπέψαν μαντατοφόρους νὰ συνπάψουν τὴν ἀγάπην. Τὰ ὀνόματα τῶν ιβ΄ ὑπογεγραμμένων συνδουλατόρων τοῦ δουκάτου οἱ ποῖγοι ἐσμίκτησαν νὰ γινῇ ἀγάπη, καὶ εἶναι γ΄ κεφάλαιον, πρῶτον ὁ τούζης σὶρ Γαβριὲλ Τανουρνέ, καὶ ὁ σὶρ Λεβροῦν Λιαδοὺς Πισὺρ Τζακέντε Φαντεκῆν καὶ εἶναι ο δεύτερος· ὁ τρίτος μισὲρ Ἕκτορ Βισεῆς, ὁ δ΄ μισὲρ Πιὲρ τὲ Συγκαστέρς, ὁ ε΄ μισὲρ Παρτολομαῖος Πορτονάρη, ὁ ς΄ μισὲρ Τζουλίαν τὲ Καστρό, ὁ ζ΄ μισὲρ Τζουάνε Τεφουτάνε νοτάριος, ὁ η΄ Τουμᾶς Τεαγγαρῆν, θ΄ Τζάκες Τεπουνέτ, ι΄, Πανπελοῦς Δε-

καζάλε, ια΄, Τελαλητοὺς Τεκορδερῆς, ιβ΄, Βαρθολομαῖος Τεβιαλῆς.

Τὸ τέταρτον, νὰ καθαρίσουν ποῖγοι εἶναι Γενουβίσοι καὶ ποῖγοι εἶναι ὅπου κράζουνται Γενουβίσοι, ἀνισῶς καὶ ἦναι ἀπουλεύθεροι τῶν Γενουβίσων, καὶ ὅλοι ὅπου εἶναι εἰς τὸν τόπον τοὺς Γενουβίσων.

Τὸ πέμπτον, νὰ δοῦν ν' ἀποσκεπάσουν τὸ κουμέρκιν ἀνισῶς καὶ ποτὲ ἐπλέρωσεν Γενουβίσος κουμέρκιν κατὰ τὴν καθάρισιν, νὰ πορευτοῦν ὡς γίον τὸν περασμένον καιρόν.

Τὸ ϛ΄, οἱ κραζομένοι Γενουβίσοι νὰ ἔχουν σωστὴν ἐλευθερίαν τῶν Γενουβίσων.

Τὸ ζ΄, ἡ κρίσες τῶν Γενουβίσων νὰ γινίσκουνται μὲ τὸν ποδεστᾶν κατὰ τὸν πρῶτον καιρόν.

Τὸ η΄, ἀποὺ τοὺς Γενουβίσους ὅποι' εἶναι ἀνθρῶποι τοῦ ρήγα, καὶ ἔχει πολλοὺς ἀποῦ σφίνγκουνται νὰ γενοῦν ἀπὸ τὴν πτώχιάν τους, νὰ μηδὲν τοὺς δέχουνται καὶ κανενεὶς Γενουβίσος.

Τὸ θ΄, νὰ μὲν τοὺς σφίξουν οἱ ἐφφικάτοροι τοῦ ρηγὸς διὰ νὰ γενοῦν τοῦ ρηγὸς δυναστικῶς.

Τὸ ι΄, ὅλοι οἱ Γενουβίσοι καὶ οἱ λεγομένοι Γενουβίσοι νὰ ἔχουν ἐξουσίαν νὰ πᾶν καὶ νὰ ἔλθουν εἰς τὴν Κύπρον θαρρούμενα ἀπάνω εἰς ὁποῖον καράβιν θέλουν.

Τὸ ια΄, ἀνισῶς ὅτι κάτεργα ἁρματωμένα Γενουβίσικα νὰ ἔλθουν εἰς τὴν Κύπρον καὶ νὰ μηδὲν ἔχουν πραματείαις νὰ μηδὲν ἦναι κρατούμενοι νὰ ἐμποῦν εἰς τὴν Ἀμμόχουστον.

Τὸ ιβ΄, ὅτι οἱ Γενουβίσοι, ἢ λεγομένοι Γενουβίσοι νὰ ἔχουν πογέρι νὰ πεζεύσουν ὅπου θέλουν εἰς ὅλον τὸ νησίν.

Τὸ ιγ΄, ὅτε οἱ καραβοκυροὶ οἱ Γενουβίσοι, ἢ λεγομένοι Γενουβίσοι νἄχουν πογέρι νὰ βγαίνουν ἀποὺ ὁποῖον τόπον θέλουν ἀπὸ τὴν Κύπρον νὰ πᾶσιν εἰς τὸ ταξεῖδίν τους.

Τὸ ιδ΄, ὁ ρήγας καὶ ὀφφιτζιάλιδές του νὰ μηδὲν ἔχουν

πογέριν νὰ μιλήσουν τοὺς Γενουβίσους ἢ τοὺς λαλημένους Γενουβίσους, οὐδὲ τὰ καραβία τους, οὐδὲ ταῖς πραμάτειάς τους.

Τὸ ιε', τὰ ζυγία τοὺς Γενουβίσους καὶ τὰ μέτρη τους ὅπου ἔχουν χανουτία νὰ ἦναι εἰς τὴν ἀφεντιάν τους, τουτέστιν τοῦ ποδεστᾶ τους, καθῶς τὸ λαλεῖ τὸ πριβιλίζιν τοῦ ρὲ Οὗκ, καὶ δεῖξάν το καὶ εἶναι γραμμένον τῇ ι' ἰανουαρίου ᾳσλβ' Χριστοῦ.

Τὸ ιϛ', τὸ κουμοῦνιν τοὺς Γενουβίσους νἄχουν τόπον καὶ ἐξουσίαν νὰ ποίσουν λότζαν τῶν Γενουβίσων.

Τὸ ιζ', ὁ ρήγας καὶ οἱ ἀβιτζιάλιδές του νὰ ποίσουν κρίσιν καὶ δικαιοσύνην τοὺς Γενουβίσους ἀποὺ τὰ πράγματα τὰ ἐπήρασιν.

Τὸ ιη', νὰ ποίσουν κρίσιν τοὺς Τζιτζιλιάνους καὶ τοὺς ἄλλους ὅπου ἦτον εἰς τὴν λότζαν τοὺς Γενουβίσους εἰς τὴν Ἀμμόχουστον.

Τὸ ιθ', νὰ δοῦν τὸ προβιλίζιν τοῦ μακαριωτάτου ρὲ Οὗκ, καὶ πᾶσα πρᾶμαν ὅπου ἐγγίζει εἰς τὸ αὐτὸ προβιλίζιν διὰ τοὺς Γενουβίσους κατὰ κεῖνον νὰ γροικοῦνται καὶ νὰ πορεύγουνται· νὰ ξορίσουν ἀπὸ τὴν Κύπρον τὸν σὶρ Τζουὰν Σασοῦν, ὁκαποτὲ ἐμπαλῆς τῆς Ἀμμοχούστου, νὰ ποίσουν ἔξω τῆς Κύπρου καιρόν.

Τὸ κ', ὅσοι θέλουν ν' ἀποβγοῦν διὰ Γενουβίσοι οἱ ποῖγοι νὰ ἦναι ἀπὸ τόπους Γενουβίσικους, καὶ δειχνόντα β' μαρτυρίαις νὰ τοὺς δεκτοῦν μετὰ χαρᾶς.

Καὶ τελειόνοντα οἱ μαντατοφόροι τὰ ἄνωθεν κεφάλαια καὶ τὴν ἀγάπην, ἐστράφησαν εἰς τὸν ρῆγα καὶ ἐμεταγράψαν φράνγκικα ἀπεζὰ τὰ στιχήματα καὶ ἐδεῖξάν τα τοῦ ρηγός. Καὶ ὅλα ἐστερέωσέν τα, χωρὶς νὰ ξορίσουν τὸν ἀμιράλην καὶ τὸν σὶρ Τζουὰν Σασιοῦν. Καὶ ἐξαναμήνυσεν εἰς τὴν Γένουβαν καὶ ἐποῖκάν του τὸ χαρτὶν τῆς ἐλευθερίας του, τουτέστιν σάλβο κουντοῦτον.

Καὶ μοναῦτα ἀρματῶσαν γ' κάτεργα εἰς τὴν Γένουβαν καὶ ἦρταν εἰς τὴν Κύπρον, καὶ ἐφέραν ποδέσταν μετά τους ὀνόματι Ἰάκωβος Σαλβάντζος, καὶ ἐδιαλαλῆσαν καὶ τὴν ἀγάπην, καὶ ἀφῆκάν τον εἰς τὴν Ἀμμόχουστον.

Νὰ μηδὲν μείνῃ νὰ μὴ δὲν σᾶς πῶ ἀπόθεν ὁ ῥήγας ἐλικουβρίασεν τόσον λογάριν καὶ ἐποῖκεν τιτοίους ὀξόδους καὶ τόσον καιρόν. Ὁ αὐτὸς ρὲ Πιὲρ πρὶν νὰ πάγῃ ὡρδινίασεν ἕναν πουρζέζην ὀνόματι σὶρ Τζουὰν τὲ Σταθία λατῖνον καὶ ἐποῖκέν τον τζαμπερλάνον τοῦ ῥηγάτου, καὶ εἶχεν ἀπὸ τὸν ῥῆγα ποτέριν νὰ σωρεύγῃ τοὺς εἰσόδους τοὺς ἀτάκτους καὶ χρέη παλαιὰ καὶ ὅσα φέρει ὁ καιρὸς χρόνον πρὸς χρόνον εἰς τὴν ῥηγάδα, καὶ νὰ πολομᾷ καὶ τοὺς ἐξόδους τοὺς ἀπρέπους ἀποῦ δὲν ἦσαν ταμένοι καὶ γραμμένοι εἰς τὸ σύνγκριτον· ὁ ποῖος ἔπεσεν εἰς μεγάλην ἐννοίαν ἄνταν εἶδεν τὸ θέλημαν τοῦ ῥηγὸς νὰ γυρέψῃ νὰ πάγῃ πέρα· τότες ἐβουλεῦσάν τον οἱ συνγκριτικοὶ νὰ συντύχῃ μὲ τὸν ῥῆγα, καὶ νὰ καταστήσῃ νὰ ἐλευθερώσῃ τοὺς λᾶς τοὺς περπεριάριδες, ὅπου ἦσαν οἱ περίττου περπεριάριδες οἱ περίττου τοῦ συνκρίτου καὶ οὗλον τὸ ἀρχοντολόγιν τοὺς πουρζέζιδες τῆς Λευκοσίας· ὅτι οἱ Συριάνοι ἐκρατοῦσαν εἰς τὴν πλουσίαν χώραν τὴν Ἀμμόχουστον, καὶ διατὶ τοὺς ἐψεματολογοῦσαν οἱ Συριάνοι λαλῶντά τους, ὅτι εἶναι πάροικοι· καὶ νὰ δώσῃ ὁ πασαεῖς πολλὰ τίποτες, ἀνισῶς καὶ θέλεις νὰ ὁρίσῃς, διότι καὶ ἡ ἀρτία τοῦ πατρός του ρὲ Οὖτζε τίντα ἐγίνετον, ἐξωδιάστην μὲ τὰ ἅρματα τὰ ἠκούσετε τὰ γενόμενα εἰς τὴν Τουρκίαν. Καὶ διὰ τὴν χρείαν τοῦ ῥηγὸς τοσαῦτα ἔξευρε νὰ τὸν καταστήσῃ, ὅτι ἐσυνγκατέβην ὁ ῥήγας νὰ λευτερώσῃ ἀπὸ τοὺς περπιριάριδες εἴ τις νὰ θελήσῃ τὸ τοιοῦτον, ὅτι νὰ δώσῃ πᾶσα εἷς διὰ τὸ κορμίν του καὶ διὰ τὴν γυναῖκάν του καὶ διὰ τὰ παιδιά του τ' ἀνήλικα χιλιάδες β' ἄσπρα τῆς Κύπρου· καὶ ἐσυμπάψαν πολλοί, καὶ ἐσυμπίασεν λογάριν πολύν· καὶ ἄντα δὲν εἶχα νὰ δώσουν δύο χιλιάδες ἐ-

παρκατέβασεν τὰ αω', καὶ ἐκατέβαινεν ὀλίγον τοῦ κατ' ὀλίγου ὡς τὰ ὀνομίσματα α' πᾶσα εἷς μὲ τὴν συμβίαν του καὶ μὲ τὰ παιδιά του τ' ἀνήλικα. Καὶ εἰς τούτην τὴν τάξιν ἐλευθερώθησαν ὅλοι οἱ πλουσίοι περπιριάριδες ὅπου ἐπλερόναν κάθα χρόνον περισσὸν βίον ἀπου δύο χιλιάδες ὀνομίσματα τὸν χρόνον.

Καὶ διατὶ δύο φυσικοὶ ἀφένταις εἶναι εἰς τὸν κόσμον, ὁ ἕνας κοσμικὸς καὶ ὁ ἄλλος πνευματικός, τοὺς εἶχεν τὸ νησάκιν τοῦτον, τὸν βασιλέαν τῆς Κωνσταντινόπολης καὶ τὸν πατριάρχην τῆς μεγάλης Ἀντιοχείας, πρὶν τὴν πάρουν οἱ λατῖνοι, διὰ τοῦτον ἦτον χρῆσι νὰ ξεύρωμεν ρωμαῖκα καθολικά, διὰ νὰ πέψουν γραφαῖς τοῦ βασιλέως, καὶ συριάνικα σωστά, καὶ οὕτως ἐμαθητεῦγαν τὰ παιδιά τους, καὶ τὸ σύνγκριτον οὕτως ἐδιάβαινεν μὲ τὰ συριάνικα καὶ ρωμαῖκα, ὥς που καὶ πῆραν τὸν τόπον οἱ Λαζανιάδες, καὶ ἀπὸ τότες ἀρκέψαν νὰ μαθάνουν φράνγκικα, καὶ βαρβαρίσαν τὰ ρωμαῖκα, ὡς γίον καὶ σήμερον, καὶ γράφομεν φράνγκικα καὶ ρωμαῖκα, ὅτι εἰς τὸν κόσμον δὲν ἠξεύρουν ἴντα συντυχάνομεν.

Τώρα νὰ ξηγηθῶ τὴν μάχην ὅπου ἐγίνην μὲ τοὺς Σαρακηνοὺς μὲ τὴν Κύπρον· ὅταν ἐπῆγαν τὰ κάτεργα καὶ ἐπῆραν τὴν Ἀτταλείαν, εὑρέθην ἕνας Σαρακηνός, τὸν ἐκράζαν Χατζιάνην καὶ ἐπιάσαν τον καὶ φέραν τον σκλάβον εἰς τὴν Κύπρον καὶ βάλαν τον εἰς τὴν Κερινίαν· καὶ ἦλθεν ἕνας Τοῦρκος νὰ πραματευτῆ· ὅσον ἐμπαίνει εἰς τὴν Κερινίαν, ἀγρώνισέν τον καὶ παρακάλεσέν τον νὰ συντύχῃ τοὺς λᾶς του νὰ πέψουν νὰ τὸν ἀποσπάσουν ν' ἀποβγῇ ἀπὲ τὰ σίδερα· καὶ ἔδωκέν του καὶ χαρτὶν καὶ ἐπῆρέν το εἰς τὴν Δαμασχόν. Γροικῶντα οἱ Σαρακηνοὶ πῶς οἱ συνγγενεῖς τους εἶναι εἰς τοιοῦτον κακὸν εἰς τὴν Κερινίαν, ἐπῆγαν εἰς τον ἀφέντην τῆς Δα(μα)σχοῦ καὶ ἀγκαλέσαν, λαλῶντα, ὅτι ἡ ἀγάπη ὅπου εἶναι ἀνάμεσα τοῦ σουλτάνου καὶ τοῦ ρηγὸς τῆς Κύπρου ἐποντίστην, ἐπειδὴ ἐπιάσαν τὸν ἄνθρωπον τὸν σουλτανικὸν καὶ ἔχουν τον εἰς τὴν φυλακὴν εἰς τὴν

Κύπρον εἰς τὴν Κερινίαν. Γροικῶντα ὁ ἀφέντης τῆς Δαμασχοῦ ἔπεψεν καὶ ἐπίασεν οὕλους τοὺς πραγματευτάδες τοὺς Κυπριώταις, καὶ ὥρισέν τους νὰ γράψουν χαρτία εἰς τὴν Κύπρον νὰ ξαπολύσουν τὸν ἄνθρωπον τοῦ σουλτάνου· καὶ ἤτζου ἐποίκασιν, καὶ ἐπέψαν γραφαῖς τοῦ κουβερνούρη, ὁ ποῖος ἔπεψέν τους ἀντίλογον, πῶς δὲν θέλει νὰ τὸν δώση· καὶ στρέφοντα ὁ ἀντίλογος εἰς τοὺς πραματευτάδες ἐποῖκάν το νῶσιν τοῦ ἀφέντη τῆς Δαμασχοῦ· καὶ ὁ αὐτὸς ἀμιρᾶς Μέλη Μπέχνα ἦτον τόσον σουπερπίος, καὶ γροικῶντα τὰ μαντάτα ἐπολογήθην τους τόσον σκλερὰ καὶ ἀντροπιασμένα· τότες ἔρισεν καὶ ἐγράψαν χαρτία εἰς τοὺς πουρζέζιδες τῆς Κύπρου πολλὰ χοντρόν· καὶ ὁ ἀμιράλλης εὑρέθην εἰς τὴν Ἀμμόχουστον καὶ ἐφέραν τὸ χαρτὶν καὶ ἐμεταγλώττισέν το φράνγκικα, καὶ ἐπέψαν το τοῦ κουβερνούρη, καὶ ἔπεψέν του καὶ τὰ στιχήματα, καὶ ἐμήνυσέν το τοῦ ρηγὸς πέρα. Ἀκομὶ ὁ πρίντζης ἔπεψεν χαρτίν τοῦ ρηγὸς διὰ πολλαῖς ἀφορμαῖς καὶ ἔγραψεν καὶ διὰ τοῦτον, καὶ ἔπεψέν τα τοῦ ρηγὸς εἰς τὸ Ἀβενίου. Θωρῶντα ὁ ρήγας τὰ φοβερίσματα καὶ τὰ ἀναπειλήματα τοῦ αὐτοῦ Μέλε Πέχνα τόσον σκλερὰ καὶ τόσον ν' ἀναπειλᾶτον τὸ νησίν, ἐπῆρεν καὶ ἔδειξέν το τοῦ ἁγιωτάτου πάπα καὶ τοὺς ἀφένταις ὁποῦ εὑρίσκουνταν εἰς τὸ Ἀβενίου, καὶ οἱ ἀφένταις ὁποῦ ἐλεῖπαν ἐμήνυσέν το μὲ τὰ γράμματά του· τότες ἐθυμώθησαν δυνατὰ καὶ ἐβάρτησαν νὰ ἔλθουν ἀπ' ὧδε νὰ πᾶν εἰς τὴν Συρίαν νὰ ζημιώσουν καὶ νὰ κουρσεύσουν τὴν γῆν τοῦ σουλτάνου τοῦ Καργίου. Θεωρῶντα ὁ ρήγας τὸ καλὸν θέλημαν τους ἀφένταις, ἐμήνυσεν τοῦ ἀδελφοῦ του εἰς τὴν Κύπρον ν' ἁρματώση ὅσα ξύλα ἔχει εἰς τὸ ἀρσηνάλλιν τῆς Ἀμμοχούστου καὶ ὅσα ἄλλα εὑρίσκουνται εἰς τὸ νησίν, καὶ νὰ ποίση ἄλλα ὅσα νὰ μπορήση, νὰ ταὔρη ὅτοιμα εἰς τὸ ἔλα του, καὶ νὰ ποίση ποξαμάτιν πολὺν καὶ σιτάριν πολὺν διὰ τὸ ἄνωθεν ἁρμάτωμαν· καὶ ἄνταν τὰ δηγήση νὰ πέψη εἰς τὴν Ρόδον νὰ ἐγδεκτοῦν τὸν ρῆγα, καὶ διὰ τοῦτον

νὰ μηνύσῃ ἀντίλογον. Καὶ ὁ κουβερνούρης ἁρμάτωσεν ὅλον τὸ στόλος καὶ ὠδήγησεν πᾶσα πρᾶμαν διαλεκτὰ καὶ διωρθωμένα· καὶ τὸν ἰούνιον μῆναν τξε΄ Χριστοῦ ἁρμάτωσεν ὁ κουβερνούρης μίαν σατίαν καὶ ἔβαλεν ἀπάνω τὸν σὶρ Χαρρὴν Τεζηπλὲτ καὶ ἔπεψέν τον εἰς τὸν ῥῆγα, λαλῶντά του πῶς τὸ στόλος εἶναι δηγημένον. Ὁ ῥήγας ἐξέβην ἀπὸ τὸ Ἀβενίου καὶ ἦλθεν εἰς τὴν Βενετίαν, καὶ ηὗρέν τον ὁ αὐτὸς σὶρ Χαρρὴν Τεζηπλὲτ καὶ εἶπεν τὰ μαντάτα, καὶ ἐχάρην χαρὰν μεγάλην ὁ ῥήγας, καὶ ἐπερίλαβέν τον πολλὰ μετὰ χαρᾶς καὶ ἐσύντυχέν του κρυφὰ τὸ ἤθελεν, καὶ ἐμήνυσεν τοῦ πρίντζη νὰ πέψῃ τὴν ἀρμάδαν εἰς τὴν Ῥόδον. Καὶ τῇ πέπτῃ τῇ κε΄ ἰουνίου ατξε΄ Χριστοῦ ὁ αὐτὸς κουβερνούρης ὡρδινίασεν εἰς τὸν τόπον του τοῦ ῥηγάτου τὸν σὶρ Τζάκε Τενόρες τὸν τουρκοπουλιέρην, καὶ κεῖνος καὶ οἱ λοιποὶ ἀρένταις οἱ κάτωθεν ὀνοματισμένοι ἐνέβησαν εἰς τὰ κάτεργα· καὶ ἦσαν λγ΄ σατίαις ὅπου εἶχαν τ' ἄλογα, καὶ καραβία ι΄, καὶ ἕτερα τὰ λέγουν περιστερία κ΄. καὶ ἐξέβησαν ἀπὸ τὸν λιμιόναν τῆς Ἀμμοχούστου ρκ΄ ἄρμενα· καὶ τὰ νοματολογία τῶν ἀρχόντων ὅπου ἐμπῆκαν εἰς τὰ ξύλα εἶναι οἱ κάτωθεν, χωρὶς τοὺς ἀνομίμους, καὶ πᾶσα εἷς ἦτον μὲ τὴν ὑποταγήν του, καὶ ὁ πρίντζης ἦτον καπιτάνος εἰς ὅλα τὰ ξύλα· πρῶτος ὁ μισὲρ Τζουὰν Τελουζουνίας, πρίντζης τῆς Ἀντιοχείας καὶ κουβερνούρης τῆς Κύπρου καὶ καπιτάνος φυσικὸς τῆς ἀρμάδας, μισὲρ Τζουὰν τὲ Ἠμπελὴ κούντης τοῦ Γιάφα, μισὲρ Τζουὰν Τεμόρφου καὶ κούντη Ρουχᾶς, μισὲρ Ἀμοῦν Παπῆς πουντουλιέρης τῆς Κύπρου, ὁ σὶρ Οὖγγε Τεμουντολήφ, ὁ σὶρ Τζουὰν Τεσοὺρ ὁ χαμπέλλης, ὁ σὶρ Ροτζιὲρ Τεμουντολήφ, ὁ σὶρ Τουμᾶς Τεβερνῆ, ὁ σὶρ Τζουὰν τ' Ἀντιώτζε, ὁ σὶρ Τζουὰν Τελαφιέρτε, ὁ σὶρ Πατὴ Τεπρίες, ὁ σὶρ Τζουὰν Τεπριές, ὁ σὶρ Τζάκε Τεπελήν, ὁ σὶρ Νιὲλ Πεντίτ, ὁ σὶρ Οὖγγε Πεζουήν, ὁ σὶρ Παλίαν Τενεβρέ, ὁ σὶρ Τζουὰν Τεζηπλέτ, ὁ σὶρ Γῆν Τεμιμάρς, ὁ σὶρ Τζακὲς Τεμουντεζάρτ, ὁ σὶρ Χαμερὴν Τεμουντε-

ζάρτ, σὶρ Παλίαν Τεπλεσίας, σὶρ Τουμᾶς Ταντιότζε, σὶρ Νικόλ Τεμπελήν, σὶρ Λογῆς Τενόρες, ὁ σὶρ Ὀτέτ Τεζηπλέτ, ὁ σὶρ Γιλιάμε Βισκούντης καὶ ἡ συντροφιά του, σὶρ Τζάκε Τενόρες τουρκοπουλιέρη, καὶ ἡ συντροφιὰ τοῦ ἀρχιεπισκόπου τῆς Λευκοσίας, καὶ ἡ συντροφιὰ τοῦ ἐπισκόπου τῆς Λεμεσοῦ. Τότες ἐξέβησαν καὶ ἦλθαν εἰς τὴν Ἁλικήν, καὶ ὁ κουβερνούρης ἦτον ἀστενὴς καὶ ἐστράφην εἰς τὴν Λευκοσίαν, καὶ τὸ στόλος τῆς ἀρμάδας ἐπῆγεν εἰς τοὺς Μύλους καὶ ἐφορτῶσαν τ' ἄλογα. Θεωρῶντα ὅτι ὁ πρίντζης ἄργησε νὰ στραφῇ, ἀφῆκαν τὸ κάτεργόν του καὶ ἄλλα γ' εἰς τὴν συντροφιάν του, καὶ ἡ ἀρμάδα ἐπῆγεν εἰς τὴν Ῥόδον. Θωρῶντα ὁ κῦρις ὁ πρίντζης, ὅτι δὲν ἐκαλλιτέριζεν ἀμμὲ περίττου ἐχειροτέριζεν, ἐμήνυσεν τῶν δ' κατέργων νὰ πᾶν εἰς τὴν Ῥόδον· καὶ τῇ κε αὐγούστου εἰς τοὺς τ ξ ε' Χριστοῦ ἐπέσωσεν ἡ ἀρμάδα εἰς τὴν Ῥόδον, ὁ ποῖος ἐπῆρεν μεγάλην χαρὰν ὅταν τὴν εἶδεν. Καὶ πρὶν νάβγῃ ὁ ῥήγας ἀπὸ τὴν Βενετίαν ἔπεψεν ἕναν κάτεργον μὲ τὸν σὶρ Χαρρὴν Τεζηπλὲτ καὶ ἐπῆγεν εἰς τὴν Γένουβαν καὶ ἐσυμπάψαν τὴν ἀγάπην. Καὶ ἐσυντροφίασεν τὸν ποδεστὰν ὅπου ἔρχετον εἰς τὴν Κύπρον μὲ τρία κάτεργα ὁ μισὲρ Τζάκομου Σαλβάγω, καὶ ἦλθαν τὰ δ' κάτεργα καὶ ηὗραν τὸν ῥῆγα εἰς τὴν Ῥόδον, καὶ ἔπεψέν τον εἰς τὴν Κύπρον· καὶ ἄνταν ἐπεσῶσαν εἰς τὴν Πάφον ἀφῆκεν τὸ ῥηγάτικον κάτεργον καὶ τὰ γ' τὰ Γενουβίσικα, καὶ ἐγ[illegible]ισεν εἰς τὴν Κερινίαν· καὶ ὁ μισὲρ Χαρρὴν ἐπέζευσεν καὶ ἦλθεν εἰς τὴν Λευκοσίαν καὶ ἐδιαλάλησεν τὴν ἀγάπην τοὺς Γενουβίσους, καὶ εἶπεν τοῦ κουβερνούρη τὸν ὁρισμὸν τοῦ ῥηγός· καὶ πάλιν ἐστράφησεν καὶ ηὗρεν τὰ γ' κάτεργα καὶ ἐσυντροφίασέν τα καὶ ἐπῆγαν εἰς τὴν Ἀμμόχουστον, καὶ πάλιν ἐδιαλαλῆσαν τὴν ἀγάπην εἰς τὴν Ἀμμόχουστον· καὶ ὁ σὶρ Χαρρὴν ἐνέβην εἰς τὰ κάτεργα καὶ ἐπῆγεν εἰς τὴν Ῥόδον, καὶ ηὗρεν τὴν ἀρμάδαν. Εἰς τὴν Ῥόδον τὸ λοιπὸν οἱ μεθυστάδες οἱ ναῦταις εἶχα λογία εἰς τὴν μέσην τους καὶ ἐ-

ποῖκαν μάλλωμαν καὶ ἐσκοτώθησαν πολλοὶ Κυπριῶταις καὶ Ροδίταις· ὁ ρήγας ὥρισεν καὶ ἐδιαλαλῆσαν νὰ μὲν ἦναι τινὰς ἀπότορμος νὰ ποίσῃ μάλλωμαν ἀπάνω εἰς τὴν κεφαλήν του· ὁμοίως καὶ ὁ μέγας μάστρος τὸ ὅμοιον ἐποῖκεν· καὶ ἔπαψεν τὸ σκάνταλον. Καὶ ὁ μέγας μάστρος καὶ οὖλοι οἱ φρέριδες ἐπαρακαλέσαν τὸν ρῆγα νὰ στερεώσῃ ἀγάπην μὲ τὸν Ἅγιον Γωάννην καὶ μὲ τὰ Παλατία· καὶ ὁ ρήγας ἐστερέωσεν τὴν ἐζήτησίν τους· ὁ ἀμιράλλης τῆς Ρόδου ἐποῖκέν το νῶσιν εἰς τὰ Παλατία, ὅτι ἐφοβοῦνταν, καὶ γροικῶντά το ἐχάρησαν πολλά, καὶ ἐπέψαν μαντατοφόρους καὶ μεγάλα κανισκία τοῦ ρηγὸς εἰς τὴν Ρόδον, καὶ ἐποῖκεν στιχήματα καὶ ἐγράψεν τα.

Ὁ μέγας μάστρος ἁρμάτωσεν δ´ κάτεργα καὶ ἐπέψεν ρ´ φρέριδες καὶ ἄλογα καὶ κάτεργα· καὶ ὁ ρήγας ἔφερεν μετά του ιε´. κάτεργα καὶ τὸ κάτεργον τὸ ἐστράφην ἀπὸ τὴν Γένουβαν ὅπου εἶναι ιϛ´. ὁ ρήγας εἰς τὸ κάτεργόν του, ὁ λεγάτος, ὁ πρίντζης, ὁ κῦρις τοῦ καστελλίου, ὁ κῦρις τῆς κάσας, ὁ Χεττὲ Κυπριώτης, ὁ κῦρις τοῦ Ροκιαμοφόρτ ὁ μαριτζᾶς τῆς Τζαμπανίας, ὁ βισκούντης τοῦ Τούρου, ὁ Τουντέκ, καὶ ὁ Πρεζουὴ καὶ ἡ συντροφιά του, ὁ μισὲρ Πιὲρ Τεγριμάνη, σὶρ Τζουὰν Ταμάρ, ὁ μισὲρ Χαρρὴν Τεζηπλέτ· ὁμοῦ οἱ ἄνωθεν ιϛ´, καὶ τοῦ Σπιταλλίου δ´, καὶ ἕτερα πολλὰ καραβία. Καὶ εὑρέθησαν ὅλα ἄρμενα ρξε´.

Ὁ ρήγας ἔπεψεν τὸ κάτεργον τοῦ σὶρ Τζουὰν Ταμὰρ εἰς τὴν Κύπρον καὶ εἶπεν τὰ μαντάτα τῆς ρήγαινας καὶ τοῦ πρίντζη καὶ μήνυσέν του νὰ διαφεντέψῃ νὰ μὲν πάγῃ κανέναν ξύλο εἰς τὴν Συρίαν διὰ νὰ μηδὲν μάθουν τὸ ἄμε τοῦ ρηγός, ὅτι κρυφὰ ἤθελε νὰ πεζεύσῃ εἰς τὴν γῆν τοῦ σουλτάνου νὰ τὸν ζημιώσῃ· καὶ νὰ ἀδιζιάσουν τοὺς Κυπριώταις νὰ φύγουν ἀπὸ τὴν Συρίαν.

Ὁ λεγάτος ἐκατήχησεν εἰς τὴν Ρόδον τὸ ἄμε ὅπου ἔθελεν νὰ πάγῃ ὁ ρήγας εἰς τὴν Συρίαν, καὶ πᾶσα εἰς μὲ προ-

θυμίαν καὶ πίστιν νὰ συντρέξῃ νὰ πᾶσιν κατάδικα τοὺς ἐχθρούς τους.

Γροικῶντα τὰ μαντάτα οἱ Ἀμμοχουστιανοὶ ἐπικράνθησαν πολλά, διὰ πολλὰ πράματα τὰ εἶχαν ἀγορασμένα εἰς τὴν Συρίαν καὶ δὲν ἦτον μόδος νὰ σηκωθοῦν εὔκολα.

Ἤτζου εἰς ὀλίγον καιρὸν ὁ ῥήγας μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ θεοῦ ἐδγῆκεν καὶ πηγαίνει ᾽ς τὸ Ραοῦζε καὶ ἀπεκεῖ ἐπῆγεν εἰς τὴν Ἀλεξάνδραν· καὶ τῇ πέμπτῃ τῇ θ′ ὀκτωβρίου ατξε′ ἐπεσῶσαν εἰς τὴν Ἀλεξάνδραν· καὶ ὄνταν οἱ Σαρακηνοὶ εἶδαν τὸ φουσάτον τοῦ ῥήγα τῆς Κύπρου πολλὰ ἐτρομάξαν, καὶ ἐξέβην καὶ ἔφυγεν πολὺν πλῆθος. Τάπισα ἐκατέβησαν οἱ Σαρακηνοὶ κοντὰ δέκα χιλιάδες, καβαλλάριδες καὶ ἀπεζοί, νὰ διαφεντέσουν τὸν λιμιόναν, καὶ δὲν ἠμπορίσαν. Τὸ πρῶτον κάτεργον ἀποχωρίσθην καὶ ἐπίασεν γῆν τοῦ σὶρ Τζουὰν Τεσούρ, καὶ ἀπεκεῖ ἕναν ὀπίσω τοῦ ἄλλου, καὶ ἀπεζεῦσαν ὅλοι μὲ κατευόδωσιν. Οἱ Σαρακηνοὶ εἶχαν χαράν, λαλῶντα, δὲν ἔχουν ἄλογα εἰς τὸ φουσάτον! καὶ ἐκατέβησαν καὶ ἐσυντύχαν πολλὰ ἄπρεπα λογία καὶ σουπερπία ὅλην ἐκείνην τὴν νύκταν ἀπὸ τὸ τειχόκαστρον. Καὶ βαθεῖαν αὐγὴν ὥρισεν ὁ ῥήγας καὶ ἀπεζεῦσαν τ᾽ ἄλογα εἰς τὴν γῆν· καὶ ἄνταν εἶδαν τ᾽ ἄλογα οἱ Σαρακηνοὶ ἐπίασέν τους μέγας φόβος, καὶ φύγαν πολλοὶ Σαρακηνοί. Καὶ πισαυρίου ὅπου ἦτον παρασκευγὴ τῇ ι′ μηνὸς ὀκτωβρίου, οἱ Σαρακηνοὶ ἐνέβησαν εἰς τὰ τειχόκαστρα τῆς Ἀλεξάνδρας μὲ θάρρος νὰ τὴν διαφεντέψουν. Ἀμμὲ ὁ θεὸς ἐποῖκεν χάριταν τοὺς Χριστιανούς, καὶ ὅσον ἐκαβαλλικεῦσαν εἰς τ᾽ ἄλογα ἦλθαν καὶ τὰ κάτεργα καὶ ἐνέβησαν εἰς τὸν παληὸν λιμιόναν, καὶ τὸ φουσάτον τῆς γῆς ἐπῆγεν εἰς τὴν χώραν· καὶ επαίνοντά τους εἰς τὴν πόρταν τῆς χώρας, ὅμως οἱ χριστιανοὶ ἐκάψαν ταῖς πόρταις τῆς χώρας καὶ ἐδῶκαν ἔσω, καὶ τὰ κάτεργα ἀπὸ τὴν πόρταν τοῦ λιμιόνος τοῦ παλαιοῦ, καὶ μὲ τὴν χάριν τοῦ θεοῦ ἐπῆραν τὴν Ἀλεξάνδραν, ὅπου εἶναι περίττου

δυνατὴ παρὰ οὔλαις ταῖς ἔχουν οἱ Σαρακηνοὶ κοντὰ εἰς τὴν θάλασσαν. Τοῦτον ἐγίνετον τῇ δ' τῆς δ' ὥραις· καὶ πέρνοντά την οὖλοι οἱ χριστιανοὶ ἐχάρησαν χαρὰν μεγάλην, καὶ εὐχαρίστησαν πολλὰ τοῦ θεοῦ.

Ὁ δὲ ληγάτος μοναῦτα ὥρισεν καὶ ἐποῖκαν παρακάλεσες εἰς τὸν θεόν, καὶ ἐλειτουργῆσαν εἰς τὸ ὄνομαν τῆς ἁγίας τριάδος, καὶ ἐμακαρίσαν καὶ τοὺς χριστιανοὺς ὅπου σκοτώθησαν εἰς τὸν πόλεμον. Καὶ ὁ ῥήγας ἐποῖκεν καβαλλάρην τὸν Τζάκε Τελουζουνίαν τὸν ἀδελφόν του, καὶ τὸν σὶρ Τουμᾶς Ταντιότζε, καὶ πολλοὺς ἄλλους, καὶ ἔδωκεν τοῦ ἀδελφοῦ του τοῦ σὶρ Τζάκε ἐφφίκιν τὸ συνεσκαρδίκιν· καὶ τοῦ σὶρ Τζουὰν Τεμόρφου ἐποῖκέν τον κούντη Τερουχᾶς· τὸ δὲ πριντζάτον τῆς Γαλιλαίας ἔδωκέν το τοῦ μισὲρ Οὔγκε Τελουζουνία τοῦ ἀδελφοτέκνου του. Τὸ λοιπὸν ὁ ῥήγας καὶ οὔλη ἡ ἀρμάδα ἐμείνισαν εἰς τὴν Ἀλεξάνδραν· μετὰ γ' ἡμέραις καὶ ἐνέβησαν ἔσω, καὶ ηὗραν ἕναν πύργον γεμάτον ἀξαζόμενα πράγματα καὶ ἀρκοντίαις, καὶ πολλαῖς πραματείαις, καὶ πολὺν πλοῦτον ἀσῆμιν καὶ χρυσάφιν. Ὁ λαὸς τῶν κατέργων ἐξέβην καὶ ἐνέβην εἰς τὴν χώραν, καὶ ἐπῆραν πολὺν πλοῦτον καὶ ἐφέραν τον εἰς τὰ κάτεργα. Καὶ ὁ ῥήγας δὲν ἐπῆρεν τίποτες, μὲ θάρρος ὅτι θέλειν κρατήσειν τὴν χώραν διὰ λόγου του. Τότες ἐσυνβουλεύτην μὲ τὸν ληγάτον καὶ μὲ τοὺς καβαλλάριδές του, καὶ ὅλοι εἶπάν του· ἄργει ἐκεῖ, καὶ δὲν εἶναι διὰ κανέναν διάφορος, ἀμμὲ νὰ πᾶμεν εἰς τὸν τόπον μας. Καὶ ὅλοι ἀντάμα μίαν βουλὴν ἐποίκασιν. Καὶ ὥρισεν ὁ ῥήγας καὶ ἐστράφην τὸ φουσάτον εἰς τὰ κάτεργα, καὶ ἐποῖκαν ἄρμενα καὶ ἦρταν εἰς τὴν Λεμεσόν, καὶ ἀπεζεύγοντα μὲ χαρὰν μεγάλην. Καὶ ἀπέζευσεν ὁ ῥήγας καὶ οὖλοι οἱ καβαλλάριδες καὶ οἱ παρούνιδες εἰς τὴν γῆν, καὶ τὰ κάτεργα ἐγυρίσαν εἰς τὴν Ἀμμόχουστον καὶ ἐξηφορτῶσαν τὰ ροῦχα, καὶ ἀποαρματῶσαν ὅλα τὰ ξύλα, ἐβγάλλοντα τοῦ μισὲρ Τζουὰν Τεσοὺρ τὸν ἀμιράλλη, ὅτι ὡρισέν τον ὁ ῥήγας

νὰ μὲν ἀπεζεύσῃ, ἀμμὲ νὰ ἦναι ὅτοιμος νὰ πάγῃ τὰ μέρη τῆς Δύσης, κατὰ τὸ ἀστίχημαν τὸ ἐποῖκεν μὲ τοὺς Γενουβίσους, καὶ νὰ πάρη καὶ τὰ ξύλα τὰ Γενουβίσικα μετά του, καθὼς τὸ ἐξηγήθηκα ὀπίσω.

Ὁ ρήγας ἔγραψεν γραφαῖς εἰς τὸν πάπαν καὶ ἔδωκέν ταις τοῦ ἀμιράλλη, καὶ εἰς τοὺς λοιποὺς ἀφένταις τῆς Δύσης νὰ ἦναι ρικουμαντιασμένος εἰς αὐτῆς του, καὶ νὰ τοὺς πῇ τὴν ὑπόθεσιν τῆς Ἀλεξάνδρας. Καὶ ἐβγαίνοντά του ὁ ἀμιράλλης ἀπὸ τὴν Ἀμμόχουστον ἦλθεν εἰς τὴν Ἁγία Νάπαν, κ᾽ ἐκεῖ ἐπῆγαν ὅλοι οἱ δικοί του καὶ ἐπαραγγεῖλέν τους καὶ ἐδῶκεν πασανοῦ τὴν δουλίαν του νὰ τὴν πολομᾷ ὥς που νὰ στραφῇ. Καὶ ἐπῆρεν μετά του τὸν σὶρ Τουμᾶς Ἄρα καὶ τὸν σὶρ Φραντζὲς Κμάδα καβαλλάριδες εἰς τὴν συντροφιάν του· καὶ ἀπεκεῖ ἐπῆγεν εἰς τὴν Πάφον καὶ ἔμεινεν μίαν ἡμέραν. Ὁ ρήγας ὥρισεν γ' κάτεργα κουρσάρικα καὶ ἐποῖκάν του συντροφίαν καὶ ἐπῆγαν εἰς τὴν Ρόδον, καὶ ἐκεῖ ηὗραν τὸν σὶρ Τζουὰν Σχσίουν κακοψυχημένον, καὶ ἐπέθανεν καὶ ἐθάψαν τον. Καὶ ἐγδέχετον τὸν ληγάτον ἐκεῖ ἕως τὸν μάρτην ατξε' Χριστοῦ κατὰ τὸν ὁρισμὸν τοῦ ρηγός· καὶ ὁ ληγάτος ἐπῆγεν εἰς τὴν Ἀμμόχουστον διὰ νὰ ἐμπῇ εἰς τὸ κάτεργον νὰ πάγῃ εἰς τοὺς ὁρισμοὺς τοῦ ρήγα, και ἐκεῖ ἐκακοψύχησεν καὶ ἀπόθανεν τῇ ς' ἰουνίου τξς' Χριστοῦ.

Καὶ γροικῶντα τὰ μαντάτα ὁ ἀμιράλλης ἐσηκώθην ἀπὸ κεῖ καὶ ἐπῆγεν τὴν Γένουβαν· ὀμπρὸς ἐπῆγεν εἰς τὴν Ρώμην, καὶ ἄνταν ἐγροίκησεν ὁ πάπας τὰ μαντάτα ἀπὸ τὸν ἀμιράλλην, ἐχάρην χαρὰν μεγάλην καὶ ὅλη ἡ Ρώμη· καὶ μάθαν τὴν νίκην τοὺς χριστιανοὺς τοὺς Κυπραίους, ἐζηλέψαν οἱ ἄρχοντες τῆς Δύσης καὶ ἐβάλαν βουλὴν ν' ἀρματώσουν νἄρτουν εἰς τὴν μερέαν τῆς Κύπρου πρὸς τὴν βοήθειαν τοῦ ρηγὸς διὰ τὴν Συρίαν· ὁμοίως καὶ ὁ κούντης τῆς Ἀσαβογίας, ὁ ποῖος ἔμελλε νἄρτῃ μὲ πολλὰ φουσάτα· ὁμοίως καὶ ὁ ρήγας τῆς Φραγγίας ἔπεψεν γιὰ τοῦτον ἕναν μέγαν καβαλλάρην ὀνόματι σὶρ Τζουὰν

Τελαβιὲρ, καὶ εἶπέν το τοῦ ῥηγὸς τῆς Κύπρου, πῶς μέλλει ὁ ἀφέντης ὁ ῥήγας τῆς Φραγγίας νὰ πέψῃ πολὺν φουσάτον εἰς τὴν Κύπρον νὰ καταλύσουν τοὺς Σαρακηνούς. Καὶ μέσα εἰς τοῦτον ἐπῆγεν τὸ κάτεργον τὸ Βενέτικον καὶ ἐπῆρεν μαντάτον πῶς γίνεται ἡ ἀγαπὴ μὲ τὸν σουλτάνον καὶ μὲ τὸν ῥῆγαν τῆς Κύπρου· καὶ γροικῶντα οἱ ἀφένταις τῆς Δύσης, ἐκόπην ἡ ὄρεξί τους νὰ ἔλθουν εἰς τὴν βοήθειαν τοῦ ῥηγὸς τῆς Κύπρου. Τὸ λοιπὸν γροικῶντα τὸ κουμμούνην τῆς Βενετίας τὰ μαντάτα τῆς Ἀλεξάνδρας, ἐπικράθησαν πολλά, διότι τὸ περίττου διάφορος τῶν πραματείων ἦτον ἐκεῖ καὶ ἀπ' ὅλην τὴν Συρίαν· μοναῦτα ἐπέψαν μαντατοφόρους καὶ παρακαλητάδες εἰς τὸν σουλτάνον καὶ εἶπαν πῶς ἡ ἀρμάδα ὅπου ἦρτεν εἰς τὴν Ἀλεξάνδραν δὲν ἦτον μὲ τὴν βουλήν τους, οὐδ' ἐξεῦράν το, οὐδ' ἐβοήθησάν τους, καὶ θέλου νὰ ἔχουν τὴν ἀγάπην τους καθὼς τὸ πρότερον· καὶ δὲν ὠφελήθησαν. Τὸ κάτεργον ἐπῆγεν εἰς τὴν Ἀλεξάνδραν, καὶ τὸν ἀποκλησιάρην ἐπῆράν τον εἰς τὸ Κάργιος, καὶ μὲ μεγάλην ταπείνωσιν καὶ παρακάλεσιν ἐποῖκεν τὴν μαντατοφορίαν του· καὶ ἄνταν ἐδιαβάσαν τὰ χαρτία ὀμπρός του, ἐπολογήθην καὶ εἶπεν: δὲν θέλω νὰ ποίσω ἀγάπην μὲ τινάν, χωρὶς νὰ ποίσω πρῶτα μὲ τὸν ῥῆγα τῆς Κύπρου, διατὶ δὲν πρέπει ἐκεῖνος νὰ ἦναι εἰς μάχην μετά μας, καὶ μεῖς νάχωμεν ἀγάπην μετά σας. Τότες ἐστράφην ὁ μαντατοφόρος καὶ ἐνέβην εἰς τὸ κάτεργον, καὶ ἦλθεν εἰς τὴν Κύπρον, καὶ ἐπέζευσεν εἰς τὴν Ἀμμόχουστον.

Τῇ κε΄ ἀπριλίου τξε΄ Χριστοῦ ὁ ῥὲ Πιὲρ ἐστρέφοντά του εἰς τὴν Κύπρον, ὥρισε νὰ τοῦ ποίσουν κάτεργα καὶ σατίαις, καὶ ἄλλα πολλὰ ξύλα διὰ νὰ πάγῃ εἰς τὴν Συργίαν νὰ πάρουν τὸ Βερούτην ὅπου εἶναι κοντὰ εἰς τὴν Κύπρον ρο΄ μίλια τῆς θαλάσσου· καὶ ὡρδινίασεν καπιτάνον τὸν μισὲρ Πιὲρ Μουσρήν, καὶ ἦτον ὅλη ἡ ἀρμάδα εἰς τὸν λιμιόνα τῆς Ἀμμοχούστου. Καὶ στρέφοντα τὸ κάτεργον τὸ Βενέτικον ἀπὸ τοῦ σουλ-

τάνου εἰς τὴν Ἀμμόχουστον, καὶ θωρῶντα τὴν ἀρμάδαν ὅτοιμη νάβγῃ, πολλὰ ἐπικράνθησαν· καὶ μοναῦτα ἐπεζεῦσαν οἱ μαντατοφόροι εἰς τὴν γῆν καὶ ἐπῆγαν εἰς τὴν Λευκοσίαν εἰς τὸν ῥῆγα καὶ εἶπάν του τὴν ἀπολογίαν τοῦ σουλτάνου, καὶ λαλοῦν του καὶ τοῦτον· ἀφέντη, ἔπαρε σκοπόν, καὶ ἐξολοθρεύγεις μας, διότι ὅ,τι καὶ ἂν ἔχωμεν εἰς τὸν κόσμον εἶναι εἰς τὴν Συργίαν, καὶ ἐμεῖς ὅλοι εὑρισκούμεθα εἰς τοὺς ὁρισμούς σου· καὶ ἀνισῶς καὶ ἡ μεγάλη σου βασιλεία πᾶς νὰ τοὺς ποίσῃς ἀγανάκτησιν, κρατοῦν ἐκεῖνοι τὸ ἐδικόν μας, καὶ θέλομεν γινῆν ἔρημοι εἰς τὸν κόσμον τοῦτον· διὰ τοῦτον παρακαλοῦμέν σε καὶ εἰς τὸ βάπτισμαν τὸ εἶσαι βαπτισμένος, νὰ κωλύσῃς τὴν ἀρμάδα νὰ μὲν πάγῃ εἰς τὴν Συρίαν, παροὺ νὰ γενῇ ἡ ἀγάπη τὴν ζητᾶ ὁ σουλτάνος, καὶ τὸ νὰ σηκώσωμεν το δικόν μας ποῖσε ὡς θέλεις. Καὶ ἀνισῶς καὶ χρήζεσαι καρτζὰ διὰ τὴν αὐτὴν ἀρμάδαν ὅπου ἐπλέρωσες τοὺς λᾶς καὶ ἐξωδίασες, ἡμεῖς νὰ τὰ πλερώσωμεν οὗλα καὶ οὕλην τὴν ζημίαν, καθὼς ἐδουλεύτης καὶ ἄλλην φορὰν ἀξαυτῶν μας.

Γροικῶντα ὁ ῥήγας τὰ καλά τους λογία καὶ τὴν παρακάλεσίν τους καὶ ταῖς πολλαῖς δούλεψες ὁποῦ ἐδουλεύτην ἀξαυτῆς τους, ἐκώλυσεν τὴν ἀρμάδαν καὶ δὲν ἐπῆγεν· καὶ εἶπέν τους καὶ τοῦτον· πῶς, ἄρχοντες, καλλίων φίλος εἰς στράταν, παρὰ λογάριν εἰς τὴν ζωήν· ὁμοίως ἀθυμῶντα ταῖς πολλαῖς δούλεψες ταῖς ἔχω ἀξαυτῶν σας, δὲν θέλω νὰ ἔχετε ζημίαν ἀπὸ τὴν ἀφορμήν μου· καὶ διὰ τοῦτον πολομῶ ἀργὰ τὴν ἀρμάδαν· καὶ ἐπειδὴ καὶ ὁ σουλτάνος θέλει νὰ ἔχῃ ἀγάπην μετά μου, διὰ τὴν ἀγάπην σας ἀρεσκεῖ μου, μόνο νὰ ποίσετε νὰ μοῦ πέψῃ τὸν μαντατοφόρον του.

Οἱ μαντατοφόροι εὐκαρίστησάν του πολλὰ ἀπὸ τὸ καλὸν θέλημαν ὅπου τοὺς ἐποῖκεν, καὶ ἐπῆραν ὁρισμὸν καὶ ἐπῆγαν εἰς τὸ Κάργιος, καὶ ἐζητῆσαν τοῦ σουλτάνου νὰ πέψῃ μαντατοφόρον εἰς τὴν Κύπρον.

Ὁ ρήγας ἔπεψεν χαρτὶν τοῦ σὶρ Πιὲρ Μουρσῆ τοῦ καπιτάνου τῆς ἀρμάδας: ἔξευρε, ὅτι διὰ τὴν ἀγάπην τοὺς ἠγαπημένους μας φίλους τοὺς Βενετίκους, δὲν θέλω νὰ βλάψωμεν τὸν σουλτάνον τοῦ Καργίου· διὰ τοῦτον ἔβγα, ἄγωμε εἰς τὰ μέρη τῆς Τουρκίας, καὶ ποῖσε ὅσην ζημίαν νὰ μπορήσῃς νὰ ποίσῃς τοὺς Τούρκους. Ἐπῆγεν τὰ κάτεργα καὶ ἐπῆγεν εἰς τοὺς Μύλους, καὶ ἐσηκῶσαν ἄλογα, καὶ ἐπῆγεν εἰς τὴν Ἀλλαγίαν καὶ ἐπολεμίσαν τὸ κάστρον, καὶ ἐζημιῶσαν τὸν λιμιόναν, καὶ τὸ ἐξώκαστρον δὲν ἠμπορίσαν νὰ τὸ πάρουν διατὶ ἀναγκόζουνταν. καὶ ἐπῆγαν τριγύρου ὅλον παραγιάλιν καὶ ἐζημίνεν τους ὡς τὸν ποταμὸν τὸν Μονοβγάτην· καὶ κεῖ ἦτον πολλὰ ξύλα τούρκικα καὶ ἐκάψαν τα οὗλα μὲ τοῦ θεοῦ τὴν βοήθειαν. Καὶ ἀπὸ κεῖ ἐπῆγαν εἰς τὴν Ἀτταλείαν, καὶ ἐποῖκαν πολλαῖς ἡμέραις, καὶ ἐστράφησαν εἰς τὴν Ἀμμόχουστον.

Τὸ κάτεργον τὸ Βενέτικον ἐστράφην εἰς τὴν Ἀλεξάνδραν, καὶ ἐπῆγαν οἱ μαντατοφόροι εἰς τὸ Καργίος καὶ ἐσυντύχαν τοῦ σουλτάνου, καὶ εἶπάν του πῶς ἐποῖκαν τὸν ρῆγα καὶ ἐξηρμάτωσεν νὰ μὲν πάγῃ κοῦντρά του, καὶ νὰ τοῦ πέψῃ μαντατοφόρους νὰ τελειώσουν τὴν ἀγάπην· διατὶ δὲν πιστεύγει πῶς θέλεις τὴν ἀγάπην του, ὡς γίον μᾶς εἶπες ταῖς διαβούσαις ἡμέραις, καὶ διὰ νὰ τελειώσωμεν τοὺς ὁρισμούς σου ἐποίκαμεν τὸ αὐτὸν πρᾶγμαν. Καὶ γροικῶντα ὁ σουλτάνος εἰς τιτοίαν λογήν, ἄρεσέν του πολλὰ καὶ ἔρισεν καὶ ἐποῖκαν μεγάλα κανισκία, καὶ μεγάλους ἀφένταις διὰ μαντατοφόρους, καὶ ἔπεψεν εἰς τὴν συντροφιὰν τοὺς Βενετίκους. Καὶ τῇ κζʹ μηνὸς μαγίου τξϛʹ Χριστοῦ ἐράξεν τὸ κάτεργον τοὺς Βενετίκους εἰς τὴν Ἀμμόχουστον καὶ ἐπέζευσεν, καὶ ἐξέβησαν οἱ μαντατοφόροι τοῦ σουλτάνου, καὶ ἐπερίλαβέν τους τιμημένα ὁ ρήγας· ὥρισεν καὶ ἐπῆραν ἄλογα καὶ ἐπῆγαν εἰς τὴν Ἀμμόχουστον, καὶ καβαλλάριδες, καὶ ἐσυντροφεῦσάν τους καὶ ἐφέραν τους εἰς τὴν χώραν τῇ βʹ μηνὸς ἰουνίου τξϛʹ Χριστοῦ, καὶ ἐνέβησαν ἔμπρο-

σθεν τοῦ ῥηγὸς καὶ ἔδωκάν του τὰ κανισκία καὶ τὰ χαρτία ὁποῦ τὸν ἔπεψεν ὁ σουλτάνος· καὶ ὁ ῥήγας ἐπερίλαβέν τους μετὰ χαρᾶς καὶ ἔπεψέν τους ἐκεῖ ὅπου ἦτον δηγημένα εἰς τὸ σπίτιν τοῦ κυροῦ τοῦς Τύρου· καὶ πῆγαν πολλοὶ καβαλλάριδες καὶ ἐπῆράν τους μὲ πολλὴν τιμήν, καὶ ἐδουλεῦσάν τους πολλὰ τιμημένα εἰς ὅλαις τους ταῖς χρῆσες. Καὶ ὁ ῥήγας ὥρισεν καὶ ἐκράξαν τοὺς ἄρχοντες τῆς βουλῆς, καὶ ὥρισεν καὶ ἀναγνῶσαν τὰ χαρτία ὀμπρός τους· καὶ μοναῦτα ἐζήτησέν τους βουλὴν τὸ τί νὰ ποίση. Εἰς τοῦτον οἱ ἄρχοντες εἶπαν· ἐπειδὴ καὶ ὁ σουλτάνος τιτοίως παιδεμένος καὶ ζητᾷ ἀγάπην, καὶ διὰ τὴν μίαν μερίαν καὶ διὰ τὴν ἄλλην ἔνι καλόν· ὅτι τὸ κοῦρσος δὲν εἶναι τινὸς διάφορος παρὰ τοῦ φουσάτου, εἰ δὲ ὁ ἔξοδος ἔναι δικός σου. Γροικῶντα ὁ ῥήγας τοῦτον, ἔρισεν καὶ πολομᾷ μαντατοφόρους καὶ ἔπεψέν τους εἰς τὸ Κάργιος· οἱ ποῖὶ γοι ἦτον Καταλάνοι, ὁ Τζὰν Τάλφους καὶ ἦτον Ἑβραῖος καὶ ἐβαπτίστην, καὶ τὸν σὶρ Τζόρτζε Σετήβα, καὶ τὸν σὶρ Πόλτα Μπελονία τὸν νοτάριον· καὶ ἔδωκέν τους πρεπάμενα κανισκία νὰ δώσουν τοῦ σουλτάνου, καὶ ἄλλα πολλὰ ὅπου δῶκαν τοὺς μαντατοφόρους τοῦ σουλτάνου· καὶ ἔδωκέν τους καὶ ἀντίλογον τῶν γραφῶν τοῦ σουλτάνου εἰς τὰ χεργία τοὺς μαντατοφόρους τοῦ σουλτάνου, καὶ ἄλλαις γραφαῖς ὅπου ἔδωκεν τοὺς μαντατοφόρους τοὺς δικούς του. Καὶ ἔρισεν καὶ ἁρματῶσαν ἕναν κάτεργον ἀπὸ τὴν Ἀμμόχουστον, καὶ ἐνέβησαν οἱ μαντατοφόροι μέσα· καὶ οἱ μαντατοφόροι τοῦ σουλτάνου ἐνέβησαν εἰς τὸ Βενέτικον ὅπου τοὺς ἔφερεν. Καὶ ἐπῆγαν εἰς τὴν Ἀλεξάνδραν ἀντάμα, καὶ ἐπῆγα εἰς τὸ Καργίος, καὶ ἐπῆγαν ὀμπρὸς τοῦ σουλτάνου· καὶ ὁ σουλτάνος ἐπροσδέκτην τους μὲ καλὸν πρόσωπον· καὶ ἐδιαβάσαν ταῖς γραφαῖς, καὶ ὥρισεν καὶ ἐγράψαν τους ἄλλαις καὶ ἔπεψέν τους εἰς τὴν Κύπρον.

Θωρῶντα οἱ Βενετίκοι πῶς ἀρχέψα νὰ γενῇ ἡ ἀγάπη, ἐνέβησαν εἰς τὸ κάτεργόν τους καὶ ἐπῆγαν εἰς Βενετίαν, καὶ

εἶπαν τὰ μαντάτα. Καὶ γροικῶντα οἱ ἄρχοντες ὅπου ἔθελα νὰ κατεβοῦν εἰς τὸ παζάγιν ἐξυλώθησαν καὶ δὲν ἦλθαν, καὶ ἐγίνην μεγάλη ζημία εἰς τοὺς χριστιανούς. Καὶ ὁ κούντης τῆς Σαβογίας, ὅπου 'τον δηγημένος νὰ ἔλθῃ διὰ τοὺς Σαρακηνούς, γροικῶντα τὴν ἀγάπην ἐπῆγεν εἰς τὴν Ρωμανίαν εἰς βοήθειαν τοῦ βασιλέως τῆς Κωνσταντινόπολης τοῦ ἀνηψιοῦ του. Καὶ διὰ τῆς χάριτος τοῦ παντοδυνάμου θεοῦ ὁ βασιλεὺς ἐτσάκισεν τοὺς Τούρκους καὶ ἐπῆρεν πολλαῖς χώραις ὅπου τοῦ ἐκράτεν.

Καὶ ὅνταν ἦλθαν οἱ μαντατοφόροι ἀπὸ τὸν σουλτάνον εἰς τὴν Κύπρον, καὶ ἐδιαβάσαν ταῖς γραφαῖς, ἐζήτησεν ὁ σουλτάνος νάχῃ τοὺς Σαρακηνοὺς τοὺς σκλάβους τοὺς ἐσήκωσεν ὁ ρήγας ἀπὸ τὴν Ἀλεξάνδραν, καὶ τότες νὰ τελειώσῃ τὴν ἀγάπην. Ὁ ρήγας δὲν ἐννοιάστην τὴν παραβουλίαν, ἄμμε ὡς καλὸς ἐπίστευσέν του, καὶ μὲ καλὴν καρδίαν ὥρισεν ὅσοι σκλάβοι εὑρίσκουνται νὰ δηγηθοῦν νὰ ἦναι τοῦ σουλτάνου καὶ νὰ συνπιαστοῦν ἔμπροσθεν ἑνοῦ καπετάνου τὸν ὡρδινίασεν ὁ ρήγας διὰ λόγου τους· καὶ ὅλους ἔπεψέν τους τοῦ σουλτάνου εἰς τὸ Κάργιος, καὶ ἔπεψεν καὶ τὸν σὶρ Γιλιὰμ Τερρὲς νὰ πᾷ μαντατοφόρος, καὶ νοτάριον τὸν σὶρ Πόλτα Πολονίαν, καὶ ἔδωκέν τους ὅλα τὰ μάλωτα ὅπου ἐλευθερώθησαν εἰς τὸ νησίν, καὶ ἁρμάτωσεν ἕναν κάτεργον νὰ τοὺς πάρῃ εἰς τὸ Κάργιος. Καὶ παγαίνοντά τους εἰς τὴν Πάφον, ὁ αὐτὸς σὶρ Γιλιὰμ Τερρᾶς ἐκακοψύχησεν καὶ μήνυσέν το τοῦ ρηγός· καὶ ὁ ρήγας ἐμήνυσέν του νὰ πάγῃ, ὅτι εἶναι τὰ μάλωτα τὰ παραδομένα 'ς τὸ χέριν του καὶ χαρτία, καὶ μὴ ἐμπορῶντα νὰ πάγῃ νὰ τὰ δώσῃ εἰς τὸ χέριν τοῦ σὶρ Πόλτα Πελονία νὰ πάγῃ, καὶ κεῖνος νὰ στραφῇ εἰς τὴν Λευκοσία γιὰ νὰ γιατρευτῇ. Καὶ ὁ ἄνωθεν ἐπῆρεν τὰ μάλωτα καὶ τὰ χαρτία καὶ ἐπῆγεν εἰς τὸν σουλτάνον· καὶ ἄνταν ἐπῆρεν ταῖς γραφαῖς ὁ σουλτάνος καὶ ἐκουντεντιάστην, καὶ τὸ ἁρμάτωμαν τοὺς ἀφένταις τῆς Δύσης ἐξυλώθην καὶ πᾶσα εἷς ἐπῆγεν ἔσω του, καὶ τὰ μάλωτα ἐπῆγαν

εἰς τὸ Κάργιος, ηὗρεν ἀφορμὴν ὅτι ὁ ῥήγας ἐγέλασέν του καὶ δὲν τοῦ ἔπεψεν μαντατοφόρους τιμημένους, μεγάλους ἀφένταις, ὡς γίον ἦτον μαθημένος, καὶ διὰ τοῦτον δὲν θέλει νὰ ποίσῃ ἀγάπη· καὶ ἐκρατῆσεν τὸν μαντατοφόρον, καὶ ὥρισεν καὶ μοναῦτα εἰς τὴν Ἀλεξάνδραν νὰ κρατήσουν τὸ κάτεργον. Εἰ δὲ ὁ καραβοκύρης ἦτον φρένιμος καὶ δὲν ἐπιστεύθην νὰ μπῇ εἰς τὸν λιμιόναν, ἀμμ' ἔστεκεν ἔξω ἐγδέχοντα τὸν μαντατοφόρον νὰ ἔλθῃ, καὶ ἐκολακεῦγάν τον νὰ μπῇ εἰς τὸν λιμιόναν· ἐκεῖνος θωρῶντα τὰ ψουψουρίσματα, ἐποῖκεν ἄρμενα καὶ ἦλθεν εἰς τὴν Κύπρον, καὶ ἐξηγήθην τὰ μαντάτα τοῦ ῥηγός. Θωρῶντα ὁ ῥήγας πῶς ἐκομπώθην καὶ ἐγελάστην πολλὰ ἀπὸ τοὺς Βενετίκους, καὶ κεῖνοι ἦτον ἡ ἀφορμὴ καὶ ξυλώθην τὸ ἀρμάτωμαν τὸ ἔμελλε νὰ κατεβῇ ἀπὸ τὴν Δύσιν, τὸ ποῖον ἦτον ἀκανιτὸν νὰ σηκώσῃ πολλαῖς χώραις τοῦ σολτάνου, ἐπικράνθην πολλά. Τὸ λοιπὸν ὁ ῥήγας, φρένιμος καὶ ἀποτόρμος, ἐμήνυσε εἰς τὴν Ἀμμόχουστον νὰ βάλλουν εἰς ὁδηγίαν οὖλα τὰ κάτεργα καὶ ὅσα ξύλα ἔχει μικρὰ καὶ μεγάλα διὰ νὰ πάγῃ εἰς τὴν Συρίαν. Καὶ μοναῦτα ἔπεψεν ἕναν κάτεργον μὲ τὸν σὶρ Πιὲρ Τελεβὰτ καβαλλάρην Φραντζόρτζην νὰ πάγῃ εἰς τὴν Κωνσταντινόπολιν νὰ ποίσῃ νῶτιν τοῦ κούντη Τεσαβογία, νὰ ἔλθῃ νὰ πᾶσιν εἰς τὰ ῥοῦχα τοῦ σουλτάνου· τὸν ποῖον ἐγυρέψαν τον καὶ δὲν τὸν ηὗραν ἐκεῖ, καὶ ἐγδέχουν τον, καὶ εἶπέν του τὰ μαντάτα, καὶ εἶπέν του: καλὰ ἤμουν δηγημένος νὰ ἔλθω, ἀμμὲ οἱ Βενετίκοι εἶπάν μου πῶς γινίσκεται ἡ ἀγάπη, καὶ δὲν εἶχα ἴντα νὰ ποίσω, ἦλθα εἰς τὴν βοήθειαν τοῦ ἀνηψιοῦ μου καὶ δὲν ἠμπορῶ νὰ τὸν ἀφήσω. Γροικῶντα ὁ ἀφέντης τῆς Πάρας ἐδήγησεν τὸ κάτεργον καὶ ἦλθεν εἰς τὴν Κύπρον καὶ τὸν ἔξοδόν του μὲ τὸν σὶρ Πρίου. Ὄνταν ὁ ῥήγας ἔμαθεν τὸ ἔλα τοῦ ἀφέντη τῆς Πάρας εὐχάρην χαρὰν μεγάλην καὶ ἐδέκτην του πολλὰ ἔντιμα. Καὶ ἐπῆγεν ὁ ῥήγας εἰς τὴν Ἀμμόχουστον, καὶ μοναῦτα ἀνάφανεν ἕναν κάτεργον ἀπὸ τὴν

Δύσιν, ὁ ποῖος ἦτον ὁ ἔντιμος καβαλλάρης ὁ μισὲρ Τζουὰν Τεμπελῆ συνεσκάρδος τῶν Ἱεροσολύμων, ἀνηψιὸς τοῦ ρηγός, ὁ ποῖος ἤθελεν πάγειν εἰς τὴν Δύσιν μὲ τὸν ρήγαν καὶ ἀφῆκεν τὸν ρήγαν καὶ ἐπῆγεν εἰς βοήθειαν τοῦ Ἐνγκλετέρρα κατὰ πρόσωπα τοῦ ρηγὸς τῆς Φραγκίας, καὶ ἀνγκρίστην ὁ ρήγας πολλὰ μετά του, διατὶ τὸν ἀφῆκεν καὶ πῆγεν κατὰ πρόσωπα τοῦ ἠγαπημένου του φίλου τοῦ ρηγὸς τῆς Φραγγίας· καὶ ἄνταν ἐστράφην εἰς τὴν Κύπρον, δὲν τὸν ἐγύρεψεν· τώρα ἐμετάνωσεν καὶ ἀγρώνισεν τὸ πταῖσμάν του, καὶ ἦλθε ζητῶντα συμπαθίον ἀπὸ τὸν ρῆγα. Καὶ ὁ ρήγας, ὡς ἐκεῖνος ὅπου εἶχεν τὸ θέλημα νὰ πάγῃ κατὰ πρόσωπα τοῦ σουλτάνου, θωρῶντά τον ἐσυγχώρησέν του καὶ ἐπροσδέκτην τον πολλὰ μετὰ χαρᾶς. Καὶ ξευρόντα οἱ Βενετίκοι θαρρῶντα, ὅτι ἐγίνετον ἡ ἀγάπη ἀνάμεσον τοῦ σουλτάνου καὶ τοῦ ρήγα, καὶ ὡς ἐκεῖνοι ὅπου δὲν ἔχουν ἀλλοῦ νὰ πραματευτοῦσιν τόσον πλούσια παρὰ τὴν Συργίαν, ἁρματῶσαν γ' κάτεργα καὶ ἐβάλαν ἀπάνω ο' πραματευτάδες καὶ ἐπέψαν τους εἰς τὴν Συρίαν μὲ πολὺν πλοῦτον καὶ μὲ μεγάλαις χρήσιμαις πραματείαις· καὶ ἐπεσῶσαν εἰς τὸ Βεροῦτιν καὶ ἐδήκτησάν τους οἱ Σαρακηνοὶ μὲ καλὸν πρόσωπον, ὅτι εἶχαν καὶ πολλὴν προθυμίαν οἱ πραματευτάδες οἱ Σαρακηνοὶ νὰ πουλήσουν τὰ ἀρτυματικά τους καὶ πᾶσα ἄλλην πραματείαν· καὶ ὅταν ἐπεζεῦσαν, ὥρισεν ὁ ἀμιρᾶς καὶ ἐπῆραν τὸν λαὸν καὶ τοὺς πραματευτάδες καὶ οὔλαις ταῖς πραματείαις καὶ ἐβάλαν τους εἰς φύλαξιν. Γροικῶντα ὁ λαὸς ὁποὔμεινειν εἰς τὰ κάτεργα τὴν ἀπιστίαν τοὺς ἀπίστους Σαρακηνούς, μοναῦτα ἐπῆραν τὰ κάτεργα καὶ ἦλθαν εἰς τὴν Ἀμμόχουστον καὶ εἶπάν το τοὺς λᾶς τους ὅπου ἦτον εἰς τὴν Κύπρον καὶ τοῦ ρήγα, καὶ ἐπικράνθησαν ὅλοι τους πολλά.

Θεωρῶντα οἱ Καταλάνοι οἱ πραματευτάδες πῶς ἐπάψαν ἡ πραματείαις τῆς Συρίας, ἐπαρακαλῆσαν τὸν ρῆγα νὰ πέψῃ μαντατοφόρους εἰς τὸν σουλτάνον ἀνισῶς καὶ θέλει νὰ ποίσῃ

τὴν ἀγάπην, ἔχοντα καὶ θέλου νὰ κάμουν νὰ ζιοῦν. Καὶ μοναῦτα ἁρμάτωσεν ἕναν κάτεργον δικόν του καὶ ἔβαλλεν ἀπάνω α' ἔντιμον καβαλλάρην καὶ πολλοὺς ζηντηλόμους, καὶ πολλὰ φρονίμους, εἰς τὴν συντροφίαν τοὺς ἄνωθεν, καὶ ἔπεψέν τους εἰς τὸν σουρτάνον ζητῶντά του νὰ πάψῃ τὸν θυμόν του καὶ νὰ ποίσῃ ἀγάπην, νὰ μὲν θελήσῃ τὴν ζημιάν του καὶ τὴν ζημίαν τοὺς Χριστιανούς, καὶ ἂς λεσμονηθῇ τοὺς δικούς του, καὶ ἂς κοιμήσῃ τὴν κακοσύνην του. Καὶ ὁ θεὸς ἐσκλήρωσεν τὴν καρδιάν του ὡς γίον τοῦ Φαραῶ, καὶ δὲν ἔθελε νὰ ποίσῃ ἀγάπην. Θεωρῶντα οἱ σοφοὶ ἄνδρες οἱ Κατελάνοι ὅτι οὐδὲν ὠφελοῦν, μᾶλλον μάλλωμαν γινίσκεται, ἐξέβησαν καὶ ἦλθαν εἰς τὴν Ἀμμόχουστον τῇ κϛ' νοεμβρίου ᾳτξϛ' Χριστοῦ καὶ ηὗραν τὴν ἁρμάδαν τῆς Κύπρου ἕτοιμην νὰ ἐβγῇ.

Τὸ λοιπὸν ὁ ῥήγας τῆς Κύπρου ὡς φρόνιμος ἐμήνυσεν πρὶν τὸν καιρὸν εἰς τὴν Ρόδον νὰ τοῦ πέψουν δ' κάτεργα, καὶ ὅσα ἄλλα ξύλα εὑρεθοῦν εἰς τὸν λιμιόναν νὰ τοῦ τὰ πέψουν εἰς τὸν ἔξοδόν του. Καὶ γροικῶντα ὁ μέγας μάστρος ἔπεψέν του δ' κάτεργα καὶ ὅσα ἄλλα ξύλα εἶχεν δηγημένα εἰς τὸν ἔξοδον τοῦ Σπιταλλίου, καὶ ἐπεσῶσαν εἰς τὴν Κύπρον τῇ ια' νοεμβρίου τξϛ' Χριστοῦ. Θεωρῶντα ὁ καλὸς ρὲ Πιὲρ τὴν ἁρμάδαν ὅλην πῶς ἦτον δηγημένη, τουτέστιν ἄρμενα ριϛ', κάτεργα νϛ'. νάβας καὶ ἄλλα ξύλα ξ', καὶ ἔβαλεν καβαλλάριδες καραβοκυροὺς τοὺς κάτωθεν ὠνοματισμένους· τὸ πρῶτον καπετανίκιν τὸ κάτεργον τοῦ ρηγός, ὁ πρίντζης τῆς Ἀντιοχείας, ὁ μισὲρ Φιλιπποῦν τὲ Ἡμπελῆ κῦρις τοῦ Ἀρσεφίου, μισὲρ Τζουὰν τὲ Ἡμπελῆ συνεσκάρδος τῶν Ἱεροσολύμων, ὁ σὶρ Τζουὰν τὲ Ἡ'μπελὴν κούντης τοῦ Γιάφ, σὶρ Τζουὰν τὲ Μόρφου κούντη Τερουχᾶς, ἡ συντροφιὰ τοῦ λεγάτου, ἡ συντροφία τοῦ ἀρχιπισκόπου, ἡ συντροφία τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου, ἡ συντροφία τοῦ σὶρ Τζουὰν Τελαληβιέρε, ὁ σὶρ Λογῆς Τεροκαιφόρτου, ὁ σὶρ Σιμοὺν Τενούρη Μόρτζος Ἱεροσολύμων, ὁ σὶρ Τζάκο Τενόρες

καὶ τουρκοπουλιέρης τῆς Κύπρου, σὶρ Τουμᾶς Τεβερνή, σὶρ Τζάκε Τεμουζάρτ, σὶρ Ἀμοὺν Βισκούντης, μισὲρ Τζουὰν Πεντιλὴν, σὶρ Φιλίππε Δουκίζες, τὸ κάτεργον τὸ Ἀναπολιτάνικον, σὶρ Τζουὰν Τεπρίες, σὶρ Ροτζὲρ Τεμουντολήφ, ὁ σὶρ Γιλιὰμ Βισκούντης, σὶρ Νιὲρ Τεπενετιτ, ὁ σὶρ Τζουὰν Τεμουντολήφ, ὁ σὶρ Τζουὰν Λάσκαρις, ὁ σὶρ Τζουὰν Μουστρί, ὁ σὶρ Τζουὰν Τεζηπλετ, ὁ μισὲρ Μάρκο Κορνέρ, σὶρ Πιὲρ Μαλολες, σὶρ Τζουὰν Ταμουρίς, σὶρ Ρὰφ Τεκαρμαῆ, σὶρ Τζουὰν Τεραφιέρ, σὶρ Τζουὰν Ταντιότζε, σὶρ Ἀρνὰτ Σοσίους, σὶρ Πιὲρ Γριμάνης, σὶρ Τζουὰν Τεγριμάντε, ὁ καβαλλάρης τοῦ ρὲ Τεραγούνα καὶ ἡ συντροφιά του, ὁ σὶρ Ἐμπριμὼν Ταλαβότε, σὶρ Λαφοῦν Φαρράντος, σὶρ Ὀ'τὲτ Παντουῆν, σὶρ Φλερμοὺντ κῦρις τῆς Κουμπαρίας, ὁ σὶρ Ὀγκετῆς Μιμάρις, σὶρ Χαρρὴν Τεμουζεζάρτ, σὶρ Πιὲρ Τεκασίν, σὶρ Νικολ Λαζες, σὶρ Γγετῆς Μιμάρς, σὶρ Τζουὰν Τεμουντολήφ· καὶ τὰ κατεργα τὰ ἐκράτησεν ὁ ρήγας εἰς τὴν ρόγαν του τοῦ Σπιταλλίου κάτεργα δ' καὶ σατίαις ιβ'. ὁ σὶρ Τουμᾶς Τεμουντολὴφ τῆς Κλήρου, σὶρ Ἀμοὺν Παπῆ, σὶρ Τζουὰν Τελαπάμε· καὶ ἀπάνω εἰς τὰ καραβία ἦτον καραβοκυροὶ χαμίλοι καὶ δὲν ἐγράφησαν· τὰ ξύλα ὁμάδα μη', καὶ ἀπάνω σοῦμμα πενῆντα δύο· ὅλα ρ'.

Καὶ τῇ κυριακῇ τῇ ἑβδόμῃ δεκεβρίου τῆς αὐτῆς ἐχρονίας τξς' Χριστοῦ, ἐξέβην ἡ ἄνωθεν ἀρμάδα τοῦ ρηγὸς Ἱεροσολύμων καὶ Κύπρου, καὶ πηγαίνοντα εἰς τὸ πέλαγος ἐσηκώθην ζάλη καὶ μεγάλη σκλερία, καὶ τὰ ξύλα ἐχωρίστησαν μεσόν τους καὶ δὲν εἶδαν ἕναν τ' ἄλλον ποῦ πῆγεν. Τὸ κάτεργον τοῦ ρηγὸς καὶ ἄλλα ἐπῆγαν εἰς τὸ Καρπάσιν καὶ εἰς τὴν Ἀκροτίκην· τὸ κάτεργον τοῦ ἀφέντη τῆς Πάρας καὶ ἄλλα ιδ' εὑρέθησαν εἰς τὴν Τρίπολιν καὶ ἐπολεμίσαν τὸν πύργον καὶ ἐπῆραν τὸν καπετάνον ὀνόματι Μεκεντὰμ Νταούτ· καὶ ἐμεῖναν τὰ αὐτὰ ιε' κάτεργα εἰς τὴν Τρίπολιν ιβ' ἡμέραις ἐγδέχουνταν τὴν ἀρμάδαν. Ὁ ρήγας ἀπὸ τὴν σκλερίαν τὸ ἕναν ἀπέσωσεν

εἰς τὸ Καρπάσιν, καὶ ἐπέζεψεν καὶ ἦρτεν εἰς τὸ χωργίον τὸ Τρίκομον, καὶ ἔρισεν τὰ δελοιπὰ ξύλα νὰ πᾶν εἰς τὴν Ἀμμόχουστον. Θωρῶντα ὁ ἀφέντης τῆς Πάρας πῶς τὸ δελοιπὸν στόλος δὲν ἐφάνην, αἰμαλώτευσεν τὴν Τρίπολιν, καὶ ἐστράφησαν εἰς τὴν Κύπρον.

Ἄνταν ἔμαθεν ὁ σουλτάνος τὸ ἁρμάτωμαν καὶ τὴν ζημίαν τὴν ἐποῖκαν οἱ Κυπριῶταις, πολλὰ ἐπικράνθην καὶ ἐμετάνωσεν διατὶ δὲν ἐτελείωσεν τὴν ἀγάπην· καὶ μοναῦτα ἔβγαλε ἀπὸ τὴν φυλακὴν τὸν σὶρ Τζάκο Τεπολονία τὸν νοτάριον, ὁποῦχεν πέψειν ο ῥήγας διὰ μαντατοφόρον εἰς τὸν σουλτάνον καὶ ἐφυλάκισέν τον ὡς ὧδε· ἐβγάλλοντά τον ἀπὸ τὴν φυλακὴν ἔδωκέν του ἕναν μαντατοφόρον εἰς τὴν συντροφιάν του καὶ χαρτία καὶ πρεπάμενα κανισκία εἰς τὸν ῥῆγα διὰ νὰ τελειώσῃ τὴν ἀγάπην. Ὁ ῥήγας ἦλθεν εἰς τὴν Ἀμμόχουστον, καὶ τὸ κάτεργόν του ἔραξεν εἰς τὸν ἅγιον Γεώργιον τῆς Δαδᾶς, καὶ ἐμηνύσαν το τοῦ ῥηγός, καὶ ὁ ῥήγας ἔδωκεν ὁρισμὸν νὰ ἔλθουν εἰς τὴν Ἀμμόχουστον, καὶ ἤτζου ἐγίνην. Καὶ ἐλθόντος του εἰς τὴν Ἀμμόχουστον, ο ῥήγας ἐπερίλαβέν τους μὲ πολλὴν τιμὴν καὶ ἔδωκεν ἕναν ὅμορφον ἀπλάκιν καὶ ἐμπῆκαν ν' ἀναπαυτοῦσιν. Καὶ πισαυρίου ἔπεψεν καὶ ἔφερέν τους ὀμπρός του· οἱ ποῖγοι ἐδῶκάν του τὰ χαρτία τοῦ σουλτάνου καὶ ἐδιαβάσαν τα ὀμπρός του. Ὅμως ὁ ῥήγας ἐπεθύμαν τὴν ἀγάπην τοῦ σουλτάνου διὰ τὴν παρακάλεσιν τοὺς Βενετίκους καὶ τοὺς Γενουβίσους καὶ τοὺς Καταλάνους· ἐρώτησεν τοὺς ἄρχοντες τῆς βουλῆς του καὶ εἶπάν του, πῶς καλὸν εἶναι νὰ ποίσῃς ἀγάπην, ὅτι ὁ σουλτάνος εἶναι πολλὰ ἄρχος καὶ ἀπομηνίσκει ὥστη ν' ἀγανακτήσῃς τὸν ὄξοδον, καὶ ν' ἀπολογιάσῃς τοὺς ξένους νὰ πᾶσιν καὶ νὰ μείνῃς μοναχὸς καὶ ἀδήγητος, καὶ θέλει σηκωθῆν καὶ θέλειν ἐρτῆν καὶ ἀπηδᾷ σου ἀξάφνου καὶ θέλει σὲ ζημιώσειν πολλά. Καὶ γροικῶντα τούτην τὴν καλὴν βουλήν, ἐπρουμουτίασεν νὰ ποίσῃ ἀγάπην μὲ τὸν σουλτάνον· καὶ οὕτως ἐλαλήθην ἐμπρο-

σθεν τοῦ μαντατοφόρου τοῦ σουλτάνου τῇ κυρικῇ τῇ ι´ μηνὸς φεβρουάρη ᾳτξς´ Χριστοῦ.

Καὶ ἔπεψεν ὁ ῥήγας τὸν σὶρ Τζάκε Τενόρες τὸν τουρκοπουλιέρην τῆς Κύπρου, τὸν σὶρ Πιὲρ Τεκάμπη, τὸν σὶρ Τζὰκ Τελεπεσὴτ καὶ τὸν σὶρ Οὔνγκε Λαπάμε νὰ πᾶσιν εἰς τὸ Κάργιος νὰ στερεώσῃ τὴν εὐλογημένην ἀγάπην, καὶ νὰ ποίσῃ τὸν ὅρκον ὁ σουλτάνος κατὰ τὸ συνῆθιν. Καὶ ἐμήνυσεν εἰς ὅλον τὸ νησὶν τῆς Κύπρου ὁποῦ ἔχει Σαρακηνοὺς ἄπιστους νὰ ἔλθουν εἰς τὴν Ἀμμόχουστο μοναῦτα ἢ εἰς τὴν Λευκοσίαν· καὶ ἦλθαν ἕτοιμοι περισσοί, καὶ ἐπαράδωκέν τους τοῦ τουρκοπουλιέρη νὰ τοὺς πάρῃ μετά του εἰς τὸ Κάργιος· ἀκομὶ ἐδιαλάλησεν ὅσους ἔχει Σαρακηνοὺς βαπτισμένους ὅπου ἦτον μὲ τὸ θέλημάν τους καὶ θέλουν νὰ πᾶν εἰς τὸ Κάργιος μὲ τοὺς μαντατοφόρους νὰ πᾶσιν, καὶ εἴ τις ἦλθεν καὶ ἀπὸ τὴν Συρίαν καὶ θέλει νὰ πάγῃ ἂς πάγῃ.

Καὶ μοναῦτα ἁρμάτωσεν α´ κάτεργον ὁ ῥήγας καὶ μίαν σατίαν, καὶ μία νάβαν, νὰ ἐμπῇ ὁ μαντατοφόρος καὶ τὰ μάλωτα νὰ πᾶν εἰς τὸ Κάργιος. Καὶ κατὰ τὴν ὥραν ἐφέραν γραφαῖς ἀπὲ τὸν καπετάνον τοῦ Κούρικος καὶ ἀπὲ τὸ Κονίος, λαλῶντα πῶς ὁ μέγας Καραμάνος ἐμήνυσεν εἰς τὸ Κούρικος πῶς τοῦ ἔδωκεν ὁρισμὸν ὁ σουλτάνος νὰ παρακάτσῃ τοῦ Κούρικος, καὶ ἦλθεν μὲ πολὺν φουσάτον καὶ παρακάτσεν τοῦ κάστρου. Ἔπεψεν ὁ ῥήγας καὶ ἔφερεν τὸν μαντατοφόρον τοῦ σουλτάνου ἔμπροσθέν του καὶ ἐδιαβάσαν του τὰ χαρτία· καὶ γροικῶντα ὁ μαντατοφόρος εἶπεν: μὲν τ᾽ ὁρίσει ὁ θεός, ὅτι ἐγίνετον τοῦτον ἀπὸ τὸν ἀφέντην μου. Καὶ μοναῦτα ὥρισεν καὶ ἁρματῶσαν δέκα κάτεργα, καὶ ἔπεψέν τα εἰς βοήθειαν τοῦ κάστρου, καὶ ἔβαλεν καὶ καραβοκυροὺς τιμημένους ἄρχοντες, καὶ καπιτάνον τον πρίντζην τὸν ἀδελφόν του· καὶ τὰ ὀνόματα τῶν ἀρχόντων εἶναι τοῦτοι· σὶρ Φιλίππε Τεηνπελήν, σὶρ Φιλίππε Τεπρεζουή, τὸν σὶρ Φιλήμων τὸν ἀφέντην τῆς Πάρας, τὸν μι-

σὲρ Σιμοὺν Τενόρες, καὶ τὸν σὶρ Τουμᾶς Ταντιότζε, τὸν σὶρ Τζουὰν Μουρσί, τὸν σὶρ Τζουὰν Λάσκαρην καβαλλάρης Ρωμαῖος ἀπὲ τὴν Κωνσταντινόπολιν, καὶ τὸν σὶρ Τζάκες Τεμουντεζάρτ, καὶ πολλοὺς ἄλλους καβαλλάριδες τῆς συντροφιᾶς τους, καὶ πολλοὺς λᾶς τῶν ἀρμάτων. Καὶ τῇ κϛ΄ φεβρουαρίου τξϛ΄, Χριστοῦ, ἡ αὐτὴ ἀρμάδα ἐξέβην ἀπὸ τὴν Ἀμμόχουστον καὶ ἐπῆγεν εἰς τὸ Κούρικος καὶ ηὗραν τὸ κάστρον ἀποκλεισμένον καὶ πολὺς λαὸς τῶν Τουρκῶν, καὶ εἶχαν πάρειν καὶ τὸν πύργον ὅπου ἦτον κτισμένος ἀπάνω τῆς πέτρας πλησίου τοῦ πηγαδίου ἔξω τοῦ κάστρου κατὰ πρόσωπα τοῦ πύργου τοῦ λεγομένου τοῦ Ὀρνιθαρίου. Καὶ ἄνταν οἱ Κουρουκιῶταις ἀποσκεπάσαν τὴν ἀρμάδαν, ἐχάρησαν χαρὰν μεγάλην καὶ ἐσημάναν ταῖς καμπάναις καὶ ἐπαῖξαν τὰ τρουμπέτια. Καὶ ἄνταν ἐπέζευσεν ὁ πρίντζης καὶ ἐνέβην εἰς τὸ κάστρον μὲ τὴν συντροφιάν του, ἐποῖκεν τρεῖς ἡμέραις καὶ δὲν ἐξέβην ἀπὸ τὸ κάστρον, ἀμμὲ ἐπολεμίζαν ἀπὸ πάνω μὲ τοὺς Τούρκους. Καὶ ὀπίσω εἰς γ΄ ἡμέραις ὥρισεν ὁ κύρης ὁ πρίντζη καὶ ἐξέβησαν ἔξω οἱ Κουρουκιῶταις καὶ ἐποῖκαν μέγαν πόλεμον, καὶ ὁ θεὸς ἔδωκεν τὸ νίκου τοὺς Χριστιανοὺς καὶ ἀτσακίσαν τοὺς Τούρκους καὶ φύγαν, καὶ πιάσαν ἀπὸ ξαυτῆς τους πολλοὺς ζωντανούς, καὶ ἐσφάγησαν πολλοὶ Τοῦρκοι, καὶ ἐπῆράν τους οἱ χριστιανοὶ πολλὰ πολεμικὰ καὶ ταῖς τένταις τους καὶ πολλὰ ροῦχα, καὶ ἐλαβῶσαν καὶ τὸν μέγαν Καραμάνον πολλοὺς κόρπους, καὶ ἐπῆραν καὶ τὸν πύργον τὸν εἶχαν πάρειν οἱ Τοῦρκοι. Καὶ ὁ πρίντζης ἔμεινεν ιβ΄ ἡμέραις εἰς τὸ Κούρικος, ἐγδέχετον μήπως καὶ στραφοῦν οἱ Τοῦρκοι· καὶ ἔμαθεν πῶς πλεῖον δὲν ἔρκουνται, διατὶ ἐτσακίστησαν καὶ πᾶσα εἷς ἐπῆγεν ἔσω του. Καὶ ἐχάρην χαρὰν μεγάλην, καὶ μήνυσέν του καὶ ἦλθεν εἰς τὴν Κύπρον εἰς τὴν Ἀμμόχουστον τῇ ιδ΄ μηνὸς μαρτίου τξζ΄ Χριστοῦ.

Τὸ λοιπὸν εὑρισκομένου τοῦ ἀφέντη τοῦ πρίντζη εἰς τὸ

Κούρικος, ἐνέβησαν πολλοὶ Τοῦρκοι Βαρσαχίδες φίλοι τοῦ τοπου καὶ ἐδῶκάν του νὰ γροικήσῃ πῶς εἰς τὸ Κάργιος ἦτον μεγάλη φιλονεικία μὲ τὸν σουλτάνον καὶ ἀνάμεσα τοὺς ἀμιράδες, καὶ ἐσκοτῶσαν τὸν μέγαν ἀμιρᾶν ὅπου κουβερνίαζεν τὸ γένος τῶν Μουσθλουμάνων, ὀνόματι Πέχνα Ἐλλαζεζή, διότι ἦτον εἰς τὸ θέλημάν του, καὶ ἐσυνβούλεψεν τὸν σουλτάνον νὰ ποίσῃ τὴν ἀγάπην μὲ τὴν Κύπρον, καὶ ἔβαλεν εἰς τὸν τόπον του ἄλλον ἀμιρᾶν, ὀνόματι Χασὰτ Νταμούρ. Καὶ τοῦτον εἶπέν το ὁ πρίντζης τοῦ ρηγός· καὶ ὁ ρήγας ἔπεψεν τοὺς μαντατοφόρους, καὶ ἐστράφην εἰς τὴν Λευκοσίαν· καὶ μανθάνοντα τὰ μαντατα, διοτι οἱ μαντατοφόροι ἀκομὴ ἦτον εἰς τὴν Ἀμμόχουστον ἔπεψεν καὶ ἐφερέν τους ομπρός του καὶ ἐρώτησεν τους διὰ τοῦτον· καὶ κεῖνοι εἶπάν του: ἀφέντη, ἐμεῖς ξεύρομεν πῶς ο ἀφέντης μας ὁ σουλτάνος καὶ οὗλοι οἱ ἀμιράδες θέλου νὰ ποίσουν ἀγάπη μὲ τὴν ἀφεντιάν σου διὰ νὰ τελειωθῇ χωρὶς κώλυσιν ἡ ἀγάπη· καὶ ἄλλην ἔννοιαν μηδὲν ἔχῃς. Καὶ μοναῦτα ἔδωκέν τους ὁρισμὸν νὰ στραφοῦν εἰς τὴν Ἀμμόχουστον καὶ νὰ ποίσουν τὸ ταξεῖδίν τους.

Οἱ Γενουβίσοι θωρῶντα πῶς ἄργε νὰ τελειωθῇ ἡ ἀγάπη, ἔπεψεν ἕναν κάτεργον εἰς τὸ Κάργιος μὲ τὸν σὶρ Πιὲρ Τεβανὲς ενα φρόνιμον πραματευτήν, καὶ ἐζήτησέν του τὴν ἀγάπην. Καὶ ὁ σουλτανος εἶπά του· δὲν πολομῶ ἀγάπην μὲ κανέναν χριστιανόν, χωρὶς νὰ ποίσω μὲ τὸν ρῆγα τῆς Κύπρου, καὶ ἐγδέχομαι τὸν μαντατόρον του· καὶ εἶχαν πολλὴν πικρίαν. Θωρῶντα ὁ ἄνωθεν σὶρ Πιὲρ, ἐξέβην καὶ ἦλθεν γυρεύγοντα τοὺς μαντατοφόρους, καὶ ἐπαρακάλεσεν τὸν ρῆγα νὰ τοὺς ξηρτιάσῃ γλήγορα. Καὶ μοναῦτα ὁ ρήγας ἐμήνυσεν τοῦ τουρκοπουλιέρη εἰς τὸ ὄνομαν τοῦ Χριστοῦ νὰ πάγῃ εἰς τὸν σουλτάνον τὸ γληγορότερον τὸ νὰ μπορήσῃ. Καὶ ἁρμάτωσεν α' κάτεργον, καὶ ἦτον καὶ τὸ κάτεργον τοῦ ρὲ δὲ Ραούνα, καὶ μίαν σατίαν, καὶ β' νάβαις νὰ σηκώσουν τοὺς λᾶς τοὺς ἔπεψεν εἰς τὸν

σουλτάνον, καὶ τὸ κάτεργον τὸ Γενουβίσικον τὸ ἔφερεν ὁ ἄνωθεν ὁ σὶρ Πιέρου Κανέλ, καὶ ἐπῆγαν ὅλοι συντροφίαν εἰς τὴν Ἀλεξάνδραν· καὶ ἐνέβησαν ἔξω τὸ σαββάτο τῇ ιδ' μαρτίου τξζ' Χριστοῦ, καὶ ἐπῆγαν ἀπὸ τὴν Ἀμμόχουστον, καὶ ἐπροσδέκτησάν τους μὲ μεγάλην τιμήν, καὶ ἐδῶκάν του συντροφίαν ἀμιράδες ἔντιμους, καὶ ἐπῆράν τον εἰς τὸ Κάργιος εἰς τὸν σουλτάνον· καὶ εἶχεν ὁρισμὸν ἀπὸ τὸν ῥῆγα ὅ,τι ποίσει νὰ τοῦ πέψουν ἀντίλογον ἀπὸ τὸ Καργίος μὲ τὴν σατίαν μοναῦτα διὰ νὰ ξεύρῃ.

Ὁ ῥήγας ἁρμάτωσεν πολλὰ κάτεργα νὰ πάρουν τὸ πλέρωμαν τοὺς λᾶς εἰς τὴν Ἀτταλείαν τοὺς σολδάτους καὶ βιτουάλιαν. Θωρῶντα ὁ ῥήγας πῶς δὲν ἦλθεν ἡ σατία ἀπὸ τὴν Ἀλεξάνδραν, ἦτον πολλὰ περίλυπος, καὶ ὥρισεν τὸν μισὲρ Τζουὰν Μουρσῆ, τὸν εἶχεν βάλλειν καπετάνον εἰς τὴν ἁρματωσίαν, νὰ μὲν σκαλέψῃ ὥστη νὰ τοῦ μηνύσῃ ὁ ῥήγας.

Θεωρῶντα ὁ λαὸς τῆς Ἀτταλείας, ὅτι ὁ ῥήγας δὲν ἔπεψεν τὸ πλέρωμάν τους καὶ βιτουάλιαν κατὰ τὸν καιρόν, εἶπαν: ὁ ῥήγας ἐλησμόνησέν μας. Καὶ ἐς τοῦτον ἔπεσεν ἔχθρα εἰς τὸ μεσόν τους. Ὁ σὶρ Λίουν Βεντιαμὲς ὁ καπετάνος ἐκουβερτίαζέν τους μὲ γλυκία λογία ν' ἀπομείνουσιν καὶ δὲν ἠμπόρε νὰ τοὺς ταπεινώσῃ. Καὶ ἦτον ἕνας μάστρος ὀνόματι Πιὲρ Κανὲλ καὶ ἐπονηρεῦγέ τους εἰς τὴν τοιούτην λογήν, ὅτι ἐρεβελιάσαν καὶ ἐπῆραν καὶ τὸ ἀνοικτάριν ἀπὸ τὸ χέριν τοῦ καπετάνου, λαλῶντα νὰ τὸ στρέψουν τοὺς Τούρκους· καὶ ἐδιάβασαν μεγάλον φόβον καὶ ἔννοιαν. Καὶ ὁ καπετάνος ἐποῖκεν τόσον καὶ κρατῆσέν τους, καὶ ἐβαστάξαν ἕως τὸν καιρὸν καὶ ἐμήνυσεν τοῦ ῥηγὸς μοναῦτα ν' ἀναγκαστῇ νὰ πὲ τὸ πλέρωμάν τους. Καὶ μανθάνοντά το ὁ ῥήγας πολλὰ τὸ ἐπικράνθη, καὶ πάλε ἐννοιάζετον διὰ τὴν σατίαν διὰ νὰ ξεύρῃ μαντάτον ἀπὸ τὸν σουλτάνον. Ἐμήνυσεν ὁ ῥήγας τοῦ ἀμιράλη νὰ μηνύσῃ τοὺς λᾶς ν' ἁρματώσῃ ὅσα ξύλα ἐμπορίσει· καὶ μοναῦτα ἁρμάτωσεν κη'

κάτεργα, χωρὶς τὰ δ'. τῆς Ρόδου τὰ εὑρέθησαν εἰς τὴν Ἀμμόχουστον, καὶ εἶχεν καὶ πολλὰ ἄλλα μικρά, καὶ ἐβάλαν καραβοκυροὺς τοὺς κάτωθεν δηλημένους· πρῶτον τὸ κάτεργον τοῦ ρηγός· β', τοῦ πρίντζη· γ', τοῦ μισὲρ Τζουὰν τὲ Ἠμπελῆ· δ', τοῦ μισὲρ Φιλίμπο Ταπεργή· ε', τοῦ κούντη μισὲρ Τζουὰν τὲ Ἠμπελῆ· ϛ', τοῦ μισὲρ Τζουὰν τὲ Μόρφου κούντη τὲ Ρουχᾶς· ζ', μισὲρ Ὀνγγὲτ Τελουζουνία πρίντζης· η', ὁ μισὲρ Φρὲ Ραμοῦντε πρέντης τῆς Πάρας· θ', ὁ μισὲρ Σιμοὺν Τενόρες μαριτζᾶς Ἱεροσολύμων· ι', μισὲρ Τζουὰν Τεπριές· ια', μισὲρ Τζουὰν Πετουὴ Λουζουνίας· ιβ', σὶρ Γιλιὰμ Βισκούντης· ιγ', σὶρ Τζουὰν Τελαφιέτ· ιδ', σὶρ Τουμᾶς Τεμουντολὴρ τῆς Κλήρου· ιε', Τζουὰν Ταντιότζε· ιϛ', σὶρ Τουμᾶς Τεβερνῆ· ιζ', σὶρ Ρωγὲρ Δεμουντολήφ· ιη', σὶρ Τζάκε Τεμουντεζάρτ· ιθ', σὶρ Χαρρὴν Τεμουντεζάρτ· κ', σὶρ Τζουὰν Ταμουστρί· κα', σὶρ Πιὲρ Μαλοζέ· κβ', σὶρ Τζουὰν Ταμὰρ· κγ', σὶρ Μαρὴν Κορνέρ· κδ', σὶρ Λιοῦν Σπινόλας· κε', σὶρ Τζουὰν Λασκάρις· κϛ, σὶρ Πρίμου Τελαβότα· κζ'. σὶρ Ἀλφοῦν Φαρράντ· κη', τὸ κάτεργον τοῦ ἐπισκόπου τῆς Κύπρου· κθ', ἡ συντροφία τοῦ σὶρ Τζουὰν Τελαβίες.

Καὶ τῇ κϛ' μαγίου ατξζ' Χριστοῦ ἐξέβην ὁ ρὲ Πιὲρ μὲ οὕλην τὴν ἁρμάδαν καὶ ἐπῆγεν εἰς τὴν Ἀτταλείαν· καὶ ὅσον ἀπεσῶσαν ἔκοψεν τὴν κεφαλὴν τοῦ μάστρε Πιὲρ Κανὲλ ὅπου ἔτον ἡ ἀφορμὴ τοῦ σκαντάλου, καὶ ποῖκεν πλέρωμαν τοῦ λαοῦ· καὶ ἀπέκει ἐξέβην καὶ ἐπῆγεν εἰς τὴν Ρόδον διὰ νὰ μάθῃ μαντάτον ἀπὸ τὸ Κάργιος· καὶ ἄλλαξεν τὸν καπετάνον τῆς Ἀτταλείας καὶ ἔβαλεν τὸν σὶρ Τουμᾶς Τεμουντολὴρ τῆς Κλήρου.

Πηγαίνοντα ὁ σὶρ Τζάκες Τενόρες ὁ τουρκοπουλιέρης καὶ ἐμπαίνοντα ἔμπροσθεν τοῦ σουλτάνου, ἐσύντυχέν του πολλὰ ἀπότορμα καὶ ἀτζίπωτα, λαλῶντά του, ὅτι δὲν πρέπει οἱ ἀφένταις οἱ καθολικοὶ νὰ προυμουτιάζουν νὰ πολομοῦν ἀγάπην καὶ πάλε νὰ μεταγνώθουν· καὶ νὰ πλημμελοῦμεν μὲ πολὺν κό-

πον καὶ πειρασμὸν, καὶ ν' ἀποδιαβάζῃς ἀποὺ μίαν ἡμέραν εἰς ἄλλην. Καὶ πολλὰ ἄλλα λογία σκλερὰ καὶ ἄπρεπα, καὶ ἐφουμίζετον εἰς τὴν εὐγενείαν του πῶς ὁ ἀφέντης του εἶναι καθολικὸς ἀφέντης. Γροικῶντα ὁ σουλτάνος, ἐθυμώθην πολλὰ καὶ ὥρισε νὰ τὸν ἁπλώσουν χαμαὶ νὰ τὸν παιδεύσουν. Καὶ ἐσηκώθην ἕνας ἀμιρᾶς καὶ λαλεῖ τοῦ σουλτάνου· δός μου ὁρισμὸν ἐμὲν τοῦ δούλου σου νὰ σοῦ συντύχω· παρακαλῶ πολλὰ τὴν μεγάλην σου ἀφεντίαν ἔμπροσθεν τοὺς ἀμιράδες σου νὰ μοῦ ἀκούσῃς. Ὁ δὲ σουλτάνος ἐρίσεν τον νὰ συντύχῃ. Καὶ κεῖνος εἶπεν· ἀφένταις, δοτέ μου ν' ἀγροικήσω πόθεν εἶναι θαρρούμενοι οἱ χριστιανοὶ καὶ πέμπουν τόσον λογάριν καὶ πραματείαις εἰς τὸν τόπον σου, καὶ τόσοι πρατευτάδες ὅπου στέκουνται εἰς ταῖς χώραις σου; Καὶ ὁ σουλτάνος εἶπέν του, εἰς τὸν ὅρκον τοῦ σουλτάνου καὶ εἰς τὸν ὅρκον τὸν διδοῖ ἔμπροσθέν τους. Ἀπολογᾶταί του· οἱ μαντατοφόροι τοὺς Χριστιανοὺς στέκουν ὀμπρός σου, καὶ θωρῶ ὥρισες νὰ τὸν ἁπλώσουν νὰ τὸν παιδεύσουν· πολεμῶντα τοῦτον, τίς ἔνι ἐκεῖνος ὅπου νὰ πέψῃ πλεῖον μαντατοφόρον εἰς τὴν ἀφεντείαν σου; καὶ θέλει γενῆν μεγάλη μάχη εἰς τὸ μέσος· διὰ τοῦτον ἡ ἀφεντιά σου ἄνοιξε τὰ βιβλία τὰ σουλτάνικα καὶ ψηλάφησαι ἀνισῶς καὶ ποτὲ κἀνένας σουλτάνος διαβαινωμένος σου ἐποῖκεν τιτοῖον πρᾶμαν ποτέ· μαντατοφόρος οὐδ' ἐτιμάζεται, οὐδὲ παιδεύγεται· ἐμπορεῖ νὰ τὸν κατηγορήσουν ἂν συντύχῃ ἄπρεπα λόγια καὶ νὰ τὸ μηνύσουν τοῦ ἀφέντη του νὰ πέρνῃ σκοπὸν ἴντα ἀνθρούπους πέμπει μαντατοφόρους, καὶ ὄχι νὰ τὸν θανατώσουν· καὶ ἀνισῶς καὶ τοῦτον γινῇ οἱ Μουσθλουμάνοι δὲν ἔχουν πεῖον καμμίαν ζωήν. Καὶ τόσον ἐσύντυχεν ὁ ἀμιρᾶς, ὅτι ἔκοψεν τὸν σουλτάνον ἀπὸ τὴν κακὴν ὄρεξιν ὅπου εἶχεν εἰς τὸν μαντατοφόρον. Λαλεῖ του ὁ σουλτάνος· ἀρωτοῦμέν σε ὡς παλαιὸν καὶ ἐμπιστὸν τοῦ σπιτίου μας, τίντα πρέπει τοῦ χοιριδίου τούτου τοῦ μαντατοφόρου ὅπου σύντυχεν τοσοῦ ἀντροπιασμένα ἔμπροσθεν τοὺς ἀμιράδες μου; Εἶπέν του·

μηδὲν τοῦ κάμεις κακόν· ἄφης τον νὰ πᾷ τὴν δουλιάν του. Καὶ ἐσυνκατέβην ὁ σουλτάνος. Καὶ ὄνταν ἐγροίκησεν ὁ τουρκοπουλιέρης τὰ λογία τοῦτα, εἶχεν ἕναν φίλον Γενουβίσον ὅπου ἐμουσθλουμάνισεν, καὶ ἐκράζαν τον σίρε Λουσίερ Τελόρτ, καὶ σαρακηνὸν ἐκράζαν τον Νασὰρ Ἐλτήν, ἔπεψεν καὶ ἔκραξέν τον καὶ ἔδωκέν του πρεπαμένα κανισκία νὰ τοῦ δώσῃ καὶ τοὺς ἀμιράδες τοὺς φελέσιμους, καὶ παρακαλέσεν τον νὰ ποίσουν κοντὸ τὸ ξηφτίασμάν του ἀπὸ τὸν σουλτάνον. Ὁ ποῖος ἐπῆγεν καὶ ἐδήθην μὲ τὸν ἀμιρᾶν ἀποῦ ἐξηλῶσεν τὸν σουλτάνον νὰ μὲν ποίσῃ τὴν ἀγάπην. Καὶ ἐπῆγεν ὁ ἕνας ἀπὸ τὴν μίαν μερίαν καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλην ἐκεῖνος, καὶ ὁτόσα ἀποτσακίσαν τὸν σουλτάνον, καὶ τόσα τοῦ εἴπασιν· ὅτι ὁ θεὸς θέλει πέψειν μεγάλην παίδευσιν εἰς αὐτῆς μας, ἂν δὲν ποίσῃς ἀγάπην, ὅτι ἐμάθαμεν καὶ ὅλοι οἱ Χριστιανοὶ μέλλει νὰ σωρευτοῦσιν νὰ ἔλθουν κατάδικά σου νὰ σὲ ξηλείψουν, καὶ νὰ καταλύσουν καὶ τὸν σουλτανικὸν λαόν· καὶ φαίνεταί μας καὶ ἀναγκάζεις τους νὰ τὸ ποίσουν. Εἰς τοῦτον ἐσυνγκατέβην ὁ σουλτάνος νὰ τελειωθῇ ἡ ἀγάπη, καὶ ὥρισεν μαντατοφόρους νὰ ἔλθουν μὲ τὸν τουρκοπουλίζην εἰς τὴν Κύπρον. Τότε εἶπεν τοῦ σουλτάνου ὁ Νασὰρ Ἐλιτήτι· ἀφέντη, οἱ φράγκοι λαλοῦσιν, ἀποῦ διδοῖ γληγόρα διδοῖ δεύτερον· πρῶτον ὅτι δείχνει πῶς ἔχει θέλημα νὰ τὸ δώσῃ, καὶ τὸ δεύτερον διδοῖ τὸ πρᾶμαν ὅτοιμα. Τὸ λοιπὸν καὶ ἡ ἀφεντιά σου ἐκεῖνον τὸ μέλλει νὰ ποίσῃς ἢ νὰ δώσῃς ἂς γενῇ γληγόρα, διὰ νὰ ἐβγαίνῃ ἡ ἀκουή σου καὶ νὰ ἔρχουνται ἡ πραματεῖαις, καὶ ν' ἀνοίξῃ ὁ τόπος καὶ τὸ καλὸν τοῦ θεοῦ.

Ἐμέρωσεν ὁ λύκος ἄγριος, καὶ μοναῦτα ἔπεψεν καὶ ἐξηφτίασεν τὸν τουρκοπουλιέρην καὶ τοὺς μαντατοφόρους μὲ τὰ κανισκία τὰ συνειθισμένα, καὶ μὲ καλὸν πρόσωπον ἐξέβησαν καὶ ἦλθαν εἰς τὴν Ἀλεξάνδραν, καὶ ηὗραν τὰ κάτεργά τους, καὶ ἐνέβησαν καὶ ἦλθαν εἰς τὴν Κύπρον. Καὶ τὴν παρασκευὴν

τῇ ιδ' ἰουνίου ᾳτξζ' Χριστοῦ ἔμαθεν πῶς ὁ ρήγας εὑρίσκεται εἰς τὴν Ρόδον. Τότες ἐγδέχτην τοὺς μαντατοφόρους καὶ ἐποῖκέν τους μεγάλην ἀπόλαυσιν εἰς τὴν Ἀμμόχουστον καὶ ἐμήνυσέν το τοῦ ρηγός, καὶ ἄφηκέν τους νὰ τοὺς δηγοῦν εἰς τὴν Ἀμμόχουστον. Καὶ κεῖνος ἐπῆγεν νὰ δῇ τὴν ρήγαινα, καὶ τῇ δευτέρᾳ τῇ κδ' ἰουνίου τῆς αὐτῆς ἐχρονίας τελειόνοντα ταῖς δουλιαῖς τους, ἐξέβην ἀπὸ τὴν Λευκοσίαν καὶ ἐπῆγεν εἰς τὴν Ἀμμόχουστον, καὶ ὡδήγησεν τὰ κάτεργά του, καὶ ἐμπάσεν τοὺς μαντατοφόρους, καὶ ἐνέβην καὶ κεῖνος, καὶ ἐπῆγαν εἰς τὴν Ρόδον· καὶ ἐξέβην ἀπὸ τὴν Ἀμμόχουστον τῇ παρασκευὴν κη' ἰουνίου τῆς ἄνωθεν ἐχρονίας. Καὶ πεσώνοντά τους εἰς τὴν Ρόδον, εὑρέθην ὁ ρήγας εἰς τὸ κυνῆγιν, καὶ μανθάνοντα ὁ ρήγας πῶς ἦρτεν ὁ τουρκοπουλιέρης καὶ οἱ μαντατοφόροι τοῦ σουλτάτου, ἐχάρην πολλά, καὶ ἀφῆκεν τὸ κυνῆγιν καὶ ἦλθεν μοναῦτα εἰς τὴν Ρόδον. Γροικῶντα πῶς δὲν ἐτελειώθην ἡ ἀγάπη τοῦ σουλτάνου, παρὰ ἐξανάπεψεν μαντατοφόρους νὰ τοῦ συντύχουν, ὥρισε ν' ἀπεζεύσῃ ὁ τουρκοπουλιέρης μὲ τὴν συντροφίαν του καὶ ν' ἀφήσουν τοὺς μαντατοφόρους τοῦ σουλτάνου εἰς τὰ ξύλα τους, ἕως ὅπου νὰ ἰδοῦν ἄλλον ὁρισμὸν ἀπὲ τὸν ρῆγα. Καὶ μοναῦτα ἐσύντυχεν μὲ τὸν τουρκοπουλιέρην καὶ ἔμαθεν τὰ γενόμενα· καὶ μοναῦτα ἔπεψεν ἕναν κάτεργον εἰς τὴν Κύπρον, καὶ ἀπάνω ἔπεψεν τὸν σὶρ Λιοῦν Κεντατιαμὲ νὰ δηγήσῃ ὅσα ἄλογα ἐμπορεῖ νὰ πάρῃ μετά του, καὶ νὰ δηγήσῃ καραβία ταφουρέντζαις καὶ λουσεργία νὰ σηκώσουν τὰ αὐτὰ ἄλογα, ὁμοίως καὶ πολλαῖς σατίαις, καὶ πᾶσα ἄλλα ξύλα ὅπου ναὑρεθοῦν εἰς τὸν λιμνιόναν τῆς Ἀμμοχούστου, καὶ νὰ τὸν ἐγδεχτοῦν. Ὁ ἄνωθεν σὶρ Λιοῦν Κεντατιαμὲ μοναῦτα ἐποῖκέν τον καὶ ἦλθεν καὶ ἐπλέρωσεν τὸ μηνιόν τους καὶ δήγησεν πᾶσα πρᾶμαν κατὰ τὸν ὁρισμὸν τοῦ ρηγός, καὶ ἀπομεῖνεν τὸ νὰ ἔλθῃ. Καὶ τότες ἐνέβην εἰς λόγια ὁ κῦρις σὶρ Λιοῦν Κεντατιαμὲ μὲ τὸν κύρην τοῦ Ροχεφόρτ. Μὲ τὸν σὶρ Τζουὰν Μουρσὶ ὁ ρήγας

ἀνγκρίστην μετά του. Τότες ἐσάστην ὁ κῦρις τοῦ Ροκεφὸρτ μὲ τὴν ἀφέντην τῆς Πάρας ν' ἀφήσουν τὸν ρῆγα καὶ νὰ πᾶσιν εἰς τὴν Δύσιν· καὶ (μο)ναῦτα ἁρματῶσαν α' κάτεργον ἀπὸ τὴν Ρόδον, καὶ τάξαν τὸν ρῆγα τῆς Κύπρου νὰ εὑρέθη ἔμπροσθεν τοῦ πάπα τῆς Ρώμης εἰς τερμένον τὴν ἡμέραν τῶν Γεννῶν νὰ τοὺς ἀπολογηθῆ γιὰ τὸ ἀγκάλεμαν τὸ ἔχουν μεσόν τους καὶ νὰ δικαιωθοῦν ἀπὸ τὸ ζήτημάν του. Καὶ τότες ἀνάφανεν ὁ μέγας μάστρος τῆς Ρόδον ἀπάνω εἰς δύο κάτεργα ἀπὸ πέρα, καὶ κράζαν τον φρὲ Ραμοῦν Μπεληνγκιέρ, ὁ ποῖος ἦτον εἰς τὸν πάπαν· καὶ ἐδεκτῆσάν τον πολλὰ πρεπάμενα καὶ ἀπὸ τὸν ρῆγα καὶ ἀπὸ τοὺς λᾶς του καὶ ἀπ' οὕλην τὴν Ρόδο.

Ὁ ρήγας ἐξέβην ἀπὸ τὴν Ρόδον καὶ ἐπῆγεν εἰς τὴν Ἀτταλείαν, καὶ ἔπεψεν τὸν μισὲρ Τζουὰν Μουσρὶ εἰς τὸν Τακᾶν καὶ εἶπέν τους νὰ ἔλθουν νὰ συντύχουν μὲ τὸν ρῆγα. Καὶ ὁ αὐτὸς Τακᾶς καὶ ἐπεζεῦσεν, καὶ ἐπερίλαβέν τους πολλὰ τιμημένα, καὶ ἐπροσδέκτην τους πολλὰ τι(μη)μένα, καὶ ὁ ἄνωθεν Τακᾶς ἐποῖκεν μεγάλην τιμὴν τοῦ ρηγός, καὶ ἀξίωσέν τον, καὶ ἐπροσκύνησέν τον μὲ πίστιν· καὶ ἐσυντύχαν ὥραν πολλήν, καὶ ἀποχαιρετίσεν τον, καὶ ἐπῆγεν ὁ Τακᾶς τὴν δουλίαν του, καὶ ὁ ρήγας ἐμπῆκεν εἰς τὸ κάτεργον του καὶ ἐπῆγεν εἰς τὴν Ἀτταλείαν. Καὶ οἱ ἀμιράδες τοὺς τόπους ἐκείνους ἐπέψαν τοῦ ρηγὸς κανιτκία ἄξια μὲ τοὺς μαντατοφόρους, κατὰ τὸ συνήθιν, ζητῶντα νὰ ξαναστερεώσῃ τὴν ἀγάπην τὴν εἶχεν ἡ Ἀτταλεία μετά του. Καὶ ὁ ρήγας ἐκήρυξέν την· καὶ μετὰ ταῦτα ὁ ρήγας ἐξέβην ἀπὸ τὴν Ἀτταλείαν καὶ ἦλθεν εἰς τὴν Κύπρον εἰς τὸ Κίττιν, καὶ ἐπέζευσεν μὲ τοὺς λᾶς του, ἐγδεχόντα τὸν σὶρ Τζουὰν Τεσιοὺρ τὸν ἀμιράλην νὰ ἔλθῃ ἀπού πέρα, ὅτι ὁ μέγας μάστρος εἶπέν τους εἰς τὴν Ρόδον τὸ πῶς εἶχεν ποισειν τὴν ἀγάπην μὲ τοὺς Γενουβίσους, καὶ ἦτον ἕτοιμος νὰ ἔλθῃ εἰς τὴν Κύπρον. Ὁ ρήγας ἀρρώστησεν καὶ ἔβαλεν τὸν ἀδελφόν του τὸν πρίντζην εἰς τὸν τόπον του, καὶ κεῖνος ἦλθεν εἰς τὴν

Λευκοσίαν· καὶ ἀντὰν ἐκαλλιτέρισεν ἐστράφην εἰς τὸ Κίττιν. Καὶ τἀπίσα ἦλθεν εἰς ἀστένειαν ὁ κύρης ὁ πρίντζης, καὶ ἐφέραν τον μὲ τὸ τζάριν εἰς τὴν Λευκοσίαν. Καὶ τῇ κβ΄ σεπτέβρῃ εὑρισκόμενος ὁ ρήγας εἰς τὸ Κίττιν, ἀνάφανεν τὸ κάτεργον τοῦ μισὲρ Τζουὰν Τεβριμαντέ, καὶ ἦτον μέσα ὁ πίσκοπος τῆς Ἀμμοχούστου ὁ σὶρ Ἐράτ, καὶ ὁ σὶρ Τζουὰν Τεσιοὺρ ὁ ἀμιράλης. Ὁ ρήγας καὶ οὗλοι οἱ ἀφένταις ἐδεκτῆσάν τους μὲ μεγάλην τιμήν· καὶ μοναῦτα ὥρισεν ὁ ρήγας τὸν ἀμιράλην νὰ πάρῃ τὸν ἐπίσκοπον εἰς τὴν Ἀμμόχουστον, καὶ κεῖνος νὰ στραφῇ εἰς τὸ Κίττιν, καὶ ἀνισῶς καὶ τὸν ρῆγα δὲν τὸν εὕρῃ εἰς τὸ Κίττιν, νὰ πάγῃ εἰς τὴν Τρίπολιν.

Ὁ ρήγας ἐξέβην ἀπὸ τὸ Κίττιν τῇ κβ΄ σεπτέβρῃ ατξζ΄ Χριστοῦ· καὶ ἐπέσωσεν οὗλη ἡ ἀρμάδα εἰς τὸν λιμιόναν τῆς Τρίπολις, καὶ τῇ κυριακῇ τῇ κη΄ σεπτέβρῃ ἐνέβην εἰς τὴν Τρίπολιν ἔσω εἰς τὴν χώραν. Τὸ λοιπὸν ἐμπαίνοντα, ὁ λαὸς οὗλος ἐσκολίστην εἰς τὸ κοῦρσος, καὶ ἐστρέφοντα νὰ ἐμποῦν εἰς τὰ κάτεργά τους οἱ Σαρακηνοὶ ἐσφάζαν τους, ὅτι ἀξαπολύθησαν καὶ δὲν εἶχαν καπετάνον νὰ τοὺς ὀρδινιάζῃ· καὶ ἔρχουνταν δύο ἢ τρεῖς κ᾽ ἐθαρροῦσαν καὶ εἶναι ἔσω τους· καὶ εἶχεν ἕναν μίλιν ἀπὸ τὴν χώραν ὡς τὸν λιμιόναν, καὶ ἐκεῖ ὁ τόπος εἶναι γεμάτος περιβολία καὶ πολὺν καλάμιν τοῦ ζαχάριτος, καὶ οἱ Σαρακηνοὶ ἔτον χωσμένοι ἐς τοὺς φραμοὺς καὶ εἰς τὰ καλαμερὰ τῶν περιβόλεων, καὶ ἐδόξευγάν τους καὶ ἐσκοτῶσαν πολλούς. Γροικῶντα ὁ ρήγας καὶ θωρῶντα, ὅτι ἐμεῖνα μοναχοί, καὶ ἡ χώρα τειχόκαστρον δὲν εἶχεν, ἐφοβήθην μὲν τοῦ ἀπηδήσῃ φουσάτον καὶ σκοτώσουν τον· ὥρισεν καὶ ἔπαιξεν ἡ τρουπέτα νὰ συνπιαστῇ ὁ λαός, καὶ συνπιάζοντα ἐνέβησαν εἰς τὰ κάτεργα. Καὶ διὰ τούτην τὴν ἀφορμὴν ἀπόλυσεν ὁ ρήγας τὴν Τρίπολιν γλήγορα διὰ τὸν ἀπαίδευτον λαόν, ὅτι διὰ ὀλίγον κέρος νὰ παρπατοῦν ἀξαπόλυτοι, καὶ οἱ ἐχθροὶ εὑρίσκουνταν εἰς χώστραις καὶ ἐσφάζαν τους. Καὶ ἐπῆρεν τὴν πόρταν

τὴν σιδερένην τοῦ καστελλίου καὶ ἐβάλεν την εἰς τὸ νησὶν τοῦ Κουρίκου. Καὶ ἐξέβην καὶ ἐπῆγεν εἰς τὴν Ταρτούζαν, καὶ τὸ στόλος τοῦ ῥήγα ἐξέβην ἀπὸ τὴν χώραν· καὶ θεωρῶντα ὁ λαὸς τοῦ χωργίου τοῦ σουλτάνου τῆς ἄνωθε Ταρτούζας τόσον πλῆθος λαοῦ, ἔφυγεν καὶ ἐπῆγεν ἀπάνω εἰς τὸ ὄρος. Τὰ κάτεργα ἀπεζεῦσαν καὶ ἐξέβησαν καὶ ἐκουρσέψαν τὴν χώραν καὶ τὸ χωρίον, καὶ ηὕρασιν κουπία πολλὰ καὶ πίσσαν καὶ στουπίν, ἐδηγίαν τῶν κατέργων τὰ ἐθάρρεν ὁ σουλτάνος νὰ ποίσῃ· καὶ ἦτον εσω εἰς τὴν καθολικὴν τῆς χώρας τὴν παλαιὰν τῶν Χριστιανῶν, καὶ ὥρισεν ὁ ῥήγας καὶ ἐβάλαν λαμπρὸν καὶ ἐκαῦσάν τα. τὰ δε σίδερα καὶ καρφία, τὰ δὲν ἔκαυσεν το λαμπρὸν, ἐρρίψαν το εἰς τὴν θάλασσαν· καὶ ἐποῖκεν περί του μίαν ἡμέραν διὰ νὰ τὰ καύσῃ ὅλα. Καὶ ἐπῆρεν τὴν πόρταν τὴ σιδερένην τῆς Ταρτούζας καὶ ἔπεψέν την εἰς τὸ Κουρίκος. Καὶ ἐξέβην καὶ ἦλθεν εἰς τὴν Βαλήναν καὶ ἔβαλεν λαπρὸν καὶ ἔκαυσέν την. Καὶ ἐξέβην καὶ ἦλθεν εἰς τὴν Λαδικίαν, καὶ ἔχει δυνατὸν λιμιόναν, καὶ διὰ τὴν μεγάλην σκλερίαν καὶ φορτούναν δὲν ἠμπόρησαν νὰ πιάσουν γῆν· καὶ ἀπέκει ἦλθαν εἰς τὸν Μάλον, καὶ ἐποῖκαν β΄ ἡμέραις· καὶ ἐξέβην καὶ ἦλθεν εἰς τ' Ἀ'γιάσιν· καὶ ἡ ἄνωθεν χώρα ἦτον Τοῦρκοι τῆς Ἀρμενίας, καὶ ἐπῆράν την οἱ Σαρακηνοί, καὶ ἔχει δύο κάστρῃ, τὸ πρῶτον πλησίον τῆς θαλάσσης καὶ τὸ ἄλλον εὑρίσκεται εἰς τὴν γῆν τὴν στεργίαν, καὶ ἦτον καὶ τὰ δύο γεμάτα Σαρακηνούς· καὶ ὁ ῥήγας ἀπέζευσεν τὸ φουσάτον μὲ ἄλογα καὶ ἐκαβαλλίκευσεν καὶ ἐπῆρεν καὶ πολὺν λαὸν ἀπεζόν· καὶ ἐβοήθησεν ὁ θεός, ὅτι πολεμίζοντά τους ἐπέρταν οἱ Σαρακηνοὶ ἀπὸ τὰ κάστρα ἀπὸ τὸν φόβον τους, ἄλλοι ἐφεῦγαν καὶ ἐγλυτόναν· καὶ ἐπῆραν τὴν χώραν καὶ ἐσκοτῶσαν πολλοὺς Σαρακηνούς, καὶ κεῖνοι ὅπου γλυτῶσαν ἐπῆγαν εἰς τὸ κάστρον τῆς γῆς. Καὶ ὁ ῥήγας ἔμελλε νὰ πάρῃ τὸ φουσάτον νὰ πάγῃ ἀπάνω τους, ἀμμὲ ἦτον πολλὰ ἀργά, καὶ ἔμεινεν διὰ νὰ πᾶσιν ταχία. Καὶ οἱ Σαρα-

κηνοὶ ἐτρέξαν ἀπὸ παντοῦ καὶ ἐπῆγαν διὰ νὰ φυλάξουν τὸ κάστρον, καὶ τὸ πορνὸν ἐπῆγα νὰ δοκιμάσουν νὰ βάλουν σκάλαν καὶ ηὗραν το γεμάτον ἀνθρώπους· ἐβάλαν βουλήν, ὅτι καλλίτερον νὰ στραφοῦν, παρὰ νὰ βάλλη τοὺς λᾶς του εἰς τοσον κίντυνον καὶ νὰ κοπιάση χωρὶς διάφορος· καὶ ἤτζου ἐγίνετον, καὶ ἔπαιξεν ἡ τρουμπέτα νὰ ἔρτη ὁ λαὸς ὅλος εἰς τὰ ξύλα· καὶ οὕτως ἐξέβησαν τιμημένα. Τῇ τετράδῃ τῇ ε΄ ὀκτωβρίου ἐπέσωσεν ὁ ρήγας μὲ τὴν ἀρμάδαν εἰς τὴν Ἀμμόχουστον, καὶ ἐβγῆκεν ὁ ρήγας ἀπὸ τὴν Ἀμμόχουστον καὶ ἦρτεν εἰς τὴν Λευκοσίαν, καὶ ὥρισεν νὰ πάρουν τοὺς μαντατοφόρους τοῦ σουλτάνου και μερτικὸν ἀπὸ τοὺς λᾶς του εἰς ταῖς φυλακαῖς τῆς Κερινίας, τοὺς δὲ λοιποὺς ἐφυλάκισέν τους εἰς τὸ ἀπλῆκιν τοῦ κυροῦ τοῦς Τύρου. Καὶ μοναῦτα ὥρισεν καὶ ἐδιαλαλῆσαν, ὅτι εἴ τις θέλει νὰ πάγῃ εἰς τὴν γῆν τοῦ σουλτάνου νὰ κουρσέψῃ, νὰ πάγῃ, καὶ πάλιν νὰ στρέφουνται εἰς τὴν Κύπρον διὰ ν' ἀπαύγουνται καὶ πάλιν νὰ πηγαίνῃ, καὶ ὅτι χρῆσιν ἔχουν ἀπὸ τὸ τρασινάλλιν νὰ τοὺς διδοῦν εἰς τὴν Ἀμμόχουστον. Γροικῶντα τὸν διαλαλημὸν τὰ β΄ κάτεργα τὰ Γενουβίσικα τὰ ἦτον εἰς τὴν Ρόδον, ὁ Περρὴν Τεγριμάντε καὶ ὁ ἀδελφός του ὁ σὲρ Τζουὰν Τεγριμάντε, ἐπῆραν ὁρισμὸν καὶ ἁρματῶσάν τα καὶ ἐπῆγαν εἰς τὸ Σαΐτην καὶ ηὗραν γ΄ καραβία φορτωμένα εἰς τὸν λιμιόναν γεμάτα ψιλὴν πραματείαν, καὶ ἐπῆράν τα καὶ ἦλθαν πρὸς τὴν Κύπρον, καὶ ἐμπλάζουν ἄλλο ξύλον Σαρακήνικον, καὶ ἐπῆράν τα καὶ ἐφέραν τα οὖλα εἰς τὴν Ἀμμόχουστον, εἰς τὴν δόξαν τοῦ τιμίου σταυροῦ.

Τώρα νὰ στραφοῦμεν εἰς τὸ ἀγκάλεμαν τὸ ἀγκάλεσεν ὁ ἀφέντης τῆς Πάρας καὶ ὁ ἀφέντης τοῦ Ρουκιφὸρτ τὸν ρῆγα διὰ νὰ πάγῃ εἰς τὸν πάπαν ν' ἀποδικηωθῇ τὴν ἡμέραν τοῦ Χριστοῦ γεννῶν. Ὁ ρήγας νὰ δείξῃ πῶς ἦτον καθαρός, ὥρισεν καὶ ἁρματῶσαν τὸ κάτεργόν του νὰ πάγῃ εἰς τὴν Πάφον, καὶ κεῖ νὰ τὸν ἐγδεχτῇ διὰ νὰ μπῇ νὰ περάσῃ ὁ ρήγας· καὶ ἀ-

φῆκεν εἰς τὸν τόπον του τὸν ἀδελφόν του τὸν πρίντζην, καὶ ἐπῆρεν μετά του τὸν γνήσιόν του υἱὸν τὸν Περρὴν τὸν Λουζουνίαν τὸν κούντην τὲ Τρίπολης, καὶ τὸν μισὲρ Ὀτὲτ τὸν ἀδελφοτέκνον του τὸν πρίντζην τῆς Γαλιλαίας, ὁ ποῖος ἁρμάστην εἰς τὴν Κύπρον μὲ τὴν τάμε Μαρίαν θυγατέραν τοῦ μισὲρ Τζουὰν Τεμόρφου κούντη τὲ Ῥουχᾶς, καὶ τὸν σὶρ Τζάκε Τενόρες τὸν τουρκοπουλιέρην, καὶ τὸν σὶρ Σιμοῦν Τενουρί, καὶ τὸν σὶρ Τζουὰν Μουστρί, τὸν σὶρ Τιπὰτ Πελ[illegible]τζι, καὶ ἄλλους πολλοὺς καβαλλάριδες καὶ πολλοὺς ἀπὸ τὴν ἀποταγήν του· καὶ ἀφῆκεν νὰ πέρνῃ σκοπὸν τὸ σπίτιν του ἕναν πολλὰ ἀντριωμένον καβαλλάρην, ὀνόματι σὶρ Τζουὰν Βισκούντην. Καὶ ο ρήγας ἐχρήζετον δουκάτα διὰ τὸν ἐξόδον του· τὸ βάρος ἦτον ἀπάνω τοῦ σὶρ Τζουὰν Τεκαστία, ὅπου ἦτον τζαμπερλάνος τοῦ ρηγάτου τῆς Κύπρου, καὶ εἶχεν οὔλους τοὺς εἰσόδους τοῦ ρηγάτου τῆς Κύπρου· καὶ ἐξωδιάστησαν καὶ δὲν εἶχεν ἀπόθεν νὰ τὰ νίσῃ· μιγλίζοντα ὅτι ἂν δὲν εἶχεν ποίσειν τρόπον νὰ τοὺ εὕρῃ καρτζά, ἐθέλεν ἔχειν ζημίαν καὶ ἐντροπήν ἀπὸ τὸν ρήγαν, ἐδιαλάλησεν ἀπὸ τὴν μερίαν τοῦ ρηγός, εἴ τις θέλει νὰ ἔλθῃ νὰ λεθερωθῇ, καὶ ἀποῦ ἔχει ἀμπελία καὶ ἕτεραις κληρομίαις καὶ θέλει νὰ ταῖς λευτερώσῃ, ἂς ἔλθῃ εἰς τὸν τζαμπερλάνον· καὶ ἀρχέψαν οἱ πουρζέζιδες καὶ ἦλθαν καὶ ἐσάσαν ἀποὺ χίλια ὀνομίσματα εἰς ἄσπρα τὸ πᾶσα ἀντρόγυνον καὶ μὲ τὰ παιδιά τους τ' ἀνήλικα, καὶ εἰς ὀλίγον ἐποῖκάν τα ὀνομίσματα ὀκτακόσια, καὶ τόσον ἐγυρέψασιν, καὶ εἰς τὸ ὕστερον ἐποῖκάν τους ὀνομίσματα διακόσια τὴν φαμιλίαν, καὶ εἰς τοῦτον ἐλευθερώθησαν πολλοὶ οὗλοι οἱ περί του, καὶ ἐσυνπιάσαν πολὺν λογάριν. Τότες ἐπῆγεν ὁ ρήγας εἰς τὴν Πάφον, καὶ ἐνέβην εἰς τὴν Ρόδον, καὶ εἰς τὴν Ἀνάπολην. Καὶ ἡ κυρὰ ἡ Τζουάνα ἡ ρήγαινα τῆς Ἀνάπολης ἐπροσδέκτην τον πολλὰ σπλαγχνικά, καὶ ἐκεῖ ἐποῖκεν πολλαῖς ἡμέραις, καὶ τὸ ἀποκάμισον τῆς γυναίκας του τῆς ρήγαινας ἐστρῶνάν το εἰς τὸ κρεββάτιν του, ὡς γίον τὸ

εἶπα ὀπίσω. Καὶ ἐξέβην καὶ ἐπῆγεν εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ πάπα, καὶ ἐπέψαν καὶ ἐτάξαν τὸν ἀφέντην τῆς Πάρας νὰ ἔλθη, ὅτι ἦλθεν ὁ ῥῆγας καὶ εἶναι ἕτοιμος νὰ τοῦ ἀπολογηθῆ ἀπὸ πᾶσα ζήτημαν ὅπου νὰ τοῦ ζητήση, καὶ εἶναι ὅτοιμος νὰ κατεβῆ καὶ εἰς τὸν πόλεμον μετά του. Γροικῶντα ὁ ἀφέντης τῆς Πάρας πῶς ἦλθεν ὁ ῥήγας τῆς Κύπρου, καὶ ἐννοιάζετον πῶς δὲν θέλει ἔρτην, καὶ ἦλθεν ὁ ἀφέντης τῆς Πάρας καὶ ἐπῆγεν εἰς τοὺς ἀφένταις καὶ παρακάλεσέν τους νὰ καταδεκτοῦν νὰ ἐμποῦσιν μέσον τοῦ ῥηγὸς καὶ ἐκείνου νὰ τοὺς ποίσουν ἀγάπην, ὅτι ἐμετάνωσεν ἀπ' ἐκεῖνον τὸ εἶπεν τοῦ ῥηγός. Καὶ ἄνταν ἐπαρακαλέσαν τὸν ῥῆγα τοῦτο νὰ γενῆ, ἀτζε[illegible]ασεν μὲ τοιοῦτον, νὰ ἔλθη ὀμπρὸς τοῦ πάπα νὰ τὸ ἐπῆ ἐκεῖνον τὸ εἶπεν. Ὁ σὶρ Φιλιμοῦν Τερεσπάρε ἦλθεν ἔμπροσθεν τοῦ πάπα καὶ ἀπόπεν ἐκεῖνον τὸ ἔβαλεν ἀπάνω τοῦ ῥηγός, καὶ ἐμολόγησεν πῶς ὁ ῥήγας εἶναι καλὸς καὶ ὀρθόδοξος χριστιανὸς καὶ κυνηγὸς τῆς ἁγίας ἐκκλησίας, καὶ πέρνει βεντέτταν τοὺς χριστιανούς, καὶ ἄλλαις πολλαῖς τιμαῖς καὶ πολλαῖς καλαῖς μαρτυρίαις ὅπου τοῦ ἐπῆρεν. Καὶ εἰς τοῦτον ὁ ῥήγας ἐμπρόσθεν τοῦ πάπα ἐσυμπάθισέν του· καὶ ὁ πάπας ἐχάρην πολλὰ διὰ τούτην τὴν ἀγάπην καὶ ἐκάλεσέν τους νὰ φᾶσιν μετά του. Καὶ ὄνταν ἐποφάγασιν, ἐσηκώθεν ὁ μισὲρ Φιλήμουν τῆς Πάρας καὶ ἐπίασεν τὸ κουφέττον καὶ ἐδούλευσεν τοῦ πάπα καὶ τοῦ ῥηγὸς τῆς Κύπρου· καὶ οὕτως ἐγίνετον ἡ ἀγάπη τοῦ ῥηγὸς καὶ τοῦ ἀφέντη τῆς Πάρας.

Χαρίσματα καὶ προυμουτιάσματα τὰ τοῦ ἐτάκτησαν τοῦ ῥηγὸς τῆς Κύπρου οἱ ἀφένταις τῆς Δύσης νὰ ἔλθουν εἰς τὴν συντροφίαν του μὲ πολὺν φουσάτον νὰ ξηλείψουν τὴν Συρίαν· καὶ ὁ ἀφέντης τῆς Πάρας πολλὰ ἀνάγκαζεν τὸν πάπαν καὶ τοὺς ἀφένταις τοὺς ἄλλους διὰ νὰ γένη τὸ πασάντζιν τοῦτον νὰ τὸ ἀναγκάση διὰ νὰ ἔλθουν, καὶ δὲν ἠπόρισεν ὁ πάπας νὰ τὸ ἀναγκάση διὰ τὴν ἄγκρισιν τὴν εἶχεν μὲ τὸν ἀφέντην τοῦ

Μιλάνου· καὶ ὁ ρήγας ἐπῆγεν εἰς τὴν Φλουρέντζαν, καὶ ἔμαθεν πῶς ὁ ἐμπαραδούρης τῆς Ἀλαμανίας ἦτον εἰς ἐκείνην τὴν μερίαν, καὶ ἦλθε νὰ διαφεντέψῃ τοὺς ποταμοὺς τοῦ Μιλάνου· καὶ ὁ ἀφέντης τοῦ Μιλάνου ἐποῖκέν του κάλεσμα καὶ κανισκία μεγάλα, καὶ τόσα ἐποῖκεν, ὅτι ἐποῖκέν τους ἀγάπην μὲ τὸν πάπαν.

Ἂς ποῦμεν καὶ περὶ τῶν κουμουνίου τῶν Γενουβίσων καὶ Βενετίκων. Εἰς ἐκεῖνον τὸν καιρὸν ἐπέψαν μαντατοφόρους εἰς τὸν πάπαν καὶ ἀγκαλέσαν τὸν ρῆγα, λαλῶντα, ὅτι διὰ τὴν μάχην τὴν ἔχει μὲ τὸν σουλτάνον, ἔπεψεν καὶ ἐπῆρεν ὅλαι ταῖς πραματείαις τους ὁ σουρτάνος, καὶ πῶς ἔνι καὶ πιασμένοι εἰς τοὺς τόπους του ὅλοι οἱ Χριστιανοί, καὶ ἔχουν μεγάλην ζημίαν, καὶ ταπεινὰ καὶ δουλικὰ παρακαλοῦμεν καὶ προσπίπτομεν εἰς τοὺς πόδας σου νὰ τοῦ πῇς νὰ κλίνῃ διὰ νὰ γενῇ ἡ ἀγάπη, διὰ νὰ ἐλευθερωθοῦν οἱ Χριστιανοὶ καὶ ν' ἀνοικτοῦν ἡ στράταις. Καὶ ἐπέψαν δόκιμα κανισκία τοῦ πάπα καὶ τοῦ ρήγα· ὁ πάπας ἐπαρακάλεσεν τὸν ρῆγα νὰ κλίνῃ νὰ ποίσουν ἀγάπην διὰ τὴν χρῆσιν τοὺς χριστιανούς, καὶ νὰ ἐβγοῦν καὶ οἱ Χριστιανοὶ ἀπὸ ταῖς πρέκιαις καὶ σκοτειναῖς φυλακαῖς. Γροικῶντα ὁ ρήγας τοῦ πάπα ἐπρουμουτίασέν του ἀκωλύτως. Ἐξηλέψαν οἱ Γενουβίσοι τὰ δύο ἀδελφία ὁ Περρὴν Τεκριμάντε καὶ ὁ Τζουὰν ὁ ἀδελφός του διὰ τὴν πολλὴν σουπερπίαν τοῦ σουλτάνου, ἐπῆραν τὰ β' τους κάτεργα, ὅπου ἦτον εἰς τὸ μηνίον τοῦ ρηγὸς, καὶ ἐπῆγαν εἰς τὴν Ἀλεξάνδραν, καὶ κεῖ ηὗραν μίαν νάβαν σαρακήνικην ἀπὸ τὴν Τρίπολιν τῆς Βαρβαρίας φορτωμένην ἀκριβὰ πράματα. Θωρῶντα οἱ κλέφταις οἱ Σαρακηνοὶ τὰ δύο κάτεργα ἐβάλαν ἀπάνω πολλοὺς ἄλλους σαρακηνοὺς διὰ νὰ βοηθιστοῦσιν, καὶ ψέματα ἐκοπιάσαν· τὰ αὐτὰ κάτεργα ἐντικτίσαν τους καὶ τόσον τὴν ἐπολέμισαν, ὅτι βοηθῶντος τοῦ θεοῦ μὲ πολὺν σκοτωμὸν καὶ λαβωμοὺς ἐπῆράν την καὶ ἐφέραν την εἰς τὴν Ἀμμόχουστον τῇ α' ἀπριλίου ᾳτξη' Χριστοῦ.

Καὶ τῇ θ' ἀπριλίου φῶς ἡμῖν ἔλαψεν τῇ ἁγίᾳ καὶ μεγάλῃ κυριακῇ τοῦ πάσχα τῆς ἐχρονίας ᾳτξη' Χριστοῦ· καὶ τὸν αὐτὸν μῆναν ὁ σὶρ Τζουὰν Τεσοὺρ ἁρμάτωσεν β' σατίαις ἀπὸ τὴν Ἀμμόχουστον καὶ ἀφῆκεν κεφάλην τὸν σὶρ Τζουὰν Τεκολιές, καὶ ἐπῆγεν τὴν αὐτὴν ἡμέραν τῆς ἁγίας κυριακῆς εἰς ἕναν χωρίον ὀνόματι Σαρφὲς καὶ ἐπῆρεν ὅσους λᾶς εἶχεν τὸ χωργίον, καὶ ἐκουρσέψαν το· καὶ ἐρωνάξαν οἱ σαρακηνοὶ καὶ ἀναφάναν ἄλλοι σαρακηνοὶ ἀπὸ πολλὰ χωρία· καὶ θωρῶντα ὁ Κολίες μηπῶς καὶ φράξουν τὸ διάβαν καὶ χάσουν τοὺς λᾶς, καὶ μοναῦτα ἔπεψεν τοὺς αἰχμάλωτους εἰς τὰ κάτεργα, καὶ ἦλθαν κατευοδωμένοι εἰς τὴν Κύπρον εἰς τὴν Ἀμμόχουστον. Τὸ λοιπὸν γροικῶντά των ὁ σουλτάνος ἐδέκτην μεγάλην χολὴν τὴν ζημίαν ὅπου τοῦ ἐποῖκαν τὰ κάτεργα τῶν Γενουβίσων καὶ διὰ ταῖς σατίαις, καὶ ὅτι ἔχουν τοὺς μαντατοφόρους εἰς τὴν φυλακὴν εἰς τὴν Κύπρον· καὶ μοναῦτα ἁρμάτωσεν β' κάτεργα Μαγραπίτικα καὶ ἐπέψεν τους νὰ κουρσέψουν τὴν Κύπρον· καὶ ἡ σκλερία ἐπετάξεν τους εἰς τὸ Καστέλλο Ρούζου, καὶ ηὗραν ἕναν καράβιν Βενέτικον, ὁμοίως ηὗραν καὶ ἕναν γρίππον καὶ εἶχεν γ' Χριστιανούς, καὶ ἐπῆράν το, καὶ ἐστράφησαν εἰς τὴν Ἀλεξάνδραν.

Εἰς ταῖς ἡμέραις ἐκείναις ἐστράφησαν τὰ ἄνωθεν β' ξύλα τὰ Μαγραπίτικα εἰς τὴν Κύπρον νὰ κουρσέψουν, καὶ ἔδωκεν ὁ θεὸς καὶ ἦτον μία σατία ἁρματωμένη εἰς τὴν Ἀμμόχουστον διὰ νὰ πάγῃ εἰς τὸ Κούρικος, καὶ ἐξέβην ἔξω τοῦ λιμιόνος, διατὶ τὰ ταχία ἔμελλε ν' ἀρμενίσῃ, καὶ ἔνωσεν τὸ λάμνημαν τῶν κουπίων τῶν β' κατέργων τῶν Μαγραπίτικων, καὶ ἦρτεν εἰς τὸν πύργον τῆς Τζαΐνας τῆς ἀλύσου καὶ εἶπέν το τῆς βίγλας καὶ ἐποῖκάν το νῶσιν τοῦ ἀμιράλλη· καὶ μοναῦτα ὁ ἀμιράλλης ὥρισε νὰ ἐβγοῦν τὰ β' κάτεργα τὰ γενουβίσικα καὶ μία σατία νὰ δηγηθοῦν, καὶ ἦσαν καλὰ δηγημένα· καὶ ἦτον καραβοκῦρις τῆς σατίας ὁ μισὲρ Τζουὰν Τεπούς· νὰ ἐβγοῦν νὰ πᾶ νὰ γυ-

ρεύσουν τὰ αὐτὰ κάτεργα, ὡς ὅπου ν' ἀνοίξῃ πόρτα, νὰ συνπιαστοῦν οἱ λᾶς· τὰ κάτερ' ἦτον δηγημένα καὶ ἐπῆγαν γυρεύγοντά του, καὶ ἔφτασέν τα καὶ ἡ σατία καὶ ἐπῆγαν γυρευγῶντά τα· καὶ δὲν τὰ ἐφτάσαν, καὶ ἐστράφησαν εἰς τὴν Ἀμμόχουστον. Καὶ τὰ β' κάτεργα τὰ Γενουβίσικα ἐπῆγαν εἰς τὸν Δαμιάτην καὶ ηὗραν δύο νάβαις σαρακήνικαις, ἡ ποῖαις ἡ μία ἐνέβην εἰς τὸν λιμιόναν, καὶ ἐνέβησαν ἀπὸ τοὺς λᾶς τῆς γῆς καὶ ἐδιαφεντέψαν την, ὅτι δὲν ἠμπορίσαν τὰ κάτεργα νὰ τὴν πάρουν· ἀμμὲ τὴν ἄλλην ὅπου ἦτον ἔξω ἐπῆράν την μὲ πολλαῖς πραματείαις, καὶ ἐφέραν την εἰς τὴν Ἀμμόχουστον. Ἀμμὲ ὅταν ἐστράφην ἡ σατία καὶ ἀφῆκεν τὴν συντροφίαν τῶν β' κατέργων, πολλὰ ἀνγκρίστην ὁ ἀμιράλλης καὶ ἐφοβήθην μηπῶς καὶ ἐμπλαστοῦν τὰ κάτεργα μὲ τὰ Μαγραπίτικα, καὶ ἔχουν δυσπλαζέρην τὸν μισὲρ Τζουὰν Τεποῦν εἰς τὴν φυλακήν, καὶ ἐπρουμουτίασε νὰ μὲν τὸν ἐβγάλουν ὥς που νἄρτουν τὰ β' κάτεργα μὲ καταβγδίον εἰς τὴν Ἀμμόχουστον, ἀλλίως νὰ κόψῃ τὴν κεφαλήν του. Καὶ τῇ ι' μηνὸς μαγίου ᾳτξη' ἐποῖκεν ὁ θεὸς τὸ θέλημάν του ἀπὲ τὸν σὶρ Τζουὰν Τεσοὺρ τὸν ἀμιράλλην τῆς Κύπρου εἰς τὴν Ἀμμόχουστον. Τὸ λοιπὸν ἂς στραφοῦμεν εἰς τὸν ρῆγα.

Ἐστάθην κουντέντος ἔμπροσθεν τοῦ πάπα διὰ τὴν ἀγάπην τοῦ σουλτάνου· ὥρισεν ὅτι οἱ μαντατοφόροι τῶν Γενουβίσων καὶ τοὺς Βενετίκους νὰ πᾶν εἰς τὸν σουλτάνον· καὶ πάραυτα ἁρματῶσαν οἱ Γενουβίσοι β' κάτερ' καὶ ἐβάλαν μαντατοφόρον ἀπάνω τὸν Καζάζε Γγαρέ, ὁμοίως καὶ οἱ Βενέτικοι ἁρματῶσαν β' κάτεργα καὶ ἐπέψαν μαντατοφόρον τὸν κύρην Νικολάον Τζουστουνίαν· καὶ ὁ ρήγας ἐμήνυσεν εἰς τὴν Κύπρον τοῦ ἀδελφοῦ του τοῦ πρίντζη νὰ ἐβγάλῃ τοὺς μαντατοφόρους τοῦ σουλτάνου ἀπὸ τὴν Κερινίαν καὶ νὰ τοὺς δώσῃ τοὺς μαντατοφόρους τῶν κουμουνίων νὰ τοὺς πάρουν εἰς τὸ Κάργιος, ὄνταν τοῦ ζητήσουν· καὶ νὰ τελειώσουν τὴν ἀγάπην οἱ ἄνω-

θεν μαντατοφόροι ὡς γίον τοῦ ἐπρουμουτίκσαν ὀπρὸς τοῦ ἁγιωτάτου πάπα.

Καὶ τῇ κδʹ μηνὸς ἰουνίου ᾳ τ ξ ηʹ Χριστοῦ ἁρματῶσαν τὰ δʹ κάτεργα τῶν κουμουνίων, καὶ ἐνέϐησαν καὶ οἱ ἄνωθεν μανταφόροι, καὶ ἁρματῶσαν καὶ μίαν σατίαν καὶ ἐπέψαν την εἰς τὴν Κύπρον διὰ νὰ φέρῃ τοὺς ὁρισμοὺς τοῦ ρηγὸς εἰς τὸν κουϐερνούρην· καὶ ἐξέϐησαν ἀπὸ τὴν Ρόδον τῇ εʹ ἰουνίου καὶ ἐπῆγαν εἰς τὴν Ἀλεξάνδραν. Καὶ οἱ μαντατοφόροι τῶν κουμουνίων ἐπήγασιν ἔμπροσθεν τοῦ σουλτάνου εἰς τὸ Κάργιος, καὶ ἐποῖκαν τὴν μαντατοφορίαν, καὶ ἐσυμπάψασιν μὲ τὸν σουλτάνον, καὶ ἐπέψαν εἰς τὴν Κύπρον νὰ φέρουν τοὺς μαντατοφόρους τοῦ σουλτάνου. Καὶ μοναῦτα ὁ σουλτάνος νὰ ἐϐγάλῃ τοὺς Χριστιανοὺς ἀπὸ ταῖς φυλακάδες καὶ νὰ τοὺς δώσῃ τὸ δικόν τους, καὶ νὰ ποίσῃ τὸν ὅρκον, κατὰ τὸ συνῆθιν τῆς ἀγάπης. Καὶ ὄνταν ἐσυμπάψαν οἱ ἄνωθεν μαντατοφόροι, ἐμεῖναν εἰς τὸ Καργίος, καὶ ἐπέψαν ἀπὸ τὴν συντροφίαν τους δύο κάτεργα, ἕναν γενουϐίσικον καὶ αʹ βενέτικον εἰς τὴν Κύπρον νὰ πάρουν τοὺς μαντατοφόρους τοὺς σαρακηνοὺς εἰς τὸ Καργίος· καὶ ἐξέϐησαν ἀπὸ τὴν Ἀλεξάνδραν τῇ ηʹ μηνὸς αὐγούστου ᾳ τ ξ ηʹ Χριστοῦ, καὶ ἐπέψαν χαρτία τοῦ ποδεστᾶ τοὺς Γενουϐίσους καὶ τοῦ μπ(α)λίου τοὺς Βενετίκους νὰ σμικτοῦ νὰ πέψουν γλήγορα τοὺς μαντατοφόρους τοὺς σαρακηνοὺς εἰς τὸ Κάργιος· καὶ ὁ πάγιλος καὶ ὁ ποδεστᾶς ἐνέϐησαν εἰς τὴν Λευκοσίαν ζητῶντα τοὺς μαντατοφόρους· καὶ ὁ κουϐερνούρης ὡς εἶχεν τὸν ὁρισμὸν τοῦ ρηγός, μοναῦτα ὥρισεν καὶ ἔδωκέν τους εἰς τὰς χεῖράς τους, καὶ ἐμολογίσαν ἔμπροσθεν τοῦ νοτάρη πῶς τοὺς ἐπεριλάϐασιν, καὶ γιὰ τοῦτον ἐποῖκαν προϐιλίζιν. Τῇ παρασκευῇ τῇ κδʹ αὐγούστου ᾳ τ ξ ηʹ Χριστοῦ ἐξέϐησαν ἀπὸ τὴν Ἀμμόχουστον τὰ ἄνωθεν δύο κάτεργα καὶ ἐπῆγαν εἰς τὴν Ἀλεξάνδραν, καὶ ἐπῆραν τοὺς μαντατοφόρους τοὺς σαρακηνοὺς εἰς τὸν σουλτάνον· καὶ ἄνταν ἀπεσῶσαν τὰ αὐτὰ κάτεργα εἰς τὴν Ἀλεξάν-

δραν, ἐμηνίσαν τοῦ σέρα Κάζα Τεγγαρὶ καὶ τοῦ σὶρ Νικὸλ Ζουστουνία τοὺς μαντατοφόρους τῶν κουμουνίων τὸ ἔλα τους. οἱ πγοὶ μαντατοφόροι τῶν κουμουνίων ἐποῖκάν το νῶσιν τοῦ σουλτάνου, καὶ κεῖνος εἶπεν: ἐπεζᾶτε τοὺς μαντατοφόρους μου εἰς τὴν γῆν. Οἱ μαντατοφόροι εἶπάν του: ἀφέντη, ὡρισμένοι εἴμεσταν ἀπὸ τὸν ρῆγα τῆς Κύπρου νὰ μὲν βάλωμεν τοὺς μαντατοφόρους σου εἰς τὴν γῆν, ὥς που νὰ τελειώσῃς τὴν ἀγάπην, καὶ νὰ ἐϐγάλουν καὶ οὕλους τοὺς Χριστιανοὺς ἀπὸ τὴν φυλακήν, μηδὲν μετανώσῃς ὡς γίον ἐποῖκες καὶ ταῖς ἄλλας φοραῖς. Γροικῶντα ὁ σουλτάνος ὁ ὑπερήφανος τὴν συντυχίαν τοὺς μαντατοφόρους, πολλὰ ἐθυμώθην· καὶ εὑρέθην ἐκεῖ ὁ ἀμιρᾶς ὀνόματι Μεχλὴν Πέχνα, ὅπου ἦτον ἀφορμὴ καὶ ἀρχεύτην ἡ μάχη, καὶ πάντα ἐμπόδιζε τὴν ἀγάπην, καὶ ἦτον φουσκωμένος ἀπὸ τὰ λόγια τοῦ Καζάτζε Γκαρὶ ὅπου ἐκολάκευγεν τὸν σουλτάνον νὰ μαλακτιάνῃ τὸν θυμόν του διὰ νὰ τελειωθῇ ἡ ἀγάπη, καὶ σηκώνεται ἔμπροστεν τοῦ σουλτάνου καὶ ἔδωκεν τοῦ αὐτοῦ σὶρ Καζᾶ β΄ φούσκαις, καὶ λαλεῖ του: χοιρίδιν δετιποτένον, κομπόνεις τὸν ἀφέντην μου τὸν σουλτάνον! καὶ τότε ζητᾶτε τὴν ἀγάπην μὲ γελίον· καὶ νἄρτῃ ὁ ρήγας τῆς Κύπρου νὰ μᾶς ποίσῃ, ὡς γίον μᾶς ἐποῖκεν καὶ ταῖς ἄλλαις φοραῖς! Καὶ πιάνει τον ἀπὸ τὰ γενία νὰ κόψῃ τὴν κεφαλήν του. Θωρῶντα ὁ ἄνωθεν Καζᾶς τὴν ἀντροπὴν ὅπου ἔπαθεν, εἶπέν του· ἀφέντη ἀμιρᾶ, δὲν κομπόνω τὸν σουλτάνον, ἀμμὲ λαλῶ τὸ μοῦ παράγγειλαν ἀπό· καὶ σοὺ ἐδέρες με; γιά σου, ἂν ἐπεθάναν ὅλοι οἱ Γενουβίσοι! καὶ θέλει ἔρτην καιρὸς καὶ ὁ δαρμένος θέλει δέρειν! Τότες εἶπεν τοῦ σουλτάνου· ἀφέντη, τασσόμε σου εἰς τὴν πίστιν μας, ἂν δὲν τελειώσῃς τὴν ἀγάπην, θέλουν ἔρτην ἀπάνω σου τόσον φουσάτον, καὶ θέλουν σὲ ξηλοθρεύσειν καὶ τοὺς πτωχοὺς τοὺς πραματευτάδες. Ἀπάνω εἰς τοῦτα τὰ λογία, ἐσηκώθην ὁ παλαιὸς ἀμιρᾶς καὶ εἶπεν τοῦ σουλτάνου· ἀφέντη, μηδὲν γροικᾷς ἐκείνου ὅπου σοῦ λαλεῖ διὰ

τὸ δικόν του διάφορος, παρ' ἀγροίκα ἐκείνου ὅπου σοῦ λαλεῖ διὰ οὔλους τὸ διάφορος· οἱ λᾶς τῶν ἀρμάτων θέλουν νὰ ἦναι πάντα μάχη, διὰ νὰ κλέψουν καὶ νὰ σκοτώσουν· καὶ γιὰ κείνους μόνον θέλεις ὅλον τὸ πλῆθος τοῦ λαοῦ σου νὰ κουρσεύεται καθημερινόν; ἔξευρε πῶς ὁ ῥήγας τῆς Κύπρου εἶναι εἰς τὴν Δύσιν καὶ συνπιάζει φουσάτον ἀπὸ τοὺς ἀφένταις τοὺς Χριστιανούς, καὶ ἔρχουνται νὰ ξυλοθρεύσουν τὴν γῆν σου· καὶ ἀνισῶς καὶ μάθῃ πῶς ἐτελείωσες τὴν ἀγάπην, θέλει ἔρτην χωρὶς ἀρμάδαν, καὶ μεῖς θέλομεν εἶστεν ἀναπαμένοι· καὶ ἂν δὲν μοῦ γροικήσῃς, πολλοὶ θέλουν φύγει ἀπὸ τοὺς τόπους σου καὶ θέλουν πᾶν εἰς τόπους ἐλεύθερους καὶ στερεωμένους καὶ θαρρούμενους, καὶ ἄλλους θέλουν πάρειν αἰχμάλωτους. Ἀρώτα καὶ μάθε πῶς τὰ μακζενία εἶναι γεμάτα πραματείαις, καὶ δὲν εὑρίσκεται τινὰς ν' ἀγοράσῃ. Ποῦ εἶναι τὰ δουκάτα τοὺς Γενουβίσους; δὲν θωρεῖς πῶς ἦρταν παρκάτω τὰ κουμερκία σου, καὶ οἱ πραματευτάδες δὲν ἔχουν τί νὰ ποίσουν; Καὶ ὡς γίον ἐκεῖνος ὅπου εἶμαι δοῦλός σου καὶ κρατούμενος νὰ εἰπῶ τοῦ ἀφέντη μου ὅλην τὴν ἀληθείαν διὰ τοὺς γονεῖς μου καὶ διὰ τὸ διάφορος τοῦ μουσθλουμανίου, εἴπουν σοῦ το· προυμουτιάζω σου, τὸ κρίμαν τοῦ αἵματος ὅπου νὰ χενωθῇ καὶ τοὺς αἰχμαλώτους ὅπου νὰ αἰχμαλωτευτοῦσιν, ὁ θεὸς γιὰ κείνους θέλειν τὸ ζητᾷν ἀπὸ ξαυτόν σου, καὶ ἀπὸ κείνους ὅπου σὲ κωλύουν νὰ μηδὲν ποίσῃς ἀγάπην. Ὁ σουλτάνος εἶπέν του· καλὰ λαλεῖς, καὶ ἀρέσκει μου νὰ τελειωθῇ ἡ ἀγάπη!

Τότες ἐσηκώθην ἄλλος ἀμιρᾶς πολλὰ θυμωμένος καὶ λαλεῖ τοῦ σουλτάνου· ἀφέντη, ἔχε ἀπομονήν, μήπως καὶ ὁ ῥήγας στραφῇ χωρὶς φουσάτον, γροικῶντα πῶς ἡ ἀγάπη ἀρχεύτην, καὶ τότε θέλειν γενῆν ἡ ἀγάπη εἰς τὴν ὄρεξίν σου. Ὁ σουλτάνος ἐπεθύμαν εἰς τοῦτον, καὶ ὄχι νὰ τε(λει)ωθῇ καὶ ἀπομάκριζεν· καὶ γροικῶντα τοῦ ἀμιρᾶ ἀπόμεινεν ὀλίγαις ἡμέραις καὶ ἐφέραν του μαντάτον, πῶς ὁ ῥήγας ἐστράφην χωρὶς καμ-

μίαν βοήθειαν· καὶ μοναῦτα ἐξαναλόγισεν, καὶ δὲν ἄκουσε νὰ ποίσῃ τὴν ἀγάπην, ἀμμ' ἔδωκεν πάλε γραφαῖς τοῦ Καζατζὴν Γκάρε καὶ ἔστρεψέν τον εἰς τὴν Κύπρον. Ὁ αὐτὸς σὶρ Καζᾶς διὰ ν' ἀπόβγῃ καὶ νὰ πῇ καὶ τὰ ἄπρεπά τους λογία ἐξέβην καὶ ἦλθεν εἰς τὴν Κύπρον, ὁ ποῖος ἐξηγήθην τοῦ ῥήγα ὅλην τὴν ἀφορμήν.

Καὶ ὁ ῥήγας ἐξαναγράψεν του χαρτὶν καὶ ἐπέψεν του τάμπρὸς ὀπίσω, καὶ ηὗραν καὶ δύο σκλάβους σαρακηνοὺς ὅπου εὑρέθησαν εἰς τὴν Κύπρον καὶ ἔπεψέν τους τοῦ σουλτάνου, ὁ ποῖος ἐποῖκέν το διὰ τὴν ἐλευθερίαν τοὺς Χριστιανούς, καὶ πάλε ἐστράφην εἰς τὴν Ἀλεξάνδραν.

Καὶ ἐβγαίνοντα ὁ ῥήγας ἀπὸ τὴν Ἀμμόχουστον νὰ πάγῃ εἰς τὴν Κερινίαν, ἐκακούχισεν καὶ ποῖκεν κάποσαις ἡμέραις· καὶ ὄνταν ἐκαλλιτέρισεν, ἐγύρεψε νὰ μάθῃ τὸ πρᾶμαν πῶς ἐδιάβην· καὶ εἶπάν τού το καταληπτῶς. Καὶ ὁ φρενιμώτατος ῥήγας μοναῦτα ἐμήνυσέν το τοῦ πάπα, πῶς ἐγίνην γὴ δουλία, καὶ πῶς τοῦ ἐδῶκαν οἱ ἀφένταις πολλὰ ξύλα, καὶ γροικῶντα πῶς θέλει νὰ γενῇ ἡ ἀγάπη, ἀπολογιᾶσέν τα ἀπὸ τοὺς ἀφένταις, καὶ εἶπαν καὶ ἡ ἀγάπη εἶναι τελειωμένη, καὶ τώρα εὑρισκούμεθαν κομπωμένοι. Ὁμοίως ἐπῆρεν βουλὴν ἀπὸ τοὺς ἄρχοντές του, καὶ ἐπέψαν χαρτία μὲ μίαν σατίαν καὶ ἐπῆράν τα εἰς τὴν Ἀλεξάνδραν, καὶ ἐδῶκάν τα εἰς τὴν γῆν, καὶ ἡ σατία ἐστράφην.

Θωρῶντα ὁ σουλτάνος πῶς ἐστράφην ὁ σίρε Καζᾶ Τζηνγκαρέ, καὶ ἔφερεν ἔντιμον κανίσκιν καὶ ταπεινὸν χαρτίν, εἶπεν εἰς τὸν ἐμαυτόν του: φαίνεταί μου πολλὰ ἐταπεινώθην ὁ ῥήγας καὶ πολλὰ πεθυμᾷ τὴν ἀγάπην ἀπὸ τὸν φόβον του. Καὶ ἐννοιάζετον, ὄνταν δὲν εἶδεν τὰ χαρτία ὅπου ἔρριψεν ἡ σατία εἰς τὴν γῆν, ἡ ποία γραφὴ ἐλάλεν οὕτως: « Πρὸς τὸν ἠγαπημένον μας φίλον τὸν σουλτάνον Βαβυλωνίας, ὁ δικός σου φίλος ὁ ῥήγας τῆς Κύπρου πολλὰ χαιρετίσματα. Γίνωσκε ὅτι γνώθομαι

πολλὰ βαρυμένος ἀξ αὐτόν σου, ὅτι ἐσοὺ μὲ τὴν ὄρεξίν σου καὶ εἰς τὴν ἐζήτησιν τὴν δικήν σου ἔγραψες νὰ ποίσῃς ἀγάπην· τὸ ποῖον ἐγίνετον εἰς τὴν ζήτησιν τοὺς Γενουβίσους καὶ τοὺς Βενετίκους μὲ τοὺς Καταλάνους, καὶ πολλὰ μὲ παρακαλῆσαν διὰ νὰ στερεώσω τὴν ἀγάπην· καὶ ἄνταν ἦλθαν οἱ μαντατοφόροι μου ἔμπροσθέν σου, τοὺς δὲ ἐθέλησες νὰ τοὺς στρώσῃς, τοὺς δὲ ἐδέραν τους ὀμπρός σου, καὶ ἐβάσταξές το· καὶ μίαν ζητᾷς τὴν ἀγάπην καὶ ἄλλην μετανώθεις, καὶ μακρινίσκεις· τοῦτον δὲν εἶναι τοὺς καλοὺς ἀφένταις, δείχνεις πῶς εἶσαι ἕνας ἀφέντης ὅπου σ' ἐψήλωσεν ἡ τύχη· καὶ ἐπειδὴ καὶ ὁ θεὸς ἐσυγχωρίσεν το διὰ τὰ κρίματά μας καὶ ἐδῶκέν σου τούτην τὴν ἀφεντίαν, πρέπει νὰ πολομᾷς ὡς γίον πολομοῦν οἱ ἀφένταις οἱ ῥηγάδες, ὅπου ἔχουν τὴν ἀφεντίαν ἀπὸ γεννήσεώς τους. Πρῶτον συμβουλεύτουν μὲ τὴν βουλήν σου καὶ μὲ τοὺς ἐδικούς σου, καὶ μόνος καὶ μοναχός σου καὶ 'δὲ τὸν νοῦ σου, καὶ ἀνίσως καὶ ἔχεις ὄρεξιν νὰ τελειώσῃς τὴν ἀγάπην, τότε τὴν γυρεῦγε καὶ ζητᾷ την· εἰ δὲ νὰ τὴν ζητᾷς καὶ νὰ τὴν ἀξαπολᾷς, τάσσω σου εἰς τὴν πίστιν μου ὡς Χριστιανὸς ὅπου εἶμαι, ὅτι οἱ ἀφένταις τῆς Δύσῃς ἐποῖκαν ὁρισμὸν εἰς τοὺς ἐφφίκατόρους τους νὰ ποίσουν μεγάλην ἀρμάδαν νὰ κατεβοῦν ἀπάνω σου, καὶ ἐγὼ ἐκομπώθηκα ἀπὸ τοὺς Βενετίκους καὶ ἐκόμπωσα τοὺς καλούς μου συνγγενάδες τοὺς ἀφένταις, λαλῶντά τους ὅτι ἔχομεν καλὴν ἀγάπην μεσόν μας· εἰς τοῦτον ἐμεῖναν καὶ δὲν ἦλθαν. Καὶ ἐπίστευσα εἰς τὰ λογία σου ὡς λογία ἀφέντη, καὶ ἔβγαλα τοὺς σκλάβους μου καὶ ἔπεψά σού τους, καὶ σοὺ κρατεῖς τοὺς Χριστιανοὺς εἰς ταῖς φυλακαῖς. Διὰ τοῦτον, ἂν τὸ δώσῃ ὁ θεὸς ὡς θέλω, κατεβαίνω ἀπάνω σου καὶ θέλω σοῦ δώσει νὰ γρωνίσῃς ἴντα ἄνθρωπος εἶμαι, καὶ ἔχω θάρρος εἰς τὸν θεὸν νὰ μοῦ δώσῃ τὸ νίκος, καὶ πλημμελᾷς με. Καὶ περίττου δὲν σοῦ γράφω χωρὶς νὰ ἦναι καιρὸς καὶ τόπος ».

Τὸ λοιπὸν ἀφίνομεν τὴν ἐξήγησιν τοῦ σκύλλου τοῦ σουλτάνου, καὶ ἂς ἔλθωμεν εἰς ἄλλην τῆς ρήγαινας, ὀνόματι Λινόρας, γυναίκα τοῦ ἄνωθεν ρὲ Πιέρ. Ὁ καλὸς ρήγας, ὡς γίον ἠξεύρετε καὶ ὁ δαίμων τῆς πορνίας ὅλον τὸν κόσμον πλημμελᾷ τον ἐκόμπωσεν τὸν ρήγαν, καὶ ἔπεσεν εἰς ἁμαρτίαν μὲ μίαν ζιτὶλ ἀρχόντισσα ὀνόματι Τζουάνα Λαλεμὰ γυναῖκαν τοῦ σὶρ Τζουὰν Τεμουντολὴφ τοῦ κυροῦ τῆς Χούλου, καὶ ἀφῆκέν την ἀγγαστρωμένην μηνῶν η΄. Καὶ πηγαίνωντα ὁ ρήγας τὴν δεύτερην φορὰν εἰς τὴν Φραγγίαν, ἔπεψεν καὶ ἔφερέν την εἰς τὴν αὐλὴν ἡ ρήγαινα· καὶ τὸ νὰ ἔλθῃ ὀμπρός της, ἐτίμασέν την ἀντροπιασμένα λογία λαλῶντά της: κακὴ πολιτική, χωρίζεις με ἀπὸ τὸν ἄντρα μου! Καὶ ἡ ἀρχόντισσα ἐμούλλωσεν· καὶ ἡ ρήγαινα ὥρισεν ταῖς βάγαις της καὶ ἔρριψάν την χαμαί, καὶ ἕναν γδὶν καὶ ἐβάλον το ἀπάνω εἰς τὴν κοιλιάν της καὶ ἐκουπανίσαν πολλὰ πράματα, διὰ νὰ ρίψῃ τὸ βρέβος· καὶ ὁ θεὸς ἐγλύτωσέν το καὶ δὲν ἔπεσεν. Θωρῶντα πῶς τὴν ἐτυράννιζεν ὅλην τὴν ἡμέραν καὶ δὲν ἔπεσεν, ὥρισεν καὶ ἐσφαλίσαν την εἰς ἕναν σπίτιν ὡς πισαυρίου· καὶ ὄνταν ἐξημέρωσεν, ὥρισεν καὶ ἐφέραν την ὀμπρός της, καὶ ἐφέραν καὶ ἕναν χερομύλην, καὶ ἁπλῶσάν την χαμαὶ καὶ βάλαν το εἰς τὴν κοιλίαν της καὶ ἀλέσασιν α΄ πινάκι σιτάριν ἀπάνω εἰς τὴν κοιλιάν της, καὶ ἐκρατοῦσάν την καὶ δὲν ἔπεσεν τὸ παιδίν. Καὶ ποῖκέν της πολλὰ κακά, καὶ μυρίσματα, τζίκναις, βρώμους, καὶ ἄλλα κακά, καὶ ὅσα ὠρδινιάζαν ἡ γιλλοῦδες, ἡ μαμμοῦδες· καὶ τὸ παιδὶν περίττου ἐδυνάμονεν εἰς τὴν κοιλιάν της. Ὥρισέν την νὰ πάγῃ ἔσω της καὶ ἐπαραγγεῖλεν τῆς ὑποταγῆς της, ὅσον γεννήσῃ τὸ παιδὶν νὰ τὸ φέρουν τῆς ρήγαινας· καὶ ἤτζου ἐγίνην τὸ βρέφος τὸ καθαρὸν καὶ ἄπταιστον. Καὶ μοναῦτα ὥρισεν ἡ κακὴ ρήγαινα καὶ ἐπῆραν τὴν κακότυχην τὴν λειχοῦσαν εἰς τὴν Κερινίαν, καὶ ἐβάλαν την εἰς τὴν γούραν ἤτζου ματωμένην, καὶ ἐκεῖ ἐστεντίασεν πολλὰ ἀπὸ πᾶσα πρᾶμαν στερευ-

μένη ἀπὸ τὸν καπετάνον, διὰ νὰ τελειώσῃ τὸν κακὸν ὁρισμὸν τῆς ἄθεης καὶ κακῆς ρήγαινας. Καὶ διαβαίνοντα ζʹ ἡμέραις ὁ πρίντζης ἔπεψεν καὶ ἄλλαξεν τὸν καπετάνον καὶ ἔβαλεν ἄλλον καπετάνον τὸν σὶρ Οὔνγκε Τατιαμέ, ὁ ποῖος ἦτον συγγενὴς τῆς ἀρχόντισσας· καὶ ὁ κουβερνούρης ὥρισέν τον κρυφὰ νὰ τὴν ἀναπαύσῃ διὰ τὴν ἀγάπην τοῦ ρηγός· ὁ ποῖος σὶρ Λουκὲς ἐγέμωσεν τὴν γούφαν μίαν κάναν χῶμαν καὶ ἔβαλεν κάτω πελεκάνον καὶ ἐκάρφωσάν την μὲ τὰ σανιδία, καὶ ἔδωκέν της ροῦχα καὶ ἐκοιμᾶτον· καὶ δῆγαν καλά, καὶ τὸ φᾶν της καὶ τὸ πγεῖν της. Τοῦτα οὖλα τὰ μαντάτα ἐφτάσαν εἰς τὴν Φραγγίαν εἰς τ' ἀφτία τοῦ ρηγὸς τῆς Κύπρου.

Ὁ ρήγας ἔγραψεν τῆς ρήγαινας πολλὰ θυμωμένα: ἔμαθα τὸ κακὸν τὸ ἐποῖκες τῆς ἠγαπημένης μας κυρᾶ Τζουάνας Λαλεμᾶ· διὰ τοῦτον τασσόμαι σου, ὅτι ἀνισῶς καὶ ἔλθω εἰς τὴν Κύπρον μὲ κατιδογοδίον βοηθῶντος θεοῦ, θέλω σοῦ ποίσειν τοσον κακὸν ὅπου νὰ τρομάξουν πολλοί· διὰ τοῦτον πρὶ νὰ ἔλθω ποῖσε τὸ χειρότερον τὸ νὰ μπορίσῃς. Καὶ ἄνταν ἐπεριλάβεν ἡ ρήγαινα τὰ χαρτία, ἐμήνυσεν τοῦ καπετάνου τῆς Κερινίας νὰ ἔλθῃ εἰς τὴν Λευκοσίαν, καὶ ἐμηνῦσέν του νὰ φέρῃ καὶ τὴν γυναῖκάν του κρυφὰ νὰ τὴν ζητήσῃ τῆς ρήγαινας τὴν ἄνωθεν ταμὲ Τζουάνα νὰ τὴν ἐβγάλῃ ἀπὸ τὴν γούφαν· καὶ οὕτως ἐγίνετον, καὶ ἐβγάλαν την ἀπὸ τὴν γούφαν, καὶ εἶπάν της: ἐμεῖς ἐπήγαμεν εἰς τὴν ρήγαιναν καὶ ἐπαρακαλέσαμέν την καὶ ἐβγάλεν σε, καὶ εὐχαρίστου της. Καὶ ἐπέψαν την εἰς τὴν χώραν. Ἡ ρήγαινα ὥρισεν καὶ ἐφέραν την ὀμπρός της, καὶ ὥρισεν καὶ ἐστρέψαν της ὅ,τι τῆς ἐπῆραν ἀπ' ἔσω της· καὶ εἶπέν της ἡ ρήγαινα· ἂν θέλῃς νὰ ἤμεστεν φίλεναις καὶ νἄχῃς τὴν ἀγάπην μου, ἔμπα εἰς κανέναν μοναστῆριν. Ἡ πγοία κυρὰ Τζουάνα εἶπέν της· εἰς τὸν ὁρισμόν σου, κυρά μου· ὥρισ' με εἰς ποῖον μοναστῆριν νὰ πάγω. Καὶ ὥρισέν την νὰ πάγῃ εἰς τὴν ἁγίαν Φωτεινὴν ἢ λεγομένη Σάτα Κλέρα. Ἡ ἄνωθεν καβαλλαρία ἐ-

ποῖκεν χρόνον ἕναν εἰς τὴν γούφαν τῆς Κερινίας καὶ εἰς τὸ μοναστῆριν, καὶ ἡ ὀμορφία δὲν ἐπαρακατέβην.

Ἠξεύρετε, ὅτι ὁ αὐτὸς ρὲ Πιὲρ εἶχεν ἄλλη μίαν καύχαν τὴν Τζίβαν Τεσταντιλίου, γυναῖκαν τοῦ σὶρ Γρινιὲρ Λεπεντίτ· καὶ διατὶ ἡ ἄνωθεν τάμου Τζίβα ἦτον παντρεμένη δὲν ἠμπόρησε νὰ τῆς ποίση διτπλαζίριν· καὶ εἶπέν μού το ἡ πεθέρα τοῦ Γεωργίου ἡ Μαρία τοῦ Νούζη τοῦ Καλογήρου, τοῦ γερακάρη τοῦ σὶρ Γχαρὴν Τεζηπλὲτ εἰς τὸ χωρίον τὴν Γαλάταν, ὅτι ἀγρωνίζε τον καὶ δουλεῦγέν του, καὶ ἔξευρέ το.

Πάλε νὰ ἔλθωμεν εἰς τὸ ἐτραβενίασεν διὰ τὸ πταῖσμαν τῆς ρήγαινας· ὁ ἀρχέκακος διάβολος τῆς πορνίας ἐμπῆκεν εἰς τὴν καρδίαν τοῦ μισὲρ Τζουὰν Τεμόρφου τοῦ κούντη Τερουχᾶς, καὶ ἐπίασέν τον πολλὴ καὶ μεγαλη ἀγάπη ἀπάνω τῆς ρήγαινας, καὶ ἐποῖκεν πολλοὺς τρόπους καὶ τόσα ἔδωκεν τῶν μαυλιστρίων, ὅτι ἀρχεύτην καὶ ἐτελειώθην, καὶ εὑρέθησαν ἀντάμα· καὶ ἐφανερώθην τὸ πρᾶμαν εἰς ὅλην τὴν χώραν πῶς ἐγίνην τίτοια παρανομία, καὶ οὗλος ὁ λαὸς δὲν ἠξηγᾶτον ἄλλον, τόσον ὅτι ἐξηγοῦντάν το καὶ τὰ κοπελλία. Τὸ λοιπὸν ἐμάθαν το τ' ἀδελφία τοῦ ρήγα καὶ ἐπικράνθησαν πολλά, καὶ ἐννοιάζουνταν πῶς νὰ διαβῆ τὸ μέγαν κακὸν τοῦτον, διὰ νὰ μηδὲν γεννηθῆ τίποτες ἄλλον, ὡς γίον ἐγίνην. Μέσα εἰς τοῦτον ἦλθεν ὁ μισὲρ Τζουὰν Βισκούντης ὀμπρός του, τὸν ὥρισεν εἰς τὸ ἔβγα του νὰ πέρνη σκοπὸν τὸ σπίτιν του, καὶ ἀρχέψαν οἱ ἀφένταις νὰ τὸν ἀρωτοῦν περὶ τῆς ἀφορμῆς τῆς κυρᾶς τῆς ρήγαινας, καὶ ἐρωτῆσάν τον ἀνισῶς καὶ εἶναι ἀληθεία. Καὶ ὁ καλὸς καβαλλάρης εἶπέν τους, ὄχι· καὶ εἶπεν: ἀφένταις, τίς ἐμπορεῖ νὰ κρατήση τὰ στόματα τοὺς λᾶς, οἱ ποῖγοι εἶναι ὅτοιμοι νὰ (λα)λοῦν κακὸν διὰ τὸν πασάναν, καὶ τὸ καλὸν τοὺς ἄλλους νὰ τὸ κρύψουσιν; καὶ λαλεῖ πάλε: ὁ θεὸς τὸ ξεύρει, ὅτι τὴν ὥραν ὅπου τὸ ἐγροίκησα ἐφτάσα νὰ πέσω χαμαὶ ἐλλιγωμένος, καὶ δὲν ἠξεύρω ἴντα νὰ ποίσω. Ὁ ἀφέν-

της μου ὁ ρήγας ἐδῶκέν μου τὸ βάρος νὰ πέρνω σκοπὸν τὸ τιμημένον του σπίτιν περίττου παρὰ τοὺς ἀδέλφους του. Τότε λαλοῦν του: φίλε, ὁ φανός μας εἶναι νὰ τὸ μάθῃ ἐξ αὐτόν σου παρὰ ἀπὸ ἄλλον τινάν. Ὁ καλὸς καβαλλάρης ἐπῆγεν ἔσω του καὶ ἔγραψεν τοῦ ρηγὸς ἕναν ἄτζαλον χαρτὶν τὸ ποῖον ἐλάλεν οὕτως.

« Τρισεντιμότατέ μου ἀφέντη, ὀπίσω εἰς τὰ ρηγάτα εἶμαι κρατούμενος εἰς τὴν ἀφεντίαν σου, νὰ ξεύρῃ ἡ ἀφεντία σου, ὅτι ἡ τρισυψηλοτάτη μας κυρὰ ἡ ρήγαινα ἡ ἁγία σου συμβία, εἶναι καλὰ καὶ τ' ἀδελφία σου, καὶ ἔχουν μεγάλην πεθυμίαν ν' ἀξιωθοῦν νὰ σὲ δοῦσιν. Ἀποὺ τὰ μαντάτα τὰ εἶναι εἰς τὸ νησίν, καταραμένη νὰ ἦναι ἡ ὥρα ὅταν ἐννοιάστηκα νὰ σοῦ γράψω, καὶ τρισκατάρατη ἡ μέρα ὅπου μὲ ἀφῆκες βιγλάτορον τοῦ σπιτιοῦ σου, νὰ ζουρώσω τὴν καρδιάν σου νὰ σοῦ ξηγηθῶ τὰ μαντάτα· ὅμως θέλω νὰ τὰ μουλλώσω, καὶ φοβοῦμαι τὴν ἀφεντιάν σου μήπως καὶ γροικήσῃς τα ἀπ' ἄλλον, καὶ θέλω κατηγορηθῆν καὶ θέλω παιδευτῆν· διὰ τοῦτον λαλῶ σου καὶ παρακαλῶ τὸν θεὸν καὶ τὴν ἀφεντιάν σου νὰ μὲν πάρῃς δεσδένιον. Ἐξηγηθῆκαν εἰς τὴν χώραν, ὅτι ἐπλάνεσεν τὴν ἀρνάν σου καὶ εὑρέθην μὲ τὸν κλιάρον, καὶ λαλοῦν πῶς ὁ κούντη Τερουχᾶς ἔναι εἰς μεγάλην ἀγάπην μὲ τὴν κυράν μας τὴν ρήγαινα, ἀμμὲ φαίνεταί μου καὶ εἶναι ψέματα· καὶ ἂν εἶχα τὴν ἀφεντίαν ἔθελα ψηλαφήσειν ἀπόθεν καὶ ἀποὺ τίναν ἐβγῆκεν τοῦτος ὁ λόγος, καὶ ἔθελα ποίσει νὰ μηδὲν ἦναι ἀπότορμος τινὰς τίτοιαις ἀντροπαῖς νὰ ξηγᾶται. Ταπεινὰ σὲ παρακαλῶ τὴν ἀφεντίαν σου, διὰ τὸν θεὸν καὶ διὰ τὴν καλὴν ζωὴν τῆς βασιλείας σου. Ἐγράπτη ἐν τῇ πόλει Λευκοσίᾳ ιγ' δικεβρίου αтξη' Χριστοῦ ».

Ὡς γίον σᾶς ἐξηγήθηκα ὀπίσω τὴν ἀγάπην τὴν εἶχεν ὁ ρήγας μὲ τὴν ρήγαιναν, καὶ διὰ τὴν ἀγάπην τὴν εἶχεν ἐπρουμουτίασέν της ὅπου νὰ εὑρίσκεται νὰ πέρνῃ τὸ ἀποκαμίσον της

νὰ τὸ βάλλῃ τὴ νύκταν εἰς τὴν ἀγκάλην του νὰ κοιμᾶται, καὶ ἐποῖκεν τὸν τζαμπερλάνον του νὰ πέρνῃ πάντα μετά του τὸ 'μάτιν τῆς ῥήγαινας καὶ νὰ τὸ βάλουν εἰς τὸ κρεβάτιν του. Εἰ δὲ καὶ τινὰς πῇ, ἔχοντα καὶ εἶχεν τόσην ἀγάπην πῶς εἶχεν β' κκύχαις: τοῦτον ἐποῖκέν το ἀπὸ πολλὴν λουξουρίαν τὴν εἶχεν, ὅτι ἦτον παιδίος ἄνθρωπος.

Καὶ ἐφέραν τὸ χαρτίν, νύκταν ἐδιάβασεν τὰ σκοτανὰ μαντάτα ὅπου τοῦ ἐφέραν, καὶ παραῦτα ὥρισεν τὸν τζαμπερλάνον καὶ ἐσήκωσεν τὸ 'μάτιν τῆς ῥήγαινας ἀπὲ τὴν ἀγκάλην του, ὁ ποῖος ἦτον ὁ Ἰωάννης τῆς Τζάμπρας, καὶ εἶπέν του, πλεῖον μηδὲν τὸ βάλῃ. Τότε ἀναστέναξεν καὶ εἶπεν· ἀνάθεμα τὴν ὥραν καὶ τὴν ἡμέραν ὅπου μοῦ δῶκαν τὸ χαρτίν· καὶ τοῦτο ἐγίνετον, ὅτι ἡ σελήνη ἦτον εἰς τὸν αἰγόκερων ὅταν ἐγράφετον. Ὁ ῥήγας ὡς φρένιμος, τινὸς δὲν ἔδειξεν φανόν, καὶ πολλὰ ἐσφίνγκετον νὰ δείξῃ ἀλεγρέτζαν καὶ δὲν ἠμπόρεν. Θωρῶντά τον οἱ καβαλλάροι τὴν συντροφᾶς του, πῶς τὸ πρόσωπόν του ἦτον πολλὰ δημένον, ἀρωτῆσάν του καὶ εἶπάν του· πέ μας τὸ κρυφόν σου, μηπῶς καὶ σασῶμέν το, ἵνα μοιραστῇ ἡ πλῆξίς σου μετά μας. Ὁ ῥήγας ἀναστέναξεν καὶ εἶπεν· ἠγαπημένοι μου φίλοι, παρακαλῶ τὸν θεὸν τιτοίαν μαντατοφοργίαν νὰ μὲν δοθῇ ποτὲ τοὺς φίλους μου, οὐδὲ τοὺς ἐχθρούς μου, ὅτι πολλὰ πικρὸν καὶ φαρμακερὸν εἶναι, καὶ δὲν ἠπορεῖ νὰ μοιραστῇ, ἀμμὲ γινίσκεται ὡς γίον ἕναν κόμπον εἰς τὴν καρδίαν τοῦ ἀνθρώπου, καὶ οὕτως εἶναι εἰς τὴν καρδιάν μου, καὶ δὲν ἠμπορεῖ τιτοῖον μαντάτον νὰ τὸ σάσῃ τινὰς ἄλλος παροὺ ὁ παντοδύναμος· καὶ ἀγρωνίζω καθολικὰ ὅτι ὁ βασιλεὺς τῶν βασιλευόντων εἶναι ἀγκρισμένος μετά μου, ὅτι δὲν μ' ἐκάνεσεν τὸ ψυχικὸν τὸ μοῦ ἔδωκεν ἀπὸ τοὺς γονεῖς μου, ἀμμὲ ἐγύρεψα νὰ πάρω τὸ δὲν εἶχαν γοὶ γονεῖς μου, καὶ γιὰ τοῦτον ἐβάλεν τοὺς φίλους μου νὰ πάρουν βεντέτταν καλλίον παρὰ τοὺς ἐχθρούς μου· διατὶ λαλεῖ, φύλαξόν με ἀπὸ κείνους ὅπου θαρρῶ, διατὶ ἐκείνους ὅπου

δὲν ἀποθαρρῶ βλεπόμαι. Καὶ οἱ πτωχοὶ οἱ καβαλλάριδες ἐπέσαν εἰς μεγάλην πλῆξιν, καὶ ἀρωτῆσαν τοὺς δουλευτάδες του ἀνισῶς καὶ ξεύρουν τίποτες εἰς τούτην τὴν ὑπόθεσιν.

Τὸ λοιπὸν θωρῶντα ὁ ρήγας πῶς δὲν εἶχεν πλεῖον δουλίαν εἰς τὴν μεργίαν τῆς Δύσης, καὶ ἐθάρρεν ὅτι ἡ ἀγάπη τοῦ σουλτάνου ἐγίνην, ἀποχαιρέτησεν τοὺς ἀφένταις τῆς Δύσης καὶ ἐνέβην εἰς τὸ κάτεργόν του καὶ ἦλθεν εἰς τὴν Κύπρον. Καὶ ἐπροσδέκτησάν τον ὡς γίον ἦτον τὸ συνεῖθιν τὸ ρηγάτικον, καὶ ἐποίκασιν ἑορτὴν καὶ χαρὰν ἡμέραις ὀκτώ.

Τὸ λοιπὸν εἶναι χρῆσι νὰ ἔλθωμεν εἰς τὴν ὑπόθεσιν τοῦ κούντη τοῦ μισὲρ Τζουὰν Τεμόρφου. Ὄνταν ἦλθεν τὸ μαντάτον εἰς τὴν Κύπρον πῶς ὁ ρήγας ἐτελείωσεν ταῖς δουλίαις του καὶ ἦτον ἕτοιμος νὰ στραφῇ εἰς τὴν Κύπρον, ὁ ἄνωθεν μισὲρ Τζουὰν Τεμόρφου ἐπίασέν τον μεγάλη ἔννοια διὰ τὸ ἔλα τοῦ ρηγός, μηπῶς καὶ εἶπάν του τὰ μαντάτα ἡ ἀμουροῦζαίς του διὰ τὸ πεῖσμαν τῆς ρηγαίνας, ἔπεψέν τους δύο κομματία πανὶν κοττένον σκαρλάτον, τὸ ἕναν τῆς τάμου Τζουάνας Αλεμὰν καὶ τὸ ἄλλο τῆς τάμου Τζήβας τῆς Καντελίου, ὀξὺν φίνον, καὶ ὀνομίσματα χιλία ἄσπρα τῆς Κύπρου πᾶσα μιᾶς, καὶ ἔπεψεν παρακαλητάδες νὰ προυμουτιάσουν νὰ μὲν ποῦν τινὸς τίποτες, οὐδὲ τοῦ ρηγός, ὅμως ἂν ἔν᾽ καὶ ἄλλον ν᾽ ἀγροικήσουν νὰ τὸν ἀβγάλουν πταίσθην. Καὶ ἡ ἀρχόντισσαις ἐπρουμουτιάσαν τοῦτο νὰ τὸ ποίσουν· καὶ ἤτζου ἐποίκασιν. Ὡς γίον ἔρχεταν ὁ ρήγας εἰς τὴν θάλασσαν, ἦρτέν του μία φουρτούνα μεγάλη, καὶ ἐπῆρεν τάμαν, ὄντα νἄρτῃ μὲ τὸ καλὸν εἰς τὴν Κύπρον νὰ γυρέψῃ ὅλα τὰ μοναστήρια τῆς χώρας νὰ τὰ προσκυνήσῃ· καὶ ἐπέσωσεν μὲ τὸ καλὸν καὶ ἦρτεν εἰς τὴν Λευκοσίαν καὶ ἐπῆγε νὰ προσκυνήσῃ τὰ μοναστήρια· πρῶτα ἐπῆγεν εἰς το μοναστῆριν τὴν Σάτα Κλέρα, καὶ ἔδωκεν τοῦ μισὲρ Τζουάνη Μουστρὶ πολλὰ καρτζὰ καὶ ἐβάσταν μετά του· καὶ ἐπῆρεν ὁρισμὸν ἀπὸ τὴν γουμένην καὶ ἐνέβησαν εἰς τὰ κελλία

τῶν καλογρήων. Ἀφὸν ἐπροσκύνησεν καὶ ἐνέβην καὶ εἰς τὸ κελλὶν τῆς τάμου Τζουάνας Αλεμάν, καὶ ἐκείνη ἐγονάτισεν νὰ φιλήσῃ τὸ χέριν τοῦ ρηγός, καὶ ὁ ρήγας ἐπερίλαβέν την μὲ μεγάλην ἀγάπην, καὶ ὥρισεν καὶ ἐδῶκάν της ὀνομίσματα ᾳ' γρόσια ἀργυρᾶ· καὶ ὥρισέν την μοναῦτα νὰ ρίψῃ τὸ μοναχικὸν σχῆμαν καὶ νὰ πάγῃ ἔσω του, γιατὶ χωρὶς τὸ θέλημάν της τὰ ἐφόρησεν διὰ τὸν ὁρισμὸν τῆς ρήγαινας· ὁ ρήγας ἐπῆγεν καὶ ἐπροσκύνησεν εἰς τὰ μοναστήρια καὶ ἔδωκεν εἰς πᾶσα ἕναν διὰ τὴν ψυχήν του. Καὶ ἦλθεν εἰς τὴν αὐλὴν ὁ ρήγας, καὶ ἔρισεν καὶ ἐφέραν ὀμπρός του ταῖς δύο ἀρχόντισσαις καὶ ἔβαλέν ταις εἰς μίαν τζάμπραν καὶ ἐκεῖ ἐξετάσεν ταις κρυφὰ διὰ τὸν λόγον ὅπου εἶπαν· καὶ ὡς γίον ἐπροείπαμεν ἦτον κ' αἱ δύο ἀρχόντισσαις συμβουλεμέναις· καὶ ἐξέτασεν πᾶσα μίαν χωρία, καὶ ἐδῶκαν καὶ ἡ δύο ἕναν λόγον εἰς τὸν ρῆγα καὶ δὲν ἠμπόρησε νὰ μάθῃ τίποτες ἀπὸ ξαὐτῆς τους, ἀμμὲ εἶπάν του· ἤξευρε πῶς ἡ ρήγαινα ἐσκανταλίστην μὲ τὸν μισὲρ Τζουὰν Βισκούντην, καὶ ἐτίμασέν τον, καὶ ἐκακώθην της, καὶ γιὰ τοῦτον ἔγραψεν τῆς βασιλείας σου τὸ χαρτίν. Πάλε εἶπαν· ἀφέντη, ξεύρεις, πῶς ἡμεῖς οὐδὲν εἴμεστεν εἰς τὴν γράσαν σου, ἀμμὲ ἐκεῖ ὅπου ὁ κούντη Τερουχᾶς ἔνι καλός σου δοῦλος, πῶς νὰ τὸν συκοφαντήσωμεν ἄδικα; Τὸ λοιπὸν ἔμεινεν ὁ ρήγας κονμπωμένος ἀπὸ ταῖς δύο ἀρχόντισσαις, καὶ θάρρησεν πῶς τοῦ εἴπασιν ἀληθεία. Καὶ εἰς τούτην τὴν λογὴν ἐπέρασεν ἡ αὐτὴ δουλία, ὡς γίον ἐγὼ ἔμαθα ἀπὸ τὴν κυρὰ Λόζε τὴν βυζαστρίαν τῶν κόρων τοῦ σὶρ Σιμοὺν Ταντιότζε, ἡ ποία ἦτον παροίκισσα τοῦ κούντη Τερουχᾶς, καὶ κείνη ἤξευρέν το καθολικά, ἡ μάνα τοῦ Γωάννη τοῦ Μαγείρου.

Ταραχὴ ἀποῦ γίνην οἱ Γενουβίσοι μὲ τοὺς Βενετίκους. Ἐχρονίας ᾳτξη' Χριστοῦ ἕνας Γενουβίσος ἔπηγεν εἰς τὸν ποῦντον τῆς Ἀμμοχούστου νὰ ἐμπῇ εἰς τὸ καράβιν του, καὶ δὲν ηὗρεν βάρκαν γενουβίσικην, ἐπῆγεν εἰς τὸ καράβιν τοὺς Βενε-

τίκους καὶ παρακάλεσέν τους νὰ τὸν σηκώσουν νὰ τὸν βάλουν εἰς τὸ καράδιν του τὸ Γενοβίσικον· καὶ δὲν ἐθελῆσαν νὰ τὸν σηκώσουν, καὶ κεῖνος ἐτιμάσεν τους πολλά. Τότες οἱ ἄνθρωποι τῆς βάρκας οἱ Βενετίκοι ἐδέραν τὸν Γενουβίσον· καὶ ὁ Γενουβίσος ἐπῆγεν καὶ ἀγκάλεσεν εἰς τὸν παλίον τους ὀνόματι Τζουὰν Τεμολῆς, καὶ δὲν ἐθέλησε νὰ τοῦ ἀκροθῆ· καὶ κεῖνος μοναῦτα ἐξηγήθην το τοὺς συντρόφους του. Οἱ Γενουβίσοι ἦτον ἀγγωμένοι, ἦλθαν εἰς τὴν λότζαν τοὺς Βενετίκους καὶ ηὗραν τὰ ραβδία τοὺς ραβδουχοὺς τοὺς Βενετίκους καὶ ἦτον καὶ ζωγραφισμένα, καὶ ἐτζακίσαν τα ἀπάνω τους μικρὰ μικρά, καὶ ἐσύραν σπαθία καὶ ἐτρέξαν τοὺς Βενετίκους, οἱ ποῖγοι ἐφύγαν καὶ ἐνέβησαν εἰς τὰ δώματα τῆς λότζας τους, καὶ ἐστάθησαν καὶ ἐδιαφεντεύγουνταν. Τότες οἱ πραματευτάδες οἱ Γενουβίσοι ἐνέβησαν εἰς τὰ δώματα τοῦ κουμερκίου, ὅπου εἶναι κοντὰ τῆς λόντζας, καὶ ἐσύραν ἡ μία μερία τῆς ἄλλης πέτραις, καὶ οἱ Βενετίκοι ἐσύραν τοὺς Γενουβίσους βερετουνίαις· καὶ ἀπὸ τοὺς Γενουβίσους ἦλθε μία πετρία καὶ ἔδωκεν τοῦ παλίου εἰς τὸ χέριν καὶ ἐλαβῶσέν τον. Ὅταν ὁ καπετάνος ἔνωσεν τὴν ταραχήν, μοναῦτα ἐπέψαν τὸν βισκούντην καὶ πολλοὺς λᾶς τῶν ἁρμάτων νὰ κόψουν τὸ σκάνταλον, καὶ νὰ βλεπήσουν καὶ τὴν χώραν. Καὶ πάλε ἐδῶκαν τοῦ παλίου ἄλλην πετρίαν εἰς τὸ πρόσωπον, καὶ μοναῦτα ἀφῆκέν τα κ' ἔφυγεν ἀπὸ τὴν λότζαν του καὶ ἐπῆγεν εἰς τὸ σπίτιν του καὶ ἐπαράγγειλεν μοναῦτα οὕλους τοὺς πραματευτάδες ν' ἁρματωθοῦν. Τ' ὁμοῖον ἐποῖκεν καὶ ὁ ποδεστᾶς τοὺς Γενουβίσους ὀνόματι μισὲρ Τουάρδον Φαλαμονίγγον. Ἀπάνω εἰς τὴν αὐτὴν ταραχὴν ἐνέβησαν μεσόν τους οἱ μοναχοὶ τῶν Λατίνων καὶ ἐκατηγορῆσάν τους καὶ ὁ ἐμπαλῆς τῆς Ἀμμοχώστου, καὶ τόσον τοὺς ἐκατηγορῆσαν καὶ ἐποῖκάν τους ἀγάπην.

Πάλε ἂς ἔρτωμεν εἰς τὸν ρῆγα· ὅτι δὲν ἐπιστεῦσεν τὰ λογία τῶν δύο κυράδων, ἐζήτησεν τοὺς ἄρχοντας βουλάς του,

πρῶτον τοὺς ἀδελφούς του καὶ τοὺς προδέλοιπους παρούνιδες, ψουμάτους καὶ λιζίους καὶ συμβουλατόρους, καὶ ἐκάτσεν τους καθόρδινα. Ἐζήτησεν ὁ ῥήγας εἰς τὴν αὐτὴν τάξιν: ἄρχοντες κατὰ θεὸν τιμημένοι, φίλοι καὶ ἀδελφοί, εἰς αὐτόν σας ἀγκαλίω τὸν πόνον καὶ τὸ καμίνιν καὶ καμὸν τῆς καρδιᾶς μου· τὸ λοιπὸν νῦν δὲν εἶναι νὰ τὸ θαυμασθῇ τινάς τοῦτον τὸ γίνην, ὅτι ἀξ αὐτόν μου ἐγίνην, καὶ δὲν καταγνώνω ἄλλον παροὺ τὸν ἐμαυτόν μου. Ὁ θεὸς ἐποῖκέν με ῥήγαν τῆς Κύπρου καὶ ἐκράξε με καὶ τῶν Ἱεροσολύμων, καὶ πρὶν τὸν καιρὸν ἀνάγκαζα καὶ ἐπεθύμουν νὰ κτήσω τὸ ῥηγάτον Ἱεροσολύμων, καὶ τοῦτον ἀνάγκαζα νὰ τὸ τελειώσω διὰ καλὸν καὶ τιμὴν δική σας καὶ ἐδικήν μου· καὶ ὁ θεὸς ἐπαιδεῦσέν με διὰ νὰ τζακίσῃ τὴν σουπερπίαν μου. Νᾆχεν ποίσειν ὁ θεὸς νᾆχά 'στεν ῥήγας τῆς Κύπρου τιμημένος, καὶ ὄχι ῥήγας ὅλου τοῦ κόσμου καὶ νᾆμαι ἀντροπιασμένος! ὅτι εἰς τὸν αἰγόκερων ζωδίον ἐγεννήθηκα, καὶ εἰς τὸν πλανήτην τὸν καιρὸν ἐστέφθηκα. Τὸ λοιπόν, ἄρχοντες, ὡδᾶ σᾶς παρακαλῶ καὶ ἐσυμπιάσα σας νὰ σᾶς εἰπῶ τὸ ἀγκάλεμάν μου, καὶ ἔνι πολλὰ βαρὺν καὶ δυσβάστακτον, καὶ ἀντροπιασμένον, καὶ ἄπρεπον νὰ σᾶς το ξηγηθῶ. Ἐγὼ ξεύρω πῶς ὅλοι εἶσθε σοφοί· δέτε τὴν ζητῆσίν μου, καὶ δικαιώσατέ με ὡς γίον νὰ σᾶς δώσῃ χάριν καὶ γνῶσιν τὸ ἅγιον πνεῦμα. Τότε ὅλοι ἕναν στόμαν εἶπαν εἰς αὐτόν του· ἀφέντη, ἂν ἔν' καὶ τινὰς εἶχεν φαντασίαν ἢ πάθος, καὶ ἐφάνην του, καὶ εἶπάν σου λόγια ἄπρεπα εἰς τὴν βασίλαν σου, ὡς φρόνιμος μηδὲν τὰ πιστεύσῃς, ὅτι πολλὰ λαλοῦν εἰς τὸν κόσμον, ὅτι δὲν εἶναι εὐαγγέλια. Καὶ ὁ ῥήγας ἐγέμωσεν χολὴν καὶ λαλεῖ τους ἀκανί· ἂν ἔν' καὶ μὲν δὲν μου πιστεύγετε, νᾶτε τὸ χαρτὶν τοῦτον τὸ μοῦ ἐπέψαν εἰς τὴν Φραγγίαν, ἀπὸ ξαυτῆς του νὰ γρωνίσετε το πρᾶμαν πῶς ἐδιάβην. Ὅμως ζητῶ σας βουλὴν ἴντα σᾶς φαίνεται νὰ ποίσω· ν' ἀφήσω τὴν γυναῖκάν μου καὶ νὰ τὴν πέψω τοῦ κυροῦ της, νὰ σκοτώσω τὸ σκύλλον τὸν ψωριάρην ὅπου πόντι-

σεν τὸ μαργαριτάριν, οὐ νὰ μηδὲν δείξω φανὸν τίποτες; Πέτε μου τὸν φανόν σας, καὶ προυμουτιαζω σας νὰ μὲν ποίσω ἄλλον, παρὰ τὸ νὰ μὲ βουλεύσετε· μηδὲν πῆτε, πλανῶ σας μὲ λογία, ἀμμὲ καλὰ ἐμπορῶ νὰ πάρω βεντέτταν. Ἀγρωνίζετε, ὅτι δὲν ἐδόθην εἰς ὅλους τοὺς ἀνθρώπους, καὶ γιὰ τοῦτον λαλῶ· πολλοὶ ἀνθρῶποι, πολλαῖς γνώσαις· διατὶ ἀποὺ παλαιὸν καιρὸν ἔχομεν ἀθρώπους τῆς βουλῆς γερόντων πειρασμένους, καὶ ἀπὸ ξαυτῆς τους εὑρίσκεται ἡ ἀλήθεια· ἀκομὶ κακὰ ἐμποροῦν οἱ ἀνθρῶποι εὔκολα νὰ κρίνουν τὸν ἐμκυτόν τους, οὐδὲ οἱ γιατροὶ νὰ ἰατρεύσουν ταῖς γεναῖκές τους καὶ τὰ παιδιά τους, ὅτι πᾶσα πόνον κρινίσκουν τον ἄπρεπα ἀπὸ τὴν πολλὴν ἀγάπην τοὺς ἀγαποῦσιν· ἀμμὲ ξένοι ἰατροὶ πρέπει νὰ ἰατρεύσουν τῶν ἰατρῶν τὰς γεναῖκας καὶ τὰ παιδιά τους, καὶ ξένοι κριτάδες νὰ κρίνουν τὰ ἀγκαλέματα τῶν ἄλλων, ὅτι λείπει τους ὁ θυμὸς καὶ ἡ λύπη, καὶ δὲν θωροῦν τὸ πρᾶμαν ὡς γίον εἶναι. Διὰ τοῦτον ἔφερα τὴν ἀφεντιάν σας, καὶ βάλλω τὸ ἀγκαλέμαν μου ὀμπρός σας, καὶ ὡς γίον νὰ σᾶς φανῇ κρίνετέ το!

Ἀποκρίθησαν τοῦ ῥηγὸς καὶ λαλοῦν του· ἀφέντη μας, ἐγροικήσαμεν τὸ ἀγκαλέμαν σου καὶ τὴν ἐζητῆσίν σου καὶ τὴν παραπόνησίν σου, καὶ ἐλπίζομεν εἰς τὴν χάριν τοῦ θεοῦ νὰ μᾶς διδαξῃ ὡς γίον νὰ τοῦ ἀρέσῃ, καὶ ν' ἀρέσῃ καὶ τῆς βασιλείας σου. Τὸ λοιπόν, ἂν ὁρίσῃς, ἀπεχώρισαι ὀλίγον ἀποὺ ξαυτῆς μας νὰ συμβουλευτοῦμεν, καὶ νὰ ἐγκλέξωμεν τὸ καλλίτερον τὸ νὰ θελήσῃ ὁ θεός, καὶ νὰ σοῦ ποῦμεν τὸ μέλλει νὰ γινῇ. Γροικῶντα ὁ ῥήγας, ὅτοιμα ἐπῆγεν. Καὶ οἱ καβαλλάριδες πολλὰ ἐκοπιάσαν εἰς τὴν μέσην τους· μερτικὸν ἐλαλοῦσαν νὰ σκοτώσουν τὸν κούντην· καὶ ἐλαλοῦσαν, ἂν τὸ ποίσωμεν φανερόνεται τὸ πρᾶμαν, καὶ θέλει εἶστεν πολλὴ ἀντροπὴ εἰς αὐτόν μας. Ἄλλοι λαλοῦσαν, καλὰ εἴπετε διά τρεῖς ἀφορμαῖς ἔνι νὰ φύγωμεν, θυμοῦ, μῖσος, καὶ φάμας· ἀμμὲ ἀνισῶς καὶ ποῦμεν νὰ σκοτώσωμεν τὴν ῥήγαινα, νὰ ξεύρετε πῶς εἶναι ἀποὺ μεγάλην

γενείαν τῶν Καταλάνων, καὶ εἶναι ἀνελεήμονες, καὶ θέλουν πῆν πῶς διὰ μισιτίαν τὸ ποίκαμεν, καὶ θέλουν ἀρματώσειν καὶ θέλουν ἔρτην καὶ θέλουν μᾶς ξυλοθρεύσειν καὶ μᾶς καὶ τὸ δικόν μας. Πάλε ἂν ἔν' καὶ σκοτώσωμεν τὸν κούντην, ὁ λόγος φανερώνει τὸ γενόμενον, καὶ ἄλλοι πιστεύγουν καὶ ἄλλοι δὲν πιστεύγουν, καὶ τότε ὅλοι θέλουν τὸ πιστεύσειν, ὅτι διὰ τούτην τὴν ἀφορμὴν ἐσκοτῶσαν τὸν κούντην· καὶ ὁ λόγος θέλει ἐβγῆν εἰς ὅλην τὴν οἰκουμένην· καὶ ὁ ρῆγας μας, ὁποῦ 'ναι ἕναν ὄρνεον καὶ μεῖς τὰ πτερά του, ὡς γίον ἡ ὄρνιθα δὲν φελᾶ χωρίς τὰ πτερά της, ἤτζου καὶ ὁ ρῆγας μοναχός του δὲν φελᾶ χωρίς μας, οὐδ' ἐμεῖς φελοῦμεν χῶρίς του· τὸ λοιπὸν νῦν θέλουν μᾶς κατηορήσειν, καὶ ὁ λόγος θέλει στερεωθῆν. Φαίνεταί μας ν' ἀγροικήσωμεν καλλιώτερα καὶ νὰ χώσωμεν τὸν λόγον· ἀληθῶς, ὅτι ὁ ρῆγας ἔδειξέν μας τὴν γραφὴν ἀποῦ τοῦ ἔπεψεν ὁ σὶρ Τζουὰν ὁ Βισκούντης εἰς τὴν Φραγγκίαν, ἂς ποῦμεν ὅλοι πῶς εἶναι ψεματάρης, καὶ νὰ τὸν ἐβγάλωμεν ἀπὸ τὴν ἐλευθερίαν τοῦ λιζάτου, καὶ ἂς τὸν ἀφήσωμεν εἰς τὴν ἐλεημοσύνην τοῦ ρηγός· ὡς ἐκεῖνος ὁποῦ ἐσυκοφάντησεν τὴν ρήγαιναν καὶ ἀγκρίστην μὲ τὴν βασιλείαν της διὰ τίποτε ταραχὴν ὁποῦ ἐσκανταλίστην μετά του τὸν διαβόντα καιρόν· καὶ ἂν ἔν' καὶ γλυτώσῃ, δόξα σοι ὁ θεός, εἰ δὲ μή, ἂς πάγῃ εἰς τὸ καλόν· παρκάτω κακον εἶναι ν' ἀπεθάνῃ ἕνας καβαλλάρης, παρὰ νὰ μᾶς κρατήσουν ἐφίορκους, διατὶ δὲν ἐβλεπίσαμεν τὴν ρήγαινάν μας· εἰ δὲ καὶ οὐδὲν τὴν εβλεπίσαμεν, ἄνταν ἐγροικήσαμε τὰ ἄπρεπα μαντάτα, διατὶ δὲν ἐποίκαμεν βεντέτταν τοῦ ἀφέντη μας ἀπὸ τὸν ἐχθρόν του καὶ παράβουλον τῆς τιμῆς του. Καὶ εἰς τούτην τὴν λογὴν εἴ τις νὰ τὸ γροικήσῃ τοῦτον, θέλει ἀποπιστευθῆν ἀποὺ τὴν κακὴν ἀκουήν, καὶ θέλουν πῆν ὅλοι πῶς ὁ καβαλλάρης εἶπεν ψέματα, καὶ δέτε καὶ πῶς ἔδωκεν ἄδικον θάνατον, καὶ ὁ λόγος θέλει παύσειν· τοῦτον τὸν λόγον ὅλοι θέλουν πιστεύσειν.

Καὶ τάπισα ἐκράξαν τὸν ῥήγαν καὶ ἐποῖκάν του τὴν συντυχίαν· ἀφέντη, διὰ τὴ συντυχιά σου ἐγροικήσαμεν τὸ ἀγκάλεμάν σου, καὶ τὸ χαρτὶν τὸ μᾶς ἔδωκες, καὶ πολλὰ ἐσυντύχαμεν μεσόν μας, καὶ ἐγυρέψαμεν καὶ ἀπὸ μίαν μερίαν καὶ ἀπὸ ἄλλην νὰ εὕρωμεν ὠχρὰν τίποτες ἀπ' ὅ,τι λαλεῖ τὸ χαρτίν· τὸ λοιπὸν ἀγρώνισε, ὅτι εἴ τι λαλεῖ τὸ χαρτίν, εἶναι ψέματα, καὶ ὅτις τὸ ἔγραψεν ψέματα λαλεῖ εἰς τὸν λαιμόν του, καὶ ὅλοι μας ἀντάμα καὶ πᾶσα εἷς μας μερία εἵμεστεν ἕτοιμοι νὰ τὸ προβιάσωμεν ἀπὸ τὸ κορμίν μας εἰς τὸ δικόν του πῶς εἶναι ψεματάρης, καὶ τοῦτον ἐποῖκέν τον διατὶ ἐμάλλωσεν ἡ κυρὰ ἡ ῥήγαινα μετά του, καὶ ὁ αὐτὸς καβαλλάρης ἐπεθυμῆσέ την καὶ δὲν τὸν ἐβάσταξεν, καὶ ὠργίστην του, καὶ διὰ τοῦτον σοῦ ἔπεψεν τὸ χαρτίν· ἡ δὲ ἡ κυρά μας ἡ ῥήγαινα εἶναι καλή, καὶ ἁγία, καὶ εὐγενικὴ καὶ τιμημένη. Καὶ ἀθύμου τὸ μᾶς ἐπρουμουτίασες νὰ ποίσῃς τὸ νὰ σὲ βουλεύσωμε.

Καὶ εἰς τούτην τὴν λογὴν ἐβγάλαν τὸν ῥήγαν δικαιωμένον, καὶ τὸν καβαλλάρην ψεματάρην. Καὶ εἰς τοῦτον ἐστάθην ὁ ῥήγας εὐχαρισμένος, καὶ ἐζήτησεν τὸν καβαλλάρην εἰς τὸ πεγέριν του, καὶ ἔδωκέν τους καὶ τὸ χαρτὶν εἰς τὰς χεῖράς τους, καὶ ἐγράψαν τον διὰ παράβουλον, ὡς ἐκεῖνος ὅπου ἔβγαλεν τῆς ῥήγαινας κακὴν ἀκουγήν. Καὶ ὄνταν ἐγροίκησεν τὰ λογία τους καὶ ἤθελεν ἔχειν καὶ τῶν δύο κυράδων τῶν καύχων του τὰ λογία τους, ἐπίστευσεν καὶ ἔπεψε τὸ μεσανυκτικὸν εἰς τὸ σπίτιν τοῦ καβαλλάρη καὶ ἔκραξάν τον ἀπὸ τὸν ῥῆγα. Ὁ καλὸς καβαλλάρης ἦτον εἰς τὸ κρεβάτιν του, καὶ μοναῦτα ἐντύθην καὶ ἐκαβαλλίκευσεν νὰ πάγῃ εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ ῥηγός· καὶ ἔξω ἐστέκουνταν τουρκοποῦλοι καὶ Ἀρμένιδες καὶ λαὸς πολὺς τῶν ἁρμάτων, καὶ πέρνουν τον μοναῦτα καὶ πάγει εἰς τὴν Κερινίαν, καὶ ἐβάλαν τον εἰς τὴν γούφαν τοῦ Σκουτελλᾶ. Καὶ ἐποῖκεν κάποσον καιρόν, καὶ τάπισα ἔρχεται ἕνας ἀφέντης ἀποὺ τὴν Δύσιν νὰ πάγῃ εἰς τὴν Ἱερουσαλὴμ νὰ προσκυνήσῃ,

τὸν ποῖον ἐπαρακαλέσαν τον οἱ συνγγενάδες τοῦ σὶρ Τζὰν Βισκούντη νὰ τὸν ζητήσῃ ἀπὸ τὸν ῥῆγαν, ὡς γίον εἶναι συνῆθιν τοὺς ἀφένταις· καὶ ἐπαρακάλεσεν τὸν ῥῆγα νὰ τὸν ἐβγάλῃ ἀπὸ τὴν γούφαν, καὶ ἐπρουμουτίασέν τοὺ ὁ ῥήγας νὰ τὸν ἐβγάλῃ. Καὶ ὄνταν ὁ κούντης ὁ ξενικὸς ἐπῆγεν, τότες ὥρισεν ἐβγάλαν τον ἀπὸ τὴν γούφαν τῆς Κερινίας, καὶ ἔπεψέν τον εἰς τὸν Λιόνταν καὶ ἐβάλαν τον εἰς τὴν γούφαν, καὶ ἔμεινεν χωρὶς φᾶν ὥς που καὶ ἀπόθανεν. Ὁ αὐτὸς καβαλλάρης ἂν ἦτον νὰ σᾶς εἰποῦν ποτάπος ἀντριωμένος ἦτον καὶ ἡ τζοῦσταις καὶ πᾶσα ἄρματον ἦτον πολλὰ βαλέντε ἀντρωμένος· τάμε ὁ θεὸς νὰ τοῦ συγχωρήσῃ.

Τὸ λοιπὸν μὲ ὅλον τοῦτον ὁ ῥήγας δὲν εὑρέθην πλερωμένος, καὶ δὲν ἦτον τόσον ἀνήξευρος, ξεύροντα τὸ πρᾶμαν πῶς ἐγίνετον· ἄρχεψεν καὶ ἀντροπιάζεν ταῖς γεναῖκες τοὺς ἐχθρούς του ὅπου ἐσμίκτησαν νὰ ποίσουν τὴν ἀντροπήν. Πολλὰ ἐννοιάζουνταν οἱ λᾶς νὰ ποίσουν, ἀμμὲ τὸ νὰ δοῦν, ὅτι κἄτινες ἀρκέψασιν καὶ ἦτον νὰ τοὺς νώσουν, ἐσύρτησαν ἀπὸ τὸ κακόν· καὶ διατὶ δὲν εὑρέθην τινὰς νὰ τὸ ξυλώσῃ, ἄμμε ὅλοι ἐσμίκτησαν, διὰ τοῦτον ἐμίσησεν ὅλους, καὶ ἄρχεψε νὰ τοὺς πλερώσῃ ὅλους τὸν πασᾶναν κατὰ τὸ τοῦ ἐδούλευσεν· ὅτι οἱ Γενουβίσοι λαλοῦν, ὅπου νὰ σοῦ ποίσῃ, ποῖσέ του, καὶ ἀνισῶς καὶ δὲν ἐφτάσῃς νὰ τὸ ποίσῃς, μὲν τὸν λησμονήσῃς. Καὶ εἰς κοντολογίαν ἀντροπίασεν οὔλαις ταῖς κυράδες τῆς Λευκοσίας, ταῖς ποίαις εἶναι μεγάλη ἀντροπὴ νὰ ταῖς ἀνοματίσωμεν. Οἱ ἀφένταις ἐμεῖναν ὅλοι ἐννοιασμένοι, καὶ κακὰ ἐθωροῦσαν τὸν ῥῆγα· καὶ ὁ ἐχθρὸς ὧδε ηὗρεν τόπον, καὶ ἔσπειρεν τὸν σπόρον του, τουτέστιν ἔχθραν, εἰς τιτοίαν λογήν, ὅτι ἔστρεψέν του μέγαν διάφορος τὰ ρ´ χιλία. Τὸ πρᾶγμαν ἐδιάβαινεν ἡμέραν πρὸς ἡμέραν ὥς που καὶ βρέθην ὁ καιρὸς ἐπιτήδειος. Φανερὸν ἐγίνην εἰς τ' ἀφτία τοῦ ῥηγὸς πῶς ἦτον μισισμένος ἀποὺ ὅλους τοὺς καβαλλάριδες, καὶ ἐκεῖνος ἐμισῆσέν τους πολλά· ἦτον πολλὰ ἐννοιασμένος μήπως

καὶ ἀποθάνῃ καὶ δὲν πλερωθῇ ἀπὸ τοὺς ἐχθρούς του, ἢ πὰς καὶ ἀποβγάλλουν τον, ὡς γίον ἐποῖκαν τοῦ ρὲ Χαρρί. Τὸ λοιπὸν ἔρισεν καὶ ἐκτίσαν του ἕναν πύργον, καὶ ἀπάνω ἔκτισε ναὸν ὀνόματι Μιζερικορδία· τὴν δὲ φυλακὴν κάτω, τουτέστιν τὸν πύργον ἐκράξεν τον Μαργαρίτα· καὶ ἐτελείωσέν τον καὶ ἦτον πολλὰ δυνατός, καὶ ἤθελε νὰ τὸ χαντακώσῃ ἀπέξω. Καὶ ἐννοιάστη νὰ ποίσῃ κάλεσμαν μέγαν μετὰ τὸ χαντάκωμα καὶ νὰ γορευτοῦν ὅλοι οἱ ἄρχοντες οἱ μεγάλοι καὶ παρούνιδες, καὶ νὰ τοὺς ποίσῃ φᾶν, καὶ τότες νὰ φυλακίσῃ τοὺς ἀδελφούς του εἰς τὸν πύργον καὶ μερτικὸν ἀπὸ τοὺς καβαλλάριδες ὁποῦ ἐφορᾶτον, διὰ νὰ μηδὲν σαστοῦν εἰς τὴν μέσην τους καὶ ἀδικήσουν τον· καὶ πολομῶντα τοῦτον θέλ' εἶστεν χωρὶς φόβον ὅλην του τὴν ζωήν. Καλὰ τὸ ἐννοιάστην, ἀμμὲ κακὰ ἐγίνετον. Ὄνταν ἦρτεν ἡ σαρακοστὴ τὴν ἁγίαν ἑβδομάδαν, ἔκραξεν τὸν πνευματικὸν νὰ τὸν ξηγορεύσῃ, ὀνόματι φρὲ Τζάκε τοῦ Σὰν Τομένικου, καὶ εἰς τὴν ξηγόρευσιν εἶπεν τούτῳ τὴν ἔννοιαν τῆς Μαργαρίτας. Ὁ αὐτὸς πνευματικὸς ἦτον καὶ τοῦ πρίντζη, καὶ ἐκράξεν τον καὶ ὁ πρίντζης νὰ τὸν ξηγορεύσῃ· καὶ ἄνταν τὸν ἐξηγόρευσεν, εἶπέν του οὕλην τὴν ἔννοιαν τοῦ ρηγός· καὶ ἐβλέπετον ὁ πρίντζης νὰ μπῇ εἰς τὴν Μαργαρίταν, οὐδὲ τὸν ἀδελφόν του τὸν Τζάκον ἄφινε νὰ ἐμπῇ.

Τὸ λοιπὸν εἶναι καιρὸς νὰ θερίσωμεν τὰ στραχδία τῆς ἔχθρας, καὶ νὰ σᾶς πῶ τὴν κακίαν τὴν εἶχεν ὁ ρήγας μὲ τοὺς καβαλλάριδές του καὶ κεῖνοι μετά του. Τῇ η' ἰουναρίου μηνὸς ἡμέρᾳ κυριακῇ, ᾳτξη' Χριστοῦ, εὑρισκομένου τοῦ ρηγὸς εἰς τὸ Ἀκάκιν ἐπῆγεν εἰς τὸ κυνῆγιν, καὶ κοντὰ τοῦ Ἀκακίου ἔχει ἕναν χωρίον μικρὸν ὀνόματι Μένικον, καὶ ἦτο τοῦ σὶρ Χαρρὴν τὲ Ζιπλέτ, ὁ ποῖος καβαλλάρης εἶχεν ἕναν υἱὸν μονογενὴν ὀνόματι Τζακέ, καὶ μίαν κόρην ὀνόματι Μαρία ἡ ποία ἦτον χήρα, καὶ μίαν πορνικὴν ὀνόματι Λίζε· ὁ αὐτὸς καβαλλάρης ἦτον βισκούντης τῆς χώρας καὶ πολλὰ ἀγάπαν τὰ κυνη-

γία, καὶ οὗλοι οἱ καβαλλάριδες, ἐπαράγγειλεν καὶ ἐφέραν του ἀπὸ τὴν Τουρκίαν μίαν ζυγὴν σκυλλία λαγωνικὰ πολλὰ ὄμορφα· καὶ οὗλοι οἱ καβαλλάριδες ὁλικὰ καὶ μετὰ χαρᾶς ἐκλουθοῦσαν τοῦ ῥηγός, ὡς γίον ἡ τάξις τοὺς καβαλλάριδες καὶ νὰ παραδιαβάζουν εἰς τὰ κυνηγία. Εὑρισκόμενος ὁ ῥήγας εἰς τὸ κυνῆγιν, ὁ σκυλλομάγγος τοῦ αὐτοῦ βισκούντη ἐστρέφετον ἀπὸ τὸ κυνῆγιν, καὶ ἐδιάβην ἀπὸ τὴν αὐλὴν τοῦ Ἀκακίου νὰ πάγῃ εἰς τὸ Μένικον, καὶ εἶχεν τὰ δύο σκυλλία τὰ ὄμορφα, καὶ εἶχέν τα χαρίσει τοῦ Τζάκου τοῦ υἱοῦ τοῦ ἄνωθεν σὶρ Χαρρί· ὁ κούντης τῆς Τρίπολης ὁ σὶρ Πιὲρ τοῦ Λουζανία ὁ γνήσιος υἱὸς τοῦ ῥηγός, καὶ ἐμπλάσεν τοῦ σκυλλομάγγου καὶ ἀρώτησέν τον τίνος εἶναι τοῦτα τὰ λαγωνικά, καὶ εἶπέν του, ἀφέντη, εἶναι τοῦ ἀφέντη μου τοῦ Τζάκου τὲ Ζιπλέτ· καὶ ἐψηλαφῆσέν τα καλὰ καὶ εἶδέν τα, καὶ ὡς παιδίος καὶ ἀφέντης ἐπεθύμησέν τα, καὶ λαλεῖ τοῦ σκυλλομάγγου — δός μου τὰ σκυλλία τοῦτα! Καὶ ὁ σκυλλομάγγος λαλεῖ του: δὲν τορμῶ, διατὶ φοβοῦμαι τὸν ἀφέντην μου· ζήτα τα τοῦ ἀφέντη μου, καὶ κεῖνος θέλει σοῦ τὰ δώσει. Καὶ ὁ ἀφέντης ὁ κούντης ἐμήνυσεν τοῦ Τζάκου τὲ Ζιπλὲτ νὰ τοῦ τὰ πέψῃ καὶ νὰ τὸν πλερώσῃ κουρτέσικα. Ἀπολογήθην του καὶ εἶπέν του: ἄμε πὲ τοῦ ἀφέντη σου, πῶς ἐκεῖνον τὸ δὲν ἔχει, ἀγαπᾷ νὰ τὸ ἔχῃ, ἐγὼ δὲν ἀγαπῶ ἐκεῖνον τὸ δὲν ἔχω· διὰ τοῦτον ἃς μοῦ συμπαθήσῃ, καὶ δὲν τοῦ τὰ δίδω. Ὁ ἄνωθεν Τζάκες ἐπῆγεν εἰς τὸν ἀφέντην του, καὶ εἶπέν του πῶς ὁ κούντης ἐμήνυσεν διὰ τὰ σκυλλία, καὶ πῶς τὸν ἀπολόγιασεν, καὶ ἀγγρίστην ὁ αὐτὸς σὶρ Χαρρὴν διὰ τὴν ἀπολογίαν τοῦ υἱοῦ του. Ἐρχομένου τοῦ βασιλειώτη εἰς τὸν κούντην, καὶ εἶπέν του τὴν ἀπολογίαν τοῦ σὶρ Τζάκες, ὁ ἀφέντης ὁ κούντης ὁ νέος ἐδάκρυσεν πολλά, καὶ ἔπιασεν τὸ κλάμαν· καὶ ὡς γίον ἔκλαιγεν, δόξου καὶ τὸν ῥῆγα καὶ ἐνέβην τὴν πόρταν τοῦ π(α)λατίου, καὶ ἐγροίκησεν τοῦ υἱοῦ του πῶς ἔκλαιγεν καὶ ἀρώτησέν τον, γιὰ τίντα ἀφορμὴν

κλαίεις; καὶ ὁ υἱός του ἀποὺ τὸ πολὺν κλάμαν δὲν ἠμπόρησε νὰ τοῦ ἀπολογηθῇ. Καὶ ὁ ρήγας ἦλθεν πρὸς τὸν καβαλλάρην τὸν μάστρον του καὶ λαλεῖ του· τίντα ἔχει ὁ υἱός μου καὶ κλαίγει ἤτζου; Καὶ ὁ καβαλλάρης λαλεῖ τοῦ ρηγός: ἀφέντη, ὁ Τζάκο τὲ Ζιπλὲτ ἔχ' ἕναν ζευγάριν σκυλλία λαγωνικὰ ὁμορφώτατα, καὶ ἐδιάβην ὁ σκυλλομάγγος του ἀπῶδε, καὶ εἶδέν τα ὁ ἀφέντης μου καὶ πολλὰ τὰ ἐπεθύμησεν, καὶ ἀζητῆσέν τα τοῦ σκυλλομάγγου καὶ δὲν τοῦ τὰ ἔδωκεν· ἐμηνῦσέν του τοῦ σὶρ Τζάκες μὲ τὸν βαχλιώτην καὶ δὲν ἄκουσε νὰ τοῦ τὰ δώσῃ, καὶ ἔστρεψέν τον, καὶ γιὰ τοῦτον παραπονᾶται καὶ κλαίγει. Γροικῶντα ὁ ρήγας ἐθυμώθην πολλά, καὶ ἡ κακία ἐπιντώθην, καὶ λαλεῖ: μὲ μέγαν δικῆον ἕνι ὁ ἠγαπημένος μου υἱὸς κακόκαρδος! Καὶ στρέφεται πρὸς τὸν υἱόν του καὶ λαλεῖ του: παιδίν μου, ἔπληξες! ἐγὼ νὰ μηνύσω τώρα τοῦ κυροῦ του νὰ μοῦ τὰ πέψῃ. Καὶ ἔπεψεν ὁ ρήγας ἕναν φρόνιμον καβαλλάρην εἰς τὸν σὶρ Χαρρὴν τὲ Ζιπλὲτ νὰ τοῦ ζητήσῃ τὰ σκυλλία διὰ τὸν υἱόν του τὸν κούντην τῆς Τρίπολης καὶ νὰ τὸν πλερώσῃ τὸ ξάζουν. Ὁ καβαλλάρης, μωραγάπητος τοῦ υἱοῦ του, καὶ ἀγάπαν καὶ τὰ κυνηγία, καὶ νὰ φανερώσῃ καὶ ὁ καιρὸς τὴν κακίαν τὴν εἶχαν οἱ ἀφένταις μὲ τὸν ρήγαν, δὲν ἐννοιάστην πόση ζημία καὶ κίντυνος ὅπου μέλλει νὰ τοῦ ἔλθῃ διὰ τόσην μικρὴν ἀποσκότισιν, ὅτι οἱ σκύλλοι εἶναι ὀλιγόζωτοι καὶ δὲν ἔχουν ζωὴν ὅσον ϛ' χρόνους καὶ ψοφοῦσιν, εἰ δὲ ὁ θυμὸς τοῦ ἀφέντη πολομᾷ πολλὴν ζημίαν εἰς ρένταις, σπιτία καὶ ἑτέρα, καὶ ἄλλους ἐμπάζει καὶ ἄλλους κατεβάζει, καὶ πολλοὺς ξηκληρόνει τους ἀποὺ τὰ ἀγαθά τους, ἀποτόλμησεν καὶ εἶπεν τοῦ καβαλλάρη ἀποῦ ἔπεψεν ὁ ρήγας: ἄμε πὲ τοῦ ρηγὸς ἀπὸ ξαυτῆς μου, πῶς ἐκεῖνος θέλει τα διὰ τὸν υἱόν του διὰ τὸ ἀπλαζίριν του, μηδὲν πλήξῃ καὶ ἀρρωστήσῃ, καὶ ἐμέναν ψηφᾷ με ὡς γίον κτηνόν, καὶ φονίαν τοῦ παιδίου μου! ὡς γίον ἐκεῖνος θέλει νὰ θεραπεύσῃ τὸ παιδίν του, ἤτζου καὶ ἐγὼ τὸ παιδίν μου, καὶ

στιμιάζει με ὡς γίον πελ(ε)λὸν νὰ βγάλω τὸ ἀπλαζίριν τοῦ παιδίου μου, καὶ νὰ τὸ δώσω τοῦ παιδίου του· τὰ ποῖα λαγωνικὰ εἶναι δικά του, καὶ ἀνὲν καὶ πάρω τα ἀποὺ τὰ χερία του θέλει κακοψυχήσει, καὶ φόρτζη νὰ πεθάνῃ· καὶ γιὰ τοῦτον μὴ κάκον μου νὰ τὸ ποίσω· ἀμμὲ ἡ Τουρκία κοντά μας εἶναι, καὶ γοὶ πραματευτάδες ἐμπαίνουν καὶ κατεβαίνουν, καὶ ἂς δώσῃ λόγον καὶ νὰ τοῦ φέρουν ὅσα θέλει, καὶ ὄχι νὰ πάρῃ τὰ δικὰ τοὺς ἄλλους, διατὶ θέλω τα διὰ τὸ ἀπλαζίριν μου καὶ τοῦ υἱοῦ μου. Ὁ καβαλλάρης λαλεῖ του: ἀφέντη, βλέπε ὅτι ξεύρεις πῶς ἐμεῖς ἔχομεν νόμον νὰ ἤμεστεν κρατούμενοι ἕνας τοῦ ἄλλου, καὶ τούτη ἡ ἀπολογία δὲν εἶναι καλὴ πρὸς τὸν ἀφέντην τὸν ρήγαν, καὶ ἀνισῶς καὶ πῶ του τοῦτα τὰ λογία χωρὶς κώλυσιν θέλεις κιντυνεύσει, καὶ ἴδε; ἐσού! Ἐκεῖνος λαλεῖ τοῦ καβαλλάρη: ἂν ἦτον μόδος νὰ τοῦ δώκαμεν ὅ,τι καὶ ἂν ἔχωμεν, δὲν ἔχει εὐκαρισίαν, διατὶ μισᾷ μας, καὶ ἂς ποίσῃ τὸ χειρότερον ὅπου νὰ 'μπορήσῃ.

Ὁ καβαλλάρης ἔστρεψεν τὸν ἀντίλογον πολλὰ κουρτέσικα εἰς τὸν ρῆγα ὅσον ἠμπόρησεν.

Γροικῶντα τοῦτον ὁ ρήγας καὶ θωρῶντα τὴν χοντροσύνην του, ἐθυμώθην· μοναῦτα ἐκείνην τὴν ὥραν ἐτάξεν τὸν σὶρ Χαρρὴν νὰ πάγῃ μὲ τ' ἄλογά του καὶ μὲ τ' ἄρματά του εἰς τὴν ἐβλέπησιν τῆς Πάφου, καὶ ἔπεψεν καὶ σιδέρωσεν καὶ τὸν υἱόν του τὸν Τζάκες καὶ πέμπει τον μὲ μίαν τζάπαν εἰς τὸ χέριν του νὰ σγάφῃ εἰς τὸ χαντάκιν εἰς τὴν Μαργαρίταν, ἤγουν εἰς τὴν Μιτζιρικορδίαν, μὲ τοὺς ἀργάταις ὅπου ἐπολομοῦσαν δουλίαν. Ἀκομὶ ἔπεψε νὰ πάρῃ τὴν κόρην του τὴν Μαρία τὲ Τζιπλὲτ νὰ τὴν ἁρμάσῃ μὲ τὸν Καμοῦς τὸν Ράφτην, ἡ ποία ἐχήρευσεν ἀπὲ τὸν σὶρ Γῆν τὸν Βερνῆν· ὁ ποῖος Καμοῦς ἦτον χαρκωματᾶς καὶ ἦτον καὶ βαχλιώτης τοῦ σὶρ Ἀμοὺν Παπί. Ἡ καβαλλαρία ἦτον φρένιμη, θωρῶντα τὸ σκάνταλον τοῦ ρηγὸς καὶ τοῦ πατρός της, ἐφοβήθην, λαλῶντα πῶς εἰς

κακὸν θέλημαν θέλει τελειωθῆν ἡ δουλία, ἀφῆκέν τα καὶ ἐπῆγεν εἰς τὸ μοναστῆριν ἀποῦ δὲν ταῖς ἐθῶρεν τινάς, εἰς τὴν Σάντα Κλέραν νὰ μείνῃ ὥστη νὰ παύσῃ ἡ κακία· ἐγροίκησεν πῶς θέλει νὰ τὴν ἁρμάσῃ, ἐξέβην καὶ ἐπῆγεν εἰς τὴν Ταρτούζαν ἐς τὸ μοναστῆριν καὶ ἐκεῖ ἐχώστην. Ὁ ρήγας ἔβγαλεν τὸν πατέραν της ἀπὸ τὸ βισκουντάτον καὶ ἔβαλεν τὸν σὶρ Τζουὰν τὲ Βιλίαις. Καὶ τῇ κυριακῇ τῇ ιε΄ μηνὸς ἰανουαρίου τξη΄ Χριστοῦ, ἦλθεν ὁ ρήγας ἀπὸ τ' Ἀκάκιν εἰς τὴν Λευκοσίαν καὶ ἐγροίκησεν πῶς δὲν εὑρέθην ἡ καβαλλαρία, καὶ ἐγύρεσέν την ἀκριβά, καὶ ἔπεψεν δυναστικῶς καὶ ἔβγαλέν την ἀπὸ τὸ μοναστῆριν, καὶ ἔβαλέν την εἰς τὸ κριτήριον, καὶ ἔπεψεν την τοῦ βισκούντη νὰ τὴν μαρτυρίσῃ ὥς που νὰ μολογήσῃ τίς τῆς ἐπαράγγειλεν νὰ πάγῃ εἰς τὸ μοναστῆρι νὰ χωστῇ· εἶπεν τοῦ βισκούντη: ἀφέντη θέλω νὰ ποίσω καλὸν διὰ τὴν ψυχήν μου, καὶ ξηκληρόνω τὸν ἀφέντην μου τὸν ρήγαν μὲ τὸ τουέριν μου καὶ ἂς τὸ πάρῃ εἰς τὸν ὁρισμόν του. Ὁ ρήγας ὥρισεν νὰ τὴν μαρτυρίσουν, καὶ τόσον τὴν ἐμαρτυρίσαν ὅτι ἐτηγανίσαν καὶ τὰ πόδιά της. Ἡ πτωχὴ ἡ ἀρχόντισσα δὲν ἐλάλεν ἄλλον παροὺ — θεέ, κρίσιν!

Καὶ θωρῶντα οἱ ἀφένταις ἐλαλοῦσαν: τοῦτα ἐγδεχούμεσταν νὰ θωροῦμε ἀπῶδε καὶ ὀμπρὸς εἰς τὰς κόραις μας καὶ εἰς τοὺς υἱούς μας, καὶ εἰς τὰς κυράδες ταῖς χήραις!

Καὶ πολλὰ ἐδιαφεντεύγετον ἡ ἀρχόντισσα, καὶ ὁ ρήγας δὲν εἶχεν λύπησιν. Καὶ εἰς τοὺς ὕστερον ὁ αὐτὸς σὶρ Τζουὰν τὲ Νεβελίες ἐρμάστην την, διότι ἦτον καὶ κεῖνος χηράτος.

Πάλε ἐγέννησεν ὁ διάβολος ἄλλον· καὶ ἐγύρεψεν ὁ ρήγας νὰ πάρῃ βουλὴν τίντα νὰ ποίσῃ τοῦ σὶρ Χαρρῆν τὲ Ζιπλέτ, ὅτι ἀπὸ τὸν θυμόν του πρὶν νάβγῇ νὰ πάγῃ εἰς τὸ τάμαν του, ἔπεψεν καὶ ἐβάλεν τον εἰς τὴν φυλακὴν τοὺς κλέπταις, χωρὶς μεγάλην αὐλήν, καὶ τὸν Τζάκον καὶ τὴν ἀδελφήν του τὴν τάμε Μαρία τὲ Τζιπλέτ. Καὶ ὄνταν ἐζήτησεν βου-

λήν, εἶπάν του οἱ παρούνιδες: ἄμε ὀλίγον ἀποὺ ξαὐτόν μας διὰ νὰ συντύχωμεν μεσόν μας, διὰ νὰ σοῦ στρέψωμεν ρεσπόσταν. Καὶ θωρῶντα οἱ ἀφένταις τὸν ρήγαν γεμάτον κακοσύνην καὶ ὀργὴν ἐπῆγεν ἐξωμέρου, θωρῶντα οἱ καβαλλάριδες πῶς ἔβαλεν τὸ χέριν του ἀπάνω τοὺς λιζίους χωρὶς δίκαιον ἄπρεπα, ὅλοι ἀντάμα ἀνακατωθῆκαν καὶ ἐθυμώθησαν, καὶ εἴπασιν, μίαν φορὰν ἐφανερώθην ἡ κακία τοῦ ἀφέντη μας μετά μας! καὶ ἀρχέψαν ὅτοιμα νὰ μελετήσουν ἄλλον, καὶ τὸ ἐγίνην ἀφῆκάν το. Καὶ ὅλοι οἱ καβαλλάριδες σηκόνουνται εἰς τοὺς δύο ἀδελφοὺς τοῦ ρηγὸς καὶ λαλοῦν τους· ἀφέντοι, ξεύρετε πῶς καὶ ἡμεῖς εἴμεστεν ἕτοιμοι τοῦ ρηγὸς καὶ κεῖνος ἐμᾶς, καὶ εἴμεστεν κρατούμενοι μὲ ὅρκον τοῦ ρηγὸς καὶ ὁ ρήγας ἐμᾶς, καὶ ἐμεῖς ἕνας πρὸς τὸν ἄλλον· τὸ λοιπόν, ἀφέντοι, τὴν τάξιν τὴν ἐποῖκεν ὁ ρήγας μὲ τὸν σὶρ Χαρὴν τὲ Ζιπλὲτ καὶ μὲ τὰ παιδιά του, παράνομα τὸ ἐποῖκεν καὶ ἄδικα, ὅτι ἔπεψέν τον εἰς τὴν Πάφον, καὶ πρὶν νὰ πάγῃ ἐφυλάκισέν τον, χωρὶς τὴν αὐλήν του, καὶ τὸ παιδίν του καὶ τὴν κόρην του, καθὼς ἄνωθεν δηλοῖ ὅτι ἦτον ἀνθρῶποί του· καὶ μὲ δίκαιον δὲν ἐδύνετον νὰ βάλῃ χέριν ἀπάνω τους, χωρὶς τοὺς αὐθένταις τῆς βουλῆς του. Εἰς τοῦτον ἀγρωνίζομεν ὅτι εἶναι ᾿φίορκος, ἐπειδὴ ἔμοσε νὰ κρατῇ ταῖς ἀσίζαις καὶ νόμους στερεωμένα· ἐμεῖς εἴμεσθεν κρατούμενοι νὰ διαφεντέψωμεν τοὺς ὁμοίους μας! Τότε εἶπαν τοῦ ρηγὸς, καὶ λαλεῖ του ὁ ἀδελφός του ὁ πρίντζης: ἀφέντη, φαίνεταί μας ὅτι μὲ δίκαιον ἐποῖκες τοὺς λιζιούς σου ἐκεῖνον τὸ ἐποῖκες, χωρὶς νὰ τὸ δώσῃς τῆς μεγάλης σου αὐλῆς καὶ νὰ τὸ γροικήσουν καὶ νὰ τὸ κρίνουν, καὶ πάγεις κατὰ πρόσωπα τοὺς νόμους καὶ τῶν ἀσίζων καθὼς ἔμοσες εἰς τὸ στέψιμόν σου, ὅτι εἶναι ὅμοιοί σου εἰς τὸν ὅρκον τους.

Γροικῶντα τοῦτον ὁ ρήγας ἐθυμώθην καὶ συντυχάνει του ἄσχημα καὶ χοντρὰ λογία, καὶ ὁ πρίντζης ἐμούλωσεν, καὶ ὁ μικρὸς ἀδελφὸς εἶπεν τοῦ ρηγός· ἀφέντη, εἶσαι πολλὰ θυμω-

μένος, καὶ ἐσκότισαν οἱ ἀφθαλμοί σου καὶ δὲν θωρεῖς τὸ πρᾶμαν πῶς πάγει· παρακαλοῦμέν σε ὡς ἀφέντης μας νὰ στραφῇς μὲ γλυκὺν βλέμμαν εἰς αὐτῆς μας, κατὰ τὰς παλαιὰς ἀσίζαις, συνήθεια, καὶ κουστουμία τοῦ αὐτοῦ ἐντίμου ρηγάτου. Ὁ ρήγας ἀποστρίγκισέν του καὶ ἐτίμασέν τον καὶ κεῖνον καὶ τὴν γεναῖκάν του, καὶ εἶπέν του πολλὰ ἄσχημα λογία. Καὶ ὁ δαίμων ἐχαίρετον· καὶ ἐτίμασεν καὶ ἀντροπίασεν ὅλους τοὺς καβαλλάριδες.

Ἐκεῖ ἄρχεψεν τὸ δεντρὸν τῆς μισητείας. Θωρῶντα τόσον θυμωμένον τὸν ρῆγα, ἐπῆραν ὁρισμὸν νὰ πᾶσιν, καὶ εἶπάν του· ἀφέντη, μηδὲν ἔχῃς ἔννοιαν καὶ ἀπόψε θέλομεν τὰ καταμασσήσειν καὶ θέλομεν φέρειν καὶ ταῖς ἀσίζαις ἀνισῶς καὶ εὕρωμεν καὶ κανέναν κεφάλιν περὶ τούτου, καὶ θέλομεν τὸ φέρειν τῆς ἀφεντιᾶς σου. Ὁ ρήγας ἐταπεινώθην καὶ ἐκοίμησεν τὸν θυμόν του, καὶ λαλεῖ τους· βάλετέ τους εἰς γράψιμον καὶ φέρτε μού το αὔριον ὀμπρός μου νὰ τὸ δῶ. Τότε ἐπήγασιν, καὶ ἦτον πολλὰ θυμωμένοι καὶ ἀγγρισμένοι ἀπὲ τὰ ἄπρεπα λογία τοῦ ρηγὸς καὶ ἀντροπὴν ὁποῦ τοὺς ἐπολόμαν ἔμπροσθεν τοὺς παρκάτω ἀνθρώπους· καὶ ἐπῆραν ὁρισμὸν καὶ ἐξέβησαν ἀπ᾽ ὀμπρὸς του. Ἄνταν ἐκατέβησαν τ᾽ ἀδελφία τοῦ ρηγὸς νὰ καβαλλικεύσουν, ἀκλουθῆσάν τους πολὺς λαὸς ἀπὸ τοὺς καβαλλάριδες καὶ ἐκατέβησαν ὡς κάτω ᾽ς τὸ περοῦνιν τῆς καθολικῆς σκάλας ὅπου καβαλλικεύγουν· ἐκεῖ ἀνοῖξαν τὸ στόμαν τους καὶ εἶπαν τῶν ἀδελφίων τοῦ ρηγός: εὐχαριστοῦμεν τοῦ θεοῦ, ὅτι ἦτζου σᾶς ἐστιμίασεν ὁ ἀδελφός σας ὡς γίον χωργιάταις, καὶ ἀνισῶς καὶ δὲν θέλετε νὰ τὸν ἀλλάξετε, ὁ θεὸς νὰ ποίσῃ κρίσιν, καὶ ἡ ἁμαρτία εἶναι ἀπάνω σας καὶ ἀπάνω τῶν παιδίων σας. Καὶ μετὰ τὸ καβαλλίκεμαν, ἐποῖκαν δῆμαν καὶ ὅρκον καὶ σασμὸν μεσόν τους, καὶ ἐδῶκαν λόγον ν᾽ ἀγρυπνήσουν ἐκείνην ὅλην τὴν νύκταν τίντα μέλλει νὰ γενῇ μὲ τὸν ρήγαν διὰ νὰ τοὺς φοβηθῇ καὶ νὰ τοὺς κρατῇ εἰς τὸ πρῶτόν τους συνῆθιν, καὶ

ν' ἀποβγοῦν καὶ ἀπὸ τὴν ἀντροπὴν ὁποῦ τοὺς ἐπολόμαν ὅλους καὶ πασανοῦ καθημέρα· καὶ πάλε ἐμόσαν νὰ μηδὲν χωρισθοῦν μεσόν τους ὡς αὔρι, καὶ μὲν ἀλλάξουν τὸ θέλημάν τους, καὶ εἶπαν: ἄρχοντες, εἴδετε πῶς ὁ ρήγας ἐτζάκισεν τοὺς ὅρκους τοὺς εἶχεν μεσόν του καὶ μεσόν μας! ἐπειδὴ 'τιμάζει τοὺς ἀδελφούς τους ὡς γίον τοὺς φαράσιδές του, τίντα 'νοιάζεσθε και μᾶς θέλει ποίσειν; διὰ τοῦτον ἐμεῖς εἴμεστεν ἐβγαρμένοι ἀπὸ τὸ δῆμαν τοῦ ὅρκου ὅπου ἐποίκαμεν μεσόν του καὶ μεσόν μας, ἐπειδὴ τόσον ἐσουπερπιάστην ἀφὸν ἦλθεν ἀπὸ τὴν Φραγκίαν, καὶ ἐτζάκισεν καὶ ἀντροπίασεν τὸν ὅρκον του ἀποὺ τὴν μεγάλην μισητίαν ἀποῦ μᾶς μισᾷ· προυμουτιάζομένσας, ἄλλον τόσον εἶναι μισισμένος ἀποὺ ξαὐτῆς μας! Ὁ πρίντζης καὶ ὁ κοντοσταύλης ἐφάνουν τους καλὸν τὰ λογία τοὺς καβαλλάριδες καὶ ἐστερεῶσάν τα μὲ τὸν ὅρκον τους. Καὶ ἄνταν ἐβγῆκαν ἀπὸ τὴν αὐλὴν τὴν ρηγάτικην, ὁ μισὲρ Τζουὰν Μουστρίς, τὸν ἐψήλωσεν ὁ ρήγας καὶ ὁ ἀμιράλης τὸν ἔκτισεν, καὶ ἀγάπαν τον πολλά, ὁ ποῖος ἦτον φρόνιμος καβαλλάρης, ἐννοιάστην πῶς τὸ τέλος τοῦτον τὸ ἀρχεύτην ὁ ρήγας εὔκολα δὲν 'ταιργιάζει τούτην τὴν ταραχήν, ἐλυπήθην πολλὰ καὶ ἐβουλήθην μὲ ἔννοια νὰ βάλῃ σκοπὸν νὰ γιατρεύσῃ τούτην τὴν πληγήν, ὅτι τὰ νήματα τῆς τέχνης ἦτον ἄκλωστα, καὶ λαλεῖ τοῦ ρήγα. ἀφέντη μου, ἐλεμονήθου με, καὶ τίποτε θέλω νὰ θυμήσω τὴν ἀφεντίαν σου, καὶ γροικῆσέ μου, καὶ ἀνίσως δὲν τὸ πῶ ὡς γίον πρέπει, ἡ ἀφεντιά σου ὅπου σοῦ ἐχάρισεν ὁ θεὸς τὸν νοῦν καθαρὸν θέλεις ἀκροθῆν τὴν ὑπόθεσιν, καὶ δὲν θέλουν εἶστεν χαμένα· παρακαλῶ σε, μηδὲν μοῦ ὀργισθῇς εἰς κανέναν λόγον ἀποῦ νὰ πῶ ἄπρεπον· ὁ ρήγας εἶπέν του· 'πὲ καὶ μὲν φοβηθῇς. Λαλεῖ του — ἀφέντη μου, ἀποὺ πολλοὺς σοφοὺς ἤκουσα, ἀπὸ παλαιὰν ταραχὴν καὶ μάχην γεννᾶται ἔχθρα, καὶ ἀπὸ ἔχθραν γεννᾶται μῖσος, καὶ ἀπὸ τὴν μισητίαν διαβαίνουν τὴν ἐντολὴν τοῦ θεοῦ καὶ ἀλλάσσουν οἱ κακοὶ λογισμοὶ καὶ κακαῖς συνεί-

δησες τῶν ἀνθρώπων καὶ μεταστρέφουνται εἰς τὰ πάθη μὲ πεῖσμαν· διὰ τοῦτον φαίνεταί μου νὰ δώσῃς τόπον τοὺς κακούς· οἱ ἀφένταις μου οἱ ἀδελφοί σου ἐπῆγαν ἀπῶδε πολλὰ ἀγγρισμένοι καὶ ἀντροπιασμένοι ἀξαυτόν σου, καὶ εἶναι καὶ οὗλοί σου οἱ συγγενάδες σου μετά τους καὶ πολλοὶ καβαλλάριδες, καὶ πρὶν κοιμηθοῦν ἀγγρισμένοι καὶ νὰ νοιαστοῦν κανένα κακόν, ὁποῦ μὲν τὸ δώσῃ ὁ θεός, παρακαλῶ σε νὰ τοὺς μηνύσῃς νὰ ἔλθουν, καὶ καλὰ καὶ ὄμνοστα λογία νὰ καταπαύσῃς τὸν θυμόν τους, καὶ ὡς φρένιμος θέλεις σιγουργιάσειν τὴν καρδιάν τους καὶ θέλεις ἐβγάλειν τὸν θυμὸν ἀποὺ 'ξαυτῆς τους, καὶ θέλεις τοὺς βάλειν ἀποὺ κακὸν εἰς καλόν.

Τοῦτος ὁ λόγος πολλὰ ἄρεσεν τοῦ ρηγός, καὶ λαλεῖ του — καλὰ τὸ ἐννοιάστης! ὅμως ἄμε ὡς τοὺς ἀδελφούς μου καὶ πέ τους νὰ ἔλθουν ὡς ὧδε διὰ τίποτε χρῆσιν, τίποτε ζήτημαν εἰς τὸ μερτικὸν τῆς βουλῆς ὁποῦ θέλουν νὰ ποίσουν τούτην τὴν νύκταν εἰς τὴν ἀφορμὴν ὁποῦ ἐγὼ ἐτάνυσα. Ὁ καβαλλάρης ἐκαβαλλίκευσεν καὶ ἀναγκάστη νὰ τοὺς ἐφτάσῃ, καὶ τρέχει καὶ πάγει ὡς τὸν ἅγιον Γεώργιον τῶν Ὀρνιθίων ὁποῦ πουλοῦνται τὰ νήματα τὰ πανπακερά· καὶ κοντὰ εἰς τὴν γωνίαν εὑρίσκεται μία γούρνα μαρμαρένη καὶ εἶναι ἄξαμος τοῦ μόδι τῆς Λευκοσίας, καὶ τοῦτον γράφω το διὰ ἀθύμησιν καιροῦ καὶ τόπου· τὸ λοιπὸν ἐκόντεψέν τους ἐκεῖ ὁ ἀμιράλης καὶ χαιρετᾷ τους· οἱ καβαλλάριδες θωρῶντά τον πῶς ἔρχετον, λαλοῦν τοὺς ἀδελφοὺς τοῦ ρηγός: δέτε πῶς ἔπεψε νὰ σᾶς παρακαλέσῃ, διὰ νὰ πᾶτε νὰ μερώσῃ μετά σας, καὶ αὔρι νὰ σᾶς πῇ χειρότερα παρὰ ποῦ σᾶς ἐποῖκεν, καὶ θέλετε εἶστεν ἀντροπιασμένοι ὅλην σας τὴν ζωήν, ὅτι ὀπίσω εἰς τὴν ἀντροπὴν ὁποῦ σᾶς ἐποῖκεν, ἔπεψεν τώρα νὰ σᾶς κολακέψῃ ὡς γίον τὰ κοπελλία, καὶ ἀπῶδε καὶ ὀμπρὸς νὰ μᾶς κρατῇ ὡς κτηνὰ καὶ μωρούς, καὶ νὰ παγαίνετε ἀπὸ κακὸν εἰς χειρότερον· εἰ δὲ καὶ θέλετε νὰ ποίσετε ὡς φρόνιμοι, ὡς ἀφένταις ὁποῦ εὑρίσκεσθε,

ἀλαμᾶς νὰ σᾶς ἀγρωνίσουν οἱ παρχατώτεροι ἀνθρῶποι, ἀποδιαβάσετέ τον, καὶ ἐλᾶτε μετά μας κατὰ τὸν ὅρκον σας, διὰ νὰ καταπαύσῃ εἰς καλλίτερον. Καὶ εἰς τὴν αὐτὴν τάξιν ἐκουτεντιάσαν οἱ ἄρχοντες. Τότε ἐκοντέψεν ὁ ἀμιράλης κοντὰ τοὺς ἀφένταις καὶ ἐχαιρετῆσέν τους ἀπὸ τὴν μερίαν τοῦ ρηγός, καὶ ἐστάθησαν ὀμπρὸς εἰς τὸν ἅγιον Γεώργιον· καὶ ἀντὰν ἐχαιρετῆσαν, ἄρχεψεν ὁ ἀμιράλης καὶ λαλεῖ τους: ἀφένταις, ὁ ἀφέντης μου ὁ ρήγας ὁ ἀφέντης ἀδελφός σας ζητᾷ σας καὶ θέλει σας νὰ σμίξῃ ἄλλον ζήτημαν κρυφὸν κοντὰ εἰς ἐκεῖνον, καὶ ἀνισῶς καὶ ἀγαπᾶτέ τον, στραφῆτε νὰ σᾶς συντύχῃ, καὶ πάλε θέλετε πάγειν. Οἱ ἄρχοντες μὲ θυμὸν καὶ πλῆξιν, καὶ πικρίαν δὲν ἐθελῆσαν νὰ στραφοῦν, ἀμὲ λαλοῦν του: ἀφέντη ἀμιράλη, στράφου εἰς τὸν ρήγαν καὶ ρικουμαντίασ' μας εἰς αὐτόν του, καὶ ἔχομεν μεγάλην ἐννοίαν διὰ τὴν ἐννοίαν τῆς βουλῆς καὶ πέτε τού το, καὶ πᾶμεν ὅλην τὴν νύκτα νὰ κοπιάσωμεν καὶ νὰ ποίσωμεν τὸ θέλημάν του εἰς τίποτε μόδον ὠφέλμον ὁποῦ νὰ μπορήσωμε, καὶ κεῖνον τὸ νὰ γρωνίσωμεν θέλομεν τὸ βάλλειν εἰς γράφος καὶ τὸ πωρνὸν θέλομεν τὸ φέρειν. Τὸ λοιπὸν ὁ ἀμιράλης λαλεῖ τους: διὰ τὴν ἀγάπην τοῦ Χριστοῦ στραφῆτε ὀπίσω, καὶ μηδὲν θελήσετε νὰ χαροῦν οἱ ἐχθροί σας, ὅτι τοὺς ἀγγέλους εἶναι ἀποῦ δὲν σκανταλίζουνται· τὸ λοιπὸν ἀνὲν καὶ ὁ ἀδελφός σας ἐσύντυχέν σας λογία ἄπρεπα, πρέπει ἐσεῖς ὡς γίον περίττου παιδίοι παρὰ κεῖνον, δίκαιον νὰ τὸν βαστάξετε ὡς γίον μεγαλείτερον ἀδελφὸν καὶ ἀφέντη σας, διὰ τὸν στέφανον ὁποῦ φορεῖ. Καὶ κεῖνοι εἶπάν του, εὔκαιρα κοπιάζεις! Καὶ ἐπήγασιν εἰς τὸ χανοῦτιν τοῦ Γιαφούνη, καὶ πολλὰ τοὺς ἐσύντυχεν, καὶ κεῖνοι δὲν ἐκουργιάσαν, καὶ εἶπάν του: δὲν τὸ διδοῖ ὁ καιρὸς ὅτι νὰ στραφοῦν οἱ καβαλλάριδες καὶ νὰ σκορπιστοῦσιν, καὶ νὰ μὲν πληροφορήσωμεν το θελημαν τοῦ ρηγός, καὶ δὲν ὠφελᾷ· ἀμμὲ τώρα, ὡς γίον εὑρισκούμεθα νὰ πᾶμεν ἔσω μου, εἶπέν του ὁ πρίντζης, καὶ ἀπεκεῖ μὲν σκα-

λευτοῦμεν ὅσ' ὥς που νὰ τελειωθῇ ἡ βουλή, καὶ καλὰ πωρνὸν θέλει τὸ 'δεῖν· καὶ τὸ ὥρισε νὰ πιντωθῇ τὸ θέλημάν του, θέλει μᾶς τὸ πεῖν, καὶ θέλομεν τὸ ἰδεῖν, καὶ ρικουμαντίασ' μας εἰς τὴν ἀφεντιάν του.

Θεωρῶντα ὁ καλὸς καβαλλάρης πῶς τίποτε δὲν ἐφέλαν, ἀποχαιρέτησέν τους καὶ ἐπῆγεν εἰς τὸν ρῆγα. Θεωρῶντα ὁ ρήγας τὸν ἀμιράλην πῶς ἐστράφην χωρὶς τοὺς ἀδελφούς του, ἐπικράνθην καὶ εἶπέν του, πῶς ἔν' τ' ἀδέλφιά μου; διατὶ δὲν τοὺς ἔφερες; Καὶ εἶπέν του· ἀφέντη, ἔφτασά τους εἰς τὸν ἅγιον Γεώργιον καὶ πολλὰ τοὺς εἶπουν ἀπὸ τὴν μερίαν σου καὶ ἐπαρακάλεσά τους, καὶ δὲν ἐθέλησαν, διὰ τὴν εὐλογημένην βουλὴν ὅπου τοὺς εἶπες νὰ ποίσουν, καὶ διὰ νὰ μηδὲν ξηλωθοῦν, καὶ τὸ πρωΐ μέλλει νὰ τελειωθῇ, καὶ μήπως καὶ κακοφανῇ σου, ἐφάνην ὅλους ἀντάμα νὰ πᾶσιν εἰς τὸ σπίτιν τοῦ ἀφέντη τοῦ ἀδελφοῦ σου τοῦ πρίντζη, καὶ ἀποκεῖ μηδὲν σκαλευτοῦν ὥς που νὰ ποίσουν ἀπόφαν τὸ μέλλει νὰ γινῇ, καὶ ταχία, ἂν τὸ δώσῃ ὁ θεός, θέλουν τὸ φέρειν ἔμπροσθέν σου, καὶ θέλεις ἰδεῖν τὴν ἀπόφαν, καὶ ρικουμαντιάζουνται εἰς τὴν ἀφεντιάν σου. Γροικῶντα τοῦτον ἐφάνην καλὸν τοῦ ρηγός.

Οἱ δὲ ἄρχοντες οἱ καβαλλάριδες καὶ οὗλοι τῆς βουλῆς ἐσωρεύτησαν εἰς τὸ σπίτιν τοῦ πρίντζη καὶ ἐφιλονεικοῦσαν ὅλην τὴν νύκταν διὰ τὸν ρῆγα· καὶ εἶπαν οἱ καβαλλάριδες τοὺς ἀδελφοὺς τοῦ ρηγός: τίντα δίκαιον ἔχει ὁ ρήγας μετά σας, ὁποῦ 'στε ρηγάδες ὡς γίον ἐκεῖνον, δὲν σᾶς λείπει παρὰ ὁ στέφανος νὰ 'στε ὡς γίον ἐκεῖνον, νὰ σᾶς 'τιμάζῃ καθημερινὸν ἔμπροσθεν τοὺς ἄτυχους ἀνθρώπους! πῶς θελει σᾶς στιμιάσειν ἄλλην φοράν; καὶ τίντα δίκαιον ἔχει μὲ τοὺς ἀνθρώπους του τοὺς λιζίους νὰ τοὺς βάλλῃ εἰς τὴν φυλακὴν χωρὶς τὸν φανὸν τῆς βουλῆς του, καὶ χωρὶς νὰ γρωνίσῃ καὶ ἔχει δίκαιον; ὅτι διὰ τὴν ἀληθείαν καὶ διὰ τὸν ὄρδινον καὶ νόμον τῶν ἀσίζων, ταῖς ποίαις ὤμοσε νὰ ταῖς βλεπίσῃ καὶ νὰ ταῖς φυλάξῃ, ἀξα-

πολύσαν οἱ γονεῖς μας τὸ δικόν τους καὶ ταῖς κληρονομιαῖς τους καὶ ἦλθαν εἰς τὸ νησὶν τοῦτον, πρὸς μικρὴν ἀνάπαυσιν, καὶ ἐποῖκαν σασμοὺς καὶ νόμους μεσόν τους· τώρα ὁ ρήγας ἐπῆγεν κατὰ πρόσωπα τοὺς νομους καὶ τῶν ἀσιζων, πῶς εἶναι τοῦτον; καὶ ἐφυλάκισεν τὸν σί(ρ) Χαρρῆν ὁ ποῖος εἶναι ἄνθρωπος λιζίος, καὶ εἴμεστεν κρατούμενοι ὁ εἷς ὑπὲρ τοῦ ἄλλου εἰς πίστιν· ἀκομὴ ἐπῆρεν τὸν υἱόν του τὸν Τζακὲς, ὅπου εἶναι πρῶτος ἐκδεχόμενος τοῦ ψουμιοῦ τοῦ κυροῦ του καὶ ἔχει καὶ τοῦτος τόσην ἐλευθερίαν ὡς γίον τὸν πατέραν του κατὰ τὰ συνηθία καὶ ἀσίζαις τοῦ αὐτοῦ ρηγάτου· πάλε τὴν τάμου Μαρίαν τὲ Ζηπλὲτ τὴν κόρην του, καβαλλαρίαν γυναῖκαν τοῦ σὶρ Γῆ τὲ Βερνῆ, τὴν ποίαν ὅταν θελήσῃ νὰ τὴν ἁρμάσῃ, νὰ ἦναι δουλεμένη ἡ δούλευσις τοὺς καβαλλάριδες· γινίσκεται τοῦτον μὲ τὴν αὐλὴν, τουτέστιν γ´ καβαλλάριδες λιζίους, ὁ ἕνας εἰς τὸν τόπον τοῦ ρηγὸς, καὶ οἱ δύο ἡ αὐλὴ καὶ ὁ γραμματικὸς τοῦ μαρτζασίου, διαβαίνοντα ἕνας χρόνος ἀπὸ τὸν θάνατον τοῦ ἀνδρός της τοῦ ἀποθαμένου, καὶ νὰ τῆς δώσουν γροίκησι τὸ θέλημαν τοῦ ρηγός: ὁ ἀφέντης ὁ ρήγας εἰς ὅλα τὰ πράματα θέλει νὰ ὁρίσῃ διὰ νὰ δουλευτῆ ἀπὸ τοὺς λᾶς ὁποῦ ἔχουν ἀποὺ τὰ καλά του εἰς τὸ αὐτὸν νησὶν κατὰ τὴν ἀσίζαν, διὰ τοῦτον ἀνοματίζομέν σου τὸν δεῖναν καὶ τὸν δεῖναν. Καὶ νὰ τῆς ἀνοματίσουν γ´ καβαλλάριδες νὰ ἦναι τιτοίας γενεᾶς ὡς γίον τὴν δικήν της ἢ τὴν γενείαν τοῦ ἀνδρός της ὅπου πέθανεν, καὶ νὰ διαλέξῃ ἕναν ἀπὸ τοὺς γ´ ὅποιον θέλει νὰ πάρῃ ν' ἁρμαστῆ. Ἡ ἀρχόντισσα ἐκδέχεται καιρὸν νὰ ζητήσῃ διὰ ν' ἀπολογηθῆ, διὰ νἄχῃ τὴν βουλήν τους. Καὶ διαβαίνοντα ὁ καιρὸς, καὶ ἡ ἀρχόντισσα δὲν διαλέξει, τοτες ἔχει πογέριν ὁ ρήγας νὰ τὴν ἁρμάσῃ μὲ ἕναν ἀπὸ τοὺς γ´ τοὺς ἄνωθεν, ὡς γίον θέλει ὁ ρήγας. Ἀμμὲ ὁ ρήγας θέλει νὰ τὴν ἁρμάσῃ μὲ ἕναν Ράφτην, διὰ τοῦτον φαίνεταί μας εἰς πᾶσα δικαιοσύνην, δὲν εἶναι δίκαιο νὰ τὸ στερεώσωμεν! Ἀμμὲ νὰ μᾶς γροικήσετε

νὰ ποίσετε τὸ θέλημάν μας, καὶ μεῖς μὲ τὴν βοήθειάν σας νὰ τὸν ἀρεστιάσωμεν, νὰ τὸν τριγυριάσωμεν, καὶ ἀπεκεῖ νὰ μὲν σκαλέψῃ ὥς που νὰ μᾶς προμουτιάσῃ εἰς τὴν πίστιν του νὰ μᾶς κρατῇ καὶ νὰ μᾶς ὁδηγᾷ κατὰ ταῖς ἀσίζαις μας, ταῖς ποίαις οἱ μακαρισμένοι οἱ ῥηγάδες οἱ προκάτοχοί του ἐποῖκαν τοῦτα τὰ καλὰ συνηθία τοῦ αὐτοῦ ῥηγάτου· εἰ δὲ ἀλλοίως, πᾶσα εἷς ἀποὺ μᾶς ν' ἀφήσωμεν τὸ ῥηγάτον καὶ νὰ πᾶμεν νὰ γυρέψωμεν τὸ ῥιζικόν μας ὅπου νὰ μᾶς ὁδηγήσῃ ὁ θεός.

Τούτη ἡ βουλὴ καλὰ ἄρεσεν τοῦ πρίντζη καὶ τοῦ κοντοσταύλη, καὶ ἐκάτζαν νὰ φᾶσιν, νὰ δειπνήσουν· καὶ ἄνταν ἐδειπνῆσαν, καὶ ἐπέσαν νὰ κοιμηθοῦσιν εἰς τὸ μέγαν παλάτιν ὅπου ἐκάθουνταν, ἔφτασεν ὁ καιρὸς ὅπου ὁ ἐχρὸς ἐθέλησε νὰ 'σοδιάσῃ τοὺς καρποὺς τοὺς ἔβαλλεν εἰς τὴν καρδιάν τους, νὰ σκοτώσουν τὸν ῥήγαν. Θωρῶντα ὅτι τ' ἀδελφία τοῦ ῥηγὸς ἦσαν εἰς τὴν συντροφιάν τους, ἐγινῆκαν ἀπότορμοι καὶ ἐβουλεύτησαν μεσόν τους καὶ εἴπασιν: ἄρχοντες, εἶναι ἀληθεία καὶ εἴπαμεν τοὺς ἀφένταις τοὺς ἀδελφοὺς τοῦ ῥηγὸς, πρῶτο ν' ἀρεστιάσωμεν τὸν ῥήγαν καὶ νὰ μᾶς προμουτιάσῃ νὰ μᾶς κρατῇ ὡς γίον πρέπει· νὰ τὸν ἀφήσωμεν, ὅλοι θέλομεν ἀποθάνομεν· ἔμοσεν ἑπτὰ φοραῖς προτήτερα παρὰ νὰ στεφθῇ, καὶ τότες τὸν ἐφόρισεν καὶ ἐλησμόνησεν τοὺς ὅρκους του καὶ πάγει κατὰ πρόσωπα τῶν ἀσίζων καὶ τοῦ θεοῦ ὅπου ἔμοσεν· τίς νὰ μπιστευθῇ τοῦ ὅρκου του πλέον καὶ τὰ προυμουτιάσματά του ἀπῶδε καὶ ὀμπρός; Οἱ δὲ λοιποὶ εἶπαν — καλῶς λαλεῖτε! προυμουτιάζω σας δὲν εἴμεστεν κρατούμενοι, ἀφὸν ἐτζάκισεν τὸν ὅρκον του, ἀμμὲ στέκοντα ἔμπροσθέν του νὰ τὸν σκοτώσωμεν! Ἄλλοι εἶπαν — νὰ πᾶμεν ἀργὰ εἰς τὸ σπίτιν του, καὶ ὡς γίον κοιμᾶται νὰ τὸν σκοτώσωμεν, καὶ ν' ἀναγκάσωμεν τοὺς ἀδελφούς του, καὶ νὰ καβαλλικεύσωμεν τὴν αὐγήν· καὶ οὕτως θέλομεν τελειώσειν ἐκεῖνον τὸ συντυχάνομεν, ἀλλοίως μηπῶς καὶ οἱ ἀδελφοί του ἀποκτείνουν μας. Ἄλλοι εἴπασιν — ἂς τὸ ποί-

σωμεν! Ἀμμὲ παρακαλοῦν καὶ τ' ἀδελφία του νὰ τοῦ ἀποβγοῦν· χωρὶς τῶν ἀδελφιῶν του ἐξηγοῦνταν, καὶ δὲν ἤξευραν τίποτε ἀπὸ τὴν βουλὴν τούτην. Ὁ λόγος λαλεῖ: τόσην παίναν ἔχει ἀποῦ κρατεῖ τὸ πόδιν τοὐριφίου, ὡς γίον ἐκεῖνον ὁποῦ τὸ γδέρνει. Τὸ λοιπὸν τὸ μεσανυκτικὸν ἀναγκάσαν τοὺς ἀφένταις νὰ ὁρίσουν διὰ νὰ σελλώσουν καὶ νὰ πέψουν νὰ ἐβγάλλουν τοὺς φυλακισμένους καβαλλάριδες καὶ νὰ τζακίσουν καὶ τὰ σίδερα ἀποὺ τὰ ποδία τους, τοῦ Τζάκο τὲ Ζιπλὲτ καὶ τῆς Μαρία τὲ Ζιπλὲτ, ὡς γίον ἐγίνετον.

Πάλι νὰ στραφοῦμεν εἰς τὸν ρῆγα. Ὄνταν ἐτελείωσεν ταῖς δουλιαῖς του ἐκάτζε νὰ φᾶ νὰ δειπνήσῃ πολλὰ πικραμένος τῇ τρίτῃ τῇ ις' ἰανουαρίου ατξη' Χριστοῦ τὴν παραμονὴν τοῦ ἁγίου Ἀντωνίου· ὁ ρήγας ἐνήστευγεν τὴν παραμονὴν τοῦ ἁγίου Ἀντωνίου καὶ πολλοὶ καβαλλάριδες μετά του, οἱ ποῖοι θεωρῶντα τὸν ρῆγα ὁτοσαῦτα θυμωμένον ἐποῖκεν τὸν ἐμαυτόν του καὶ ἦτον ἄρρωστος, καὶ ὀπίσω εἰς πολλοὺς μίσους ἐφέραν του ἀγρελλία, καὶ ὁ βαχλιώτης του ἐζήτησεν λάδιν νὰ βάλλῃ εἰς τ' ἀγρελλία, καὶ ἐλησμόνησαν ν' ἀγοράσουν καὶ τὰ χανουτια ἐσφαλίσαν ὅτι ἦτον ἀργά· καὶ ὁ ρήγας ἐγδέχετο νὰ τὰ φέρουν ὀμπρός του· θωρῶντα πῶς δὲν τὰ ἐφέραν, εἶπεν — εἰς τ' ὄνομα τοῦ θεοῦ τοῦτα τ' ἀγρελλία φέρνετέ τα! Καὶ ὁ βαχλιώτης εἶπέν του: ἀφέντη, λάδιν δὲν ἔχουν, καὶ οἱ μυροψοὶ ἐσφαλίσαν, καὶ πῶς ἐλησμονῆσαν νὰ φέρουν ἀνωρὰς καὶ ἂς ἔχουν συμπαθίον. Ὁ ρήγας ἀγγρίστην, ἔχοντα καὶ ἦτον θυμωμένος καὶ φουσκωμένος, καὶ εἶπεν: τοῦτον ἔποικέν μού το ὁ ἐμπαλῆς τῆς αὐλῆς μου διὰ πεῖσμαν! καὶ πέμπει μοναῦτα καὶ βάλλει τον εἰς τὴν φυλακήν, καὶ ἐφοβέρισέν τον ὅτι τὸ πωρνὸ νὰ κόψῃ τὴν κεφαλήν του. Τὸν ποῖον ἐβγάλαν τον ἀντὰν ἐβγάλαν καὶ τοὺς ἄλλους· καὶ ἦλθαν ὅλοι ἀπὸ τὴν φυλακὴν ἔσω τοῦ πρίντζη, καὶ ἐξηγηθῆσάν του εἴ τι ἐγίνετον.

Καὶ τὴν τετράδην τῇ ιζ' ἰανουαρίου ατξη' Χριστοῦ καλὰ

ταγία ἦλθαν ὅλοι οἱ καβαλλάριδες εἰς τὴν συντροφιὰν τοῦ πρίντζη καὶ τὸν ἀδελφόν του εἰς τὸ ῥηγάτικον ἀπλίκιν καὶ ἀπεζεῦσαν εἰς τὸ περοῦνιν, καὶ ἐνέβησαν τὴν σκάλαν καὶ ἐπῆγαν εἰς τὴν λόντζαν μὲ ὅσους ἦσαν εἰς τὴν φυλακήν· τότες ἀκτυπᾷ ὁ πρίντζης τὴν πόρταν πιδεξία· ἡμέρα τοὺς λουχέριδες ἦτον τοῦ Τζιλὲτ τὲ Κορναλίε, ἄνοιξεν, καὶ ὄνταν ἐνέβησαν οἱ ἀδελφοὶ τοῦ ῥηγὸς ἐνέβησαν ὅλοι ἀντάμα. Ἐγροίκησεν ὁ ῥήγας τὴν ἀναμιγὴν καὶ ἐσηκώθην ἀπὸ τὸ κρεβάτιν καὶ λαλεῖ, ποῖγοι εἶναι τοῦτοι ὅπου ἦλθαν; Ἡ τάμου Τζιβὰ τὲ Σκαντελίε, ἡ καύχα του ὁποῦ ἐκοιμᾶτον μετά του, εἶπέν του — τίς θέλει εἶστεν παρὰ τ' ἀδελφία σου; Καὶ ἐσκουλλίστην ἡ ἀρχόντισσα τὴν κότταν της καὶ ἐξέβην ἔξω εἰς τὴν λόντζαν καὶ ἐκατέβην εἰς τὸ σέντε· καὶ ἐκεῖ ἐκείθουνταν σελλαις τῶν τζούστων καὶ ἐσφαλίσαν τὴν δράππαν. Ὁ πρίντζης θωρῶντα τὴν τάμου Τζίβαν πῶς ἀβγῆκεν ἀπὸ τὸ πλευρον τοῦ ῥηγὸς, ἐνέβην εἰς τὴν τζάμπραν τοῦ ῥηγὸς καὶ ἐχαιρέτησεν τὸν ῥήγαν· καὶ ὁ κοντοσταύλης δὲν ἐνέβην ἔσω, οὐδὲ ὁ πρίντζης ἔθελε νὰ μπῆ, ἀμμὲ οἱ καβαλλάριδες τὸν ἐβιάσαν καὶ ἐμπῆκεν, ὅπου ἄλλαν ἐννοιάζουντα. Τότε λαλεῖ τοῦ ῥηγὸς — ἀφέντη, καλημέρα πάνω σου. Καὶ ὁ ῥήγας εἶπέν του — καλημέρα νἄχῃς, καλέ μου ἀδελφέ. Καὶ ὁ πρίντζης εἶπέν του — ἀπόψε πολλὰ ἐκοπιάσαμεν ὅλην τὴν νύκταν καὶ ἐγράψαμεν τὸν φανόν μας καὶ ἐφέραμέν σού τον νὰ τὸν ἰδῇς. Ὁ ῥήγας ἦτον γυμνὸς μὲ τὸ ἀποκάμισον καὶ ἔθελε νὰ 'ντυθῇ, καὶ ἀντράπη νὰ ἐντυθῇ ὀμπρὸς τοῦ ἀδελφοῦ του καὶ λαλεῖ του — ἀδέλφη πρίντζη, ἄμε ὀλίον ἔξω νἀντυθῶ, καὶ θέλω δεῖν τὸ γράψιμόν σας· ὁ πρίντζης ἀναχώρησεν. Τότες ἐβρούθισεν ἀφέντης τοῦ Ἀρσεφίου καὶ βάσταν μίαν κουρτέλλαν ὡς γίον σπαθόπουλον εἰς τὸ χέριν του, κατὰ τὰ γουζιάζαν τὸν αὐτὸν καιρόν, καὶ κοντά του ὁ σὶρ Χαρρῆν τὲ Ζιπλέτ. Καὶ ὄνταν ἔβγηκεν ὁ πρίντζης, ἔβαλεν τὰ ῥοῦχά του νἄντυθῇ, καὶ ἔβαλεν τῶνάν του μανίκιν, καὶ γύρισεν τὸ

πρόσωπόν του νὰ βάλλῃ καὶ τὸ ἄλλον, καὶ θωρεῖ τοὺς καβαλλάριδες εἰς τὴν τζάμπραν του καὶ λαλεῖ τους — ἄπιστοι, παράβουλοι, ἴντα θέλετε τούτην τὴν ὥραν εἰς τὴν τζάμπραν μου ἀπανωθιόν μου; Καὶ ἦτον ὁ σὶρ Φιλίππη τὲ Ἠνπελῆν ἀφέντης τοῦ Ἀρσεφίου, καὶ ὁ σὶρ Χαρρῆν τὲ Ζιπλὲτ, καὶ ὁ σὶρ Τζάκες τὲ Γαβριάλε, τοῦτοι οἱ γ' ἐνέβησαν μοναῦτα καὶ ἐβγάλαν τὰ σπαθιά τους καὶ δῶκάν του τρεῖς τέσσαρης κόρπους πᾶσα εἷς, καὶ ὁ ρήγας ἔβαλεν φωναῖς — βοήθειαν! ἐλεμοσύνην! Καὶ μοναῦτα ἐβρούθησεν καὶ ἐνέβην ὁ σὶρ Τζουὰν Γκοράπ, ὁ ἐμπαλῆς τῆς αὐλῆς, καὶ ηὗρέν τον ἐλλιγωμένον, καὶ ἐβγάλλει τὸ μαχαῖρίν του καὶ ἔκοψεν τὴν κεφαλήν του λαλῶντα — ἐσοὺ σήμερον ἔθελες νὰ κόψῃς τὴν κεφαλήν μου, καὶ γὼ νὰ κόψω τὴν δικήν σου, καὶ τὸ ἀναπάλημάν σου νὰ πέσῃ ἀπάνω σου!

Καὶ οὕτως ἐνέβησαν οἱ καβαλλάριδες νεῖς ὀπίσω τοῦ ἄλλου, καὶ ὅλοι ἐβάλαν τὰ μαχαιργία τους διὰ τὸν ὅρκον, καὶ ἐκρατοῦσαν τοὺς ἀδελφοὺς τοῦ ρηγὸς κοντὰ καὶ σφικτά, διὰ νὰ μηδὲν γενῇ τίποτες ταραχή· ἐκεῖνοι ἐφοβοῦνταν μηδὲν τοὺς σκοτώσουν. Καὶ τἄπισα παρὰ οὕλους ἦρτεν ὁ τουρκοπουλιέρης ὅπου δὲν ἦτον εἰς τὴν βουλήν τους· διὰ νὰ μηδὲν ἦναι ἔξω τῆς βουλῆς, ηὗρέν τον τυλιμένον τὸ αἷμάν του, ἀναβράκωτον καὶ κομμοκέφαλον, καὶ ἔβγαλεν τὴν μάχαιράν του καὶ κόβγει τὰ λυμπά του μὲ τὸν αὐλόν, καὶ εἶπέν του — διὰ τοῦτα ἔδωκες θάνατον! Καὶ πολλὰ τὸν ἐλυπήθην, ἀμμὲ διὰ νἆναι εἰς τὴν συντροφιάν τους τὸ ποῖκεν.

Καὶ μοναῦτα ἔπαιξεν ἡ τρουμπέττα εἰς τὴν πόρταν τοῦ ρηγός, καὶ λαλοῦσιν — ἄρχοντες, ὁ θεὸς ἐποῖκεν τὸ θέλημάν του ἀποὺ τὸν ἀφέντην μας τὸν ρήγαν! Καὶ ἐκρεμάσαν τὸν μέγαν κούφανον καὶ ἐδεῖξάν τον πρὸς τὸν ποταμὸν, καὶ λαλοῦν τοῦ λαοῦ — νὰ μὲν τορμήσῃ τινὰς νὰ ἦναι ἀπότορμος νὰ ποίσῃ καμμίαν ταραχὴν εἰς κόμμαν κεφαλῆς! καὶ ὁ ρὲ Πιὲρ, ὁ υἱὸς τοῦ ρὲ Πιὲρ, ἐνέβην εἰς τὴν τάξιν τοῦ ρ(ηγ)άτου! Καὶ

μοναῦτα ἐδῶκάν του ὅρκον ὅλοι οἱ ψουμάτοι. Καὶ ἐλυπήθην πολλὰ ὁ λαὸς τοῦ ρὲ Πιὲρ, καὶ ἐβάλαν φωνὴν βίβα ρὲ Πιέρ! γ' φοραῖς.

Τότες ἐκαβαλλίκευσεν ὁ κοντοσταύλης καὶ ἐπῆγεν εἰς τὴν Ἀμμόχουστον, καὶ ἐπῆρεν τὸν ὅρκον τους· καὶ ἔμπλασεν τοῦ σὶρ Τζουὰν Μουστρὶ καὶ ἐπηγαῖνεν εἰς τὸ κυνῆγιν, καὶ ἐπῆρέν τον μετά του, καὶ εἰς τὴν στράταν εἶπέν του τὸν θάνατον τοῦ ρηγός. Καὶ διατὶ ἐκαταμπλέξαν του πῶς ἔχεν τὴν κυρὰν τοῦ Ἀρσεφίου, ἐζήτησε νὰ ἔχῃ δίκαιον ὁ ἀφέντης τοῦ Ἀρσεφίου ἀπὸ τὸν ἀμιράλην, καὶ ὁ πρίντζης καὶ ἡ ρήγαινα ἐπέψαν τον εἰς τὴν Κερινίαν εἰς ἀρέσταν, ὅτι ὁ κύρης τοῦ Ἀρσεφίου ἐζήτα νὰ τὸν σκοτώσουν. Θεωρῶντα ὁ ἀμιράλης πῶς ἦτον πιασμένος εἰς τὴν Κερινίαν καὶ δὲν ἔχεν πῶς νὰ διαβῇ, ἐποῖκεν ἕναν γρίπον καὶ ἐψάρευγεν· καὶ διαβαίνοντα ὀλίγος καιρὸς διὰ νυκτὸς ἐπέρασεν καὶ ἐπῆγεν εἰς τὴν Τουρκίαν· ὅτι ἦτον μέσα εἰς ἕναν πύργον καὶ ἔβγαλεν β' βέργαις σιδερέναις ἀπὸ τὸ παραθύριν καὶ ἐκρεμάσθην μὲ τὸ σκοινὶν καὶ εὑρέθην ἔξω τοῦ πύργου, καὶ ἐμπαίνοντα εἰς τὸν γρίπον ἐποῖκεν ἄρμενα καὶ ἐπῆγεν εἰς τὸν κόλφον τῆς Ἀτταλείας. Καὶ ἄνταν ἐπῆγεν ὁ σιργέντης ὅπου ἔβλεπεν τὸν πύργον, ἐπῆγε νὰ τοῦ πάρῃ νὰ φᾷ καὶ δὲν τὸν ηὗρεν, μοναῦτα ἐποῖκέν το νῶσιν τοῦ καπετάνου τῆς Κερινίας, καὶ κεῖνος ἀρμάτωσεν μίαν φούσταν καὶ ἔβαλεν καραβοκύρην τὸν σὶρ Πατῆν Ραζοὺρ, καὶ πηγαίνοντά του ἀποσκέπασέν τον εἰς τὸ πέλαγος· καὶ τὸ νὰ 'δῇ ὁ ἀμιράλης τὴν φούσταν πῶς ἐπήγαινεν διὰ λόγου του, ἐφοβήθην καὶ ἀπεζεῦσάν τον εἰς τὴν γῆν, καὶ ἀπὸ τὸν φόβον του ἐπαρπάτησεν τόσον ὅτι ἐποστάθην, καὶ ἐνέβην εἰς ἕναν ὄρος καὶ ἔπεσεν ἀπουκάτω εἰς ἕναν δένδρον νὰ πάρῃ ὀπνάν, καὶ 'κεῖ ἐξεψύχησεν. Εἰ δὲ ἡ φούστα ἐπίασεν τὸν γρίπον καὶ ἔφερέν τον εἰς τὴν Κερινίαν· καὶ τὸν ἀμιράλην εὑρίσκοντά τον ἀποθαμένον ἐθάψαν τον εἰς τὸν ναὸν τῆς ἁγίας Μαρίνας πλησίον τῆς Ἀτ-

ταλείας οἱ χριστιανοὶ ἁποῦ εὑρίσκουνταν ἐκεῖ. Ὁ δὲ σὶρ Πατῆ Ραζοὺρ μὴ θωρῶντα τὸν ἀμιράλην πῶς ἐπέθανεν, ἐρχομένου του εἰς τὴν Κερινίαν γυρεύγοντα τὸν ἀμιράλην καὶ δὲν τὸν ηὗρεν, ἐθάρρεν καὶ πῆγεν εἰς τὸν Τοῦρκον τὸν Τακᾶν. Καὶ μοναῦτα ὁ πρίντζης ἐννοιάστην πῶς ὁ ἀμιράλης εἶναι 'κεῖ, καὶ ἔπεψεν τὸν σὶρ Πατῆ Ραζὸρ καὶ τὸν σὶρ Τζουὰν Πασὲλ μὲ τὴν φοῦσταν νὰ πᾶσι νὰ τὸν γυρέψουν· καὶ ἐπῆγαν, καὶ ἐμάθαν πῶς ἐπέθανεν.

Τώρα νὰ ξηγηθοῦμεν περὶ τοῦ τρισκαταράτου σουλτάνου ὅπου ἀπομάκριζεν τὴν ἀγάπην καὶ δὲν ἔθελε νὰ τὴν τελειώσῃ. Ἐθυμώθην ὁ κουβερνούρης τῆς Κύπρου ὁ ἀφέντης ὁ πρίντζης περὶ τοὺς Γενουβίσους τοὺς μαντατοφόρους ὅπου εἶχεν πάγειν μὲ τὸ κάτεργον τοῦ ρηγὸς μὲ χαρτία· καὶ ὅταν ἐδῶκεν τὰ χαρτία ὁ σὶρ Καζάσου Γκάρε εἰς τὸν σουλτάνον, ὁ σουλτάνος ἐποῖκεν μικρὸν φανὸν ὅτι δὲν ἐψήφισεν τὸν ρήγαν καὶ δὲν ἐθέλησε νὰ 'γροικήσῃ διὰ τὴν ἀγάπην. Μανθάνοντα τὸ κάτεργον τὰ μαντάτα τοῦτα, ἀφῆκέν τα καὶ στράφη νὰ ἔλθῃ εἰς τὴν Κύπρον· καὶ ὡς γίον ἔρκετον, εἰς τὴν στράταν ἐπάντησε 'νοῦ καραβίου σαρακήνικου ὅπου ἐπήγαινεν εἰς τὴν Ἀλεξάνδραν, καὶ πολέμισεν καὶ πῆρέν το, καὶ ἔφερέν τον εἰς τὴν Κύπρον. Τοῦτα οὖλα ἀνάφερέν τα ὀμπρὸς τοῦ πρίντζη, καὶ πῶς [illegible] τοὺς χριστιανοὺς ὁ σουλτάνος εἰς τὰς φυλακάς, ἐλυπήθην ὁ κουβερνούρης πολλά, καὶ ποῖσαν [illegible] διαλάλημαν, ὅτι πᾶσα ἄνθρωπος ὅπου θέλει νὰ πάγῃ νὰ κουρσεύῃ εἰς τὴν γῆν τῆς Συρίας νάχῃ πογέρι, καὶ νὰ τοὺς δώσῃ καὶ ξύλα καὶ ἄρματα. Τότε οἱ Ἀμμουχουστιανοὶ ἀρματῶσαν μίαν σατίαν καὶ ἐπῆγαν εἰς τὴν Συρίαν καὶ ἐμπλάσαν 'νοῦ καραβίου φορτωμένου ψιλὴν πραματείαν καὶ ἐπῆράν το, ὁμοίως ἐμπλάσαν καὶ ἄλλα δ' καὶ ἐπῆράν τα εὔκαιρα καὶ ἐφέραν τα εἰς τὴν Ἀμμόχουστον. Τότε ὁ κουβερνούρης ὁ πρίντζης ἀρμάτωσεν δ' κάτεργα καὶ ἔβαλεν καπετάνον τὸν σὶρ Τζουὰν τὲ Μόρφου, καὶ

ἄλλους γ΄ καβαλλάριδες εἰς τὰ γ κάτεργα, τὸν σὶρ Γρινιὲρ Λεπεντίτ, καὶ τὸν σὶρ Πιὲρ τὲ Σούρ, καὶ τὸν σὶρ Τζουὰν τὲ Κολλίες, καὶ ἐξέβησαν ἀπὸ τὴν Ἀμμόχουστον τῇ τρίτῃ, ι΄ ἰουνίου ᾳτξθ΄ Χριστοῦ, καὶ τῇ πέμπτῃ αὐτοῦ μηνὸς ἐπῆγαν εἰς τὸ Σαΐτιν καὶ ἐθέλαν νὰ ἐμποῦν εἰς τὴν χώραν, καὶ ἐσυνεπαντῆσάν τους καὶ ἐπολεμίζαν ἀπὸ τὸ πωρνὸν ὡς τὸ δεῖλις, καὶ ἐτζακίστησαν οἱ Σαρακηνοί· τότες ἐσηκώθην ἕνας κακὸς καιρός, καὶ ἐφοβήθησαν διὰ τὰ κάτεργα, καὶ ἐνέβησαν ὅλοι μέσα διὰ νὰ τ' ἀγιτιάσουν· καὶ ἐπῆγαν εἰς τὸν ποταμὸν καὶ ἐσηκῶσαν νερόν, καὶ ἐμεῖναν ὅλην τὴν νύκταν· καὶ ἀπεκεῖ ἐξέβησαν καὶ ἐπῆγαν εἰς τὸ Βεροῦτιν, καὶ δὲν ἠμπορῆσαν νὰ μποῦν, ὅτι ὁ τόπος ἦτον στενός, καὶ δὲν ἠμπορῆσαν νὰ πιάσουν ἐκεῖ· καὶ ὁ πύργος ὅπου ἦτον ὀμπρὸς ἦτον καλὰ δηγημένος καὶ ἐδιαφέντευγέν τους, καὶ ἔσω εἰς τὴν χώραν εἶχεν πολλοὺς ἀνθρώπους, κοντὰ τετρακοσίους, καὶ πολλοὺς πραματευτάδες, καὶ καβαλλάριδες καὶ ἀπεζούς. Τὰ κάτεργα ἦλθαν πρὸς τὸ Ζίπλι, καὶ οἱ Σαρακηνοὶ ἀκλουθῆσάν τους τῆς γῆς, καὶ ἦλθαν εἰς τὸ Πετροῦνιν καὶ ἐπιάσαν τὴν γῆν δυναστικῶς, καὶ ἐστάθησαν εἰς πόλεμον καὶ ἐτζακίσαν τοὺς Σαρακηνούς, καὶ ἐνέβησαν εἰς τὴν χώραν καὶ ἐκουρσέψαν την, καὶ ἐβάλαν λαμπρὸν καὶ κάψαν την. Καὶ ἀπεκεῖ ἦλθαν εἰς τὴν Ταρτούζαν καὶ ἐκουρσέψαν την, καὶ ἐμεῖναν μίαν ἡμέραν εἰς τὸ νησὶν τῆς Ταρτούζας· καὶ ἔρκουνταν παραγιάλιν παραγιάλιν κοντὰ εἰς τὴν γῆν, ἐκουρσέψαν καὶ ἐζημιῶσαν ὅλους τοὺς τόπους εἰς τὴν Λαδικείαν· καὶ δὲν ἠμπορῆσαν νὰ πιάσουν γῆν, ὅτι ἐδιαφεντεῦγάν τους οἱ πύργοι· καὶ ἀπεσῶσαν εἰς τὴν γῆν τῆς Ἀρμενίας, καὶ τῇ κυριακῇ τῇ ιζ΄ μηνὸς ἰουνίου ᾳτξθ΄ Χριστοῦ ἐπῆγαν εἰς τὸ Ἀγιάσιν καὶ τίποτες δὲν ἠμπορῆσαν νὰ ποίσουν διὰ τὸν πολὺν λαὸν τὸν εἶχεν· καὶ ἦλθαν εἰς τὸ Πορτὰλ κ' ἐκεῖ ἐποῖκαν γ΄ ἡμέραις. Τωναν κάτεργον ἔβαλεν νερὸν καὶ ἔπεψέν το εἰς τὸ Κούρικος νὰ πάρῃ πίσσαν καὶ νὰ πάγῃ εἰς τὴν Ἀτταλείαν, ὅτι ἐμέλλαν

καὶ τἄλλα κάτεργα νὰ πᾶσιν εἰς τὴν 'Ατταλείαν διὰ νὰ καλαφατίσουν. Τὰ κάτεργα ὅμως ἐξέβησαν καὶ ἐποῖκαν ζημίαν, καὶ ἐπεσώθησαν ἐς τὴν 'Ατταλείαν καὶ ἐκαλαφατίσαν, καὶ ἦλθεν καὶ τὸ κάτεργον τοῦ Γραμμάδη, καὶ τελειόνοντα ἐπῆγαν εἰς τὸν Φοίνικαν, καὶ ἀπεκεῖ ἐπῆγαν εἰς τὴν 'Αλεξάνδραν· καὶ τῇ δευτέρᾳ, τῇ ι' μηνὸς ἰουλίου ᾳτξθ' Χριστοῦ, τὰ ἄνωθεν κάτεργα δυναστικῶς ἐνέβησαν εἰς τὴν 'Αλεξάνδραν εἰς τὸν λιμιόναν. 'Ο καπετάνος νὰ μάθῃ τὴν ὄρεξιν τοῦ σουλτάνου, ἀνοσῶς καὶ θέλη τὴν ἀγάπην ἢ ὄχι, ἔρριψεν μίαν βάρκαν ἀπὸ τὸ κάτεργον καὶ ἔπεψέν την εἰς τὴν γῆν μὲ γραφὴν εἰς τὸν ἀμιρᾶν, λαλῶντα πῶς — ὁ ἀφέντης μας ὁ ρήγας ἔπεψεν μαντατοφόρους νὰ πᾶσιν εἰς τὸν σουλτάνον, καὶ θέλω νὰ τὸν κατεβάσω εἰς τὴν γῆν, καὶ νὰ πέψῃς ἀνθρώπους νὰ τῷ συντροφιάσουν εἰς τὸ Καργίος. 'Εκεῖνος μηνᾷ του — φίλε μου, ὁ σουλτάνος δὲ εἶναι εἰς ὄρεξη νὰ ποίσῃ διὰ τώρα ἀγάπην, ὅτι ξηλοθρεύγουνται οἱ μουσθλουμάνοι.

Τὸ κάτεργον τοῦ σὶρ Πιὲρ τὲ Σοὺρ ἐνέβην εἰς τὸν παλαιὸν λιμιόναν τῆς 'Αλεξάνδρας, καὶ ηὗρεν μίαν μεγάλην νάβαν Μαγραπίτικην, καὶ ἐπολέμισέν την· καὶ μέσα εἶχεν τετρακοσίους ἀνομάτους, καὶ ἀπὸ τὴν γῆν ἐδιδοῦσάν της βοήθειαν· καὶ θωρῶντα ὅτι εὔκαιρα ἐκοπιάζαν, ἐμήνυσέν το τοῦ καπετάνου καὶ ἦλθεν μὲ τὰ γ' κάτεργα, καὶ πολλὰ τὴν ἐπολεμίσαν καὶ τίποτες δὲν ἠμπορῆσαν νὰ ποίσουν, καὶ ἐλαβώθησαν ἀπὸ τοὺς λᾶς τῶν κατέργων κοντὰ ρ' ἀνομάτοι. Θωρῶντα ὁ καπετάνος πῶς δὲν ἠμπορεῖ νὰ ποίσῃ τίποτες, ἐξέβην καὶ ἐπῆγεν εἰς τὸ νησὶν τοῦ Ρησίου, καὶ δὲν ἠμπόρησε νὰ πιάσῃ γῆν, διατὶ ἦτον σκλερία μεγάλη· καὶ ἐξέβησαν, καὶ ἦλθαν εἰς τὸ Σαΐτιν· καὶ τῇ ιθ' μηνὸς ἰουλίου τὰ ἄνωθεν κάτεργα ἦτον εἰς τὸ Σαΐτιν, καὶ ἐπεζεῦσαν ἐκεῖ, καὶ ἦτον πολλὰ καλὰ βλεπημένα· ἐπολεμῆσαν τοὺς Σαρακηνούς, καὶ ἐσηκώθην σκλερία, καὶ οἱ λᾶς ἐστράφησαν εἰς τὰ κάτεργα, καὶ ἦλθαν εἰς τὸ Βε-

ρουτιν. Θωρῶντα ὁ καπετάνος τοὺς λᾶς πῶς ἦτον κοπιασμένοι καὶ λαβωμένοι, ἐποῖκεν ἄρμενα καὶ ἦλθαν εἰς τὴν Κύπρον καὶ ἔραξεν εἰς τὴν Ἀμμόχουστον τῇ Κυριακῇ τῇ κβ΄ ἰουλίου ͵ατξθ΄ Χριστοῦ.

Καὶ τὸ σαββάτον, τῇ δ΄ μηνὸς αὐγούστου, ἐτελεύτησεν ὁ ἔντιμος καβαλλάρης ὁ μισὲρ Φιλίππε τὲ Πρεζουὴ καὶ κούντης τὲ Π(ρ)εζουή, ὁ ποῖος ἀρμάστην μὲ τὴν ἀνυψηλοτάτην ρήγαιναν Κύπρου, συμβίαν τοῦ ρὲ Οὔκ, μητέραν τοῦ ρὲ Πιὲρ καὶ τοῦ πρίντζη καὶ τοῦ κοντοσταύλη, εἰς τὴν Λευκοσίαν, καὶ ἐθάφτην εἰς τοὺς Φρὲ Μενούριδες.

Καὶ τῇ κυριακῇ, τῇ ε΄ μηνὸς αὐγούστου, ἀναφάναν, καὶ ἦλθαν καὶ ἐράξαν εἰς τὴν Ἀμμόχω(στο)ν ἕναν μέγαν καράβιν Γενουβίσικον, καὶ ἀπάνω ἦτον ὁ μισὲρ Πιὲρ Μαλοζὲς τζαμπερλάνος τοῦ ρηγάτου τῆς Κύπρου· καὶ ἐφέραν τὸν ἀφέντην τὸν κουβερνούρην ἀπὸ τὴν Γένουβαν καὶ ἔρχουνταν εἰς τὸν ρήγαν ἀπὸ τὸν ἁγιώτατον πάπαν, λαλῶντα — εἰς τὴν ἐζήτησιν τῶν Γενουβίσων καὶ τῶν Βενετίκων, νὰ πέψετε μαντατοφόρους εἰς τὸν σουλτάνον τοῦ Καρίου νὰ τελειώσουν τὴν ἀγάπην, διὰ ν' ἀποβγοῦν οἱ χριστιανοὶ ἀπὸ τὸν κριτερημόν. Ὁ κουβερνούρης ἀρμάτωσεν δύο κάτεργα καὶ ἔβαλεν ἀπάνω καραβοκυροὺς καβαλλάριδες, ἤγουν τὸν σὶρ τὲ Κασὶν καὶ τὸν σὶρ Τζουὰν Γκοράπ, καὶ πουρζέζιδες ἀπὸ τὴν Ἀμμόχουστον διὰ νὰ τελειώσουν τὴν ἀγάπην.

Καὶ τῷ σαββάτῳ, τῇ η΄ ὀκτωβρίου τξθ΄, ἐξέβησαν οἱ αὐτοὶ μαντατοφόροι ἀπὸ τὴν Ἀμμόχουστον, καὶ ἐπῆγαν εἰς τὴν Ρόδον καὶ ηὖραν τὰ β΄ κάτεργα τοὺς Βενετίκους· καὶ τὰ κάτεργα τῶν Γενουβίσων δὲν ἤρτασιν· ἀκομὴ τὰ κάτεργα τὰ Καταλάνικα ἐπήγασιν εἰς τὴν ριβιέραν τῆς Γενούβας καὶ ἐζημιῶσαν τοὺς Γενουβίσους· καὶ τότες ἐπῆγαν τὰ κάτεργα εἰς τὴν Σαρδενίαν μήπως καὶ εὔρουν τα, καὶ ἐπῆγαν καὶ δὲν τοὺς ηὔρασιν, καὶ διὰ τοῦτον ἀργῆσαν. Καὶ τὰ κάτεργα τὰ Κυπριώ-

τικα καὶ τὰ Βενέτικα ἐποῖκαν πολλαῖς ἡμέραις, ὥς που καὶ ἦλθαν· καὶ ἔδωκεν καὶ ἡ Ρόδος δύο κάτεργα, καὶ γίνησαν η' κάτεργα· καὶ ἐπῆγαν εἰς τὴν Ἀλεξάνδραν. Καὶ εἶπάν το τοῦ ἀμιράλη τῆς Ἀλεξάνδρας τὸ ἔλα τους, καὶ κεῖνος νὰ ποίσῃ νῶσιν τοῦ σουλτάνου νὰ τοὺς πέψῃ χαρτὶν σάλϐο κουντοῦτο νὰ μποῦν ὀμπρός του. Καὶ ὁ ἀμιρᾶς ἐποῖκε νῶσιν τοῦ σουλτάνου, καὶ μοναῦτα ὁ σουλτάνος ἔπεψεν χαρτὶν σάλϐο κουντοῦτο, καὶ ἔπεψέν τού το νὰ τοὺς περιλάϐῃ ἀσπασίως καὶ νὰ τοὺς τιμήσῃ ὡς τοὺς πρέπει. Ἄνταν τοὺς ἐμήνυσεν ὁ ἀμιρᾶς τοὺς ὁρισμοὺς τοῦ σουλτάνου δὲν ἐπιστεύσασιν διατὶ ἀθυμοῦνταν τὰ πολλὰ κομπώματα ὁποῦ τοὺς ἐκόμπωσεν· καὶ μὲ βουλὴν μεσόν τους ἐγράψαν χαρτία εἰς τὸν σουλτάνον καὶ ἐλαλοῦσαν οὕτως.

«Ἀφέντη, ὀπίσω εἰς τὰ πολλὰ ρικουμαντιαζόμεθα εἰς τὴν ἀφεντίαν σου· γίνωσκε νὰ ξεύρῃ ἡ ἀφεντιά σου, ὅτι ὁ μπαλίος τῆς Κύπρου μὲ τὴν εἴδησιν τῆς ἀφεντίας καὶ τοὺς καϐαλλάριδες τοῦ αὐτοῦ ρηγάτου, καὶ μὲ τὸ θέλημαν τοῦ κουμουνίου τῆς Γένουϐας καὶ τοὺς Βενετίκους, καὶ μὲ τὴν εἴδησιν τοῦ μεγάλου μαστόρου τῆς Ρόδου, καὶ διὰ ὁρισμὸν τοῦ ἁγιωτάτου πάπα τῆς Ρώμης, ἐπέψεν με εἰς τὴν ἀφεντίαν σου νὰ ἰδοῦμεν τὸ θέλημάν σου πόταπον εἶναι, ὅτι διὰ ἄλλαις φοραῖς ἔπεψάν σου τοὺς μαντατοφόρους τους ζητῶντα τοὺς πραματευτάδες τοὺς ἔχες φυλακισμένους καὶ τὰ πράματά τους, καὶ ἡ ἀφεντιά σου ὡς φρόνιμος ἐζήτησες τοὺς Σαρακηνοὺς ὅπου ἦτον εἰς τὰς φυλακὰς εἰς τὴν Κύπρον καὶ τοὺς μαντατοφόρους· καὶ γροικῶντα τὸ ζήτημάν σου, καὶ ἔμοσες καὶ εἶπες νὰ ἔλθουν οἱ μαντατοφόροι σου καὶ ὅλοι σου οἱ σκλάϐοι ἀπὸ τὴν Κύπρον, καὶ μοναῦτα νὰ πέψῃς τοὺς χριστιανοὺς τοὺς μαντατοφόρους καὶ πραματευτάδες εἰς τὴν Κύπρον· καὶ κατὰ κεῖνον τὸν λόγον ἐπέψαν τοὺς ἐδικούς σου, καὶ ἐσοὺ δὲν ἔπεψες τοὺς ἐδικούς τους, οὐδὲ ἔϐγαλές τους ἀπὸ ταῖς φυλακαῖς. Τώρα

οἱ ἄνωθεν ἀφένταις ζητοῦν σου ἀπὸ τὰ δύο πράγματα νὰ ποίσῃς. α΄, οὗ ἀνίσως καὶ θέλῃς νὰ γινῇ ἡ ἀγάπη καὶ νὰ ἐβγάλλῃς τοὺς χριστιανοὺς ἀπὸ ταῖς φυλακαῖς, ἢ ἂ δὲν ᾿ναι, νὰ τοὺς μηνύσῃς τὸ θέλημάν σου, νὰ πᾶμεν πᾶσα εἷς νὰ ποιτῃ τὴν δουλιάν του, καὶ ὡς δώσει ὁ θεός. Καὶ τοῦτον ἂς ἦναι τὸ ὕστερον τέλος. »

Καὶ ἐβγάλλουν δ΄ σοφοὺς ἀνθρώπους, καὶ ἐδῶκάν τους τὰ χαρτία, καὶ ἐπῆγαν εἰς τὸ Κάργιος καὶ ἐδῶκαν τὰ χαρτία τοῦ σουλτάνου· καὶ ὁ σουλτάνος ἦτον εἰς τὸ κυνῆγιν, καὶ ἐπῆράν τους ἔμπροσθεν τοῦ σουλτάνου καὶ ἐδῶκάν του τὰ χαρτία· καὶ ὥρισεν καὶ διαβάσαν τα, καὶ ὥρισεν μοναῦτα καὶ ἐποίκασιν ἀντίλογον καὶ ἔδωκέν τούς τα νὰ τὰ φέρουν εἰς τὰ κάτεργα, τὰ ποῖα ἐλαλοῦσαν οὕτως.

« Ἀγρωνίσετε πῶς ἐπεριλάβαμεν τὰ χαρτιά σας, καὶ τὸ ἐγράφαν ἐγροικήσαμεν· ἀπὸ τὸ μᾶς γράφετε, ὅτι διὰ ὁρισμοῦ τοῦ Πάπα καὶ ἑτέρους ἀφένταις πῶς ἤλθετε νὰ δῆτε ἀνισῶς καὶ ἔχωμεν θέλημα νὰ τελειώσωμεν τὴν ἀγάπην ἢ ὄχι, καὶ ἄλλα πολλά· τὸ πῶς ἐζητήσαμεν τοὺς λᾶς μας καὶ νὰ σᾶς δώσωμεν τοὺς λᾶς σας, μὲ ὅρκον ἐμεῖς μὲ τὸν Κατζηκάλε τὸν μαντατοφόρον δὲν ἐποίκα(με)ν τίποτες σασμούς, λόγον εἴχαμεν μόνον, καὶ οὐδ᾿ ἐκεῖνος ἐκράτησεν τὸν λόγον του, οὐδὲ ἐμεῖς. Ἐσεῖς εἶσθε μαντατοφόροι, ἔλατε καὶ θέλομεν σᾶς προσδεκτῆν μετὰ χαρᾶς κατὰ τὸ συνῆθιν τοὺς μαντατοφόρους. Καὶ ἀνισῶς καὶ δὲν πιστεύγετε τοὺς λόγους μας, ἀμέτε ποίσετε τὸ χειρότερον τὸ νὰ μπορήσετε ».

Γροικῶντα τὸν λόγον τοῦ σουλτάνου, ἐνῶσαν ὅτι ὁ σουλτάνος δὲν ἔχει ὄρεξιν νὰ ποίσῃ τὴν ἀγάπην. Τότε γράφουν ἕναν κακὸν χαρτὶν καὶ βάλλουν το εἰς τὴν μούττην τοῦ κονταρίου καὶ ἐμπήγουν το εἰς τὸν λιμιόναν τῆς ᾿Αλεξάνδρας, καὶ ἀποβγάλαν τον ἀποὺ τὴν ἀγάπην. Καὶ ἐξέβησαν καὶ ἦλθαν εἰς τὴν Πάφον τῇ θ΄ μηνὸς δικεβρίου ͵α τ ξ θ΄ Χριστοῦ· καὶ ἀπὸ

κεῖ ἐξέβησαν καὶ ἐπῆγαν εἰς τὴν Ρόδον· καὶ τὰ ξύλα τοὺς Γενουβίσους καὶ τοὺς Βενετίκους ἐπῆγεν τὸ κάτοθεν εἰς τὸν τόπον του· καὶ τὰ δύο Κυπριώτικα ἐστράφησαν εἰς τὸν τόπον τους εἰς τὴν Ἀμμόχουστον.

Γροικῶντα ὁ ἐμπαλῆς καὶ ὁ κουβερνούρης ταῖς πράξες τοῦ σουλτάνου πολλὰ το ἐλυπήθην καὶ ἐπλήξεν· καὶ μοναῦτα ἐμήνυσεν τοῦ καπετάνου τῆς Ἀμμοχούστου νὰ ὁρίσῃ νὰ γενῇ ὁδηγία εἰς τὰ κάτεργα νὰ πᾶσιν εἰς τὸ κοῦρσος εἰς τοὺς Σαρακηνούς.

Μανθάνοντα τὸ χαρτὶν ὁ σουλτάνος τὸ ἐβάλαν εἰς τὸ κοντάριν, καὶ πῶς ἀποκάτζαν τὴν ἀγάπην καὶ ἐκηρύξαν τὴν μάχην, ἐσυνπίασεν ὁ σουλτάνος ὅλους τοὺς ἀμιράδες καὶ ἐζήτησέν τους βουλήν· ὅλοι ἐφοβήθησαν μήπως καὶ ὁ ρήγας, ἤστοντά του εἰς τὴν Φραγκίαν, ἐζήτησεν βοήθειαν κατάδικά τους, καὶ εἶπαν: ὅσῳ που ν' ἀνοίξῃ ὁ καιρὸς θέλομεν ἰδεῖν· ἂν τοὺς ἔλθῃ βοήθεια, θέλομεν ποίσειν τὴν ἀγάπην· διὰ τοῦτον ἂς τοὺς ἀποδιαβάζωμεν ὥς που ν' ἀνοίξῃ ὁ καιρός, ἂν τοὺς ἔλθῃ ἢ ὄχι· καὶ μήνα τους μὲ ὄμορφα λογία πῶς θέλομεν ποίσειν τὴν ἀγάπην, καὶ τὰ ἑξῆς.

Τότε ἐβγάλαν ἀπὸ τὴν φυλακὴν β' πραματευτάδες χριστιανούς, ὁ ἕνας Γενουβίσος ὀνόματι μισὲρ Παρθολομαῖος, καὶ ἄλλος Βενέτικος ὀνόματι σὶρ Μάρκος Πρίν, καὶ ἔπεψέν τους εἰς τὴν Κύπρον, λαλῶντα τοῦ ἐμπαλῆ καὶ τοὺς προδέλοιπους, πῶς δὲν ἐτελειώθην ἡ ἀγάπη τώρα, καὶ ἦτον οἱ μαντατοφόροι ἐκεῖ· ὅτι οἱ μαντατοφόροι καὶ οἱ πραματευτάδες ἐξέβησαν πολλὰ ἀγγρισμένοι καὶ θυμωμένοι καὶ δὲν ἐκαταδέκτησαν νὰ ἔλθουν εἰς αὐτόν μας, ἀμμὲ θέλουν νὰ τελειώσουν τὴν ἀγάπην· μόνον νὰ πέψετε τοὺς μαντατοφόρους εἰς τὸ Κάργιος διὰ νὰ τελειωθῇ.

Καὶ ἄνταν ἐπεσῶσαν εἰς τὴν Ἀμμόχουστον, καὶ γροικῶντα τὰ μαντάτα οἱ πραματευτάδες τῆς Ἀμμοχούστου τὴν ἀγάπην

ἐχάρησαν πολύ, καὶ ἀπὸ τὴν χαράν τους ἐσυντροφιάσαν τους εἰς τὴν χώραν, καὶ ἐξηγήθησάν το τοῦ μπαλῆ τὸ γενόμενον, πῶς τοὺς εἶπεν ὁ σουλτάνος. Καὶ ὁ μπαλῆς ἐμήνυσεν εἰς τὴν Ἀμμόχουστον νὰ μὲν πάγῃ τινὰς νὰ τοῦ ποίσῃ ζημίαν εἰς τὴν Συρίαν, οὐδὲ ξύλα ν' ἀρματώσουν. Τότε ἐπολογήθην τοῦ σουλτάνου πῶς τώρα δὲν θέλει ποίσειν τὴν ἀγάπην ὥς που νὰ ἔλθουν τὰ κουμουνία, ἀμμὲ μὲν ἔχῃ ἔννοιαν ὅτι καμμία ζημία δὲν θέλει τοῦ γενῆν.

Ὧδε εἶχεν ποδέσταν τοὺς Γενουβίσους καὶ μπαλῆν τοὺς Βενετίκους ὀνόματι μισὲρ Παρθολομαῖον Κουρή· τότε ἐζήτησαν τοῦτοι οἱ ἄρχοντες οἱ Γενουβίσοι καὶ Βενετικοι ν' ἀρματώσουν ἕναν κάτεργον εἰς τὴν ἔξοδόν τους διὰ νὰ μηνύσουν εἰς τὴν Γένουβαν καὶ εἰς τὴν Βενετίαν τὸ θέλημαν τοῦ σουλτάνου. Ἀρματῶσαν τὸ κάτεργον καὶ ἐβάλαν ἀπάνω τοὺς δύο πραγματευτάδες ἀποῦ ἦλθαν ἀπὸ τὸ Κάργιος, καὶ ἐξέβησαν τῇ ι φεβρουαρίου ατξθ' Χριστοῦ.

Θεωρῶντα ὁ σουλτάνος πῶς οὐδὲν ἐστράφησαν οἱ πραγματευτάδες ἀποῦ ἦλθαν ἀπὸ τὸ Κάργιος νὰ μάθῃ τὸ θέλημάν τους, ἔπιασέν τον ἡ ἐννοία καὶ ἔβγαλεν ἄλλους δύο πραματευτάδες ἀπὸ τὴν φυλακήν, ὁ ἕνας Γενουβίσος ὀνόματι σὶρ Πιὲρ Καστανίε, καὶ ὁ ἕτερος Βενέτικος ὀνόματι Περνάρδος Δεχέντε, καὶ ἔπεψέν τους εἰς τὴν Ἀμμόχουστον, καὶ ἐπεσῶσαν μὲ τὸ καλὸν καὶ ηὗραν τὸ ἔπεψεν τοῦ σουλτάνου ὁ βαλ(ῆς), καὶ ἐπῆράν το καὶ ἐστράφην εἰς τὴν Ἀλεξάνδραν. Θωρῶντά τους εἰς τὴν Ἀμμόχουστον πάλιν ἐχάρησαν καὶ ἐμήνυσαν τοῦ ἐμπαλῆ καὶ τοῦ παλίου μὲ παρακάλεσιν νὰ πέψουν νὰ τελειώσουν τὴν ἀγάπην· καὶ εἶπέν τους — δὲν ἠμποροῦμεν νὰ ποίσωμεν τίποτες χωρίς, καὶ 'μήνυσά το τῶν κουμουνίω. Καὶ πάλε ὁ ποδέστας τοὺς Γενουβίσους καὶ ὁ μπαλίος τοὺς Βενετίκους ἀρματῶσαν μίαν σατίαν καὶ ἐπέψαν την μὲ τοὺς δύο πραματευτάδες, καὶ ἐβάλαν καὶ μίαν παντιέραν πανὶν σχαρλάτον μετὰ τῶν δύο

κουμουνίων. Ὄνταν ἐπῆγεν ἡ σατία εἰς τὴν Δύσιν, ἐπῆγεν ὁ πασαγεῖς εἰς τὸ κουμουνίν του καὶ εἶπαν τὸ θέλημαν τοῦ σουλτάνου. Καὶ ἐποῖκαν μεγάλην χαρὰν τὰ κουμουνία, καὶ μοναῦτα ἐμηνῦσάν το τοῦ ἁγιωτάτου πάπα, καὶ ἐπαρακαλέσαν τον νὰ γράψῃ εἰς τὴν Ῥόδον καὶ εἰς τὴν Κύπρον νὰ πέψουν τοὺς μαντατοφόρους νὰ τελειώσουν τὴν ἀγάπην. Ὁ ἁγιώτατος πατὴρ ὁ πάπας, διὰ τὴν ἀγάπην τῶν κουμουνίων καὶ διὰ τὸ συμφέρον τῆς χριστιανοσύνης, ἐποῖκάν τον καὶ ἔπεψεν εἰς τὴν Ῥόδον εἰς τὸν μέγαν μάστρον καὶ εἰς τὸν κουβερνούρη τῆς Κύπρου, νὰ πέψουν τοὺς μαντατοφόρους εἰς τὴν Συρίαν διὰ νὰ τελειώσουν τὴν εὐλογημένην ἀγάπην. Καὶ ἐπέψαν καὶ τὰ κουμουνία.

Τότε οἱ Γενουβίσοι ἀρματῶσαν δύο κάτεργα, καὶ ἐβάλαν ἕναν φρόνιμον ἄνθρωπον μαντατοφόρον ὀνόματι σὶρ Γ[illegible]τιὲρ Τορία, ὁμοίως καὶ οἱ Βενετίκοι ἄλλα δύο κάτεργα καὶ ἕναν φρόνιμον ἄνθρωπον μαντατοφόρον ὀνόματι μισὲρ Πιὲρ Τζουστουνίαν, καὶ ἐπέψαν καὶ τοὺς δ΄ μαντατοφόρους τοὺς ἔπεψεν ὁ σουλτάνος· καὶ ἦρταν τὰ δ΄ κάτεργα εἰς τὴν Ῥόδον καὶ ἐδῶκαν τὰ χαρτία ὅπου ἐβαστοῦσαν ἀπὸ τὸν Πάπαν τοῦ μεγάλου μαστόρου, ὁ ποῖος μοναῦτα ἀρμάτωσεν δύο κάτεργα καὶ ἔπεψεν ἕναν μαντατοφόρον τὸν μισὲρ Ταβέρνε· καὶ ἐξέβησαν καὶ τὰ ϛ΄ καὶ ἦλθαν εἰς τὴν Ἀμμόχουστον τῇ ι΄ μηνὸς ἰουλίου τ ο΄ Χριστοῦ καὶ ἦλθαν εἰς τὴν Λευκοσίαν εἰς τοῦ πλίου· καὶ μοναῦτα ὥρισεν καὶ ἐξέβησαν β΄ κάτεργα, καὶ ἐβάλεν β΄ μαντατοφόρους τὸν σὶρ Τουμᾶς Τερρᾶς καὶ τὸν σὶρ Στιένην τὸν Φάρδην· καὶ πρὶ νὰ βγοῦν τὰ κάτεργα ἀπὸ τὸ νησίν, ἐπέθανεν ὁ ἄνωθεν σὶρ Τουμᾶς Τερρᾶς, καὶ ὁ ἐμπάλης ἔβαλλεν ἄλλον ὀνόματι Τζουὰν Πετουνὴ Λαχνέ· καὶ τῇ κη΄ ἰουλίου αὐτῆς ἐχρονίας τ ο΄ Χριστοῦ ἐξέβησαν ἀπὸ τὸν λιμνιόναν τὰ η΄ κάτεργα καὶ τοὺς μαντατοφόρους καὶ ἐπῆγαν εἰς τὸν σουλτάνον, καὶ εἶπαν οὕτως·

« Ἀκριβὲ φίλε, διατὶ εἴμεσθεν πεθυμημένοι νὰ γροικήσωμεν περὶ τῆς ὑγείας σου, παρακαλοῦμέν σε νὰ μᾶς τὸ ποίσῃς φανερὸν μὲ τὴν γραφήν σου· ἀνισῶς καὶ καταδέχεσαι νὰ μάθῃς καὶ περὶ ἐμᾶς, χάριτι κυρίου τοῦ θεοῦ εἴμεστεν καλά. Ἀδελφέ, γίνωσκε ὅτι οἱ ἄρχοντες τῶν κουμουνίων ἐμηνῦσάν μου παρακαλέματα νὰ σοῦ μηνύσω νὰ τελειωθῇ ἡ ἀγάπη· διὰ τοῦτον πέμπω σου τὸν σὶρ Τζουὰν Πετουνῆν, τοῦ ποίου ἐπαραγγείλαμέν του πολλὰ λόγια νὰ σοῦ εἰπῇ, καὶ κεῖνον τὸ νὰ σοῦ πῇ πίστευσέ του ὡς γίον νὰ ἤμεσθεν ἐμεῖς, καὶ ὅ,τι ἀστοιχήματα καὶ σασμοὺς ποίσει μετά σου, ἐμεῖς στερεύνομέν το διὰ καλόν, καὶ τοῦτον ἐποίκαμέν το μὲ τὴν βουλήν μας. Καὶ στερεόνοντα τὴν ἀγάπην, θελόμεν σοῦ στείλειν τοὺς Σαρακηνοὺς τοὺς ἔχομεν εἰς τὴν φυλακήν, μὲ τὸ ἐδικόν τους. »

Καὶ τῇ ϛʹ μηνὸς αὐγούστου τοʹ Χριστοῦ, ἐπεσῶσαν τὰ ηʹ κάτεργα εἰς τὴν Ἀλεξάνδραν, καὶ μοναῦτα οἱ μαντατοφόροι τῶν κουμουνίων ἐπεζεῦσαν εἰς τὴν γῆν, καὶ ἐπέψαν τοὺς δʹ μαντατοφόρους εἰς τὸ Κάργιος νὰ ᾽ποῦν τοῦ σουλτάνου τὸ ἔλα τοὺς μαντατοφόρους· καὶ τότε ὁ σουλτάνος ἔμαθεν τὸν θάνατον τοῦ ῥηγός, καὶ πῶς δὲν τοῦ ἔρχεται βοήθεια ἀπὸ τὴν Δύσιν, καὶ ἐσπλαγχνίστην μας, καὶ ἤθελε νὰ τελειώσῃ τὴν ἀγάπην. Τότε ὁ σουλτάνος ἐδιάλεξεν μεγάλους ἀμιράδες καὶ ἐπέψεν τους εἰς τὴν Ἀλεξάνδραν νὰ συντροφιάσουν τοὺς μαντατοφόρους εἰς τὴν συντροφίαν τοὺς δʹ πραματευτάδες, καὶ ἐπῆρεν τοὺς πραματευτάδες καὶ τοὺς μαντατοφόρους τῶν κουμουνίων· οἱ δὲ τοῦ ῥηγάτου δὲν ἐπῆγαν· καὶ εὑρισκόμενοι ἔμπροσθεν τοῦ σουλτάνου ἐρώτησέν τους: ποῦ εἶναι οἱ μαντατοφόροι τῆς Κύπρου; Εἶπάν του: ἀφέντη, ὁρισμὸν ἔχουν ἀπὸ τὴν ἀφεντίαν τῆς Κύπρου νὰ μὲν ἀπεζεύσουν χωρὶς νὰ τελειωθῇ ἡ ἀγάπη. Καὶ οἱ μαντατοφόροι τῶν κουμουνίων ἐδεῖξάν του τὰ χαρτία τὰ ἐβαστοῦσαν, καὶ ἀναγνῶσάν τα ἔμπροσθέν του. καὶ γροικῶντά τα εἶπεν τοὺς ἄρχοντες: ἂν θέλετε νὰ τελειωθῇ

ἡ ἀγάπη, κιτιάσετέ με ἀπὸ τὰ πράματα τῶν πραματευτάδων ὅπου ἐπῆρα τὰ παλαιὰ καὶ τὰ νεῖα, ὡς γίον τὸ ἐστερέωσεν ὁ μισὲρ Μάρκο Πριούλης καὶ ὁ μισὲρ Παρθολομαῖο Μαλώ, καὶ ἀνίσως καὶ δὲν θέλετε, τίποτε δὲν πολομῶ. Εἶπάν του: ἀφέντη, τοῦτον τὸ πρᾶμαν δὲν ἠμποροῦμε νὰ τὸ ποίσωμεν, οὐδὲ ὁ σὶρ Μάρκο Πριούλης, οὐδὲ ὁ σὶρ Παρθολομαῖος Μαλὼ δὲν εἶχαν ἐξουσία νὰ ποίσουν τιτοῖον πρᾶμαν· ἐμποροῦν καλὰ νὰ κιτιάσουν τὰ πράματά τους, καὶ ὄχι τῶν ἄλλων. Τοῦτα τὰ λογία εἶπέν τα τοῦ σουλτάνου ὁ σὶρ Γατάνια Τοργίας· καὶ ὁ σουλτάνος ἀγγρίστην ὅτοιμα καὶ ἔβαλέν τον εἰς τὴν φυλακήν. Τότε ἐζήτησε καὶ ὁ μισὲρ Πιὲρ Τζουστουνίας ὁ Βενέτικος νὰ πᾷ καὶ κεῖνος εἰς τὴν φυλακὴν εἰς τὴν συντροφίαν τοῦ Γενουβίσου, καὶ ἐβάλαν καὶ κεῖνον μητά του, καὶ 'κεῖ ἐμεῖναν δ' ἡμέραις.

Τότε οἱ χριστιανοὶ οἱ μαντατοφόροι ἐμηνῦσαν κρυφὰ τοὺς φίλους τους τοὺς χριστιανοὺς καὶ σαρακηνοὺς ἀπὸ τὴν μίαν μερίαν καὶ ἀποὺ τὴν ἄλλην νὰ τοὺς βουλεύσουν ἴντα στράτα νὰ κρατήσουν, μήπως καὶ τελειωθῇ ἡ εὐλογημένη ἡ ἀγάπη. Τοῦτοι καὶ κεῖνοι ἐμηνύσαν τους: νὰ ξεύρετε ὅτι ἀνισῶς καὶ νὰ ἦλθεν ὅλος ὁ κόσμος, δὲν τζακίζεται νὰ ποίσῃ ἀγάπην χωρὶς νὰ γενῇ ἡ αὐτὴ κιτάσσα. Γροικῶντα οἱ δύο μαντατοφόροι τοῦτα τὰ λογία, ἐμηνύσαν τοῦ σουλτάνου πῶς ἐκεῖνον τὸ τοῦ φαίνεται διὰ τὴν κιτάσσαν, ἀρέσκει τους καὶ κείνους. Μοναῦτα ὁ σουλτάνος ὥρισεν καὶ ἐβγάλαν τους ἀπὸ τὴν φυλακήν, καὶ ἐμήνυσε νὰ ἔλθῃ καὶ τῆς Κύπρου ὁ μαντατοφόρος νὰ τοὺς στερεώσῃ τὴν ἀγάπην. Ὁ σουλτάνος ἐποῖκεν ἕναν χαρτὶν σάλβο κουντοῦτον, τὸ ποῖον ἐποῖκεν τοῦ μαντατοφόρου τῆς Κύπρου, καὶ ἔπεψέν το μὲ ἕναν μέγαν ἀμιρᾶν νὰ πάγῃ νὰ τοῦ συντροφιάσῃ. Ὅταν ἐπερίλαβεν ὁ σὶρ Τζουὰν Πετούνην τὸ σάλβο κουντοῦτον, καὶ εἶδεν τοὺς μαντατοφόρους τῶν κουμουνίων τὸ πῶς τοῦ ἐπέψαν γραφαῖς νὰ πάγῃ εἰς τὸ Καργίος

χωρὶς φόβον, καὶ μονάῦτα ἀπέζευσεν ἀπὸ τὸ κάτεργον, καὶ ὁ μέγας ἀμιρᾶς ἀποῦ ἦλθεν ἀπὸ τὸ Καργίος, τὸν ἔπεψεν ὁ σουλτάνος, ἐπερίλαβέν τον τιμημένα καὶ μὲ καλὸν πρόσωπον· τὸ ὁμοῖον καὶ ὁ μέγας Μελὲκ ἀμιρᾶς ἐποῖκέν του πολλὴν καὶ μεγάλην τιμήν, τὸ αὐτὸ καὶ οὗλοι οἱ ἀμιράδες. Τὸ λοιπὸν ἐπῆράν τον καὶ ἐπήγασιν εἰς τὸ Καργίος. Τότε ὁ σουλτάνος ὥρισε νὰ πᾶσιν ὅλοι οἱ ἀποκλισιάροι ἀντάμα ἔμπροσθεν τοῦ σουλτάνου νὰ ποίσουν τὴν μαντατοφορίαν τους· καὶ μονάῦτα ὅλοι οἱ μαντατοφόροι ἐπῆγαν ἔμπροσθεν τοῦ σουλτάνου καὶ εἶπάν του καταληπτῶς τὴν μαντατοφορίαν τους· καὶ ὀπίσω εἰς πολλαῖς διαφοραῖς καὶ ἔννοιαις ὁποῦ ἐκαταδικάζουνταν, ἐστερεῶσαν τὴν ἀγάπην, ἡ ποία νὰ ἦναι εἰς καλὴν καὶ εὐλογημένην ὥραν. Καὶ ὁ σουλτάνος ἔμοσεν ἀπάνω εἰς τὸν Κόραν καὶ εἰς τὸ σπαθὶν τὸ γυμνόν, νὰ κρατήσῃ στερεωμένην τὴν ἀγάπην καὶ κατὰ τὰ στοιχήματα τὰ ἔχουν συνειθισμένα· ὁμοίως οἱ μαντατοφόροι τῶν κουμουνίων καὶ τῆς Κύπρου ἐμόσασιν εἰς τὸ ἅγιον Εὐαγγέλιον νὰ κρατήσουν τὴν ἀγάπην στερεωμένην. Καὶ μονάῦτα ὁ σουλτάνος ὥρισεν δύο ἀμιράδες μεγάλους ἀνθρώπους νὰ ἔλθουν μαντατοφόροι εἰς τὴν Κύπρον νὰ δώσουν τὰ χαρτία καὶ τὰ στοιχήματα τῆς ἀγάπης, καὶ νὰ 'μόσουν ἔμπροσθέν τους διὰ ὄνομαν τοῦ σουλτάνου, καὶ ὁ κουβερνούρης ἔμπροσθεν τοὺς ἀμιράδες διὰ ὄνομαν τοῦ ῥηγός του νὰ κρατήσῃ στερεωμένην τὴν ἀγάπην καὶ τὰ στοιχήματα.

Τότε ἐξέβησαν ὅλοι οἱ μαντατοφόροι καὶ οἱ δύο ἀμιράδες τοῦ Καργίου καὶ ἦλθαν εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν, καὶ πεσώνοντά τους ἐκεῖ ἐπέψασιν δύο κάτεργα καὶ ἦλθαν εἰς τὴν Κύπρον εἰς τὸν κουβερνούρην νὰ τοῦ φέρουν τὰ [illegible] τῆς ἀγάπης, τὰ ποῖα κάτεργα ἦτον τὰ Ροδίτικα. Καὶ τῇ [illegible] μηνὸς σεπτεβρίου ᾳτο' Χριστοῦ, ἐράξαν εἰς τὴν Ἀμμόχωστον τὰ ϛ' κάτεργα, τὰ δ' τῶν κουμουνίων καὶ τὰ δύο τὰ Κυπριώτικα, καὶ ἐφέραν τοὺς μαντατοφόρους τοῦ σουλτάνου, καὶ οἱ

Κυπριῶταις, καὶ τῶν κουμουνίων, καὶ ἦλθαν εἰς τὴν Κύπρον, τουτέστιν εἰς τὴν Λευκοσίαν, καὶ ἐπερίλαβάν τους μὲ μεγάλην τιμὴν καὶ χαράν, καὶ ἐπέψαν τους εἰς ὄμορφα ἀπλικία καὶ ἀναπαύτησαν· καὶ τἄπισα ὥρισεν ο κουβερνούρης καὶ ἦλθαν ὀμπρός του καὶ ἐμήνυσεν καὶ τοῦ ἀδελφοτέκνου του τοῦ ρηγὸς καὶ ἦλθεν, καὶ οὕλους τοὺς ἀφένταις τοῦ ρηγάτου. Καὶ ἐνέβησαν οἱ μαντατοφόροι τοῦ σουλτάνου καὶ δὲν ἐχαιρέτησαν τὸν ρήγαν πρεπάμενα οὐδὲ τὸν κουβερνούρην, ἀμμὲ μὲ μεγάλην σουπερπίαν εἶπαν τοῦ πρίντζη καὶ τοῦ ρηγός — ἀφένταις, ὁ ὑψηλότατος ἀφέντης ὁ μέγας σουλτάνος πόλεως Καργίου καὶ τῆς Βαβυλωνίας καὶ ἀφέντης τῶν νησίων, καὶ ἀφέντης μας, χαιρετᾷ σε καὶ πολομᾷ σε νὰ ἠξεύρῃς πῶς ἐσυμπάθησέν σου ἀπὸ τὸ πταίσιμόν σας, ὅτι ὁ πατήρ σου ὁ ρὲ Πιὲρ ἦτον ἡ ἀφορμὴ τούτη ἡ μάχη, ὅτι ἐκόμπωσέν τον καὶ ἦλθεν εἰς τοὺς τύπους τοῦ ἀφέντη μου, καὶ ἐποῖκεν πολλὴν αἰχμαλωσίαν εἰς τὴν Ἀλεξάνδραν καὶ εἰς ἄλλους πολλοὺς τόπους· ὅμως ἐσυγχώρησέν τα ὅλα, καὶ τώρα ἐστερέωσεν τούτην τὴν ἀγάπην ὄχι δι' ἄλλον, παρὰ διὰ ταῖς μεγάλαις παρακάλεσες τῶν κουμουνίων, καὶ βλέπε μηδὲν ἦστε ἀπότορμοι ἀπῶδε καὶ ὀμπρὸς νὰ ποίσετε τίτοια πράματα, καὶ ἀλλοίως ἂν δικιμασέτε, θέλετε τὸ νώσειν ἐσεῖς καὶ ὄχι ἄλλος. Γροικῶντα ὁ κουβερνούρης τίτοια λογία ἀπὸ τοὺς Σαρακηνούς, ἐθυμώθην, καὶ ἀρωτᾷ τὸν σὶρ Τζουὰν Πεντουῆν καὶ τοὺς μαντατοφόρους τῶν κουμουνίων, ἂνὲν καὶ γροικῆσαν τοῦ σουλτάνου καὶ εἶπεν τίτοια λογια καὶ ἀναπιλήματα. Καὶ κεῖνοι ἀπολογήθησαν καὶ εἶπαν: ἀφέντη, ὁ κύριος οἶδεν ὅτι τώρα τὰ ἐγροίκησα τοῦτα τὰ λογία. ὁ δὲ ὁ σουλτάνος μὲ πολλὴν χαρὰν καὶ πολλὴν ἀγάπην ἐστερέωσεν καὶ ἐβεβαίωσεν τὴν αὐτὴν ἀγάπην. Τότε μὲ πολὺν θυμὸν καὶ ὀργὴν ἐνέβην εἰς τὸ παλάτιν καὶ ὥρισεν μοναῦτα νὰ τοὺς βάλλουν εἰς τὴν φυλακὴν τοὺς μαντατοφόρους τοῦ σουλτάνου· καὶ οὕτως ἐγίνετον· καὶ ἐκαταγνῶσάν τους, καὶ ἐκεῖνοι δὲν ἐσυγ-

κατέβησαν. Τάπισα ἐζητῆσαν συμπαθίον τοῦ κουβερνούρη, καὶ ὁ κουβερνούρης διὰ τὸ καλὸν τοὺς πτωχοὺς τοὺς χριστιανούς, ἐσυγκατέβην ὁ κουβερνούρης, καὶ ἐφῆκέν τους δ' ἡμέραις εἰς τὴν φυλακήν, καὶ τότε ἔβγαλέν τους καὶ ἦλθαν ὀμπρός του καὶ ἐδῶκαν λόγον, πῶς συνεῖθιν ἔχουν οἱ μαντατοφόροι νὰ μεγαλυνίσκουν τοὺς ἀφένταις του, ὄνταν θέλουν καὶ νὰ συντύχουν ὀλίγον δυνατὰ καὶ χωρὶς ἄγγρισιν, διὰ νὰ γενῇ ἡ ἀγάπη ὄμορφη, τὸ ποῖον πέφτομεν ὡς ἀξίος ἀφέντης καὶ προσκυνοῦμεν τὸ κράτος τῆς βασιλειᾶς σου νὰ μᾶς συγχωρήσῃς. Μοναῦτα ὥρισεν καὶ ἐφέραν τὸ ἅγιαν Εὐαγγέλιον καὶ ἔμοσεν ὁ κουβερνούρης νὰ κρατήσῃ τὴν ἀγάπην στερεωμένην μὲ τὴν δικαίαν ἐξουσίαν, χωρὶς καμμίαν κακίαν οὐ καμμίαν ἀπιστίαν. Ὁμοίως καὶ οἱ μαντατοφόροι τοῦ σουλτάνου τὸ ὅμοιον ἐποῖκαν ὅρκον.

Ὁ κουβερνούρης ἔπεψεν καὶ διαλαλῆσαν τὴν ἀγάπην εἰς τὴν Λευκουσίαν καὶ εἰς ὅλαις ταῖς χώραις τῆς Κύπρου, καὶ ἐπερίλαβεν τὰ χαρτία καὶ τὰ κανισκία τοῦ σουλτάνου, καὶ ἔδωκέν τους ἄλλαις γραφαῖς καὶ κανισκία νὰ πάρουν τοῦ σουλτάνου, καὶ ἔδωκεν καὶ τοὺς μαντατοφόρους δόκιμα κανισκία, καὶ ἐπολόγιασέν τους, καὶ ἀποχαιρετῆσαν καὶ ἐπῆγαν μὲ τοὺς μαντατοφόρους τῶν κουμουνίων εἰς τὴν Ἀμμόχουστον καὶ ἐνέβησαν εἰς τὰ κάτεργά τους, καὶ ἐπῆγαν μὲ τὸ καλὸν εἰς τὴν Ἀλεξάνδραν. Καὶ ἐβγάλαν τοὺς χριστιανοὺς ἀπὸ τὴν φυλακὴν ὅσους εἶχαν εἰς τὴν Συρίαν, καὶ ὅσους Σαρακηνοὺς εἴχασιν εἰς τὴν Κύπρον εἰς ταῖς φυλακαῖς ὅλους ἐβγάλαν τους, καὶ πᾶσα γεὶς ἐστράφην εἰς τὸν τόπον του.

Ἂς ἔλθωμεν πάλιν εἰς τὸν θάνατον τοῦ ρηγὸς τοῦ ἀντριωμένου τοῦ ρὲ Πιέρ. Ὁ πρίντζης καὶ κουβερνούρης τῆς Κύπρου ἔπεψεν εἰς τὴν Δύσιν ἕνα νοτάρην ὀνόματι μισὲρ Παρθολομαῖον Καφάση, εἰς τὸν ἁγιώτατον Πάπαν νὰ κηρύξῃ τὸν θάνατον τοῦ ρὲ Πιὲρ, καὶ ἀρμάτωσεν μίαν σατίαν καὶ ἔπεψέν τον. Πηγαίνοντα ἔμπροσθεν τοῦ Πάπα, πολλὰ ἐκατηγορῆσαν

τοὺς Κυπριώταις· τὸν ποῖον ἐντύσαν τον μίαν τζανουνίαν εἰς τὴν ἁγίαν Σοφίαν τῆς Κύπρου, καὶ τὸν ἀδικάρην ἔντυσέν τον τὴν ἀρχιεπισκοπὴν τῆς Κύπρου. Καὶ τοῦτος ἐστράφην εἰς τὴν Κύπρον· καὶ στρέφοντά του, γροικῶντα ὁ κουβερνούρης τὸ κακὸν θέλημαν τοῦ Πάπα, ἐξανάστρεψεν ἄλλους μαντατοφόρους, τουτέστιν τὸν ἀρχιεπίσκοπον τοῦ Φουλίε, ὅπου εὑρέθην εἰς τὴν Κύπρον, καὶ ἕναν καβαλλάρην ξενικὸν ὀνόματι μισὲρ Γιλιέρμον τὲ Τζουρνίγι, καὶ τόσον ἐκοπιάσαν καὶ ἀλλάξαν τὸ κακὸν θέλημαν τοῦ Πάπα, καὶ ἐπροσδέκτην τους καὶ μὲ κανισκία πρεπάμενα, τὸ ὁμοῖον τοὺς ἐποῖκαν καὶ οὗλοι οἱ ἀφένταις, καὶ ἐστράφησαν εἰς τὴν Κύπρον τὸν φεβρουάρην τξθ' Χριστοῦ.

Καὶ τῇ κθ' μηνὸς αὐγούστου εὑρέθην ἔμπροσθεν τοῦ κουβερνούρη ἕνας γραμματικὸς τοῦ Τζουὰν Σιλερίου, ὅπου ἦτον μαθητής του, ὁ Νικολὸς Τεναοῦ, νοτάριος τὸν ἔφερεν ὁ ρὲ Πιὲρ μετά του καὶ ἐποῖκέν τον λιζίον του καὶ ἐποῖκέν τον καντζηλιέρην μέγαν τοῦ συνκρίτου, καὶ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ρὲ Πιὲρ ἐφῆκέν τον ὁ κουβερνούρης εἰς τ' ὀφφίκιν του ὡς γίον ἦτον καὶ μὲ τὸν ρῆγα· καὶ αὐτὸς ἐκήρυξέν τον παράβουλον, καὶ εἶπέν του καὶ πῶς γράφει εἰς τὴν Δύσιν γραφαῖς· ἐποῖκεν τρόπον εἰς τιτοῖον μόδον ὅτι ἀπὸ τὴν μερίαν τῆς ρήγαινας ἔγραψεν τοῦ Πάπα ἕναν χαρτίν, τὸ ποῖον ἐπιάσαν το καὶ ἐφέραν το ἔμπροστέν του, καὶ ἄλλον εἰς τὸ ρήγαν τῆς Φραγγίας καὶ ἄλλα εἰς τοὺς ἀφένταις τῆς Δύσης, ζητῶντα κρίσιν, καὶ ἀγκαλειῶντα τοὺς ἄρχοντες πῶς ἐποῖκαν ἄδικον φόνον εἰς τὸν πτωχὸν τὸν ρῆγαν, καὶ νὰ ἀρματώσουν οἱ Γενουβίσοι δ' κάτεργα εἰς τὴν ἔξοδόν της νὰ ἔλθουν νὰ σηκώσουν τὸν υἱὸν τοῦ ρὲ Πιὲρ ἀπὸ τὴν Κύπρον καὶ κείνην νὰ πάγῃ εἰς τὸν ἁγιώτατον Πάπαν ν' ἀγκαλέσουν. Καὶ μοναῦτα ἔπεψεν ὁ κουβερνούρης καὶ ἔφερεν ἔμπροστέν του (τὸν) Νικολὸν καὶ ἐξέτασέν τον, καὶ κεῖνος ἀρνήθην λαλῶντα: ψέματα λαλεῖ ὁ μαθητής μου! Καὶ ὁ

μαθητής του ἔδειξέν του τὴν γραφὴν, καὶ κεῖνος ἐχάθην ἀπὸ τὸν φόβον του. Θωρῶντα ὁ κουβερνούρης, μοναῦτα ἔπεψεν ἔσω του καὶ ἐγύρεψεν ταῖς γραφαῖς του, καὶ ηὗρεν ὅλαις ταῖς κόπιαις τῶν γραφῶν ὅπου ἔπεψεν· καὶ μοναῦτα ἔπεψέν τον εἰς τὴν φυλακὴν, ἐβάλαν τον εἰς τὸ κριτήριον καὶ ἐμολόγησεν πᾶσα πρᾶμαν, καὶ μέσα εἰς ὅλα πῶς τὸ χαρτὶν τὸ ἔπεψεν εἰς τὴν Γένουβαν ἔδωκάν το τοῦ μισὲρ Μάρκου Γριμάνη τοῦ υἱοῦ τοῦ μισὲρ Πιέρου Γριμάνη, καὶ ἐμήνα νὰ ἔλθουν πολλὰ πλοῖα διὰ νὰ ξηλοθρεύσουν τὸ νησίν.

Ὁ κουβερνούρης μοναῦτα ἐμήνυσέν το τοῦ καπετάνου τῆς Ἀμμοχούστου ν' ἀρεστιάσουν τὸν αὐτὸ Μάρκο Γρινίερ καὶ νὰ πιάση τὰ χαρτία τὰ τοῦ ἔδωκεν ὁ Νικολὸς νὰ πάγη εἰς τὴν Γένουβαν. Γροικῶντα ὁ καπετάνος ἔβαλλέ τον εἰς τὴν φυλακὴν καὶ ἔσφιξέν τον, καὶ ἔδωκέν του τὰ χαρτία καὶ ἔπεψέν τα τοῦ κουβερνούρη εἰς τὴν Λευκοσίαν. Γροικῶντα ὁ ποδεστᾶς τοὺς Γενουβίσους τοῦτον εὑρισκόμενος εἰς τὴν Λευκοσίαν, πῶς εἰς τὴν Ἀμμόχουστον ὁ ἐμπαλῆς ἔβαλεν τὸν Γενουβίσον εἰς τὴν φυλακὴν, καὶ εἶχεν ἀδικάρην εἰς τὴν Ἀμμόχουστον ὀνόματι Νικολὸ Τομενίκο, ὁ δὲ ποδέστας τὸν ἀδικάρην ἔκραζέ τον Ἀντώνιον Δελαβινίαις, παιδίος πραματευτής, καὶ γροικῶντα πῶς ἐφυλάκισεν τὸν Γενουβίσον εἰς τὴν φυλακὴν τοῦ ρηγός, ἔπεψεν μαντάτον ὁ ποδεστᾶς τοῦ ἀδικάρη νὰ πάρη τὸν Γενουβίσον εἰς τὴν ἐξουσίαν σου· ὁ ποῖος ἔπεψεν β' Γενουβίσους, τὸν Τουμάζο Τζηγκαρᾶ καὶ τὸν σὶρ Παρσεβὰλ Σιμπῶ, εἰς τὸν καπετάνον τῆς Ἀμμοχούστου, ζητῶντα τὸν Γενουβίσον τὸν αὐτὸν σὶρ Μάρκον, νὰ τὸν βάλλη εἰς τὴν φυλακήν του, διότι εἶναι τῆς ἐπαρχίας του. Ὁ ἐμπαλῆς γροικῶντα τοῦτον, κατὰ τὸ παλαιὸν συνῆθιν ἔδωκέν τού τον, καὶ ἔβαλέν τον εἰς τὴν φυλακήν του κατὰ τὸν ὁρισμὸν τοῦ κουβερνούρη. Καὶ ὁ ἐμπαλῆς ἐμήνυσεν τοῦ ποδεστᾶ καὶ ἦλθεν ἔμπροσθέν του, ὅταν ἦτον εἰς τὴν Λευκοσίαν, καὶ ἐζήτησέν του τὸν παράβουλον, καὶ ὁ πο-

δεστᾶς ἐδιαφέντεψέν τον εἰς τὴν καλλίτερην λογὴν ὅπου ἠμπόρησεν, καὶ εἶπέν του πῶς δὲν ἠξεῦρεν κανέναν πρᾶμαν ἀπὸ τὶ ἐγράφαν τὰ χαρτία. Ὁ κουβερνούρης εἶπέν του: ἀνισῶς καὶ δὲν ἠξεύρῃ τίποτε, ἂς πάγῃ ἀκαταζήτητος, εἰ δὲ καὶ ξεύρει νὰ τοῦ δώσου θάνατον. Καὶ τοῦτος ὁ λόγος ἄρεσεν τοῦ ποδέστα· καὶ παραῦτα πέμπει ὁ κουβερνούρης δύο πραματευτάδες καὶ δ´ Γενουβίσους καὶ β´ καβαλλάριδες καὶ ἕναν νοτάρην, καὶ ἐπῆγαν εἰς τὴν φυλακὴν, καὶ ἐπῆραν καὶ ἐμαρτυρίσαν τὸν Νικολὸ Τεναοῦν, καὶ ἐμολόγησεν ἔμπροσθέν τους, τὸ πῶς ὁ ἄνωθεν σὶρ Μάρκος ἦτον αἴτιος τῆς αὐτῆς ὑπόθεσης. Καὶ ὄνταν ἔμαθεν ὁ κουβερνούρης τὴν ἀληθείαν, ὁμοίως καὶ ὁ ποδέστας, ἐπαρακάλεσεν τὸν κουβερνούρην νὰ ἔχῃ μάκρυσμαν ὀλίγον, διὰ νὰ ποίσουν βουλὴν καὶ νὰ ξετάσουν καὶ τὸ πρᾶμαν καλλίτερον. Ἐσυγκατέβην του ὁ κουβερνούρης, καὶ ὁ ποδέστας ἐπῆγεν εἰς τὴν Ἀμμόχουστον μὲ ὅλους τοὺς Γενουβίσους ὅπου ἦτον μετά του· μανθάνοντά το ὁ κουβερνούρης, διὰ νὰ παύσῃ τὴν ταραχὴν, μὲν γινῇ σκαντάλον εἰς τὴν Ἀμμόχουστον, ἔπεψεν ἕναν χαρτὶν πολλὰ κουρτέσικον τοὺς πραματευτάδες τοὺς Γενουβίσους, ἀγκαλειῶντα τὸν ποδεστᾶν καὶ τὸν ἄνωθεν σὶρ Μάρκον· οἱ ποῖοι πραματευτάδες ἀναγνόντα ταῖς γραφαῖς τοῦ κουβερνούρη, ἐγράψαν του μὲ μεγάλην ταπείνωσιν καὶ κουρτέσικα πολλά, καὶ πάντα ἐδεῖχναν αἴτιον τὸν ποδέσταν καὶ τὸν σὶρ Μάρκον.

Ὁ δὲ κουβερνούρης πολομᾷ αὐλὴν μεγάλην, καὶ βάλλει τὸ ἀγκάλεμαν ἔμπροσθέν τους, ζητῶντα κρίσιν ἀπὸ τὸν Νικολὸ Τεναοῦν. Καὶ ἡ αὐλὴ ἀποφάσισε νὰ τοῦ δώσουν θάνατον πικρὸν ὡς γίον παράβουλον, καὶ διατὶ ἦτον λιζίος ἐπαραδῶκάν τον τοῦ κουβερνούρη κατὰ τὸ ὡρίζαν ἡ ἀσίζαις. Καὶ κεῖνος ἔδωκέν τον καὶ κωλοσύραν τον, καὶ ἐφορκίσαν τον εἰς τὴν φούρκαν τῇ κυριακῇ τῇ ιζ´ σεπτεβρίου ατο´ Χριστοῦ.

Θεωρῶντα ἡ αὐλὴ πῶς οὐδὲν ἠμπορεῖ νὰ ἔχῃ τὸν σὶρ

Μάρκον, καὶ δὲν ἐθέλαν νὰ καταπροσωπίσουν τοὺς Γενουβίσους, κρυφὰ ἐπαραγγεῖλαν τοῦ πισκόπου τῆς Ἀμμοχούστου καὶ ἀξαὐτῆς του ἐσυμβούλεψεν τὸν ποδέσταν νὰ ἔλθη νὰ ζητήση συμπαθίον ἀπὸ τὸν κουβερνούρην διὰ λόγου του, διὰ τὸν σὶρ Μάρκον· καὶ οὕτως ἐγένετον· οἱ ποῖγοι ἐξέβησαν καὶ ἦλθαν ἀπὸ τὴν Ἀμμόχουστον εἰς τὴν Λευκοσίαν, καὶ ἐσυμπαθίστησαν ἀπὸ τὸν πρίντζην, ὁ ποῖος ἐπερίλαβέν τους πολλὰ τιμημένα καὶ ἐβάλεν τον καὶ ἔμοσέν του εἰς τὰ ἅγια τοῦ θεοῦ εὐαγγέλια νὰ μὲν ἀποσκεπάσῃ εἰς τὴν Δύσιν τὰ μαντάτα τοῦτα, οὐδὲ νὰ πάγῃ ποτὲ κατὰ πρόσωπα τῆς Κύπρου, ἢ καὶ ἐπαράγγειλέν του ἡ ρήγαινα, ἢ ὄχι· ὁ ποῖος ἐκρατήθη νὰ τὸ ποίσῃ.

Ἂς ἔλθωμεν εἰς τὴν Ἀτταλίαν καὶ νὰ ξηγηθοῦμεν τὰ γενόμενα. Θεωρῶντα ὁ ἀμιρᾶς ὅπου ἐκράτεν ἐκεῖ ὁ Τακᾶς, πῶς ἡ Κύπρος εὑρίσκεται εἰς μεγάλην ἀνακάτωσιν, ἐγύρεψε νὰ πάρῃ τὴν χώραν του, καὶ ἐκατάστησεν ἕναν Τοῦρκον δικόν του φίλον καὶ ἦλθεν εἰς Ἀτταλίαν ὡς γίον φευγός, καὶ ἐπαρακάλεσεν καὶ ἐβαπτίσαν τον, καὶ εἶπέν τους πῶς εἶχεν πολὺν καιρὸν καὶ εἶχεν πίστιν νὰ βαπτιστῇ. Θεωρῶντά τον ὁ καπετάνος ἐπίστευσέν του καὶ ἐποῖκέν του μηνίον, καὶ ἀποθάρρησέν τον· καὶ τοῦτος ἦτον ἀπὸ τὸν Ἀτταλιώτην, καὶ ἔλαχεν ἔξω πέρνωντα τὴν Ἀτταλίαν ὁ ρήγας, καὶ οἱ Ἀτταλιῶταις ἦτον συγγενάδες καὶ φίλοι του· ὁ ποῖος καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἐδήνετον μὲ τοὺς τοπικοὺς καὶ ἐπρουμουτίαζέν τους ἀπὸ τὴν μερίαν τοῦ Τακᾶ, νὰ τοὺς δώσουν τὴν χώραν εἰς τὸ χέριν τους. Καὶ ἄνταν ἐκατάστησεν μερτικὸν ἀπὸ ξαὐτῆς τους, ἐμήνυσεν τοῦ Τακᾶ νὰ ἔλθῃ νὰ τοῦ δώσουν τὴν χώραν· ὁ ποῖος κατὰ τὸν λόγον του ἦλθεν μονονυκτίς, καὶ ἔβαλεν λαμπρὸν εἰς ταῖς πόρταις, καὶ ἐβάλαν σκάλαις εἰς τὴν μερίαν ὅπου ἔβλεπεν ὁ βαπτισμένος καὶ κεῖνοι ὅπου ἦτον σασμένοι μετά του, καὶ ἐνέβησαν εἰς τοὺς τοίχους, καὶ εὑρίσκαν τοὺς ἄνδρες ὅπου δὲν ἦτον εἰς τὴν βουλὴν ἐσκοτόναν τους, καὶ εἰς τοῦτον τὸν μόδον ἐπῆραν ιδ'

πύργους, καὶ ἐσκοτῶσαν καὶ πολλούς. Καὶ θέλοντος τοῦ θεοῦ, ἐδιάβην ἡ βίγλα καὶ θωρεῖ ταραχὴν μεγάλην, ἔνωσέν το καὶ ἐποῖκε νῶσιν τοῦ καπετάνου μὲ μεγάλην καὶ ἄγριαν φωνήν· καὶ γροικῶντα ὁ μισὲρ Τζουάνης ὁ καπιτάνος, μοναῦτα ἐσημάναν τὴν καμπάναν μὲ τὸ σφυρίν, καὶ εἶχάν το διὰ παραβουλίαν, καὶ μοναῦτα ἀρματώθην ὁ λαὸς, καὶ ἦλθαν καὶ ἐσμίκτησαν μὲ τοὺς Τούρκους καὶ πολεμίσαν ὡς τὸ πωρνόν, καὶ βοηθῶντος τοῦ θεοῦ ἐνικῆσάν τους οἱ χριστιανοί, καὶ ἐσκοτῶσαν πολλοὺς καὶ ἕναν μέγαν ἀμιρᾶν συγγενῆν τοῦ Τακᾶ· καὶ πολλοὶ ἐπῆγαν νὰ κατεβοῦν μὲ ταῖς σκάλαις καὶ ὁ βαπτισμένος καὶ οἱ συντρόφοι του, καὶ ἀπὸ πάνω ἐσκοτῶσάν τους. Ἀμμὲ κεῖνοι ὁποῦ ἦλθαν νὰ βάλουν λαμπρὸν εἰς τὴν πόρταν ἐνέβησαν ἔσω δύο Τοῦρκοι, ὡς γίον τὸ αὐτὸν καὶ ἐσκοτῶσάν τους. Θεωρῶντα ὁ Τακᾶς πῶς δὲν εἶχεν διάφορος, ἀμμὲ ἔχασεν πολλοὺς ἀνθρώπους καὶ τὸν ἀνηψιόν του, εὐκαίρεσεν τὸν τόπον μὲ μεγάλην ἀντροπήν.

Γροικῶντα τοῦτα ὁ κουβερνούρης, ἐννοιάστηκεν ὅτι ὁ καπιτάνος ἔθελε νὰ δώσῃ τὴν χώραν τοῦ Τακᾶ, καὶ ἀρμάτωσεν μοναῦτα β′ κάτεργα καὶ ἔβαλεν καπιτάνον τὸν σὶρ Τουμᾶς τὲ Μουντολὴφ τῆς Κλήρου, καὶ ἔπεψεν ν' ἀλλάξουν τὸν καπιτάνον καὶ ἔβαλεν τὸν σὶρ Ἐστὰν Πασαντόν, καβαλλάρην τοπικόν, ὁ ποῖος ἦτον Γενουβίσος· καὶ ἐπῆγεν εἰς τὴν Ἀτταλίαν, καὶ ἐπέρασαν εἰς τὸ Ἀνεμούριν καὶ ἐπῆγαν εἰς τὴν γῆν τῆς Τουρκίας, καὶ ἐκουρτζέψαν τους καὶ ἐποῖκάν τους μεγάλην ζημίαν, καὶ ἐπεσώθησαν εἰς τὴν Ἀτταλίαν. Καὶ ἐξέτασεν ὁ σὶρ Τουμᾶς τὲ Μουντολήφις τὴν ἀφορμήν, καὶ ηὗρεν καθαρὸν τὸν σὶρ Τουμᾶς τὲ Κολλίες· καὶ ἀφῆκεν τὸν σὶρ Ἐστᾶς εἰς τὴν Ἀτταλίαν, καὶ ἔφερεν μετά του τὸν σὶρ Τζουὰν τὲ Κολλίες· καὶ ἐφῆκεν τὸν αὐτὸν σὶρ Ἐστᾶς καὶ τοὺς λᾶς του νὰ στέκουν εἰς τὴν Ἀτταλίαν, καὶ ἐστράφησαν εἰς τὴν Κύπρον.

Καὶ μέσα εἰς τοῦτον ἐδιάβην καιρός, καὶ ὁ ρήγας ἦλθεν

εἰς τὴν ἐτὰν χρονῶν ιε', καὶ ἐθέλησεν νὰ ζητήσῃ τὸ ρηγάτον του, νὰ μπῇ εἰς τὸ ποσέσον τοῦ ρηγάτου. Καὶ τὸν νοέμβριον μῆναν ᾳτο' Χριστοῦ εἶπεν τοῦ θείου του πῶς θέλει νὰ πάρῃ τὸ ρηγάτον του. Ὁ κουβερνούρης μὲ καλὸν θέλημαν δὲν τὸν ἔβαλεν καμμίαν διαφοράν, ἀμμὲ μοναῦτα ἔταξεν τοὺς καβαλλάριδες τῆς βουλῆς νὰ σωρευτοῦν εἰς τὴν Λευκοσίαν τῇ πρώτῃ δικεβρίου τῆς αὐτῆς ἐχρονίας, νὰ στρέψῃ τὰ ρηγάτα τοῦ ρηγός, τοῦ κληρονόμου τῶν αὐτῶν ρηγάτων. Καὶ τῇ τετράδῃ, τῇ κδ' μηνὸς δικε(β)ρίου ἐσυμπιάστησαν οὗλοι οἱ καβαλλάριδες καὶ οἱ ἀφένταις εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ πρίντζη καὶ κουβερνούρη εἰς τὴν Λευκοσίαν κατὰ πρόσωπα τῶν Κουντιάτικων. Ὥρισεν τὸν σὶρ Τουμᾶς τὲ Μουντολὴφ τὸν ἀδετούρην νὰ ζητήσῃ τὰ ρηγάτα διὰ τὸν ἀδελφότεκνόν του ἔμπροσθεν τῆς αὐλῆς κατὰ τὸ συνῆθιν· ὁ ποῖος ἐστάθην εἰς τὰ ποδία του καὶ εἶπεν: ἀφέντη κουβερνούρη, ἤλθαμεν εἰς τὴν ἀφεντίαν σου ὅλοι οἱ ἄνθρῶποι τοῦ ρηγός, καὶ δείχνομέν σου τὸν ἀφέντην μας τὸν ρῆγαν τὸν ἀδελφότεκνόν σου, καὶ κληρονόμον μας τοῦ ρηγάτου Γεροσολύμου καὶ Κύπρου· καὶ πολομοῦμέν σε νὰ ξεύρῃς τὴν ἀφεντίαν σου καὶ τῆς αὐλῆς τῶν αὐτῶν ρηγάτων, ὡς καθὼς καὶ ἀγρωνίζεις, τὸ πῶς ὁ θεὸς ἐποῖκεν τὸ θέλημάν του ἀπὸ τὸν ἀφέντην μας τὸν ρῆγαν τὸν ἀδελφόν σου τὸν ρὲ Πιὲρ τὸν υἱὸν τοῦ ρὲ Οὔγγε· ὁ αὐτὸς ρὲ Πιὲρ ἐφῆκεν ἕναν υἱὸν ὅπου εἶναι ἔμπροσθέν σας· καὶ διατὶ ἦτον ἀνήλικον, ἐπερίλαβες τὸ κουβέρνον, κατὰ τὸ ἴσον δίκαιον καὶ κατὰ τὰ καλὰ συνήθια τοῦ εὐγενεστάτου ρηγάτου τῶν Ἱεροσολύμων καὶ τῆς Κύπρου, ὅτι ἐσοὺ εἶσαι ὁ περίττου κοντὸς συγγενὴς καὶ κληρονόμος τῶν αὐτῶν ρηγάτων· καὶ ἂν εἶχεν ποίσειν ὁ θεὸς τὸ θέλημάν του ἀπὸ τὸν αὐτόν μας ἀφέντην, ἔθελεν στεφθῆν ἡ ἀφεντιά σου ρῆγας· ἀμμὲ ὁ ἀφέντης μας διὰ τὸ ἔλεος τοῦ θεοῦ ὁ Πιὲρ τὲ Λουζουνίας κούντης τῆς Τρίπολης καὶ κληρονόμος τῶν αὐτῶν ρηγάτων ἔνι ζωντανός, καὶ εἶναι νόμου ἡλικίας, ζητᾷ σου νὰ

πάρῃ τὰ ῥηγάτα του, ἂν φανῇ τῆς αὐλῆς, ὡς ἐκεῖνος ὅπου εἶναι κοντότερος κληρονόμος τῶν αὐτῶν ῥηγάτων· καὶ ἀνισῶς ἡ ἀφεντιά σου καὶ ἡ αὐλὴ τούτων ἀπιστεῖ το, ἔνι ὅτοιμος νὰ τὸ παράστήσῃ καὶ ἂς τὸ δῇ ἡ αὐλή, ὡς γίον νὰ τῆς φανῇ ὅτι εἶναι χρῆσι νὰ τὸ δείξῃ· καὶ παρακαλεῖ σας νὰ πιάσετε τὴν ἐζήτησίν του, ἂν φανῇ τῆς αὐλῆς. Καὶ ἀπὲ τοῦτον ἐμπαίνει εἰς τὴν αὐλήν, χωρὶς νὰ πῇ τὸ ἔχει εἰς τὸν καιρὸν ὅταν θελήσῃ.

Εἰς τοῦτον ὁ κουβερνούρης ἐστάθην ὀρθὸς εἰς τὰ ποδία του καὶ εἶπεν τῆς αὐλῆς: Ἄρχοντες, ἐκατάλαβα καλὰ τὸ ἐζήτησεν ὁ σὶρ Τουμᾶς τὲ Μουντολὴφ ὁ ἀδετούρης, διὰ τὸν ἀδελφότεκνόν μου, ζητῶντά μου νὰ τοῦ τὸ στρέψω τὰ ῥηγάτα του τὸ πῶς εἶναι δικά του, ὡς γίον ἐκεῖνος ὅπου ἔφτασεν εἰς τὸν νόμον. Ἄρχοντες, ἂς δείξῃ πῶς εἶναι υἱὸς τοῦ ἀδελφοῦ μου τοῦ ῥὲ Πιέρ, καὶ πῶς εἶναι νόμου ἡλικίας, καὶ τότε θέλω ποίσειν τὸ θέλει τὸ δίκαιον. Καὶ ἀπὸ τοῦτον βάλλομεν εἰς ἀγρωνημίδαν τῆς αὐλῆς, χωρὶς τὸ ἔχω νὰ εἰπῶ τίντα τόπος καὶ καιρὸς νὰ ἦναι.

Ὁ ῥήγας ἔφερεν καὶ ἔδειξεν μετ' ἀξιολόγους ἀφένταις, καὶ ἐμόσαν εἰς τὰ ἅγια τοῦ θεοῦ εὐαγγέλια, πῶς εἶναι υἱὸς τοῦ ῥὲ Πιὲρ καὶ εἶναι δίκαιος κληρονόμος τῶν αὐτῶν ῥηγάτων, καθὼς τὸ ἐκράτεν καὶ ἐνομεῦγέν το ὁ πατήρ του ὁ ῥὲ Πιέρ, καὶ εἶναι καὶ νόμου ἡλικίας ἐτῶν ιε'. Καὶ εἰς τοῦτο ἐδέκτην τον ἡ αὐλή· καὶ μοναῦτα εἶπεν τοῦ κουβερνούρη ἡ αὐλή· — ἀφέντη κουβερνούρη, ὁ ἀφέντης ὁ ἀδελφότεκνός σου ἔδειξεν πρεπάμεναις μαρτυρίαις, καὶ εἶναι δίκαιον νὰ τῷ στρέψῃς τὰ ῥηγάτα του.

Καὶ μοναῦτα ὁ κουβερνούρης ἔμπροσθεν τῆς αὐλῆς ἐγονάτισεν, καὶ ἐκράτεν ἕναν κεργὶν εἰς τὸ χέριν του καὶ μ' ἐκεῖνον ἐπαράδωκέν του τὰ ῥηγάτα του τοῦ ἀφέντη τοῦ συνεσκάρδου. Τότες ὁ συνεσκάρδος εἶπεν τοῦ κληρονόμου νὰ ποίσῃ ὅρκον· ὁ ποῖος ἐγονάτισεν καὶ ἐποῖκεν ὅρκον ὀμπρὸς τῆς αὐλῆς.

Τότε εἶπεν ἡ αὐλὴ τοῦ συνεσκάρδου: ἀφέντη, ὁ κληρονομος ἐποῖκεν τὸ πρέπει, ὅσον ἦτον κρατούμενος, καὶ βάλλετέ τον εἰς νομὴν τῶν ῥηγάτων του. Καὶ ὁ συνεσκάρδος ἔμπροσθεν τοὺς ἀφένταις καὶ τοῦ ἐπισκόπου τῆς Πάφου ὀνόματι σὶρ Λίες τὲ Καρμπεπαή, καὶ τοῦ ἐπισκόπου τῆς Νεμεσοῦ τοῦ μισὲρ Ἐνιμάρ, καὶ ἔμπροσθεν τοὺς λογάδες τοὺς Ῥωμαίους ἔβαλεν εἰς νομὴν τὸν κούντην τῆς Τρίπολης εἰς τὰ ῥηγάτα του ὡς γνήσιον κληρονόμον καὶ υἱὸν τοῦ ῥὲ Πιέρ. Καὶ ὅτοιμα οὗλοι οἱ λίζοι ἐποῖκάν του ὅρκον κατὰ τὸ συνῆθιν. Καὶ τἀπίσα ἐμήνυσεν ὅλους τοὺς λιζίους καὶ καβαλλάριδες νὰ ἔλθουν εἰς τὴν Λευκοσίαν εἰς τὸ στέψιμόν του.

Καὶ τῇ κυριακῇ, τῇ ιβ′ μηνὸς ἰανουαρίου ατοα′ Χριστοῦ ἐστέφθην ὁ ῥὲ Πιὲρ τὲ Λουζουνίας ὁ κούντης τῆς Τρίπολης εἰς τὴν ἁγίαν Σοφίαν ῥήγας τῆς Κύπρου. Καὶ τῇ ιβ′ ὀκτωβρίου ατοβ′ Χριστοῦ ἐπῆράν τον εἰς τὴν Ἀμμόχουστον καὶ ἐστέψαν τον ῥῆγα τῶν Ἱεροσολύμων, κατὰ τὴν προπάλαι συνήθειαν· ὅτι ἀφὸν οἱ κατάδικοι τοῦ τιμίου σταυροῦ ἐπῆραν τὸ Ἱεροσόλυμαν, ἐδῶκαν τὴν ἀξίαν τῶν Ἱεροσολύμων καὶ τὰ σημεῖα εἰς τὴν Ἀμμόχουστον. Καὶ ἐπῆγεν εἰς τὸν ναὸν τοῦ ἁγίου Νικολάου καὶ ᾿κεῖ ἐστέφθην· καὶ ἐβγαίνοντά του ἦλθεν εἰς τὸ περοῦνιν νὰ καβαλλικεύσῃ· τότε ἀπήδησαν οἱ Βενετίκοι καὶ ἐπιάσαν τὸ ῥέτινον τοῦ ἀλόγου του τὸ δεξιόν, οἱ Γενουβίσοι ἐδιαφεντεῦγάν το διὰ λόγου τους, κατὰ τὴν φραντζίνζαν τὴν εἶχασιν, ὅτι ἐχάρισάν τούς το, ὅτι πάντα ὄνταν νὰ καβαλλικεύγῃ ὁ ῥήγας, οἱ Γενουβίσοι νὰ ἦναι δεξιὰ καὶ οἱ Βενετίκοι ἀριστερά. Καὶ ἔλαχεν ὅτι οἱ Βενετίκοι εἶχαν ἕναν καράβιν εἰς τὸν λιμιόναν, καὶ διατὶ ἦτον πολλοὶ ἐγυρέψαν νὰ ποίσουν τοῦτον τ᾿ ἀπήδημαν. Καὶ εἰς τοῦτον ἐγίνην μία ταραχὴ μεγάλη. Καὶ ἦτον συνῆθιν ὅτι ἐγυρίζαν τὸν ῥήγαν ἀπὸ τὸν ἅγιον Νικόλαν ὡς ταῖς λόντζαις, καὶ τότε ἔρχουνταν εἰς τὴν αὐλὴν τὴν ῥηγάτικην. Θεωρῶντα ὁ πρίντζης τὴν ταραχὴν μεγάλην, μο-

ναῦτα ἔδωξεν τοὺς Γενουβίσους καὶ τοὺς Βενετίκους, καὶ ἐπίασεν τὸ χαλινάριν ἐκεῖνος καὶ ὁ συνεσκάρδος, καὶ ἐπῆράν τον καὶ γυρίσαν τον κατὰ τὸ συνῆθιν, ὄχι τελειωμένον γυρὸν διὰ τὸ σκάνδαλον, καὶ ὁ κύρης τοῦ Ἀρσεφίου εἰς τὸν ζαρδὸν ρέτινον. Καὶ ὄνταν ἦρταν εἰς τὴν αὐλήν, ἐφοβώθην ὁ ποδέστας τοὺς Γενουβίσους, μήπως καὶ οἱ Βενετίκοι ποίσουν ριμοῦριν εἰς τὸ ἔμπα τοῦ ρηγὸς εἰς τὴν αὐλήν, ὥρισεν καὶ ἐκρατοῦσαν τίποτε μικρὰ ἄρματα ὅλ' οἱ Γενουβίσοι ἀπὸ κάτω τους.

Τῇ ιζ′ ὀκτωβρίου ατοβ′ Χριστοῦ, πρὶν στεφθῇ ὁ ρήγας, ἔδωκεν ὅλα τὰ φίκια τοὺς κάτωθεν ἀφένταις τοῦ ρηγάτου τῶν Γεροσολύμων, τὰ ποῖα νὰ ἦναι στερεωμένα καὶ βεβαιωμένα· τουτέστιν τοῦ μισὲρ Τζάκου τὲ Λουζουνία τοῦ θείου του κοντοσταύλην, τὸν σὶρ Λίουν τὲ Λουζουνίαν συνεσκάρδον, τὸν σὶρ Τουμᾶς τὲ Μουντολὴφ τὸν ἀδετούρην τῆς Κύπρου πουντουλιέρην, καὶ τὸν μισὲρ Νικολὸ Τακλιρίσσα τζαμπερλάνον τῶν Ἱεροσολύμων, τοῦ μισὲρ Τζάκου τὲ Λουζουνία τοῦ ἀνηψιοῦ του, τοῦ υἱοῦ τοῦ κούντη, τὸ φίκιν του τὸ κουντάτον τῆς Τρίπολης.

Καὶ ὄνταν ἐστέφθην, ἐχάρισεν πολλὰ ψουμία, διὰ τὸν ὁρισμὸν τῆς μητέρας του. Θεωρῶντά τον οἱ θεῖοί του καὶ οἱ ἕτεροι ἀφένταις, διὰ νὰ μὲν ξηλοθρευτῇ τὸ ρηγάτον, καὶ ἡ ζημία πέση ἀπάνω τους, ἐδῶκάν του νόταν τοῦ ρηγός, καὶ ὁ ρήγας μὲ μερτικὸν τοὺς λᾶς του ὅπῳ εὑρέθησαν ἐκεῖ ἐποῖκεν μίαν ἀσίζαν εἰς τὴν αὐλήν, ὅτι εἴ τι χαρίσει ἀποὺ τὴν ἡμέραν ἀποῦ νὰ κουρουνιαστῇ ὅλον χρόνον τῆς ζωῆς του, ἀποὺ κε′ χρονῶν καὶ ἀπάνω, νὰ ἦναι ἀξαζόμενον· καὶ ἀπὸ κε′ χρονῶν καὶ κάτω εἴ τι χαρίσει νὰ μὲν ἀξάζῃ τίποτε, εἰ δὲ ἀποὺ κε′ χρονῶν καὶ ἀπάνω νἆναι στερεωμένον εἰς τοὺς αἰῶνας. Καὶ ἄντα τὸ 'μαθεν ἡ ρήγαινα ἔπληξεν πολλά, ὅτι ἐπρουμουτίκσε νὰ δώσῃ ὁποῦ 'χεν φιλίαν πολλὰ ἄλλα χωρία. Καὶ ἀπ' ἔκει πάλε ἄρχεψεν ἡ ἔχθρα μὲ τοὺς ἀδελφοὺς τοῦ ἀντρός της.

Καὶ ὄνταν ἐκάτσαν εἰς ταῖς τάβλαις νὰ φᾶσιν, ὥρισεν

καὶ βάλαν τὴν τάβλαν τοὺς Γενουβίσους δεξιά, καὶ τοὺς Βενετίκους ἀριστερά· καὶ ὡς γίον ἐτρῶγαν, ἐφοβέριζεν ἕναν κουμοῦνιν τὸ ἄλλον, καὶ ἐτρίζαν τὰ δοντία τους. Τὸ λοιπὸν ὁ ποδέστας μισὲρ Ἀντώνιος Τανεγροῦ εἶχεν ὁρίσειν καπόσους Γενουβίσους καὶ ἀρματώθησαν πιδεξία ἀπέσω κρυφά, οἱ ποῖγοι ἦσαν ἀπὸ κείνους ἀποῦ κάτζαν εἰς τὴν τάβλαν, καὶ ἀπεστέκουνταν Γενουβίσους διὰ τὸν φόβον τῶν Βενετίκων. Καὶ ἄνταν ἐσηκώθησαν ἀπὸ ταῖς τάβλαις, ὁ ρήγας ἐπῆγε ν' ἀλλάξῃ τὰ φορήματά του εἰς τὰ σπιτία τοῦ σὶρ Τεμένζ Πετρέ, πουρζέζης τῆς Ἀμμοχούστου, καὶ ἐστράφην, καὶ ἀρχέψαν· εἰς τ' ἀρχίσματα καὶ ὥς που νἄρτῃ ὁ ρήγας, ἐτιμάζαν οἱ Γενουβίσοι τοὺς Βενετίκους, καὶ οἱ Βενετίκοι τοὺς Γενουβί(σ)ους· καὶ μοναῦτα γ' πραματευτάδες Γενουβίσοι, ὁ σὶρ Τζουλίεν Ἰταλίε, ὁ σὶρ Ἐμπὰρ Ναπορίτζο, καὶ ὁ σὶρ Ἐγκατεφλὲν τὲ Φλουσία, ἐβγάλαν τὰ σπαθία τους καὶ ἐτρέξαν ἀπάνω τοὺς Βενετίκους. Θεωρῶντα οἱ Βενετίκοι τοὺς Γενουβίσους πῶς ἔρχονται ἀπάνω τους, ἐβγάλαν κάτινες τὰ σπαθιά τους ἀξαὐτῆς τους, τουτέστιν ὁ σὶρ Γιαννάκης Κονέρ, καὶ ὁ σὶρ Μαρὶν Μαρπίε, καὶ ἐστάθησαν νὰ διαφεντευτοῦν. Γροικῶντα οἱ Γενουβίσοι οἱ ἀρματωμένοι ὁποῦ ἐλάχαν ἔξω τῆς αὐλῆς ἐβρουθίσθησαν καὶ ἐμπῆκαν. Οἱ σεργένταις ὁποῦ ἐβλέπαν τὴν σκάλαν ἐπίασαν καὶ ἀποαρματῶσάν τους.

Ἐγροικήθην ὁ λόγος εἰς τὴν χώραν πῶς ταραχὴ μεγάλη εἶναι εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ ρηγός, καὶ ἐτρέξαν καὶ ἐσυνπιάστησαν νὰ δοῦν. Γροικῶντα οἱ ἀφένταις τὴν ταραχήν, ἀφῆκαν τὸν ἀφέντην εἰς τὴν τζάμπραν, καὶ οἱ ἀφένταις ἐξέβησαν· καὶ τὸ νὰ δοῦν τὰ σπαθία γυμνὰ καὶ κείνους ὅπου ἐβρούθησαν νὰ μποῦν περφόρτζα, ἐθυμώθησαν καὶ ἀγγρίστησαν, καὶ ἐρίσαν τοὺς καβαλλάριδες καὶ τοὺς βαχλιώταις νὰ τοὺς πιάσουν· καὶ κεῖνοι ἐτρέξαν νὰ φύγουν. Ἐπιάσαν δ' πραματευτάδες ἀξ αὔτης τους καὶ ηὗράν τους ἀρματωμένους καὶ ἐσκοτῶσάν τους. Καὶ τὸ ἀπλίκιν τοῦ Πέτρη ἦτον κοντὰ τῆς αὐλῆς τοῦ ρηγός, καὶ ἐποῖ-

καν γειοφύριν καὶ ἐπηγαῖναν ἀπὸ τῶναν σπίτιν εἰς τὸ ἄλλον. Καὶ οἱ σκοτωμένοι ἦτον ὁ σὶρ Τουμᾶς Τζηγκὰλ καὶ ὁ σὶρ Τομένικο Τορίας, καὶ ἑτέρους ἀπὸ τὴν σκούναν, καὶ ἕνας νοτάρης, ὁμοίως καὶ δύο σκλάβοι, καὶ ἐλαβώθησαν καὶ πολλοί. Ὅτι ὁ κύρης ὁ πρίντζης ὥρισε νὰ τοὺς ῥίψουν ἀποὺ πάνω κάτω· καὶ βρουθῶντά τους ἀπὸ τὸν φόβον, ἐπιάνασιν τὰ μαρμαρένα πιλερία τοὺς ἡλιακοὺς τῆς λόντζας νὰ γλυτώσουν· οἱ δ' ἐκεῖνοι ἀποῦ ἐστέκαν ἀποὺ πάνω μὲ τὰ σπαθία καὶ 'κόβαν τὰ χεργία τους, καὶ ἐπέφταν καὶ σκοτώνουνταν, ὁ σὶρ Νικὸλ 'Ἐσταμπινέλλο καὶ ὁ σὶρ Νικὸλ τὲ Φροντεφρασία, καὶ ὁ σὶρ Φράσες Κινταμὰρ, καὶ ὁ σὶρ 'Ἐλουγίερ Σιμπό, καὶ κείνους τοὺς ἐκρεμμίσαν ἀπὸ τὴν λόντζαν ὀμπρὸς τῆς πόρτας ἦτον ὁ Λανσελὼτ, Μαλοζὲλ καὶ ἕτεροι.

Ἡ ταραχὴ ἦτον πολλὰ μεγάλη· ὁ λαὸς τῆς 'Ἀμμοχούστου ἐπῆγαν νὰ χαλάσουν τὴν λότζαν τοὺς Γενουβίσους. Θεωρῶντα οἱ Βενετίκοι πῶς ἐσμίκτησαν πολλοὶ Γενουβίσοι, ἐπίασαν τὰ τριστέλλια εἰς τὰ χεργία τους νὰ διαφεντευτοῦσιν. Καὶ ἔδραξεν ὁ λαὸς τὸ σεντοῦκιν τῶν γραψιμάτων τῆς λόντζας τῶν Γενουβίσων καὶ ἐτσακίσαν το. Πολλοὶ Γενουβίσοι ἀπὸ τὸν φόβον ἐνέβησαν εἰς τὰ δώματα καὶ ἐκρεμμοῦσαν κάτω εἰς τοὺς Φρεμενούριδες. Τίτοιοι ἐσκοτώθησαν καὶ ἄλλοι ἐλαβώθησαν, καὶ ἄλλοι ἐγλυτῶσαν· καὶ ἂν εἶχαν τοὺς πιάσειν οὔλους ἐσκοτόναν τους, ὅτι ἤτζου ἐδῶκαν ὁρισμόν. Καὶ ὁμοίως καὶ ὁ μισὲρ Πιὲρ Μαλουζὲ ὁ τζαμπερλάνος τῆς Κύπρου ἦτον εἰς τὴν μέσην· ὅτι τὸ ν' ἀποφάγῃ, ἐπῆγεν πρὶν τὴν ταραχὴν καὶ ἐγύρεψε νὰ στραφῇ, καὶ εἶδεν τὴν ταραχήν· καὶ ὁ μωρὸς καὶ ὁ μεθυσμένος λαὸς τῆς 'Ἀμμοχούστου ἐπῆγε νὰ τὸ σκοτώσουν, καὶ ἐτρέξαν οἱ καβαλλάριδες καὶ ἐγλυτῶσάν τον.

Καὶ ἄνταν ἐγροίκησεν ὁ πρίντζης πῶς οἱ λᾶς τῆς 'Ἀμμοχούστου ἐπῆγαν εἰς τὴν λότζαν, καὶ ἐτζακίσαν τὸ σεντοῦκιν, καὶ ἄλλοι ἐπῆγαν εἰς τὰ μακζενία τοὺς πραματευτάδες

καὶ εἰς τὰ σπιτία τους καὶ ἐκουρσεῦγάν τους, μοναῦτα ἔπεψεν τὸν σὶρ Τζουὰν τὲ Μόρφου τὸν κούντη τὲ Ρουχᾶς μὲ πολλοὺς καβαλλάριδες καὶ λαὸν τῶν ἁρμάτων, καὶ ὡρίσαν καὶ ἐδιαφεντέψαν τοὺς λᾶς νὰ μηδὲν ἦναι ἀπότορμοι νὰ ποίσουν καμμίαν ἀγανάκτησιν τοὺς Γενουβίσους. Καὶ παραῦτα ἐσύρτησαν καὶ ἐπῆγαν ἔσω τους. Τἄπισα ηὗραν τοὺς Βενετίκους καὶ στέκουνταν εἰς τὴν λότζαν τους ἁρματωμένους μὲ φλάμπουρον ἀδίπλωτον καὶ ἐδῆλεν πόλεμον, καὶ ἐποἶκάν τους καὶ στράφησαν εἰς τοὺς τόπους τους. Καὶ ἐδιαφεντέψαν πᾶσα λογὴν ἄνθρωπον νὰ μὲν βαστάξῃ ἅρματα, καὶ μηδὲν τορμήσῃ τινὰς νὰ ζημιώσῃ τινὰν οὐδὲ εἰς τὸ κορμίν του, οὐδὲ εἰς τὸ δικόν του· καὶ εἴ τις πάγῃ κατὰ πρόσωπα τοῦ αὐτοῦ ὁρισμοῦ νὰ ἦναι τὸ κορμίν του καὶ τὸ δικόν του εἰς τὴν πέναν.

Ὁ ρήγας ἄνταν ἔνωσεν καὶ ἔπαψεν ἡ ταραχὴ καὶ πᾶσα εἷς ἐπῆγεν ἔσω του, ὥρισεν καὶ ἐκράξαν τὸν ποδέσταν τοὺς Γενουβίσους ὅπου εὑρέθησαν εἰς τὴν ρηγάτικην αὐλήν, καὶ οὕλους τοὺς πραματευτάδες ὅπου ἦτον μετά του διὰ τὸν φόβον τῆς ταραχῆς, τοὺς λογάδες τοῦ πρίντζη, καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς λοιποὺς ἀφένταις καβαλλάρους, καὶ ἑτέρους ὅπου εὑρίσκουνταν εἰς τὴν αὐλὴν τὴν ρηγάτικην, καὶ ἄνταν ἦλθαν ἔμπροσθεν τοῦ ρηγός, τότες ὁ ρήγας εἶπεν τοῦ θείου του τοῦ πρίντζη νὰ συντύχῃ τοῦ ποδέστα διὰ τὴν ἄσχημην φέσταν, ὅπου γίνετον διὰ τὴν ἀφορμήν του. Καὶ ὁ πρίντζης πολλὰ ἐκατηγόρησεν τὸν ποδέσταν διὰ τὸ ἐγίνετον, καὶ εἶπέν του θαρρούμενα: δὲν ἔμεινεν ἀξ αὐτόν σου νὰ μηδὲν εἶχεν θανατωθῆν ὁ ἀδελφότεκνός μου ὁ ρήγας μὲ τὰ ἔργατά σου, καὶ νὰ σκοτωθῇ καὶ πολὺς λαός· καὶ σοὺ ἦσουν ἡ 'φορμὴ νὰ ξηλοθρευτῇ ἡ χαρὰ τοῦ στεψιμάτου τοῦ ἀδελφοτέκνου μου διὰ τὰ κακά σου ἔργατα Καὶ ἔρισεν ἕναν νοτάρην καὶ ἐπροτεστίασέν τον ὀμπρὸς 'ς ὅλους, καὶ ἔβαλέν το εἰς γράψιμον. Καὶ ὁ ποδέστας ἄρχεψεν μοναῦτα νὰ δείξῃ πῶς δὲν εἶναι πταίστης. Καὶ διότι ἦτον

ἀργὰ καὶ εθελαν νὰ βάλλουν τάβλαις διὰ τὸν δεῖπνον, ἔθελε νὰ δώσῃ ἐγγυμαχίαν ὡς τὸ πωρνὸν διὰ ν' ἀπολογηθῇ ἀπάνω εἰς τὴν ἀρέσταν ὅπου τοῦ ἐποίκασιν. Τότε ἔπεψεν καβαλλάριδες καὶ ἀνθρώπους τῶν ἀρμάτων νὰ τοῦ ποίσουν συντροφίαν εἰς τὸ ἀπλίκιν του διὰ νὰ μηδὲν τοῦ ποίσῃ τινὰς καμμίαν ἀγανάκτησιν, καὶ μὲ ὅλους τοὺς πραματευτάδες ὅπου ἦτον εἰς τὴν συντροφίαν τῶν Γενουβίσων. Τότε ὥρισεν τὸν βισκούντην καὶ ἐφέραν ἁμαξία καὶ ἐσηκῶσαν τὰ κορμία τοὺς Γενουβίσους τὰ σκοτωμένα, καὶ ἐπῆράν τα ἔξω τῆς Ἀμμοχούστου εἰς τὸν ναὸν τοῦ ἁγίου (Γ)εωργίου καὶ κεῖ ἐθάψαν τα.

Ὁ ρήγας δὲν ἔδειξεν φανὸν ἀπὸ τοῦτον, ὅτι δὲν τὸ ἔδειχνεν· καὶ ἔθελε νὰ ποίσῃ τζούσταις καὶ χαραῖς μεγάλαις. Καὶ διαβαίνοντα δύο μέραις, τῇ ιβ' ὀκτωβρίου τοβ' Χριστοῦ, ὁ ρήγας ἔπεψεν τὸν σὶρ Τζουὰν τὲ Κιπλετ καὶ τὸν σὶρ Τζουὰν Γγοράπην, τὸν σὶρ Ὀγκὲτ τὲ Μιμάρς, καὶ τὸν σὶρ Τζάκε τὲ Σανταμικὲλ, καὶ ἄλλους κριτάδες καὶ νοτάριδες εἰς τὴν συντροφιάν τους, νὰ πᾶσιν εἰς τὸν ποδέσταν νὰ ζητήσουν τοὺς ἀντίλογους εἰς τὰ ζητήματα τοῦ ρηγός. Καὶ διότι ὁ ποδέστας ἦλθεν κατὰ τὴν ἐγγυμασίαν του, ἀμμὲ ὁ ρήγας ἦτον σκολισμένος εἰς ταῖς τζούσταις καὶ δὲν ἠμπόρησε νὰ τοῦ γροικήσῃ. Καὶ ὅταν οἱ ἄνωθεν ἐπῆγαν εἰς τὴν λότζαν, ἐζήτησαν τοῦ ποδέστα τοὺς ἀντίλογους, ὁ δὲ ποδέστας εἶπέν τους: ἄρχοντες, δὲν μοῦ φαίνεται καὶ εἶμαι κρατούμενος ν' ἀπολογηθῶ τῆς τιμῆς σας, ὥς που νὰ μοῦ δείξετε πῶς ὁ ρήγας ἔδωκέν σας ἐξουσίαν νὰ μοῦ γροικήσετε. Οἱ ἄνωθεν ἄρχοντες ἐστράφησαν εἰς τὸν ρῆγα καὶ εἶπάν τού το. Μοναῦτα ἔκραξεν ὁ ρήγας ἕνα νοτάρην καὶ ἔβαλέν τους εἰς τὸν τόπον του, πρῶτον τὸν σὶρ Τζάκε τὲ Σανταμικὲλ διὰ προκουρούρην του, καὶ τοὺς ἄλλους ἄρχοντες εἰς τὴν συντροφιάν του. Τότε ὁ αὐτὸς σὶρ Τζὰκ ἐπῆρεν μετά του ἀπὸ τοὺς πραματευτάδες ὅπου εἶχεν ὁ τόπος ἀπὸ τὴν Δύσιν δύο, δύο, τουτέστιν Κατελάνους, Προβασάλους,

Φουρουντίνους καὶ Ἀναπολιτάνους, καὶ ἐπῆγαν εἰς τὴν λόντζαν. Τότε ὁ αὐτὸς σὶρ Τζάκε Σανταμικὲλ ἐζήτησεν τοῦ ποδέστα ἔμπροσθεν τοὺς ἄνωθεν ὠνοματισμένους νὰ τοῦ ἀπολογηθοῦν ἀποὺ τὰ ζητήματα ὅπου τοῦ ἐζήτησεν ὁ ῥήγας. Καὶ πάλε ἀπολογήθην του ὅτι: δὲν γροικῶ νὰ σοῦ ἀπολογηθῶ ὥς που νὰ μοῦ δείξῃς τὴν ἐξουσίαν τὴν ἔχεις ἀπὸ τὸν ῥῆγα. Ὁ ἄνωθεν σὶρ Τζὰκ ἔδειξέν του τὴν ἐξουσίαν τὴν εἶχεν ἀπὸ τὸν ῥῆγα. Τότε λαλεῖ του ὁ ποδέστας: ἀφέντη, τώρα νὰ σοῦ ἀπολογηθῶ εἰς πᾶσα κεφάλιν πρεπάμενα· ὄχι διὰ ὁτόσον, ὅτι τοῦτον τὸ πρᾶμαν εἶναι πολλοῦ καὶ μεγάλου κινδύνου! τὸ κηνούργιον πρᾶμαν τὸ ἐγίνετον εἰς τοὺς Γενουβίσους μας, ὅτι εἰς μερτικὸν ἐσκοτώθησαν καὶ μερτικὸν ἐκουρσεύτησαν, διὰ τοῦτον γροικῶ ὅτι ὁ ἀφέντης ὁ ῥήγας νὰ ἀναπληρώσῃ καὶ νὰ πλερώσῃ τὸ δικὸν τοὺς Γενουβίσους ὅσους ἐπῆραν καὶ ἐσκοτῶσάν τους, καὶ εἰς τοὺς φονιάδες νὰ ποίσῃ κρίσιν, καὶ τότε θέλω τοῦ ἀπολογηθῆν καὶ διὰ λόγου μου καὶ ἀπὸ τὴν βουλήν μου· ἂς ποίσῃ ὅτι τὸ δίκαιόν μου νὰ ἔχῃ τόπον· ὁμοίως νὰ σηκωθοῦν καὶ νὰ στραφοῦν τὰ βιβλία καὶ γραφαῖς τῆς λόντζας τὰ ἁρπάξαν, ἀκομὶ καὶ ἀπὸ τὰ σεντούκια τοὺς πραματευτάδες. Ἀ'πολογήθην του ὁ σὶρ Τζὰκ καὶ εἶπέν του: ἀφέντη, ἐγὼ λαλῶ σου ἀπὸ τὸν ῥήγαν, ὅτι ἐσοὺ ἤσουν ἡ ἀφορμὴ τοῦ ξηλωμάτοῦ τῆς χαρᾶς του καὶ τοῦ θανάτου τοὺς Γενουβίσους, καὶ ἀκωλύτως ὁ ῥήγας θέλει πάρειν βεντέτταν ἀποὺ 'ξαυτόν σας. Καὶ εἰς τόσον ἐχοντρύναν εἰς τὰ λογία, καὶ διὰ νὰ μηδὲν συντύχῃ περίττου, ἔσυρεν ὁ σὶρ Τζάκες τοὺς λᾶς τῆς συντροφιᾶς του καὶ ἦλθεν εἰς τὸν ῥήγαν. Καὶ ὅταν ἦλθεν ὁ σὶρ Τζὰκ ἔμπροσθεν τοῦ ῥηγὸς καὶ ἔστρεψεν τὸν ἀντίλογον ἀπὸ τὸν ποδέσταν, γροικῶντα ὁ ῥήγας ἀγγρίστην, καὶ ἔπεψεν καὶ ἐπιάσαν οὔλους τοὺς πραματευτάδες τοὺς Γενουβίσους ὅπου εὑρέθησαν ἀρματωμένοι καὶ ἐβάλαν τους εἰς τὴν φαλακήν, διατὶ ἦλθαν ἀρματωμένοι εἰς τὴν αὐλὴν τὴν ῥηγάτικην εἰς τὴν

ἡμέραν ὅπου ἦτον ἡ ἑορτή· οἱ ποῖγοι ἦσαν, ὁ σὶρ Φρατζηκὶς Φρατζεφήγκο, σὶρ Τζουλὶμ Τσμιλᾶ, καὶ ἀλλῶνας.

Καὶ τῇ δευτέρᾳ, τῇ ιη' ὀκτωβρίου ὁ ῥήγας ἔπεψεν τὸν σὶρ Τζὰκ τὲ Σανταμικὲλ καὶ ἄλλους εἰς τὴν συντροφίαν του εἰς τὴν λότζαν τοὺς Γενουβίσους, καὶ εἶπεν τοῦ ποδέστα ἀπὸ τὴν μερίαν τοῦ ῥηγός: ἤξευρε, διότι εἶσαι μερτικάρης εἰς τὴν ταραχήν, διατὶ δὲν ἐβάσταξες νὰ παιδευτοῦν ἐκεῖνοι ὅπου ἐποῖκαν τὸ σκάνταλον, καὶ ὁ ῥήγας ὥρισεν καὶ ἐφυλακίσαν οὕλους τοὺς πραματευτάδες τοὺς Γενουβίσους ὅπου εὑρέθησαν ἁρματωμένοι εἰς τὸν καιρὸν τοῦ στεψιμάτου του ἔσω εἰς τὴν αὐλήν του, καὶ ἤξευρε, ὅτι ἐσοὺ τὸ θέλημάν σου ἦτο νὰ σκοτώσουν τὸν ἀφέντην τὸν ῥήγαν μὲ ὅλους τοὺς καβαλλάριδες, καὶ ἀξ αὐτῆς του ἔμαθα τὴν ὄρεξίν του· διὰ τοῦτον ἡ ἀφεντιά σου πέμπεις γραφαῖς εἰς τὴν ἀφεντίαν τῆς Γένουβας, καὶ στεῖλαί της λοιπὸν τὴν ἀφορμὴν καταληπτῶς· καὶ ἀπὸ 'κει δὲν ἐβγοῦν, ὥς που νὰ ἔλθῃ ἀντίλογος ἀπὸ τὴν Γένουβαν· καὶ διὰ νὰ μηδὲν ἀξαργοῦν οἱ Γενουβίσοι ἀποῦ δὲν ἐπατζιάστησαν, μηνᾷ σου νὰ πολομοῦν τὴν δουλιάν τους εἰς τὸ ἀπλαζῆρι τους, ὡς γίον ἦσαν μαθημένοι, νἄχουν πάντοτε τὴν ἐλευθερίαν τους εἰς ὅλον μου τὸ νησίν, κατὰ τὸ συνειθισμένον τὸ ἔχουν.

Ὁ ποδέστας ἀπολογήθην ὅλος ταπεινὰ καὶ μὲ καλὴν τάξιν, ὅποιος ἦτον ὁ σὶρ Ἀντώνιος τὲ Κεγρῶ ὁ ποῖος ἦτον στραβὸς καὶ πολλὰ σουπέρπος, καὶ ἐσύντυχεν μὲ καλὴν τάξιν καὶ γλυκία λογία καὶ εἶπεν τοὺς ἄρχοντες: ἀπὸ τὸ ξηγᾶσθε, ὅτι εἶμαι μερτικάρης τοῦ μαλλωμάτου, καὶ δὲν ἐθέλησα νὰ ποίσω δίκαιον, σωζομένου τῆς τιμῆς μου ἀπ' ἀρχῆς· ἡ ἀφεντία τοῦ ῥηγὸς ὥρισεν καὶ ἐθανατῶσαν πολλοὺς πραματευταδες Γενοβίσους εἰς τὴν ὄρεξίν του, χωρὶς νὰ ξετάσουν τὸ πρᾶγμαν, καὶ χωρὶς νὰ 'νοιαστῇ τὸν σασμὸν καὶ τὰ στοιχήματα τὰ ἔχουν μεσὸν τοῦ κουμουνίου καὶ τῆς βασιλείας του· καὶ τί-

τοιους ἐκρεμμίσαν καὶ σκοτῶσαν, καὶ ἄλλους ἐκατακόψαν, ἄλλους ἐφυλακίσαν, ἄλλους ἐδέραν, ἄλλους ἐκουρσεῦγαν, καὶ τώρα ἐκείνους ὅπου ἐμεῖναν ἔβαλέν τους εἰς τὸ κριτήριον καὶ ἐτυράννισέν τους, καὶ ἐγύρευσεν νὰ μάθῃ ἀξ αὐτῶν τους τὴν ὑπόθεσιν· καὶ ἀνισῶς νὰ 'χαμεν λείπειν, ἐθέλετ' ἔχειν πρόφασιν· τώρα εἴδετε δυνατὰ τὰ πράματα πῶς ἐδιάβησαν, ὅτι οὗλοι ἀντάμα εἶστε εἰς τὴν βοήθειαν τοὺς Βενετίκους, καὶ ἐλησμονήσετε ταῖς καλαῖς δούλευσες ὅπου ἐδουλεύτην τὸ ῥηγάτον τοῦτον ἀπὸ τοὺς Γενουβίσους, καὶ μοναῦτα ὡς κατάδικους ὥρισαν καὶ ῥίψαν τους κάτω ὡς κατάδικους. Διὰ τοῦτον τάσσομαί σας, ὅτι ἤτζου εὔκολα τὸ πρᾶμαν δὲν θέλει διαβῆν, χωρὶς νὰ τὸ ποίσω νῶσιν τοῦ κουμουνίου. Ἀπὸ τὸ λαλεῖτε, ὅτι νὰ πολομοῦν οἱ πραματευτάδες τὴν δουλιάν τους, ὡς γίον ἦτον συνειθισμένοι, ἀπάνω εἰς τίντα νὰ ἦναι θαρρούμενοι, νὰ τὰ πιστεύσωμεν, ὅτι ἐτζακίσετε τὴν ἀγάπην; Ἀμμὲ ἂν θέλετε, ἂς διαλαλήσῃ ὁ ἀφέντης ο ῥήγας νὰ μηδὲν ἦναι τινὰς ἀπότορμος νὰ ποίσῃ καμμίαν ἀγανάκτησιν τοὺς Γενουβίσους, διὰ τὴν πληροφορίαν τοὺς πραματευτάδες.

Καὶ τοῦτον γροικῶντά το ὁ ῥήγας, ὥρισεν καὶ διαλαλῆσαν εἰς ὅλην τὴν Ἀμμόχουστον νὰ μηδὲν ἦναι τινὰς ἀπότορμος νὰ ποίσῃ ἀγανάκτησι τοὺς Γενουβίσους, ἀπάνω εἰς τὸ χέριν τους τὸ δεξίον. Καὶ συγχωρῆσάν τους καὶ ἐβγάλαν τοὺς φυλακισμένους.

Καὶ διαβαίνοντα ἄλλ' ὀλίγαις ἡμέραις ἐποῖκεν ἄλλον διαλαλημὸν λαλῶντα, πῶς: ξεύρετε πῶς ἐδώκαμεν ἐξουσίαν καὶ ὁρισμὸν τοὺς γερόντως φίλους τοὺς Γενουβίσους νὰ 'μποῦν καὶ νὰ 'βγοῦν εἰς τὸ νησίν μας τὰ κορμιά τους καὶ ταῖς πραματείαις τους, νὰ πωλοῦν, ν' ἀγοράζουν εἰς τὴν γῆν, εἰς τὴν θάλασσαν, ὡς γίον ἦτον συνειθισμένοι πάντα. Τοῦτον ὅλον ἐγίνετον διὰ νὰ μαλακτιάνουν τὸν θυμὸν τοὺς Γενουβίσους καὶ νὰ τοὺς κολακέψουν· καὶ ὀλίγον ἐφελέθησαν.

Γροικῶντα οἱ Γενουβίσοι τοῦτον τὸν διλαλημόν, ἐπῆγαν ὅλοι μὲ ὅλον τους τὸ λογάριν, μὲ τὰς γυναῖκάς τους καὶ τὰ παιδιά τους καὶ τὴν ὑποταγήν τους, καὶ ἐνέβησαν εἰς δύο κάτεργα καὶ ἐπῆγαν εἰς τὴν Γένουβαν, καὶ ἐξηγήθησαν τὰ γενόμενα· τὰ ποῖα κάτεργα ἀποκόψαν τα καὶ ἀξάζασιν τὸ ἀσημοχρούσαφον τὸ πήρασιν δύο μιλούνια χιλιάδες γροσία τῆς Κύπρου. Καὶ τὸ δουκάτον ἔξαζεν βυζάντια γ', η' γρόσια, τουτέστιν τριάμισυ γρόσια τῆς Κύπρου.

Γροικῶντα ὁ ῥήγας πῶς εὐκαιρέσαν οἱ Γενουβίσοι τὴν Ἀμμόχουστον, ἔπεψεν λᾶς, καὶ ἐβλέπαν τὴν πόρταν καὶ οὔλην τὴν Ἀμμόχουστον νὰ μὲν πᾶν οἱ Γενουβίσοι, καὶ κεῖνοι ἐπῆγαν καὶ δὲν τοὺς ἐνῶσαν. Γροικῶντα καθαρὰ πῶς ἐπῆγαν, ἐποῖκεν βουλὴν μὲ τοὺς καβαλλάριδές του νὰ πέψουν μαντατοφόρους εἰς τὸν ἁγιώτατον πάπαν, πρὶ νὰ πέψουν οἱ Γενουβίσοι ὅπου πῆγαν εἰς τὴν Γένουβαν, διὰ νὰ μηδὲν πέσῃ ὁ ῥήγας εἰς τὴν ὀργήν. Καὶ ἦτον ἀφορμὴ τοῦ κακοῦ, ὅτι εἶχαν πέναν χιλιάδες ρ' κατὰ τὰ στοιχήματα τοὺς Γενουβίσους ἔμπροσθεν τοῦ πάπα, τὰ εἴχασιν πρωΐ, εἴ τις ἀρκέψει τὴν μάχην ἀπὸ τοὺς Κυπριώταις ἢ τοὺς Γενουβίσους νὰ διδῇ ἕνας τοῦ ἄλλου ρ' χιλιάδες δουκάτα. Καὶ νὰ τοῦ ποῦν καὶ τὴν ἀρχὴν τῆς μάχης, τῆς παραβουλίας τὴν ἐποῖκαν, καὶ πῶς τάφῆκαν καὶ φύγασιν, καὶ νὰ ζητήσουν τῆς ἁγιωσύνης του νὰ τοὺς δώσουν τὰς ρ' χιλιάδες δουκάτα τῶν στοιχημάτων, καθὼς ἄνωθεν δηλοῖ, διότι ἐκεῖνοι ἦτον ἡ ἀφορμὴ τῆς παραβουλίας, καὶ μὲ δικαιοσύνην ἐπέσαν εἰς τὴν ζημίαν.

Καὶ τὴν δευτέραν, τῇ κ' ὀκτωβρίου ἐποῖκεν ὁ θεὸς τὸ θέλημάν του ἀπὸ τὸν σὶρ Πιὲρ τὲ Σοὺρ τὸν ἀμιράλην τῆς Κύπρου, ὁ υἱὸς τοῦ σὶρ Τζουὰν τὲ Σούρ.

Ἀναφάναν ἀποὺ πέρα δ' κάτεργα βενέτικα, καὶ ὁ ῥήγας ἐγδέχετον νὰ ἔλθουν ξύλα νὰ πέψῃ τοὺς μαντατοφόρους εἰς τὸν Πάπαν· γοὶ ποῖοι μαντατοφόροι ἦτον σίρε Νιὲλ Λαπεντίτ,

καὶ ὁ σὶρ Λιὰμ τὲ Τζερνὴρ, καὶ ἐβάλαν τους ἀπάνω εἰς τὰ κάτεργα καὶ ἐπήγασιν εἰς τὸν Πάπαν. Καὶ ἔπεψεν καὶ ἡ ρήγαινα ἕναν ἀπὸ τὴν ὑποταγήν της, ὁ ποῖος ἦτον πραματευτὴς Καταλάνος, ὠνοματισμένος σὶρ Ἀλφούντζου Φαράντο, καὶ ἔδωκέν του χαρτία νὰ πάρῃ τοῦ κυροῦ της, καὶ ἔγραψέν του πᾶσα κατάδικον ὅπου τῆς ἦλθεν, καὶ νὰ γυρέψῃ πᾶσα κακὸν κατὰ πρόσωπα τοὺς ἐχθρούς της νὰ πάρῃ βεντέτταν.

Καὶ τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἐξέβην ὁ ρήγας ἀπὸ τὴν Ἀμμόχουστον καὶ ἦλθεν εἰς τὴν Λευκοσία.

Καὶ τῇ η' μηνὸς νοεμβρίου ἐπέσωσεν ἕναν κάτεργον εἰς τὴν Ἀμμόχουστον τοῦ βασιλέως τῆς Κωνσταντινόπολης τοῦ Καλογιάννη τοῦ Παλαιολόγου, καὶ ἔφερεν δύο μαντατοφόρους διὰ νὰ συμπεθερέψουν τὴν θυγατέραν τοῦ βασιλέως μὲ τὸν αὐτὸν ρῆγα· οἱ ποῖγοι μαντατοφόροι ἦτον, ὁ πρῶτος ἕνας καβαλλάρης Πολίτης ὀνόματι Γεώργιος ὁ Βαρδαλῆς, καὶ ὁ ἄλλος καβαλλάρης Ἀλαμάνος ὅπου ἦτον εἰς τὸ μηνίον τοῦ βασιλέως, γοὶ ποῖοι ἦτον πολλὰ φρονίμοι καὶ σοφοὶ καὶ τιμημένοι καβαλλάριδες, τοὺς ποίους ἐπροσδέκτην τους πολλὰ τιμημένα, καὶ ἐπῆρέν τους εἰς τὴν Λευκοσίαν νὰ ποίσουν τὴν μαντατοφοριάν τους.

Εἰς τοῦτον τὸν καιρὸν ἔλαχεν ἡ βασίλισσα εἰς τὴν Κύπρον, διότι ἐκαλέσαν την εἰς τὸ στέψιμον τοῦ ρηγός, ἡ ὁποίγα ἦτον ἡ κυρὰ ἡ Μαργαρίτα Λουζουνία ἀγγόνισσα τοῦ κυροῦ τοῦ Στύρου καὶ ἀδελφὴ τοῦ ρὲ Λίουν τοῦ ἀφέντη τῆς Ἀρμενίας· ἡ ποία ἦτον γυναῖκα τοῦ κυροῦ Μανουὴλ τοῦ Κατακουζηνοῦ τοῦ βασιλέως τοῦ Μορεός· καὶ δὲν ἔφτασεν εἰς τὸ στέψιμον τοῦ ρηγός, ἀμμὲ ἐπέσωσεν εἰς τὴν Ἀμμόχουστον μ' ἕναν κάτεργον δικόν της ἀφὸν ἐστέφθην ὁ ρήγας, καὶ ἐπροσδέκτησάν την πολλὰ τιμημένα ὡς γίον συγγενατρίαν τοῦ ρηγός· διότι ἡ Ἀραδίπου καὶ ἡ περιοχή της καὶ ὅλον τὸ ψουμὶν τοῦ κυροῦ τοῦ Στύρου ἐκατέβην εἰς αὐτόν της, ὅτι ἦτον παπποῦς

της· καὶ ἐποῖκάν της νὰ ἔχῃ κάθα χρόνον δ' ἄσπρα τῆς Κύπρου ὅπου ἐξάζαν δουκάτα χίλια.

Οἱ αὐτοὶ μαντατοφόροι τοῦ βασιλέως ἐνέβησαν ἔμπροσθεν τοῦ ρηγὸς καὶ τῆς βουλῆς του, καὶ ἀνεφέραν του τὴν μαντατοφοριάν τους μὲ τοιούτην τάξιν: ἀφέντη, εὐλογημένε ρὲξ Ἱεροσολύμου καὶ Κύπρου, ὅπου ὁ θεὸς ν' αὐξήσῃ τὰ ἔτη σου καὶ νὰ σοῦ δώσῃ δύναμιν κατάδικα τοὺς Ἀγαρηνούς, ὁ ἁγιώτατός μας ἀφέντης ὁ βασιλεὺς πολλὰ χαιρετίσματα εἰς τὴν ἀφεντιά σου· καὶ θέλομε νὰ ζητήσωμεν τῆς ἀφεντιᾶς σου καὶ τῆς βουλῆς σου, ὅτι πολλαῖς συμπεθερίαις ἐγίνουντα ἀνάμεσα τῶν Ρωμαίων καὶ τῶν Λατίνων, καὶ ἀπὸ τὸν ρῆγαν τῆς Φραγγίας μὲ τὸν βασιλέαν τῆς Πόλεως· τὸ λοιπὸν ἐβγῆκεν ἡ φάμα τῆς ἀφεντιᾶς σου, καὶ εἰς πόσην ἀγάπην εὑρίσκεται ὁ λαός σου μετὰ σου, τὸ λοιπὸν ὁ βασιλεύς μας ἔνι εἰς ὄρεξιν νὰ ποίσῃ συμπεθερίαν μὲ τὴν ἀφεντιάν σου τὴν μονογενῆν του παρθένον θυγατέραν. Καὶ πρῶτον τὸ γυρεύγεται εἰς τὸν γάμον, εἶναι πρῶτον ἡ ὀμορφία· προυμουτιάζομέν σου, ὅτι εἶναι ἀποὺ ταῖς πρώταις ὄμορφαις γυναῖκες ὅπου ἔχει οὔλη ἡ γῆ τοῦ κόσμου· δεύτερον εἶναι ἡ γνῶσις· καὶ τούτη εἶναι σκεπασμένη μὲ τὴν ἐλεμοσύνην τοῦ θεοῦ· τόσην γνῶσιν καὶ παίδευσιν τὴν ἔχει, ὡς γίον θέλει τὸ μάθειν ἡ ἀφεντιά σας καὶ ἀπὸ πολλούς, καὶ καλὰ διδασκαλεμένη γραμμάτων· καὶ τὸ ἄλλον τάσσομέν σου προικίον περισσόν, χωρὶς κάστρη πολλὰ εἰς τὴν Ἑλλάδαν, καὶ εἰς χρυσίον καὶ ἕτερα χιλιάδες δουκάτα πεντήκοντα, καὶ θέλεις ἔχειν καὶ τὸν βασιλέαν πατέραν σου καὶ κεῖνος θέλει σ' ἔχειν υἱόν. Καὶ οὖλα εἴπαμέν σού τα ἐν συνόψει, καὶ ὄνταν θέλῃς θέλομέν σου τὰ εἰπεῖν εἰς πλάτος· καὶ προυμουτιάζομέν σου εἰς τὸν θεόν, ὅτι εἶναι πολλὰ καλὸν διὰ λόγου σας καὶ διὰ λόγου μας.

Καὶ ἔδωκαν τὰ χαρτία τοῦ ρηγὸς τὰ ἔπεψεν ὁ βασιλεύς, καὶ ἐπῆγαν εἰς τὸν οἶκον ὅπου ἦσαν ἀπλικεμένοι. Εἰς τοῦτον

ἐπολογήθην ἡ βουλὴ τοῦ ρηγὸς τοὺς μαντατοφόρους καὶ εἶπάν τους: ἄρχοντες, χιλία καλῶς ἤλθετε μὲ τὰ τιμημένα σας λόγια· ἐγροίκησέν τα ὁ ἀφέντης μας, καὶ θέλει νὰ πᾶτε ν' ἀναπαυτῆτε, καὶ ὁ ρήγας θέλει πάρειν τὴν βουλήν του καὶ θέλει σᾶς ἀπολογηθῆν. Ἀκομὶ καὶ ἡ βασίλισσα ἐπῆγεν μοναχή της εἰς τὸν καθέναν καὶ ἐπαρακάλειν τον νὰ τελειωθῇ, ὅτι τὸ περίττου το ἦλθεν, ἦλθεν διὰ νὰ το τελειώσῃ.

Καὶ μοναῦτα ὥρισεν ὁ ρήγας καὶ ἀνοῖξαν τὰ χαρτία τοῦ βασιλέως καὶ ἀναγνῶσάν τα, καὶ ἐζήτησέν τους βουλήν· καὶ διὰ τὴν παλαιὰν μισητίαν τοὺς Φράγγους μὲ τοὺς Ρωμαίους, δὲν ἐδιαλέξαν τὸ καλλίτερον. Εἰς πολλὰ λογία ἐφάνην τους ν' ἀπολογηθοῦν τοὺς μαντατοφόρους εἰς τοιούτην τάξιν, καὶ ἐγράψαν καὶ τοὺς ἀντίλογους: ἄρχοντες, ἀπὸ τὴν ἁρμασίαν τῆς κυρᾶς τῆς θυγατέρας τοῦ βασιλέως μὲ τὸν ρῆγα ἔνι πολλὰ χρήσιμα, εἰ δὲ τώρα οὐδὲν ἠμπορεῖ νὰ γενῇ, ὅτι ὁ ρήγας εἶναι σκολισμένος μὲ τὴν μάχην τῶν Γενουβίσων, καὶ δὲν τὸ διδοῖ ὁ καιρός, οὐδὲ τὴν καρδίαν ἐκείνην ἔχει ν' ἁρμαστῇ, ὅτι τοῦ γάμου πρέπει του χαρὰ καὶ ἀπουσκότισι, καὶ ὄχι μάχαις, καὶ λύπαις, καὶ σκοτισμούς, καὶ ἄλλα κακά, καὶ ζημίαις μεγάλαις. Διὰ τοῦτον οὐδὲν τοῦ φαίνεται νὰ γενῇ τώρα, νὰ πέψῃ ὁ βασιλεὺς τὴν κόρην του τόσον ὄμορφην καὶ καλὴν εἰς τιτοίους φόνους καὶ κίντυνους. Ἔνι καὶ δυνατὸν εἰς τὰ ἔλα της, συγχωρῶντά το ὁ θεός, μὲν τὸ νώσουν οἱ Γενουβίσοι καὶ πάρουν τον καὶ ὅλον της τὸ προικίον, κακὰ ν' ἀποβγῇ ἀπὸ 'ξαὐτῆς τους· ἢ πάλε ἡ ἀρμάδα νὰ πάρῃ τὸ νησὶν καὶ τὸν ρῆγα, ἢ πὰς καὶ ἀποθάνῃ εἰς τὸν πόλεμον, καὶ μείνῃ ἡ κυρά, πρὶν χαρῇ, χήρα, καὶ νἆναι πικρίαν τῆς χαρᾶς καὶ λύπην ἀπαρηγόρητην. Διὰ τοῦτον καὶ πολλαῖς ἄλλαις ἀφορμαῖς δὲν μᾶς φαίνεται νὰ γενῇ, καὶ πολλὰ τὸ λυπούμεθαν ὅτι δὲν τὸ φέρνει ὁ καιρὸς νὰ τελειωθῇ. Ὅμως ὀμπρὸς εἶναι ἡ ἀφορμαῖς, καὶ σεῖς εἶστε φρενίμοι καὶ δέτε το, καὶ ὡς γίον σᾶς φανῇ νὰ ποίσωμεν.

Οἱ μαντατοφόροι εἶπάν τους — φρενίμοι εἶσθε, καὶ ἐπειδὴ καὶ ἔχετε τόσαις λύπαις, θελόμεν τὸ πεῖν τοῦ βασιλέως, καὶ ὡς θέλει ὁ θεὸς θέλειν γινῆν. Καὶ ἔγραψαν γραφαῖς τοῦ βασιλέως. Καὶ ἀποχαιρετῆσαν καὶ ἐπῆγαν οἱ μαντατοφόροι. Καὶ τοῦτον πάλιν ἐγίνετον, διὰ τὴν κρυφὴν ζήλαν τὴν εἶχαν εἰς τὴν μέσην τους ὁ σὶρ Τζουὰν τὲ Μόρφου κούντη τὲ Ρουχᾶς μὲ τὸν Τζάκον τὲ Νόρες τὸν τουρκοπουλιέρην τῆς Κύπρου· ὅτι ὁ κούντης ἔρμασεν τὴν πρώτην του θυγατέραν μὲ τὸν υἱὸν τῆς κόρης τοῦ κυροῦ τοῦ Στύρου, ἄγγοναν τοῦ ρὲ Οὖγκε, ὁ ποῖος ἦτον πρίντζης τῆς Γαλιλαίας, καὶ ἔθελε ν' ἁρμάση καὶ τὴν ἄλλην του κόρην μὲ τὸν ρὲ Πιέρ· καὶ πάλε ὁ Τζάκο τὲ Νόρες ἔθελε νὰ τὸν πάρῃ τὸν ρήγαν γαπρὸν εἰς τὴν κόρην του τὴν Μαργαρίταν τὲ Νόρες καὶ ἐπολόμαν της μεγαλότατον προικίον. Ἀμμὲ θεωρῶντα ὁ θεὸς τὴν ζήλαν τους, δὲν ἀξιώθησαν κανένας τους νὰ τὸν πάρῃ· ἀμμὲ οὖλα ἐπῆράν τα οἱ Γενουβίσοι.

Καὶ ἦλθεν κρυφὰ ἡ κόρη τοῦ δούκα τὲ Μιλᾶ τοῦ μισὲρ Παρναπῶ, πηγαίνοντα οἱ μαντατοφόροι τοῦ βασιλέως, καὶ ἡ παρθένος ρήγαινα Βαλιεντίνα ἀνάφανεν εἰς τὴν Ἀμμόχουστον καὶ ἁρμάστην μὲ τὸν ρήγαν· ἡ ποία ἦτον περίττου πλούσια παρὰ οὔλαις ταῖς ρήγαιναις.

Καὶ ἡ βασίλισσα ἐπῆγεν νὰ προσκυνήσῃ τὸν ἁγιώτατον Τάφον, καὶ πάλιν ἐστράφην εἰς τὴν Κύπρον καὶ εὑρέθην εἰς τὸ στέψιμον τοῦ ρηγός, καὶ ἐπῆγεν εἰς τὴν Κωνσταντινόπολιν.

Ἂς ἀφήσωμεν τοῦτον, ἂς ἔλθωμεν εἰς τοὺς μαντατοφόρους ὅπου ἔπεψεν ὁ ρήγας εἰς τὸν ἁγιώτατον πάπαν. Πηγαίνοντα οἱ μαντατοφόροι, ὁ σὶρ Πιὲρ Λεπεντίτη καὶ ὁ σὶρ Λιάμε τὲ Τζερνή, εἰς τὴν Ρώμην, καὶ ἐδῶκαν τὰ χαρτία τοῦ πάπα καὶ εἶπάν του τὴν ἀφορμὴν καταληπτῶς, ὁ ἁγιώτατος πάπας, τῶν χριστιανῶν ἡ βοήθεια, τὸ ζύγιν τῆς δικαιοσύνης,

κατὰ τὸ γροίκησεν, ἐφάνην του καὶ οἱ Γενουβίσοι ἔχουν τὸ ἄδικον· τότε ἔπεψεν μαντατοφόρους εἰς τοὺς Γενουβίσους λαλῶντα τὴν ἀγανάκτησιν τὴν ἐποῖκαν τοὺς Κυπριώταις, καὶ πῶς τοὺς ἀγκαλέσαν νὰ ἔλθουν ν' ἀπολογηθοῦν, καὶ ἂν ἦναι τὸ λαλοῦν ἀληθεία, νὰ πλερώσουν ρ' χιλιάδες δουκάτα τοὺς Κυπριώταις· καὶ ἂν θέλουν νὰ ποῦν τίποτες νὰ ἔλθουν ὀμπρὸς τοῦ πάπα, καὶ ἔδωκέν τους τέρμινον πρεπάμενον.

Οἱ Γενουβίσοι γροικῶντα, ἐγράψαν τοῦ πάπα χαρτία καὶ ἐπέψαν τα, καὶ ἐπέψαν τα τοῦ προκουρατούρη τους τοῦ γαρδινάλη ὅλην τὴν ἀφορμήν, καὶ ἐπέψαν τα μὲ τοὺς μαντατοφόρους. Καὶ ἦλθαν ἔμπροσθεν τοῦ πάπα, καὶ ἐφέραν ὅλην τὴν ὑπόθεσιν καταληπτῶς. Γροικῶντα ὁ πάπας τὸ κακὸν ὅπου ποιπῆκαν οἱ τιμημένοι καβαλλάριδες Κύπρου τοὺς Γενουβίσους, ἐποῖκεν ἀπόφαν ἡ βουλὴ τοῦ πάπα νὰ πλερώσουν οἱ Κυπριώταις· καὶ ὥρισεν τοὺς μαντατοφόρους τοὺς Κυπριώταις νὰ ποῦν τοῦ ρηγὸς καὶ τῆς βουλῆς του νὰ δώσουσιν τοὺς Γενουβίσους τοὺς φονιάδες τοὺς Βετετίκους, καὶ εἴ τι πρᾶμαν τοὺς ἐπῆραν, καὶ ἀπὸ ταῖς ἑκατὸν χιλιάδες τὰ δουκάτα ἐμποροῦν νὰ διαβοῦν εἰς τὸ ἀλαφρόν, ὅτι τὸ πρᾶγμαν ἐγίνετον ἀθελῶς, καὶ οὐδ' ἑνοῦ διδοῦμεν ἀφορμὴν, οὐδὲ τοῦ ἄλλου. Καὶ ἀνὲν καὶ πέψουν οἱ Γενουβίσοι νὰ πάρουν τὰ αὐτὰ πράγματα καὶ τοὺς φονιάδες, καὶ ὁ ρήγας καὶ ἡ βουλή του δὲν τοῦ ἀπιδιάσουν, τότε νὰ δώσουν τοὺς Γενουβίσους ρ' δουκάτα, καὶ ὅσον ὄξοδον ποίσουν οἱ Γενουβίσοι νὰ τὸν πλερώσῃ ὁ ρήγας.

Ὄνταν ἐκάμαν τὸ ἀγκάλεμαν οἱ Γενουβίσοι μὲ τὴν ἀπομονὴν καὶ τὴν φρόνησιν, ἐπέψαν χαρτία τοῦ ρηγὸς τῆς Ραούνας καὶ τοὺς ἀφένταις τῆς Παρσαλόνας, φανερόνοντά τους πῶς ἡ ρήγαινα τῆς Κύπρου ἐμήνυσέν τους νὰ ποίσουν ἀρμάδα νὰ ἔλθουν εἰς τὴν Κύπρον, ἀπὸ τὸ αἷμαν τοῦ ρὲ Πιὲρ τοῦ ἀντρός της νὰ πάρου βεντέτταν, καὶ μηνοῦν τούς το μηδὲν ἀρματώσουν κατάδικά τους· οἱ ποῖγοι ἐπολογήθησάν τους: ἐπει-

δὴ καὶ ἐμήνυσεν ἡ ρήγαινα καὶ ὁ υἱός της πῶς τοὺς ἀρέσκει, ἀρέσκει καὶ μὴν ποίσετε τὸ θέλετε.

Καὶ ἡ κρίσις ἡ δικαία ἐγίνετον τοὺς Γενουβίσους. Τότε ὁ πατὴρ τῆς ρήγαινας τῆς Αλινόρας ὀνόματι Φρὰ Πιὲρ τὲ Ραοῦν ἔδειξεν γραφαῖς ταῖς ἔπεψεν ἡ κόρη του νὰ ταῖς δώσουν τοῦ πάπα, εἰς ταῖς ποίαις πολλὰ ἐβαρύνισκεν τοὺς ἀφένταις καὶ ἄλλους τοὺς καβαλλάριδες τοὺς Κυπριώταις διὰ τὸν θάνατον τοῦ ἀντρός της τοῦ ρὲ Πιέρ, καὶ πῶς ἐστέφθην ὁ υἱός της ρήγας Κύπρου, καὶ πῶς ὁ πρίντζης ἐπῆρεν καὶ πέρνει ὅλην τὴν εἴσοδον τῆς Κύπρου, καὶ ὁ πτωχὸς ὁ υἱός της μετὰ βγίας ἔχει τὴν ζωήν του, καὶ γελοῦν του καὶ πέρνουν τὸ δίκον του· καὶ πολλὰ ἄλλα λογία κατάδικα τοὺς καβαλλάριδες πρὸς ὠφέλειαν δικήν της· καὶ ἔπεψεν καὶ μεγάλα κανισκία τοῦ πάπα, καὶ ἐμήναν του παρακαλῶντα ταπεινὰ νὰ δώσῃ ὁρισμὸν τοὺς Γενουβίσους νὰ ἔλθουν εἰς τὰ μέρη τῆς Κύπρου νὰ τῆς πάρουν βεντέτταν ἀπὸ τὸν θάνατον τοῦ ἀντρός της, καὶ νὰ βάλλουν καὶ τὸν υἱόν της, ὡς γίον κλερονόμος καὶ ἀφέντης ρήγας νὰ ρίζῃ εἰς τοὺς καβαλλάριδες καὶ εἰς ὅλον τὸ ρηγάτον νὰ ἦναι εἰς τοὺς ὁρισμούς του.

Ὅνταν ἐπερίλαβεν ὁ πάπας τὰ κανισκία καὶ γροίκησεν τὰ χαρτία, τὰ ποῖα ἦτον καλὰ θεσμένα, καὶ ἐπροβίαζέν τα καὶ ἦτον ἀληθεία, καὶ ἀνάγκασέν τον ὁ Φραπιέρος Τεραούνα, πολλὰ τὸν ἐβίασεν νὰ σμικτῇ μὲ τοὺς Γενουβίσους νὰ ποίσουν τὴν ἀρμάδαν διὰ τὴν Κύπρον, καὶ μὲ πολλὴν δύναμιν καὶ μὲ παραβουλίαν πῶς νὰ βάλλουν τὸν ρήγαν εἰς τὸν τόπον ὡς γίον ζητᾷ, καὶ κωλύμαν μὲν ἔχῃ νὰ πάρῃ βεντέτταν διὰ τὸν θάνατον τοῦ ἀντρός της. Ἀκομὴ ἐμήνυσεν τοῦ μεγάλου μαστόρου νὰ ἔρτῃ εἰς τὴν συντροφιὰν τοὺς Γενουβίσους εἰς τὴν Κύπρον νὰ ἐμπῇ μεσὸν τοὺς Κυπριώταις καὶ τοὺς Γενουβίσους, μὴ καὶ συμπάψῃ τους νὰ λείψουν ἡ μάχαις καὶ τὰ κούρση καὶ οἱ πολέμοι, καὶ ὅσοι εἶναι φονιάδες νὰ τοὺς δώσουν θάνατον.

Ὁμοίως ἡ ρήγαινα ἔπεψεν γαφαῖς τοῦ ρὲ Ταρκοῦ τοῦ ἀνηψιοῦ της καὶ τῆς ρήγαινας τῆς Ἀνάπολης τῆς Τζουάνας νὰ ἦναι εἰς τὴν βοήθειαν τοὺς Γενουβίσους, διὰ νὰ ποίσουν τὴν ἀρματωσίαν νὰ ἔλθουν εἰς τὴν Κύπρον.

Ἐπειδὴ καὶ οἱ Γενουβίσοι ἐπήγασιν ἀπὸ τὸν πάπαν καὶ ἐπῆραν ὁρισμὸν νὰ ἀρματώσουν, ἐπῆγαν εἰς τὴν Γένουβαν καὶ ἐδιαλαλῆσαν τὴν μάχην μὲ τὴν Κύπρον, καὶ ἐποῖκαν μαούναν, τοὐτέστιν ἐβάλαν μεσόν τους ἡ ἀρχόντισσαις ἡ χήραις ἀπὸ τὸ ἐδικόν τους, καὶ ἐσυμπιάσαν τετρακοσίαις χιλιάδες δουκάτα χρυσᾶ, καὶ ἐδῶκάν τα εἰς τὴν μέσην τους μὲ τοιοῦτον, εἴ τι κάμουν ἀπὸ τὴν Κύπρον νὰ ἔχουν καὶ κεῖναις μερτικὸν εἰς διάφορος ὀνομίσματα ἐξῆντα τὰ 'κατόν, ὅπου εἶναι τὸν χρόνον σμ' χιλιάδες δουκάτα. Καὶ ὡρίσαν, ὅτις ἔχει καρδίαν πολέμου νὰ ἔλθῃ μὲ τὸ θέλημάν του εἰς τὴν ἀρμάδαν πᾶσα εἷς κατὰ τὸ μπορεῖ, νὰ πάρουν ἀπὸ τὸ κουμοῦνιν τὰ κάτεργα. Καὶ ἐβάλαν δ' εἰς τὴν ἀρμάδαν νὰ ὁρίζουν. Καὶ ὁ τούζης, ὀνόματι Ρεντομένικος τὲ Καμπὲ Φρεοῦγγε ἔβαλεν τὸν ἀδελφόν του τὸν Καπιὲρ Καμπὲ Φρεοῦγγε ἀμιράλην τῆς ἀρμάδας, καὶ τὸν σὶρ Λούκα Σπηνόλα, τὸν σὶρ Τζόρτζε Τζηπό, τὸν σὶρ Ἀφρὴν Τορία, τὸν σὶρ Ὕγκο τὲ Νεγροῦν, καὶ τότε ὡρίσαν νὰ ἦναι μὲ τὸν αὐτὸν ἀμιράλην. Καὶ μοναῦτα ἐσηκῶσαν τὸ σταντάριν τοῦ ἁγίου Γεωργίου καὶ ἀρχέψαν τὴν καταραμένην ἀρμάδαν.

Τάπισα ἐβουλεύτησαν νὰ πέψουν εἰς τὴν Κύπρον κάτεργα ζ', νὰ ζητήσουν κρίσιν ἀπὸ τοὺς φονιάδες ὁποῦ ἐσκοτῶσαν τοὺς Γενουβίσους, καὶ δίκαιον ἀπὸ ἐκείνους ὁποῦ τοὺς ἐποῖκαν ἀγανάκτησιν εἰς τὴν λόντζαν τους, καὶ τὴν κρίσιν τὴν νὰ ποίσουν οἱ Κυπριῶταις νὰ ἦναι ὀμπρὸς τοῦ τζηβιτάνου τῶν αὐτῶν κατέργων, ὁποῖος ἦτον ὁ σὶρ Ταμὲ Γατανίε. Ὁμοίως ἐδῶκάν του καὶ δύο συνβουλατόρους εἰς τὴν βουλήν τους τὸν μισὲρ Τζάκομο Γριλλίον καὶ τὸν μισὲρ Γιλιὰμ Λερμήν. Καὶ οἱ ζ' πατρούνιδες τῶν ζ' κατέργων ἦτον ὁ μισὲρ Παρναπὸ Γα-

τάνιε, καὶ σὶρ Μαρὴν Κορζάνα Φέσκος, σὶρ Τουμᾶς Ταγκᾶς, καὶ Ραφαὲλ τὲ Τζηλαμπᾶ, καὶ ὁ σὶρ Ἀντώνης Καστανίε. Καὶ ἐδῶκαν πογέριν τοῦ αὐτοῦ Γατανίε νὰ ἔλθου εἰς τὴν Κύπρον νὰ ζητήσουν τοῦ ρηγὸς τὰ ἄνωθεν λαλημένα· καὶ ἂν ἴσως καὶ ὁ ρήγας καὶ οἱ ἄνωθεν αὐθένταις δὲν ὀδγιάσουν τὰ ἄνωθεν ζητήματα, νὰ ζητήσουν ὅσον δύνεται τὸ ρηγάτον, τὸ γληγορότερον ὅπου νὰ μπορήσῃ καὶ νὰ μηνύσουν εἰς τὴν Γένουβαν νὰ πέψουν τὴν προδέλοιπην ἀρμάδαν. Καὶ ἀνισῶς καὶ ὁ ρήγας ὑποτακτῆ νὰ ποίσῃ τὰ ζητούμενα μὲ ἀγάπην, ὡς γίον εἶπεν ὁ πάπας τοῦ ρηγὸς καὶ τῆς βουλῆς του μὲ τοὺς μαντατοφόρους, νὰ τοὺς ἀπολογηθοῦν οἱ Γενουβίσοι ταπεινὰ καὶ ὑποτακτικά, καὶ νὰ μηδὲν τολμήσουν νὰ ποίσουν καμμίαν ζημίαν, οὐδὲ κανέναν φαστιδίον εἰς τὸ ρηγάτον.

Καὶ πρὶν νὰ ἔλθῃ ὁ σὶρ Ὀτὲτ Μουντολήφ, ἔπεψεν δύο μαντατοφόρους Φλουρουντίνους, τοὺς ποίους ἐκράζαν τους τὸν πρῶτον σὶρ Λιβιὲρ τὲ Λεστόρνε καὶ τὸν ἄλλον σὶρ Μαρτελιὲλ Πίσῃ, καὶ ἔδωκέν τους γραφαῖς νὰ ταῖς δώσουν τοῦ καπετάνου τῶν κατέργων. Καὶ ὁ καπετάνος ἐποῖκεν ὀλίγον ψῆφος ἀπὸ 'ξαὐτόν τους, καὶ μοναῦτα ἐπολογίασέν τους καὶ δὲν ἐκαταδέχτη νὰ γράψῃ ἀντίλογον. Οἱ ποῖγοι ἐστράφησαν καὶ ἐπῆγαν εἰς τὸν καπετάνον. Καὶ τὸ νὰ στραφοῦν οἱ μαντατοφόροι οἱ Φλουρουντίνοι, εἰς τὴν γῆν ἐβγάλαν ἕναν καλόγηρον Αὐγουστῖνον καὶ γραφαῖς, καὶ ἔστειλάν τον εἰς τὸν ρῆγα. Καὶ θωρῶντα ὁ ἐμπαλῆς τὸν καλόγηρον ἐπερίλαβέν τον μετὰ χαρᾶς, καὶ εἶπέν του πῶς μέλλει νὰ πάγῃ εἰς τὸν ρῆγα, καὶ μοναῦτα ἔδωκέν του καὶ συντροφίαν, καὶ ἔπεψέν τον εἰς τὴν Λευκοσίαν.

Καὶ ὄνταν ἐπερίλαβεν ὁ ρήγας τὰ χαρτία ἐπολογήθην τους μὲ γραφαῖς κρυφαῖς, καὶ ἔπεψέν τους εἰς τὴν Ἀμμόχουστον· καὶ μοναῦτα ὁ ἐμπαλῆς, τουτέστιν ὁ καπετάνος, ἔπεψέν τους εἰς τὰ κάτεργα, καὶ ὁ καπετάνος τῶν κατέργων ἀνάγνωσεν ταῖς γραφαῖς ἔμπροσθεν τῆς βουλῆς του, καὶ ἐποῖκαν

ἀντιλόγους καὶ ἐξανάπεψέν τους τοῦ ρηγός, καὶ δὲν ἐξέβην λόγος ἵντα ζητοῦν. Καὶ τὸ νὰ ταῖς διαβάση ὁ ρήγας, ἐξανάγραψεν ἀντιλόγους καὶ ἔπεψέν τους εἰς τὰ κάτεργα μὲ δύο καβαλλάρους Γενουβίσους ἀνθρώπους τοῦ ρηγός, τὸν σίρ Ἀφὲτ Καρμαὶ καὶ σίρ Τουμᾶς Τιροῦν· καὶ ἦλθαν εἰς τὴν Ἀμμόχουστον καὶ ἐνέβησαν εἰς τὰ κάτεργα καὶ ἐσυντύχαν μετά τους. Καὶ ἐμήνυσεν ὁ ρήγας τοῦ καπετάνου νὰ τοῦ στείλη εἰς πρόσωπον δ' καβαλλάριδες χαιρετίσματα, διὰ νὰ πέψουν οἱ Γενουβίσοι δ' Γενουβίσους εἰς τὸν ρήγαν νὰ συντύχουν. Ὁ καπετάνος κατὰ τὸν ὁρισμὸν τοῦ ρηγὸς ἔπεψεν δ' καβαλλάριδες, τουτέστιν τον σίρ Τζεβος τὲ Νεσηνες καὶ τον σίρ Λογῆς Λαζε, τὸν σίρ Τζουὰν τὲ Κολλιές, καὶ τὸν σίρ Χαρρὴν Μοῦτζε, καὶ ἐνέβησαν εἰς τὰ κατεργα, καὶ ὁ καπετάνος δὲν τοὺς ἐψήφισεν τίποτες, ὡς κακοί· ἐσυνβουλεύτησαν, καὶ ἔστρεψέν τους, καὶ ἐμήνυσεν τοῦ ἐμπαλῆ νὰ τοὺς πέψη δ' ψουμάτους καβαλλάριδες ἀποὺ μεγάλην γενεῖαν, ν' ἀποθαρρήσουν τὰ κορμία τους νὰ ἔλθουν εἰς τον ρῆγα. Καὶ ὁ καπετάνος ἐμήνυσεν τοῦ ρηγός, καὶ ὁ ρήγας ἔπεψεν γ' καβαλλάριδες.

Ὡς πονηροὶ οἱ Γενουβίσοι πονηρὰ ἐκαταστῆσαν· πρῶτον ἐκουρσεῦγαν ὡδᾶ καὶ κεῖα, καθὼς κάτωθεν θέλετε τὸ μάθειν. Τὸ λοιπὸν τῇ πέμπτῃ τῇ ιβ' μαγίου ατογ' Χριστοῦ ὁ καπιτάνος τῶν κατέργων ἔπεψεν τὰ γ' κάτεργα διὰ νυκτὸς νὰ ἔλθουν ν' ἀπεζεύσουν σιμὰ εἰς τὸν λιμιόναν εἰς τὴν Ἀμμόχουστον νὰ δηκιμάσουν ἂν ἐμποροῦν νὰ ποίσουν ζημίαν· ἀμμὲ ἡ βίγλα ἀπὸ τὸν πύργον ἐνῶσάν τους καὶ ἐδῶκάν τους βερετουνίαις ὅσαις ἐθέλαν καὶ πέτραις, καὶ δὲν ἠμπορῆσαν νὰ βάλλουν σκάλαν εἰς τὴν γῆν. Τότε ἦλθαν καὶ τὰ δ' ἄλλα κάτεργα εἰς τὸ νησὶν τῶν Βοειδίων. Ἀληθεί' ἀς εἰποῦν σας πῶς τὸ ἕναν ἀπὸ τὰ γ' κάτεργα ἐπηγαῖναν ἀπὸ τὴν Τουρκίαν καὶ ἀποσκέπασεν διὰ τίποτε δύναμιν τοὺς Τούρκους, καὶ ἐστράφην. Τότε ἀπεζεῦσαν καὶ ἀπὸ τὰ ιγ' κάτεργα καὶ ἦλθαν εἰς τὰ περιβόλαια

τῆς Τζηλήρης, καὶ ἐκουρσέψαν καὶ ἐλαβῶσαν καὶ πολλοὺς περβολάριδες· καὶ ἐγυρέψαν νὰ ἔλθουν πρὸς τὴν μερίαν τῆς Ἀμμοχώστου, καὶ ἦλθαν ὡς τὸν στρογγυλὸν πύργον τοῦ τρασυναλίου· καὶ μοναῦτα ὁ μισὲρ Τζουὰν τὲ Κολλίες ὅπου ἦτον εἰς τὴν βλέπησιν τοῦ πύργου, θωρῶντα τὰ κάτεργα πῶς ἐκοντέψαν εἰς τὴν χώραν, μοναῦτα ἐσυμπίασεν ὅσους ἀνθρώπους ἐμπόρησεν ἀπ' ἔξω, καὶ ἐβάλθην καὶ καβαλλάριδες, καὶ μέσον τους ἦτον ὁ σὶρ Γῆς Γουνὰλ λιζίος, καὶ ὁ σὶρ Τζὰκ Τζέττας καβαλλάρης σορδάτος, καὶ ὁ σὶρ Τζόρτζε Μονομάχος καβαλλάρης Ρωμαῖος ἀπὸ τὴν Κωνσταντινόπολιν, καὶ ἄλλοι πολλοὶ καὶ ἀπεζοί. Καὶ ἐπεσώθησαν τὰ κάτεργα νὰ ρίψουν τὴν παλαμάραν, καὶ ἐδῶξάν τους μὲ ταῖς πέτραις καὶ βερετουνία εἰς τοιούτην τάξιν, ὅτι ἐφύγαν καὶ ἐπῆγαν εἰς τὸ νησὶν τῶν Βοδίων. Καὶ μέσα 'ς τοῦτον ἐβγῆκεν ὁ καπιτάνος τῆς Ἀμμοχούστου μὲ λᾶς πολλούς, καβαλλάριδες καὶ ἀπεζούς, καὶ ηὗραν πῶς ἐφύγαν εἰς τὸ νησὶν τῶν Βοειδίων· τότε ἐπῆγαν ἀπάνω τους καὶ ἐπολεμίσαν τόσον, ὅτι ἔφυγαν, καὶ ἐπῆγαν καὶ ἐμπῆκαν εἰς τὰ κάτεργα, καὶ ἄλλοι ἐπιάσαν τὸ διάβαν τους καὶ ἐκόψαν τὰς παλαμάρας τους, καὶ ἀντροπιάστησαν πολλὰ εἰς τιτοίαν στράταν, ὅπου δὲν ἐτορμῆσαν πλεῖον νὰ 'βγῆ νὰ βάλλουν σκάλαις εἰς τὴν γῆν, ἀμμὲ μεῖναν ρεμένοι ἀπάνω εἰς τὰ σίδερά τους κατὰ πρόσωπα τοῦ λιμιόνος. Καὶ πολλοὶ Γενουβίσοι ἐλαβώθησαν πικρά, καὶ τοιοῦτοι ἐπεθάνασιν, καὶ πισαυρίου ἐκατέβησαν καὶ ἐθάψαν τους εἰς τὸ νησὶν εἰς τὴν Σάντα Κατερίνας.

Τότες ἦρταν οἱ καβαλλάριδες ὁποῦ ἐθέλαν νὰ ἐμποῦν νὰ τοὺς κρατοῦν οἱ Γενουβίσοι διὰ νὰ κατεβοῦν οἱ μαντατοφόροι, καὶ εἶχαν ἀπεζεύσειν ὁ σὶρε Ραφὲ τὲ Καρμαὴν καὶ ὁ σὶρ Τουμᾶς τὲ Ριοῦν ἐγδέχονταν τοὺς μαντατοφόρους τους νὰ τοὺς συντροφιάσουν εἰς τὴν Λευκοσίαν. Καὶ ἄνταν ἀναφάναν εἰς τὴν πόρταν τῆς Κάβας νὰ μποῦν εἰς τὴν Ἀμμόχουστον ὁ αὐτὸς σὶρ Ἀφὲ καὶ ὁ σὶρ Τουμᾶς, ἐννοιάστηκαν ὅτι εἶναι Γενουβίσοι, καὶ

ἐγίνην μεγάλη ἀνάγκη, ὅτι ἀπ' ὀλίγον ἐσκοτόναν τους. Καὶ ὁ καπετάνος τῆς Ἀμμοχούστου ἦλθεν εἰς τὴν πορταν καὶ ἔστρεψεν τοὺς λᾶς καὶ ἔπαψεν ὁ θόρυβος. Καὶ ὁ αὐτὸς σὶρ Ἀφὲ καὶ ὁ σὶρ Τουμᾶς ἐμπῆκαν εἰς τ' ἀπλίκιά τους καὶ πλεῖον δὲν ἐξέβησαν, καὶ ἐπομεῖναν β' ἡμέραις. Καὶ θωρῶντα ὁ καπετάνος δὲν δείχνει φανὸ νὰ στείλῃ μαντατοφόρους, ἐστράφησαν εἰς τὴν Λευκοσίαν κρυφὰ διὰ νυκτός.

Καὶ παραῦτα τὴν παρασκευγὴν, τῇ ιγ' μαγίου, ἐγροίκησεν ὁ ῥήγας τὰ μαντάτα, τὰ καμώματα τῶν Γενουβίσων καὶ πολλὰ τὸ ἐβαρύθην· τότε ἔπεψεν τὸν μισὲρ Τζάκε τὲ Λουζουνίαν τὸν κοντοσταύλην τῶν Ἱεροσολύμων εἰς τὴν Ἀμμόχουστον, καὶ θωρῶντά του ὁ λαὸς ἐπῆραν μεγάλην καρδίαν καὶ ἐπαρηγορήθησαν, καὶ ἐπαντέχαν νὰ ἐμπῇ εἰς τὰ κάτεργά μας νὰ τοὺς πολεμίσῃ, καὶ νὰ πέψῃ λᾶς νὰ βλεπήσουν τὸ νησίν, μηδὲν σηκώσουν νερὸν ἀπὸ τὰ Στηλερία, ὅτι ἡ ὄρεξι τοὺς λᾶς ἦτον πολλὰ δυνατὴ διὰ νὰ πολεμίσουν. Ἐλθόντος τοῦ κοντοσταύλη, ἐδιαλάλησεν εἰς τὴν Ἀμμόχουστον, μηδὲν εἶναι τινὰς ἀπότορμος νὰ σύρῃ βερετοῦνιν ἀπάνω τοὺς Γενουβίσους, μηδὲ τοὺς ποίσει τινὰς ἀγανάκτησι· γροικῶντα ὁ λαὸς τῆς Ἀμμόχουστου ἀποκρυάναν, ὡς γίον νὰ εἶχαν τζακιστῆν.

Καὶ ὁ ῥήγας ἔβαλεν ὅλους τοὺς Γενουβίσους εἰς τὴν φυλακὴν τοῦ κυροῦ τῆς Τύρου, ἐβγάλλοντα τοὺς ψουμάτους ὅσοι ἦσαν εἰς τὴν Λευκοσίαν· καὶ ὁ κοντοσταύλης ἀρεστίασεν τοὺς Γενουβίσους τῆς Ἀμμοχούστου εἰς τὴν αὐλὴν τὴν ῥηάτικην.

Καὶ ἄνταν ἔμαθεν ὁ ῥήγας πῶς οἱ Γενουβίσοι ἐποῖκαν μάχην μὲ τὴν Κύπρον, ἐφοβήθην πὰς καὶ στείλουν ἀπὲ τὰ ξύλα τους καὶ παρακάτζῃ τῆς Ἀτταλίας, καὶ τὸ κάτεργον ἀπὲ τὴν Ἀτταλίαν δὲν ἠμπόρει νἄχῃ ζωοτροφίαν, καὶ ἂν χάσουν τὴν στράταν τῆς Κύπρου ἐθέλαν παραδοθῆν τοὺς Τούρκους· καὶ ἐκεῖ εἶχεν πολλοὺς λᾶς τῶν ἁρμάτων, καὶ ἡ Κύπρος ἐχρήζετόν τους διὰ τὴν Ἀμμόχουστον καὶ τὸ νησίν· ἀκομὴ καὶ

τὸν ἔξοδον ἐχρήζουνταν διὰ τὰ μηνία νὰ τἄχουν διὰ τὴν Κύπρον, πὰς καὶ δὲν ἠμπορήσουν νὰ τοὺς ὁδηγοῦν· καὶ εἰς τοῦτον ἔχεν βουλὴν μὲ τοὺς καβαλλάριδες, καὶ οὗλοι ἀντάμα εἶπαν νὰ στρέψουν τὸ αὐτὸν κάστρον τοὺς Τούρκους, παρὰ νὰ τὸ πάρουν οἱ Γενουβίσοι· καὶ ἐζήτησάν το νὰ τὸ δηγοῦν, καὶ δὲν ἐφάνην τοῦ ρηγὸς, δὲ τῆς βουλῆς του νὰ τὸ δώσουν ἀλλοῦ παρὰ τοῦ Τακᾶ. Καὶ εἰς τοῦτον ὁ ρήγας ἔπεψεν ἕναν πουρζέζην ἀπὸ τὴν Ἀμμόχουστον τὸν σὶρ Πατὴ Μισταχέλην, καὶ ἐδῶκέν του εἰς τὴν συντροφίαν τον τὸν Τζορτζῆν τὸν Πισσολόγον ἀπὸ τὴν Λευκοσίαν, νὰ πᾶν εἰς τὸ Τακᾶ τὸν ἀφέντην τῆς Ἀτταλίας, καὶ ἀνὲν καὶ ὁ Τακᾶς θελήσῃ νὰ γινῇ ἄνθρωπος τοῦ ρηγὸς καὶ νὰ τοῦ μόσῃ νὰ διδῇ τέλος τῆς Κύπρου ἐκεῖνος καὶ εἴ τις ἔρτῃ ὀπίσω του, καὶ ἄλλα πολλὰ στοιχήματα τὰ τοὺς εἶχεν ορίσει νὰ τοῦ ποῦσιν, καὶ νὰ σηκώσῃ καὶ τοὺς λᾶς καὶ τὴν ἀρματοχίαν τὴν εἶχεν ἡ τζαρτζαχάνα, τὰ εἶχεν πέψειν ὁ ρήγας, καὶ νὰ ἔλθουν εἰς τὴν Κύπρον.

Πηγαίνοντα οἱ ἄνωθεν εἰς τὸν Τακᾶν, καὶ ἐδιαβάσαν του τὸ χαρτὶν τοῦ ρηγός, ἐχάρην χαρὰν μεγάλην, καὶ ἐστερέωσεν τὰ μαντάτα, καὶ ἐδῶκέν τους κανισκία. Εἰς τοῦτον ὁ μισὲρ Πατὶ Μισταχέλης καὶ ὁ σὶρ Τζόρτζους ὁ Πισσολόγος ἐπῆγαν εἰς τὴν Ἀτταλίαν καὶ ἐδῶκαν ταῖς γραφαῖς τοῦ σὶρ Ἐστάσε Πασάντη τοῦ καπετάνου τῆς Ἀλλαγίας, καὶ ἐδεῖξάν του τὸ πογέριν τοὖχαν, καὶ ὥρισεν ὅτι οἱ λᾶς νὰ στραφοῦν εἰς τὰ ξύλα τοῦ ρηγός, τουτέστιν ἀπάνω εἰς τὸ μέγαν καράβιν τὴν ἔπεψεν ὁ ρήγας, καὶ ἐς ὅλα τὰ καραβία, νὰ ἔλθουν εἰς τὴν Κύπρον.

Καὶ τὸ σαββάτον, τῇ ιδ´ μαγίου ͵ατογ´ Χριστοῦ ἦρτεν ὁ Τακᾶς νὰ βάλλῃ τὴν κατούναν του ὀμπρὸς εἰς τὴν Ἀτταλίαν, καὶ ἐποῖκεν τοὺς ὅρκους τοὺς ἔμελλε νὰ ποίσῃ τοῦ ρηγός, καὶ ἔδωκεν τοὺς μαντατοφόρους α´ μερτικὸν ἀγγεῖα ἀργυρᾶ νὰ τὰ φέρουν τοῦ ρηγός, μέσα εἰς τὰ ποῖα ἔπεψεν ἕναν ποτήριν ἀργυρὸν πολλὰ τιμημένον καὶ πολλὰ βαρύν, τὸ ἔχουν

οἱ Τοῦρκοι εἰς τὴν παρδιάβασιν καὶ μεσόνουν τὴν κρασήν, καὶ πιάνουν μὲ τὸ κουτάλιν καὶ διδοῦν τους καὶ πίνουν, ὡς γιὸν μίαν λεκάνην μὲ τὸ πόδιν. Καὶ ἐτελείωσαν πᾶσα πρᾶμαν ὅπου τοὺς ὥρισεν ὁ ρήγας· καὶ ὥρισαν τοὺς λᾶς νὰ μποῦν ἀπάνω εἰς τὰ ξύλα. Τὸ ποῖον ἦτον μεγάλη ἀντροπὴ τῆς χριστιανοσύνης νὰ στρέψουν τοιοῦτον ὄμορφον κάστρον τοὺς Τούρκους, τὸ ἔκτησεν ὁ ρὲ Πιὲρ μὲ μεγάλον πόλεμον καὶ μὲ σκοτωμὸν πολὺν ὥς που νὰ τὸ πάρῃ ἀπὸ τοὺς Τούρκους· καὶ τοῦτον ἐγένετον διὰ τὴν ἀφορμὴν τῶν Γενουβίσων. Ὁ λαὸς ἐκουβαλήθην εἰς τὰ ξύλα μὲ ὅλαις του ταῖς βιτουαλίαις καὶ τὴν εἰκόναν τῆς Κύπρου Θεοτόκον, τὴν ἐζωγράφισεν ὁ ἀπόστολος Λουκᾶς, καὶ οὖλον τὸ ἀσημοχρούσαφον τοῦ ναοῦ καὶ τῶν εἰκόνων τοῦ τέμπλου, καὶ πολλὰ ἄλλα λείψανα, καὶ ἦρταν εἰς τὴν Κερίαν. Καὶ ἄνταν ἐμάθαν τὰ κάτεργα τοὺς Γενουβίσους τὰ μαντάτα, ἐπέψαν δύο κάτεργα νὰ τοὺς ἐμπλάσουν νὰ τὰ πάρουν, καὶ ὁ θεὸς ἐγλύτωσέν τους ἀπὲ τὰ χεργία τους, χωρὶς τοῦ σὶρ Πατῆ Μισταχέλην καὶ ἄλλους ὅπου ἦσαν ἀπάνω εἰς μίαν βάρκαν, καὶ ἔπιασέν τους τὸ κάτεργον τὸ Γενουβίσικον· καὶ ἡ ἀφορμὴ ἦτον, καὶ ὁ αὐτὸς σὶρ Πατῆς ἔπονέν τον ἡ καρδιά του νὰ μπῆ εἰς τὸ καράβιν, μηπῶς καὶ δοῦν τον ἀπὸ μακρὰ καὶ ἔλθουν καὶ πάρουν τον, ἀμμὲ ἐρμάτωσεν τὴν βάρκαν τοῦ καραβίου νὰ ἔρτῃ γίτζαν, γίτζαν ὅλον παραγιάλιν, καὶ ἀνὲν καὶ ἀποσκεπάσῃ κανέναν ἄρμενον νὰ πέσῃ εἰς τὴν γῆν· καὶ ἤτζου ἦλθαν εἰς τὴν Ἀλλαγίαν, καὶ ἕναν κάτεργον Γενουβίσικον ἦτον 'ραμένον ὀμπρὸς εἰς τὸν λιμιόναν τῆς Ἀτταλίας καὶ ἀποσκέπασεν τὴν βάρκαν καὶ ἐπῆγαν ἀπάνω της καὶ ἐπῆράν την σύψυχην. Καὶ τὰ ἄλλα ξύλα ἐπεσῶσαν κατηυοδωμένα εἰς τὴν Κερινίαν. Τὸ κάτεργον ἐπῆρεν τὴν βάρκαν καὶ τοὺς λᾶς ἔμπροσθεν τοῦ τζηβιτάνου τῶν κατέργων, καὶ ἀπὸ 'ξαὐτῆς τους ἐμάθαν εἴ τι ἐγίνην, καὶ ἐσιδέρωσάν τους, καὶ εἶχέν τους ἀπάνω εἰς τὸ κάτεργον.

Θεωρῶντα οἱ Ροδίταις τὸ ἔλα τῶν ζ' κατέργων καὶ ταῖς φοβέραις ὅπου ἐφοβερίζαν, καὶ θωρῶντα πῶς ἀργῆσαν νὰ στραφοῦν, ἐνοιάστησαν νὰ τὰ γυρέψουν· καὶ τὸν ἰούνιον μῆναν ᾳτογ' Χριστοῦ ἀρμάτωσαν ἀπὸ τὴν Ρόδον καὶ ἐπέψαν τὸν μαριτζᾶν τῆς Ρόδου νὰ ἔρτῃ νὰ συνπάψῃ τοὺς Γενουβίσους μὲ τοὺς Κυπριώταις. Ὄνταν τὸ ἔμαθεν ὁ ῥήγας εἶχεν χαρὰν μεγάλην· καὶ ἐπῆγαν εἰς τὰ κάτεργα τὰ Γενουβίσικα καὶ ἐζητῆσάν τους νὰ ποῦν τίντα θέλουν· καὶ εἶπάν τους: ἀφέντη, θέλομεν προτήτερα ὁ ῥήγας νὰ μᾶς δώσῃ τοὺς φονιάδες ὅπου ἐσκοτῶσαν τοὺς λᾶς μας, καὶ νὰ μᾶς δώσῃ καὶ ρ' χιλιάδες δουκάτα κατὰ τὰ στοιχήματά μας, καὶ ρ' χιλιάδες δουκάτα τὰ πράματα τὰ ἐσηκῶσαν οἱ λᾶς του ἀπὲ τοὺς λᾶς μας, καὶ ρ' χιλιάδες δουκάτα τὰ ἐξωδιάσαμεν εἰς τὸ ἀρμάτωμαν· καὶ ἂν δὲν θέλῃ νὰ μᾶς δώσῃ τοὺς φονιάδες, ἂς μᾶς δώσῃ πεντῆντα χιλιάδες δουκάτα. Τότες ἐστράφην μαριτζᾶς τῆς Ρόδου καὶ ἔφερεν τὰ μαντάτα, ὅτι ζητοῦν τρακόσιαις πεντῆντα χιλιάδες δουκάτα. Καὶ μὲ τὸν σὶρ Τουμᾶς τὲ Μόρφου κούντη τὲ Ρουχᾶς ἐμήνυσάν τους πῶς — ζητοῦν ἀξ αὐτόν σας νὰ δοῦν τὸν ὁρισμὸν τὸν ἔχετε ἀπὸ τὸ κουμοῦνιν, καὶ σεῖς δὲν ἐκαταδέκτητε νὰ πῆτε ἀπάνω εἰς τοῦτον· τώρα ἦλθεν ὁ μαριτζᾶς τῆς Ρόδου καὶ ἐζήταν διὰ λόγου σας μίαν μεγάλην ὁμάδαν δουκάτα· διὰ τοῦτον ὁ ῥήγας λαλεῖ, ποίσετε νὰ μπῆτε εἰς ἐντεχάμενα ζητήματα, ὅτι τὸ ῥηγάτον εἶναι πτωχόν, καὶ ὁ ἀφέντης μας ὁ ῥήγας εἶναι ὀρφανός, καὶ τὸ ἔχει εἶναι πολλὰ ὀλίγον· διὰ τοῦτον εἶναι χρῆσι νὰ ἔχετε συγκατάβασιν ἀξ αὐτόν μας ὅπου εἴμεστεν ἀπλικεμένοι μέσον τοὺς ἀπίστους Τούρκους καὶ Σαρακηνούς. Οἱ καπετάνοι ἐπικράνθησαν: ἄρχοντες ρικουμάντιασέ μας εἰς τὴν ἀφεντίαν τοῦ ἀφέντη τοῦ ῥηγός, καὶ πέτε του, ὁ θεὸς τὸ ξεύρει, πολλὰ μετὰ χαρᾶς ἐδεκτήκαμεν τὸ ἔλα σας· ἀπὲ τὸ ζητᾶτε νὰ σᾶς ἀποκριθοῦμεν, δὲν τὸ διδοῖ ὁ καιρός, ἀμμὲ νὰ ἔχωμεν βουλὴν μεσόν μας καὶ τὴν ἐγροίκησίν μας, τὸ ζήτημάν

μης, τὴν ὁρισμὸν τὴν ἔχομεν ἀπὸ τὸ κουμοῦνιν μας, μόνον στείλετε μας εἰς τὰς χεῖράς μας καλοὺς καβαλλαρίδες νὰ ἤμεστεν θαρρούμενοι νὰ πέψωμεν τοὺς λᾶς μας.

Οἱ καβαλλαρίδες ἐστράφησαν εἰς τὴν Κερυνίαν, καὶ ἐπεζεύσαν καὶ ἐπῆγαν εἰς τὴν Λευκοσίαν, καὶ εἶπαν τοῦ ῥηγὸς πᾶσαν πρᾶγμαν, καὶ πῶς οἱ Γενουβίσοι ζητοῦν σιγουρτὰν διὰ νὰ πέψουν μαντατοφόρους. Ὁ ῥήγας ἔπεψεν τὸν σὶρ Τζουὰν Παντουὴν τὸν πχιδίον διὰ νὰ πάγῃ σιγουρτὰν εἰς τὰ κάτεργα τὰ Γενουβίσικα· καὶ ἐπῆγεν εἰς τὴν Κερίαν καὶ ἐπῆγεν εἰς τὰ κάτεργα τῶν Γενουβίσων· καὶ ὄνταν ἐχαιρέτησεν τοὺς καπετάνους καὶ ἐγράψαν τὰ ζητήματά τους εἰς τὰ χαρτία, καὶ ἔδωκάν τα τοῦ Γιλάμε Λόρμην, καὶ ἐπέψεν τον μαντατοφόρον εἰς τὸν ῥήγαν· ὁ ποῖος ἐπέζευσεν εἰς τὴν Λευκοσίαν, καὶ ἦλθεν εἰς τὴν Λευκοσίαν, καὶ ὄνταν ἦλθεν ἔμπροσθεν τοῦ ῥηγός, εἶπέν του: ἀφέντη, οἱ ἀφένταις μου οἱ καπετάνοι ρικουμαντιάζονται εἰς τὴν ἀφεντιάν σου, καὶ πολομοῦσι νὰ ἠξεύρῃς ὅτι ἀπὲ τοὺς μαντατοφόρους τοὺς ἔπεψες εἰς τὸν ἁγιώτατόν μας πατέραν τὸν Πάπαν ἐσυντύχαν μεσόν μας εἰς τοιούτην τάξιν, ὅτι νὰ πέψῃς εἰς τὴν Γένουβαν τοὺς φονιάδες ὅπου ἐσκοτῶσαν τοὺς λᾶς μας εἰς τὸ θάρρος τοῦ ἁγίου σου στεφάνου, τὸ ἐστέφθης παρὰ θεοῦ τὴν ἡμέραν τῆς χαρᾶς σου, καὶ εἰς τὸ θάρρος τῆς καλῆς σου ἀγάπης, ἄδικα χωρὶς καμμίαν ἀφορμήν· ἀκομὶ νὰ πέψῃς καὶ τὸ πρᾶμαν τὸ ἐσήκωσαν οἱ λᾶς σου ἀπὲ τοὺς λᾶς μας· καὶ ἂν δὲν τὰ πέψῃς, θέλουν ἀρματώσουν τόσην τὸ κουμοῦνιν εἰς τὸν ὄξοδόν σου καὶ θέλουν ἔρτει νὰ τὰ γυρέψουν, καὶ νὰ 'μπέσῃς εἰς κουντουματζιόν, ἀπὲ τὸ ποῖον πρᾶγμαν οὐδὲν ἔδειξες φανόν· διὰ τοῦτον χρεωστεῖς νὰ μᾶς δώσῃς διὰ τὴν αὐτὴν ὑπόθεσιν τριακόσιαις πεντῆντα χιλιάδες δουκάτα, καὶ ἂν φαίνεται τῆς ἀφεντιᾶς σου, νὰ ὁρίσῃς νὰ μᾶς τὰ δώσῃς· καὶ ζητοῦμέν σου νὰ μᾶς δώσῃς εἰς τὸ νησίν σου μίαν δύναμιν, κανέναν καστέλλιν, νὰ μείνουν οἱ πραματευτάδες μας νὰ

πολομοῦν ταῖς ὄρεξές τους, διότι δὲν ἀρέσκουν τοὺς ἄρχοντες τοὺς Γενουβίσους νὰ ἦναι οἱ λᾶς μας καὶ τὸ δικόν τους ἀποκάτω εἰς τὴν ἐξουσίαν σας, καὶ ἄντα σοῦ φανῇ νὰ παίρνῃς τὸ δικόν τους, καὶ νὰ τοὺς σκοτώνῃς· ἐπειδὴ εἰς τὰ στοιχήματα τὰ στερεωμένα τῆς ἀγάπης τιτοῖον κακὸν μᾶς ἐγίνετον, πῶς ν' ἀποθαρρήσωμεν πεῖον νὰ μείνωμεν εἰς τὸν τόπον σου; ὅτι ἂν εἶχαν πταίσειν οἱ λᾶς μας καθὼς σοῦ ἐφάνην, ἔθελες ἀγκαλέσειν εἰς τὸν ποδέσταν καὶ ἔθελες δικαιωθῆν, ἀμμὲ ὄχι νὰ ποίσουν ὡς γίον ἐχθροὺς θανατήσιμους καὶ ἀνάφεντους, νὰ πράξετε φόνους καὶ κούρση, καὶ ἀτιμίαις, καὶ νὰ τοὺς κρεμμίσουν, νὰ τοὺς φυλακίσουν, καὶ πᾶσα κακόν. Διὰ τοῦτον φαίνεταί μας πῶς ἐσοὺ ἤσουν ἡ ἀρχὴ τῆς μάχης, καὶ ἔπεσες εἰς τὴν κουντουμάσαν κατὰ τὰ στοιχήματα ὅπου ἐγίνουνταν ἔμπροσθεν τοῦ ἁγιωτάτου πάπα· καὶ ἂν μᾶς δώσῃς τὰ σοῦ ζητοῦμεν, θελόμεν ἀφήσειν τοὺς λᾶς μας εἰς τὸ κάστρον τὸ νὰ μᾶς δώσῃς, καὶ θέλομεν πάγειν εἰς τὸν ἀφέντην μας, καὶ θέλομεν ἔχειν ἀγάπην πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς μας, εἰδὲ μή, θέλομεν μείνειν ὧδε ὥς που νὰ μᾶς ποίσῃ βεντέτταν ὁ θεός.

Γροικῶντα τὴν μαντατοφορίαν ὥρισεν καὶ ἐδῶκάν του ἀνάπαυσιν· τότες ἔβαλεν τὴν ἐζήτησιν ἔμπροσθεν τῆς βουλῆς του, καὶ ἐβιγλίσαν, καὶ εἶδαν νὰ μηδὲν δώσουν τοὺς φονιάδες, διότι δὲν τοὺς ἐμπαίνει παιδεμός, ὅτι ὡρισμένοι ἦσαν ἀπὸ τὴν ἀφεντίαν τοῦ ρηγός· παρὰ τὰ πάντα οἱ Γενουβίσοι εἶχαν πταίσιμον ὅπου ἦλθαν ἁρματωμένοι ἔσω εἰς τὸ σπίτιν τοῦ ρηγὸς κρυφά, καὶ εἶναι φανερὸν ὅτι ἂν εἶχαν ἁρματωθῆν διὰ τὸν φόβον τοὺς Βενετίκους ἤθελαν τὸ ποίσει νῶτιν κρυφὰ τοῦ ρηγὸς καὶ ἔθελεν τοὺς εἰπεῖν τὸν ὁρισμόν του· καὶ ἀπ' ἐκεῖνο τὸ λαλοῦν, νὰ πλερώσωμεν ρ' χιλιάδες δουκάτα διὰ τὴν κουντουμάσαν, φαίνεταί μας καὶ μὲ φανερὸν δίκαιον ἐκεῖνοι θέλουν νὰ μᾶς δώσουν ταῖς ρ' χιλιάδες τὰ δουκάτα, ὅτι ἐχάσαν τα καὶ εἶναι εἰς τὴν κουντουμάσαν· πρῶτον ἐρματώθησαν καὶ ἦρταν

εἰς τὸ παλάτιν· λαλοῦν καὶ ἦρταν διὰ τοὺς Βενετίκους, εὔκολα ἦτον διὰ τὸν ῥῆγα! τἄπίσα ἐφύγαν ἀπὲ τὸν τόπον μας κρυφὰ μὲ ταῖς γυναῖκές τους καὶ τὰ παιδιά τους καὶ ὅλον τους τὸν βίον· τἄπισα ἦλθαν τὰ δύο κάτεργά τους ὑβρίζοντα καὶ ἀτιμάζοντα τὸν ῥῆγα καὶ τοὺς λᾶς του· τἄπισα ἦλθαν τὰ ϛʹ κάτεργα καὶ τριγυρίζουν καὶ κουρσεύγουν τὸ νησίν. Τούτη ἡ βουλὴ ἄρεσέν τους καὶ ἐδῶκάν την τοὺς μαντατοφόρους καὶ εἶπάν τους: ἄντα νὰ μηδὲν ἔχετε τὸ θέλετε, νἄχετέ το ποίσειν νῶσιν τοῦ Πάπα, καὶ ἀρεσκεῖ μας νὰ ὑποτακτοῦμεν τοὺς ὁρισμούς του· καὶ ἀπὲ τὸ χρήζεσθε νἄχετε κάστρον εἰς τὸν τόπον μας, ἤτζου ὡς γίον ἐπορεύγεσθε παραπίσω, θέλετε διαβαίνειν καὶ παραμπρός· ὅτι δὲν πρέπει νὰ ποίσωμεν εἰς τὸν καιρόν μας πρᾶμαν ἀποῦ δὲν ἐγίνην ἀπῶδε καὶ ὀπίσω· ἀμμὲ προυμουτιάζομέν σας εἰς τὸ ἅγιον Εὐαγγέλιον νὰ σᾶς ἔχωμεν καλὰ καὶ ἀγαπημένα· ἀπὲ τὸ ζητᾶτε τὸ πλέρωμαν τοῦ ἀρματωμάτου σας, πρέπει νὰ μᾶς δώσετε ὅσα ἐκουρσέψετε, καὶ ἐρημιάσετε, καὶ ἐχαλάσατε εἰς τὸ νησίν μας ἄδικα· ἂν θέλετε νὰ ποίσετε ἀγάπην, δόξα σοι ὁ θεός· εἰδὲ μή, ποίσετε τὸ θέλετε· ὅτι δὲν μᾶς φαίνεται νὰ στερεώσωμεν τὰ ἄδικα ζητήματα τὰ εἶναι πολλὰ σκλερὰ καὶ στεγνά· καὶ ἂν μᾶς ποίσετε ζημίαν, καιρὸς θέλει ἔρτειν ὅπου θέλει μᾶς ἐκδικήσειν ὁ θεός.

Τότες ἐπῆγεν ὁ μαντατοφόρος, καὶ ἐστράφην ὁ σὶρ Τζουὰν Παντουὴν ὁ παιδίος. Τότε τὰ κάτεργα ἐστερεῶσαν τὰ τοῦ ῥηγός, καὶ ἐφανερώθην ἡ μάχη. Καὶ ἐμεῖναν εἰς τὴν γῆν ϛʹ Γενουβίσοι, καὶ ἐπιάσαν καὶ ἐβάλαν τους εἰς τὴν φυλακὴν εἰς τὴν Λευκοσίαν, εἰς τὸ ἀπλίκιν τοῦ κυροῦ τοῦ Στύρου. Καὶ ἐπιάσαν καὶ τοὺς Γενουβίσους τοὺς Κυπριώταις, ὅπου οἱ μακαρισμένοι οἱ ῥηγάδες ἐποῖκάν τους ἐλευθερίαν, ὡς γίον Γενουβίσους, καὶ ἄλλους ἐποῖκαν μιαμούνιδες διὰ ψυσικὸν νὰ μὲν πλερώσουν κανέναν δικαίωμα ν' ἀγοράζουν τα οὐδὲ πουλοῦν τα, καὶ ἑτέρους ἐλευθερίαν τοὺς Γενουβίσους, ἐκεῖνοι ὅπου ἦσαν

Συργιάνοι, οἱ Γουρρίδες, οἱ Πίπιδες, οἱ Τανιέλιδες, οἱ Γουλίδες ἀποῦ δὲν ἦσαν ἀπὸ χώραις τοὺς Γενουβίσους, ὡς γίον ἐκεῖνοι ὅπου ἦσαν ἀποὺ τὸ Ζηπλέτ, ἀπὲ τὴν Τάκιν, ἀπὲ τὸν Καφάν, ἀπὲ τὴν Χίον, ἀπὲ τὸν Γαλατάν, τοῦτοι δὲν εἶναι ἀποὺ ταῖς χώραις τῶν Γενουβίσων· ἀμμὲ τοὺς ἄλλους ἐθέλησαν οἱ ρηγάδες καὶ ἐποῖκάν τους τούτην τὴν ἐλευθερίαν, καὶ οἱ κούσουλοι διὰ φόρος τοῦ κουμουνίου ἐσύραν τους μὲ τὸ κουμοῦνιν· καὶ διὰ τοῦτον ἐβάλαν τους εἰς τὰς φυλακάς. Καὶ πολλὰ ἐδιαφεντεύτησαν μὲν τοὺς βάλλῃ εἰς τὴν φυλακήν, λαλῶντα πῶς δὲν ἦτον Γενουβίσοι, καὶ ὀλίον ἐφελέσαν.

Θεωρῶντα ὁ μαριτζᾶς τῆς Ῥόδου πῶς ἀρχέψαν εἰς τὴν αὐτὴν μάχην οἱ Γενουβίσοι, καὶ πῶς οἱ Κυπριῶταις δὲν ἐκουσεντιάσαν νὰ τοὺς δώσουν ἐκεῖνα ὅπου τοὺς ἐζητοῦσαν, οὐδὲ πολύν, οὐδὲ ὀλίον, παντέχοντα διὰ τὰς ἀπολογιάς τους ν' ἀγροικηθῇ, ἐπάντεχε νὰ τοὺς κατηχήσῃ καὶ νὰ τοὺς γροικήσουν· καὶ ἄκλωστα ἦσαν τὰ νήματα. Εἶπεν ἡ βουλὴ τοῦ ρηγός: ἂς ἀνακράξωμεν τὸ ἀγκάλεμάν μας ἔμπροσθεν τοῦ πάπα, καὶ τὸ νὰ φανῇ τῆς αὐλῆς τῆς Ῥώμης νὰ κρατηθοῦμεν. Καὶ οἱ Γενουβίσοι ἦσαν δυνατοὶ καὶ δὲν ἀκοῦσαν. Ὁ μαριτζᾶς τῆς Ῥόδου ἐπῆρεν τοὺς λᾶς του καὶ ἐνέβην εἰς τὸ λουσέριν του καὶ ἐπῆγεν ἔσω τους.

Καὶ κάτεργα ἐτριγυρίζαν εἰς τὸ νησὶν καὶ ἐκουρσεῦγαν πράματα, κτηνὰ ἐσκοτῶναν, σπορὰν ἐκαῦγαν, σκλάβους φευγοὺς ἐτζετιάζαν, καὶ πᾶσα κακὸν ἐπολομοῦσαν. Τάπισα ἦλθαν τὰ ϛ' κάτεργα εἰς τὴν Ἁλυκὴν διὰ νὰ κουρσεύσουν, καὶ κεῖ ηὖραν τὸν καπετάνον καλὰ συντροφιασμένον μὲ πολλοὺς λᾶς τῶν ἁρμάτων καβαλλάριδες καὶ ἀπεζούς, καὶ δὲν ἠμπορῆσαν νὰ ποίσουν τίποτες, καὶ ἀφῆκάν τα, καὶ ἐστράφησαν εἰς τὸν ἅγιον Εὐξίφην καὶ εἰς τὴν Πενταγίαν· καὶ κεῖ εὑρέθην ὁ Μαριτζὰν τὲ Λουνίας ὁ κοντοσταύλης, καπετάνος ἀπάνω εἰς τ' ἀνομάτους τῶν ἁρμάτων, καὶ ἄνταν τὰ ξύλα ἐξέβησαν ἀπὸ τὸν λιμιόναν

τῆς Ἀμμουχούστου, ὁ κοντοσταύλης ἀφῆκεν εἰς τὴν βλέπησιν τῆς Ἀμμουχούστου α' ἀνθρώπους καὶ ἔσυρεν τοὺς δελοιποὺς εἰς τὴν Λευκοσίαν, καὶ ἐσκόρπισεν εἰς τὰ παραγιαλίαν τ' παλλικάρια, καὶ εἶχεν πολλοὺς ἀπεζοὺς τοπικούς, καὶ Ἀρμένιδες ἀπεζοὺς σορδάτους. Μανθάνοντά το οἱ Γενουβίσοι δὲν ἐτορμῆσαν ν' ἀπεζεύσουν, οὐδὲ νὰ σηκώσουν νερόν· καὶ ἐστράφησαν πολὺ εἰς τὴν Λεμεσόν, ὅπου ἦσαν ὀλιγώτεροι λᾶς καὶ ἀχαμνοί· καὶ ἀπεζεῦσαν καὶ ἐκάψαν τὰ σπιτία, καὶ οἱ λᾶς ἐφύγαν, καὶ ἐποῖκαν μεγάλην ζημίαν. Καὶ ἔχοντα καὶ ταῖς ἀντροπαῖς ταῖς ἐδιαβάσαν πολλαῖς ἀπὸ ὅλους, ὡδὲ ἀποφουσκῶσαν καὶ ἐπῆραν καρδίαν, καὶ ἐδιαλαλῆσαν, ὅτι ὅσοι σκλάβοι, παροῖκοι, φονιάδες, κλέπταις ἀποῦ νὰ θελήσουν νὰ ἔρτουν 'ς ἐμᾶς νὰ τοὺς τζετιάσωμεν καὶ νὰ τοὺς ποίσωμεν καλὴν συντροφίαν, καὶ νὰ ἦναι ἐλεύθεροι, παντολεύθεροι, καὶ νὰ ζήσουν μετά μας, καὶ μεῖς μετά τους. Τότες ἐσυμπιάστην μία ὁμάδα Βουργάροι, καὶ ἐπῆγαν οἱ Γενουβίσοι μετά τους, καὶ οἱ σκλάβοι ἐκουρσεῦγαν καὶ ἐκουβαλοῦσάν τους πᾶσα πρᾶμαν τὸ ἐχρήζουνταν· καὶ ἐσυνπιάστησαν Βουργάροι, Ρωμαῖοι, Τατάροι σύμα δύο χιλιάδες ἀνθρώπους, καὶ ἐπῆραν τὰ καστελλία τῆς Πάφου· τότε ἦσαν χαμηλά, καὶ ὁτοσαῦτα ἐποῖκαν ὅτι ἐψηλῶσάν τα, καὶ ἐκόψαν τὴν θάλασσαν καὶ ἐπερικυκλῶσάν την τόσον δυνατά, ὅτι οἱ Κυπριῶταις καὶ ἐβάλαν παρδέσκαις καὶ πολεμιστάδες καὶ ἐδιαφεντευγοῦνταν, καὶ ἀμεριμνῆσαν.

Τὰ μαντάτα ἐπεσώθησαν εἰς τὴν χώραν τὸ ἐποῖκαν οἱ Γενουβίσοι· εἶχεν ὁ ρήγας βουλὴν μὲ τοὺς λᾶς του, καὶ ὥρισαν νὰ πάγῃ καπετάνος ὁ πρίντζης τῆς Ἀντιόχειας· ὁ ποῖος ἔκλεξεν α' καλοὺς ἀνθρώπους πολεμιστάδες καὶ ἐξέβην ἀπ' τὴν Λευκοσίαν καὶ ἐπῆγεν εἰς τὴν Πάφον· καὶ κεῖ ἦτον ἐμπαλῆς ἕνας Λουμπάρδος ὀνόματι Τομένικο τὲ Μουνποῦλσαν, καὶ εἶχεν εἰς τὴν συντροφιάν του καλὴν συντροφίαν ἀπὲ τοὺς λᾶς τῆς ἐνορίας μὲ ἄλογα καὶ ἀπεζούς· καὶ ὅσον τὸ μάθαν τὸ ἔλα τοῦ

πρίντζη ἐπῆγαν εἰς τὴν συντροφιάν του, κυριακῇ τῇ γ' ἰουλίου ατογ' Χριστοῦ, καλὰ πωρνόν. Ὁ αὐτὸς πρίντζης ἐπῆγεν εἰς τὸν πύργον τῆς Πάφου, καὶ ἄρχεψεν εἰς τὸν πόλεμον, καὶ ἐνέβησαν εἰς τὰ κάτεργα καὶ ἦλθαν καὶ ἐπολεμίζαν, καὶ 'πάντισεν ὁ πόλεμος δ' ὥραις, καὶ δὲν ἠμπορῆσαν νὰ ποίσουν τίποτες, ὅτι εἶχαν μεγάλην βοήθειαν οἱ Γενουβίσοι ἀπὲ τοὺς Βουργάρους· καὶ οἱ λᾶς δὲν ἐβαστοῦσαν σκουταρία, καὶ διὰ τοῦτον πολλοὶ ἐλαβώθησαν. Τότες ἀνασπάστην ἕνας ἀπότορμος παιδίος, μάνας υἱός, Κυπριώτης, καὶ ἐπῆρεν μετά του ν' παλληκαρία ὡς γίον ἐκεῖνον, καὶ ἐπῆγαν ὅλοι μὲ μίαν βουλὴν καὶ ἕναν θέλημαν, καὶ ἐπῆκαν εἰς ἕναν κάτεργον· καὶ ἦτον ἡ σκάλα εἰς τὴν γῆν, καὶ τρεχάτος ἐνέβην εἰς τὸ κάτεργον, παντέχοντα καὶ ἀκλουθοῦν του οἱ συντρόφοι· καὶ κεῖνοι ἐμεῖναν εἰς τὴν γῆν· ἵντα νὰ θέλαν ποίσειν οἱ ν' μέσα εἰς τὸ κάτεργον; Θωρῶντα οἱ Γενουβίσοι τὴν ἀποτορμίαν τοῦ παιδίου, ἐπροσδέκτησάν του πολλὰ καλά, θωρῶντα ὅτι ἔμεινεν μοναχός, καὶ ἐγυρέψεν δεξιὰ οὐριστερὰ καὶ δὲν ηὗρεν τινάν, καὶ στανιό του ἐπαρεδόθην τοῦ καπετάνου τοῦ κατέργου, ὁ ποῖος καπετάνος καὶ οὕλη ἡ τζούρμα ἐκράτησάν τον εἰς μεγάλην τιμήν.

Ἀληθεία εἰς τὴν συντροφίαν τοῦ πρίντζη εἶχαν ἕναν βοτάνιν, τὸ κράζουν λαμπρὸν ἑλληνικόν, καὶ μ' ἐκεῖνον ἐποῖκαν μεγάλην ζημίαν τῶν κατέργων.

Θεωρῶντα ὁ κύρης ὁ πρίντζης, ὅτι τὸ στάτον του ἐκεῖ περίττου ἦτον διὰ ζημίαν παρὰ διαφόρος, ἐξέβην καὶ ἐστράφην εἰς τὴν Λευκοσίαν· καὶ ὄνταν ἐμάθαν οἱ καπετάνοι τῶν κατέργων πῶς ὁ πρίντζης μὲ ὅλον τὸ φουσάτον ἐστράφην, ἐβγαλάν το σκλαβολογίαν, καὶ ἐπῆγαν καὶ αἰχμαλωτεῦσαν ὅλην ἐκείνην τὴν ἀνορίαν, καὶ ἐπῆραν πολλοὺς ἀνθρώπους καὶ γυναῖκες καὶ παιδία· καὶ ἐφύγαν πολλοὶ καὶ ἐπῆγαν εἰς τὰ ὄρη, καὶ ἐπῆραν πολλὴν φαγούραν καὶ κτηνά.

Μανθάνοντα τὸν ξηλοθρεμὸν τῆς Πάφου ὁ σὶρ Τζὰκ τὲ

Λουζουνίας ὁ κοντοσταύλης, ἐχουχλούμισεν τὸ αἷμάν του, καὶ μὲ κολακίον ἐσυνπίασεν πολλοὺς ἀνθρώπους καὶ πῆρέν τους καὶ ἐπῆγεν εἰς τὴν Πάφον, καὶ ἐμηνῦσάν τους νὰ πολεμίσουν, καὶ ἀρματώθησαν καὶ ἐπῆγαν μὲ ὄμορφην τάξιν· καὶ θωρῶντά τους δὲν ἀκοῦσαν νὰ κατεβοῦν εἰς τὸν πόλεμον, καὶ ἐποῖκαν ἕναν ἔνκρυμμαν. Καὶ ἐπίασεν γ' Γενουβίσους, καὶ εἶπάν τους πῶς ἦρταν ἄλλα δύο κάτεργα καὶ μίαν νάβαν εἰς τὴν βοήθειάν τους, καὶ ἔρχεται καὶ ἄλλη πολλὴ δύναμιν, καὶ θαυμάζουμέθαν πῶς δὲν τὴν ηὕραμεν ὧδε, διότι διὰ κακὸν καιρὸν ἐχωρίστησαν. Θωρῶντα ὁ κοντοσταύλης τοῦτον, εὐκαίρωσεν τὸν τόπον καὶ ὥρισεν καὶ ἐδιαλαλῆσαν, ὅσοι εἶναι σκλάβοι, πταῖσταις καὶ φονιάδες ἂς ἔλθουν μὲ τὸν ῥῆγα νὰ ἦναι εἰς τὴν συντροφιάν του, καὶ οἱ σκλάβοι ἐλεύθεροι ἀπὸ σκλαβίαν καὶ ἀποὺ πᾶσα πταῖσμαν.

Καὶ τῇ πρώτῃ μηνὸς ὀχτωβρίου ͵ατογ' Χριστοῦ ἐφέραν χαρτὶν τοῦ ῥηγὸς πῶς ἀναφάναν εἰς τὴν Πάφον ἄρμενα λϛ' Γενουβίσικα, καὶ ἦτον δεῖλις, καὶ ἐγυρίσαν εἰς τὴν Ἁλυκήν, καὶ ὅλοι οἱ λᾶς ἐφύγαν καὶ ἦλθαν εἰς τὴν Λευκοσίαν. Ὁ ῥήγας ὥρισεν καὶ ἐποῖκαν διαλαλημὸν τῇ κυριακῇ, τῇ β' μηνὸς ὀκτωβρίου, ὅλ' οἱ βιγλατόροι νὰ βλέπουν τὸ τειχοκάστρον πᾶσα εἰς τὸν τόπον του, καὶ μηδὲν λείψῃ, ἀπάνω εἰς κόνμαν κεφαλῆς, μηδὲν ἔχῃ τινὰς φωτίαν τὴν νύκταν ἔσω του ὅπου νὰ φέγγῃ, παρὰ εἰς τοὺς τόπους τοὺς χρηζάμενους, καὶ τινὰς νὰ μὲν τορμήσῃ νὰ βρεθῇ ἔξω τοῦ σπιτίου τὸ νὰ δώσουν ἡ γ' ὧραις, καὶ ὁποῖον εὕρουν νὰ τὸν βάλλουν εἰς τὴν φυλακὴν ὡς πισαυρίου νὰ τὸν ἐξετάξουν, καὶ ἂν ἔν' νὰ τὸν παιδεύγουν· καὶ κανένας παπᾶς Ῥωμαῖος, οὐδὲ φράγκος μηδὲν σηκωθῇ ταχία, οὐδὲ νὰ σημάνῃ καμπάνα, οὐδὲ σήμαντρον ὡς τὸ ξημέρωμαν· καὶ τινὰς μηδὲν ποίσῃ μάλλωμαν, μηδὲ ποίσῃ ἀγανάκτησιν τινός, ἀπάνω εἰς κόμμαν κεφαλῆς· καὶ οἱ βιγλατόροι νὰ ἔρτουν εἰς τὴν ἀφεντίαν τοῦ ῥηγὸς νὰ τοὺς δώσῃ ὄρδινον πῶς νὰ δηγοῦνται.

Καὶ πισαυρίου μὲ τὸν διαλαλημόν, τῇ δευτέρα, τῇ γʹ ὀκτωβρίου, ἐκαβαλλίκευσεν ὁ ρήγας μὲ τοὺς λᾶς του καὶ ἐγύρισεν τὴν χώραν ἀπέσω· καὶ οἱ τοῖχοι ἦσαν πολλὰ δυνατοί, ἀμμὲ ἦσαν χαμηλοί, καὶ ἐμήνυσεν εἰς τὰς ἀνορίας καὶ ἐσυνπιάστησαν καὶ ἔκτισάν το μὲ πηλὸν καὶ ματζακάναις, καὶ ἐσγάψαν τὸ χαντάκιν καὶ ἐποῖκαν περδέσκαις ρλγʹ, διχῶς τοὺς πύργους· καὶ ἐστράφην ὁ ρήγας, καὶ ὥρισεν καὶ ἐδῶκαν τόπον τοὺς βιγλατόρους.

Πάλε ἐποῖκαν ἄλλον διαλαλημόν: πᾶσα ἄνθρωπος ἀποὺ ιεʹ χρόνων καὶ ἀπάνω νὰ ἔλθουν νὰ τοὺς δώσουν ὄρδινον νὰ πᾶνε εἰς τοὺς τόπους τοὺς χρήσιμους νὰ γραπτοῦν, καὶ ἀποῦ δὲν γραπτῇ νὰ τὸν πάρουν πάροικον ρηγάτικον. Καὶ ἄνταν τοὺς ἐγράψαν, ἐμετρῆσάν τους καὶ ἐβάλαν τους εἰς τοὺς τόπους τοὺς χρήσιμους, καὶ ἐποῖκαν πολλὴν καλὴν τάξιν.

Τὴν αὐτὴν κυριακήν, τῇ βʹ ὀκτωβρίου, ἐφέραν χαρτία ἀπὲ τὸν ἐμπαλῆν τῆς Ἀμμοχούστου πῶς ἐπεσῶσαν τὰ λϛʹ κάτεργα εἰς τὴν Ἀμμόχουστον, καὶ μοναῦτα ἀρκέψαν εἰς τὸν πόλεμον, καὶ πῶς ὁ ἐμπαλῆς τῆς Ἀμμοχούστου ἔβαλλεν εἰς ὄρδινο νὰ βλεπήσῃ τὸ κάστρον εἰς τοὺς τόπους τοὺς πρεπάμενους, ὡς γίον πρέπει· καὶ ἄρεσεν τοῦ ρηγός· καὶ μοναῦτα ἔπεψεν βοήθειαν εἰς τὴν Ἀμμόχουστον· καὶ μοναῦτα ὥρισεν καὶ ἐδιαλαλῆσαν εἰς τὴν Λευκοσίαν, ὅτι πᾶσα ἄνθρωπος κοσμικός, 'κλησιαστικός, ἐκεῖνοι ὅπου εὑρισκοῦνται γραμμένοι, ἔξω ἐκείνους ὅπου εἶναι ὡρδινιασμένοι νὰ βλέπουν τοὺς τόπους τοὺς χρηζάμενους, καὶ ὅτον ἀγροικήσουν τὸ τρουμπέττιν νὰ εὑρεθοῦν ἁρματωμένοι καὶ καβαλλικεμένοι, πᾶσα εἷς ὡς γίον νὰ ἐμπορήσῃ, καὶ νὰ πάγῃ εἰς τὴν συντροφιὰν τοῦ ρηγὸς εἰς τὴν Ἀμμόχουστον. Καὶ οὖλοι ἐδηγήθησαν, καβαλλάροι καὶ ἄλλοι, καὶ ἐνέβησαν εἰς τὴν στράταν. Ὄνταν ἐδείπνησεν ὁ ρήγας, ὄνταν ἔπαιξεν ἡ τρουμπέττα τὴν νύκταν ἐκείνην τῆς κυριακῆς,

ἐκαβαλλίκεψεν ὁ ρήγας καὶ ὁ πρίντζης, καὶ ὁ κοντοσταύλης ὅπου ἐστράφην ἀπὸ τὴν Κερινίαν· καὶ ὄνταν ἐβγῆκαν ἀπὸ τὴν Λευκοσίαν εὑρέθησαν δύο χιλιάδες ἄνθρωποι, χωρὶς ἐκείνους ἀποῦ ἐβάλαν ἀπάνω εἰς ταῖς φυλακάδες τοῦ τειχοκάστρου, καὶ εἰς τοὺς πύργους τοῦ τειχοκάστρου, τουτέστι νὰ βλέπουν τῆς Λευκοσίας, ἀπεζοὶ καὶ καβαλλάριδες. Καὶ ἄφηκεν ὁ ρήγας εἰς τὸν τόπον του τὸν σὶρ Τζουὰν τὲ Νεβίλαις· καὶ τὸ πωρνὸν τὴν δευτέραν ἀπεσῶσαν εἰς τὴν Ἀμμόχουστον.

Καὶ τῇ δευτέρᾳ, τῇ τρίτῃ ὀκτωβρίου, ἐποίκασιν πόλεμον, καὶ ἀπάντησεν πολλὴν ὥραν, καὶ ἐπόθαναν καὶ ἐλαβώθησαν πολλοὶ καὶ ἀπὲ τῶναν μερτικὸν καὶ ἀπὲ τὸ ἄλλον· ἐγανακτῆσαν οἱ Γενουβίσοι καὶ ἐμπῆκαν εἰς τὰ κάτεργά τους· καὶ ὁ ρήγας ὥρισεν νὰ βλέπουν ταῖς πόρταις νὰ μὲν φύγουν οἱ λᾶς ἀπὲ κείνους ὅπου ἦρταν ἀπὲ τὴν Λευκοσίαν, καὶ ἐβάλλαν τέσσαρης χιλιάδες ἄνδρες καὶ ἐβλέπαν μηδὲν ἐβγοῦν ἀπὲ τὰ κάτεργα οἱ Γενουβίσοι, οὐδὲ οἱ λᾶς μας μηδὲν ἐβγοῦν ἔξω καὶ πιαστοῦν ἀπὲ τοὺς Γενουβίσους. Καὶ οἱ Γενουβίσοι ἐβγάλαν μερτικὸν ἀνθρώπους ἀπὲ τὰ κάτεργα καὶ ἐτριγυρίσαν τὴν Ἀμμόχουστον ἀπ' ἔξω· καὶ ἐμεῖναν οἱ Κυπριῶταις ἔσω ἀποκλεισμένοι εἰς τὴν Ἀμμόχουστον, καὶ τινὰς δὲν τοὺς ἐφέρεν φαγούραν, οὐδὲ ἀπ' ἔσω ἐβγαῖναν ἔξω.

Καὶ τῇ τετράδῃ, τῇ ε' ὀχτωβρίου, τῇ κα' ὥρᾳ, ͵ατογ' Χριστοῦ, θεωρῶντα ὁ κοντοσταύλης τὴν στενοχωρίαν τῆς Ἀμμοχούστου, ἔκραξεν μερτικὸν ἀνθρώπους, ἐκεῖνοι ὅπου θέλαν μὲ τὸ θέλημάν τους, καὶ εὑρέθησαν φ' ἄνθρωποι, καὶ ἀνοῖξαν ταῖς πόρταις τῆς Κάβας καὶ μοναῦτα ἐξέβησαν· καὶ θωρῶντα οἱ Γενουβίσοι ἐσμίκτησαν, καὶ ἐσκοτῶσαν καὶ ἐλαβῶσαν πολλοὺς Γενουβίσους, καὶ ἐπίασαν καὶ σ' Γενουβίσους, καὶ ἐλαβῶσαν ἕναν καβαλλάρην πολλὰ ἀπότορμον ὀνόματι σίρε Ραΐμουν τὲ Καφρᾶ μὲ ἕναν βερετοῦνιν εἰς τὸ πρόσωπον καὶ ἐξέβην εἰς τὸ κιλάκιν του, καὶ ἐπῆγεν εἰς τὴν Λευκοσίαν καὶ ἀπόθανεν,

καὶ ἐθάψαν τον εἰς τὴν Ταρτούζαν. Καὶ ἐχωρίστησαν οἱ Γενουβίσοι ἀπὸ τοὺς Κυπριώταις.

Καὶ ὄνταν ἦλθεν ὁ κοντοσταύλης εἰς τὴν Λευκοσίαν, καὶ ὄνταν ἦλθεν εἰς τὸ πραστίον τοῦ Ἀγροῦ, ἔμπλασεν ξ' Γενουβίσους ὅπου εἶχαν ἐβγῆν ἀπὲ τὰ κάτεργα, καὶ ἐπῆγαν καὶ ἐκουρσέψαν καὶ ἐστρέφουνταν, καὶ ἄλλοι ὅπου ἐθωροῦσαν μηδὲν ἔρτῃ φουσάτον ἀπὲ τὴν χώραν, καὶ θωρῶντά τους ὁ κοντοσταύλης μὲ τὴν τέχνην του καὶ μὲ τὴν δύναμίν του ἐτριγύρισέν τους, ὡς γίον νὰ βάλλῃ τὰ σφακτὰ εἰς τὴν μάνδραν, καὶ ἐσκότωσέν τους· καὶ ἐμεῖναν ζωντανοὶ κ' καὶ ἔβαλέν τους εἰς τὴν φυλακὴν τοῦ κυροῦ τοῦ Στύρου· καὶ ἦρτεν πολλὰ χαρούμενα εἰς τὴν Λευκοσίαν ὁ κοντοσταύλης· καὶ τὰ πράματα καὶ τὰ κτηνὰ ἐστρέψαν τα τοὺς ἀφένταις τους· καὶ ἐνέβην εἰς τὴν Λευκοσίαν τῇ ϛ' ὀκτωβρίου ᾳτογ' Χριστοῦ μὲ τὴν βουλὴν τοῦ ρηγός.

Ἀγροικῶντα ὁ πρίντζης τὴν ἀνδρίαν τοῦ κοντοσταύλη ἐπεθύμησε νὰ ἐβγῇ νὰ πολεμήσῃ, ἀμμὲ οἱ λᾶς δὲν ἐθελήσασιν, λαλῶντα: ὁ ρήγας ἔπεψέν μας νὰ βλέπωμεν τὴν Ἀμμόχουστον, ὄχι νὰ παγαίνωμεν εἰς τον πόλεμον, μηδὲν χάσωμεν τοὺς λᾶς μας, καὶ τἄπισα χάσωμεν τὴν χώραν καὶ τὰ κορμιά μας, ἀμμὲ ἂν θέλῃς νὰ παραδιαβάσῃς ἄμε εἰς τὴν ὑποταγήν σου, διότι οἱ Γενουβίσοι εἶναι πολλὰ πειρασμένοι τοῦ πολέμου καὶ καλὰ ἁρματωμένοι, παρὰ μᾶς, μὲν βάλλωμεν τοὺς λᾶς μας εἰς τὴν δοκιμήν. Τἄπισα ἐκράξεν ὅλους εἰς τὴν βουλὴν ὁ πρίντζης καὶ εἶπέν τους: ἄρχοντες, ἐκράξά σας νὰ 'πῆτε τὸν φανόν σας, καὶ μηδὲν ἀντραπῆτε, ὅτι ἁποῦ δὲν πεῖ καλὰ δὲν ἔχει κατηγόρησιν, διότι δὲν εἶστε πειρασμένοι, καὶ ἁποῦ καλὰ 'πεῖ θέλειν ἔχειν τιμήν· φαίνεταί σας νὰ ἐβγοῦμεν νὰ τοὺς πολεμήσωμεν; Καὶ εἶπάν του: θωρεῖ ἡ ἀφεντιά σου, ὅτι εἶναι πολλὰ ξύλα, καὶ ἂν ἐβγοῦμεν ὅλοι ζημίαν θέλομεν ἔχειν, καὶ ἂν εὕρουν μόδον θέλουν πολεμήσειν, ἂ

δ' ἔναι, θέλουν ἐμπαίνει εἰς τὰ ξύλα, καὶ 'μεῖς θέλομεν ἔχειν ζημίαν· διὰ τοῦτον φαίνεταί μας νὰ μὲν ἐβγοῦμεν ἀκ τὴν Ἀμμόχουστον, ὥς που νὰ φανῇ τοῦ ρηγός. Εἶπέν τους ὁ πρίντζης: ἐπειδὴν φαίνεταί σας νὰ μὲν ἐβγοῦμεν, ἀρέσκει μου· ἀμμὲ φαίνεταί μου κακὸν, ἐκεῖνοι νὰ γυρίζουν καὶ νὰ κουρσεύγουν τὸ νησίν, καὶ μεῖς νὰ καθούμεθαν· ἀμμὲ ἂς πέψωμεν τινάν, μήπως καὶ σαστοῦν νᾶ πᾶν' ἀπ' ὧδε, καὶ μεῖς ν' ἀναπαυτοῦμεν.

Παραῦτα ὠρδινίασαν ε' καβαλλάριδες καὶ ἐπέψαν τους μαντατοφόρους· ὁ πρῶτος ἦτον ὁ σὶρ Τζουὰν τὲ Μόρφου ὁ κούντη τὲ Ρουχᾶς, ὁ δεύτερος ὁ σὶρ 'Αμοῦν Παπῆς πουντουλιέρης τῆς Κύπρου, ὁ γ' ὁ φρὲ Τρὰν ὁ κουμεντούρης τοῦ Σπιταλίου, ὁ δ' ὁ ἀβικάρης τῆς 'Αμμοχούστου, ὁ ε' ὁ Ρετζακὲ τὲ Μιτζὲλ ὁ τζηβιτάνος τοῦ μαρτζασίου· οἱ πγοὶ ἐζητῆσαν τοὺς Γενουβίσους νὰ τοὺς συντύχουν· καὶ οἱ Γενουβίσοι ἐπέψαν τὸν σὶρ Ταμίαν Γατανίε καὶ εἶπέν τους: ἀφένταις, ἐλᾶτε εἰς τὰ κάτεργα νὰ συντύχετε, διοτι οἱ ἀφένταις μας ἔχουν φόβον νἄρτουν εἰς τὴν γῆν, διότι ἔχει Λουμπάρδους καὶ θέλουν μάχην διὰ τὸ κοῦρσος, παρὰ ἀγάπην· καὶ ἂν ἔρτουν εἰς τὴν γῆν, εἶναι πολλοὶ Συργιάνοι καὶ ζαρποτίδες, καὶ δὲν μᾶς ἀφήνουν νὰ συντύχωμεν τὰ ζητήματά μας, καὶ εἶναι βαρετὰ καὶ δυνατά· καὶ μεῖς πεθυμοῦμεν νὰ ποίσωμεν ἀγάπην, νὰ στραφοῦμεν εἰς τὰ σπιτία μας. Οἱ καβαλλάριδες εἶπάν του: καὶ ποῦ θέλετε ὄμορφον τόπον; Καὶ εἶπέν τους: ἂν ὁρίσετε, εἰς τὸ καστέλλιν, καὶ ἂς ἐβγοῦν οἱ ἀνθρῶποι, καὶ ἂς μείνουν ιβ' μόνον νὰ τὸ βλέπουν καὶ ἐσεῖς οἱ ε' καὶ ἀξ αὐτόν μας ιβ', καὶ 'γώ, καὶ δ' μου συντρόφοι, καὶ κεῖ νὰ γενῇ τό μέλλει νὰ γενῇ· καὶ μεῖς θέλομεν ἐμπῆν ἀκ τὴν πόρταν τῆς θαλάσσου, καὶ σεῖς ἐμπᾶτε ἀκ τὴν πόρταν τῆς γῆς. Καὶ οἱ μαντατοφόροι ἦρταν εἰς τὸν ῥῆγα καὶ εἶπάν τού το· καὶ γροικῶντα τὰ λογία τοῦτα ὁ ρήγας καὶ ὅλοι του οἱ ἀφένταις ἐκουντετιάσαν, ἐβγαλλόντα δ' καβαλλάριδες, τουτέστιν ὁ σίρε Γκῆ τὲ Μὰρ ὁ ἀμι-

ράλης τῆς Κύπρου, καὶ ὁ σὶρ Τζουὰν τὲ Ζιπλέτ, ὁ Περὸτ τὲ Μουντολὴφ βαχλιώτης, καὶ ὁ Γλυμὸτ ὁ ἀδελφός του, δὲν ἐθελῆσαν. Ἂς μηνύσωμεν, εἶπεν ὁ ρήγας, τὰ λογία μὴ καὶ πᾶν ἀπ᾽ ὧδε! ἀμμὲ οἱ δ᾽ οἱ ἄνωθεν ἐλαλοῦσαν: διαφεντεύγομέν σας ἀπὲ τὸν θεὸν καὶ ὁρίζομέν σας νὰ μὲν τορμίσετε νὰ ποίσετε ταύτην τὴν ἀποτορμίαν, ὅτι οἱ Γενουβίσοι εἶναι πρακτικοὶ τοῦ πολέμου καὶ κομποτάδες, καὶ θέλουν μᾶς κομπώσει νὰ ἐμποῦν, καὶ τότες τίς θέλειν τοὺς ἐβγάλλειν; Καὶ διὰ τοῦτον δὲν ἦσαν οὖλοι μιᾶς βουλῆς, οὐδ᾽ ἑνοῦ θεληματου, καὶ τὸ πρᾶμαν εἶχεν φόβον. Καὶ ὁ κοντοσταύλης ἦτον εἰς τὴν Λευκοσίαν· εἶπαν, νὰ τὸ μηνύσωμεν καὶ τοῦ κοντοσταύλη νἄρτη εἰς τὴν Ἀμμόχουστον· καὶ ἐγράψαν του α᾽ χαρτὶν λαλῶντα ἀπὲ τὸν ρῆγα: «Ἠγαπημένε μας θεῖε, διὰ τὸ ἐλέος τοῦ θεοῦ ἐσυνπάψαμεν τὴν ὑπόθεσίν μας μὲ τοὺς Γενουβίσους· καὶ γιατὶ οἱ καβαλλάριδες οὖλοι δὲν εἶναι ᾽νοῦ θεληματου, καὶ οἱ Γενουβίσοι δὲν θέλουν τζετιάσουν τὰ στοιχήματα τὰ νὰ ποίσωμεν, ἂν δὲν διαβοῦν ἀποὺ ᾽μπρός σου, καὶ νὰ τὰ σημαδέψης μὲ τὰ γράμματά σου καὶ τοῦ θείου μας τοῦ πρίντζη, διὰ τοῦτον ἔβγα καὶ ἔλα εἰς τὴν Ἀμμόχουστον διὰ νὰ ἀποβγοῦμεν ἀξ αὐτόν τους». Καὶ τὴν γραφὴν ἔδωκάν την τοῦ σὶρ Πιὲρ τὲ Κασῆ, καὶ ἐφέραν την εἰς τὴν Λευκοσίαν· καὶ ὁ κοντοσταύλης ἦτον ἀστενής, καὶ ἄνταν ἐφέραν τὴν γραφὴν καὶ ἀναγνῶσάν την, καὶ ἔμαθεν ἀπὲ κεῖνον ὅπου φέρεν τὸ χαρτὶν πῶς τὸ θέλημάν τους ἦτο νὰ βάλλουν τοὺς Γενουβίσους εἰς το καστέλλιν, καὶ ἐθυμώθην δυνατά· διὰ τοῦτον ἔγραψεν χαρτὶν καὶ ἀπολογήθην τους: «Τρισεντιμότατοί μου ἀφένταις, ὀπίσω εἰς τὰ ρικουμαντιάσματα τοῦ ψηλοῦ χαρτίου τῆς βασιλείας σου, ἐπερίλαβα καὶ ἀπὲ τὸν συμπαμμὸν τὸν ἐποῖκες μὲ τοὺς Γενουβίσους, ἀρεσκεῖ μου, καὶ ὁ θεὸς νὰ τὸ ποίση διὰ καλόν· καὶ ἀπὲ τὸ θέλεις νὰ ἦμαι ἐκεῖ νὰ σημαδέψω τὰ στοιχήματα, ὁ θεὸς τὸ ξεύρει ὅτι εἶμαι ἄρρωστος καὶ δὲν ἠμπορῶ νὰ ἔλθω·

ὄχι διὰ ὅτοσο νὰ ποίσῃς μὲ τὴν βουλήν σου ἀρεσκεῖ μου, καὶ στερεονῶ το καὶ γὼ καὶ τώρα καὶ παραμπρός». Θωρῶντα ὁ ρήγας τὸν ἀντίλογον τοῦ κοντοσταύλη, πολλὰ ἀγγρίστη· ὄχι διὰ τὸ καλὸν ὅλους, ἀμμὲ διὰ ζήλαν ἐθέλαν νὰ τὸν ἔχουν εἰς τὴν συντροφιάν τους· τότε ἐξαναγράψαν του ἄλλον χαρτὶν λαλῶντα: «Ἠγαπημένε μας θεῖε, τὴν γραφήν σου ἐπερίλαβα καὶ ἀπὸ τὴν ἀστενείαν σου πολλὰ τὸ λυπούμεθαν. Οἱ παράβουλοι Γενουβίσοι δὲν συνπαύγουν νὰ ποίσουν τίποτες δίχως σου, καὶ τὸ κάτσιμόν σου εἰς τὴν Λευκοσίαν γυρίζει μας μεγάλη ζημία, ὅτι τριγυρίζουν τὸ νησὶν καὶ κατακουρσεύγουν το, καὶ καταλῦσάν το καὶ καταλύουν το· διὰ τοῦτον μηνοῦμέν σου, ὅσον περιλάβῃς τὴν γραφήν μας, ἀπάνω εἰς ἐπήτιον παραβουλίας, νὰ ἐβγῇς νἄρτῃς ἤτζου, ὡς γίον εὑρίσκεσαι, ἔμπροσθέν μας χωρὶς καμμίαν ἀφορμήν· καὶ λυπήθου τὸ νησιν, ὅτι δεν εἶναι δίκαιον οὐδὲ καλὸν διὰ λόγου σου νὰ κιντυνεύγῃ τὸ ρηγάτον μας· ὅτι οἱ ἄρχοντες τῆς βουλῆς μας ὅλοι ἀντάμα θέλουν νὰ τελειώσουν τὰ στοιχήματα, καὶ δὲν τὰ τελειονουν χωρις σου». Καὶ τὸ χαρτὶν ἐδῶκάν το τοῦ πριούρη τοῦ Σὰν Τομένικου, καὶ ἐφέρεν το εἰς τὴν Λευκοσίαν καὶ ἐδῶκέν το τοῦ κοντοσταύλη.

Καὶ ἄνταν ὁ κοντοσταύλης ἐδιάβασεν τὸ χαρτίν, παραῦτα ἐδηγήθη νὰ καβαλλικέψῃ νὰ πάγῃ εἰς τὴν Ἀμμόχουστον· καὶ τὸ νὰ τὸν νώσῃ ὁ λαὸς τῆς Λευκοσίας, παραῦτα ἀναμίκτησαν καὶ ἐσυνπιάστησαν περίττου παρὰ γ′ χιλιάδες ἄνδρες, καβαλλάριδες, σορδιέριδες, λίζοι, καὶ ὅλος ὁ λαὸς καὶ εἶπάν του: ἀφέντη, ὁ ἀφέντης μας ὁ ρήγας εὑρίσκεται εἰς τὴν Ἀμμόχουστον καὶ ὁ ἀφέντης μας ὁ πρίντζης καὶ οὖλοι οἱ περίττου καβαλλάριδες, δὲν τοὺς ἀκανεῖ; τίντα σὲ θέλουν καὶ σέναν; δὲν εἶναι ἀκκνετὸν ἐκεῖνοι νὰ συνπάψουν μὲ τοὺς Γενουβίσους, ἀμμὲ θέλουν καὶ σέναν; δυναστικῶς θέλομε νὰ μὲν πάγῃς ἀπ᾽ ὧδε, ἀμμὲ νὰ μείνῃς διὰ νὰ μᾶς ἀγιτιάσῃς, καὶ νὰ μᾶς

νοικοκυρέψῃς ὡς καλός μας ἀφέντης. Παραῦτα ἐπέψαν χ΄ ἀνθρώπους καὶ ἐπῆγαν εἰς τὰς πόρτας νὰ τὸν βλέπουν, νὰ μηδὲν τὸν ἀφήσουν νὰ πάγῃ ὁ κοντοσταύλης ἀπὲ τὴν χώραν· καὶ ἦσαν β΄ πόρταις καθολικαῖς ἀνοικταῖς εἰς τὴν Λευκοσίαν, τῆς ἁγίας Παρασκευῆς καὶ τοῦ ἁγίου Ἀντρέα· καὶ ἦσαν ὡρισμένοι ν' ἀποθάνουν, παρὰ νὰ τὸν ἀφήσουν νὰ πάγῃ. Καὶ ἐγυρέψαν τὸν πριούρην ἀποῦ ἐφέρεν χαρτὶν νὰ τὸν σκοτώσουν, ὁ ποῖος γροικῶντα τὸ θέλημαν τοῦ λαοῦ ἔφυγεν καὶ ἐπῆγεν εἰς τὸ καστέλλιν, ὅπου ἐπλίκευσεν ἡ μάνα τοῦ αὐτοῦ κοντοσταύλη, ὀνόματι Ροϊνιέλης. Καὶ ἐτριγυρίασεν ὁ σὶρ Τζουὰν Γκοράπ, καὶ ἐβάλαν α΄ ἀνθρώπους νὰ τὸν βλέπουν, μηδὲν ἀφήσουν τὸν κοντοσταύλην νὰ πάγῃ· καὶ ἦσαν πολλὰ μετανωμένοι καὶ ἐξαπολῦσαν τὸν ῥῆγα καὶ τὴν μάνα του καὶ τὸν πρίντζην καὶ ἐπῆγεν εἰς τὴν Ἀμμόχουστον.

Τἄπισα ἐσυνβουλεύτην ὁ κοντοσταύλης μὲ τοὺς καβαλλάριδες καὶ μὲ τὸν Μουντολὴφ τὲ Φερνέ, καὶ ἐποῖκαν βουλὴν νὰ διαλαλήσουν, κανενεὶς μηδὲν εἶναι ἀπότορμος νὰ ποίσῃ καμμίαν ἀγανάκτησιν τοὺς Γενουβίσους, διότι ὁ ῥῆγας ἐποῖκεν ἀγάπην μετά τους εἰς τὴν Ἀμμόχουστον· καὶ ὅσους εἶχεν ἀρεστιασμένους εἰς τὰς φυλακὰς ἐξαπόλυσέν τους· καὶ ἀπέκει: οἱ λᾶς δὲν ἀφήνουν τὸν κοντοσταύλην νὰ πάγῃ εἰς τὴν Ἀμμόχουστον, ἠξεύρετε, ὅτι οὐδὲ νὰ πάγῃ· ἀμμὲ πᾶσα εἷς νὰ πᾷ νὰ πολομᾷ τὴν δουλιάν του. Καὶ ὁ λαὸς ἐσύνπεψεν· καὶ μέσα εἰς τοῦτον ταῖς νύκτες ἐβλέπαν ταῖς πόρταις τοῦ σπιτίου τοῦ κοντοσταύλη, μηδὲν πάγῃ κρυφὰ εἰς τὴν Ἀμμόχουστον· καὶ εἶπαν τοῦ κοντοσταύλη: ἐντιμοτάτε μας ἀφέντη, ἂν θέλῃς νὰ πᾷς εἰς τὴν Ἀμμόχουστον ἔπαρ' μας μετά σου, νὰ μείνωμεν εἰς τὴν σκέπην σου, ὅτι καλλίον ν' ἀπεθάνωμεν μὲ ἀφέντην ξευράμενον, παρὰ νὰ ζιοῦμεν ὡς γίον κτηνὰ ὅπου νὰ μὲν ἔχουν βοσκόν. Γροικῶντα ὁ κοντοσταύλης, δὲν τοῦ φάνη νὰ πάγῃ εἰς τὴν Ἀμμόχουστον, καὶ νὰ πᾷ καὶ ὁ λαὸς μετά του, καὶ ἡ

Λευκοσία νὰ μείνῃ εὔκαιρη, ἀμμὲ ἔγραψεν χαρτὶν εἰς τὴν Ἀμμόχουστον, καὶ ἐμήνυσέν το τοῦ ρηγός, ὅτι ἂν ἔρτω, ἡ Λευκοσία μηνίσκει εὔκαιρη, καὶ θέλουν τὴν πάρειν οἱ Γενουβίσοι. Καὶ πισαυρίου πάλιν οἱ λᾶς ἀναμίγουνταν, καὶ πάλε ἐδια(λά)λησεν ὁ σὶρ Μουντολὴφ, ὅτι πᾶσα ἄνθρωπος νὰ πολομᾷ τὴν δουλιάν του, διατὶ ὁ ἀφέντης ὁ κοντοσταύλης δὲν θέλει νὰ σᾶς ἀφήσῃ, ἀμμὲ ὡς γίον ἀγαπᾶτε καὶ θέλετε τὴν συντροφιάν του, τὸ ὁμοῖον καὶ ἡ ἀφεντία του θέλει τὴν συντροφιάν σας.

Καὶ εἰς τοῦτον ἐβάλαν ἕναν δανεικὸν ἀπάνω εἰς πᾶσα λοὴν ἄνθρωπον μὲ τὴν βουλήν του, τοὺς ἀνθρώπους τοῦ ρηγός, ὅπου ἦτον ἡ ὁμάδα ἕναν μιλοῦνιν δουκάτα· τουτέστιν ἀπάνω 'ς τὰ χωργιὰ τὰ ρηγάτικα τ' χιλιάδες δουκάτα· ἀπάνω τοὺς Ἑβραίους τῆς Ἀμμοχούστου λ' χιλιάδες δουκάτα· ἀπάνω τοὺς Ἑβραίους τῆς Λευκοσίας ο' χιλιάδες δουκάτα· ἀπάνω τοὺς καβαλλάριδες, κυράδες, λιζίους καὶ ἄλλους, ͵τ' δουκάτα. Καὶ ἐκλέξαν καὶ ὅσον ἡμπορῆσαν νὰ πλερώσουν, καὶ τάπισα ἐπλημμέλεψάν τους καὶ πολλὰ τοὺς ἐβασανίσαν. Ὅμως ἐπέψαν εἰς τὴν Λευκοσίαν κιλιούρην νὰ συμπιάσῃ τὰ δανεικά· καὶ ἦσαν κἄτινες ρεβελιασμένοι καὶ δὲν ὑποτάκτησαν νὰ πλερώσουν, καὶ ἐβάλλαν τους εἰς τὴν φυλακὴν εἰς τὸ ἀπλίκιν τοῦ κυροῦ τοῦ Στύρου. Γροικῶντα ὁ λαὸς πῶς ἐβάλαν κατινὲς εἰς τὴν φυλακήν, ἐρρεβελιάσαν καὶ ἐπῆγαν νὰ τζακίσουν τὴν φυλακὴν νὰ ἐβγάλουν τοὺς λᾶς· καὶ ἐπῆραν μετά τους ἕναν φλάμπουρον μὲ τὰ σημαδία τοῦ ρηγός, λαλῶντα, οὐδὲν μᾶς φαίνεται νὰ πλερώσωμεν τὰ δανεικὰ τοὺς Γενουβίσους! Γροικῶντα ὁ σὶρ Τζουὰν τὲ Ναβίλες ὁ βισκούντης τὴν ταραχήν, ἐκαβαλλίκεψεν καὶ ἦρτεν καὶ ἀρώτησέν τους, τίντα θέλετε; Εἶπάν του: νὰ ἐβγοῦν οἱ λᾶς μας ἀπὲ τὴν φυλακήν, τοὺς ἐβάλαν διὰ δανεικὰ τοὺς Γενουβίσους. Παραῦτα ὥρισεν ὁ βισκούντης καὶ ἀνοῖξαν τὴν φυλακήν, καὶ ἐβγάλαν ἐκείνους ὅπου ἔθελεν ὁ λαός, τοὺς δὲ ἄλλους ἀφῆκάν τους· καὶ ἐδῶκαν τ' ἀνοικταρία τοῦ βισκούν-

τη, καὶ ἦρταν εἰς τὸ σπίτιν τοῦ κοντοσταύλη καὶ εἶπάν τού το· καὶ μοναῦτα ἐποῖκεν διαλαλημὸν, νὰ μὲν ἔναι τινὰς ἀπότορμος νὰ ποίση ταραχήν· καὶ ὡς γίον ἔβγαινεν ὁ διαλαλητὴς νὰ ποίση τὸν διαλαλημόν, ἐρρίψαν τον καὶ ἐτζαλαπατῆσάν τον, καὶ δὲν τὸν ἀφῆκαν νὰ διαλαλήση, λαλῶντα: ἐμεῖς δὲν πολομοῦμεν μάλλωμαν, παρὰ τὸν ἀφέντην μας τὸν κοντοσταύλην δὲν τὸν ἀφήνομεν νὰ πάγῃ ἀποὺ ξαὐτόν μας, μηδὲν μείνωμεν ἀνακέφαλοι.

Θωρῶντα οἱ λᾶς ὅτι ἐσκολίζουνταν καὶ ἀξαργοῦσαν ἀπὸ τὴν δουλιάν τους, διὰ νὰ βλέπουν τὸν κοντοσταύλην, καὶ ἐγινίσκετόν τους ζημίαν, ἐσηκώθην ὁ Ψιχίδης καὶ ἐσυνπίασεν ξ' ἀνομάτους, καὶ ἐπῆρεν ἀπάνω του νὰ βλεπίση τὸν κοντοσταύλην εἰς μόδον ὅπου νὰ μὲν πάγῃ, καὶ ὁ λαὸς νὰ πολομᾷ τὴν δουλίαν τους· καὶ ὅλοι ἐκουντετιάσαν, καὶ ἀφῆκαν τὸ βάρος εἰς τὸν Ψιχίδην. Καὶ ὄντα τὸ πλῆθος τοῦ λαοῦ ἐφῆκαν τὸν κοντοσταύλην κουβέρνον τῆς Λευκοσίας, ἀμμὲ ὁ κοντοσταύλης πάντα ἐννοιάζετο νὰ τελειώση τοὺς ὁρισμοὺς τοῦ ρηγός, καὶ δὲν τὸν ἀφίναν οὐδὲ χαρτὶ νὰ τοῦ μηνύση, καὶ ἐδιαφεντέψαν νὰ μὲν τορμίση τινὰς νὰ πάγῃ εἰς τὴν Ἀμμόχουστον· θωρῶντα ὁ κοντοσταύλης τὸ πρᾶμαν τὸ πῶς ἐπροξέναν μέγαν κίντυνον, τὴν ἄγγρισιν τοῦ ρηγὸς καὶ τὴν ὄρεξιν τοῦ λαοῦ, ἐσυνπίασεν τοὺς καβαλλάριδες τοὺς Κυπριώταις, καὶ δύο φρενίμους καβαλλάριδες Φράγκους, τὸν σιρὲ Γκαλιοτὴ Ταμπιέρες καὶ τὸν σίρε Μπελησοὺν τὲ Λαπελισουνιέρε, καὶ ἀπὲ τοὺς πουρζέζηδες, καὶ ἐζήτησέν τους βουλὴν νὰ τοῦ ποῦν τὸν φανόν τους, τίντα νὰ ποίση, μηδὲν ἀφορμαθῇ ὁ ρῆγας κακόν — ἀληθεία ἐπολογήθηκα τοῦ ρηγὸς εἰς τὸ πρῶτον χαρτὶν τὸ πῶς δὲν ἤμουν καλά· τὸ β' ἐμήνυσά τους, τὸ πῶς οἱ λᾶς δὲν μὲ ἀφήνουν νὰ ἔρτω καὶ βλέπουν ταῖς πόρταις τῆς Λευκοσίας καὶ τῆς αὐλῆς μου νὰ μηδὲν ἔρτω, ἀμμὲ ἐλπίζω νὰ τοὺς καταπραΰνω καὶ νὰ ἔλθω εἰς τοὺς ὁρισμούς σου· τοὺς ἀνθρώπους δὲν ἠμπορῶ νὰ τοὺς φύγω, λοιπὸν φαίνεταί μου νὰ

τοῦ γράψω χαρτίν, καὶ νὰ τζακίσετε τὸν λαὸν νὰ τὸν ἀφήσουν νὰ πάγῃ. Καὶ ἐκατηχῆσαν τὸν λαὸν πολλά, καὶ εἶπαν: δίκαιον εἶναι νὰ γραπτῇ ἀντίλογος καὶ χαρτὶν εἰς τὸν ἀφέντην μας τὸν ῥῆγα νὰ ξεύρῃ πῶς εἴμεστεν ὑποτακτικοί του, μηδὲν παντέχῃ ὅτι ἐρρεβελιάσαμεν καὶ ἐποίκαμεν τὸν ἀφέντην τὸν κοντοσταύλην κουβερνούρην, καὶ ζηλέψῃ καὶ φέρῃ τοὺς Γενουβίσους καὶ ξολοθρεψῃ μας. Τοῦ λαοῦ ἄρεσέν του νὰ γράψουν χαρτίν· καὶ εἶπαν νὰ τοῦ γράψουν εἰς τοιούτην τάξιν: ἀκριβέ μου ἀφέντη καὶ γνήσιέ μου ἀδελφότεκνε, ταπεινὰ προσπίπτω εἰς τὴν ἀφεντιάν σου· πολομῶ τὴν ἀφεντιά σου νὰ ἠξεύρῃς, ὅτι ἐπερίλαβα τὸ χαρτίν σου, καὶ μοναῦτα ὡς γίον εὑρίσκουμουν, ἐξεβῆκα νὰ ἔλθω εἰς τὴν ἀφεντιάν σου, ἀμμὲ τὸ πλῆθος τοῦ λαοῦ δὲν μὲ ἀφῆκεν, καὶ εἶναι πολλὰ μετανωμένοι καὶ ἀφῆκαν τὴν βασιλείαν σου καὶ τὸν ἀδελφόν μου τὸν πρίντζην καὶ ἐπήγετε· καὶ ἐφάνην μου νὰ τοὺς ἀποτζακίσω, νὰ ἔλθω εἰς τὴν ὑπόταξιν τοὺς ὁρισμούς σου, ὡς γίον δι' ἄλλον χαρτὶ σοῦ τὸ ἐμήνυσα· τώρα θωρῶ, ὅτι καθημερινὸν περίττου καὶ περίττου μὲ βλέπουν καὶ διαφεντεύγουν με νὰ μὲν ἔβγω ἀπ' ὧδε, καὶ διὰ τοῦτον δὲν θέλω νὰ μπῶ εἰς δοκιμὴν νὰ σκοτωθῶ· διὰ τοῦτον γράφω τὴν ἀφορμὴν τῆς ἀφεντιᾶς σου, καὶ νά 'μαι σκουζιασμένος. Καὶ γραφόντα τὸ χαρτίν, πρὶν νὰ δοῦν ποῖον, ἐθέλαν νὰ τὸ πέψουν εἰς τὴν Ἀμμόχουστον.

Καὶ ὄνταν ἔπεψεν τὸ χαρτίν, ἐφέραν μίαν γραφὴν ἀπὲ τὸν καπετάνον τῆς Κερίας καὶ οὔλης τῆς ἀνοριᾶς του εἰς τὸν κοντοσταύλην, λαλῶντα οὕτως· « Δικέ μας καὶ τριστιμιμημένε ἀφέντη, πολομῶ τὴν ἀφεντίαν σου νὰ ἠξεύρῃς, ὅτι ὁ ἀφέντης μας ὁ ῥήγας ἔπεψέν μας εἰς τὴν Κερίαν τὸν σὶρ Φρεσὲ Σατοῦρνον μὲ δικόν τοῦ αὐθέντη χαρτίν, λαλῶντα ὅτι νὰ κρατήσωμεν τὸν αὐτὸν σὶρ Φρασὲς εἰς τὴν συντροφίαν τοῦ τζηβιτάνου μας, καὶ νὰ διαλαλήσωμεν ἀπὲ τὴν μερίαν τῆς βασιλείας του, ὅτι οὗλοι οἱ λᾶς τῆς Κερινίας νὰ ἦναι εἰς τὸ θέλημαν τοῦ

αὐτοῦ σὶρ Φρασὲς τοῦ Κατελάνου· γροικῶντα τοῦ ὁρισμοῦ, καὶ σκοπίζοντα τὴν ἀφεντιάν σου, πῶς ἀφεντεύγεις τὴν Λευκοσίαν καὶ οὖλον τὸ νησίν, δὲν ἐδέκτημαν τὸν αὐτὸν σὶρ Φρασές, ἀμμ' ἐδώξαμέν τον καὶ ἐστράφην εἰς τὴν Ἀμμόχουστον· ὅτι φαίνεταί μας οἱ Γενουβίσοι τὸν ἐπέψαν μήπως καὶ βάλλουσιν τὴν Κερινίαν εἰς τὸ χέριν τους, καὶ ἐφάνην μας τοῦτον τὸ κατάστημαν ἐποῖκάν το οἱ Γενουβίσοι διὰ τὸν φόβον ὅπου σὲ φοβοῦνται, μηδὲν κρατήσῃς τὸ αὐτὸν κάστρον εἰς τὸ χέριν σου· ἐμεῖς ὅλοι ἀντάμα θέλομέν σε καὶ ψηφοῦμέν σε διὰ ἀφέντην μας, ὅτι κανένας δὲν ἀγαπᾷν τὸ αὐτὸν νησὶν πέριττου σού· διὰ τοῦτον οὐλοί μας παραδιδούμεθαν εἰς τὴν ἀφεντίαν σου, καὶ παραδιδοῦμεν καὶ τὸ κάστρον εἰς τὴν βλέπισίν σου, ὅσ' ὥς που νἄρτῃ ὁ ἀφέντης μας ὁ ρήγας ὁ τρισακριβός σου ἀδελφοτεκνος, ὅπου νὰ σοῦ τὸν χαρύνῃ ὁ θεός, καὶ νὰ μᾶς βλεπίσῃ ἀπὲ τοὺς ἀθέους Γενουβίσους ».

Παραῦτα ὥρισεν ὁ κοντοσταύλης εἰς τὸ σύγκριτον καὶ πέψαν 'νοῦ μηνὸς πλέρωμαν εἰς τὸ κάστρον, καὶ ἐμήνυσέν τους νὰ τὰ μοιραστοῦν, καὶ ἔπεψέν τους ἀντίλογον· « ἀκριβοί, καλοὶ καὶ δίκηοι φίλοι καὶ συντρόφοι, τὴν γραφήν σας ἐπεριλάβα· ἀπὲ τὸ μ' ἐψηφίσετε διὰ κουβερνούρην τοῦ κάστρου, εὐκαρίζομαί σας καὶ πέμπω σας πλέρωμαν 'νοῦ μηνός· καὶ ἂς ἦστε ὄξυπνοι, καὶ πολομᾶτε καλαῖς βίγλαις μέραις καὶ νύκτες, ὅτι οἱ ἐχθροὶ τριγυριζοῦν μας, καὶ βλεπηθῆτε, διατὶ δὲν ἠξεύρ' τινὰς τὸν κλέπτην ποίαν ὥραν ἔρκεται· καὶ εἴ τι χρήζεσθε, μηνύσετέ μου νὰ σᾶς πέψω ».

Εἰς τὴν Ἀμμόχουστον θωρῶντα, ὅτι ὁ κοντοσταύλης οὐδὲν ἐπῆγεν, οὐδὲ τὸ κωλύμαν ἐμήνυσεν, ἐμεῖναν ξηστικοί, καὶ ἀναγκάσαν τὸν ρῆγα νὰ πέψῃ νὰ 'δῆ τίντα πολομοῦν. Ὁ ρήγας ἔδωκεν ἕναν χαρτὶν τῆς ἐμπιστιοσύνης εἰς τὸ χέριν τοῦ σὶρ Τιπὰτ Μπελφόρτζ καὶ ἐπαράγγειλέν τον πολλὰ τίποτε νὰ πῆ τοῦ κοντοσταύλη ξηστοματῆς. Τὸ σάββατο, τῇ ιη' νοεμ-

βρίου αυογ' Χριστοῦ, ὥρισεν, ὥρᾳ πρώτῃ τῆς νυκτός, ἦλθεν ὁ σίρε Τιπὰτ, βουργέσης τοπικὸς, καὶ ἐφέρεν τὸ χαρτὶν τοῦ ρηγός, καὶ ἦλθεν εἰς τὸ σπίτιν τοῦ κοντοσταύλη καὶ ἔδωκέν του τὸ χαρτίν, τὸ ποῖον ἐλάλεν· « Τρισακριδὲ καὶ ἠγαπημένε μου θεῖε, πέμπομέν σου τὸν ἠγαπημένον μας Τιπὰτ Μπελφαράτζ, τὸν ποῖον ἐπαραγγείλαμέν του πολλὰ λογία κρυφὰ νὰ σοῦ συντύχῃ, καὶ εἴ τι σοῦ πῇ κρατεῖς το ἀληθῶς, ὡς γίον νὰ σοῦ τὸ 'παμεν μὲ τὸ στόμαν μας ». Τότες ὁ κοντοσταύλης ἐπῆρέν τον ἀπὲ τὸ χέριν καὶ ζητῆσέν του νὰ τοῦ δώσῃ τὸν ὁρισμὸν τοῦ ρηγός, ὁ ποῖος εἶπέν του: ὁ ρήγας χαιρετᾷ σε καὶ λαλεῖ, ἂν τὸν ἀγαπᾷς, τώρα νὰ ποίσῃς θαρρούμενα, ὅτι ξεύρει καὶ ἀγαπᾷς τον, νὰ πᾷς μοναῦτα εἰς τὴν Κερινίαν καὶ νὰ τὴν βλεπίσῃς πρεπάμενα· καὶ δὲν ἠμπορεῖς νὰ τοῦ ποίσῃς μεγαλείτερην χαράν, νὰ βλεπίσῃς ὅσον ἠμπορεῖς τὴν Κερινίαν, καὶ ἤτζου ἔχει τὸ θάρρος καὶ θέλεις τὸ ποίσειν.

Ὁ κοντοσταύλης ἔχοντα τοῦτον τὸν ὁρισμὸν καὶ τὸν λόγον τοὺς Κερινιώταις, ἐκουντεντίασεν· καὶ μετὰ ταῦτα ἐξέβην ὁ σὶρ Τιπὰτ νὰ πάγῃ ἔσω του. Καὶ ἐγροίκησεν ὁ λαός, ὅτι ὁ σὶρ Τιπὰτ ἦλθεν ἀπὸ τὴν Ἀμμόχουστον, ἐννοιάστησαν ὅτι θέλει νὰ ποίσῃ τὸν κοντοσταύλην νὰ πάγῃ εἰς τὴν Ἀμμόχουστον, καὶ ἀρχέψαν νὰ τὸν λιθοβολήσουν· ὁ ποῖος ἔφυγεν καὶ πῆγεν καὶ ἀγιτιάστην. Καὶ πισκυρίου ταχία ἐξέβην καὶ ἦλθεν εἰς τὸν κοντοσταύλην· καὶ πάλε ἐτρέξα τον μὲ ταῖς πέτραις, λαλῶντά του: ἦλθες νὰ πλανέσῃς τὸν ἀφέντην μας τὸν κοντοσταύλην νὰ πάγῃ εἰς τὴν Ἀμμόχουστον, καὶ νὰ ἔλθουν οἱ Γενουβίσοι νὰ μᾶς εὕρουν ἀνακεφάλους, νὰ μᾶς κουρσέψουν, καὶ νὰ πάρουν καὶ τὴν Λευκοσίαν, ἢ νὰ δυναστέψετε νὰ ἐκλεκτοῦν τὰ δανεικά! Τότε ὁ σὶρ Τιπὰτ ὡς γνωστικὸς εἶπέν τους εἰς λογὴν ὅπου εὐκαρίστησαν· καὶ μοναῦτα ἐπῆρεν ἀντίλογον καὶ τὸ χαρτὶν τὸ εἶχεν γραμμένον καὶ ἐπῆγεν εἰς τὴν Ἀμμόχουστον.

Τῇ δευτέρῃ, τῇ κ' νοεμβρίου ατογ' Χριστοῦ, καλὰ ταχία ὁ κοντοσταύλης ἔπεψεν μίαν καλὴν καὶ μεγάλην συντροφίαν λᾶς τῶν ἀρμάτων εἰς τὴν Κερίαν καὶ πλέρωμαν ἄλλῶναν μῆναν καὶ περίττου, ἤγουν ἄσπρα τῆς Κύπρου, διὰ ν' ἀγοράσουν φαγούραν, καὶ ἐμηνῦσέν τους ἔγραφος πῶς νὰ βιγλίζουν, καὶ πόσαις βίγλαις νὰ πολομοῦν, καὶ ὥρισεν τὸν σὶρ Μουντολὴφ τὲ Βερνῆ ν' ἀγοράσῃ τὴν φαγούραν, καὶ ἔδωκέν του εἰς τὴν βοήθειάν του δύο βαχλιώταις τῆς τζάμπρας του· καὶ ἐξέβησαν τὰ 'σπερνὰ τὰ μικρὰ ἀπὸ τὴν Λευκοσίαν. Καὶ ἐβγάλαν καὶ τὸν σὶρ Τζουὰν Γκορὰπ ἀπὲ τὸν φόβον ὁ λαὸς, διὰ νὰ μηδὲν συνβουλεύσῃ τὸν κοντοσταύλην νὰ πάγῃ εἰς τὴν Ἀμμόχουστον· ἦλθαν ὡς τὸ σπίτιν τοῦ κοντοσταύλη, τὸ ποῖον εἶναι κατὰ πρόσωπα τοῦ καστειλλίου, πάλε ὁ λαὸς εἶδάν τον καὶ ἀπηδῆσαν ἀπάνω τον καὶ εἶπαν: πάλε ἦρτε νὰ πλανέσῃ τὸν ἀφέντην μας νὰ πάγῃ εἰς τὴν Ἀμμόχουστον! καὶ ἐλάσσαν. Γροικῶντα τὴν ἀναλοχὴν ὁ κοντοσταύλης, ἐβίγλισε νὰ τοὺς ἰδῇ, καὶ ἦτον σκοτεινά, καὶ ὥρισεν καὶ ἐρρίψαν τους β' τορτισία καὶ ἅψάν τα, καὶ εἶπέν τους: φίλοι μου, εὐχαρίζομαί σας πῶς μὲ ἀγαπᾶτε ὅτοσον, καὶ θέλετέ με διὰ βοσκόν σας· ἀμμὲ σκοτόνετέ με ἀπὲ τὰς ταραχὰς καὶ δὲν μὲ ἀφήνετε ν' ἀναπαυτῶ· προυμουτιάζω σας ὅτι νὰ μὲν πάγω εἰς τὴν Ἀμμόχουστον, διὰ τὴν ζωήν μου· λοιπὸν ἂ μὲ ἀγαπᾶτε, ἀμέτε ν' ἀναπαυτῆτε, ν' ἀναπαυτῶ καὶ 'γώ. Γροικῶντα ὁ λαὸς ἀφῆκάν τα καὶ πήγασιν, καὶ ἐκοιμήθησαν καμπόσοι διὰ νὰ βλέπουν ταῖς πόρταις τῆς αὐλῆς του μηδὲν πάγῃ κρυφά.

Καὶ τὴν δευτέρην ὥραν τῆς νυκτὸς εἶπεν τοὺς καβαλλάριδες τῆς βουλῆς του, τοῦ σὶρ Τζουὰν Γκοράπ, καὶ τοῦ σὶρ Τζουὰν τὲ Νεβίλες τοῦ βισκούντη τῆς Λευκοσίας, καὶ τὸν σίρε Πιὲρ τὲ Κασὴν καὶ τοὺς λοιπούς, πῶς τοῦ ἐμήνυσεν ὁ ῥήγας νὰ πᾷ νὰ βλεπίσῃ τὴν Κερινίαν, καὶ δὲν ἠμπορεῖ νὰ μὲν τοῦ ὑποτακτῇ· γοὶ ὁποῖοι εἶπάν του: ἄμε εἰς τὴν καλὴν ὥραν,

μόνον βάλλε τινὰν εἰς τὸν τόπον σου πρὶν νὰ πᾶς. Τότες ἔβαλλεν τὸν σὶρ Πιὲρ τὲ Κασὴν κουβερνούρην τῆς Λευκοσίας. Τότες ἐγύρευγαν καιρὸν ὁ σὶρ Τζουὰν Κουρὰπ νὰ πάγῃ ἔσω του, ὁμοίως καὶ ὅλοι οἱ καβαλλάριδες· καὶ ὁ λαὸς ἔβλεπεν ταῖς πόρταις, θωρῶντα τὸν σὶρ Τζουὰν Γκορὰπ πῶς ἐπῆγεν ἔσω του τάπισα, ἦτον πλησίον τῶν ἐσπιτίων τοῦ συνεσκάρδου εἰς τὸν ἅγιον Ἐλευθέριον, ἐτρέξαν νὰ τὸν λιθοβολήσουν· καὶ ηὗρεν τὸ παραθύριν, τὴν πόρταν τοῦ κούντη ἀνοικτὴν καὶ ἀπέζευσεν, καὶ ἐνέβην καὶ ἐρρωμανίστην, καὶ λαλοῦν: καλ᾽ ἡμέρα ξημερόνεται! καὶ ἦτζου ἐγλύτωσεν.

Καὶ τὴν τρίτην, τῇ κα νοεμβ(ρ)ίου ατογ΄ Χριστοῦ, ὅταν ἐσήμανεν τὸ μεσανυκτικὸν ὁ αὐτὸς κοντοσταύλης ἐδηγήθην μὲ τὴν κυρὰν τὴν Χελουγῆς τὴν κοντοσταύλεναν τὲ Πρεζουΐή, καὶ τὴν ἀνήλικήν του θυγατέραν καὶ μὲ τὴν ὑποταγήν του καλὰ λ΄ ἀνομάτους, καὶ ἐκαβαλλίκευσεν καὶ ἐπῆγεν εἰς τὴν πόρταν τῆς ἁγίας Παρασκευῆς· καὶ οἱ βλεπάτοροι ἦτον κοπιασμένοι καὶ κοιμήθησαν, καὶ δὲν ἐνῶσαν, καὶ ἐξηπόρτισεν καὶ πῆγεν πρὸς τὴν Κερίαν· καὶ ὅταν ἐξύπνησαν ὅπου ἐβλέπαν καὶ ἐνῶσαν τὸ πῶς ἐπῆγεν, ἐλάξαν καὶ ἐκλάψαν . . . .
. . . . (1) μήπως καὶ ὁ πατήρ του ὁ ρὲ Οὔγγες νὰ ζῇ, καὶ ἀποθανάτου του νὰ κατεβγῇ τὸ ρηγάτον τοῦ υἱοῦ του τοῦ αὐτοῦ Γκῆ, χωρὶς νὰ ποῦν: ὁ πατήρ του δὲν ἐκλερονομίσεν, πῶς νὰ κληρονομήσῃ ὁ υἱός του; Καὶ ἐκουντεντιάσαν του οἱ καβαλλάριδες, καὶ ἐγράψαν το εἰς τὴν μεγάλην αὐλήν, καὶ ἐδῶκαν τὰ προβιλίζια καὶ ἐπέψαν τα τοῦ κυροῦ τῆς κόρης τοῦ αὐτοῦ Λογῆς τὲ Βαλοές, ἡ ποιγὴ ἁρμάστην καὶ ἐποῖκεν υἱὸν καὶ ἔκραξέν τον Οὔγγε, τὸ ὄνομάν τοῦ παπποῦ του. Καὶ ἐπόθανεν ὁ υἱὸς τοῦ ρὲ Οὔγγε, καὶ ὁ υἱός του ἀναγιώθην καὶ ἐ-

(1) Ἀναμφιβόλως ἐξ ἀβλεψίας τοῦ ἀντιγραφέως παρελείφθη ἡ ἀρχὴ τῆς παραγράφου.

γίνετον καβαλλάρης εἰς τὴν Φραγγίαν· καὶ ἐκεῖνος καὶ οἱ γονεῖς του ἀγκαλέσαν μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ρὲ Οὔγγε, καὶ ἔστρεψεν ἡ βουλὴ τοῦ ρὲ Πιὲρ τοῦ μεγάλου, ὁ ποῖος ἦτον θεῖος τοῦ παιδίου, εἰς τὸν Πάπαν λαλῶντα, κατὰ τὰ στοιχήματα καὶ προβιλίζια τοῦ ρηγάτου ἔπεσεν τοῦ αὐτοῦ Οὔγγε τοῦ πρίντζη τῆς Γαλιλαίας· καὶ εὑρίσκεται εἰς τὴν Λουμπαρδίαν εἰς τοὺς πολέμους, εἰς τὴν Κινουργίαν χώραν. Τοῦτα οὖλα ἠξεῦράν τα οἱ Γενουβίσοι, καὶ ἐψιλοκοπεύτησαν καὶ ἐκομπῶσαν τὸν τοιοῦτον καὶ τηλικοῦτον σὶρ Τζουὰν τὲ Μόρφου, καὶ ἐπῆραν τὸ κάστρον τῆς Ἀμμοχούστου.

Ὁ ρήγας πεθυμῶντα ν᾽ ἀποβγάλλῃ τοὺς Γενουβίσους ἔπεψέν τους β΄ καβαλλάριδες, καὶ ἐπεριλάβαν τους, καὶ ἔπεψαν καὶ κεῖνοι β΄ Γενουβίσους πολλὰ σοφοὺς καὶ ἐπεσώθησαν εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ ρηγός· καὶ ὅσ᾽ ὅπου νὰ ποίσουν νῶσιν τοῦ ρηγός, ἐπερίλαβέν τους ὁ σὶρ Τζουὰν τὲ Μόρφους καὶ ἐποῖκέν τους καλὸν πρόσωπον κατὰ τὸ συνῆθιν, καὶ ἐμάθαν ἀπὸ ᾽ξαὐτῆς του πῶς νὰ χαιρετήσουν τὸν ρῆγα· εἶπάν του: κρυφὰ θέλομε νὰ σοῦ συντύχωμεν διὰ τὸ μέγα σου διάφορος, ἀφὸν νὰ συντύχωμεν μὲ τὸν ρήγα! Ὥρισεν καὶ ἐμπάσαν τους εἰς τὴν τζάμπραν του καὶ εἶπάν του· « ἀφέντη, νὰ ξεύρῃ ἡ ἀφεντιά σου καὶ οἱ ἄρχοντες τῆς βουλῆς σου, ὅτι ὁ καπετάνος μας καὶ ὅλη ἡ ἀρμάδα ρικουμαντιάζουνται εἰς τὴν ἀφεντιάν σου, καὶ μηνοῦ σας, ὡς γίον καὶ ἄλλαις φοραῖς τὸ ἐμηνῦσαν, ὅτι οἱ λᾶς μας δὲν θέλουν οὐδὲ ἀρέσκει τους, οὐδὲ ἀποθαρροῦν τὰ κορμιά τους νὰ πεζεύσουν εἰς τὴν Ἀμμόχουστον νὰ συντύχουν μὲ τοὺς λᾶς σας, διὰ ν᾽ ἀποφύγουν τ᾽ ἀπόβγαρμάν μας, ὅτι ὁ λαὸς τῆς Ἀμμοχούστου ἔνι χοντροὶ λᾶς καὶ πλούσιοι, καὶ θέλουν μᾶς ποίσειν ἀγανάκτησιν· ἀμμέ, ἂν σᾶς φανῇ, ναὐκαιρέσετε τὴν Ἀμμόχουστον, τουτέστιν τὸ καστέλλιν, καὶ ἀφῆτε ιβ΄ σεργένταις, νὰ ἔρτωμεν καὶ μεῖς ιβ΄ τζακράτοροι μὲ τὴν βάρκαν τῆς θαλάσσου, καὶ νὰ μποῦν καὶ μαντατοφόροι ὅσους θέλετε

νὰ πέψετε καὶ σεῖς, καὶ κεῖ νὰ ποίσωμεν ἀπόφαν τὸ μέλλει νὰ γενῇ· καὶ ἂν θέλετε νὰ τελειωθῇ ἡ δουλιά μας, ἂς γενῇ, εἰ δὲ κἂν οὐ, ἔχετε ὑγείαν, ὅτι δὲν θωροῦμεν ἄλλοιώς πως νὰ τελειωθῇ ἡ δουλιά μας, ὅτι οἱ λᾶς μας δὲν ἀποθαρροῦ τὰ κορμιά τους εἰς τὰ χεργία τοὺς Συργιάνους καὶ Ρωμαίους». Ἐπολογήθην τους ὁ ρήγας: καρτερήσετε ὀλίγον νὰ ἔχω βουλὴν μὲ τοὺς λᾶς μου. Οἱ Γενουβίσοι εἶπάν του: ἀφέντη, πᾶμεν εἰς τὸν καπετάνον μας, καὶ ἔχοντα τὴν βουλήν σου θέλεις μᾶς τὸ πεῖν καὶ θέλομεν τὸ πεῖν τοῦ καπετάνου μας.

Ὁ σὶρ Τζουὰν τὲ Μόρφους, ὅπου ἦτον πεθυμημένος νὰ τοῦ καθαρίσουν τὸ τοῦ εἶπαν, ἐπῆρέν τους μερία, καὶ ἐδεῖξαν φανὸν ὅτι συντυχάνουν διὰ τὴν ἀγάπην, καὶ ἐγύρεψε νὰ μάθῃ τὸ κρυφόν· οἱ μαντατοφόροι εἶπάν τους φανερά: ἐσοὺ θέλεις καὶ εἴμεστεν ἀκομὶ ὧδε, ὅτι εἰς αὐτόν σου εἶναι τὸ ἀποβγαρμάν μας· ἂν θελήσῃς νὰ βάλλῃς τὴν ὄρεξίν σου, ἀποβγαίνομεν. Τάπισα εἶπάν του κρυφά: ἐξεῦρε ὅτι τούτη ἡ ἀρμάδα ἐποίκαμέν την διὰ λόγου σου, ὅτι ὁ κύρης ὁ πρίντζης ὁ γαπρός σου ἔνι ἀπάνω εἰς τὰ κάτεργα, καὶ εἰς τὸν ὄξοδόν του ἤρταμεν νὰ πάρῃ τὸ ρηγάτον, καὶ ἤλθαμεν νὰ τὸν βάλλωμεν εἰς νομήν, καὶ ποῖσε νὰ βουλεύσῃς τὸν ρῆγα νὰ μᾶς βάλλῃ 'ς τὸ καστέλλιν, καὶ θέλομεν κατεβάσειν τὸν γαπρόν σου καὶ θέλει περιλάβειν τὸ ρηγάτον του. Ὁ κούντης ἐθάρρεν καὶ συντυχάνει μὲ λᾶς ἀποῦ ἔχουν διάκρισιν, καὶ πίστευσέν τους εἰς τὸν ἄπιστόν τους λόγον, καὶ ἐλησμόνησεν τὸ πεῖν τοὺς φιλοσόφους ὅπου λαλοῦσιν — μὲν πιστεύσῃς πᾶσα λόγον τὸν ἀγροικήσῃς, μὴ δὲν σὲ κρατήσουν μωρόν. Καὶ πηγαίνοντα νὰ φάγῃ, ἐγύρεψε πῶς νὰ παγιδέψῃ τὸν σὶρ Ἀμοῦν Παπῆν, ὁ ποῖος ἦτον πιστὸς καὶ καλὸς συνβουλάτορος τοῦ πρίντζη, νὰ τὸν καταστήσουν νὰ ποίσῃ τὸν πρίντζην καὶ τὴν βουλὴν νὰ συγκατεβοῦν ν' ἀφήσουν τοὺς Γενουβίσους νὰ μποῦν εἰς τὸ καστέλλιν, ὅτι ἦσαν εἰς τὸν ναὶ καὶ εἰς τὸ ὄχι. Καὶ ἐποῖκεν εἰς αὐτῆς του ὡς γίον ἐποῖ-

κεν ὁ διάβολος μὲ τὴν Εὔαν καὶ τὸν Ἀδάμ, ἤτζου ποῖκεν ὁ κούντη τὲ Ρουχᾶς μὲ τὸν πουντουλιέρην τῆς Κύπρου. Ἔκατζεν ὁ ρήγας νὰ φᾶ, καὶ τὴν βουλὴν ἀφῆκέν την ὡς τὸ ἀπογιόμαν. Τότες ἐκάλεσεν ὁ κούντη τὲ Ρουχᾶς τὸν πουντουλιέρην τῆς Κύπρου νὰ φάγῃ μετά του, καὶ ἄνταν ἀποφάγαν, ἐκάτζαν . . . . (1) μὲ πρὶν χαρτώσει οὗ ὀμόσει, ἀμμ' ἐκάθετον τυφλὸς διὰ τὴν ἁμαρτίαν τους, καὶ ἐκομπώθησαν διὰ τὸ κέρδος, καὶ ὅλοι ἐτζενιάστησαν καὶ ἐκλεῖσαν τὸ νησίν, πόσαις ἐμεῖναν χήραις καὶ ὀρφανοὶ εἰς τὸ διακόνιον ἀπὸ τοὺς Γενουβίσους; Τότες ἐπῆγεν ὁ σὶρ Ἀμοῦν Παπῆς εἰς τὸν πρίντζην τῆς Ἀντιοχείας, καὶ ἐβίαζέ τον ν' ἀφήσῃ τοὺς Γενουβίσους νὰ μποῦν εἰς τὸ καστέλλιν ἀπὲ τὴν πόρταν τῆς θαλάσσου νὰ συντύχουν νὰ τελειώσουν τὴν ἀγάπην.

Καὶ εἰς τοῦτον ἐκάτζαν εἰς τὴν βουλήν, καὶ πολλοὶ ἐκουντρεστιάζαν μεσόν τους, καὶ μερτικὸν ἐλαλοῦσαν νὰ μὲν ἐμποῦν, διατὶ ἂν ἐμποῦν δύσκολα θέλουν ἐβγῆν. Ἄλλοι (λα)λοῦσαν: ἀνὲν καὶ κρατήσουν τὸ κάστρον, ἐμεῖς ἔχομεν τὴν χώραν καὶ θέλομεν τοὺς ἀποκλείσειν ἔσω· ἐμεῖς θωροῦμεν πῶς ἐκεῖνοι ἀναγκάζουνται νὰ πᾶν ἔσω τους. Καὶ εἰς τοῦτον τὸν λόγον ἐστάθησαν ὅλοι εἰς κακὴν ὥραν καὶ ἐποῖκαν ἀπόφαν νὰ μποῦν. Ὥρισαν τὸν καστελλάνον νὰ ἐβγῇ καὶ νὰ μείνουν ιβ' τζακρατόροι μόνον, καὶ οἱ λοιποὶ ὅλοι νὰ ἐβγοῦν· καὶ ἐβγαίνοντά τους ἐμηνύσαν τῶν κατέργων, καὶ ἐνέβησαν εἰς ταῖς βάρκαις ιβ' συντρόφοι ἀντριωμένοι, καὶ ἀπεζέψαν, καὶ ἡ βάρκα ἐστράφη νὰ φέρῃ ἄλλους· καὶ ἐφέραν τοὺς ε' μαντατοφόρους τοὺς Γενουσους καὶ ἀνοῖξαν τὴν πόρταν τοῦ γιαλοῦ, καὶ ἐστέκαν οἱ δώδεκα συντρόφοι, καὶ ἀφῆκάν τους καὶ ἐνέβησαν. Καὶ ἦρταν καὶ ἀπὲ τὴν πόρταν τῆς γῆς πέντε καβαλλάριδες οἱ μαντατοφόροι τοὺς ὠρδινίασεν ὁ ρήγας, καὶ ἐκάτζαν εἰς τὸ παλάτιν. Ἡ βάρ-

(1) Καὶ ἐνταῦθα ἐλλείπουσι φράσεις τινές.

καις ἐκουβαλοῦσαν τοὺς Γενουβίσους ἔξω τοῦ κάστρου· καὶ ἄνταν ἐμπῆκαν οἱ ιβ′ Γενουβίσοι καὶ οἱ ε′ μαντατοφόροι, ἐπιάσαν οἱ Ἀμμοχουστιανοὶ ταῖς πόρταις νὰ μὲν ἐμποῦν πλέον. Καὶ μοναῦτα οἱ μαντατοφόροι οἱ Γενουβίσοι ἐποτζουκίσαν τοὺς ιβ′ Ἀμμοχουστιανοὺς ν᾽ ἀφήσουν ἀνοικτά· καὶ ἀπηδῆσαν οἱ ιβ′ Γενουβίσοι, καὶ πᾶσα εἷς ἐπίασεν τὸν ἕναν, καὶ ἡ πόρταις ἐμεῖναν ἀνοικταῖς. Καὶ μοναῦτα ἐγέμωσεν τὸ καστέλλιν Γενουβίσους. Τὸ ν᾽ ἀγροικήσουν οἱ μαντατοφόροι οἱ καβαλλάριδες τὴν ταραχήν, ἀφῆκαν τὸ κάστρον καὶ ἐξεβῆσαν ἔξω, καὶ ἐμεῖνεν τὸ κάστρον εἰς τὸ χέριν τοὺς Γενουβίσους. Καὶ τοῦτο ἦτον καλὸν τὸ ποῖκαν οἱ καβαλλάριδες τῆς Κύπρου!

Τότε ἐμετανῶσαν ἐκεῖνοι ὅπου ἐργάστησαν τὸ κακόν, ὁ σὶρ Τζουὰν τὲ Μόρφους καὶ ὁ σὶρ Ἀμοῦν Παπῆς. Ἀφὸν ἐμπῆκαν οἱ Γενουβίσοι εἰς τὸ καστέλλιν καὶ ἔμεινεν τέλεια δικόν τους, ἐμηνῦσαν τοῦ ῥηγὸς νὰ πέψῃ τοὺς μαντατοφόρους του νὰ τελειώσουν τὴν ἀγάπην, καὶ οὐδένας καβαλλάρης δὲν ἐθέλησεν νὰ μπῇ εἰς τὰ χέργιά τους, ἀμμὲ ἐμηνῦσαν: ἂς κατεβῇ ὁ ἀμιράλης εἰς τὴν γῆν ἔξω τῆς Ἀμμοχούστου αὔριον, καὶ νὰ βάλλωμεν παπᾶν νὰ μᾶς λειτουργήσῃ καὶ νὰ μᾶς μόσουν εἰς τὸ φρικτὸν καὶ ἅγιον σῶμαν τοῦ Κυρίου νὰ μὲν μᾶς ἀδικήσουν, καὶ τότες ν᾽ ἀποθαρριστοῦμεν νὰ μποῦμε εἰς τὸ καστέλλιν.

Πισαυρίου ἐκατέβην ὁ σὶρ Πιὲρ Ἐντεκαμπὲ Φρεγκοῦσε μὲ μεγάλην δόξαν καὶ φοβέραν μὲ μίαν μεγάλην συντροφίαν τοὺς καραβοκυρούς, καὶ ἐμπῆκαν εἰς τὸν ἅγιον Νικόλαν καὶ ἐλειτουργήθησαν· καὶ ἄνταν ἐσήκωσεν ὁ παπᾶς τὸ κορμὶν τοῦ Χριστοῦ, ἀφῆκάν το εἰς τὸν ἅγιον σκούτελλον καὶ τὸ αἷμαν τοῦ Κυρίου εἰς τὸ ποτήριον, καὶ ἐβάλαν τὰ μιαρά τους χεργία οἱ Γενουβίσοι, ὁ ἀμιράλλης καὶ οἱ καραβοκυροί, καὶ ἐμόσαν τοῦ ῥηγὸς καὶ τοὺς ἄρχοντες, τὸ νὰ μποῦν εἰς τὸ καστέλλιν νὰ συντύχουσιν καὶ κεῖ νὰ γένῃ τὸ νὰ δώσῃ ὁ θεός. Καὶ ὄνταν ἐτελείωσεν ἡ λειτουργία, ἐπῆραν τὸν ῥῆγα καὶ τὴν μητέραν

του καὶ τὸν πρίντζην, καὶ ἐκάτζαν εἰς τὸ παλάτι νὰ συντύχουν· καὶ Γενουβίσοι ἐβγαῖνεν ἕνας ἔξω, καὶ ἐμεῖναν οἱ γ' αὐθένταις μόνον, ὁ ρήγας καὶ ἡ μητέρα του, καὶ ὁ πρίντζης, καὶ ἐκλειδῶσάν τους μέσα ἄφαγους καὶ ἄποτους ὅλην τὴν ἡμέραν, διχὸς νὰ τοὺς ἀφήσουν δουλευτήν, καὶ τὴν νύκταν ἐκοιμήθησαν χαμαὶ ἐντυμένοι. Θεωρῶντα ἡ ρήγαινα τὸν υἱόν της ἀγιομάτιστον, ἀδείπνητον καὶ κοιμισμένον χαμαί, ἐλυπήθην πολλά.

Καὶ πισαυρίου τὸ πρωὶ ἀφῆκαν ἀπὸ τὴν ὑποταγὴν τοῦ ρηγὸς καὶ τῆς ρήγαινας καὶ τοῦ πρίντζη καὶ ἐνέβησαν νὰ τοὺς δουλεύσουν· καὶ θωρῶν(τά) τους φυλακισμένους εἰς τὰ χεργία τοὺς ἐχθρούς τους ἐφοβήθησαν πολλά. Καὶ τἄπισα ἐνέβην ὁ ἀμιράλης νὰ τοὺς χαιρετήσῃ, καὶ τὸ νὰ τὸν ἰδῇ ἡ ρήγαινα, ἐσύντυχέν τον 'πὸ πολλὰ ἀτζίπωτα, εἶπεν: ἆ, κύρη, τούτη εἶναι ἡ πίστι σου καὶ ὁ ὅρκος σου; νἄχεν ἀπαντήσειν δ' ὥραις, ἀμμὲ μοναῦτα νὰ μὰς φυλακίσῃς ἄφαγους, ἄποτους! τοῦτον δὲν ἐγίνην οὐδὲ εἰς Τούρκους, οὐδὲ εἰς Σαρακηνούς, καὶ νὰ μᾶς κοιμήσῃς ὡς γίον τοὺς σκύλλους! Ὁ ἀμιράλης ἐπολογήθην: κυρά μου, μέγαν σκοπὸν εἶχεν τοῦτον τὸ σᾶς ἐγίνετον, καὶ ἄνταν τὸ γροικήσῃς, ὡς φρένιμη ὁποῦ 'σαι θέλεις μοῦ εὐχαριστεῖν· νὰ ἠξεύρῃ ἡ ἀφεντιά σου, ὅτι ἡ περίττου τζοῦρμαν τῶν καραβίων ἐθέλησαν νὰ σᾶς θανατώσουν, ἀντὶ τοὺς λᾶς μας ὅπου 'σκοτώσατε, καὶ ἐδιάβασα πολλὰ φαστιδίο νὰ τοὺς μουλλώσω καὶ νὰ τοὺς μερώσω μετά σας· καὶ καλλίον νὰ μείνετε νηστικοί, παρὰ νὰ εἴχετε εἶστεν σκοτωμένοι· ὅμως ἐγίνετον. Τώρα πέψετε φέρετε τοὺς καβαλλάριδες καὶ τὸν κοντοσταύλην ἀπὲ τὴν Λευκοσία νὰ συντύχωμεν, καὶ νὰ δοῦμεν ἴντα νὰ ποίσωμεν διὰ νὰ πᾶμεν ἔσω μας. Ἡ ρήγαινα εἶπέν του: κύρη, δὲν εἶναι καιρὸς νὰ συντυχάνωμεν εὔκαιρα λογία· ἐσοὺ ἀγνωρίζεις, ὅτι ὁ λαὸς ὅλος ἐφοβήθησαν, καὶ ἂν μηνύσωμεν α' μαντάτα, τινὰς δὲν θέλει ποίσειν τινὰ διὰ λόγου μας· ἀμμὲ ἐβγάλλετε τὸν ρῆγα ἔξω καὶ νὰ τοὺς μηνύσῃ κατὰ τὰς ἀσίζας μας νὰ ἔρτουν, καὶ τότες

θέλουν ἔρτειν. Ὁ ἀμιράλης εἶπέν της: ἀληθινὰ λαλεῖς, καὶ νὰ γενῇ, μόνο νὰ ἠξεύρης, ἐμεῖς ἤλθαμαν νὰ σᾶς δοκιμάσωμεν ἀπὲ τοὺς παραβούλους σας καὶ μείνετε εἰς τὴν βλέπισίν μας, καὶ θέλετε μᾶς εὐχαριστεῖν.

Μοναῦτα ἐβγάλαν τὸν ρῆγα καὶ τὴν μητέρα του καὶ ἐπῆγαν εἰς τὸ ἀπλίκιν τους· ἀμμὲ τοῦ πρίντζη ἐβάλαν τον σίδερα ψιλὰ εἰς τὰ ποδία του, καὶ ἀρεστιάσαν τον ὡς φονίαν ὅπου ἐσκότωσεν τὸν ἀδελφόν του· καὶ ἐπλημμελοῦσαν νὰ πιάσουν καὶ τὸν κοντοσταύλην νὰ τὸν βάλλουν εἰς τὸ χέριν τους νὰ τοὺς κακοθανατίσουν. Ὁ ρήγος ἔπεψεν καὶ ἐκράξαν τοὺς καβαλλάριδες καὶ ἄλλους ψουμάτους νὰ ἔλθουν εἰς τὴν Ἀμμόχουστον μὲ τ' ἄλογά τους καὶ τ' ἄρματά τους καὶ τὴν δουλεῦσιν τοῦ ψουμιοῦ τους, οἱ ποῖοι κατὰ τὸν ὁρισμὸν τοῦ ρηγὸς ἐξέβησαν καὶ ἦρταν· καὶ ἐκράξαν τους εἰς τὸ καστέλλιν εἰς τὴν βουλήν, καὶ ἐπιάσαν τους καὶ φυλακίσαν τους.

Θωρῶντα τοῦτον, ὁ μάγειρος τοῦ πρίντζη ὁ Γαλευτηρᾶς, πῶς ἦτον πολλὰ στενοχωρισμένος ἀφέντης του ὁ πρίντζης καὶ κριτηρεμένος νὰ μολογήσῃ τὸ δικόν τους, καὶ ἄργεν εἰς τὸ καστέλλιν, ἐννοιάστη νὰ τὸν ἐβγάλλῃ ἀπὲ τὴν φυλακήν· καὶ ἤτζου ἐγίνετον· καὶ λαλεῖ του. ἀφέντη, εἶμαι πολλὰ περίλυπος, θωρῶντα τὸν ρῆγα καὶ τὴν μητέραν του εἰς τ' ἀπλίκιά τους καὶ σέναν φυλακισμένον, καὶ φαίνεταί μου κακὰ ἐννοιάζουνται διὰ λόγου σου, ὅτι πολλὰ σὲ μισοῦν· ἀμμὲ ἂν θέλῃς νὰ βάλλῃς τὸ κορμίν σου εἰς περίκουλον, μὲ τὴν δύναμιν τοῦ θεοῦ θέλω σὲ ἐβγάλλειν ἀπ' ὧδε. Ὁ πρίντζης εἶπέν του: τὸ λαλεῖς ἀρέσκει μου, καὶ εἴ τι μοῦ πῇς νὰ ποίσω, καὶ ὡς τὸ δώσῃ ὁ θεὸς ἄς γενῇ. Καὶ πισαυρίου ἐφέρεν α' κόπελλον τοῦ μαγειρείου μὲ μίαν ζυγὴν ποδήματα πλατεῖα, καὶ ἔμπασεν τὸν πρίντζη εἰς τὸ μαγειρεῖον καὶ 'νακόμπωσεν ψηλὰ τὰ σίδερα καὶ ἔβαλεν τὰ ποδήματα, καὶ κατάδυσέν τα, καὶ φόρησέν του τὰ ροῦχα τοῦ κοπέλλου, καὶ ἐμουζώθην, καὶ ἐβάλεν εἰς τὴν κε-

φαλήν του ἕναν χαρκὶν καὶ ἕναν χαρκόπουλον εἰς τὸ χέριν του, λαλῶντα, πᾶ νὰ τὰ γανώση, καὶ ἔβγαλέν τον ἀπὸ τὸ καστέλλιν, καὶ ἔβγαλέν τον ἀπὸ τὴν πόρταν τῆς Ἀμμοχούστου, καὶ ἐπῆρέν τον εἰς τὸ παρασπίτιόν του εἰς τὸν Κολόταν, καὶ ἐκεῖ ἐκαβαλλικέψεν τον ἀπάνω εἰς τὴν φοράδαν τοῦ καστελλάνου καὶ ἐπῆρέν τον εἰς τὴν Καντάραν.

Καὶ ἄνταν ἐγυρέψαν οἱ Γενουβίσοι τὸν πρίντζην, λαλῶντα· εἴχαμέν τον εἰς τὰ χεργία μας, καὶ ἐπεθυμοῦμεν νὰ βάλλωμεν καὶ τὸν κοντοσταύλην· τώρα ὁ κοντοσταύλης, κατὰ τὸ μάθαμεν, εἶναι εἰς τὴν Κερίαν, καὶ ὁ πρίντζης ἐπῆγεν εἰς τὴν Καντάραν!

Θωρῶντα ὁ ρήγας τοὺς Γενουβίσους, πῶς τὸ καστέλλιν ἐκρατοῦσάν το δυνατὰ καὶ πολλὰ τὸ ἐβλέπαν, εἶχεν κακὴν καρδίαν, εἰπάν του οἱ καβαλλάριδες ὅπου ἦσαν ἤξω τοῦ καστελλίου ὅπου ἔρχουνταν ξύστερα, καὶ μανθάνοντα οἱ ἄλλοι πῶς ἦσαν εἰς τὴν φυλακήν, καὶ εἶπαν τοῦ ρηγὸς καὶ ὥρισεν καὶ ἐσγάψαν χαντάκιν ἔξω τοῦ καστελλίου καὶ ἐχωρίσαν το ἀπὲ τὴν Ἀμμόχουστον· τὸ ποῖον ὀλίγον ἐφέλεσεν, ὅτι ἔχοντα τοὺς καβαλλάριδες πολλοὺς καὶ τοὺς καλλιώτερους εἰς τὴν φυλακὴν ἐβγῆκαν οἱ Γενουβίσοι καὶ πῆραν τὴν Ἀμμόχουστον ὅλην. Καὶ ὁ ἀμιράλης τοὺς Γενουβίσους ἀπλικεμένος μὲ τὸν ρῆγα εἰς τὴν αὐλὴν τὴν ρηγάτικην, καὶ ἔβαλεν βαχλιώταις τοῦ ρηγὸς καὶ λουχέριδες Γενουβίσους καὶ βλεπατόρους νὰ μὲν ἀφήσουν κανέναν Κυπριώτην νὰ συντύχῃ μὲ τὸν ρῆγα κρυφά. Καὶ ἀνοῖξαν ταῖς πόρταις τῆς Ἀμμοχούστου τῆς θαλάσσου καὶ ἀπεζέψαν καὶ ἐγεμῶσαν τὴν Ἀμμόχουστον. Καὶ τοῦτον ἐγινέτον διὰ τὰ πολλά μας κακά, ὅπου τοὺς ἐτύφλωσεν ὁ διάβολος καὶ ἐκουσεντιάσαν ὅλοι οἱ καβαλλάριδες καὶ τὸ κοινὸν τοῦ λαοῦ, καὶ δὲν ἐδιαφεντέψαν οὒ μὲ ἔργον, οὒ μὲ λόγον· ὅτι δὲν δύνεται κανένας ἄνθρωπος εἰς τὴν δύναμίν του νὰ καυχηστῇ, διότι Κύριος ἀστενεῖ τον, διὰ νὰ δυναμώσῃ τὸν ἐχθρόν του. Καὶ

άνταν οἱ ἄπιστοι Γενουβίσοι μὲ ἀφορμὴν καὶ τέχνην ἐσηκῶσαν τὴν Ἀμμόχουστον ἀπὲ τὸν ρῆγα διὰ γ' κακὰ τὰ εἶχαν οἱ καβαλλάριδες, διὰ τὸ κέρδος τους τὸ εἶχα μὲν ξοδιάσουν, φθόνον κρυφόν, καὶ βουλὴν τοὺς παιδίους. Καὶ ἐλαλοῦσαν τοῦ ρηγὸς καὶ τῆς μητέρας του: ἀφήσετε νὰ βάλλωμεν τοὺς καβαλλάριδες εἰς τὰς φυλακὰς ἀπάνω εἰς τὸ καστέλλιν, νὰ σφικτοῦν νὰ δώσουν καὶ νὰ πλερώσουν τὸ ἐπρουμουτιάσαν, ν' ἀποβγοῦμεν ἀξ αὐτόν σας, νὰ πᾶμεν ἀπ' ὧδε. Τότε ἐβάλαν τοὺς καβαλλάριδες εἰς τὸ καστέλλιν καὶ τοὺς πουρζέζιδες εἰς τὰ κριτήρια, τὰς χήρας καὶ ὀρφανοὺς ἐπέρναν τὸ δικόν τους, καὶ ἐκουρσέψαν τὴν χώραν δύο καὶ γ' φοραῖς, καὶ πολλὰ κακὰ τὰ ἐποίκασιν. Ἐβάλλαν κοῦρσος εἰς τὴν Ἀμμόχουστον δύο γ' φοραῖς καὶ ἐποῖκαν πολλαῖς ἀγανάκτησες, καὶ ἐκριτηρεῦγαν τοὺς λᾶς καὶ μολογοῦσαν τὸ δικόν τους καὶ ἐπέρναν το· καὶ εἴ τι καὶ ἂν εἶχαν χωσμένον καὶ φανερὸν ἐπῆράν το καὶ Ἑβραίους καὶ Χριστιανούς.

Καὶ τῇ κυριακῇ, τῇ κβ' ὀκτωβρίου ατογ' Χριστοῦ ἐκόψαν ταῖς κεφαλάδες τοὺς κάτωθεν δηλούμενους, διὰ νὰ πάρῃ βεντέτταν ἡ ρήγαινα· τουτέστιν τοῦ κύρην τοῦ Ἀρσεφίου, ὁ ποῖος ἔδωκεν μεγάλα ξενία νὰ γλυτώσῃ· καὶ ἐθέλαν νὰ τὸν γλυτώσουν, ἀμμὲ ἡ γυναῖκά του ἐπῆγεν εἰς τὴν Ἀμμόχουστον νὰ δουλεύγῃ τοῦ ἀντρός της, καὶ ἐπῆγεν μὲ τὸν ἀμιράλην, καὶ γροικῶντα πῶς ἔμελλε νὰ γλυτώσῃ, εἶπέν του: τούτη εἶναι ἡ ἀγάπη ὅπου μὲ ἀγάπας! γλυτόνεις τὸν ἄντρα μου, ὁ ποῖος μεγάλον κακὸν καὶ θάνατον θέλει μοῦ δῶσιν ἐμέ· μέναν τὸ ξένιον ἔπαρ' το καὶ κεῖνον θανατῶσ' του! καὶ ἤτζου ἐγίνετον. Καὶ ἀπάνω εἰς τὴν Πυλληρὴν ἐκόψαν τὴν κεφαλὴν τοῦ σὶρ Χαρρὴν τὲ Ζιπλὲτ Μενικιώτη, καὶ τοῦ σὶρ Τζουὰν τὲ Γαβριαλῆ, ὅτι τοῦτοι ἐσκοτῶσαν τὸν ρὲ Πιὲρ τὸν μέγαν. Καὶ ὁ διαλαλητὴς ἐλάλεν: γροικᾶτε πάντες τὸν διαλαλημὸν τοῦ θεοῦ καὶ τοῦ ρὲ Πιὲρ τοῦ ρηγὸς τῶν Ἱεροσολύμων καὶ Κύπρου· μη-

δὲν εἶναι τινὰς ἀπότορμος νὰ βάλλῃ τὸ χέριν του εἰς τὸν ἀφέντην του· καὶ τούτη εἶναι ἡ κρίσις τοῦ θεοῦ καὶ τοῦ ρηγὸς τῶν Ἱεροσολύμων καὶ Κύπρου. Καὶ πολλοὺς ἀντριωμένους ἐρρίψαν εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ ἄλλους ἐφουρκίζαν, κατὰ κεῖνον τὸ ἐπροδῶναν οἱ κάτινες, οἱ ἄπιστοι Γενουβίσοι, καὶ ὁ θεὸς νὰ τοὺς μακαρίσῃ.

Θωρῶντα οἱ Γενουβίσοι ὅτι ἡ Λευκοσία ἔμεινεν εὔκαιρη ἀπὸ τοὺς ἀφένταις, ἐπέψαν ἀπὸ τοὺς λᾶς τους καὶ ἐκουρσέψαν την, καὶ τὰ κούρση ἐφέραν τα εἰς τὴν Ἀμμόχουστον, καὶ ἐκρατοῦσαν τὸ τειχοκάστρον ἀπὸ τὴν πόρταν τοῦ Φόρου ὡς τὸν πύργον τοῦ ἁγίου Ἀνδρέου, καὶ ἐκτίσαν ἀπάνω τους τοίχους καὶ ἐκρατοῦσάν το δυνατά, καὶ τὸν πύργον ὅπου εἶναι κόντα τῆς πόρτας τοῦ Φόρου ἐγεμῶσάν το χῶμαν καὶ βιζάκαις, καὶ ἐποῖκάν τον ὡς γίον καστέλλιν.

Τότε ὁ ἀμιράλης μὲ τοὺς καβαλλάριδες ἐποῖκεν βουλὴν ν' ἀφεντέψῃ ὅλον τὸ νησίν, καὶ εἶπάν του: πῶς ἀνίσως καὶ πάρωμεν τὴν Κερινίαν, ὅλη ἡ Κύπρος εἶναι ἐδική μας. Τότε ὁ πρίντζης ἐσηκώθην ἀπὸ τὴν Καντάραν καὶ ἐπῆγεν εἰς τὸν ἅγιον Λάργιον. Καὶ μανθάνοντά το ὁ ἀμιράλης ἦλθεν καὶ εἶπεν τοῦ ρηγός: κύρη, ἐγροίκησες πῶς ἐδιαμοιράσαν τὸ ρηγάτον σου οἱ θγειοῦδές σε, ὁ γεῖς κρατεῖ τὸν ἅγιον Λαρίον, καὶ εἶναι κάστρον μέγαν καὶ δυνατόν, καὶ ὁ κοντοσταύλης τὴν Κερίαν, καὶ φαίνεταί μου πῶς θέλουν κρατήσειν ὅλον τὸ νησίν, καὶ σοὺ θέλεις μείνεις πτωχὸς καὶ ἄκλερος· ἀμμὲ δός μας τὸ σώκαστρον τῆς Κερινίας, καὶ μεῖς νὰ νοικοκυρεύσωμεν τὸν τόπον. Ὁ ρήγας ἀπολογήθην καὶ εἶπέν τους: 'πολᾶτε, ἐγὼ δὲν θέλω νἀγγρίσω τοὺς θειοῦδές μου, ὅτι ἤτζου ἔχουν καὶ κεῖνοι πογέριν εἰς τὸ ρηγάτον ὡς γίον ἐμέναν. Ἀγγρίστην ὁ ἀμιράλης καὶ εἶπέν του μὲ θυμόν: ζητῶ σου νὰ μοῦ τὸ δώσῃς νὰ σοῦ τὸ βλεπίσω, καὶ δὲν θέλεις; Ὁ ρήγας ἀπολογήθην του: ἀκανεῖ ἐκεῖνον τὸ μοῦ ἐποίκετε ὡς καὶ τώρα, ὁ θεὸς νὰ σᾶς πλερώσῃ!

Ἀγγρίστην ὁ ἀμιράλης καὶ ἔδωκεν τοῦ ῥηγὸς μίαν σφοντυλίαν, ὁ ῥήγας ἐδάκρυσεν καὶ εἶπέν του: ηὗρές με πτωχὸν καὶ δέρνεις με! ὁ θεὸς νὰ μοῦ βουθήσῃ! Καὶ τότε ἐπῆγεν ὁ ἀμιράλης καὶ ὥρισεν καὶ ἐσφαλίσαν τὸν ῥῆγα ἔσω νηστικὸν ὅλην τὴν ἡμέραν καὶ ὅλην τὴν νύκταν· καὶ πισαυρίου ἐμήνυσέν του ὁ ῥήγας, καὶ ἦλθεν καὶ εἶπέν του: καλά, παρὰ νὰ μὲ θανατώσῃς ἀποὺ τὴν πεῖναν, ὅρισε ἴντα νὰ γενῇ! Τότες ἐποῖκαν χαρτία τοῦ κοντοσταύλη νὰ παραδώσῃ τὸ κάστρον τῆς Κερινίας εἰς τὴν ἀφεντίαν τοῦ σὶρ Πιὲρ τὲ Καμπὲ Φρεγκούζη τοῦ ἀμιράλη τοὺς Γενουβίσους. Καὶ ἄνταν ἐτελείωσεν τὸ χαρτίν, εἶπαν οἱ Γενουβίσοι τοῦ ἀμιράλη: ἀφέντη, ἐκεῖνον τὸ ποῖκες δὲν ἠφελᾷ, ὅτι ἐμεῖς εἴπαμεν καὶ ὅλον τὸ στάτον εἶναι εἰς τὴν Κερινίαν καὶ δὲν θέλουν μᾶς ὑποτακτῆν, ἀμμὲ δώχνεις μας, ἴντα θέλομεν πολομᾶν; ἀμμὲ πὲ τοῦ ῥηγὸς νὰ μᾶς δώσῃ τὴν μητέραν του εἰς τὴν συντροφίαν σου, τῆς ποίας θέλεις τῆς τὸ παραδώσειν τὸ κάστρον, καὶ κείνη θέλει μᾶς τὸ δώσειν. Καὶ ἄρεσέν τους ὁ λόγος, καὶ ἐζήτησάν την τοῦ ῥηγὸς καὶ ἔδωκέν τούς την. Τότες ἐκατήχησέν την ὁ ἀμιράλης λαλῶντα: ἐσοὺ ξεύρεις τὸ πῶς ὁ κοντοσταύλης ἦτον εἰς τὴν βουλὴν νὰ σκοτώσουν τὸν ἄντραν σου τὸν ῥῆγα, καὶ τώρα ἐπῆγεν καὶ ἐπῆρεν τὸ κάστρον τὴν Κερινίαν· διὰ τοῦτον φαίνεταί μου νὰ σοῦ δώσω φουσάτον καὶ νὰ πάγῃς νὰ τὴν πάρῃς, καὶ νὰ τὴν βλεπίσῃς. Ἡ ῥήγαινα ἔδειξεν φανόν, ὅτι ἀρέσκει της. Καὶ ἔπεψεν φουσάτον μετά της καὶ β΄ καπετάνους, καὶ ἦλθαν καὶ ἐγιοματίσαν εἰς τὴν Ἄσκιαν, καὶ τοὺς καπετάνους ἐκράζαν τους τὸν ἕναν σὶρ Κολτὰ Κασκὸ καὶ ὁ ἄλλος σὶρ Τίσιο Σίμπο, μὲ ψ΄ ἀνθρώπους τῶν ἀρμάτων.

Πηγαίνοτα ἡ ῥήγαινα μὲ τὸ φουσάτον, ἔμεινεν ὁ γραμματικὸς ὁ μικρὸς τῆς ῥήγαινας ὀνόματι Δημήτρης Δανιέλ, καὶ ἀγόρασεν ἁρμυρὰ διὰ τὸ κελλάριν καὶ ἔπεψέν τα μὲ τὴν ὑποταγὴν τῆς ῥήγαινας, καὶ ἐκοντοστάθην ὥστη νὰ πλερώσῃ· καὶ ἄντα τὰ πλέρωσε, ἐκαβαλλίκευσε νὰ πάγῃ· καὶ ὁ ῥήγας πι-

κραμένος ἔστεκεν εἰς τὰ παραθύρια τῆς λόντζας, καὶ ἐδιαλογίζετον πὰς καὶ ἡ ρήγαινα κομπωθῆ καὶ πᾶσιν καὶ πάρουν τὴν Κερινίαν· καὶ ἔγραψεν α' χαρτὶν μὲ τὰ γράμματά του εἰς τὴν ρήγαιναν τὸ θέλημάν του, καὶ ἐγύρευγεν τινὰν ἐμπιστὸν ἄνθρωπον νὰ τοῦ τὸ δώση νὰ τῆς τὸ πάρη· θωρῶντα τὸν Δημήτρην ἐμήνυσέν του μὲ τὸν φαρράσην τον νὰ πάγη εἰς τὸ Σὰν Τομένικον, καὶ ἡ ἀναπάγη ρηγάτικη τοῦ Σὰν Τεμένικου κρούει πρὸς ἐκεῖ καὶ νὰ πάγη εἰς τὴν Ἀναπᾶν· καὶ ἄνταν ἦλθεν ὁ Δημήτρης εἰς τὸν τοῖχον τῆς Ἀναπᾶς, καὶ εἶπέν του ὁ ρήγας: Δημήτρη, ἔξω 'σαι; εἶπε — ναὶ ἀφέντη! — μοναχὸς εἶσαι; εἶπέν του, ναί, ἀφέντη. Καὶ εἶχεν μίαν τρύπαν καὶ ἔρριψεν τὸ χαρτὶν καὶ εἶπέν του: τοῦτον τὸ χαρτὶν διδῶ σου το εἰς τὸ χέριν σου, δός το εἰς τὸ χέριν τῆς μητέρας μου· καὶ εἶπεν του: μὲν ἀναγκαστῆς νὰ ἐβγῆς ἀπὸ τὴν Λευκοσίαν ὥς που νὰ διαβοῦν πεντέξη μέραις, καὶ μοναῦτα νὰ γράψη χαρτία εἰς τὴν Πενταγίαν, εἰς τὴν Πάφον νὰ ἔλθουν τὰ φουσάτα τοῦ Κορομίλου, ὁμοίως καὶ ὅλους τοὺς Βουργάρους ἀποῦ ἐφύγασιν ἀπὸ τοὺς Γενουβίσους, καὶ ἐπρουμουτίασέν τους ὁ κοντοσταύλης νὰ τοὺς ἐλευθερώση, καὶ ἀφῆκέν τους νὰ βλέπουν τὰ παραγιάλια, καὶ νὰ τοὺς στερεώση εἴ τι τοὺς ἐτάκτηκεν ὁ θεῖός μου, καὶ εἶναι μὲ τὴν ρήγαιναν καὶ μὲ τὸν καλόγηρον, καὶ ἂς κάτζουσιν εἰς τὸ Πᾶς καὶ ἂς βλεπίσουν ταῖς στράταις, καὶ ἂς ἕναι ὅτοιμοι ὅσο νὰ τὴν ἰδοῦν νὰ τὴν δράξουν, καὶ τοὺς Γενουβίσους ἂς τοὺς δώξουν μὲ μεγάλην πομπήν, καὶ μοναῦτα ἂς ἐμπῆ εἰς τὴν Κερινίαν, καὶ ἂς τὴν φυλάγουσιν ὡς γίον τὰ 'μμάτιά τους.

Ὁ αὐτὸς Δημήτρης πέρνοντα τὸ αὐτὸν χαρτίν, ἐννοιάστην πὰς καὶ ψηλαφήσουν τον εἰς τὴν πόρταν καὶ ποντιστῆ ἡ δουλία, ἐπῆγεν εἰς τὸν τόπον ὅπου ἔδησεν τὸ ἄλογον καὶ ἔβγαλεν τὴν σέλλαν, καὶ ἄνοιξεν τὸ πανέλλιν τῆς μίας μερίας καὶ ἔβαλλεν τὸ χαρτὶν μέσα καὶ τὸ σέλλωσεν, καὶ ἐκαβαλλίκευσεν καὶ ἐπῆγεν ἐς τὴν πόρταν νὰ βγῆ. Οἱ Γενουβίσοι ὡς γίον

φρόνιμοι ἐπιάσαν τὴν πόρταν καὶ βλέπαν την, ἀφὸν ἐπῆγεν ἡ ρήγαινα καὶ ἡ ὑποταγή της καὶ ὅλον τὸ φουσάτον, νὰ μὲν ἐβγῇ πλεῖον τινάς, μηδὲν γενῇ τίποτες παραβουλία· παγαίνοντα νὰ ἐβγῇ ἐστρέψαν τον εἰς τὸν 'μιράλην μὲ τὸν σιργέντην, ἂν ὁρίσῃ νὰ τὸν ἀφήσουν· καὶ ἄνταν ἐνέβην ὀμπρὸς τοῦ ἀμιράλη, εἶπέν του: ἀφέντη, ἐγὼ εἶμαι κελλάρης τῆς κυρᾶς μου τῆς ρήγαινας, καὶ ἀγόρασα ἁρμυρὰ διὰ τὰ φουσάτα καὶ ἔπεψά τα μὲ τοὺς στρατοκόπους· ὥς που νὰ πλερώσω ἐγὼ τὸν ἄνθρωπον ἔμεινα, καὶ δὲν μὲ ἀφήνουσιν νὰ ἐβγῶ. Τότες ὥρισεν καὶ ἐβάλλασιν κερὶν εἰς τὸ νύχιν τοῦ μεγαλιόνοστου καὶ ἐβουλλῶσάν το, καὶ εἶπάν του: ἄμε νὰ πᾷς.

Θωρῶντα ὁ ρήγας τὸν Δημήτρην πῶς τὸν ἐφέραν εἰς τὸν ἀμιράλην, ἐννοιάστην πὰς καὶ ηὕρασιν τὸ χαρτὶν τὸ τοῦ ἔδωκεν, καὶ ἐφοβήθην, καὶ ἐγδέχετον νὰ δῇ τὸ τέλος· καὶ ἄνταν τὸν εἶδεν πῶς ἐστρέφετον, ἐχάρην. Ἐρώτησεν τὸν Δημήτρην ὁ ρήγας: ποῦ ἦσουν; εἶπέν του: ἀφέντη, δὲν μὲ ἀφήκασι νὰ πάγω, ὅσου ποῦ καὶ ἔδωκέν μου ὁ ἀμιράλης βοῦλλα νὰ πάγω. Ὁ ρήγας ἐχάρην καὶ εἶπέν του: χαιρέτα μου τὴν μετέραν μου. Ἐβγαίνοντα ὁ Δημήτρης εἰς τὸ κατήφορον τοῦ ἁγίου Μάμα, ἀπέζευσεν καὶ ἔβγαλεν τὸ χαρτὶν καὶ ἔβαλέν το εἰς τὸ κόρφον του, καὶ ἐκαβαλλίκευσεν καὶ ἦλθεν εἰς τὴν Ἀσκίαν, καὶ ηὗρεν τὸ φουσάτον καὶ ἀπόφαγεν καὶ ἐκάτζαν ν' ἀναπαυτοῦν· καὶ ἐνέβην εἰς τὸ ἀπλίκιν ὅπου ἦτον ἡ ρήγαινα, καὶ ἐκράξεν τὴν Προφέτταν τὴν κιλιτρίαν τῆς ρήγαινας καὶ εἶπέν της: ποῖσε νῶσιν τῆς κυρᾶς μου, ὅτι θέλω νὰ τῇ συντύχω ἀπὸ τὴν μερίαν τοῦ ἀφέτη μου τοῦ ρηγός. Καὶ ἡ ρήγαινα ἔκραξέν τον ὀμπρός της καὶ ἀρώτησέν τον διὰ τὸν ρῆγα, καὶ εἶπέν της: κυρά μου, ἔνι καλὰ καὶ χαιρετᾷ σε χίλια χαιρετίσματα, καὶ ἔρισέν με νὰ σοῦ συντύχω. Καὶ παραῦτα ἔρισεν ἡ ρήγαινα τὴν Προφέττην καὶ ἔβγηκεν ἔξω, καὶ ὁ Δημήτρης ἐγονάτισεν καὶ ἔδωκέν της τὸ χαρτὶν καὶ εἶπέν της ξηστοματῆς του τὰ λογία

τὰ τοῦ εἶπεν ὁ ρήγας· καὶ ἄνταν ἐγροίκησεν ἡ ρήγαινα τὰ λογία τοῦ παιδίου, ὡς φρονίμη ἐφοβήθην μηδὲν τ' ἀποσκεπάσῃ τὰ λογία, ὅτι ὁ Δημήτρης ἦτον Γενουβίσος ὠνοματισμένος. Τἄπισα ἔκραξεν ἡ ρήγαινα τὴν Προφέτταν καὶ ὥρισέν την νὰ βάλλῃ ὀμπρός της ταύλαν μικρὴν νὰ δώσῃ τοῦ Δημήτρη νὰ φᾷ, καὶ ὥρισεν τὸν σκουτιέρην νὰ δώσῃ τοῦ ἀλόγου του ταγήν· καὶ ὥς που νὰ φάγῃ ὁ Δημήτρης ἔγραψεν ἡ ρήγαινα 'να χαρτὶν μὲ τὰ γράμματά της τοῦ κοντοσταύλη, νὰ πέψῃ νὰ συνπιαστῇ τὸ φουσάτον γλήγορα νὰ τὸ βάλλῃ εἰς τὸ στενὸν Διάβαν τῆς Κερινίας, καὶ ἄς μᾶς ἐκδεκτοῦν ὥς που νἄρτωμεν, καὶ τὸ νὰ φτάσωμεν ἄς ἔναι ὅτοιμοι νὰ μὲ πιάσουν, καὶ τοὺς Γενουβίσους ἄς τοὺς δώξουν μὲ ἀντροπήν· καὶ τὸν Δημήτρην τὸν ἀποκομισθὴν τὸν δουλευτήν μας ποίσετε τὸ καλλίτερον τὸ νὰ μπορίσητε, ὡς γίον νὰ ἤμεστεν ἐμεῖς, καὶ πᾶσα χρῆσιν τὴν ἔχει μὲ τοῦ τὸ κρατήσῃς, καὶ μὲν τὸν ἀφήσῃς νὰ βγῇ ἀποὺ τὴν Κερινίαν ὥς που νὰ ἔρτωμεν. Τἄπισα ἔκραξεν ἡ ρήγαινα τὸν Δημήτρην καὶ εἶπέν του: ἐσοὺ μοῦ ἔφερες τὸ χαρτὶν καὶ τὰ μαντάτα, ἐσοὺ νὰ πάγῃς εἰς τὴν Κερινίαν νὰ τὸ πῆς τοῦ κοντοσταύλη, νὰ πέψῃ νὰ φέρῃ τὰ φουσάτα ὡς γίον μοῦ τὰ ἐξηγήθης, καὶ ποῖσε ν' ἀναγκαστῇς νὰ πάγῃς γλήγορα διὰ νὰ στραφῇς ἀπόψε εἰς τὴν χώραν, καὶ γδέχομαί σε. Ὁ Δημήτρης ηὗρεν ἀφορμήν: τὴν στράταν, κυρά μου, δὲν τὴν ἠξεύρω, καὶ τὸ ἄλογόν μου εἶναι ἀποσταμένον. Καὶ εἶπέν του: ἔγραψα τοῦ κοντοσταύλη νὰ σοῦ δώσῃ ἄλογον· ἀπὲ τὴν στράταν τώρα νὰ κράξω τὸν μάστρον τοὺς ἀγελάρχιδες καὶ θέλει σοῦ τὴν παραγγείλει, καὶ σοὺ βάρ' την εἰς τὸν νοῦ σου. Καὶ ἔκραξαν τὸν Τρικομίτην τὸν μάστρον τοὺς ἀγελάρχιδες, καὶ ἦλθεν ὀμπρὸς καὶ εἶπέν του: ἀπόθε νὰ πάγω ἀπ' ὧδε εἰς τὴν Κερινίαν; Καὶ ἔδειξέν του τοὺς τόπους καὶ ἐπαράγγειλέν του. Τότες εἶπέν του: ἐγροίκησες τὴν στράταν; ἄμε τώρα 'ς τὸ καλόν. Τότες ἐπῆρε τὸ χαρτὶν καὶ ἔβαλλέν το 'ς τὸ πανέλλιν, ὡς γίον ἐ-

ποῖκεν εἰς τὸ ἄλλον, καὶ ἐπῆρεν τὸ ἄλογόν του νὰ τὸ ποτίσῃ, καὶ ἀφὸν ἔπγεν ἐχαλίνωσέν το καὶ ἔβαλλεν τὴν στράταν ὀμπρὸς καὶ ἐπῆγεν· στέκοντα ἡλίου ἐπέσωσεν εἰς τὴν Κερίαν καὶ ἐννοιάζετον πότε νὰ στραφῇ εἰς τὴν χώραν.

Ἡ κυρὰ ἡ ρήγαινα, πηγαίνοντα ὁ Δημήτρης, ὥρισεν καὶ ἐδηγῆσαν καὶ ἐκαβαλλικέψαν καὶ ἐπεσῶσαν εἰς τὴν Λευκοσίαν, καὶ ηὗρεν ἀφορμὴν καὶ εἶναι συτζακισμένη, καὶ ἀποὺ μέραν ὡς ἡμέραν μὲ ἀφορμαῖς ἔσυρέν τους ἡμέραις ϛʹ εἰς τὴν Λευκοσίαν, διὰ νὰ δηγήσῃ ὁ κοντοσταύλης. Καὶ ἄνταν ἐδιάβασεν τὴν γραφὴν τῆς ρήγαινας ὁ κοντοσταύλης, ἔκραξεν τὸν Δημήτρην νὰ μπῇ νὰ δειπνήσῃ μετά του· καὶ εἶπέν του: ἀφέντη, ἡ κυρά μου ἡ ρήγαινα ὥρισέν με νὰ πάγω γλήγορα, καὶ ἐκδέχεταί με. Καὶ ὁ κοντοσταύλης εἶπέν του: ἀπόψε δὲν σὲ ἀφήνω νὰ πάγῃς, καὶ ἐγὼ θέλω τῆς μηνύσειν πῶς σ' ἐκράτησα ἐγώ, γιατὶ ἤτζου γράφει. Λαλεῖ του: ἀλήθειαν λαλεῖς, καὶ γράφει σου, ἀμμὲ ὕστερα εἶπέν μου ξηστοματῆς, ὅτι νὰ πάγω γλήγορα καὶ θέλει με. Εἶπέν του: ἀπόμεινε ν' ἀναπαυτῇ τὸ ἄλογόν σου καὶ σού. Τόσον τὸν ἔσφιξεν καὶ στανιό του ἐκράτησέν τον, καὶ μεῖνεν μίαν ἡμέραν καὶ νύκταν· καὶ τὸ πωρνὸ ἐκολάκευγέν τον νὰ τὸν ἀφήσῃ νὰ στραφῇ εἰς τὴν Λευκοσίαν, καὶ ἔδειξέν του τὸ χαρτίν, καὶ στανίο του ἐστάθην ὥς που ἦλθεν ἡ ρήγαινα καὶ τὰ φουσάτα.

Καὶ τὴν κυριακὴν εἰς τὰς δʹ δικεβρίου ͵ατογʹ ἦτον ὅπου μπῆκεν ἡ ρήγαινα εἰς τὴν Λευκοσίαν μὲ τʹ ἀνθρώπους καβαλλάριδες ἀρματωμένους καὶ υʹ ἀπεζοὺς μὲ τὸν καπετάνον τους, καὶ οἱ ἀπεζοὶ ἄλλον καπιτάνον. Καὶ ἐβγῆκεν ἀπὸ τὴν Λευκοσίαν ὁ σὶρ Πιὲρ τὲ Κασὶν ὁ κουβερνούρης τούτης, καὶ μερτικὸν ἀνθρώπους τῆς Λευκοσίας καὶ ἐσυνεπαντῆσαν τῆς ρήγαινας καὶ ἐπροσδέκτησάν την ὡς ἔπρεπεν· καὶ ἐσάστησαν οἱ Γενουβίσοι καὶ ἐνέβησαν δύο, δύο, καὶ ὕστερα ὁ καπετάνος· καὶ ὀπίσω τοὺς λᾶς τῶν ἀρμάτων ἦτον ἡ ρήγαινα συντροφιασμένη

μὲ τοὺς τζακρατόρους τοὺς Κυπριώταις, καὶ οἱ καβαλλάριδες τριγύρου της. Καὶ οἱ καπετάνοι ἐμπαῖναν καὶ κατεβαῖναν καὶ ἐπέρναν σκοπὸν μὲν τοὺς ἀναφάνῃ φουσάτον· καὶ μὲ τοιούτην ὁπλὴν ἐνέβησαν εἰς τὴν χώραν· καὶ εἰς τὸ ἀπέζεμάν της ἦτον ἀργά, καὶ οἱ καπετάνοι ἦσαν ὀμπρὸς τῆς ρήγαινας, καὶ ἐσφαλίσαν ἡ πόρταις, καὶ ἐφέραν οἱ καβαλλάροι τῶν πόρτων τ' ἀνοικτάρια νὰ τὰ δώσουν τῆς ρήγαινας· καὶ παραῦτα ἐτανύσαν οἱ καπετάνοι καὶ ἐπῆράν τα. Τότε ἐπέψαν τοὺς Γενουβίσους ν' ἀπλικέψουν εἰς τὸ ἀπλίκιν τοῦ μισὲρ Τζουὰν τὲ Μουρέ, ὅπου εἶναι κατὰ πρόσωπα τοῦ Ἀμαξαρίου οἱ καπετάνοι, καὶ τὰ φουσάτα ὡδὲ καὶ κεῖ τοῦ πόταμου, καὶ ἐκρατοῦσαν ἀπὸ τὸ γειοφύριν τῆς Πυλληρῆς ὡς τὴν πόρταν τοῦ Φόρου.

Καὶ τὴν τρίτην ϛ' δικεβρίου τ ο γ' Χριστοῦ ἐθελῆσαν οἱ Γενουβίσοι δυναστικῶς νὰ σηκώσουν τὰ ἅρματα τοὺς Λευκοσιάταις, καὶ ἀρχέψαν ἀπὸ τὴν Ἀρμενίαν, καὶ ἀρχέψαν ταραχαῖς μεγάλαις, καὶ οἱ Λευκοσίταις ἐπῆραν δυναστικῶς τὰ ἀνοικτάρια τῆς πόρτας τοῦ ἁγίου Ἀνδρέου καὶ ἐκλεῖσαν τὰ διαβατὰ μὲ σανιδία, καὶ ἐστάθησαν ἕτοιμοι εἰς τὸν πόλεμον, καὶ ἐθανατῶσαν τοὺς Γενουβίσους, ὅτι ἀποθαρροῦσαν τὰ κορμιά τους καὶ ἐτριγυρίζαν τὴν χώραν σκορπισμένοι ὡς πρόβατα, καὶ τοὺς μὲν ἐρρίβγαν εἰς τοὺς λάκκους, τοὺς δὲ ἐρρίβγαν εἰς τὰ χαντακία, καὶ τὴν νύκταν ἐτριγυρίζαν τους· καὶ ἐπολομοῦσαν πόλεμον οἱ Γενουβίσοι ἀπὸ τὴν πόρταν τοῦ Φόρου καὶ οἱ Λευκοσιάταις ἀπὸ τὴν πόρταν τοῦ ἁγίου Ἀνδρέου· καὶ ἀντριώθησαν οἱ Λευκοχιάταις καὶ ἐπῆγαν καὶ ἐδράξαν καὶ τ' ἀνοικταρία τῆς πόρτας τοῦ Φόρου ἀπὸ τὰ χέργια τοὺς Γενουβίσους. Τότες ὁ σὶρ Τίζος Σάνπο ὁ καπετάνος καὶ ὁ ἄλλος ὁ σὶρ Νικὸλ Ταγκάρος ἦρταν εἰς τὴν ρήγαιναν καὶ εἶπάν της: κυρά μου, ἡ ἐλπίδα μας ἦτον εἰς τὸν θεὸν καὶ εἰς ἐσέναν νὰ ἔχωμεν βοήθειαν νὰ σὲ ἐκδικήσωμεν ἀπὸ τοὺς ἐχθρούς σου, καὶ ἐμεῖς ηὕραμεν τὸ κατάδικον, καὶ ἀπέσωσές μας ὧδε νὰ μᾶς

σκοτώσουν. Καὶ μοναῦτα ὥρισεν, κατὰ τῆς εἶπαν οἱ καπετάνοι, καὶ ἐδιαλαλῆσαν, ὅτι πᾶσα ἄνθρωπος ἀπλικεμένος εἰς τὴν Λευκοσίαν νὰ πᾶ νὰ πολομᾶ τὴν δουλιάν του, καὶ μὲν γυρεύγουν ταῖς δουλίαις ταῖς ρηγάτικαις, ὅτι τοῦτον ἐγγίζει ἄλλους καὶ θέλουν τὸ γυρέψειν· καὶ εἴ τις δὲν ὀπιδιάση τὸν αὐτὸν ὁρισμὸν νὰ κόβγουν τὴν κεφαλήν του ὡς ἀνυπότακτον. Καὶ παραῦτα οἱ Ἀρμένιδες καὶ οἱ Λευκοχιάταις ἐστρέψαν τ' ἀνοικταρία τῶν πόρτων καὶ πᾶσα γεῖς ἐπῆγεν εἰς τὴν δουλιάν του. Καὶ οἱ Γενουβίσοι ἐμπῆκαν παραμπρὸς εἰς τὴν Λευκοσίαν.

Καὶ τὴν τετράδην, τῇ ζ' δικεβρίου ᾳ τ ο γ' Χριστοῦ ἐφέραν μαντάτον, ὅτι ὁ κοντοσταύλης ἐξέβην ἀπὸ τὴν Κερινίαν μὲ φουσάτον πολὺν Βουργάρους διὰ νὰ ἐμποῦν εἰς τὴν Λευκοσία, καὶ οἱ Γενουβίσοι ἐτρομάξαν· καὶ γροικῶντα τὰ αὐτὰ μαντάτα το πλῆθος τοὺς λᾶς τῆς χώρας ἐπῆγαν μὲ μεγάλην καρδίαν νὰ τζακίσουν ταῖς πόρταις τῆς χώρας τῆς ἁγίας Παρασκευῆς, καὶ ἐτζακίσαν ταις καὶ ἐπῆραν τὸν κουρανὸν καὶ ἐπῆγαν νὰ προσδεκτοῦν τὸν κοντοσταύλην· καὶ ἐπῆγαν μερτικὸν Γενουβίσοι νὰ τοὺς κωλύσουν, καὶ ἐσκοτῶσάν τους, καὶ ἐβάλαν τὸ φουσάτον ὅπου ἐβγῆκεν συνεπαντῆς τοῦ κοντοσταύλη, τὸν σὶρ Ματέον τὲ Βιλιὲρ ἔχοντα εἰς τὴν συντροφίαν του λ' καβαλλάριδες καὶ πολὺν πλῆθος ἀπεζικόν· καὶ περίττου ἐβγαῖναν ἀπὸ τὴν Λευκοσίαν καὶ ἐσμίγουνταν ἀντάμα. Καὶ τὸ νὰ εὕρουν τὸν κοντοσταύλην, ἐπροσδέκτην τους μὲ μεγάλην χαράν, καὶ ἔρισεν τὸν σὶρ Ματέον τὲ Βιλιερὸ νὰ πάρῃ τὸ φουσάτον του καὶ νὰ παγαίνῃ ἐμπρός. Ἄλλοι Γενουβίσοι ἦρταν νὰ κρατήσου ταῖς πορταις νὰ μὲν ἐβγοῦν ἐκεῖνοι, οὐδὲ ν' ἀφήσουν ν' ἐμπῇ ὁ κοντοσταύλης· τοὺς ποίους ἐτρέξαν, καὶ ἄλλους ἐσκοτῶσαν, καὶ ἐπῆράν τους εἰς τὸ γειοφύριν τοὺς ἁγίους Ἀποστόλους· καὶ γροικῶντα οἱ λᾶς, ἐλάχαν ἄφνου καὶ ἦσαν ἁρματωμένοι, καὶ οἱ Γενουβίσοι ἐστάθησαν ἀπάνω 'ς τὸ γειοφύριν, καὶ μὲ ταῖς τζάκραις ἐλαβόναν τους, καὶ δὲν ἐδυνήθησαν νὰ τοὺς ἐβγά-

λουν ἀπὸ τὸ γειοφύριν, καὶ εἶπάν το τοῦ κοντοσταύλη. Τότες εἶπεν: τίς ἔνι ἀπότορμος νὰ πάρῃ λᾶς νὰ τοὺς βουθήσῃ καὶ νὰ δώξῃ τοὺς Γενουβίσους ἀπὸ τὸ γειοφύριν; Καὶ ἐστέκαν εἰς τὴν πόρταν· παραῦτα ἐσηκώθην ἕνας καβαλλάρης ὀνόματι σὶρ Νικὸλ Λαζέ, ὁ ποῖος εἶπεν τοῦ κοντοσταύλη: ἀφέντη, βαστᾷ με ἡ ψυχή μου, ἂν ἔναι ὁρισμοῦ σου, νὰ πάγω καὶ νὰ ποίσω ὅσον δώσῃ ὁ θεός! Καὶ ἔπεψέν τον.

Τότες ἐκαβαλλίκευσεν ὁ σὶρ Νικὸλ Λαζὲ καὶ ἐπῆρεν ἀπὸ τὸ φουσάτον τοῦ κοντοσταύλη ρν΄ ἀνομάτους τζακρατόρους καὶ ἦρταν τρεχάτοι ἀπάνω τοὺς Γενουβίσους· καὶ τὸ ν᾽ ἀναφανοῦν, ἐννοιάστησαν πῶς ὁ κοντοσταύλης, καὶ ἐφύγαν οἱ Γενουβίσοι καὶ ἐμπῆκαν εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ ρηγός, καὶ εἶπάν το τῆς ρήγαινας· καὶ μοναῦτα ἔπεψεν ἡ ρήγαινα τὸν σὶρ Τζουὰν τὲ Νεβίλες τὸν βισκούντην νὰ τάξῃ τὸν κοντοσταύλην νὰ πάρῃ τὰ φουσάτα καὶ νὰ πάγῃ ἀπὸ τὴν Λευκοσία· ὁ ποῖος ἦρτεν τραχάτος ὡς τὸ γειοφύριν τῆς Πυλληρῆς, καὶ ἐκεῖ ἔμπλασεν τὸν σὶρ Νικὸλ Λαζιέ, καὶ ἦρτεν ἀπὸ τὴν μερίαν τῆς ρήγαινας νὰ πάγῃ ἀπὸ τὴν Λευκοσίαν. Καὶ παραῦτα ἔστρεψεν τοὺς λᾶς μὲ τὸ φουσάτον τὸ ἔφερεν, καὶ πολλοὺς τοπικούς, καὶ ἐπῆγαν ὡς τοῦ κοντοσταύλη καὶ εἶπάν του, πῶς ἔπεψεν ἡ ρήγαινα καὶ ἐμήνυσέν του νὰ πάρῃ τὰ φουσάτα καὶ νὰ πάγῃ ἀπὸ τὴν Λευκοσίαν. Παραῦτα ἐστράφην μὲ τὸ φουσάτον εἰς τὴν Κερινίαν καὶ ἔπιασεν το Διάβαν, ὡς γίον ὡρισμένος.

Καὶ τὴν πέρτη τῇ κ΄ δικεβρίου ᾳτογ΄ Χριστοῦ, ἐπαντέχαν οἱ Γενουβίσοι, ὅτι ὁ κοντοσταύλης ἀπέζευσεν καὶ ἐπαρακάθετον τῆς Λευκοσίας, καὶ ἀρματώθησαν καὶ ἦρταν νὰ τὸν πολεμήσουν καὶ νὰ τὸν δώξουν· καὶ ὅταν ἦλθαν εἰς τὴν πόρταν ηὗράν την ἀνοικτὴν καὶ εὔκαιρην, καὶ ἐστρέφουνταν. Καὶ κάποιοι Λευκοσιῶτες ὅπου ἐννοιάστησαν ὅτι τοῦτα τὰ καμώματα εἶναι μὲ τὴν βουλὴν τῆς ρήγαινας, ἐπροδῶκάν τους ἄλλοι ὅπου ἐπήγασιν μὲ τὸν κοντοσταύλην, καὶ ἐπῆγαν καὶ ἐκουρ-

σέψαν τὰ σπιτία τους ὡς ἄπιστοι· θωρῶντα ἄλλοι τοπικοὶ τὸ πῶς ἐκουρσεῦγαν τοὺς λᾶς, παραῦτα ἐπιάσαν δυνατὰ τὸν τόπον ἀποὺ κοντὰ τῆς πόρτας τοῦ Φόρου ὡς τὴν πόρταν τοῦ ἁγίου Ἀντρέου, καὶ ἐκαταδῶξαν τοὺς Γενουβίσους εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ ρηγός, καὶ πολλοὺς ἐσκοτῶσαν. Καὶ ἄλλοι λᾶς ἐσηκώθησαν ἀπὸ τὸν Τράχοναν καὶ ἀπὸ τὸ Σημηντῆριν καὶ οἱ Βονιάτες καὶ ἐκαταδίωξάν τους καὶ ἀρχέψαν νὰ κουρσεύσου ὡς τὸ γειοφύριν τῆς Πυλληρῆς· καὶ ἐκεῖ ἐσμίξαν πόλεμον πολὺς καὶ δυνατὸς ἀπὸ τὸ γειοφύριν τῆς Πυλληρῆς ὡς τὸ γειοφύριν τοῦ ἁγίου Ἀποστόλου καὶ ἀπάντησεν ὡς τὴν κα′ ὥραν τῆς ἡμέρας. Καὶ ὄνταν ἐπῆγαν οἱ Γενουβίσοι εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ ρηγός, ἐπῆγαν οἱ τοπικοὶ καὶ ἐκουρσεῦσαν τὰ σπιτία τοὺς Γενουβίσους τοὺς ἄσπρους καὶ τοὺς Λευκοσιάταις ὅπου εἶχαν ἀγάπην μὲ τοὺς Γενουβίσους· καὶ οἱ πτωχοὶ χεροτεχνίταις οἱ ἀνήμποροι ἐμπῆκαν καὶ ἀποκλείστησαν εἰς τὰ σπιτία τους καὶ ἐπόμεινεν ἡ χώρα ὡς ἔρημη. Ὁμοίως ἐβάλαν λαμπρὸν εἰς τὰ σπιτία τοὺς Γενουβίσους, καὶ ὀλίγον ἐδιαφορέψαν, ὅτι παραῦτα οἱ Γενουβίσοι ἐσβύσαν τα ὅλα.

Ἐγράψαν χαρτὶν οἱ καπετάνοι καὶ ἐπέψαν το τοῦ σὶρ Πιὲρ τὲ Καμπὲ Φρεγκοῦζε εἰς τὴν Ἀμμόχουστον· καὶ τὴν παρασκευγὴν τῇ θ′ δικεβρίου ὁ αὐτὸς ἀμιράλης ἔπεψεν δύναμιν εἰς τὴν Λευκοσίαν, μὲ τὴν βουλὴν τοῦ ρηγός, ὅτι ὁ αὐτὸς ἀμιράλης εἶπέν του: ἀγρωνίζει, ὁ θεῖός σου ὁ κοντοσταύλης θέλει νὰ κρατήσῃ τὴν Λευκοσίαν διὰ λόγου του, καὶ ὀλίγον, ὀλίγον θέλει νὰ σὲ ξηκληρώσῃ ἀπὸ τὸ ρηγάτον σου, καὶ νὰ στείλωμεν νὰ τὴν βλεπίσωμεν. Καὶ ὄνταν ἤρτασιν, ηὕρασιν τὰ σπιτία εὔκαιρα, ὅτι τοῖοι ἐπῆγαν εἰς τὴν Κερινίαν μὲ τὸν κοντοσταύλην, ἄλλοι ἐγυρίζαν ἀπὸ τὴν μίαν μερίαν καὶ ἀπὲ τὴν ἄλλην καὶ ἐπολεμίζαν. Καὶ πάλε ἐκουρσεῦσαν τὴν Λευκοσίαν καὶ ἐπῆγαν εἰς τὴν πόρταν τῆς ἁγίας Παρασκευῆς, καὶ ἐσφαλίσαν καὶ ἐκλειδῶσάν την, καὶ ἤρταν εἰς τὴν πόρταν τοῦ

ἁγίου Ἀνδρέου, καὶ ηὕρασιν τὸν πύργον γεμάτον Ἀρμένιδες καὶ Συργιάνους ὅπου ἐβλέπασιν τὴν πόρταν, καὶ δὲν ἐδυνήθησαν νὰ τὴν σηκώσουν ἀπού τὸ χέριν τους.

Ἐστάθησαν καὶ ἐσυμβουλεύτησαν οἱ Γενουβίσοι τίντα νὰ ποίσουν, ὅτι πᾶσα πόλεμον χάνονται πολλοὶ καὶ καθημερινὸν ὀλιγανίσκουν, καὶ δὲν ἐθελῆσαν νὰ ποίσουν πόλεμον, καὶ εἶπάν το τοῦ ἀμιράλη, καὶ κεῖνος εἶπεν τοὺς καπιτάνους, καὶ κεῖνοι εἶπάν το τῆς ῥήγαινας, καὶ εἴπασιν νὰ γενῇ διαλαλημός, ὁ ποῖος ἐλάλεν: πᾶσα ἄνθρωπος ὅπου εἶναι εἰς τὸν πύργον τοῦ ἁγίου Α'νδρέου καὶ νὰ κατεβῇ μὲ ἀγάπην, νὰ ἦναι συγχωρημένος, καὶ νὰ πᾶν 'νὰ τοὺς δώσῃ ὁ ἀμιράλης ἕναν χαρτὶν ἀπὲ τὴν μερίαν τῆς ῥήγαινας νἄρτῃ εἰς τὴν συντροφιάν της: καὶ εἴ τις δὲν ποίσει διὰ τὸν αὐτὸν ὁρισμὸν καὶ πιάσουν τον ἀπάνω εἰς τὸν αὐτὸν πύργον, νὰ ἦναι τὸ κορμίν του καὶ τὸ δικόν του εἰς τὸν ὁρισμὸν τῆς ῥήγαινας. Γροικῶντα τὸν αὐτὸν διαλαλημόν, ἀφῆκαν τὸν πύργον καὶ ἐπῆγαν καὶ ἐδῶκαν τὰ χαρτία τῆς ῥήγαινας σημαδεμένα μὲ τὰ γράμματα τοὺς καπετάνους, διὰ νὰ μὲν κουρσέψουν τὰ σπιτία τους.

Καὶ πάλε οἱ Συργιάνοι ἐμετανῶσαν, καὶ ἐστράφησαν καὶ ἐπιάσαν τὸν πύργον καὶ ἦλθαν οἱ Γενουβίσοι καὶ εἶπάν τους: δὲν ἐγροικήσετε τὸν ὁρισμὸν νὰ πᾶτε ἀπὸ τὸν πύργον; Καὶ εἶπάν του: δὲν πολομοῦμεν διὰ λόγου σας, οὐδὲ γιὰ τὸν διαλαλημόν! Θωρῶντα οἱ Γενουβίσοι τὸ πῶς ὅλοι οἱ Λευκοσιάταις ἐπιάσαν τοὺς πύργους, τότες ἐβάλλασιν δύο περδεσκίαις ἀπὸ τὴν μίαν μερίαν καὶ ἀπού τὴν ἄλλην τοῦ πύργου, καὶ ἐβάλαν μίαν καλὴν συντροφίαν ἀνθρώπους τῶν ἁρμάτων, καὶ ἐστάθησαν καὶ ἐσφικτοπολεμῆσαν τὸν αὐτὸν πύργον· καὶ ἐπέθαναν ζʹ Γενοβίσοι πρὶν πάρουν τὸν πύργον· καὶ κβʹ Συριάνοι ἐκρατοῦσαν τὸν πύργον· θεωρῶντα πῶς ἐπάνταν ὁ πόλεμος, καὶ οἱ Γενουβίσοι ἀλλάσσουνταν, μαχανιασμένοι, ἀποσταμένοι, καὶ οἱ Συριάνοι ἀποστάθησαν καὶ δὲν εἶχαν ἀπού τινὰν βοήθειαν, καὶ

ἐκρεμμίσαν οἱ δέκα εἰς τὸ χαντάκιν καὶ ἐτζακίσαν τὰ ποδία τους καὶ ἐμεῖναν ἐκεῖ χαμαί· τότες ἐπῆραν καρδίαν οἱ Γενουβίσοι καὶ ἐνέβησαν εἰς τὸν πύργον καὶ ἐκατακόψαν τοὺς Συριάνους άπου μεῖναν. Θωρῶντα ἕνας, ὄνομα Νάσαρις, ἐστάθην δυνατὸς εἰς τὸ σπαθίν του καὶ ἐδιαφεντεύγετον ὥς που ἀπάντα, θωρεῖ β' Γενουβίσους ὅπου ἐστέκετον εἰς ἕναν προμοχιόνιν χώνεται καὶ ἀγκαλίζει τους, καὶ ἐκρέμμισαν εἰς τὸ ἔσω τῆς χώρας, καὶ παραῦτα ἐπεθάνασιν καὶ οἱ γ', διότι ὅλους του τοὺς συντρόφους ἐκατακόψαν τους. Καὶ τότες ἐπῆραν τὸν πύργον οἱ Γενουβίσοι, καὶ ἐξέβησαν καὶ ἐκατακόψαν τοὺς ι' ὅπου ἐκρεμμίσαν.

Τἄπισα ἐνέβησαν εἰς τὴν χώραν καὶ ἐξανακουρσέψαν την ὅλην, τόσον ἐκείνους ὅπου εἶχαν τὰ χαρτία, ὡς γίον ἐκείνους ὅπου δὲν εἶχαν· καὶ ἄνταν ἀποκουρσεῦσαν, ἐδιαλάλησαν ἀπὸ τὴν μερίαν τοῦ ἀμιράλη, ὅτι κανένας Γενουβίσος νὰ μὲν ἦναι ἀπότορμος νὰ ποίση κανέναν Κυπριώτην ν' ἀγανακτῇ· τοῦτον ἐποῖκάν το τοὺς λᾶς διὰ νὰ κάτσουσι ἀμέριμνα εἰς τὰς δουλιάς τους· καὶ πολλοὶ άπου ἐξωδῶκαν ἐμπῆκαν εἰς τὴν χώραν. Καὶ διαβαίνοντα καμπόσαις ἡμέραις, ηὗραν ἀφορμὴν οἱ Γενουβίσοι λαλῶντα — ὅτι τοῦτοι ὅπου ἐλεῖπα καὶ ἦρταν εἶναι καταπατητάδες, καὶ τοῦτοι ἀρχέψαν τὴν ταραχήν, δώξετέ μάς τους! Καὶ κάτίνες ἄπιστοι Κυπριῶταις ἀπὸ τὴν ζήλαν τους ἐδῶχνάν τους ἀπου ζήλαν παλαιὰν ἐκείνους ἀπου ἐθέλασιν· καὶ οἱ Γενουβίσοι ὡς ἐχθροὶ καὶ ὡς ἐκεῖνοι ὅπου ἐθέλαν ν' ἀφεντέψουν τὸν τόπον, καὶ ἐπλημμελοῦσαν νὰ ὀλιγάνουν τὸν τόπον, καὶ ὅσους ἐδεῖχναν, χωρὶς νὰ τοὺς ἐξετάσουν, ἐκωλοσύρναν τους καὶ ἐφουρκίζαν τους· μέσα εἰς τοὺς δελοιποὺς καὶ ἐπιάσαν τὸν Ψυχίδην καὶ τοὺς υ' του συντρόφους, οἱ ποῖγοι κατὰ τὸν παραβοῦλόν τους διαλαλημὸν ἐποῖκαν τὸ νὰ πολομοῦν ταῖς δουλιαῖς τους, καὶ ἐβάλαν τους στεκάμενους εἰς τ' ἁμάξια δημένους, καὶ ἐβράζαν ταῖς δοντάκραις καὶ ἐκατζουρίζαν τὰ κρήατά τους, καὶ ἐφουρκίζαν τους:

Καὶ εἰς τὰς ιη΄ δικεβρίου τῆς αὐτῆς ἐχρονίας ατογ΄ Χριστοῦ, ὁμοίως ἕναν Γλύακαν ἱερέαν τοῦ Χριστοῦ, διατὶ ἦτον μετά τους, ἐπῆράν τον καὶ ἐφουρκίσαν τον τὸ μεσανυκτικόν· οἱ ἄπιστοι κοπέλλοι ὁποῦ τοὺς ἐδεῖχναν! καὶ πῶς τὰ ἐβάσταξεν ὁ δίκαιος κριτής! ἀμμὲ διὰ τὰς πολλὰς καὶ ἀμέτρηταις ἁμαρτίαις ἐπαραχώρησεν ὁ θεός.

Φοβουμένοι οἱ Γενουβίσοι διὰ ταῖς πολλαῖς ἀδικίαις, φόνους, κούρση καὶ ἄλλα κακά, μηδὲν φουσατέψουν οἱ Κυπριῶταις καὶ ἀδικήσουν τους, ἐδιαλαλῆσαν ἀπὸ τὴν μερίαν τοῦ ρηγὸς καὶ τοῦ ἀμιράλη νὰ μὲν τορμίσῃ τινὰς νὰ ἔχῃ ἅρματα ἔσω του, οὐδὲ καλά, οὐδὲ κακά, οὐ κηνουργία, οὐ παλῆα, οὐ κανέναν πρᾶμαν ἁποῦ νὰ μπορῇ νὰ κακοδικήσῃ τινάν· καὶ εἴ τις εὑρεθῇ ὅτι ἔχει ἅρματα καὶ δὲν τὰ παραδώσῃ εἰς τὴν τζαρδαχάναν τοῦ ρηγός, νὰ κόβγουν τὴν κεφαλήν του, καὶ εἴ τις τον προδώσει νὰ ἔχῃ ἀπὸ τὸ δικόν του ὀνομίσματα πεντήκοντα. Θωρῶντα οἱ πτωχοὶ λᾶς τοὺς τυραννισμοὺς καὶ ταῖς ἀδικαῖς ἀπειλαῖς τοὺς Γενουβίσους, παραῦτα ἐφέραν πᾶσα λογὴν ἅρματον τὸ εἴχασιν καὶ ἐρρίψαν τα εἰς τὴν τζαρδαχάναν.

Καὶ νὰ σᾶς ἐξηγηθῶ τὴν ἀπιστίαν τοὺς Γενουβίσους μέσα εἰς τοὺς λᾶς ὁποῦ ᾿σαν ἔξω τῆς χώρας, καὶ ἄνταν ἐμπῆκαν ἐπιάσαν τους καὶ ἐκαταμακελέψαν τους. Νεῖς πτωχὸς θωρῶντα πῶς ἐδιάβην καιρὸς καὶ πλεῖον δὲν ἐγυρεύγασιν τινάν, ἐφάνην του νὰ ἐμπῇ κρυφὰ ἔσω του, καὶ ν᾿ ἀποσκεπάσουν οἱ λᾶς του, καὶ ἂν τὸν γυρεύγουσιν νὰ φύγῃ, εἰδὲ κἀνοὺ νὰ μείνῃ νὰ πολομᾷ τὴν δουλιάν του· καὶ ἦτον ἡμέρα σάββατον, καὶ ἄνταν ἐμπῆκεν δὲν ηὗρεν τὴν γυναῖκάν του ἔσω του, ὅτι ἐπῆγεν εἰς τὸ λουτρόν· καὶ κἄτινες ἄπιστοι εἶδάν τον πῶς ἔμπαινεν ἔσω του, καὶ ἐπῆγαν καὶ ἐπροδῶκάν τον· καὶ ἄνταν ἦρταν νὰ τὸν πιάσουν, ἀνάφανεν ἡ γυναῖκά του ἀπὸ τὸ λουτρόν, καὶ θωρεῖ τους πῶς ἐμπῆκαν καὶ ἐγυρεῦγάν τον, καὶ εἶπέν τους: ἀφένταις, τίντα γυρεύγετε; Καὶ εἶπάν της — τὸν ἄνδραν σου. Καὶ εἶ-

πέν τους — δὲν εἶναι ὧδε. Καὶ εἶπάν της — ὧδ' ἔναι, ἀμμὲ κρύβγεις τον. Ἐκείνη ἡ κακότυχη ἦτον καρὴ ἀπὸ τὴν ἀφορμήν, καὶ δὲν ἔξευρεν τὸ ἔλα τοῦ ἀντρός της, καὶ εἶπέν τους: ἄρχοντες, ἂν εὑρεθῇ ὁ ἄντρας μου ἔσω μου, νὰ μὲ καύγου. Ὁ πτωχὸς ὁ ἄντρας της γροικῶντα τὴν ταραχὴν ἄνοιξεν ἕναν σεντοῦκιν καὶ ἔδωκεν μέσα. Τοῦτοι ἐνέβησα καὶ ἐγυρεῦσαν ἀπόθεν καὶ ἀποκεῖθεν ὅτοσον, ὅτι ἐγανακτίσαν πῶς δὲν εὑρίσκετον, καὶ ἐπῆγαν καὶ ἀνοῖξαν τὸ σεντοῦκιν καὶ ηὗράν τον. Καὶ μοναῦτα οἱ ἐχθροὶ τοῦ θεοῦ οἱ Γενουβίσοι ἐπῆραν τὴν πτωχὴν τὴν γυναῖκάν του, τὴν ἐλέγαν ἡ Βεργιλήνα, καὶ ἐκάψαν την εἰς τὸ Ἁμαξαρίον, καὶ ἐκεῖνον ἐφορκίσαν τον εἰς τὴν φούρκαν.

Ἀπεκεῖ ἐφέραν μαντάτα τὸ πῶς ὁ κοντοσταύλης ἐπῆγεν κρυφὰ εἰς τὴν Πενταγίαν καὶ εἰς τοῦ Μόρφου καὶ εἰς ὅλην τὴν Σολείαν, διότι ἐθάρρησεν ὁ σὶρ Μουντολὴφ νὰ κουβερνιάσῃ, καὶ νὰ δηγήσῃ τὴν Κερινίαν βιττουαλίαν, καὶ ἐκράτησεν τὰ καρτζὰ καὶ τίποτες δὲν ἀγόρασεν, οὐδὲ τὸ σιτάριν τὸ 'χεν μὲν εἶχέν το πουλήσειν διὰ τὴν σουπερπίαν καὶ νὰ κερδαίσῃ, καὶ ἔμεινεν τὸ κάστρον εὔκαιρον, καὶ ἂν εἶχεν ἔρτειν τὸ στόλος ἀπάνω του ἐπαραδόνουνταν ἀπὸ τὴν πεῖναν. Καὶ διὰ τοῦτον ὡς καλὸς νοικοκύρης καὶ φρόνιμος ἀφέντης ὁ κοντοσταύλης, ἐπῆγεν μὲ τὸ κορμίν του καὶ ἐκουβαλίεν τους ψουμὶν καὶ ἐδῆγάν τους, καὶ ἐδήγησεν καὶ τὸ κάστρον. Θωρῶντα οἱ χωργιάταις τὸν κοντοσταύλην ἐπροσκυνῆσάν τον καὶ ἐρεβελιάσασιν, καὶ δὲν ὑποτάσσουνταν οὐδὲ τοῦ καστελλάνου, οὐδὲ τοῦ ἀφέντη τους, οὐδὲ ἀγγαρίον ἐδιαβάζαν, οὐδὲ τὰ τέλη τους ἐπλερῶναν. Καὶ πᾶσα ἀριτζιάλης εἶπέν το τοῦ πραχτόρου, ὅσ' ὧς που καὶ ἀγκαλέσαν εἰς τὴν ῥήγαινα· διατὶ ὁ ῥήγας ἦτον εἰς τὴν Ἀμμόχουστον, εἶπάν το τῆς ῥήγαινας, καὶ εἶπέν τους: ἡ ῥένται σας ἔρκουνται παρκάτω, καὶ ἀπόθε νὰ πλερώσῃ ὁ ῥήγας τὰ χρέ του; Καὶ ἐπαρακαλέσαν νὰ βάλλῃ κανέναν καβαλλάρην νὰ βλε-

πίση τὴν ἀνορίαν καὶ νὰ ποίση τοὺς χωργιάταις νὰ ὑποτάσσουνται τοὺς προεστούς.

Ἡ ρήγαινα ὥρισεν παραῦτα τὸν Τζόρτζε Μονομάχον, καβαλλάρην Πολίτην, διὰ κεφάλιν καὶ ἔδωκέν του ξ' ἀνθρώπους τῶν ἁρμάτων καβαλλάριδες καὶ πεντῆντα ἀπεζούς. Καὶ ὅλους τοὺς πουρζέζιδες ὅπου ἦσαν μὲ τοὺς Βουργάρους μὲ τὸν κοντοσταύλην γροικοῦν πῶς οἱ Γενουβίσοι ἐπέψαν κεφάλιν καὶ λαὸν νὰ βλέπουν, ἐτρέξαν τους καὶ ἐδῶξάν τους· καὶ εἶχαν μετά τους τζακράτορους καὶ δοξιώταις καὶ ἐσύραν ἀπάνω τους σαΐταις καὶ βερετουνία, ὅτι μὲ μεγάλαις ἀνάγκαις ἐστράφησαν εἰς τὴν Κερινίαν, καὶ ἐτρέξαν τους καὶ ἐσκοτωσᾶσιν πολλούς, καὶ επιασᾶσιν λ' Γενουβίσους καὶ ἐπῆράν τους εἰς ταῖς φυλακαῖς τῆς Κερινίας· καὶ ἦλθεν ὁ Μονομάχος, εἶπέν το τῆς ρήγαινας καὶ τοὺς καπετάνους, καὶ πολλὰ ἐθυμώθησαν.

Παραῦτα ἔρισεν καὶ ἐδῶκάν τους ἄλλους σ' νὰ πᾶσι νὰ πολεμήσουν τοὺς πουρζέζιδες, καὶ ἐπῆγαν εἰς τοῦ Μόρφου γυρεύγοντά τους· καὶ δὲν τοὺς ηὕρασιν, ὅτι ἐπήρασιν ψουμὶν καὶ ἐπῆγαν εἰς τὴν Κερινίαν, ἐπέψα καὶ τὸν πρίντζη εἰς τὴν Λευκοσίαν. Καὶ ὁ κοντοσταύλης δὲν ἐπέψεν νὰ πέψῃ νὰ κουβαλῇ ψουμιν τῆς ρηγάδας ἀπο το Μόρφου καὶ ἀπὸ τὴν Πενταγίαν νὰ γεμώσῃ τὴν Κερινίαν καὶ τὸν ἅγιον Λαρίον. Ἀληθεία οἱ Γενουβίσοι δὲν ἐπέψαν νὰ διαφεντεύγουν τοὺς πουρζέζιδες καὶ δὲν ἐπλάζουνταν, ὅτι εἴχασιν πηγαῖς, καὶ τὸ νὰ στρέφουνταν εἰς τὴν Λευκοσίαν, ἔρχουνταν καὶ ἐφορτόνασιν· καὶ ἴσαις φοραῖς ἐσμίκτησαν, εἴχαν τὸ χειρότερον οἱ Γενουβίσοι.

Καὶ εἰς τοῦτον ἕνας καβαλλάρης, ὀνόματι σὶρ Πιὲρ τὲ Κασὶν, θωρῶντα τὴν ἀνδρίαν τοῦ κοντοσταύλη ἐδήγησεν καὶ τὸν ἅγιον Ἱλαρίον ἐζήλευσεν καὶ ἐσυπίασεν πολὺν φουσάτον χωρὶς νὰ τοῦ πῆ τινάς· θεωρῶντα τοὺς Γενουβίσους πῶς ἐξηλοθρεῦγαν τὴν Ἀκροτικήν, ἐπῆρεν τοὺς λᾶς τους ἐσυμπίασεν καὶ ἐβλέπεν ταῖς πόρταις τῆς Ἀμμοχούστου εἰς τιτοίαν λογὴν

ὅπου δὲν εἶχαν καμμίαν ζωήν. Ἐπαρακαλῆσαν τοὺς τοπικοὺς νὰ βάλλουν νὰ σηκωθῇ ὁ καλὸς καβαλλάρης ἀπεκεῖ, διὰ νὰ μποῦν οἱ λᾶς νὰ τοὺς φέρουν νὰ τρῶσιν, καὶ νὰ βγοῦν καὶ κεῖνοι νὰ κουρσεύγουν· ὅτοσον ἐγίνετον ὅτι ἐγανακτῆσαν καὶ ἐπῆγαν ὅλοι εἰς τὸν ἅγιον Σέργιον, καὶ ἀπὸ κεῖ ἦτον τὸ διάβαν τοὺς Ἀμμοχουστιανούς, καὶ ἐκάθουνταν εἰς τὸν πύργον. Καὶ ἕνας κλέπτης χωργιάτης ὅπου ἔκλεφτεν καὶ ἔπερνέ τα κρυφὰ ’ς τὴν Ἀμμόχουστον, καὶ ἐνῶσάν τον, καὶ διὰ τὸν φόβον τοῦ σὶρ Πιὲρ τὲ Κασὶ δὲν ἐπῆγεν καπόσαις ἡμέραις νὰ πᾷ ’ς τὴν Ἀμμόχουστον, καὶ ἐστάθην ἔξω μετά τους, καὶ εἶδέν τους πῶς ἀποριμνίσαν καὶ πολλαῖς βίγλαις δὲν ἐπολομοῦσαν· διατὶ οἱ Γενουβίσοι ἐφοβήθησαν φόβον πολὺν καὶ δὲν ἐτόρμα νὰ ἐβγῇ τινάς, καὶ τὸν νὰ πιάσαν ἐφουρκίζαν τον, οὐδὲ ἀπέξω νὰ ἐμπῇ ἔσω ἀποὺ ξαὐτόν τους καὶ ἐφουρκίζαν τους, καὶ οἱ λᾶς ὅπου ἦσαν μετά τον ἐγυρίζαν καὶ ἐπηγαῖναν ἔσω τους· καὶ ὄνταν τοὺς ἀποσκεπάσεν ὁ χωργιάτης καλά, ἔφυγεν καὶ ἐπῆγεν εἰς τὴν Ἀμμόχουστον καὶ εἶπέν τους: τίντα μοῦ διδοῖτε νὰ πᾶς πάρω ἐκεῖ ἀποῦ κοιμᾶται ὁ σὶρ Πιὲρ τὲ Κασὶν καὶ νὰ τὸν πιάσετε; Καὶ ἐκεῖνοι ἐφοβήθησαν μήπως καὶ παραβγάλλῃ τους νὰ τοὺς βάλλῃ ’ς τὸ χέριν του· τοτες εἶπέν τους: δήσετέ με καὶ πάρτε με μετά σας, καὶ ἄντα νὰ πιάσετε τὸ νίκος, ποίσετέ μου ζωήν, εἰ δὲ ἂν σᾶς τζενιάσω, δότε μου θάνατον. Παραῦτα ἐβγῆκεν μία μεγάλη καὶ καλὴ συντροφία Γενουβίσοι ἀπὸ ’σπέρας καὶ ἐφτάσαν ἀπανωθιόν τους τὸ πρωτόπνιν, καὶ ηὗράν τους ἀπὲ τὸν κόπον κοιμισμένους, θαρρουμένους, σφαλισμένους, κλειδωμένους· καὶ παραῦτα ἐτριγυρίσαν τοῦ πύργου μὲ τὸ λαμπρόν. Καὶ τὸ νὰ ξυπνήσουν, ἐπαραδοθῆκαν τοὺς Γενουβίσους· καὶ ἐσβύσαν τὸ λαμπρόν, καὶ ἐπιάσαν τὸν σὶρ Πιὲρ τὲ Κασὶ καὶ καλὰ ξ′ ἀνομάτους, καλὰ παλληκάρια· καὶ οἱ ἄλλοι ἐλεῖπαν εἰς τὰ σπιτία τους καὶ εγλυτῶσαν. Καὶ τὸν καβαλλάρην ἐδῆσάν τον μὲ τοὺς δελοιπούς,

καὶ ἐπῆράν τον μὲ τοὺς δελοιποὺς εἰς τὴν Ἀμμόχουστον. Καὶ τὸν χωργιάτην ἐποῖκάν του μηνίον, καὶ εἶχάν τον εἰς μεγάλην τιμήν. Καὶ τούτη ἦτον ἡ πρώτη ἀντραγαθία τὴν ἐποῖκαν οἱ Γενουβίσοι, διότι πάντα τὸ νὰ βρέθηκαν εἰς τὸν πόλεμον ἐνικοῦσαν οἱ Κυπριῶταις.

Θωρῶντα οἱ Γενουβίσοι ὅπου ἤλθασιν, πῶς δὲν ἠμπορῆσαν νὰ ἔχουν νίκην, ὅτι κατὰ τὸ ἐννοιάζουνταν νὰ πάρουν τὴν Κερινίαν ἐμποδίζουνταν καθημέρι, πότε ἀπηδοῦσάν τους καὶ πολεμίζαν τους καὶ θανατόναν τους, ἐκάτσαν εἰς τὴν βουλὴν καὶ εἶπαν: « ἄρχοντες, ἤρταμεν νὰ κάμωμεν, καὶ ὁ θεὸς ἔδωκέν μας τὴν Ἀμμόχουστον· τώρα ἤλθαμε νὰ πάρωμεν τὴν Κερινίαν, φοβούμεσταν μὲν χάσωμεν τὰ ἥμερα διὰ τὰ ἀγρία· μὲ τοῦ θεοῦ ἔχομεν τὴν Ἀμμόχουστον, καὶ μὲν χάσωμεν διὰ τὴν Κερινίαν τὴν Ἀμμόχουστον· ὅτι ἐμάθετε πῶς ἐκαταστῆσαν τὸν σὶρ Πιὲρ τὲ Κασὶν καὶ μὲ ὀλίγον φουσάτον ἐστενοχωρῆσαν τοὺς συντρόφους μας τῆς Ἀμμοχούστου, καὶ ἂν δὲν εἶχαν τὸν πιάσειν ἐψοφοῦσαν τῆς πείνας. Τώρα ὁ πρίντζης εἶναι εἰς τὸν ἅγιον Ἱλαρίον καὶ ὁ κοντοσταύλης εἰς τὴν Κερινίαν, καὶ δὲν κινοῦνται, ἀμμὲ ἐννοιάζουνται πῶς νὰ μᾶς σκοτώσουν καὶ νὰ πάρουν καὶ τὴν Ἀμμόχουστον ἀπὲ τὰ χεργία μας· καὶ οἱ τοῖχοι τῆς Ἀμμοχούστου εἶναι χαμηλοί, μὲν πᾶν καὶ σκαλώσουν καὶ πάρουν την, ἀμμὲ νὰ μηνύσωμεν τοῦ ἀμιράλη νὰ τοὺς ψηλώσῃ, καὶ νὰ τὸν φοβερίσημεν νὰ ρίσῃ νὰ πολομοῦν καλαῖς βίγλαις μέραν καὶ νύκταν ».

Καὶ ἤτζου ἐγίνετον· καὶ τὸ νὰ περιλάβῃ ὁ ἀμιράλης τὰ χαρτία ἔρισεν καὶ ἐψηλῶσαν τὰ τειχία ὅπου ἦσαν χαμηλά, καὶ ἐγύρεψε νὰ τὴν τριγυρίσῃ μὲ τὴν θάλασσαν, νὰ τὴν ποίσῃ νησίν.

Τότες ἐπέψαν τὴν Πατρίτζεναν εἰς τὴν Ἀμμόχουστον, καὶ ἐπέψαν καὶ ἐκουρτζέψαν τὸ σπίτιν τοῦ πρίντζη, καὶ ηὗραν ὅτοσον λογάριν, ἀσῆμιν καὶ χρουσάφιν, πέτραις καὶ μαργάριν,

καὶ πλῆθος δουκάτα, καὶ γρισία, καὶ καρτζά, ὅτι ἦσαν ἀκανητὸν νἆχαν κουντεντιαστῆν οἱ Γενουβίσοι καὶ νἆχαν πάγειν· ἀμμὲ ἦτον τόσα ἀκριβός, ὅτι ἐπῆραν τὴν γυναῖκάν του καὶ τὸ δικόν τους, καὶ ἐκιντύνευγεν καὶ κεῖνος· καὶ εἰς τὸ ὕστερον ἐσκοτώθην. Τοῦτα παθάνουν οἱ ἀκριβοί, καὶ χειρότερα τοὺς πρέπει! κρίσις θεϊκὴ ἦτον εἰς τὸ δικόν του. Ὅτι ἄνταν ἐκάτσαν εἰς τὴν βουλὴν καὶ ἐσύντυχε διὰ τὸν ῥῆγα διὰ τὸ πλέρωμαν τοὺς ἐξόδους τοὺς Γενουβίσους νὰ πᾶν εἰς τὸ καλόν, εἶπεν: ἄρχοντες, θωρεῖτε ὅτι οἱ Γενουβίσοι ἐπέσαν ἀπάνω μας, καὶ τὸ ῥηγάτον καταλυέται καθημερινον, καὶ σεῖς εἶστε μέρος τοῦ ῥηγάτου· ὁ ἀφέντης ὁ ῥήγας ζητᾷ ἀξ αὐτόν σας νὰ δώσετε ἀπὲ τὸ ἐδικόν σας καὶ ἐκεῖνος ἀπὲ τὸ ἐδικόν του, νὰ λευθερωθοῦμεν ἐξ αὐτόν τους νὰ πᾶν νὰ μᾶς ἀφήσουν· οἱ ἄρχοντες, τάξετε πασᾶναν μὲ φόβον θεοῦ κατὰ τὸ ἔχει, καὶ νὰ τὸ δώσωμεν ὅλοι καλὰ μετὰ χαρᾶς, ὡς χρέος ἀγρωνιζάμενον εἰς τὴν αὐλήν. Καὶ εἶπαν, ἂς ἔνι τὸ νὰ δώσῃ πασαεῖς ὀμπρός μας, μηδὲν ποίσουν παιδία καὶ προγονία· καὶ εἶπαν τοῦ πρίντζη ὡς πρῶτον· καὶ εἶπεν νὰ δώσῃ τ′ μόδια κριθάριν ἀπὲ τὴν Κολόταν, τὸ ἐπουλιέτον ιβ′ καφιζία εἰς τὸ λοκοτίνιν, ὅπου ἔζαζεν βυζάντια σ′, καὶ ἂς εἶχεν τακτῆν ν′ δουκάτα. Θωρεῖτε οἱ ἀκριβοὶ πῶς ξοδιάζουν περίττου παρὰ τοὺς φτηνούς! ὅτι ἂν εἶχεν δώσεν ν′ δουκάτα, ἐδιδοῦσαν καὶ οἱ ἄλλοι καβαλλάριδες καὶ οἱ πουρζέζηδες καὶ ὁ ῥήγας εναν μιλοῦνιν, καὶ ἤθελαν πᾶν εἰς τὸ καλόν. Καὶ ἤτζου ἐπῆραν τοῦ πρίντζη περίττου παρὰ ᾽ναν μιλοῦνιν δουκάτα καὶ τὴν γυναῖκάν του, καὶ κεῖνον εἶχαν τον εἰς τὴν φυλακήν, καὶ ἐπῆραν τὴν Ἀμμόχουστον καὶ ἐκδῦσαν τοὺς πτωχούς, καὶ αἰχμαλωτεῦσαν τοὺς καβαλλάριδες καὶ τοὺς πουρζέζιδες.

Θωρῶντα οἱ Γενουβίσοι τὸν βίον τὸν ἀμέτρητον τὸν ἐσυνπίασαν ἀπὲ τὸν πρίντζην πάλε ἐξανακουρσέψαν τὴν χώραν τὴν πικραμένην, καὶ καβαλλάριδες καὶ πουρζέζιδες καὶ τὸν πολὺν

λαόν, καὶ τὰς δύο εὐγενικαῖς τῆς Ἀμμοχούστου καὶ τῆς Λευκοσίας ὁμοίως· καὶ τὸ δανεικὸν τὸ εἶχαν βάλλειν καὶ δὲν ἐπλερῶσαν, τώρα ἐπλερώθησάν το, καὶ ἐπῆραν πολὺν λογάριν· καὶ τούτη ἦτον ἡ γ' φορὰ ὅπου ἐκουρσέψαν τὴν Κύπρον, καὶ πολλοὶ ἐπεθάναν εἰς τὸ μαρτύριον.

Ὢ τῆς θεϊκῆς σοφίας! Ἄνταν ἐκουρσεῦσαν τὴν Λευκοσίαν ἐκουβαλοῦσάν τα εἰς τὸ σύνκριτον, καὶ τότες ἐφορτῶσάν τα εἰς τὰ καμηλία καὶ εἰς τ' ἁμάξια, τζαμιλοττία, 'σῆμιν καὶ χρυσάφιν, νὰ πάρουν εἰς τὴν Ἀμμόχουστον· καὶ ἔφυγεν ἕναν μικρὸν κοπέλλιν καὶ ἐπῆγεν εἰς τὴν Κερινίαν, καὶ εἶπεν τοῦ κοντοσταύλη, τὸ πῶς μέλλει νὰ φορτώσουν τὸν βίον νὰ πάρουν εἰς τὴν Ἀμμόχουστον, καὶ ἐγὼ εἶμαι ἕναν παιδὶν ἀπὲ κείνους ὅπου βαστοῦν τὸ λογάριν νὰ τὸ πάρουν, καὶ εἶναι φ' ἀνομάτοι· καὶ διατὶ εἶμαι Κυπριώτης, ἦλθα νὰ τοῦ τὸ ποίσω νῶσιν. Ὁ κοντοσταύλης εὐχαρίστην του καὶ ἔδωκέν του πολλὰ τίποτες, καὶ ἔβαλέν τον εἰς τὴν τζάμπραν του· καὶ μοναῦτα ὥρισεν καὶ ἐκαβαλλικέψαν φ' ἀνομάτους λᾶς τῶν ἁρμάτων καὶ ἐτρέξαν ὀπίσω τους, καὶ ἦλθαν εἰς τὴν Σύβουρην εἰς τὸ ἀπλίκιν τὸ δεσποτικόν· καὶ ἀρώτησεν ἂν ἠξεύρουν ποῦ εὑρίσκονται μὲ τὸ λογάριν· καὶ εἶπάν του, καὶ εἶναι εἰς τὴν Ἀσκίαν, καὶ κοιμοῦνται. Πάραυτα εἶχεν βουλὴν ὁ κοντοσταύλης μὲ τὸ φουσάτον, ἂν τοὺς φανῇ νὰ πᾶν εἰς τὴν Ἀσκίαν, οὐ νὰ τοὺς ἐγδεκτοῦν ὧδε· καὶ εἶπάν του — ἂν πᾶμεν καὶ πάρωμεν τὸ πρᾶμαν ἀπὲ τὴν Ἄσκιαν ὡς που νὰ περιποιθοῦμεν, φεύγουν καὶ πολομοῦν νῶσιν, καὶ τὸ διάστημαν τῆς Ἀμμοχούστου εἶναι κοντὰ καὶ τρέχουν καὶ ἐφτάνου μας, καὶ θέλομεν κιντυνέψειν· ἀμμὲ ἄφησε νἄρτουν ὡς τὴν Σίνταν, ν' ἀπομακρίζουν, καὶ κεῖ μὲ τὸ θέλημαν τοῦ θεοῦ θέλομεν τὸ πάρειν. Καὶ ἄρεσεν τοῦ κοντοσταύλη. Τότες ἦρταν εἰς τὴν Σίνταν καὶ ὥρισεν καὶ ἀπεζέψαν, καὶ ἐβγάλαν τὰ χαλινάρια, καὶ ἀνοῖξαν τὸ ὀργίον καὶ ἐπῆραν κριθάριν καὶ ἐταγίσαν τ' ἄλογον πασανοῦ πινάκιν, καὶ

κεῖνοι ἀναπαύγουνταν, καὶ ἀκρόνουνταν. Καὶ ἀναφάναν δ' Ἀλαμάνοι ὅπου εἶχαν μηνίον τοὺς Γενουβίσους καὶ ἔρκουνταν ὀμπρὸς καὶ πέρναν σκοπόν· καὶ παραῦτα ὥρισεν ὁ κοντοσταύλης καὶ ἐχαλινῶσαν τ' ἄλογα καὶ ἐκαβαλλικέψαν, καὶ ἐδῶκαν ὄνομαν Σαντζουλία, ὅτι ἦτον ἀργά· καὶ ηὗραν τοὺς δ' Ἀλαμάνους, καὶ ἐπέσαν ἀπάνω τους, καὶ μοναῦτα ἐπροσκυνίσαν τον· καὶ ἐπαράθησαν τοῦ κοντοσταύλη, καὶ ἀρωτῆσάν τοις ἂν θέλουσι νὰ σταθοῦν εἰς τὴν ρόγαν του, οἱ ποῖοι ἐστάθησαν καὶ ἐποῖκάν του ὅρκον· καὶ ἀπὸ ξαυτῆς τους ἐμάθαν πῶς ἔρκουνται τ' ἀμαξία καὶ τὰ καμηλία. Καὶ τότες ἐπῆγεν ὁ κοντοσταύλης καὶ τὸ φουσάτον ἀπάνω τοὺς Γενουβίσους· καὶ μοναῦτα ἐβάλαν φωνὴν οἱ Βουργάροι καὶ ἀρχέψαν εἰς τὰ δοξαρία, καὶ ἐφωνάξαν — βίβα ρὲ Πιέρ! τὸ ἑρμηνεύεται, ζῇ ὁ ρὲ Πιέρ· καὶ ἐπεθάναν οἱ Γενουβίσοι, καὶ οὔλους ἐκατακόψαν τους. Καὶ ἀπὲ κείνους μερτικὸν ἐχώστησαν ἀπού κάτω 'ς τ' ἀμαξία, καὶ διατὶ ἦτον σκοτεινὰ δὲν τοὺς εἶδασιν· καὶ ἄνταν ἐβγῆκεν ὁ ἥλιος, οἱ Βουργάροι ὅπου μεῖναν ὀπίσω, εἶδάν τους καὶ ἐπῆγαν νὰ τοὺς σκοτώσουν μὲ τὰ κονταρία καὶ σπαθία· καὶ ἕνας δοῦλος λεγόμενος Μπαξὶς 'νοῦ σακκουμάνου τὸν ἐκράζαν Κοσμᾶ Μαχαίρα, καὶ ὁ σακκουμάνος ἄλλαξεν τὸ ὄνομάν του καὶ ἔκραζέν τον Ἀντώνιον, ὁ ποῖος ἐκαβαλλίκευγεν, καὶ ἦτον εἰς τὸν τόπον τοῦ μαστόρου του, διατὶ ἐπῆγεν ὁ μάστρος του μὲ τοὺς λοιποὺς συντροφους καὶ ἀφῆκαν τοὺς Βουργάρους νὰ τοὺς βλέπουν καὶ τὸ παιδὶν τοῦτον· καὶ ἄνταν εἶδαν τὸ θέλημάν τους καὶ θέλαν νὰ σκοτώσουν, ἔβαλεν φωνὴν ὅσην ἐδύνετον ἀπὲ τὴν μερίαν τοῦ ἀφέντη τοῦ κοντοσταύλη: μηδὲν τορμήσετε νὰ τοὺς ἐγγίσετε, ὅτι ἐπαραδόθησαν εἰς τὸν μάστρον μου, καὶ ἀφῆκέν με καὶ βλέπω τους ὥς που νὰ στραφῇ μὲ τὸν ἀφέντην τὸν κοντοσταύλην! Καὶ ἄνταν ἐξημέρωσεν, ἀφέντης ὁ κοντοσταύλης ἐστράφην, ὅτι εἶχεν πάγειν ὀμπρὸς μὲ τὸ φουσάτον του διὰ ν' ἀποσκεπάσῃ μηδὲν πηδήσουν καὶ ποίσουν δισπλαζίριν, καὶ

ηὗρέν τους παραδομένους εἰς τὸ παιδὶν τὸν Ἀντώνην Μαχαιρᾶν· διότι ἔξευρε φράγγικα, καὶ τὸ νὰ ξηφωτίση καὶ νὰ δοῦν τοὺς Βουργάρους πῶς ἔμελλε νὰ τοὺς σκοτώσουν, ἐβάλαν τον φωνὴν φράγγικα: διὰ τὸν θεὸν παραδιδούμεθά σου καὶ γλύτωσέ μας! Τότες ὥρισεν ὁ κοντοσταύλης καὶ δῆσάν τους καὶ ἐφέραν τους ζωντανοὺς εἰς τὴν Κερινίαν, καὶ τὸ πρᾶμαν ἐφέραν το εἰς τὴν Τρυπημένην, καὶ κεῖ ἀπεζέψαν τὸ πρᾶμαν ἀπὲ τ' ἀμαξία καὶ ἐφορτῶσάν τα εἰς τὰ καμήλια, ὅτι οἱ Γενουβίσοι νὰ πᾶσιν γλήγορα καὶ ἀποφορτῶσαν τ' ἀμάξια, καὶ ἐβάλαν τα ὅλα ἀπάνω 'ς τὰ καμήλια, καὶ ἐξέβησαν ἀπὲ τὴν Τρυπημένην καὶ ἐπῆγαν εἰς τὴν Κερινίαν. Καὶ τ' ἀμαξία τοὺς περβολάριδες ἀποφορτῶσάν τα καὶ στράφησαν· θωρῶντα οἱ Γενουβίσοι ἀρωτῆσάν τους: ποῦ 'ναι τὸ πρᾶμαν τὸ ἐβαστούσετε; Καὶ εἶπάν τους, πῶς ὁ κοντοσταύλης τὸ πρᾶμαν ἐπῆρέν το, καὶ τοὺς ἀνθρώπους ἄλλους ἐσκοτῶσαν, καὶ ἄλλους ἐπῆραν αἰχμαλώτους καὶ ἐπῆρέν τους εἰς τὴν Κερινίαν.

Πέροντα οἱ Γενουβίσοι ἐδηγήθησαν καὶ ἐκαβαλλικεῦσαν καὶ ἐπῆγαν εἰς τὴν στράταν τῆς Κερινίας τὸν γενουάριον ατογ' Χριστοῦ, καὶ πολλὰ ἐπαραδάρτησαν, καὶ ψέματα ἐκοπιάσαν, καὶ μάθαν πῶς τὰ πῆραν καὶ βάλαν τα εἰς τὴν Κερινίαν κατευωδωμένα, καὶ ἐστράφησαν εἰς τὴν Λευκοσίαν θλιμμένοι μὲ ἀναστεναγμοὺς καὶ πόνους. Θωρῶντα τούτην τὴν ζημίαν, καὶ φόβον καὶ σκοτωμοὺς καθημερινὸν ἀπὲ τὸν κοντοσταύλην, ἐπῆραν βουλὴν εἰς τίντα λογὴν νὰ βάλλουν τὸν κοντοσταύλην εἰς τὰ χεργία τους, καὶ εἶπαν μεσόν τους — ἐμεῖς ἤλθαμεν μὲ τὴν ρήγαιναν μὲ τὸν ὁρισμὸν τοῦ ρηγὸς νὰ μᾶς παραδώσουν τὴν Κερινίαν, καὶ ἂς πᾶμε νὰ τὴν ἀναγκάσωμεν· νὰ πᾶμεν καὶ πέρνοντα τὴν Κερινίαν, ἐκεῖ νὰ κυνηγήσωμεν καὶ τὸν κοντοσταύλην, καὶ εἰς τοῦτον τὸν μόδον θέλομεν βάλλειν εἰς τὴν ἐξουσίαν μας ὅλον τὸ ρηγάτον τῆς Κύπρον. Τοῦτος ὁ λόγος ἄρεσεν ὅλους· καὶ ἄνταν ἐποῖκαν τὴν βουλήν, ἐπῆγαν

εἰς τὴν ῥήγαιναν, καὶ εἶπάν της ταπεινὰ καὶ κουρτέσικα: κυρά μου, ἐμεῖς ἀφήκαμεν τοὺς τόπους μας καὶ τὸ δικόν μας καὶ ἤλθαμεν νὰ σοῦ ποίσωμεν ἐκδίκησιν ἀπὸ τοὺς ἐχθρούς σου τὸν κοντοσταύλην καὶ τὸν πρίντζην, καὶ νὰ τὴν βλέπωμεν διὰ τὸν ἠγαπημένον σου υἱόν· καὶ διὰ λόγου σας ἐμείναμεν ὡς καὶ τώρα, ἔχομεν ις' ἡμέραις· διὰ τοῦτον, ἂν ὁρίζῃς, νὰ πᾶμεν νὰ πάρωμεν καὶ νὰ αἰχμαλωτίσωμεν τὴν Κερινίαν. Ἡ ποία τοὺς εἶπεν: καλοί μου φίλοι, ἂς πᾶμεν! ἀποὺ μέν' μὲν ἔχῃ κώλυμαν. Καὶ ἐκαβαλλίκεψεν ἡ ῥήγαινα ἀπάνω τῆς θαυμαστῆς μούλας τοῦ ἀνδρός της ρὲ Πιέρ, ὀνόματι Μαργαρίτα, καὶ ἐκάτσεν ἀπάνω τῆς θαυμαστῆς μούλας γυναικεῖα, καὶ ἐπαράγγειλεν τοῦ σκουτιέρη της, ὀνόματι Πουτζουρέλλο, νὰ κρατῇ μετά του τὰ φτερνιστηρία της, καὶ ἄντα τοῦ νέψῃ, νὰ γυρίσῃ τὸ πόδιν της νὰ κάτσῃ ἀνθρωπινά· ἡ ποία ἦτον κουντέντε, ὅτι τὰ φουσάτα ἐγδέχουντάν την. Καὶ ἄνταν ἦλθεν κοντὰ εἰς τὴν Α'νιχίαν, οἱ Γενουβίσοι ἔρχουνταν πόδιν, πόδιν, καὶ ἐννοιάζουνταν, πέρνοντα τὸ κάστρον πῶς νὰ τὸ βλεπίσουν, καὶ ποίους νὰ βάλλουν νὰ τὸ βλέπουν· καὶ ἄνταν ἐνέβην ἡ ῥήγαινα εἰς τὸ ἀνήφορον, ἔνεψεν τοῦ Πουτζουρέλλου καὶ ἐγύρισεν τὸ πόδιν της καὶ ἐφόρησέν της τὰ πτερνιστηρία, καὶ ἔσφιξεν τὴν μούλαν καὶ ἐπήγαινεν· τότες ἐβάλαν φωνήν: ὅ,τις θέλει νὰ ἔρτῃ, ἂς ἔρτῃ, καὶ ἀποῦ δὲν θέλει νἄρτῃ ἂς πάγῃ εἰς τὴν φούρκαν! Καὶ μοναῦτα ἔμπλασεν ἡ ῥήγαινα τοῦ Σάτου, καὶ ἐπροσδέκτησάν την πολλὰ τιμημένα. Καὶ ἄνταν ἐποσώθησαν οἱ Γενουβίσοι, ἀπήδησαν οἱ Βουργάροι μὲ τὰ δοξάρια καὶ δῶξάν τους, ὁμοίως οἱ τζακρατόροι ἀποὺ τὰ ἐγκρύμματα, καὶ ἐκαταπληγῶσάν τους, καὶ πολλῆς ἀντροπῆς ἐστράφησαν κακόκαρδοι εἰς τὴν Λευκοσίαν. Καὶ τὴν ῥήγαινα ἐπῆράν την εἰς τὴν Κερινίαν μὲ τὴν ὑποταγήν της καὶ μὲ τὸ δικόν της. Τότες ἦρτεν ὀμπρός της ὁ Δημήτρης Τανίους ὁ γραμματικός της, καὶ ἐπροσκύνησέν την καὶ εὐχαρίστην της, καὶ εἶπέν της: ἄ, κυρά μου, τίντα κακὸν

ἐποῖκα τῆς αὐθεντιᾶς σου καὶ ἐφυλακίσες με; σάντες τῆς χάριτας ἀποῦ ’θέλες νὰ μοῦ ποίσης! ὅτι ἐπειδὴ ἀξιώθηκα καὶ ἐφέρα σου τὸ χαρτίν, νὰ μείνω ἀρεστιασμένος, ὥς που νἄρτῃ ἡ ἀφεντιά σου! ὅμως ὁ θεὸς νὰ σὲ πολυχρονῇ. Καὶ ἀπολογήθην του ἡ ρήγαινα καὶ εἶπέν του: υἱέ μου Δημήτρη, ὁ θεὺς τὸ ξεύρει, ὅτι ἐπῆρα τόσον φόβον, ὄνταν μοῦ εἶπες τὰ μαντάτα, κακὰ μπόρε νὰ φυλαχθῇ εἰς τοὺς παιδίους, ὅτ’ εἰ εἶχαν ἐβγῆν ἀπὲ τὰ χείλη σου, ἤμουν σκοτωμένη, ὁμοίως καὶ ὁ τρισάκριβός μου υἱὸς ὁ ρήγας, καὶ τὸ νησὶν ἤθελεν αἰχμαλωτευθῆν· ὄχι διὰ τόσον ἔλθοντος σου εἰς τὴν Κερίαν ἔλειψέν σου τίποτες. Ναί, εἶπέν της, κυρά μου, τὸ πρόσωπον τῆς ἀφεντιᾶς σου! ἀμμὲ ὁ καλοπίχερος ὁ καβαλλάρης ὁ καπετάνος ἐποῖκέν μου περίττου παρὰ ποῦ πρέπει, καὶ εἰς τὴν μακάριάν σου ζωὴν ἀποῦ τὸν ὥρισες καὶ εἰς τὴν ζωήν του. Καὶ μοναῦτα ὥρισεν καὶ ἐπιντῶσαν τὸ μηνιόν του ἀπάνω εἰς τὸ εἶχεν ὑπέρπυρα ρ΄ τὸν χρόνον, καὶ ἐμήνυσεν χαρτὶν τοῦ σὶρ Πὸλ Μαριτζᾶ τοῦ ἐμπαλῆ τῆς αὐλῆς της νὰ τὸ πιντώσῃ μοναῦτα.

Ἔδωκεν ἡ ρήγαινα τοῦ μαγείρου της καρτζὰ νὰ πᾷ ν’ ἀγοράσῃ ὄρνιθες διὰ τὸ φᾶν της διὰ τὸν δεῖπνον· τότες ἀρχέψαν οἱ λᾶς καὶ μουρμουρίζαν: ποῦ ναὕρωμεν κρηάτα καὶ ὀρνιθία διὰ τὸν κοντοσταύλην καὶ τὴν ρήγαινα, καὶ σιτάριν καὶ ἄλλην φαγοῦραν; καὶ κεῖνον τὸ ἔχομεν εἶναι πολλὰ ὀλίγον· τίντα νὰ γενοῦμεν ἂν μᾶς παρακάτσουν οἱ Γενουβίσοι; Ὁ κοντοσταύλης ἦτον ἀπλικεμένος εἰς τὸ ἀπάνω κάστρον, καὶ ἡ ρήγαινα εἰς τὸ ξώκαστρον· καὶ μοναῦτα ὁ κοντοσταύλης ἐκατέβην, ἐμπροσδέκτην της, καὶ ἐπαρακάλεσέν την νὰ πάγῃ ἀπάνω, καὶ δὲν ἀκοῦσεν λαλῶντα: ἔχω ἀποταγὴν πολλὴν καὶ δὲν ἠμπορῶ νὰ φυλακιστῶ. Καὶ ἐπαράδωκέν της τ’ ἀνοικταρία καὶ δὲν ἄκουσε νὰ πάρῃ, εἶπέν του: ὁ θεὸς ἔρισέν με εἰς τὴν βλέπισίν σου, καὶ σοὺ μοῦ διδοῖς τ’ ἀνοικτάρια; κράτε τα καὶ βλέπε τα διὰ τὸν ἀδελφοτέκνον σου. Τότες ἡ ρήγαινα ἐγροίκησεν τὸν

γογγυσμὸν τοῦ λαοῦ διατὶ δὲν εἶχαν νὰ ζήσουν, ἔρισεν καὶ ἐκράξαν τὸν καπετάνον καὶ τοὺς μαστόρους καὶ ὅλον τὸ πλῆθος τοῦ λαοῦ καὶ εἶπέν τους. ἄρχοντες, ἐγὼ ἦλθα ὧδε νὰ φύγω ἀπὲ τοὺς ἐχθρούς μου, ἀμμὲ δὲν ἦρτα νὰ μὲ μαντενιάζετε· μὲ τὴν δύναμιν τοῦ θεοῦ ἔχω διὰ λόγου μου καὶ διὰ λόγου σας. Τότες ἔρισεν καὶ ἐκράξαν τὸν Δημήτρην τὸν γραμματικόν της καὶ εἶπέν του: φέρε μου τὰ καρτζὰ τὰ βαστᾷς ὧδε! Καὶ ἐβαστάξαν καὶ φέραν τα ὀμπρός της ν' χιλιάδες τ' γρόσια, χωρὶς τὰ δουκάτα καὶ τὰ καρτζὰ τὰ μικρά· τότες εἶπεν τοῦ καπετάνου: πέψε μου ἀπὸ τοὺς λᾶς τῆς Κιρινίας νὰ πᾶν εἰς τὴν ἀνορίαν ν' ἀγοράσουν πᾶσα πρᾶμαν τοῦ φαγίου. Καὶ ἤτζου ἐγίνετον· καὶ ἐπῆγαν, καὶ ἐφέραν καὶ γεμῶσαν τὸ κάστρον σιτάριν, καὶ κριθάριν, σφακτά, χοιριδία, ὀρνιθία, τυρία, καὶ πᾶσα καλόν. Μεσὸν τοῦ κοντοσταύλη καὶ τῆς ῥήγαινας ἐγέμωσεν τὸ κάστρον πᾶσα πρᾶμαν τὸ ἐχρήζετον, καὶ ἐβλεπήθην καλὰ καὶ δυνατά, ὡς γίον νὰ τὸ γροικήσετε παράμπρος.

Μέσα εἰς τούταις ταῖς ταραχαῖς καὶ τὰ ἀργίσματα τοὺς Γενουβίσους, κανεὶς δὲν ἐστράφη νὰ πᾷ πρὸς τὴν Ῥόδον· εἶχεν πέντε μῆνες, καὶ οἱ Ῥοδῖταις ἐπεθυμοῦσαν νὰ μάθουν μαντάτον· ἐθαυμάστην ὁ μέγας μάστρος καὶ ἀρμάτωσεν μίαν γαλιότταν καὶ ἐμπῆκεν μέσα καὶ ἦλθεν εἰς τὴν Κύπρον. Τὸν γεννάρην ᾳτογ' Χριστοῦ ἦλθεν εἰς τὴν Ἀμμόχωστον, καὶ ἐγύρεψε νὰ μπῆ μεσόν τους νὰ τοὺς σώσῃ. Θωρῶντα οἱ Γενουβίσοι, ὅτι ἐκατακουρσέψαν τὸ ῥηγάτον, καὶ τίποτες δὲν εἶχαν οἱ λᾶς, καὶ ἦσαν ἐννοιασμένοι, καὶ ὁ μέγας μάστρος ἐπλημμέλαν πολλὰ καὶ τίποτες δὲν ἠμπόρησε νὰ ποίσῃ, ἀπὲ τὴν πλῆξιν ἀστένησεν καὶ ἐπέθανεν τὸν φευρουάρην ᾳτογ' Χριστοῦ, καὶ ἐθάψαν τον εἰς τὸν ἅγιον Ἰωάννην εἰς τὸ Σπιτάλιν τῆς Λευκοσίας τῇ ιϛ' φευρουαρίου, καὶ ἐστράφην τὸ ξύλον εἰς τὴν Ῥόδον.

Τώρα νὰ ξηγήθοῦμεν τοὺς πολέμους ἀποῦ ἐπολεμίζαν ἀποῦ ἦτον ἀπὲ τὸν θεὸν φυλαμένη τὴν Κερινίαν οἱ Γενουβίσοι.

Καὶ τῇ ιδ' ἰανουαρίου ͵ατογ' Χριστοῦ ἐφουσκῶσαν τὸν ρὲ Πιὲρ λαλῶντά του — ἐδιαμερίστησαν οἱ θειοί σου τὴν Κύπρον, ὁ νεῖς ἐπῆρεν τὸ ἅγιον Ἱλαρίον καὶ ὁ ἄλλος τὴν Κερινίαν· ἐσέναν ἴντα σοῦ μεῖνεν; εἶπέν τους — καὶ τίντα ἐμπορῶ νὰ ποίσω ἐγὼ πτωχὸν ὀρφανόν, ἀποκλεισμένον εἰς τὰ χεργία σας; ἴντα νὰ ποίσω; Εἶπάν του — ἔβγα ἔλα μετά μας νὰ τὴν πολεμίσωμεν. Εἶπέν τους — εἰς τὸν ὁρισμόν σας, νὰ τὴν πολεμίσωμεν! — Καὶ νὰ πάρωμεν καὶ νὰ σοῦ τὴν δώσωμεν. Καὶ ἁρματώθην ὁ ἀμιράλης τοὺς Γενουβίσους ὁ σὶρ Πιὲρ τὲ Κάμπε Φρεγγοῦγγε μὲ τὸν ῥῆγα μὲ ͵β' ἀνθρώπους τῶν ἁρμάτων, καὶ ἦρταν εἰς τὸ Δίκωμον καὶ ἐκεῖ ἐποῖκαν τὴν κατοῦναν τους, διατὶ ἐφοβοῦνταν νὰ διαβοῦν τὸ Διάβαν, ὅτι ἐβλέπαν οἱ Βουργάροι καὶ ἄλλοι πολλοὶ λᾶς τῶν ἁρμάτων. Τότες ἐπέψαν μίαν καλὴν συντροφίαν λᾶς τῶν ἁρμάτων νὰ πᾶν νὰ διαβοῦν. Τὸ Διάβαν εἶναι στενόν, καὶ λᾶς πολλὰ ἐβλέπαν καὶ ἀπ' ὧδε καὶ ἀπὸ κεῖθεν· καὶ πολλὰ ἐσφίκτησαν νὰ διαβοῦν οἱ Γενουβίσοι καὶ δὲν ἠμπορῆσαν, καὶ λαβωμένοι καὶ ἀντροπιαμένοι ἐστράφησαν εἰς τὴν κατοῦναν. Θωρῶντα ὁ ἀμιράλης ἔπεψεν πολλοὺς καὶ πολλαῖς φοραῖς, καὶ ἐστρέφουντα ὡς τὸ πρῶτον· καὶ ἀφῆναν καὶ ἐδιαβαῖναν μερτικόν, καὶ ἐπιάναν τους καὶ ἐπέμπαν τους εἰς ταῖς φυλακαῖς εἰς τὴν Κερινίαν· καὶ πολλοὶ ἐσκοτώθησαν. Καὶ ἐποῖκαν εἰς τοῦτον τὸν πειρασμὸν η' ἡμέραις εἰς τὸ Δίκωμον, καὶ πλημμελοῦσαν μέρα νύκταν, καὶ ἐστρέφουνταν μὲ πᾶσαν ἀντροπὴν καὶ ζημίαν.

Θωρῶντα ταῖς ἀγανάκτησαις ταῖς ἐδιαβάζαν τὰ φουσάτα τοὺς Γενουβίσους, εἶπαν τοῦ ἀμιράλη: φαίνεταί μας ὧδε θέλετε ν' ἀποθάνωμεν· θωροῦμεν πῶς καθημερινὸν πᾶμεν καὶ κατακόβγουν μας, ἂς στραφοῦμε νὰ πᾶμεν ἔσω μας!

Καὶ τῇ κβ' ἰουνουαρίου ἐκαβαλλικέψαν νὰ στραφοῦν εἰς τὴν Λευκοσίαν. Καὶ θεωρῶντά τους μὲ τὸν ῥῆγα ἕνας παπᾶς Ρωμαῖος ἐρώτησέν τους, τίντα ἔχετε καὶ πλημμελᾶτε; Οἱ Γε-

νουβίσοι ὡς γνωστικοὶ ἐκομπῶσαν τὸν παπᾶν, εἰπάν του: πατέρα μου, οἱ θειοῦδες τοῦ ῥηγὸς ηὗράν τον ὀρφανὸν καὶ πτωχὸν, καὶ ἐμοιράστησαν τὸ νησίν του, ὁ πρίντζης ἐπῆρεν τὸν ἅγιον Ἱλαρίον, καὶ ἡ ῥήγαινα καὶ ὁ κοντοσταύλης ἐπῆραν τὴν Κερινίαν, καὶ ἐφέραμέν τον νὰ τοῦ τὰ δώσωμεν· καὶ κάθουνται εἰς τὸ Διάβαν καὶ δὲν ἠμποροῦμεν νὰ πᾶμεν νὰ τοῦ τὰ δώσωμεν τὸ ἐδικόν του, νὰ πᾶμεν καὶ ἐμεῖς ἔσω μας. Ἐννοιάστην ὁ παπᾶς ὅτι οἱ Γενουβίσοι λαλοῦν του ἀλήθειαν, καὶ θωρῶντα τὸν ῥῆγα πικραμένον εἰπέν τους: διὰ τὴν ἀγάπην τοῦ καλοῦ μου αὐθέντη νὰ σᾶς πάρω ἀπ' ἄλλην στράταν καὶ νὰ τζακίσετε τὸ φουστάτον ὅπου εἶναι εἰς τὸ Διάβαν, καὶ ἀπεκεῖ ἂν ἠμπορήσετε νὰ πάρετε τὰ κάστρη, καὶ σεῖς οἱ καβαλλικεμένοι νὰ πᾶτε εἰς τὴν Λευκοσίαν. Ἐχάρησαν χαρὰν μεγάλην καὶ ἀκλουθῆσαν τοῦ παπᾶ, καὶ ἔμπασέν τους ἀπὲ τὸ μονοπάτιν, καὶ ηὗράν τους ἀμέριμνους· ὅτι οἱ λᾶς τῶν ἀρμάτων καὶ οἱ Βουργάροι θωρῶντα τὰ μακελλεῖα τὰ ἐποῖκαν τοὺς Γενουβίσους, καὶ θωρῶντά τους πῶς δὲν ἐτορμοῦσαν νὰ ἔλθουν πλεῖον, ἀμεριμνῆσαν καὶ ἐκάθουνταν κάτω χαμηλά· καὶ τότες ἐπῆραν ἀποὺ πάνω κάτω· οἱ Βουργάροι καὶ οἱ λοιποὶ εἶδαν ὀλίγους Γενουβίσους καὶ ἔρχονταν ἀπὲ τὴν στράταν, ἐτρέξαν, καὶ εὑρέθησαν πιασμένοι ἀποὺ πάνω καὶ ἀποὺ κάτω, καὶ ἐγυρέψαν νὰ φύγου· καὶ ἐβάλα φωναῖς οἱ ἀπουπάνου τοὺς κάτω, καὶ ὅσους ἐμπορίσαν ἐκατακόψαν οἱ Γενουβίσοι, οἱ δὲ λοιποὶ ἐπῆγαν εἰς τὸν ἅγιον (Ἱλαρίον) καὶ ἐγλυτῶσαν. Καὶ ὁ ἀμιράλης ἐδηγήθη νὰ πάγη εἰς τὴν χώραν, καὶ ἀφῆκεν καπετάνον μὲ τὸν ῥῆγα, καὶ ἐπῆγε νὰ βλεπίση τὴν Λευκοσίαν. Ἐμπαίνοντα οἱ Βουργάροι εἰς τὸν ἅγιον Ἱλαρίον, ἐμέτρησέν τους ὁ σὶρ Τζουὰν Περότ, ὁ ποῖος ἦτον μὲ τὸν πρίντζην, καὶ ηὗρέν τους παρκάτω ρʹ ἀνθρώπους οἱ ποῖγοι ἐσκοτώθησαν εἰς τὸ Διάβαν τὸ στενόν. Καὶ ὁ σὶρ Πιὲρ τὲ Κασὶν ἦτον μὲ τὸν πρίντζην, καὶ ἐπῆγεν ἀπ' ὧδε καὶ ἐπιάστην.

Τότες ἐπῆραν τὸν ρὲ Πιὲρ μετά τους, ὡς γίον νὰ εἶχεν εἶστεν σφακτὸν νᾶχα θέλειν νᾶχαν τὸ σφάξειν, τὸ ὀρφανόν, τὸ ἀνακέφαλον, καὶ ἐποῖκαν ταῖς κατούναις εἰς τὸν ἅγιον Ἀντώνιον. Τὰ κτηνὰ τὰ εἶχαν διὰ τὴν ζωήν τους τῆς Κερινίας ἐβόσκουνταν ἔξω, καὶ καθημερινὸν ἐσκοτόναν καὶ τρῶγάν τα, καὶ ἐκαταλύσαν τα. Ὁ κοντοσταύλης καὶ ἡ ρήγαινα ὡρίσαν καὶ ἐσηκῶσαν τοὺς πούντους καὶ ἐκαρφῶσαν τὰς πόρτας. Τότες ἦρταν οἱ Γενουβίσοι κορτέσικα καὶ εἶπάν τους: καλέ, δότε τὸ κάστρον τοῦ αὐθέντη του! Οἱ λᾶς τοῦ κάστρου εἶπάν του: τὸ κάστρον ἔνι τοῦ αὐθέντη μας τοῦ ρηγὸς καὶ μεῖς ἄνθρωποί του! χωριστῆτε ἀπὲ τὸν αὐθέντην μας, καὶ ἂς ἔρτη καὶ ἂς περιλάβη τὸ κάστρον του! Τότες ἐξητιμάσαν τὴν ρήγαιναν, λαλῶντα: ἔφερές μας νὰ μᾶς δώσουν τὸ κάστρον καὶ μὲ ταῖς τέχναις σου ἐξαπόλυσές μας, καὶ ἔφυγες καὶ πῆγες εἰς τὸ καστέλλιν! Ἐσύραν βερουτουνία καὶ ἀποὺ πάνω ἐρρίψαν πέτραις καὶ ἄλλα ἀργαλεῖα, καὶ ἐπηγαῖναν ἡ πέτραις ὡς ταῖς κατούναις, καὶ λαμπρὸν Ἑλληνικόν, πολλοὺς ἐπληγώσασιν. Τότες ἐσηκῶσαν τὴν κατούναν καὶ ἐπῆράν την ἐξωμέρου νὰ μὲν ἐφτάνῃ πέτρα, καὶ ἀρχέψαν εἰς τοὺς πολέμους· καὶ ἐπελεκοῦσαν σκάλαις καὶ πέτραις καὶ τζενία καὶ μάνγκανα πολλά, καὶ ὡς τὴν γ' ἡμέραν φευρουαρίου ἐτελειῶσαν.

Καὶ τὸ σαββάτον τῇ δ' φευρουαρίου ͵ατογ' Χριστοῦ ἀρματώθησαν οἱ Γενουβίσοι καὶ ἐπῆραν κ' σκάλαις μετά τους· ὅτι εἶχαν πολλαῖς σκάλαις εἰς τὴν Λευκοσίαν καὶ ἔπεψέν τους ὁ ἀμιράλης εἰς τὴν Κερινίαν, καὶ οἱ Βουργάροι ἀπηδῆσαν καὶ ἐπῆράν ταις, καὶ ἐσκοτῶσαν ἀποὺ ταῖς ἐπῆραν· καὶ κεῖναις ἐπῆράν ταις εἰς τὸν ἅγιον Ἱλαρίον, καὶ ὅσους ἐπιάσαν ζωντανοὺς ἐβάλαν τους εἰς τὰ σίδερα εἰς τὸν ἅγιον Ἱλαρίον· καὶ οἱ Γενουβίσοι ἐγδεχοῦντάν τους καὶ ἐμάθαν ἀπὸ κείνους ἀποῦ ἐφύγαν πῶς ταῖς ἐπῆραν οἱ Βουργάροι. Τότες ἐπῆράν τους καὶ ἐπῆαν εἰς τὴν Κερινίαν, καὶ μοναῦτα ἐκόψαν κλαδία τῶν δέν-

δρων, καὶ ἐρρίψαν τα ’ς τὸ χαντάκιν τῆς Κερινίας, καὶ ἐπῆραν ταῖς σκάλαις καὶ ἐκουμπίσαν ταις εἰς τοὺς τοίχους, καὶ ὅσα ξύλα ἠμπορίσαν νὰ εὔρουν ξερὰ ἐρρίψαν τα εἰς τὸ χαντάκιν. Ὁ κοντοσταύλης ὥρισεν, κανενεὶς Κερινιώτης μηδὲν δείξῃ πρόσωπον. Θωρῶντα οἱ Γενουβίσοι πῶς τινὰς δὲν δείχνει φανὸν ἀπὲ τὸ κάστρον, ἀμεριμνῆσαν καὶ ἐννοιάστησαν ὅτι διὰ πρώτης νὰ τοὺς παραδοθοῦν· τότες εἶπαν τοῦ ρηγὸς — ἔννοιαν μὲν ἔχῃς, καὶ εἰς β' ὥραις νὰ μποῦμεν εἰς τὴν Κερινίαν. Παραῦτα ἐδιαλαλῆσαν τὸν ὁρισμὸν τοῦ ρηγός: ἄρχοντες μικροί, μεγάλοι, ὅπου εἶστε εἰς τὴν συντροφίαν τῆς ἀφεντίας τοῦ ρηγός, μηδὲν τορμίσετε νὰ σύρετε βερετοῦνιν εἰς τὴν Κερινίαν, ἂν θέλουν νὰ δοθοῦν εἰς τὸν ἀφέντην τους· ἀκομὶ ἐσεῖς ἄρχοντες, ὅπου εἶ(στε) ’ς τὸ κάστρον, ἂν θέλετε μὲ τὸ καλὸν νὰ στρέψετε τὸ κάστρον τοῦ ἀφέντη του, θέλετε μείνειν ἀναπαμένοι, καὶ ὁ ρήγας θελεῖ σᾶς περιλάβειν μὲ μεγάλην χαράν, καὶ θελεῖ σᾶς μερετιάσειν πασανοῦ κατὰ τὸ πρέπει, καὶ μηδὲν εἶστε ἀπότορμοι νὰ σύρετε βερετοῦνιν εἰς τὴν κατούναν τοῦ ἀφέντη τοῦ ρηγός, καὶ εἴ τις θελήσει νὰ σύρῃ θέλομεν τὸ κρατήσειν διὰ παράβουλον· καὶ ἂν δὲν τὸ δώσετε μὲ τὸ καλόν, θέλομεν ἐμπῆν μὲ δυναστείαν καὶ θέλομεν σᾶς κατακόψειν, ὡς παράβουλοι τοῦ ρηγός. Ἀπολογήθην ὁ λαὸς ἀπουπάνω τοῦ κάστρου καὶ εἶπαν τοῦ διαλαλητῆ: ἄμε πὲ τοῦ ἀφέντη μας ἀπὲ τὴν μερίαν τῆς κυρᾶς μας τῆς μητέρας του καὶ ἀπὲ τὴν μερίαν τοῦ ἀφέντη τοῦ κοντοσταύλη τοῦ θείου του καὶ ἀποὺ ὅλους μικροὺς καὶ μεγάλους, ὅτι ὅλοι μας κρατοῦμεν τὸ αὐτὸ κάστρον διὰ τὸν ἀφέντην μας τὸν ρῆγα, ἂς ἔρτῃ μονός του καὶ νὰ τὸν προσδεκτοῦμεν, ὡς γίον προείπαμεν· ἀμμὲ ὄχι νὰ μπῇ κανένας ἀπὲ τοὺς ἄπιστους Γενουβίσους τοὺς παράβουλους, ὁποῦ παρακκαλοῦμεν τὸν θεὸν νὰ ’δῇ τὴν ταπείνωσίν μας καὶ νὰ σηκώσῃ τὴν σουπερπίαν τους· ἡ Γραφὴ λαλεῖ, μὲν φοβηθῇς ἀποὺ ἄνθρωπον σουπέρπιον, ὅτι ἂν ἦναι σήμερον αὔριον δὲν εἶναι· μηδὲν τὸ θελήσῃ ὁ θεὸς νὰ

σταθοῦμεν νὰ πιαστοῦμεν ἀπὸ τοὺς Γενουβίσους, οἱ ποῖοι ἔνι ἐφίορκοι, καὶ ἐμόσαν τοῦ ἀφέντη μας τοῦ ρηγός, καὶ ἐπῆραν τὴν θαυμαστὴν καὶ πλουσίαν πόλιν τὴν Ἀμμόχουστον, ὁμοίως καὶ τὴν μεγάλην χώραν τὴν Λευκοσίαν, καὶ μὲ μαρτυρίαις καὶ πολλὰ βασανίσματα καὶ ρ′ χιλιάδες τέχναις ἐσηκῶσαν τὸ βίον τοὺς καβαλλάριδες καὶ τοὺς προδέλοιπους· διὰ τοῦτον προτήτερα ν' ἀποθάνωμεν ὅλοι μας καὶ πᾶσα εἷς, παρὰ ν' ἀφήσωμεν τοὺς Γενουβίσους νὰ μποῦν ὧδε. Καὶ παραῦτα οὖλοι ἀντάμα ἕναν στόμαν ἐβάλαν φωνὴν — ζῇ ὁ ρὲ Πιέρ! γ′. Θωρῶντα ὅτι ὁ διαλαλητὴς δὲν ἔθελε νὰ στραφῇ, ἀμμὲ προστοῦ ἐδιαλάλεν, τότες ἐκαταλαβῶσάν τον μὲ τὰ βερετουνία, καὶ ἔφυγεν καὶ ἐπῆγεν εἰς τοὺς καπετάνους, καὶ ἐξηγήθην τὸ ἐγροίκησεν ἀπὸ τὴν Κερίαν.

Τότες ἐποῖκαν ἀποὺ σανιδία παφέζια καὶ σκάλαις, καὶ ἐφέραν τα πάλε καὶ ἦρταν, καὶ ἦτον καὶ ἡ ἄλλαις ἐκεῖ ἡκουμπισμέναις· καὶ πάλε ἐξαναδιαλαλῆσαν — εἴ τις νὰ μπῇ ἀπὸ ταῖς σκάλαις εἰς τὸ κάστρον νὰ βάλλῃ φλάμπουρον ὁ πρῶτος νὰ ἔχῃ ὑπέρπυρα α′. Γροικῶντα οἱ ἀπέσω, τοῦ ρηγός, πάλε ὁ διαλαλητὴς ἐδιαλάλησεν — ὅπου νὰ βάλλῃ, τὸ β′ νὰ ἔχῃ ὑπέρπυρα φ′. καὶ πάλε ἐδιαλάλησεν — ἀποῦ νὰ βάλλῃ τὸ γ′ νὰ ἔχῃ ὑπέρπυρα τ′. Καὶ ἀπέσω ἔβαλαν ἄλλον φλάμπωρον· — καὶ ὁ δ′ νὰ ἔχῃ ὑπέρπυρα ρ′. Καὶ ἀπέσω ἐβάλαν ἄλλον, καὶ εἶπάν τους: τὰ φλάμπουρα τὰ θέλετε νὰ βάλλετε εἶναι σημαδεῖα τοῦ ρηγός! ἄπιστοι Γενουβίσοι, παράβουλοι, ἐμεῖς βάλλομεν τὰ φλάμπουρα τοῦ ἀφέντη μας, καὶ βάλλομεν καὶ τὴν ψυχήν μας καὶ τὸ κορμίν μας νὰ τὸ βλεπίσωμεν, ὄντα θελήσῃ ὁ θεὸς νὰ μᾶς λυτρώσῃ, νὰ φύγετε νὰ πᾶτε εἰς τὴν κακὴν ὥραν! Καὶ μοναῦτα ἐσύραν βερετουνία καὶ ἐδῶξάν τους· καὶ ἐστράφησαν καὶ ἐπολεμίζαν β′ ὥραις, καὶ ἐθυμώθησαν πολλὰ οἱ ἀποὺ πάνω. Καὶ ἀπάνω μέσα εἰς ὅλους ἦτον ἕνας παιδίος καλὸς τζακρατόρος κ' ἐκόρδαινεν ὄμορφα, καὶ ἐκόρδωνεν τοῦ κοντοσταύλη, καὶ ἔ-

συρνεν πολλὰ καλὰ καὶ δὲν ἔχανεν βερετοῦνιν. Καὶ ἐσκοτῶσαν υ΄ ἀνομάτους ἐκείνην τὴν ἡμέραν ἀπὸ τοὺς Γενουβίσους. Καὶ κεῖνος ὁποῦ ἐκορδῶνεν δυνατὰ ὀνόματι Νικολὶ Μαχαιρᾶ, καὶ εἶπεν τοῦ συντρόφου του — σύρε εἰς ἐκεῖνον τὸν Γενουβίσον καὶ δός του εἰς τὴν κεφαλήν! Καὶ τοῦτος ἔστεκεν ὅτοιμος καὶ δῶκεν τοῦ Γενουβίσου· ὁ Γενουβίσος ἐπόνησεν, παντέχοντα ἐτρύπησέν τον, ἔβαλεν τὴν παλάμην του νὰ δῇ τὸ πασινέττιν του, καὶ παραῦτα ὁ Νικολὶς ἔσκασεν τὴν τζάκραν καὶ τρύπησεν τὴν παλάμην του καὶ ἐδιάβην τὸ πασκνέττιν, καὶ ἀπόθανεν. Καὶ θωρῶντα πῶς δὲν ἠμποροῦν νὰ ποίσουν τίποτες ἐστράφησαν εἰς τὴν κατούναν τους, καὶ ἐποῖκαν ἕναν ῥοπάρουν τριγύρου τῆς μίας σκάλας τῆς κουμπισμένης εἰς τὸ κάστρον, καὶ ἀποὺ πάνω ἐδεῖχνα φανὸν ὅτι δὲν τοὺς θωροῦν· τάπισα ἀφῆκάν την καὶ στράφησαν ν' ἀναπαυτοῦν. Καὶ τὸ ἀπογίομαν ἔθελαν νἄρτουν νὰ μποῦν· καὶ πρὶν νὰ φᾶν ἐποῖκαν ἀναθεώρησιν εἰς τοὺς λᾶς, καὶ ηὗραν καὶ λεῖπαν υ΄ ἀνομάτοι· καὶ ἀπὸ τέτες ἀρχέψαν καὶ ἐδειλιοῦσαν. Θωρῶντα ὁ πτωχὸς ὁ παπᾶς, ὅτι τὸ κάστρον ἐκρατοῦσάν το διὰ τὸν ῥῆγα, καὶ δὲν ἦτον ὡς γίον τὸν ἐκομπῶσαν οἱ Γενουβίσοι, ἐμετάνωσεν καὶ ἐστράφην· τὸ νὰ τὸν δοῦν οἱ Βουργάροι, ἐκατακόψαν τον.

Καὶ μετὰ τὴν αὔριον ὅπου εἶναι ε΄ φευρουάρη ατογ΄ Χριστοῦ, τῇ κυριακῇ καλὰ πωρνόν, ἐξέβησαν ἀπὸ τὴν κρυφὴν πόρταν τῆς Κερινίας ιε΄ συντρόφοι στρατιῶταις ἀντριωμένοι, καὶ ἐβαστοῦσαν λαμπρὸν καὶ ἐβάλαν εἰς τὸ χαντάκιν, καὶ ἐκάψαν τὴν παβιέραν καὶ κάψαν τὰ ξύλα, καὶ μέρος ἐμπάσαν ἔσω εἰς τὸ κάστρον· καὶ ἐγλυτῶσαν β΄ σκάλαις μακρείαις καὶ ι΄ σανίδια ἀπὸ τὴν παβιέραν. Τότες ἀρχέψαν τοῦτ' οἱ ιε΄ ἀνομάτοι καὶ ὑβρίζαν τοὺς Γενουβίσους πολλὰ ἄσκημα, καὶ ἐβάλαν τους φωνήν: ἂν ἦστε ἀντριωμένοι, ἐλᾶτε νὰ παραδιαβάσωμεν! Καὶ τότες ἐχώστησαν οἱ ιε΄ ἀνομάτοι, καὶ ἀποὺ πάνω ἐκράξαν τους, τότες ἐβγῆκαν καὶ ἔρχουνταν πρὸς τὸ κάστρον· τότες ἐναφά-

ναν ιε΄ καὶ οἱ Γενουβίσοι, ἐδιαλαλῆσαν νὰ ἔρτουν ἀπάνω τους. Καὶ μοναῦτα ἀνοῖξαν τὴν πόρταν καὶ ἐρρίψαν τὸν ποῦντον τοῦ κάστρου· καὶ τούτην τὴν ἀποτορμίαν ἐποῖκάν την, διότι εἶχαν τὸν ποῦντον διπλόν· ὅτι ὀμπρὸς εἶχαν ἕναν μικρόν, ὁ ποῖος εἶχεν κοντὰ εἰς τὸν ποῦντον τὸν μέγαν ἕναν σεντοῦκιν γεμάτον πέτραις καὶ ἐσοζύγαζεν· καὶ τὸ νᾶρταν Γενουβίσοι ν' ἀνέβησαν, ἔπερνέν τον καὶ ἔπεφτον κάτω εἰς τὸ χαντάκιν, καὶ πάλε ἐστρέφετον ὁ ποῦντος, καὶ διὰ τοῦτον τὸν ἀφῆκαν ἀνοικτόν· καὶ ὀμπρὸς σιμὰ εἰς τὸν ἄλλον ποῦντον εἰς τὴν ἄκραν τοῦ τούτου, εἶχεν ἕναν διαζύγιν ἀποὺ κάτω του καὶ ἐβάσταν το. Καὶ οἱ λᾶς ἐμπαῖναν θαρρούμενα· καὶ πολλοὶ Γενουβίσοι ἐκομπώθησαν καὶ γλήγορα ἐτρέξαν καὶ ἦλθαν νὰ ἐμποῦν· καὶ τὸ διαζύγιν εἶχάν το σύρειν, καὶ οὗλοι ἐκρεμμίσαν κάτω, καὶ ἐκεῖνοι ὅπου ἐμεῖναν ἐφύγαν, καὶ ἀπουπάνω ἐπαῖζαν τζάκραις καὶ ἐκαταλαβῶσάν τους. Τότες ἐξέβησαν υ΄ Κερινιῶταις καὶ ἐκράξαν τους νὰ κοντέψουν, μὲ πολλαῖς 'τιμασίαις καὶ ἀντροπαῖς. Τότες ἐθυμώθησαν οἱ Γενουβίσοι καὶ ἐδιαλέξαν φ΄ ἀνομάτους ἀντριωμένους καὶ ἦλθαν νὰ πολεμίσουν· τότες ἀρκέψαν ἀπουπάνω καὶ ἀπὲ τὴν παρπακάναν εἰς τιτοίαν λογήν, ὅτι ἐφύγαν μὲ μεγάλην ἀντροπὴν ὅπου κ' ἐμπλέπαν· καὶ ἐλαβώθην ὁ σὶρ Λογῆς Τορίας ὁ ἀμιράλης τῆς Νέας Πόλης, ὁποῖος ἦτον καπετάνος τοὺς Γενουβίσους· καὶ οἱ Κερινιῶταις ἦτον καλὰ καὶ γεροί, καὶ μὲ καλὴν καρδίαν καὶ νίκος. Θεωρῶντα οἱ Γενουβίσοι, ὅτι δὲν ἠμποροῦν νὰ πᾶν παραμπρός, ἐμηνῦσαν εἰς τὴν 'Αμμόχουστον, καὶ ἦλθαν τῆς θαλάσσου βοήθεια, καὶ ἔφεραν μάγγανα καὶ ἀργάλια, ὅτι ἐπετάσαν πέτραις τόσον μακρὰ ὡς γίον καλὸν δοξάριν, καὶ μὲ τὸν πάφιλον, ὅπου ἦλθεν τῇ ι΄ φευχρουαρίου ατογ΄ Χριστοῦ, καὶ μέσα εἶχεν ἕναν μάγγανον ὡς γίον τραπουτζέττιν καὶ ἐσύρνεν ἴχια ὡς γίον τζάκρα, ἀμμὲ ἐσύρνεν κοντά, καὶ μίαν μεγάλην πέτραν ὅπου ἐβάρεν δ΄ λίτραις Κυπριώτικαις, καὶ μὲ κεῖνον τὸ μάγγανον ἐπολεμί-

ζαν ἀπέξω ἀπὲ τὴν θάλασσαν. Τότες ὁ κοντοσταύλης ὡς φρέ-νιμος ἐβίγλισεν τὸν τοῖχον τοῦ κάστρου ὅπου ἐκτύπαν ἡ πέ-τρα, καὶ μοναῦτα ἐποῖκεν καὶ ἐκεντῶσάν τον ἀπέσω καὶ ἐφουρ-γίασέν τον μὲ ἄλλον τοῖχον εἰς τιτοίαν λογήν, ὅτι ἡ πέτρα δὲν ἔβλαπτεν τὸ τοῖχον. Τότες ἐβράσαν καὶ ἐκοντέψαν, καὶ ἀπηδῆσαν εἰς τοὺς τοίχους· καὶ ἀποὺ πάνω ἐρρίψαν τόσαις πέτραις καὶ βουτζία γεμάτα πέτραις καὶ ἄμμον, καὶ ἐμακελ-λέψαν τους. Γροικῶντα οἱ Γενουβίσοι ὅπου ἦσαν τῆς γῆς, τὸν πόλεμον τῆς θαλάσσου, ἀποτορμίσαν καὶ ἦρταν τῆς γῆς, καὶ ἐνέβησαν εἰς τὸν χαντάκιν κ' ἔψαν νὰ μποῦν εἰς ταῖς σκάλαις· καὶ ἄνταν ἐγεμῶσαν ἀνθρώπους, ἐρρίψαν ἀπουπάνω μίαν με-γάλην νευρίαν, ὅπου κάθετον ἀπάνω τὸ πριμοχιόνιον, καὶ ἐσκο-τῶσάν τους, καὶ ἐτζακίσαν τὴν σκάλαν, καὶ οὗλοι ἐπέσαν εἰς τὸ χαντάκιν, καὶ ἀπουπάνω ἐρρίψαν τόσαις πέτραις, καὶ ἂν εἶ-χεν τινὰν ὁποῦ 'γναζεν ἐσκοτῶσάν τον· καὶ εἰς τὴν ἄλλην σκά-λαν ἐρρίψαν ἀγκούραις μὲ τὰ σχοινία καὶ δυναστικῶς ἐσύραν την ἀπουπάνω· καὶ ἐστέκαν δ' Γενουβίσοι ἀπάνω καὶ δὲν ἐπῆ-ραν σκοπὸν πῶς ταῖς ἐκορακίσαν ἡ ἀγκοῦραις, καὶ θωρῶντα τὴν σκάλαν πῶς ἐμπαῖναν, ἐκρεμμίσαν καὶ ἐδῶκαν εἰς τὸ χαντάκιν, καὶ μέσ' ταῖς πέτραις ἐσκοτῶσάν τους· καὶ νεῖς ἀπότορμος παι-δίος Γενουβίσος ὁποῦ ἐκράτεν πέρνουν νὰ τὸ βάλλῃ ἀπάνω εἰς τὸ κάστρον, καὶ ἐσύραν τον μὲ τὴν σκάλαν καὶ ἐσκοτῶσάν τον.

Βιγλίζοντα οἱ Γενουβίσοι πῶς ἦσαν σφηνοκοπημένοι ἀπὲ τὴν Κερινίαν, καὶ δὲν ἠμποροῦσαν νὰ ποίσουν τὸ θέλαν, ἡ φαγούρα ἔλειψέν τους, ἐπέψαν νὰ φέρουν, καὶ εἰς τὸ ἔλα ἐδράσ-σαν το οἱ Βουργάροι καὶ ἐβάλαν το εἰς τὸν ἅγιον Λαρίον, καὶ ἄλλους ἐσφάξαν καὶ ἄλλους ἐλαβόναν, ἐβάλαν βουλὴν νὰ πά-ρουν τὸν ῥῆγαν εἰς τὴν Λευκοσίαν· καὶ τῇ ιγ' φευρουαρίου, τογ' Χριστοῦ ἐπῆραν τὸν ῥήγαν εἰς τὴν Λευκοσίαν· καὶ μὲ τὴν δύναμιν τοῦ θεοῦ οἱ Κυπριῶταις πάντα εἶχαν τὴν νίκην.

Καὶ ἂν θέλῃς νὰ σοῦ πῶ πῶς ἡ Ἀμμόχουστο ἐπάρτην,

ἦτον παραχώρησις θεοῦ διὰ τὰς ἁμαρτίας μας· ὄχι τὴν Ἀμμόχουστον μοναχά, ἀμμὲ ἦτον δίκαιον νἆχαν πάρειν καὶ ὅλην τὴν Κύπρον διὰ ταῖς πολλαῖς μας ἁμαρτίαις· καὶ διὰ νὰ σᾶς τὸ πῶ φανερά, πρῶτον πάντων ἡ ἁμαρτία τοὺς σκλάβους· ἐχάνετον ἡ Ρωμανία, καὶ ἐκουβαλοῦσαν τοὺς σκλάβους καὶ ἀμάλωτα ᾽ς τὰ νησία, καὶ ἐγίνουνταν ὁτόσον σκληρόκαρδοι ἀπάνω τους, ὅτι ἐκρεμμοῦσάν τους ἀπὲ τὰ δώματα καὶ ἐσκοτόνουνταν, καὶ ἐπέφταν εἰς τοὺς λάκκους, ἐφουρκίζουνταν, ἀπὲ τὰ μεγάλα βάσανα ἀποῦ τοὺς ἐπολομοῦσαν νὰ πολομοῦν· καὶ ἀπὲ τὴν πεῖναν ἐπαραδῶκαν τὸν ἀφέντην τους τὸν ρῆγα εἰς τὸν θάνατον· ἀκομὶ ἐπαραδῶκαν τὸν ὅμοιόν τους τὸν σὶρ Τζουὰν Βισκούντην τοῦ ρηγὸς καὶ ἐσκοτῶσέν τον· ὁμοίως καὶ διὰ τὴν ἀρσενοκοιτίαν, ὅτι πολλὰ τὴν ἐγουζιάζαν εἰς τὴν Ἀμμόχουστον· καὶ ἐπῆγαν κατὰ πρόσωπα τοῦ θεοῦ, ὅπου λαλεῖ: ϛ′ χρόνους νὰ σοῦ δουλεύσῃ ὁ δοῦλός σου καὶ εἰς τὸν ζ′ νὰ τὸν ἐλευτερώσῃς, καὶ μὲν κοιμηθῇς εἰς κρῖμαν μὲ ἄρσεν· καὶ ἄλλον, θεὸν βλασφημοῦσαν· καὶ διὰ τινὰν μὲν πῆς κακόν, καὶ τοῦτοι εἰς τοῦτον· καὶ τοῦτοι τὸν ρήγαν ὁποῦ ἐτίμησεν τὴν Κύπρον ἐσκοτῶσάν τον ὡς γίον ἕναν χοιρίδιν· καὶ τὸ ὕστερον, ἡ ἁμαρτία τῆς σουπερπίας ἀπὲ τὸν μέγαν πλοῦτον τὸν εἶχαν, ἐκαταφρονοῦσαν τοὺς λᾶς. Ηὗραν ἀρματωμένους τοὺς Γενουβίσους, νἆχαν ἔχειν ἀπομονήν, ἀμμὲ ὄχι νὰ τοὺς κρεμμίσουν ἀπουπάνω κάτω· διὰ τοῦτον ἐκαβαλλικέψαν οἱ Βουργάροι καὶ οἱ σκλάβοι καὶ οἱ Γενουβίσοι, καὶ ἐκουρσεῦσάν τους καὶ αἰχμαλωτεῦσάν τους, καὶ ἐταπεινῶσαν ταῖς γυναῖκές τους καὶ τὸν βίον τους.

Τῇ κζ′ φευρουαρίου ᾳτογ′ Χριστοῦ ὁ σὶρ Τζουὰν Περότ, ὠρδινίασέν τον ὁ κοντοσταύλης καὶ πρίντζης, καὶ ἐπῆρεν Βουργάρους καὶ ἐβλέπαν ἀπέξω τὴν χώραν, νὰ στενοχωρηθοῦν οἱ Γενουβίσοι. Καὶ μανθάνοντα τὸ μήνυμαν ὅπου τοὺς ἐμηνύσαν ἀπὲ τὸ σέντζης τῆς Κερινίας, ἢ νὰ τοὺς πέψουν βιτουαλίαις

εἰδὲ κάνοὺ νὰ εὐκαιρέσουν τὸν τόπον, τότες ἐπέψαν υ′ καμήλαις φορτωμέναις βιτουαλίαν καὶ ἀρματωσίαν· καὶ τῇ κη′ φεβρουαρίου ἐλθόντος τους εἰς τὸ Πάς, ἐπηδῆσαν καὶ πῆράν τα οἱ Βουργάροι, καὶ ἐπῆράν τα ’ς τὸν ἅγιον Ἱλαρίον, καὶ δὲν εἶχαν γλυτώσειν παρὰ ε′ τὰ εἶχαν λάχειν ὀπίσω. Τοὺς Γενουβίσους ἐδῶξάν τους καὶ σκοτῶσαν. Καὶ κατὰ τὸ συνῆθιν τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἐδῶκαν μέγαν πόλεμον εἰς τὴν Κερινίαν, καὶ μὲ τὴν δύναμιν τοῦ θεοῦ δὲν τοὺς ἐβλάψαν, καὶ ἐστράφησαν πολλὰ πληξισμένοι οἱ Γενουβίσοι. Καὶ τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἐστρέψαν τὸν ρήγαν διὰ νυκτοῦ εἰς τὴν Ἀμμόχουστον μὲ τὸν ἀμιράλην.

Εἴ τις ἔχει ἀπλαζίρι ν’ ἀγροικήσῃ τὸν πόσον τῶν Γενουβίσων ὁποῦ ἐπαῖναν εἰς τὸ ρηγάτον τῆς Κύπρου ἀπὲ τὴν ἀρμάδαν τους, καὶ μηδὲν σᾶς φανῇ καὶ πολομῶ το διὰ νὰ φουμίσω τὰ φουσάτα μας τῆς Κύπρου κατὰ πρόσωπα τῶν φουσάτων τῶν Γενουβίσων· διότι πολλαῖς φοραῖς λαλῶ σας τοὺς μακελλεμοὺς ὅπου ἐμακελλεύγουνταν οἱ Γενουβίσοι, τώρα θέλω νὰ σᾶς πῶ ν’ ἀγροικήσετε τὸν ἀριθμὸν ἀπὲ τὴν ἀρμάδαν τὴν ἐφέραν ὡς ἐκείνην ὅπου πῆγεν εἰς τὴν Γένουβαν. Πρῶτον ἦρταν ϛ′ κάτεργα καλὰ ἀρματωμένα, καὶ τἄπισα ε′ κάτεργα, καὶ ἀπεκεῖ β′ κάτεργα, καὶ λϛ′ κάτεργα· ὁμάδα μθ′ κάτεργα, καὶ ἕναν καράβιν. Καὶ ἐπῆγαν ιβ′ κάτεργα μοναχὰ εἰς τὴν Γένουβαν καὶ κακὰ ἀρματωμένα, καὶ κεῖνοι ὅπου ἐμεῖναν εἰς τὴν βλέπησιν τῆς Ἀμμοχούστου, μακάρι ἐμεῖναν οἱ λᾶς τῶν δύο κατέργων καὶ τοῦ καραβίου. Λοιπὸν ἐλείφτησαν τῶν λε′ κατέργων. Καὶ μέσα εἰς τὰ ιβ′ ἀποῦ πῆγαν ἦσαν καὶ οἱ καβαλλάριδες ἀποῦ πῆραν ἀπὲ τὴν Κύπρον. Καὶ ἐννοιαστῆτε πόσοι σκοτωθῆκα!

Θωρῶντα οἱ Γενουβίσοι τὸ πῶς δὲν ἀξιώθησαν νὰ ἔχουν κανέναν νίκος εἰς τὴν εὐλογημένην Κερινίαν, ἐμηνῦσαν τοῦ κοντοσταύλη παρακαλήματα, νὰ πέψῃ μαντατοφόρον εἰς τοὺς Γενουβίσους, μὴ καὶ συνπάψουν, νὰ πᾶν τὴν δουλιάν τους.

Γροικῶντα ὁ κοντοσταύλης ἦτον πολλὰ στενοχωρημένος διὰ ζωήν, καὶ παρακάλεν τὸν θεὸν νὰ πᾶσιν, ἐμήνυσεν εἰς τὸ σιέντζην νὰ πέψουν ἀμάχιν τινάν, διὰ νὰ πέψουν μαντατοφόρους εἰς τὴν Ἀμμόχουστον. Οἱ Γενουβίσοι καὶ ἐπέψαν ι′ Γενουβίσους εἰς τὴν Κερινίαν, καὶ ἐκράτησέν τους ὁ κοντοσταύλης· καὶ ἔπεψεν ἕναν καβαλλάρην Φραντζόζην εἰς τὸν ρῆγα καὶ εἰς τὸν ἀμιράλην τοὺς Γενουβίσους, καὶ ἐδῶκάν του καὶ χαρτίν, τὸ ποῖον ἐφόρτωσέν τον κοντοσταύλης πολλὰ λογία νὰ συντύχῃ τοῦ ἀμιράλη τοὺς Γενουβίσους. Ὁ ποῖος καβαλλάρης ἐξέβην καὶ ἦρτεν εἰς τὴν Λευκοσίαν, καὶ δὲν ηὗρεν οὐδὲ τὸν ἀμιράλην, οὐδὲ τὸν ρῆγα· ἀμμὲ ὁ καπετάνος τῆς γέρρας ἔδωκέν του ἀπλίκιν ν' ἀπλικέψῃ, ὥς που νὰ προβιδιάσῃ νὰ πάγῃ εἰς τὴν Ἀμμόχουστον, καὶ ἐδιαφεντέψεν, νὰ μὲν πάγῃ τινὰς νὰ συντύχῃ μὲ τὸν μαντατοφόρον, διὰ νὰ μὲν ἀποσκεπαστῇ ἡ μαντατοφορία, ἀμμ' ἔβαλλέν τινα νὰ τὸν κουβερνιάσῃ. Τάπισα ἦρτεν ἔμπροσθεν τοῦ καπετάνου καὶ ἔδειξεν τὰ χαρτία τὰ ἐβάσταν καὶ εἶπέν τους τὴν μαντατοφορίαν, καὶ ἐστρέψαν τον εἰς τὸ ἀπλίκιν του. Καὶ ἕνας Γενουβίσος, ὁποῖος ἦτον Φραντζόζης, δὲν ἐγροίκησεν τὸν διαφεντεμὸν διὰ τῆς ἀτυχιᾶς του· θωρῶντα τὸν Φραντζόζην ἐπῆγε νὰ τὸν ἰδῇ καὶ ἐρωτῆσάν τον ἀπὲ τοὺς δικούς του· καὶ τὴν αὐγὴν ἔπεψεν ὁ καπετάνος καὶ ἐπῆρέν τον ὀμπρός του, καὶ ἐπαραβίασέν τον διὰ νὰ τοῦ πῇ τὴν συντυχίαν τοῦ μαντατοφόρου ὅπου σύντυχεν· ἐκεῖνος ὁ πτωχὸς εἶπέν του — ἀφέντη, ἔνι φίλος μας, καὶ ἀπὲ τὸν τόπον μου, καὶ ἐρώτησέν με διὰ τὰ ἰδία μας, καὶ εἶπουν του τὸ ἤξευρα, καὶ ὄχι ἄλλον. Καὶ ὁ καπετάνος νὰ στερεώσῃ τὸν ὁρισμόν του καὶ τὸν διαφεντεμόν του τὸν ἐποῖκεν, διατὶ ἦτον ὁ ἄνθρωπος ξένος, ὥρισεν καὶ πῆράν τον β′ σεργένταις καλὰ βλεπημένον ὡς ἔξω τῆς χώρας, καὶ ἐρίσαν τον μηδὲν στραφῇ εἰς τὴν χώραν ὥς που νὰ πάγῃ ὁ μαντατοφόρος, ἀπάνω εἰς κόμμαν τῆς κεφαλῆς του. Τοῦτον ἐγίνην, μηδὲν πέψουν καὶ κολακέψουν τοὺς

λᾶς τῶν ἁρμάτων τοὺς Γενουβίσους καὶ σταθοῦν εἰς τὸ μηνίον τοῦ ρηγός, καὶ νὰ πᾶν εἰς τὴν Κερινίαν, καὶ εἶπάν τους — τάσσομέν σου, ὅτι ἂν δὲν εἶχες εἶστεν περατικός, ἐφουρκίζαμέν σε! Ὁ καπετάνος ὥρισεν καὶ ἐγράψαν ἀντίλογον εἰς τὴν Ἀμμόχουστον εἰς τὸν ἀμιράλην καὶ εἰς τὸν ρήγαν, καὶ ὥρισεν α' ἄνθρωπον νὰ πάγῃ εἰς τὴν συντροφίαν του, καὶ ἔπεψέν τους εἰς τὴν Ἀμμόχουστον· καὶ ὄνταν ἐνέβην εἰς τὴν Ἀμμόχουστον ὁ μαντατοφόρος ὀμπρὸς τοῦ ρηγός, ἐπροσκύνησεν τὸν ρῆγα ὡς ἔπρεπε, καὶ ἐρικουμαντίασεν τὸν κοντοσταύλην εἰς αὐτῆς του καὶ εἰς ὅλην του τὴν συντροφίαν, καὶ ἀρχέψεν τὴν μαντατοφορίαν τοῦ ρηγός· καὶ γροικῶντα ὁ ἀμιράλης ἦλθεν κοντὰ ν' ἀγροικήσῃ τὰ λογία τοῦ μαντατοφόρου, καὶ ἀρχέψεν τὴν μαντατοφορίαν εἰς τιτοίαν λογήν — Ἀφέντη ἀμιράλη, ἐμπρόσθεν τοῦ θεοστέπτου ἀφέντη μας τοῦ ρηγός, ὅπου εὑρίσκομαι ἔμπροσθέν του, ὅτι εἰς τὴν ἐζήτησιν τοῦ καπιτάνου τοῦ σιεζίου ὁποῦ παρακάθουνται τῆς Κερινίας, καὶ ἔπεψεν εἰς ἀμάχιν διὰ λόγου μου, καὶ ἐκουσεντίασεν ὁ ἀφέντης μου ὁ κοντοσταύλης καὶ ἐπέψεν με μαντατοφόρον εἰς τὴν αὐθεντιά σας, νὰ σᾶς δώσω νὰ γρωνίσετε τὸ θέλημαν τὸ ἐδικόν του καὶ τῆς βουλῆς του· διὰ τοῦτον παρακαλῶ σε, μηδὲν μὲ κατηγορήσετε ἀπ' ἐκεῖνον ἀποῦ νὰ σᾶς συντύχω· καὶ ἀνὲν καὶ ἡ χοντροσύνη μου δὲν μοῦ δώσῃ νὰ συντύχω ὡς γίον πρέπει, ἐσοὺ ὅπου εἶσαι σοφὸς γεμάτος σοφίαν, ἔπαρ' τα ὡς γίον νἆχε σοῦ πεῖν ὁ Ἀριστοτέλης.

Ὁ ἀμιράλης ἐπολογήθην του εἰς τοιούτην λογήν: ἀφέντη, ἐγροίκησά σου, καὶ ἐπειδὴ εἶσαι Φράγγος, θέλεις εἶσαιν κουρτέσης, καὶ ὅπου εὑρίσκεται κουρτεχία οὗλα τὰ λογία εἶναι παιδεμένα· καὶ ἀποὺ τὸ εἶπες, ὅτι ὁ κοντοσταύλης μὲ ἀμάχιν σὲ ἔπεψεν νὰ ἔλθῃς εἰς ἐμᾶς, καλῶς ἦλθες· ἀπὲ τὴν παρακάλεσιν μηδὲν εἶσαι κατηγορημένος, ὅ,τι τὸ νὰ συντύχῃς· ἐγρώνισα ὅτι σοφὸς εἶσαι καὶ διὰ σοφὸν σὲ ἐδιαλέξασιν καὶ ἐ-

πέψαν σε εἰς αὐτόν μας, διὰ τοῦτον φαίνεταί μου ὅ,τι θέλεις εἰπεῖν πρὸς τὸ τέλος τῆς μαντατοφοριᾶς σου, θέλεις τὸ πεῖν καλὰ καὶ πρεπάμενα καὶ μαλακτότερα παρὰ ποῦ σοῦ παράγγειλαν πολλά· ὅτι πολλαῖς φοραῖς οἱ σοφοὶ μαντατοφόροι καταπαύγουν τον θυμὸν τοῦ ἀφέντη τους, ὅτι οἱ ἀφένταις ἀποὺ τὸν θυμόν τους λαλοῦν πολλά, ὅμως πολομοῦν ὀλίγα, καὶ οἱ μαντατοφόροι ἀλλάσσουν καὶ πολομοῦν τὰ σκληρὰ εἰς μαλακτοσύνην, καὶ οὕτως γίνεται ἡ ἀγάπη εἰς τὸν κόσμον· καὶ διὰ ἄλλαις ταῖς ἄνωθεν ἀφορμαῖς φαίνεταί μου καὶ θέλεις ξηγηθῆν τὴν μαντατοφοριάν σου τιμημένα καὶ πρεπάμενα, καὶ εἰς τοῦτον ποτὲ μαντατοφόρος δὲν κατηγορᾶται· ἀπὲ τὸ χαρτίν, ὡς γίον νὰ τὸ δώσῃ θέλειν πάρειν!

Τότε λαλεῖ ὁ ἀποκλισιάρης πρὸς τὸν ἀμιράλην τῆς Γένουβας: ἀφέντη ἀμιράλη, ὁ ἀφέντης μου ὁ κοντοσταύλης χαιρετᾷ σε, καὶ πολλὰ θαυμάζεται, ὅτι ἤλθετε ὧδε ἀντριωμένοι, σοφοὶ καὶ τιμημένοι ἀπὸ τὴν Δύσιν εἰς ἕναν πτωχὸν νησὶν καὶ ὀρφανὸν ῥηγάτον, τὸ ποῖον νησὶν εἶναι θεμελιωμένον ἀπάνω εἰς μίαν πέτραν μέσα εἰς τὴν θάλασσαν καὶ τριγυρισμένον ἀπὸ τοὺς ἀπίστους Τούρκους καὶ Σαρακηνούς, καὶ ἐποίκετε εἰς αὐτόν μας κρίσαις καὶ πολλὰ ἄδικα τοὺς λᾶς τοὺς κατακρισμένους ἀποῦ εἶναι ἀποὺ κάτω εἰς τὴν βασιλείαν εἰς τὸ τέμπος τοῦ ῥηγός· καὶ ἀπάνω εἰς ὅλα θέλετε νὰ γυρέψετε τὸν πτωχὸν τὸν ῥῆγα ἀπὸ τὸ ῥηγάτον του νὰ τὸν ἀδικήσετε· καὶ εἰς τοῦτον φοβηθῆτε τὸν θεόν, καὶ ἀγρωνίσετε πῶς μέλλει ν' ἀπεθάνετε καὶ σεῖς καὶ μεῖς, καὶ ἀκκνεῖ σας ὅτι ἐπλερωθήκετε ὅσα ἐζητήσετε· πρῶτον ἐζητήσετε καὶ ἐσκοτώσετε γ', δ' καβαλλάριδες ἀσενιδία τοὺς δ' Γενουβίσους ὅπου σκοτῶσαν εἰς τὸ κουρουνίασμα, χωρὶς ἐκείνους ὅπου ἐμακελλέψετε εἰς τὸν πόλεμον· δεύτερον ἐκουρσέψετε τὴν θαυμαστὴν Ἀμμόχουστον καὶ τὴν εὐγενικὴν Λευκοσίαν, καὶ μὲ τρόπους ἐβάλαν δάνεικά, καὶ ἐσηκώσετε πᾶσα πρᾶμαν τὸ εἶχαν ὅλοι

καὶ ἄρχοντες καὶ πτωχοί· διὰ τοῦτον εἶστε πλερωμένοι τοὺς ἐξόδους σας καὶ ἐκεῖνον τὸ ἐπῆραν ἀπὸ τοὺς λᾶς σας· διὰ τοῦτον φαίνεται ὅτι ναὐκαιρέσετε τὸν τόπον, καὶ νὰ πᾶτε εἰς τὸ καλόν, καὶ συμβολεύγω σας νὰ πᾶτε εἰς τὸ καλόν, καὶ ν' ἀφήσετε τὸν ῥῆγα ν' ἀναπαυτῇ ἀπὲ τὰ κακὰ ὅπου τοῦ ἐποίκετε· καὶ ἂν δὲν θελήσετε ν' ἀγροικήσετε τῆς βουλῆς μας, ἀκριβὰ θέλετε τὰ ξαναγοράσειν· καὶ ἀνισῶς καὶ ἔχετε τὸ θέλημα νὰ καθαρίσετε τὸν ῥῆγα ἀπὸ τὴν κληρονομίαν του, ὁ θεὸς τοῦ οὐρανοῦ δὲν θέλει τὸ βαστάξειν· καὶ ἀκανεῖ τὸ ἐποίκετε, καὶ ἄμετε εἰς τὸν τόπον σας· καὶ τοῦτον ἂν τὸ ποίσετε, ὁ θεὸς θέλει σᾶς ἔχειν χάριταν καὶ θέλει ἀρέσειν τῆς βασιλείας του καὶ τοὺς ἀνθρώπους.

Καὶ ἀπολογήθην του ὁ Πιὲρ Κάμπε Φρατζόζε καὶ ἀμιράλης τῆς Γένουβας, ἀπολογήθην ταπεινὰ καὶ ὄμορφην τάξιν καὶ μὲ γλυκία λογία· ἀφέντη καβαλλάρη, ἐγροίκησα ἐγὼ καὶ οἱ ἄρχοντες ὅπου εἶναι μετά μου τὸ χαρτὶν τὸ ἔφερες ἔμπροσθεν τοῦ ῥηγὸς καὶ ἐμέναν καὶ τὼς συντρόφους μου τοὺς καπιτάνιδες, ἀπὲ τὸ ποῖον ἀπολογοῦμαί σου· πρῶτον, ἀπὲ τοὺς λᾶς ὁποῦ ἐσφάγησαν εἴμεστεν πλερωμένοι· τὸ αἷμαν τοὺς Γενουβίσους μᾶς δὲν εἶναι ἤτζου! ὅτι περίττου μᾶς ἔβλαψεν, παρὰ ποῦ μᾶς ἐφέλεσεν, ὅτι ἐμεῖς ἐκαταλύθημαν πολλά· καὶ ἀπὸ τὸ λαλεῖ, ὅτι ἐπεριλάβαμεν τὸν τόπον καὶ ἀποκληρώσαμεν τὸν ῥῆγα καὶ ἐκουρσέψαμεν, τοῦτον γέγονεν διὰ τῆς χάριτος τοῦ θεοῦ ὅπου σᾶς δείχνει φανερὰ πῶς εἶναι ἀγγρισμένος μετά σας, ὅπου ἐσφάξατε τὸν ἀφέντην σας τὸν ῥῆγα κοιταμένον εἰς τὴν κλίνην του, ὁ ποῖος ἦτον χρισμένον καὶ ἦστε κρατούμενοι τοῦ ὅρκου του, καὶ ἐθανατώσετέ τον τὴν ὀμορφίαν τῆς σαρκός του καὶ εἰς τὴν παραδιάβασιν τῆς παιδιοσύνης του· τὸ λοιπὸν ξεύρετέ το πῶς εἶστε ὅλοι ἀφωρισμένοι καὶ ἔξω τῆς ἐκκλησίας τοῦ θεοῦ καὶ καταραμένοι ἀποὺ τὸν θεόν! καὶ ἀποῦ τὸ λαλεῖτε πῶς ἐπήραμεν πολλὰ πράματα ἀπὸ τοὺς λᾶς καὶ

νὰ κρατηθοῦμεν πλερωμένοι, τοῦτα ὅσα λαλεῖτε ἐπῆράν τα οἱ λᾶς τῶν ἀρμάτων καὶ ὄχι ἐμεῖς, δὲν μᾶς τὰ δώκετε ἐσεῖς εἰς ὄνομαν πλερωμάτου, οἱ λᾶς τὰ ἐκουρσέψαν καὶ ἐμοιράσαν τα εἰς τὴν μέσην τους· ἀπὸ τὸ λαλεῖτε, ὅτι θέλομε νὰ ξηκληρώσωμεν τὸν ῥῆγα ἀπὸ τὸ ῥηγάτον του, μηδὲν τὸ θελήσῃ ὁ θεός! ἀμμὴ ἐμεῖς βιαζούμεθαν καὶ ἤλθαμεν ὧδε νὰ τὸν βάλλωμεν εἰς νομὴν τοῦ ῥηγάτου του καὶ νὰ τὸν ἐκδικήσωμεν ἀπὸ τοὺς ἐχθρούς του, καὶ τὸ τέλος θέλει δείξειν τὸ θελημάν μας. Λοιπὸν εἰπὲν τοῦ κοντοσταύλη, ἂν θέλετε νὰ πᾶμεν ἀπῶδε, νὰ μᾶς πέψῃ ἕναν μιλοῦνιν δουκάτα, διατὶ ἔχομεν νὰ ζητήσωμεν καὶ νὰ πάρωμεν· καὶ ἀνισῶς καὶ τώρα δὲν τὸ ἔχει, ἂς ποίσῃ μὲ τὸν καντζηλιέρην ἕναν προβιλίζιν καὶ σημαδεμένον μὲ τὸν ῥῆγα, καὶ ἂς μᾶς πέψῃ ἀμάχια, καὶ νὰ τ' ἀφήσωμεν νὰ πᾶμεν· καὶ ἀλλοίως ἀπῶδε δὲν πᾶμεν ὥς που ν' ἀποθάνωμεν. Καὶ τοῦτον ἔναι τὸ πλέρωμαν τῆς δουλίας!

Καὶ ὁ καβαλλάρης ἐπολογήθην εἰς τοιούτην λογήν: ἀφέντη, ἐκατάλαβα τὸ ἐσύντυχες μὲ τὸ στόμαν σου, νὰ ἐθέλησεν ὁ θεὸς νὰ ἦτον καὶ μέσα εἰς τὴν καρδιάν σου ἤτζου ὡς γίον τὸ εἶπαν τὰ χειλίσῃ σου! καὶ μακάρι νἆχεν ποίσειν τοῦ πασανοῦ παραθύριν, νὰ τ' ἀνοῖγαν νὰ θωροῦσαν ταῖς καρδιαῖς τους, ἂν ἔνι ὡς γίον λαλοῦν τὰ χείλη μας! ὅτι μεγάλη διαφορὰ εἶναι ἀπὸ τὸ πεῖν ὡς τὸ νὰ ποίσῃ. Ἀπὸ τὸ λαλεῖς, πῶς εἶσαι νὰ βάλλῃς εἰς νομὴν τὸν ἀφέντην μας τὸν ῥῆγα εἰς τὸ ῥηγάτον του, δὲν εἶναι κανενεὶς ἀποῦ δὲν τὸ θέλει, χωρὶς ἐσᾶς ὅπου ἐσηκώσετε τὸ κάστρον του καὶ 'λοσύρετέ τον ἀπῶδε καὶ ἀπεκεῖ, ὡς γίον φυλακισμένον, καὶ κοπιάζετε μέραν καὶ νύκταν μὲ πολλαῖς παραβουλίαις καὶ μὲ τίντα σκοπὸν νὰ πάρετε τὸ κάστρον καὶ τὸ δελοιπὸν ῥηγάτον, ὅπου νὰ μὲν σᾶς ἀξιώσῃ ὁ θεός! Ἀπὸ τὸ θέλετε νὰ ἐκδικήσετε τὸν ῥῆγα ἀπὸ τοὺς παραβούλους του καὶ ἄλλα πολλὰ εὔκαιρα λογία, δὲν σᾶς ἐγγίζει, ἀμμὲ λαλεῖτέ το νὰ πιστέψῃ ὁ ῥήγας πῶς τὸ λαλεῖτε

μὲ ἀληθείαν, καὶ νοιάζεστε, ὅτι ἀνισῶς καὶ δὲν ξορτώσετε νὰ πάρετε τὸ αὐτὸ νησὶν παντελῶς, νὰ σηκώσετε ὅσον εἶναι δύναμις, καὶ τὸ ρέστον νὰ γυρέψετε χρέος πολύν, εἰς τιτοίαν λογὴν ὅπου νὰ τὸ ἔχετε δουλωμένον πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς μας, καὶ ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος! Τότε εἶπέν του ὁ ἀμιράλης — ἀκανητὸν εἶναι, ἐμεῖς εἴπαμέν σου τὸ ἔμελλεν, καὶ ὡδᾶ ὁ καντζηλιέρης μας νὰ σοῦ ποίσῃ τὸν ἀντίλογον νὰ πᾷς.

Ὁ καβαλλάρης ἐγύρισεν πρὸς τὸν ρῆγα καὶ εἶπέν του: Τρισφοβερώτατε κραταιὲ ἀφέντη, μηδὲν ἔχεις ἐννοίαν καμμίαν διὰ τὰ λόγιά μας, ὅτι συνῆθιν εἶναι εἰς τοὺς μαντατοφόρους ὅτι πολλαῖς φοραῖς λαλοῦν λογία, ὅπου φαίνεται τοὺς λᾶς καὶ εἶναι ἀληθεία· καὶ κεῖ ὅπου νὰ δῇς μεγάλαις ταραχαῖς, ἐκεῖ θέλεις ἰδεῖν καὶ ἀγάπην καὶ φιλίαν, ὅτι μετὰ τὴν σκλερίαν ἔρχεται γαλήνη· καὶ ὅσοι εὑρισκούμεθαν εἰς τὴν Κερινίαν παρακαλοῦμεν τὸν θεὸν νὰ σοῦ δώσῃ μακαρίαν ζωήν, ὅλοι νὰ διαβοῦν, καὶ σοὺ νὰ μείνῃς ὡς καθολικὸς ἀφέντης· ὅτι τὸ νερὸν πάγει, καὶ ὁ ἄμμος μεινίσκει, τουτέστιν οἱ ξένοι θέλουν πάγειν, καὶ οἱ τοπικοὶ θέλουν μείνειν. Καὶ λαλῶ σου φανερά, ἄλλον ἔν᾽ τὸ ἐννοιάζουνται τοῦτοι οἱ καλοπίχεροι, καὶ ἄλλον τὸ λαλοῦν· ἀμμὲ ἂν θέλῃς νὰ περιλάβῃς τὸ κάστρον σου τὴν Κερινίαν, καὶ ἔχῃς τὸ κορμίν σου εἰς τὴν ἐξουσίαν σου, ἔλα μὲ τοὺς καβαλλάριδές σου καὶ θέλεις ἰδεῖν μοναῦτα πῶς νὰ σοῦ τὸ δώσουν· καὶ εἶμαι ὅτοιμος νὰ σὲ πάρω καὶ νὰ σὲ βάλλω μέσα. Ὁ καβαλλάρης, ὡς γνωστικὸς ὅπου ἦτον καὶ σοφικὰ ἐδοκίμασεν τὸν ρῆγα νὰ ἦναι εἰς τὴν ἐξουσίαν του, καὶ γονατίζει καὶ λαλεῖ του — ἀφέντη, ἔχω ὁρισμὸν νὰ σοῦ πῶ κἄτι λογία κρυφά, καὶ ὅρισε τοὺς Γενουβίσους νὰ πᾶν ἐξωμέρου νὰ σοῦ συντύχω. Ὅτι οὗλοι οἱ δουλευτάδες τοῦ ρηγὸς ἦτον Γενουβίσοι καὶ δὲν ἀφίναν τὸν ρῆγα νὰ συντύχῃ μὲ τινὰν κρυφά· τότε ἐβάλαν του φωνήν, — ἄμμ᾽ ἐξωμέρου, ὅτι ὧδε δὲν ἔχει ἄπι-

στους, οὐδὲ παραβουλίαις! τὸ θέλεις νὰ τοῦ πῇς, πέ το φανερά. Τότε λαλεῖ του — ἀφέντη, ἐγροικῆσα τοῦ ἀμιράλη λαλῶντα πῶς ἦλθαν νὰ σὲ βάλλουν εἰς νομήν, καὶ γὼ θωρῶ τὸ κατάδικον· ὅτι κουρτέσικα εἶσαι τριγυρισμένος, καὶ τινὰς δὲν ἠμπορεῖ νὰ σοῦ συντύχῃ κρυφά· τώρα ἀγρωνίζω φανερὰ τὸ πεῖν τοῦ ἀμιράλη ὡς τὰ ἔργατά του. Εἶπέν του ὁ ἀμιράλης— ἀφέντη, φαίνεταί μου ὅτι εἶναι ἀπὸ ἐλίγην πίστιν, καὶ πολλὰ μωροὶ εἶναι ὅπου (πι)στεύγουν εἰς τὰ λογία σας, καὶ ἀποῦ ν' ἀποθαρρήσῃ εἰς τὰ ταξίματά σας! — Κακὰ καὶ ἄπιστα κρατεῖτε τὸν ἀφέντην μας τὸν ῥῆγα εἰς τὸ χέριν σας φυλακισμένον, καὶ ὁ Θεὸς ὁ ἐπουράνιος θέλει ποίσειν κρίσιν ἀπάνω σας! Ἐγύρισεν ὁ ἀμιράλης καὶ εἶπέν του — φαίνεται καλὰ πῶς εἶσαι ἕνας οὐδὲ τιποτένος, καὶ ἂν δὲν ἦτον ὅτι εἶσαι ὀμπρὸς τοῦ ῥηγός, ἐκόβγαν τὴν κεφαλήν σου! Καὶ ὁ καβαλλάρης εἶπέν του — δὲν εἶναι θαυμαστὸν ἂν κόψουν τὴν κεφαλήν μου· χειρότερα ἐμπορεῖς νὰ ποίσῃς, ἀμμὲ ἀθυμίζω σε πόσον κακὸν θέλειν γινῆν εἰς τοὺς Γενουβίσους ὅπου εἶναι εἰς τὴν Κερινίαν, ἐκείνους ὅπου κρατοῦν ἀμάχιν διὰ λόγου μου. Τότε εἶπέν του ὁ ῥῆγας — ἀκανετόν, κὺρ ἀμιράλη, ξεύρεις πολλὰ καὶ οἱ μαντατοφόροι λαλοῦν πολλά, καὶ περίττου παρὰ τοῦτα.

Τότες ἔρισεν τὸν καντζηλιέρην καὶ ἔγραψεν τοὺς ἀντιλόγους καὶ ἐδῶκάν τους τοῦ καβαλλάρη νὰ τοὺς δώσουν τοῦ κοντοσταύλη, καὶ λαλεῖ του — πὲ τοῦ κοντοσταύλη ναὐκαιρέσῃ τὸ κάστρον τοῦ ῥηγός, καὶ θέλει ποίσειν φρόνιμα, διὰ νὰ ἔλθῃ ὁ ῥῆγας μὲ τοὺς φίλης του νὰ ἐμπῇ μέσα, εἰ δὲ κάνου ὁ ῥῆγας μὲ τὴν βουλήν του θέλει ἀρματώσειν καὶ θέλειν τὴν πολεμίσειν εἰς τιτοίαν λογὴν ὅπου θέλειν τὴν πάρειν χωρὶς κώλυσιν, καὶ τότες θέλει δώσειν πασανοῦ τὸ πλέρωμαν, ὅπου εἶναι μέσα, ὡς γίον τοὺς πρέπει. Ὁ καβαλλάρης εἶπέν του — ἀφέντη, οἱ λᾶς φοβοῦνται ἀποὺ ἀνθρώπους ὅπου δὲν εἴδασιν, εἰδὲ λᾶς ὅπου εἶδαν καὶ δοκιμάσαμεν μηδὲν τοὺς φοβερίζουν,

καὶ δ' ἔναι χρῆσι· διὰ τοῦτον ἐννοιάστου νὰ εὐκαιρέσετε τὸν τόπον καὶ νὰ πᾶτε τὴν δουλιάν σας, εἰ δὲ κάνού, θέλετε τὸ μετανώσειν!

Τότες ἐδῶκαν ὁρισμὸν τοῦ μαντατοφόρου καὶ ἐξέβην, καὶ ἦλθεν εἰς τὴν Κερινίαν καὶ ἐνέβην ἔσω τῇ β' μαρτίου ᾳτοδ' Χριστοῦ, καὶ ἐξηγήθην καταληπτῶς πᾶσα πρᾶμαν τοῦ κοντοσταύλη.

Καὶ τὴν πέφτην τῇ γ' μαρτίου ᾳτοδ' Χριστοῦ ἐπεσώθησαν τὰ κάτεργα τοὺς Γενουβίσους εἰς τὴν Κερινίαν, καὶ ἀρμάδα τῆς γῆς εἰς τὴν συντροφίαν τῶν κατέργων· καὶ ἐποῖκαν πόλεμον μέγαν καὶ φοβερόν, καὶ ἀποὺ τὴν γῆν ἐβάλαν σκάλαις, καὶ ἀπὸ τὸ κάστρον οἱ λᾶς ἐτζακίζαν ταις μὲ ταῖς πέτραις, καὶ ἐλαβῶσαν καὶ πολλούς. Καὶ ἐξέβην καὶ ἀπὸ τὴν Λευκοσίαν μὲ φουσάτον ὁ σὶρ Τουμᾶς Ταγκὰν ὁ Γενουβίσος, καὶ ἐνέβην εἰς τοὺς τοίχους τῆς Κερινίας, καὶ ἀπουπάνω ἐλαβῶσάν τον μίαν βερετουνίαν εἰς τὸ πρόσωπον ἀπὲ τὸ χέριν τοῦ Νικόλα Μαχαιρᾶ, καὶ ἄλλην εἰς τὸ στῆθος ὑπὸ χειρὸς τοῦ κοντοσταύλη, καὶ μοναῦτα ἐστράφην εἰς τὴν κατούναν του, καὶ ἐγιατρεῦσάν τον καὶ γίανεν. Καὶ ἄλλοι πολλοὶ ἐλαβώθησαν, καὶ ἐποθάναν πολλοί. Καὶ ἀπὸ τῆς θαλάσσου ἦρτεν κοντὰ ἕναν κάτεργον καὶ ἦλθεν εἰς τὴν ἅλυσον τοῦ λιμιόνος καὶ ἐσήκωσέν την καὶ ἐκόψεν την μὲ τὸ κοπίδιν· καὶ ἀπουπάνω ἐσύραν βερετουνία καὶ πέτραις, καὶ ἦτον σκεπασμένον καὶ οὐδὲν τοὺς ἔβλαψεν· καὶ ἔρχουνταν ν' ἀπεζεύσουν καὶ δὲν τοὺς ἀφίναν νὰ μποῦν ἀπάνω. Καὶ τὸ ἕναν κάτεργον ἐπῆγεν πρὸς τὴν Κάβαν, καὶ ἀπεζεῦσαν τοὺς λαβωμένους καὶ ἐφέραν τους εἰς τὴν κατούναν τους, καὶ ἐγιατρεῦσάν τους, τουτέστιν εἰς τὸ σιρέντζην· καὶ ἐποῖκάν το νῶσιν τοῦ καπετάνου. Καὶ ἀπουπάνω εἶπαν τοῦ κατέργου ὁποῦ κόβγεν τὴν ἅλυσον — μηδὲν τὴν κόψετε, καὶ μεῖς νὰ τὴν χαλάσωμεν! Καὶ εἶπάν τους — θέλετε τὴν χαλάσειν νὰ ἐμποῦμεν, εἰς τὸ ἔβγα θέλετε τὴν κορδώσειν! καὶ

διὰ τοῦτο νὰ τὴν κόψωμεν. Καὶ κόβγοντα την ἐπῆγεν ἐξωμέρου, καὶ ὥρισεν ὁ κοντοσταύλης καὶ ἔσασάν την ὡς γίον ἦτον,

Καὶ μοναῦτα ἀρχέψαν εἰς τὸν πόλεμον. Καὶ ἀπὲ τὴν γῆν ἐφέραν ἕναν μάγγανον ὀνόματι Τριῶα, ἤγουν σκρόφα, καὶ ἦτον τρίπατον, καὶ ἄλλα τρία μάγγανα, καὶ ἐπολεμῆσαν πολλὰ δυνατά. Τὸ πρῶτον μάγγανον ἦτον ἕναν ξυλόκαστρον τρίπατον μὲ γ' περδεσκίαις, ἡ μία ἀπάνω τῆς ἄλλης, καὶ μέσα εἶχεν ἕναν πετροκόπον καὶ μὲ τὰ ἀργαλεῖά του, διὰ νὰ τρυπήσουν τὸν τοῖχον τοῦ κάστρου, καὶ εἰς τὴν ἄλλην εἶχεν πολλοὺς τζακρατόρους καὶ ἐσύραν βερετουνία ἀποὺ τὴν μίαν μεμερίαν νὰ σκολίζουν τοὺς λᾶς· ἦτον τόσα ψηλὰ καὶ ἦτον ὡς τὰ κρινέλλια τοῦ ξωκάστρου, καὶ ἀπὲ τὸ ψῆλος τὸ εἶχεν ἀποσκεπάζαν τοὺς λᾶς τοῦ κάστρου τὸ τίντα πολομοῦσαν· καὶ ἐκράζαν τὸ κάστρον τοῦτον Κάττα· καὶ τὸ ἄλλον Φαλκόνιν, καὶ ἦτον ἕναν καστέλλιν ξυλένον γεμάτον ἀνθρώπους καὶ σκάλαις νὰ ἐμποῦν ἀπάνω εἰς τοὺς τοίχους τῆς χώρας· καὶ τὸ τρίτον ἦτον ἕναν κλουβὶν καθημένον ἀπάνω εἰς μίαν κορφὴν μιᾶς νευρίας, καὶ ἦτον γεμάτον ἀνθρώπους τζακρατόρους, καὶ ἐπολεμίζαν πολλὰ δυνατὰ τὸ αὐτὸν κάστρον τῆς Κερινίας. Τότε ὁ κοντοσταύλης ὡς ξευράμενος τοῦ πολέμου ἔβαλλεν ἀπέσω ϛ' ἀνθρώπους Βουργάρους καὶ ἐπῆραν λαμπρὸν μετά τους καὶ ἐκάψαν τὰ β' μάγγανα, τὸ φαλκόνιν καὶ τὸ κλουβίν, καὶ τὴν σκρόφαν ἐρρίψαν την εἰς τὴν γῆν, καὶ ἀπουπάνω μὲ (πέ)τραις ἐτζάκισαν την τελεῖα. Καὶ ἐνύκτωσεν, καὶ ἐξέβησαν ἀπὸ τὸ κάστρον, καὶ ἐκλέξαν τὰ καρφία καὶ ἐβάλαν τὰ εἰς τὴν Κερινίαν. Τότε ὥρισεν ὁ κοντοσταύλης καὶ ἐπῆραν σανιδία καὶ ἐκαρφῶσάν τα μὲ τὰ καρφία καὶ ἐχῶσάν τα εἰς τὸν ἄμμον, ταῖς κεφαλάδες κάτω καὶ ταῖς μούτταις ἀπάνω· καὶ τοῦτον ἐποῖκάν το, ὅτι οἱ Γενουβίσοι ἐπῆγαν ν' ἀναπαυτοῦν ὀλίγην ὥραν. Καὶ πισκυρίου ἦλθαν πολλοὶ Γενουβίσοι τρεχάτοι καὶ ἐνέβησαν εἰς τὸ χαντάκιν καὶ ἐπολεμίζαν διὰ νὰ συνπιάσουν

τὰ καρφία τῶν μαγγάνων, καὶ θαρροῦσαν νὰ τὰ εὕρουν· καὶ ἄνταν ἐκοντεῦσαν ἐκεῖ ὁπουπάνω δὲν τοὺς ἐδεῖξαν φανόν, διὰ νὰ τοὺς ἀφήσουν ν᾽ ἀποτορμίσουν· καὶ ἄνταν ἀπεσῶσαν ἐκεῖ, ἐκαρφώθησαν ὅλοι τὰ ποδία τους καὶ ἀπὸ τὸν πόνον οὐδὲν ἠμποροῦσαν νὰ σταθοῦν, ἀμμὲ πέσαν ἀπούκουππα, καὶ ἀπάνω ἐσύραν πέτραις καὶ βερετουνία καὶ σκοτῶσάν τους. Ἀμμὲ ἀπὸ τῆς θαλάσσου ἐκαταστῆσαν ἕναν μάγγανον ἀπάνω τῶν δύο κατέργων εἰς τούτην τὴν λογήν· ἐβάλλαν τὴν πλώρην τοῦ ᾽νοῦ κατέργου μὲ τὴν πλώρην τοῦ ἄλλου καὶ ἐδῆσάν τα ἀντάμα, καὶ ἀπάνω εἰς τὰ δύο καταρίτια τῶν δύο κατέργων ἐβάλλαν μίαν νευρίαν ὄρτου, καὶ ἀπάνω εἰς τὴν κορυφὴν τῆς νευρίας ἐβάλαν μίαν περδέσκα γεμάτην τζακρατόρους, καὶ ἐπολεμίζαν πολλὰ δυνατά· καὶ ἦτον ψηλότερη παρὰ τοὺς τοίχους τῆς Κερινίας τρεῖς κάνναις· καὶ τόσον ἐπολεμίζαν τοὺς Κερινιώταις, ὅτι κανένας δὲν ἐτόρμα νὰ ἐβγῇ ἀπέσω του ἀποῦ δὲν τὸν ἐλαβόναν. Καὶ ὁ κοντοσταύλης ὥρισεν καὶ ἐποῖκαν ἕναν τοῖχον ξυλένον ψηλὸς κάνναις ϛ´ ἥ(μισυ), καὶ ἐβάλαν τον κατὰ πρόσωπα τῆς περδέσκας ὡς γίον μίαν παρπακάναν, καὶ ἐκλείστην τὸ δεῖν τους, καὶ δὲν ἐθωροῦσαν ποῦ νὰ ρίψουν τὰ βερετουνία· καὶ μὲ τοῦτον τὸν μόδον δὲν ἠμπορῆσαν νὰ ποίσουν κακὸν τοὺς Κερινιώταις. Ὁμοίως ὁ κοντοσταύλης ἐποῖκεν γ´ καπουτζεττία, καὶ τὸ ἕναν ἔσυρνεν ἀπάνω τῆς σκρόφας, καὶ ἐκράξαν το Χοιρίδιν· καὶ τὸν κόρπον ὅπου ἔδωκεν ἐτζάκισεν τὴν τρόαν, καὶ πλέον δὲν ἠμπορῆσαν νὰ τὴν κορδώσουν, ὅτι ἐτζακίστην ὁ τροχός της. Τὸ δεύτερον ἔρριβγεν εἰς τὴν θάλασσαν ἀπάνω τοῦ κατέργου κοντὰ εἰς τὴν ἅλυσον, καὶ τὸ γ´ ἔρριβγεν εἰς τὴν γῆν ἀπάνω τοὺς πολεμάρχους. Καὶ θέλετε νὰ δῆτε τὴν κρίσιν τοῦ θεοῦ; Κατεβαίνει ἕνας κόρπος ἀπὸ τὸ τριπουτζέττιν καὶ ἐμπαίνει τῆς περδέσκας τῶν κατέργων καὶ πέρνει την καὶ ρίβγει την εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ ἐφύγαν ἀπὸ τὸν λιμιόναν μακελλεμένοι καὶ ἀντροπιασμένοι οἱ Γενουβίσοι.

Ἀπὸ τὴν κατούναν ἐμηνῦσαν εἰς τὴν Κερινίαν νὰ ἐβγοῦν νὰ πολεμίσουν χέριν καὶ χέριν, ἢ ἂν ἔχουν κανέναν γενήσιμον νὰ βγῇ νὰ πολεμίσῃ μετά τους, καὶ ἐλαλοῦσαν — ἄλλον εὐγενικὸν δὲν ἔχει παρὰ τὸν κοντοσταύλην! Τότε τὸ πλῆθος τοῦ λαοῦ ἐξητίμασέν τους πολλά, λαλῶντα — ψέμαν λαλεῖτε, λᾶς τῆς μέσης, λύκοι ψαροπούλιδες! ἀμμ' ἔχομεν καβαλλάριδες εὐγενικούς, λιζίους καὶ πουρζέζηδες, πολλὰ καλὰ ἀναγιωμένους. Ἐσεῖς ναῦταις κατεργάριδες, πῶς τορμᾶτε νὰ κακολογᾶτε τοὺς καλὰ ἀναγιωμένους τῆς Κύπρου; ἀμμέ, ἂν ἔχετε ὄρεξιν νὰ παρδιαβάσετε, ἐμπήξετε χαμαὶ εἰς τὴν γῆν α' κοντάριν, καὶ νὰ ἦναι σημάδιν τῆς δικηοσύνης, καὶ ἀπάνω τοῦ κονταρίου ἂς ἔχῃ φλάμπουρον, καὶ τότε νὰ ἐβγοῦμεν νὰ παρδιαβάσωμεν. Ὁ κοντοσταύλης ἔβγαλεν α' παιδὶν ὅπου ἦτον βαχλιώτης του, ὀνόματι Πολὴ Μαχαίρα, καὶ ἀρμάτωσέν τον τ' ἄρματά του, καὶ ἔβγαλέν τον ἔξω μὲ τὸ ἄλογόν του νὰ στέκῃ εἰς τὸν κάμπον διὰ θαρρούμενος, καὶ μὲ καλὴν συντροφίαν καὶ ἐπέψαν καπετάνον τὸν σὶρ Τζάρλο Χαρμπουτζιὲρ καβαλλάρην Κυπριώτην νὰ πολεμίσουν μὲ τοὺς Γενουβίσους. Οἱ Γενουβίσοι ἐβάλλαν τὸ κοντάριν καὶ τὸ φλάμπουρον διὰ νὰ πολεμίσουν, ἀμμὲ δὲν ἐθελῆσαν νὰ πολεμίσουν, ἀμμὲ μήνυσεν τοῦ κοντοσταύλη νὰ πέψῃ εἰς ἀμάχιν, τουτέστιν σιγουρτάν, γιὰ νὰ πέψουν μαντατοφόρους. Τότες ἐπέψαν τοὺς λᾶς εἰς τὴν Κερινίαν, καὶ ἐπέψαν τὸν σὶρ Νικὸλ τὲ Μπελῆν καὶ τὸν σὶρ Τζουὰν τὲ Πλεσίε καὶ τὸν σὶρ Ἀρνὰτ τὲ Μὰρς τὸν νέον καβαλλάρην Κύπρου, καὶ μὲ φ' ἀνθρώπους ἀπάνω εἰς τ' ἄλογα ἀρματωμένοι καὶ ἀπεζούς, εἰς τὸ θάρρος τῆς παντιέρας. Καὶ ὄνταν ἦλθαν εἰς τὴν κατούναν, τὸ λεγόμενον σιέζιν, οἱ καπετάνοι τοὺς Γενουβίσους ἐπεριλάβαν τους πολλὰ τιμημένα, ἐκρατῆσάν τους, καὶ ἐπέψαν μαντατοφόρους τὸν σὶρ Δανιὲλ Γατανίαν Γενουβίσον, καὶ τὸν σὶρ Τζὰκ τὲ Σανμικέλ, καὶ τὸν σὶρ Ἀρφοῦς Φαράτ, ἄνθρωποι τοῦ ρηγός, καὶ ἕτεροι εἰς τὴν

συντροφίαν τους. Καὶ ἐμπάσαν τους ἔμπροσθεν τοῦ κοντοσταύλη, καὶ ἐδέκτην τους πολλὰ τιμημένοι, καὶ ἔδωκέν τους πλάτεῖα νὰ φᾶν καὶ νὰ πίουν, νὰ μὲν παντέχουν ὅτι εἶναι στενοκοπημένοι, καὶ ὁ θεὸς οἶδεν ἴντα στενοχωρίαν τὴν εἶχαν! Καὶ ὅταν ἐθέλαν νὰ ποῦν τὴν μαντατοφορίαν τους, εἶπάν την εἰς τιτοίαν λογὴν — ἀφέντη, ἐσοὺ εἶσαι δυνατὸς παρὰ τὸν ῥῆγα καὶ περίττου ξεύρεις τὸ καλὸν τοῦ τόπου· ἔθελε εἶστεν καλὰ φτιασμένον νὰ δώσῃς τὸ κάστρον τοῦ ἀφέντη του, καὶ τότε νὰ μᾶς συϐουλέψῃς τὸν ῥήγαν νὰ μᾶς ἀποϐγάλλῃ· καὶ πολομῶντα τοῦτον, ὁ ἀμιράλης θέλει σοῦ ἔχειν μεγάλην χάριτα. Τότε εἶπεν ὁ κοντοσταύλης τοὺς μαντατοφόρους — ἄρχοντες, πολλὰ θαυμάζομαι εἰς αὐτόν σας, ὅταν ἐννοιάζεστε ὅτι ἐγὼ κρατῶ τὴν Κερινίαν διὰ λόγου μου· δὲ θέλ' εἶστεν τινὰς ἀπότορμος τοῦτον νὰ τολμήσῃ νὰ τὸ πῇ, ὅτι ἔχει ἄλλον ἀφέντην παρὰ τὸν ἀφέντην μου τὸν ῥὲ Πιέρ, ὅπου ὁ θεὸς νὰ τοῦ δώσῃ ζωήν. Τότε ὅλοι ἀντάμα ἐϐάλλαν φωνήν — ζῇ ὁ ῥὲ Πιέρ! γ' φόραις· — ἀμμ' ἐγὼ θωρῶ πῶς ἐκονπώσετε τὸν ῥῆγα καὶ ἔχετέ τον φυλακισμένον, καὶ τὸν ἀδελφόν μου τὸν πρίντζην ἐϐάλλετε του σίδερα καὶ ἔχετέ τον φυλακισμένον, ὁμοίως καὶ οὕλους τοὺς λοιποὺς καϐαλλάριδες δὲν σᾶς ἀποθαρρῆσαν. Ἀπὲ τὸ μὲ συμϐουλεύγετε νὰ δώσω τὴν βουλήν μου τοῦ ῥηγὸς καὶ νὰ σᾶς πλερώσῃ, τίς μὲ κατέστησεν ἄρχονταν καὶ δικαστὴν ἀπάνω τοῦ ἀφέντη μου; ἀκομὴ γροικῶ ὅτι ἡ Ἀμμόχουστος καὶ ἡ Λευκοσία εἶναι εἰς τὰς χεῖράς σας, καὶ ὁ ῥήγας δὲν μετέχει τίποτες, πῶς νὰ τοῦ μηνύσω νὰ σᾶς πλερώσῃ; Οἱ μαντατοφόροι διὰ νὰ ξετάσουν καλὰ τὸν τόπον ἐποῖκαν ϛ' ἡμέραις νὰ σάζουνται καὶ νὰ ξηλόνουνται, καὶ πάντα ἐπλημμελοῦσαν νὰ σηκώσουν ἀκ τὸ χέριν του τὴν Κερινίαν· καὶ θωρῶντα πῶς δὲν ἐμποροῦσαν νὰ ποίσουν τὸ θέλημάν τους, ἐποχαιρετῆσαν καὶ ἐστράφησαν εἰς τὴν κατούναν τους· καὶ οἱ καϐαλλάριδες ἦλθαν εἰς τὴν Κερινίαν, τοὺς ἐκρατοῦσαν οἱ Γενουϐίσοι διὰ τοὺς μαντα-

τοφόρους τους. Καὶ ὅτοιμα ἐπέψαν τοὺς μαντατοφόρους εἰς τὸν ἀμιράλην, ὄνταν εἶδεν καὶ δὲν ἠμπορεῖ νὰ ποίσῃ τὸ θέλημάν του· οἱ ποῖοι ἐξηγηθῆσάν του ὅ,τι ἐγροίκησαν· καὶ ἀγγρίστην ὁ ἀμιράλης πάλιν εἰς τὴν κατούναν, ἐκεῖ ὅπου ἦσαν οἱ καθεζόμενοι.

Θεωρῶντα οἱ Γενουβίσοι ὅτι δὲν εὐγατίζουν οὐδὲ μὲ τὰ μάγγανά τους, οὐδὲ μὲ τοὺς πολέμους τους, οὐδὲ μὲ τ' ἄλογά τους, ἀφῆκαν τὸν τόπον καὶ μὲ μεγάλην ἀνάγκην ἐπῆγαν εἰς τὴν Λευκοσίαν, καὶ μὲ τοὺς Βουργάρους ἐμήνυσάν το τοῦ ρηγὸς καὶ τοῦ ἀμιράλη εἰς τὴν Ἀμμόχουστον. Ὁ ρήγας ἦτον πολλὰ πικραμένος· τότε εἶπέν του ὁ ἀμιράλης: πέψε νὰ ἔλθῃ ἡ μητέρα σου καὶ οἱ καβαλλάριδές σου νὰ δοῦμεν ἀπόθεν νἄχωμεν τὸ πλέρωμάν μας, καὶ θέλομεν νὰ πᾶμεν ἔσω μας.

Γροικῶντα οἱ Βουργάροι ὅπου ἦτον ἔξω τῆς Λευκοσίας τὸ πῶς ἐπῆγαν ὅλοι οἱ περίττου Γενουβίσοι εἰς τὴν Ἀμμόχουστον, καὶ ἀποῦ μεῖναν ἦτον ὀλίγοιν, ἐννοιάστησαν νὰ τὴν δράξουν· καὶ μανθάνοντα πῶς εἰς ἐκείνους ὅπου μείνασιν εἶχαν οἱ Γενουβίσοι δύο ἀδελφοὺς εἰς τὸ μηνιόν τους ἀντριωμένους, ὁ ἕνας ἦτον ὁ κούντη Τορπὴν, καὶ ὁ Φραντέσκος ὁ ἀδελφός του, ἐμήνυσαν τῆς ρήγαινας νὰ πέψῃ νὰ τοὺς παραβγάλλῃ νὰ ἔλθουν, καὶ ἀποκεῖ νὰ δράξουν τὴν χώραν. Ἡ ρήγαινα εἶπεν: τίς ἔνι ἀπότορμος ἀπὸ τοὺς δουλευτάδες μου νὰ πάρῃ χαρτὶν εἰς τὸν πνευματικόν μου εἰς τὴν Λευκοσίαν; Μοναῦτα εἶπέν της ὁ Δημήτρης Τανιὲλ ὁ μικρὸς γραμματικός — κυρά μου ἐγὼ νὰ τὸ πάρω. Καὶ ἐννοιάστησαν πῶς νὰ τὸ πάρῃ, καὶ εἶπέν του, ὡς γίον τὸ θέλομεν ξηγηθῆν ὧδε, καὶ ἄρεσέν τους· καὶ ἐγράψαν του τὰ χαρτία καὶ ἔδωκέν τού τα, καὶ ἔφερέν τα. Καὶ ἦρτεν εἰς τὸν Ἀράν, καὶ ἦτον ἕνας του τατᾶς ὅπου τὸν ἐβάπτισεν, ὁ ποῖος εἶχεν ἕναν σκλάβον βοσκὸν εἰς τιτοίαν ἐλικίαν ὡς γίον τὸν Δημήτρην, καὶ ἔπερνεν κάθα πωρνὸν ἕναν λαγῆνιν γάλαν εἰς τὸν νῶμόν του εἰς τὴν Λευκοσίαν καὶ ποῦ-

λέν το· τότε εἶπεν τοῦ τατᾶ: ἀφέντη, ἐγὼ θέλω νὰ πάγω νὰ δῶ τοὺς λᾶς μου καὶ φοβοῦμαι μηδὲν ἀγνωριστῶ· τὸ λοιπονὶν δός μου τὰ ροῦχα τοῦ κοπέλλου σου καὶ τὸ γάλαν νὰ πάγω νὰ τοὺς ἰδῶ καὶ νὰ στραφῶ. Ὁ ποῖος εἶπέν του — ἔπαρε τὸ θέλεις καὶ ἄγωμε εἰς τὸ καλόν, ἀμμὲ βλέπε διὰ τὸν θεὸν μηδὲν σὲ ἀποσκεπάσουν. Τότε ὁ Δημήτρης ἐγδύθην καὶ φόρησεν τὰ ροῦχα τοῦ βοσκοῦ, καὶ γεμόνει καὶ τὸ λαγηνόπουλον γάλαν, καὶ ἦλθεν εἰς τὴν χώραν καὶ πῆγεν εἰς τὸν Σανταγουστὴν καὶ ἔδωκεν τὸ χαρτὶν τοῦ πνευματικοῦ της. Τὸ νὰ τὸν ἰδῇ ὁ πνευματικὸς ἐτρόμαξεν· ἀληθείᾳ ὅτι ὁ Δημήτρης ἦτον ἀσχημότερος τοῦ βοσκαριδίου. Τότε ἐσύντυχεν, καὶ κατάστησεν τὸν κούντη Τουρπὶν καὶ τὸν ἀδελφόν του, καὶ ἐξέβησαν καὶ ἐπῆγαν εἰς τὴν Κερινίαν μὲ τὸν κὺρ Δημήτρην, καὶ παλαιὸν σκιάδιν εἰς τὴν κεφαλήν του. Καὶ ἄνταν ἐπεσῶσαν εἰς τὸν Α'ράν, καὶ ἔβγαλλεν τὰ παληοροῦχα καὶ τὸ λαγῆνιν εὔκαιρον, ὅτι τὸ γάλαν ἔδωκέν το τοὺς καλογήρους, τότε φόρησεν τὰ ροῦχά του καὶ ἔφαγεν, καὶ καβαλλίκεψεν τὸ ἄλογόν του καὶ πῆγεν εἰς τὴν Κερινίαν.

Θεωρῶντά τους ἡ ρήγαινα πολλὰ ἐχάρην, καὶ ὥρισεν καὶ ἐπιντῶσάν του τὸ μηνίον του ἄλλα ὑπέρπυρα ρ' τὸν χρόνον, καὶ ἐπερίλαβαν τὸν κούντην καὶ τὸν ἀδελφόν του μὲ μεγάλην τιμήν. Τότε εἶπέν τους νὰ πηδήσουν τῆς Λευκοσίας, καὶ εἶπάν της — εἰς τοὺς ὁρισμούς σου, μόνον ἔχε ὀλίγην ἀπομονήν. Καὶ ἄνταν ἐγυρέψαν οἱ Γενουβίσοι τὸν κούντην καὶ δὲν τὸν ηὗραν, ἐθαυμάστησαν πῶς ἐξέβησαν ἀποὺ τὴν χώραν, καὶ τίς τοὺς ἔφερεν μαντάτον, καὶ τίς τοὺς ἐπῆρεν εἰς τὴν Κερινίαν. Τότε εἶπαν τῆς ρήγαινας — κυρά μου, χρηζούμεθαν ἄλογα διὰ νὰ πᾶμεν νὰ πηδήσωμεν τῆς Λευκοσίας.

Θεωρῶντα ὁ ἀμιράλης ὅτι ἔγραφεν χαρτία ἀπὸ τὴν μεριὰν τοῦ ρηγὸς νὰ ἔλθουν νὰ βάλλουν βουλὴν νὰ τοὺς ἀποβγάλλουν, καὶ δὲν τοὺς ἀποθαρροῦσαν νὰ πᾶν εἰς τὴν Ἀμμό-

χουστον, ἔφερεν τὸν ρῆγα καὶ ἦλθεν εἰς τὴν Λευκοσίαν. Γροικῶντα ἡ ρήγαινα πῶς ὁ υἱός της ἦλθεν εἰς τὴν Λευκοσίαν, καὶ ὁ κούντης ἐζήταν ἄλογα, ἔκραξεν τὸν Δημήτρην καὶ εἶπέν του — υἱέ μου, χρῆσι εἶναι νὰ πάρῃς χαρτὶν καὶ νὰ πάγῃς νὰ φέρῃς ἄλογα. Ἐκεῖνος εἶπέν της — εἰς τὸν ὁρισμόν σου. Καὶ κατὰ τὸ πρῶτον, πάλε μὲ τὸ γάλαν εἰς τοὺς καλογήρους καὶ τὸ χαρτίν, ἐνέβην καὶ ἔδωκεν τὸ γάλαν καὶ τὸ χαρτὶν τοῦ ξηγορευτῆ της· ἐκεῖνος ἐπῆγεν καὶ εἶπέν το τοῦ ρηγός· καὶ μοναῦτα ἔκραξεν ἕναν Καταλάνον ὀνόματι Πρεμερά, ὁ ποῖος ἦτον ὅπου κουβερνίαζεν τ' ἄλογα τοῦ ρηγός, καὶ εἶπέν του — ὡς γίον πᾶς τὸ πορνὸν εἰς ταῖς πηγαῖς, θέλει ἔρτειν ἕναν κοπέλλιν βοσκαρίδιν νὰ σοῦ ζητήσῃ ἄλογα, καὶ δός του ὅσα θέλει. Καὶ πισαυρίου ἐβγάλαν τ' ἄλογα ἔξω, καὶ ἐμετρῆσάν τα οἱ Γενουβίσοι ὅπου βλέπαν τὴν πόρταν· καὶ πηγαίνοντα τὸ κοπέλλιν καὶ ἔδειξέν του σημάδιν τοῦ Πρεμέρα, ἀφῆκέν τον καὶ πῆρεν ἄλογα ιγ', καὶ ἔδωκάν τα τοὺς ἀνθρώπους ὁποῦ ἔφερεν ὁ Δημήτρης μετά του, καὶ ἐπῆράν τα καὶ ἐπῆγαν εἰς τὴν Κερίαν· ὁ δὲ Δημήτρης ἐστράφην εἰς τὴν Λευκοσίαν διὰ νὰ πάρῃ τὸν ἀντίλογον τῶν χαρτίων ἀπὲ τὸν ξηγορευτήν. Καὶ ἐμπαίνοντα τ' ἄλογα εἰς τὴν πόρταν, μετροῦν τα οἱ Γενουβίσοι καὶ εὑρίσκουν τα παρκάτω ιγ', πολομοῦν το νῶσιν τοῦ ἀμιράλη, καὶ ὁ ἀμιράλης ἐρώτησεν τὸν Πρεμιρᾶν, καὶ εἶπεν — ἐρίσαν με καὶ ἦλθεν ἕναν χωργιατοπούλιν καὶ πῆρεν ἄλογα ιγ'. Μοναῦτα ἔρισεν ὁ ἀμιράλης καὶ ἐφουρκίσαν τὸν Πρεμιρᾶν, καὶ ἐγυρέψαν τὸ χωργιατόπουλον. Μανθάνοντα ὁ ξηγορευτὴς τὰ μαντάτα, εἶπεν τοῦ Δημήτρη — διὰ τὸν θεὸν διασώθου, μηδὲν μᾶς χάσουν ὅλους, καὶ βλέπε, ὅτι ἐς τὴν πόρταν ἔχει μεγάλην βλέπησιν διὰ λόγου σου. Τὸ παιδὶν ἐσηκώθην τὴν αὐγὴν καὶ ἦλθεν εἰς τοῦ Πιλέδι, καὶ κεῖ εἶχεν τρύπαν μὲ μίαν χολέτραν ξυλένην καὶ πήγαινεν τὸ νερὸν 'ς τὸν Τράχανον, καὶ διάβην ἀπουμέσα καὶ ποντίστην μὲ τὰ βόρβορα, καὶ ἐπῆγεν εἰς τὸν

Α'ρὰν καὶ ἐγδύθην καὶ ἐπλύναν τον, καὶ ἐκαβαλλίκεψεν καὶ ἐπῆγεν εἰς τὴν Κερινίαν. Καὶ ἦλθαν οἱ Γενουβίσοι, καὶ ἐγυρέψαν, καὶ ηὖραν τὸν τόπον καὶ τὴν συρματίαν εἰς τὴν χολέτραν καὶ ἐνῶσαν πῶς ἐξέβην ἀπεκεῖ τὸ χωργιατόπουλον· καὶ ἔβαλλαν β' βεργίαις σίδερον εἰς ταῖς τρύπαις εἰς τὸν τοῖχον. Θωρῶντα τὸν Δημήτρην, ἐχάρην πολλὰ ἡ ρήγαινα καὶ πάλιν ἐπίντωσεν τὸ μηνιόν του ἕτερα ὑπέρπυρα ρ' τὸν χρόνον· καὶ πλεῖον δὲν ἐτόρμησε νὰ πάρῃ χαρτία.

Ὁ πρίντζης εὑρίσκετον εἰς τὸν ἅγιον Ἱλαρίον καλὰ συντροφιασμένος μὲ τοὺς σκλάβους τοὺς Βουργάρους, Ρωμανίταις, καὶ Τατάρους, καὶ πουρζέζηδες· ἔπεμπεν καὶ ἀνάγκαζεν τὴν ρήγαιναν ν' ἀναγκάσῃ τὸν κούντη Τουρπὶ νὰ πάγῃ νὰ πάρῃ τὴν Λευκοσίαν. Ὁ κούντης ἐλάλεν το τοῦ ἀδελφοῦ του, καὶ οἱ ἄνθρωποι ἦτον ἀπεζοὶ καὶ ἐλαλοῦσαν: πῶς νὰ πᾶμεν μὲ τόσα ἄλογα εἰς τόσους μεγάλους φόβους, νὰ δώσουν καὶ νὰ φύγουν, ἂν ἔνι χρεία; ἀμμὲ νὰ μποῦν καὶ νὰ τοὺς κατακόψουν, εἶναι ζημία καὶ κρῖμαν! Ἐμήνυσέν το ἡ ρήγαινα τοῦ πρίντζη, καὶ ὁ πρίντζης ἐμήνυσέν της — ὁ κούντης οὐδὲν θέλει, ἀμμὲ καλὰ ἐμπορεῖ νὰ τὸ ποίσῃ· ἂν θενὰ μποῦν ἀποὺ τὴν τρύπαν, τ' ἄλογα ἀπότε νὰ τὰ μπάσωμεν; Ἡ ρήγαινα ἀνάγκαζεν τὸν κούντην καὶ τὸν ἀδελφόν του, οἱ ποῖγοι εἶπάν τους — διὰ παραβουλίαν μᾶς ἐφέρετε νὰ χάσωμεν τὰ κορμιά μας! Ὅμως ὁ Φραντζέσκος εἶπεν — εἰς τὸ ὄνομαν τοῦ θεοῦ, ἐπειδὴ καὶ δὲν μᾶς γροικοῦσιν, ἂς πᾶμεν. Καὶ πάντα ὁ πρίντζης ἐζήλευγεν καὶ ἐφοβᾶτον τὴν ρήγαινα καὶ τὸν κοντοσταύλην, ὅτι ἐθῶρεν τὰς πρᾶξές τους πῶς πηγαίνουν παραμπρός, καὶ ἔπλησσεν καὶ ἤθελε νὰ ποίσῃ τρόπον νὰ παρκατεβῇ ἡ συντροφιά τους. Τότες ἐξέβην ὁ κούντη Τουρπὶς μὲ τὸν ἀδελφόν του καὶ πολλοὺς ἄλλους ἀπεζούς, καὶ ἦλθαν εἰς τὴν τρύπαν ὁποῦ 'τον ὁ Τράχονας, καὶ διὰ νὰ μηδὲν ποίσουν ταραχὴν δὲν ἐτζακίσαν ταῖς πόρταις νὰ μποῦν καὶ τ' ἀλόγα. Γροικῶντα οἱ Γενουβίσοι ἐφύγαν καὶ

ἐπῆγαν εἰς τὴν πόρταν τοῦ Φόρου καὶ ἐνέβησαν τοῦ τειχίου. Καὶ ἦλθεν ὁ κούντης Τουρπὶς ὡς τὸ γειοφύριν τῆς Πυλληρῆς ἀπεζοί· γροικῶντα οἱ Γενουβίσοι πῶς ἦτον ἀπεζοὶ μὲ ὀλίγους λᾶς, ἐκλωθογυρίσαν τους καὶ στάθησαν εἰς τὸν πόλεμον· καὶ ἄνταν ἐποστάθησαν, ἐσύρτησαν μικρὸν διὰ ν' ἀναπαυτοῦν, καὶ βρίσκουν ὀπίσω τους ἄλλους Γενουβίσους, καὶ θεωρῶντά τους, ἔφυγεν ἀπῶδε καὶ ἀποκεῖ· καὶ ἐκρεμμοῦσαν ἀπὸ τὸ τειχόκαστρον κάτω· καὶ ὁ κούντης ἐνέβην εἰς τὸν πύργον τοῦ Τράχονου· καὶ τοσαῦτα ἐπολεμίσαν. Καὶ ὅσοι ἐκρεμμίσαν ἐσώθησαν· καὶ ὁ κούντης καὶ πολλοὶ ξένοι ἐπιάσαν τους· καὶ ἐφουρκίσαν τὸν κούντην καὶ τὸν ἀδελφόν του εἰς τὸ γειοφύριν τῆς Πυλληρῆς, καὶ τοὺς ἄλλους ἐκωλοσύραν καὶ ἐφουρκίσαν τους εἰς τὴν φούρκαν.

Τότε ὁ ἀμιράλης εἶπεν τοῦ ρηγός — φαίνεταί μου μὲ τοὺς ὁρισμούς σου κρατοῦν τὴν Κερινίαν, ὅτι πῶς τορμᾷ ὁ θειός σου νὰ κρατῇ τὸ κάστρον διὰ λόγου σου; ἐμηνύσαν σου δύο, τρεῖς φοραῖς, ὅτι κρατεῖ το διὰ λόγου σου, καὶ οὐδὲν δείχνεις φανὸν ὅτι ἀγγρίστης, ἀμμὲ παραγγελιά σου εἶναι! Ὁ ρήγας εἶπέν του — ἀφότις μ' ἔχεις εἰς τὰ χέργιά σου καὶ τινὰς δὲν τολμᾷ νὰ μοῦ συντύχῃ χωρίς σου, πῶς ἐμπορεῖ νὰ γενῇ τοῦτον τὸ λαλεῖς; ἀμμὲ ἐσεῖς γινώσκω πῶς εἶστε πολλὰ φρόνιμοι, πέψετε τινὰν νὰ τὸν ἀποβγάλλω ἀποκεῖ, καὶ πολομῶντά το, ἐγὼ φαίνεταί μου διὰ καλόν. Καὶ μοναῦτα ἔταξαν τὸν σὶρ Ἀλαφρὰν Τοργίαν καὶ τὸν σὶρ Τουμὲς Γατανία καὶ ἦλθεν εἰς τὴν Κερινίαν εἰς τὸν κοντοσταύλην νὰ τοῦ δώσουν τὰς γραφὰς ἀποῦ τοῦ ἔπεψεν ὁ ρήγας· ὁ ποῖος ρήγας ἔγραψέν του μίαν γραφὴν διὰ τῆς παραγγελίας τοῦ ἀμιράλη, ἡ ποία ἔλελεγεν οὕτως.

« Πέτρος διὰ τῆς χάριτος τοῦ παναγίου πνεύματος ρήγας Ἱεροσολύμου καὶ Κύπρου πρὸς τὸν τρισάκριβόν μου θεῖον τὸν κοντοσταύλην· ὡς γίον δι' ἄλλης σοῦ ἔγραψα νὰ μᾶς στρέ-

ψῃς τὸ κάστρον μας εἰς τὴν ἐξουσίαν μας, καὶ σοῦ ἀφορμολογᾷς λαλῶντα δὲν τὸ πολομᾷς, παροῦ μηδὲν σηκωθῇ ἀπὲ τὸ χέριν σου καὶ δοθῇ εἰς τὰς χεῖρας τῶν ἐχθρῶν μας, εὐκαρίζομέ σου, καὶ ἀγρωνίζομεν τὸ πῶς 'ς ὅσους ἔχει μέσα, ἄλλος δὲν θέλει τὸ διάφορός μας παρὰ σοῦ· τώρα διατὶ εἶμεστεν πολλὰ πεθυμημένοι ν' ἀποβγοῦμεν τοὺς λᾶς τούτους ἀποῦ μᾶς ἐκολλήθησαν, καὶ πολλὰ στοιχήματα μετά τους πολομῶ, καὶ ποτε τοὺς ἀρέσκει καὶ πότε ξηλόνουνται, καὶ εἰς τοῦτον εὑρίσκουν ἀφορμὴν πῶς νὰ μηδὲν πᾶσιν ἀπῶδε χωρὶς ν' ἀποβγοῦν ἀπὸ τὴν Κερινίαν, διὰ τοῦτον μηνοῦμέν σου καὶ ἐξορκίζομέν σε εἰς τὴν ἀγάπην τὴν μᾶς κρατεῖς, ναὐκαιρέσῃς τὸ κάστρον μας, καὶ παράδος το τοῦ ἠγαπημένου μας Λουκὲτ Τατιαμὲ καὶ δήγα τον νὰ τὸ βλέπῃ πρεπάμενα· καὶ σοῦ νὰ ἐμπῇς εἰς τὸ κάτεργόν μας, καὶ ἔπαρ' καὶ μετάσου τὰς δύο μας γαλιάτζας καὶ ἄγωμε ὅπου θέλεις, καὶ ἔπαρε εἰς τὴν συντροφιάν σου ἀπὸ τοὺς λᾶς τῆς Κερινίας. Καὶ τοῦτον ἂς γενῇ, πρὶν νὰ ἐβγοῦν οἱ Γενουβίσοι καὶ ἐμπλάσουν σου καὶ ἐμποδίσουν σε, ὅτι ὅλοι ἀντάμα λαλοῦσιν πῶς τὸ κάστρον κρατεῖς το διὰ λόγου σου, καὶ ποῖσέ τους νὰ ἐβγοῦν ἀπὸ τὴν ἐννοίαν τούτην· ὁμοίως τάσσουνταί σου καὶ πολομοῦν σου σαλβοκουντοῦτον, καὶ νὰ σοῦ μόσουν μὲν ἐβγοῦν ἀπὸ τὸ νησὶν ἀπὸ τὴν ἡμέραν ὅπου νὰ ἐβγῇς ἕως ἡμέραις ιε΄. Καὶ πέμπομέν σου ι΄ χιλιάδες δουκάτα διὰ τὴν ἔξοδόν σου, τὰ ποῖα θέλεις τὰ πάρειν ἀπὸ τὴν Βενετίαν, καὶ πέμπει σου καὶ ὁ ἀμιράλης τὸ σαλβοκουντοῦτον σημαδεμένον μὲ γράμματά του, ἀνισῶς καὶ ἐμπλάσῃ σου ἡ ἀρμάδα τοὺς Γενουβίσους νὰ μὲν σοῦ ποίσουν καμμίαν ἀγανάκτησιν, οὔδε εἰς λιμιόναν, οὐδὲ εἰς τὸ κάστρον, οὐδὲ εἰς τὴν στερεάν· καὶ διὰ περίττου στερέωμαν στέλλω σου ὀκτὼ καραβοκυροὺς εἰς τὴν συντροφιάν σου νὰ τοὺς κρατῇς διὰ σιγουρτὰν εἰς τὸ κάτεργόν σου, καὶ ἀνισῶς τινὰς ἀποῦ τὰ κάτεργα θελήσουν νὰ σὲ ἀδισήσουν νὰ ρίσῃς νὰ κόψουν τὰς κεφαλάς του. Καὶ μηνοῦμέν

σου καὶ ὁρίζομέν σε εἰς τὸν ὅρκον ὅπου μᾶς χρεωστεῖς νὰ πάγῃς εἰς τὴν Ῥώμην εἰς τὸν ἁγιώτατον πατέραν τὸν Πάπαν νὰ 'γκαλέσῃς ἀπὸ τὴν μεριάν μας ἀπὲ τὸν ἄδικον ξηλοθρεμὸν ὅπου ποῖκαν οἱ Γενουβίσοι· καὶ τοῦτον γινίσκεται ἀνὲν καὶ οὗλοι μουλώσουν, καὶ οἱ Γενουβίσοι θέλουν πάγειν ἀπῶδε. Καὶ θέλεις ποίσειν, ὡς γίον ἀκριβός μας θεῖος ὅπου εἶσαι, καὶ ὡς γίον πιστεύομεν εἰς τὴν ἀγάπην σου. Καὶ ἦτζου ὁρπίζομεν νὰ γενῇ».

'Ακομὶ ἔρισεν ὁ ρήγας καὶ ἐποῖκαν ἕναν χαρτὶν ἀπὲ τὸν κατζηλέρην, τὸ ποῖον λέγει οὕτως. «Τῇ δευτέραν τῇ ιδ' μαρτίου ͵ατοδ' Χριστοῦ, ὁ ρήγας μὲ ἔμπροσθεν μερτικὸν ἀποὺ τοὺς ἀνθρώπους του διὰ λόγου του καὶ διὰ τοὺς κλερονόμους του, ἐδῶκαν ἐξουσίαν τοῦ θείου του τοῦ μισὲρ Τζάκου τὲ Λουζουνία τοῦ κοντοσταύλη τῶν Ἱεροσολύμων νὰ ποίσῃ εἴ τι θέλῃ ἀποὺ τὰ χωργιά του, τουτέστιν νὰ τὰ πουλήσῃ, νὰ τ' ἀμαχεύσῃ ὅλα εἰς τὸ θέλημάν του μὲ χαρτὶν νοταρικόν, καὶ εἴ τι ποίσει νὰ ἦναι ἀξαζόμενον, ὡς γίον νὰ ἦτον γράψιμον τῆς μεγάλης αὐλῆς». Καὶ ἔβαλέν το εἰς τοιούτην τάξιν καὶ ἔπεψέν τού το.

'Ακομὶ ἔγραψεν καὶ ἄλλό 'ναν χαρτὶν εἰς τοὺς λᾶς τῆς Κερινίας λαλῶντα ἀπὸ τὸν ρῆγα, καὶ λαλεῖ οὕτως. «Γινώσκετε ὅτι ἀπὸ τὸν τρισάκριβόν μας θεῖον ἐμάθαμεν τὸν κόπον ὅπου ἐπῆρεν διὰ τὴν βλέπησιν τοῦ κάστρου μας, καὶ παρακαλοῦμεν κύριον τὸν θεὸν νὰ μᾶς ἀξιώσῃ νὰ σᾶς τὸ μερετιάσωμεν πρεπάμενα οὗλα ἀντάμα καὶ πασανοῦ σας· καὶ μηνοῦμεν τοῦ θειοῦ μας νὰ παραδώσῃ τὸ κάστρον μας τοῦ ἠγαπημένου καὶ ἐμπιστοῦ μας καβαλλάρη Λουκὲτ Τατιάμε, καὶ μηνοῦμέν σας νὰ ἦστε εἰς τὴν ὑπόταξίν του, ὡς γίον νὰ ἦτον τὸ κορμίν μας, καὶ φυλάγετέ το καλὰ διὰ τοὺς κλέπταις, ὅτι τὸν θεῖόν μου στέλλω τον εἰς χρῆσες ἐδικαῖς μας».

'Ακομὶ οἱ Γενουβίσοι ἐποῖκαν ἕναν χαρτὶν νοταρικόν. «Τῇ δευτέρᾳ τῇ ιδ' μαρτίου ͵ατοδ' Χριστοῦ, ἔμπροσθεν ἐμοῦ τοῦ

δημοσίου νοταρίου καὶ μαρτύρων τῶν κάτωθεν ὠνοματισμένων, ἐπὶ τούτῳ κληθέντων καὶ παρακληθέντων, οἱ ἐντιμότατοι καὶ φρονιμώτατοι ἄνθρωποι, τουτέστιν ὁ μισὲρ Πιὲρ τὲ Κάμπε Φραγκοῦζε καὶ ἀμιράλης τῆς Γένουβας, ὁ σὶρ Ρουμπὰρ Σπινούλα, ὁ σὶρ Τιζία Σιππό, ὁ σὶρ Γριγγὸν τὲ Νεγροῦ, καὶ ὁ σὶρ Φρὰν Τορία, καὶ οἱ λοιποὶ καραβοκυροὶ τῶν κατέργων τῶν Γενουβίσων, ἦλθαν ἔμπροσθεν τοῦ ρηγὸς τῶν Ἱεροσολύμων καὶ Κύπρου, καὶ ἐπῆραν ἀπάνω τους ἔμπροσθεν τῆς μαρτυρίας τοῦ θεοῦ καὶ εἶναι εἰς τὴν βοήθειαν καὶ εἰς τὴν βλέπησιν τοῦ κατέργου τοῦ ρηγός, εἰς τὸ ποῖον μέλλει νὰ μπῇ ὁ κοντοσταύλης νὰ πάγῃ εἰς τὰ δύσικα μέρη, νὰ μὲν τοῦ δώσωμεν ἐμπόδισμαν κανέναν, οὐδὲ καμμίαν ἀγανάκτησιν· καὶ ἂν γινῇ ἀλλοίως, καὶ γυρίσῃ καμμίαν ζημία τοῦ ρηγὸς ἢ τοῦ θειοῦ του, ἢ τινὸς ἄλλου Κυπριώτη ἀποὺ τὴν τζούρμαν τοῦ κατέργου τοῦ ρηγατίκου, νὰ πέσουν εἰς χρέος χʹ χιλιάδες δουκάτα εἰς τὴν τζάμπραν τοῦ ρηγὸς τῆς Φραγγίας. Καὶ διὰ μεγαλείτερην στερέωσιν καὶ βεβαίωσιν ἐγράπτη διὰ χειρὸς τοῦ νοταρίου τὸ αὐτὸν ἔγγραφος τὴν ἡμέραν καὶ ἐχρονίαν τὴν ἄνωθεν, ἔμπροσθεν τοὺς κάτωθεν μάρτυρας, τουτέστιν μισὲρ Τζουὰν τὲ Λαπήν, σὶρ Τζουὰν τὲ Φηνίουν, σὶρ Τζάκε τὲ Σανταμικέλ, σὶρ Τζάκε τὲ Σκαντελίου, Λουρέντζο Μαλαπιέρον τὲ Λαβιέρε, Τζουὰν Τοργία, Μαρτὶ τὰ Φέσκο, καὶ ἕτεροι ἄλλοι πολλοί ». Τὸ αὐτὸν προβιλίζιν ἔπεψάν το τοῦ κοντοσταύλη εἰς τὴν Κερινίαν.

Ἀκομὴ ὁ ρήγας ὥρισεν καὶ ἐποῖκαν ἄλλον χαρτὶν ἀνοικτὸν τὸ ποῖον ἔφεν οὕτως. « Πέτρος τὲ Λουζουνίας διὰ τῆς χάριτος τοῦ θεοῦ ρήγας Ἱεροσολύμων καὶ Κύπρου· διὰ τὸ αὐτόν μας χαρτὶ πολομοῦμεν νὰ ξεύρουν ὅλοι ἀντάμα, καὶ πασαγεῖς, ὅτι ὅλαις ταῖς ἐλευθερίαις ᾽ς τοὺς σκλάβους τοὺς ἐποῖκεν ὁ τρισάκριβός μας θεῖος ὁ κοντοσταύλης εἰς τὴν Κερινίαν, καὶ ὅσαις κουντουνάντζαις ταῖς ἐποῖκεν τοὺς κακοποίους, κλέπταις,

φονιάδες καὶ ἕτερους, γραμμένα καὶ σημαδεμένα μὲ τὰ γράμματά του, θέλομεν νὰ ἦναι στερεωμένα καὶ βεβαιωμένα διὰ πάντοτε, ὡς γίον νᾶχεν εἶστεν ὑπὸ χειρός μας· ὁμοίως καὶ τὰ πιντώματα τῶν μηνίων καὶ τὰ κοψίματα, καὶ τοὺς κρατημένους καὶ τοὺς ἐπίντωσεν τὸ μηνίον στερεόνομέν το, καὶ θέλομεν νὰ ἦναι ἀξαζόμενα καὶ καλά, ὡς γίον νὰ τὰ ποίκαμεν ἐμεῖς μὲ τὸ χέριν μας· ὁμοίως καὶ οὗλα τὰ χαρίσματα τοὺς καβαλλάριδές μας ὅπου ἦσαν μετά του καὶ πουρζέζηδες, στερεόνομέν τα, εὑρισκόμενον χαρτὶν στερεωμένον ἐξ αὐτόν του. Ἀκομὴ πολομοῦμεν κηνουργίαν χάριταν ὅλους τοὺς πταισμένους, κακοποίους, καὶ σκλάβους φευγούς, ὅλοι νὰ ἦναι συμπαθημένοι, καὶ νὰ στραφῆ πασαγεῖς εἰς τὸ σπίτιν του, καὶ εἰς τὴν τέχνην του· ὁμοίως καὶ τοὺς δελοιποὺς σκλάβους τοὺς ἐλευθέρωσεν ὁ θειός μου ὁ πρίντζης, τὸ ἐποῖκεν εἰς τὴν Καντάραν καὶ εἰς τὸν Λέονταν, καὶ εἰς τὸν ἅγιον Ἱλαρίον. Καὶ διὰ πίστωσιν καὶ βεβαίωσιν τῆς ἀληθείας ἐποίκαμεν καὶ ἐγράψαμεν τὸ αὐτὸν προβιλίζιν καὶ ἐσημαδέψαμέν το μὲ τὰ γράμματά μας καὶ ἐβουλλώσαμέν το μὲ τὴν βοῦλλάν μας τὴν συνειθισμένη ».

Καὶ ἐποῖκεν καὶ ἄλλον χαρτὶν τοῦ Ὀλουκὲτ ἀπὲ τὸν ρῆγα. « Γινώσκετε λοσμένοι δοῦλοι τοῦ ρηγάτου μας στέλλομεν τὸν θεῖόν μας πέρα, τοῦ ποίου ἐμηνύσαμέν του νὰ σοῦ παραδώση τὸ κάστρον μας εἰς τὸ θέλημάν σου, καὶ ἐμηνύσαμεν τοὺς λᾶς μας τοῦ αὐτοῦ μας κάστρου νὰ σοῦ ὑποτάσσουνται ὅσ' ὡς που νὰ μᾶς φανῆ· διὰ τοῦτον μηνοῦμέν σου νὰ ὁρίσης τοὺς λᾶς νὰ πολομοῦν καλὴν βλέπησιν μέραν καὶ νύκταν, ὥς που ὁ λύκος κρατεῖ εἰς τὴν Κύπρον, μηδὲν εὕρη τοὺς λᾶς κοιμισμένους καὶ δράξη τὸ ἀρνίον· καὶ ποῖσαι καὶ βίγλισαι ὅλον τὸ κάστρον καταληπτῶς πᾶσα χρῆσιν τὴν εὑρίσκεται μέσα, διὰ νὰ πέψωμεν νὰ τὸ δηγήσωμεν ὡς γίον πρέπει. Ἀκομὴ ὁρίσετε τὸν γραμματικὸν νὰ πέψη τὸν λογαριασμὸν αὐτοῦ κάστρου νὰ

δῶ τὸ χρωστοῦν τοὺς λᾶς ὅλον φευρουάρην, νὰ πέψω νὰ τοὺς πλερώσω. Ἐγράπτη ιδ' μαρτίου τοδ' Χριστοῦ ».

Ἀκόμὶ ἐποῖκεν ἕναν χαρτὶν εἰς τὸν θεῖόν του τὸν πρίντζην λαλῶντα οὕτως. « Διὰ πολλαῖς ἀφορμαῖς τοῦ ῥηγάτου πέμπομεν τὸν κοντοσταύλην εἰς τὴν Δύσιν, καὶ διὰ τὴν ὄρεξιν τοὺς Γενουβίσους ἐσυνεβάστησαν μετά του, καὶ ἐμηνῦσα νὰ βλέπετε τὸ κάστρον εἰς τὸ καλλίτερον τὸ νὰ μπορῆ, ὅσο ποῦ νὰ πᾶν οἱ Γενουβίσοι· καὶ σοὺ βλέπε τὸν ἅγιον Ἱλαρίον εἰς τὸ καλλιώτερον ὅπου νὰ μπορήσῃς ».

Ἀκομὶ ἔγραψεν τῆς μητέρας του εἰς τιτοίαν λογήν. « Τρισακριβὴ καὶ πολλά μου σπλαγχνικὴ μητέρα, γίνωσκε, διὰ τῆς χάριτος τοῦ θεοῦ ἐσυνπάψαν οἱ Γενουβίσοι μετά μας, διὰ πολλαῖς ἀφορμαῖς ταῖς σοῦ μηνοῦμεν· τὸ πρῶτον ἦτον, Γγεφρὰν Γγηπλὴν τὸν ἐνοικάτορον ὁποῦτον μεσόν τους καὶ ἐμαλῶσαν δύο τρεῖς φοραῖς ὡς τὸν θάνατον, καὶ διὰ τούτην τὴν ἀφορμὴν ἐσηκῶσαν τὴν κατούναν τους ἀποὺ τὴν Κερινίαν· τὸ β', ὅτι ἐχάσαν ἀπὸ τὰ χεργία τους τὸν θειόν μας· τὸ ἄλλον, ὅτι ἐκομπήθησαν νὰ πάρουν τὴν Κερινίαν, διότι ὁ κοντοσταύλης ἐποῖκέν τους πολλοὺς σκοτωμοὺς καὶ πολλὰ κακά· διὰ τοῦτον ἐφάνην τους καὶ ἐποίκαμεν ἀστοιχήματα μεσόν μας, τὰ ποῖα θέλομεν σοῦ ξηγηθῆν ὄντα νὰ ἔλθῃς εἰς τὴν Λευκοσίαν. Ἐγράπτη τῇ ιδ' μαρτίου, ατοδ' Χριστοῦ ».

Ἡ κατούνα ἐσηκώθη ἀπὲ τὴν Κερινίαν μὲ ἀγάπην τῇ ιε' μαρτίου τοδ' Χριστοῦ· καὶ ἐστεντιάσαν δ' μῆνες καὶ δὲν ἠμπορῆσαν νὰ κερδαίσουν ἄλλον, παροὺ ἐθανατῶσαν ὅλους τοὺς Γενουβίσους, καὶ ἦλθαν εἰς τὴν Λευκοσίαν καὶ δὲν ἐποῖκαν ἄλλον. Ὁ ἀμιράλης δὲν ἦτον πολλὰ ἀποὺ μεγάλην γενεῖαν, καὶ ἐφθονῆσάν τους καὶ ἀπὸ τὴν σουπερπίαν τους καὶ ἀπὸ τὴν πλῆξιν τους ἐγλυτώσαμέν τους· καὶ πολλαῖς φοραῖς ἐγυρέψαν νὰ τὸν σκοτώσουν. Τὸ ποῖον δὲν ἔχει καμμίαν γενεῖαν νὰ ζηλεύγουν παρὰ οἱ Γενουβίσοι καὶ οἱ Ἀρμένιδες, οἱ δύο καταραμέ-

νοι, ὅτι εἶχαν σ' κάστρη καὶ χώραις οἱ Ἀρμένιδες καὶ ἀπὸ τὴν ζήλαν τους ἔχάσαν τα, τὸ ποῖον ἤτζου θέλει γινῆν καὶ τοῦτον τὸ κουμοῦνιν, θαρροῦμεν εἰς τὸν θεόν.

Γροικῶντα ὁ πρίντζης καὶ ὁ καπετάνος τοῦ Ληόντα καὶ τῆς Καντάρας πῶς ἐμερῶσαν οἱ Γενουβίσοι, ἔγραψεν πασαεῖς χαρτὶν καὶ ἔπεψεν τοῦ ρηγός, ὅτι « ἐμάθαμεν διὰ τὸ ἔλεος τοῦ θεοῦ πῶς ἐσύμπαψες μὲ τοὺς Γενουβίσους καὶ μέλλει νὰ πᾶσιν, διὰ τοῦτον μηνοῦμέν σου καὶ παρακαλοῦμέν σε τὴν ἀφεντιάν σου νὰ ὁρίσῃς νὰ ἔλθουν νὰ μᾶς ἀλλάξουν, καὶ ἂν ἔχετε τὰ σημαδία ἂς τὰ φέρουν, ἢ χαρτὶν τῆς ἐμπιστοσύνης, καὶ ἂς ἔλθουν νὰ τὰ περιλάβουν ».

Καὶ ὁ κοντοσταύλης, ὅσον ἐπεριλάβαμεν τὸ χαρτὶν ὅπου τοῦ ἔπεψεν καὶ προβιλίζια νοταρικὰ καὶ ἕτερα, μοναῦτα ἔγραψεν ἀντίλογον τοῦ ρηγός, λέγει οὕτως. « Τρισακριβὲ καὶ τρισηγαπημένε ἀδελφότεκνε καὶ καλέ μου ἀφέντη, ταῖς γραφαῖς σου ἐπερίλαβα, καὶ τὸ μοῦ γράφεις ἐγροικῆσα· ἀπὲ τὸ μὲ ὁρίζεις νὰ παραδώσω τὸ κάστρον σου τοῦ σὶρ Λιουνκὲν Τανιαμὲ καὶ τὰ ἑξῆς, κατὰ τὸν ὁρισμόν σου ἔκραξα ὅλον τὸ πλῆθος τοῦ λαοῦ καὶ ἔδωκα τὸ χαρτὶν τὸ μοῦ ἔπεψες, καὶ ὑποτάκτησαν τοῦ ὑψηλοτάτου σου ὁρισμοῦ καὶ παραδιδοῦνται εἰς τὴν ἀφεντίαν σου· καὶ ἔδωκα ὄρδινον τοῦ σὶρ Λιοὺν Ταντιαμὲ εἰς τίντα λογὴν καὶ τίντα τάξιν νὰ κρατῇ τὸ κάστρον· ἀκομὶ ἔγραψέν σου χαρτὶν ὁ λαὸς καὶ πέμπουν το τῆς ἀφεντιᾶς σου, καὶ ἄλλον ὁ σὶρ Λιοὺν Τατιαμὲ καὶ πᾶσα χρῆσιν τὴν ἔχει ».

Καὶ πάλιν ὁ κοντοσταύλης μηνᾷ ἄλλον χαρτὶν τοῦ ρηγός· « ἀφέντη, ἀπὲ τὸ μοῦ μηνᾷς, ὅτι οἱ Γενουβίσοι ἐποίκασιν χαρτὶν σαλβοκουντοῦτον καὶ ἔπεψές μού το, δὲν τὸ πιστεύγω, ὅτι διὰ πολλαῖς φοραῖς μὲ ὅρκους ἐκονπῶσάν μας· ἀπὲ τὸ μὲ ὁρίζεις νὰ κρατῶ ὀκτὼ καπετάνους τῶν κατέργων εἰς τὸ κάτεργον μου, θαυμάζομαι πολλὰ εἰς τὴν ἀφεντιάν σου καὶ κείνους πῶς μὲ κρατοῦν ἀνήξευρον· ὁ θεὸς νὰ βλέπῃ το ἀρ-

ματωμαν τοὺς Γενουβίσους νὰ μοῦ κοντέψαν, ποῖος ἐτόλμα νὰ 'γγίσῃ τινὸς ἀπὸ τοὺς καραβοκυρούς; γιὰ τοῦτον δὲν μοῦ φαίνεται νὰ μπῶ εἰς τὴν θάλασσαν, ἂν δὲν πᾶσιν· ἀμμὲ διὰ τὸ ἀπλαζίριν σου καὶ τὴν θαράπαυσίν μου, πὲ τοῦ ἀμιράλη νὰ πέψῃ 'ς τὴν Κερινίαν κανέναν Γενουβίσον νὰ μοῦ μόσῃ εἰς τὸ κορμὶν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἄντα νὰ ὑψώσῃ τὸ σῶμαν τοῦ Κυρίου καὶ τὸ αἷμαν, νὰ μὲν μοῦ ποίσουν καμμίαν ζημίαν, οὐδὲ νὰ μὲ ξηλώσουν ἀπὲ τὴν στράταν μου ».

Καὶ ἐπῆγεν τὸ χαρτὶν εἰς τὸν ρῆγα, καὶ ἀνάγνωσέν το τοῦ ἀμιράλη, καὶ μοναῦτα ὁ ἀμιράλης ὡρδινίασεν τὸν σὶρ Τάμε Γατανία, ὁ ποῖος εἶχεν ἐξουσίαν ἀπὲ τὸν δούκαν τῆς Γένουβας καὶ ἀπὲ τὸ κουμοῦνιν νὰ ποίσῃ εἰς τὴν Κύπρον εἴ τι θέλῃ, εἰς τὴν συντροφιὰν τοῦ ἀμιράλη, καὶ τοῦ σὶρ Τζὰκ τὲ Σανταμικὲλ εἰς τὸν τόπον τοῦ ρηγός, ἦλθαν εἰς τὴν Κερινίαν· καὶ ὁ κοντοσταύλης ἐπερίλαβέν τους πρεπάμενα, καὶ ἐπῆγαν εἰς τὸν ναὸν τοῦ ἁγίου Εὐνομένος, καὶ ἄλλαξεν παπᾶς, καὶ ἄρχεψεν ἡ λουτουργία εἰς τὸ ὄνομαν τῆς ἁγίας Τριάδος, καὶ εἰς τὸ τέλος τῆς λουτουργίας, ὄνταν ὁ ἱερεὺς ὕψωσεν τὴν ὄσταν καὶ τὸ αἷμαν καὶ τότε ἔβαλλέν τα εἰς τὴν ἁγίαν τράπεζαν, τότε ὁ σὶρ Τατιαμὲ Γατανία τὸ χαρτὶν τὸ ἐποῖκεν ὁ ἀμιράλης, καὶ οἱ λοιποὶ καβαλλάριδες τὸ ἐγράψαν καὶ ἐμηνῦσαν τοῦ κοντοσταύλη γράψιμον ἐμπιστιοσύνης καὶ πολλὰ ἕτερα στοιχήματα καὶ προυμουτιάσματα, καὶ ἐβάλλαν το εἰς τὸ βῆμαν καὶ τὸ σαλβοκουντοῦτον ὅπου τοῦ ἐπέψαν ταῖς διαβούσαις ἡμέραις, καὶ ἐβάλαν τὰ χεργία τους ὁ σὶρ Τάμε Γατανία καὶ ὁ σὶρ Τζάκε τὲ Σανταμικὲλ καὶ εἶπαν — ἐγὼν Τάμε Γατανίε ὀμνύω εἰς τὸ κορμὶν τοῦ Χριστοῦ διὰ οὕλως τοὺς καραβοκυρούς, νὰ κρατήσωμεν στερεωμένα καὶ ὑποτακτοῦμεν τὸ σαλβοκουντοῦτον τοῦτον τὸ σοῦ ἐπέψαμεν μὲ ὅσα προυμουτιάζουν μέσα, τὰ εἶναι γεγραμμένα, χωρὶς καμμίαν κακουργίαν κακῆς ἀφορμῆς. Ὁ ἱερεὺς εἶπέν του — ἤτζου νὰ σοῦ βοηθήσῃ ὁ θεός! Ὁ σὶρ Τζάκες τὲ

Σανταμικὲλ εἶπέν του — ἀφέντη, μόνω σου ἀπάνω εἰς τὸ τίμιον σῶμα καὶ αἷμαν τοῦ Κυρίου, διὰ τὸν ἀφέντην μου τὸν ρῆγα, ὡς χριστιανὸς ὅπου εἶμαι, ὅτι ἀποὺ οὖλαις ταῖς γραφαῖς, ταξίματα καὶ ἄλλα ὅπου σοῦ ἐμήνυσεν ὁ ρήγας, νὰ τὰ κρατήσῃ καλὰ καὶ στερεωμένα μὲ τὸ δίκαιόν του πογέριν. Καὶ πάλε ὁ σὶρ Τατιαμὲ εἶπέν του — μόνω σου ἀπὸ τὴν ἡμέραν ὅπου νὰ μισεύσῃς νὰ μὲν ἐδγοῦμεν ἐμεῖς ὡς ἡμέραις ιε´ ἀπὸ τὴν Ἀμμόχουστον, διὰ νὰ πάγῃς εἰς τὸ ταξεῖδίν σου. Καὶ τελειόνοντα ἡ λειτουργία, καὶ πάλε μέσα εἰς τὴν ἐκκλησία ἐξαναπαράδωκεν ὁ κοντοσταύλης τὸ κάστρον εἰς τὸ χέριν τοῦ καπετάνου. Καὶ οὗλοι τοῦ μηνίου ἐμόσαν νὰ βλέπουν τὸ κάστρον καλὰ καὶ ἐμπιστὰ διὰ τὸν ρῆγα καταπρόσωπα πᾶσα λογῆς ἀνθρώπου. Ὁ δὲ ἱερεύς, κάθα νὰ μόσαν ἢ νὰ προυμουτιάσαν τίποτες, ἐλάλεν τους — ἤτζου νὰ σᾶς βουθήσῃ ὁ θεός!

Καὶ μοναῦτα ἐδιαλαλῆσαν εἰς τὴν Κερινίαν· « ἄρχοντες, μικροὶ καὶ μεγάλοι, ἠξεύρετε, ὅ,τι λογῆς εὑρίσκεσθε, πλούσιοι καὶ πένητες, κλησιαστικοὶ καὶ λαγικοί, ὅπου εὑρίσκεσθε ὧδε, ἠξεύρετε ὅτι οἱ Γενουβίσοι ἐποῖκαν καλὴν ἀγάπην μὲ τὸν ἀφέντην μας τὸν ρῆγα τῆς Κύπρου· διὰ τοῦτον πασαεῖς ἐμπορεῖ νὰ μπῇ καὶ νὰ ἐδγῇ, νὰ πραματευτῇ, νὰ πάγῃ πέρα ἢ τῆς γῆς ὅπου νὰ θελήσῃ εἰς τὴν ὄρεξίν τους, ὡς γίον ἦτον συνειθισμένοι, καὶ κανέναν δισπλαζίριν νὰ μὲν ἔχουν οὐδὲ ἀπὲ τὸ κορμίν τους, οὐδὲ ἀπὲ τὸ δικόν τους, καὶ εἴ τι ἐγινέτον, καὶ θανάτοι, κούρση, καὶ ἀδικαῖς ἀπὲ τὴν μίαν μερίαν καὶ ἀπὲ τὴν ἄλλην νὰ ἦναι συμπαθημένον, καὶ μηδὲν εἶναι τινὰς ἀπότορμος νὰ γυρέψῃ τίποτες ἀπὲ τὸ ἐδιάβην, εἰς πέναν τῆς ζωῆς του. Καὶ τοῦτος εἶναι ὁρισμὸς τοῦ θεοῦ καὶ τοῦ ἀφέντη μας τοῦ ρὲ Πιὲρ τοῦ ρηγὸς τῶν Ἱεροσολύμων καὶ Κύπρου ».

Τότε ἐδγῆκεν ἡ κυρὰ ἡ ρήγαινα ἀπὸ τὴν Κερινίαν καὶ ἦλθεν εἰς τὴν Λευκοσίαν μὲ τὴν ὑποταγήν της καὶ τὸ ἐδικόν της. Καὶ ὁ σὶρ Πιὲρ τὲ Καμπὲ Φρεγκοῦζε ἐπῆρεν τοὺς Γε-

νουδίσους καὶ ἐπῆγεν εἰς τὴν Ἀμμόχουστον. Καὶ ὁ κοντοσταύλης ἔπεψεν μαντατοφόρον τὸν Μουντολὴφ τὲ Βερνή, καὶ ἦλθεν εἰς τὸν ἀμιράλην, πρὶν νάβγῃ ἀπὲ τὴν Λευκοσίαν, διὰ νὰ στερεώσουν τὰ μαντάτα· καὶ τῇ η' ἀπριλίου ατοδ' Χριστοῦ ἐξέβην ὁ Μουντολὴφ καὶ ἦλθεν εἰς τὴν Λευκοσίαν ἔμπροσθεν τοῦ ῥηγὸς καὶ εἶπέν του — ὁ ἀφέντης ὁ θειός σου ῥικουμαντιάζεται εἰς τὴν ἀφεντιάν σου καὶ παρακαλεῖ σε νὰ τοῦ μηνύσῃς ἀνισῶς καὶ ὁ ὅρκος ἐγίνην ἔμπροσθέν σου. Καὶ ὁ ῥήγας εἶπέν του — οὖλα ἐγίνησαν ὀμπρός μου καὶ μὲ τὴν βουλήν μου. Τότες ἦλθεν καὶ ὁ ἀμιράλης ἐκεῖ ὅπου ἦτον ὁ ῥήγας· καὶ οὗλοι τοῦ φουσάτου ἐπῆγαν εἰς τὴν Ἀμμόχουστον χωρὶς τὸν ἀμιράλην καὶ τοὺς δικούς του. Καὶ πάλε ἀποσκεπάστην ὁ Μουντολὴφ ὀμπρός του λαλῶντα — ἀφέντη, ὁ κοντοσταύλης ἐπέψεν με ὀμπρός σας διὰ νὰ σᾶς ἐρωτήσω τίποτες· πρῶτον τὸν ἀφέντην τὸν ἀμιράλην, τὸν σασμόν, τὴν ἀγάπην καὶ τοὺς ὁρισμοὺς ὅπου ἐγίνουνταν ἀναμεσόν σας, κρατεῖ τα ἡ ἀφεντιά σου ἐξαζόμενα; Ὁ ἀμιράλης εἶπέν του — εἰς τὴν πίστιν μου κρατῶ τα ἐξαζόμενα καὶ στερεωμένα! Τότε ἔδωκέν του τὰ στοιχήματα τὰ γραμμένα, καὶ ἐζήτησεν ταῖς δέκα χιλιάδες τὰ δουκάτα τοὺς ἐξόδους του. Ὁ ῥήγας ὥρισεν καὶ ἐποῖκάν του χαρτὶν εἰς τὸν μισὲρ Τζουὰν Κορνὰρ νὰ τοῦ δώσῃ δέκα χιλιάδες δουκάτα, διὰ μ' χιλιάδες ἄσπρα τῆς Κύπρου. Τότε ὁ ἀμιράλης εἶπέν του — ἐλησμόνησες νὰ μοῦ πῇς νὰ στερεώσω καὶ νὰ κρατήσω τὰ στοιχήματα τὰ ἐποῖκεν ὁ σὶρ Τάμε; καὶ νὰ σοῦ δείξω πῶς εἶμαι ὅ(τοι)μος νὰ σοῦ μόσω! Μοναῦτα ὁ ἀμιράλης καὶ οἱ καραβοκυροὶ ὅπου εὑρέθησαν εἰς τὴν Λευκοσίαν ὠμόσαν ἔμπροσθεν τοῦ ῥηγὸς ἀπάνω εἰς τὰ ἅγια τοῦ θεοῦ εὐαγγέλια, ὅτι ὅλα τὰ στοιχήματα τὰ ἐποῖκεν ὁ σὶρ Τουμᾶς τὲ Γατανὶε μὲ τὸν κοντοσταύλην, τὰ ποῖα ἤθελεν τὰ δώσειν ὁ Μουντολὴφ τοῦ ῥηγός, νὰ τὰ κρατήσουν καλὰ καὶ στερεωμένα διὰ πάντοτε. Τότε ὁ ῥήγας ἐποῖκεν ψουμὶν τοῦ Μουν-

τολὴφ ᾳφ´ ἄσπρα τῆς Κύπρου νὰ τὰ πέρνῃ ἀπὲ τὰ καθαρώτερα καρτζὰ τὰ ἔχει ἡ ρηγάδα. Ἀκομὶ καὶ ὁ ἀμιράλης καὶ οἱ καραβοκυροὶ ἐμόσαν τοῦ ρηγός, καὶ ὁ ρήγας ἐκείνους, νὰ κρατήσουν στε(ρε)ωμένα τὰ στοιχήματα τὰ ἐποῖκαν μεσόν τους. Καὶ τότε ἀφῆκεν ὁ ἀμιράλης τὴν Λευκοσίαν τοῦ ρηγός, καὶ ἐπῆγεν εἰς τὴν Ἀμμόχουστον μὲ ὅλην τὴν συντροφίαν.

Τότε εἶπαν οἱ Γενουβίσοι τοῦ ρηγὸς — ἀφέντη, ὁ κοντοσταύλης πάγει καθὼς ἔμοσεν ὁ Μουντολήφις· ὁ πρίντζης μεινίσκει εἰς τὰ καλά του· διὰ τοῦτον θέλομεν νὰ μᾶς δώσῃ ἐγγυμασίαν διὰ ϡ´ χιλιάδες δουκάτα (τὰ) εἴμεστεν σασμένοι νὰ μᾶς δώσετε, καὶ νὰ πλερωθοῦμεν, νὰ στρέψωμεν τὸ ἀμάχιν· καὶ ἂν δὲν θέλῃ ὁ κοντοσταύλης, νὰ τὸν ξηκληρίσῃς, ἢ καὶ νὰ μᾶς δώσῃς ἐγγυτὴν εἰς τὴν Ἀμμόχουστον, νὰ τὸν κρατοῦμεν ἐγγυτὴν τουτέστιν ἀμάχιν, ὥς που νὰ μᾶς πλερώσῃς. Τότες ὁ ρήγας εἶπέν του — δὲν σᾶς ἀκανεῖ τὸ ἀμάχιν τὸ ἔχετε, τουτέστιν ἡ Ἀμμόχουστος, ἀμμὲ ζητᾷ καὶ ἄλλα διὰ ταῖς ϡ´ χιλιάδες τὰ δουκάτα; Τότε ὁ ἀμιράλης, εἶπέν του — ἀφέντη, οἱ Τεμπλιῶταις ἐπουλῆσαν τὸ νησὶν ὅλον διὰ ρ´ χιλιάδες δουκάτα, καὶ μεῖς νὰ κρατήσωμεν τὴν Ἀμμόχουστον διὰ ϡ´ χιλιάδες δουκάτα; οὐδὲν εἶναι αὐταρκετόν! Τότε ἔπεψεν ὁ ἀμιράλης τὸ κάτεργον τὸ ρηγάτικον νὰ πᾶσι νὰ σηκώσουν τὸν κοντοσταύλην ἀπὲ τὴν Κερινίαν, καὶ ἔδωκεν τοὺς ὀκτὼ καραβοκυροὺς τοῦ σὶρ Μουντολὴφ καὶ ἐπῆρέν τους εἰς τὴν Κερινίαν νὰ τοὺς βάλλῃ εἰς τὴν συντροφίαν τοῦ κοντοσταύλη, καὶ ἔπεψεν καὶ ἄλλα δύο κάτεργα νὰ πᾶσιν εἰς τὴν συντροφίαν τοῦ κατέργου τοῦ ρηγός.

Ὁ ρήγας ἔγραψεν χαρτὶν τοῦ πρίντζη εἰς τοιούτην λογήν· « τρισάκριβέ μας θεῖε, ἠξεῦρε ὅτι πέμπω τὸν θεῖόν μου τὸν κοντοσταύλην εἰς τὸν Πάπαν, καὶ ἐσυνεβαστίκα μὲ τοὺς Γενουβίσους καὶ ἐπῆγαν εἰς τὴν Ἀμμόχουστον· διὰ τοῦτον ἔβγα καὶ ἔλα εἰς τὴν Λευκοσίαν νὰ δῇς τὰ στοιχήματα ».

Καὶ ἔπεψεν καὶ ἕνας καβαλλάρην ἄρχον εἰς τὸν Ἅγιον Ἱλαρίον, καὶ ἄλλους εἰς ὅλα τὰ κάστρη. Θωρῶντα τὸ χαρτῖν ὁ πρίντζης, μοναῦτα ἦλθεν εἰς τὴν Λευκοσίαν· ο ρήγας ἐδειξέν του τὰ στοιχήματα καὶ εἶπέν του, —'ποζητοῦν καὶ ἀποὺ ξαῦτόν σου ἐγγυμαχίαν διὰ ꞔ́ χιλιάδες δουκάτα, καὶ κρατοῦν καὶ τὴν Ἀμμόχουστον ὥς που νὰ πλερώ(σω)μεν· εἰ δὲ ἂν γενῇ ἀλλοίως, νὰ πάγῃ εἰς τὴν Ἀμμόχουστον. Θεωρῶντα ὅτι ἀργοῦσαν καὶ δὲν ἀκοῦαν νὰ μισεύσουν ὥς που νὰ πάρουν ἀμάχιν, μὲ τὸ ἴδιόν του θέλημαν ἔπεψεν τοὺς δύο του υἱούς, τὸν Τζάκες τὲ Λουζουνίαν τὸν κούντην τῆς Τρίπολις, γνήσιος υἱός, καὶ τὸν μισὲρ Τζουὰν τὲ Λουζουνίαν τὸν πορνικόν του, ὅπου ἦτον υἱὸς τῆς ταμὲ Ἀλῆς τὲ Ζιπλὲτ συμβία τοῦ μισὲρ Φιλίππε τὲ Κός· καὶ διὰ νὰ μηδὲν νώσῃ ὁ αὐτὸς σὶρ Φιλίππε Κός, ὅτι τὸ παιδὶν ἦτον πορνικὸν τοῦ πρίντζη, ἐπωνόμασέν τον τὸ ὄνομάν του Τζανὸτ τὸ ὄνομαν τοῦ πρίντζη· ἀμμὲ ἀπὸ θανάτου τοῦ ἄνωθεν μισὲρ Φιλίππε ἀποσκεπάστην πῶς ἦτον υἱὸς τοῦ πρίντζη, καὶ εἶχέν τον εἰς τὸ σπίτιν του καὶ ἐκράζετον υἱὸς τοῦ πρίντζη. Καὶ ἐζήτησεν τὴν πρίντζεναν καὶ ἐφέραν την ἀπὸ τὴν Ἀμμόχουστον.

Καὶ ἄνταν ἐστράφην ὁ σὶρ Μουντολὴφ τὲ Βερνῆς εἰς τὴν Κερινίαν εἰς τὸν κοντοσταύλην καὶ ἔδωκέν του τὸ σαλβοκουντοῦτον, ὡς γίον τοῦ παράγγειλεν ὁ κοντοσταύλης, καὶ τὸ χαρτὶν τοῦ ρηγὸς τοῦ ἀλλαμάτου, καὶ εἶπέν του πῶς ἐμόσαν ὀμπρὸς τοῦ ρηγός, καὶ εἶπέν του πῶς μέλλει νὰ δηγήσουν τὸ κάτεργον νὰ πάγῃ εἰς τοὺς ὁρισμοὺς τοῦ ρηγὸς μὲ τὸν κοντοσταύλην, καὶ ἄνταν οἱ Κερινιῶταις ἐμάθαν πῶς ξορίζουν τὸν κοντοσταύλην ἀπὲ τὴν Κύπρον, ὤ, τίντα κλάμαν, καὶ ποτάπη λύπη ἐγίνετον! ἀμμὲ ὀλίγον ἐφελέσαν, ἐπειδὴ ἦτον τὰ πράματα εἰς τὸ τέλος. Ἀμμὲ πολλὰ ἐμετανῶσαν καὶ ἐτελειῶσαν τὴν ἀγάπην· ὅμως εἶχαν ἀληθινὰς ἀφορμὰς νὰ γενῇ· πρῶτον, ὅτι ἄνταν ἦλθαν οἱ μαντατοφόροι εἰς τὴν Κερινίαν μεγάλοι

ἄνθρωποι, ἐποῖκεν μέγαν ὄξοδον ὁ κοντοσταύλης καὶ ἐκράτεν τους ιε΄ ἡμέραις ἔσω, καὶ τὸ σιτάριν τὸ εἶχεν τὸ κάστρον ἄλεσέν το καὶ ἔδωκέν το τοὺς μαγκίπους καὶ ποίκασιν ψουμὶν καὶ πουλοῦσάν το φτηνὸν εἰς τὴν μέσην, διὰ νὰ δοῦν οἱ μαντατοφόροι πῶς ἔ(χει) σιτάριν πολύν, διὰ νὰ σηκώσουν τὴν κατούναν τους νὰ φύγουν· καὶ ἄνταν ἐθέλαν νὰ πᾶν οἱ μαντατοφόροι ἀποὺ τὸ κάστρον ἔδωκέν τους δύο γομάργια ψουμὶν καὶ ἐπῆραν μετά τους· καὶ ἐβούθησεν ἐκεῖνον τὸ ἄττον τοῦ κοντοσταύλη καὶ κόμπωσέν τους καὶ εἶπαν: ἂν ποίσωμεν θ΄ χρόνους ὧδε, δὲν κάμνομεν τίποτες! καὶ μοναῦτα ἐσηκῶσαν τὴν κατούναν ἀπέξω. Ἀληθινὰ εἶναι ὅτι ἐκομπώθην ὁ κοντοσταύλης ἀπὲ τὸν Μουντολὴφ τὲ Βερνή, ὅτι ἐπέψεν τους νὰ πᾶν ν' ἀγοράσουν σιτάριν διὰ τὸ κάστρον, καὶ διὰ τὴν ἀκριβείαν τους ἐκρατῆσαν τὰ καρτζά, καὶ τὸ κάστρον ἔμεινεν εὔκαιρον· καθὼς ἄνωθεν τὸ ἐξηγήθηκα, ὅτι μακάρι οἱ ἀκριβοὶ νὰ μὲν ἐγεννοῦνταν, ὅτι ἡ λύσσα τῆς φιλαργυρίας πολομᾷ τοὺς ἀνθρώπους δαιμόνους· ὅτι ὁ κοντοσταύλης ἐθάρρεν τὸ κάστρον πῶς ἔχει σιτάριν διὰ α΄ χρόνον, καὶ κεῖνον δὲν εἶχεν διὰ μῆνες ς΄, καὶ ἂν εἶχεν λείψειν τὸ ἐκουβαλοῦσαν οἱ πουρζέζηδες, οἱ Βουργάροι ἐφεῦγαν· καὶ ὅσον ἐγόρασεν ἡ ρήγαινα, τὸ κάστρον ἔθελεν παραδοθῆν, διὰ ν' ἀβαντζιάσῃ ὁ ἄτυχος καβαλλάρης ὑπέρπυρα φ΄· ἀληθείᾳ πρὶν νὰ κουβαληθοῦν ἔξω οἱ Γενουβίσοι, καθημερινὸν ἐκουβαλοῦσαν, ἀμμὲ ἀφὸν ἐβάλλαν τὴν κατούναν ἔξω οἱ Γενουβίσοι, κανένας δὲν ἐτόλμησεν ἔξω νάβγῃ, μᾶλλον τὸ κτηνοβόλιν τὸ εἶχαν ἔξω, ἐπῆράν τα· διὰ τοῦτον ἐστενοχωρήθησαν, καὶ ὁ θεὸς ἐβοήθησέν τους.

Καὶ μετὰ ταῦτα ἐφάνην τὸ κάτεργον εἰς τὴν Κερινίαν τὸ ἔμελλε νὰ μπῇ ὁ κοντοσταύλης μέσα, καὶ ἐδηγήθην καὶ ἡ κυρὰ ἡ κοντοσταύλαινα καὶ ἡ κόρη του καὶ ὅλη του ἡ ποταγή· καὶ ἄνταν ἐσηκώθην ὁ κοντόσταύλης, πάλε ἔπεψεν πανταχοῦ καὶ ἐκουβαλῆσεν εἰς τὸ κάστρον σιτάριν, ἀπὸ τὴν ἀγάπην τὴν

εἶχεν εἰς τὴν Κερινίαν, καὶ ἀπὸ τὸν φόβον μηδὲν στραφοῦν οἱ Γενουβίσοι καὶ πάρουν την. Καὶ πάλε ὁ κοντοσταύλης ἔβαλεν τὸν σὶρ Λίουν Τατιάμε καὶ ἔμοσεν, καὶ οὗλοι οἱ λᾶς τοῦ κάστρου, νὰ μὲν παραδώσουν τὸ καστέλλιν ἄλλου τινὸς παρὰ τοῦ ρηγὸς καὶ τοὺς ὁρισμούς του, ἐβ(γάλ)λοντα τοὺς Γενουβίσους, καὶ ἀνὲν καὶ μηνύσῃ τους καὶ ὁ ρήγας νὰ μὲν ποίσουν διὰ λόγου του, ὅτι, ἂν μηνύσῃ, διὰ τὸν φόβον τους θέλειν μηνύσει.

Ὁ κοντοσταύλης ἐνέβην εἰς τὸ κάτεργον, καὶ τὸ νὰ ποίσουν ἄρμενα, ἐφάνησαν δύο κάτεργα Γενουβίσικα καὶ ἦλθαν εἰς τὴν συντροφίαν του. Ὁ κοντοσταύλης θωρῶντα πῶς ἔπεσεν εἰς τὸ χέριν τους, κράζει τοὺς η΄ καραβοκυροὺς καὶ λαλεῖ τους — ἄρχοντες, τοῦτα εἶναι τὰ προυμουτιάσματά σας καὶ οἱ ὅρκοι σας; δόξα σοι ὁ θεός, ἀκομὴ δὲν ἐβγήκαμεν ἀπὸ τὴν Κύπρον καὶ τὰ κάτεργά σας βλέπουν με! Οἱ καραβοκυροί, ὡς φρένιμοι καὶ κονμποτάδες, εἶπάν του — ἀφέντη, ἐφάνην τοὺς καραβοκυροὺς καὶ τοὺς δελοιποὺς ἀφέντεις, ὅτι εἶναι ἀντροπὴ ν᾽ ἀφήσουν τιτοῖον ἀφέντην νὰ πάγῃ μ᾽ ἕναν κάτεργον, ὅπου εἶσαι αἷμαν ρηγάτικον, καὶ πέψαν τα εἰς τὴν συντροφιάν σου. Τότε ἐκοντέψαν τὰ β΄ κάτεργα κοντὰ εἰς τὸ κάτεργον τὸ ρηγάτικον καὶ ἐχαιρετῆσαν τὸν κοντοσταύλην· καὶ τοὺς β΄ καραβοκυροὺς ἐκράζαν, τὸν ἕναν Ἀντωνίο τελὰ Τοῦρνο, καὶ τὸν ἄλλον Ἀντώνιον Σκαρτζεφοῦγγον· καὶ λαλοῦν τοῦ κοντοσταύλη· — μηδὲν ἔχῃς ἔννοιαν καὶ μεῖς πολομοῦμέν σου συντροφίαν ὡς ἐκεῖ ὅπου μέλλεις νὰ πεζεύσῃς, καὶ τότε πᾶμεν τὴν δουλιάν μας. Ο' κοντοσταύλης ὅπου τοὺς ἀγρώνιζεν, δὲν ἐτόλμα νὰ τοὺς ξητζιπώσῃ, παρὰ εὐκαρίστειν τους, ὅτι ὁ λόγος λαλεῖ — κρατεῖ με ὁ δυνατός, καὶ δέρνει με ὁ ἀδύνατος. Καὶ ἄνταν ἀπεσῶσαν εἰς τὴν Ρόδον, τὸ κάτεργον τοῦ ρηγὸς ἐνέβην εἰς τὸ Μαντράκιν, καὶ ἐκατέβησαν οἱ φρέριδες καὶ ἐπροσδέκτησάν τον πολλὰ τιμημένα· καὶ μετὰ δ΄ ἡμέραις ἦλθαν οἱ φρέριδες καὶ ἐπαρακαλέσαν τον τὰ πάγῃ εἰς τὸ κάστρον, ὅτι ἦτον ἀπλικε-

μένος ἔξω τοῦ κάστρου, καὶ εἶπάν του — ἀφέντη κοντοσταύλη, ἔνι μεγάλη μας ἀντροπὴ νᾶσαι πλικεμένος ἔξω τοῦ κάστρου, ἀμμὲ ἔμπα εἰς τὸ κάστρον καὶ ψήφα πῶς ἔνι δικόν σου, ὡς γίον τὴν Κερινίαν· καὶ ἀπάνω εἰς ὅλα φοβούμεθα μηδὲν ἔλθουν οἱ ἐχθροί σου καὶ πάρουν σε, καὶ δὲν μᾶς φαίνεται δίκαιον νὰ σὲ πάρουν ἀπὲ τὰ χεργία μας· διὰ τοῦτον παρακαλοῦμέν σε νὰ ἐμπῆς εἰς τὸ κάστρον, ὅτι ἐκεῖ θέλεις εἶστεν πολλὰ θαρρούμενα παρ' ἀλλοῦ, καὶ μεῖς νὰ σοῦ δουλεύγωμεν εἰς ὅλαις σου ταῖς χρῆσες. Ὁ κοντοσταύλης εὐχαρίστην τους καὶ ἐκουβαλήθην εἰς τὸ κάστρον· καὶ εἰς τὸ ἔμπα τοῦ Μαντρακίου ἐκακοψύχησεν ἡ κόρη τοῦ κοντοσταύλη. Τότε ἦλθαν οἱ καραβοκυροὶ τῶν β' κατέργων καὶ εἶπαν τοῦ κοντοσταύλη — ἀφέντη, καιρὸς εἶναι νὰ μπῆς εἰς τὸ κάτεργόν σου, νὰ ποίσῃς ταξεῖδίν σου. Ὁ κοντοσταύλης θωρῶντα διὰ πάντα πῶς ἦτον εἰς τὰς χεῖράς τους, ἀπολογήθην πολλὰ ταπεινὰ καὶ κουρτέσικα καὶ εἶπέν τους — ὁ θεὸς τὸ γινώσκει, εὑρίσκομαι εἰς μεγάλην πεθυμίαν νὰ τὸ τελειώσω, ἀμμὲ ἡ μονογενή μου κόρη ἀστένησεν πολλὰ καὶ δὲν τολμῶ νὰ τὴν σκαλέψω, μηδὲν πεθάνῃ, καὶ στέκομαι ὅσον νὰ καλλιτερίσῃ νὰ μισεύσωμεν· ὅμως ἂν θέλετε νὰ πᾶτε, ἀμέτε εἰς τὸ καλόν, καὶ εὐχαρίζομαί σας ἀπὸ τὴν συντροφίαν ὅπου μοῦ ἐποίκετε ὡς ὧδε. Οἱ ποῖγοι εἶπάν του — ἐπρουμουτιάσαμεν νὰ σὲ συντροφιάσωμεν ὅσε καὶ ὅπου νὰ πᾶς. Καὶ πάλε εὐχαρίστην τους πολλὰ καὶ ἀποχαιρέτησέν τους. Καὶ ἐστράφησαν καὶ ἐπῆγαν εἰς τὸν τοποκράτωρ τῆς Ῥόδου ὅπου ἦτον εἰς τὸν τόπον τοῦ μεγάλου μαστόρου, καὶ εἶπάν του νὰ τὸν ἐβγάλλῃ τὸν κοντοσταύλην ἀπὲ τὴν Ῥόδον· ὅτι ἀκομὴ δὲν εἶχεν ἔρτειν μέγκας μάστρος ἀπὲ τοῦ Πάπαν· ὁ ποῖος τοποκράτωρ ἦτον ὁ μαριτζᾶς τῆς Ῥόδου, ὅπου εἶχεν ἔρτειν εἰς τὴν Κύπρον· τὸν ποῖον ἐφοβερίσαν τον καὶ ἐπροτεστιάσαν τον, λαλῶντά του — προτεστιάζομέν σε νὰ μᾶς πλερώσῃς ὅλαις ταῖς ζημίαις ὅπου νὰ μᾶς γενοῦν διὰ ταῖς ἡμέραις ὅπου

νὰ σταθῶμεν ὧδε διὰ τὸν κοντοσταύλην· διὰ τοῦτον λαλοῦμέν σου, ἂν θέλῃς νὰ ἦσαι φίλος μας, νὰ 'ρίσῃς τὸν κοντοσταύλην ναὐκαιρέσῃ τὸν τόπον, διὰ νὰ πᾶμεν τὴν δουλιάν μας· διατὶ προυμουτιάζομέν σου καὶ θέλομεν ἀπεζεύσειν, καὶ θέλομεν πλερωθῆν ἀπὸ ξαυτόν σας. Ἀνάμεσα τῆς ταραχῆς τούτης ἐπέθανεν καὶ ἡ κόρη τοῦ κοντοσταύλη, ἡ ποία ἦτον χρόνων δύο· καὶ ἐπῆρεν καὶ κεῖνος καὶ ἡ κοντοσταύλαινα μεγάλην λύπην. Εἰ δὲ οἱ ἀδελφοὶ τῆς Ῥόδου, τουτέστιν οἱ φρέριδες, ἦτον εἰς μέγαν φόβον διὰ τοὺς Γενουβίσους, γροικῶντα τὴν σουπερπίαν τους καὶ τὸ κακὸν τὸ ποῖκαν εἰς τὴν Κύπρον, ἐμηνῦσαν τοῦ κοντοσταύλη νἄβγῃ νὰ πᾷ τὴν στράταν του, διατὶ δὲν δύνονται νὰ ἀντισταθοῦν τοὺς Γενουβίσους, τοὺς κακοὺς χριστιανούς, τὰ ἔργα τοῦ διαβόλου, καὶ δὲν θέλουν νὰ κιντυνεύσουν διὰ λόγου του. Ὁ κοντοσταύλης ἀπολογήθην τους — ἄρχοντες, παρακαλῶ σας νὰ μὲ ρικουμαντιάσετε εἰς τὸν τοποκράτωρ καὶ εἰς ὅλους τοὺς ἄρχοντες, καὶ νὰ τοὺς πῆτε ἀπὲ τὴν μεριάν μου πῶς, τοῦτα εἶναι τὰ προυμουτιάσματα τὰ μοῦ ἐπρουμουτιάσαν, ὄνταν μὲ μπάσαν ἔσω; δὲν εἶναι κρατούμενοι νὰ διαφεντεύσουν τοὺς πτωχοὺς ἀπὲ τοὺς κλέπταις, καὶ ἀδύνατους ἀπὲ τὰ χεργία τοὺς δυνατούς; καὶ ἐγὼ ὅπου εἶμαι υἱὸς τοῦ καλοῦ ρὲ Οὔγγε, ὅπου πολλὰ σᾶς ἀγάπαν, ὡς καὶ τὰ καλά σας εὑρίσκουνται εἰς τὴν Κύπρον, καὶ εἶστε ὡρκισμένοι μας, θέλετε νὰ μὲ δώσετε εἰς τὰ χεργία τοὺς ἐχθρούς μου; Καὶ πολλὴν χαρὰν ἐπῆρα ὄνταν ἐπέσωσα εἰς τὸν τόπον σας, καὶ ἐθάρρουν πῶς δὲν εἶμαι παρκάτω παρὰ τὸν δικόν μου, καὶ ἤτζου εὐχάρηκα τοῦ θεοῦ ὁποῦ μὲ ἔβαλεν εἰς καλὰ χεργία, καὶ σεῖς νὰ μὲν θελήσετε νὰ μοῦ σπλαγγνιστῆτε καὶ μὲ σκεπάσετε ἀπουκάτω τὸ σκέπος σας, ἀμμὲ νὰ φοβηθῆτε τοὺς ἀπίστους Γενουβίσους, καὶ νὰ μὲν βουθήσετε ὡς γίον ὁρίζ' ἡ τάξη τῆς ἀδελφοσύνης σας; ἀκριβὰ παρακαλῶ τὸν θεὸν καὶ σᾶς νὰ με βάλετε εἰς ἕναν πύργον καὶ νὰ μὲ ἀφήσετε ὥς που νὰ πάγῃ ἡ ἄπιστος

γενεά τῶν Γενουβίσων ἀπῶδε, καὶ τότε θέλετε μὲ ἀφήσειν, καὶ θέλω πάγειν εἰς τὴν Ρώμην νὰ τελειώσω τὸν ὁρισμὸν τοῦ ρηγός· καὶ ἂν δὲν θέλετε νὰ τὸ ποίσετε τοῦτον, παρακαλῶ σας νὰ μοῦ ἀρματώσετε ἕναν κάτεργον ἀπὲ τὰ κάτεργα σας νὰ μὲ συντροφιάσῃ εἰς τὸ ταξεῖδίν μου διὰ νὰ πάγω εἰς τὴν Ρώμην· καὶ πολομῶντα τοῦτον, θέλει φανῆν ἡ καλὴ κουρτεσία τοὺς φίλους, καὶ τὸ καλὸν θέλημαν τὸ ἔχετε μὲ τὴν Κύπρον. Οἱ ἀδελφοὶ φρέριδες ἐστράφησαν εἰς τὸν τοποκράτωρ τὸν μαριτζᾶν καὶ εἰς τὴν βουλὴν τοὺς πρώτους, καὶ εἶπαν τὴν συντυχίαν τοῦ κοντοσταύλη· καὶ ἐποῖκαν βουλὴν ὅτι νὰ τοῦ βουθήσουν καὶ νὰ τὸν συντροφιάσουν ὡς τὴν Βενετίαν.

Καὶ ἤτζου ἀποδιαβάζαν ἡμέραν πρὸς ἡμέραν· καὶ διαβαίνοντα ιγ΄ ἡμέραις ἀφὸν ἔραξεν τὸ κάτεργον τοῦ κοντοσταύλη εἰς τὸ Μαντράκιν, ἀναφάναν ι΄ κάτεργα Γενουβίσικα, εἰς τὰ ποῖα ἦσαν οἱ καβαλλάριδες οἱ Κυπριῶταις ὅπου θέλομεν τοὺς ἀνοματίσειν κάτωθεν, καὶ τὸ λογάριν τῆς Κύπρου ἐκεῖνον τὸ ἔμεινεν· καὶ ηὗραν τὰ δύο κάτεργα ἐκεῖ, καὶ τὸ κάτεργον τοῦ ρηγός· καὶ ἀγγρίστην ὁ ἀμιράλης καὶ οἱ λοιποὶ καβαλλάριδες, καὶ διατὶ ἐμεῖναν ὡς καὶ τώρα εἰς τὴν Ρόδον· καὶ εἶπάν του οἱ δύο καραβοκυροὶ τῶν κατέργων — ἀφέντη, μηδὲν ἀγγρίζεσαι, ὅτι οἱ Ροδῖταις κρατοῦν τὸν κοντοσταύλην, καὶ δὲν μᾶς τὸν διδοῦν νὰ πᾶμεν! Τότε μηνῦσαν ὅλους τοὺς φρέριδες νὰ πέψουν τὸν κοντοσταύλην, μηδὲν κιντυνέψουν. Τότε ὁ τοποκράτωρ τοῦ μεγάλου μαστόρου καὶ οὗλοι οἱ πρῶτοι γέροντες καὶ ὅλη ἡ χώρα ἀναμίκτηκεν, καὶ ἐμηνῦσαν τοῦ κοντοσταύλη — διὰ τὸν θεὸν νὰ ἐβγῇ νὰ πάγῃ εἰς τὴν συντροφιάν τους, καὶ ἂν θέλῃς νὰ σοῦ δώσωμεν τὸ κάτεργόν μας συντροφίαν τοῦ ἐδικοῦ σου, εἰς τοὺς ὁρισμούς σου· ἀμμὲ ἴντα ἐμπόρουν νὰ ποίσουν β΄ κάτεργα μέσα εἰς τὰ ιβ΄ κάτεργα! ἀμμὲ ἤξευρε ὡς φρόνιμος πῶς σ᾽ ἔχουν εἰς τὸ χέριν τους. Ὁ κοντοσταύλης πολλὰ ταπεινὰ ἀπολογήθην καὶ σπλαγχνικὰ — ἀκριβοὶ ἀδελφοὶ

χριστιανοί, ὅπου εἶστε σκέπος τοὺς ἀδύνατους, τώρα εἶναι καιρὸς νὰ μοῦ βουθήσετε καὶ νὰ μὲ ἀποβγάλλετε ἀπὸ τὸ πρόσωπον τοὺς Γενουβίσους, ὅτι ἐγὼ ἦρτα εἰς τὰ χέργιά σας ὡς γίον ἀπελπισμένος εἰς τὸ σπίτιν σας, καὶ ἐμόσετέ μου νὰ μὲ συντροφιάσετε ὡς τὴν Βενετίαν εἰς τὸν ἔξοδόν μου. Καὶ ἐστράφησαν οἱ φρέριδες εἰς τὸν τοποκράτωρ ὁποῦ 'τον εἰς τὸν τόπον τοῦ μεγάλου μαστόρου, καὶ εἶπάν του τὰ λογία τοῦ κοντοσταύλη· οἱ ποῖοι πολλὰ τὸ ἐλυπήθησαν, ὅμως δὲν ἐδυνήθησαν νὰ ποίσουν τίποτες. Τότες ἐποῖκαν διαλαλημὸν ἔσω εἰς τὴν Ρόδον, κανενεὶς νὰ μὲν τορμήσῃ νὰ πουλήσῃ τ' ἄρματά του, καὶ ὅσοι Κυπριῶταις εὑρίσκουνται εἰς τὴν Ρόδον μοναῦτα ναὐκαιρέσουν τὸν τόπον, ἀπάνω εἰς κόμμαν τῆς κεφαλῆς του. Καὶ μοναῦτα ἐβάλλαν καὶ βλέπαν τὴν πόρταν τοῦ κοντοσταύλη ἐκεῖ ὅπου ἦτον ἀπλικεμένος· καὶ τὸ σπερνὸν ἐξέβην ὁ τοποκράτωρ τοῦ μεγάλου μαστόρου καὶ οὗλοι οἱ πρῶτοι εἰς τὸν κοντοσταύλην καὶ εἶπάν του — καλὲ ἀφέντη, ἄμε ἀπῶδε, παρακαλοῦμέν σε, ὅτι ἐμποροῦμεν νὰ κιντυνεύσωμεν εἰς τιτοίαν λογὴν ὅπου νὰ μὲν ἡμπορήσωμεν νὰ διορθωθοῦμεν· διὰ τοῦτον φαίνεταί μας νὰ ἐβγῆς νὰ πάγῃς τὴν δουλιάν σου, καὶ ἂν ἠμπορήσῃς νὰ ποίσῃς τὸν ἀμιράλην μὲ τὰ καλά σου λογία νὰ πάγῃ μὲ τὰ κάτεργα καὶ νὰ σὲ ἀφήσῃ, τότε τὰ ποίσωμεν μετά σου ὅσον νὰ μπορήσωμεν, καὶ μὲ τὰ κορμιά μας καὶ μὲ τὸ δικόν μας. Τότες εὐχαριστεῖν τους καὶ εἶπέν τους — παρακαλῶ σας μηνύσετε τοῦ ἀμιράλη νὰ πέψῃ τινὰν νὰ τοῦ συντύχω. Μοναῦτα ἐπέψαν εἰς τὸν ἀμιράλην· γροικῶντά το ὁ ἀμιράλης, ἔπεψεν δ' καβαλλάριδες νὰ τοῦ συντύχουν καὶ εἶπάν του τὰ περὶ τῆς Κύπρου· καὶ εἶπάν του πῶς ὀλίγον ἔλειψε νὰ σκοτώσουν τὴν ρήγαινα διὰ τὴν ἀπιστίαν ἀποῦ τοὺς ἐποῖκεν. Τότες εἶπέν τους — ἀφένταις, διατὶ δὲν μὲ ἀφήνετε νὰ πάγω τὴν δουλιάν μου, καὶ ξηλόνετέ με ἀπὸ τὴν στράταν μου; ἐσεῖς ἐπρουμουτιάσετέ μου μὲ ταῖς γραφαῖς σας, καὶ ἐδώκετέ

μου καὶ τὸ σαλβοκουντοῦτον, καὶ οὗλα ἐποίκετε ψέματα, τίντα πίστιν ἔχετε, καὶ πῶς νὰ σᾶς κρατοῦμεν καὶ νὰ σᾶς πιστεύσωμεν εἰς τὸν λόγον σας ἢ εἰς τὸν ὅρκον σας; Τότε λαλοῦν του — νὰ δῆς τὸν λόγον μας καὶ τοὺς ὅρκους μας ποτάποι νἆναι βεβαιωμένοι καὶ στερεωμένοι; ἔξευρε, ἐμόσαν τοῦ ἀδελφοῦ σου τοῦ πρίτζη καὶ ἦλθεν ἀπὸ τὸν Ἅγιον Ἱλαρίον, καὶ τῆς ρήγαινας καὶ ἦλθεν ἀπὸ τὴν Κερινίαν, καὶ ἀγανάκτησιν δὲν τοὺς ἐποίκαμεν, ἀμμ' ἐποίκαμέν τους καὶ ἀγάπην· διὰ τοῦτον ἐμπορεῖ πᾶσα ἄνθρωπος νὰ μᾶς κρατήσῃ ὀρθοὺς καὶ ἐμπιστοὺς χριστιανούς· καὶ προυμουτιάζομέν σου, μὰ τὰ ζ' μυστήρια τῆς ἐκκλησίας καὶ εἰς τὰ θεῖα τοῦ θεοῦ εὐαγγέλια ὅτι νὰ σὲ συντροφιάσωμεν, καὶ μηδὲν κιντυνέψῃ ἡ ζωή σου, οὐδὲ τὸ κορμίν σου, οὐδὲ ἡ ζωή σου, οὐδὲ ἡ ὑποταγή σου, οὐδὲ τὸ δικόν σου, ἀμμὲ νὰ σὲ πάρωμεν καλὰ καὶ ἀναπαμένον καὶ εἰς τὸ ἀπλαζίριν σου. Γροικῶντα ὁ κοντοσταύλης τὰ καλὰ λογία καὶ τὰ προυμουτιάσματα, καὶ θωρῶντα τὸ κορμίν του δομένον εἰς τὰ χεργία τους, καὶ δὲν ἐμπόρεν οὐδὲ διαφεντεμούς, οὐδὲ μὲ κακόν, οὐδὲ μὲ καλὸν καὶ δὲν ἠμπόρησε νὰ γλυτώσῃ ἀπὸ τὰ χεργία τους, εἶπεν — ἀποὺ τὰ δύο κακά, τὸ παρκάτω εἶναι καλλίτερον· ἐκουντετίασε νὰ πάγῃ μετά τους. Καὶ οἱ φρέριδες ἐπαραδῶκάν τον τοὺς Γενουβίσους, καὶ ἐπῆγαν τὴν δουλιάν τους.

Τώρα θέλομεν ν' ἀφήσωμεν τοῦτον, καὶ θέλομεν νὰ ποῦμεν τὸ ἔβγα τοῦ ἀμιράλη. Καὶ οἱ καραβοκυροί, ὅσον ἐξέβην ὁ κοντοσταύλης ἀπὸ τὴν Κύπρον, ἀφὸν ἐδιάβησαν ιε' μέραις κατὰ τὸν ὅρκον τους, τῇ ἐσχάτῃ ἀπριλίου ᾳτοδ' Χριστοῦ ἀρματῶσαν ι' κάτεργα μὲ τοὺς λᾶς τους καὶ μὲ τοὺς καβαλλάριδες ἀποῦ πῆραν ἀπὸ τὴν Κύπρον δι' ἀμάχιν διὰ ϡ' χιλιάδες δουκάτα χρυσᾶ· πρῶτον ἐπῆραν τὸν Τζάκον τὲ Λουζουνίαν τὸν υἱὸν τοῦ πρίντζην τὸν κούντην τῆς Τρίπολης, καὶ τὸν Τζάνον τὲ Λουζουνίαν τὸν ἀδελφόν του τὸν πορνικόν, καὶ τὸν σὶρ Ἀρ-

νὰτ τὸν Σασοῦν, τὸν σὶρ Τζουὰν τὲ Ζήπλ, τὸν σὶρ Ἀμοῦν Βισκούντην, τὸν σὶρ Ὀτὲτ Μιμὰρς καὶ μαριτζᾶς Κύπρου, τὸν σὶρ Πιὲρ Λαζέ, τὸν σὶρ Πατὶ τὲ Νόρες, τὸν σὶρ Λαμπάμ, τον σὶρ Σιμοῦ Μουντολήφ, τὸν σὶρ Πιὲρ τὲ Φλουρήν, τὸν σὶρ Τζάκε Πενεφήν, τὸν σὶρ Φιλίππε Κόσταν, τὸν σὶρ Μάρην τὲ Πλεσίε, τὸν σὶρ Πιὲρ Μουντολήφ, τὸν σὶρ Νικὸλ τὲ Μουζελλᾶ, τὸν σὶρ Τουμᾶς τὲ Ποῦν, τὸν σὶρ Γατιὲρ τὲ Νόρες, τὸν σὶρ Τζάκε τὲ Νεβέρε, τὸν σὶρ Τζουὰν τὲ Λυμνάτ, τὸν σὶρ Τζὰκ Λεπιουφλὲ τὸν Τζασουλάν, τὸν σὶρ Μαρὴν Λεμόνε, τὸν σὶρ Μαρὴν Μουντολήφ, σὶρ Μαρὴν τὲ Ὀλύβα, τὸν σὶρ Γῆν Προτότ, τὸν σὶρ Γῆν τὲ Λακολέ, σὶρ Τζουὰν τὲ Σαλαζῆς, σὶρ Τὰτ τὲ Λακολλεέ, σὶρ Χαμαρὴν Τζάκ, Τζακὲς Μουζεζάρτ, σὶρ Γιαλίαν τὲ Γαπριὲλ, σὶρ Πιὲρ τὲ Καρρᾶ, σὶρ Τζουὰν τὲ Μιμάρς, σὶρ Μαρνατος δε Λισενιέ, σὶρ Πιὲρ τὲ Λιμνάτ, σὶρ Λίαμ Φόρτ, σίρε Γρίμε Βισκούντης, σὶρ Χαρρὴν τὲ Λιμνάτ, σὶρ Ἀντρὲ τὲ Λακολλίε, σὶρ Πριάμουν Μουντολήφ, σὶρ Γγὲ τὲ Μουντολήφ. Καὶ ἄλλους ἐπέψαν εἰς τὴν Χίον εἰς τὰς φυλα(κὰ)ς, τουτέστιν τὸν σὶρ Τζουὰν τὲ Μέρφου τὸν κούντην τὲ Ρουχᾶς, τὸν σὶρ Ἀμοῦν Παπί τὸν σὶρ Τζουὰν Παπὶ τὸν υἱὸν τοῦ σὶρ Γῆ, τὸν σὶρ Πιέρο Ρουσίαν, σὶρ Τζουὰν Παπὶ ὁ υἱὸς Ρεσία, τὸν υἱὸν σὶρ Φιλίππε Προβόστου, τὸν σὶρ Πιὲρ τὲ Κοῦντζες, σὶρ Τζουὰν Παπὶ ὁ υἱὸς σὶρ Ἀμούντ, σὶρ Νικὸλ Τζημπελῆν. Ὁμοίως ἐπῆραν καὶ τοὺς κάτωθεν δηλουμένους παῖδας νὰ τοὺς ἁρμάσουν μὲ ταῖς κόραις τους, τὸν Τζάνον τὲ Νόρες νὰ τὸν πάρῃ γαμπρὸν ὁ ἀμιράλης τῆς Γενούβας ὁ σὶρ Πιὲρ τὲ Κάμπο Φρεγκοῦζε, τὸν Λαγὼ Βισκούντην νὰ τὸν πάρῃ ὁ σὶρ Τίζο Σιπός. Καὶ ἕτεροι καβαλλάριοι οἱ κάτωθεν δηλουμένοι, ὅπου ἐπῆγαν ἀπὸ τὴν στρατιωσίν τους μοναχοὶ εἰς τὴν Γένουβαν· τὸ νὰ πάγῃ ἡ ἀρμάδα ἀποὺ τὴν Κύπρον, ἐσήκωσεν ὁ ῥήγας τὸ ψουμίν τους διὰ παραβουλίαν ὅπου σκοτῶσαν τὸν κύρην του, καὶ ἂν ἦλθεν κανένας καβαλλάρης, ἐξώριζέν τον καὶ ἔδωχνέν τον· τουτέστιν τὸν σὶρ

Τουμᾶς τὲ Μόρφου, τὸν υἱὸν τοῦ κούντη τὲ Ρουχᾶς, τὸν σὶρ Ἀρνὰτ τὲ Μιμάρς, σὶρ Γιλίαμ τὲ Μουντολὴφ, ὁ παιδίος σὶρ Φιλίππε τὲ Μουφλέ, σὶρ Φιλίππες τὲ Σασοῦς, σὶρ Στὰς Ἐλη-πετίτ, σὶρ Ἀμοὺν Καντουφλέ, σὶρ Γῆ Μαλεπεῆ, σὶρ Τουμᾶς Μάρς, σὶρ Φρασὲς Καμάδρας.

Οἱ Γενουβίσοι ἦλθαν τὰ ζ´ κάτεργα εἰς τὴν Κύπρον τὸ σαββάτον τῇ ἐσχάτῃ ἀπριλίου ͵α τ ο γ´ Χριστοῦ, καὶ τῇ ἐσχάτῃ πάλε τοῦ αὐτοῦ ἐπῆγαν, ὅπου κάν ἕναν χρόνον εἰς τὴν Κύπρον πολὺν κακὸν καὶ ζημίαν.

Καὶ πάλε εἰς τὸ ἐξηγούμεθαν ἂς ἔλθωμεν. Θεωρῶντα ὁ κοντοσταύλης τὸ σκάνταλον τοὺς Γενουβίσους εἰς τὴν Ρόδον, ἐκατέβην τὸ σαββάτον τῇ γ´ ἰουνίου ͵α τ ο δ´ Χριστοῦ ἐκεῖνος καὶ ἡ κοντοσταύλαινα ἡ γυναῖκά του καὶ ἡ ἀποταγή του καὶ οὗλόν του τὸ δικόν, καὶ ἐνέβην μέσα εἰς τὸ κάτεργον καλὰ πωρνόν· καὶ ἐστάθησαν εἰς τὴν σκάλαν τοὺς ἀδελφοὺς τοὺς φρέριδες γ´ ἡμέραις διὰ τὴν μεγάλην σκλερίαν ὅπου σηκώθην. Τότε εἶπάν του — χρῆσι εἶναι νὰ ἔλθῃς μετά μας ὡς τὴν Γένουβαν διὰ νὰ μαρτυρήσῃς τὴν ἀγάπην, καὶ προυμουτιάζομέν σου νὰ ποίσῃς τὸ καλοκαῖριν μετά μας, καὶ τάπισα θέλεις πάγειν εἰς τὸν ρήγαν τῆς Φραγκίας. Καὶ ἐπρουμουτιάσαν του καὶ ἐποίκασιν χαρτία νοταρικά, ὅμως ὀλίγον τὸν ἐφελέσαν, λαλῶντα, διαβαίνοντα καιρός, νὰ τὸν ἀφήσουν νὰ πάγῃ, καὶ οὐδὲ ὁ κοντοσταύλης τοὺς ἐπιστεῦγεν, ἀμμὲ οὐδὲν ἔσωνεν πλέον.

Οἱ φρέριδες τῆς Ρόδου μὲ ὅλους τοὺς πρωτογέρους ἐμετανῶσαν πολλὰ διατὶ ἀφῆκαν τὸν κοντοσταύλην καὶ ἐπῆράν τον οἱ ἄπιστοι Γενουβίσοι, καὶ ἐφοβήθησαν μηπῶς καὶ κρατήσῃ ὁ ρήγας τὰ χωργία τους τὰ ἔχουν εἰς τὴν Κύπρον· ἀμμὲ οἱ πτωχοὶ Κυπριῶταις ὅπου βαστάνουν πολλά, καὶ ὁ θεὸς ἐκδεκᾷ τους μὲ τὴν ἐλεμοσύνην του, καὶ δὲν ἀφεντεύγουν παρὰ τοὺς πτωχοὺς τοὺς παροίκους καὶ τὰ μαχία, οὐδὲν ἔδειξαν κανέναν φανόν. Καὶ μὲ τούτην τὴν στράταν οἱ ἄπιστοι Γενου-

βίσοι ἐπῆραν τὸν κοντοσταύλην εἰς τὴν Γένουβαν, οἱ ποῖγοι ἐμόσαν δεύτερον ἀπάνω εἰς τὸ σῶμαν καὶ αἷμαν τοῦ Κυρίου καὶ γ' φοραῖς εἰς τὸ ἅγιον Εὐαγγέλιον, νὰ μὲν ποίσουν κακὸν τοῦ κοντοσταύλη, οὐδὲ νὰ τὸν κωλύσουν ἀποὺ τὴν στράταν του ὅπου μέλλει νὰ πᾷ, καὶ ἐποῖκαν τὰ δύο σαλβοκουντοῦτα καὶ τρία νοταρικὰ καὶ στοιχήματα τῆς ἀγάπης, καὶ οὖλα ἐτζακίσαν τα. Καὶ ἐπῆραν καὶ ἐβάλαν τους εἰς ταῖς φυλακαῖς τὸν κοντοσταύλην καὶ ζ' παρακαβαλλάρους του εἰς τὴν Μαλαπαγά, καὶ τοὺς δελοιποὺς ἐβάλαν τους εἰς τὸν πύργον τὸν λεγόμενον Κοντεφρά, τὴν δὲ κυρὰν τὴν κοντοσταύλαιναν, ὀνόματι Χελουγῆς Πρεζουηή, μὲ τὴν ὑποταγήν της ἀφῆκάν τους εἰς τὸ θέλημάν τους. Καὶ ἡ κυρὰ ἡ Χελουγῆς ἡ κοντοσταύλαινα ἐπῆγεν καὶ ἐπλίκευσεν εἰς μίας ἀρχόντισσας χήρας εἰς τὸ σπίτιν της, καὶ ἔρραβγεν ἀποκάμισα καὶ εἴ τι ἄλλον εὑρίσκεν, καὶ μὲ τὰ καρτζὰ τοῦ ραψιμάτου της ἐδῆγαν τὸν ἄντραν της καὶ τὴν ζωήν της.

Θωρῶντα ὁ κοντοσταύλης τὸ κορμίν του εἰς τὴν φυλακὴν καὶ τοὺς ψεματηνοὺς ὅρκους τῶν Γενουβίσων, δὲν ἀποθάρρησε νὰ πέψῃ νὰ πάρῃ τὰ δουκάτα ἀπὲ τὴν Βενετίαν· ἐπάντεχεν ὅτι γλήγορα νὰ λευθερωθῇ ἀπὲ τὰ χεργία τους, καὶ ἄνταν νάβγῃ νὰ πᾷ μὲ τὸ κορμίν του εἰς τὴν Βενετίαν. Καὶ μανθάνοντα ὁ ρὲ Πιὲρ τὸ πῶς οἱ Γενουβίσοι ἐπῆραν τὸν θεῖόν του εἰς τὴν φυλακήν, καὶ δὲν ἐπέψαν νὰ πάρουν ταῖς ι' χιλιάδες τὰ δουκάτα ἀπὲ τὴν Βενετίαν, ἐμήνυσεν χαρτία εἰς τὴν Βενετίαν, ὅτι ἀνὲν καὶ πέψῃ ὁ κοντοσταύλης νὰ ζητήσῃ τὰ καρτζὰ νὰ μὲν τοῦ δώσουν τίποτες, ὅτι ὁ ρήγας ἔπεψέν τον εἰς τὸν Πάπαν καὶ εἰς τὴν Φραγγίαν διὰ ταῖς δουλιαῖς του, καὶ ἐπειδὴ τὸν ἐμποδίσαν οἱ Γενουβίσοι καὶ δὲν ἐπῆγεν εἰς τοὺς ὁρισμούς του, δὲν εἶναι κρατούμενος νὰ τοῦ δώσῃ τίποτες, μηπῶς καὶ πάρουν τα οἱ Γενουβίσοι.

Ἀντὰν ἐποῖκεν ὁ κοντοσταύλης καιρὸν εἰς τὸν πύργον,

ἐβαρήθην καὶ ἐκράτησεν στράταν μὲ καλοὺς φίλους Γενουβίσους καὶ ἐκαταστῆσαν νὰ τὸν ἐβγάλλουν· καὶ φοβῶντα μὲν φύγῃ καὶ πιάσουν τὴν κοντοσταύλαιναν, ἐπέψαν την εἰς τὴν Λουμπαρδίαν, καὶ τότε ἐβγάλαν τον ἀπὲ τὴν φυλακὴν καὶ ἀφῆκάν τον τὰ γυρίζῃ. Καὶ ἐπῆγαν οἱ Γενουβίσοι καὶ εἶπαν ψέματα πῶς θέλει νὰ φύγῃ, καὶ ποῖκάν του πολλὰ κακά· ὕστερα ἐποῖκάν του ἕναν κλουβὶν σιδερένον ὅσον τὸν ἐχῶρεν νὰ γυρίσῃ, καὶ ἐκρεμμάσαν τον μὲ τὴν ἅλυσον εἰς τὸν πύργον τῆς Μαλαπάγας, καὶ ἐποῖκαν ὅρκον νὰ μὲν τοῦ δώσουν πα(ρὰ) ψουμὶν καὶ νερόν, καὶ ἐκαρφῶσαν ἕναν τραβαρσάνιν εἰς τὰ δύο του ποδία, καὶ ἐβάλαν τον μέσα καὶ ἐκλειδῶσάν τον· καὶ ἔμεινεν ὡς ταῖς ἀποκρήαις. Καὶ ἐσυνβουλεύτησαν μεσόν τους καὶ εἶπαν — κα(βα)λλάριδες, τοῦτος εἶναι καλὰ ἀναγιωμένος, καὶ μὲ τούτην τὴν ζωὴν ἐμπορεῖ ν' ἀποθάνῃ, καὶ θέλομεν χάσειν τὸ ἐγδεχούμεθαν ἀπού ξαὐτῆς του. Ἐμετανῶσαν, καὶ μηδὲν τζακίσουν τὸ κλουβίν, ἐποῖκαν ἕναν Γενουβίσον ὀνόματι τὲ Μπαγὶ νὰ πάγῃ νὰ ζητήσῃ γράσαν τοῦ κουμουνίου, νὰ τοῦ διδῇ ἐκεῖνος ψουμὶν καὶ τὸ νερόν· καὶ ἐπρουμουτιάσαν τού το, καὶ ὥρισαν τοὺς φυλακάτορους νὰ μὲν δώσῃ τοῦ κοντοσταύλῃ ἄλλος νὰ φᾷ τὸ ψουμὶν καὶ τὸ νερόν, παροὺ ἐκεῖνος ὁ Γενουβίσος· ὁ ποῖος ἔπερνεν καθημερινὸν μίαν ὄρνιθαν καὶ ἐπολόμαν την ὀπτὴν οὐ ζευστήν, καὶ ἔπερνεν τὴν ἡμίσην καὶ ἔσκιζεν τὸ ψουμὶν καὶ ἔβαλλέν την μέσα, οὐ 'ριφικὸν ἢ ἄλλον τὸ νὰ μπόρησεν, καὶ ἐσυγκέρναν κρασὶν μὲ τὸ νερὸν εἰς ἕναν κουζίν, καὶ τὴν νηστικὴν ψάριν καὶ ἄλλον ὅπου νὰ μπόρησεν. Καὶ γροικῶντα ἡ κοντοστραύλαινα πῶς ὁ ἄντρας της ἔφυγεν καὶ πάλιν ἐπιάστην, ἐστράφην εἰς τὴν Γένουβαν· καὶ θωρῶντα οἱ Γενουβίσοι πῶς ἡ ἀρχόντισσα ἐστράφην εἰς τὴν Γένουβαν, [illegible] ἔβγαλάν τον ἀπὸ τὸ κλουβὶν καὶ ἀπὸ τὰ σίδερα, καὶ ἐβάλαν τον μέσα εἰς τὸν πύργον μὲ τὴν γυναῖκάν του.

Λοιπὸν γινώσκετε ὅτι οἱ καβαλλάριδες οἱ κατούθεν ηὗραν

ὁπλὴν νὰ φύγουν, τουτέστιν ὁ σὶρ Ὀγκὲτ τὲ Μιμὰρς ὁ ἀμιράλης τῆς Κύπρου, ὁ σὶρ Πατὶν τὲ Νόρες, καὶ ὁ σὶρ Ὀτὲτ Σασοῦς, καὶ ὁ σὶρ Φιλιπποῦς τὲ Σασοῦς, ὁ σὶρ Πιὲρ Λαζές, Τζανὸς Παπῆς, καὶ ὁ σὶρ Τουμᾶς τὲ Πούντ, σὶρ Πιὲρ τὲ Καφρᾶ, σὶρ Γῆς Βισκούντης, σὶρ Ἀρνὰτ Βισκούντης ὁ ἀδελφός του, σὶρ Τζουὰν τὲ Μιμάρς, καὶ οἱ δύο του υἱοὶ ὁ σὶρ Πιὲρ καὶ σὶρ Χαρρήν, καὶ ὁ σὶρ Γῆς τὲ Λεπαμέ, σὶρ Φιλιππὲ Κόστα, καὶ σὶρ Μαρὴν τὲ Πλεσίε, καὶ σὶρ Οὖνκ Καντουφλέ. Τοῦτοι πάντα ἦσαν εἰς τὴν βουλὴν νὰ πάρουν τοὺς καβαλλάριδες νὰ φύγουν· καὶ ἄνταν ἐτελειῶσαν τὴν βουλήν, ἀναυλῶσαν κάτεργα νὰ μποῦν νὰ ἔρτουν εἰς τὴν Κύπρον. Καὶ τοῦτον ξηγᾶταί το τὸ βιβλίον τὸ ἔγραψεν ὁ σὶρ Τζουὰν τὲ Μιμάρς· ὅτι ὁ σὶρ Μαρὴν Λεμὸν ἐπρόδωκέν τους εἰς τοὺς Γενουβίσους, καὶ μοναῦτα ἐπιάσαν τους καὶ ἐφυλακίσαν τους, καὶ ἐβλεπῆσάν τους πολλὰ δυνατά, ἕως ὥς που τοὺς ἐλευθέρωσεν ὁ θεὺς διὰ τοῦ ἐλέου του.

Νὰ σᾶς εἰπῶ τὴν ἐκδίκησιν ὅπου ἐκδικᾷ ὁ θεὸς τοὺς ἀδυνάτους· πρὶν νὰ βγοῦν οἱ Γενουβίσοι ἀπὸ τὴν Κύπρον ἐπέψαν τὰ πράματα τὰ ἐκουρσεῦσαν πτωχοὺς καὶ πλουσίους, τὰ χωρία, τὴν Λευκοσίαν, τὴν Ἀμμόχουστον, ἐπέμψαν τα εἰς τὰ κάτεργα οἱ Γενουβίσοι καὶ ἐπέμπαν τα εἰς τὴν Γένουβαν· καὶ τῇ πέμπτῃ δικεβρίου ατογ' Χριστοῦ τὴν παραμονὴν τοῦ ἁγίου Νικολάου ἐγένετον σκίρσι μεγάλη εἰς τὴν θάλασσαν καὶ ἐτζάκισαν τὰ ϛ' κάτεργα εἰς τὴν Ἁγίαν Νάπαν, καὶ ὅλοι οἱ ἀθρῶποι ἐπνίγησαν, καὶ τὰ πράματα ὅλα ἐπῆγαν εἰς τὸ φοῦντος, καὶ δὲν ἐγλύτωσεν τινάς, ὅτι ὁ τόπος ἦτον πετρώδης, καὶ οὗλοι ἐπνίγησαν· τὰ ἄδικα καμουμένα!

Καὶ πρὶν ἐβγοῦν οἱ Γενουβίσοι ἀπὲ τὴν Κύπρον ἀφῆκαν καπετάνον νὰ βλέπῃ τὴν Ἀμμόχουστον καὶ πολλοὺς λᾶς τῶν ἁρμάτων, καὶ ὡρίσαν τους νὰ ζητήσουν ἀπὲ τὸν ρῆγαν κάθα καιρὸν ὅτοσα κατὰ τὰ στοιχήματα τῆς ἀγάπης· καὶ ἔμεινεν καιρόν, καὶ ἀκομὴ δὲν ἀρχέψαν νὰ τίσουν τίποτες.

Θωρῶντα ἡ ῥήγαινα ὅτι ἀντράδελφός της ὁ πρίντζης εἶχεν εἰς τὴν συντροφιάν του πολλοὺς Βουλγάρους εἰς τὸν Ἅγιον Ἱλαρίον, καὶ ἔρευγε νὰ τὸν κυνηγήσῃ, καὶ πρὶν ἐβγῇ ἀπὲ τὴν Κερινίαν ἐμήνυσέν του καὶ ἦλθεν εἰς τὴν Κερινίαν μὲ πολὺν φουσάτον· καὶ φοβῶντα εἰς τὸ διάβαν του μηδὲν τὴν πιάσῃ, ἐποῖκεν καὶ ἐλειτουργῆσαν, καὶ ἀπάνω εἰς τὸ κορμὶν τοῦ Χριστοῦ ἔμοσεν ὁ γεῖς τοῦ ἄλλου νὰ ἔχουν καλὴν ἀγάπην· καὶ τότες ἐστράφην εἰς τὸν Ἅγιον Ἱλαρίον, καὶ ἐκλουθῆσέν του ἡ ῥήγαινα ὡς τὸ Πάς, καὶ ἀποχαιρετῆσαν, καὶ ἦρτεν ἡ ῥήγαινα εἰς τὴν Λευκοσίαν, καὶ ὁ πρίντζης ἐνέβην μὲ τὸ φουσάτον του εἰς τὸν Ἅγιον Ἱλαρίον. Καὶ ἄνταν ἐπέσωσεν ἡ ῥήγαινα εἰς τὴν Λευκοσίαν, ἡ ῥήγαινα ἐμήνυσεν χαρτὶν τοῦ πρίντζη. « Ἠγαπημένε μας ἀδελφέ, ἔπαρε σκοπὸν ἀπὲ τοὺς Βουργάρους, ὅτι συμβουλεύγουνται νὰ σὲ σκοτώσουν καὶ νὰ πάρουν τὸ κάστρον τοῦ Ἁγίου Ἱλαρίου, καὶ βλέπε τὸ κορμίν σου· καὶ διατὶ σὲ ἀγαπῶ, σοῦ τὸ μηνῶ ». Ὁ καλὸς ἀφέντης ἔδωκεν πίστιν εἰς τὸ χαρτὶν τῆς ἐχθρῆς του, ἡ φαρμακοῦσα παρὰ τὸ φαρμάκιν, καὶ ἔπεσεν εἰς ἁμαρτίαν μεγάλην, ὅτι ἄδικα ἐφόνευσεν ταῖς ψυχαῖς· καὶ ἔμπασέν τους ἀπάνω καὶ ἐκεῖνος ἔκατζεν εἰς τὸν γούλαν ἔσω, καὶ ἔκραζεν ἕναν πρὸς ἕναν καὶ ἔριζεν καὶ ἐρρίβγαν τον ἀκ τὸ παραθύριν κάτω, καὶ ἐσκοτόνουνταν εἰς τόσον κρεμμόν· καὶ ὁ ὕστερος διὰ θελήματος Κυρίου ἐγλύτωσεν, ὅτι ἐκρεμμίσαν τον καὶ δὲν ἐσκοτώθην, νὰ φανερωθῇ τὸ πῶς ἄδικα τοὺς ἐσκοτῶσαν, καὶ ἔζησεν πολὺν καιρὸν μετὰ ταῦτα.

Παντέχοντα ὁ πρίντζης ὅτι ἦτον λυμένη ἡ καρδία τῆς ῥήγαινας διὰ τὸν ὅρκον, καὶ διὰ τοῦτον ὅσον τοῦ ἔγραψεν, ἀφῆκεν τὸν Ἅγιον Ἱλαρίον καὶ ἦ(ρ)τεν εἰς τὴν Λευκοσίαν. Ἡ ῥήγαινα ἦτον πολλὰ φουσκωμένη καὶ ἐγύρευγεν πῶς νὰ τὸν βάλλῃ εἰς τὸ χέριν της διὰ νὰ τὸν σκοτώσῃ· τότες ἐφούσκωσεν τὸν υἱόν της τὸν ῥῆγα νὰ τὸν σκοτώσῃ, ὡς ἐκεῖνος ὅπου ἦτον ἀφορμὴ τοῦ σκοτωμοῦ τοῦ κυροῦ του. Τὸ ἀπογίομαν ἐ-

μήνυσέν του νὰ ἔλθῃ εἰς τὸν ῥῆγα, καὶ ἔχωσεν ὀπίσω εἰς ταῖς ἄρτζαις τὸν σὶρ Φρασέσκην Ταμαρήν, Γενουβίσος ὅπου ἔμεινεν εἰς τὴν Κύπρον εἰς τὸ μηνίον τοῦ ρηγὸς διὰ βαχλιώτης του, καὶ τὸν σὶρ Φρασὲς Σατοῦρνον Κατελάνον βαχλιώτην τους, καὶ ἄλλους Ἀναπολιτάνους καὶ Λουμπάρδους, καὶ τὸν Λογῆς Ποῦς βαχλιώτην τοῦ ρηγός, καὶ καβαλλάριδες Κυπριῶταις. Καὶ ὄνταν ἐγροίκησεν τὸν ὁρισμὸν τοῦ ρηγός, ἐκατέβην ὁ αὐτὸς πρίντζης νὰ καβαλλικεύσῃ, εἶπάν του οἱ λᾶς ἀποῦ τὸν ἀγαποῦσαν — μηδὲν πᾷς, εἰδὲ κἀνοὺ σκοτόνου σε! Καὶ δὲν ἐπίστευσεν καὶ ἐκατέβην ὡς τὸ περροῦνιν· καὶ πάλε εἶπάν του, καὶ δὲν ἐπίστευσεν· λοιπὸν εἶπεν — οἱ ὅρκοι παιγνιδία εἶναι! Καὶ τὸ νὰ κάτζῃ εἰς τὸ ἄλογον, ἔχωσεν τὰ ποδία του καὶ ἔφτασεν τὸ ἄλογον νὰ πταίσῃ, καὶ εἰς τοῦτον ἐπῆγεν ἕως τὴν αὐλήν· καὶ πρὶν νὰ πεζεύσῃ, οἱ καβαλλάριδες ἐνέψαν του — στράφου! καὶ δὲν τοὺς ἐπίστευσεν, διὰ νὰ τελειωθῇ τὸ ἔμελλε νὰ γενῇ. Εἰς τὴν καλὴν ὥραν ἐπέζευσεν, καὶ ἐνέβην εἰς τὴν τζάμπραν τὴν στρωμένην, τὸ λεγόμενον τσάμπρε τὲ Παρίς· ἐκεῖ ηὗρεν τὸν ῥῆγα καὶ τὴν μητέραν του καθεζομένους εἰς τὴν φούρμαν, καὶ ὁ πρίντζης ἐχαιρέτησέν τους μὲ τοὺς συγγενάδες τους, καὶ ἔβγαλεν τὸν γαπρόν του τὸν σὶρ Νικὸλ Ζαχαρὶε Βενέτικον. Καὶ ἐχάρισεν τοῦ αὐτοῦ σὶρ Νικόλου τὰ Πιλιομάσαρα διὰ παιδιόν του· καὶ μετὰ τὸ ἐλθεῖν τὸν ρὲ Ζάκ, ἔμαθεν τὸ πῶς ὁ ἀδελφότεκνός του ἐχάρισεν πολλὰ χαρίσματα καὶ ἐποῖκεν πολλαῖς ἐλευθερίαις, καὶ διατὶ ἦτον εἰς τοὺς κε' χρόνους ἐσήκωσέν το· ὅτι ἐποῖκαν ἀσίζαν ὅ,τι ποίσει ὁ ρὲ Πιὲρ εἰς τοὺς κε' χρόνους νὰ μὲν ἦναι ἀξαζόμενα, διατὶ ἦτον παιδίος· καὶ οὕτως ἐσηκῶσαν τὰ Παλιομάσαρα. Ἀκομὴ ὁ σὶρ Νικὸλ μαριτζᾶ δὲν ἐπῆρεν ἀποὺ τινὰν ξενίον ὡς που νὰ τελειώσῃ τὴν δουλιάν του, καὶ ἂν ἐπῆρεν καὶ ἡ δουλία δὲν τὴν ἐτελείωσεν, ἔστρεφέν το, καὶ πολλὰ καλὰ ἐποῖκεν . . . . . (1).

(1) Παρελείφθη ὑπὸ τοῦ ἀντιγραφέως ἡ συνέχεια τῆς παραγράφου.

Εἰς ταῖς ἡμέραις ἐκείναις εἶχεν ἕναν παιδίον ὀνόματι Ὑπάτιον, υἱὸς τοῦ σὶρ Τζουὰν Πλεφαρὰτζ Φρὰ Πρέρης, πλούσιος ἦτον· ἐνέβην πνεῦμα Κυρίου εἰς τὴν καρδιάν του, θεωρῶντα τὸ πῶς ἐμπαῖναν καὶ ἐβγαῖναν οἱ Ἀμμοχουστιανοὶ εἰς τὴν Λευκοσίαν, καὶ οἱ Λευκοσιᾶταις εἰς τὴν Ἀμμόχουστον, ἀθυμήθην, λαλῶντα, νὰ μηδὲν μεινῇ νὰ μηδὲν ποίσουν τίποτες ἀλαζονίαν οἱ Γενουβίσοι εἰς τὴν Λευκοσίαν, διότι ἐφοβοῦντον τὸν πρίντζην διὰ τοὺς Βουργάρους, καὶ ἀπ' αὐτοῦ ἐσκοτώθησαν, ὁμοίως τὸν κοντοσταύλην ὅπου ἐκράτεν τὴν Κερινίαν καὶ μὲ ταῖς τέχναις τους ἐβάλλαν τον εἰς τὰς χεῖράς του, καὶ ὅτι ἐμετανῶσαν καὶ ἐφῆκαν τὸ παγισίον μήπως καὶ ξαναστραφοῦν καὶ πάρουν το, καὶ ἐβουλήθην ἀφ' ἑαυτοῦ του νὰ πάγῃ εἰς τὴν Βενετία καὶ μὲ τὸ λογάριν του ν' ἀρματώσῃ καὶ νὰ φέρῃ λᾶς τῶν ἀρμάτων εἰς τὴν ἐβλέπισιν τοῦ ρηγάτου, καὶ ἂν δώσῃ ὁ θεὸς νὰ σηκώσῃ καὶ τὴν Ἀμμόχουστον ἀπὸ ταῖς χέραις τους. Καὶ τοῦτον ὄντα τὸ εἶδεν καλά, εἶπέν το τοῦ ρηγὸς καὶ ἐθιόρκισέν τον μηδὲν ἐβγῇ ἀπὸ τὸ στόμαν του, διὰ νὰ μηδὲν ἀστοχήσῃ· ὁ ρήγας ἐρώτησέν τον πολλά, καὶ εἶπέν του, πῶς οἱ Βενετίκοι ἐτάξαν μου νὰ μοῦ δώσουν ὅσα θέλω ν' ἀποβγάλλω τοὺς Γενουβίσους ἀπαῦτα· καὶ διὰ τοῦτο νὰ σοῦ γράψω χαρτία, καὶ ἂν δὲν σοῦ αὐταρκίσουν τὰ καρτζά σου, ἔπαρε δανεικὰ ἀπάνω μου, καὶ ποῖσε τὸ καλλίτερον τὸ νὰ μπορίσῃς, καὶ ἐγὼ νὰ τὰ πλερώσω. Τότε ἔγραψεν χαρτία εἰς τὴν ἀφεντίαν τῆς Βενετίας, ὡς ὅτι ἔ(ρ)χεται ὁ ἠγαπημένος μου λιζίος εἰς τὴν ἀφεντίαν σας ὁ Τιπὰτ Ἴνπε Φαρὰτζ, καὶ εἴ τι χρειαστῇ διὰ λόγου μας, δότε τού το, καὶ ἐπάρετε γραφὴν ὑπὸ χειρός του καὶ ἐμεῖς νὰ σὲ πλερώσωμεν σῶα καὶ ἀνελλιπές. Τάπισα λαλεῖ του ὁ ρήγας — ἐπειδὴ τοῦτον ἔβαλλέν το ὁ θεὸς εἰς τὸν νοῦν σου, ἀναγκάστου νὰ στραφῇς. Καὶ ἐπῆρεν πολὺν λογάριν καὶ ἐπῆγεν εἰς τὴν Βενετίαν.

Εἰ δὲ οἱ Γενουβίσοι, ἄνθρωποι τζιγαριστάδες καὶ δὲν

πέρνουν ἄλλην ἀνάπαυσιν παροὺ εἰς τὸ πλοῦτος καὶ εἰς τὸν κάματον, ἀρχέψαν καὶ ἐμουρμουρίζαν εἰς τὴν Ἀμμόχουστον νὰ ἔλθουν νὰ ζητήσουν τοῦ ρηγὸς δουκάτα, κατὰ τὰ στοιχήματα τῆς ἀγάπης, καὶ κεῖνος δὲν ἔχει νὰ μᾶς δώσῃ, και ν' ἀρματωθοῦμεν καὶ νὰ τὸν προτεστιάσωμεν, καὶ νὰ πᾶμεν νὰ πάρωμεν τὴν χώραν καὶ τὸν ρήγαν εἰς τὴν ἐξουσίαν μας. Καὶ ἀνακατώθησαν μεσόν τους, καὶ ἐπέψαν τὸν σὶρ Ἀντώνη Καντέλη νὰ ἔλθῃ εἰς τὸν ρῆγα. Καὶ ἐποῖκεν τὴν μαντατοφορίαν τοῦ ρηγός· ὁ ρήγας ἔπεψέν τον ν' ἀναπαυτῇ, καὶ ἔμεινεν εἰς μεγάλην ἐννοίαν τίντα νὰ ποίσῃ καὶ πῶς ν' ἀπολογηθῇ.

Στέκομαι ὧδε νὰ σᾶς πῶ τὸ ποῖκεν ὁ σὶρ Τιπάτ· ἐπῆγεν εἰς τὴν Βενετίαν καὶ ἐπίασεν εἰς τὸ μηνίον ω' ἀνθρώπους τῶν ἀρμάτων, βαλένται τοῦ πολέμου, ὅτι νὰ στιμιαστοῦν εἰς ὅλον τὸν κόσμον διὰ ἀνθρώπους τῶν ἀρμάτων, καὶ ἦτον ὅλοι Λουμπάρδοι, Ἀλαμάνοι, Χοῦροι, Σαβογιάνοι, Φράγγοι, καὶ Κρητικοί, καὶ Ἐνκλέζηδες ἐκλεκτοί, καὶ ἀγόρασεν ἕναν καράβιν δυνατὸν καὶ ἔβαλλέν τους, καὶ ἐνέβην μετά τους νὰ ἔλθουν εἰς τὴν Κύπρον. Οἱ Γενουβίσοι ἐμάθαν το καὶ ἀρματῶσαν δύο κάτεργα καλὰ καὶ ἐβγῆκαν γυρεύγοντά τους, καὶ ἦρταν ὀμπρὸς νὰ πηδήσουν νὰ τοὺς πάρουν. Ὁ λόγος λαλεῖ: ἄνθρωπος ἀντὶ βουλῆς, ὁ θεὸς ἀντὶ δυνάμης. Καὶ ὁ θεὸς ἐθέλησεν νὰ βοηθήσῃ τοῦ πτωχοῦ τοῦ ρηγάτου τῆς Κύπρου, ὅτι λαλεῖ: ὁ παιδεύων καὶ πάλιν ἰατρεύει. Ἔμαθεν τὸ ἐννοιάστησαν οἱ Γενουβίσοι ὁ σὶρ Τιπὰτ ἀποὺ τινὰν φίλον ἐμπιστὸν καὶ εἶπέν του — βλεπήθου, μηδὲν πέσῃς εἰς τὰς χεῖρας τοὺς Γενουβίσους τοὺς ἐχθρούς σας! καὶ ἐκαλοδηγήθην καθὼς κάτωθεν δηλοῖ. Πρῶτον, ἐποῖκεν υ' τριβολία σιδερένα, καὶ υ' κομματία σανιδία τὰ ποῖα εἶχασιν δ' χιλιάδες καρφία ξηντωτὰ καὶ ρινισμένα, καὶ τὰ ἀγκίστρια διὰ τὰ ἐμποῦν εὔκολα καὶ νὰ ἐβγοῦν δύσκολα, καὶ υ' κουζία ἀσβέστην γεμάτα ἀκράτον, καὶ υ' σιδεροπάλουκα, καὶ ἐπαράδωκεν πασανοῦ τὴν τέχνην του, καὶ εἶπέν τους, τὸ

ν' ἀποσκεπάσουσιν τὰ κάτεργα τὸ καράβιν, βάρτε τὰς πλώρας της ἀπάνω τους! Καὶ ὁ σὶρ Τιπὰτ ὡς καλὸς πολεμιστὴς ὥρισεν καὶ εἶχαν τ' ἄρματα ὅτοιμα ἀπουκάτω τῆς κουβέρτας νὰ μὲν φανοῦν, καὶ οἱ ἀνθρῶποι ἦσαν ἀπουκάτω, καὶ ἐποῖκαν τὸν αὐτόν τους ὅτι ἐφοβήθησαν, καὶ ἦσαν ἀπουκάτω τῆς στεγῆς χωσμένοι, καὶ ἀπάνω ὀκάμποσ' ὁποῦ ἐδηγοῦσαν τὸ καράβιν· καὶ ὥρισέν τους νὰ μὲν σκαλέψουν ὥστη νὰ τοὺς ὁρίσῃ. Καὶ ὄνταν ἐκοντέψαν τὰ κάτεργα, παραῦτα ὥρισεν καὶ ἐπῆραν τὰ τριβολία καὶ τὰ σανιδόπουλα ἀποὺ τὸ κατάρτιν ὡς τὴν πλώρην, καὶ ἔβαλεν εἰς τὰ δύο πλευρὰ τοῦ καραβίου ἀνθρώπους μὲ τὰ κουζία ἀσβέστην· καὶ τὰ κάτεργα θωρῶντα εἰς τὸ καράβιν ὀλίγους ἀνθρώπους, ἐπῆραν θάρρος καὶ εἶπαν — πρὶν νὰ τὴν πολεμίσωμεν, πέρνομέν την! ἐκοντέψαν της, καὶ ἐπῆγεν τῶναν κάτεργον εἰς τῶναν πλευρόν, καὶ τὸ ἄλλον εἰς τὸ ἄλλον· καὶ ἀπηδῆσαν ρ' ἀνομάτοι ἀποὺ πᾶσα κάτεργον, καὶ μοναῦτα ἐκαρφώθησαν. Καὶ οἱ δελοιποὶ ἀρχέψαν νὰ πολεμίσουν, καὶ ἀρχέψαν τους μὲ τὸν ἀσβέστην καὶ ἐτυφλῶσάν τους· καὶ ἐξέβησαν τὰ παλλικαρία, καὶ ἐσκοτῶσαν ὁσόσοι τοὺς ἐκαταπροσωπίσαν· καὶ κεῖνοι ὅπου μεῖναν ἐπαραδόθησαν εἰς τὰ χεργία τοῦ σὶρ Τιπάτ, καὶ ἔβαλλέν τους εἰς τὰ σίδερα ἀπάνω εἰς τὸ καράβιν· καὶ ἀπὲ τὸ καράβιν ἔβαλλεν λᾶς νὰ 'δηγοῦν τὰ κάτεργα· καὶ ἐφέραν τα καὶ ἐπεσῶσαν εἰς τὴν Πάφον.

Τώρα νὰ σᾶς εἰπῶ τίντα ἐποῖκεν τὴν αὐτὴν ἡμέραν ὁ σὶρ Τιπάτ. 'Απότης ἦλθεν ὁ σὶρ 'Αντώνης ὁ Καντέλης ἀπὸ τὴν 'Αμμόχωστον, ἐκείνην τὴν ἡμέραν ἐπέσωσεν καὶ ὁ σὶρ Τιπὰτ εἰς τὴν Πάφον. Καὶ ὥρισεν καὶ ἦλθαν ὀμπρός του οἱ ἀγελάρ(χι)δες καὶ εἶπέν τους — ποῖος εἶναι ὁ περίττου γλήγορος νὰ πάρῃ ἕναν χαρτὶν τοῦ ῥηγὸς νὰ ξημερωθῇ ὀμπρός του, καὶ νὰ λευθερωθῇ; 'Απολογήθην ἕνας ὁ περίττου γλήγορος καὶ εἶπέν του — ἐγὼ νὰ τὸ πάρω κατὰ τὸ θέλημάν σου. Καὶ ἔδωκέν του τὸ χαρτὶν καὶ ἐπαράγγειλέν του, μηδὲν δώσῃ τι-

νὸς τὸ χαρτὶν παρὰ εἰς τὸ χέριν τοῦ ρηγός, καὶ νὰ τοῦ ζητήσῃ ἐλευθερίαν, καὶ νὰ τοῦ ξηγηθῇ τὰ γενόμενα ὅπου ἐγίνην. Πρὶν νὰ ξημερώσῃ ἀπέσωσεν ὁ χωργιάτης εἰς τὴν πόρταν, καὶ ἔϐαλλεν φωναῖς καὶ ἀνοῖξάν του, καὶ ἐπῆγεν εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ ρηγὸς πρὶν ξημερώσῃ, καὶ ἐϐάλαν φωνήν — ποίσετε νῶσιν τοῦ ἀφέντη μου, καὶ ἐφέρα του καλὰ μαντάτα. Καὶ εἰς τοῦτον δόξου καὶ τὸν Ἀντώνην Καντελῆ νὰ πάρῃ τὸν ἀντίλογον εἰς τὴν Ἀμμόχουστον καὶ νὰ προτεστιάσῃ τὸν ρῆγα καὶ νὰ τὸν τζεφιάσῃ· εἶπαν τοῦ ρηγὸς — ἀφέντη, ἔφερά σου χαρτὶν ἀποὺ τὴν Πάφον! Ὁ ρήγας ἔρισε νὰ πᾶν νὰ τὰ φέρουν, καὶ ὁ ἀγελάρχης δὲν τὰ ἔδωκεν, παρὰ εἶπεν — ὁρισμὸν ἔχω νὰ τὰ δώσω εἰς τὸ χέριν τοῦ ρηγὸς καὶ ὄχι ἄλλον, νὰ μ' ἐλευθερώσῃ διὰ τὰ καλὰ μαντάτα τὰ τοῦ ἔφερα. Ἐπῆγεν εἰς τὸν ρῆγα καὶ εἶπάν τού το, καὶ ὥρισε νὰ τὸν φέρουν ὀμπρός του· ἐσηκώθην καὶ ἐντύθην· καὶ τὸ νὰ ἐμπῇ ὁ ἀγελάρχης, μοναῦτα ἐνέϐην καὶ ὁ Ἀντώνιος ὁ Καντήλης. Καὶ ἐγονάτισεν ὁ ἀγελάρχης καὶ εἶπέν του — ἀφέντη, ὁ ἀφέντης ὁ σὶρ Τιπὰτ ρικουμαντιάζεται εἰς τὴν ἀφεντιάν σου, καὶ ἔφερεν ω' ἀνομάτους καλοὺς τῶν ἀρμάτων, καὶ οἱ Γενουϐίσοι ἐϐγάλαν δύο κάτεργα καὶ ἐπῆγαν νὰ τοὺς πιάσουν εἰς τὸ καράϐιν, καὶ ἐσκότωσέν τους, καὶ τοὺς λοιποὺς ἔφερέν τους σιδερωμένους, καὶ ἔφερεν τὰ κάτεργα καὶ τοὺς παράδουλους, καὶ ἔρισε νὰ μ' ἐλευθερώσῃς! Μοναῦτα ἐχάρην ὁ ρήγας, καὶ ὥρισε νὰ τὸν ἐλευθερώσουν. Γροικῶντα τὰ μαντάτα ὁ Σκαντελίουν δὲν ἀποχαιρετῆσεν τὸν ρῆγα, παροὺ ἔφυγεν καὶ ἐπῆγεν εἰς τὴν Ἀμμόχουστον. Καὶ ἐσφαλίστην ἀπὸ τότες ἡ Ἀμμόχουστος. Τοῦτον ἐγίνην ᾳτοε' Χριστοῦ.

Καὶ ἀπὲ κείνην τὴν ἡμέραν εὑρίσκουνταν καϐαλλάριδες εἰς τὴν Κύπρον, δίχως τοὺς αἰχμαλώτους καὶ τοὺς φυλακισμένους ἀποῦ 'τον εἰς τὴν Χίον καὶ εἰς τὴν Γένουϐαν, ὁ σὶρ Τζουὰν τὲ Πριές, ὁ σὶρ Τζουὰν τὲ Νεϐίλαις, ὁ σὶρ Τζουὰν Γκοράπ, ὁ σὶρ Τουμᾶς Παλέκ, ὁ σὶρ Νικὸλ Μορά, σὶρ (Νι)κὸλ Σοῦντα, σὶρ

Λητζιὲρ Σοῦντα καὶ ὁ ἀδελφός του, σὶρ Λιοῦν Τατιάμε, σὶρ Ὀτὲτ Λαμπάμ, σὶρ Πὲρ Πεντουὴμ τῆς Βότας τῶν Σακκίων, σὶρ Τζακὲς Λαζές, σὶρ Δανιὲλ Λεπεντήτ, σὶρ Γιλιάμε τὲ Τζερνῆ, σὶρ Τζουὰν τὲ Κολλίες, σὶρ Σιμοῦν τὲ Φούρ, σὶρ Δανιὲλ τὲ Σκολάρ, σὶρ Τζουὰν Ποτηέρι, καὶ σὶρ Βερνῆ, σὶρ Τζουὰν τὲ Φηνουέ, σὶρ Τζουὰν Παπὴν ὁ παιδίος, σὶρ Τζουὰν Πόνθους, σὶρ Παλιὲν τὲ Λαβιλά, σὶρ Πιὲρ Πιζάνη, σὶρ Μαρὴν τὲ Λακολλίες, σὶρ Παρτελέμε Μαχίο ὁ βισκούντης, σὶρ Παλίαν τὲ Σασοῦν, Τζάκος Τζάππος, σὶρ Ἀμοῦν Παπή, σὶρ Τουμᾶς Μαχαί, Τζάκος τ' Ἀντιότζε, σὶρ Ἀντρὲ Λέγκος, σὶρ Νικὸλ Κλορίσας, σὶρ Τζουὰν Προτ, σὶρ Ἀντρὲ Ταπαριέ, σὶρ Νικὸλ Ταπαριέ, σὶρ Τουὰν Πεντουήν, Μαρτζὲ Ροζέ, σὶρ Τζουὰν Πεντουὴν Ταλήσου Ἀρδρέτ, σὶρ Τζουὰν Προβόστου ὁ τρανός, σὶρ Τζουὰν τὲ Πί, σὶρ Τζόρτζε Μονομάχο, σὶρ Τζουὰν τὲ Φηνίουν, σὶρ Τζουὰν τὲ Βιλιέρς, σὶρ Πιὲρ τὲ Ποῦν, σὶρ Τουμᾶς Προβόστου.

Καὶ ὁ Πρακτορᾶς, ὁ ποῖος ἔλαχεν εἰς τὴν Λευκοσίαν, ἄρχισεν ἡ ἀμάχη καὶ δὲν ἐστράφην εἰς τὴν Ἀμμόχουστον· ἀμμὲ ἡ γυναῖκά του, ἀδελφὴ τοῦ σὶρ Τζουὰν Σωζομένου, καὶ ἡ κόρη του ἡ κυρὰ Εὐφημία, ἡ πγοία μετὰ ταῦτα ἁρμάστην μὲ τὸν σὶρ Τζουὰν τὲ Πάκ, καὶ οἱ δύο του υἱοὶ ὁ Τζορτζῆς καὶ ὁ Πατῆς, ἐμεῖναν εἰς τὴν Ἀμμόχουστον ὅπου ἐκατοικούσασιν· καὶ διαβαίνοντα καιρὸς πολὺς ὅπου ἦτον στενοχωρία, ἐξέβην ὁ Τζορτζῆς καὶ ἔφυγεν καὶ ἦλθεν εἰς τὴν Λευκοσίαν. Καὶ ὁ σὶρ Νικὸλ ἐπῆρεν εἰς τὸ ψουμίν του τὴν Μαρίουν τοῦ Πισσολόγου, ἡ ποία εἶχεν υἱὸν τὸν Σιμουνῆν λαλῶντα τοῦ Χαρέρι, ἀμμὲ ὡς θωρῶ ἦτον τοῦ σὶρ Νικὸλ Πηλῆ· καὶ διαβαίνοντα πολὺς καιρὸς ἔφυγεν καὶ ἡ ἀρχόντισσά του ἀπὲ τὴν Ἀμμόχουστον, καὶ ἦλθαν ἀκ τὴν Ἀμμόχουστον εἰς τὴν χώραν, καὶ ἔφερεν μετά της τὴν κόρην της τὴν Φημίαν καὶ τὸν Ὑπατίον· καὶ οἱ Γενουβίσοι ἐπαρακαλοῦσαν νὰ ἐβγοῦν ἀπὲ τὴν Ἀμμόχουστον οἱ ἄτυχοι ὅπου ἐκαταλυοῦσαν τὴν τροφήν. Καὶ ἄνταν ἦλθεν εἰς τὴν

Λευκοσίαν ἐποῖκεν ἄλλους δύο υἱοὺς τὸν Λεόντιον καὶ τὸν Πέτρον. Ἀφὸν ἁρμάστην ἡ κυρὰ ἡ Εὐφημία μὲ τὸν σὶρ Τζοὺἀν τὲ Πὰκ ἐποῖκεν ἄλλους δύο υἱοὺς τὸν Νικολῆν καὶ Τζάκον, ὅπου νὰ τοὺς δώσῃ ὁ θεὸς ζωήν.

Ἄνταν ἐπολέμησεν ὁ ρὲ Πιὲρ τὴν Ἀμμόχουστον μὲ τοὺς στρατιώταις καὶ καπετάνιδες, μὲ τὸν κύρην Ἀλέξιον τὸν Κρητικόν, μὲ τὸν σὶρ Κουρὰς Κουτζεμὰτ τὸν Ἀλαμάνον, μὲ τὸν Μικέλλον Οὐγγαρόν, καὶ πολὺν πλῆθος ἀνθρώπους τῶν ἁρμάτων, καβαλλάριδες, καὶ τζακρατόρους, καὶ δοξιώταις, καὶ ὄνταν ἔμεινεν θαρρούμενος ὁ τουρκοπουλιέρης καὶ πλούσιος πολλά, ἐπεθύμαν πολλὰ νὰ ἔχῃ τὸ χωργίον τὴν Ἐλίαν, καὶ ὀλίον ἔμεινεν καὶ δὲν τὴν ἐπῆρεν. Καὶ ἐπεθύμα νὰ πάρῃ τὸ κάστρον τοῦ Κουρίκου, ὅτι ἐφοβᾶτον ἡ καρδιά του πῶς θέλει πάθειν τὸ ἔπαθεν, καὶ ἐγύρευγεν πάντα νἄχῃ τόπον τῆς βοθειᾶς του. Ὁ ρήγας ἐπρουμουτίασε νὰ τῷ δώσῃ τὴν Ἐλίαν, διότι ἦτον κοντὰ 'ς τὸ χωργίον του λεγόμενον Πέτρα, καὶ ἦτον ἐδικόν του, ἀμμὲ τὸ κάστρον τοῦ Κουρίκου δὲν ἔθελεν ὁ ρήγας νὰ τοῦ τὸ δώσῃ μετὰ χαρᾶς· καὶ ὁ ἄνωθεν σὶρ Τιπὰτ δὲν ἔθελε νὰ πάρῃ τὴν Ἐλίαν, ἂν δὲν πάρῃ καὶ τὸ Κούρικος καὶ ἐννοιάζετο νὰ τὸ πάρῃ· καὶ ἐποῖκεν καὶ μονέδα τοῦ Κουρίκος δικήν του, θαρρῶντα πῶς τό 'χει, καὶ ἔκραξέν την Κουρίαν. Καὶ μίαν ἡμέραν ἐσυμβουλεύτην ὁ ρήγας μὲ τὸν δάσκαλόν του ὀνόματι σὶρ Φιλίππε, ἱερεὺς λατῖνος, ὁ ποῖος ἦτον υἱὸς μίας καλογρήας Ρωμέσσας, ἐξάδελφη τοῦ πατρός μου τοῦ κυροῦ Σταυρινοῦ τοῦ Μαχαίρα, καὶ λαλεῖ του — δὲν θωρεῖς πῶς μὲ βιάζει ὁ σὶρ Τιπὰτ νὰ τοῦ δώσω τὸ κάστρον μου τὸ Κουρίκος, καὶ δὲν μοῦ φαίνεται, καὶ κεῖνος πολομᾷ μου μούττας! [illegible]σεν πολλὰ εἰς τὴν χρῆσίν μου, θέλει νὰ τοῦ στρέψω ἀντικάνισκον! καὶ διδῶ του τὸ χωργίον τὴν Λίαν, ἀμμὲ τὸ κάστρον θέλω το διὰ λόγου μου· καὶ δὲν ἠξεύρω ἴντα νὰ ποίσω! Ὁ σὶρ Φιλίππος δασκαλεμένος ἀπὸ ἄλλους καβαλλάριδες ὅπου ἐρθο-

νοῦσαν τὸν σὶρ Τιπάτ, καὶ ἐμουρμουρίζαν, εἶπεν τοῦ ρηγὸς — ἀφέντη, δ' ἔναι μόδος νὰ πάρῃ ὁ σὶρ Τιπὰτ τὸ Κουρίκος διὰ πολλαῖς ἀφορμαῖς· πρῶτον, εἶναι καβαλλάρης σου καὶ τουρκοπουλιέρης σου, μήπως κ' ἔχει κακὸν θελῆμαν καὶ 'νοιάζεται νὰ σοῦ ποίσῃ παραβουλίαν, καὶ γυρεύγει νἄχῃ τόπον νὰ προυσουδιάσῃ; ὁμοίως καὶ ὅλος ὁ λαὸς τῶν ἀρμάτων ἔνι εἰς τὰς χεῖράς του, καὶ ἀνισῶς καὶ θελήσῃ νὰ πάρῃ τὸ ρηγάτον, ἔχει το ὅτοιμα, ὅπου ὁ θεὸς νὰ μὲν τὸν ἀξιώσῃ! ἀκομὴ ὅλοι οἱ ἀφένταις καὶ οἱ παρούνιδες καὶ οἱ καβαλλάριδες, θωρῶντα τὴν ἀφεντιάν σου πῶς τὸν ἀγαπᾷς καὶ ἔχεις τὸν ἀκριβὸν, ὅλοι ἔχουν πολλὴν ἀγάπην μετά του· καὶ διὰ τοῦτον δὲν μοῦ φαίνεται νὰ τοῦ τὸ δώσῃς τὸ κάστρον, ὄχι διὰ ὅτοσον, ἡ ἀφεντιά σου εἶσαι φρονιμος καὶ ποῖσαι τὸ νὰ βάλλῃ ὁ θεὸς εἰς τὴν καρδιάν σου· καὶ ἀποὺ τοὺς πεθυμᾷς νὰ τοῦ δώσῃς διὰ τὴν δούλευσιν ὁποῦ σοῦ δούλευσεν, φαίνεταί μου, ἂν ἦναι φρόνιμος, εἶναι καλὰ πλερωμένος· ἦτον πουρζέζης, καὶ ποῖκές τον καβαλλάρην καὶ τουρκοπουλιέρην, καὶ χαρίσες του τὴν Τριμιθείαν καὶ τὴν Πέτραν μὲ τὴν περιοχήν της καὶ ἄλλα πολλὰ σενιάσματα, καὶ τώρα θέλεις νὰ τοῦ δώσῃς τὴν 'Ελίαν. Γροικῶντα τοῦτα ὁ ρήγας, ὡς γνωστικὸς ἐκράτησέν τα εἰς τὸν νοῦν του καὶ εἶπεν — ὁ θεὸς τὸ γινώσκει, ὅτι δὲν εἶναι δίκαιον νὰ ἔχῃς ἐκεῖνος κάστρον κοντά μου, διατὶ ὅποτε θελήσει ἐμπορεῖ νὰ εὕρῃ ἀφορμὴν ν' ἀγγριστῇ μετά μου, καὶ νὰ γενῇ ἐχθρός μου καὶ νὰ πολεμήσῃ τὸν τόπον μου καὶ νὰ μὲ κουρσεύσῃ, καὶ ὁ θεὸς νὰ μὲ σκεπάσῃ! ἐμπορεῖ νὰ μοῦ σηκώσῃ τὸ ρηγάτον· καὶ πάλε ἐμπορεῖ νὰ καταστήσῃ Βενέτικους νὰ πέμπουν τὰ κάτεργά τους εἰς τὸ Κουρίκος, καὶ οἱ Σαρακηνοὶ νὰ κουβαλοῦν ταῖς πραματειαίς τους τῆς γῆς, καὶ νὰ ἔχῃ τὸ διάφορος τὸ εἶχεν ἡ 'Αμμόχουστος, ὡς γίον ἐγίνην καὶ εἰς τὸ κουβέρνον τοῦ θείου τοῦ πρίντζῃ· καὶ διὰ τοῦτον δὲν θέλω νὰ τοῦ τὸ δώσω! Τὸ λοιπὸν διαβαίνοντα καιρός, καὶ θωρῶντα ὁ σὶρ Τιπὰτ τὸν ρῆγα πῶς δὲν

ἔδειξεν φανὸν διὰ νὰ τοῦ δώσῃ τὸ κάστρον, ἐκακόνωσεν λαλῶντα — κάτίς τὸν κωλεῖ! καὶ ἔμαθα πῶς κουμέρκιν τοῦ Κουρίκος ἀξάζει γ', δ' χιλιάδες δουκάτα τὸν χρόνον. Καὶ ἦτον πολλὰ ἐννοιασμένος διὰ τοῦτον, καὶ ἐπεθύμα νὰ μάθῃ ἀπὸ τινὰν κωλύεται ὁ ῥήγας καὶ δὲν τοῦ τὸ διδοῖ τὸ κάστρον· καὶ ἐρώταν ἀπὸ τοὺς καβαλλάριδες νὰ μάθῃ καὶ ἀπὸ τοὺς βαχλιώταις τοῦ ῥηγὸς ἀποὺ τινὰν ἐγίνην τὸ κώλυμαν· καὶ κατὶς ἦτον ἐκεῖ ὄνταν ἐσυντύχανεν ὁ ῥήγας μὲ τὸν σὶρ Φιλίππη τὸν παπᾶν καὶ εἶπάν τον — φαίνεταί μας, ὅτι ὁ σὶρ Φιλίππ ὁ παπᾶς εἶναι ἀποῦ τὸν κωλεῖ, ὅτι ταῖς διαβούσαις ἡμέραις πολλὰ λόγια εἶχεν ὁ σὶρ Φιλίππ μὲ τὸν ῥῆγα· ὅμως ἂν θέλης νὰ μάθης ἀκριβὰ ἀποὺ τινὰν γεννᾶται τὸ κώλυμαν, ἀξαναζήτα το τοῦ ῥηγος, καὶ θέλομεν πάρειν σκοπὸν ἀποὺ τινὰν νὰ πάρῃ βουλήν, καὶ θέλεις τὸ μάθειν.

Μίαν τῶν ἡμερῶν ἐπίασεν ὁ κύρης Ἀλεξόπουλος κοψιάρους ἀποὺ τὴν Ἀμμόχουστον, Γενουβίσους πτωχοὺς Κυπριῶταις ὅπου ἦσαν εἰς τὴν Ἀμμόχουστον ἀπλικεμένοι, καὶ ἐφέραν τους εἰς τὴν χώραν τοῦ ῥηγός, καὶ ἐχάρην πολλά. Εἰς τοῦτον θωρῶντα ὁ τουρκοπουλιέρης ὁ Τιπὰτ ἐγονάτισεν καὶ ἐζήτησέν του τὸ κάστρον. Ὁπολλὰ εὐχαρίζετον ὁ ῥήγας τοῦ Ἀλεξόπολου ἀπὲ τὴν καλήν του δούλεψιν· τότε λαλεῖ του ο ῥήγας τοῦ Τιπὰτ — πολλὰ σοῦ εὐχαρίζομαι, καὶ φαίνεταί μου οτι τὴν χάριταν ἔστρεψά σού την, ἀνισῶς καὶ ἀγρωνίζεις το· καὶ πάλε χωρία νὰ σοῦ δώσω, ἀμμὲ τὸ κάστρον μου δὲν σοῦ τὸ διδῶ! Καὶ ἄνταν ἀπόραν ὁ ῥήγας, ἐσυντύχανεν ἀπάνω εἰς τοῦτον μὲ τὸν σὶρ Φιλίππ τὸν παπᾶν καὶ ἐπαραπονᾶτον περὶ τοῦ σὶρ Τιπάτ, λαλῶντα — δὲν ἠξεύρω ἴντα νὰ ποίσω μὲ τὸν τουρκοπουλιέρην ὅπου μὲ βιάζει νὰ τοῦ δώσω τὸ κάστρον μου; Ὁ ποῖος εἶπεν τοῦ ῥηγὸς — εἶπουν σου τὸν φανόν μου, καὶ ποῖσε τὸ θέλεις. Τὸ ᾽σπέρνον ἦλθεν ὁ σὶρ Τιπάτ, καὶ μοναχὰ εἶπάν του — εἴδαμεν πῶς ἐπαραπονᾶτον διὰ λόγου σου ἔμπροσθεν

τοῦ σὶρ Φιλίππου τοῦ παπᾶ, ὁ ποῖος εἶπεν τοῦ ρηγός: εἴπουν σου τὸν φανόν μου καὶ ποῖσε τὸ θέλεις· δὲν μοῦ φαίνεται νὰ δώσης τὸν δεξιὸν ὀφθαλμὸν τοῦ ρηγάτου σου 'νοῦ καβαλλάρη. Τότε ἐθυμώθην ὁ σὶρ Τιπὰτ καὶ πολλὰ ἀναπηλᾶτον τὸν παπᾶν. Τότε ἦλθεν καὶ ὁ 'Αλεξόπουλος καὶ ἐδείπνησεν μετά του, καὶ ἐξηγήθην του τὸ ἐγίνην· ὁ ποῖος 'Αλεξόπουλος ἦτον Κρητικός, κακῆς κεφαλῆς, ὅπου πρῶτα σκοτόνει τὸν ἄνθρωπον καὶ τότε λαλεῖ του — βαρύνω σε θέλω! λαλεῖ του — αἴ, καλὲ τουρκοπουλιέρη, διὰ ἕναν κουτζούλλην τὸν φραγκοπάπαδον νὰ ποντίζεται ἡ δουλιά σου! νὰ τὸν δηγήσων εἰς τὰ ἅγια τοῦ θεοῦ! 'Ομοίως εἶπαν καὶ ἄλλοι δύο — αὔρι νὰ τὸν σκοτώσωμεν τὸν ἀπόπαπαν. 'Εγένετον τὴν ἑβδομάδαν τοῦ Πασχάτου τὴν δευτέραν, εἰς ταῖς ϛ' ἀπριλίου ᾳτοϛ' Χριστοῦ, ἐπῆγε νὰ κοιμηθῇ· καὶ πισαυρίου ὅπου ἦτον ζ' ἀπριλίου ὅπου ἦτον τρίτη τῆς Λαμπρῆς, ὁ πτωχὸς ὁ σὶρ Φιλιππὲς ἐπῆγεν εἰς ταῖς ματίναις εἰς τὴν ἁγίαν Σοφίαν· καὶ ὄνταν ἀπολύσαν ἦτον ἀργά, ἐκαβαλλίκευσεν καὶ ἐπῆγεν πρὸς τὴν μητέραν του νὰ τὴν ἰδῇ, ὅτι ἦτον καλογρήα εἰς τὸν ἅγιον Μάμαν· καὶ πηγαίνοντά του ἔμπλασέν του ὁ βισκούντης ὁ μισὲρ Παρτελεμὲ Μαχαῖς καὶ ἀκλούθησέν του, καὶ ἐπῆγαν ἀντάμα· καὶ τὴν αὐτὴν ἡμέραν ὁ κύρης 'Αλεξόπουλος καὶ οἱ δύο φράγγοι, ὅπου ἐδῶκαν τὸν λόγον τους ἀσπέρας νὰ σκοτώσουν τὸν παπᾶν, καὶ ἦλθαν εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ τουρκοπουλιέρη ἀπάνω εἰς τὸ παλάτιν· ὅτι εἰς τὰ σπιτία τοῦ σὶρ Τζὰκ τοῦ τὲ Νόρες ἀπλίκευεν ὁ 'Αλεξόπουλος μὲ τὸν σὶρ [illegible] ἀντάμα, καὶ εἶχάν τα ἀμαχεμένα ἀπὸ τὴν [illegible] Μουντολὴφ κυροῦ τῆς Στεφάνου Βατίλης διὰ νομίσματα ᾳ' ἄσπρα τῆς Κύπρου· τότε ἐκαβαλλίκευσαν καὶ ἐπῆγαν κατὰ προσῶπα τοῦ παπᾶ. 'Εκεῖνος ὁ πτωχὸς ἐπῆγεν καὶ εἶδεν τὴν μητέραν του, καὶ ἐστρέφετον εἰς τὸ σπίτιν του μὲ τὸν μισὲρ Παρτελεμίο, ὁ ποῖος ἦτον θειός του· καὶ ὄνταν ἐφτάσαν εἰς τὸ

γειοφύριν τοῦ Σὰν Τεμένικου πρὸς τὴν ἁγίαν Βαρβάραν, ἐνάφανεν ὁ Ἀλεξόπουλος καὶ ὁ σὶρ Τιπάτ, καὶ ἄλλοι δύο· καὶ θωρῶντά τους ὁ Ἀλεξόπουλος πῶς ἔρχουνταν καὶ ἦτον πρὸς τὴν βόταν τοῦ ἀμιράλη, καὶ τὸν ν' ἀποσκεπάσῃ ὁ Ἀλεξόπουλος παραῦτα ἔτρεξεν πάνω του, καὶ τἄπισα ἔτρεξεν καὶ ὁ σὶρ Τιπὰτ μὲ τοὺς δύο Φράγγους· καὶ ὅσον τοῦ ἐκοντέψαν τοῦ παπᾶ, εἶπέν του ὁ σὶρ Τιπὰτ — σὶρ Φιλίππ, κρατῶ σε διὰ φίλον μου, καὶ σοὺ πορεύγεσαι τάμου ὡς γίον ἐχθρός, ὅτι ἐγὼ κτίζει, καὶ σοὺ χαλᾷς τὰ καμώματά μου! Τότε εἶπέν του ὁ σὶρ Φιλίππ — ἀφέντη, ἴντα ἄνθρωπος εἶμαι ἐγὼ καὶ ξηλόνω τὰ καμώματά σου; Ὁ δὲ Ἀλεξόπουλος ἐθυμώθην καὶ ἔδωκέν του μίαν διπλαρίαν μὲ τὸ φηκάριν, καὶ ὁ βισκούντης ἐδιαφέντευγέν τον ἀπὲ τὴν μερίαν τοῦ ρηγὸς νὰ τὸν ἀφήσῃ· καὶ οἱ δύο Φράγγοι ἐσκοτῶσαν τὸν βισκούντην, καὶ ὁ Τιπὰτ καὶ ὁ Ἀλεξόπουλος ἐσκοτῶσαν τὸν παπᾶν, ὅπου ἐλάτρευγεν τὸν θεόν, κοντὰ τοῦ ἀπλικίου, καὶ τἄπισα ἐστράφησαν εἰς τὰ σπιτία τὰ ἐκρατοῦσαν ὁ σὶρ Τιπάτ. Ὅσον τὸ ἐγροίκησεν ὁ ρήγας τὸ κακὸν τὸ ἐγίνην, ἐννοιάστην, ὅτι ὅσον ἀνάγκαζεν τὸν ρῆγα γιὰ τὸ κάστρον τοῦ Κουρίκος, εἶπεν, τίποτε παραβουλίαν ἔθελε νὰ ποίσῃ, καὶ ἔθελέ το νὰ πάγῃ νὰ βλεπηθῇ· καὶ πολλὰ ἐλυπήθην τὸν παπᾶν ὅτι εἶχέν τον εἰς τὰ κρυφά του. Ἔνι ἀληθεία καὶ κεῖνος δὲν ἦτον ὁ πνευματικός του, ἦτον ὁ φρὰ Πιέρος ἀκ τὴν Ρώμην· καὶ πολλὰ ἐβαρύθην καὶ τὸν θάνατον τοῦ βισκούντη, ὅτι ἦτον καλὸς δουλευτὴς τοῦ ρηγός. Καὶ ἡ ἀγάπη ὅπου ἀγάπαν τὸν σὶρ Τιπὰτ ἦτον τόσον πολλά, ὅτι ἐδιάβαινεν ὅλαις ταῖς ἀγάπαις· ὁμοίως εἶχεν καὶ πολλὴν βοήθειαν ἀκ τὴν στρατίαν τοῦ Ἀλεξόπουλου, καὶ ἦτον ὁ ρήγας πολλὰ ἐννοιασμένος καὶ δὲν ἤξευρεν ἴντα νὰ ποίσῃ.

Εἰς τοῦτον ἡ ρήγαινα μὲ πολλὴν πλῆξιν, καὶ παραπονημένη ἀπὲ τὸν Τιπάτ, ὅτι ἐποῖκέν της πολλαῖς περιβάρυσες, καὶ εἶπεν τοῦ ρηγός, ὅτι τοῦτος ὁ σὶρ Τιπὰτ ἐσκότωσεν πολλοὺς

τῆς ὑποταγῆς της ἄδικα, καὶ ἐλάλεν τους: μολογήσετε πῶς ἡ ρήγαινα ἔθελε νὰ φαρμακέψη τὸν ρῆγα τὸν υἱόν της! Καὶ πολλὰ ἐκριτήρεψεν τὸν σὶρ Πόλου Μαράζ, ὁ ποῖος δὲν ἐδυνήθη νὰ βαστάξη τὰ κριτήρια καὶ ἐσφάγην μὲ τὸ χέριν του εἰς τὴν φυλακήν, καὶ πολλοὺς ἄλλους ἐσκότωσεν κοντὰ ρ', καὶ ἔβαλλεν μαχαῖριν μεσὸν τῆς μάνας καὶ τοῦ υἱοῦ της, καὶ ἔθελε νὰ τὸν σκοτώση μίαν νύκταν καὶ δὲν τὴν ἀφήκασιν. Γροικῶντα τὰ κακὰ τοῦτα ἡ ρήγαινα, ἐπῆγεν εἰς τὸν ρῆγα· καὶ μὲ τρόπον καὶ φρόνησιν ἡ ρήγαινα ἐθέλησε νὰ ξετάση τὴν ἐννοίαν τοῦ ρηγός, καὶ λαλεῖ του — ἀφέντη μου, τὸ σκάνταλον καὶ τὸ κακὸν ὅπου ἐγίνην εἶναι φόνος, ὅτι ὁ Ἀλεξόπουλος ὡς ξένος καὶ ἄπρακτος ἐφάνην του ὅτι ἤτζου ἦτον ὁ ὁρισμός σου καὶ ὑποτάκτην τοῦ ὁρισμοῦ σου· διὰ τοῦτον φαίνεταί μου, ὅτι εἶναι δίκαιον νὰ ἔχη συμπαθίον, ὅτι εἶναι χρηζάμενός μας εἰς τὸν κάμπον. Ὁ ρήγας ὡς ἐκεῖνος ὅπου ἐγρώνιζεν τὸν σὶρ Τιπάτ, εἶπέν της — ἀνισῶς καὶ ὁ Ἀλεξόπουλος εἶναι καλός, καὶ ὁ σὶρ Τιπὰτ πάλε εἶναι πολλὰ σοφός, καὶ καλὴν βουλὴν ἔχει διὰ λόγου μου· καὶ ἀνὲν καὶ συμπαθιστῆ ὁ ἕνας, χρῆσι εἶναι νὰ συχωρηθῆ καὶ ὁ ἄλλος. Ἡ ρήγαινα ἐσπλαγχνίστην τοῦ Ἀλεξόπουλου, εἶπέν του — πολλὰ μεγάλην διαφορὰν ἔχει ενας ἄνθρωπος τῶν ἁρμάτων! Καὶ εἶπέν της — ὦ κυρά μου, φαίνεταί σου πῶς ἐγὼ ἐλησμόνησα ταῖς πολλαῖς καὶ μεγάλαις δούλεψαις ταῖς μοῦ ἐποῖκεν ὁ σὶρ Τιπάτ; ὅτι ἀποὺ λίγον ἔχανα τὸ ρηγάτον ἀποὺ τὰ χέργιά μου, ἂν δὲν εἶχεν ποίσειν τὴν νίκην τὴν ἐποῖκεν; ἂν δὲν εἶχεν φέρειν τοὺς λᾶς τῶν ἁρμάτων, πῶς νάχαμεν ποίσειν κάμπον; καὶ κεῖνος μᾶς ἔφερεν καὶ τὸν Ἀλεξόπουλον· ὅμως ὀμπρὸς εἰς τὴν γνῶσιν οὔλα εἶναι οὐδὲ τίποτε· τίντα ζήτημαν νὰ βάλλης ὀμπρός του, νὰ μὲν τὸν εὕρης δόκιμον; ὅλοι μου οἱ καβαλλάριδες ὀμπρός του εἶναι οὐδὲ τίποτες, ὄνταν νὰ γυρεύσουν νὰ τοῦ μαστορευτοῦν. Γροικῶντα ἡ ρήγαινα τὰ λογία τοῦτα, ἐννοιάστην πῶς δὲν θέλει νὰ γλυτώση

Ἀλεξόπουλον, καὶ νὰ γλυτώσῃ τὸν Τιπάτ, λαλεῖ τοῦ ρηγὸς ἡ ῥήγαινα — ἀφέντη, δὲν ἐποῖκαν μικρὸν κακὸν νὰ γλυτώσουν, ὅτι ἐποῖκαν μεγάλην δυναστείαν καὶ παραβουλίαν νὰ σκοτώσουν τὸν βισκούντην, ὅπου εἶναι τὸ κορμίν σου, καὶ τὸν δάσκαλόν σου, τὸν λειτοῦργον τοῦ θεοῦ· καὶ ἀνὲν καὶ τώρας συμπαθίσῃς τους, ἄλλην φορὰν θέλουν ποίσειν δυνατώτερην παραβουλίαν, καὶ θέλουν πάρειν οἱ καβαλλάριδες ξόμπλιν, καὶ θέλουν σοῦ ποίσειν κακόν· ἀμμὲ ὅρισε νὰ τοὺς δώσουν σκλερὸν θάνατον, διὰ νὰ φοβηθοῦν, μηδὲν σὲ σκοτώσουν οἱ καβαλλάριδες, ὡς γίον ἐποῖκαν τοῦ μακαρισμένου τοῦ πατέρα σου.

Τότε ἔβαλλεν βισκούντην ὁ ῥήγας τὸν μισὲρ Τζουὰν τὲ Βιλλανοβά· καὶ ὁ ῥήγας ἀγκάλεσέν τους εἰς τὴν δυναστείαν εἰς φόνον καὶ παραβουλίαν τὴν ἐποίκασιν. Καὶ ἐποῖκαν βουλὴν μεσόν τους καὶ εἶπαν τοῦ ῥηγὸς — ἀγρωνίζομεν πῶς εἶναι πταῖσταις, παραδίδομέν τους εἰς τὴν ἐλεμοσύνην σου. Καὶ ὁ ῥήγας ἐπαράδωκέν τους τοῦ βισκούντη καὶ τῆς αὐλῆς του, νὰ δοῦν ἴντα θάνατον νὰ τοὺς δώσουν· καὶ ὡρίσαν οἱ κριτάδες (νὰ) τοὺς στήσουν εἰς δ' ἁμαξία, καὶ ἰχία μέσα τοῦ ἁμαξίου νὰ ἔχῃ ἕναν βολίκιν καρρωμένον, καὶ νὰ τοὺς δήσουν ἀξάγκωνα μὲ τὰ 'μάτια, ἀνυπόλυτους καὶ ἀνασκούρωτους, πᾶσα ἕναν εἰς πᾶσ' ἁμάξιν, καὶ ὀπίσω νὰ στέκῃ ἕνας σεργέντης νὰ κρατῇ τὸν πᾶσα ἕναν μὲ τὰ μαλλία· καὶ ὀπίσω τοῦ ἁμαξίου νὰ ἔχῃ ἕναν ἀσκοφύσιν μὲ τὸ λαμπρὸν καὶ νὰ βράζουν δοντάκραις νὰ τζιμποῦν τὰ κρήατά τους. Καὶ ἤτζου ἐγίνετον. Καὶ ὁ διαλαλητὴς ἐλάλεν — ἄρχοντες, μηδὲν εἶστε ἀπότορμοι νὰ ποίσετε δυναστείαν ἄλλου, οὐδὲ φόνον, οὐδὲ παραβουλίαν, ὅτι τούτη εἶναι ἡ κρίσις τοῦ θεοῦ καὶ τοῦ ἀφέντη μου τοῦ ῥὲ Πιὲρ ῥήγας Ἱεροσολύμου καὶ Κύπρου, ὅπου νὰ τὸν μαντενιάζῃ ὁ θεός! Καὶ οἱ σεργένταις ἐκεντοῦσάν τους μὲ ταῖς δοντάκραις πυρωμέναις. Καὶ ὀμπρὸς ἦτον ὁ τουρκοπουλιέρης, καὶ ὀπίσω ὁ Ἀλεξόπουλος, καὶ ὀπίσω οἱ Φράγγοι. Καὶ ὄνταν ἐπεσῶσαν εἰς

τὴν αὐλὴν τοῦ ρηγὸς ἐννοιάζουνταν πῶς θέλουν τοὺς γλυτώσειν ὁ ρήγας, καὶ εἶχαν μικρὴν ἄνεσιν· ἀμμὲ ἄνταν ἐφτάσαν εἰς ταῖς τζάμπραις ταῖς ρηγάτικαις κοντά, κατὰ πρόσωπα ἐπαρακαλέσεν ὁ Τιπὰτ τὸν βισκούντην, καὶ ἐστάθησαν τ' ἀμάξια, καὶ ἐβάλλαν φωνὴν μεγάλην — ἐλεημοσύνην, ἀφέντη μας! νὰ φτάσῃ τὸ ψυσικόν σου, νὰ συνπαθιστοῦμεν οἱ πταῖσθαί σου! Τότε ἡ ρήγαινα μετὰ θυμοῦ ἐφώναξεν τοῦ βισκούντη — ἔπαρε τοὺς φονιάδες καὶ τοὺς παράβουλους ἀπῶδε! Καὶ ὁ σὶρ Τιπὰτ ἐξητίμασεν τὴν ρήγαιναν καὶ εἶπέν της — ἀδρωμισμένη καὶ κακὴ πολιτική, ἐπεθύμησές με νὰ σ' ἔχω, καὶ ἐγὼ δὲν ἐθέλησα νὰ ποίσω ἀντροπὴν ἔσω τοῦ ἀφέντη μου, καὶ διὰ τοῦτον μοῦ κρούεις τοῦτον τὸν πικρὸν θάνατον· καὶ τούτη ἦτον ἡ ἀφορμὴ ὅπου πάντα σ' ἐμίσουν! Τὸ λοιπὸν ἐπῆράν τους.

Γινώσκετε ἀποὺ μέναν ὅτι ποῖον ἐπάθαν οἱ ἄνθρωποι ὅπου ἀγαποῦν ταῖς γυναῖκες καὶ πιστεύγουν εἰς τὰ λογία τους· ὅτι τὸ νὰ τοὺς ἀγαποῦν δυνατά, τότε γυρεύγουν νὰ τοὺς ἀποβγάλλουν, καὶ ταγίζουν τους πράματα βραστικὰ καὶ μαγίαις, καὶ τὰ μύρια κακά, καὶ λυκαῖς πράσσουν, καὶ εἰς τὸ ὕστερον διὰ ἕναν λόγον θανατόνουν τους· καὶ πολομοῦν ὡς πολομᾷ ἡ ἀρκοῦδα, τὸ νὰ στηρνιάσῃ κολακεύει τὸν ἄνθρωπον ἢ τὸ ζῶον τὸ ἀρσενικόν, καὶ τὸ νὰ πέσῃς εἰς ἔσμιξιν μετά της, καὶ ν' ἀποστιρνιάσῃ, τότε θανατόνει το· εἰ δὲ ἡ ἀγάπη τοῦ ἀνθρώπου εἶναι πολλὰ βαθεῖα, διότι ἀγαπᾷ τὴν γεναῖκαν ὀλίγον ὀλιγον ὥς του νὰ τελειωθῇ ἡ τελειωμένη ἀγάπη, ἢ μισᾷ την ὀλίον ὀλίον ὥς που νὰ τὴν ἀξαπολύσῃ τελείως. Εἰ δὲ ἡ σκάλα τῆς γυναικὸς ἕναν σκαλὶν ἔχει· ἂν σὲ ἀγαπᾷ θανατόνει σε, καὶ ἂν σὲ μισᾷ, γυρεύγει χωρὶς κώλυσιν νὰ σὲ ξηφτιάσῃ.

Καὶ ἤτζου ἐγγαστῶσαν πασᾶναν ζ' ἐγγάστους· καὶ πεσώνοντα εἰς τὴν φούρκαν τῶν κονταρίων, τὴν ἔμπηξεν ὁ αὐνὸς Τιπάτ, καὶ ἐκεῖ τοὺς ἐκρεμμάσαν. Καὶ τοῦτον ἐγίνετον τῇ παρασκευῇ τῇ ι' ἀπριλίου ᾳτοϛ' Χριστοῦ.

Ὁ ρήγας μὲ τοῦτα οὗλα τὸν κάμπον δὲν τὸν ἐξήλωσεν, καὶ ἔβαλλεν ἄλλον καπετάνον, καὶ ἔβαλλεν τουρκοπουλιέρην τῆς Κύπρου τὸν μισὲρ Τζουὰν τὲ Πρίες. Ἔνι ἀληθεία ὅτι ὁ σὶρ Τιπὰτ εἶχεν πολλὰ βαρύτιμα πράματα νὰ δώσῃ χάρισμα καὶ ξημερώματα τῆς ρήγαινας τῆς Βαλιαντίνας, τὴν ἐγδέχουνταν· πρῶτον μίαν σέλλαν ὄμορφην μαγαριταρένην ἀπουπάνω ὡς κάτω, καὶ πολλὰ πράματα ἀργυρᾶ καὶ χρυσᾶ· καὶ ἐσυνπιάσαν τα καὶ ἐφέραν τοῦ ρηγός. Τοῦτον οὗλον ἐγίνετον, διατὶ ἐσήκωσεν τὴν ἐλπίδαν ἀπὲ τὸν θεόν, καὶ ἐθάρρησεν εἰς τὸν νοῦν του καὶ εἰς τὴν ἀγάπην τοῦ ρηγός, καὶ διὰ τὴν ἔπαρσιν τοῦ κόσμου ἐγκατέλειπεν τὴν πατρικήν του πίστιν καὶ ἐγίνην λατῖνος· τὸ λοιπὸν δὲν καταδικάζω τοὺς λατίνους, ἀμμὲ ἴντα χρῆσι εἶναι Ρωμαῖος νὰ γενῇ λατῖνος; ἐπειδὴ ὀρθόδοξος χριστιανὸς εἶναι χρῆσι νὰ καταφρονήσῃ τὴν μίαν νὰ μπέσῃ εἰς τὴν ἄλλην, καὶ καταφρονεῖς τὴν πρώτην; δὲν ἦτον αἱρετικὸς καὶ ἐγίνην ὀρθόδοξος. Ἀποστολικοὶ οἱ λατῖνοι, καὶ καθολικοὶ οἱ Ρωμαῖοι.

Ἡ ρήγαινα ἡ Βαλιαντίνα ἦλθεν εἰς τὴν Κύπρον εἰς τὴν ἐχρονίαν τοῦ Χριστοῦ ͵α τ ο ζ΄, καὶ ὁ ρήγας ἁρμάστην τὸν ἰούνην τῆς αὐτῆς ἐχρονίας· ἡ ποίγοια ἔφερεν πολὺν πλοῦτον μετά της χρυσίον καὶ ἀργύριον καὶ ροῦχα, ὅτι ἀφὸν ἐπῆραν τὴν Κύπρον οἱ λατῖνοι τινὰν δὲν ἔφερεν μεγαλείτερον πλοῦτον, ὡς γίον τούτην. Καὶ τούτη ἦτον ἀδελφότεκνη τοῦ σινιὸρ Παρναπὸ τοῦ δούκα τὰ Μιλᾶ, πολλὰ σοφὸς, καὶ μὲ πολλὴν τυραννίδαν ἐκράτησεν τοὺς Λουμπάρδους. Καὶ ἔφτασεν ἡ κρίσις πάραυτα· ὁ πανπόνηρος διάβολος ἐπῆρεν μῖσος ἀναμέσον τῆς νύμφης καὶ τῆς πεθερᾶς. Ὁμοίως ἔφερεν μετά της πολλοὺς φρονίμους ἄνδρας, καὶ καλοπίχεραις ταμιτζέλλαις· καὶ τὴν μίαν ἐπάντρεψέν την μὲ τὸν μισὲρ Τζουὰν Σασοὺν τὴν Τζουάναν Γεραούνα, καὶ τὴν ἄλλην μὲ τὸν μισὲρ Τζουὰν Σπινόλαν, τοῦ πατρὸς τοῦ Λούκα υἱός, καὶ ἐλέγαν την Τζακουμίναν, ὁ

ποῖος ἐπῆρέν την μετά του εἰς τὴν Γένουδαν, καὶ τὴν ἄλλην μὲ τὸν μισὲρ Σιμοὺν Πιλήστρην ὀνόματι Κατελήνα, καὶ τὴν ἄλλην μὲ τὸν μισέρ Τζουὰν Μουντολὴφ τὸν ἀφέντην τῆς Βαδατζινίας, ὁμοίως καὶ πολλαῖς ἄλλαις. Θεωρῶντα ὁ ρήγας ὅτι ἡ γυναῖκά του ἐμίσαν τὴν μητέραν του, ἀθυμήθην τὰ λογία τοῦ σὶρ Τιπάτ, καὶ ἐμετάνωσεν καὶ ἔχασέν τον· τότε λαλεῖ ὁ ρήγας τῆς ρήγαινας τῆς γυναίκας του — κυρά μου, ἔδωκάν μου ν' ἀγροικήσω πῶς ἡ μητέρα μου γυρεύγει νὰ μὲ φαρμακέψῃ! Τότε λαλεῖ του ἡ Βαλιαντίνα — ἐπειδὴ καὶ ἐπληγῶσαν τὴν καρδιάν σου, τίντα τὴν θέλεις ὧδε; πέψε την τοῦ κυροῦ της εἰς τὴν Ραούναν! Τότε ἔπεψεν μαντατοφόρον εἰς τὴν Ραούναν κ' ἕναν καράδιν νὰ πάρουν τὴν ρήγαιναν. Ἡ μητέρα του ἡ Αηνόρα ἔδαλλεν ἐμπιλῆν τῶν χωρίων της τὸν σὶρ Τουμᾶς τὸν Χαρτοφύλακαν. Ἡ αὐτὴ ρήγαινα εἶχεν μίαν ὡραίαν κόρην, ὀνόματι Μαργαρίταν, ἀδελφὴ τοῦ ρὲ Πιέρ· καὶ ἀπὸ θανάτου τοῦ ρὲ Πιὲρ τοῦ ἀδελφοῦ της, ἁρμάστην μὲ τὸν υἱὸν τοῦ πρίντζη τῆς Ἀντιοχείας, ὀνόματι Τζάκο τὲ Λουζουνία. Τότε ὥρισεν καὶ ἐπῆραν τὴν ρήγαιναν τὴν μητέραν του εἰς τὴν Κερίαν διὰ νὰ τὴν βάλλουν εἰς τὸ καράδιν νὰ πάγῃ εἰς τὴν χώραν της· ἡ ποία ἐποῖκεν πολλαῖς ἡμέραις εἰς τὴν Κερινίαν, διὰ νὰ τὴν βάλλουν εἰς τὸ καράδιν, καὶ ἄργησεν πολλὰ διὰ νὰ δηγηθῇ τὸ καράδιν, καὶ ἐθῶρεν ταῖς γυναίκαις ὅπου εἶχαν παιδία καὶ ἀρώταν ταις — ἀρέσκει σας ὁ υἱός της;

. . . . . . (1) ἐκεῖνος ἔχει ἁρμάδαν νὰ ἔλθῃ νὰ πάρῃ τὴν Κύπρον. Ἐγροίκησεν ἡ παίδενα καὶ εἶδέν την ποῦ ἔδαλλεν τὰ χαρτία καὶ εἶπέν το τοῦ ρηγὸς — ἄλα ξάφνου εἰς τὴν τζάπραν τῆς μητέρας σου (νὰ) τὴν ἰδῇς, καὶ βάρ' τὸ χέριν σου πρὸς ποδοῦ τοῦ κρεδδατίου καὶ θέλεις εὕρειν χαρτία καὶ διάβασ' τα. Καὶ ἤτζου ἐγίνην· καὶ πηγαίνοντα εἶδέν τον ἡ ρήγαινα, καὶ ἐπι-

(1) Ἐλλείπη ἡ ἀρχὴ τῆς παραγράφου.

κράνθην, καὶ εἶπέν του — ἴντα θέλει τώρα ὧδε; Καὶ εἶπέν της ὁ υἱός της — ἦλθα νὰ σὲ δῶ. Καὶ ἤτζου ὡς γίον τῆς ἐσυντύχανεν, ἐγύρεψεν εἰς τὸ κρεββάτιν καὶ εἶδεν τὰ χαρτία· καὶ τὸ νὰ τὰ διαβάσῃ ἐμίσεσέν την, καὶ ἔθελε νὰ τὴν θανατώσῃ, ἀμμὲ διὰ τοὺς λᾶς της δὲν τὸ ἐποῖκεν. Ὅμως ἔρισε νὰ τὴν πάρουν ἀπὲ τὴν Κύπρον· καὶ τῇ τρίτῃ τοῦ σεπτεμβρίου μηνὸς ᾳτοη´ Χριστοῦ τὰ ις´ κάτεργα τοὺς Βενετίκους καὶ τὸ καράβιν τοὺς Καταλάνους, ὅπου ἦλθαν νὰ σηκώσουν τὴν ῥήγαιναν, καὶ τὰ ϛ´ κάτεργα τὰ Καταλάνικα τὰ ἔφερεν ὁ σὶρ Γῆν τὰ Γουνὰλ μὲ τὴν ῥήγαιναν τὴν Βαλιαντίναν, καὶ τὰ γ´ κάτεργα τοῦ Δηνὸς δυναστικῶς ἐνέβην εἰς τὸν λιμιόναν τῆς Ἀμμοχούστου.

Νὰ σᾶς ἐξηγηθῶ καὶ πῶς εὑρέθησαν τὰ ις´ κατεργα τὰ Βενέτικα εἰς τὴν Κύπρον· ὅτι ἦσαν ἀμάχην μεσὸν τοὺς Γενουβίσους καὶ τοὺς Βενέτικους ἀποὺ καιρόν, καὶ τὸν αὐτὸν καιρὸν ἀρματῶσαν ἕναν μέγαν καράβιν ἡ Μπουκουνιοῦνα, καὶ ἐδιαλαλήθην ὅτι εἶναι αὐταρκητὴ νὰ πολεμίσῃ ιή κάτεργα καὶ μὲν φοβηθῇ· καὶ ἐβγαίνοντα ἡ ἀκουὴ εἰς τὸν κόσμον, ἦλθαν πολλοὶ πραματευτάδες ὅπου εἶχαν πραματείαν νὰ πέψουν εἰς τὴν Ἀνατολὴν καὶ ἀναυλῶσάν την, καὶ ἐβάλαν τὰς πραματιάς τους καὶ ἐκατέβησαν εἰς τὴν Ἀνατολήν· γροικῶντα οἱ Βενετίκοι ἀρματῶσαν ις´ κάτεργα καλὰ καὶ ἐδῶκάν τα ἑνοῦ παιδίου ὀνόματι Κάρλο Τζήν, ὁποῖος ἐνέβην ἀπότορμα καὶ ἦρτεν γυρεύγοντα τὸ καράβιν, καὶ ἀπεσώθην εἰς τὴν Κύπρον παντέχοντα νὰ τὴν εὕρῃ ἢ εἰς τὴν Ἀμμόχουστον, ἢ εἰς τὰ νερὰ τῆς Κύπρου. Καὶ ὁ ῥήγας εἶχεν γ´ κάτεργα δικά του ἀρματωμένα, καὶ εἶχεν ἔρτειν ἀπὲ τὴν Καταλονίαν διὰ νὰ σηκώσῃ τὴν ῥήγαιναν, καὶ τὰ ϛ´ κάτεργα τὰ καλλιώτερα τὰ Καταλάνικα τὰ ἔφερεν ὁ σὶρ Γγῆν τα Γκουνὰλ μὲ τὴν ῥήγαιναν τὴν Βαλιαντίναν. Τότες ἐμήνυσεν ὁ ῥήγας τοῦ ῥηθέντος Κάρλου Τζὲν νὰ σταθῇ εἰς τὸ μηνιόν του, καὶ νὰ σταθῇ εἰς τὸν λιμιόναν τῆς Ἀμμοχούστου· καὶ διὰ τὴν μισιτείαν ὅπου ἐμίσαν τοὺς

Γενουβίσους, ἐσύμπαψεν καὶ ἔπεψέν του λόγον νὰ πάγῃ εἰς τοὺς ὁρισμούς του· καὶ ὄνταν ἐσυνεβάστησαν ἔπεψέν του τὸ μηνίον τῶν ιϛ΄ κατέργων, καὶ ἐπῆρεν τὰ ἄλλα κάτεργα καὶ τὸ καράβιν καὶ περφόρτζα ἐνέβην εἰς τὸν λιμιόναν τῆς Ἀμμοχούστου. Καὶ ἔμελλεν νὰ τὴν ἀρματώσουν νὰ πολεμίσῃ μηδὲν τοὺς ἀφήσουν νὰ μποῦ, ἀμμὲ δὲν ἐφελέσαν.

Θωρῶντα τὴν μεγάλην δύναμιν τοὺς Βενέτικους ἐφοβήθησαν οἱ Ἀμμοχουστιανοί, μηδὲν πάρουν οἱ Βενέτικοι τὴν Ἀμμόχουστον· καὶ εἶχαν βουλὴν νὰ τὴν στρέψουν τοῦ ἀφέντη τοῦ ρηγὸς τῆς Κύπρου· καὶ ἐδηγῆσαν ἕναν ἀποκλισιάρην νὰ πέψουν τὸν ρῆγα· καὶ ἐκαβαλλίκευσεν καὶ ἦρτεν ὡς τὴν πόρταν· θωρεῖ τον ἕνας Γενουβίσος καὶ λαλεῖ του — ποῦ πάγεις; Ὁ ἀποκλισιάρης εἶπέν του — εἰς τὸν ρῆγα τῆς Κύπρου, νὰ πέψῃ νὰ πάρῃ τὴν Α᾽μμόχουστον, παροὺ νὰ τὴν πάρουν οἱ ἐχθροί μας οἱ Βενέτικοι, διότι ὁ ρήγας ἔχει μας ἀποκλεισμένους καὶ κάθεται μὲ φουσάτον ἀπέξω. Εἶπέν του — ὄχι. Τότε λαλεῖ τους — τόσον εἶστε δειλιγοὶ καὶ δὲν μπορεῖτε νὰ πολεμίσετε γιὰ μίαν ὥραν! θέλετε νὰ χάσετε τὴν ὡραίαν χώραν ἀποῦ χαιρούμεθαν; Προτεστιάζω σας νὰ σᾶς κρίνω ὡς παράβουλους, ἂν τορμίσετε νὰ τὸ ποίσετε! βαστάξετε ὡς τὸ πωρνόν, καὶ ἂν πέψῃ ὁ ρήγας τὰ φουσάτα τῆς γῆς, τότε ποίσετε τὸ ἐννοιαστήκετε· εἰ δὲ μή, ὅλοι οἱ ἀνθρῶποι ἂς πᾶν κατὰ τὸ κάστρον πρὸς τὴν θάλασσαν νὰ πολεμίσουν, καὶ ἀφῆτε γ΄ ἀνομάτους νὰ σκοπίζουν εἰς τὴν γῆν, καὶ μὲ τούτην τὴν δύναμιν τὴν ἔχει ὁ τόπος ἐμπορεῖτε νὰ πολεμίσετε τοὺς ἐχθρούς σας. Ὁ λόγος ἤρησεν τοὺς μαντατοφόρους· καὶ μοναῦτα ἐποῖκαν μ΄ περδέσκαις σανιδέναις καὶ πύργους σανιδένους, καὶ ἀπάνω εἰς τὸν πύργον τοῦ λιμιόνος καὶ ἐκαρφῶσαν καὶ ἐδηγῆσάν τας ἕως γ΄ ὥραις τῆς ἡμέρας· καὶ βιγλίζοντα ὅτι καμμία δύναμις δὲν ἦρτεν ἀπὲ τὴν γῆν, ἐβάλαν ιδ΄ ἀνθρώπους πᾶσα περδέσκας, καὶ ἀφῆκαν ἕναν μόνον, καὶ τοὺς ἄλλους ἐστῆσέν τους εἰς τὴν μερίαν τῆς θα-

λάσσου εἰς ταῖς περδέσκαις ὅπου ἐποῖκαν κηνούργιαις καὶ πύργον. Καὶ τόσα ἐπολεμίσαν ὅτι ἐγανακτίσαν οἱ Βενετίκοι καὶ εὐκαιρέσαν τὸν λιμιόναν, καὶ πολλοὶ λαβωμένοι καὶ κορπωμένοι. Καὶ ἐξέβησαν τὰ κάτεργα τοὺς Βενετίκους καὶ ἐπῆγαν τὴν στράταν τους εἰς τὴν Δύσιν. Καὶ τὸ καράβιν καὶ τὰ γ' κάτεργα ἦλθαν εἰς τὴν Κερινίαν.

Τότες ἐνέβην ἡ ρήγαινα εἰς τὸ καράβιν τὸν ὀκτώβριον μῆναν ατπ' Χριστοῦ, καὶ ἐπῆγεν εἰς τὴν Ρόδον μὲ τὰ δύο κάτεργα τὰ ρηγάτικα καὶ μὲ τὸ καράβιν τὸ Κατελάνικον, καὶ ἐποῖκεν καιρὸν πολύν· καὶ ὄνταν ἐποῖκεν καιρόν, ἐσηκώθην τὸ καράβιν, καὶ ἐπῆγεν εἰς τὴν Καταλονίαν εἰς τοὺς λᾶς της.

Μανθάνοντα τὰ κάτεργα ἐπῆγαν γυρεύγοντα τοῦ καραβίου· μοναῦτα ἐποῖκαν ἄρμενα καὶ ἐπῆγαν εἰς τὴν Κλόζαν καὶ ἐπῆράν την· θωρῶντα οἱ Βενέτικοι ὅτι δὲν εἶχαν ἴντα νὰ ποίσουν, καὶ τὰ ξύλα τὰ ἦτον εἰς τὴν Βενετίαν ἦτον ὀλίγα, καὶ δὲν ἠμπορῆσαν νὰ καταπροσωπίσουν τοὺς Γενουβίσους.

Νὰ σᾶς εἰπῶ διὰ τὸ καράβιν ὅπου ἐσήκωσεν τὴν ρήγαιναν τὴν Λιηνόραν, τίνος ἦτον καὶ πῶς εὑρέθην εἰς τὴν Κερινίαν. Ὁ ρὲ Πιὲρ θωρῶντα πῶς οἱ Γενουβίσοι ἐκρατοῦσαν τὴν Ἀμμόχουστον ἐμήνυσεν καὶ ἐδιαλαλῆσαν εἰς τὴν Ρόδον, ὅτις πραματευτὴς νὰ θελήσῃ νὰ ἔλθῃ εἰς τὴν Κύπρον εἰς τὴν Κερινίαν, νὰ μὲν πλερώσῃ κουμέρκιν· γροικῶντα ὁ σὶρ Φρασὲς Κασεσάντζε ὅπου εὑρίσκετον μὲ τὸ καράβιν του εἰς τὴν Ρόδον, ἦλθεν διὰ τὸν διαλαλημὸν εἰς τὴν Κερινίαν· καὶ ὁ ρήγας ἐπαράδωκέν του τὴν μητέραν του καὶ ἐπῆρέν την.

Νὰ στραφοῦμεν εἰς τοὺς Βενετικούς· θωρῶντα τὴν ἀδυναμιάν τους ἐπέψαν παρακαλητάδες, νὰ ποίσουν ἀγάπην οἱ Γενουβίσοι μετά τους, καὶ ἐπέψαν τους καὶ χαρτὶν ἄγραφον νὰ ποίσουν στοιχήματα οἱ Γενουβίσοι, ὡς γίον θέλουν ἐκεῖνοι, καὶ οἱ Βενέτικοι νὰ τὰ στερεώσουν. Οἱ Γενουβίσοι ἐμήνυσάν τους νὰ ἔρτουν νὰ κου(ρ)σεύσουν μετὰ τὴν Βενετίαν γ' ἡμέραις, ἄλλα

πολλὰ στοιχήματα ἀπρέπα. Θωρῶντα τὴν σουπερπίαν τοὺς Γενουβίσους, καὶ πῶς ἐζήτησαν νὰ κουρσεύσουν τὴν πολλοθαύμαστην χώραν τὴν Βενετίαν, καὶ δὲν τοὺς ἐκαταδέκτησαν· εἶχαν εἰς τὴν φ(υλ)ακὴν ἕναν γνωστικὸν ἄνθρωπον γέρονταν, ὁ ποῖος ἔμελλε νὰ διαβάσῃ εἰς τὴν φυλακὴν οὕλην τὴν ζωὴν διὰ τὸ πταίσιμόν του, κατὰ τὴν τάξιν τους, ὀνόματι μισὲρ Βιτὸρ Πιζάνης, καὶ ἦτον φρόνιμος, ἐζήτησαν ὅλοι ἐν τῷ ἅμα νὰ συγχωρηθῇ καὶ νὰ ἐβγῇ ἀπὸ τὴν φυλακήν, ὅτι ὅπου βία πρόκειται, ἐκεῖ νόμου μεταθέσις γίνεται, καὶ ἂν ἦναι καὶ δυναστικῶς· καὶ μὲ τὸ θέλημάν τους ἐβγάλαν τον ἀπὸ τὴν φυλακὴν καὶ ἐφέραν τον ἔμπροσθεν τῶν ἀρχόντων, καὶ ἐζήτησεν δύναναμιν, καὶ ἐδῶκάν του τὰ κάτεργα τὰ ἦτον εἰς τὴν Βενετίαν· καὶ ἐπορεύθην εἰς τὴν Κλόζαν, καὶ μοναῦτα ἐβόλησεν τὰς δύο νάβας τὰς ἐπῆραν εἰς τὴν Κλόζαν τοὺς Βενετίκους εἰς τὸν λιμέναν, καὶ εἶχεν τόσους μέσα· οἱ ποῖγοι Γενουβίσοι ἦτον θαρρούμενοι νὰ πάρουν τὴν Βενετίαν, καὶ δὲν ἐβάλαν βιτουαλίαν τοῦ φαγίου μέσα, καὶ τόσον τοὺς ἐστενοχώρησεν ὅτι ἐψοφοῦσαν τῆς πείνας, καὶ ὅσα ξύλα λάχαν ἐκεῖ Γενουβίσικα ἐπῆρέν τα ἀπὸ τὴν Κλόζαν, καὶ ὅτις ἐνεφάνισκε νὰ ψαρέψῃ, οἱ Βενετίκοι ἐκαμακεῦγάν τον. Καὶ εἶχέν τους ἀποκλεισμένους ὥσπου καὶ ἐστράφην ὁ Κάρλο ὁ Τζὲτ ἀπὸ τὴν Ἀνατολήν. Καὶ ὄντα τὰ κάτεργα τὰ Βενέτικα ἐξέβησαν ἀπὸ τὴν Κύπρον, ἐπῆγαν γυρεύγοντα τὴν αὐτὴν νάβαν, καὶ τόσον τὴν ἐγυρέψαν ὅτι ηὗράν την κοντὰ εἰς τὴν Ρόδον· καὶ μοναῦτα ὁ Κάρλος ἔδησεν εἰς τὰ κατυρτία τῶν κατέργων περδέσκαις καὶ ἔβαλεν ἀνθρώπους, καὶ τόσον τὴν ἐπολεμίσαν καὶ μὲ γνῶσιν καὶ δύναμιν ὅτι ἐπῆράν την, καὶ τοὺς λᾶς ἐβάλαν τους καὶ ἐδῆσάν τους, καὶ βάλαν λαμπρὸν εἰς τὴν νάβαν καὶ ἐπῆρέν την ἀφτούμενην ἕως τὴν Ρόδον, καὶ ὅση ἦτον εἰς τὸ νερὸν δὲν ἐκάγην· καὶ ἐζήτησέν την ἕνας ἄρχων Ροδίτης ὅ,τι ἔμεινεν. Ἔβαλλεν τὴν πλώρην πρὸς τὴν Βενετίαν καὶ ἦλθεν ἕως τὴν Κρήτην, καὶ οἱ Κρη-

τικοὶ ἐδιαφεντέψαν τους καὶ ἐπροτεστιάσαν τους μηδὲν πᾶν εἰς τὴν Βενετίαν, ὅτι ἐπῆράν τους οἱ Γενουβίσοι· ὁ Κάρλος δὲν ἐποῖκεν διὰ λόγου τους, ἀμμὲ ἦλθεν πρὸς τὴν Βενετίαν· καὶ ἀποὺ μακρὰ ἀρ(μά)τωσεν ἕναν καράβιν καὶ ἦλθεν κοντὰ εἰς τὴν Βενετίαν. Θωρῶντα οἱ Βενετίκοι ἀποὺ μακρόθεν Γενουβίσικοι, καὶ ἐκλαῖαν καὶ ἀνακαλοῦντα, λαλοῦντα — πῶς ἔρχουνται πλούσιοι πραματευτάδες, καὶ ἡ γυναῖκές σας πλουσίαις καὶ τὰ παιδιά σας· καὶ τώρα ὅλοι νὰ γενοῦν ἀμάλωτα! οὔ, ἐμᾶς τοὺς πτωχοὺς τοὺς ξένους! ὁ θεὸς νὰ μᾶς βοηθήσῃ! Ὅνταν ἐσύμωσεν τὸ καράβιν, ἔρριψεν τὸν παρασκάρμον εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ ὄνταν ἐσύμωσεν ἔδειξεν τὸ φλάμπουρον τοῦ ἁγίου Μάρκου, καὶ πάλε ἐλαλοῦσαν — πλανοῦν μας, ἀμμὲ Γενουβίσοι εἶναι! Τότε ἡ βάρκαις ἐκοντέψαν καὶ εἶδάν ταις, ἐβάλαν φωναῖς ὅσην ἐσῶσαν — βίβα ὁ ἅγιος Μάρκος! γροικῶντα ὁ λαὸς τῆς Βενετίας ἔβαλεν καὶ κεῖνος φωνὴν — ζῇ ὁ ἅγιος Μάρκος! Καὶ εἰς τοῦτον ἀγροικονίσαν τους ἕνας τὸν ἄλλον. Καὶ ἐνέβην ὁ κὺρ Κάρλος καὶ ἐξηγήθην τους πῶς ἐπίασεν τὸ καράβιν. Τότες εἶπάν του πῶς ἐπῆγεν ὁ σὶρ Βιτὸρ εἰς τὴν Κλόζαν καὶ δὲν ἠξεῦραν ἴντα ἐγίνετον· καὶ μοναῦτα ἐξέβην καὶ ἐπῆγεν εἰς τὴν Κλόζαν γυρεύγοντα τὸν σὶρ Βιτόρ, καὶ ἀπαφῆκεν τοὺς Γενουβίσους εἰς ταῖς φυλακαῖς. Πηγαίνοντα ὁ Κάρλος καὶ ηὗρεν τὸν σὶρ Βιτὸρ καὶ εἶχεν τοὺς Γενουβίσους ἀποκλεισμένους· καὶ μανθάνοντα οἱ Γενουβίσοι πῶς ἦλθεν καὶ ὁ Κάρλος μὲ ἄλλα ις´ κάτεργα, ἐχάθησαν ἀπὸ τὸν φόβον τους. Καὶ ὁ ἀδελφὸς τοῦ κούντη τῆς Σαβογίας ἦτον ἐκεῖ, καὶ ἐπαρακαλέσαν τον οἱ Γενουβίσοι νὰ τοὺς ποίσουν νὰ συνπάψουν οἱ Βενετίκοι καὶ νὰ κάμουν ἀγάπην· καὶ ἐσύνπαψάν τους μὲ τοῦτον, νὰ χαλάσουν τὴν Κλόζαν μηδὲν πολεμίσουν· ὅτι πᾶσα Βενέτικος ἐπίασεν λ´ Γενουβίσους. Καὶ τοῦτον ἐγίνετον κρίσις διὰ τὴν σουπερπίαν τοὺς Γενουβίσους· οἱ Βενέτικοι προτήτερα ἐπαρακαλοῦσάν τους, καὶ κεῖνοι ἐσουπερπιάζουνταν, καὶ ὁ θεὸς ἀποκούπισεν τοὺς

Βενετίκους· ὁ θεὸς ὑπερηφάνους δὲν γροικᾷ, τοὺς ταπεινοὺς διδοῖ νίκος.

Τότε ὡρδινίασεν τὸν μισὲρ Τζουὰν τὲ Πριὲς τὸν τουρκοπουλιέρην καὶ τὸν σὶρ Νιὲρ τὲ Σκολὰρφ καὶ ἐδηγοῦσαν τὴν ὁδηγίαν τοῦ κάστρου· καὶ ἐβάλαν τὴν πόρταν τῆς ἁγίας Παρασκευῆς μέσα καὶ τὴν ρηγάτικην αὐλὴν τὴν λεγομένην τὰ Κουντιάτικα, καὶ ἐπῆραν μερτικὸν ἀπὲ τὸ περιβόλιν τοῦ σὶρ Πι(ὲ)ρ τὲ Κοῦντζες, καὶ ὡρίσαν τὸν Θαδόκην τοῦ Φαύλα καὶ τὸν ἀδελφόν του τοὺς πρώτους μαστόρους, καὶ ἐπολομοῦσαν τὸ κτίσμαν· καὶ ἐχαλ(άσ)αν τὴν αὐλὴν τοῦ κούντη τοῦ Γιαφᾶ, καὶ ἐχαλάσαν τὴν Μαργαρίταν, καὶ ἐθεμελιῶσαν τὸ αὐτὸν κάστρον· καὶ ἐχαλάσαν δύο αὐλάδες τοὺς Πατηφελῆδες τὰ ἀνώγεια, καὶ ἐπῆρεν ταῖς πέτραις, καὶ ἐποῖκεν ὁ ρήγας σενίασμαν τοὺς κλορονόμους, τουτέστιν τοῦ σὶρ Τζόρτε Πατηφέλη, τὸν χρόνον ὑπέρπυρα ρ' εἰς τὸ Πετζοπουλίον, καὶ τοὺς κλερονόμους τοῦ κὺρ Γιωσὴφ Πατηφὲλ τὸν χρόνον ὑπέρπυρα ρ' εἰς ταῖς καλλιώτεραις ρενταις τῆς ρηγάδας· καὶ ἐτάξαν τοὺς ἄρχοντες νὰ δώσουν ἀργάταις καὶ πέτραις, καὶ τοὺς πουρζέζηδες, καὶ τὸν λαόν· καὶ ὅπου εἶχεν ἡ χώρα τοίχους εὔκαιρους, ἐχαλοῦσάν τους καὶ ἐκουβαλοῦσαν ταῖς πέτραις μὲ ἁμαξία καὶ καρία καὶ ἄλογα· καὶ ἐποῖκαν εἰς δέκα μῆνες ὅσον φαίνεται· καὶ ἐποῖκεν καὶ ὁ ρὲ Ζὰκ ὀλίγον, καὶ ὁ ρὲ Τζενίος ὀλίον. Ὁμοίως οἱ Γενουβίσοι οἱ φυλακισμένοι μὲ τὰ σίδερα εἰς τὰ ποδία τους, καὶ τὰ δύο τους ποδία εἰς ἕναν τραβαρσάνιν, καὶ πάλε οἱ δύο εἰς ἕναν τραβαρσάνιν, καὶ ἐβάλαν τους καὶ ἐσγάφαν τὸν θεμελίον, καὶ ἐπαρπατοῦσαν εἰς τὴν χώραν καὶ ἐδιακονοῦσαν, καὶ ὁ σεργέντης μετά του(ς)· καὶ τοῦτον ἐποῖκάν τούς το, διατὶ ἐτρυπῆσαν τὴν φυλακὴν τοῦ κυροῦ τοῦ Στύρου καὶ ἐθέλαν νὰ φύγουν, κ' ἐπιάσαν τους καὶ ἐβάλαν τους σίδερα μικρά, καὶ ἐβγάλαν τους ἀκ τὰ τραβερσία. Καὶ ἐβάλαν ἀπάνω τοὺς Γενουβίσους τοὺς Λευκοσιάταις νὰ πλερόνουν τόσους ἀργάταις τὴν

ἡμέραν, καὶ ἦσαν φευγοί· οἱ δὲ φυλακισμένοι ἐπωλοῦσαν τὸ ἐδικόν τους καὶ ἐπλερόναν. Καὶ ἀπὸ τὸν πόθον ὁ ῥήγας ἐπῆρεν τὸν ἀρχιεπίσκοπον ὀνόματι Παλουνγκὲρ νὰ εὐλογήσῃ τὸν θεμέλιον, καὶ τότε ἐθεμελιῶσαν. Τὸ ποῖον πολλοὶ ἐπεθάναν διὰ τοιούταις ἀφορμαῖς, καὶ τινὰς δὲν ἠξεύρει πῶς εἶναι, οὐδὲ πρωτομαστόροι, κἄν τε εἰς τὸ κάτζιμον τῆς πρώτης πέτρας, κἂν εἰς τὴν ὀσκίαν τοῦ ἀνθρώπου, κἂν εἰς τὴν συντυχίαν· ὅτι ἂν τὸ ξεῦραν οἱ τεχνῖταις, ἐθέλαν στοιχειόνειν τοὺς ἐχθρούς τους· ὅμως εἶναι πρᾶγμαν μαρτυρημένον, ὅτι πολλοὶ ἐθανατώθησαν εἰς τίτοι(αν) λογήν. Ὁ ῥήγας ἔϐαλλεν τόσην σπουδὴν εἰς τὸ κτίσμαν τοῦ τόπου, ὅτι εἰς καιρὸν α΄ χρόνον ἐποῖκέν το.

Μετὰ ταῦτα καὶ ἀπὸ θανάτου τοῦ ῥὲ Πιέρ, ἀφῆκεν μίαν ἀδελφήν, καὶ ὄνταν ἦρτεν ὁ ῥὲ Τζὰκ ἁρμασμένος μὲ τὴν ἀδελφοτέκνην του τὸν υἱὸν τοῦ πρίντζη τῆς Ἀντι(ο)χείας· ποῖος ῥὲ Πιὲρ ἐπόθανεν τῇ γ΄ ὀκτωβρίου ᾳτπβ΄ Χριστοῦ, καὶ θάψαν τον ἀπάνω τοῦ πατρός του ῥὲ Πιὲρ καὶ τοῦ παπποῦ του ῥὲ Οὔγκε.

Θεωρῶντα οἱ καϐαλλάριδες τὸν θάνατον τοῦ ῥὲ Πιὲρ ὡρδινιάσαν νὰ βάλλουν ῥῆγα τὸν συνεσκάρδον, τουτέστιν τὸν Τζάκον τὲ Λουζουνίαν τὸν κοντοσταύλην τὸν υἱὸν τοῦ ῥὲ Οὔγκε, ὁ ποῖος ἦτον εἰς τὴν φυλακὴν εἰς τὴν Γένουϐαν, ὁ ποῖος ἦτον γνήσιος υἱὸς καὶ κληρονόμος τοῦ ῥηγάτου. Καὶ ὡρδινιάσαν τὸν σὶρ Τζουὰν τὲ Πριὲς τὸν τουρκοπουλιέρην κουϐερνούρην τοῦ ῥηγάτου, εἰς τὸν τόπον τοῦ Τζάκου τὲ Λουζουνία τοῦ συνεσκάρδου καὶ κοντοσταύλη ὡς που νἄρτῃ, καὶ ιβ΄ καϐαλλάριδες τῆς βουλῆς νὰ νοικοκυρεύγουν τὸν ῥηγάτον, τουτέστιν τὸν σὶρ Τζὰν Γκορόπ, τὸν ἀδελφὸν τοῦ κουϐερνούρη, τὸν σὶρ Τζουὰν τὲ Νδίλαις τὸν βισκούντην τῆς Λευκοσίας, τὸν σὶρ Ἔρριετ Κολὰν τὸν τζηϐιτάνον τοῦ συγκρίτου, τὸν σὶρ Οὐγκὲτ Λαμπαμέ, καὶ τὸν ἀδελφόν του τὸν σὶρ Γῆν, τὸν Πιέρον τὲ Μουντολὴφ βαχλιώτην, καὶ τὸν ἀδελφόν του τὸν Χλημὸτ τὸν τζα-

νούνην, ὁ ποῖος ἀφῆκεν τὴν τζανουνίαν διὰ τὴν δόξαν τοῦ κόσμου, τὸν σὶρ Μαρὴν τὲ Πλεσίε, καὶ τὸν σὶρ Ἀρνὰτ τὲ Μουντολὴφ τὸν Κιτρινιάρην, τὸν σὶρ Τουμᾶς Παρέκ, Ῥωμαῖος πουρζέζης καὶ ἐγίνην λατῖνος καβαλλάρης, τὸν σὶρ Τουμᾶς τὲ Μόρφου, καὶ τὸν σὶρ Πιὲρ τ᾽Ἀτιότζε τῆς βότας τῶν σακκίων.

Καὶ μονάῦτα οἱ Γενουβίσοι οἱ φυλακισμένοι οἱ τοπικοὶ ἐτζακίσαν τὰ σίδερα καὶ ἐξέβησαν ἀπὸ τὴν φυλακὴν ἀποὺ τὰ σίδερα καὶ ἀπὲ τὸ χαντάκιν. Καὶ ἐγίνην ἀγάπη μὲ τὴν Ἀμμόχουστον, καὶ οἱ Γενουβίσοι τῆς Ἀμμοχούστου ἐμηνῦσάν το εἰς τὴν Γένουβαν, καὶ ἀρματῶσαν οἱ Γενουβίσοι β′ κάτεργα, καὶ ἐβάλαν τὸν κοντοσταύλην καὶ συνεσκάρδος, καὶ τὴν γυναῖκάν του ἀπάνω, καὶ ἦλθεν εἰς τὴν Κύπρον, καὶ ἐράξαν εἰς τὴν Ἁλυκήν, καὶ ἐμηνῦσαν τοῦ κουβερνούρη, ἀποῦ ἐκουβερνίαζεν τὸ ρηγάτον διὰ τὸν κοντοσταύλην, καὶ τῆς βουλῆς του.

Ὁ Περὸτ τὲ Μουντολὴφ ἦτον ἀντριωμένος βαχλιώτης, καὶ ἦτον πολλὰ ἠγαπημένος τῆς ρήγαινας τῆς Βαλιαντίνας, κατὰ τὸ πεῖν τοὺς λᾶς· τὴν ποίαν ἐβούλευσέν την ὁ αὐτὸς Περὸτ νὰ κρατήσῃ τὸ ρηγάτον διὰ λόγου της, καθὼς ἐποῖκεν ὁ πατέρας της καὶ ἐκράτησεν τὸ Μιλὰ καὶ οὕλην τὴν (Λου)μπαρδίαν μὲ δυναστείαν. Καὶ γροικῶντα τὰ μαντάτα τὸ ἔλα τοῦ ρηγός, ὁ τοποκράτωρ καὶ οὕλη ἡ βουλὴ ἐποῖκαν σύνοδος μὲ οὕλην τὴν βουλήν, καὶ εἰς πολλὰ λογία καὶ μαλώματα εἴπασιν — ὁ Τζάκος εἶναι ἀφέντης, καὶ ἀνὲν κουσεντιάσωμέν του καὶ προσδεκτοῦμέν τον δι' ἀφέντην μας, θαρροῦμεν νὰ χαρίσῃ πολλὰ ψουμία τοὺς Γενουβίσους· ἀμμὲ ἃ θελήσουν οἱ Γενουβίσοι νὰ τον ἀφήσουν μοναχὸν, τοτες νὰ τον περιλάβωμεν δι' ἀφέντην μας! Καὶ ὁ Περὸτ ὁ Μουντολὴφ μουλωτὸς λαλεῖ — διατὶ νὰ μὲν πάρῃ τὸ ρηγάτον ἡ κόρη τοῦ ρὲ Πιέρ, ἡ ἀδελφὴ τοῦ μικροῦ ρὲ Πιέρ, καὶ νὰ τὴν παντρέψουν μὲ κανέναν τοῦ τόπου μεγάλον ἀφέντην; καὶ θέλουν τὸν στέψειν ρῆγα! Καὶ ἐπαράστησέν τους ἀφορμάς, καὶ πῶς ἐγίνην τοῦτον καὶ ἄλλως

φοραῖς, καὶ τόσον τοὺς ἐσύντυχεν, ἔδωκέν τους ν' ἀγροικήσουν ὅτι ἀρέσαν τους τὰ λογία τοῦ σὶρ Περότ, καὶ οὖλοι εἶπαν νὰ πάγῃ ὁ αὐτὸς Περὸτ νὰ τοὺς ἀπολογηθῇ, καὶ ἐμόσαν του ὅ,τι ποίσει νὰ τὸ στερεώσουν. Ὁ ποῖος ἐπῆγεν καὶ εἶπέν τους — ἂν θέλετε νὰ τὸν ἀφήσετε, θέλομεν τὸν περιλάβειν, εἰ δὲ μή, ἐπάρετέ τον εἰς τὸ καλόν.

Καὶ ὁ ρὲ Ζὰκ ἐπαρακάλεσεν μὲ τὴν ἐλεμοσύνην νὰ τὸν ἀφήσουν ν' ἀπεζεύσῃ· ἀμμὲ ὁ Περὸτ καὶ ὁ Γλημὸτ δὲν ἐθέλαν τὴν παρακάλεσίν τους, διατὶ ἐθάρρε νὰ πάρῃ τὸ ρηγάτον, καὶ διὰ νὰ τελειώσῃ τὸ θελῆμαν τῆς βουλῆς. Τότε ἡ κυρὰ ἡ Χελουγῆς τὲ Πρεζουγὴ πολλὰ ταπεινὰ ἐπαράλεσεν τὸν Περὸτ νὰ τοὺς ἀφήσῃ διὰ ἐλεημοσύνην εἰς τὴν Κύπρον, διὰ νὰ μηδὲν διαβάσῃ πάλε τὰ κακὰ τῆς θαλάσσου καὶ νὰ φύγῃ καὶ ἀπὸ τὰ χεργία τοὺς Γενουβίσους. Ὁ Περὸτ ἀπολογήθην τους — παρκάτω κακὸν εἶναι νὰ κιντυνεύσῃς ἐσοὺ καὶ ὁ ἄντρας σου, παρὰ ὅλον τὸ ρηγάτον τοῦτον!

Ἀληθεία καὶ ὁ Δημὸτ καὶ ὁ Περὸτ ἦσαν αἰχμάλωτοι εἰς τὴν Γένουβαν· καὶ ὄνταν ἐζητῆσαν τὸν ρῆγα καὶ ἀνοίκτησαν ἡ φυλακαῖς, ἐξέβησαν οἱ Γενουβίσοι, καὶ ἐξέβησαν καὶ οἱ αἰχμάλωτοι ἀπὸ τὴν Γένουβαν.

Θωρῶντα τὴν ἀπολογίαν οἱ Γενουβίσοι, ἐστρέψαν τὸν κοντοσταυλη καὶ τὴν γυναῖκάν του καὶ ἐπῆράν τους εἰς τὴν Γένουβαν. Θωρῶντα οἱ καβαλλάριδες τῆς βουλῆς τὸ ἆμε τοῦ συνεσκάρδου, ἐμετανῶσαν καὶ ἐποῖκαν βουλὴν β' ἡμέραις, καθολικὴν βουλὴν πρῶτον εἰς τὸ σπίτιν τοῦ σὶρ Τουμᾶς Παρὲκ τοῦ ἐμπαλῆ τῆς αὐλῆς τοῦ ρηγός, κατὰ πρόσωπα τοῦ Ἀτταλιώτη, τὴ παρασκευὴ τὴ γ' ἑβδομάδος τῆς ἁγίας σαρακοστῆς, καὶ τὴ δ' τῆς τετάρτης ἑβδομάδος ἔσω τοῦ Περὸτ Μουντολὴφ, τουτέστιν εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ σὶρ Τζουὰν τε Νορες τὸ ἐκράτεν ἀμάχην ἀπὸ τὴν Μαργαρίταν τε Νορες τὴν συμβίαν τοῦ σὶρ Παρτελεμὲ Πουντολὴφ θυγατέραν τοῦ σὶρ Τζουὰν τε Νορες τοῦ

τουρκοπουλιέρην, ἡ ποία ἦτον κυρὰ τῆς Στεφάνο Βατιλῆς, τὸ εἶχεν τουέριν καὶ εἶχέν το ἀμάχιν διὰ ὑπέρπυρα α' ἄσπρα τῆς Κύπρου.

Καὶ ἐφέραν τὸν πατέραν (μου) τὸν κύρην Σταυρινὸν τοῦ Μα(χαι)ρᾶ, ὡς γίον λόγιον, καὶ νὰ καταλάβουν τὸ θέλημάν του καὶ τοῦ λαοῦ· καὶ ἐξ ἀκοῆς ἐγίνωσκεν πολλὴν θεολογίαν, καὶ ἔδειξέν τους καὶ παράστησέν τους ἔμπροσθέν τους ὅλους τοὺς καλλίτερους, νὰ ἔχῃ ὁ τόπος ρῆγα παρὰ νὰ μὲν ἔχῃ. Καὶ οἱ ἀφένταις ἀγαποῦσάν τον, ὁμοίως καὶ οἱ πουρζέζηδες, καὶ παρὰ τὰ πάντα ὁ σὶρ Τουμᾶς Παρέκ· καὶ ὅσον ἐξηλωθῆκαν ἀπὸ τὴν βουλὴν, παραῦτα ἐκηρύξαν τ' ὄνομαν τοῦ ρὲ Τζὰκ οἱ δέκα· ἀμμὲ ὁ Περὸτ καὶ ὁ Γλημὸτ ἐστάθησαν μερίᾳ.

Καὶ τῇ πέμπτῃ τῇ ιγ' μαρτίου ατπβ' Χριστοῦ ἦτον δ' ἑβδομάδα τῆς σαρακοστῆς, καὶ τὸ πάσχα ἦτον τῇ ς' ἀπρίλη, ἐσυνπιάσαν τοὺς ἄρχοντες τῆς βουλῆς, εἶπαν νὰ πέψουν νὰ φέρουν τὸν συνεσκάρδον. Τότε ὁ σὶρ Ἐρνὰτ τὲ Μιλᾶ ἦλθεν ἀπὸ τὴν Γένουβαν, καὶ ἐπρουμουτίασεν πασανοῦ μερίᾳ ἀπὸ τὴν μερίαν τοῦ συνεσκάρδου χωρία, διὰ νὰ τὸν θελήσουν· καὶ ὅλοι ἐκουντεντιάσαν, χωρὶς τοὺς δύο ἀδελφοὺς τὸν Περὸτ καὶ τὸν Γλημότ. Καὶ θωρῶντα ὁ σὶρ Ὀτὲτ τὲ Λαμπαμὲ τὸ πῶς δὲν ἀρέσκουν τὰ λογία τῆς βουλῆς εἰς τοὺς δύο ἀδελφούς, ἔμελλαν νὰ τοὺς πιάσουν νὰ τοὺς ἀποκλείσουν εἰς τὴν φυλακήν, ἀμμὲ διὰ νὰ μὲν ἐμποδιστῇ τὸ ἔλα τοῦ συνεσκάρδου, ἀπομακρίσαν το ὡς τὸν ὀκτώβρην ατπβ' Χριστοῦ. Πάλε ἐσυναθροίστησαν εἰς τὴν βουλήν του, καὶ ὡς γίον καλὸς ὅπου ἦτον ὁ Περὸτ ἐξήλονεν τοὺς λᾶς τῆς βουλῆς ἀπὸ τὴν ἐννοίαν τους, διαφέντεψεν πολλὰ δυνατὰ νὰ μὲν ἦναι ἀπότορμος κανένας νὰ πάγῃ ἔξω τῆς Κύπρου νὰ γυρέψῃ τὸν συνεσκάρδον. Καὶ τὸν ὀκτώβρην μῆναν γροικῶντά το ὁ σὶρ Ὀτὲτ Λαμπὰμ ἔπληξεν καὶ εἶπεν τοῦ Περὸτ — φαίνεταί σου διὰ ταῖς ἀφορμαῖς ὅπου λαλεῖς νὰ μείνωμεν εἰς τὸν ὁρισμόν σου καὶ εἰς τὴν ἀφεντίαν

σου, τὸ ποῖον παρακαλῶ νὰ μηδὲν γενῆ, ἀλλὰ ζῆ ὁ ρὲ Τζάκ! Καὶ τὸ δεῖλις ἐπέψαν καὶ ἐμηνύσαν τους ὅλοι οἱ καβαλλάριδες οἱ ρογεμένοι μὲ ὅλον τὸν λαὸν ἐβάλαν φωνὴν μεγάλην — βίβα ρὲ Τζάκ! τουτέστιν ζῆ ὁ ρήγας ὁ Ἰάκωβος. Καὶ καθεζομένοι εἰς τὴν βουλήν, δὲν ἐθελῆσαν νὰ ἔρτουν οἱ δύο ἀδελφοί, καὶ ἐπέψαν δυναστικῶς καὶ ἐφέραν τους εἰς τὸ ἀπλίκιν τοῦ σὶρ Τζουὰν τὲ Πριὲς τοῦ τουρκοπουλιέρη τῆς Κύπρου, καὶ τὸν κουβερνούρην καὶ τὸν ἀδελφόν του ἐπιάσαν τους καὶ ἐπέψαν τους εἰς τὴν φυλακὴν εἰς τὸ κάστρον τὸν Λέονταν. Καὶ ὄνταν ἐμάθαν καὶ ἦλθεν ὁ ρὲ Τζὰκ εἰς τὴν Κερινίαν, εἶπεν τοῦ ἀδελφοῦ του τοῦ Γλημὸτ — ἀδελφέ, ἂς κ(ρ)εμμίσωμεν νὰ πᾶμεν εἰς τὴν Κερινίαν νὰ ζητήσωμεν συμπαθίον τοῦ ρηγός, καὶ θέλει μᾶς συμπαθήσει κατὰ τὰ καλὰ συνηθία τοῦ ρηγάτου. Τότε ἐπαράσυρεν τὰ σίδερα τοῦ παραθυρίου καὶ ἔποικεν τόπον καὶ χώρησέν τον, καὶ ἐξέβην ἀπὸ τὸ παλάτιν, καὶ ἔβαλεν ἕναν μαντύλιν εἰς τὰ δύο του χεργία καὶ ἀπήδησεν, καὶ ἀνασκέλωσεν καὶ ἀγκάλιζεν τὰς ρίζας τῶν δένδρων, μὲ τὸ μαντύλιν τῶν χερίων καὶ μὲ τὰ σχέλιά του ἀποὺ δέντρον εἰς δέντρον καὶ ἀπέσωσεν χαμαί· καὶ ἐξηστράφισαν τὰ ποδία του, καὶ ἐχρειάστην ἄλογον νὰ καβαλλικεύσῃ, καὶ ἔμπλασεν 'νοῦ παιδίου τοῦ σὶρ Γιλιὰμ τὲ Λαμπάμε μὲ τὸ ἄλογον, καὶ ἔρχετον ἀπὸ τὸν ἅγιον Πίκτητον, καὶ ἔρριψέν τον ἀπὸ τὸ ἄλογον καὶ ἐκαβαλλίκεψέν το. Καὶ ὁ παιδίος ἦλθεν εἰς τὴν Κερινίαν. Ὁ Περὸτ τὲ Μουντολὴφ εἰς τὴν Κερινίαν ἐφοβήθην μηπῶς καὶ καταστήσῃ καμμίαν παραβουλίαν, ὅτι ἀκομὶ ἐφοβᾶτον, ἔπεψεν μοναῦτα καὶ ἐγύρευσέν τον, καὶ ηὑρέν τον εἰς τὸν ναὸν τοῦ ἁγίου Ἀντωνίου καὶ ἔπιασέν τον ἀπὸ τὸ βῆμαν· καὶ πολλὰ ἐπαρακάλεσε νὰ τὸν πάρουν ὀμπρὸς τοῦ ρὲ Τζὰκ διὰ νὰ τοῦ δείξῃ πῶς οἱ Ἐμπαμίδες ἦτον οἱ παράβουλοί του· καὶ ἐκεῖνοι ὡρίσαν τὸν Περὸτ νὰ τὸν ἀπολογιάσουν, ἀμμὲ δὲν ἐμπόρησε ν' ἀγροικηθῆ, καὶ μοναῦτα ἐστρέψαν τον εἰς τὸν Λιόνταν, καὶ ἐβάλαν δύο

τραβαρσάνια τοῦ πασανοῦ εἰς τὰ ποδία του. Καὶ μετὰ τὸ στέψιμον τοῦ ρὲ Τζὰκ ἔπεψεν καὶ ἐκόψαν τὰς κεφαλάς τους, καὶ ἐβάλαν τους εἰς ἕναν κιβοῦριν καὶ ἐφορτῶσάν τους εἰς ἕναν βορδόνιν καὶ ἐφέραν τους εἰς τὴν Κάβαν, καὶ ψόφησεν τὸ βορδόνιν, καὶ κεῖ τοὺς ἐθάψασιν ταῖς κεφαλάδες, τοῦ Πιὲρ τὲ Καρμπίε ὅπου ἦτον καλὸς στρατιώτης, καὶ ἄλλους γ΄ ὅπου ἦτον εἰς τὴν συντροφιάν τους, ἀπάνω 'ς τὸ δῶμαν τοῦ Ψουπουλίου εἰς τὸ πλευρὸν τοῦ γειοφυρίου τοῦ Ἑβραίκου, καὶ ἔτρεξεν τὸ αἷμαν 'ς τὸ ψουμὶν ἀποὺ τὴν χολέτραν καὶ ἐπόντιζεν τὸ ψουμὶν κάτω· καὶ ἐκρέμμασαν τὸν μαῦρον τοῦ Περὸτ εἰς τὴν φούρκαν εἰς τὴν ἐχρονίαν ͵ατπε΄ Χριστοῦ.

Καὶ μετὰ τὸ ἀρεστίασμαν τοὺς δύο ἀδελφοὺς, τοῦ Περὸτ καὶ τοῦ Γλημὸτ τὲ Μουντολήφ, γροικῶντα πῶς ἐκήρυξαν τὸ ὄνομαν τοῦ ρὲ Τζὰκ εἰς τὴν Λευκοσίαν, ἐξέβην ὁ σὶρ Νικὸλ Πουσὰτ καὶ ἐπῆγεν εἰς τοὺς ἀδελφούς μου, τὸν σὶρ Πὸλ Μαχαιρᾶ ὁ ποῖος ἦτον βαχλιώτης τοῦ σὶρ Τζουὰν τὲ Νεβίλαις τοῦ βισκούντη τῆς Λευκοσίας καὶ γραμματικός του, καὶ ἐπαρακάλεσέν τον νὰ τοῦ δώσῃ πουλέττα διὰ νὰ πάγῃ πέρα· καὶ ἐποῖκέν του εἰς τὸν τζηβιτάνον τῆς Κερινίας καὶ ἐπῆρέν το τοῦ σὶρ Λογῆς Κεντατιάμε, καὶ ἐπῆρεν ὁρισμὸν καὶ ἀναύλωσεν ἕναν γρίπον καὶ ἐπῆγεν εἰς τὴν Ρόδον, καὶ ἀπ' ἐκεῖ ἀναύλωσεν καράβιν καὶ ἐπῆγεν εἰς τὴν Γενούβαν καὶ ἐπῆρεν τὰ συχαρηκία τοῦ συνεσκάρδου· καὶ ἐποῖκέν του ψουμὶν ͵ασ΄, νὰ τό 'χῃ αἰώνιον εἰς τὰ καλλιώτερα καρτζὰ τῆς ρηγάδας.

Τότε ἐποῖκαν οἱ Γενουβίσοι στοιχήματα μὲ τὸν ρὲ Τζὰκ εἰς τὴν μεγάλην ζημίαν τοῦ ρηγάτου. Ἄνταν ἐμάθαν τὸν θάνατον τοῦ ρὲ Πιέρ, ἀπὸ τὴν περιθυμίαν τὴν εἶχαν νὰ ταξειδεύγουν εἰς τὴν Ἀνατολήν, ἐφέραν τον καὶ ἦλθαν εἰς τὴν Κύπρον, καὶ ὡς δὲν τὸν ἐδέκτησαν, ἐπῆράν τον καὶ στράφησαν· τότε ἐποῖκαν τὰ στοιχήματα εἰς τὴν ὄρεξίν τους, καὶ νἄχουν τὸν λιμιόναν τῆς Ἀμμοχούστου, καὶ νὰ κρατοῦν τὴν Ἀμμό-

χουστον διὰ ϡ' χιλιάδες δουκάτα χρυσὰ ἀμάχιν καὶ δύο μίλια ἔξω τῆς Ἀμμοχούστου, μόνον ὁ ἀφέντης ὁ ρήγας καὶ οἱ καβαλλάριδες νὰ ἔχουν τὰ ψουμιά τους καὶ τοὺς εἰσόδους τους χωρὶς τὴν κρίσιν, καὶ νὰ πουλοῦνται ἡ ρένταις εἰς τὴν Ἀμμόχουστον, καὶ μὲν ἔχουν πογέριν τὰ ξύλα νὰ πεζεύγουν παροὺ εἰς τὴν Ἀμμόχουστον, καὶ τὰ ξύλα τὰ ἔρχουνται ἀποὺ τὴν Τουρκίαν νὰ πεζεύγουν εἰς τὴν Κερινίαν, ὅσαις σκάλαις εἶναι ἀποὺ τ' Ἀγιάσιν καὶ ἀπάνω ὅλα νὰ ἔρχουνται εἰς τὴν Κερινίαν, καὶ μηδὲν πηγαίνουν οὐδὲ εἰς τὸ Ἀκρωτῆριν, οὐδὲ εἰς τὴν Πενταγίαν, οὐδὲ εἰς τὸν Ἅγιον Εὐξήφην· ὁμοίως καὶ διὰ τὸν φόβον τὸν ἔχουν ἀπὸ τοὺς Κυπριώταις ἐγράψαν, ὅτι ἂν μαλλώση Κυπριώτης μὲ Γενουβίσον καὶ νὰ λαβωθῇ, ἀποῦ νὰ λαβώση μηδὲν τον δεκτῇ ἡ φραντζήζα, ἀμμὲ τὸν Γενουβίσον νὰ τὸν κρίνη ὁ καπιτάνος τῆς Ἀμμοχούστου, καὶ τὸν Κυπριώτην νὰ τὸν κρίνῃ ὁ ρήγας. Καὶ ἔσασε νὰ δώσῃ ὀμπρὸς τόσαις χιλιάδες δουκάτα, καὶ αφῆκεν ἀμάχιν τὸν ἠγαπημένον του υἱὸν ὀνόματι Τζένιον, γεννημένον εἰς τὴν Γένουβαν, σπαρμένος εἰς τὴν φυλακήν. Καὶ ἔφερεν τὴν γυναῖκάν του ὀνόματι Χελουγῆς, καὶ τοὺς δύο υἱοὺς τοῦ ἀδελφοῦ του τοῦ πρίντζη, καὶ τοὺς καβαλλάριδες καὶ ὅλους τοὺς βαχλιώταις ὅπου εὑρίσκουνταν ἐκεῖ.

Καὶ οἱ Γενουβίσοι διὰ νὰ μηδὲν δράξουν τὸν ρῆγα ἀποὺ τὰ χεργία τους οἱ Βενετίκοι εἰς τὸ ἔλα του, ἀρματῶσαν ϛ' κάτεργα καὶ ἐφέραν τον εἰς τὴν Κύπρον τὸν ἀπρίλην ͵ατπε' Χριστοῦ εἰς τὴν Κερινίαν· καὶ ἐπερίλαβάν τον μὲ μεγάλην δόξαν, καὶ εἰς τὴν Λευκοσίαν ἐμπάσαν τον μὲ λιτανείαις, κατὰ τὸ συνῆθιν. Καὶ ἄνταν ἀπέσωσεν εἰς τὴν αὐλὴν τὴν ρηγάτικην τῆς Λευκοσίας, εἰς τὴν περίφημον αὐλήν, ἦλθεν ἡ μητέρα τοῦ ρηγὸς ἡ ρήγαινα καὶ ἐχάρισέν του τὰ χωρία τοῦ τουεριοῦ της. Καὶ τἄπισα ἐστρέψαν εἰς τὴν ἁγίαν Σοφίαν ͵ατπε' Χριστοῦ, καὶ τότε ἐκομμοκεφαλίασεν τὸν Γλυμὸτ καὶ τὸν Περὸτ τὲ Μουντολήφ, καθὼς ἄνωθεν δηλοῖ.

Καὶ ἅρμασεν τὴν ἀδελφοτέκνην του μὲ τὸν Τζάκο τὲ Λουζουνία τὸν υἱὸν τοῦ ἀδελφοῦ του τοῦ πρίντζη, τὸν κούντην τῆς Τρίπολης, τὴν κόρην τοῦ ρὲ Πιέρ· καὶ τὸν Τζανὸν τὲ Λουζουνία τὺν πορνικὸν τοῦ πρίντζη τοῦ αὐτοῦ ἐποῖκέν τον καβαλλάρην, ἔδωκέν του τ' ὀφφίκιν τοῦ κυροῦ τοῦ Βερουτίου, καὶ ἅρμασέν τον μὲ τὴν κόρην τοῦ κούντη τὲ Ρουχᾶς τὲ Μόρφου. Καὶ τάπισα ἐστέφθην ρήγας τῶν Ἱεροσολύμων τῇ κυριακῇ ͵ατπθ' Χριστοῦ.

Καὶ μετὰ ταῦτα ἐτελεύτησεν ὁ ρὲ Λέουν ὁ ρήγας τῆς Ἀρμενίας τῇ κυριακῇ ͵ατϟε', καὶ οὗτος εἶναι ρήγας τῆς Ἀρμενίας, Κύπρου, Ἱεροσολύμων, ὁ ποῖος ἦτον Κυπρέος.

Καὶ οὗλοι οἱ Γενουβίσοι ἐφορῆσαν σχαρλάτα, καὶ εἰς τὸ μανίκιν τους τὸ ἀλιστερὸν ἐβάλλαν γ' στέμματα μαργαριταρένα, τὸ ἀπάνω μεγαλείτερον τοῦ μεσίου καὶ τὸ κάτω, μικρότερον τοῦ μεσίου τὸ κάτω.

Ὁ ποῖος πολλὰ ἐχαίρετον ἀπὸ τὰ κυνηγία. Καὶ ἔβαλλεν νὰ πλερόνουν δέκατον τὸ ρέντον τοὺς καβαλλάριδες καὶ παροίκους καὶ ἐλευθέρους, καὶ ὅλα τὰ σπιτία τῆς Λευκοσίας, φούρνους, μύλους, λουτρὰ καὶ περβολία, ἔσω τῆς Λευκοσίας καὶ ἔξω, καὶ εἰς ὅλα τὰ πάκτη καὶ ἔφφιτα, καὶ σενιάσματα· καὶ ἔβαλλε νὰ πλερώσῃ πᾶσα ψυχὴ ἀπὸ μικροῦ ἕως μεγάλου ὀνομίσματα χιλία, καὶ νὰ πέρνῃ ἕναν μόδιν ἅλας τῆς Ἁλυκῆς, καὶ ἐδιδοῦσάν το εἰς τὰ μακζενία τοῦ Τέμπλου. Καὶ ἔκοψεν τ' ὀφφίκιν τῆς Ταλίας.

Καὶ μοναῦτα ἔστειλεν τὸν σὶρ Τζουὰν Παπὴν εἰς τὴν Γένουβαν διὰ κουβερνούρην τοῦ υἱοῦ του· καὶ ἔμεινεν ὥς που καὶ πέψεν ὁ ρὲ Τζὰκ τὸν σὶρ Πιὲρ τὲ Καφρὰν τὸν ἀμιράλην ἀποὺ τὴν Κύπρον εἰς τὴν Γένουβαν, καὶ ἐπαρκατέβασεν πολλὰ ἀπὸ τὰ στοιχήματα τὰ εἶχαν ποίσειν εἰς τὸ ἔβγα του. Καὶ ἔφερεν τὸν αὐτὸν Τζανὸν εἰς τὴν Ἀμμόχωστον εἰς τὴν ἐχρονίαν ͵ατϟβ' Χριστοῦ τὸν ὀκτώβριον· καὶ ἐστεῖλάν του ὀνομί-

σματα ὀκτακόσιαις χιλιάδες ἄσπρα τῆς Κύπρου, τουτέστιν ω' χιλιάδες ὀνομίσματα, καὶ τότες ἐπέψαν τον εἰς τὴν Λευκοσίαν. Καὶ ἔδωκεν ψουμὶν τοὺς καβαλλάριδες ὁποῦ τὸν ἀτζετιάσαν, τουτέστιν τοῦ σὶρ Τζουὰν τὲ Πριὲς τουρκοπουλιέρην, τὸν πρίντζην τῆς Γαλ(ιλα)ίας καὶ τὸ χωρίον τὸ Ὅμοδος, τοῦ σὶρ Πιὲρ τὲ Φρὰ τοῦ ἀμιράλη τῆς Κύπρου τὴν Κρήτην, τοῦ τ' Ἀντιότζε τὸ Τριμίθιν, τὲ Τλαπαμὲ τοῦ κοντοσταύλη τῆς Κύπρου τὸ Πισκοπίον, καὶ σὶρ Γῆ τὲ Λαπάμε τὸν Παλλουρόκαμπον, τοῦ μαριτζᾶ τῆς Κύπρος καὶ Ἱεροσολύμων, τοῦ σὶρ Ἀρνὰτ τὲ Μιλαμᾶς τὰ Τενάγρα, τοῦ σὶρ Τζουὰν τὲ Ναβίλες τὸ Ξωμέτοχιν, τοῦ μισὲρ Ὀτὲτ Τζατζάρου τὸ Πραστίον τῆς Ποταμίας, τοῦ σὶρ Τζουὰν Γορὰπ ἀδετούρην τῆς Κύπρου τὴν Ἀκανθοῦν, τοῦ σὶρ Τζουὰν Σωζομένου τὴν Κρίτουν, καὶ τοῦ σὶρ Τζουὰν Παπὶ τὴν Ἀπαλέστραν. Ὁ αὐτὸς ρὲ Τζὰκ ἐπρουμουτίασεν τοὺς καβαλλάριδες νὰ τοὺς στρέψη τὰ χωργιά τους τὰ τοὺς ἐσήκωσεν ὁ ρὲ Πιὲρ διὰ τὴν παραβουλιάν τους, ὅτι ἐσκοτῶσαν τὸν πατέραν του. Ἀκομὶ ἐκατάστησεν τὸν κούντην τῆς Τρίπολης καὶ ἔδωκε ἀπο τὰ χωργιά του τοῦ ἀδελφοῦ του τοῦ κυροῦ τοῦ Βερουτίου, τὴν Λοφουν καὶ τὴν Παλαμίδα, καὶ Πολεμιδία, καὶ Παλατία, καὶ τὸ μερτικὸν τοῦ Ἁγίου Ρηγίνου, καὶ τὸν Χιτόν. Ὁμοίως ἔδωκεν ἀσενιάσματα τοὺς μαστόρους τοὺς Κερινιώταις, τοῦ μάστρε Φραντζέσκου τοῦ Περώτ, Κῆ Πεναφέ, τοῦ Πάντε Φλή, καὶ ἄλλους πολλούς. Ὁ ποῖος ἀνάστησεν ἕναν ὅμορφον περιβόλιν καὶ εναν ὅμορφον ἀπλίκιν εἰς τὴν Ποταμίαν, καὶ ἐκκλησίαν ὅμορφην στρονγκύλην.

Τώρα νὰ σᾶς εἰπῶ πῶς ἔβαλλε νὰ πλερόνουν τὸ δέκατον ὁ ρὲ Τζάκ. Ἀπὸ ἀρχῆς μαρτίου τῆς ἐχρονίας ᾳτπ' Χριστοῦ ἔβαλαν γραμματικοὺς εἰς τὰ δώδεκα μερτικὰ τῆς Κύπρου καὶ ιβ' Γενουβίσους καὶ ἐσυνπιάζαν ἐκεῖνον τὸ ἐσυνπίαζεν πᾶσα εἷς· καὶ ὡρδινιάσαν α' καβαλλάρην καὶ ἕναν τζηβιτάνον, καὶ ἐβάλαν ἄλλον 'ναν γραμματικὸν καὶ ἕναν Γενουβί-

σον καὶ ἐκλέαν τὸ δέκατον τῶν ἐσπιτίων, καὶ ἐπλερόνουνταν διὰ οὖλον φευρουάρην ατπη' Χριστοῦ. Καὶ μετὰ ταῦτα ἐποῖκεν ὁ μισὲρ Τζουὰν τ' Ἀντιότζε νὰ πλερόνουν, ποίσουν, δὲν ποίσουν, καὶ τόσα ἐδίδεν πασαεῖς.

Καὶ εἰς τοὺς ατϛγ' Χριστοῦ ἐγίνην τὸ γ' θανατικὸν καὶ ἐποθάναν πολλοί· καὶ ὀλίγους ἀφῆκαν νὰ μὲν πλερόνουν, χωρὶς τὸ κρασὶν νὰ μὲν πλερόνῃ δέκατον, καὶ ἐποῖκάν το διὰ δέκα χρόνους, καὶ πάλε ἄλλους χρόνους ε'· καὶ τὴν τρίτην φορὰν ἐξαναβάλαν τα καὶ ἐποῖκαν καπόσους χρόνους, καὶ ἔμεινεν ὡς τὴν σήμερον.

Καὶ διὰ τὸν φόβον τοῦ θανατικοῦ ὅπου ἦλθεν τοὺς ϛβ' τοῦ Χριστοῦ ἕως τοὺς ϛγ', ἐμήνυσεν ὁ ρὲ Τζὰκ τοῦ ἐπισκόπου τῆς Λευκοσίας καὶ ἔπεψεν πολλοὺς ἱερεῖς καὶ τὸν Μέντζην τὸν κατηχητήν, καὶ ὥρισεν καὶ ἐφέραν εἰκονίσματα ἀποὺ δύο μιλία τριγύρου τῆς χώρας, καὶ ἀποὺ τὸν πύργον ἐγίνην μία λιτανεία καὶ ἐπῆγεν εἰς τὸν ἅγιον Θαράπον, καὶ ἐκεῖ ἐλειτούργησαν καὶ ἐκατήχησαν, καὶ ἐκατέβην ὁ κούντης τῆς Τρίπολης καὶ οὖλοι οἱ ἀφένταις, χωρὶς τὸν ρὲ Τζάκ, καὶ οὖλαις ἡ κυράδες καὶ ἡ κούντενα, ἀνυπόλυτοι, καὶ ἐγίνην μέγαν κλάμαν· καὶ ἀθυμήθην ὁ ρήγας καὶ εἶπεν — μήπως καὶ ὁ θεὸς ἀγγρίστην μετά μας διὰ τὸ δέκατον τὸ ἐβάλλαν ἀπάνω τοὺς λᾶς; τοῦτον ἐποῖκάν το νὰ πλερωθῇ τὸ τέλος τοὺς Γενουβίσους! Ἀμμὲ εἰς τὸ ἀπεσῶμαν τῆς λιτανείας ἀποὺ τὸν ἅγιον Θαράπον εἰς τὸ ἀπλάκιν τοῦ πύργου, ἐχάρισεν τοὺς ψουμάτους τὴν Ταλίαν, ὅπου ἔπερνεν δύο λοκότενα τὰ ρ', καὶ ἐψηφοῦσαν τὰ χωργία τίντα ἀξάζαν, καὶ τὰ σενιάσματα καὶ τὰ κεφαλιάτικα τοὺς ἐλευθέρους, ὅπου ἐπλέροναν κάθα κεφάλιν ὀνόμισμαν α'. Εἶναι ἀληθεία καὶ ἡ Ταλία ἦτον κακή, καὶ ἐπλερόναν δ' τὰ ρ', καὶ εἴ τι ἄξαζεν τοῦ πασανοῦ τὸ ἐδικόν του νὰ πλερόνῃ πρὸς δ' τὰ ρ', καὶ οἱ 'λευθέροι οὖλοι καὶ ἀποὺ ιε' χρονῶν καὶ ἀπάνω, καὶ οἱ παροῖκοι καὶ οἱ σκλάβοι ὀνόμισμαν α' τὸ κεφάλιν, καὶ τάπισα ἐπαρακατεβάσαν το.

Τὸ λοιπὸν ἐστράφην ἡ λιτανεία, καὶ ὀλίον ὀλίον ἐστάθην τὸ θανατικόν. Καὶ πάλε ἔρριψεν ἄλλα χρέη ἀπάνω τοῦ λαοῦ νὰ διδῇ πασαεῖς ὀνόμισμαν α', καὶ νὰ πέρνῃ α' μόδιν ἅλας ἀπὸ παιδίου ὡς γέρου, καὶ μοναχόν, καὶ πᾶσα ψυχὴ ἀνθρώπου· ἡ σοῦμα ἦτον π' χιλιάδες τὸν χρόνον· καὶ τοῦτα ἔδωκέν τα ψουμὶν τῆς κόρης του τῆς Τζίβας, καὶ ἐπάντισεν δ' χρόνους, καὶ ἐπόθ(αν)εν ἡ αὐτὴ τάμε Τζίβα, καὶ ἔκοψεν τοῦτον τὸ τέλος. Ὅτι μετὰ τὴν ἀποβίωσιν τοῦ μάστρ' Ἀντώνη Περγάμου τοῦ ἰατροῦ φυσικοῦ, ὁ ποῖος ἦτον κεφάλιν τοῦ ἐφφικίου τῆς τζάμπ(ρ)ας τοῦ ῥηγός, ἐβάλλεν τὸν σὶρ Τζουὰν Σουλουάνη, ὁ ποῖος ἔζησεν ἄχρι τὴν κυριακὴν τῇ κε' αὐγούστου ͵αυξε' Χριστοῦ, καὶ ἀπόθανεν, διότι πολλὰ τὸν ἐκαταρᾶτον ὁ λαὸς καὶ τὸν ῥῆγα καὶ τὸν αὐτὸν Σουλουάνην, ὅτι κάθα χρόνον ἐβάλλαν ἕναν οὗ δύο δανεικὰ τοὺς χριστιανούς.

Καὶ εἰς τοὺς ͵αυξϛ' ἐπρουμουτίασεν ἀποὺ τὴν Ἀμμόχουστον ὁ Ξένος νὰ παραδώσῃ τοῦ ῥὲ Τζὰκ τὴν Ἀμμόχουστον, καὶ ἐνῶσάν τον οἱ Γενουβίσοι, καὶ καπόσους του συντρόφους καὶ ἐκατακόψαν τους τέσσερα κομματία καὶ ἐκρεμμάσαν τους εἰς τὴν Ἀμμόχουστον. Ἀμμὲ ἔδειξεν φανὸν πῶς δὲν εἶχεν κανέναν μαντάτον.

Καὶ τὴν δευτέραν θ' σεπτεμβρίου ͵αυξη' Χριστοῦ ἐπέθανεν ὁ αὐτὸς ῥὲ Τζὰκ καὶ ἔθαψάν τον εἰς τὸν Σὰ (Το)μένικον εἰς τὴν δεξιὰν μερίαν τοῦ βημάτου κατὰ πρόσωπα τοῦ ῥὲ Πιέρ.

Καὶ τὴ δευτέραν εἰς τὰς ια' νοεμβρίου ͵αυξθ' ἐστέφθην ὁ ῥὲ Τζενίους εἰς τὴν ἁγίαν Σοφίαν ὑπὸ χειρὸς τοῦ φρὲ Ματαίου, ὁ ποῖος ἦτον ἀποὺ ὄρδινον τοῦ Σὰν Τομένικου ἀρχιεπίσκοπος τῆς Ταρσοῦ. Ὁ ποῖος ἦτον δυνατὸς καὶ καλὰ γραμματισμένος, καὶ ἦλθάν του καὶ πολλαῖς φοραῖς μεγάλαις ζημίαις.

Τῇ πέμπτῃ τῇ ἐσχάτῃ σεπτεβρίου ͵αυ' Χριστοῦ ἐτελεύτησεν ὁ σὶρ Γῆ τὲ Λαπάμε ὁ μαριτζᾶς τῶν Ἱεροσολύμων. Καὶ

εἰς ᾳυβ′ Χριστοῦ ἀστόχισεν ἡ Ἀμμόχουστον, καὶ ἦλθέν τους μεγάλη ζημία, καὶ ἦτον τὴν ἁγίαν κυριακὴν τῇ κς′ μαρτίου. Καὶ ὁ καπετάνος τῆς Ἀμμοχούστου ἦτον σὶρ Ἀντώνη Νενταρκάρ, καὶ εἶχεν ἕναν μοναχὸν φρόνιμον φρὲν Γκῆ Κάλ, ὁ ποῖος ἦτον πνευματικὸς τοῦ καπετάνου, ὁ ποῖος ἔθελε νὰ θανατώσῃ τὸν καπιτάνον καὶ νὰ δώσῃ τοῦ ρηγὸς τὴν Ἀμμόχουστον· καὶ ὁ ρήγας ἐποῖκέν τον ὑποψήφιον διὰ ἐπίσκοπον τῆς Ἀμμοχούστου· καὶ ὠρδινιάσαν καὶ ἐποῖκαν εἰς τὴν Λευκοσίαν ὁ Γαβριέλο ἀνοικταρία, καὶ ἔπεψέν τα μὲ τὸν Μαχ(αιρ)ᾶ εἰς τὴν Α'μμόχουστο, καὶ ἐδηκίμασάν τα καὶ ἦσαν καλά, καὶ μ' ἕναν παιδίον Κατελάνον· καὶ ἐκδέχουνταν νὰ ἔρτῃ ὁ ρήγας νὰ τοῦ ἀνοίξουν τὴν Ἀμμόχουστον νὰ τὴν πάρῃ· καὶ ἐποῖκέν του καὶ πολλαῖς σκάλαις καὶ πολλὰ τζενία διὰ νὰ σκαλώσουν νὰ τὴν πάρουν· καὶ διατὶ ἦσαν εἰς ταῖς πρᾶξές του μηχανοὶ ὁ σὶρ Σιμοὺν τὲ Μουντολὴφ καὶ ὁ σὶρ Τζόρτζε Μπιλῆς, ἦρτεν ὁρισμὸς ἀπὲ τὸν Μπιλῆν καὶ ἐσύρτησαν τὰ πράματα, ἔμειναν ἀργά. Ὁποῖος σὶρ Σιμοῦς ἐξηγᾶτον τῆς ἀποταγῆς του, ὁ λόγος ἐξέβην, καὶ ἔλαχεν εἰς τὴν Κερινίαν ὁ σὶρ Τουμᾶς Καμπὲ Φρεγκοῦζε καὶ ἦτον εἰς τὸ σπίτιν τοῦ σὶρ Τζουὰν τοῦ γαμπροῦ του, ἀνδρὸς τῆς ἀδελφῆς του ὀνόματι τάμ' Ἀντρολὲ τὲ Καμπὲ Φρεγκοῦζε, καὶ μανθάνοντα τὰ μαντάτα ἐκαβαλλικεῦσε νὰ πάγῃ εἰς τὴν Ἀμμόχουστον· καὶ ἐποῖκαν νῶσιν τοῦ ρηγὸς πῶς ἐπῆγεν ὁ Τουμᾶς εἰς τὴν Ἀμμόχουστον διὰ νὰ πῇ τὰ μαντάτα τοῦ καπετάνου· καὶ μοναῦτα ἔπεψεν δύο ἀπὸ τοὺς βαχλιώταις του τὸν Τορίαν Καστρισίον καὶ τὸν Σαψὸν νὰ πᾶσιν νὰ εὕρουν τὸν αὐτὸν Τοῦμα καὶ νὰ τὸν στρέψουν ὀνέστε νὰ μὲν πάγῃ εἰς τὴν Ἀμμόχουστον· οἱ ποῖγοι ἐπήγασιν καὶ ἐπλάσαν του, καὶ ἀρωτῆσάν τον ποῦ πάγει, καὶ ὡς φρόνιμος ἐκόμπωσέν τους καὶ εἶπέν τους — πάγω εἰς τὸ πραστεῖον τοῦ γαμπροῦ μου εἰς τὸν Στρογγυλὸν, διὰ δουλίαις τῆς ἀδελφῆς μου· καὶ τώρα στρέφομαι εἰς τὴν Λευκοσίαν! Καὶ ἐπιστέψαν

του καὶ ἐστράφησαν. Καὶ κεῖνος ἐπῆγεν εἰς τὴν Ἀμμόχουστον· καὶ ἐμπαίνοντά του εἰς τὴν Ἀμμόχουστον, ἐθέλησεν ὁ θεὸς ν' ἀγιτιάσῃ τὸν ἀδελφόν μου τὸν Περρῆν Μαχαιρᾶν τὸν βαχλιώτην τοῦ ρηγός· καὶ διότι ὁ ἀδελφός μου ὁ σὶρ Νικὸλ Μαχαιρᾶς ὁ μεγαλείτερος καὶ ἐγὼ ὁ Λεοντίος ἤμεστεν γραμματικοὶ τοῦ αὐτοῦ σὶρ Τζὰν τὲ Μ(όρε)ς, καὶ ἦτον φίλος του, καὶ μοναῦτα ἔπεψεν καὶ ἐβουθῆσάν του καὶ ἐβγάλαν τον ἀπὸ τὴν Ἀμμόχουστον, μηδὲν τὸν φουρκίσουν. Καὶ εἶπέν τά του τοῦ καπιτάνου τὰ μαντάτα· καὶ ὄνταν τὰ ἐμάθαν καταληπτῶς μὲ τὸ κριτήριον, τοὺς μὲν ἐκατακόψαν, τοὺς δὲ ἐκρεμμάσαν, καὶ ἐκλαῖάν τους οἱ Ἀμμοχουστιανοί.

Καὶ τὴν κυριακὴν εἰς κγ' τοῦ ὀκτωβρίου ͵αυα' Χριστοῦ ἔπεψεν ὁ ρήγας τὴν ἀδελφήν του τὴν παρθένον Μαργέτταν μὲ τὰ κάτεργα ἀπὸ τὴν Κερινίαν εἰς τὸν ἄντραν της τὸν ρὲ Σελάγο, καὶ ἐπέζευσεν εἰς τὴν Λάπιθον· καὶ ἐπῆγεν καὶ ὁ ρήγας μὲ τὴν μητέραν του τῆς γῆς, καὶ ἐκεῖ ἐτρῶγαν καὶ πίναν πολλαῖς ἡμέραις· καὶ εἰς ταῖς γ' τοῦ ὀκτωβρίου ἐπῆγαν εἰς τὸ ταξεῖδίν τους.

Καὶ εἰς τὴν αὐτὴν ἐχρονίαν ἦρτεν εἰς τὴν Κύπρον εἰς τὴν Κερινίαν ἕνας ἀφέντης ὀνόματι Πουτζεγγὰτ μὲ πολλὴν δύναμιν, καὶ μετά του ὁ ἀνηψιός μου ὁ σὶρ Τζόρτζε Μπιμπηλῆς ὅπου ἦτον κουβερνούρης τῆς Κύπρου, καὶ ἐπῆγεν μὲ τοίαν τάξιν, ὅτι ἐπροσδέκτην τὸν Μπουτζεγκὰτ πολλὰ καλά, καὶ ἔπεψέν του τὸν φρενιμώτερον ἄνθρωπον τὸν εἶδεν ποτέ του, καὶ ἐχάρισέν τον βαρύτιμα κανισκία· καὶ ἐποῖκαν ἀγάπην μὲ τοὺς Γενουβίσους, ὅτι ὁ Πουτζεκὰτ ἔριζεν ἀπάνω τους.

Καὶ εἰς τὴν ἐχρονίαν ͵αυγ' τοῦ Χριστοῦ πάλε ἀρχέψαν εἰς μεγάλην γκάρραν ὡς τοὺς ͵αυϛ' καὶ ἐξωδίασεν πολὺν βίον καὶ πολλὰ δανεικὰ ἔβαλλεν. Καὶ ἐποῖκεν χαράγιν ἀπὸ ϛ' καρτζὰ καὶ ἐλέγαν το σιζήνιν, καὶ καρτζὰ μικρά· καὶ ἔβαλλεν ἕναν ἐφφίκιν, καὶ ἐπέρναν δύο καρτζὰ εἰς τὸ νόμισμαν ἀποὺ

πᾶσα πρᾶμαν ἀποῦ νὰ πουληθῆ, καὶ ἔβαλλεν πολλοὺς κιλιούριδες καὶ ἐκλέξαν πολλὰ καρτζά. Καὶ ἐφέραν λᾶς τῶν ἁρμάτων μὲ τ' ἄλογα καὶ ἀπεζούς, καὶ ξύλα, καὶ οὗλα δὲν ἐφελοῦσαν, παρὰ ἦσαν εἰς μεγάλην ζημίαν τοῦ λαοῦ καὶ τοὺς ἄρχοντες, καὶ τοὺς πτωχοὺς τοῦ λαοῦ, καὶ ποτὲ δὲν ἐγλυκάνθην οὐδὲ ἀποὺ ἀγγάραν, οὐδὲ ἀποὺ πόλεμον. Καὶ τοῦτα ξηγοῦμαί τα εἰς κοντολογίαν, ὅτι ἂν τὰ ἐξηγηθῆκα ὡς γίον ἐγινῆκαν ἦτον πολλὰ βαρετὰ εἰς αὐτόν μου νὰ γράφω καὶ εἰς αὐτῆς σας νὰ τ' ἀγροικᾶτε.

Καὶ τοὺς ᾳυϛ' Χριστοῦ ἐκάψαν τὰ τζενία ὁ ῥήγας, καὶ ἐφύγαν ἀπὸ τὴν κατούναν τῆς Ἀμμοχούστου ἕως τὴν ᾳυη' τοῦ Χριστοῦ. Καὶ ἐσύραν ἀπὸ τὴν Ἀμμόχουστον μίαν πουμπάρδαν καὶ ἐπῆρεν τὸ μερὶν τοῦ Καζησέστα, ταῖς ποῖαις πουμπάρδαις ἐφέραν ταις κρυφὰ ἀπὸ τὴν Βενετίαν, καὶ κτυπῶντα ἐπόθανεν· καὶ ἐβγῆκαν ἀπὸ τὴν Ἀμμόχουστον οἱ Γενουβίσοι, καὶ ἐφέρασιν μίαν μεγάλην πουμπάρδαν καὶ ἤρτασιν εἰς τὴν Λεμεσόν· καὶ μέσα εἰς τὸ καστέλλιν ἦσαν ἀδήγητοι, καὶ ἐπρουμουτιάσαν τους εἰς δύο μῆνες τὰ τοὺς δώσουν τὸ κάστρον· καὶ πρὶν τὸ τάρμε ἀναφάνεν ὁ συνεσκάρδος μὲ τὸν Κάρλο Τζέ, διὰ τὸ καλοῦ κουβέρνου ἐπῆραν τοὺς Γενουβίσους καὶ τὴν πουμπάρδαν. Καὶ εἰς τοὺς ᾳυθ' Χριστοῦ ἐποῖκαν ἀγάπην.

Καὶ ἄρχεψεν ὁ αὐτὸς ῥὲ Τζένιους τὴν μάχην μὲ τοὺς Σαρακηνούς, καὶ ἐκουρσεῦγάν τους ἀπὸ τοὺς υδ' Χριστοῦ· καὶ ὁ σουρτάνος ἐδιάβαζέν τα, ὅτι πολλοὶ ἀμιράδες δὲν ἐγροικοῦνταν μετά του, καὶ ἐμούλονεν.

Καὶ τοὺς υι' Χριστοῦ ἦλθεν ἄλλον θανατικὸν ὅπου πάντισεν περίττου παρὰ α' χρόνον. Καὶ οἱ ἄρχοντες ἀρχοντινίσκασιν καὶ οἱ δελοιποὶ ἀποὺ τὰ κούρση τοὺς Σαρακηνούς· καὶ ἀπάντισεν ἡ μάχη ὡς τοὺς ᾳυη' Χριστοῦ. Καὶ ἔπεψεν ὁ ῥήγας ἕναν μαντατοφόρον τὸν σὶρ Τουμᾶς Προβόστου, καὶ ἔφερεν μετά του ἄλλον μαντατοφόρον Σαρακηνὸν καὶ ἐμπάσαν τον εἰς

τὴν Λευκοσίαν τὴν αὐτὴν ἡμέραν. Ὁ μαντατοφόρος εἶχεν ὁρισμὸν ν' ἀγοράσῃ ὅλα τὰ μάλωτα Σαρακηνούς, καὶ ὅσοι δὲν ἐβαπτίστησαν ἀγόρασέν τους. Καὶ ἐποῖκαν ἀγάπην καὶ ὁ ῥήγας, ἐπρουμουτίασεν νὰ μὲν τζετιάσῃ πλεῖον κουρσάρους νὰ πέψῃ εἰς τὴν Συρίαν, καὶ ἂν ἔρτουν κουρσάριδες νὰ μὲν τοὺς δώσῃ βιτουαλίαν ἀπὲ τὴν Κύπρον, οὐδὲ κανένας νὰ τορμήσῃ ν' ἀγοράσῃ κούρση. Καὶ ἐστράφη εἰς τὸν σουλτάνον.

Ὁμοίως ἀποὺ τὴν ι' ἰουνίου ͵αυθ' Χριστοῦ εἶχεν ἡ Κύπρος θανατικὸν μέγαν, καὶ ἀκρίδαν καὶ πάντισεν γ', δ' χρόνους, ὅπου ἐκατάλυσεν οὔλην τὴν χλοὴν τῆς γῆς καὶ τὰ δένδρη, καὶ εἰς τοὺς υι' Χριστοῦ ἐποῖκεν πολλὴν ζημίαν εἰς ὅλον τὸ νησίν, καὶ εἰς τοὺς ιβ' ἐπαρκατέβην· καὶ οἱ λᾶς ἐθερίσαν τὰ κριθαρία, πρὶν ἀρχέψῃ ἡ ἀκρίδα νὰ πολομᾶ ζημία, ἀμμὲ ὅλον τὸ σιτάριν ἐκατάλυσέν το, καὶ τὰ ἀμπελία τὰ Ἀρμένικα τοῦ Καλαμουλίου, καὶ ἔρισεν ὁ ῥήγας καὶ ἐπιάσαν την, καὶ ἐποῖκεν ὀλίγην ζημίαν.

Καὶ τὰς κε' αὐγούστου ͵αυια' Χριστοῦ ὁ φρερὲς Κουρὴν ὁ π(ρ)ιούρης τῆς Τουλούζας καὶ κουμεντούρης τῆς Κύπρου, καὶ ὁ σὶρ Στινιεμὲ Πινιὸλ ἐφέραν τὴν παρθένον Τζαρλότταν τὲ Πορποῦν ἀπὸ τὴν Φραγγίαν, καὶ ἁρμάσαν την μὲ τὸν ῥὲ Τζενίους τὸν αὔγουστον τῇ κε'. Καὶ ἀπεκεῖ καὶ νἄρτῃ ἐπαρκατέβην ἡ ζημία τῆς ἀκρίδας· καὶ ἀπὸ τότε ἦλθαν πολλὰ καλὰ εἰς τὴν Κύπρον διὰ τὸ ῥοιζικὸν τῆς καλορροιζίκης ῥήγαινας· ὡς γίον εἴπαμεν καὶ ἡ ἀκρίδα ἦτον πολλά, ἀμμὲ δὲν ἐπολόμαν τόσην ζημίαν, ὡς γίον ἐπολόμαν εἰς τους υια', ὅτι τὴν ἐχρονίαν ἐκείνην ἐποῖκεν καὶ εἰς χωραφία καὶ εἰς περιβολία καὶ δέντρη καὶ κιτρομηλίαις καὶ ἀμπελία, καὶ οὖλα ἐξήλεψέν τα, καὶ καλαμερά, καὶ τοῦ Καλαμουνίου τὰ περιβόλαια εἰς γ' χρόνους ἐξήλειψέν τα παντελῶς, καὶ ἐμεῖναν τὰ δεντρὰ γυμνά, ὡς γίον τὸν χειμῶναν, καὶ κιτρομηλίαις καὶ οὖλα, καὶ ληαῖς καὶ κερατζιαῖς καὶ ἐξεράναν πολλά· καὶ ὄνταν ἦλθεν ἡ ῥήγαινα

ἄρχεψεν καὶ ἐπαρκατέβην ὁ θυμός της, καὶ ἔτρων, καὶ ἄφηνεν. Θεωρῶντα ἕνας παπᾶς τὴν ζημίαν ὅπου ἐπολόμαν τὴν πολλήν, ἐπῆγε νὰ τὴν καταραθῇ, καὶ γροίκα θαῦμαν τὸ ἐγίνην! ἐκαταράθην την, καὶ ἦρτεν ἕναν κοπάδιν ἀκρίδα καὶ ἔπεσεν ἀπάνω του, καὶ τόσον τὸν ἐστενοκοπίσαν καὶ ἀπόθανεν, πρὶν νὰ ἔλθῃ ἡ ρήγαινα. Καὶ ὅσον ἦλθεν, ἐπάντισεν δύο χρόνους, καὶ μὲ λιτανείαις καὶ ἐλεημοσύναις καὶ παρακάλησες ἐσήκωσέν την ὁ θεὸς ἀπὸ τὸ νησίν.

Καὶ τῇ ια' σεπτεμβρίου υιγ' Χριστοῦ ὁ κύρης Χαρὴν τὲ Λουζουνίας ὁ πρίντζης τῆς Γαλιλαίας, κρυφὰ τοῦ ἀδελφοῦ του τοῦ ρὲ Τζενίους ἐπῆγεν πέρα ἀπὸ τὴν Ἀμμόχουστον, καὶ ἐπῆρεν μετά του τὸν Γιοτῆ τὲ Καφρὰ καὶ τὸν Περρῆν τοῦ Σάλαχα καὶ τὸν υἱόν του σὶρ Πόλου, καὶ ἕναν Ταλιάνον ὀνόματι Τζολλοῦν, τὸν Περτιλὴν τὲ Σαβόγιε, καὶ τὸν Γιοτὴν τὲ Λαγριδίε, καὶ τὸν Νικολὴν τοῦ Καλαμουνιώτη, καὶ τὸν γερακάρην του, καὶ γροικῶντά το ὁ ρήγας ἐθυμώθην πολλά.

Τῇ δευτέρᾳ τῇ ις' μαγίου ἐγέννησεν ἡ ρήγαινα υἱὸν καὶ ἔκραξέν τον Τζουάνην, καὶ ἐποῖκέν τον ὁ ρήγας πρίντζην τῆς Ἀντιοχείας, ὅτι ὁ κούντης τῆς Τρίπολης ἦτον ζωντανός. Καὶ τὸ σάββατον τῇ κδ' σεπτεμβρίου ͵αυιη' τοῦ Χριστοῦ ἐγέννησεν ἡ ρήγαινα κόρην, καὶ ἐκράξεν την Ἄνναν· καὶ εἰς ὀλίγον καιρὸν ἐγέννησεν δύο μονόκοιλα, καὶ ἐπεθάνασιν, καὶ μετ' ὀλίγον ἐποῖκεν ἄλλην κόρην, καὶ ἐπέθανεν.

Ἡ αὐτὴ κυρὰ ρήγαινα ἔφερεν μετά της ὑποταγὴν πολλήν, τουτέστιν τὴν τάμε Ζαπίαν τὲ Λεσπάρε ἁρμασμένη μὲ τὸν πορνικὸν τοῦ κυροῦ τῆς ρήγαινας, καὶ ἅρμασεν μὲ τὸν σὶρ Σιμοῦν τὲ Μόρφου τὸν ἀδετούρην τὴν Μουτζέτταν, καὶ ἅρμασεν μὲ τὸν σὶρ Μαρὴν Βιλερπὰ τὴν Μετζιλίαν, τὴν βυζαστρίαν της μὲ τὸν Λουσιέττον, τὴν Λουτζιέτταν τὴν παρθένον ἔρμασέν την μὲ τὸν Σιμοῦν Φρασὲς, καὶ τὴν κυρὰν τὴν Τζουάναν τὴν χήραν, καὶ τὴν Κατελήναν ἔρμασέν την μὲ τὸν Κουράτον

τὸν βαχλιώτην της, ἡ ἄλλη ἡ τάμε Ζαπία ἐπόθανεν παρθένος, καὶ τὴν Κατελήναν τοῦ Πάρου τὴν ἔφερεν ἀποὺ τὴν Ῥόδον ἔρμασέν την μὲ τὸν Μιχάλην τῆς Ὀμορφίας, τὸν ἀδελφόν της τὸν πασταρδο τὲ Ποργονία . . . . (1) τὸν σὶρ Βραχίμην τὸν μαῦρον τοῦ σπιτιοῦ της, βαχλιώτης τοῦ σὶρ Ἀβαὴν Κουράτο, Ἠρταντοῦν τὸν μάγειρον τοῦ Πασκινέτ, τὸν Ἐστιένε τὲ Βαρέχα, καὶ τὸν σὶρ Μαρτὴν τὸν Σοφὸν τὸν Τζηκλούρην· καὶ ἔφερεν καὶ ψάλτην τὸν Τζουὰν Μουρέσε τὸν παπᾶ, καὶ τὸν σὶρ Τζουὰν Μαροσίε τὸν παπᾶ, Τζουὰν Ῥόντος, Τζουὰν Κανέλλε, τὸν Τζάκο τὲ Ραζέ, καὶ τὸν Τζηλὲτ Βελιούτ, τὸν σὶρ Πιὲρ Βερνιὲτ τὸν παπᾶ, καὶ ποῖκεν τίποτο κακὸν καὶ ἀφορίσαν τον, καὶ ἐπῆγεν εἰς τὸν Πάπαν καὶ ἀποφορίστην, καὶ ἐστράφην μετά της· καὶ τὸν Τζηλὲτ τὸν σεκρετάριον, καὶ τὸν Τζουὰν τὸν Σελλᾶν, καὶ τὴν γυναῖκάν του καὶ τὸν υἱόν του, τὸν Περινὲτ τὸν χρυσοχὸν καὶ τὸν Τζουὰν τὲ Βένα τὸν ἀδελφόν του, καὶ τὸν Κουδραίς· καὶ ὁμοίως καὶ τὸν Τζουὰν τὸν κουφὸν, καὶ τὸν Μετάτον υἱὸν τῆς βυζαστρίας της φρέρην εἰς τὸ Σπιτάλιν. Ἡ ποία ῥήγαινα ἐποῖκεν πολλὰ ψυσικά, καὶ ἀνάστησεν τὸ ξενοδοχεῖον τοῦ Σαντ' Ἀκοστῆ, καὶ ἐβάλλαν τὸν Ναρνὰτ Γυλιὰμ βλεπάτορον, καὶ ἐποῖκεν κρεββατία καὶ παπλώματα καὶ σεντονία διὰ τοὺς ξένους, καὶ ὀξόδους καθημερινὸν νὰ τρῶσιν, καὶ ἄλλα πολλὰ καλὰ τὰ ἐποῖκεν.

Εἰς τοὺς ͵αυιθʹ Χριστοῦ καὶ κʹ μέγαν θανατικὸν εἰς τὴν Κύπρον, καὶ ἐπέθανεν ὁ κοντοσταύλης τῆς Κύπρου ὁ Λαμπαμέ.

Καὶ εἰς τὰς κʹ φευρουαρίου ͵αυκʹ Χριστοῦ ἐγίνην μεγάλη ταραχὴ ἀνάμεσα τοὺς Γενουβίσους καὶ τοῦ ῥηγός, καὶ κακὰ ἐμουλῶσαν. Καὶ διὰ τοῦτον δὲν θωροῦμεν τὰ κακὰ ὅπου μᾶς ἔρκουνται, καὶ πολομοῦμεν πολλὰ κακά, καὶ διὰ τοῦτον μερετιάζει μας περίττου κακά, παρὰ ποῦ μᾶς ἔρκουνται· ὁ Κύριος

(1) Ἐλλείπουσι φράσεις τινές.

εἶπεν, ἀγάπα τὸν πλησίον σου, καὶ ἐμεῖς πολομοῦμεν πᾶσα κακὸν κατὰ πρόσωπα τοῦ θεοῦ. Οἱ Σαρακηνοὶ ἐβαστοῦσαν πολλὰ ἀποὺ τὰ κακὰ ἀποῦ τοὺς ἐπολομοῦσαν ἀποὺ τὴν Κύπρον, διότι ἦρταν πολλαῖς φοραῖς καὶ αἰχμαλωτεῦσάν την καὶ πῆραν καὶ ἀνθρώπους καὶ γυναῖκες, καὶ αἰχμαλωτεῦσαν ὅλα τὰ κάστρη τῆς Κύπρου, καὶ πολλαῖς φοραῖς ἐκάψάν την, καὶ μίαν φορὰν τόσον τὴν ἐκάψαν, ὅτι δὲν ἔμεινεν ἄκαγον παρὰ τὸ ὄρος τὸ λεγόμενον Ἀκάμα, καὶ ἐλογίσθην Ἀκάμα.

Καὶ διὰ ταῖς πολλαῖς φοραῖς ὅπου ἐκουρσεῦγαν τὴν Συρίαν οἱ κουρσάριδες, ἐσυνεθίζαν καὶ οἱ Κυπριῶταις καὶ ἐκουρσεῦγάν τους πολλὰ φανερὰ καὶ ἀδιάντροπα. Οἱ Σαρακηνοὶ εἶχαν συνῆθιν καὶ ἐβαστοῦσαν πολλά, καὶ δὲν ἐπέρναν βεντέτταν, ἂν δὲν τοῦχαν πεῖν τοὺς ὀκτρούς τους α΄, β΄ καὶ γ΄, διὰ νὰ ἔχουν νίκην, καὶ ἀπεκεῖ κάμνουν καὶ ἀρχεύγουν νὰ πάρουν βετέττα· ἐπέψαν καὶ ἐμηνῦσάν το τοῦ ῥηγός, καὶ ὁ ῥὲ Τζενίους ἔπεψεν μαντατοφόρον εἰς τὴν Συρίαν τὸν σὶρ Τουμᾶς Προβόστου, ͵αυιδ΄, τὸν ποῖον ἐδέκτην ὁ σουλτάνος μὲ μεγάλην τιμήν, καὶ πολλὰ τὸν ἐτίμησεν, καὶ πλούσια κανισκία τοῦ ἔδωκεν· καὶ ἔπεψεν μοναῦτα τὸν Διετὰρ μαντατοφόρον εἰς τὴν Κύπρον μὲ τὸν αὐτὸν Προβόστουν, τὸν ποῖον ἐτίμησέν τον ὁ ῥήγας καὶ ἐποῖκέν του μεγάλους ὀξόδους, καὶ ἀπλίκεψέν τον εἰς τὰ σπιτία τοῦ σὶρ Τουμᾶς Σπινόλα.

Καὶ τὴν κυριακήν, κδ΄ νοεμβρίου ἐχρονίας ͵αυιδ΄ Χριστοῦ, ἐδιαλαλήθην ἡ ἀγάπη μὲ τὴν Συρίαν μὲ μεγάλην τιμὴν καὶ χαράν· ὁ δὲ μωρὸς λαὸς καὶ πολλὰ ἀπὲ τοὺς καβαλλάριδες ἐλαλοῦσαν — εἴδετε, πῶς μᾶς ἐφοβήθησαν, καὶ ἐγυρίσαν μοναῦτα νὰ μᾶς κολακέψουν νὰ ποίσωμεν ἀγάπην!

Καὶ τῇ πέμπτῃ, ιε΄ γενάρη ͵αυκα΄ Χριστοῦ ἐπέθανεν ἡ κυρὰ ἡ ῥήγαινά μας ἡ Τζαρλόττα, καὶ διατὶ ἦτον καὶ ῥήγαινα ἀστενὴς ἐβάλαν την ἀπὸ τὴν αὐλὴν τὴν ῥηγάτικην κρυφὰ πιδεξία, μὲν τὸ νώσῃ ὁ ῥήγας. Καὶ ἦτον θανατικὸν εἰς τὴν Κύ-

προν. Καὶ ἄντα τὴν ἐπήρασιν εἰς τὸ Κα(ϐα)λλικίον, τότες ἀρχέψαν οἱ παπάδες νὰ ψάλλουσιν, καὶ ἐπῆράν την εἰς τὸ μοναστῆριν τοῦ Σὰν Τομένικου, καὶ ἐθάψαν την εἰς τὸ μέγαν βῆμαν εἰς τὴν ἀριστερὴν μερίαν κατὰ πρόσωπα τοῦ κιϐουρίου τοῦ ρὲ Τζὰκ τοῦ πεθεροῦ της.

Καὶ τῇ πέπτῃ εἰς τὰς ιε΄ ἰανουαρίου τῆς αὐτῆς ἐχρονίας ͵αυκα΄, ἐπόθανεν καὶ ἡ κυρὰ ἡ ρήγαινα Χελουῆς τὲ Πρεζουνή, ἡ μητέρα τοῦ ρὲ Τζενίου, καὶ ἐθάψαν την εἰς τὸ κιϐοῦριν τοῦ ἀντρός της τοῦ ρὲ Τζάκ.

Καὶ τὴν τετράδην, κε΄ μαρτίου ͵αυκε΄, ἐδιαλαλῆσαν εἰς τὴν Λευκοσίαν καὶ εἰς ὅλην τὴν Κύπρον, ὅτι κανένας μηδὲν εἶναι ἀπότορμος τὴν Κυριακὴν νὰ πουλήσῃ, οὐδὲ ν᾽ ἀγοράσῃ, οὐδὲ καμμίαν πρᾶξιν νὰ ποίσῃ, οὐδὲ γομάριν νὰ ἔλθῃ ἀπέξω τῆς χώρας, καὶ τὸν νὰ τὸν εὕρουν νὰ τὸν βάλλουν εἰς τὴν φυλακὴν νὰ τὸν κυϐεντίζουν.

Καὶ πάλε οἱ Ἀζάπιδες ἐκουρσεῦγαν τὴν Συρίαν, καὶ τὰ κούρση ἐγοράζαν τα κρυφὰ ὁ Φιλιπποῦς Μπικε(νὴν) ὁ ἐμπαλῆς τῆς Λεμεσοῦ, καὶ ὁ σὶρ Τζουὰν Γαζὲλ ὁ τζηϐιτάνος τῆς Ἀλυκῆς. Ὡς γίον εἶναι ἀλήθεια, ὅτι ὁ θεὸς εἶναι κριτὴς καὶ δὲν ἀγδέχεται νὰ ᾽γκαλέσῃ τινάς, ἀμμὲ τὸ δίκαιον πολομᾷ, διὰ τοῦτον ἔφυγεν ἕνας Σαρακηνὸς σκλάϐος καὶ ἐπῆγεν εἰς τὸ Κάργιος, καὶ εἶπέν το τοῦ σουλτάνου πῶς κουρσεύγουν τοὺς Σαρακηνοὺς οἱ κουρσάριδες καὶ ἀγοράζουν τα οἱ Κυπριῶταις, καὶ σουφριάζουν τους, καὶ πολλὰ ἐθυμώθην καὶ ἔπεψεν ϛ΄ κάτεργα, τῇ κϛ΄ σεπτεϐρίου ͵αυκδ΄ καὶ ἦλθαν εἰς τὴν Λεμεσὸν νὰ κατηγορήσουν τὴν ἀφεντίαν του — τούτη εἶναι ἡ ἀγάπη σας καὶ ὁ ὅρκος σας, ν᾽ ἀφήνετε τοὺς κουρσάριδες νὰ μᾶς κουρσεύγουν καὶ νὰ δέχεσθε τὰ κούρση; Μανθάνοντά το ὁ ρήγας ἔπεψεν λᾶς τῶν ἀρμάτων τὸν σὶρ Φιλίππου Προϐόστου καπετάνον νὰ πᾷ νὰ βλεπήσῃ μηδὲν ποίσουν ζημίαν. Τότε ἦλθεν ὁ Φίλιππος Πικενὴν ὁ ἐμπαλῆς τῆς Λεμεσοῦ καὶ ἐπῆρεν τὸν

σὶρ Φιλίππου Προβόστου, καὶ τὸ φουσάτον ἀφῆκάν το εἰς τὸ καστέλλιν τῆς Λεμισοῦ, καὶ ἐπῆγαν οἱ δύο μὲ τοὺς παιδίως τους διὰ ν' ἀποσκεπάσουν τοὺς Σαρακηνούς· καὶ ἐκράτεν ὁ Α'σιαμπὰκ μίαν σαΐτταν καὶ ἔδωκεν τοῦ σὶρ Φιλίππου Προβόστου, καὶ ἔπεσεν ἀποὺ τ' ἄλογόν του εἰς τὴν γῆν· καὶ ἔφυγεν ὁ Φιλίππου Μπηκενὶς μὲ τὸν παῖδαν τοῦ σὶρ Φιλίππου, καὶ κεῖνον ἀφῆκάν τον εἰς τὴν γῆν, καὶ ἦρταν οἱ Σαρακηνοὶ καὶ ἐκόψαν τὴν κεφαλήν του, καὶ ἐγδάραν την καὶ ἐπῆράν τη τοῦ σουλτάνου εἰς τὸ Κάργιος. Τότες τὸ φουσάτον μας ἐστρέφετον· καὶ οἱ Σαρακηνοὶ ἐκατέβησαν καὶ ηὕρασιν πολλὰ πράγματα ἀποὺ ταῖς πρα(μα)τείαις τοὺς Σαρακηνούς, καὶ ἐπῆραν τὰ ροῦχα τοὺς Βενετίκους, τὰ ἐκοῦνταν εἰς τὴν Λεμεσὸν εἰς τὸ σπίτιν τοῦ Ἀλφοῦ Σαντεμαρίε τοῦ μπαλίου τοὺς Βενετίκους· καὶ ἐκάψαν τὴν Λεμεσόν, καὶ ἕναν καράβιν Κρητικὸν καὶ ἕναν κάτεργον κουρσάρικον, τὰ ποῖα ἦσαν συρμένα εἰς τὴν γῆν. Καὶ ὡς γίον ἔρχουνταν, ἐμπλάσαν δύο γριπαρίαις Κουρουκιῶταις καὶ ἐκάψαν ταις· εἰς τὸ ἕναν ἦτον ὁ Ἀντρόνικος καὶ ἔφυγεν εἰς τὴν γῆν, καὶ τὸ ἄλλον ἐπῆράν το εἰς τὸ Κάργιος. Καὶ ἐπῆγαν εἰς τὰ Κουβουκλία καὶ ἐποίκασιν πολλὴν ζημίαν, καὶ ηὗραν τὸν Σαρακηνὸν τὸν σκλάβον τὸν ἐβαπτίσαν καὶ ἐκράξαν τον Τουμασήν, ὁ ποῖος ἀρνήθην τὸ βάπτισμαν· τὸ ποῖον ἐπιάσαν ὕστερον εἰς τοὺς ᾳυκθ' καὶ ἐκάψαν τον, διατὶ ἀρνήθην το βάπτισμα.

Ὁ ρήγας ἔπεψεν καὶ ἀρμάτωσεν δύο κάτεργα καὶ δύο γαλιάτζαις καὶ ἐπῆγαν κουρσεύγοντα τὴν Συρίαν μὲ τὸν σὶρ Τουμᾶς Προβόστου, καὶ ἔμπλασεν ἕναν κάτεργον ἀπὲ τὸ Ἀγιάσιν καὶ ἐπῆρέν το, καὶ εἶχεν ἕναν Μαμουλούκην, μέγαν ἄνθρωπον, καὶ ἐφέραν τον εἰς τὴν χώραν εἰς τὴν φυλακήν, καὶ ὅσοι ἐγλυτῶσαν ἀπὸ τὸν σκοτωμὸν ἐφέραν τους εἰς τὴν φυλακήν.

Καὶ τὴν παρασκευγὴν εἰς τὰς γ' αὐγούστου ᾳυκε' ἐφέρασιν χαρτία τοῦ ρηγὸς πῶς ἀρματόνουσιν ν' κάτεργα καὶ ἦρ-

τασιν πρὸς τὰς Χελώνας πρὸς τὴν Ἀκρωτίκην, καὶ τὸ σαββάτον ἤρτασιν εἰς τὴν Ἀμμόχουστον. Τότες ἔπεψεν ὁ ρήγας τὸν ἀδελφόν του τὸν πρίντζης τῆς Γαλιλαίας καπετάνον μὲ φ' ἀνθρώπους τῶν ἁρμάτων μὲ τ' ἄλογα καὶ δύο χιλιάδες ἀπεζοὺς Συριάνους, Ἀρμένιδες, καὶ λευτέρους τῶν χωρίων, καὶ χειροτεχνῖταις ἀπὸ τὴν Λευκοσίαν, καὶ ἐπῆγαν εἰς τὴν Σινταν. Καὶ ἀπέζευσεν μερτικὸν ἀπὸ τοὺς Σαρακηνοὺς καὶ μέρος ἀπὸ τ' ἄλογά τους, καὶ ἐκάψαν τὴν Τράπεζαν καὶ τὴν Καλοψίδαν· καὶ ὁ πρίντζης ἦρτεν εἰς τὴν Σιβούρην καὶ δὲν ἤξευρεν ποῦ εὑρίσκουνται τὰ κάτεργα, οὐδὲ οἱ ἀπεζοί, καὶ τὸ γιόμαν ἐφέραν του μαντάτον πῶς εἶναι εἰς τὴν Καλοψίδαν· καὶ ὁ πρίντζης εἶχεν ἔρτειν εἰς τὸν Ἅγιον Σέργην καὶ ἐγύρευγεν τοὺς Σαρακηνοὺς νὰ σμικτῇ μετά τους, καὶ ἔμαθεν τὸ μαντάτον πῶς ἔρκουνται ἀπὸ τὴν Σύβουρην. Καὶ εἰς τοὺς Στύλους ἀπάνω εἰς ἕναν βουνάριν ηὕρασιν εἴκοσι Σαρακηνούς, ὀκτὼ καβαλλάριδες καὶ ιβ' ἀπεζούς, καὶ ἐτρέξασιν ἀπὸ τὸ φουσάτον τοῦ πρίντζη καὶ ἐσκοτῶσαν ϛ' ἀνομάτους ἀπεζοὺς καὶ ἐπιάσαν καὶ α' ζωντανόν, καὶ ἄλλοι ἐφύγασιν. Τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἐγίνην μεγάλη πυρά, καὶ ἀποθάναν ια' ἀνομάτοι ἀπὸ τὸ φουσάτον τοῦ πρίντζη, ἀπὸ τοὺς καβαλλάριδες, ὁ Τζουὰν τὲ Πουπί, ὁ Πιὲρ τὲ Τζαλλές, Μαφιὸλ τὲ Σαντατώνι, Ἀλισάντρος Τετί, Γασπὰρ τὲ Βιανέ, Μπενὲτ δὰ Βισέντζω, Ἀρμανὸ Τουκὲτ ὁ βαχλιώτης τοῦ σὶρ Τζουὰν τὲ Γρινιέρς, φρέρε Τζάκε Πελεστρὶ Σπιταλιώτης βαχλιώτης τοῦ Γαριτενεάλ, καὶ ἕνας μορέτης Πάτζης, καὶ ὁ Τζάκο Καντὰχ ὁ λουσιέρης. Καὶ τὴν τετράδην εἰς τὰς η' αὐγούστου οἱ Σαρακηνοὶ ἔρχουνταν παραγιάλιν, παραγιάλιν, καὶ ὁ πρίντζης ἀκλούθαν τους τῆς γῆς, καὶ ἔρχουνταν πρὸς τὴν Ἁλυκήν, καὶ ἦλθαν ὀμπρὸς εἰς τὴν Πύλαν· ἐπέθανεν ἕνας παιδίος Φλαμίγκος γουνάρης· καὶ ὁ πρίντζης ἐπήγαινεν μὲ ὅλον τὸ φουσάτον του εἰς τὴν Ἀραδίππου· καὶ κείνην τὴν νύκταν ἐκοιμήθην εἰς τὴν αὐλὴν τῆς Ἀραδίππου.

Καὶ τῇ πέμπτῃ, τῇ θ' αὐγούστου, ἔπεψεν ἀπὸ τοὺς λᾶς του νὰ πᾶσιν εἰς τὴν Ἁλυκήν, καὶ ἐκεῖ ἐμπλάσαν Σαρακηνοὺς ἀπεζούς, καὶ ἐπολεμίσαν ἀντάμα, καὶ ἐσκοτῶσαν οἱ Σαρακηνοὶ ἀπὸ τοὺς λᾶς μας τὸν Στροῦθον τὸν γερακάρην, καὶ τὸν Τζάκο τὲ Φλουρί, καὶ τὸν Τουμᾶς Ἀρμαράττην τὸν βαχλιώτην τοῦ πρίντζη, καὶ τὸν Τζάκον τὸν Κιθριώτην ἀπὸ τοὺς χειροτεχνίταις τῆς Κύπρου, ὁ ποῖος ἦτον διαλαλητής, καὶ τὸν σὶρ Τόρος τὲ Κονστᾶς καβαλλάρης Ἀρμένης. Καὶ τὴν παρασκευγὴν εἰς τὰς δέκα αὐγούστου ἐφέρασιν μαντάτον τοῦ ρηγὸς τὸ μεσημέριν, τὸ πῶς οἱ Σαρακηνοὶ ἐκάψαν τὰ Κελλία καὶ τὴν Ἀραδίππον, καὶ οὗλον τὸ ἀπλίκιν τὸ δεσποτικόν, καὶ τὸ ἀπλίκιν τοῦ πύργου τῆς Ἁλυκῆς, καὶ τὴν Ἀγρίνουν, καὶ τὴν Βρωμολαξίαν καὶ τὸ Κίτιν, καὶ ἐκαύασιν ἀποὺ τόπον εἰς τόπον. Καὶ ἀποὺ μίαν τρύπαν ὅπου ἦτον εἰς τὴν Λεμεσὸν εἰς τὸ κάστρον καὶ δὲν ἦτον κτισμένη ἀπέσω, κἄπγοι σκλάβοι Σαρακηνοὶ ἐξεῦράν την ὅπου ἐδουλεῦγαν εἰς τὸ αὐτὸν κάστρον, τοὺς ποίους εἴχασιν ἀγοράσειν ὄνταν ἦλθεν ὁ μαντατοφόρος, ἔδειξάν τούς την, καὶ ἐμπάσαν τους καὶ ἐπῆραν τὸ αὐτὸν κάστρον, καὶ ἐσκοτῶσαν τὸ Στέφανον τὲ Βισινσὲ τὸν ἐμπαλῆν τῆς Λεμεσοῦ, καὶ ἐπῆραν τὸν Ρεκουνίατον καὶ πολλοὺς ἄλλους λᾶς.

Καὶ τὸ σάββατον εἰς τὰς ια' αὐγούστου θεωρῶντα ὁ πρίντζης πῶς τὸν ἐδιαφεντεῦγαν οἱ βουλευτάδες του νὰ μὲν ἐσμικτῇ μὲ τοὺς Σαρακηνούς, καὶ μὲ ὄμορφο μόδον ἦτον τριγυρισμένος ἀπὸ τὸν ρῆγα μηδὲν ἔβγῃ ἀπὸ τὴν βουλήν τους, τουτέστιν τοῦ σὶρ Τζουὰν τὲ Γρινιέρς καὶ τοῦ σὶρ Πατῆ τὲ Νόρες, καὶ τὸν σὶρ Μπές, καὶ πολλὰ ἦτον βαρυμένος καὶ κοντοκρατέτον.

Καὶ τῇ κβ' αὐγούστου ἦλθεν εἰς τὴν Λευκοσίαν· τότε ὁ ρήγας ἔπεψεν τὸν Τομισίον Ταπαλίον τὸν βισκούντην τῆς Λευκοσίας καπετάνον εἰς τὸ φουσάτον, καὶ ἐπῆραν τὸν κουφάνον καὶ ἦλθαν εἰς τὴν Λεμεσόν. Καὶ ἄνταν ἐγροικῆσαν οἱ

Σαρακηνοὶ τὸ ἔλα τοῦ φουσάτου, ἐποίκασιν ἔγκρυμμαν καὶ ἐξέβησαν ἡ' ἀνομάτοι καὶ ἐκομπόναν τὸ φουσάτον, μπὰς νὰ πάγῃ ἀπάνω τους, οἱ πγοὶ ὀκτὼ Σαρακηνοὶ ἦσαν ἀπάνω εἰς τ' ἄλογα· καὶ οἱ λᾶς μας ἀρχέψαν νὰ τρέξουν ἀπάνω τους· καὶ ἕνας χωργιάτης εἶδεν ἀποὺ ψηλὰ τὸ ἔγκρυμμαν, καὶ ἐκατέβην κάτω καὶ ἔκραξέν τους καὶ ἐδιαφέντευγέν τους μηδὲν πάγῃ τινάς, ὅτι ὀπίσω εἶναι τὸ ἔκκρυμμαν· τότες ἔστρεψαν καὶ ἐστρέφουνταν. Καὶ θωρῶντα τὸ φουσάτον μας πῶς ἐστρέφετον, ἀπήδησαν καλὰ λ' καβαλλάριδες Μαμουλοῦκοι, ἀρματωμένοι καβαλλάριδες, καὶ ἔρχουνταν γάλιν, γάλιν ἀπάνω τοῦ φουσάτου μας· καὶ ὁ βισκούντης ἐπῆρεν τὸ φουσάτον καὶ ἐπῆγεν εἰς τὴν Παλαμίδαν, καὶ κεῖ ἐγιομάτισεν, καὶ ἀπογίομαν ἐπῆγεν εἰς τὸν Λιμνάτην. Καὶ οἱ Σαρακηνοὶ ἤλθασιν εἰς τὴν Παλαμίδαν· καὶ ὅπου πηγαίνασιν οἱ Σαρακηνοὶ ἐκαύγασιν τοὺς τόπους· θωρῶντα οἱ Σαρακηνοὶ ὅτι ἀποὺ τὸ φουσάτον μας δὲν εἶχεν ψυχὴν νὰ σμικτῇ μετά τους, ἀμμὲ πάντα ἐφεῦγαν καὶ ἐστρέφουνταν εἰς τὴν Λεμεσόν, ἐκεῖνοι ἐνέβησαν εἰς τὰ κάτεργα καὶ ἐπῆγαν εἰς τὸ Κάργιος, καὶ ἐβάλαν τὸν Ρεκουνιάτον εἰς τὴν φυλακὴν μὲ τὸν Ἀντρόνικον τὸν Κουρουκιώτην· ὅτι ἀφὸν ἐπῆραν τὸν ῥῆγα, ὡς γίον κάτωθεν θέλω τὸ πεῖν, ἐπέψαν μίαν τζούρμαν νὰ πάρῃ τὸ πικρὸν μαντάτον τοῦ σουλτάνου, πῶς ἐπιάσαν τὸν ῥῆγα, καὶ ἐπέψαν καὶ τὸν Ρεκουνιάτον, καὶ ἐκαύσασιν καὶ (τὸν Ἀντρόνικον, καὶ οἱ δύο ἐδῶκαν θάνατον διὰ τὸν γλυκὺν Ἰησοῦν· καὶ ἐδέκτησαν τὸν θάνατον εἰς τὴν πίστιν τοῦ Χριστοῦ, παρὰ νᾶχαν ζήσειν εἰς τὰ ψέματα, νᾶχαν μουσθλουμανίσειν, καὶ ἐξητιμάσαν τὸν σουλτάνον καὶ κείνους ὅπου τοὺς ἐκριτηρεῦγαν· καὶ εἰς τὸ ὕστερον ὁ σουργέντης ἔκοψεν τὰς κεφαλάς τους ταῖς ἁγίαις, καὶ ἐδῶκαν ταῖς ἁγίαις τους ψυχαῖς εἰς τὰς χεῖρας τοῦ θεοῦ τοῦ ζῶντος, καὶ αἰωνία τους ἡ μνήμη· καὶ ἔσμιξέν τους ἡ ἐκκλησία μὲ τοὺς μάρτυρες καὶ ἐκανονίσαν τους.

Παγαίνοντα τὰ βρωμισμένα μαντάτα εἰς τὸν ἄθεον σουλ-

τάνον, καὶ εἰς τὴν Δαμασκὸν ἐγροίκησέν τα ἕνας καλὸς ἄνθρωπος τὸν εἶχασιν οἱ Σαρακηνοὶ δι' ἅγιον· ὁ ποῖος ἔμαθεν τὸ κακὸν καὶ ζημίαν ἀποῦ ἐποῖκαν οἱ Σαρακηνοί, καὶ ἐπικράνθην πολλά· ὅτι εἰς τὸν καιρὸν ὅπου ἐδιάβην, ἔμαθεν τ' ἀναπιλήματα ὅπου ἀναπιλᾶτον ὁ σουρτάνος τὸν ῥῆγα, καὶ ξεύρει κατὰ τὴν δύναμίν του καὶ τὰ κάτεργα τὰ ὥρισεν νὰ ἁρματωθοῦν, καὶ ὡς ἐκεῖνος ἀποῦ γροίκησεν ἀποὺ τὸν σὶρ Τουμᾶς Προβόστου τὸν μαντατοφόρον τοῦ ῥηγὸς καὶ ἀπὸ τὸν σὶρ Τζουὰν τὸν Ἀποδεχάτορον τὸν πραματευτὴν ταῖς ἀντριαῖς τοῦ ῥηγός, τὴν καλοσύνην του, ἀγάπησέν τον· ὁ ποῖος δὲν ἦτον πολεμίστης· ὅτι ἔδωκέν του ἀκριβὰ κανισκία καὶ ὁ Προβόστους καὶ ὁ Ἀποδοχάτορος, καὶ δὲν ἀκοῦσε νὰ τὰ πάρῃ, παροὺ πράματα τοῦ φαγίου, ὅτι ἦτον πολλὰ πλούσιος, ὅτι ἐστάθην κουντέντος ἀποὺ τοὺς ἐξόδους ἀποῦ πολομούσασιν. Καὶ διὰ τοῦτον ἔπεψεν τὸν ἠγαπημένον του υἱὸν εἰς τὸν ῥῆγα νὰ τὸν ἀποτσακίσῃ ἀπὸ τὸ κακὸν θέλημαν τὸ εἶχεν νὰ πάγῃ νὰ καταπροσωπίσῃ τοῦ σουλτάνου, ὅτι εἶναι ὁ σουλτάνος πολλὰ δυνατὸς, καὶ παρὰ τὰ πάντα βουθᾷ του καὶ ἡ δικαιοσύνη, ὅτι ἔμοσεν ὁ ῥήγας καὶ οἱ λᾶς του νὰ μὲν δώσουν σιτάριν ἢ φαγούραν τοὺς κουρσάριδες, οὐδὲ ν' ἀγοράζουν τοὺς σκλάβους ἀπὸ τοὺς κουρσάριδες, καὶ ἐγινῆσαν ψεματάριδες. Ἀκομὴ ἐμήνυσέν του τὸ πῶς ἔβαλλεν ἀπουκάτω του ὁ σουλτάνος ὅλα τὰ ῥηγάτα τῆς Συρίας ἀπὸ τ' Ἀγιάσιν ὡς τὸ Χαλέπιν, καὶ εἰς τὴν Δαμασκὸν καὶ εἰς τὴν Τρίπολιν καὶ εἰς τὸ Γεροσόλυμαν ὡς τὸ Κάργιος, καὶ ἀνκάλει τὸν νοῦν του, θέλει ξηλοθρέψειν τὸ ἄτυχον νησὶν τῆς Κύπρου, καὶ ἔκραξέν τον διὰ υἱόν του. Καὶ κεῖνον οἱ Σαρακηνοὶ ἐκρατοῦσάν τον διὰ ἅγιον. Καὶ ὅλοι ἀγρωνίσαν πῶς ὁ ῥήγας ἐτζάκισεν τὰ στοιχήματά του καὶ διδοῖ φαγούραν τοὺς κουρσάριδες, καὶ ἀγοράζουν καὶ τοὺς σκλάβους· καὶ ἐθαυμάζετον ὁ σουλτάνος, — ὅτι ἐμήνυσά του δύο φοραῖς μὲ τὰ ξύλα μου, ὅτι νὰ πέψῃ νὰ στερεώσῃ τὴν ἀγάπην, καὶ δὲν δείχνει φανόν· φαί-

νεταί μου, οὗ πολλὰ εἶναι φρόνιμος, οὗ πολλὰ εἶναι πελλός· διὰ τοῦτον προυμουτιάζω του εἰς τὸν θεόν, νὰ ποίσω ὅλην μου τὴν ἀφεντίαν νὰ δῶ ἂν ἠμπορίσω νὰ βγῶ εἰς τὴν ἄκραν του, καὶ νὰ κάψω τὸ βρωμονησὶν τῆς Κύπρου, παρὰ νὰ ἔχω τὴν πλημμελιάν τους πάντοτε!

Τοῦτα οὖλα ἐγροίκησεν ὁ σιεχᾶς, καὶ ηὗρεν καὶ εἰς τὸν καιρόν του πῶς πολλαῖς φοραῖς ἐπῆραν οἱ Σαρακηνοὶ τὰ νησία, καὶ ὅλα ἀντάμα ἀναγκάσαν τον νὰ τὰ μηνύσῃ τοῦ ρηγός, νὰ τοῦ δείξῃ τὴν ἀγάπην ἀποῦ τὸν ἀγάπαν· καὶ ἀνάγκασεν τὸν υἱόν του διὰ νὰ ἔλθῃ εἰς τὸν ρῆγα εἰς τὴν Κύπρον, καὶ ἔγραψέν του ἕναν χαρτίν, καθὼς κάτωθεν δηλοῖ.

« Πᾶσα χάριν γεμάτε ἀφέντη, καὶ τρισεντιμότατε καὶ τρισάκριβέ μου καὶ πολλά μου ἠγαπημένε, πολομῶ σου νῶσιν, ὅτι μετὰ ἀληθείας ἐγροίκησα τὸ πῶς ὁ σουλτάνος εἶναι πολλὰ ἀγγρισμένος μετά σου, καὶ ἔμαθα πῶς ἐσοὺ εἶσαι ἀφορμή, καὶ πολομᾷ μεγάλην ἀρμάδαν νὰ ἔλθῃ ἀπάνω σου καὶ ἀναξηλείψῃ τὸ νησίν σου· καὶ ἐμήνυσέν σου δύο φοραῖς νὰ πέψῃς νὰ στερεώσῃς τὴν ἀγάπην, καὶ φανὸν δὲν ἔδειξες· ὁμοίως λαλοῦν του πῶς φουμίζεται ὁ λαός σου νὰ τὸν παιδεύσουν, καὶ τότες νὰ ποίσουν ἀγάπην, διὰ νὰ κουσέψουν ἀμάλωτα Σαρακηνούς, νὰ δηγοῦν ταῖς κλερονομίαις τους. Παιδίν μου, ἐγροίκησα τὰ χαρίσματα τὰ σοῦ ἔδωκεν ὁ θεός· διὰ τοῦτον παρακαλῶ σε νὰ μὲν τοὺς πιστεύγῃς τὰ λογία τοὺς λᾶς σου, καὶ φαίνεταί σου καὶ ἠμποροῦν νὰ ἦναι ἀληθεία, ἀμμὲ εἶναι ψέματα· καὶ σοφὸς εἶναι ὅπου διαβάζει διδασκαλίαν ἀποὺ ἄλλους, ὅτι μανθάνει ἡ γνῶσι, καὶ λείπεται τὴν παίδευσιν. Διὰ τοῦτον παρακαλῶ σε ὡς ὅσον ἠμπορεῖ, καὶ θειορκίζω σε εἰς τὸν πλάστην σου, μηδὲν θελήσῃ νὰ μπῇς ἐς τὸ κρίμαν τοὺς λᾶς σου, ὅπου μέλλει νὰ χενωθῇ τὸ αἷμάν τους εἰς τὸ νησίν σου· ὅτι ὁ ἀφέντης ὁ σουλτάνος τίτοιος ὡς γίον παραμπρὸς δὲν εἶναι, ὅτι ἐκράτεν τὴν ἀφεντίαν περφόρτζα καὶ πᾶσα ἀμιρᾶς ἤθελε νὰ πάρῃ τὸ σουλ-

τανίκιν, τώρα ὅλοι γοί ἐχθροί του ἐδιάβησαν, καὶ ἄλλους ἐσκότωσεν, καὶ ἄλλοι ἐπεθάναν, καὶ ἄλλοι παραδόθησάν του, καὶ προυμουτιάζω σου καὶ εἶναι εἰς μεγάλην ἀφεντίαν, μονοκράτωρ τοῦ μουσθλουμανίου, καὶ παρὰ τὰ πάντα εἶναι πολλὰ πλούσιος παρὰ σέναν, καὶ ἔχει καὶ πολλοὺς σοφοὺς εἰς τὴν βουλήν του, καὶ τὰ φουσάτα περίττου πειρασμένα τοῦ κόπου παρὰ τὰ δικά σου, καὶ δὲν σοῦ ξηγοῦμαι διὰ ἀνθρώπους αρματωμένους, ἀμμὲ διὰ ἀνθρώπους ἀντριωμένους, καὶ εἶναι διδασκαλεμένοι, ὅτι ἔχει μητροπόλεος ὅπου εἶναι δυναταῖς παρὰ ταῖς δικαῖς σου καὶ πλουσίαις παρὰ τὴν χώραν σου, καὶ ἂν δὲν πιστέψης ὅρισε νὰ σοῦ φέρουν τὸ χαρτὶν τὸ κράζουν Μαππεμοῦντι, καὶ ἄνοιξέ το καὶ θέλεις ἰδεῖν τὴν ἀφεντίαν τὴν κρατεῖ ὁ σουλτάνος· καὶ ἡ μεγαλότητα τοῦ νησίου σου εἶναι μία πέτρα φυτεμένη εἰς τὴν θάλασσαν. Καὶ μὲν γενῇς ἄπιστος, ἀλλὰ πίστευσαί μου· ἐγὼ πολομῶ εἰς αὐτόν σου, ὡς γίον πολομᾷ καλὸς πατὴρ πρὸς τὸν υἱόν του· δὲν ἠξεύρω, ἂν ἦναι ὁ θεὸς ἀγγρισμένος μετά σου, καὶ οἱ συνβουλατόροι σου μισοῦν σε καὶ κωλύουν σε· καὶ προυμουτιάζω σου, ὅτι ἀπὸ τὸν καιρὸν τοῦ Μελαίζα καὶ τοῦ Μπάρκου, ὁ θεὸς δὲν ἔπεψεν ἤτζου δυνατὸν σουλτάνον· προυμουτιάζω σε εἰς τὸν ποιητὴν τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς, ὅτι ἂν δὲν ἀποστραφῇς ἀπὲ τὴν μωρικὴν βουλὴν τούτην, θέλεις νικηθῆν, καὶ θέλεις χαλαστῆν, καὶ θέλεις ἐξοριστῆν, καὶ τἄπισα θέλεις το μετανώσειν, καὶ δὲν ἀφεληθῇς. Υἱέ μου, πάγω κατάδικα τῆς συνειδήσης μου καὶ κατάδικα τῆς πίστης μου, διότι εἶσαι ἄλλος παρὰ τὴν πίστην μου, καὶ ἀδιζιάζω σε κατάδικα τοῦ ἀφέντη μου ὀρθοδόξου, ἀλλὰ ἡ ἀγάπη ἡ μεγάλη τὴν ἔχω μετά σου ἀναγκάζει με τοῦτον ποῖσαι. Ὡς γίον γροικῶ ἀπού ξένους καὶ ἀπὸ τοὺς λᾶς σου τὰ ξηγοῦνται διὰ τὰ καλά σου καμώματα, καὶ ἔχω σε διὰ ἀκριβόν μου παιδίν, ὡς θεὸς οἶδεν, ὡς γίον νὰ εἶχά σε γεννήσειν, καὶ παραγγέλλω σου, μηδὲν βάλλης τὸ κορμίν σου καὶ τὴν βασιλείαν σου εἰς δικιμήν,

καὶ παρακαλῶ τὸν θεὸν νὰ σὲ ἀποβγάλλῃ ἀπὲ τὰ χέργια τοὺς Σαρακηνούς· καὶ διὰ πιστὴν ἀλήθειαν καὶ τελειουμένην ἀγάπην πέμπω σου τὸν ἀκριβόν μου υἱόν, καὶ εἶπουν του πολλὰ λογία νὰ σοῦ συντύχῃ, καὶ πίστεψέ του εἴ τι σοῦ πῇ. Ἄλλον δὲν σοῦ γράφω· τοὺς ὁρισμούς σου ὅριζέ με· ὁ θεὸς νὰ σὲ πολυχρονῇ.»

Καὶ ἄνταν ἦλθεν ὁ υἱὸς τοῦ σιέχη εἰς τὴν Ἀμμόχουστον μὲ τὸ χαρτὶν καὶ μὲ χρήσιμα κανισκία, καὶ ἐποῖκάν το νῶσιν τοῦ ῥηγός, ἐκάτσεν ὁ ῥήγας εἰς τὴν βουλήν, καὶ εἶπάν του ὅλοι οἱ καβαλλάριδες νὰ μὲν τορμίσῃ νὰ τὸν ἀφήσῃ νὰ μπῇ ὀμπρός του, διὰ νὰ μὲν τὸν μαγέψῃ καὶ τὸ φουσάτον του, διότι οἱ Σαρακηνοὶ πολλὰ τὰ τρέχουν, καὶ μὲ τὴν τέχνην τῆς ἀστρολογίας ἠμποροῦσι νὰ μᾶς χαλάσουν ἀπὸ τὸν κόσμον. Ὄνταν ἐγροίκησεν ὁ ῥήγας τὴν βουλήν, ἐθέλησε νὰ ποίσῃ τὸ πεῖν τους, καὶ ὥρισε νὰ μὲν τὸν φέρουν ὀμπρός του, ἀμμὲ νὰ τὸν πάρουν ἀπὸ τὴν Ἀμμόχουστον εἰς τὸ Λευκόνικον. Καὶ ἔπεψεν τὸν μάστρε Τζουὰν Συνγκριτικὸν τὸν ἰατρὸν καὶ τὸν Περρῆν Πελεστρίον τὸν βαχλιώτην του, καὶ ἔφερέν τον καὶ ἐδούλευγέν του ἀποὺ πᾶσα πρᾶμαν τὸ ἐχρήζετον· καὶ ἔπεψεν τζουρτζουμάνον τὸν σὶρ Μανοὴλ Δαβὶδ τὸν λουσιέρην του, καὶ ἔπεψεν τὸν κὺρ Βασίλη τοῦ Σακκῆ μετά του νὰ τὸν ὁδηγᾷ μουφλεττία ἄσπρα, κρασὶν ἄσπρον τοῦ στομάτου τοῦ ῥηγός, καὶ στομαχικά, καὶ ἄλλα πολλὰ ὄμορφα πράματα· ὁ ποῖος εἶχέν τα γιὰ οὐδετίποτες, ἀμμ' ἐζήταν διὰ νὰ ἔλθῃ ὀμπρὸς τοῦ ῥηγός, καὶ δὲν εἶχαν ὁρισμόν, οὐδὲ ἐτορμοῦσαν νὰ τὸν φέρουν· καὶ ἄνταν ἐγανάκτισεν ὁ υἱὸς τοῦ σιέχη, εἶπεν τοῦ Πιλιστρῆ — διδῶ σου ρʹ δουκάτα, καὶ ἔπαρ' με ὀμπρὸς εἰς τὸν ῥῆγα, οὖ δὲ κανοῦ σε μαντατοφορίαν εἰς τὸ ῥῆγα νὰ μὲ ἀφήσῃ νὰ πάγω ὀμπρός του, ὅτι ἔχω πολλὰ λογία κρυφὰ διὰ νὰ τοῦ συντύχω διὰ τὸ καλόν του. Ὁ αὐτὸς Περρῆς ἦλθεν καὶ πολλὰ ἐβίασεν τὸν ῥῆγα νὰ τοῦ δώσῃ ὁρισμὸν διὰ νὰ τοῦ τὸν φέρῃ, καὶ ψέματα εκοπίαζεν, ότι οἱ καβαλλαριδες δεν τον αφιναν· και αν-

ταν δὲν ἠμπόρησεν πλέον, ἐστράφην· καὶ ὄνταν τὸν εἶδεν ὁ υἱὸς τοῦ σιέχη καὶ δὲν τοῦ ἔφερεν ὁρισμὸν νὰ ἔλθῃ εἰς τὸν ρῆγα, εἶπέν του — ἀδελφέ, ἔχω ἕναν κρυφὸν χαρτὶν ἀπὲ τὸν πατέραν μου, καὶ ἔπαρ' το καὶ δός το τοῦ ρηγός. Καὶ ἄνταν τὸ ἔφερεν τὸ χαρτὶν ἔμπροσθεν τοῦ ρηγός, ἐδιαφεντέψαν τον οἱ καβαλλάριδες νὰ μὲν τὸν βάλλῃ εἰς τὸ χέριν του, ἀμμὲ ἔδωκέν το τοῦ σὶρ Τζόρτζε Χατὶπ καὶ ἐμεταγλώττισέν το φράγγικα· καὶ ἄνταν τὸ ἐδιαβάσαν ἔμπροσθεν τῆς βουλῆς, εἶπάν του — ἔξευρε ὅτι ὁ σουλτάνος εἶναι πολλὰ πληξισμένος διὰ λόγου μας καὶ φοβᾶται, καὶ διὰ τοῦτον θέλει νὰ ποίσῃ ἀγάπη, καὶ παρακαλεῖ, καὶ μήνυσεν τοῦ σιέχη νὰ πέψῃ τοῦτον τὸ χαρτὶν διὰ νὰ μᾶς κομπώσῃ, διὰ νὰ μὲν πᾶμεν ἀπάνω του· καὶ προυμουτιάζω σου, ἂν πᾶμεν, θέλομεν φέρειν τόσους σκλάβους, ὅτι θέλομεν γεμώσειν τὸ νησίν. Καὶ ἄλλα πολλὰ λογία, βουλὴν ἄπρεπην ἄπρακτους ἀνθρώπους ἀποῦ δὲν ἠξεῦραν τὸν κόσμον! Τότε ἔπεψεν κανισκία καὶ ἀντίλογον τοῦ υἱοῦ τοῦ σιέχη, καὶ ἐστράφην εἰς τὸν κύρην του πολλὰ πικραμένος.

Καὶ ἄνταν ἐπέσωσεν εἰς τὸν πατέραν του τὸν σιέχην, καὶ θωρῶντά τον πικραμένον, καὶ εἶπέν του πῶς δὲν τὸν ἀφῆκαν νὰ δῇ τὸν ρῆγα, πολλὰ ἔπληξεν, καὶ εἶπεν — ἐγὼ ἔθελα νἄχα πέψειν τὸν υἱόν μου τοῦ σουλτάνου διὰ δουλίαις ταῖς εἶχαν δικαῖς του, ἐγὼ ἐφάνην μου νὰ ποίσω φιλανθρωπίαν μὲ τὸν ρῆγα, καὶ τούτην τὴν τιμήν μοῦ ποῖκεν! τὸν ἀκριβόν μου υἱὸν δὲν τὸν ἔμπασεν ὀμπρός του! ἀκωλύτως τὸ θέλημαν τοῦ θεοῦ εἶναι, ὅτι νὰ μείνῃ εἰς τὴν ἀφεντίαν τοῦ ἀφέντη μου τοῦ σουλτάνου, διὰ τὴν σουπερπίαν τους!

Ἀκομὶ νὰ σᾶς δείξω καὶ τίντα θαῦμα ἐρογατίστην μίας γυναίκας περὶ τὴν Κύπρον ἀπὲ τὴν Ἀλεξάνδραν. Ἦτον μία χριστιανή, ἡ ποία εἶχεν ἕναν υἱὸν ιϛ' χρόνων ὀνόματι Γεώργιον, τοῦ ποίου ἐνέβην του μεγάλη ἀγάπη νὰ πάγῃ εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα εἰς τὸν τάφον τοῦ Χριστοῦ, διὰ νὰ προσκυνήσῃ ὅ-

λην τὴν γῆν τοῦ Κυρίου, καὶ πάντα ἐλάλεν το τῆς μητέρας του, καὶ δὲν τὸν ἄφινεν διὰ τὸν φόβον τοὺς Σαρακηνούς, ἐλάλεν του — υἱέ μου, θωρεῖς πῶς εἶναι θυμωμένοι καὶ ἀγκαρωμμένοι οἱ Σαρακηνοὶ μετὰ τοὺς χριστιανούς, καὶ θέλεις νὰ παρπατῇς μεσόν τους ἀποὺ τόπον εἰς τόπον; Ὁ υἱός της ἦτον ἐνάρετος καὶ καλῆς ζωῆς, καὶ δὲν ἄλλαξεν ποτὲ τὸ θέλημάν του ἀπὸ ταῖς ἐντολαῖς τοῦ θεοῦ, καὶ δὲν ἔφευγεν τῆς ἀγάπης, ἀμμ' ἐπλημμέλα νὰ τελειώσῃ τὴν ἐπιθυμίαν του· μίαν τῶν ἡμερῶν εἶπεν τῆς μητέρας του — ἀγλυκεῖά μου μητέρα, παρακαλῶ σε νὰ μὲ ἀφήσῃς νὰ πάγω, καὶ ἂν ἦναι οἱ Σαρακηνοὶ μὲ τοὺς χριστιανοὺς ὀκτρεμένοι, ἰντά 'χομεν νὰ φτιάσωμεν ἐμεῖς, ὅπου εἴμεστεν δοῦλοι τοῦ θεοῦ, ὅπου πᾶμεν νὰ δουλεύσωμεν διὰ τὴν ψυχήν μας; Ἐβίασεν τὴν μητέραν του νύκταν καὶ μέραν, καὶ ἐκουντετίασεν νὰ πάγῃ μετά του, καὶ ἐπῆρεν τίποτε φαγούραν, καὶ ἐξέβησαν καὶ ἐπῆγαν τὴν στράταν τους. Καὶ ἐπερπατοῦσαν γ' ἡμέραις, καὶ εἰς τὴν στράταν ηὗραν μίαν ὄμορφην βρύσιν, καὶ εἶχεν ἕναν ὄμορφον δεντρόν, καὶ πολλὰ ἄρεσεν τοῦ παιδίου νὰ μείνῃ ἐκεῖ ν' ἀναπαυτοῦν, καὶ εἶπεν τῆς μητέρας του — μάνα, ἂς μείνωμεν εἰς τὸν ὄμορφον τόπον τοῦτον. Καὶ τὸ νὰ βάλλουν τὰ ῥοῦχά τους εἰς τὴν γῆν, δόξου ἕναν ὄφιν καὶ ἦρτεν τρεχάτον καὶ ἐνέβην εἰς τὸ δέντρον· ὁ παιδίος ἐφοβήθην καὶ εἶπεν τῆς μητέρας του — μητέρα, φοβοῦμαι, ὡς γίον νὰ κοιμηθοῦμεν μὲν κατεβῇ ὁ ὄφις καὶ ἀδικήσῃ μας. Καὶ ἡ μητέρα τοῦ εἶπεν — υἱέ μου, ὁ Κύριος ὁ τὰ πάντα γινώσκει, θωρεῖ ποῦ πηγαίνομεν καὶ θέλει πέψειν τὸν ἄγγελόν του τῆς εἰρήνης καὶ θέλει μᾶς φυλάξει. Καὶ ὁ παιδίος εἶχεν μετά του δοξάριν, καὶ πιάνει καὶ σύρνει μίαν σαγίτταν καὶ ἐσκοτῶσεν τὸ θηρίον. Καὶ ὅσον ἐκάτζεν ὁ παιδίος εἰς τὴν γῆν ἐπιάστην τὸ ἥμισόν του μέλος, καὶ ἡ μητέρα του ἔστρωσέν του καὶ ἔβαλέν τον νὰ κοιμηθῇ. Καὶ ἐνεπνιάστην καὶ εἶδεν ὅρομαν· καὶ εἶδεν γ' παιδίους στρατιώταις ὄμορφοι, κα-

βαλλάριδες, ὁ νεῖς τὸ ἄλογον ἄσπρον, ὁ δεύτερος μαῦρον, καὶ ὁ τρίτος βαδίον, καὶ λέγουν του — ὦ Γεώργιε! Καὶ εἶπέν τους — ὁρίσετε! Καὶ εἶπάν του — ἴντα πονεῖς; Καὶ εἶπέν τους — πιασμένος εἶμαι, διατὶ ἐσκότωσα εναν θηρίον. Καὶ εἶπάν του — μὲν φοβηθῇς! Ἀπεζεύγει, καὶ πιάνουν τον ὁ νεῖς ἀπὸ τὰ μαλλία, ὁ δεύτερος ἀπὸ τὰ χεργία, καὶ ὁ τρίτος ἀπὸ τὰ ποδία, καὶ ἐταυρίσαν τον, καὶ ὑγίανεν. Ὁ παιδίος ἀρώτησέν τους καὶ εἶπέν τους — ἀφένταις μου, πόθεν εἶστε, καὶ τίντα ἐργάζεσθε; Καὶ εἶπάν του — πεμπάμενοι εἰς τὴν βοήθειαν τοὺς Κυπρέους κατὰ πρόσωπα τῶν Σαρακηνῶν! Τότες ἐξύπνησεν καὶ εἶπεν τῆς μητέρας του — χάρου, ὅτι ἐγὼ ἐγίανα. Καὶ εἶπέν της τὸ ὅρομαν ἀποῦ εἶδεν, καὶ εὐχαρίστην τοῦ θεοῦ. Ἐμεῖναν εἰς τὸν αὐτὸν τόπον δύο μερόνυκτα, ἐννοιάζοντα μὴ καὶ δοῦν περίττον παρὰ ποῦ εἶδεν γιὰ τὴν Κύπρον· καὶ τὴν γ′ νύκταν θωρεῖ ὁ παιδίος ὁ Γεώργιος τοὺς αὐτοὺς στρατιώταις, καὶ — τοῦ θεοῦ θέλοντος, ἐρώτησέν τους, πῶς ἐστράφητε; Καὶ εἶπάν του — ὁ θεὸς ὥρισέν μας νὰ πᾶμεν ἀπὸ τὴν Κύπρον, ὅτι δὲν ὀρπίζουν εἰς τὸν θεόν, ἀμμὲ ὀρπίζουν εἰς τὰ ψεματινά τους ἅρματα, καὶ γιὰ τοῦτον πᾶμεν ἀπῶδε! Γροικῶντα τοῦτα τὰ λογία, ἐπῆρέν τους τὸ κλάμαν καὶ ἐλυπήθησαν πολλά, καὶ εἶπέν τα τῆς μητέρας του· καὶ ἐξέβησαν πικραμένοι ἀντάμα, καὶ ἐστράφησαν εἰς τὸν τόπον τους εἰς τὴν Ἀλεξάντραν, καὶ εἶπάν το πολλοὺς χριστιανοὺς εἰς τὸ κρυφόν.

Καὶ μετὰ τοῦτον ἐστράφην τὸ φουσάτον τοῦ σουλτάνου μὲ νίκος μὲ τοὺς Μαμαλούκιδες, καὶ ἐξηγήθησαν τὴν ἀταξίαν τοὺς Κυπριώταις, καὶ πῶς εἶναι ἄπρακτοι τῆς ἀντρίας· καὶ τότες ὥρισεν ὁ σουλτάνος καὶ ἐποῖκαν καὶ ἄλλα κάτεργα καὶ τζέρμαις. Καὶ εὑρέθησαν ἐκεῖ Γενουβίσοι μὲ τὸν Μπενὲτ Παραβιζὴν καὶ ἐφουσκόναν τὸν σουλτάνον, λαλῶντα — τίντα δύναμιν ἔχει ο ρήγας τῆς Κύπρου νὰ σὲ καταπροσωπίσῃ; Καὶ ἐφουσκῶσάν τον νὰ δυναμώσῃ τὴν μάχην, διὰ νὰ ξοδιάσῃ καὶ

νὰ πτωχύνῃ τὸν ῥῆγα, καὶ τότε νὰ μποῦν μεσόν τους νὰ τοὺς μερώσουν, ἀπὸ τὸν φόβον τους μηδὲν ἀπηδήσῃ τίποτες τῆς Ἀμμοχούστου. Ὁμοίως καὶ ὁ Μακαραμπὰκ ἦτον εἰς τὴν Ἀλεξάντραν ὁ ἀφέντης τῆς Ἀλαγείας μὲ δύο κάτεργα ἐδικά του, καὶ ἔσφιξεν τὸν σουλτάνον καὶ ἀνάγκαζέν τον νὰ πέψῃ τὴν ἀρμάδαν εἰς τὴν Κύπρον.

Καὶ τὸν ἰούνιον ͵αυκϛʹ Χριστοῦ ἔπεψεν ὁ σουλτάνος τὸν Τακριβὲρ τὸν Μεχαμὲτ μὲ ρνʹ ξύλα, τζέρμαις, καὶ κάτεργα, καὶ καραβία, μὲ φʹ Μαμουλούκιδες καὶ ͵βʹ χαρφούσιδες, καὶ χʹ ἀράπιδες, καὶ ἐπεσῶσαν εἰς τὴν Κύπρον εἰς τὴν αʹ ἰουλίου εἰς τὰ Ληνιδία εἰς τὸ πραστεῖον τῆς Αὐδίμου, καὶ τὸ νὰ πεζεύσουν ἐπολεμίζαν μὲ τὸ κάστρον τῆς Λεμεσοῦ τὸ ἔκτισεν ὁ ρὲ Τζενίους. Καὶ τὴν τρίτην ἡμέραν τοῦ αὐτοῦ μηνὸς ἰουλίου, καὶ ἐλθόντος τὸ μαντάτον εἰς τὸν ρὲ Τζενίον τὸ πῶς ἐπέσωσεν τὸ φουσάτον τοὺς Σαρακηνούς, ἐξέβην ἀπὸ τὴν Λευκοσίαν τῇ τρίτῃ, τῇ βʹ ἰουλίου ͵αυκϛʹ Χριστοῦ, καὶ ἐπεσώθην εἰς τὴν Ποταμίαν, ἐγδέχοντα βοήθειαν ἀπὸ τὴν Ρόδον, καὶ ἐκεῖ ἐγιομάτισεν.

Καὶ ἔπεψεν ἕναν γέρον Μαμουλούκην, ὅπου ἦτον χριστιανὸς καὶ ἀρνήθην τὸν Χριστόν, μαντατοφόρον εἰς τὸν ῥῆγα, καὶ πρὶν νἄρτῃ εἶπαν τοῦ ῥηγὸς πῶς ἐπῆραν τὴν Λεμεσόν. Καὶ πάλιν οἱ καβαλλαριδες δὲν τὸν ἀφίναν νὰ μπῇ ὀμπρός του ὁ μαντατοφόρος.

Καὶ ὁ ῥήγας νὰ ἐμποδίσῃ τὸ ἔλα τους, νὰ μὲν ἔρτουν ἀξάφνου ἀπάνω του, ἔπεψεν τὸν Τζὰκ Δαμπελονία νὰ πάρῃ ὅλον τὸ ἀπεζικον καὶ νὰ πάγῃ ὀμπρος. Καὶ διοτι μὲ ἔβαλεν ὁ ῥήγας εἰς τὸ κρασίν, καὶ ὥρισέ με καὶ ἐπῆγα μὲ τὴν συντροφίαν του εἰς τὰ κρασία, καὶ ἐπήγαμεν ὡς τὰ Πυρία, καὶ ἐκοιμήθημαν εἰς τοὺς κάμπους· καὶ ξημερονόντα τῆς παρασκευγῆς ἐσηκώθημαν καὶ ἐπήγαμεν εἰς τὴν Χεροκοιτίαν. Ἀληθινὰ εμπλάσαμεν τὴν πεφτην τοῦ Σφουτζᾶ, ο ποῖος εκκυχι-

στην καὶ ἐπίασεν καμπόσους Σαρακηνοὺς διὰ νὰ δώσῃ καρδίαν τοῦ λαοῦ· τάπισα ἐμπλάσα(με)ν ἑνοῦ τζακρατόρου ἀπὸ τοὺς ἄτυχους ὅπου ἦσαν εἰς τὴν Λεμεσόν, καὶ ἐξηγήθην μας τὸ πῶς τοὺς ἐπῆραν. Καὶ ἐπέψαν ἕναν μαντατοφόρον εἰς τὸν ρῆγα, καὶ ἔφερέν τον ὁ Φιλιμποῦς ἀπὸ τὴν ἄλλην στράταν, καὶ ἀπεκεῖ ἔρχετον ἕνας παιδίος μαντατοφόρος μὲ τὸν τζακράτορον τῆς Λεμεσοῦ· καὶ τὸ ν' ἀγροικήσῃ ὁ λαὸς πῶς ἐπῆραν οἱ Σαρακηνοὶ τὴν Λε(με)σόν, ἐπικράνθησαν πολλά.

Τὸ πωρνὸν τὴν παρασκευὴν εἰς τὰς ε' ἰουλίου ͵αυκϛ' Χριστοῦ ἦλθεν ὁ ρήγας μὲ ὅλον τὸ φουσάτον εἰς τὴν Χεροκοιτίαν, καὶ ἀπλικεῦσαν εἰς τὸν πύργον τῆς Χεροκοιτίας μὲ τοὺς καβαλλάριδες, καὶ οἱ προδέλοιποι ἐβάλαν τένταις, ἄλλοι ἐβάλαν σκοινία· καὶ ἦσαν ὅτοσα ἀπὸ μακρά, ὅτι ὅταν ἔθελεν ὁ πανιέρης νὰ ποίσῃ ὁρισμόν, διότι οὐδὲν εἶχαν τρουμπέττι, ἔβγαινεν ἀπὸ τὸ πωρνὸν καὶ ὡς τὸ μεσομέριν δὲν τοὺς ἐγύριζεν· καὶ ἂν ἔμελλε νὰ ὁρίσῃ ἄλλον ὁρισμὸν, ἔβγαινεν τὸ μεσομέριν καὶ δὲν τοὺς ἐγύριζεν ὡς τὴν νύκταν.

Οἱ Σαρακηνοὶ ἐγράψαν χαρτὶν καὶ ἐπέψαν τοῦ ρηγός, καὶ ἐπέψαν τού το μὲ ἕναν χωργιάτην, λαλῶντα οὕτως. «Ἐνάρετε ἀφέντη, ἐμεῖς ἤλθαμεν ὧδᾶ, καὶ ἐσοὺ ὡς γίον υἱὸς τοῦ ἀφέντη μας τοῦ σουλτάνου δὲν ἔπεψες τινὰν ἀπὸ τοὺς λᾶς σου νὰ μᾶς προσδεκτῇ τινὰς καὶ νὰ μᾶς 'ξοχνιάσῃ τίντα γυρεύγομε καὶ τίντα ζητοῦμεν· τώρα μηνοῦμέν σου νὰ βγῇς καὶ νὰ 'λθῃς πρὸς ἐμᾶς νὰ ποίσωμεν δῆμαν κηνουργίον καὶ στοιχήματα τῆς ἀγάπης, καὶ μὲ τοῦτον νὰ μὲν ἔχῃς τοὺς ἀζάπιδες καὶ ἑτέρους κουρσάρους μηδὲν μᾶς πλημμελέψουν, οὐδὲ νὰ τοὺς φιλοξενᾷς εἰς τὸ παγισίον σου, ἀμμὲ νὰ ἔχῃς τοὺς φίλους μας διὰ φίλους σου, καὶ τοὺς ἐχθρούς μας διὰ ἐχθρούς σου, ὡς γίον καλοὶ φίλοι καὶ γειτόνοι· καὶ ὁ ἀφέντης μας ὁ σουλτάνος ἔδωκέν μας τὸ πεῦκίν του, νὰ τὸ ἀπλώσωμεν ἀπουκάτω σου διὰ νὰ κάτζῃς· καὶ ὄνταν νάρτῃς θέλομεν συντύχειν ἀντάμα καὶ θέλεις κρα-

τηθῆν εὐχαρισμένος, καὶ μεῖς θέλομέν σε ἀφήσειν καὶ θέλομεν στραφῆν εἰς τὸν ἀφέντην μας· καὶ ἤξευρε, ἂν δὲν ἔρτῃς εἰς αὐτόν μας, θέλομεν ἔρτειν ἐμεῖς εἰς αὐτόν σου· καὶ ἂς ἦσαι θαρρούμενος, δὲν θέλει διαβῆν ἡ Κερική, καὶ θέλομεν ἐσμικτῆν ἀντάμα». Καὶ ἄνταν ἐδιαβάζαν τὸ χαρτίν, ἀνεγελοῦσάν τους, διατὶ δὲν τοὺς ἄρεσεν ὁ ὄρδινος τοῦ χαρτίου· καὶ ἄλλοι ἐκοκκίζαν καὶ λαλοῦσαν — κομπόνου μας, καὶ πλανοῦ μας! Καὶ ἐπίασαν τὸν μαντατοφόρον τὸν ἔπεψεν ὁ Πικένης καὶ ἐκριτηρεῦγάν τον, καὶ ὁτόσα τὸν ἐπλημμελέψαν ὅτι ἔδωκάν του θάνατον ἄδικα καὶ ἄπιστα, τὸ ποῖον δὲν ἐποῖκαν μαντατοφόρον. Ὁμοίως ἀλλῶναν μαντατοφόρον τὸν εἶχεν πιάσειν ὁ σὶρ Τουμᾶς Προβόστου, καὶ ἐβάλαν τον εἰς τὸν πύργον τῆς τζαρδαχανᾶς καὶ ἐβλέπαν τον εἰς τὴν Λευκοσίαν. Καὶ σκλάβους Σαρακηνοὺς βαπτισμένους ὅπου ἦσαν εἰς τὴν Λευκοσίαν, ἔσφιξέν τους νὰ μὴ πᾶσιν μὲ τοὺς Σαρακηνούς· καὶ ἄπρακτα ἐπολομοῦσαν, ὅτι πολλοὶ ἦσαν Σαρακηνοὶ βαπτισμένοι ἀποῦ φύγαν καὶ ἐχώστησαν εἰς τὰ ὄρη νὰ μὲν τοὺς πιάσουν οἱ Σαρ(α)κηνοί· ἀπὲ τοὺς ὁποίους ἦτον ὁ Τζοτζῆ τὲ Ταμαθιάνη ὅπου ἔψηνεν τὸ παροῦτιν καὶ ἐπολόμαν κόλλαν, καὶ ἔψηνεν τὸν ζάχαρην· ὁμοίως ὁ Θεοτοκὶς τοῦ ρηγὸς ὁ κτίστης, καὶ ὁ Νικολῆς τοῦ Λουτράρη, ὁ Μίκελλος ὁ Ταλιούρης, ὁ Σιργιάνος ἐλεύθερος, ὁ σκλάβος ὁ Παῦλος τοῦ ἐπισκόπου, ὁ σκλάβος τοῦ μοναστηρίου τοῦ Μαχαιρᾶ, καὶ ὁ σκλάβος ὁ Σταυρίας τοῦ Σταυροῦ τοῦ μεγάλου, καὶ ἕτεροι πολλοί, ὅπου ἐπροθυμοῦσαν ν' ἀπεθάνουν παρὰ νὰ δοθοῦν εἰς τὰ χερία τοὺς Σαρακηνούς. Ἀμμέ, ὡς ἐθέλησεν ὁ θεὸς νὰ σηκώσῃ τὸν νοῦν ἀποὺ τοὺς ἀβιτζιάλιδες καὶ τοὺς συνβουλάτορους, ὅλα ἐποῖκάν τα ἀξηνάστροφα, ἤτζου ἐποῖκαν καὶ μὲ ταῖς ψυχαῖς τοὺς πτωχούς, τῶν πτωχῶν τῶν μαντατοφόρων καὶ ἄλλους πτωχοὺς βαπτισμένους.

Τώρ' ἂς στραφοῦμεν εἰς τὸν ρῆγα καὶ εἰς τὸ φουσάτον του ὅπου ἀπλικέψαν εἰς τὴν Χεροκοιτίαν. Ἠξεύρετε τὸ πῶς ἡ

βίγλαις μας ἦλθαν τὸ σάββατον εἰς τὰς ς' ἰουλίου, ᾳυκς', καὶ ἐφέραν μαντάτον πῶς οἱ Σαρακηνοὶ 'δηγοῦνταν ν' ἀπηδήσουν τοῦ φουσατοῦ μας· τότ' ἐμήνυσεν ὅλους τοὺς λᾶς νἄρτουν νὰ κοιμηθοῦν τριγύρου τοῦ πύργου, καὶ ἤτζου ἐγίνετον. Καὶ τὸ μεσανυκτικὸν ἐγίνην σημάδιν· ἕναν ἄστρο μέγαν ἐστάθην εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἔπεσεν ἀπάνω τοῦ πύργου, καὶ οἱ λᾶς ἐτρομάξαν καὶ εἶπαν — θεέ, τοῦτον τὸ σημάδιν νὰ πέσῃ ἀπάνω τοῦ πρίντζη, καὶ ὄχι εἰς τὸν ἀφέντην μας τὸν ρῆγα! Καὶ ὅλην τὴν νύκταν ἀγρυπνοῦσαν, διὰ νὰ βλέπουν τὸν ρῆγα. Καὶ τὸ κρασὶν ἔλειψεν, δὲν εἶχεν παρὰ δ' γομαρία· ὁ ρήγας ἀγγρίστην μὲ τὸν 'Αποδοχάτορον, διατὶ δὲν ἐκουβάλισεν κρασία.

Καὶ ἄνταν ἐξημέρωσεν ἡ εὐλογημένη Κυριακὴ εἰς τὰς ζ' ἰουλίου ᾳυκς' ἦλθεν ὁ λαὸς νὰ πάρῃ κράσιν· ὁ μισὲρ Πατὶ τὲ Νόρες ὁ μαριτζᾶς τῶν 'Ιεροσολύμων ὥρισέν με τὸν Λεόντιον τοῦ Μαχαίρα, νὰ μὲν δώσω τινὸς κρασὶν τοπικοῦ ὅσο που νὰ φέρουν· οἱ λᾶς ἐδυναστεῦγαν νὰ τοὺς δώσουν, τόσουν ἦτον, ὅτι ἔδραξεν ἕναν γομάριν, ἄλλοι ἕναν ἀσκίν, ἄλλοι ἐδράξαν δαμαλία καὶ σφακτά, καὶ γίνην μάλλωμαν καὶ ταραχὴ μεγάλη ὀμπρὸς εἰς τὸν πύργον ὅπου ἦτον τὸ κελλάριν. Θεωρῶντα ὁ αὐτὸς μισὲρ Πατὶ τὲ Νόρες τὴν δυναστείαν τὴν ἐποῖκαν καὶ ἐκατακουρσέψαν τὸ κρασίν, ἐκατέβην ἀπὸ τὴν σκάλαν τοῦ πύργου, καὶ ἐβρούθησεν τὸν λαὸν τόσον, ὅτι ἕνας παιδίος ὀνόματι Χαρίους Σκαραμᾶς καὶ εἶπέν του — ἀφέντη, δέρνεις μας καὶ διώχνεις μας! ποῦ νὰ πᾶμεν ναὕ(ρ)ωμεν νὰ πιοῦμεν, διὰ νὰ σμικτοῦμεν μὲ τοὺς ὀκτρούς μας! 'Ο αὐτὸς μαριτζᾶς ἐθυμώθην καὶ ἔδωκέν του κατὰ κέφαλα, καὶ ἀπὸ τὸν κόρπον ἔμπεσεν τὸ τζαμπεροῦνιν τοῦ αὐτοῦ Χαρίου. Ἄλλοι ἐπῆγαν εἰς τὸ ἁλῶνιν, καὶ ἐπῆραν δεματία σιταρένα καὶ ἐπαραταγίσαν τ' ἄλογά τους, καὶ ἐφάγαν καὶ ἐγεμῶσαν ταῖς κοιλιαῖς τους ὡς γίον τοὺς χοίρους.

Καὶ ἄνταν ἐπόφαγεν ὁ ρήγας, ἦρταν κἄτινες ὅπου ἐφέραν

μαντάτον τοῦ ῥηγὸς τὸ ἕλα τοὺς Σαρακηνούς· καὶ ἔβαλλεν μίαν τζαλλάδαν εἰς τὴν κεφαλήν του ὁ ῥήγας καὶ ἐκατέβη νὰ καβαλλικεύσῃ, καὶ δὲν εὑρέθην ὁ Σιστρὸς Γρελλιὸς ὅπου νὰ πιάσῃ τὸν κουφανόν, καὶ εἶδεν τὸν Περρῆν τὸν Δαβὶδ τὸν Φαβᾶ, ἔρισεν καὶ ἐπίασεν τὸν κουφανὸν καὶ ἐπῆγεν ἔμπροσθεν τοῦ ῥηγός, καὶ μοναῦτα ἀνάφανεν ὁ Σίστρου καὶ ἔδωκεν τὸν κουφανόν. Καὶ ἐμήνυσεν ὁ ῥήγας μὲ τὸν πανιέρην του, ὅλοι ν' ἀρματωθοῦν, καὶ ἦτον ἀναμέσον 'νοῦ παιδίου, καὶ ὥρισεν τὸν λαὸν τὸν ἀπεζικὸν νὰ πιάσουν τ' ἅρματά τους καὶ νὰ τὰ βάλλῃ ὁ εἷς κοντὰ τοῦ ἄλλου νὰ ποίσουν ὡς γίον τοιχόν. Καὶ ὡρδινίασαν ρ' παφεζία μεγάλα. Δόξου καὶ ἀναφάναν ἀπὸ τοὺς λᾶς τοὺς ὀμπρὸς τῆς βίγλας κορπωμένοι ἀποὺ τοὺς Σαρακηνούς, ὁ ποῖος ἦτον ὁ Σκαρμούτζας καὶ ὁ Κωσταντῆς τοῦ Παπᾶ, ὁ ἀδελφὸς τοῦ Τερλιβοῦ τοῦ ἐπισκόπου τοὺς 'Αρμένιδες, καὶ ὅσον ἦλθεν ἐπέθανεν· καὶ ἀπὸ τὸ φουσάτον μας ιβ' ἐπιάσαν ἕναν Σαρακηνόν, καὶ ἀπὸ ξαὐτόν τους ἐσκοτῶσαν δικούς μας γ', ὁ νεῖς ἦτον ὁ Δημήτρης ὁ Λακκᾶς, καὶ ἑτέρους δύο, καὶ ἐφέραν τον εἰς τὴν Τόγνην. Ὁ ῥήγας ἀφῆκεν τὴν τένταν καὶ ἐπῆγεν ὀμπρὸς καὶ δὲν ηὗρεν τινάν· ἔβαλεν σκάρδαις ἀνὰ ρ', καὶ ἀνὰ ν', διὰ νὰ σμικτοῦν εἰς τὸν πόλεμον· τοῦτον ἐγίνην διὰ τὴν ὑποταγὴν τοῦ λαοῦ, ὅτι ὁ καλὸς ἀφέντης ἔβαλεν καπετάνον τὸν σὶρ Τζουὰν τὲ Βερνῆ ἀπάνω εἰς ἕναν μερτικόν, καὶ οἱ λᾶς ἐφοβοῦντάν τον καὶ ἐλαλοῦσαν — ἐμεῖς θέλομεν νὰ ἤμεσθεν εἰς τὸν ὁρισμὸν τοῦ ἀφέντη μας τοῦ ῥηγός, ὄχι τοῦτον! Καὶ ἤτζου καὶ οἱ ἄλλοι, καὶ δὲν ἐθέλαν νὰ τοὺς ὑποτακτοῦν ἄλλου παρὰ τοῦ ῥηγός, διατὶ ἦτον μοναχός.

Οἱ Σαρακηνοὶ ἔρχουνταν πόδιν, πόδιν, καὶ ἐπέψαν καὶ ἐπερικυκλῶσαν τὸ φουσάτον μας ἀπὲ τ' ἀνατολικὰ μέρη· καὶ οἱ Ἀρμένιδες καὶ ἐλεύθεροι καὶ ἐπῆγαν εἰς ἕναν πλευρὸν καὶ ἐκδέχουνταν τοὺς Σαρακηνούς. Ὁ ῥήγας ἔστεκεν ἰχία μέσα τοῦ φουσάτου, καὶ ὁ πρίντζης δεξιά του, καὶ ὁ σὶρ Τζουὰν τὲ Γρι-

νιὲρ καὶ ὁ σὶρ Πὰτ τὲ Νόρες καὶ ὅλον τὸ φουσάτον ὡς τοῖχον. Καὶ τότες ἀναφάναν οἱ Σαρακηνοὶ εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ βουναρίου κατὰ πρόσωπα τοῦ κάμπου· καὶ τὸ νὰ δοῦν οἱ Συριάνοι καὶ τὸ δελοιπὸν ἀπεζικόν, ἐβάλασιν μίαν μεγάλην φωνὴν καὶ φοβερήν, καὶ ἀκτυπῆσαν τὰ ταγπουλλία τους, ὁμοίως καὶ οἱ Σαρακηνοί. Τότες ἀρεστίασεν ὁ ρήγας τὸ σπαθίν του, καὶ ὅλον τὸ φουσάτον, καὶ ἦλθαν ἀπάνω τους καὶ ἐπλάστισαν εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ αὐτοῦ βουναρίου· καὶ ἐσκοτῶσαν πολλοὺς Σαρακηνούς, καὶ οἱ Σαρακηνοὶ ἐποίκασιν στρέμμα, καὶ ὁ ρήγας ἐστράφην πρὸς ὧδε. Καὶ ἕνας παιδίος Τοῦρκος, τὸν ἐκράτεν ὁ Τοῦρκος (γρ. ρήγας) εἰς τὸ μηνίον του εἶπέν του — ἀφέντη, ἂς στραφοῦμεν ἀπάνω τους ἄλλη μίαν φορὰν νὰ τοὺς τζακίσωμεν, ὅτι τὸ τρουμπέττιν ἔπαιξεν στρέμμαν. Καὶ πλεῖον κανένας δὲν ἐστράφην, καὶ τὸ ἀπεζικὸν ἀφῆκαν τὰ παφεζία καὶ τ' ἄρματά τους. Καὶ ἕνας ἄνθρωπος τῶν ἁρμάτων ἀπάνω εἰς τὸ ἄλογον εἶδεν τὸν υἱὸν τοῦ Τακᾶ καὶ δὲν τὸν ἀγρώνιζεν, καὶ φάνην του καὶ εἶναι Σαρακηνός, καὶ ἔδωκέν του μὲ τὸ σκουτάριν του, καὶ μὲ τὸ σπαθὶν ἐπέρασέν τον ἀπὲ τὴν μίαν μερίαν ὡς τὴν ἄλλην, καὶ ἀπόθανεν. Καὶ ἐποῖκεν νίκος ὁ Τζανὸτ ὁ Καστρεσίος, καὶ ὁ Τζόρτζες, καὶ ὁ Πραχίμης, καὶ ὁ Νικόλας Τζαντελιέρ. Καὶ τίποτες δὲν ἐκέρδαισεν, ὅτι τὸ φουσάτον ἔφευγεν.

Οἱ Σαρακηνοὶ ἐννοιάστησαν καὶ ὁ ρήγας εἶχεν ἔγκρυμμαν εἰς τὸν πύργον τῆς Χεροκοιτίας, καὶ δείχνουσι πῶς φεύγουν διὰ νὰ τοὺς τρέξωμεν, καὶ νὰ διαβοῦμεν τὸν πύργον, καὶ τότες νὰ μᾶς ἀπηδήσουν ἐκεῖνοι ἀποὺ 'μπρὸς καὶ τοῦτοι ἀποὺ πίσω καὶ νὰ μᾶς σκοτώσουν. Καὶ παρακαλοῦν τὸν θεὸν οἱ Σαρακηνοὶ νὰ ξαποστείλη τινὰν νὰ τοὺς ποίσουν ἀγάπην, καὶ ἡ τύχη δὲν ἔθελεν· καὶ ἀπὸ τὸν φόβον τους ἔρκουνταν πόδιν, καὶ εὑρίσκασιν τοὺς ἀνθρώπους ἀποσταμένους ἀπὸ τ' ἄρματα καὶ ἀπὸ τὴν πυράν, καὶ οἱ Σαρακηνοὶ δὲν τοὺς ἐσκοτόναν.

Ὁ ρήγας ἐπηγαῖνεν τὴν στράταν, καὶ τὸ ἄλογόν του ἐ-

σκοντήλισεν β', γ' φοραῖς, ὅσ' ὥςπου καὶ ἔμπλασεν μίας καμήλας εἰς τὴν στράτα, καὶ πάντα ἔρκετον τὴ στράταν, καὶ τὸ ἀλόγον δὲν ἠμπόρησε νὰ διαβῆ· καὶ ἀπέζευσεν ὁ ρήγας, καὶ ἐπῆρεν τὸ ἀλόγον τὸ καβαλλίκευγεν ὁ Ἀντώνη Μαρρῆς. Καὶ οἱ Σαρακηνοὶ ἦλθαν ὀμπρὸς εἰς τὴν πόρταν τοῦ ἀπλικίου τῆς Χεροκοιτίας, καὶ ηὗραν τὸν Σαρακηνὸν τὸν μαντατοφόρον τὸν ἐσκότωσεν ὁ πρίντζης εἰς τὸ κριτήριον καὶ ἔβαλλεν νὰ τὸν κάψουν, καὶ ηὗραν τὸ ἀπλίκιν εὔκαιρον· καὶ ἐθυμώθησαν, καὶ ἐφτάσαν τὸν πρίντζην καὶ ἐσκοτῶσάν τον, καὶ ἐκοντοφτάσαν καὶ τὸν ρῆγα· καὶ ἐβάλασιν β' μαμουλούκιδες τὰ κοντάριά τους καὶ ἐκατέβησαν ἀπάνω του, καὶ ὁ νεῖς ἔδωκέν του μίαν κονταρίαν εἰς τὸ πρόσωπον, καὶ διαφεντεύτην, καὶ ἔβαλεν φωνὴν ὁ ρήγας ἀράπικα — Μελέκ! ὃ λέγεται, ρήγας. Καὶ ὁ ἄλλος Σαρακηνὸς ἐξέβηκεν εὔκαιρος· ὡς γίον μοῦ τὸ εἶπεν ὁ κοντοσταύλης τῆς Κύπρου. Καὶ ἐπήρασιν καὶ ἕναν Κατελάνον, ὀνόματι Καρσερὰ Σουάρ, καὶ ἕναν πτωχὸν μαργαζάνην ὀνόματι Κολὴν καὶ ἐγροῖκαν τὴν γλῶσσαν ἀράπικα. Τἄπισα ἐστράφησαν ὀπίσω καὶ ὅσους ηὗραν ἀποσταμένους ἐσκοτῶσάν τους, καὶ τοὺς ὀμπρὸς ἐδιαβάσαν τους εἰς τὸ σπαθίν. Τὸ λοιπονὶν εὑρέθην ἕνας Σαρακηνὸς μαμαλοῦκος, καὶ ἕνας παιδίος καβαλλάρης ἔβαλλέν τον δεύτερον εἰς τὴν γῆν, καὶ πάλιν ἐκαβαλλίκευγεν, καὶ φοβήθην τον καὶ ἔφυγεν.

Τὸ λοιπονὶν τὸν ρῆγα, ὅσον ἐγροίκησαν καὶ εἶπεν πῶς εἶναι ὁ ρήγας, ἐπιάσαν τον, διότι πολὺν φουσάτον μετά του δὲν εἶχεν, καὶ ἐπῆράν τον εἰς τὴν Ἁλικήν. Καὶ κείνην τὴν ἡμέραν, πρὶν νὰ νυκτώσῃ ἐφέραν τὰ μαντάτα τοῦ γαρδενάλε εἰς τὴν Λευκοσίαν.

Νὰ σᾶς εἰπῶ καὶ ἀπὸ τοὺς λᾶς ἀποῦ ἐσκοτῶσαν εἰς τὸν κάμπον, οἱ ποῖγοι ἦτον κ', ὁποῦ ὁ θεὸς νὰ τοὺς ἀναπαύσῃ. Πρῶτον ἐσκοτῶσαν τὸν πρίντζην τῆς μεγάλης Ἀντιόχειας τὸν ἀδελφὸν τοῦ ρηγός, τὸν σὶρ Φερμοῦν Παπί, τὸν Καρᾶς τὲ Μουν-

τολήφ, τὸν σὶρ Μπερτελεμὲ δὲ Νεβερία, τὸν σὶρ Μαρτὶ Βιλερμπά, καὶ τὸν σίρε Τζακὲ δὲ Κιβέντες καβαλλάρην τοῦ πρίντζη, καὶ ὀκτὼ καβαλλάριδες Ἀλαμάνους, ὁμοίως καὶ τὸν Τζανὸτ Προβόστου τὸν υἱὸν τοῦ σὶρ Τουμᾶς, καὶ τὸν Τουμασὶν τὲ Λαγριδία τὸν τζηβιτάνον τῆς Σίβουρης, τὸν Τζανὸτ τ' Ἄκρε βαχλιώτην τοῦ ρηγός, τὸν Σιστρὸ Γκιλλίον τὸν Γενουβίσον βαχλιώτην τοῦ ρηγός, ὁ κύρης Τουματζέλλη τοῦ Παραδίσου, τὸν Νικολῆν Τζαντιλιέρ, βαχλιώτης τοῦ ρηγός, τὸν Τζανὸν τὸν υἱὸν τοῦ Τορία τοῦ Καστρισίου, καὶ τὸν Τζανὸν τὲ Ραμεφόρτ, τὸν υἱὸν τοῦ Ἀμαρὶ Γκαλλιάρτ καντζηλιέρης τοῦ ρηγός, τὸν Χαργιοῦν Σκαραμᾶς ἄνθρωπος τῶν ἁρμάτων καὶ Γενουβίσος τὸ γένος, τὸν Νικολὴν τ' Ἄκρες ἄνθρωπος τῶν ἁρμάτων. Καὶ ἀπὸ τὸ κοινὸν τοῦ λαοῦ, τουτέστιν ποπλάνους, τὸν σὶρ Τεμὲ τὸν Μακτασίπην, τὸν Νικόλαν τὸν Πριμικύρην τὸν μυροψίον, τὸν Τζορτζοῦν τὸν Τζαγγάρην, τὸν μάστρε Πραχίμην πραματευτής, τὸν Ἀντώνην τὸν Τζαγγάρην, Σαρακηνὸς βαπτισμένος, τὸν σιργέντην τὸν Ἀμιραλλίνον, τὸν Σάλαχαν, τὸν Φακελάτον, τὸν Νικόλαν τὸν μάγειρον, τὸν ἀδελφὸν τοῦ Γιάννη, καὶ πολλοὺς ἄλλους Συργιάνους, Ἀρμένιδες, ἐλεύθερους καὶ ξενικούς, καὶ πολλοὺς Μωραΐταις· καὶ λουσιέριδες, τὸν Νικολὴν Γκαλιάρδον, τὸν Τζορτζὴν τὸν σκοινοπλόκον μονόφθαλμον, τὸν Νικολὸν Σαφήνη μαργαζάνην, καὶ τὸν Τουμασὴν τὸν Πουστροῦν τον ράφτην, καὶ λουσιέριδες.

Ἀκομὴ νὰ σᾶς δείξω τίντα δύναμιν εἶχεν ὁ ρήγας τῆς θαλάσσου, καὶ δὲν ἐφτάσαν εἰς τὴν Λεμεσὸν εἰς τὸν πρεπάμενον καιρόν· κάτεργα ρηγάτικα ζ', β' τῆς Ρόδου, β' Κατελάνικα, τὸ ἕναν τοῦ σὶρ Ἐμπαλὸ καὶ τὸ ἕτερον τοῦ σὶρ Τζουάνη Φλεντζέρ, καὶ τὸ ἕτερον τοῦ φρὲ Ρεκάντου, καὶ μία γαλιάτζα τοῦ Ματαίου Κόστα τοῦ Κουτζουμούττα, καὶ γ' καραβία, τουτέστιν τὸ ἕναν τοῦ σὶρ Τζόρτζε τὲ Καμπερέν, τὸ β' τοῦ Κοτζιλίου, τὸ γ' τοῦ Φρὰ Πριγόμαν, τὸ δ' τοῦ Καρσεμίαν Το-

ναμάτ, καὶ ἕναν ῥηγάτικον, καὶ δύο μικραῖς. Καὶ ἂν εἶχαν ἀναφάνειν προτήτερα ἀπάνω τοὺς Σαρακηνοὺς, δὲν ἐγινίσκετον τὸ κακὸν καὶ ἡ ζημία ἀποῦ γίνην. Ἀμμὲ ἀφὸν ἐπῆραν τὸν ῥῆγα ἀναφάναν εἰς τὴν Ἁλικὴν, καὶ θωρῶντά τα οἱ Σαρακηνοὶ ἐφοβήθησαν· καὶ ἐποῖκαν τὸν ῥῆγα οἱ Σαρακηνοὶ καὶ ἔγραψέν τους χαρτὶν νὰ στραφοῦσιν, καὶ ἠδειλιάσαν καὶ ἐστράφησαν, καὶ ἐπῆραν τὸ μηνίον τοῦ ῥηγὸς ἄδικα.

Καὶ ἄνταν ἔμαθεν ὁ κύρης ὁ γαρδενάλης τὰ κακὰ μαντάτα, παραῦτα τὴν νύκταν ἐσήκωσεν ἀπὸ τὰ ῥηγάτικα πράγματα ὅσα ἐμπόρησεν μὲ τὸν Σηνεστιὲλ Σπινόλα καὶ ἔπεψέν τα εἰς τὴν Κερινίαν, καὶ ἔβαλεν βλεπατόρους εἰς ταῖς πόρταις τῆς χώρας, μηδὲν ἀναφανοῦσιν οἱ Σαρακηνοί· καὶ καλὰ αὐγὴν ἐπῆρεν τὸν πρίντζην τῆς Ἀντιοχείας τὸν υἱὸν τοῦ ῥηγὸς τὸν Ἰωάννην, καὶ τὴν ἀδελφήν του τὴν κυρὰν τὴν Ἄνναν, καὶ τὴν κυρὰν τὴν Ἀννὲς τὴν ἀδελφήν του, ὁ γαρδενάλης καὶ ὅσους ἠμπόρησεν καὶ ἐπῆγεν εἰς τὴν Κερινίαν.

Οἱ Σαρακηνοὶ ἐπῆραν τὸν ῥῆγα καὶ ἐπῆγαν εἰς τὴν Ἁλικήν· καὶ ἀνάφανεν ἡ ἀρμάδα τοῦ ῥηγός, καὶ ὀμπρὸς δύο καραβία πηληγρίνικα ὅπου πήγαιναν νὰ προσκυνήσουν, καὶ ἀρχέψαν νὰ συντυχάνουν ποῖον ξύλον νὰ πάγῃ ὀμπρός· καὶ οἱ πτωχοὶ οἱ πηληγρίνοι ἐποῖκαν ἄρμενα καὶ ἔδωκαν μέσον τοὺς Σαρακηνοὺς, καὶ τινὰς ἄλλος δὲν τοὺς ἀκλούθησεν· καὶ ἐπιάσαν τους οἱ Σαρακηνοί, καὶ τοὺς μὲν ἐσκοτῶσαν, τοὺς δὲ ἐπῆραν σιδερωμένους. Καὶ διὰ ὁρισμὸν τοῦ ῥηγός, ὡς γίον σᾶς τὸ εἴπουν, ἐστράφησαν.

Οἱ Σαρακηνοὶ καὶ ἐκουρσεῦσαν τὸ νησὶν καὶ ἀνθρώπους, καὶ κτηνὰ καὶ πράματα, καὶ ἐπῆραν εἰς τὰ ξύλα. Τὰ κάτεργα τὰ ῥηγάτικα ἐστράφησαν εἰς τὴν Κερινίαν.

Τὰ σημαδία δὲν λαλοῦν ψέματα, διατὶ ἐκεῖνοι ἀποῦ τὰ δοκιμάζουν ἀγρωνίζουν πῶς εἶναι ἀληθεία· οἱ σκύλλοι ἐγουριάζαν ἀπὸ καιροῦ, οἱ κωρῶναις ἐγουργιάζαν, ἡ κουκουφάδες εἰς

τὴν αὐλὴν καὶ εἰς τὰ τειχόκαστρα ἐγουργιάζαν, ὥς που καὶ ἐπῆραν τὸν ῥῆγα. Ὁμοίως τὴν αὐτὴν κυριακὴν ἐγίνετον μία καταχνία, ὅτι πάντες ἐχάθην ὁ κόσμος.

Καὶ οἱ Σαρακηνοὶ ἐβγάλαν τοὺς πηληγρίνους εἰς τὴν γῆν, καὶ ἐκρατοῦσάν τους ἀπῶδε καὶ ἀπεκεῖ, καὶ ἀκτυποῦσάν τους μὲς ταῖς βιζάκαις ὀμπρὸς τοῦ ῥηγός, ὥς που καὶ ἐσκοτῶσάν τους ὅλους· καὶ τοῦτον ἐποῖκάν το διὰ νὰ πάρουν ἀπλαζίριν ὅλην τὴν δευτέραν.

Τότες ἦρτεν τὸ φουσάτον διὰ νὰ ἔρτῃ εἰς τὴν Λευκοσίαν, καὶ ἐδώκασιν τοῦ ῥηγὸς εἰς τὰ κάτεργα. Καὶ ὡς γίον ἔρκουνταν ἀπὸ τὴν Ποταμίαν ἐκάψαν τὸ ἀπλίκιν τῆς Ποταμίας καὶ ὅλον τὸ χωργίον· καὶ ὄνταν ἦρταν εἰς τὴν Ἁγίαν Μαρίναν τοῦ Κόννου, δὲν ἐτορμίσαν νὰ μποῦν ἔσω εἰς τὴν Λευκοσίαν, θωρῶντά την τόσον μεγάλην. Ἐφοβήθησαν οἱ Βενετίκοι, ὀνοματίαις μυρίων καὶ οὗλοι ἐπῆγαν εἰς τὴν Κερινίαν, καὶ ἀφῆκεν κουβερνούρην τὸν Στάθην Πουρελλῆ, καὶ ἐπῆγαν οἱ Βενετίκοι καὶ ἄλλοι πολλοὶ καλὰ ᾳ᾽ ψυχαῖς εἰς τὸ ἀπλίκιν τοῦ παλίου μὲ τὸ ἀσημοχρούσαφόν τους· τὸ ποῖον ἀπλίκιν ἦτον τοῦ μαριτζᾶ τῆς Κύπρου· καὶ τοῦτον ἐπῆγαν μὲ θάρρος, διατὶ οἱ Σαρακηνοὶ εἶχαν ἀγάπην μὲ τοὺς Βενετίκους· ἀμμὲ — ουά, τὸ ᾽μάτιν τὸ ψιλὸν τὸ καταπιάσει ὁ κάτος!

Θεωρῶντα οἱ Βενετίκοι πῶς ἦρταν οἱ Σαρακηνοὶ εἰς τὴν Λευκοσίαν καὶ δὲν ἐτορμοῦσαν νὰ μποῦν ἔσω εἰς τὴν χώραν, ἐπῆγεν ὁ σὶρ Γιουσὲρ Ἀουτὰτ καὶ ὁ ἀδελφός του ὁ σὶρ Πέχνας, καὶ ὁ σὶρ Ἀμποῦς Ἀουτὰτ καὶ ὁ σὶρ Χίμης, καὶ οὗλα τ᾽ ἀδελφία, καὶ ὁ σὶρ Πατὶ Γουνέμε, καὶ ἄψα λαμπάδες καὶ ἐπροσδέκτησάν τους, καὶ ἐδῶκάν τους καρδίαν καὶ ἐμπῆκαν εἰς τὴν θαυμαστὴν Λευκοσίαν. Τότες ἔρχουνταν καὶ ἐζητοῦσαν ἐφφίκια, ὁ μισὲρ Τζουὰν Φλάτρος γραμματικὸς τοὺς λογαριασμοὺς τῶν ἐμπαλίων, καὶ ἔδειξέν τους καὶ τὰ σοδία τῆς ῥηγάδας. Καὶ τότες ἐδιαλαλῆσαν πᾶσα ἄνθρωπος νὰ ἔρτῃ ἔσω του

νὰ πολομᾶ ταῖς δουλιαῖς του· ἄλλους ἐδώκασιν σαγίτταις σημάδιν, νὰ μὲν ἔχουν φόβον· καὶ ὅλα ἦσαν ψέματα. Τότες ἐφθόνησεν ὁ Μανόλης ὁ Ἀσκᾶς καὶ εἶπεν τοὺς Σαρακηνοὺς καὶ ἐγράψαν χαρτὶν καὶ ἐπέψαν το τοῦ Στασὶ τοῦ Γούλου ὑπὸ χειρὸς τοῦ σὶρ Πατὶν (Γο)νέμε, καὶ ἐκομπῶσάν τον καὶ ἦλθεν ἀπὸ τὸν ἅγιον Νούφρην ἀπὸ τ' ἀμπελία του, καὶ ἦρτεν διὰ νὰ δείξῃ τὰ σοδία τῆς ρηγάδας, καὶ διὰ νὰ τὸν ποίσουν πράκτορον. Καὶ τὸ νὰ ἰδῇ ἡ ἀρμάδα τοὺς Σαρακηνούς, τὸ πῶς ἦλθαν τὰ ξύλα τοῦ ρηγὸς ἀφὸν τὰ ἀπολογιάσαν, ἀπὸ τὸν φόβον τους ἐμηνύσαν τοῦ φουσάτου νὰ στραφοῦν μοναῦτα· καὶ διὰ τοῦτον ἐγλύτωσεν ἡ Λευκοσία καὶ δὲν τὴν ἐκάψαν. Τότες ἐπῆγαν εἰς τὸ σπίτιν τοῦ παλίου, καὶ ηὗραν ὅτοσαις ψυχαῖς καὶ τόσον λογάριν, ὅτι ἐχορτάσαν καὶ ἐκουρσέψαν τα: καὶ ἐβάλαν λαμπρὸν εἰς τὴν πανθαύμαστην αὐλὴν τοῦ ρηγός, καὶ ὀπίσω τοῦ φούντικος, καὶ ἐπῆράν τα καὶ ἐπήγασιν.

Καὶ τὴν παρασκευγὴν ἐκατακουρσεῦσαν τὰ σπιτία, καὶ τοὺς ναοὺς τοῦ θεοῦ καὶ μοναστηρία, καὶ ἐπῆραν πολὺν βίον καὶ τοὺς χριστιανούς, καὶ ἐκουρσεῦσαν τὸν Σταυρὸν τὸν Μέγαν· καὶ τὸ λαμπρὸν ἔθελεν ποίσειν μεγάλην ζημίαν, ἀμμὲ ὁ Χάννας ὁ Δαμασκηνὸς καὶ ἡ κυρὰ ἡ Πέλλα ἡ Μουχρουτήνα δ' ἡμέραις καὶ ἐσβύσαν τα. Καὶ τὴ νύκτα ἐπῆραν τοὺς χριστιανοὺς καὶ βίος, καὶ ἐπῆγαν εἰς τὸ ἀνάθεμαν.

Καὶ ἄνταν ἐπῆγεν τὸ παράνομον φουσάτον, ἐσηκώθησαν τὰ σπιτία τοὺς λᾶς, καὶ ἐποῖκαν κούρση καὶ φόνους πολλούς· ὁμοίως ἕνας σορδάτος τοῦ ρηγὸς ὀνόματι Σφόρτζα, ἐκούρτζεψεν ἔσω ὅσον ἔσωνεν, καὶ ἔθελε νὰ κρατήσῃ τὴν ἀφεντίαν μὲ τοὺς Σπανιόλιδες εἰς τὴν Πάφον. Ἔβαλαν οἱ χωργιάταις καπετάνον εἰς τὴν Λεύκαν, ἄλλον καπετάνον εἰς τὴν Λεμεσόν, ἄλλον εἰς τὴν Ὀρεινήν, καὶ εἰς τὴν Περιστερόναν ἄλλον, καὶ εἰς τοῦ Μορφου καπετάνον, καὶ εἰς τὸ Λευκόνικον ρήγαν Ἀλέξην, καὶ ὅλοι οἱ χωργιάταις ἐδόθησαν εἰς τὴν ὑπόταξίν του· καὶ ἀνοῖ-

ξαν ταῖς ἀποθήκαις καὶ ἐκουβαλοῦσαν τὰ κρασία τοὺς καλοπίχερους, ἕτεροι ἐπέρναν τὸ ψουμὶν ἀπὸ τ' ἁλώνια, ἄλλοι τὰ ζαχάριτα καὶ τὰ προδέλοιπα πράματα τοὺς καλοὺς λᾶς. Ὁμοίως ἕνας Ἀρμένης καβαλλάρης ἔπερνεν τὴν γεναῖκάν του νὰ πάγῃ εἰς τὴν Πάφον, καὶ εἰς τὸ καπετανίκιν τῆς Λεύκας ἐδυναστέψαν τὴν γυναῖκάν του, καὶ κεῖνον ἐσκοτῶσάν τον. Ὁ Ἀπίσκοπος ὁ λατῖνος ὁ φρὲ Σαλαμοὺς ἐπήγαινεν πρὸς τὴν Ἀμμόχουστον, καὶ ἐπίασέν τον τὸ φουσάτον τοῦ ρὲ Ἀλέξη, καὶ ἐκουρσεῦσάν τον καὶ ἐδέραν τον, καὶ ἐποῖκάν του πολλὴν μεγάλην ἀντροπήν, καὶ ἐσκαπίασεν ἀπὸ τὸν θάνατον. Καὶ πολλὰ κακὰ ἐποίκασιν, καὶ ὁ θεὸς δὲν τὰ βάσταξεν.

Γροικῶντα ὁ γαρδηνάλης ταῖς ἀπιστίαις καὶ κα(κὰ) τὰ ἐπολομοῦσαν οἱ λύκοι καὶ χωργιάταις, ὡρδινίασεν κουβερνούρην τὸν σὶρ Πατὶ τὲ Νόρες τὸν μαριτζᾶν τῶν Ἱεροσολύμων, καὶ τὸν σὶρ Χαρρὴν τὲ Ζηπλέτ, τὸν Περρὴν Μαχαιρᾶ τὸν βαχλιώτην τοῦ ρηγός, μὲ φουσάτον καὶ ἦλθαν καὶ ἐπιάσαν τὴν Λευκοσία, καὶ ἐδιαλάλησε, πᾶσα ἄνθρωπος νὰ κάτζῃ φρόνιμα καὶ νὰ πολομοῦν ταῖς δουλιαῖς τους, ὡς γίον ἦσαν μαθημένοι, καὶ τινὰς μηδὲν τερμίσῃ νὰ ποίσῃ καμμίαν ἀγανάκτησιν, ἀπάνω εἰς τὸ κορμίν του. Καὶ ὡρδινίασεν τὸν φρὲ Ἄγγελον τοῦ Σπιταλίου, ὅπου ἦτον εἰς τὴν Πάφον ἐμπαλῆς, νὰ πάγῃ νὰ χαλάσῃ τὰ καπετανίκια τοὺς χωργιάταις μὲ τὸν Ἀντωνίε Ταμιλᾶ· καὶ ἐπῆγαν καὶ ηὗραν τοὺς καπετάνους τοῦ Μόρφου καὶ τῆς Λεύκας, καὶ τοὺς μὲν ἐφουρκίσαν, τοὺς δὲ ἐκόψαν ταῖς μούτταις τους, καὶ ἄλλοι ἐφύγαν· καὶ ἔπαψεν κακοσύνην τοὺς καταραμένους χωργιάταις. Καὶ ὁ σὶρ Χαρρὴν τὲ Ζηπλὲτ μὲ τὸν Περρὴν Μαχαιρᾶ ἐπῆγεν εἰς τὴν Λεμεσον, καὶ ἐποίκασιν κρίσες ὡς καὶ εἰς τοῦ Μόρφου, καὶ ἐτερεπιάσαν τὸν ρὲ Ἀλέξην καὶ ἐφέραν τον εἰς τὴν Λευκοσίαν καὶ ἐκρεμμάσαν τον εἰς τὴν φούρκαν τῇ δευτέρᾳ εἰς τὰς ιβ΄ μαγίου ᾳυκζ΄ Χριστοῦ.

Καὶ τῇ κυριακῇ, κγ΄ νοεμβρίου ᾳυκς΄ Χριστοῦ ἦρτεν ὁ

βαχλιώτης τοῦ Πάπα καὶ ἔφερεν τὸ [σ]κιάδιν τοῦ γαρδενάλη καὶ ταῖς βούλλαις διὰ νὰ ὀρδινιάσουν τὸν πρῶτον νοτάρην γαρδενάλην· καὶ τὴν κυριακὴν εἰς τὰς λ΄ νοεμβρίου ἐφέραν τὸν πρῶτον νοτάρην συντροφιασμένος εἰς τὴν ἁγίαν Σοφίαν· ὁ κύρης Οὖγκε τὲ Λουζουνίας ἦτον πρωτοαποστολάριος, ἔτι ὑποψήφιος, ὕστερον πρωτονοτάριος, τἄπισα εὐαγγελιστής· καὶ τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἐποῖκάν τον γαρδενάλην διάκον τοῦ ἁγίου Ἀνδρέου, καὶ ἐβάλαν του τὴν κάππαν τὴν σχαρλάτην καὶ τὸ σκιάδιν, κατὰ τὸ δηλούμενον εἰς τὰ προβιλίζια τοῦ Πάπα.

Καὶ τὴν κυριακὴν εἰς τὰς κγ΄ νοεμβρίου αὐτῆς ἐχρονίας ἦλθεν ὁ καλὸς Σουάρε ἀπὸ τὸν ῥῆγα εἰς τὴν Κύπρον. Τἄπισα ἦλθεν ὁ φρὲ Ἄγγελος τοῦ Σαντομένικου ἀπὸ τὴν Ῥόδον, καὶ ὁ γαρδενάλης ἔδωκέν του ἀποκάμισα, βρακία καὶ ἕτερα ροῦχα νὰ πάρῃ τοῦ ρηγὸς εἰς τὸ Κάριος. Τἄπισα ἔπεψεν τὸν Σινεστιένε Σπινόλα καὶ τὸν Τζάνους τὲ Μουντόλφ καὶ τὸν Ριτζὰτ Καμιοῦς, καὶ τὸν Φρατζέσκον Σπίνολα μαντατοφόρους εἰς τὸν σουλτάνον, ἀπάνω εἰς τὴν γαλιάτζαν τοῦ Ματαίου Κόστα· τἄπισα ἐστράφη ὁ σὶρ Ἐστιένε Σπινόλας μὲ χαρτία, καὶ ἐδιαβάσαν τα καὶ ἔδωκάν του ἀντίλογον, ὅτι ἦλθαν μὲ ξύλον Σαρακηνικόν. Ὁ γαρδενάλης ἔπεψεν τὸν Καρσερὰν Σουαρὲ ἀπάνω εἰς τὸ κάτεργον τοῦ ρηγὸς, καὶ ἔπεψεν τὸν κύρην τοῦ Βερουτίου καὶ τὸν σίρε Ματαῖον Ράμες, καὶ τὸν σίρε Τομεσίον Δαμπαλίουν, τὸν Περρὴν Μπελεστρὶν καὶ τὸν Τζὰκ δὰ Μπελονία, καὶ τὸν μάστρε Τουμασὶ Πίπη, καὶ τὸν σὶρ Κόλε Δελαπριντζέσε τὸν πρωτοψάλτην τῆς ἁγίας Σοφίας, καὶ τὸν Γεώργιον τοῦ Κορόμηλου τὸν μάγειρόν του, καὶ ἀκομὴ ὁ γαρδενάλης ἔστειλεν τοῦ ρηγὸς ἀπάνω εἰς τὴν γαλιάτζαν τοῦ Ματαίου σὶρ Κοέτ, καθὼς ἄνωθεν δηλοῖ, τὸν σὶρ Ἐστιένε Σπινόλα, τὸν Φερὲτ τὸν τζουτζουμάνον τοῦ σουλτάνου, τὸν Πελιγὲρ Φικερέλλο, τὸν Φρασὲ Σπινοὴλ, καὶ τὸν Ἀλέξην τὸν Γιακούπην τὸν βαχλιώτην τοῦ ρηγός.

Καὶ τὴν δευτέραν ἐφέραν μαντάτον πῶς ὁ ρήγας ἀνέφανεν εἰς τὴν Πάφον εἰς ταῖς ιβ' μαγίου ͵αυκζ' Χριστοῦ· καὶ τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἐφουρκίσαν τὸν ρὲ Ἀλέξην, καθὼς ἄνωθεν δηλοῖ, ὁ ποῖος ἦτον ἀγελάρχης τοῦ ἐφφικίου τῆς τζάμπρας τοῦ ρηγός, πάροικος ἀπὲ τὸ χωργίον τῆς Κατωμηλίας. Καὶ τὴν τρίτην, εἰς τὰς ιγ' μαγίου, ἦλθεν ὁ Τζένιος τὲ Μουντολήφ. Καὶ τὴν τετράδην, εἰς τὰς ιδ' μαγίου ἐπῆγεν ὁ γαρδενάλης εἰς τὴν Κερινίαν νὰ ἐγδέχεται τὸν ρῆγα, καὶ ἦτον μεσοπεντήκοστον, καὶ τὴν νύκταν ἐποίκασιν μεγάλην λυχναπίαν εἰς τὴν Κερινίαν· τὸ μεσανυκτικὸν ἀναφάναν τὰ ἄρμενα.

Καὶ τὴν πέφτην εἰς τὰς ιε' μαγίου ἀπανεστέφθην ὁ ρὲ Τζουὰν τὲ Λουζουνίας, καὶ ἐστέφθην ὑπὸ χειρὸς τοῦ φρὲ Σαλάμου, ἀπὸ τὸν ὄρδινον τοῦ Σὰν Τομένικου ἐπίσκοπος Ταρτούζας, εἰς τὴν ἁγίαν Σοφίαν. Καὶ εἰς τὸν αὐτὸν καιρὸν ἐφύσησεν πολλὴ ἀκρίδα, ἀπὸ ἀρχῆς. Καὶ ἀπὸ ἀρχῆς ἰουνίου ͵αυλη' Χριστοῦ, ἦλθεν ἕναν θανατικὸν εἰς τὴν Λευκοσίαν καὶ εἰς τὰ χωρία καὶ ἐποῖκεν πολὺν θάνατον, καὶ ἀπάντησεν μῆνες ιζ'. (1).

Καὶ τῇ κυριακῇ τῇ γ' ἰουλίου ͵αυμ' Χριστοῦ ἦρτεν ὁ ρὲ Τζουάνης μὲ τὴν συμβίαν του τὴν Μεδρία εἰς τὴν ἁγίαν Σοφίαν καὶ ἐστέφθησαν. Καὶ τῇ ιγ' σεπτεβρίου ͵αυμ' Χριστοῦ ἐτελεύτησεν ἡ αὐτὴ ρήγαινα Μετεγία, καὶ ἐθάψαν την εἰς τὸν Σὰν Τομένικον εἰς τὸ κιβοῦριν τῆς πεθερᾶς της.

Καὶ τὴν κυριακὴν τῆς Τυρινῆς, τῇ β' φευρουαρίου ͵αυμα' Χριστοῦ ἦλθεν ἡ κυρὰ ἡ Ἑλένη Παλαιολόγου, κόρη τοῦ δεσπότου τοῦ Μορεᾶ εἰς τὸν Ἅγιον Αὐξίβιον.

Καὶ τὴν τετράδην εἰς τὰς γ' φ(ευρουαρίου) ͵αυμα' Χριστοῦ ἐπῆγεν ὁ πιούρης τῆς Ἀντιοχείας, ὁ τζανούνης ὁ υἱὸς τῆς Καρβούνας, καὶ ἅρμασεν τὸν ρῆγα μὲ τὴν αὐτὴν Ἑλένην.

(1) Κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἐνταῦθα κατέληγεν ἡ διήγησις τοῦ Μαχαιρᾶ, ὡς καὶ ἐν τῇ μεταφράσει τοῦ Στραμβάλδη· τὰ δὲ παρακολουθοῦντα σημειώματα προσετέθησαν ὑπ' ἄλλου τινός.

Καὶ τὴν τετράδην εἰς τὰς κδ΄ ἰουλίου ͵αυνη΄ Χριστοῦ ἐποῖκεν ὁ θεὸς τὸ θελῆμάν του ἀπὸ τὸν ἀφέντην μας τὸν ρῆγα τὸν ρὲ Τζουὰν τὲ Λαζανίαν, ὁ ποῖος ἐγεννήθην ἡμέραν δευτέραν, ὁ ποῖος ἐπόθανεν τὴν δευτέραν τὸ δεῖλις, καὶ ἐθάψαν τον εἰς τὸν Σὰν Τομένικον. Ὁμοίως ἐπόθανεν εἰς τὸ αὐτὸν μοναστῆριν καὶ ἡ κόρη του ἡ Τζαρλόττα ἐκεῖ, ἡ ποία ἦτον χήρα ἀπού τὸν πρίντζην τοῦ λεγομένου Τζουὰν τὲ Κοπρέ (1)· καὶ τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἐδιαλαλῆσάν την ρήγαινα κατὰ τὸ συνῆθιν, καὶ ἐπόθανεν καὶ ἡ μητέρα της ὀμπρότερα τὸν πατέρα της ἡμέραις ο΄, ἡ ποία νὰ τὴν ἀναπαύσῃ καὶ κείνην καὶ κεῖνον ὁ θεός.

͵αυνη΄ Χριστοῦ.

(1) Ἡ Καρλόττα δὲν ἀπεβίωσεν ἐν Κύπρῳ, ἀλλ' ἐν Ρώμῃ (1487).

ΓΕΩΡΓΙΟΥ

ΒΟΥΣΤΡΩΝΙΟΥ

ΧΡΟΝΙΚΟΝ ΚΥΠΡΟΥ.

Διήγησις κρόνικας Κύπρου ἀρχεύγοντα ἀπὸ τὴν ἐχρονίαν ᾳυνς Χριστοῦ.

Τὴν ἐχρονίαν ᾳυνς´ Χριστοῦ ἦρτεν ἀπὸ τὸ Πορτοὺαλ ὁ πρίντζης, διὰ νὰ ὁρμαστῇ τὴν θυγατέραν τοῦ ρὲ Τζουάνη, ὀνόματι Τζαρλόττα· καὶ ἡ μητέρα της ἦτον ἡ ρήγαινα ἡ Ἑλένα ἡ Παλαιολογίνα, κόρη τοῦ δεσπότου τοῦ Μωρέως, ἀδελφοτέκνη τοῦ βασιλέως τῆς Κωσταντινοπόλεως· καὶ ἁρμάστην ὁ ἄνωθεν πρίντζης μὲ τὴν ἄνωθέν τους θυγατέραν τὴν κυρὰν τὴν Τζαρλότταν· καὶ ἡ μητέρα της ἦτον πολλὰ φρονίμη, καὶ πάντα ἦτον ἀστηνεμένη· καὶ ἁρμάστην ὁ ἄνωθεν πρίντζης εἰς τὸ ἀπλίκιν τοῦ καβαλλάρη μισὲρ Ρίκου τὲ Λαπάμ· διότι ἀφ' ὃν ἐκάψαν τὴν αὐλὴν τὴν ρηγάτικην, ὁ ρὲ Τζένιους ὅσον ἐστράφην ἀπὸ τὴν Συρίαν ἐπῆρεν τὸ ἀπλίκιν τοῦ σὶρ Ρίκου τὲ Λαπάμ, καὶ ἐκατοίκησεν, καὶ ἔμεινεν αὐλὴ ρηγάτικη ὡς τὴν ἐσήμερον.

Καὶ ὡς γίον ἠξεύρετε, ὅτι εἰς ταῖς αὐλάδες ταῖς ρηγάτικαις εὑρίσκουνται ζῆλαις, ὅτι ἐβάλαν τόσα λογία τοῦ πρίντζη, καὶ ἐβγῆκεν ἀπὲ τὸν πεθερόν του καὶ ἐπῆγεν εἰς τὸ σπίτιν τοῦ Πιὲρ Λαζανία τοῦ κούντη τῆς Τρίπολης, τὰ ποῖα εἶναι καταπρόσωπα τοῦ καστελλίου· ὁποῖος κούντης ἦτον υἱὸς τοῦ

ρὲ Τζάκ, ἀδελφὸς τοῦ ρὲ Τζένιου, καὶ θεῖος τοῦ ἄνωθεν ρὲ Τζουάνη, καὶ ὁ ἄνωθεν κούντης ἐβαπτίσεν τὴν ἄνωθεν Τζαρλότταν καὶ ἐχάρισέν της τὴν Λακαταμίαν· καὶ ἔχοντα καὶ ὁ ἄνωθεν πρίντζης ἐπῆρεν τὴν συμβίαν του καὶ ἐπῆγεν ἀπὸ τὸν πατέραν της, ἐπῆρε μεγάλην πλῆξιν ὁ πατέρας της καὶ ἡ μητέρα της, διότι ἄλλον παιδὶν δὲν εἶχασιν.

Καὶ διαβαίνοντα ὀλίγαις ἡμέραις ἐσηκώθησαν ἀπὲ τὸ Σπιτάλιν φρέριδες καὶ ἐγύρισαν μία νύκταν καὶ ἐμπλάσαν ἑνοῦ παιδίου ὀνόματι Τζαρρά, ὁ ποῖος ἦτον καλὸς ἄνθρωπος ἀπὲ τὸ κορμίν του, καὶ ἐσκοτῶσάν τον· ὁποῖος παιδίος εἶχεν δύο ἀδελφοὺς καλοὺς ἀνθρώπους, καὶ θωρῶντα πῶς ἐσκοτῶσαν τὸν ἀδελφόν τους χωρὶς ἀφορμήν, ἐβάλαν τὸν σκοτωμένον εἰς μίαν (1) σκάλαν καὶ ἐφέραν τον εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ ρηγός, καὶ ἐζητῆσαν κρίσιν· καὶ εὑρέθησαν κἄτινες καὶ εἶπαν τοὺς ἀδελφούς του: ἠξεύρετε, ὅτι οἱ φρέριδες ἀποῦ σκοτῶσαν τὸν ἀδελφόν σας εὑρίσκουνται ἔσω εἰς τὸν ἀφέντη τὸν πρίντζη! (2) Καὶ ἐπῆγαν εἰς τὸ σπίτιν τοῦ πρίντζη· καὶ ὁ ἀφέντης ὁ πρίντζης ἔστεκεν (3) εἰς τὸν ἡλιακόν, καὶ θωρῶντα τοὺς ἀνθρώπους πῶς ἐτρέχαν μὲ μεγάλην φουργίαν, ὥρισεν καὶ ἐσφάλισαν ταῖς πόρταις· καὶ ἐγίνην μέγαν (4) σκάνταλον, καὶ ἐσκοτῶσαν δύο δουλευτάδες τοῦ πρίντζη, καὶ ἀπὸ τοὺς ἄλλους ἕναν, (5) καὶ ἐλαβώθησα (6) πολλοί· καὶ ὁ πρίντζης ἐπῆρεν μεγάλο (7) δισπλαζέριν, καὶ μέσα εἰς τοῦτον ἐκακοψύχησεν, τὸ ποῖον ἦρταν καὶ κἄτινες (8) καὶ εἶπάν του, πῶς ὁ Θωμᾶς ὁ τζανπερλάνος (9) τοὺς ἐκατάστησεν τοὺς ἀνθρώπους (10) καὶ ἐπῆγαν εἰς τὸ σπίτιν τοῦ πρίντζη· καὶ ἐπαραπονήθην το ὁ πρίντζης· τὸν ὁποῖον Θωμᾶν ἐ-

(1) Μέχρις ἐνταῦθα εἶναι ἐλλειπὴς ὁ μέγας κώδιξ, τοῦ ὁποίου ἀπεντεῦθεν ὑποσημειοῦμεν τὰς διαφόρους γραφάς. (2) Ἔσω τοῦ ἀφέντη του. (3) ἐστέκετον. (4) μεγάλον. (5) ἕνας. (6) ἐλαβώθησαν. (7) μεγάλον. (8) καὶ ἀπὸ τὴν πλῆξιν ἐκακοψύχησεν, καὶ ἦρταν κἄτινες. (9) τζαμπερλάνος. (10) παιδίους.

φερέν τον ἡ ῥήγαινα ἡ Ἑλένα, καὶ ἦτον υἱὸς τῆς βυζαστρίας της, καὶ διὰ τὴν ἀγάπην τῆς ῥήγαινας ὁ ῥήγας ἐτίμησέν τον καὶ ἔδωκέν του πολλαῖς ῥένταις, καὶ ἐποῖκέν τον καὶ καβαλλάρην καὶ τζαμπερλάνον τοῦ ῥηγάτου. Καὶ γροικῶντα ὁ Θωμᾶς πῶς εἶπαν τοῦ πρίντζη καὶ (1) ἦτον ἡ ἀφορμὴ τοῦ σκαντάλου, ἐπῆγεν εἰς τὴν Ἀμμόχουστον, καὶ οἱ Γενουβίσοι ἐποῖκάν του μεγάλην τιμὴν καὶ καλὴν συντροφίαν (2).

Καὶ ὁ πρίντζης εἰς ὀλίγαις ἡμέραις ἐπέθανεν καὶ ἐθάψαν τον εἰς τὸν Σὰν Φραντζέσκον· καὶ ἐγίνην μεγάλη λύπη, διότι ἦτον ὄμορφος, καὶ καλὸς ἄνθρωπος (3). Καὶ ἡ κυρὰ ἡ Τζαρλόττα ἔμεινεν χήρα, καὶ ἔπηρέν την ὁ πατέρας της εἰς τὸ σπίτιν του (4) μὲ μεγάλην λύπην. Καὶ πεθανίσκοντα ὁ πρίντζης, μοναῦτα οἱ φίλοι τοῦ τζανμπερλάνου ἐμήνυσάν το τοῦ Θωμᾶ εἰς τὴν Ἀμμόχουστον (5), καὶ χώρις νὰ πάρῃ κανέναν (6) σκοπὸν ἦρτεν εἰς τὴν Λευκουσίαν καὶ ἐπῆγεν εἰς τὸ σπίτιν του, τὸ ποῖον σπίτιν ἦτον ἐνοῦ καβαλλάρη μισὲρ Ῥέτζου (7) Τεπλὰν Τεκαρδί, καταπρόσωπα τοῦ λουτροῦ τοῦ Κοκκίνου. Καὶ μέσα εἰς τοῦτον ἡ κυρὰ ἡ Τζαρλόττα ἐπαραπονήθην το τοῦ Ἀποστολὲ τοῦ ἀδελφοῦ της, τοῦ παστάρδου τοῦ πατέρα της, πῶς ἐθανατῶσαν τὸν ἄντραν της· ὁποῖος Ἀποστολὲς ἦτον χρονῶν ιζʹ, καὶ ὁ ῥὲ Τζουάνης ἔδωκέν του τὴν ἀρχιεπισκοπὴν μὲ οὖλαις ταῖς ῥένταις (8) καὶ δέκατα, καὶ ἦτον μίας μεγάλης ψυχῆς· καὶ γροικῶντα τοὺς λᾶς τῆς χώρας καὶ πολλοὺς καβαλλάριδες, πῶς ἦτον ἡ ἀφορμὴ ὁ τζαμπερλάνος καὶ ἐπέθανεν ὁ πρίντζης, ἐδῶκαν πολλὰ λογία τοῦ Ἀποστολέ. Καὶ ταῖς ἡμέραις ἐκείναις εἶχαν ἔρτειν εἰς τὴν Κύπρον δύο Τζιτζιλιάνοι καὶ ἐστάθησαν μὲ τὸν Ἀποστολέ· καὶ ὁ τζαμπερλάνος ἐποῖ-

(1) πῶς. (2) συντροφία. (3) ἄθρωπος. (4) καὶ ἐπῆρεν τὴν κυρὰν τὴν Τζαρλότταν ὁ πατέρας της καὶ ἡ μητέρα της εἰς τὸ σπίτιν τους. (5) ἐμήνυσάν τού το εἰς τὴν Ἀμμ. (6) κανένα. (7) Ῥίτζου. (8) ἐντράδαις.

κεν μέγαν κάλεσμα· καὶ γροικῶντα ὁ Ἀποστολὲς πῶς ἐποῖκεν κάλεσμαν, ἐκαβαλλίκευσεν καὶ ἐπῆγεν ἔσω τοῦ (1) τζαμπερλάνου, καὶ ἐπῆρεν καὶ τοὺς δύο Τζιτζιλιάνους, καὶ ἐπαράγγειλέν τους, πῶς ἄντα νὰ τοὺς ὁρίσῃν νὰ τὸν σκοτώσου (2) τὸν τζαμπερλάνον. Καὶ ἐπῆγεν (3) εἰς τοῦ τζαμπερλάνου, καὶ ηὗρεν καὶ ἐπῆγαν οἱ καλεσμένοι, καὶ ἦτον μοναχός. Γροικῶντα (4) ὁ τζαμπερλάνος πῶς ἐπῆγεν ὁ Ἀποστολές, ἐκατέβην ὁ τζαμπερλάνος κάτω 'ς τὸ (5) περρούνιν τῆς σκάλας καὶ ἐπροσδέχτην (6) τον, καὶ ἐπίασέν τον ἀπὲ τὸ χέριν, καὶ ἐνέβησαν ἀπάνω. Καὶ εἰς πολλὰ (7) τὰ ἐσυντύχαν, λαλεῖ ὁ Ἀποστόλες τοῦ τζαμπερλάνου: ἂν ἔχῃς ἀπλαζίριν, ἂς πᾶν οἱ ἄνθρωποι (8) ἔξω, νὰ μᾶς ποίσουν τόπον, διὰ νὰ σοῦ συντύχω! Καὶ ἔρισεν ὁ τζαμπερλάνος τοὺς δουλευτάδες του καὶ εὐγῆκαν ἔξω, καὶ οἱ Τζιτζιλιάνοι ἐμεῖναν· καὶ καλεῖ ὁ Θωμᾶς τοῦ Ἀποστόλε νὰ τοὺς ἐβγάλῃ, καὶ κεῖνος εἶπεν του: δὲν ἠξεύρουν ρωμαῖκα! καὶ ὁ τζαμπερλάνος ἐπίστευσεν. Καὶ μηνίσκοντα μοναχοί, ἔρισεν τοὺς Τζιτζιλιάνους καὶ ἐσκοτῶσάν τον· καὶ κατεβαίνοντα (9) ὁ Ἀποστόλες νὰ πάῃ, ὀλίγον ἔλειψε νὰ τὸν σκοτώσῃ ἕνας δουλευτὴς τοῦ τζαμπερλάνου. Καὶ καβαλλικεύγοντα ὁ Ἀποστόλες, ἦρτεν εἰς τὸ σπίτι τοῦ Καρτζερᾶ Σουὰρ τοῦ κοντοσταύλη, καὶ εἶπέν του τὸ πρᾶμαν πῶς ἐδιάβην· καὶ γροικῶντά το ὁ κοντοσταύλης ἔμεινεν πολλὰ χαϊργιασμένος, καὶ δὲν τὸν ἀφῆκε νὰ πεζεύσῃ, ἀμὲ εἶπέν του νὰ πάγῃ εἰς τὴν ἀρχιεπισκοπήν· καὶ μόναυτα ἐπῆγεν, καὶ ἐστάθην δυνατὸς ὅσ' ὥς που νὰ διαβῇ τὸ πρᾶμαν. Καὶ εἶχεν εναν καβαλλάρην ὀνόματι μισὲρ Γιάκουμη Γούρην καὶ ἦτον βισκούντης, καὶ πολλὰ (10) φρόνιμος, καὶ ἐγροικᾶτον μὲ τὴν ρήγαιναν τὴν Ἑλέναν, καὶ διὰ νὰ κουμπλεζιάσῃ

(1) εἰς τοῦ. (2) σκοτώσουν. (3) Καὶ παγαίνοντα. (4) Καὶ γροικῶντα. (5) εἰς τό. (6) ἐπροσδέκτην. (7) Καὶ πολλά. (8) ἀθρῶποι. (9) εἰς τὸ κατεβῆν. (10) ἦτον πολλά.

τῆς μάνας τοῦ Θωμᾶ, ἐκράτησεν τόσην στράταν μὲ τὸν ῥήγαν νὰ ποίσῃ δισπλαζίριν τοῦ Ἀποστόλε· καὶ ὁ ῥήγας ἐκάθετον εἰς τὰ σπιτία τῆς κυρᾶς τῆς Ἀννὲς, πλησίον τῆς Σάντα Κατερίνας.

Γροικῶντά τον ὁ ῥὲ Τζουάνης ἐθυμώθην πολλὰ διὰ τὸν σκοτωμὸν τοῦ τζαμπερλάνου, καὶ ἐφοβήθησαν διὰ τὴν κυρὰν τὴν ῥήγαιναν τὴν Ἑλέναν· μόναυτα ὥρισεν καὶ ἐτάξαν πᾶσα ἄνθρωπον νὰ συνπιαστοῦν εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ ῥηγός· καὶ οὕτως ἐγένετον τὸ ὁποῖον (1). Ὁ ῥὲ Τζουάνης ἐγάπαν (2) πολλὰ τὸν Ἀποστόλε, ἀμμὲ διὰ τὸν φόβον τῆς ῥήγαινας δὲν ἐτόρμα νὰ δείξῃ κανέναν φανόν· καὶ ἔρισεν ὁ ῥήγας καὶ ἐσηκῶσάν του τὴν ἀρχιεπισκοπήν· καὶ ὁ Ἀποστόλες δὲν ἦτο νὰ τὸ βαστάξῃ, καὶ ἐγύρεψεν μὲ πᾶσα στράταν νὰ ἔχῃ τὴν ἀρχιεπισκοπήν· καὶ δὲν ἦτον ῥεμέδα νὰ τὴν ἔχῃ· καὶ ἐδουλεῦσάν τον νὰ πάγῃ εἰς τὸν μισὲρ Γιάκουμον Γούρην, καὶ κεῖνος θέλειν βάλλει ῥεμέδα. Καὶ ἐπῆγεν καὶ ἐσύντυχέν του, καὶ ἀποδιάβασέν τον, καὶ ἐβούλευσέν τον νὰ πάγῃ ἔξω εἰς τὰ Μάγκανα εἰς τὸν ξηγορευτὴν τῆς ῥήγαινας, καὶ κεῖνος θέλειν ποίσειν πᾶσα πρᾶμαν μὲ τὴν κυρὰν τὴν ῥήγαινα· καὶ ὡς γίον τὸν ἐβουλεῦσεν, ἤτζου ἐποῖκεν. Καὶ ἐκαβαλλίκευσεν καὶ ἐπῆγεν εἰς τὰ Μάγκανα καὶ ἐσύντυχεν μὲ τὸν ξηγορευτήν, καὶ δὲν ἦτον ῥεμέδα νὰ ποίσῃ τίποτες. Θωρῶντα καὶ ῥεμέδα δὲν ἦτον νἄχῃ τὴν ἀρχιεπισκοπήν, ἐφάνην του νὰ πιάσῃ τὴν (3) καλλίτερην στράταν διὰ τὴν ζωήν του καὶ διὰ τὴν τιμήν του.

Καὶ τὴν αὐτὴν ἐχρονίαν ͵αυνς´ ἐπῆρεν ἕναν παπᾶν τῆς ἁγίας Σοφίας τὸν σὶρ Ἀρνὰ Μοτὲ καὶ τὸν βαχλιώτην του τὸν Μαρτινίκο Τελιούν, καὶ μίαν νύκταν εὐγῆκεν ἀπὸ τὴν Ἀρμενίαν ἀπὲ τὸ κάστρον, καὶ εἶχεν ἔξω ἄλογον καὶ ἐκαβαλλίκευσεν καὶ ἐπῆγεν εἰς τὴν Ἁλικὴν, καὶ ηὗρεν τὴν καραβέλλαν

(1) ἐγίνην τὸ ποῖον. (2) ἀγάπαν. (3) ποίσῃ τή.

τοῦ Ταφουρές, καὶ ἐνέβησαν ἀπάνω καὶ ἐποῖκαν ἄρμενα· καὶ πηγαίνοντά του, ἐμπλάσαν ᾽νοῦ κατέργου Φιουρουντίνικου, καὶ ἐφάνην του νὰ μπῇ εἰς τὸ κάτεργον διὰ νὰ ἦναι περίττον σιγούρου· καὶ ἐμήνυσεν τοῦ καραβοκυροῦ, καὶ ἔμπασέν τους ἀπάνω καὶ ἐποῖκέν τους μεγάλην τιμήν· καὶ ἐπαραδῶκάν του τὸ κάτεργον, ὡς γίον νᾶχεν (1) εἶστεν δικόν του· καὶ μοναῦτα ἐποῖκαν ἄρμενα καὶ ἦρταν εἰς τὴν Ἀμμόχουστον διὰ δουλίαις ταῖς εἶχε νὰ φτιάσῃ. Καὶ μανθάνοντά το πῶς εὑρίσκεται εἰς τὴν Ἀμμόχουστον ᾽ς τὸ κάτεργον ὁ Ἀποστολὲς (2), μοναῦτα ὡρδινιάσαν ἕναν καβαλλάρην τὸν μισὲρ Μπερνάρδο (3) Ροῦσον, ὁ ποῖος ἦτον ἀμιράλης τῆς Κύπρου, νὰ πάγῃ μαντατοφόρος εἰς τὸν καραβοκύρην διὰ τὰ κατεβάσῃ τὸν Ἀποστόλε ἀπὸ τὸ κάτεργον. Καὶ πολλὰ ἐπλημμελεῦσεν, καὶ δὲν ἦτον ρεμέδα νὰ τὸν κατεβάσῃ. Καὶ ἐσηκώθησαν καὶ ἐπῆγεν εἰς τὴν Ρόδον· καὶ θωρῶντά τον ὁ μέγας μάστρος ἐπῆρεν μεγάλον ἀπλαζίριν, καὶ ἐποῖκέν του μεγάλην τιμήν. Καὶ ἐστάθην εἰς τὴν Ρόδον ε΄ μῆνες, καὶ ἐπολόμαν του ὁ μέγας μάστρος τοὺς ὀξόδους, καὶ ἐγδέχετον μαντάτον ἀπὸ τὴν Κύπρον, διὰ νὰ τὸν μηνύσουν νὰ τοῦ δώσουν τὴν ἀρχιεπισκοπήν, καὶ ποτὲ κανέναν μαντάτον δὲν ἦτον νὰ τοῦ μηνύσουν· καὶ ἀγρωνίζοντα πῶς εἶχεν πολλοὺς καβαλλάριδες ἀποῦ τὸν ἐμισοῦσαν, ἐφάνην του νὰ διαλέξῃ τὴν καλλιώτερην στράταν ἀποῦ νὰ ἐμπορήσῃ (4) νὰ ποίσῃ.

Καὶ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον εὑρίσκετον εἰς τὴν Κύπρον ἕνας καλόγηρος ὀνόματι φρὲ Γιλιάμ Γουνέμες τοῦ Σαντιγουστῆ, ὁ ποῖος ἦτον πολλὰ ἀγαπημένος μὲ τὸν ρὲ Τζουάννην. Καὶ ὡς γίον ἠξεύρετο, ὅτι εἰς ταῖς αὐλάδες εὑρίσκουνται μεγάλαις (5) ζήλαις, τόσον ἤξευραν νὰ ποίσουν καὶ ἐδῶξαν τὸν (6) φρὲ Γιλιὰμ ἀπὸ τὴν αὐλὴν τοῦ ρηγός, καὶ ἀπὸ τὴν παραπονεσίν του ἐτη-

(1) νὰ εἶχεν. (2) τὸ κάτεργον μὲ τὸν Ἀποστολέ. (3) Μπερνάρδη. (4) τὸ καλλίτερον ἀποῦ νὰ μπορήσῃ. (5) πολλαῖς. (6) τὸ φρέ.

γεν εἰς τὴν Ρόδον, καὶ θωρῶντά τον εἶχάν τον πολλὰ ἀκριβόν. Καὶ θωρῶντά τον ὁ Ἀποστόλες ἔποικέν τον πολλὴν τιμὴν (1) καὶ πᾶσα ἀπλαζίριν.

Καὶ θωρῶντα ὁ Ἀποστόλες, ὅτι ἀπὸ τὴν Κύπρον δὲν ἦτον νὰ 'δῇ κανέναν μαντάτον, ἐφάνην του νὰ βουλευτῇ μὲ τὸν ἄνωθεν φρὲ Γιλιάμ· καὶ γροικῶντα ὁ φρὲ Γιλιὰμ ταῖς παραπόνεσές τους (2), εἶπέν του: μὲν πάρῃς καμμίαν κακὴν καρδία, καὶ 'γὼ νὰ ποίσω πᾶσα πρᾶμαν, ἀποῦ νᾶναι εἰς τὴν τιμήν σου καὶ ἀπλαζίριν του. Καὶ χώρις νὰ ξεύρῃ τινὰς τίποτες εἰς τὴν Ρόδον, ἀρματῶσαν δύο κάτεργα εἰς τὴν Ρόδον, ἕναν τοῦ Τζουὰν Καλαρκᾶ, καὶ τὸ Φιουρουντίνικον, καὶ τὴν καραβέλλαν τοῦ Τζουὰν Μπέρες (3), καὶ τὴν καραβέλλαν τοῦ Τζουὰν Ταφουρές, καὶ ἐμπῆκαν ἀπάνω ὁ Ἀποστόλες καὶ ὁ φρὲ Γιλιὰμ καὶ ἦρταν εἰς τὴν Κύπρον εἰς τὴν Κερινίαν, χωρὶς νὰ ξεύρῃ τινὰς κανέναν μαντάτον. Καὶ ὥρισεν ὁ Ἀποστόλες νὰ μὲν ἀπεζεύσῃ τινὰς εἰς τὴν γῆν· καὶ ὅσον ἐσκοτινίασεν, ἀπέζευσαν ἐκεῖνος καὶ οὗλοι οἱ ἄνθρωποι, καὶ ἦρταν εἰς τὴν Λευκουσίαν (4) οὗλοι ἀρματωμένοι ἀπεζά, πρὶν νὰ ξημερώσῃ τῇ α΄ μαΐου (5) ͵αυνζ΄ Χριστοῦ· καὶ ἐμπῆκαν ἀπὲ τὸ τειχόκαστρον ἀπὲ τὴν Ἀρμενίαν· καὶ ἐνῶσάν τους οἱ Ἀρμένιδες καὶ ἀνακατώθησαν· καὶ μοναῦτα ἐσύντυχέν τους ὁ Ἀποστόλες, καὶ ὅσον τὸν ἀγρωνίσαν δὲν ἐμοβίασαν τίποτες· καὶ ἐπῆρεν ὁ Ἀποστόλες ἐκείνους ὁποῦ 'θελεν (6), καὶ ἐπῆγεν εἰς τὸ σπίτι τοῦ μισὲρ Γιάκουμου Γούρη, καὶ ἐνέβησαν ἀπὸ τὴν ὀπίσω (7) μερίαν τοῦ φούρνου, καὶ ἐκατέβησαν καὶ ἀνοῖξαν τὴν πόρτα τοῦ στενοῦ, καὶ ἐνέβησαν οὗλοι ἀπάνω καὶ ἐτσακίσαν ταῖς πόρταις, καὶ ἐνέβησαν εἰς τὴν τζάμπραν ὁποῦ ἐκοιμᾶτον· ὁ μισὲρ Γιάκουμος εἶχεν μέγαν φόβον, καὶ ἐθάρρεν καὶ ἦτον ὁ Τοὺμ Πέτρος,

(1) τιμήν, καὶ οὗλη ἡ Ρόδος, καὶ. (2) του. (3) Τζὰν Περές. (4) Λευκοσίαν. (5) μαγίου. (6) ἔθελεν. (7) ἐκεῖθεν.

διότι ἕνας βαχλιώτης τοῦ μισὲρ Γιάκουμου ὀνόματι Γαβὲς ἐσκότωσεν ἕνα βαχλιώτην τοῦ Τοὺμ Πέτρου· καὶ ἐθάρρησεν ὁ μισὲρ Γιάκουμος πῶς εἶναι ὁ Τοὺμ Πέτρος καὶ ἐπῆγε νὰ πιάση τὸν ἄνωθεν Γαβὲς τὸν δουλευτήν του, καὶ δὲν ἤξευρεν πῶς εἶναι ὁ Ἀποστόλες.

Καὶ ηὖραν τὸν πτωχὸν εἰς τὸ κρεββάτιν του· ἔπιασέν τον ὁ Ἐγκαμοὺς καὶ ὁ Ταφουρὲς καὶ ἔφεράν τον ἔξω εἰς τὴν λότζαν, ἐκεῖ ὁποῦ στέκεν ὁ Ἀποστόλες· καὶ θωρῶντα τὸν Ἀποστολὲν ὁ μισὲρ Γιάκουμος, ἐγονάτισεν ὀμπρός του καὶ ἐζήτησέν του συμπαθίον· καὶ κεῖνος ἦτον τόσον κρουδὲλ καὶ ἔρισεν καὶ ἐσκοτῶσάν τον, καὶ ἐκουρτζέψαν τὸ σπίτιν του. Καὶ ἔφερεν ὁ Ἀποστόλες ἀπὸ τὴν Ρόδον ἕναν καλόγηρον, ὀνόματι φρὲ Σαλπούς, ὅρδινον τοῦ Σανταγουστῆ, ὁ ποῖος ἦτον Κυπριώτης καὶ ἦρτεν ἀπὸ τὸν πάπαν μαντατοφόρος εἰς τὸν ρὲ Τζουάνην, διὰ νὰ πάρη ὁ ρὲ Τζουάνης τὸν ἀδελφοτέκνον τοῦ πάπα γαμπρὸν τὸν μισὲρ Ποῦντζες (1) εἰς τὴν θυγατέραν του τὴν Τζαρλότταν· καὶ ἔπεψέν τον ὁ Ἀποστόλες εἰς τὸ σπίτιν τοῦ σὶρ Τουμᾶς Γούρρη, τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ ἄνωθεν μισὲρ Γιάκουμου. Καὶ παγκίνωντα ὁ καλόγηρος καὶ ὁ Μαρτινίκος καὶ πολλοὶ Καταλάνοι εἰς τὸ σπίτιν τοῦ σὶρ Τουμᾶς Γούρρη ἐποῖκαν μέγαν κοῦρσος· καὶ κεῖνος ἐνέβην μέσα εἰς τὴν δράππαν καὶ ἐγλύτωσεν μὲ τὸ θέλημαν τοῦ Μαρτινίκου. Καὶ ἄρχεψε νὰ ξημερώση καὶ ἐπῆγεν τὸ μαντάτον εἰς τὸν ρῆγα, πῶς ὁ Ἀποστόλες ἦρτεν εἰς τὴν Κύπρον καὶ ἐνέβην εἰς τὴν χώραν, καὶ ἐσκότωσεν τὸν μισὲρ Γιάκουμο Γούρην (2) καὶ τὸν ἀδελφόν του, καὶ θέλει νὰ σκοτώση ὅλους τοὺς καβαλλάριδες· καὶ γροικῶντά το ὁ ρήγας ἀνακατώθην καὶ οὖλοι οἱ καβαλλάριδες, καὶ ὥρισεν καὶ ἐσήμανεν ἡ καμπάνα ἄρμε, καὶ ἔτρεξαν οὖλοι (3) ἀντάμα εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ ρηγός. Καὶ ὁ Ἀποστόλες ἐσώρευ-

(1) Μποῦντζες. (2) Γούρρη. (3) ἔτρεξεν οὔλη ἡ χώρα.

σεν ὅλους τοὺς 'κλησιαστικοὺς καὶ τοὺς ἀνθρώπους (1) ἀποῦ 'φέρεν (2), καὶ ἐστάθην δυνατὸς εἰς τὴν ἀρχιεπισκοπὴν ὅσ' ὡς που νὰ 'δῇ τὸ πρᾶμαν πῶς νὰ φινιάσῃ, ὅτι ἦτον πολλὰ δισπιργιασμένος καὶ δὲν ἐκουργίαζεν θάνατον· καὶ ἐβγάλαν τὰ πράματα τὰ ἐπῆραν τοὺς δύο ἀδελφούς, τοῦ μισὲρ Γιάκουμου καὶ τοῦ σὶρ Τουμᾶς (3), μέσα εἰς τὸ παλάτιν τῆς ἀρχιεπισκοπῆς, καρτζά, ἀσῆμιν, χρυσάφιν καὶ μεσαρίαις, καὶ ἐστιμιάσαν ϛ' χιλιάδες δουκάτα. Καὶ τὸν πτωχὸν τὸν μισὲρ Γιάκουμον ἐφέραν τον εἰς τὴν ἁγίαν Σοφίαν, ὡς γίον ἕναν διακονήτην καὶ ἐθάψαν τον τῇ α' μαΐου αυνζ' Χριστοῦ.

Καὶ θωρῶντα ὁ ρήγας πῶς ὁ 'Αποστόλες ἦρτεν, καὶ ἐτζάκισεν τὴν χώραν καὶ ἐνέβην καὶ ἐσκότωσεν τὸν βισκούντην, ἐσώρευσεν οὕλους τοὺς καβαλλάριδες καὶ ὁμιλιζίους καὶ ἐκάτσαν εἰς τὴν αὐλήν (4)· καὶ ἀγκάλεσεν ἀπὸ μεγάλης αὐλῆς τὸν Ἀποστόλεν, λαλῶντα πῶς ἔφερεν κουρσάριδες καὶ ἐτσάκισεν τὴν χώραν, καὶ ἐνέβην καὶ ἐσκότωσεν τὸν βισκούντη τῆς χώρας, ἀπὲ τὸν ποῖον θέλω νὰ ἔχω δίκαιον, καθὼς ὁρίζει ἡ ἀσίζα. Καὶ μοναῦτα ὅλοι (5) ἀντάμα ἀποῦ ἀγρωνίζαν τὸ θέλημαν τοῦ ρηγός, πῶς εἰς τὸ κρυφὸν ἀγάπαν τὸν 'Αποστόλε, πᾶσα ἕνας (6) ἦτον νὰ συντύχῃ εἰς τὸ καλλίτερον ἀποῦ ἐμπόρε. Καὶ εἶχεν πολλοὺς καβαλλάριδες ἀποῦ ἐθέλαν κακὸν τὸν Ἀποστόλε, θωρῶντα τὰ πολλὰ κακὰ τὰ ἐπολόμαν· καὶ ἡ αὐλὴ εἶπαν (7) τοῦ ρηγός — ὑψηλότατέ μας ἀφέντη, ἀπὲ τὸ ἀγκάλεμαν τὸ ἐποῖκες διὰ τὸν 'Αποστόλε, δὲν ἦτον μικρὴ φαλία τὴν ἐποῖκεν· διὰ τοῦτον φαίνεταί μας νὰ πέψῃς νὰ τον πιάσῃς ἐκεῖνον καὶ τὴν συντροφιάν του καὶ νὰ τοὺς φέρῃς ὀμπρός σου. Καὶ τοὺς ἄλλους καβαλλάριδες ἐφάνην (8) τους νὰ τοῦ μηνύσῃ ὁ ρήγας νὰ 'ρτῃ ὀμπρός του. Καὶ οὕτως ἐγίνετον. Καὶ

(1) ἀθρώπους. (2) ἔφερεν. (3) μισὲρ Τουμᾶς. (4) ἐποῖκεν αὐλήν. (5) οὗλοι. (6) εἷς. (7) εἶπεν. (8) ἐφανίστην.

ὠρδίνιασεν γ' καβαλλάριδες, τὸν σὶρ Πιὲρ Πιλιστρῆν καὶ τὸν σὶρ Γιλιὰμ Τερρᾶς καὶ τὸν σὶρ Πάγο Κρόκ, νὰ πᾶν' νὰ τὸν τάξουν νᾄρτῃ ὀμπρὸς τοῦ ρηγός. Καὶ παγαίνοντα εἶπάν του καθὼς τοὺς ὠρδίνιασεν ὁ ρήγας. Καὶ ὁ Ἀποστόλες ἐπολογήθην οὕτως — ἀφένταις, ἠξεύρετε, ὅτι ἐγὼ ὁ πτωχὸς δὲν ἦρτα καταπρόσωπα τοῦ ἀφέντη μου, ἀμμὲ ἦρτα διὰ ἐκείνους ὁποῦ μὲ μισοῦν καὶ ἐγύρεψαν (1) νὰ μὲ ποίσουν ξένον ἀπὸ (2) τὸν ἀφέντην μου· καὶ θαυμάζομαι πολλὰ εἰς τὴν ἀφεντίαν τοῦ ἀφέντη μου, ἀνίσως καὶ τὸ θέλημάν του εἶναι τόσον πολλὰ κακὸν μετά μου, καὶ μηνᾷ μου νὰ πάγω ὀμπρός του· διὰ τοῦτο θέλω νὰ μὲ ρικουμαντιάσετε εἰς τὴν ἀφεντίαν του, καὶ πέτε του πῶς εἶμαι ὅτοιμος πᾶσα καιρὸν νὰ πεθάνω εἰς τὴν δούλευσίν του, ὡς γίον εἶμαι κρατούμενος· ἀμμὲ διὰ καλὴν ἀφορμὴν καὶ νὰ μὲν ἔχουν οἱ ἀνθρῶποί (3) μου κακὸν, ἄς μὲ σιγουριάσῃ ἡ ἀφεντία του, καὶ ἄς μοῦ δώσῃ καὶ κεῖνον ὁποῦ μοῦ ἔδωκεν μὲ τὴν ὄρεξίν του· ἔποικέν με 'κλησιαστικὸν καὶ ἔδωκέν μου τὴν ἀρχιεπισκοπὴν μὲ πᾶσαν ρένταν καὶ δέκατα, καθὼς τὴν εἶχεν ὁ μακαρισμένος ὁ θεῖός του ὁ γαρδενάλης· καὶ πολομῶντα τοῦτον, εἶμαι ὅτοιμος νὰ ζήσω καὶ νὰ ποθάνω (4) εἰς τὴν δούλευσίν του· καὶ μηδὲν θελήσῃ ἡ ἀφεντία του διὰ κἄτινες ἀποῦ μὲ μισοῦν νὰ μοῦ σηκώσῃ ἐκεῖνον ὁποῦ μοῦ ἔδωκεν μὲ τὸ θέλημάν του· καὶ πολομῶντα τοῦτον, εἶμαι ὅτοιμος νᾄρτω ὀμπρός του· ἀλλοίως κάλλιον τό 'χω νὰ πεθάνω, παρὰ νὰ μοῦ σηκώσῃ ἐκεῖνον ὁποῦ μοῦ ἔδωκεν. Καὶ γροικῶντα οἱ καβαλλάριδες τὴν ἀπολογιὰν τοῦ Ἀποστόλε, ἐστράφησαν καὶ εἶπάν το τοῦ ρηγὸς καὶ τῆς βουλῆς του. Καὶ οἱ περίττου καβαλλάριδες ἀγρωνίζοντα τὸ θέλημαν τοῦ ρηγός, ὅτι εἰς τὸ κρυφὸν ἀγάπαν τὸν Ἀποστόλεν, ὡς γίον παιδίν του, ἀμμὲ ὁ ρήγας ἐφοβᾶτον τὴν ρήγαιναν πολλὰ καὶ δὲν ἐτόρμα νὰ τοῦ δείξῃ φανόν, ἦτον

(1) 'γύρεψαν. (2) ἀπέ. (3) ἀθρῶποι. (4) πεθάνω.

χρῆσι οὖλοι ἀντάμα στανιό τους νὰ ποίσουν τὸ θέλημαν τοῦ Ἀποστόλε. Καὶ ἔποικεν ὁ ρήγας ἕναν χαρτὶν πῶς νἄχῃ (1) τὴν ἀρχιεπισκοπὴν μὲ πᾶσα ρένταν καὶ δέκατα, ὡς γίον τὴν εἶχεν ὁ θεῖός του ὁ γαρδενάλης, καὶ ἐσιγουργίασεν καὶ τοὺς ἀνθρώπους (2) του, καὶ τὰ ξύλα τὰ ἔφερεν μετά του, νὰ μὲν ἔχουν καμμίαν ἀγανάκτησιν, καὶ νὰ πᾶν' οὖλοι εἰς τὰ ξύλα (3). Καὶ ἐποῖκεν τὸ χαρτὶν ἔμπροσθεν τοῦ παλίου τοὺς Βενετίκους, τοῦ μισὲρ Πιέρο Ραμοῦ (4), καὶ μὲ οὔλην του τὴν αὐλήν, καὶ ἔπεψέν το τοῦ Ἀποστόλε. Καὶ θωρῶντα τὸ χαρτὶν ὁ Ἀποστόλες ὠρδίνιασεν τὴν αὐλήν του, καὶ ἐκεῖνος ἐκαβαλλίκευσεν καὶ ἐπῆγεν εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ πατέρα του· καὶ ἐμπαίνοντα εἰς τὴν αὐλήν, ηὗρεν τοὺς ἀνθρώπους (5) ἀρματωμένους, καὶ θωρῶντά τους ἐπῆρέν τον τὸ γελοῖον· καὶ ὁ ρήγας εἰς τὸ κρυφὸν ἐμήνυσέν τους ἐκείνους ἀποῦ ἀγαποῦσαν τὸν Ἀποστόλεν, νὰ τὸν πέρνουν σκοπὸν μὲν τοῦ ποίσουν δισπλαζίριν· καὶ ἐμπάσαν τον ἀπάνω εἰς τὴν τζάμπραν ἀποῦ ἐκοίθετον ἡ ρήγαινα· καὶ θωρῶντά τον ὁ ρήγας ἄρκεψε νὰ τοῦ μαλλώσῃ, καὶ ἐποῖκέν του κακὸν πρόσωπον εἰς τὸ φανερόν, ἀμμὲ 'ς τὸ (6) κρυφὸν πολλὰ τὸν ἀγάπαν, καὶ κεῖνον ὁποῦ τοῦ ἐποῖκεν, ἔποικέν το διὰ τὴν ρήγαιναν, διατὶ (7) τὸν ἐμίσαν τὸν Ἀποστόλε· καὶ κεῖνος ἐποῖκεν ταῖς δουλιαῖς του ὡς γίον ἐθέλεν, καὶ κεῖνοι ἀποῦ τὸν ἐμισοῦσαν ἐπεθυμοῦσαν νἄχουν τὴν ἀγάπην του.

Τότες ὁ Ἀποστόλες ἦτον χρῆσι νὰ ποίσῃ τὸν ὁρισμὸν τοῦ ἀφέντη του, ὅτι οἱ καραβοκύροι μὲ τοὺς ἀνθρώπαυς (8) νὰ πᾶσιν εἰς τὰ ξύλα καὶ μηδὲν μείνουν, ἀπάνω εἰς τὴν ζωήν τους· καὶ ἤτζου ἐγίνην ὁ διαλαλημός. Καὶ ὁ Ἀποστόλες ἐμήνυσεν τοῦ βισκούντη τοῦ σὶρ Φρασὲς Μουντολίφη (9), καὶ ἐπίασεν ἀμαξία καὶ ἐφορτῶσαν τὰ ἄρματα καὶ τὰ ρουχά τους καὶ τὰ

(1) νὰ ἔχῃ. (2) ἀθρώπους. (3) οὖλα τὰ ξύλα. (4) Πιὲρ Ραμοῦς. (5) ἀθρώπους. (6) εἰς τό. (7) διότι. (8) ἀθρώπους. (9) Μουντολίφ.

κούρση όπου έκουρτζέψαν (1) τοῦ μισὲρ Γιάκουμου καὶ τοῦ ἀδελφοῦ του (2). Καὶ ἐκαβαλλίκευσεν καὶ ὁ Ἀποστόλες μετά τους, καὶ ὁ παλίος τοὺς Βενετίκους ἐποῖκεν του (3) συντροφίαν ὡς τὴν ἁγίαν Παρασκευήν. Καὶ ἐστράφην καὶ ἐπῆγεν εἰς τὴν ἀρχιεπισκοπὴν ὁ Ἀποστόλες μὲ τοὺς ἀνθρώπους του. Καὶ μέσα εἰς τοῦτον εὑρίσκουνταν κἄτινες καὶ ἐβάλλασιν (4) πολλὰ σκάνταλα μέσον τους, καὶ καθημερινὸν ἐγυρεῦγαν πῶς νὰ τὸν δισφατιάσουν. Καὶ τόσον ἤξεραν νὰ ποίσουν, καὶ καταστῆσαν ἕναν βαχλιώτην τοῦ Ἀποστόλε, τὸν Περρῆν τὸν Τοῦνκες (5), ὁ ποῖος ἦτον πάροικος τοῦ μισὲρ Σιμοῦ (6) Περναρδῆ, καὶ ἐποῖκεν μίαν μεγάλην παραβουλίαν τοῦ Ἀποστόλε· ὅτι ἐκοιμᾶτον εἰς τὴν τζάμπραν τοῦ Ἀποστόλε, καὶ μίαν νύκταν ἄφηκέν τα καὶ πῆγεν, καὶ ἀφῆκεν τὴν τζάμπραν ἀνοικτὴν μὲ ϛ' βαχλιώταις άπου κοιμοῦνταν μὲ τὸν Ἀποστόλε· καὶ ἂν δὲν εἶχαν νώσειν οἱ βαχλιῶταις, ἐσκοτῶναν τὸν Ἀποστόλε. Καὶ ὁ Ἀποστόλες ἐσυμπάθησεν τοῦ Περρῆ (7)· καὶ ἔφερέν τον ἀπὸ τὴν Ρόδον μετά του, καὶ εἶχέν τον πολλὰ ἀκριβόν· καὶ πάλε ἐποῖκέν του παραβουλίαν μὲ τὸν σὶρ Τουμᾶς Γούρρην, καὶ πάλε ἐσυμπάθησέν του. Καὶ ἐπαρακάλεσαν τὸν Ἀποστόλε καὶ ἐσυμπάθησε τὸν σὶρ Τουμᾶς Γούρρη, καὶ ἐπῆρέν τον νὰ κουβερνιάζῃ τὴν αὐλήν του καὶ τὴν ἐκκλησίαν, παντέχοντα νὰ λησμονήσῃ (8) τὸν θάνατον τοῦ ἀδελφοῦ του καὶ τὸ κοῦρσος τοῦ σπιτίου τους, καὶ ἔδειχνέν του μεγάλην ἀγάπην· ἀμμὲ ο σὶρ Τουμᾶς δὲν τοῦ ἔλειψεν ἡ πικρία τοῦ ἀδελφοῦ του, καὶ πάντα ἐγύρευγε καιρὸν νὰ ποίσῃ ζημίαν τοῦ Ἀποστόλε καὶ κακόν (9)· καὶ τόσα ἔξευρε νὰ ποίσῃ μὲ τοὺς καβαλλάριδες άπου ἔξευρεν καὶ ἐμισοῦσάν τον, καὶ λαλεῖ τους: ἠξεύρετε, ὅτι ὁ Ἀποστόλες εἶναι

(1) ἐκουρσέψαν. (2) τὸν ἀδελφόν του. (3) ἐποῖκάν τους. (4) ἐβάλαν. (5) Τουνκίες. (6) Σιμούν. (7) τοῦ ἄνωθεν Τοῦνκες. (8) καὶ ἐλησμόνησε (9) καὶ πᾶσα κακόν.

καταστημένος μὲ τὸν μισὲρ Παλταζὲς τὸν ἀδελφοτέκνον τοῦ πάπα νἄρτῃ νὰ πάρῃ τὴν κυρὰν τὴν Τζαρλότταν γυναῖκαν. Καὶ τόσα εἶπαν τοῦ ῥήγα, καὶ ἐπῆράν τον εἰς τὸ καστέλλιν καὶ ἀπλίκευσεν ἐκεῖ μὲ τὴν ῥήγαιναν καὶ μὲ τὴν κόρην του τὴν Τζαρλότταν. Καὶ μανθάνοντα ὁ Ἀποστόλες τὴν παραβουλίαν ἀποῦ τοῦ ἐκατάστησαν, μοναῦτα ἐθέλησε νὰ καθαρίσῃ πᾶσα πρᾶμαν, καὶ πέμπει τὸν δουλευτήν του τὸν Τζορτζῆν τὸν Πουστροῦ νὰ πάγῃ εἰς τὸν καβαλλάρην τὸν μισὲρ Τουμᾶν (1) Τεβερνῆν, διότι ἡ γυναῖκά του ἦτον μία ἀπὸ ταῖς ταμιτζέλλαις τῆς ῥήγαινας καὶ εἶχέν την ἡ ῥήγαινα πολλὰ ἀκριβήν· καὶ παγαινάμενος εἶπέν το τοῦ ἄνωθεν μισὲρ Τουμᾶς, καὶ εἶπέν του — ὁ ἀφέντης ὁ Ἀποστόλες χαιρετᾷ τὴν ἀφεντίαν σου, καὶ μηνᾷ τῆς ἀφεντίας σου πῶς κἄτινες ἀποῦ τὸν μισοῦν ἐδῶκαν τοῦ ῥηγὸς νὰ γροικήσῃ πῶς εἶναι καταστημένος ἀπὲ τὸν ἀδελφοτέκνον τοῦ πάπα τὸν μισὲρ Παρταζὲς νὰ πάρῃ τὴν κυρὰν τὴν Τζαρλότταν γυναῖκαν· καὶ ὁ ἀφέντης μου ὁ Ἀποστόλες ἔχει το μεγάλην παραπόνεσιν εἰς τὸν ἀφέντην του τὸν ῥήγαν, ὅτι πιστεύγει τὰ λόγια ἐκείνους ὁποῦ τὸν μισοῦν, καὶ ἔχει μεγάλην παραπόνεσιν· καὶ ξεύρει πῶς ἡ ἀφεντία τῆς ἀρχόντισσάς σου γροικᾶται μὲ τὴν κυρὰν τὴν ῥήγαιναν, καὶ νὰ τῆς τὸ συντύχῃ τῆς κυρᾶς τῆς ῥήγαινας, ὁμοίως καὶ ἡ ἀφεντία σου νὰ τὸ συντύχῃς τοῦ ἀφέντη τοῦ ῥηγός, διὰ νὰ καθαρίσουν τὰ πράματα εἰς λογὴν ὁποῦ νὰ φανῇ (2) τῆς ἀφεντιᾶς του· διότι εἰς τὴν κ[illegible] τοῦ Ἀποστόλε εὑρίσκετον ὁ καλόγηρος ὁ φρὲ Σαλποῦς, καὶ ἂς ὁρίσουν νὰ τὸν πιάσουν καὶ θέλουν μάθειν πᾶσα πρᾶμαν ἀξαυτῆς του, καὶ θέλειν (3) μάθειν ἀπόθεν εἶναι ἡ ἀδικίαις (4). Καὶ γροικῶντα ὁ καβαλλάρης καὶ ἡ ἀρχόντισσά του μοναῦτα ἐπῆγαν εἰς τὸν ῥήγαν καὶ εἰς τὴν ῥήγαιναν, καὶ εἶπάν τους τὴν μαντατοφορίαν τοῦ Ἀποστόλε· καὶ ὥρισεν ὁ ῥήγας τὸν

(1) Τουμᾶς. (2) φανοῦν. (3) θέλουν. (4) ἀδικαῖς.

βισκούντην καὶ ἐπίασεν τὸν καλόγηρον μὲ τὸ θέλημαν τοῦ Ἀ'ποστόλε, καὶ ἐπίασεν καὶ τὸν Τζουὰν Γράντον, ὁ ποῖος ἦτον τζανούνης τῆς ἁγίας Σοφίας, ὁ ποῖος ἦρτεν καὶ κεῖνος ἀπὸ τὴν Ρώμην, καὶ ἐπῆράν τους ἀξάγκωνα εἰς τὴν Κερινίαν, καὶ ἂν εἶχεν τὸ ξεύρειν ὁ Ἀποστόλες πῶς τοὺς ἐπέρναν εἰς τὴν Κερινίαν δὲν τοὺς ἄφηνεν ὁ Ἀποστόλες νὰ τοὺς πάρουν, ἀμμ' ἔθελεν τοὺς ἀξαμινιάσειν ἐκεῖνος μὲ τὸν (1) βισκούντην, διατὶ ἦτον κλησιαστικοί· ἀμμ' ἐθάρρησεν καὶ πέρνουν τους εἰς τὸ καστέλλιν· ἀμμὲ (2) διὰ νὰ μὲν καθαριστοῦν τὰ πράματα ὀμπρὸς τοῦ ρήγα, ἐπέψαν τους εἰς τὴν Κερινίαν· καὶ ἦτον καὶ ὁ μισὲρ Τζουὰν τὲ Νόρες· καὶ ἐβάλεν τους ὁ βισκούντης εἰς τὸ καρίν, καὶ ποῖκάν τους πολλὰ μαρτύρια, καὶ δὲν ἐμολόγησαν τίποτες διὰ τὸν Ἀποστόλε, πῶς ἦτον ἀφορμὴ διὰ τὸν μισὲρ Παρταζές· καὶ ἔμειναν πολλὰ χαιργιασμένοι (3). Ἡ ρήγαινα εὑρίσκετον ἄρρωστη, καὶ τόσον φόβον τῆς ἐβάλαν εἰς τὴν καρδιάν της, καὶ ἐπῆγεν καὶ ἀπλίκευσεν εἰς τὸν Σὰν Τομένικον, καὶ ἀπὸ τὴν πλῆξίν της ἐπιάστην.

Ἔχοντα καὶ ἔμεινεν χήρα ἡ κυρὰ ἡ Τζαρλόττα, ὁ πατέρας της ἐπροξένευσέν (4) την μὲ τὸν υἱὸν τῆς δουκέσσας τῆς (5) Σαβόγιας, ὁ ποῖος ἦτον υἱὸς τῆς ἀδελφῆς του, καὶ ἦτον πρωτανηψία μὲ τὴν Τζαρλότταν· καὶ ἡ κυρὰ ἡ Ἑλένα ἡ μητέρα της δὲν ἐθέλησεν ποτὲ νὰ τὸ γροικήσῃ νὰ γίνῃ τιτοῖον κακόν· καὶ ἄνταν (6) ἔμελλε ν' ἀποθάνῃ, ἔκραξεν τὴν κόρην της καὶ ἔβαλέν την εἰς εὐχὴν καὶ εἰς κατάρκν νὰ μὲν θελήσῃ νὰ πάρῃ τὸν πρῶτόν της ἀνηψίον ἄντραν, καὶ ἂν τὸν πάρῃ νἄχῃ τὴν κατάραν της, καὶ θέλειν χάσειν καὶ τὸ ρηγάτον· καὶ ἔκραξεν καὶ τὸν ἄντραν της τὸν ρὲ Τζουάνην καὶ ἐθειόρκισέν τον νὰ μὲν θελήσῃ νὰ ποίσῃ τιτοῖον κακόν, ὅτι νὰ σμίξῃ δύο πρωτανη-

(1) τό. (2) καὶ. (3) χαϊργιασμένοι. (4) ἐπροξέναν. (5) τοῦ δούκα τέ. (6) ἄντα.

ψία. Καὶ εἰς ὀλίγον ἐπέθανεν ἡ ρήγαινα ἡ Ἑλένα τῇ ια' ἀπριλίου ᾳυνη' Χριστοῦ.

Καὶ μανθάνοντα ὁ Ἀποστόλες πῶς ἐπέθανεν ἡ ρήγαινα ἐπῆρεν μεγάλην πλῆξιν, καὶ ἐκόψεν μαῦρα καὶ κεῖνος (1) καὶ οἱ δουλευτάδες του· καὶ ἔπεψεν τὸν Ἀντώνην Σουλουάνην τὸν ἀδικάρην τῆς ἁγίας Σοφίας, νὰ πάγῃ εἰς τὸν ρῆγα νὰ τοῦ πῇ πῶς ἔμαθεν τὸν θάνατον τῆς κυρᾶς τῆς ρήγαινας, καὶ νὰ τὸν ρικουμαντιάσῃ, καὶ ἂν εἶναι ὁρισμός του νὰ πάγῃ ὀμπρός του. Καὶ ἐπῆγεν καὶ εἶπέν το τοῦ ρήγα· καὶ γροικῶντα κἄτινες καβαλλάριδες ὁποῦ εὑρίσκουνταν καὶ ἐμισοῦσαν τὸν Ἀποστόλε, δὲν ἀφῆκαν τὸν ρήγαν νὰ πάγῃ ὁ Ἀποστόλες εἰς τὸ θαφίον τῆς ρήγαινας. Καὶ ἐστράφην ὁ ἀδικάρης καὶ εἶπέν το τοῦ Ἀποστόλε, καὶ γροικῶντά το ἔπληξεν πολλὰ καὶ ἔποικεν δύο 'μέραις νἄβγῃ ἀπὲ τὸ σπίτι. Καὶ τὴν ρήγαιναν ἔθαψάν την εἰς τὸν Σὰν Τεμένικον (2).

Καὶ μοναῦτα ὁ ρήγας ὠρδίνιασεν μαντατοφόρους νὰ πᾶσιν (3) εἰς τὴν Σαβογίαν, τὸν μισὲρ Τζουὰν Μουντολὶφ τὸν μαριτζᾶν τῆς Κύπρου καὶ τὸν σὶρ Ὀτὲτ Πουσὰτ, διὰ νὰ φέρουν τὸν ἀδελφοτέκνον τοῦ ρὲ Τζουάνη τὸν υἱὸν τῆς δουκέσσας τῆς Σαβογίας τὸν Λοῆν διὰ νὰ τὸν ἁρμάσῃ μὲ τὴν κόρην του τὴν Τζαρλότταν.

Καὶ διαβαίνοντα ὀλίγαις ἡμέραις ἐμήνυσεν τοῦ Ἀποστόλε νὰ πάγῃ εἰς τὴν αὐλήν, διότι ἀγάπαν τον πολλά· καὶ μανθάνοντά το οἱ καβαλλάριδες πᾶσα εἷς ἐγύρευγε νἄχῃ τὴν ἀγάπην τοῦ Ἀποστόλε· καὶ ἐπῆγαν καὶ ἔφεράν τον, διότι δὲν εἶχεν τινὰν ἁποῦ ἀγάπαν τὸν ρήγαν περίττου τοῦ Ἀποστόλε, καὶ στανίο πᾶσα καβαλλάρη ἔπεψεν καὶ ἔφερέν τον μὲ τοὺς κάτωθεν, τὸν μισὲρ Περνάρδο Ρουσέτ (4) τὸν ἀμιράλην, καὶ τὸν σὶρ Ὀχτοροῦ (5) τὲ Κιβίδες, καὶ τὸν σὶρ Πάγο Κροκ, καὶ τὸν

(1) ἐκεῖνος. (2) Τομένικον. (3) πᾶν. (4) Ρονσέτ. (5) Ὀχτόρον.

παλίον τοὺς Βενετίκους, καὶ ἄλλους περίσσους βαχλίταις (1), δύο ὥραις τῆς νυκτοῦ καὶ ἐφέραν τον εἰς τὸν ῥήγαν· καὶ ὅσον ἔμπηκεν εἰς τὸ καστέλλιν δὲν ἀφῆκαν νὰ μποῦν οἱ δουλευτάδες του, παρὰ τὸν Ἀποστολὲν μόνον. Τἄπισον ἔμαθέν το ὁ Ἀποστόλες καὶ εἶπεν — ἂν εἶχα τὸ ξεύρειν δὲν ἔμπαινα οὐδ' ἐγώ. Καὶ ἐμπαίνοντά του ἐπῆγεν εἰς τὸν ῥῆγα· καὶ θωρῶντά τον ὁ ῥήγας ἐπῆρεν μέγαν ἀπλαζίρ (2), καὶ ἔδειξέν του μεγάλην ἀγάπην· καὶ θωρῶντά τον οἱ καβαλλάριδες ἐμεῖναν ὅλοι χαιργιασμένοι, καὶ πᾶσα εἷς ἐγύρευγεν νἄχῃ τὴν ἀγάπην τοῦ Ἀποστόλε· καὶ ἐστάθην μὲ τὸν ἀφέντην του ὡς ταῖς γ' ὥραις, καὶ τότες ἀποχαιρέτησέν τον, καὶ ἐποῖκάν του συντροφίαν καὶ ἦρτεν εἰς τὴν ἀρχιεπισκοπὴν μὲ μεγάλην χαράν· καὶ πᾶς νεῖς (3) ἐγύρευγεν νὰ τοῦ ποίσῃ συντροφίαν, θωρῶντα τὸν φάνον ὁποῦ τοῦ ἔδειξεν (4) ὁ ῥήγας· καὶ ἀπεσώνοντά τον, ἐνέβην εἰς τὴν τζάμπραν καὶ ἀλεγγριάστην μὲ τοὺς λᾶς του καὶ εἶπέν τους τὴν ἀγάπην ἀποῦ τοῦ ἔδειξεν ὁ ἀφέντης του. Καὶ τὸ πωρνὸν ἦρταν οὖλοι οἱ καβαλλάριδες εἰς αὐτῆς του καὶ ἐρρικουμαντιάστησαν ὡς γιὸν παιδὶν τοῦ ἀφέντη τους· καὶ ἐκεῖνος (5) ὅλους εἶχέν τους ἀκριβούς, καὶ ἐλησμόνησεν εἴτι ἐθέλαν νὰ τοῦ ποίσουν. Καὶ ἐκαβαλλίκευσεν, καὶ ἐσυντροφιάσαν τον, καὶ ἐπῆγεν εἰς τὸν ῥῆγα· καὶ ὅσον τὸν εἶδεν ὁ ῥήγας ἀγκάλισεν καὶ ἐφίλησέν τον, καὶ ἐρρικουμάντιασέν τον ὅλα (6) τὰ πράματα τοῦ ῥηγάτου εἰς τὸ χέριν του, καὶ ἐγιομάτισεν μετά του· καὶ ἀποχαιρέτησέν τον καὶ ἦλθεν εἰς τὴν ἀρχιεπισκοπήν· καὶ τὸ μεσημέριν ἐνέβην εἰς τὸν πύργον τῆς ἀρχιεπισκοπῆς μὲ τοὺς βαχλιώταις του. Καὶ ὡς γίον ἐκάθετον, ἦρθεν ὁ Χτόρου (7) τὲ Κιβίδες καὶ ἀκτύπα τὴν πόρταν, καὶ ἄνοιξάν του· καὶ ἐμπαίνοντά του, ηὗρεν τὸν Ἀποστόλε καὶ ἔπαιζεν τὸ ταβλὶν μὲ τὸν

(1) βαχλιώταις. (2) ἀπλαζίριν. (3) εἷς. (4) ἔδειχνεν. (5) ἐκείνους. (6) οὖλά του. (7) Κτόρους.

Σουλουάνην· καὶ θωρῶντά τον ὁ Ἀποστόλες τὸν σὶρ Ὀχτόρουν (1) ἀγκάλισεν καὶ ἐφίλησέν τον, καὶ ἔκατζέν τον κοντά του περισσὴν ὥραν· καὶ τότε πιάνει τον ὁ μισὲρ Ἔχτὸρ (2) τὸν Ἀποστόλεν ἀπὲ τὸ χέριν καὶ λαλεῖ του — ἀφέντη, θέλω νὰ σοῦ συντύχω τῆς ἀφεντίας σου! Καὶ ἄρχεψε νὰ τοῦ ρικουμαντικαστῆ, καὶ παρακαλεῖ τον νὰ ποίση στράταν μὲ τὸν ρήγαν διὰ νὰ τὸν ποίση βισκούντην, καὶ πολομῶντά τον πάντα θέλ' εἶστεν εἰς τοὺς ὁρισμούς του. Καὶ ὁ Ἀποστόλες εἶπεν τοῦ μισὲρ Ἔχτορ (3) — μηδὲν (4) ἔχεις ἔννοιαν, καὶ θέλω ποίσειν πᾶσα πρᾶμαν μὲ τὸν ἀφέντην μου. Γροικῶντα ὁ μισὲρ Ἔχτορ (5), εἶχεν ἕναν ἄλογον μαῦρον πόρταντον (6), καὶ ἐχάρισέν τού το· καὶ ὁ Ἀποστόλες δὲν ἐθέλησε (7) νὰ τὸ κρατήση· καὶ ευχαριστεῖν (8) του ὁ μισὲρ Ἔχτορ (9), καὶ ἀποχαιρέτησέν τον καὶ ἐπῆγεν. Καὶ τὸ πωρνὸν ὁ Ἀποστόλες ἐκαβαλλίκευσεν καὶ ἐπῆγεν εἰς τὸν ρήγαν, καὶ ἐνέβην ὀμπρὸς τοῦ ρηγός. Καὶ ὁ ρήγας ἔδειξέν του πολὺν καλὸν πρόσωπον καὶ πολλὴν αγάπην. Καὶ ἦτον μεγάλη πυρά, καὶ ἔβγαλε τὴν κότταν του καὶ ἔμεινεν μὲ τὸ ζηπποῦνιν· καὶ θωρῶντά τον ὁ ρήγας μὲ τὸ ζηπποῦνιν ἐπῆρεν μεγάλην χαράν, διότι εἶχεν ὄμορφον κορμίν. Καὶ ὡς γιὸν ἐσυντύχαναν (10), ἐγονάτισεν ὀμπρός του καὶ ἐζήτησεν του τὸ βισκουντάτον διὰ τὸν Χτόρον (11) τὲ Κιβίδες. Καὶ γροικῶντά του ὁ ρήγας, ἔποικεν τὸ θέλημάν του καὶ ἐδῶκεν τὸ βισκουντάτον τοῦ Κιβίδες, καὶ ἔβγαλεν τὸν Μουντολίφη (12). Καὶ ὁ μισὲρ Ἔχτορ (13) ἦτον εἰς τὸ σπίτιν του, καὶ ἐπέψαν καὶ ἐφέραν τον καὶ ἐδῶκάν του τὸ πελατίκιν. Καὶ ἔποικεν καὶ ἄλλους πολλὰ ἀπλαζιρία, καὶ κεῖνοι ἐποῖκάν του πολλὰ κακά· καὶ ὁ Ἀποστόλες ἐλησμόνησεν ὡς ὅσα (14) τοῦ ἐπολομοῦσαν, καὶ οὔλους ἀγάπαν τους. Καὶ μίαν ἡμέραν ἐποῖκεν ἕναν (15)

(1) Κτόρουν. (2) Ἕκτωρ. (3) Ἕκτωρ. (4) μέν. (5) Ἕκτωρ. (6) πόρτατον. (7) ἔθελεν. (8) εὐχαριστεῖν. (9) Ἕκτωρ. (10) ἐσυντύχανεν. (11) τὸ Κτόρου. (12) Μουντολίφην. (13) Ἕκτωρ. (14) εἰς ὅσα. (15) ἕνα.

μέγαν κάλεσμαν ἀπάνω εἰς τὸν πύργον μὲ πᾶσα ἀπλαζίριν· καὶ κεῖνοι μέσον τους ἐγυρέψαν νὰ ποίσουν σκάνταλον, καὶ κράζουν τὸν θεῖον τοῦ Ἀποστόλε τὸν Μαρκίον καὶ λαλοῦν του: ἤξευρε, ὅτι ἐμάθαμεν πῶς ὁ μισὲρ Μάρκο Κορνὲρ ἐπῆρεν τὴν ἀρχιεπισκοπὴν τῆς Κύπρου διὰ τὸν ἀδελφόν του τὸν μισὲρ Ἀντρία (1). Καὶ γροικῶντά το ὁ Μαρκίος μοναῦτα ἐθυμώθην, καὶ ἐπῆγεν καὶ ηὗρεν τὴν ἀδελφήν του, τὴν μάναν τοῦ Ἀποστόλε, καὶ λαλεῖ της: ξεύρεις ἴντα μαντάτα ἔμαθα ἀπὲ τοὺς ἀφένταις ἀποῦ ἐφάγαν μὲ τὸν ἀφέντην τὸν υἱόν σου, καὶ ἀπὸ τὸν σὶρ Τουμᾶς Γούρρην, καὶ πῆρα μεγάλον δισπλαζίριν; ὅτι ὁ μισὲρ Μάρκο Κορνὲρ ἐπῆρεν τὴν ἀρχιεπισκοπὴν διὰ τὸν ἀδελφόν του τὸν μισὲρ Ἀντρίαν· καὶ ἂν τὸ 'ξεῦρα ἀληθινά, ἐσκότονά τον. Καὶ λαλεῖ του ἡ ἀδελφή του: Μαρκίο, ἔπαρε σκοπὸν, ὅτι ἐκεῖνοι ὁποῦ σοῦ τὸ εἶπαν, δὲν τὸ εἴπασιν διὰ πολλὴν ἀγάπην ἀποῦ ἀγαποῦν τὸν υἱόν μου, ἀμμὲ εἶπάν το διὰ διπροσωπίαν ἐκεῖνοι ὁποῦ τον μισοῦν, διὰ νὰ τὸ μάθῃ ὁ υἱός μου νὰ ποίσῃ ἀγανάκτησιν τοῦ μισὲρ Ἀντρία, καὶ θέλειν τραβενιάσειν μέγαν (2) κακόν· διὰ τοῦτον ἔπαρε ὀλίγην ἀπομονὴν νὰ τὸ μάθωμεν ἀληθινά. Καὶ παρὰ τὰ πάντα ὁ μισὲρ Τουμᾶς ὁ Γούρρης, θωρῶντα οἱ καβαλλάριδες, πῶς ὅλη του ἡ ἀγάπη (3) ἔπεσεν εἰς τὸν Ἀποστολέ, ἐκεῖνοι ἀποῦ τὸν ἐμισοῦσαν ἐννοιάζουνταν πῶς νὰ τοῦ ποίσουν κακόν. Καὶ ἤτζου ὁ Μαρκίος ἐμούλλωσεν καὶ ἐδιάβην τὸ πρᾶμαν. Καὶ ἀφὸν ἐφάγαν, ἐκατέβησαν εἰς τὴν ἀρχιεπισκοπὴν καὶ ἐπαῖζαν τὴν τζάκραν. Καὶ τότες ἐκαβαλλικεῦσαν οὗλοι μὲ τὸν Ἀποστολὲ καὶ ἐπῆγαν εἰς τὸν ρῆγα· καὶ ηὗράν τον ἄρρωστον. Καὶ μέσα εἰς ὀλίγαις ἡμέραις ἐπέθανεν μέσα εἰς τὸ μοναστῆριν τῇ κϛ΄ ἰουλίου ͵αυνη΄ Χριστοῦ.

Καὶ παραῦτα ὁ σὲρ Καρτζερὰ Σουὰρ ὁ κοντοσταύλης ἔρισεν

(1) Ἀντρέαν. (2) μεγάλο. (3) ἀγάπη τοῦ ρηγός.

ἕναν βαχλιώτην τοῦ ρηγὸς καὶ ἔβγαλεν τὰ δακτυλίδια (1) ἀπὲ τὸ χέριν του καὶ ἔπεψέν τα τῆς κυρᾶς τῆς Τζαρλόττας. Καὶ παρχῦτα ἐπῆγεν ὁ Ἀποστόλες προτήτερα παρά τιναν καὶ ἔποικεν ὅρκον τῆς κυρᾶς τῆς ρήγαινας, ὅτι νὰ ζήσῃ καὶ νὰ ἀποθάνῃ (2) εἰς πᾶσά της ὁρισμόν. Τἀπίσον ἐπῆγαν οὗλοι οἱ καβαλλάριδες καὶ ὁμιλίζοι καὶ ἐποῖκαν ὅρκον κατὰ τὸ συνῆθιν. Καὶ τότες ἐκατεβάσαν τὸν ρῆγα καὶ ἐθάψαν τον εἰς τὸ αὐτὸν μοναστήριν· καὶ θαύγοντά τον, ἐκαβαλλικεῦσαν ὅλοι (3) οἱ καβαλλάριδες, καὶ ἐποῖκαν συντροφίαν τοῦ Ἀποστόλε διὰ νὰ πάγῃ εἰς τὴν ἀρχιεπισκοπήν. Καὶ διαβαίνοντα ἀπὲ τὸ καστέλλιν, ὁ κοντοσταύλης ὁ σὲρ Καρτζερὰ Σουάρ, ὁποῖος ἐκράτεν μέσα εἰς τὸ καστέλλιν, δὲν τὸν ἀφῆκε νὰ διαβῇ, ἀμμὲ ἀπέζευσέν τον καὶ ἔμπασέ τον ἀπάνω εἰς τὴν τζάμπραν, ὁποῦ ἐκοιμᾶτον (4), καὶ ὡρδινίασεν ἕναν ὄμορφον δεῖπνον, καὶ νὰ κοιμηθῇ εἰς τὸ κρεββάτιν του· καὶ ἐκράτησεν εἰς τὴν συντροφίαν του ἐκείνους ἀποῦ τοῦ ἐφάνην, τὸν θεῖόν του τὸν Μαρκίον καὶ τὸν μισὲρ Τζουὰν Βερνῆν, καὶ τὸν Περρῆν Τουνκιές (5), καὶ τὸν Τζουὰν Α'ττάρ, καὶ τὸν Τζορτζῆν τὸν Πουστροῦ. Καὶ ὁ Ἀποστόλες ἀπὲ (6) τὴν πλῆξιν δὲν ἐδείπνησε. Καὶ ὁ Περρῆς ὁ Τοῦνκες ὀλίγον ἔλειψε νὰ θανατώσῃ τὸν Ἀποστόλεν, ἂν εἶχεν δειπνήσειν· καὶ ὁ θεῖός του ἐκακόνωσεν καὶ εἶπέν του νὰ βλεπηθῇ. Καὶ ξημερόνοντα, ὥρισεν ὁ κοντοσταύλης νὰ ὁδηγήσουν νὰ φάγῃ γιόμαν· καὶ οὕτως ἐγίνην. Καὶ ἐπῆγαν κάτινες εἰς τὴν μάναν τοῦ Ἀποστόλε καὶ ἐδῶκάν της νὰ γροικήσῃ, πῶς ὁ κοντοσταύλης θέλει νὰ τὸν φαρμακεύσῃ (7) τὸν υἱόν της· καὶ γροικῶντα ἡ μάνα του ὡρδινίασεν τὸ φάν του καὶ ἔπεψέν το εἰς τὸ καστέλλιν. Γροικῶντά το ὁ κοντοσταύλης, πῶς δὲν θέλει ὁ Ἀποστόλες νὰ φᾷ ἀπὲ τὸ φὰν ὁποῦ ὡρδινίασεν, παρ' ἀπὲ κεῖνον

(1) δακτυλία. (2) ἀπεθάνῃ. (3) οὗλοι. (4) καὶ ἐκοιμήθην. (5) Τοῦνκες. (6) ἀπό. (7) φαρμακέψῃ.

άπου τοῦ 'πέψεν ἡ μάνα του, ἐφάνην του πολλὰ κακὸν καὶ ἔποικέν του πολλὰ (1) κακὸν πρόσωπον· καὶ θωρῶντα ὁ Ἀποστόλες τὸ κακὸν πρόσωπον ἀποῦ τοῦ ποῖκεν, μοναῦτα ἐκαβαλλίκευσε καὶ ἐπῆγεν εἰς τὴν ἀρχιεπισκοπήν, πολλὰ πληξισμένος. Καὶ ἀπὸ κείνην τὴν ἡμέραν ἄρχεψεν πᾶσα κακὸν μέσον τους· ἔναι ἀλήθεια, ὅτι ὥραν, ὥραν ἐκουφερτιάζετον, διότι ἡ κυρὰ ἡ Τζαρλόττα εἶπέν του νὰ τὸν ἔχῃ ἀκριβόν, ὡς γίον τὸν εἶχεν ὁ πατέρας της, καὶ νὰ πέρνῃ σκοπὸν τὸ ρηγάτον· ὅτι δὲν εἶχεν περίττου ἀγκαρδιακὸν παρὰ κεῖνον. Καὶ ξημερόνοντα ἐκαβαλλίκευσεν καὶ ἐπῆγεν (2) εἰς τὴν κυρὰν τὴν ρήγαιναν· καὶ θωρῶντά τον ἔδειξέν του πολὺν φανόν, καὶ εἶπέν του· εἶναι χρῆσι ν' ἀρματώσωμεν τὸ κάτεργόν μας, διὰ νὰ πέψωμεν εἰς τοὺς ἀφένταις νὰ τοὺς χαιρετήσωμεν, καὶ νὰ τοὺς μηνύσωμεν τὸν θάνατον τοῦ καλοῦ μας ἀφέντη· καὶ δὲν ἔχω τινὰν (3) ἀγκαρδιακὸν εἰς τὰ πράματά μου, παρὰ ἐσέναν, καὶ θέλω νὰ πάρῃς ὀλίγον σκοπὸν διὰ νὰ ἀρματωθῇ τὸ κάτεργον. Γροικῶντα τον ὁρισμόν της, μοναῦτα ἐπῆγεν εἰς τὴν ἀρχιεπισκοπὴν καὶ ἔστησεν πάγκον· καὶ ἐποῖκεν διαλαλημόν, εἴ τις θέλει νὰ πάρῃ μηνίον νὰ πάγῃ εἰς τὸ κάτεργον. Καὶ ἐπῆγαν οἱ ἀνθρῶποι (4) εἰς τὴν ἀρχιεπισκοπὴν νὰ πάρουν μηνίον. Καὶ ἂν εἶχαν τὸν ἀφήσειν εἰς πέντε ἕξ ἡμέραις ἀρμάτονέν το.

Καὶ θωρῶντα ὁ κοντοσταύλης καὶ ὁ σὶρ Ἕκτωρ (5) τε Κιβίδες καὶ ὁ Τριστὰν τὲ Ζιπλέτ, οἱ πγοὶ (6) ἐμισοῦσαν τὸν Ἀ'ποστόλε, θωρῶντα τοὺς ἀνθρώπους τῆς χώρας πῶς εἶχαν τόσην ἀγάπην μετά του, μοναῦτα ἐσηκῶσαν τὸν πάγκον ἀπὸ τὴν αὐλὴν τοῦ Ἀποστόλε. Καὶ θωρῶντα ὁ Ἀποστόλες δὲν ἐθέλησε νὰ δείξῃ κανέναν φανόν, ἀγρωνίζοντα ἐκείνους ἀποῦ τὸν ἐμισοῦσαν πῶς ἀρκέψαν πάλαι τὰ σκάνταλα· καὶ ἔποικεν τὸν

(1) πολύν. (2) νὰ πάγῃ. (3) τινὰν περίττου. (4) ἀθρῶποι. (5) Κτόρου. (6) ποῖγοι.

φανόν του πῶς ὀλίγον ἐκουργίασεν. Καὶ κάθε πωρνὸν ἐπήγαινεν εἰς τὴν ἁγίαν Σοφίαν, καὶ ἐγροίκαν λειτουργίαν, καὶ τότες ἐκαβαλλίκευγεν καὶ ἐπήγαινεν εἰς τὴν ρήγαιναν, καὶ ἡ ρήγαινα ἔδειχνέν του πολλὴν ἀγάπην.

Καὶ θωρῶντα τὸ καλὸν πρόσωπον ὁποῦ (1) τοῦ ἔδειχνεν ἡ ρήγαινα, ἐβάλαν εἰς τὸν νοῦν τους νὰ κρατήσουν στράταν μὲ τὴν ρήγαινα, νὰ μὲν τὸν ἀφήσουν νἄρτῃ εἰς τὴν αὐλήν· καὶ ἐσυμπιάστησαν μικροὶ μεγάλοι μέσα εἰς τὸν Σὰν Τομένικον, ὁ μισὲρ Καρτζερὰ Σουάρ, ὁ μισὲρ Περνάρδο (2) Ρουσὲτ ὁ ἀμιράλης, ὁποῖος ἦτον ἀδελφοτέκνος τοῦ κοντοσταύλη, ὁ σὶρ Ὀτὲτ τὲ Λεκλές, καὶ τζαμπερλάνος, ὁ σὶρ Ὀκτὺρ τὲ Κιβίδες, ὁ Τρισὰν τὲ Ζιπλέτ, ὁ σὶρ Τουμᾶς Πάρδος, ὁποῖος ἦτον πορνικὸς Μαράνου, καὶ ὁ σὶρ Φρασὲς Μουντολίφ, καὶ ὁ μάστρε Πιὲρ Βριόνας ὁ ἰατρός, καὶ ὁ σὶρ Τουμᾶς Γούρρης· τοῦτοι ἦσαν ὁποῦ ἐμοβιάζαν τοὺς προδελοίπους, τοὺς ποίους δὲν κεῖται (3) νὰ τοὺς ἀνοματίσω. Καὶ ἐπορεύτησαν καὶ ἐκάτσαν εἰς βουλήν, καὶ ἐδῶκαν ὄρδινον μέσον τους, ὅτι πιὸ νὰ μὲν ἀφήσουν τὸν Ἀποστόλε νἄρτῃ εἰς τὸ καστέλλιν μὲ κανένα ἄνθρωπον (4) δικόν του, παρὰ μοναχόν του. Καὶ μὴ ξεύρωντα ὁ Ἀποστόλες ἐκαβαλλίκευσεν καὶ ἐπῆγε νὰ πάγῃ 'ς τὴν (5) ρήγαιναν· καὶ ὅσον ἔφτασεν εἰς τὴν πόρταν τοῦ κούντη τὲ Τζάφ, ἦρτεν ὁ σὶρ Τουμᾶς Πάρδος καὶ ἐποῖκέν του ὁρισμὸν ἀπὸ τὴν μερίαν (6) τῆς ρήγαινας καὶ ἀπὸ τοὺς ἀφένταις τῆς βουλῆς της, νὰ μὲν ἐμπῇ εἰς καστέλλιν κανένας του δουλευτής, καὶ ἂ θέλῃ νὰ 'μπῇ, νὰ 'μπῇ μοναχός του. Γροικῶντα ὁ Ἀποστόλες, καὶ μὴ ξεύρωντα τίποτες, ἔμεινεν πολλὰ σπαγιασμένος (7), καὶ ἐστράφην εἰς τὴν ἀρχιεπισκοπὴν πολλὰ δισπιργιασμένος· καὶ ἔθελε νὰ σημάνῃ ἄρμε τὴν καμπάναν τῆς ἀρχιεπισκοπῆς, διὰ νὰ συν-

(1) ἀποῦ. (2) Περναρδῆ. (3) εἶναι. (4) ἄθρωπον. (5) εἰς τήν. (6) μερία. (7) χαϊργιασμένος.

πιαστοῦν οὖλοι οἱ κλησιαστικοί. Καὶ ἂν εἶχέν το ποίσειν ἐγινίσκετον μέγαν σκάνταλον, ἀμμέ, ὡς φρόνιμος (1), διὰ νὰ ποίσῃ τὸ πρᾶμαν εἰς καλλίτερον, ἐμήνυσεν τοῦ ἀδικάρη του σὶρ Ἀντόνη Σουλουάνη, καὶ ἔπεψέν τον· καὶ ἐπῆγεν εἰς τὴν ρήγαινα, διὰ νὰ τὸν ρικουμαντιάσῃ εἰς τὴν ἀφεντίαν της, καὶ νὰ τῆς πῇ, τὴν ἀντροπὴν ἀποῦ τοῦ ἐποῖκαν (2) σήμερον οἱ καβαλλάριδες ἂν ἦτον μὲ τὸν ὁρισμόν της. Καὶ ἐπῆγεν εἰς τὴν κυρὰν τὴν ρήγαινα, καὶ εἶπέν της καθὼς τὸν ὥρισεν ὁ Ἀποστόλες. Καὶ ἡ ρήγαινα, ἀπολογήθην καὶ εἶπέν του: χαιρέτα μού τον ἀπὸ τὴν μεριάν μου, καὶ 'πέ τον, ἐκεῖνον ὅπου 'φάνην τῆς βουλῆς μου, φαίνεταί μου καὶ μέναν πῶς εἶναι καλόν. Καὶ γροικῶντα ὁ ἀδικάρης, ἐστράφην καὶ εἶπέν το τοῦ Ἀποστόλε. Καὶ γροικῶντα τὸν ἀντίλογον τῆς ρήγαινας, ἔπληξεν πολλά, καὶ ἐκουφερτιάζετον μοναχός του, ὅτι τὸ πρᾶμαν δὲν ἦτον ἀπὸ τὴν ρήγαιναν· καὶ ἐθάρρε νὰ τοῦ μηνύσῃ νὰ πάγῃ. Καὶ οἱ κατάδικοί του τόσον ἤξευραν νὰ ποίσουν, ὅτι δὲν τὴν ἀφῆκαν (3) νὰ τοῦ μηνύσῃ νὰ πάγῃ ὀμπρός της.

Καὶ διαβαίνοντα ὀλίγαις ἡμέραις, ἐδῶκαν ὄρδινον νὰ κουρουνιαστῇ ἡ ρήγαινα· καὶ ὀρδινιάζοντα τὸ κουρούνιασμαν, ἔβγαλάν την ἀπὲ (4) τὸ καστέλλιν, καὶ ἐφέραν την εἰς τὴν αὐλὴν ὁποῦ ἐκράτεν ὁ πατέρας της· τὰ ποῖα σπίτια ἦτον τοῦ σὶρ Ρίκου τὲ Λαπάμ. Καὶ ὡρδινίασαν νὰ πᾶν εἰς τὸ καστέλλιν οἱ καβαλλάριδες, διὰ νὰ ποίσουν συντροφίαν τῆς ρήγαινας διὰ νὰ πάγῃ εἰς τὴν αὐλήν, καὶ τοῦ Ἀποστόλε δὲν τοῦ ἐποῖκαν νῶσιν νὰ πᾷ. Καὶ σωρεύγοντα οὖλοι (5) εἰς τὸ καστέλλι, καὶ ὅσον ἐσκοτείνιαγεν ἔβγαλαν τὴν ρήγαινα καὶ ἐφέραν την εἰς τὴν αὐλήν, ὡς ὅπου νὰ διαβοῦν ἡ σαράντα τοῦ πατέρα της. Καὶ ὅσον ἐδιάβησαν ἡ μ', ἐδῶκαν ὄρδινον διὰ νὰ κουρουνιαστῇ.

(1) φρένιμος. (2) 'ποῖκαν. (3) ἐφῆκα. (4) ἀπό. (5) πηγαίνοντα ὅλοι.

Μανθάνωντά το ὁ Ἀποστόλες ἐπῆρεν μεγάλην χαράν, παντέχωντα, ὡς γίον κεφάλιν τῆς ἐκκλησίας, νὰ τοῦ μηνύσουν καὶ κεῖνον νὰ πάγῃ εἰς τὸ κουρούνιασμάν της. Καὶ τὸ σαββάτον, ὁποῦ ἦτο παραμονὴ ὁποῦ 'μέλλε νὰ κουρουνιαστῆ, ἦρτεν ὁ σὶρ Πὸλ Τζάπους ἀπὸ τὴν μερίαν τῆς ρήγαινας καὶ λαλεῖ τοῦ Ἀποστόλε: ἡ κυρά μας ἡ ρήγαινα χαιρετᾶ σε, καὶ αὔρι ἔρκεται εἰς τὴν ἁγίαν Σοφίαν διὰ νὰ κουρουνιαστῆ, καὶ ὁρισμός της εἶναι νὰ μὲν σκαλέψῃς ἀπὸ τὴν αὐλήν σου, οὐδὲ σοὺ, οὐδὲ οἱ δουλευτάδες σου· ἀκόμη μηνᾶ σου νὰ μηνύσῃς ἐκείνου ὁποῦ 'ναι κεφάλιν, νὰ τὸν ὁρίσῃς νὰ δηγήσῃ τὴν ἐκκλησίαν, ὡς γίον πρέπει· καὶ τοῦτος εἶναι ὁ ὁρισμός της (1)! Καὶ γροικῶντα τὸν ὁρισμὸν ὁποῦ τοῦ ποῖκεν ὁ σὶρ Πὸλ Τζάπους, εἶπέν τον: ἐγροίκησα τὸν ὁρισμὸν τῆς ἀφεντίας τῆς κυρᾶς μας τῆς ρήγαινας, καὶ ρικουμάντιασέ με εἰς τὴν ἀφεντιάν της· καὶ ἀπὲ τὸν ὁρισμὸν ἀποῦ μοῦ ποῖκεν ἡ ἀφεντιά της νὰ μὲν εὑρεθῶ εἰς τὸ κουρούνιασμάν της, καὶ νὰ μὲν ἐβγῶ ἀπὲ τὸ σπίτιν μου, οὐδὲ ἐγώ, οὐδὲ οἱ δουλευτάδες μου, ἂν ἦναι ὁρισμός της νὰ πάγω ϛʹ μίλια ἀπὸ τὴν χώραν, εἶμαι ὅτοιμος.

Καὶ τὴν κυριακὴν τὸ πωρνὸν ἐφέραν τὴν ρήγαινα οὗλοι οἱ καβαλλάριδες καὶ ὅλος ὁ λαὸς εἰς τὴν ἁγίαν Σοφίαν, καὶ ἐκουρουνιάστην, καὶ ἐγίνην μεγάλη χαρά. Καὶ ἔρκοντά της εἰς τὴν αὐλήν (2), ἐξιππάστην τὸ ἄλογον εἰς τὸ ἔμπα τῆς πόρτας, καὶ ἔπεσεν τὸ στέμμαν ἀπὸ τὴν κεφαλήν της· καὶ οὗλοι (3) εἶχάν το διὰ κακὸν σημάδιν.

Τώρα ἂς στραφοῦμεν εἰς τὰ πράματα τοῦ Ἀποστόλε, ἀποῦ τοῦ πολομοῦσαν καθημερινὸν ἐκεῖνοι ἀποῦ τὸν ἐμισοῦσαν, καὶ δὲν ἐμπόρε νὰ βαστάξῃ, καὶ ἐννοιάστη νὰ ποίσῃ εἴ τι νὰ μπορήσῃ. Καὶ εἰς τὸ σπίτιν τοῦ Ἀποστόλε ἦτον ὁ Ρίτζο τὲ

(1) καὶ τοῦτον εἶναι τὸ θέλημάν της. (2) ἐλθόντος τῆς αὐλῆς. (3) ὅλοι.

Μαρίνος, όποῖος ἦτον Τζιτζιλιάνος, καὶ ἦτον καὶ ὁ Νικολὸ τὲ Μοράπιτος, καὶ κεῖνος Τζιτζιλιάνος, καὶ ὁ θεῖός του ὁ Μαρκίος, καὶ ὁ Περρῆς ὁ Τοῦνκες, καὶ ἄλλοι πολλοί, καὶ εἶπαν τοῦ Ἀποστόλε, ὅτι νὰ πάγῃ μίαν νύκταν εἰς τὴν αὐλὴν τῆς ρήγαινας, καὶ νὰ σκοτώσουν τὸν κοντοσταύλην καὶ τοὺς προδελοίπους ὁποῦ εὑρίσκουνται εἰς τὴν αὐλήν. Καὶ ἤτζου ἐγίνην· καὶ ἐπέψεν καὶ ἐφέρεν ἐκείνους ὁποῦ τοῦ ἐφάνην (1), καὶ ἀποσκεπάστην καὶ εἶπέν τους πᾶσα πρᾶμαν. Τῷ ἐδῶκαν ὄρδινον.

Καὶ τῇ ιε΄ δικηβρίου (2) αυνη΄ Χριστοῦ εἰς ταῖς ε΄ ὥραις τῆς νυκτοῦ ἐπῆρεν πε΄ ἀνομάτους ὅλοι ἀρματωμένοι, καὶ ἐπῆγαν καὶ ἐνέβησαν εἰς τὸν ἅγιον Κωσταντῖνον, πλησίον τοῦ σὶρ Τουμᾶς Τεβερνῆ· καὶ ἐδῶκεν τοῦ Ρίτζου κε΄ ἀνομάτους καὶ εἶπεν του νὰ πάγῃ ἀπὲ τὴν ἐκεῖθεν μερίαν τῆς αὐλῆς τῆς ρηγάτικης· καὶ ἔδωκέν τους ὄρδινο νὰ πηδήσουν ἀπ' ἐκεῖ, καὶ κεῖνος νὰ πηδήσῃ μὲ τοὺς προδέλοιπους ἀπὸ τὴν πόρταν, διὰ νὰ πιάσῃ ἐκείνους ὁποῦ (3) ἐννοιάζετον. Καὶ ἂν εἶχεν τελειωθῆν, ἐγινέσκετον μέγαν κακόν· διότι ἡ αὐλὴ εἶχεν μίαν μεγάλην συντροφίαν, ὁποῦ ἐβλέπαν τὴν ρήγαινα, καὶ ἦτον ὁ σὶρ Καρτζερὰ Σουάρ, καὶ ὁ σὲρ Περναρδῆ Ρουσέτ, καὶ ὁ σὶρ Ἀντὸν Τεκλές, καὶ ὁ Τριστὰν τὲ Ζιπλέτ, καὶ ὁ Ἕχτορ (4) τὲ Κιβίδες, καὶ ἕνας κοντοσταύλης Κατελάνος, καὶ ὁ σὶρ Τζουὰν τὲ Ναβάρρας, καὶ ἄλλοι πολλοί. Καὶ ὁ θεὸς ἐμπόδισεν· διότι ἔμεινεν εἰς τὴν ἀρχιεπισκοπὴν ὁ Περρῆς ὁ Τοῦγκες, καὶ ἐποῖκεν τὸν φανόν του· καὶ ἦτον ἄρρωστος, καὶ θωρῶντα τὸν Ἀποστόλε πῶς ἐπῆγεν, ἐκατέβην ἀπὸ τὴν ὀπίσω μερίαν τῆς ἀρχιεπισκοπῆς, καὶ πάγει εἰς τὸ σπίτι τοῦ μάστρε Πιέρρου Βρυόνη (5) τοῦ ἰατροῦ, καὶ εἶπέν του πᾶσα πρᾶμαν τὸ ὠρδίνιασεν ὁ Ἀποστόλες. Καὶ γροικῶντά το, ἐπέψεν μοναῦτα εἰς τὴν αὐλὴν καὶ ἔποικέν το νῶσιν. Καὶ ἡ μάνα τοῦ Ἀποστόλε ἔμει-

(1) 'φάνην. (2) δικεβρίου. (3) ἀποῦ. (4) Κτόρου. (5) Βρυόνα.

νεν μὲ τὸν φρὲ Γιλιὰμ εἰς τὴν ἀρχιεπισκοπήν, καὶ ἐκάθουνταν εἰς τὴν σκάλα. Καὶ θωρῶντα ὁ φρὲ Γιλιὰμ πῶς ἐπῆγεν ὁ Περρῆς ὁ Τοῦνκες ἀπὸ τὴν τζάμπραν του, ἐννοιάστην πῶς ἐπῆγε νὰ ποίση νῶσιν, καὶ μοναῦτα ὁ φρὲ Γιλιὰμ ἐπῆγεν καὶ εἶπέν το τοῦ Ἀποστόλε. Καὶ γροικοῦν (1) καὶ ἀνακατωχίαν εἰς τὴν αὐλήν, καὶ ἐσφαλίσαν ταῖς πόρταις, καὶ ἐνῶσαν πῶς τοὺς ἐποῖκαν νῶσιν, καὶ ὁ Ἀποστόλες ἐστράφην εἰς τὴν ἀρχιεπισκοπήν. Καὶ ξημερόνοντα ἦρτεν ἕνας δουλευτὴς τῆς ρήγαινας ὀνόματι Φανῆς εἰς τὸ σπίτι τοῦ Τζορτζῆ τοῦ Πουστροῦ καὶ λαλεῖ τον: εἶναι ὄμορφαις δουλείαις ταῖς ἐποῖκεν ἐψὲς ὁ Ἀποστόλες; καὶ ἐθέλε νὰ μπῆ εἰς τὴν αὐλὴν τῆς ρήγαινας νὰ τὴν σκοτώση! καὶ ὀρδινιάζει ἡ κυρά μας νὰ κατεβῆ νὰ ἀγκαλέση εἰς τὴν μεγάλην αὐλήν. Καὶ ἐπαρακάλεσεν τὸν Πουστροῦ διὰ νὰ τὸ ἔχη κρυφόν.

Καὶ γροικῶντα ὁ Πουστροῦς, μοναῦτα ἐπῆγεν καὶ εἶπέν το τοῦ Ἀποστόλε. Γροικῶντά το ἐπῆγεν ὁ Ἀποστόλες εἰς τὸν ’πίσκοπον τῶν Ρωμαίων τὸν Νικόλαον, καὶ ἐφέρεν τον μετά του εἰς τὴν ἀρχιεπισκοπήν· καὶ ἐσώρεψεν οὔλους τοὺς κλησιαστικούς, καὶ ἐστέκεν εἰς τὴν ἀρχιεπισκοπὴν, διὰ νὰ δῆ τὸ πρᾶμαν πῶς νὰ φινιάση.

Καὶ τῆ ιζ′ δικεβρίου ἔπεψεν ἡ ρήγαινα τὸν σὶρ Πιὲρ Πιλιστρῆν καὶ τὸν σὶρ Πάγο Κρόκ, καὶ τὸν καντζηλιέρην τὸν σὶρ Σάλαχαν, καὶ ἐπῆγαν εἰς τὸν Ἀποστόλε διὰ νὰ τὸν πιάσουν παρπούντου. Καὶ παγαινάμενοι εἶπαν τοῦ Ἀποστόλε ἐκεῖνον τὸ ἦσαν ὡρισμένοι (2) ἀπὸ τὴν ρήγαινα. Καὶ εἶπέν τους: ἀπὸ τὸ μοῦ λαλεῖτε πῶς ἐπῆγα εἰς τὴν αὐλὴν τῆς ἀφεντιᾶς τῆς διὰ νὰ τὴν σκοτώσω, δὲν (3) θέλειν τὸ προβιάσειν τινάς, καὶ ἐθέλησα νὰ ποίσω τίτοιον πρᾶμαν καὶ τιτοίαν παραβουλίαν! Καὶ γροικῶντα οἱ καβαλλάριδες ἐστράφησαν, καὶ εἰπάν το τῆς

(1) Καὶ μοναῦτα γροικοῦν. (2) εἶχαν ὁρισμὸν. (3) δὲ.

ρήγαινας, καθὼς τοὺς εἶπεν ὁ Ἀποστόλες. Γροικῶντα ἡ ρήγαινα καὶ οἱ καβαλλάριδες τὴν ρεσπόσταν του, μοναῦτα ἐκάτσαν εἰς βουλήν, ἵντα τοὺς φαίνεται ἀπάνω εἰς τὸ ἀγκάλεμαν τῆς ρήγαινας διὰ τὸν Ἀποστόλε· καὶ ἐφάνην τους νὰ πέψουν νὰ τὸν πιάσουν νὰ τὸν φέρουν ὀμπρός της. Καὶ χωρὶς νὰ πάρουν κανέναν σκοπὸν, ἀρματώθησαν μικροὶ μεγάλοι διὰ νὰ πᾶν νὰ τὸν πιάσουν καὶ κεῖνον καὶ τοὺς ἀνθρώπους (1) του· καὶ μανθάνωντά (2) το ὁ Ἀποστόλες, ἐσώρευσεν ὅλους τοὺς κλησιαστικοὺς, τ' ἀνομάτους, καὶ ἐστάθην δυνατός· καὶ εἶχαν ψυχὴν (3) νὰ ἀποθάνου διὰ τὸν Ἀποστόλε. Καὶ εἶχαν σουσπέττον τὸν Τζορτζῆν τὸν Πουστροῦ, διότι ἦτον δουλευτὴς τοῦ Ἀποστόλε· καὶ ἔρισεν ἡ ρήγαινα καὶ ἔγραψάν τον ἕναν χαρτίν, λαλῶντα, ὡς ἐκεῖνος ὁποῦ εἶναι ψουμάτος, μόναυτα νὰ βρεθῇ ὀμπρὸς τῆς κυρᾶς τῆς ρήγαινας, ἀλλοίως θέλ' εἶστεν παράβουλος. Καὶ θωρῶντα τὸ χαρτὶν τῆς ρήγαινας, ἔπηρέν το καὶ ἔδειξέν το τοῦ Ἀποστόλε. Γροικῶντά το ὁ Ἀποστόλες εἶπέν τον: ποῖσε νὰ πάγῃς, μόνον ἔπαρε σκοπὸν πῶς ν' ἀπολογηθῇς, καὶ σοὺ ξεύρεις τὴν ἀφορμήν. Καὶ πάγει εἰς τὸ σπίτιν του ὁ Πουστροῦς, καὶ ἐμήνυσεν τοῦ σὲρ Τριστὰ τὲ Ζιπλὲτ καὶ τὸν μισὲρ Περναρδῆ (4) Ρουσὲτ τὸν ἀμιράλην (5), καὶ ἐπῆράν τον καὶ ἐπῆγαν εἰς τὸ καστέλλιν τὸν Πουστροῦν μὲ μεγάλα κλάματα, καὶ ἔμπασάν τον ὀμπρὸς τῆς ρήγαινας. Καὶ ἔρισεν ἡ ρήγαινα τὸν κούντην (6) τὸν μισὲρ Τζάκο τὲ Φλουρῆ (7) νὰ τὸν πάρουν νὰ τὸν ἀξαμινιάσουν διὰ τὰ πράματα τοῦ Ἀποστόλε, ἵντα ἐννοιάζεται (8) νὰ ποίσῃ. Καὶ εἶπέν του: ἀφέντη, ἀβιζιάζω τὴν ἀφεντίαν σου, ἡ ἔννοιά του εἶναι, ὅτι ἔχει σωρεμένους τ' ἀνομάτους, χωρὶς τοὺς δουλευτάδες του, διότι ὠρδινία-

(1) ἀθρώπους. (2) μαθάνωντά. (3) καὶ οὗλοι μία ψυχή. (4) Μπερναρδῆ. (5) τοῦ ἀμιράλη. (6) τὸν κούντην τὲ Τζάφ. (7) Φρουρῆν. (8) 'ννοιάζεται.

σαν οἱ ἀφένταις καὶ ἡ κυρὰ ἡ ρήγαινα νὰ πᾶσι νὰ τὸν πιάσουν· καὶ εἶναι τελεπεργιασμένος νὰ σημάνῃ τὴν καμπάναν τῆς ἀρχιεπισκοπῆς ἄρμε, καὶ νὰ πεθάνῃ, παρὰ νὰ τὸν πιάσουν· καὶ ἂν ἦναι ὁρισμός της νἄρτῃ μὲ τοὺς ἀνθρώπους τῆς ὀμπρός της, ὅτοιμος εἶναι. Καὶ ἐποῖκεν ὁρισμὸν ἡ ρήγαινα ν' ἀπαρματωθοῦν οἱ ἀνθρῶποι μὲ διαλαλημόν. Καὶ μανθάνωντά το ὁ Ἀποστόλες ἀπολογίασεν καὶ κεῖνος οὕλους τοὺς ἀνθρώπους. Καὶ ἐφάνην τῆς ρήγαινας καὶ τῆς βουλῆς της καὶ ἐπέψαν τὸν παλίον τοὺς Βενέτικους, τὸν μισὲρ Πιέρο Ραμοῦν καὶ τὸν μισὲρ Πιὲρ Πιλιστρῆν καὶ τὸν μισὲρ Πάγο Κρόκ, καὶ ἐπῆγαν ἀπὸ τὴν μερίαν τῆς ρήγαινας καὶ λαλοῦν τον: ἡ κυρὰ ἡ ρήγαινα χαιρετᾷ σε, καὶ ἔπεψέν μας νὰ συντροφιάσωμεν τὴν ἀφεντίαν σου, νἄρτῃς εἰς τὴν αὐλήν. Καὶ μοναῦτα ἐκαβαλλίκευσεν καὶ ἐπῆγεν ὀμπρὸς τῆς ρήγαινας. Καὶ κρυφὰ ἐπέψαν τὸν Παλία Φρασές, καὶ ἐπῆγεν εἰς τὴν ἀρχιεπισκοπὴν μὲ πολλοὺς ἀνθρώπους, καὶ νὰ τοῦ πάρου εἴ τι ἔχει. Καὶ πηγαίνωντα (1), θωρῶντα οἱ βαχλιῶταίς του ὁποῦ ἐμεῖναν (2) εἰς τὸ σπίτι, οὗλοι ἐφύγαν· καὶ κεῖνοι (3) ἐπῆραν εἴ τι εἶχεν τὸ σπίτι τοῦ Ἀποστόλε, διότι ἐκράτησάν τον πολλὴν ὥραν εἰς τὴν αὐλήν. Καὶ εἴ τι εἶχεν ἐπῆράν τα, καὶ δὲν ἐθυμήθησαν νὰ πάρουν καὶ τ' ἄλογα. Καὶ ἐμπαίνωντα ὁ Ἀποστόλες ὀμπρὸς τῆς ρήγαινας (4), ἐσύντυχέν του καὶ κείνη καὶ ἡ βουλή της· καὶ τότες ἀπολογιάσαν τον, καὶ ἦρτεν μοναχός του εἰς τὴν ἀρχιεπισκοπήν, καὶ ἀπέζευσεν καὶ ἐνέβην ἀπάνω. Καὶ ηὗρεν τὸ σπίτιν του κουρσεμένον, καὶ εἶδεν τοὺς δουλευτάδες πῶς ἐφύγαν. Καὶ ὅσον τὸ μάθαν πῶς ἦρτεν ὁ Ἀποστόλες, ἦρταν εἰς τὸ σπίτι· καὶ θωρῶντά τους, ἄρχεψε νὰ τοὺς ξηγηθῇ τὸ πρᾶμαν καθὼς ἐδιάβην· καὶ γροικῶντά το ὅλοι ἐκουφερτιάσαν τον. Καὶ ἡ ρήγαινα ἐποῖκέν του ὁρισμὸν νὰ μὲν σκαλέψῃ ἀπὲ τὸ σπίτιν του, ὅσ' ὥς που νὰ τὸν ὁρίσῃ. Καὶ κατὰ

(1) ἐπηγαίνωντα. (2) 'μεῖναν. (3) ἐκεῖνοι. (4) εἰς τὴν ρήγαινα.

τοὺς ὁρισμούς του (1) ἤτζου ἐποῖκεν, καὶ ἐστέκεν ἔσω του καὶ ἐτρουφάριζεν καὶ δὲν ἐκουργιάζεν.

Καὶ ἐκείναις ταῖς ἡμέραις εὑρίσκετον ἕνας παιδίος, ὀνόματι Καλόγηρος, ὁποῖος ἦτον πάροικος ἀπὸ τὴν Τριμυθουσίαν, τὸν ποῖον ἐλευθέρωσεν ὁ σὶρ Νικὸλ (2) Τελατούρ, καὶ ἐστάθην δουλευτὴς τοῦ Ἀποστόλε, καὶ ἐποῖκέν τον κελλάρην του, καὶ εἶχεν ὅλον τὸ σπίτιν εἰς τὸ χέριν του· καὶ εἰς τὸ κρυφὸν ἐπολόμαν μεγάλαις (3) παραδουλίαις τὸν Ἀποστολε, καὶ ἐλάλεν πολλὰ λογία τοὺς καβαλλάριδες, τὸ (4) εἶχεν εἰς τὸν νοῦν του καὶ ἐννοιάζετον νὰ ποίσῃ. Καὶ ἀγροικῶντα τὰ λογία τοῦ κοπέλλου, οἱ καβαλλάριδες ἐπιστέψαν του· καὶ ἐδῶκέν τους ὄρδινο, νὰ πᾶν μίαν νύκταν εἰς τὴν ἀρχιεπισκοπὴν νὰ τὸν πιάσουν ἢ ζωντανὸν ἢ ἀποθαμένον. Καὶ οὕτως ἐδῶκαν τὴν βουλήν. Καὶ μανθάνωντά (5) το ὁ Παλία Φρασὲς ἐπῆγεν μίαν νύκταν ἀποὺ πίσω τῆς ἀρχιεπισκοπῆς, καὶ ἐνέβην καὶ ἀβιζίασεν τὸν Ἀποστόλε.

Καὶ γροικῶντα ὁ Ἀποστόλες ἔβγαλεν ἕναν του δουλευτὴν (6) μὲ ἄλογα, καὶ εἶπέν του νὰ ὑπάγῃ εἰς τὸν ἅγιον Γεώργην τῆς Γλανγκίας (7) νὰ τὸν ἐγδεχτῇ (8). Καὶ ὅσον ἐνύκτωσεν, ὁ ἄνωθεν Καλογηρος ἐπῆγεν εἰς τὸν Καρτζερὰ Σουὰρ τὸν κοντοσταύλην καὶ εἶπέν του: ἂ θέλετε νὰ πιάσετε τὸν Ἀποστόλε, ἀπόψε εἶναι καιρός· καὶ ἐλᾶτε εἰς ταῖς δ' ὥραις τῆς νυκτοῦ. Καὶ ὁ Ἀποστόλες εἰς ταῖς β' ὥραις τῆς νυκτοῦ ἐπῆρεν τὸν φρὲ Γιλιὰμ καὶ τὸν θεῖόν του τὸν Μαρκίον, καὶ τὸν Τζιὰν τὸν Βερνῆν, καὶ τὸν Νικολὸ Μοράπιτον, καὶ τὸν Ρίτζο Μαρινο, καὶ τὸν Ἀσαρχούς (9), καὶ ἐκρεμμίσαν ἀπὸ τὴν Ἀρμενίαν καὶ ἐπῆγαν εἰς τὸν ἅγιον Γεώργιον τῆς Γλανγκίας (10),

(1) ὁρισμόν της. (2) Νικολὸ. (3) πολλαῖς. (4) εἴ τι. (5) μαθάνωντά. (6) ἕναν κόπελλον. (7) Ἀγλαγκίας. (8) ἐγδεχτῇ. (9) Ἀσαχοὺς. (10) Ἀγλαγκίας.

καὶ ἐκαβαλλικεῦσαν καὶ ἐπῆγαν εἰς τὴν Ἁλικήν, καὶ ηὗραν τὴν καραβέλλαν τοῦ Νικολὸ Γαλιμπέρτου καὶ ἐνέβησα.

Τὸν ὅρδινον ὁποῦ τοὺς ἔδωκέν ὁ κόπελλος ὁ Καλόγηρος, ἐβγῆκαν μικροὶ μεγάλοι καὶ ἐπῆγαν εἰς τὴν ἀρχιεπισκοπήν, διὰ νὰ πιάσουν τὸν Ἀποστόλε· καὶ ἐνέβησαν εἰς τὴν τζάμπραν του ὁποῦ κοιμᾶτον, καὶ ἐκατάκοψαν τὸ σπλιβέριν καὶ τὰ ροῦχα, θαρρῶντα καὶ κοιμᾶτον· καὶ δὲν τὸν ηὗραν, καὶ ἐγυρέψαν ὅλα τὰ σπιτία, καὶ ἐγυρέψαν καὶ μέσα εἰς τὴν γιστέρνα, καὶ ἐρρίψαν λαμπρόν, καὶ ἀποῦ βάλεν τὸν λαμπρὸν ἦτον ὁ Τζάκος ὁ Χίμης. Καὶ θωρῶντα πῶς δὲν ἠμπορῆσαν νὰ τὸν εὕρουν, οὐδὲ τὴν συντροφίαν του, ἐστράφησαν πολλὰ πικραμένοι. Ξημερόνοντα ἡ ᾿μέρα ἐφῆκαν (1) ταῖς πόρταις τῆς χώρας σφαλισμέναις, θαρρῶντα νᾶναι ᾿ς τὴν χώραν. Καὶ ἦρταν ψαράριδες (2) ἀπὸ τὴν Ἁλικὴν νάμπουν, καὶ ηὗρα σφαλισμέναις ταῖς πόρταις, καὶ ἐρωτῆσαν, καὶ εἶπάν του πῶς εἶναι διὰ τὸν Ἀποστόλε· καὶ λαλεῖ τους: ἐκεῖνον εἴδαμέν τον εἰς τὴν Ἁλικὴν καὶ ἐνέβην εἰς τὴν καραβέλλαν τοῦ Γαλιμπέρτου. Καὶ γροικῶντά το ἐπῆραν μέγαν δισπλαζίριν, καὶ δὲν ἐννοιάζουνταν πῶς πάγει εἰς τὴν Συρίαν, ἀμμ᾿ ἐθαρρῆσαν πῶς πάγει συνεμπλαστῆς (3) τοῦ ρὲ Λοῆς (4).

Καὶ παγαίνωντα ὁ Ἀποστόλες ἀπὸ τὴν Κύπρον, εἰς ὀλίγαις ἡμέραις ἦρτεν ἕνα ξύλον ἀπὸ τὴν Συρίαν πραματευτάρικον καὶ εἶπεν, πῶς ὁ Ἀποστολες εἶναι ᾿ς τὸ Καργίος καὶ τρακτιάζει νὰ πάρῃ τὸ ρηγάτον τῆς Κύπρου· καὶ εἶπαν τοῦ σουλτάνου πῶς εἶναι παιδὶν τοῦ ρήγα, καὶ πολλοὶ εἶναι εἰς ὀπενιοὺν πῶς θέλειν τὸ πάρειν.

Καὶ μανθάνοντα τὸ μαντάτον εἰς τὴν χώραν, ἀναμίκτησαν καὶ ἀρχέψαν νὰ δηγοῦν τὴν Κερινίαν καὶ τὰ δέλοιπα. Καὶ

(1) ἀφῆκαν. (2) ἦρτεν ἕνας μὲ τὸ ψάριν. (3) συνεπλαστῆς. (4) Λογῆς.

εἰς ὀλίγαις ἡμέραις ἦρτεν ἕτερον ξύλον ἀπὸ τὴν Συρίαν, καὶ ἦρτεν καὶ κεῖνον ἀπὲ τὸ Καρίος (1)· καὶ εἶπαν καὶ κεῖνοι (2) πῶς εἶδαν τὸν Ἀποστόλε 'ς τὸ Καργίος, καὶ εἶναι νὰ πάρῃ τὸ ρηγάτον τῆς Κύπρου, καὶ ἐμποδίζει τον ἕνας ἀμιρᾶς ὁποῖος εἶναι Κυπριώτης ἀπὸ τοὺς Φλάτριδες.

Καὶ γροικῶντα ἡ ρήγαινα καὶ ἡ βουλή της τοῦτα τὰ μαντάτα, ἐφάνην τους νὰ πέψουν μαντατοφόρον (3) εἰς τὸ Καργίος· καὶ μερτικὸν τῆς βουλῆς ἐφάνην τους νὰ 'πομένουν νὰ μάθουν καλλιώτερα (4)· καὶ ἐστέκουνταν πολλὰ ἐννοιασμένοι.

Καὶ τὴν ἐχρονίαν ͵αυνθ' Χριστοῦ ἦρταν οἱ μαντατοφόροι τοὺς ἐπέψεν ὁ ρὲ Τζουάνης, καὶ ἐφέραν τὸν ρὲ Λοῆς (5) τὸν ἀδελφοτέκνον του ἀπὸ τὴν Σαβογίαν, διὰ νὰ ὁρμαστῇ ἡ κυρὰ ἡ Τζαρλόττα. Καὶ ἔφερεν μετά του τὸν μισὲρ Οὐντὰν καὶ τὸν μισὲρ Ἰνιοὺν τὲ Λορνὲς καὶ πολλοὺς Σαβογιάνους· καὶ ἔρκοντά τους (6) εἰς τὴν Λευκουσίαν, ἐποῖκάν τους μεγάλην τιμήν. Καὶ εἰς ὀλίγαις ἡμέραις ἁρμάστην τὴν ἀνηψίαν του τὴν Τζαρλότταν εἰς τὴν ἁγίαν Σοφίαν.

Καὶ μέσα εἰς ὀλίγαις ἡμέραις ἐκάτσαν εἰς βουλήν, καὶ ἐδῶκαν ὄρδινο νὰ πέψουν μαντατοφόρον εἰς τὸν σουρτάνον· καὶ ὠρδινίασαν τὸν μισὲρ Οὐντὰς (7) καὶ τὸν μισὲρ Νιοὺρ τὲ Λορνὲς καὶ τὸν μισὲρ Μουνάτ· καὶ ἐπῆγαν εἰς τὸ Καργίος, καὶ ἐπῆραν καὶ πολλὰ κανισκία· καὶ ἐπῆγαν ὀμπρὸς τοῦ σουλτάνου, καί, καθὼς εἶχαν ὁρισμόν, ἐποῖκαν τὴν μαντατοφορίαν· καὶ ὁ σουλτάνος ἐποῖκέν τους καλὸν πρόσωπον. Καὶ ἐστράφησαν ἐκεῖ ἄπου ἦσαν (8) ἀπλικεμένοι. Καὶ εἰς τὸ Καργίος ἦτον μέγαν θανατικόν, καὶ διὰ πολλὰ κρίματα, τὰ εἶχαν εἰς τὴν Κύπρον, ἐπεθάναν οἱ μαντατοφόροι, ὁ μισὲρ Οὔντας καὶ ἡ συν-

(1) Καργίος. (2) καὶ εἶπεν καὶ κεῖνο. (3) μαντατοφόρους. (4) καλλίτερα. (5) Λογῆς. (6) ἐλθόντος του. (7) Οὐντὰν. (8) ὅπου ἦτον.

τροφία του· καὶ πεθανίσκοντα, πᾶσα πρᾶμαν ἐξηλώθην. Καὶ ἀπὸ τὴν συντροφίαν τοῦ Ἀποστόλε ἐπέθανεν ὁ μισὲρ Τζουὰν Βερνῆς, καὶ ἕνας παιδίος Ροδίτης. Καὶ ἐρκόντα το μαντάτον εἰς τὴν Κύπρον, ἐπῆραν μέγα (1) δισπλαζίριν· καὶ ἐκάτσαν εἰς βουλὴν διὰ νὰ πέψουν (2) ἄλλον μαντατοφόρον· καὶ ὡρδινιάσαν τὸν μισὲρ Πιὲρ Ἀποδοχάτορον. Καὶ ἐπῆγεν εἰς τὸ Καργίος, καὶ ἐπρεζεντιάστην ἔμπροσθεν τοῦ σουλτάνου, καὶ ἐπρεζεντίασεν καὶ τὰ κανισκία, καὶ ἐποῖκεν (3) καὶ τὴν μαντατοφορίαν καθὼς εἶχεν ὁρισμόν· καὶ πολομῶντα τὴν μαντατοφορίαν, ἐπῆγεν ἐκεῖ ἀποῦ ἦτον ἀπλικεμένος. Καὶ μοναῦτα ἔπεσεν μὲ τὰ κανισκία εἰς τοὺς ἀμιράδες· καὶ οὕτως ἦτον τὸ θέλημάν τους νὰ ἦναι ἡ κυρὰ ἡ Τζαρλόττα ρήγαινα τῆς Κύπρου μὲ τὸν ἄντραν της, ὡς γίον δίκαιοι κλερονόμοι (4) τοῦ ρηγάτου· καὶ κατὰ τὸ συνῆθιν ὡρδινιάσαν καὶ τὸ ροῦχον νὰ τὸ πέψουν τῆς ρήγαινας. Καὶ μανθάνωντά το ὁ Ἀποστόλες, δὲν ἤξευρεν ἴντα νὰ ποίσῃ· καὶ κράζει τὸν φρὲ Γιλιὰμ καὶ εἶπέν τού το· καὶ λαλεῖ του: ἔχε ὀρπίδαν εἰς τὸν θεόν, καὶ μὲν φοβηθῇς, ὅτι ἄλλος ρήγας δὲν εἶναι παρὰ σού: καὶ κοιμήθου ἀμέριμνα, καὶ ἄφης με νὰ φτιάσω. Καὶ τὴν νύκταν ἀποχαιρέτησεν τὸν Ἀποστόλε, καὶ ἐπῆρε τὸν Ἀσαρχοῦς, διότι ἔξευρε τὴν γλῶσσαν, καὶ ἐτραχτίασεν ὅλην τὴν νύκτα μὲ τοὺς ἀμιράδες, καὶ ἐποῖκεν εἴ τι ἐθέλεν (5). Καὶ ὅσον ἐξημέρωσεν, ἦρτεν εἰς τὸν Ἀποστόλε καὶ λαλεῖ του ἤτζου κάθε τι: ἤξευρε (6), ὅτι τώρα πάγει εἰς τὸν σουρτάνον ὁ μαντατοφόρος τῆς ρήγαινας νὰ τοῦ δώσουν καὶ τὸ ροῦχόν του καὶ τὸ ροῦχον τῆς ρήγαινας, διὰ νὰ πάγῃ εἰς τὴν Κύπρον· διὰ τοῦτον ἄμε καὶ σοὺ εἰς τὸν σουρτάνον, καὶ θέλομεν δεῖν ἴντα θέλει γίνειν.

Καὶ μοναῦτα ἐκαβαλλίκευσεν ὁ Ἀποστόλες καὶ ἐπῆγεν

(1) μεγάλον. (2) ποίσουν. (3) ποῖκεν. (4) κληρονόμοι. (5) ὅ, τι ἤθελεν. (6) ἔξευρε.

εἰς τὸν σουρτάνον· καὶ ηὗρεν τὸν μαντατοφόρον τῆς ῥήγαινας, καὶ ἐδῶκαν ὄρδινο νὰ τοῦ δώσουν τὸ ροῦχον, καὶ ὁρισμὸν νἄρτῃ εἰς τὴν Κύπρον. Καὶ φέρνοντα τὸ ροῦχον τῆς ῥήγαινας καὶ τοῦ μαντατοφόρου, μοναῦτα οἱ Μαμουλοῦκοι μίαν φωνὴν βίβα ρὲ Τζάκ! καὶ ἁρπάξαν τὸ ροῦχον καὶ ἐφορῆσάν το τοῦ Ἀποστόλε· καὶ ἐδῶκάν του καὶ τοὺς μαντατοφόρους τῆς Τζαρλόττας, καὶ τὰ ροῦχα τοὺς πρώτους μαντατοφόρους εἰς τὸ χέριν τοῦ ρὲ Τζάκ· καὶ ἐδῶκάν του καὶ τὸν μαντατοφόρον τῆς Ῥόδου, καὶ ὅλους τοὺς Σαβογιάνους. Καὶ ὁ σουρτάνος μοναῦτα ὠρδινιάσεν τὴν ἀρμάδα νὰ τὸν φέρουν εἰς τὴν Κύπρον. Καὶ μανθάνωντά το ὁ ρὲ Λοῆς (1) καὶ ἡ ῥήγαινα ἐπῆγαν εἰς τὴν Κερινίαν, καὶ πολλοὶ εἰς τὰ χωργία, καὶ εὐκαίρεσεν ἡ χώρα, καὶ πολλοὶ εἰς τὴν Ἀμμόχουστον.

Καὶ τῇ ιη΄. σεττεβρίου ἀναφάνεν ἡ ἀρμάδα εἰς τὴν μερίαν τῆς Ἀμμοχούστου, καὶ ἀπέζευσεν εἰς τὴν ἁγίαν Νάπαν εἰς τὴν Κωστάντζα, κάτεργα μικρὰ μεγάλα π΄, καὶ ὁ μέγας Ταιτάρης καπετάνος τῆς ἀρμάδας. Καὶ ἀπεζευγόντα, ἔρκουνταν οἱ ἀνθρῶποι (2) καὶ ἐπροσκυνοῦσαν τὸν Ἀποστόλε διὰ ῥῆγα, καὶ ἔδειχνέν τους καλὸν πρόσωπον, καὶ ἐλευθέρισεν καὶ πολλούς. Καὶ μόναυτα ὠρδινίασεν τὸν Ῥίτζον, καὶ ἔδωκέν του ν΄ Μαμουλούκιδες διὰ νὰ πάγῃ εἰς τὴν Ἀμασαρίαν καὶ εἰς τὴν Ἁλικήν, διὰ νὰ πάρῃ ἁμαξία, διὰ νὰ φέρουν ταῖς ἀρτιλερίαις (3). Καὶ ὅσον τὸν ἐποῖκαν ῥῆγα εἰς τὸ Καρίος (4), μοναῦτα ἔβαλεν τὸν μισὲρ Πιὲρ Ἀποδοχάτορον, καὶ ἐποῖκεν τὸν Νικολὸ τὲ Μοράπιτον καβαλλάρην καὶ βισκούντην εἰς τὴν Λευκουσίαν, καὶ ποῖκεν καὶ τὸν Ῥίτζο τὲ Μαρίνον καβαλλάρην, καὶ ἔποικέν τον καὶ τζαμπερλάνον (5) τῆς Κύπρου· καὶ ἐχάρισεν τοῦ Μοραπίτου τὴν Νήσουν μὲ τὰ πράστειά της, καὶ τοῦ

(1) Λογῆς. (2) ἀθρῶποι. (3) ἀρτιλαρίαις. (4) Καργίος. (5) τζαμπελάνον.

Ρίτζου τὰ Γέναγρα. Καὶ τὸν φρὲ Γιλιὰμ ἐποῖκέν τον ἀρχιεπίσκοπον τῆς Λευκουσίας. Καὶ ἔπεψεν τὸν θεῖόν του τὸν Μαρκίον μὲ πολλοὺς Μαμουλούκιδες, καὶ ἐπῆγεν εἰς τὴν Σίκουρην· καὶ εἰς τὸ (1) καστέλλιν ἦτον καπετάνος ὁ σὶρ Τουμᾶς Μαχές· καὶ οἱ περίττου κοντοσταύλιδες εὑρέθησαν ἔξω τοῦ καστελλίου, καὶ οἱ Σαρακηνοὶ ἐτριγύρισάν το· καὶ οἱ κοντοσταῦλοι καὶ οἱ συντρόφοι ὁποῦ εὑρέθησαν ἔξω, ἐπῆγαν μὲ τὸν ρὲ Τζὰκ καὶ ἐπαρεδόθησαν. Καὶ μέσα εἰς τὸ καστέλλιν εἶχεν πολλοὺς Σαβογιάνους· καὶ θωρῶντα ὁ καπετάνος, μοναῦτα ἐπαραδόθην, καὶ ἐζήτησεν νὰ σαλβιάσῃ τὸ κορμίν του καὶ τὴν γυναῖκάν του καὶ τὸ δικόν του. Καὶ ὅσον τὸν ἐσιγουργιάσαν, ἀνοῖξαν ταῖς πόρταις καὶ ἐνέβησαν μέσα· καὶ ὅσον ἐμπῆκαν, ἐζητῆσαν τοὺς Σαβογιάνους ἀποῦ ἦσαν μέσα· καὶ τὸν καπετάνον καὶ τοὺς μαστόρους ἐβγάλαν τους ἔξω, καὶ τοὺς συντρόφους ἀφῆκάν τους ὡς γίον ἦσαν. Καὶ ὠρδινίασεν καπετάνον Βενετζιάνον, τὸν Φιλίππο τὰ Πέζαρο (2)· διότι ὁ αὐτὸς Πέζαρος, ἄνταν ἦτον ὁ Ἀποστόλες εἰς τὴν Κύπρον, ἦτον μέγας του φίλος, καὶ ὅτον ἐπῆγεν εἰς τὴν Συρίαν, ἡ βουλὴ τῆς ρήγαινας ἔβαλέν τον εἰς τὴν φυλακὴν τῆς Κερινίας, καὶ ἐποῖκεν καμπόσαις ἡμέραις εἰς τὴν φυλακὴν, καὶ ἔποικάν του τόπον καὶ ἔφυγεν, καὶ ἐπῆγεν εἰς τὸ Καργίος καὶ ηὗρεν τὸν Ἀποστόλε, καὶ ἦρτεν μετά (3) του.

Καὶ τῇ κς΄ σεττεβρίου (4) ᾳυξ΄ Χριστοῦ ἐπέψεν ὁ ρήγας τὸν φρὲ Γιλιὰμ μὲ ν΄ Μαμουλούκιδες καὶ χαρφουσίδες (5) ἀπεζοὺς διὰ νᾶρτῃ εἰς τὴν Λευκουσίαν (6), διὰ νὰ σιγουργιάσῃ τοὺς λᾶς (7), ἀποῦ μεῖναν εἰς τὴν χώραν, καὶ ἂν ἐμπορήσῃ νὰ πιάσῃ καὶ τὸν βισκούντην τὸν μισὲρ Ἕχτορ (8) τὲ Κιβίδες. Καὶ ὁ βισκούντης πάντα εἶχε καλαῖς βίγλαις· καὶ ἦρτεν μία γυναῖ-

(1) 'ς τό. (2) Φίλιππο Πέζαρον. (3) μητά. (4) σεπτεβρίου. (5) χαλφουσίδες. (6) Λευκοσίαν. (7) ἀνθρώπους. (8) τὸν Κτόρου.

κα ἀπὲ τὸν Λευκομιάτην καὶ ἔφερεν ψουμὶν, καὶ εἶπεν (1): ὡς γίον ἔρκουμουν ἐγροίκησα μεγάλην ἀνακατωχίαν καὶ μεγάλαις φωναῖς καὶ ἀκτυπήματα, καὶ φαίνεταί μου νἆναι οἱ Σαρακηνοί. Καὶ ὁ βισκούντης δὲν (2) ἐπίστεψεν, καὶ ἐπῆγεν κάτω 'ς τὴν πόρταν μὲ πεντέξη ἀνομάτους καὶ τὸν Μαχτασίπην (3). Καὶ μὲ ὀλίγον (4) ἀναφάναν οἱ Σαρακηνοί· καὶ θωρῶντά τους, ἐνέϐην εἰς τὴν χώραν καὶ ἐπῆγεν (5) τῆς ἀπάνω πόρτας, καὶ ἐπῆγεν εἰς τὴν Κερινίαν· καὶ ἐπίασαν τὸν Μαχτασίπην καὶ τὸν υἱὸν τοῦ Γζορτζῆ Χατήτ (6), καὶ ἐθέλαν νὰ σκοτώσουν τὸν Μαχτασίπην (7), θαρρῶντα καὶ ἦτον ὁ βισκούντης· καὶ ἀξαπολύσαν τον. Καὶ οἱ Σαρακηνοὶ ἐνέϐησαν εἰς τὴν Λευκουσίαν (8), καὶ ὡρδινιάσαν τὸν Μαχτασίπην νὰ ἦναι ὡς γίον ἦτον· καὶ ὡρδινιάσαν τὸν Νικολὸ Μοραπίτον διὰ βισκούντην.

Καὶ τῇ κς' σεττεϐρίου (9) ͵αυξ' ἐνέϐην ὁ ρὲ Τζὰκ εἰς τὴν Λευκουσίαν (10) μὲ μερτικὸν Σαρακηνοὺς, καὶ ὁ καπετάνος μὲ τὴν ἀρμάδαν ἐτέντωσε ἔξω 'ς τὸν ἅγιον Δημήτρην, καὶ ἐστάθην (11) γ' ἡμέραις.

Καὶ τῇ κθ' σεττεϐρίου (12) ἐσηκώθην ὁ καπετάνος μὲ τοὺς Σαρακηνοὺς, διὰ νὰ πάγῃ εἰς τὴν Κερινίαν· καὶ ὁ ρήγας ἔμεινεν ὀπίσω διὰ νὰ πάρῃ τοὺς χριστιανοὺς ὁποῦ ἐπίασεν εἰς τὸ μηνίον. Καὶ ὁ ρὲ Λοῆς (13) ἔϐαλεν ἀνθρώπους (14) καὶ ἦρταν εἰς τὸ Μονάδιν, διὰ νὰ χαλάσουν ταῖς στράταις, νὰ μὲν ἐμπορήσουν νὰ πᾶν οἱ Σαρακηνοί, οὐδὲ τ' ἁμαξία τους ἀποῦχαν ταῖς ἀρτιλερίαις (15). Καὶ δὲν ἐλεῖψεν τίποτες νὰ τοὺς πλακώσουν, καὶ ἂν εἶχάν τους ἐφτάσειν, οὐδένας δὲν ἐστρέφετον εἰς

(1) καὶ λαλεῖ του. (2) βισκούντης ἐπίστευσεν. (3) καὶ μὲ τὸν Ἀκτασίπην. (4) εἰς ὀλίγον. (5) καὶ ἐξέϐην. (6) Χατίπ. (7) Μακτασίπην. (8) Λευκοσίαν. (9) Καὶ τὴν αὐτὴν ἡμέραν κς' σεπτεϐρίου. (10) Λευκοσίαν. (11) ἐποῖκεν. (12) σεπτεϐρίου. (13) Λογῆς. (14) ἀθρώπους. (15) ἀρτιλαρίαις.

τὴν Κερινίαν· καὶ εἶχαν βίγλαν, καὶ ἐφύγαν· καὶ ηὗραν ζ' ἀνομάτους καὶ ἐσκότωσάν τους. Καὶ μοναῦτα ἐβάλαν τοὺς χαλφουσίδες καὶ ἐσάσαν ταῖς στράταις, καὶ ἐδιάβησαν τ' ἀμαξία. Καὶ ἡ ἀρμάδα ἐπῆγεν εἰς τὸ Καζὰ Πιφάνη.

Καὶ τῇ ἐσχάτῃ σεττεβρίου (1) αυξ' Χριστοῦ ἦρτεν ὁ ρήγας εἰς τὴν Κερινίαν μὲ μερτικὸν ἀποῦχεν Σαρακηνοὺς καὶ τοὺς χριστιανούς, καὶ ἐτέντωσε μὲ τοὺς Σαρακηνούς· καὶ εἰς γ' ἡμέραις ἐπῆγεν ὁ καπετάνος, καὶ ἐτέντωσεν εἰς τὴν Κερινίαν εἰς τὴν μερίαν τῆς Καμούζας, καὶ ὁ ρήγας, καὶ ἐπῆρεν καὶ τοὺς πρεζουνιέριδες ἀποῦ φέρεν ἀπὸ τὴν Συρίαν, τὸν Ἀποδοχάτορον καὶ τὸν φρὰ Χριστόφορον.

Καὶ ἀπεσώνοντα ἡ ἀρμάδα εἰς τὴν Κύπρον, ἔπεψεν ὁ ρὲ Λοῆς (2) τὸν φρὰ Χριστόφορον μὲ κανισκία εἰς τὸν καπετάνον τῆς ἀρμάδας· καὶ ἐδῶκέν του τὰ κανισκία, βουδία, σφαχτά, ὀρνιθία (3), ψουμία, ζαχάρητα, καὶ ἄλλα πολλὰ πράματα· καὶ ὅσον τὰ ἐπρεζεντίασεν, οὗλα ἔδωκέν τα τοὺς χαλφούσιδες, καὶ τὸν ἄνωθεν φρὰ Χριστοφόρον ἐδῶκέν τον εἰς τὸ χέριν τοῦ ρηγός· καὶ μοναῦτα ὁ ρήγας ἐφόρησέν του σίδερα, καὶ ἔβαλέν τον μὲ τοὺς προδελοίπους, καὶ ἐπολόμαν τους καλὴν συντροφίαν. Καὶ μέσα εἰς τὸ χωργίον τὸ Ρηγάτικον ἐτέντωσεν ὁ ἀμιρᾶς ὁ Κοῦν Τζαρκᾶς· καὶ ὠρδινίασεν μίαν πουνπάρδαν τὴν ποίαν ἐπῆραν ἀπὲ τὴν Σίκουρην (4), καὶ ἐστῆσάν την μέσα εἰς τὴν παρπακάναν. Καὶ εἰς τὴν μερίαν τῆς Καθολικῆς ἐτεντῶσαν δύο ἀμιράδες, καὶ ἐβάλαν δύο πουνπάρδαις (5) ὁποῦ ἐδέρναν τὴν μερίαν τῆς Καμούζας. Καὶ ἀπὸ τὴν μερίαν τοῦ Σπηρουνίου ἐτεντῶσεν ἄλλος ἀμιρᾶς, καὶ ἐβάλαν καὶ δύο πουνπάρδαις (6). Καὶ ἀπάνω εἰς μίαν ἐκκλησίαν ρωμαίκην ἔβαλεν ὁ ρήγας μίαν σηρπηντίναν, καὶ ποῖκεν μεγάλην ζημία, καὶ ἐ-

(1) σεπτεβρίου. (2) Λογῆς. (3) ὄρνιθες. (4) Σίβουρην. (5) πουμπάρδαις. (6) πουμπάρδαις.

σκότωσεν εἰς τὴν Κερινίαν κγ´ ἀνομάτους. Καὶ ὡρδινίασεν ὁ ρήγας μίαν μεγάλην πουνπάρδα (1) εἰς τὸ Καζὰ Πιφάνι καὶ ἐπολόμαν την ἕνας Σαρακηνός· καὶ διὰ κείνην τὴν πουνπάρδαν (2) ἔκοψεν φ´ ἐλήαις ἥμεραις καὶ ἄλλα πολλὰ δεντρὰ εἰς τὸ Καζὰ Πιφάνι· καὶ ἐξέβην ποντισμένη. Τἄπισα ἐποῖκαν σκάλαις καὶ πολλὰ τζενία. Καὶ ἡ Κερινία ἦτον δυνάτη, καὶ εἶχεν καὶ πολλὴν ἀρτιλερίαν (3), καὶ κακὰ ἦτον νὰ τὴν πάρῃ· καὶ εἶχαν καὶ εἰς τὸν λιμιόναν μίαν ὄμορφην ἀρμάδαν, τὸ κάτεργον τῆς Ρόδου μὲ (4) μίαν ὄμορφην συντροφίαν φρέριδες, καὶ δύο κάτεργα τοῦ Σὸρ τὲ Νάβες καλὰ ἀρματωμένα, ὁ (5) Πουνέσος μὲ τὰ κάτεργά του, καὶ ἕτερα ξύλα τὰ εὑρίσκουνταν εἰς τὸν λιμιόναν. Καὶ ὁ ρὲ Λοῆς (6) καὶ ἡ ρήγαινα, καὶ οἱ ἀφένταις τοὺς θέλετε γροικήσειν, ὁ κούντη τὲ Τζάφ, μισὲρ Τζάκο τὲ Φλουρῆ (7), καὶ ὁ κούντη τὲ Ρουχᾶς Μόρφου τὲ Γρινιέρ, ὁ μισὲρ Τζουὰν τὲ Μουντολὶφ μαριτζᾶς τῆς Κύπρου καὶ κύρης τῆς Τύρου, καὶ ὁ σὶρ Πιὲρ Πιλιστρῆς, ὁ Φέπους τὲ Λουζουνίας καὶ κύρης τοῦ Ἀρσεφίου, ὁ μισὲρ Γατιὲρ τὲ Νόρες, ὁ μισὲρ Σασοὺν τὲ Νόρες, καὶ ὁ μισὲρ Τζουὰν τὲ Νόρες, καὶ ὁ τοὺμ Πέτρο Πάλμας, Πουρτουαλέζης, ὁ σὲρ Ἕχτορ (8) τὲ Κιβίδες, ὁ σὶρ Περνάρδο (9) Ρουσέτ, καὶ ἀμιράλης τῆς Κύπρου, ὁ Μένικο τὲ Ζιπλέτ, ὁ σὶρ Ὀτὲτ Τεκλές, ὁ σὶρ Τουμᾶς τὲ Βερνῆ, μαριτζᾶς τῶν Ἱεροσολύμων, ὁ μισὲρ Φραντζὲς τὲ Μουντολήφ, ὁ μισὲρ Νιοὺρ τὲ Μάρτιρες, καβαλλάρης Σαβογιάνος, ὁ μισὲρ Νιοὺρ τὲ Σουνᾶς, ὁ σὶρ Γιοτὴν τὲ Νόρες, ὁ σὶρ Ἄρρης Πεζάρτε, ὁ σὲρ (10) Πιὲρ Ἐμπαλῶ, ὁ σὲρ (11) Γιάκουμο Πέλη Κρόκ, ὁ σὶρ Γυλιὰμ Τερρᾶς, ὁ σὶρ Τζουὰν Τερρᾶς, ὁ σὶρ Σιμοῦ Περγαντῆς, ὁ σὲρ (12) Τζουὰν Περγαντῆς, ὁ σὶρ Ἀντὸν τὲ Μούς, καὶ ἑτε-

(1) πουμπάρδα. (2) πουμπάρδαν. (3) ἀρτιλαρίαν. (4) καὶ μίαν. (5) καὶ ὁ. (6) Λογῆς. (7) Φρουρῆ. (8) Ἕκτωρ. (9) Περναρδῆ (10) σὶρ (11) σὶρ. (12) σὶρ.

ρος καβαλλάρης Βενετζιάνος 'Αντρέα Κορνάρ· οὗλοι οἱ ἄνωθεν καβαλλάριδες, ὁ ἄνωθεν 'Αντρέα Κορνὰρ ἀδετούρης τῆς Κύπρου· καὶ περίσσοι πουρζεζῆδες ἀποῦ δὲν τοὺς ἐγράψα. Καὶ θωρῶντα ὁ ρὲ Λοῆς (1) καὶ ἡ συντροφία του, ἐκάτσαν εἰς βουλὴν ἵντα ὄρδινον νὰ ποίσουν εἰς τὴν ὑπόθεσιν τῆς Κερινίας, τοὺς ποίους ἐφάνην τους καθὼς θέλετε γροικήσειν:

Πρῶτον· ὡρδινίασαν καπετάνον τὸν Σὸρ τὲ Νάβες ἀπανωθιόν (2) τοὺς ἀνθρώπους, διὰ νὰ γυρίζουν τὸ τειχόκαστρον τῆς Κερινίας.

Δεύτερον· ἐποῖκαν τὸν φρὲ Τζέλλη νὰ βλέπη μετα τὸ καστέλλιν, μὲ οὔλους τοὺς φρέριδες ὁποῦ εἶχεν εἰς τὴν συντροφίαν του.

Τρίτον· ὡρδινιάσαν πᾶσα καβαλλάρην, καὶ ἐδῶκάν τους ἀνθρώπους ὄνταν ἦναι χρῆσι νὰ ἦναι ὅτοιμοι.

Τέταρτον· ὡρδινίασαν τοὺς τόπους ὁποῦ εἶναι περίττου χρηζάμενοι, νὰ εὑρίσκεται πᾶσαν εἷς εἰς τὸν τόπον του.

Καὶ ἄνταν ὡρδινιάσαν πᾶσα πρᾶμαν, ἐκάτσαν εἰς βουλήν, ἵντα νὰ ποίσουν· καὶ ἐφάνην οὔλους ἀντάμα, ὅτι νὰ πέψουν μαντατοφόρον ἔξω εἰς τὸν καπετάνον τὸν 'πίσκοπον τῶν Φράγκων τὸν φρὰ Νικολό. Καὶ ἐβγῆκεν καὶ ἐπῆγεν εἰς τὴν τέντα τοῦ καπετάνου τῆς ἀρμάδας, καὶ ἐκάθετον εἰς ἕναν πεῦκιν, καὶ κοντά του ὁ ρὲ Τζάκ· καὶ ἐμπαίνωντα εἰς τὴν τένταν του, ἔπεσεν καὶ ἐπροσκύνησεν τον, καὶ τάπισα ἐχαιρέτησεν τον ρῆγα, καὶ εἶπέν του — ἀφέντη, ὁ ἀφέντης μου καὶ ἡ κυρά μου χαιρετοῦν τὴν ἀφεντίαν σου. Καὶ ὁ ρῆγας εὐχαρίστην· καὶ ὁ πίσκοπος ἐπῆρεν ὁρισμὸν νὰ ποίση τὴν μαντατοφορίαν τοῦ καπετάνου, καὶ νὰ πρεζεντιάση καὶ τὰ κανίσκια· καὶ ὡσὰν τὰ ἐπρεζεντίασεν, λαλεῖ του: ἀφέντη ἀμιρᾶ, ὁ ἀφέντης μου ρικουμαντιάζεται εἰς τὴν ἀφεντίαν σου, καὶ λαλεῖ, ἀπὸ τὸ ἔλα σου

(1) Λογῆς. (2) ἀπάνω εἰς.

άπου ἦρτες, καλῶς ἦρτες· καὶ ἀπὸ τοὺς ὀξόδους ἀποῦ ἐποῖκεν ὁ ἀφέντης μας ὁ σουρτάνος, διὰ νὰ ποίσῃ τὸν Ἀποστολὲν ρήγαν καὶ νὰ τὸν πέψῃ ὧδε, καλῶς ἦρτεν· ἂν ἦναι ὁρισμός σου νὰ 'πῶ τὴν μαντατοφορίαν μου, καθὼς εἶμαι ὡρισμένος. Καὶ ὁ καπετάνος εἶπέν του: σύντυχε τὸ ἔχεις νὰ πῇς, καὶ θέλω σοῦ γροικήσειν. Εἶπέν του: ἀφέντη, ἔξευρε (1) ὅτι ἡ Κύπρος εἶναι τόπος τοῦ ἀφέντη τοῦ σουλτάνου (2), καὶ ἐμεῖς εἴμεστεν σκλάβοι του· καὶ διὰ τοῦτον, ἂν ἔδωκεν ὁ ἀφέντης ὁ Ἀποστολὲς τῆς ἀφεντίας του νὰ γροικήσῃ πράματα τὰ δὲν ἔπρεπεν, ἡ ἀφεντία του ἐγροίκησεν καὶ ἐξωδίασεν καὶ ἐποῖκεν τούτην τὴν ἀρμάδαν, καὶ ἔπεψέν την εἰς τὴν Κύπρον, δὲν εἶναι δίκηον (3) νὰ τὴν σηκώσῃ ἀπ' ἐκεινοὺς ὁποῦναι δική τους καὶ δὲν τοῦ ἐπταῖσαν ποτέ, καὶ παρὰ τὰ πάντα καὶ εἶναι δίκαιος κλερονόμος, καὶ νὰ τὴν δώσῃ εἰς ἄλλον! καὶ ἂν ἴσως καὶ θέλῃ ὁ ἀφέντης μας ὁ σουρτάνος, ὁ ἀφέντης μου ὁ ρὲ Λοῆς (4) εἶναι ὅτοιμος νὰ πέψῃ τῆς ἀφεντίας του πᾶσα ὄξοδον τὸν ἐξωδίασεν διὰ τὴν ἀρμάδαν, καὶ εἴ τι ἄλλον εἶναι. Καὶ λαλεῖ του: ἐγροίκησα εἴ τι μοῦ εἶπες, καὶ φαίνεταί μου καὶ λαλεῖς καλά· ἀμμὲ θέλω νὰ σοῦ πῶ, τοῦτον ὁποῦ ἔπεψεν ὁ σουρτάνος διὰ ἀφέντην, ἴντα νὰ γινῇ;

Καὶ ἀπολογήθην του ὁ μαντατοφόρος — ἀπὲ τὸ ὁρίζει ἡ ἀφεντία σου, ἴντα νὰ γίνῃ, ἀβιζιάζω τὴν ἀφεντίαν σου, ὅτι ὁ ἀφέντης του ὁ ρὲ Τζουάνης ἐποῖκέν τον κλησιαστικὸν καὶ ἔδωκέν του τὴν ἀρχιεπισκοπήν, ἡ ποία 'ξάζει πᾶσα χρόνον ιβ΄ χιλιάδες δουκάτα, καὶ ἂν ἴσως καὶ θέλῃ, πάντα θέλ' εἶστεν δική του· καὶ ἂν ἴσως καὶ δὲν θέλῃ νὰ ἦναι κλησιαστικός, νὰ τὸν ποίσουν πρίντζην, καὶ νὰ ἔχῃ μίαν μεγάλην ρένταν ἀποῦ νὰ τοῦ ποίσουν, καὶ νὰ μείνουν τὰ δύο ἀδελφία ἀγαπημένα· καὶ πολομῶντα τοῦτον, θέλει ἀρέσειν τοῦ ἀφέντη μας τοῦ σουρτάνου.

(1) ἤξευρε νὰ ξεύρῃς. (2) σουρτάνου. (3) ἴντα δίκηον. (4) Λογῆς.

Καὶ λαλεῖ τον ὁ καπετάνος, νὰ στραφῇ εἰς τὸν ἀφέντην του, καὶ νὰ τοῦ πῇ ἀπὸ τὴν μερίαν του, πῶς θέλω ποίσειν πᾶσα πρᾶμα. Καὶ γροικῶντα ὁ μαντατοφόρος τὴν ἀπολογίαν τοῦ ἀμιρᾶ, ἀποχαιρέτησεν καὶ ἐπῆγεν εἰς τὴν Κερινίαν, καὶ εἶπεν πᾶσα πρᾶμαν ὁποῦ τοῦ (1) εἶπεν ὁ ἀμιρᾶς. Γροικῶντα οἱ καβαλλάριδες καὶ ὅσοι ἦσαν εἰς τὴν Κερινίαν, ἐκάτσαν εἰς τὴν βουλὴν ἴντα νὰ ποίσουν διὰ τὰ πράματα τοὺς ἀφένταις· καὶ ἐφάνην τους ὅλους νὰ πάρουν μέγαν σκοπὸν, παρὰ ἀποῦ ἐπέρναν· καὶ δὲν ἦτον ἄλλον ὁ φόβος τους, παρὰ μὴ δὲν πιάσουν τὴν Κερινίαν ἀπὸ τὴν γῆν· καὶ πολλοὶ εἶχαν ὀπενιοὺν πῶς κακὰ θέλουν τὴν πιάσειν, διότι εἶναι οὔλη ρότζα. Τάμεν (2) ἐστέκαν πολλὰ χαιργιασμένοι.

Καὶ διαβαίνοντα ὀχτὼ (3) 'μέραις, ἀποῦ ἐβγῆκεν ὁ μαντατοφόρος, θωροῦσιν πῶς ὁ καπετάνος ἐσήκωσεν ταῖς τένταις, καὶ ἐβάλαν λαμπρὸν καὶ ἐκάψαν ὅλα (4) τους τὰ τζενία, καὶ ἐπῆγαν ὡς γίον ἀθρῶποι χαμένοι, καὶ ἀφῆκαν καὶ πᾶσα βιτουαλίαν τὴν εἴχασι· διότι ἦρτεν (5) τοῦ καπετάνου τοῦ κάμπου ἀπὲ τὸν καπετάνον τῆς θαλάσσου, πῶς ἔφτασεν ὁ χειμῶνας, καὶ ἐτζακίστησαν β' ξύλα, καὶ δὲν θέλω (6) νὰ χαθῇ ἡ ἀρμάδα, καὶ θέλω (7) νὰ πάγω. Καὶ ἐπῆρεν (8) τὸ φουσάτον διὰ νὰ πᾶν εἰς τὰ κάτεργα. Καὶ μανθάνοντα εἰς τὴν Κερινίαν, πῶς ἐσηκώθην ἡ ἀρμάδα, καὶ ἐβάλα καὶ λαμπρόν, ἐφάνην τους πολλὰ παράξενον, λαλῶντα — μήπως καὶ ποῖκάν το μὲ τρόπον νὰ μᾶς ποίσουν κακόν; Καὶ ἦσαν ἔσω πολλὰ χαιργιασμένοι (9), καὶ δὲν ἐτόρμα νὰ βγῇ τινὰς ἔξω ἀπὸ τὴν Κερίνιαν. Καὶ ἐφύγαν δύο Σαρακηνοὶ ἀπὲ τὸν κάμπον, οἱ πγοὶ (10) ἦσαν παιδία χριστιανοὺς ἀπὸ τὴν Μιτυλήνην καὶ ἐπιάσαν τα καὶ ποῖκάν τα Σαρακηνούς, καὶ ἐμπῆκαν εἰς τὴν Κερινίαν, καὶ

(1) πρᾶμαν τὸ τοῦ. (2) Τάμε. (3) ὀκτὼ. (4) οὗλα. (5) ἦρτεν ὁρισμός. (6) θέλει. (7) θέλει. (8) ἔρισεν. (9) χαΐργιασμένοι. (10) ποῖοι.

εἶπάν τους τὴν ἀφορμὴν τὸ πῶς ἐσηκώθην ὁ κάμπος· καὶ μανθάνοντά το ἀληθινά, ἐξέβησαν ἔξω καὶ ηὗραν πολλαῖς βιτουκλίαις, καὶ ἐμπάσαν (1) ταις εἰς τὴν Κερινίαν· καὶ ἐφοβοῦνταν νὰ πᾶν ἐξωμέρου.

Καὶ σηκώνοντα ὁ κάμπος ἀπὸ τὴν Κερινίαν, ἦρταν εἰς τὴν Λευκουσίαν (2), καὶ ἐτεντῶσαν ἔξω εἰς τὸν ἅγιον Δημήτρην, καὶ ποῖκαν ὡς πισαυρίου· καὶ τότες ἐσηκώθησαν καὶ πῆγαν (3) νὰ περάσουν.

Καὶ θωρῶντα ὁ ρήγας πῶς ἐπῆγαν οἱ Σαρακηνοί, ἄρχεψε νὰ κλαίῃ καὶ νὰ πέφτῃ εἰς τὰ ποδία τοὺς Σαρακηνούς, καὶ νὰ παρακαλῇ τὸν καπετάνον νὰ μὲν τὸν ἀφήσῃ νὰ πᾷ, χωρὶς νὰ στερεωθῇ (4) εἰς τὸ ρηγάτον, ὡς γίον εἶχεν ὁρισμὸν ἀπὲ τὸν σουρτάνον. Καὶ δὲν ἦτον ρεμέδα· καὶ λαλεῖ του: ἀπὲ τὸ μοῦ λαλεῖς, καὶ ὁ σουρτάνος ἔπεψέν μας νὰ σὲ στερεώσωμεν διὰ ρῆγα τῆς Κύπρου, ἀλήθειαν λαλεῖς· μὰ ὁ χειμῶνας ἔφτασεν, καὶ ἐμήνυσεν ὁ καπετάνος, καὶ εἶναι χρῆσι νὰ ποίσῃ τὸν ὁρισμόν του. Καὶ γροικῶντα ὁ ρήγας, ἔκλαψεν καὶ ἔπεσεν εἰς τὰ ποδία του καὶ οὕλους τοὺς ἀμιράδες. Καὶ κεῖνοι ἐκαβαλλίκευσαν οὗλοι ἀντάμα καὶ ἐπῆγαν νὰ μποῦν εἰς τὰ κάτεργα. Καὶ ὁ ρήγας ἔμεινεν εἰς τὴν Λευκουσίαν (5), καὶ ἔμεινεν πολλὰ θλιμμένος μὲ τοὺς λᾶς του, καὶ δὲν ἤξευρεν ἴντα νὰ γινῇ. Καὶ ἐπῆρεν βουλὴν μὲ ἐκείνους τοὺς ὀλίγους ὁποῦ εἶχεν καὶ εἶπέν τους. ξέρετε πῶς ἦρτα (6) μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ θεοῦ καὶ τοῦ σουλτάνου διὰ ρήγας εἰς τὴν Κύπρον, καὶ ὁ καπετάνος ἐπῆρεν τὸν κ[illegible]τον καὶ πῆγεν· καὶ δὲν ἠξεύρω ἴντα νὰ ποίσω· καὶ παρακαλῶ σας οὗλοι ἀντάμα νὰ μὲ βουλεύσετε ἴντα νὰ ποίσω! Καὶ λαλεῖ του ὁ φρὲ Γαλιάμ: μηδὲν ἔχεις καμμίαν κακὴν καρδίαν, μὲ ὅλον καὶ θωροῦμεν πῶς ὅλοι εἴμεστεν χαμένοι· καὶ

(1) ἐπάσαν. (2) Λευκοσίαν. (3) ἐπῆγαν. (4) νὰ τὸν στερεώσῃ. (5) Λευκοσίαν. (6) ἦρταν.

εἶναι ρεμέδα νὰ ποίσωμεν προβιζιούν, διὰ νὰ γλυτώσωμεν πρῶτον διὰ τὴν ζωήν μας, καὶ διὰ τὴν τιμήν μας καὶ τὸ δικόν μας (1)· ὁ φανός μας εἶναι, τώρα νὰ καβαλλικεύσῃς καὶ νὰ πᾷς νὰ φτάσῃς τὴν ἀρμάδαν, καὶ νὰ εὑρεθῇς μὲ τοὺς καπετάνους, καὶ νὰ πέσῃς εἰς τὰ ποδία τους μὲ μεγάλαις παρακάλεσαις, νὰ σ' ἐλεμονηθοῦν νὰ σοῦ ἀφήσουν ἕναν καπετάνον μὲ σ' μαμουλούκιδες (2) καὶ σ' χαλβουσίδες· καὶ ἂν σὲ ἐλεμονηθοῦν καὶ ποίσῃς τὸ τοῦτον, θαρροῦμεν εἰς τὸν θεὸν, νὰ μείνῃς ἀφέντης τῆς Κύπρου. Καὶ καθὼς (3) τοῦ εἶπεν ὁ φρὲ Γυλιὰμ, οὕτως ἔποικεν· καὶ ἐπῆγεν καὶ ηὗρεν τὸν καπετάνον τῆς ἀρμάδας, καὶ ἔπεσεν εἰς τὰ πόδιά του, καὶ ἔκλαψεν πολλά. Καὶ θωρῶντά τον ὁ καπετάνος καὶ οἱ προδέλοιποι, ἐλυπήθησάν τον πολλά· καὶ μοναῦτα ὁ καπετάνος ἔκραξεν ἕναν ἀμιρᾶν, ὀνόματι Τζανὴ Πὲκ, καὶ ὠρδινίασέν τον διὰ καπετάνον, καὶ ἔδωκέν του σ' μαμουλούκιδες καὶ σ' χαλφουσίδες· καὶ μοναῦτα ἐσηκώθην ἡ ἀρμάδα.

Καὶ ὁ ρὲ Τζὰκ ἔφερεν τοὺς Σαρακηνοὺς καὶ τοὺς χαλφουσίδες· καὶ ἔρχωντα (4) ἀπὸ τὴν Σίβουρην, ἔρισεν καὶ ἔβγαλεν ὅλους τοὺς πρεζουνιέριδες ἁποῦ ἔπεψεν εἰς τὸ καστέλλιν, τὸν μισὲρ Πιὲρ Ἀποδοχάτορον, καὶ τὸν φρὰ Χριστόφορον, καὶ τὸν Ράμε τὲ Τζενεβέ, καὶ πολλοὺς Σαβογιάνους, καὶ ἐφέραν τους εἰς τὴν Λευκουσίαν (5). Καὶ ὁ ρήγας ἔφερεν τοὺς Σαρακηνοὺς καὶ ἦρτεν, καὶ τῇ ζ' νοεμβρίου ἐξημερώθην εἰς τὸ Καλαμοῦλιν μὲ τοὺς Σαρακηνούς. Καὶ ἦρτεν τὸ μαντάτον εἰς τὴν Λευκουσίαν (6), καὶ ἐσημάναν τὴν καμπάναν ἄρμε τῆς ἁγίας Σοφίας, διὰ νὰ ἐβγοῦν οἱ χριστιανοὶ οἱ μὴ 'νοιασμένοι, ὁποῦ ἦσαν εἰς τὴν χώραν, διὰ νὰ πᾶν καταπρόσωπά του. Γροικῶντα

(1) καὶ δεύτερον διὰ τὴν τιμήν μας καὶ τὸ δικό μας. (2) μαμουλούκους. (3) Καὶ ὡς γίον ἤτζου. (4) ἐλθόντος του. (5) Λευκοσίαν. (6) Λευκοσίαν.

τὴν καμπάναν καὶ τὸν διαλαλημὸν, μοναῦτα ἁρματώθησαν καὶ ἐπῆγαν καταπρόσωπά του.

Καὶ ἔχοντα καὶ ὁ ρήγας ἐπῆγε νὰ φέρῃ τοὺς Σαρακηνοὺς, εἶπεν τοῦ φρὲ Γιλιάμ, νὰ μηνύσῃ τοῦ Τζορτζῆ τοῦ Πουστροῦ εἰς τὴν Ἁλικήν, διότι ἦτον τζιβητάνος, νὰ φέρῃ τοὺς παροίκους καὶ φραγκομάτους εἰς τὴν χώραν. Καὶ κατὰ τὸν ὁρισμόν του, ἤτζου ἐποῖκεν, καὶ ἔφερεν τοὺς παροίκους καὶ λευτέρους, οἱ πγοὶ (1) ἦρταν μὲ τζάκραις καὶ δοξαρία (2), ἀνομάτοι σκε΄, καὶ ἄλογα καὶ ἀπεζοί· καὶ ἦρτα καὶ ἐπῆγαν εἰς τὴν ἀρχιεπισκοπήν, καὶ τὸ πωρνὸν ἐπῆγαν καταπρόσωπα τοῦ ρηγός· καὶ θωρῶντά τους ὁ ρήγας ἔδειξέν τους καλὸν πρόσωπον. Καὶ ἐμπαίνωντα ὁ ρήγας εἰς τὴν χώραν μὲ τοὺς Σαρακηνοὺς, ἀπλίκευσέν τους, τὸν καπετάνον εἰς τὸ καστέλλιν, καὶ ἄλλος (3) ἀμιρᾶς εἰς τοῦ κούντη τῆς Τρίπολης, καὶ ἄλλοι εἰς τὰ σπιτία τοῦ σὶρ Ρίκου Σουτά, ἄλλοι εἰς τὰ σπιτία σὶρ Τζουὰν (4) Ρεντούλφη (5), καὶ ἄλλοι εἰς τοῦ Πενέττου Παραβιζῆ, καὶ ἄλλους εἰς ἕτερα σπιτία, καὶ ἀνάπαψέν τους (6). Καὶ τῇ θ΄ νοεμβρίου ἦρταν τ᾽ ἁμαξία μὲ τοὺς πρεζουνιέριδες, καὶ ἐπέρναν τους νὰ πᾶν εἰς τὸ καστέλλιν. Καὶ μανθάνωντά το ὁ ρήγας, ἐκαβαλλίκευσεν καὶ ἐπῆγεν, καὶ ἔστρεψέν τους καὶ ἔφερέν τους εἰς τὴν αὐλήν, καὶ ἔβαλέν τους εἰς μίαν τζάμπραν. Καὶ τὴν αὐτὴν ἡμέραν τὸ ᾽σπερνὸν ἐπῆρεν ὁ ρήγας τοὺς μαμουλούκους ὁποῦ τοῦ ἐφάνην, καὶ τοὺς χριστιανοὺς ἀποὖχεν, διὰ νὰ ὑπάγῃ εἰς τὴν Κερινίαν· καὶ ἀπέσωσεν (7) εἰς ταῖς δύο ὥραις τῆς νυκτοῦ εἰς τὸ Κάζα Πιφάνι, καὶ ἔμεινεν ὥστη καὶ ξημέρωσεν. Καὶ ὅσον ἀπεζεῦσαν, ὁ Ρίτζος ἐπῆρεν ἕναν μαμουλούκην (8) ὀνόματι Ἀλῆς, καὶ ἐμπῆκεν εἰς μίαν ἀθασίαν

(1) ποῖγοι. (2) δοξαργία. (3) ὁ ἄλλος. (4) τοῦ Τζουὰν. (5) Ρεντούλφου. (6) Παραβιζῆ, καὶ ὁ ρήγας ἐπῆγεν εἰς τὴν αὐλήν του. (7) ἐπέσωσεν. (8) μαμαλοῦκον.

καὶ ἐπολομοῦσαν βίγλαν, ἀνὲν καὶ ἐδγοῦν ἄνθρωποι (1) ἀπὸ (2) τὴν Κερινίαν. Καὶ κεῖνοι ἀποριμνῆσαν καὶ ἐδγαῖναν ἔξω· καὶ ὁ Ρίτζος ἀποσκέπασέν τους, καὶ ἐποῖκε νῶσιν ὁ Ρίτζος. Καὶ ἐκαδαλλικεῦσαν, καὶ ἐπλακῶσαν τοὺς πτωχοὺς τοὺς χωργάταις καὶ ἐσκοτῶσάν τους. Καὶ εἰς τὴν Κάμουζαν ἐπιάσαν ἕαν καλὸν ἄνθρωπον, καὶ ἐπήγαινεν εἰς τὴν Λάπιθον διὰ ν' ἀλέσῃ, καὶ ἐφέραν τον ὀμπρὸς τοῦ ῥηγός, καὶ ἐκράτεν σπαθὶν καὶ πουκλέριν (3), καὶ ἐγονάτισεν καὶ φίλησεν τὸ γόνατον του, καὶ εἶπε του: ἀφέντη, τὸ περίττου ὁποῦ ἔδγηκα, ἔδγηκα διὰ νὰ μὲ πιάσῃ ἡ ἀφεντία σου. Καὶ εἴ τι εἶχεν νὰ 'πῇ, δὲν εἶχεν ἐλεμοσύνην· ἀμμὲ ἐρίσεν ἕναν Μαῦρον καὶ ἔκοψεν τὴν κεφαλήν του. Καὶ τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἐπιάσαν τὴν παπαδίαν τοῦ παπᾶ τοῦ Φαντῆ ἀπὸ τὴν Λάπιθον καὶ τὰ δύο της παιδία τὰ παλληκαρία οἱ Σαρακηνοί, καὶ ἐκαδαλλικεῦσάν τα εἰς τὴν καμήλαν (4) καὶ φέραν τα εἰς τὴν χώραν· καὶ ἐδάλαν τὰ παιδία οἱ Σαρακηνοὶ νὰ μάθουν (5) γράμματα σαρακήνικα, καὶ εἰς ὀλίγαις ἡμέραις ἐμουσθλουμανίσαν τα. Καὶ ἐκείνην τὴν ἡμέραν ἐκόψαν οἱ Σαραχηνοὶ κζ' κεφαλάδες ἁποῦ πιάσαν (6) ἀπὸ τὴν Κερινίαν, καὶ ἐφέραν ταις μὲ τὰ (7) σακκία εἰς τὴν χώραν. Καὶ ὁ ῥήγας ἐκε δὲν ἦτον, παρὰ ρ' Σαρακηνοί. Τάπισα ἐδγῆκαν ἀπὸ τὴν Κ-ινίαν φ' ἀνομάτοι καὶ ἦρταν εἰς τὸ Ρηγάτικον, καὶ δὲν τὺς ἐδάσταξεν ἡ ψυχή τους νὰ πᾶν ἐξωμέρου.

Καὶ τῇ κ' νοεμβρίου αυξ' ἐπῆγεν ὁ φρὲ Γυλιάμ εἰς τὸ Καρπάσιν, καὶ εὑρέθην μὲ τὸν παλῆν τοῦ Καρπασίου, τὸν 'Αλησάντρο Ταραντῆν (8), καὶ ἐποῖκαν μίαν ποσγάδαν καὶ ἐσκοτῶσαν λε' ἀνομάτους Ινουδίσους καὶ 'Αμμουχουστιανούς, ἀ-

(1) ἀθρῶποι. (2) ἀπὲ. (3) πουνιάλλον. (4) εἰς καμηλία. (5) καὶ ἐμαθάναν τα. (6) τοὺς ποίους ἐ-άσαν. (7) εἰς τὰ. (8) Τοραντῆν.

ποῦ ἐβγῆκαν ἀπὸ τὴν Ἀμμόχουστον, οἱ πγοὶ (1) ἐβγῆκαν διὰ νὰ κουρτζέψουν (2)· καὶ ἐστράφην εἰς τὴν χώραν.

Καὶ τῇ κε΄ νοεμβρίου ͵αυξ΄ ἐπῆγεν ὁ Ρίτζος εἰς τὸ Καρπάσιν, καὶ ἐπῆγεν τὴν Ἀμμόχουστον, καὶ εἶχεν μετά του ρ΄ Σαρακηνούς· καὶ εὑρέθην μὲ τοὺς Ἀμμουχουστιανούς, κα ἐσκοτῶσαν μ΄ ἀνομάτους· καὶ ἔφερεν τοὺς Σαρακηνοὺς καὶ ἐστράφην εἰς τὴν χώραν.

Καὶ τῇ ϛ΄ δικεβρίου ἐξέβην ὁ Ρίτζος καὶ ἐπῆγεν εἰς τὸ Καρπάσιν, ἔχοντα καὶ μήνυσεν ἕναν χαρτὶν ὁ ἐμπαλῆς τοῦ Καρπασίου, πῶς ἐβγῆκεν ἕναν ξύλο ἀπὸ τὴν Ἀμμόχουτον Γενουβίσικον καὶ ἐπῆγε νὰ κουρτζέψῃ ἐκείνην τὴν μεραν· καὶ εἶχεν ἀπάνω ἕναν Γενουβίσον, τὸν ποῖον εἶχεν πιάσειν ὁ ρήγας καὶ εἶχέν τον εἰς δούλευσίν του, καὶ ἔφυγεν κὶ ἐπῆγεν εἰς τὴν Ἀμμόχουστον. Καὶ παγαίνωντα ὁ Ρίτζος, ἐπιάσέν τον καὶ ἔπεψέν τον εἰς τὴν Λευκουσίαν εἰς τὸν ρήγαν (3)· καὶ ἔπεψέν του καὶ τὰ πράματα ἀποῦ ἐπίασεν (4), σαπουνία (5) κανταρία κε΄, καὶ σιτάρι περισσόν, καὶ ἄλλα πολλὰ πράματα. Καὶ πεσώνωντα ὁ καραβοκύρης (6), ἔπεψεν ὁ ρήγας κάτω ᾽ς τὸ (7) γειοφύριν καὶ ἐφούρκισάν τον ἀπὸ τὰ πόδια (8). Καὶ τῇ ιβ΄ δικεβρίου ἔφεραν τὸν κόπελλον τοῦ τάμπερλάνου τὸν Τζουάνην, καὶ ᾽κρέμμασεν (9) καὶ κεῖνον ἀπ τὰ ποδία.

Καὶ τῇ ιε΄ δικεβρίου ͵αυξ΄ ἔπεψεν ὁ ῥήγας καὶ ἐτζάκισεν τὸ σπίτιν τοῦ Νικολῆ Καντία, καὶ ἐῆρεν τὰ κάτωθεν πράματα, καὶ εἶχέν τα εἰς τὸ χέριν του Στέφανος ὁ Κουδουνᾶς: σίδερον τὸ τοῦ ἐπῆραν πλατὺν καὶ στενὸν κομματία υν΄ (10).

Καὶ τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἀνοῖξαν ο σπίτιν τοῦ Μιτρανοῦ

(1) ποῖγοι. (2) κουρτζέψου. (3) τοῦ ηγός. (4) τὰ ἐκούρτζεψε. (5) σαποῦνιν. (6) Καὶ φέρνοντα τὸν καραβο ρην. (7) εἰς τό. (8) δύο πόδια. (9) ἐκρέμμασεν (10) ἐπῆραν κομμ ία ν΄ πλάκαις.

τοῦ κυροῦ τοῦ σὶρ Πιὲρ τὲ Πετρᾶ, καὶ ἐπῆράν του μουρουπάδες πιλωμέναις ταύλαις ε', καὶ τζαμιλοττία ἀπίλωτα ρκε', καὶ μαλλὶν μάργαζε σακκία κ' καὶ τζηδιλιασμένον σακκὶν ἕναν, καὶ μαλλὶν κοχλὴν σακκὶν α', μόπιλε, καὶ ἕτερα, στιμιασμένα δουκάτα φ'.

Καὶ τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἀνοῖξαν τὸ σπίτιν τοῦ Νικολῆ Χάλεφε καὶ ἐπῆραν τὰ κάτωθεν: μαλλὶν μάργαζε σακκὶν α', μαλλὶν τζηδιλιασμένον σακκία β', μαλλὶν ἀπὲ τὸ Σοὺκ σακκὶν α', στιμιασμένα δουκάτα φ'.

Καὶ τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἀνοῖξαν τὸ σπίτιν τοῦ Σάββα τοῦ Βενετίκου καὶ ἐπῆράν του τὰ κάτωθεν: σίδερον ἀτζάλην κομμάτια σν', ἕτερον πλάκαις ξ', καὶ ἕτερα πράματα, εἰς τιμὴν δουκάτα ͵αφ' (1).

Καὶ τῇ κθ' δικεβρίου ἀνοῖξαν τὸ σπίτιν τοῦ σὶρ Ἀντόνη Χατὶτ καὶ ἐπῆραν τὰ κάτωθεν: ἁμαξία ιβ', καὶ ἄλλα (2), πολλὰ ἀποῦ τοῦ πῆραν, τὰ ποιὰ ἔξαζαν χίλια πεντακόσια δουκάτα (3)· καὶ τὰ καρτζὰ εἶχέν τα χωσμένα καὶ δὲν τὰ ηὗραν.

Καὶ τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἐπῆγαν εἰς τὸν Σίμον Περγαντῆν, καὶ ηὗραν μέσα εἰς τὸν (4) λάκκον σίδερον πλάκαις μικραῖς μεγάλαις σλ' (5), καὶ βέργαις ξ', καὶ εἰς τὸ σπίτιν του πλάκαις σ' (6).

Καὶ τῇ δ' ἰουνίου ἀνοῖξαν τὸ σπίτιν τοῦ Γλημῆ (7) μεταξᾶ, καὶ ἐπῆράν του μετάξιν βαμμένον καὶ εἰς ὀχράδες γ' λίτραις, καὶ μόληνον λίτραν α', καὶ ἕτεραις μασαρίαις, στιμιασμένα δουκάτα (8) φ'.

Καὶ ἐρχόμενος ὁ ρήγας εἰς τὴν Κύπρον ἔπεψεν τὸν σὲρ Τζάκο Σάλαχαν καὶ τὸν Νικολὸ Τεκρὲς καὶ τὸν Ἀσαρχοὺς,

(1) ρν'. (2) ιβ' φορτωμένα, ἄλλα. (3) ἐπῆραν τάπισα, εἰς στίμην δουκάτα ͵αφ'. (4) μέσ' 'ς τὸν. (5) πλάκαις σλ'. (6) ἄλλαις σ'. (7) Γλαμῆ. (8) εἰς δουκάτα.

καὶ ἕναν μαμουλούκην (1), καὶ ἐπῆγαν εἰς τὴν Πάφον, καὶ ἐπῆγαν εἰς τὸ καστέλλιν τῆς Πάφου, καὶ ἐσυντύχαν μὲ τὸν καπετάνον τὸ σὲρ Τζάκο (2) Μαχές, καὶ εἶπάν του τὸ ἔλα τῆς ἀρμάδας ὁποῦ (3) ἐφέραν τὸν ρὲ Τζάκ, καὶ εἶπάν του, νὰ τοῦ (4) δώσῃ τὸ καστέλλιν ἀπὸ τὴν μερίαν τοῦ ρηγός (5). Καὶ ἀπολογήθην τους (6): ἀφένταις, σιγουργιάσετέ με τὸ κορμίν μου καὶ τὸ δικόν μου καὶ τοὺς συντρόφους ὁποῦ εὑρίσκουνται εἰς τὸ καστέλλιν, καὶ νὰ ποίσω πᾶσα πρᾶμαν διὰ τὸν ἀφέντην τὸν ρῆγα. Καὶ ἐσιγουργιάσαν τον, καὶ μοναῦτα ἀνοῖξεν (7) ταῖς πόρταις, καὶ ἐπαραδόθησαν· καὶ ἐνέβησαν μέσα, καὶ ἀφῆκαν τὸν ἄνωθεν καπετάνον εἰς τὸ καστέλλιν, ὡς γίον ἦτον· καὶ ʼμόνει τους νὰ ἦναι πιστὸς τοῦ ρηγός, καὶ ἔβαλεν καὶ τοὺς ἀνθρώπους (8) τοῦ καστελλίου καὶ ἐμόσαν. Καὶ ἐπῆγαν εἰς τὴν μερίαν τοῦ Χρυσοχοῦ εἰς τὸ μοναστήρι τὴν Γιαλίαν, καὶ ἐποῖκα ʼνοῦ (9) καλογήρου πολλὰ κακά. Καὶ ἀπ᾽ ἐκεῖ ἐπῆγαν εἰς τὰ Πελεντρία, καὶ ἐπιάσαν τὸν Σατένη (10) καὶ ἐσφίξαν τον νὰ ʼμολογήσῃ τὸ δικόν του, καὶ ἐπῆρέν τους εἰς μίαν ἀποθήκην, καὶ ἔδειξέν τους ἕναν κουμνὶν γεμάτον γροχία, καὶ ἔπερνεν γʹ γομαρία κρασίν, καὶ ἐπῆράν τα μέσον τους, καὶ ἀπ᾽ ἐκεῖνα δὲν ἐφέραν τοῦ ρηγὸς παρὰ ιεʹ χιλιάδες. Τότες ἐπῆγαν εἰς τὴν Μορφίτσαν τοῦ κούντη τὲ Ρουχᾶς εἰς ταῖς Γερακιαῖς, καὶ ἐπιάσαν τὸν πρωτοπαπᾶ καὶ ἐσφίξαν τον καὶ ἐπῆραν τὸ δικόν του· καὶ φέραν καὶ κεῖνον εἰς τὴν χώρα (11), καὶ ἐποῖκάν του πολλὰ μαρτύρια. Τότες ἐπῆγαν εἰς τὴν Πενταγίαν, καὶ ἐπῆραν τὸ δικὸν τοῦ τζιβητάνου τοῦ Τζὰν τὰ Μιλᾶ (12), καὶ ἐπῆράν του δύο χιλιάδες δουκάτα. Καὶ τότες ἦρθαν εἰς τὸ ἀπλίκιν τοῦ Χαρέρη εἰς τὸν ἅγιον Δομέτη, καὶ ἐπῆράν του ιςʹ σεντου-

(1) μαμαλοῦκον. (2) τὸν σὶρ Τζὰκ. (3) ἀποῦ. (4) τοὺς. (5) ρὲ Τζὰκ. (6) εἰπέν τους. (7) ἀνοῖξαν. (8) ἀθρώπους. (9) τοῦ. (10) τὸ Σατένην. (11) χώραν. (12) Τζὰκ Μιλᾶ.

κία ζαχάρην, καὶ ἄλλα πολλὰ πράματα. Τότες ἐπῆγαν εἰς τὴν Χρουσίδαν εἰς τοῦ σὶρ Γιλιὰμ Τακρέ, καὶ ἐπῆραν τὸ δικόν του, ἀσῆμιν, χρουσάφιν, εἰς τιμὴν δύο χιλιάδες δουκάτα.

Καὶ τὸν φευρουάρην ͵αυξʹ ἔφυγαν (1) ἀπὸ τὴν Κερινίαν ὁ Καρτζερᾶς ὁ Χίμης, καὶ ὁ Ἀντόνης ὁ Συγκριτικὸς (2), καὶ ἦρταν εἰς τὴν Λευκουσίαν (3) εἰς τὸν ῥήγαν καὶ ἐρρικουμαντιάστησαν· καὶ ὁ ῥήγας ἔδειξέν τους καλὸν πρόσωπον καὶ ἀρώτησέν τους διὰ τὴν Κερινίαν πῶς διαβαίνουν μέσα, καὶ ἀρώτησέν τους καὶ διὰ τὸν Χτόρουν (4) τὲ Κιβίδες, καὶ διὰ τοὺς προδελοίπους, ἂν ἐβγαίνουν ἔξω τῆς Κιρινίας. Καὶ εἶπάν του: ἀφέντη, ὁ ρὲ Λοῆς (5) ἐπεθύμησε νὰ φάγῃ δαμάλιν, καὶ γροικῶντα ὁ μισὲρ Ἕχτὸρ (6) ἐπρουμουτίασε νὰ τοῦ τὸ φέρῃ, καὶ τὴν τετράδην ἐβγαίνει νὰ πᾷ (7) πρὸς τὴν μερίαν τῆς Λαπίθου διὰ νὰ τοῦ λικουβριάσῃ (8). Καὶ γροικῶντα ὁ ῥήγας ἐξέβην ἀπὸ τὴν χώραν, καὶ ἐπῆρεν συντροφίαν, καὶ ἐκοιμήθην εἰς τὸ Μονάδιν· καὶ ὅσον ἐξημέρωσεν, καθὼς ἦτον ἀβιζιασμένος, ἐκαβαλλίκευσεν, καὶ ἐπλάκωσέν τον ἔξω, καὶ ἐσκοτῶσάν τον, καὶ ἐκόψαν τὴν κεφαλήν του καὶ ἐφέραν την εἰς τὴν χώραν, καὶ ἐκρεμμάσαν την εἰς τὸ γειοφύριν τῆς Κάτω Μέσης.

Καὶ ἐκείναις ταῖς ἡμέραις (9) ἐβγῆκεν τὸ κάτεργον τοῦ φρὲ Πούσουλα ἀπὲ (10) τὴν Κερίνια, διὰ νὰ πάγῃ εἰς τὴν Ρόδον, καὶ εἰς τὴν Πενταγίαν ἐτζακίστη (11). Καὶ ἐπιάσαν τὸν σὶρ Γατιὲρ τὲ Νόρες καὶ τὸν σὶρ Τουμᾶ (12) Χαρέρην, καὶ τὰ δύο παιδία τοῦ σὶρ Γατιὲρ (13), καὶ ἄλλους πολλοὺς Κυπριώταις, καὶ ἐφέραν τους εἰς τὴν Λευκουσίαν. Καὶ μανθάνωντά το ὁ Τζανῆ Πὲκ ὁ καπετάνος, ἐκαβαλλίκευσεν καὶ ἐπῆγεν καὶ ηὗρέν τους εἰς τὸν ἅγιον Δεμέτην· καὶ ηὗρέν τους πῶς τοὺς ἐφέ-

(1) ἔφυγεν. (2) Συνγκριτικός. (3) Λευκοσίαν. (4) Κτόρουν. (5) Λογῆς. (6) Ἕκτωρ. (7) πάγῃ. (8) Λαπίθου, διὰ τὸ δαμάλιν. (9) ἐκείναις ἡμέραις. (10) ἀπὸ (11) ἐτζακίστην. (12) Τουμᾶς. (13) Γατιέρη.

ραν (1) μὲ τὰ σίδερα καὶ μὲ ταῖς ἅλυσαις εἰς τὸν λαιμόν τους. Καὶ ὁ ἀμιρᾶς ἐπῆγε νὰ κόψῃ ταῖς κεφαλάδες τους, καὶ ὁ φρὲ Γιλιάμ ἐπαρακάλεσέν τον πολλά, καὶ δὲν ταῖς ἔκοψεν. Καὶ τὰ παιδία ἀρέσαν τοῦ ἀμιρᾶ, καὶ ἔθελεν νὰ τὰ πάρῃ νὰ τὰ ποίσῃ Σαρακηνούς· καὶ ἔφτασεν ὁ ρήγας μὲ πολλαῖς παρακάλεσαις καὶ ἐγλύτωσέν τους, καὶ ἔφερέν τους εἰς τὴν χώραν ὅλοι ἀπεζά· καὶ ἐπῆράν τους οἱ Σαρακηνοὶ εἰς τὴν Κάτω Μέσην, καὶ ἐδεῖξάν τους τὴν κεφαλὴν τοῦ Χτόρου (2) τὲ Κιβίδες, καὶ θωρῶντά την ἐπῆραν μεγάλην πλῆξιν. Καὶ ἐφέραν τους εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ ρηγός, καὶ ἐβάλαν τὸν σὶρ Γατιὲρ (3) καὶ τὸν Χαρέρην ἀπάνω εἰς μίαν τζάμπραν (4), καὶ τοὺς προδέλοιπους εἰς ἕναν κατῶγιν· καὶ ἐποῖκαν κάποσαις ἡμέραις, καὶ τότε ἔβγαλέν τους καὶ ἔφερέν τους ὀμπρός του, διὰ νὰ τὸν προσκυνήσουν διὰ ρήγαν. Καὶ ἐζήτησεν ὁ ρήγας τοῦ σὶρ Γατιὲρ (5) νὰ τοῦ ποίσῃ ὅρκον· καὶ δὲν ἐθέλησε νὰ τὸν προσκυνήσῃ λαλῶντα: ἕναν ρέδε εἶχα, καὶ ἔδωκά το! Καὶ εἶχεν λϛ´ χωργία, καὶ ἐσήκωσέν τα (6) ὁ ρήγας· τἄπισα, διὰ νὰ ζῇ, ἐποῖκέν του ἕναν λοκοτίνην τὴν ἡμέραν. Καὶ ὁ Χαρέρης ἐπροσκύνησέν τον.

Καὶ τὴν ἐχρονίαν ͵αυξ´ ἐξέβην ἀπὸ τὴν Ἀμμόχουστον μία γαλιάτζα, καὶ ἐπῆγεν εἰς τὴν μερίαν τοῦ Καρπασίου διὰ νὰ κουρτζέψῃ. Καὶ ἐκεῖ εὑρέθην ὁ μπαλῆς τοῦ Καρπασίου Ἀλισάντρο Ταράντης, καὶ ἐπιάσεν τους ὅλους, καὶ τὸν καραβοκύρην, καὶ ἐκόψαν τὴν κεφαλήν του, καὶ τοὺς προδελοίπους ἐφέραν τους εἰς τὴν χώραν. Καὶ τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἐξέβην ὁ μισὲρ Τζιὰμ (7) Σαπλάνας εἰς τὴν μερίαν τοῦ Καρπασίου, διὰ νὰ κουρτζέψῃ, καὶ τὸ καλόν του ροιζικόν, ἐτζακίστην ἡ γαλιόττα, καὶ ἔπιασέν τον ὁ μπαλῆς τοῦ Καρπασίου ἐκεῖνον καὶ οὔλην

(1) ἐφέρναν. (2) Κτόρου. (3) Γατιέρην. (4) τζάμπρα. (5) Γατιέρη. (6) ἐσήκωσέν τού τα. (7) Τζιάμε.

του τὴν συντροφίαν. Καὶ ὁ ῥήγας εὑρίσκετον εἰς τὸν κάμπον εἰς τὴν Ἀμμόχουστον, καὶ ἐπῆρέν τους οὕλους εἰς αὐτῆς του ἀπεζοὺς καὶ ἐπρεζέντιασέν τους, καὶ ἐποῖκεν πασκνοῦ ἐκεῖνον ὁποῦ τοῦ ἐφάνην. Καὶ τὸν μισὲρ Τζιάμες ἔπεψέν τον εἰς τὴν τένταν του εἰς τὸ χέριν τοῦ Στεφάνου τοῦ Νιώτη· καὶ ἔπεψέν του ὁ ῥήγας ἕναν ζηπούνιν βιλουσένον χάρμιζα (1), καὶ ἐδγαλέν του τὰ σίδερα καὶ ἔφερέν τον ὀμπρός του, καὶ εἶχέν τον πολλὰ ἀκριβόν.

Καὶ τῇ κβ΄ μαρτίου ͵αυξα΄ ἐξέβην ὁ ῥήγας νὰ πάγῃ εἰς τὴν Ἀμμόχουστον, καὶ ἐπῆρεν σκάλαις καὶ πολλὰ τζενία (2) διὰ νὰ 'μπορήσῃ νὰ τὴν πάρῃ. Καὶ πρὸς τὴν μερίαν τῆς Τραπέζας ὠρδινίασεν ἕναν καπετάνον τὸν Πέτρο τὲ Νάβες μὲ ν΄ ἀνομάτους μὲ ταῖς σκάλαις καὶ λ΄ Σαρακηνούς, καὶ ὁ ῥήγας μὲ τοὺς προδέλοιπους, ὅλοι (3) ἀπεζά, ἐκεῖνος μοναχὰ καβαλλάρης· καὶ ἀποσώνοντα ὅλοι οἱ καπετάνοι μὲ ταῖς σκάλαις εἰς τὴν μερίαν τοῦ τρασιναλλίου, ὁποῦ ἦτον ὁ πύργος, ηὗραν μίαν τρύπαν καὶ ἀρχέψαν μὲ τὰ πικουνία νὰ τὴν ἀνοίξουν. Καὶ ἡ σκάλαις εὑρέθησαν κονταῖς, καὶ ἐνῶσαν τους, καὶ δὲν ἐμποροῆσαν νὰ ποίσουν τίποτες, καὶ ἐστράφηκαν, καὶ ποῖκαν πολλὴν ζημίαν εἰς τ' ἀμπέλια, καὶ ἐκάψαν πολλὰ ἀπλικία.

Ἀβιζιάζω σας, ὅτι ἄνταν ἦρτεν ὁ ῥήγας, δὲν εἶχε νὰ ποίσῃ ὄξοδον, καὶ ἐποῖκεν μονέδαν χαρκῆν, καὶ ἐπῆρεν τὰ χαρκία τῶν λουτρῶν· καὶ κεῖνος ἦτον ἡ ἀφορμὴ καὶ ἐχαλάσαν τὰ λουτρά· καὶ ἐπῆρεν τὰ χαρκωματικὰ τοὺς νοικοκυρούς, καὶ ἐποῖκεν καρτζά, καὶ σιζινία, καὶ πᾶσα σιζίνιν ἐπήγαινεν ϛ΄ καρτζά. Καὶ ἐτρέχεν γ΄ χρόνους· καὶ τότες ἔρριψέν την, καὶ ἐποῖκεν γροχία ἀργυρᾶ, καὶ κεῖνος καβαλλάρης. Καὶ ἐποῖκεν καὶ μονέδαν καρτζά.

Καὶ τῇ ιε΄ ἀπριλλίου ͵αυξα΄ ἐπῆγεν ὁ ῥήγας εἰς τὴν

(1) χάρμιζε. (2) καὶ τζενία. (3) οὗλοι.

Κερινίαν, διὰ νὰ ποίσῃ ποσχάδα, καὶ ἦτον καὶ ο Νικολὸ Μοράπιτος, ἔτρεξεν (1) ἀπὸ τὴν Καθολικὴν εἰς τὸ χαντάκιν τῆς παρπακίνας, καὶ μέσα εἶχεν ἔγκρυμμα (2) οἱ ἄνθρωποι τοῦ ρὲ Λοῆς (3)· καὶ ὡς γίον ἔτρεχεν, ἔπιασέν τον ὁ Διέγο τὲ Κατζόρλας ἀπὲ τὰ ρέτινα· καὶ ὁ Τζάκος τοῦ μισὲρ Μαρτὶ σέρνει τὸ σπαθὶν νὰ σκοτώσῃ τὸν Μοράπιτον, καὶ ἀγιτιάστην, καὶ κόβγει τ' ἀρέτινον τὸ ἐκράτεν ὁ Κατζόρλας, καὶ τὸ ἀλόγον μοναῦτα ἐπῆρέν τον καὶ ἔβγαλέν τον ἔξω, καὶ ἐπῆγεν εἰς τὸν ρήγαν καὶ εἶπέν του τὸ πρᾶμαν. Καὶ ὁ ρήγας ὅσον ἦρτεν εἰς τὴν χώραν ἐχάρισέν του γ' πραστεῖα, τὴν Βυζακίαν, τὸ Καύκαλον καὶ τὸ Ἀθάσιν, καὶ δύο ἀμπελικαῖς, καὶ ἐποῖκέν τον μαριτζᾶν τῆς Κύπρου· καὶ ἅρμασέν τον μὲ τὴν κόρην τοῦ σὶρ Λοῆς (4) τὲ Νόρες, καὶ εἰς ὀλίγαις ἡμέραις ἐπέθανεν ἡ γυναῖκά του.

Καὶ τῇ ιε' μαΐου αυξα' Χριστοῦ ἦρταν δύο κάτεργα τοῦ Σοὺρ (5) τὲ Νάβες εἰς τὴν Ἁλικήν, διὰ νὰ σταθοῦν εἰς τὴν δούλευσιν τοῦ ρηγός, καθὼς τοῦ ἐμήνυσεν· καὶ ὅσον ἦρτεν εἰς τὴν Ἁλικήν, ἐπῆγεν ὁ ρὲ Τζὰκ καὶ ὁ ἀμιρᾶς (6) ἀπὸ τὴν Λευκουσίαν καὶ ἐσύντυχεν μετά του· καὶ ἔδωκέν του πᾶσα βιττουαλίαν· καὶ ἔδωκέν του χαρτία, διὰ νὰ πάγῃ εἰς τὴν Τρίπολιν διὰ νὰ φέρῃ Σαρακηνούς, καὶ ἄλλα ἁποῦ τοῦ ἐπαράγγειλεν. Καὶ ἐστράφην ὁ ρήγας εἰς τὴν χώραν, διὰ νὰ πάρῃ τὸν κάμπον νὰ πάγῃ εἰς τὴν Ἀμμόχουστον. Καὶ ἐπῆγεν καὶ ἐτέντωσεν εἰς τὴν μερίαν τοῦ ἁγίου Νικολάου, καὶ ὁ ἀμιρᾶς (7) εἰς τὴν πόρταν τῆς Λεμεσοῦ μὲ οὔλους τοὺς Σαρακηνούς.

Καὶ τῇ β' ἰουνίου αυξα' ἦρταν ἀπὸ τὴν Γένουβαν διὰ τὴν Ἀμμόχουστον φαγούραν (8) ἕναν καράβιν καὶ μία φοῦστα, τὸ ποῖον καράβιν ἦτον τοῦ Λινάρδου τὲ Γριμάλ· καὶ ἔφερεν

(1) καὶ ἔτρεξεν. (2) ἔγκρυμμαν. (3) Λογῆς. (4) Λογῆς. (5) Σόρ. (6) μιρᾶς. (7) μιρᾶς. (8) φαγούρα.

καὶ καπετάνον εἰς τὴν Ἀμμόχουστον τὸν μισὲρ Βαδίλα Ζιντὴλ Παραβιζῆν· καὶ ἦρτεν καὶ ὁ μισὲρ Τελεὰρ Τοριᾶς μὲ τὴν φούσταν, παγκῶν κβ', εἰς τὴν συντροφίαν τοῦ αὐτοῦ καραβίου, καὶ μίαν γριππαρίαν Κρητικὴν φορτωμένην βιττουαλίαν. Καὶ μανθάνωντά το ὁ ρήγας, μοναῦτα ἐπῆγεν καὶ ἐφτασέν τα εἰς τὴν μερίαν τῆς Ἁλικῆς, καὶ καιρὸν δὲν εἶχαν· καὶ μοναῦτα ἔβαλεν τὰ ξύλα τὰ εἶχεν, καὶ ἐπολεμῆσαν, καὶ ἐπῆρεν τὸ καράβιν καὶ τὴν συντροφίαν του μὲ μεγάλην βιττουαλίαν, ὁποῦ ἔρχετον εἰς τὴν Ἀμμόχουστον. Καὶ πέρνωντά τα (1), ἐχάσαν τὸ θάρρος εἰς τὴν Ἀμμόχουστον.

Καὶ τῇ ζ' ἰουνίου ᾳυξα' ἦρτεν ὁ Σὸρ τὲ Νάβες, τὸν ποῖον ἔπεψεν εἰς τὴν Τρίπολιν· ὁ ποῖος ἐποῖκεν τοῦ ρηγὸς μεγάλην παραβουλίαν, καὶ ἔφερεν ϛ' μαμουλούκους καὶ ν' χαλφουσίδες, καὶ σαγίτταις καὶ δοξαργία, καὶ ἕναν βουττὶν (2) πούρπουρην, καὶ μίαν φούσταν, καὶ δύο πουνπάρδαις (3)· ἡ ποία φούστα, ἦτον τοῦ Περρέτου (4) Καρτεζῆνα (5)· καὶ ἐνέβην εἰς τὸν λιμιόνα τῆς Ἀμμοχούστου, καὶ ταῖς πουνπάρδαις (6) ἐχάρισέν ταις τοὺς Γενουβίσους, καὶ τὰ προδέλοιπα ἐπῆρέν τα καὶ ἐπῆγεν εἰς τὴν Κερινίαν,

Καὶ θωρῶντα ὁ ρὲ Τζὰκ τὴν παραβουλίαν τοῦ Σὸρ τὲ Νάβες, ἐσήκωσεν τὸν κάμπον ἀπὸ τὴν Ἀμμόχουστον. Καὶ οἱ Ἀμμουχουστιανοὶ οἱ Γενουβίσοι ἐκάτσαν εἰς βουλὴν μὲ τὸν καπετάνον, διὰ νὰ πέψουν νὰ φέρουν βιττουαλίαν διὰ τὴν Ἀμμόχουστον· καὶ ἐπέψαν τὸν σὶρ Λουκὲ Μελῆν διὰ πραματευτὴν νὰ φέρῃ βιττουαλίαν. Καὶ τῇ κη' σεττεβρίου, ἐξέβησαν ἀπὸ τὴν Ἀμμόχουστον κέ ἀνομάτοι ἁρματωμένοι, καὶ ἐπῆγαν εἰς τὸ Καστέλλιν, καὶ ἐπῆγαν εἰς τοὺς Στύλους, καὶ ἐπῆραν σφακτά, βουδία, χοιρίδια, τζίρκα κεφαλία ᾳ'.

(1) ἐπέρνωντά τα. (2) βουτζίν. (3) πουμπάρδαις. (4) Περέτζου. (5) Καρτεζάνα. (6) πουμπάρδαις.

Καὶ τῇ β' ὀχτωβρίου (1) αυξα' ἐξέβησαν κε' ἀνομάτοι ἀπὸ τὴν Ἀμμόχουστον ἁρματωμένοι, καὶ ἐπῆγαν εἰς τὸ Ἀκρωτήριν, καὶ ἐπιάσαν γ' ἀνομάτους καὶ ἐπῆράν τους εἰς τὴν Ἀμμόχουστον, καὶ ὁ καπετάνος ἔβαλέν τους εἰς τὸ κριτήριον, καὶ ἐμολογῆσαν πῶς ἐσκοτῶσαν πολλοὺς ἀνθρώπους ἀφ' ὃν ἄρκεψεν ἡ γέρρα, καὶ τὸ σαββάτον ἐφουρκίσαν τους.

Καὶ τῇ θ' ὀχτωβρίου (2) αυξα' ἐξέβην τὸ ξύλον τοῦ μισὲρ Ἐμπερὲλ (3) διὰ νὰ πάγῃ εἰς τὸ Κούρικος ἀπὸ τὴν Ἀμμόχουστον, διὰ νὰ φέρῃ σιτάριν, καὶ ἐβάλαν καραβοκύρην τὸν Ἀντώνην Λιμπάρδον πουρζέζην τῆς Ἀμμοχούστου· καὶ τῇ ε' δικεβρίου ἦρτεν φορτωμένον πᾶσα βιττουαλίαν εἰς τὴν Ἀμμόχουστον.

Καὶ τῇ λ' ὀχτωβρίου (4) ἔπεψεν ὁ καπετάνος τῆς Ἀμμοχούστου τὴν καραβέλαν τοῦ Φραντζῆ Κέττου διὰ νὰ πάγῃ εἰς τὴν Ἀγκῶναν νὰ φέρῃ σιτάριν. Καὶ οἱ Γενουβίσοι ἐποίκασιν μαντατοφόρον εἰς τὴν Γένουβαν τὸν Λάζαρο Χάλκο, πουρζέζην τῆς Ἀμμοχούστου, καὶ τὸν Τζὰν τ' Ἀντρίαν (5)· καὶ παγαίνοντα (6) οἱ ἄνωθεν εἰς τὴν Γένουβαν, ἐστράφησαν εἰς τὴν Ἀγκῶναν καὶ ηὗραν τὴν καραβέλλαν φορτωμένην ‚γ' μοδία σιτάριν, καὶ ἦρταν εἰς τὴν Ἀμμόχουστον.

Ταῖς ἡμέραις ἐκείναις ἦρτεν εἰς τὴν Ἁλικὴν ἕναν ξύλον Κατελάνικον τοῦ Πoῦντζε Τζηνιὲλ, καὶ μία γαλιόττα τοῦ Μικὲλ τὸ Μορεῆ, καὶ εἰς τὴν γαλιότταν ἦρτεν ὁ Τζὰν Πέρες. Καὶ ἦτον εἰς τὴν Ἁλικὴν τζιβιτάνος ὁ Τζόρτζης ὁ Μπουστρούς, καὶ ἔπεψέν τον εἰς τὸ σπίτιν του εἰς τον Λάρνακαν, καὶ ἔφαγεν καὶ ἐκοιμήθην· καὶ ἐπαρακάλεσέν τον νὰ γράψῃ χαρτὶν τοῦ ρηγός, καὶ νὰ τὸν ρικουμαντιάσῃ εἰς τὴν ἀφεντίαν του, καὶ ἂν ἦναι ὁρισμός του νὰ τοῦ δώσῃ τράτα νὰ 'βγάλῃ α' μό-

(1) ὀκτωβρίου. (2) ὀκτωβρίου. (3) Μπερὲλ. (4) ὀκτωβρίου. (5) Ἀντρία. (6) πηγαίνοντα.

δια σιτάριν διὰ νὰ πάρῃ εἰς τὴν Ῥόδο (1). Καὶ ἔγραψέν του χαρτίν, καὶ ἦρτεν εἰς τὸν ῥήγαν, καὶ ὁ ῥήγας δὲν τοῦ ἔδειξεν κανένα φανόν· καὶ θωρῶντα πῶς κανέναν φανὸν δὲν τὸν ἔδειξεν, ἐστράφην τάμπρὸς ὀπίσω εἰς τὴν Ἁλικὴν νὰ μπῇ εἰς τὴν γαλιάτζαν. Καὶ ὁ τζιβητάνος ἐκράτησέν τον καὶ εἶπεν του: ἔχε ἀπομονὴν καὶ θέλεις ἔχειν πᾶσα ἀπλαζὶρ (2) ἀπὸ τὸν ῥῆγα. Καὶ ἔμεινεν εἰς τὴν Κύπρον.

Καὶ τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἦρταν εἰς τὴν Πάφον δύο κάτεργα, τὸ ἕνα ᾽νοῦ Τζιτζιλιάνου (3) τοῦ Μαουτζίου τὲ Κοστάντζου, καὶ τὸ ἄλλον ἐζήτησε σάλβοκουντοῦτο διὰ νὰ μπῇ εἰς τὸν λιμιόναν τῆς Πάφου. Καὶ εἰς τὴν Πάφον ἦτον καπετάνος ὁ μισὲρ Τζουὰν Μισταχέλης, καὶ ἔποικέν του σάλβο, καὶ ἔγραψεν χαρτὶν τοῦ ῥηγός. Γροικῶντά το ὁ ῥήγας, μοναῦτα ἐκαβαλλίκευσεν καὶ ἐπῆγεν εἰς τὴν Πάφον, καὶ ἐτζάκισεν τὸ σάλβο τὸ ἐποῖκεν ὁ Μισταχέλης, καὶ ἐπῆρεν τὸ κάτεργον, καὶ ἐποῖκεν καπετάνον τὸν μισὲρ Τζουὰν Μισταχέλην, διὰ νὰ τὰ βλέπῃ ὁσ᾽ ὥς που νἄρτῃ εἰς τὴν χώραν, διὰ νὰ ὀρδινιάσῃ καπετάνον. Καὶ ἐλθόντος του εἰς τὴν χώραν, ἔφερεν καὶ τοὺς δύο καπετάνους εἰς τὴν χώραν τῶν κατέργων· καὶ ὠρδινίασεν καπετάνον εἰς τὰ κάτεργα τὸν Τζὰμ Πέρες, καὶ ἔπεψέν τον εἰς τὴν Πάφο καὶ ἐπερίλαβεν καὶ τὰ δύο κάτεργα.

Καὶ εἰς ὀλίγαις ἡμέραις ἔδωκεν μίαν ὄμορφην ῥένταν τοῦ μισὲρ Μαουτζίου τὲ Κοστάντζου, τὴν Βάβλαν, τὸν Κορνόκηπον, τὰ Λυμπία (4), καὶ τὴν Κακοτρύγητην, τὸ Ἄρσος τῆς Μεσαρίας, καὶ ἕτερα, καὶ ἐποῖκέν τον ἀμιράλην τῆς Κύπρου, καὶ ἄρμασέν τον καὶ μὲ τὴν κόρην τοῦ σὶρ Τουμᾶς τὲ Βερνῆ, καὶ ἐχάρισέν του καὶ τὰ σπιτία τοῦ Πενέττου Παραβιζῆ. Καὶ τὸν ἄλλον καπετάνον τὸν Φραντζιζῆν εἶχέν τον πολλὰ ἀκριβόν, καὶ ἔθελεν καὶ κεῖνον νὰ τὸν ἁρμάσῃ καὶ νὰ τοῦ δώσῃ ῥέν-

(1) Ῥόδον. (2) ἀπλαζίριν. (3) τὸ ἕνα Τζιτζιλιάνον. (4) Λιπιά.

ταις, καὶ δὲν ἐθέλησε νὰ σταθῇ, διότι ἦτον ἁρμασμένος, καὶ ἐζήτησέν του ὁρισμὸν νὰ πάγῃ εἰς τὸν τόπον του· καὶ γροικῶντα ὁ ῥήγας, ἐχάρισέν του πολλὰ κανίσκια εἰς πολλὰ δουκάτα, καὶ ἔδωκέν του ὁρισμὸν καὶ πῆγεν.

Τὸ ἐλησμόνησα νὰ γράψω ὀμπρός:

Ἔχοντα καὶ ἐσηκώθην ὁ κάμπος τοὺς Σαρακηνοὺς ἀπὸ τὴν Κερινίαν, καὶ ἐπῆγαν νὰ πᾶν νὰ περάσουν, καὶ ἐμεῖναν οἱ Μαμαλούκιδες καὶ οἱ χαλφουσίδες μὲ τὸν ῥῆγα, καὶ οἱ ἀφένταις ἀποῦ 'σαν εἰς τὴν Κερινίαν ἐκάτζαν εἰς βουλὴν μὲ τὸν ρὲ Λοῆς (1), καὶ ἐφάνην τους, ὅτι ἡ κυρὰ ἡ Τζαρλόττα μὲ τὸν ἄντραν της νὰ πάγῃ εἰς τὴν Ρόδον εἰς τὸν μέγαν μάστρον νὰ (2) φέρῃ δύναμιν, ἂν ἐμπορήσῃ, νὰ πάρῃ τὸ ῥηγάτον. Καὶ ἐπῆρεν τὸ κάτεργον τῆς Ρόδου καὶ τοῦ Σὸρ τὲ Νάβες, καὶ ἐπῆγεν εἰς τὴν Ρόδον (3)· καὶ μοναῦτα ὁ μέγας μάστρος καὶ οὗλοι οἱ ἀφένταις ἐποῖκάν τους μεγάλην τιμὴν καὶ πολλὰ ἀπλαζιρία καὶ καλὴν συντροφίαν. Καὶ εἰς ὀλίγαις ἡμέραις ἐστράφησαν εἰς τὴν Πάφον, καὶ ἐπίασαν εἰς τὰ καστελλία. Καὶ θωρῶντά τους ὁ καπετάνος ὁ μισὲρ Τζουὰν Μισταχέλης, μοναῦτα ἔστρεψεν τὰ καστελλία εἰς τὸ χέριν τῆς ῥήγαινας· καὶ μοναῦτα ἡ ῥήγαινα ἔβαλεν τὸν μισὲρ Πιὲρ Ἐμπαλὸ καπετάνον· καὶ τὸν μισὲρ Τζάκο Μάχε ἐπῆρέν τον εἰς τὴν Κερινίαν· καὶ ἐπαράδωκεν τὰ καστελλία τοῦ μισὲρ Πιὲρ Ἐμπαλὸ μὲ μίαν ὄμορφην συντροφίαν. Καὶ ὁ ρὲ Λοῆς (4) καὶ ἡ ῥήγαινα ἐστράφησαν εἰς τὴν Κερινίαν, καὶ ὅσον ἐπεσῶσαν (5), ἐποῖκαν μεγάλην χαράν. Καὶ διαβαίνοντα ὀλίγαις ἡμέραις, ἐβγῆκεν ὁ Σὸρ τὲ Νάβες μὲ τὰ κάτεργά του ἀπὸ τὴν Κερινίαν καὶ ἐπῆρεν μετά του τὸν Πέτρο τὲ Νάβες· καὶ ἐπῆγεν εἰς τὴν Πάφον (6), διὰ νὰ ἐβγάλῃ τὸν Πιὲρ Ἐμπαλὼ (7), καὶ νὰ βάλῃ τὸν Πέτρο τὲ Νάβες. Καὶ δια-

(1) Λογῆς. (2) διὰ νά. (3) Ρόδο. (4) Λογῆς. (5) ἦρταν. (6) Πάφο. (7) Ἐμπαλόν.

βαίνωντα ὁ Σὸρ τὲ Νάβες ἀπὸ τὴν Πενταγία, ἦτον τζιβητάνος ὁ Δημήτρη τὲ Κορός, καὶ θωρῶντα τὰ κάτεργα ὁ Δημήτρης, μοναῦτα ἐκαβαλλίκευσεν μὲ 'κείνους ὁποῦχεν καὶ ἐπῆγεν εἰς τὸν γιαλόν, καὶ ἐποῖκαν μίαν ὄμορφην παταλία (1), καὶ ἐσκοτώθησαν (2) ἀπὸ τὸ ξύλον ζ' ἀνομάτοι, καὶ ἀπὸ τοὺς ἄλλους γ', καὶ ἐλαβώθησαν καὶ πολλοὶ ἀπὸ τὴν μίαν μερίαν καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλην. Καὶ θωρῶντα τὰ κάτεργα πῶς διάφορος δὲν εἶχαν, ἐσηκώθησαν καὶ ἐπῆγαν εἰς τὴν Πάφον, καὶ ἐβγάλαν τὸν Ἐμπαλῶ (3), καὶ ἐβάλαν τὸν Πέτρο τὲ Νάβες· καὶ κεῖνος ἐστράφην εἰς τὴν Κερινίαν. Καὶ μανθάνωντά το ὁ ρὲ Τζάκ, πῶς ὁ Σὸρ τὲ Νάβες ἐπῆγεν εἰς τὴν Πάφον καὶ ἐποῖκεν καπετάνον τὸν Πέτρο τὲ Νάβες, ἔβγαλε τὸν Δημήτρη τὲ Κορὸν ἀπὸ τὴν Πενταγίαν καὶ ἔπεψέν τον καπετάνον εἰς τὴν Πάφον. Καὶ παγαίνωντα, ἐποῖκεν ἕναν ὁρισμὸν καὶ ἦρταν οὖλοι οἱ τουρκοποῦλοι καὶ οὖλοι οἱ φραγκομάτοι ὀμπρός του, καὶ ἐτριγυρίσεν (4) τὰ καστελλία καὶ ἐστηνοχωρῆσέν (5) τους πολλά. Καὶ ὁ Πέτρο τὲ Νάβες μέσα 'ς τὰ καστελλία εἶχεν Φράγκους καὶ Κυπριώταις πολλούς, καὶ ἐβγαῖναν ἀπὸ τὸ καστέλλιν καὶ ἐπολεμίζαν μὲ τὸν Δημήτρην. Ταῖς ἡμέραις ἐκείναις εὑρίσκετον εἰς τὴν Πάφον ὁ μισὲρ Τζουὰν Μισταχέλης, καὶ θωρῶντα πῶς ὁ Πέτρο τὲ Νάβες εὑρίσκετον καπετάνος, ἦρτεν εἰς τὸν ῥῆγαν καὶ ἐπῆρεν τὸν ὁρισμόν του, ἀνὲν καὶ θέλη νὰ πᾷ νὰ συντύχῃ μὲ τὸν Πέτρον τὲ Νάβες. Καὶ ἐδῶκέν του ὁρισμὸν, καὶ ἐποῖκέν του χαρτὶν εἰς τὸν Δημήτρη τὲ Κορό, νὰ τὸν ἀφήσῃ νὰ συντύχῃ τοῦ Πέτρο τὲ Νάβες. Καὶ πηγαίνωντα (6) ὁ Μισταχέλης εἰς τὴν Πάφον, ἐσύντυχεν μὲ τὸν Πέτρο τὲ Νάβες, ἂν ἔχῃ ἀπλαζίριν, νὰ τοῦ ποίσῃ σάλβο νὰ συντύχῃ μετά του, καὶ ἔχει ὁρισμὸν ἀπὲ τὸν ρὲ Τζάκ· καὶ μοναῦτα ἐποῖκέν του σάλβο·

(1) παταλίαν. (2) ἐσκοτῶσαν. (3) Ἐμπαλόν. (4) ἐτριγυρίσαν. (5) ἐστενοχωρῆσαν. (6) παγαίνωντα.

καὶ ὁ Μισταχέλης ἐπῆγεν εἰς τὰ καστελλία, καὶ ἐξέβην καὶ ὁ Πέτρο τὲ Νάβες ἀποὺ μέσα καὶ ἐσυντύχαν, καὶ ἀπεκεῖ ἀποχαιρέτησεν πᾶσα εἷς, καὶ ἐπῆγαν· καὶ τὸ πωρνὸν εὑρέθησαν ἀντάμα· καὶ μὲ πολλαῖς προυμέσαις ἀποῦ ἐπρουμουτίασεν ὁ Μισταχέλης τοῦ Πέτρο τὲ Νάβες, ἔστρεψεν τὰ καστελλία τοῦ ρὲ Τζάκ. Καὶ ὁ Μισταχέλης ἔπεψεν χαρτὶν τοῦ ρηγὸς (1) μὲ τὸν Παλίαν Σάλαχαν· καὶ θωρῶντα τὸ χαρτὶν ὁ ρὲ Τζάκ, ἐπῆρεν μεγάλον ἀπλαζίριν· καὶ μοναῦτα ἔγραψεν χαρτὶν ὁ ρήγας (2), καὶ ἔπεψέν τους εἰς τὴν Πάφον· καὶ τοῦ Παλία Σάλαχα ἐχάρισέν του τὰ χωργία τοῦ σὶρ Ἀλησάντρου Καπάδοκα, τὸν Κουκᾶν (3) καὶ τὸν Μονιάτην· καὶ εἰς ὀλίγαις ἡμέραις ἐσήκωσέν τού τα καὶ ἔδωκέν τα τοῦ Πενέττου ἀπὲ τὸν Μωρήαν. Καὶ 'κεῖνοι ἦρταν εἰς τὴν χώραν ἀπὲ τὴν Πάφον· καὶ ἐπῆγαν οὗλοι (4) οἱ Μαμουλοῦκοι καὶ πολλοὶ χριστιανοί, καὶ ἐμπάσαν τὸν τοὺμ Πέτρον εἰς τὴν χώραν μὲ πολλὴν τιμήν, καὶ ἐπῆράν τον ὀμπρὸς τοῦ ρηγὸς (5), καὶ ἐκάτσαν τον εἰς τὰ σπιτία τοῦ Παραβιζῆ· καὶ ἐχάρισέν του μίαν μεγάλην ρένταν.

Καὶ εἰς τὴν ἐχρονίαν ͵αυξγʹ ἐπέψαν ἀπὸ τὴν Κερινίαν τὸν κούντη τὲ Τζὰφ τὸν Φλουρῆν εἰς τὴν Πόλιν διὰ μαντατοφόρον· καὶ τὴν ἀδελφὴν τῆς γυναίκας του εἶχέν την ἕνας παχίας, ἡ ποίαις ἦτον Κατακουζηναῖς. Καὶ ἐτραχτίασεν ὁ παχίας μὲ τὸν κούντη, νὰ μηνύσῃ νὰ πάγῃ ἡ γυναῖκά του εἰς τὴν Πόλιν, διὰ νὰ τὴν ἰδῇ ἡ ἀδελφή της, ἢ τὰ παιδία του· καὶ ἐμήνυσεν ὁ κούντης, καὶ ἡ γυναῖκά του δὲν ἐθέλησε νὰ πᾷ, οὐδὲ τὰ παιδιά της νὰ πέψῃ· καὶ ἔχοντα καὶ δεν ἐθέλησε νὰ πάγῃ ἡ γυναῖκά του, οὐδὲ τὰ παιδιά του (6), ἐτραχτίασεν ὁ παχίας καὶ ἔβαλεν τὸν κούντην εἰς τὴν φυλακήν, καὶ εἰς ὀλίγαις ἡμέραις ἐβγάλαν τον καὶ ἐκόψαν τον ἀπὲ τὴν ζώσην (7), καὶ ἐκάτσαν τον εἰς τὸ λαπρὸν (8) καὶ ἐκάψαν τον.

(1) ρὲ Τζὰκ. (2) ρὲ Τζὰκ. (3) Κοκᾶν. (4) ὅλοι. (5) εἰς τὸν ρῆγα. (6) της. (7) τὴ ζῶσιν. (8) λαμπρὸν.

Καὶ εἰς τοὺς (1) ᾳυξγ΄ ἐστενοχώρησεν ὁ ρὲ Τζὰκ τὴν Κιρινίαν τόσον πολλά, ὅτι πίον ζωὴν δὲν εἶχαν· καὶ ἐφάγαν καὶ σκύλλους καὶ κάτταις, καὶ ἕναν αὐγὸν ἔξαζεν (2) ἕναν λοκοτίνιν. Καὶ μέσα ἦτον καπετάνος ὁ Σὸρ τὲ Νάβες, καὶ ἐτραχτίασεν (3) ὁ ρὲ Τζὰκ καὶ ἐπῆρέν τον γαμπρὸν εἰς τὴν παστάρδαν τοῦ θειοῦ του· καὶ μοναῦτα ἐπῆρέν την.

Καὶ εἰς τοὺς ᾳυξδ΄ κθ΄ αὐγούστου ἐπῆρεν τὴν Ἀμμόχουστον, ὡς γίον τὸ εἴπουν ὀμπρός· καὶ πέρνωντά την ἔβαλεν μέσα καπετάνον τὸν Κουνέλλαν (4) καὶ εἶπέν του — ᾿δὲ πῶς σοῦ τὸ λαλῶ· ἂν ἔρτω νύκταν, νὰ σοῦ πῶ ν᾿ ἀνοίξῃς τὸ καστέλλιν, νὰ μὲν (5) τὸ ἀνοίξῃς, καὶ κράτησ᾿ το δυνατά· καὶ τοῦτο σοῦ λαλῶ, ἀπάνω εἰς τὴν ζωήν σου! Καὶ ὁ καπετάνος ἐννοιάστην νὰ πάρῃ τὴν Ἀμμόχουστον, γιὰ νὰ σκοτώσῃ τὸν ρήγαν, νὰ πάρῃ τὴν Κύπρο. Καὶ ὁ ρήγας ἔνωσέν το, καὶ πάγει τὴν νύκταν εἰς τὸ καστέλλιν καὶ μὲ τοὺς Σαρακηνούς, καὶ βάλλει φωνὴν εἰς τὸ καστέλλιν νὰ τοῦ ἀνοίξῃ ὁ Κουνέλλας· καὶ εἶπέν του: ἔχω ὁρισμὸν ἀπὲ τὸν ρήγαν ἀπάνω εἰς τὴν ζωήν μου, ὅτεν ἔρτῃ ἐκεῖνος μὲ τὸ κορμίν του νύκταν, νὰ μὲν τοῦ ἀνοίξω τὸ καστέλλιν. Καὶ τὸ πωρνὸν ἐλεμεντιάστην το τοῦ ρηγός, καὶ κεῖνος ἀποδιάβασέν τον μὲ καλὰ λογία. Καὶ μηνᾷ εἰς τὴν Λευκουσίαν, ὅτι νὰ εὑρεθοῦν τὸ μεσανυκτικὸν ὅσοι σορδάτοι εἶναι καὶ Φράγκοι καὶ Ρωμοί (6), ναὑρεθοῦν καλὰ ἁρματωμένοι εἰς τὴν Ἀμμόχουστον. Καὶ τοὺς Σαρακηνοὺς ἔπεψέν τους καὶ ἐπῆγαν καὶ ἐμεῖναν εἰς τὴν Ἀμασαρίαν· καὶ ἐκράτησεν δύο Σαρακηνούς, τὸν Τζάκον ὁποῦ ἐβάπτισεν καὶ τὸν Κουρκουμᾶν. Καὶ ἐπῆγαν εἰς τὸν καιρὸν κατὰ τὸν ὁρισμόν του, κ᾿ ἔπεψέν τους, καὶ οὕλους τοὺς Σαρακηνοὺς ἐσκοτῶσάν τους.

Καὶ ὁ Τζάνι Πὲκ εἶχεν ἀδελφήν, καὶ μαθάνοντα πῶς ὁ

(1) εἰς ταῖς. (2) ἤξαζεν. (3) ἐτρακτίασεν. (4) καπετάνο τὸν Κονέλαν. (5) μηδὲν μοῦ. (6) Ρωμαῖοι.

ρήγας ἐσκότωσεν τὸν ἀδελφόν της καὶ τοὺς Σαρακηνούς, ἐπῆγεν ὀμπρὸς τοῦ σουρτάνου (1) καὶ ἐζήτησε νὰ τῆς ποίση δίκαιον (2) ἀπὲ τὸν ρὲ Τζάκ· ἡ ποία ἦτον μεγάλη κυρά. Καὶ μοναῦτα ὁ ρήγας ἔπεψεν μαντατοφόρον εἰς τὸν σουρτάνον μὲ μεγάλα κάνισκία, λαλῶντα πῶς ἐθέλαν νὰ τὸν σκοτώσουν. Καὶ κείνη καθημερινὸν ἐπήγαινεν ὀμπρός του, καὶ ἔκλαιεν κ' ἐλάλεν του: ἀφέντη, διὰ ἕναν χοιρίδιν νὰ χαθῆ τόση ἀρμάδα, καὶ νὰ σκοτώσῃ καὶ τὸν ἀδελφόν μου! Καὶ ποτὲ δὲν τῆς ἐγροίκησεν, διότι εἰς τὴν Συρίαν εἶχεν ὁ ρήγας πολλοὺς ἀποῦ τὸν ἀγαποῦσαν. Καὶ ὁ σουρτάνος ἐμήνυσεν πολλὰ παραπονήματα τοῦ ρηγός.

Καὶ θωρῶντα ἡ ἀδελφὴ τοῦ Τζανίπεκ, πῶς ὁ σουρτάνος δὲν ἦτο νὰ τῆς ποίση βεντέττα, ἐννοιάστη νὰ πέψῃ νὰ τὸν σκοτώσῃ· καὶ ἐξενίασεν ἕναν Σαρακηνὸν, καὶ ἦρτεν εἰς τὴν Κύπρον εἰς τὴν Ἀμμόχουστον, ὡς γίον πραματευτής· καὶ εὑρίσκει (3) τὸν ρήγαν κάτω 'ς τὸν (4) 'γιαλόν, καὶ πάγει κοντά του, καὶ ἀκτυπᾷ του μίαν πουναλλίαν εἰς τὸν λαιμόν· καὶ ὁ ρήγας ἐσύρτην (5), καὶ ἔδωκέν τον 'ξωπέτσιν. Καὶ μοναῦτα ἔπεσεν εἰς τὸν γιαλόν, καὶ ἐπέσαν καὶ ἐσκοτῶσάν τον.

Καὶ εἰς τοὺς ᾳυξθ' ἐγίνην μεγάλη πεῖνα εἰς τὴν Κύπρο, διότι ἐγίνην μέγα μύρτος· καὶ τὸ σιτάριν ἐπουλέτον δέκα τὸν μόδιν· καὶ ἀπὸ τὴν πεῖναν ἐπεθάναν πολλοί. Καὶ ὁ ρήγας ἐποῖκεν πολλὴν προβιζίουν (6), κεὶ ἔπεψεν κ' ἔφερεν σιτάριν ὅσ' ὥς που καὶ ἔφτασεν ἡ ρέντα, καὶ ἀγιτιάστην τὸ νησίν.

Καὶ εἰς τοὺς ᾳυο' ἦρτεν ἕναν θανατικόν, καὶ ἐπάντησεν (7) δυώμιση χρόνους, καὶ ἐπέθανεν τὰ τρία μερτικὰ τοῦ νησίου. Καὶ ὁ ρήγας ἐπῆρεν ἐκείνους ἀποῦ τοῦ φάνην (8) καὶ ἐπῆγεν εἰς τὸ Ἀκάκιν· καὶ ἐποῖκεν μεγάλαις βλέπησες, καὶ τινὰς ἀπ' ἐκεινοὺς δὲν ἐπέθανεν.

(1) σουλτάνου. (2) κρίσιν. (3) ηὗρεν. (4) εἰς τὸν. (5) ἔφτασέν τον. (6) προβιζίου. (7) ἀπάντησεν. (8) ἐφάνην.

Ἀκόμη ἀδιζιάζω σας, ὅτι ἀπὸ τοὺς ξένους ἀποῦ ἦρταν εἰς τὴν δούλευσιν τοῦ ῥηγός, ἦρτεν καὶ ἕνας Γιάκουμο Μαρτέζης· καὶ ἄνταν ἦρτεν εἰς τὴν Κύπρον ἦτον ἀνυπόλητος, μὲ μίαν γρίζαν φορημένος· καὶ λικουδριάστην (1) μίαν τζάκραν, καὶ ἐπῆγεν εἰς τὸν κάμπον τῆς Ἀμμοχούστου μὲ τοὺς προδέλοιπους, καὶ ἐποῖκεν τίποτες ἅρματα· καὶ ἐδῶκάν του μηνίον μὲ τοὺς προδέλοιπους· καὶ διαβαίνοντα ὀλίγος καιρός, εὑρέθην ὁ Νικόλας ὁ Παλέρμος, ὁ ποῖος ἦτον πάροικος τοῦ κούντη τῆς Τρίπολης καὶ ἐλευθερώθην, καὶ ἦτον ταβερνάρης καὶ ἐποῖκεν κάποσα καρτζά, καὶ ἐπῆρεν τὸν ἄνωθεν Γιάκουμον γαμπρὸν εἰς τὴν κόρην του, καὶ ἐγίνην ὁ ἄνωθεν Γιάκουμος τζιτατίνος· καὶ ἐποῖκέν τον ὁ ῥήγας τζιδητάνον εἰς τὴν Πενταγίαν· καὶ ὁ Πέτρο Τάβιλα ἦτον ἀφορμὴ τοῦ καλοῦ του, καὶ κεῖνος εἰς τὸ κρυφὸν πάντα ἐλάλεν κακὸν διὰ τὸν Πέτρο Τάβιλα. Καὶ εἰς τὸν καιρὸν τοῦ θανατικοῦ ὁ Πέτρο Τάβιλας ἐπῆγεν εἰς τοῦ Μόρφου, καὶ ὁ αὐτὸς Γιάκουμος, καὶ ὁ Καρτζερᾶς ὁ Χίμης, καὶ ἄλλοι πολλοί, διὰ τὸ θανατικόν. Ὁποῖος Καρτζερᾶς ἦτον βαχλιώτης τοῦ ῥηγός, καὶ ἦτον πεθερός του ὁ μισὲρ Τζουὰν Μισταχέλης· καὶ εἶχεν εὕρειν τοὺς λᾶς τῶν ἁρμάτων, τοὺς εἶχεν ὁ Πέτρο Τάβιλας καὶ ἦτον ἐκεῖ καὶ ὡρδινίαζεν διὰ τὴν σκάδραν (2)· καὶ ἦτον καὶ ὁ ἄνωθεν Γιάκουμος (3), καὶ ποῖκεν πολλὴν φιλίαν μὲ τὸν Καρτζερᾶν τὸν Χίμην, καὶ εἰς τὴν μεγάλην φιλίαν ἀποῦ ποῖκαν, ἀποσκεπάστην ὁ νεῖς τοῦ ἄλλου· καὶ ὁ Χίμης εἶπέν του ὅ, τι εἶχεν ἡ καρδιά του· καὶ ἐποῖκαν ἀδελφοσύνην. Καὶ ὡς γίον εἶναι φανερὸν καὶ ὁ ῥήγας ἐπολόμαν πολλὰ κακὰ καὶ περισσαῖς ἀντροπαῖς τοὺς Κυπριώταις, καὶ ἦσαν πολλὰ παραπονημένοι, καὶ ὁ Καρτζερᾶς ὁ Χίμης ἦτον πολλὰ παραπονημένος· καὶ ὡς γίον ἐγυρίζαν μὲ τὸν Γιάκουμον λαλεῖ του ὁ Καρτζερᾶς: Γιάκουμο, ἔθελε σὲ βαστάξειν ἡ

(1) ἐλικουδριάστην. (2) σκάρδαν. (3) Γιάκομος.

ψυχή σου νὰ ποῖκες ἐκεῖνον τὸ νὰ ᾽ποῖκα; Καὶ λαλεῖ του ὁ Γιάκουμος: μισὲρ Καλσερᾶ, μακάρι νὰ σὲ ᾽βάσταν ἐσέναν ἡ ψυχή σου, ὡς μὲ βαστᾷ ἐμέναν! πέ μου τίντα πρᾶμαν θέλεις νὰ ποίσῃς, καὶ θέλεις μὲ ἐγρωνίσειν, ὡς γίον νὰ τὸ ποῖκες ἐσού! Καὶ ἀπολογήθην ὁ Χίμης καὶ εἶπέν του: ἀνίσως καὶ ὁ ρήγας νὰ σοῦ ᾽ποῖκεν ἀντροπήν, ἴντα ἔθελες (1) ποίσει μετά του; ᾽Απολογήθην ὁ Γιάκουμος καὶ λαλεῖ του: ἔθελα τὸ σκοτώσει. Καὶ ἄλλα πολλὰ τὰ ἐσύντυχαν, καὶ ἐμουλλῶσαν.

Καὶ διαβαίνοντα τὸ θανατικόν, ἐστράφησαν οὗλοι εἰς τὴν χώραν. Καὶ μίαν ἡμέραν εὑρίσκεται ὁ Καρτζερᾶς ὁ Χίμης μὲ πολλοὺς ἀποῦ παραπονοῦνταν διὰ τὸν ρήγαν, ὁ νεῖς ἐπαραπονᾶτον διατὶ ἐσήκωσεν τὰ χωργία του, καὶ ἄλλοι παραπονοῦνταν πῶς τοὺς ἐποῖκεν ἀντροπὴν εἰς τὸ σπίτιν του (2), ἄλλοι διὰ τὴν συγγενατρίαν του· καὶ ἐπαραπονᾶτον ἕνας ἀπὲ τὸν ἄλλον, καὶ ἐλαλοῦσαν: κάλλιον νἄμεσταν ἀποθαμένοι, παρὰ τὴν ἀντροπὴν ἀποῦ ἔχομεν ἀπὲ τὸν ἀφέντην μας! Καὶ γροικῶντα ὁ Χίμης ταῖς παραπόνησές τους, δὲν ἔδειξεν κανένα φανόν. Καὶ τὸν σεττέβρην (3), τὸ πικρόν του ροιζικὸν εὑρέθην ὁ Καρτζερᾶς μὲ τὸν ἄνωθεν Γιάκουμον, καὶ λαλεῖ του: αὔρι τὸ πωρνὸν ποῖσε ναὐρεθοῦμε νὰ συντύχωμεν! Καὶ λαλεῖ του: μετὰ χαρᾶς. Καὶ ἀποχαιρέτησεν ἕνας τὸν ἄλλον· καὶ ὅσον ἐξημέρωσεν, ἐπῆγεν ὁ Γιάκουμος εἰς τὸ σπίτι τοῦ Καρτζερᾶ τοῦ Χίμη, καὶ ἐκαβαλλικεῦσαν καὶ ἐπῆγαν εἰς τὸν Σὰν Τζουάνην, καὶ ἐνέβησαν εἰς τὴν ἐκκλησίαν, καὶ ἐγροικῆσαν λειτουργίαν· καὶ λαλεῖ ὁ Χίμης τοῦ Γιάκουμου: ἴντα σοῦ φαίνεται ἀπάνω εἰς ταῖς ἀντροπαῖς ἀποῦ μᾶς πολομᾷ ὁ ρήγας καθημερινόν, καὶ ἀντροπιάζει μας; εἶναι χρῆσι νὰ ποίσωμεν ρεμέδα! Καὶ ἀπολογήθην ὁ Γιάκουμος καὶ λαλεῖ του: φαίνεταί σου καὶ ἔχω μεγαλείτερην χαράν, παρὰ τοῦτον; Καὶ ἀποσκεπάστην του ὁ Χίμης εἴ τι εἶχεν ἡ

(1) ᾽θέλες. (2) σπίτιν τους. (3) σεπτέβρην.

καρδιά του, καὶ διὰ οὔλους τοὺς συντρόφους ὁποῦ συντύχαν μὲ τὸν Χίμην. Καὶ εἶπέν του: ἐγὼ εἶμαι ὅτοιμος καὶ πρῶτος! Καὶ ἐβγαίνοντα ἀπὲ τὴν ἐκκλησίαν, λαλεῖ ὁ Χίμης τοῦ Γιάκουμου. ἀδελφέ, παρακαλῶ σε, ὡς γίον πιστὸς φίλος, τὰ λογία ἀποῦ συντύχαμεν νᾶναι μέσον μας, διατὶ τίποτες δὲν γινίσκεται· διατὶ ἡ παραπόνεσι πολλὰ πολομᾶ, καὶ ξηγᾶταί τινας εἴ τι (1) νὰ φτάσῃ, καὶ διὰ τοῦτον παρακαλῶ σε ἔχε τα κρυφά! Λαλεῖ του ὁ Γιάκουμος: Καρτζερᾶ, δὲν μὲ ἀγρωνίζεις! δὲν εἶναι πρώτη φορὰ ἀποῦ παραπονήθην ἕνας τοῦ ἄλλου! Καὶ ἀποχαιρετιστῆκαν.

Καὶ ὁ Γιάκουμος μοναῦτα ἐπῆγεν εἰς τὸν ρήγαν, καὶ λαλεῖ τοῦ ρηγὸς εἴ τι ἤξευρεν, καὶ ἀλήθεια καὶ ψέματα· καὶ ὁ ρήγας ἔρισέν τον ἀπάνω εἰς τὴν ζωήν του, νὰ μὲν τὸ μάθῃ τινὰς τὸ πῶς ἐπῆγεν εἰς αὐτῆς του. Καὶ τὴν Κερεκὴν ὡρδινίασεν ὁ ρήγας καὶ ἐποῖκεν μούστραν τζενερὰλ ὀπίσω εἰς τὴν Τουχιάναν, καὶ ηὗρεν ἄλογα ψ'. Καὶ μὲ δύο ἡμέραις πέμπει καὶ πιάνει τὰ παιδία τοῦ Χίμη καὶ τὰ γ', καὶ τὸν Νικολῆν τοῦ Κωσταντῆ, καὶ τὸν Δημήτρην τὸν Πουστροῦν, καὶ τὸν Τζιὰν τὸν Σέπαν, καὶ τὸν Τζάκον τὸν Σάλαχαν, καὶ τὸν Παλία τὲ Νόρες, καὶ τὸν Μαρτζιλίον, καὶ ἐφέραν τους ἕναν, ἕναν ὀμπρός του, καὶ ἐλάλεν τους: τοῦτον εἶναι τὸ μέριτόν μου, ὁποῦ σᾶς ἐποῖκα! Καὶ ὁ Νικολῆς τοῦ Κωσταντῆ ἦτον παραπονημένος, διάτι ὁ ρήγας ἔβαλεν τζογίαν τῆς κλήμας, νὰ παίξουν οἱ μαστόροι εἰς τὴν αὐλήν, καὶ ἔδωκεν τοῦ ἄνωθεν Νικολῆ νὰ χωρίζῃ, διότι ἦτον μάστρος καὶ βαλέντε ἄνθρωπος· καὶ ὡς γίον ἐχώρισεν, ἐφάνην τοῦ ρηγὸς καὶ χώρισεν (2) κακά, καὶ ἔρισεν καὶ ἐρραβδίσαν τον· καὶ εἶχεν τὴν παραπόνησιν πῶς τὸν ἐτζουρίασεν μέσα εἰς οὔλην τὴν χώραν. Καὶ ὁ ρήγας ἐβάσταν (3) πουνιάλον, καὶ θωρεῖ τον πῶς τὸ βλέμμαν του ἦτον εἰς τὸν

(1) ὅ, τι. (2) ἐχώρισεν. (3) ἐβάσταν ὀμπρός του.

πουνιάλον τοῦ ρηγός, καὶ μοναῦτα ὁ ρήγας ἐγύρισέν τον ὀπίσω του· καὶ ἦτον ἡ ἐννοία τοῦ Νικολῆ νὰ τὸν δράξῃ, νὰ τὸν σκοτώσῃ τὸν ρήγαν· καὶ λαλεῖ του: ἄ, βρὲ, τοῦτον εἶναι ἀποῦ σᾶς ἐτίμησα! Καὶ οὕλους ἔβαλέν τους εἰς τὴν φυλακὴν, καὶ εἰς τὰ σίδερα, καλὰ βλεπημένους. Καὶ ἐγίνην μέγα κλάμαν καὶ μέγαν κακόν. Καὶ οἱ συγγενάδες τους, ἡ γυναῖκιές τους, καὶ ἐπέσαν οὗλοι οἱ παρούνιδες καὶ καβαλλάριδες, καὶ ἡ μάνα του, καὶ δὲν ἦτον καμμία ρεμέδα νὰ συγκατεβῇ ὁ ρήγας, καὶ ἐποῖκεν ἀπόφα νὰ τοὺς κατακόψῃ ὅλους· καὶ ὡρδινίασεν τ' ἀμαξία νὰ τοὺς πάρου (1)· καὶ ἐπῆραν τὸν Νικολῆν, καὶ τὸν Μαρτζίλιον, καὶ τὸν Δημήτρην, καὶ ἐκόψαν τους· καὶ ἐστράφησαν τ' ἀμαξία νὰ πάρουν καὶ τοὺς ἄλλους. Καὶ ὁ ρήγας διὰ νὰ μὴ τοῦ δώσουν φαστιδίον, ἐμπῆκεν καὶ ἐσφαλίστην εἰς τὴν τζάμπραν του· καὶ ἔφτασεν ἡ μάνα του καὶ ἡ γυναῖκές τους καὶ ἡ συγγενάδες τους, δαρμέναις, σουλλουρισμέναις, ἀνυπόλυταις· καὶ ἐτζάκισεν ἡ μάνα τοῦ ρηγὸς ταῖς πόρταις καὶ ἐμπῆκεν, καὶ ἐγονάτισεν καὶ κείνη καὶ οὗλαις ἀντάμα, καὶ ἐζήτησάν του συμπαθίον. Καὶ θωρῶντα τόσον κλάμαν καὶ τὴν μάναν του, ἐσυμπάθησέν τους, καὶ ἐβγῆκεν ἔξω, καὶ ἀρώτησεν ἂν ἐκόψαν τὸν Νικολῆ τοῦ Κωσταντῆ, καὶ εἶπάν του πῶς τὸν ἐκόψαν, καὶ εἶπεν: ὁ θεὸς νὰ τὸν μακαρίσῃ! Καὶ κεῖνοι ὁποῦ ἐμεῖναν, ὥρισεν καὶ ἐκτίσαν τους, καὶ ἦσαν ὥστη καὶ ἐπόθανεν (2) ὁ ρήγας, διότι ἀφῆκε νὰ τοὺς ἐβγάλουν.

Καὶ τὴν ἐχρονίαν ͵αυοα΄ ἔπεψεν τὸν ἀρχιεπίσκοπον εἰς τὴν Ρώμην, καὶ ἔπεψέν τον νὰ τραχτιάσῃ (3) μὲ τὸν πάπαν νὰ κουρουνιαστῇ διὰ ρήγας τῆς Κύπρου, δεύτερον νὰ τραχτιάσῃ τὴν ἁρμασίαν του μὲ τὴν κόρην τοῦ δεσπότου τοῦ Μωρέως, ἡ ποία εὑρίσκετον εἰς τὴν Ρώμην 'ς τὸ χέριν τοῦ Νικαία τοῦ γαρδενάλλη. Καὶ ἐπρεζεντιάστην ὀμπρὸς (4) τοῦ πάπα, καὶ ἐ-

(1) πάρουν. (2) ἐπέθανεν. (3) τρακτιάσῃ. (4) ἔμπροσθεν.

ποῖκεν τὴν μαντατοφορίαν· καὶ ὅσα ἐπλημμέλευσεν, ὁ πάπας δὲν ἐθέλησε νὰ τὸν κουρουνιάσῃ, διάτι ἔζεν ὁ δίκαιος κλερονόμος. Καὶ ἀπὸ τὴν ἁρμασίαν τῆς κόρης τοῦ δεσπότου, ἐποῖκεν πᾶσα πρᾶμαν μὲ τὸν γαρδενάλλην, καὶ μὲ τοὺς προδέλοιπους, καὶ ἐρχόμενος ὁ ἀρχιεπίσκοπος ἔφερεν μετά του ἕναν πίσκοπον διὰ νὰ τελειωθῇ ἡ ἁρμασία. Καὶ ἔχοντα καὶ ὁ πάπας δὲν ἐθέλησε νὰ τὸν κουρουνιάσῃ, οὐδὲ τὴν ἁρμασίαν ἐθέλησε νὰ ποίσῃ.

Καὶ ἔπεψεν εἰς τὴν Βενετίαν τὸν μισὲρ Φιλίππο (1) Μισταγέλην, διὰ νὰ τελειώσῃ τὴν ἁρμασίαν μὲ τὴν ῥήγαινα τὴν Κατερίναν (2). Καὶ ἐφέραν την εἰς τὴν ἐχρονίαν ͵αυοβʹ Χριστοῦ, καὶ ἁρμάστην εἰς τὴν Ἀμμόχουστον, καὶ ἐγίνην μεγάλη φέστα. Καὶ ὁ ῥήγας ἀφ' ὃν ἁρμάστην, ἔζησεν ἕναν χρόνον, καὶ ἀφ' ὃν ἐγίνην ῥήγας ἔζησεν εἰς τὸ ῥηγάτον χρόνους ιβʹ καὶ μῆνες ὀχτώ, καὶ ἐποθάνεν χρόνων λγʹ.

Ἡ διαθήκη του. Καὶ ἔπεσεν εἰς τὸ κρεββάτιν κζʹ ματου ͵αυογʹ, καὶ γνώθωντα τὸ κορμίν του κακά, ἐθέλησε νὰ ποίσῃ διαθήκην· καὶ ἔφεραν τὸν καντζιλιέρην του τὸν μισὲρ Τουμάζο Φικάρδον, καὶ ἔγραψέν την. Καὶ ὠρδινίασεν κουμερσάριδες εἰς τὸ ῥηγάτον τὸν κούντην τῆς Τρίπολης, τὸν Τζουὰν Ταφουρές, καὶ ἦτον καπετάνος τῆς Ἀμμοχούστου, καὶ τὸν μισὲρ Τζὰν Πέρες καὶ κούντη τὲ Τζὰφ καὶ Καρπασίου καὶ καπετάνος τῶν κατέργων, καὶ τὸν Μόρφου τὲ Γρινιὲρ τὸν κούντην τὲ Ρουχᾶς, καὶ τὸν μισὲρ Ἀντρέα Κορνὰρ τὸν ἀδετούρην τῆς Κύπρου, ὁ ποῖος ἦτον θεῖος τῆς ῥήγαινας, καὶ τὸν μισὲρ Τζουὰν Ἀρονίον, καὶ τὸν μισὲ Ρίτζον Μαρίνον καὶ τζαμπερλάνος, καὶ τὸν Πέτρο Τάβιλα ὁ κοντοσταῦλης, τοὺς ποίους ὠρδινίασεν κουμερσάριδες, καὶ εἶπεν· «Ἀνίσως καὶ ὁ θεὸς ποίσῃ τὸ θέλημάν του ἐξ αὐτῆς μου, ἡ γυναῖκά μου νὰ ἦναι κυρὰ καὶ ῥήγαινα τῆς Κύπρου, ἡ ποία

(1) Φιλίμπο. (2) Κατελίναν.

ευρίσκεται άγγαστρωμένη· καὶ ἀνίσως καὶ ποίση κλερονόμον, τὸ παιδίν μου θέλω νὰ ἔχῃ τὸ ρηγάτον· καὶ ἂν τοῦ ἔρτῃ θάνατος, θέλω τὸ ρηγάτον νὰ τὸ ἔχῃ ὁ παστάρδος ὁ Τζένιος· καὶ ἂν πεθάνῃ ὁ Τζένιος, νὰ τὸ ἔχῃ ὁ Τζίας· καὶ ἀνίσως καὶ δὲν ζήσῃ ἀπ' ἐκείνους, νὰ τὸ ἔχῃ ἡ παστάρδα μου· καὶ ἀνίσως καὶ πεθάνῃ καὶ 'κείνη, νὰ τὸ ἔχῃ ὁ κοντότερος κλερονόμος τοὺς τὲ Λουζινιάδες· καὶ οὕτως εἶναι τὸ θέλημάν μου. Ἀκόμη ἀφήνω ἕναν μέγαν τριζόρην, τὸ ποῖον ἐποῖκα μὲ πολλαῖς στράταις. Καὶ τὰ κάτεργα τὰ ἐκράτουν ἀρματωμένα οὖλα νὰ τὰ ἀπαρματώσουν, καὶ ἐκράτουν τοὺς ἀνθρώπους πολλὰ κριτηρεμένα ».

Ὁ ποῖος ἐπέθανεν ε΄ ἰουνίου ͵αυογ΄ Χριστοῦ. Καὶ θαφίον δὲν τοῦ ἐποῖκαν, διότι κερὶν δὲν εὑρίσκετον (1) εἰς τὴν Κύπρον. Καὶ ἐσκίσαν τον καὶ ἐϐγάλαν τἄντερά του, καὶ ἐπαρτζαμιάσαν τον, καὶ ἐθάψαν τον εἰς τὸν ἅγιο Νικόλαν. Καὶ ἐϐγάλαν τοὺς ἀνθρώπους ἀπὲ τὰ κάτεργα, καὶ τοὺς ἄρχοντες ἀποῦ εἶχεν κτισμένους (2).

Καὶ τῇ ιθ΄ ἰουνίου (3) ἔπεψεν ἡ ρήγαινα εἰς τὴν Λευκουσίαν ͵α΄ μοδία σιτάριν, διότι ἀκόμη ἦτον ἀκριϐόν, καὶ ἐπουλήθην δυώμισῃ τὸν μόδιν.

Καὶ ὅσον ἐπέθανεν ὁ ρήγας, ἐπέψαν μαντατοφόρον εἰς τὴν Συρίαν ἕναν πουρζέζην τῆς Ἀμμοχούστου, τὸν Ἀντρούτζην Καζόλην, διὰ νὰ 'ποῦν τοῦ σουλτάνου τὸν θάνατον τοῦ ρηγός. Καὶ ἐπέψαν και οἱ Βενετίκοι ἀπὸ τὴν ἀρμάδαν εναν κάτεργον εἰς τὴν Βενετίαν, διὰ νὰ πῇ τὸν θάνατον τοῦ ρηγός, καὶ νὰ μηνύσουν ἴντα νὰ ποίσουν.

Καὶ τῇ ϛ΄ ἰουλίου ͵αυογ΄ ἦρτεν εἰς τὴν Λευκουσίαν τὸ μαντάτον πῶς ἐπέθανεν ὁ ρήγας, καὶ ἐσυνπιάστησαν οὖλοι οἱ κοντοσταῦλοι καὶ ὁ παλίος τοὺς Βενετίκους, καὶ ὁ μισὲρ Μα-

1) εἶχεν. (2) ἀποῦ 'σαν κτισμένοι. (3) ἰουλίου.

ούτζιου τὲ Κοστάντζος ὁ ἀμιράλης τῆς Κύπρου, ὁ ποῖος ἦτον βιζόρες εἰς τὴν Λευκουσίαν, καὶ ὁ σὶρ Πὸλ Τζάππους, τὸν ποῖον ἐποῖκεν ὁ ρὲ Τζὰκ συνεσκάρδον, καὶ ὁ σὶρ Γιλιὰμ Τερρᾶς ὁ ποῖος εὑρίσκετον βισκούντης εἰς τὴν Λευκουσίαν, καὶ ὁ ᾿πίσκοπος ὁ Νικόλαος ὁ Ρωμαῖος, καὶ ὁ ἀδικάρης τῆς μεγάλης ἐκκλησίας ὁ ᾿Αντόνη Σουλουάνης, καὶ ὁ μισὲρ Τζουὰν Τερρᾶς, ὁ ποῖος ἦρτεν ἀπὸ τὴν ᾿Αμμόχουστον καὶ ἐδιαλάλησεν τὴν ρήγαιναν εἰς τὴν Λευκουσία καὶ εἰς οὖλα τὰ καστελλία, καὶ ἐπῆραν τὸν ὅρκον τοῦ Νικολὸ Μοράπιτου, ὁ ποῖος ἦτον καπετάνος εἰς τὴν Πάφον καὶ ἐμήνυσέν του ἡ ρήγαινα νἄρτη. Καὶ ἐπέψαν τὸν Κουρτέσην καὶ τὸν μισὲρ Τζουὰν ᾿Αττάρ, καὶ ἐποῖκεν πᾶσα ψουμάτος ὅρκον τῆς ρήγαινας. Καὶ τῇ κθ′ ἰουλίου αυογ′ ἦρτεν εἰς τὴν Λευκουσίαν ὁ κούντη τὲ Ρουχᾶς ὁ Μόρφου τὲ Γρινιὲρ ἀπὸ τὴν ᾿Αμμόχουστον, καὶ ἐκουφερτιάσεν τοὺς λᾶς (1) τῆς Λευκουσίας καὶ εἶπέν τους: ὅτι ἡ κυρὰ ἡ ρήγαινα ἐβολήθην τὸ ἔλα της εἰς τὴν χώραν, διότι εἶναι εἰς τὸν μῆνάν της νὰ γεννήσῃ, καὶ ἦρτα νὰ σᾶς το ᾿πῶ ἀπὸ τὴν μερίαν της, καὶ ἔχει σας πολλὰ ἀκριβούς, καὶ θέλει σᾶς μαντενιάσειν πᾶσα πρᾶμαν. Γροικῶντα οἱ ἄνθρωποι εὐχαρίστησαν καὶ εἶπάν του: ἀφέντη, ρικουμάντιασε εἰς τὴν ἀφεντιάν της, καὶ ᾿πέ της πῶς εἴμεστεν ὑποτακτικοὶ εἰς τοὺς ὁρισμούς της, νὰ ζήσωμεν καὶ νὰ πεθάνωμεν διὰ ὄνομάν της: Καὶ ἔμεινεν ὁ ἀφέντης ὁ κούντης εἰς τὴν Λευκουσίαν διὰ ὄνομάν της. Καὶ ὁ ἀμιράλης καὶ ὁ Πέτρο Τάβιλας ἐπῆγαν εἰς τὴν ᾿Αμμόχουστον, καὶ εἰς ὀλίγαις ἡμέραις ἐστράφην εἰς τὴν Λευκουσίαν· τὸν ποῖον ὡρδινιάσαν νὰ ἔχῃ τ᾿ ὀφφίκιν τῆς τζάμπρας, ὡς γίον τὸ εἶχεν εἰς τὸν καιρὸν τοῦ ρηγός· καὶ ἔμεινεν εἰς τὴν ᾿Αμμόχουστον ὁ Πέτρο Τάβιλας, καὶ ἐπέψεν καὶ πῆρεν καὶ τὴν γυναῖκάν του· καὶ ὡρδινιάσεν εἰς τὸν τόπον του τὸν Πέτρο Καρτεζίνα.

(1) ἀθρώπους.

Καὶ τῇ λ' ἰουλίου ἐπέψεν ἡ ρήγαινα εἰς τὴν Λευκουσίαν διὰ νὰ πάρῃ τὸ κιβοῦριν τὸ πορφυρένον ἀπὸ τὴν ἁγίαν Σοφίαν διὰ νὰ βάλλῃ τὸν ρήγαν μέσα. Καὶ γροικῶντά το οἱ 'κλησιαστικοὶ ἀναμίκτησαν καὶ ἐκάτσαν (1) εἰς βουλήν, καὶ ἐποῖκαν πῶς νὰ μὲν ἐβγῇ ἀπὸ τὴν ἁγίαν Σοφίαν, καὶ εἴ τις θελήσει νὰ τὸ ἐβγάλῃ νὰ τὸ πάρῃ, νὰ ἦναι ἀφωρισμένος· καὶ ἐμηνύσαν το τῆς ρήγαινας, καὶ ἡ ρήγαινα ὡρδινίασε νὰ πέψῃ εἰς τὸν πάπαν διὰ νὰ φέρῃ ὁρισμόν.

Καὶ τῇ ἐσχάτῃ ἰουλίου ἦρτεν ἕναν περγάντιν ἀπὲ τὴν Ρόδον, διὰ νὰ ἀποσκεπάσῃ τὸν θάνατον τοῦ ρηγός, τὸ ποῖον ἔπεψέν το ἡ ρήγαινα ἡ Τζαρλόττα, καὶ ἔραξεν εἰς τὴν μερίαν τοῦ Χρυσοχοῦ (2)· καὶ ἐρρίψαν ἕναν παιδίον τοῦ μισὲρ Τζουὰν τὲ Μουντολίφ, ὀνόματι Βαλιάντην, διὰ νὰ μάθῃ πᾶσα πρᾶμαν ἴντα γινίσκεται, καὶ νὰ στραφῇ μοναῦτα. Καὶ ἀπεζεύγοντά του ἦρτεν εἰς τὴν Πενταγίαν, καὶ ἀγρωνίζοντά τον ἐπιάσαν τον, καὶ ἐπῆράν τον εἰς τὸν τζιβηβάνον τῆς Πενταγίας, καὶ ἀξαμινιάσαν τον, διατ' ἴντα ἀφορμὴν ἦρτεν· καὶ εἶπέν τους, πῶς ἦρτεν μὲ ἕναν περγάντιν, διὰ νὰ ἀποσκεπάσῃ τὸν θάνατον τοῦ ρηγός (3), τὸ ποῖον περγάντιν ἀπάνω ἔχει (4) ἕναν καβαλλάρην Κυπριώτην, ὁ ποῖος εἶναι ὁ μισὲρ Τζουὰν τὲ Ζιπλέτ, καὶ ἕνας βαχλιώτης τῆς ρήγαινας ὁ Τέτι Πουσάτ, καὶ ἄλλους περισσούς, καὶ βαστοῦν περισσὰ χαρτία. Καὶ μοναῦτα ὁ τζιβητάνος ἔπεψεν τὸν αὐτὸν Βαλιάντην εἰς τὴν Ἀμμόχουστον διὰ τὸ περγάντιν. Καὶ ἀρματῶσαν μοναῦτα ἕναν ξύλον, καὶ ἐνέβην καπετάνος ὁ Τζὰν Περές, καὶ ἐπῆγεν γυρεύωντα τοῦ περγαντίου, καὶ ἐστράφην καὶ δὲν τὸ ηὗρεν. Καὶ τῇ ια' αὐγούστου ἐκόψαν τὴν κεφαλὴν τοῦ ἄνωθεν Βαλιάντη, καὶ ἐποῖκάν τον δ' κομματία.

Καὶ τῇ ιβ' αὐγούστου ἐπιάσαν τὸν Φουκᾶν ὁποῦ ἦτον

(1) ἐποῖκαν. (2) Χρουσοχοῦ. (3) ρὲ Τζάκ. (4) εἶχεν ἀπάνω.

εἰς τὴν τζάμπραν τοῦ ρηγός, τὸν ποῖον εἶχέν τον ὁ ρήγας πολλὰ ἀκριβόν, διὰ τὰ καρτζὰ τὰ ἐχάθησαν· καὶ διάτι ἔξεύρεν τὰ πράματα τοῦ ρηγὸς ἐπιάσαν τον, διὰ νὰ μάθουν τίποτες ἀπὸ 'ξαυτῆς του.

Καὶ τῇ ιϛ' αὐγούστου ἐπῆγεν ὁ κούντης τῆς Τρίπολης, καὶ ὁ Τζουὰν Ταφουρὲς καὶ ὁ καντζηλιέρης εἰς τὸ καστέλλιν τῆς Ἀμμοχούστου, διὰ νὰ ξαμινιάσουν τὸν ἄνωθεν Φουκᾶν· καὶ ἐσύραν τον πολλαῖς φοραῖς, καὶ τίποτες δὲν ἐμολόγησεν· τὰ ποῖα καρτζὰ ἦτον ξ' χιλιάδες δουκάτα.

Καὶ τῇ ιζ' αὐγούστου ἦρτεν ἕναν χαρτὶν ἀπὸ τὴν Ἀμμόχουστον εἰς τὴν χώραν, ἀπὸ τὴν μερίαν τῆς ρήγαινας εἰς τὸ χέριν τοῦ σὶρ Γιλιὰμ Τερρᾶς τοῦ βισκούντη, νὰ εὕρῃ τὸν Μαρῆν τὲ Πονaβεντούραν καὶ νὰ τοῦ δείξουν τὸ χαρτὶν τῆς ρήγαινας, διὰ νὰ πιάσουν ἕναν ἄνθρωπον, ὁ ποῖος ἦτον δουλευτὴς τοῦ μισὲρ Ρίτζου· καὶ ἐπιάσαν τον καὶ ἐπέψαν τον εἰς τὴν Ἀμμόχουστον, καὶ ἐσφίξαν τον διὰ τὰ καρτζὰ τὰ ἐχάθησαν τοῦ ρηγός, καὶ δὲν ἐμολόγησεν, καὶ ἀξαπολῦσάν τον.

Καὶ τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἐπῆγεν ὁ βισκούντης εἰς τὸ σπίτιν τῆς Μαργέττα Περγαντῆ, καὶ ὥρισεν τὸν ἀδελφόν της τὸν Λούκα ἀπὸ τὴν μερίαν τῆς ρήγαινας, νὰ πᾷ μοναῦτα εἰς τὴν Ἀμμόχουστον, καὶ ἂν δὲν θελήσῃ νὰ πάγῃ, νὰ τὸν πέψουν στανιό του. Καὶ γροικῶντα ὁ Λουκᾶς, ἐκείνην τὴν ὥραν ἐκαβαλλίκευσεν καὶ ἐπῆγεν εἰς τὴν Ἀμμόχουστον, καὶ ἐπῆρεν καὶ τὰ προβιλιζία τῆς Μαργέττας τῆς ἀδελφῆς του, καὶ τῆς ἀδελφῆς του τῆς Κλέρας, καὶ τὰ δικά του· καὶ παγαίνωντα εἰς τὴν Ἀμμόχουστον, ἐποῖκεν μάντζε τῆς ρήγαινας διὰ λόγου του καὶ διὰ οὕλους τοὺς ἄνωθεν.

Καὶ εἰς τὰς ιη' αὐγούστου ἐπέθανεν ὁ σὲρ Τζουὰν Ἀρόνιος· καὶ ἄνταν ἦρτεν εἰς τὴν Κύπρον ἦρτεν πτωχός, ἀμμὲ ἦτον ἀποὺ καλὸν σπίτιν, Κατελάνος, καὶ ὁ ρήγας ἐποῖκέν (1)

(1) ἔδωκέν.

του πολλὰ καλά, καὶ ἅρμασέν τον μὲ τὴν κόρην τοῦ Φραντζίκη τὲ Σάντες τὴν κυρὰν τὴν Μαργαρίταν, καὶ ἔδωκέν τους ὅμορφην ρέντα· καὶ ἐπέθανεν εἰς τὴν Ἀμμόχουστον, καὶ ἐφέραν τον εἰς τὴν χώραν, καὶ ἐθάφτην εἰς τὸν Σὰν Φραντζέσκον καλόγηρος.

Καὶ τὴν αὐτὴν ἡμέραν μαντατοφόρον εἰς τὸν σουρτάνον ὁ Ἀντρία (1) τὲ Λόρτες.

Καὶ ἐπέψαν τὴν αὐτὴν ἡμέραν τὸν Κωστάντι τὲ Χίο εἰς τὴν Συρίαν διὰ νὰ φέρῃ τὸν Ἀντρία Καζόλη (2).

Καὶ τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἦρτεν ἡ ἀρμάδα ἡ Βενέτικη ἀπὸ τὴν Ρόδον εἰς τὴν Ἀμμόχουστον, κάτεργα ξ', τὰ ποῖα ἦρταν κερδεμένα ἀπὸ τὴν Μαύρην, καὶ ἐπῆραν πολλοὺς Τούρκους καὶ ἐφουρκίσαν τους, καὶ ἐπῆραν καὶ πολὺν σιτάριν· καὶ ἐσκοτῶσαν οἱ Τοῦρκοι ἀπὲ τὰ (3) ξύλα κϛ' ἀνομάτους. Καὶ ἔχοντα καὶ ἐπιάσαν εἰς τὴν Ρόδον, μοναῦτα ἡ ρήγαινα ἡ Τζαρλόττα ἔπεψεν δύο καβαλλάριδες, φρέριδες Φρατζόζιδες, μαντατοφόρους εἰς τὸν καπετάνον τῆς ἀρμάδας τοὺς Βενέτικους λαλῶντα: πῶς ἐπεὶ ἐπέθανεν ὁ ρὲ Τζάκ, ὁ ποῖος ἦτον παστάρδος καὶ ἐκράτεν τὸ ρηγάτον ἄδικα, διότι ὁ κλερονόμος νὰ ζῇ καὶ νὰ τὸ πάρουν ἄλλοι, διὰ τοῦτον ὡς γίον εἶναι δίκαιη κλερονόμησα τοῦ ρηγάτου ζωντανή, νὰ θελήσῃ ἡ ἀφεντία του νὰ τῆς δώσῃ πᾶσα ἄγιτα (4), διὰ νὰ ἔχῃ τὸ ρηγάτον της, διατὶ οἱ προκάτοχοι ρήγαδες εἶχά σας πολλὰ ἀκριβοὺς καὶ τὰ πραγματά σας καὶ ταῖς ρένταις σας ἀποῦ ἔχετε εἰς τὴν Κύπρον, καὶ μὲ δίκαιον εἶστε κρατούμενοι νὰ τῆς βοηθήσετε. Καὶ ἀπολογήθην τους ὁ καπετάνος: ἀπὲ το λαλεῖτε, ὅτι ὁ παστάρδος ἐκράτεν τὸ ρηγάτον ἄδικα, καὶ τώρα ἡ ρήγαινα ὡς γίον κλερονόμος θέλει το· τὸ ρηγάτον ἐκράτεν, ὡς γίον ρήγας ἀποῦ τὸν ἐποῖκεν ὁ σουλτάνος· τὸ λοιπὸν ἐγὼ εἶμαι κρατούμενος νὰ βοη-

(1) τὸν Ἀντρία. (2) Καρτζόρλα. (3) εἰς τὰ. (4) φαβούρ.

θήσω τῆς ἀφεντίας μου, παρὰ τῆς ἀφεντίας της· καὶ τοῦτον εἶναι ἡ ἀπολογιά μου! Καὶ ἐπῆγαν οἱ μαντατοφόροι. Καὶ ἡ ἀρμάδα ἦρτεν εἰς τὴν Κύπρον· καὶ ὅσον ἦρτεν εἰς τὴν Ἀμμόχουστον, μοναῦτα ἡ ρήγαινα ἐπέψεν οὕλους τοὺς καβαλλάριδες εἰς τὸν 'γιαλόν· καὶ ἀπεζεῦσεν ὁ καπετάνος τῆς ἀρμάδας, καὶ πολλοὶ ζηντιλόμοι, καὶ ἦρταν οὗλοι (1) εἰς τὸ παλάτιν ὅπου εὑρίσκετον ἡ ρήγαινα. Καὶ ἐχαιρέτησέν την ὁ καπετάνος καὶ ἐφεριάστην της πολλά· καὶ ἡ ρήγαινα εὐχαρίστειν του· καὶ ἐστράφην εἰς τὰ ξύλα.

Καὶ τῇ ιθ' αὐγούστου ᾳυογ' ἐσηκώθην ἡ ἀρμάδα ἀπὸ τὴν Ἀμμόχουστον καὶ ἐπῆγεν εἰς τὸ Κουρίκος, καὶ ἀφῆκεν εἰς τὴν Ἀμμόχουστον ϛ' κάτεργα καὶ ν' στρατιώταις, καὶ δύο καπετάνους Ρωμαίους, τὸν ἕναν Ράλλην καὶ τὸν ἕτερον Δημήτρην.

Καὶ τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἦρτεν ὁ μαντατοφόρος τοῦ ρὲ Φαρράντου, ὀνόματι Σέβιρος, καὶ ἐσύντυχεν μὲ τοὺς κουβερνούριδες τοῦ ρηγάτου, καὶ ἐσύντυχεν μὲ πολλὴν σουπερπίαν πολλὰ χοντρά. Καὶ γροικῶντά του, ἔδιωξάν τον καὶ ἐξωρίσαν τον ἔξω τῆς Ἀμμοχούστου, εἰς τὸ Παραλίμνιν.

Καὶ τῇ κ' αὐγούστου ᾳυογ' Χριστοῦ ἐπίασαν τὸν μάστρον τὸν τζεντούρην ὀνόματι Ματέον (2), καὶ τὴν συντροφίαν του, καὶ τὸν Τεζι(τέ)ριον, καὶ ἕναν τζανούνην, καὶ ἕναν φρέρην Φραντώνην, καὶ τὸν Τζορτζῆν τὸν Λαγουδάρην, καὶ ἐπῆράν τους εἰς τὸ καστέλλιν, καὶ ἐσύραν τους· καὶ ἐμολόγησεν ὁ Ματέος καὶ ὁ Τεζιτέριος καὶ ὁ Φραντώνης καὶ εἶπαν, πῶς εἰς ταῖς ιε' αὐγούστου πῶς γινίσκεται προσκύνημαν εἰς τὰ Ψηθία καὶ εἰς τὴν Ἀχειροποίητην, καὶ οὕλη ἡ Κερινία πάγει εἰς τὰ ἄνωθεν (3) προσκυνήματα, καὶ κεῖνοι ἐθέλησαν νὰ κρατήσουν τὸ καστέλλιν διὰ τὴν Τζαρλόττα. Καὶ ἔφερέν τους ὀμπρός του

(1) ὅλοι. (2) Τέον. (3) αὐτά.

ὁ 'πίσκοπος τῆς Λεμεσοῦ, καὶ ἐσήκωσέν τους πᾶσα σακρίασμα καὶ τοὺς τρεῖς, καὶ ἐκόψαν ταῖς κεφαλάδες τους, καὶ ἐκόψαν τους δ' κομματία.

Καὶ τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἐφουρκίσαν καὶ τὸν παιδίον ἀποῦ ἦρτε ν' ἀποσκεπάσῃ ἀπὸ τὴν Ρόδον.

Καὶ τὴν αυτὴν ἡμέραν ὁ κούντη τὲ Ρουχᾶς ἔπεψεν τὸν Τζὰν Νιαβάρον εἰς τὴν Κερινίαν μὲ ιε' ἀνομάτους μὲ τὰ ἄλογά τους, καὶ ἀπὸ τὴν 'Αμμόχουστον ἄλλους κε', διὰ νὰ φέρουν ἄλλους ὅπου εἶπαν καὶ εἶναι παράβουλοι εἰς τὴν Κερινίαν. Καὶ δείχνοντα τὸ χαρτὶν τῆς ρήγαινας τοῦ καπετάνου, μοναῦτα ἐπίνσεν τὸν Δημήτρην τὸν Ψυχιστὴν, καὶ τὸν υἱόν του καὶ τὸν γαμπρόν του, καὶ ἄλλους ε' ξένους, καὶ ἐπῆράν τους εἰς τὴν Α'μμόχουστον· καὶ ὁ νεῖς ἔφυγεν, καὶ τοὺς ἄλλους ἐπῆράν τους καὶ ἐσύραν (1) τους, καὶ δὲν ἐμολογῆσαν, καὶ ἀξαπολύσαν τους.

Καὶ τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἦρτεν ἕνα χαρτὶν ἀπὸ τὴν 'Αμμόχουστον νὰ πιάσουν ἕναν Φραντζόζην, ὁ ποῖος εἶναι εἰς τὸν ἅγιον Νικόλαν τοῦ Σουλουάνη, καὶ τὸν τζαγκάρην τοῦ ρὲ Λοῆς (2), καὶ νὰ τοὺς πέψουν εἰς τὴν 'Αμμόχουστον· καὶ ηὑράν τους καθαροὺς καὶ ἀξαπολύσαν τους.

Καὶ τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἦρτεν ὁ μαντατοφόρος ὁ 'Αντρία Καζόλης ὁποῦ ἔπεψεν ἡ ρήγαινα εἰς τὸ Κάργιος, καὶ εἶπεν πῶς τοῦ ἔδειξεν ὁ σουρτάνος καλὸν φανόν, καὶ ἔντυσέν τον ἕναν ροῦχον χρουσόν· καὶ μήνυσεν νὰ τοῦ πέψουν τὴν πάγαν·

Καὶ τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἡ ρήγαινα ἐποῖκεν τὸν μισὲρ Πὸλ Κονταρῆν καπετάνον εἰς τὴν Κερινίαν, καὶ τὸν μισὲρ Πιὲρ τὲ Βάλες καστελλάνον.

Καὶ ἐκείναις ταῖς ἡμέραις ἡ ρήγαινα ἡ Τζαρλόττα ἔπεψεν μαντατοφόρον εἰς τὸν σουρτάνο τὸν Ρεπεζάρτε καὶ τὸν

(1) ἐτυραννίσαν. (2) Λογῆς.

Νικολὸ τὲ Μιλίας· καὶ ὁ σουρτάνος δὲν τὸν ἀτζετίασεν, καὶ ἐκράτησέν τους εἰς τὸ Κάργιος.

Καὶ τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἦρτεν ἀπὸ τὴν Ρόδον ἕναν κάτεργον Βενέτικον, καὶ εἶχεν μέσα ἕναν κόπελλον ὀνόματι Νικολῆν, καὶ ἔφερεν μετά του μίαν κοπέλλαν ἀπὸ τὴν Ρόδον· ὁ ποῖος ἦτον ἀδελφὸς τοῦ κοπέλλου ἀποῦ κατακόψαν· καὶ ὅσον ἀπέζευσεν, ἐπιάσαν τον καὶ ἐπῆράν τον εἰς τὴν Ἀμμόχουστον, καὶ ἀξαμινιάσαν (1) τον, πῶς ἦρτεν ἀπὸ τὴν Ρόδον καὶ ἔφερεν καὶ τὴν κοπέλλαν, καὶ εἶπέν τους: ἀφένταις, ἀγάπησά την, καὶ ἔκλεψά την καὶ ἔφερά την! Καὶ ἐβάλαν τους εἰς τὴν φυλακὴν, διὰ νὰ μάθουν καθαρὰ τὸ ἔλα τους.

Καὶ τῇ κα' αὐγούστου ἐφέραν ἀπὸ τὴν Ἀμμόχουστον τὸν Φραντζόζην, καὶ ἐκόψαν τὴν κεφαλήν του· καὶ τὸν ἄλλον ἐπέψαν τον εἰς τὴν Κερινίαν, καὶ ἐκόψαν καὶ κείνου τὴν κεφαλήν του.

Καὶ τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἦρτεν ἕνας μαντατοφόρος ἀπὲ τὸν πάπαν, καὶ ἔφερεν πολλὰ μαντάτα ἀπὸ τὴν Ἰτάλιαν.

Καὶ τῇ κγ' αὐγούστου ἐστράφην ὁ μαντατοφόρος ἀπὸ τὴν Συρίαν, καὶ ὅσον ἀπέζευσεν, ἔφυγεν, διότι ἔμαθεν πῶς ἐθέλα νὰ τὸν πιάσουν.

Καὶ τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἐξαπολύσαν τὸν Νικολῆν καὶ τὴν κοπέλλαν, ἀποῦ ἦρταν ἀπὲ τὴ Ρόδο.

Καὶ τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἐποῖκαν καπετάνον εἰς τὴν Κερινίαν τὸν μισὲρ Πὸλ Κονταρῆ.

Καὶ τῇ κζ' αὐγούστου ἐπιάσαν τὴν ῥήγαινα οἱ πόνοι, καὶ τῇ κη' ἐγέννησεν παλληκάριν, καὶ ἐκράξαν το ρὲ Τζάκ· καὶ ἔζησεν ὀλίγον καιρὸν (2), καὶ ἀπόθανεν (3).

Καὶ τῇ κθ' ἦρτεν τὸ μαντάτον εἰς τὴν χώραν, καὶ ἐποῖ-

(1) ἐξαμινιάσαν. (2) ἕναν χρόνον. (3) ἐπόθανεν.

καν γ' νύκτες χαραῖς, καὶ ἀξαπολύσαν καὶ οὕλους τοὺς φυλακισμένους.

Καὶ τῇ γ' σεπτεβρίου ἦρτεν ἀπὸ τὴν Ρόδον ἕναν ξύλον εἰς τὴν Ἀμμόχουστον, καὶ ἦρτεν ὁ μισὲρ Ἀλοῆς Ἀλπερίκ· καὶ ἄνταν ἦλθεν (1) εἰς τὴν Κύπρον, ὁ ρήγας ἐποῖκέν του πολλὴν τιμὴν διὰ τὴν ἀγάπην τοῦ μισὲρ Τζιάμες τοῦ θειοῦ του, καὶ ἔδωκέν του ρένταν (2) α' δουκάτα· ὁ ποῖος μισὲρ Ἀλοῆς (3) θωρῶντα τὰ πράματα τοῦ ρὲ Τζὰκ πῶς δὲν ἦτον φέρμε, ἔστρεψεν πᾶσα ρένταν ἀποῦ τοῦ ἔδωκεν, καὶ ἐπῆγεν τὰμπρὸς ὀπίσω εἰς τὴν Ρόδον· καὶ μανθάνωντα ὁ Σαπλάνας τὸν θάνατον τοῦ ρηγός, ἔπεψέν τον εἰς τὴν Κύπρον, διότι ὁ μισὲρ Τζιάμες εὑρίσκετον εἰς τὴν Ρόδο διὰ καμμίαν κεστίουν τὴν εἶχεν μὲ τὸν πρῶτόν του ἀδελφόν, καὶ ἔπεψέν τον διὰ νὰ (4) μηνύση τὰ πράματα πῶς πᾶσιν.

Καὶ τῇ ς' σεττεβρίου ἦρτεν ἕναν ξύλον ἀπὸ τὴν Συρίαν καὶ ἔφερεν χαρτία, πῶς ὁ μαντατοφόρος τῆς ρήγαινας τῆς Κατερίνας πῶς ἐπροσδέχτην τον ὁ σουλτάνος, καὶ ἔδωκέν του καὶ τοὺς μαντατοφόρους τῆς Τζαρλόττας, καὶ ἔφερέν τους εἰς τὴν Κύπρον· καὶ ἔπεψεν καὶ ἕναν Μαμαλοῦκον μαντατοφόρον.

Καὶ τῇ ι' σεττεβρίου ἐξέβην ὁ κούντης τὲ Ρουχᾶς καὶ ἐπῆγεν εἰς τὴν Ἀμμόχουστον, καὶ ἐμήνυσέν τον ἡ ρήγαινα, καὶ ἀφῆκεν εἰς τὸν τόπον του τὸν ἀμιράλην.

Καὶ τὴν αὐτὴν ἡμέραν ὠρδινιάσαν τὸν Νικολὸ τὲ Μοραπίτον διὰ βισκούντην, καὶ ἐβγάλαν τὸν σὶρ Γιλιὰμ Τερρᾶς.

Καὶ τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἐξέβην ὁ παλίος τοὺς Βενετίκους ἀπὸ τὴν Λευκουσίαν, καὶ ἐπῆγεν κουβαλητὸς εἰς τὴν Ἀμμόχουστον.

Καὶ τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἦρταν δύο κάτεργα ἀπὸ τὴν ἀρμάδαν ἀπὲ τὴν μερίαν τοῦ καπετάνου, τὰ ξύλα τὰ εὑρίσκουν-

(1) ἦρτεν. (2) τὸν χρόνον. (3) Λουὶς. (4) νὰ τοῦ.

ται νὰ πᾶσιν ὀμπρός του· καὶ ἐγίνην διαλαλημὸς, πᾶσα εἰς νὰ μπῇ εἰς τὰ ξύλα, καὶ ὅλοι (1) οἱ στρατιῶταις νὰ πᾶν μὲ τ' ἄλογά τους· τὰ ποῖα ξύλα τῆς Ἀμμοχούστου, ὁποῦ ἦτον, ἦτον ξύλα ιη', καὶ μοναῦτα ἐπῆγαν.

Καὶ τῇ ιδ' σεττεβρίου ἦρτεν ἕναν ξύλον ἀπὲ τὸν σουλτάνον (2), καὶ ἔφερεν χαρτὶν τῆς ῥήγαινας, μοναῦτα νὰ τοῦ πέψῃ τὸ σεντοῦκιν τοῦ ῥηγὸς καὶ οὔλαις ταῖς πραματείαις ὁπου τοῦ εὑρίσκουνται (3), διότι εἶναι δικά του· καὶ ὁ σουλτάνος (4) δὲν ἔξευρεν πῶς ἐγέννησεν ἡ ῥήγαινα καὶ ἔποικεν κλερονόμον.

Καὶ τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἐπέθανεν ὁ φρὲ Γιλιὰμ, καὶ ἔθαψάν τον εἰς τὸν Σὰντ Ἀγουστῆν· ὁ ποῖος ἐποῖκεν πολλὰ καλὰ εἰς τὸ αὐτὸν μοναστήριν, καὶ ἐποῖκεν καὶ τὸ ξενοδοχεῖον, καὶ ἀφῆκεν καὶ ἕναν χωρίον· καὶ ἀφῆκεν κουμερσάριδες τὸν παλίον τοὺς Βενετίκους, καὶ τὸν διὲ τῆς μεγάλης ἐκκλησίας, καὶ τὸν ἀδικάρην τῆς μεγάλης ἐκκλησίας.

Καὶ τῇ κβ' σεττεβρίου ἐγίνην καβαλλάρης ὁ μισὲρ Τζουὰν Μισταχέλης εἰς τὴν Ἀμμόχουστον, καὶ ὡρδινιάσαν τον διὰ μαντατοφόρον εἰς τὴν Βενετίαν ἀπὸ τὴν μερίαν τῆς ῥήγαινας.

Καὶ τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἀπέζευσεν ὁ καπετάνος τῆς ἀρμάδας τοὺς Βενετίκους μὲ πολλοὺς ζηντιλόμους εἰς τὴν Ἀμμόχουστον.

Καὶ τῇ β' ὀχτωβρίου (5) ἐσηκώθην ἡ ἀρμάδα ἀπὸ τὴν Ἀμμόχουστον· καὶ ὅσον ἐβγῆκεν, ἦρταν δύο ξύλα ἀπὸ τὴν Δύσιν καὶ ἐσυντύχαν μὲ τὸν καπετάνον, καὶ μοναῦτα ἐστράφην εἰς τὴν Ἀμμόχουστον. Καὶ τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἦρτεν ἕναν ξύλον τοῦ Μαρούφου εἰς τὴν Ἀμμόχουστον φορτωμένον σιτάρι. Καὶ εἰς τὸν λιμιόναν εἶχεν ἕνα ξύλον τοῦ πάπα φορτωμένον σιτάριν, καὶ ἐπῆράν το· καὶ εἰς τὸ αὐτὸν ξύλον ἦτον ὁ πα-

(1) οὗλοι. (2) σουρτάνον. (3) ὁποῦ εὑρίσκουνται. (4) σουρτάνος (5) ὀκτωβρίου.

τριάρχης όπου έχει τὸ Ψημολόφου. Καὶ άνταν ἦρτεν ὁ ρὲ Τζὰκ ἐσήκωσεν οὔλους τὰ χωργία, καὶ ἐσήκωσεν καὶ κεῖνον· καὶ ὅσον τὸ ἔμαθεν ὁ πατριάρχης, ἔπεψεν ἕναν μαντατοφόρον, διὰ νὰ τὸ πάρῃ, καὶ δὲν ἠμπόρησεν· καὶ ἐπάκτωσέν το ὁ ρήγας διὰ διακοσία δουκάτα τὸν χρόνον ἀπὲ τὸν πατριάρχην· καὶ διὰ τὴν ἀφορμὴν τούτην ἐπῆραν τὰ ξύλα. Καὶ μανθάνοντά το ἡ ρήγαινα (1), ἔπεψεν τὸν μισὲρ Τζιάμες εἰς τὴν Ἁλικήν, καὶ ηὗρεν τὰ ξύλα καὶ τὸν πατριάρχην, καὶ ἔδωκέν του υʹ δουκάτα, καὶ ἔστρεψεν τὸ κάτεργον εἰς τὴν Ἀμμόχουστον μὲ ταῖς βιττουαλίαις.

Καὶ τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἐφέραν τὸν Τζὰμ Περὲς κακόψυχα ἀπὸ τὴν Ἀμμόχουστον εἰς τὴν ἀρχιεπισκοπήν, διότι ὁ ἀδελφός του ἦτον ἀρχιεπίσκοπος.

Καὶ τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἐμήνυσεν ἡ ἀφεντία νὰ κρατήσουν (2) ιεʹ κάτεργα διὰ βλέπησιν τοῦ νησίου, καὶ ἂν ἦναι χρῆσι (3) νὰ μηνύσωμεν τοῦ καπετάνου νὰ κρατήσῃ οὔλην τὴν ἀρμάδαν.

Καὶ τῇ ιβʹ ὀχτωβρίου (4) ἐβγάλαν ἐκεῖνον τὸν εἶχαν εἰς τὴν φυλακὴν διὰ τὰ καρτζὰ τοῦ ρηγός, καὶ τὸν Τζορτζῆν τὸν Λαγουδάρην καὶ τὸν Φιλίππου τὸν Χαλινάρα (5), οἱ πγοὶ (6) ἦσαν καθαροί, διὰ τὴν Κερινίαν.

Καὶ τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἐποῖκαν καβαλλάρη τὸν Πέτρο Τάβιλα εἰς τὴν Ἀμμόχουστον, καὶ ἐγίνην μέγαν ριμοῦριν· καὶ ἂν δὲν εἶχεν ἐφτάσει ὁ Πέτρο Τάβιλας νᾶχεν σφαλίσειν ταῖς πόρταις τοῦ γιαλοῦ, ἐγινίσκετον μέγαν κακόν.

Καὶ τῇ καʹ ὀχτωβρίου (7) ἐποῖκεν ὁ βισκούντης ὁ Μοράπιτος, οὗλαις (8) ἡ πολιτικαῖς νὰ πᾶν εἰς τὸ Καμηλαργίον καὶ

(1) ὁ ρήγας. (2) ἦρτεν μαντάτον ἀπὲ τὴν Βενετίαν νὰ κρατήσουν. (3) χρήσιμον. (4) ὀκτωβρίου. (5) Φιλιπποῦν Χαλινάραν. (6) ποῖοι. (7) ὀκτωβρίου. (8) διαλαλημὸν, ὅτι οὗλαις.

εἰς τὸ Ἀμαξαργίον, καὶ νὰ μὲν εὑρεθῇ καμμία εἰς γειτονίαν, καὶ ὁποία νὰ εὑρεθῇ νὰ τὴν 'ξορίζῃ ἔξω τῆς χώρας.

Καὶ τῇ κδ' ὀχτωβρίου (1) ἐπέθανεν ὁ Τζὰν Περὲς ὁ κούντης τὲ Τζάφ, καὶ ἐθάψαν τον εἰς τὴν ἁγίαν Σοφίαν.

Καὶ τῇ κς' ὀχτωβρίου (2) ἦρτεν χαρτὶν ἀπὸ τὴν ρήγαινα τοῦ ἀμιράλη (3) καὶ τοῦ βισκούντη, νὰ πᾶν εἰς τὸ σπίτιν τοῦ κούντη τὲ Τζὰφ καὶ νὰ βουλλώσουν τὸ δικόν του, καὶ τὰ σπιτία του ἔσω τῆς χώρας, καὶ χωργία καὶ ρένταις, καὶ τὰ χωργία τῆς ἀρχιεπισκοπῆς· καὶ οὕτως ἐποῖκαν, καὶ ἐπῆραν καὶ τὰ γραψίματά του. Καὶ θωρῶντα ἡ γυναῖκά του, μοναῦτα ἐκαβαλλίκευσεν καὶ ἐπῆγεν εἰς τὴν Ἀμμόχουστον· καὶ θωρῶντά την ἡ ρήγαινα, ἀφῆκέν την εἰς τὸ ποσέσον της.

Καὶ τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἦρτεν ὁ Ἀντώνη τὲ Λόρσας ἀπὸ (4) τὸ Κάργιος καὶ ἔφερε μαντάτον, πῶς ὁ σουλτάνος (5) ἔχει καλὴν ἀγάπην μὲ τὴν Κύπρον, καὶ νὰ τοῦ πέψουν κδ' χιλιάδες δουκάτα διὰ τρεῖς πάγαις ἀποῦ τοῦ χρωστοῦν, καὶ μέγαν κανίσκιν διατὶ ἐμπῆκεν ἡ ρήγαινα (6) εἰς τὸ ρηγάτον.

Καὶ τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἐποῖκεν ἡ ρήγαινα τὸν Σασοῦν τὲ Νόρες κοντοσταύλην τῶν Ἱεροσολύμων.

Καὶ τῇ λ' ὀχτωβρίου (7) ἐφέραν εἰς τὴν Λευκουσίαν γ' χαρτία βουλλωμένα, τὰ ἔπεψεν ἡ ρήγαινα, μὲ τὸν ἅγιον Μάρκον, τὰ ποῖα ἦρταν ἀπὸ τὴν ἀφεντίαν τῆς Βενετίας, καὶ ἐδιαβάσαν τα εἰς τὴν ἁγίαν Σοφίαν, καὶ ἐδηλοῦσαν: ἐμάθαμεν τὸν θάνατον τοῦ ρηγός, καὶ ἐπλήξαμεν πολλά, καὶ ἐμάθαμεν πῶς τὸ νησὶν εἶναι ἀναπαμένο, καὶ οὗλοι οἱ ἀφένταις θέλουν σε διὰ ρήγαινα (8), καὶ ἐπήραμεν μεγάλον ἀπλαζίριν· καὶ ποῖσε ὅσον ἐμπορεῖς νὰ βλέπῃς τὴν ζωήν σου καὶ τοῦ παιδιοῦ σου· καὶ ἀποὺ τὰ προδέλοιπα μὲν ἔχῃς ἔννοιαν, καὶ ἐμεῖς θέλομεν σοῦ

(1) ὀκτωβρίου. (2) ὀκτωβρίου. (3) εἰς τὸν ἀμιράλην. (4) ἀπέ. (5) σουρτάνος. (6) τὸ παιδὶν. (7) ὀκτωβρίου. (8) ρῆγα.

βουθήσειν εἴ τι νἄναι χρῆσι· καὶ ἐγράψαμεν τοῦ καπετάνου τῆς ἀρμάδας νὰ τοῦ πέψῃ ς' κάτεργα, διὰ νὰ στέκουν εἰς τὴν δούλευσίν σου· καὶ ἂν ἔχῃς ἄλλην χρῆσι, μήνα μας.

Καὶ τῇ ε' νοεμβρίου ᾳυογ' ἦρτεν ὁ ἀρχιεπίσκοπος ὁ φρὲ Λοῆς (1), τὸν ποῖον ἔπεψέν τον ὁ ρὲ Τζὰκ μαντατοφόρον διὰ νὰ προξενήσῃ τὴν παστάρδαν του μὲ τὸν παστάρδον τοῦ ρὲ Φαρράντου, καὶ ἔφερεν μετά του ἕναν μαντατοφόρον.

Καὶ τῇ ιδ' νοεμβρίου ᾳυογ' ἐκαβαλλίκευσεν ὁ Πέτρο Τάβιλας καὶ οὖλοι οἱ Φράγκοι καὶ Ρωμαῖοι μὲ τ' ἄρματά τους, ὅσοι εἶχαν μηνίον, καὶ ὁ Πέτρο Τάβιλας καπετάνος τους, καὶ ἐπῆγαν εἰς τὴν Ἀμμόχουστον, διὰ νὰ δώσουν ὁρισμὸν ἴντα νἄχουν νὰ πολομοῦν. Καὶ ὡς γίον ἐπηγαῖναν, ἐμπλάσαν 'νοῦ ὀνόματι Ρήγκου, καὶ ἀρώτησάν τον, ἴντα μαντάτα ἔχει ἡ Ἀμμόχουστο· καὶ εἶπεν: ἠξεύρετε, ὅτι τὸ σαββάτον, πρὶν νὰ ξημερώσῃ γ' ὥραις, ἐσκοτῶσαν τὸν μισὲρ Ἀντρία Κορνὲρ τὸν θεῖον τῆς ρήγαινας, καὶ τὸν μάστρε Γαβριὲλ (2) τὸν Ζηντίλην, καὶ τον σὶρ Πὸλ Τζάππον. Γροικῶντα ὁ Πέτρο Τάβιλα, ἀρώτησέν του πῶς ἐδιάβην τὸ πρᾶμαν, καὶ εἶπέν του: δὲν ἠξεύρω νὰ σοῦ πῶ, παρὰ ὅσον γροικᾶς. Καὶ ἀποχαιρέτησέν τον καὶ ἐπῆγεν. Καὶ εἰς τὴν μίαν ὥραν τῆς νυκτοῦ ἦρτεν ἀπὸ τὴν Ἀμμόχουστον ὁ μισὲρ Ἀλοῆς Ἀλπερίκ, καὶ εἶπέν του τὸ πρᾶμα τοῦ Νικολὸ Μοράπιτου καὶ τοῦ μισὲρ Μαουτζίου τὲ Κοστάντζου, καὶ τοῦ σὶρ Τζουὰν Τερρᾶς, καὶ εἶπέν τους τὸ πρᾶμαν ὡς γίον ἐτραβενίασεν, καὶ εἶπέν τους:

Ἀφένταις, ὁ πάπας ἔπεψεν ἕναν χαρτὶν μὲ τὸν ἀρχιεπίσκοπον εἰς τὴν ρήγαινα καὶ εἰς ὅλους τοὺς καβαλλάριδες· «ἠξεύρετε πῶς εἶστε ἀντροπιασμένοι εἰς ὅλον τὸν κόσμο, διατὶ ἐμάθαμεν τὸν θάνατον τοῦ ρηγός, πῶς ἀφήκετε τὸν μισὲρ Ἀντρία Κορνὲρ καὶ τὸν Μάρκο Πέμπον καὶ τὸν σὶρ Πὸλ Τζάπ-

(1) Λογῆς. (2) Γαβριήλ.

που, καὶ τὸν ἰατρὸν τὸν Ζηντίλην καὶ ἀφεντέψαν τὸ ρηγάτο »; Καὶ ὅσον ἐπεριλάβαν τὸ χαρτὶν οἱ κουβερνούριδες, ἐμήνυσέν τους νὰ ποίσουν ἐκεῖνον τὸ ἐποίκασιν· καὶ δὲν ἐπῆραν κανέναν σκοπόν. Ἐξωμέρου καὶ διαβάζοντα τὸ χαρτίν, ἐσυμπιάστησαν οὖλοι ἀντάμα ἔσω τοῦ Σαπλάνα, καὶ ἐβάλαν μίαν ἔννοιαν διαβολικήν· καὶ λαλεῖ τους — ἠξεύρετε ὅτι ἔμαθα ἀληθινὰ (1), ὅτι ὁ μισὲρ Ἀντρία Κορνὰρ ὡρδινίασεν ἕναν καπετάνον τὸν Τζὰν βισκούντην Ταλιάνο μὲ τὴν συντροφίαν του διὰ ἦναι ᾽δηγημένοι, τὸ νὰ ᾽γροικήσουν τὴν καμπάναν ἄρμε, οὖλοι ἀντάμα νὰ πηδήσουν εἰς τὸ σπίτιν τοῦ κοντοσταύλη καὶ τοῦ κούντη τὲ Ρουχᾶς καὶ εἰς τοῦ κούντη τῆς Τρίπολης καὶ εἰς τὸ σπίτιν τοῦ Ρίτζου, καὶ νὰ τοὺς σκοτώσουν! Καὶ εἶπαν τοὺς λᾶς τῆς Ἀμμοχούστου, νὰ ἦναι δηγημένοι οὖλοι ἀντάμα, τὸ νὰ σημάνῃ ἡ καμπάνα, ναὑρεθοῦν ὅλοι εἰς τὸ παλάτιν ἁρματωμένοι· καὶ ἤτζου ἐγίνην. Καὶ πρὶν νὰ ξημερώσῃ τὸ σάβατον ὥραις γ', ι ε' νοεμβρίου, ἐσήμανεν ἡ καμπάνα ἄρμε· καὶ οἱ καβαλλάριδες καὶ οὖλοι οἱ ἀνθρῶποι (2), καθὼς τοὺς ἐδῶκαν νὰ γροικήσουν, ἐτρέξαν οὖλοι εἰς τὸ παλάτιν, καὶ προτήτερα ἐπῆγαν εἰς τὴν αὐλὴν τῆς ρήγαινας (3)· καὶ ἔρκετον ὁ σὶρ Πὸλ Τζάππους καβαλλάρης, καὶ πισωκάπουλά του ὁ σὶρ Πιέρο Γούρρης· καὶ ὅσον ἐμπῆκαν εἰς τὴν αὐλὴν τῆς ρήγαινας, ηὗραν τὸν Ρίτζον μὲ τοὺς λᾶς του· καὶ ὅσον εἶδεν ὁ Ρίτζος τὸν Τζάππον, ἀκτύπησέν τον μίαν λαγκίαν καὶ ἐπέρασεν τον ἀπὸ τὴν μίαν μερίαν εἰς τὴν ἄλλην· καὶ ὁ Γούρρης ἔφυγε· καὶ ἐπῆραν τὸν Τζάππον ἀπὸ τὰ ποδία, καὶ ἔρριψάν τον εἰς τὸν λάκκον. Καὶ ὁ Ζηντίλης ὁ ἰατρὸς ἐνέβην μέσα εἰς τὴν τζάμπραν τῆς ρήγαινας, καὶ ἐστάθην κοντά της, διὰ νὰ γλυτώσῃ. Καὶ ἦρτεν ὁ ἀρχιεπίσκοπος καὶ ηὗρέν τον κοντά της πῶς ἐστέκετον ἁρματωμένος, καὶ δὲν τὸν ἐγρώνισεν, καὶ εἶπέν του: στέκε

(1) καθολικά. (2) ἀθρῶποι. (3) Ἀπ' ἐντεῦθεν ἐλλείπουσι δύο φύλλα τοῦ μεγάλου χειρογράφου (366, 367).

ὧδε μὲ τὴν ῥήγαινα συντροφίαν! Τἀπίσα ἐνέβην ὁ Ρίτζος, καὶ ηὗρέν τον καὶ λαλεῖ του: ὧδ᾽ ἔσαι παράβουλε! Καὶ λαλεῖ του: μισὲρ Ρίτζο, ἄφης τον ὧδε! Καὶ κεῖνος δὲν ὀπεγίασεν τὸν ὁρισμόν της, ἀμμὲ ἐπίασέν τον ἀπὲ τὸ στῆθος, καὶ ἐδῶκέν του δύο πουναλίαις· καὶ ηὗρέν τον ἀρματωμένον, καὶ ἔπιασέν τον ἀπὲ τὰ μαλλία καὶ ἔβγαλέν τον ἔξω, καὶ ἔδραξεν τὸ σπαθὶν ἀπὲ τὴν κόξαν του, καὶ κεῖνος ἔφυγέν τους καὶ ἐμπῆκεν εἰς τὸ δῶμαν τοῦ μαγειρείου, καὶ ἐμπῆκαν καὶ ἐσκοτῶσάν τον. Καὶ ὁ μισὲρ Ἀντρίας ἔφυγεν, καὶ ἐπῆγεν εἰς τὸ καστέλλιν, καὶ δὲν τοῦ ἀνοῖξαν· καὶ ἐφτάσαν καὶ ἐσκοτῶσαν καὶ κεῖνον, καὶ τὸν μισὲρ Μάρκον Πέμπον· καὶ ἔπαψεν τὸ πρᾶμαν. Καὶ παύγοντα τὸ ριμούριν, ἐπέψαν με νὰ πάγω εἰς τὴν Κερινίαν μὲ ὁρισμὸν τῆς ῥήγαινας, διὰ νὰ μοῦ δώσουν τὴν Κερινίαν.

Καὶ ἀποχαιρέτησεν ὁ μισὲρ Λοῆς καὶ ἐπῆγεν εἰς τὴν Κερινίαν· καὶ οἱ ἄνωθεν καβαλλάριδες ἐστέκουνταν εἰς τὴν χώραν μὲ καλαῖς βίγλαις.

Καὶ ιε΄ δικεβρίου ἐκαβαλλίκευσεν ὁ ἀμιράλλης καὶ ὁ βισκούντης, καὶ ἐποῖκαν διαλαλημὸν ἀπὸ τὴν μερίαν τῆς ῥήγαινας, πᾶσα ἄνθρωπος νὰ κάθεται ᾽ς τὸ σπίτιν του καὶ νὰ πολομᾷ τὴν δουλίαν του, καὶ εἰς πέντ᾽ ἔξη μέραις εὑρίσκεται ἡ ῥήγαινα εἰς τὴν χώραν, καὶ θέλειν ποίσειν πᾶσα πρᾶμαν, καὶ νὰ μὲν τορμήσῃ τινὰς νὰ βαστάξῃ ἄρματον, οὐδὲ μικρὸς, οὐδὲ μέγας, ἀπάνω εἰς φούρκαν. Καὶ τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἦρταν ἀπὸ τὴν Ἀμμόχουστον λ΄ ἀνομάτοι Σιτζιλιάνοι, καὶ ἐμάθαμεν καλλιώτερα τὰ μαντάτα, εἶπαν οὕτως·

Ἀφένταις, ἠξεύρετε, ὅτι ὁ κοντοσταύλης καὶ οἱ προδέλοιποι τῆς συντροφιᾶς του, ὁ κούντης τῆς Τρίπολης καὶ ὁ μισὲρ Τζουὰν Ταφουρὲς καὶ ὁ Ρίτζος, ἐνέβην ὁ διάβολος εἰς τὴν καρδίαν τους, καὶ ἐκατάστησαν καὶ ἐγίνην μία μεγάλη παραβουλία· ὅτι ὁ κοντοσταύλης καὶ ἡ προδέλοιπή του συντροφία ὠρδινίασαν, πρὶν νὰ ξημερώσῃ γ΄ ὥραις νὰ σημάνῃ ἡ

καμπάνα ἄρμε, καὶ καθὼς ὡρδινίασαν, ἐσήμανεν· καὶ ἐγροίκησαν οἱ καβαλλάριδες καὶ οὗλοι οἱ ἀνθρῶποι τῆς Ἀμμοχούστου, καὶ ἦτο νὰ ποίσουν, ὅτι νὰ βρεθοῦν εἰς τὸ παλάτιν τῆς ρήγαινας. Καὶ γροικῶντα ὁ μισὲρ Πιέρο Γούρρης ἀρματώθην καὶ ἐπῆγεν εἰς τὸ σπίτι τοῦ σὶρ Πὸλ Τζάππου, καὶ ηὗρέν τον εἰς τὸ κρεβάτιν, καὶ λαλεῖ του: ἀφέντη, δὲν γροικᾷς τὴν καμπάναν; ἄνου, νὰ πᾶμεν εἰς τὴν αὐλήν, νὰ δοῦμεν ἴντα πράματα εἶναι, ὡς γίον εἴμεστεν κρατούμενοι! Καὶ ἐσηκώθην, καὶ ἐκαβαλλίκευσαν εἰς ἕναν ἄλογον, καὶ ὁ Τζίκς ὁ Καππάδοκας ἀπεζός, καὶ ἐπῆγαν εἰς τὴν αὐλήν. Καὶ ἔμπλασέν τους ὁ Λοῆς Ἀλπερίκ, καὶ εἶπεν τοῦ Τζάππου: ἔμπα ἔσω, νὰ σοῦ συντύχω. Καὶ ἐμπαίνωντα, ηὗρεν τὸν Κουρτέσην εἰς τὴν αὐλήν, καὶ εἶπέν του: πιάσ' τὸ χέριν μου νὰ πεζεύσω. Καὶ εἶπέν του: δὲν εἶναι χρῆσι νὰ πεζεύσῃς! καὶ ἀπεζεῦσεν ὁ Πιέρο Γούρρης ἀπ' ὀπίσω του· καὶ κεῖνον ἐσκοτῶσέν τον ὁ Ρίτζος καὶ οἱ λᾶς του, καὶ σκοτόνοντά τον, ἐπῆραν καὶ ἐρρίψαν τον εἰς τὸν λάκκον. Καὶ ὁ Ζηντίλης γροικῶντα τὴν καμπάναν, ἀρματώθην καὶ ἐπῆγεν εἰς τὴν αὐλήν, καὶ ἐνέβην εἰς τὴν τζάμπραν τῆς ρήγαινας, θαρρῶντα νὰ τὸν ἀγιτιάσῃ, καὶ δὲν ἐθάρρεν πῶς ἦτον διὰ λόγου του. Καὶ μοναῦτα ὁ Ρίτζος ἐνέβην εἰς τὴν τζάμπραν τῆς ρήγαινας, καὶ ἐπιάσεν τον, στανιὸ τῆς ρήγαινας, καὶ ἔβγαλέν τον ἔξω, καὶ ἐπέσαν ἀπάνω του πεντέξη ἀνομάτοι, καὶ λαλεῖ τοῦ Ρίτζου: ἴντα ἔφταισα, καὶ θέλεις νὰ μὲ σκοτώσῃς; καὶ ἔχοντα καὶ ἦτον ἀρματωμένος, καὶ ἐσήκωσεν τὴν φάλδαν του ὁ Ρίτζος, καὶ ἔδωκέν του μίαν στοκάδαν εἰς τὴν κοιλία, καὶ ἐσκοτῶσέν τον. Καὶ ὁ μισὲρ Ἀντρίας εὑρίσκετον εἰς τὸ σπίτιν μὲ ἕναν χρυσοχόν, τὸν μάστρε Τουμάζον, καὶ γροικῶντα τὴν καμπάναν, λαλεῖ τοὺς ἀνθρώπους του: σκοπήσετε ἀπὲ τὸ παραθύριν, ἴντα πρᾶμαν εἶναι! καὶ σκύφουν, καὶ θωροῦν ἀνθρώπους καὶ ἐμπαῖναν καὶ ἐκατέβαιναν (1). Καὶ γροικῶντα ὁ μισὲρ Ἀντρίας ἐ-

(1) Μέχρις ἐνταῦθα ἡ ἔλλειψις τοῦ ἑτέρου χειρογράφου

σηκώθην, καὶ ἐσηκώθην καὶ ὁ μισὲρ Μάρκο Πέμπος, καὶ ἐπῆγαν εἰς τὸ σπίτιν τοῦ παλίου, διὰ νὰ μάθουν τὸ πρᾶμαν. Καὶ ὡς γίον ἐπηγαῖναν, ἔμπλασέν τους ὁ κούντης τῆς Τρίπολης ἀρματωμένους, καὶ λαλεῖ τοῦ μισὲρ Ἀντρία: ἄμε 'ς τὸ σπίτιν σου! Καὶ ὁ μισὲρ Ἀντρίας δὲν ἐκουργίασεν, παρὰ πάγει (1) εἰς τοῦ παλίου· καὶ εἶπέν του ὁ παλίος: ἠξεύρετε, ὅτι ἐμηνύσαν μου νὰ μὲν σκαλέψω ἀπὲ τὸ σπίτιν μου! Καὶ γροικῶντα ὁ μισὲρ Ἀντρίας, ἔμεινεν χαϊργιασμένος, καὶ πολλὰ ἐδγίασεν τὸν παλίον, νὰ πάγῃ εἰς τὸ καστέλλιν, καὶ ὁ παλίος δὲν ἐθέλησεν. Καὶ ἐκαβαλλίκευσεν ὁ μισὲρ Ἀντρίας, καὶ ὁ μισὲρ Μάρκος ἀπεζός, καὶ ἐπῆγαν ὅλον τειχόκαστρον, διὰ νὰ πᾶν' εἰς τὸ καστέλλιν, θαρρῶντα νὰ τοὺς ἀνοίξουν τὸ καστέλλιν· καὶ ἐβάλλαν φωνὴν τοῦ καστελλάνου διὰ νὰ τοὺς ἀνοίξῃ (2)· καὶ εἶπέν τους: ἀφένταις, ἔχω ὁρισμὸν ἀπὸ τοὺς κουβερνούριδες, ὅτι ἂν ἔρτῃ ἡ κυρά μας ἡ ρήγαινα μὲ τὸ κορμίν της, νὰ μὲν τῆς ἀνοίξωμεν. Γροικῶντα ὁ μισὲρ Ἀντρίας, δὲν ἤξευρεν ἴντα νὰ ποίσῃ, καὶ ἐπῆγεν καὶ ἐμπῆκεν εἰς τὸ ριστέλλο τοῦ καστελλίου Καὶ μοναῦτα ἦρτεν ὁ κούντης καὶ ὁ Ρίτζος, καὶ ἐβάλαν φωνὴν τοῦ καστελλάνου, καὶ ἀρωτῆσάν (3) τον, ἂν ἦρτεν τινὰς εἰς τὸ καστέλλιν· καὶ εἶπέν τους — ἄλλος δὲν ἦρτεν, παρὰ ὁ μισὲρ Ἀντρίας. Καὶ γροικῶντα ὁ μισὲρ Ἀντρίας ἀπ' ἐκεῖ ἀποῦ ἔστεκεν, εἶπέν τους: ἴντα θέλετε; Καὶ εἶπέν του: ἔλα, σὲ κράζει ἡ ρήγαινα. Καὶ ἐξέβην ἀπ' ἐκεῖ ἀποῦ 'στέκεν, καὶ ἦρτεν ὀμπρός τους. Καὶ ἐκεῖ εὑρέθην ὁ Καζόλης, ὁ ποῖος ἦτον πουρζέζης (4) τῆς Ἀμμοχούστου, καὶ ἦτον βισκούντης εἰς τὴν Ἀμμόχουστον, καὶ ἕνας (5) πουρζέζης· καὶ θωρῶντα τὸν μισὲρ Ἀντρία ἀπεζά, ἀπέζευσεν καὶ κεῖνος, καὶ ἔφερέν του τὸ ἄλογον νὰ καβαλλικεύσῃ. Καὶ θωρῶντά τον ὁ Ρίτζος πῶς τοῦ ἐδῶκεν τὸ ἄλογον, ἐποῖκέν του μεγάλην ἀντροπήν, καὶ ἔφερεν (6) τὸν

(1) πῆγεν. (2) ἀνοίξουν. (3) ἀρώτησέν. (4) πουρζέζος. (5) ἕτερος. (6) ἔφεραν.

πορτάντον του, καὶ ἐκαβαλλίκευσεν ὁ μισὲρ Ἀντρίας. Καὶ λαλεῖ του ὁ κούντης τῆς Τρίπολης τοῦ μισὲρ Ἀντρία: ἐγὼ πάγω, καὶ ἐσοὺ (1) ἔλα μὲ τὸν μισὲρ Ρίτζον. Καὶ λαλεῖ τοῦ κούντη: ἐγὼ ἔρχομαι μετά σου. Καὶ γροικῶντα ὁ Ρίτζος, τοῦ μισὲρ Ἀντρία ἀκτύπησέν του μίαν μαχαιρίαν (2) εἰς τὴν κεφαλήν, καὶ ἔπεσεν ἀπάνω του, καὶ ἐσκοτῶσάν τον (3), καὶ ἐρρίψαν τον εἰς τὸ χαντάκιν τοῦ καστελλίου. Καὶ τὸν μισὲρ Μάρκο Πέμπον ἐσκότωσέν τον ἕνας Μαρράνος, ὀνόματι Μαστίχης· καὶ ἔρριψαν καὶ κεῖνον εἰς τὸ χαντάκιν. Καὶ τὸ νὰ τοὺς σκοτώσουν (4), ἔπαψεν πᾶσα μάχη. Καὶ τὸ πωρνὸν ἐπιάσαν τὸν καπετάνον τοὺς Ταλιάνους τὸν Τζουὰν Βισκούντην καὶ ἐβάλαν τον εἰς τὴν φυλακήν, διὰ νὰ 'σάσουν ταῖς παραβουλίαις τους.

Καὶ τῇ ιε´ νοεμβρίου ͵αυογ´ ἔπεψεν ὁ Λοῆς (5) Ἀλπερὶκ ἕναν χαρτὶν ἀπὲ τὴν Κερινίαν, πῶς ὁ μισὲρ Πόλου Κονταρῆς δὲν ἐθέλησε νὰ τοῦ δώσῃ τὴν Κερινίαν, καὶ λαλεῖ, δὲν θέλει νὰ τοῦ δώσῃ ἀνθρώπου (6) ξένου, άποῦ δὲν ἔχει εἰς τὴν Κύπρον οὐδὲ γυναῖκα, οὐδὲ παιδία, οὐδὲ καμμίαν κράτησιν, ἀμμέ, ἂν ἔναι ὁρισμός της, νὰ πέψῃ τὸν Νικολὸ Μοράπιτον νὰ τοῦ τὸ δώσῃ. Καὶ ἐπέψαν τὸ χαρτὶν εἰς τὴν Ἀμμόχουστον. Καὶ μοναῦτα ἡ ρήγαινα ἔγραψεν χαρτὶν τοῦ καπετάνου τῆς Κερινίας, ὅσον νὰ δῇ (7) τὸ χαρτίν, νὰ δώσῃ τὴν Κερινίαν τοῦ Νικολὸ Μοράπιτου. Καὶ ἔγραψεν τοῦ Νικολὸ Μοράπιτου νὰ ὀρδινιάσῃ (8) βισκούντην εἰς τὸν τόπον του, καὶ κεῖνος νὰ πᾷ νὰ περιλάβῃ τὴν Κερινίαν. Καὶ ἔβαλεν εἰς τὸν τόπον του τὸν πεθερόν του τὸν μισὲρ Παλία Φρασές, καὶ κεῖνος ἐπῆγεν εἰς τὴν Κερινίαν. Καὶ ὅσον ἐπῆγεν ὁ καπετάνος, καὶ οὗλοι εἶπάν του, καλῶς ἦρτες! καὶ ἐμπαίνωντά του, ἔμπασεν καὶ τὸν μισὲρ Ἀ-

(1) σοὺ. (2) μαχαιργίαν. (3) ἐσκοτῶσέν τον. (4) Καὶ σκοτόνοντά τους. (5) Λογῆς. (6) ἀθρώπου. (7) ὅσον δῇ. (8) ὀρδινιάσουν.

λοῆς (1) Ἀλπερήκ, καὶ τὸν μισὲρ Τουτζίου (2) τὲ Κοστάντζο, καὶ ἐσφάλισεν τὴν Κερινίαν, καὶ ἐπῆγαν εἰς τὸ κάστρον. Καὶ ὁ μισὲρ Πόλου Κονταρῆς εἶπεν τοῦ Μοράπιτου: σιγούριασ' μου τὴν ζωήν μου, καὶ νὰ σοῦ δώσω τὸ καστέλλιν. Καὶ ἐσιγουρίασέν τον, καὶ ἄνοιξέν του. Καὶ μοναῦτα ὅλοι (3) ἀντάμα τῆς Κερινίας εἰπάν του: τὸ κάστρον δίδουμέν το 'ς τὸ χέριν σου, καὶ ὄχι ἄλλου τινός! Καὶ πέρνωντά το, ἐκράτησέν το διὰ λόγου του, καὶ εἶπέν τους: ἀφένταις, ἠξεύρετε, ὅτι ἡ κυρά μου ἡ ρήγαινα ἔγραψέν μου νὰ πάρω τὸ καστέλλιν εἰς τὸ χέριν μου, καὶ ὄχι νὰ τὸ δώσω ἄλλου τινός! Καὶ τοῦ μισὲρ Ἀλοίζου (4) εἶπέν του: νἄχῃς ἀπομονήν, νὰ γράψω τῆς ρήγαινας ἴντα εἶναι ὁρισμός της νὰ ποίσω.

Καὶ τῇ ιζ' νοεμβρίου ἔγραψεν χαρτὶν τῆς ρήγαινας, καὶ ἐπέσωσεν εἰς τὴν Κερινίαν ὁ κοντοσταύλης ὁ μισὲρ Τζουὰν Σαπλάνας· καὶ ἐπῆγεν πολλὰ θυμωμένος, διατὶ δὲν ἔδωκεν ὁ Μοράπιτος τὴν Κερινίαν τοῦ Λοῆς (5) Ἀλπερὶκ τοῦ ἀδελφοτέκνου του. Καὶ πηγαίνωντα ηὗρέν την σφαλισμένην, καὶ ἐπῆγεν τὸ μαντάτον εἰς τὸν Μοράπιτον, πῶς ἐπῆγεν ὁ κοντοσταύλης καὶ στέκει ἔξω, καὶ ἂν εἶναι ὁρισμός σου, ν' ἀνοίξῃς τὸ καστέλλιν νὰ 'μπῇ. Καὶ γροικῶντα ὁ Μοράπιτος, ἐστάθην πολλὴν ὥραν ἐννοιασμένος νὰ τοῦ ἀνοίξῃ· καὶ ἔπεψεν καὶ ἄνοιξέν του, καὶ ἐνέβην, καὶ ἀνοῖξάν του τὸ 'σώκαστρον (6), καὶ ἐνέβην μέσα μὲ πολλὰ φοβερίσματα εἰς τὸν Μοράπιτον, διατὶ δὲν ἔδωκεν τὸ καστέλλιν τοῦ ἀδελφοτέκνου του. Καὶ ἦρταν εἰς πολλὰ λογία. Καὶ θωρῶντα ὁ Κονέλλας τὸν Σαπλάναν τόσον θυμωμένον, εἶπέν του: ἀφέντη κοντοσταύλη, πολλὰ θαυμάζομαι εἰς αὐτῆς σου, καὶ φαίνεταί σου καὶ θωρεῖς ἀνθρώπους (7) ἀποῦ δὲν ἀγρωνίζουν τὴν τιμήν τους, καὶ θυμώνεσαι πολλά! ἐγὼ δὲν ἦτον

(1) Ἀλογῆς. (2) Τζουὰν. (3) οὗλοι. (4) Ἀλογῆς. (5) Λογῆς. (6) 'σωκάστελλον. (7) ἀθρώπους.

νὰ ποίσω, παρὰ κατὰ τὸν ὁρισμὸν τῆς κυρᾶς μας τῆς ῥήγαινας, καὶ ἡ ἀφεντία σου κράτησ' το, ὡς γίον θέλεις· διότι ἡ ῥήγαινα ἔγραψέν μου νὰ περιλάβω τὴν Κερινίαν εἰς τὸ χέριν μου, καὶ νὰ μὲν τὴν δώσω ἄλλου τινός. Καὶ θωρῶντά το ὁ κοντοσταύλης, ἀποχαιρέτησεν καὶ ἦρτεν εἰς τὴν χώραν μὲ τὸν σὲρ Ἀλοῆς (1) Ἀλπερία. Καὶ ἐποῖκεν ὡς ταῖς ιη' νοεμβρίου, καὶ τότες ἐπαραδῶκεν τὸ καστέλλιν εἰς τὸ χέριν τοῦ μισὲρ Ἀλοῆς (2) Ἀλπερία, καὶ ἐκεῖνος ἦρτεν εἰς τὴν χώραν.

Καὶ τὴν ιθ' νοεμβρίου ἐπῆγεν ἀπὸ τὴν Λευκουσίαν εἰς τὴν Ἀμμόχουστον ὁ Μοράπιτος καὶ ὁ μισὲρ Τζουὰν Τερρᾶς.

Καὶ τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἦρτεν ἀπὸ τὴν Ἀμμόχουστον ὁ μισὲρ Γιλιὰμ Τερρᾶς, καὶ εἶπεν πῶς ἐσαρτζόναν τὸ παλάτιν τῆς ῥήγαινας ἔξω, καὶ ἦρτεν πᾶσα ἄνθρωπος (3), καὶ ἐποῖκέν της ὅρκον, καὶ ἔστησεν πάγκον, καὶ ἐπλερῶσαν πᾶσα ἄνθρωπον (4) ὅπου ἐχρωστοῦσαν. Καὶ ὡρδινιάσαν μαντατοφόρον νὰ πάγῃ εἰς τὴν Βενετίαν τὸν μισὲρ Φίλιππον Ἀποδοχάτορον, καὶ ἐδῶκάν του τὸ χωργίον τοῦ μάστρε Ζηντίλη τὴν Δορὰν καὶ τὸν Χιτόν, καὶ τὸ σπίτιν του, καὶ ἔποικάν τον καὶ βιτζεκαντζιλιέρην, καὶ ἐδῶκάν του καὶ τ' δουκάτα· καὶ ἐπῆγεν μὲ ἕναν ξύλον Βενέτικον καὶ συντροφίαν ἕναν τοῦ ῥὲ Φαράντου, καὶ ἐξέβην ιζ' νοεμβρίου ᾳυογ'.

Καὶ τῇ ιθ' νοεμβρίου ἦρτεν εἰς τὴν χώραν μαντάτον πῶς ἐχαρτῶσαν τὴν παστάρδαν τοῦ ῥὲ Τζὰκ μὲ τὸν παστάρδον (5) τοῦ ῥὲ Φαράντου, καὶ ἐπρουμουτίασεν ὁ ῥὲ Φαράντος πᾶσα φορὰν ὅπου τὸ ῥηγάτον ἔρτῃ εἰς χρῆσιν (6), νὰ πέμπῃ κ' κάτεργα ἁρματωμένα, καὶ τ' ἀνομάτους ἀπεζοὺς διὰ τὴν βλέπησιν τοῦ τόπου, καὶ ῥὲ Φαράντος νὰ πολομᾷ τοὺς ἐξόδους (7).

Καὶ τῇ κγ' νοεμβρίου ἐμήνυσεν ἡ ῥήγαινα τοῦ Νικολὸ

(1) Λογῆς. (2) Ἀλογῆς. (3) ἄθρωπος. (4) ἄθρωπον. (5) παστάρδο. (6) χρῆσι. (7) ἐξόδους.

τὲ Μοράπιτου, νὰ βάλλῃ τινὰν εἰς τὸν τόπον του, καὶ νὰ πάγῃ εἰς τὴν Ἀμμόχουστον. Καὶ ἐβάλεν τὸν σὲρ Σιμοὺν Φρασίς· καὶ ὅσον ἔφτασεν εἰς τὴν Ἀμμόχουστον, ἐδγῆκεν καταπρόσωπά του ὁ ἀρχιεπίσκοπος καὶ οἱ κουβερνούριδες καὶ ὅσοι εὑρίσκουνταν εἰς τὴν Ἀμμόχουστον, καὶ ἐμπάσαν καὶ ἀπλικεῦσάν τον εἰς τὰ σπιτία τοῦ Ρίτζου.

Καὶ τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἦρταν ι' κάτεργα εἰς τὴν Ἀμμόχουστον ἀπὸ τὴν ἀρμάδα μὲ ἕναν πρεβετατούρην μισὲρ Βιτὸρ Σοράντζον, τὸν ποῖον (1) ἔπεψέν τον ἡ ἀφεντία διὰ βλέπησιν τοῦ τόπου. Καὶ ἐμάθαν τὸ πρᾶμαν τὸ ἐγίνην εἰς τὴν Ἀμμόχουστον, καὶ μανθάνοντά το, δὲν ἐθέλησε νὰ ἀπεζεύσῃ τινάς, οὐδὲ ἀφῆκάν τους νἄμποῦν εἰς τὸν λιμιόναν, καὶ ἐστάθησαν ἔξω εἰς τὴν Σάντα Κατερίναν. Καὶ μοναῦτα ἐβγάλαν ἕναν κάτεργον καὶ ἐπέψαν το εἰς τὴν Βενετίαν, διὰ νὰ πάρῃ τὸ μαντάτον ὡς γίον ἐδιάβην (2), καὶ νὰ τοὺς μηνύσουν ἴντα νὰ ποίσουν. Καὶ μανθάνοντά το οἱ κουβερνούριδες τοῦ ρηγάτου, ἐπῆγαν εἰς τὸν γιαλὸν νὰ πάρουν βουλήν, διὰ νὰ πᾶσιν (3) εἰς τὰ ξύλα, διὰ νὰ συντύχουν μὲ τὸν πρεβετατούρην. Καὶ ἐφάνην τους νὰ πέψουν τὸν ἀρχιεπίσκοπον (4) νὰ πάγῃ εἰς τὰ ξύλα, διὰ νὰ συντύχῃ (5) μὲ τὸν πρεβετατούρην· καὶ ἐπέψαν καὶ ἐφέραν σάλβο· καὶ ἐπῆγεν ὁ ἀρχιεπίσκοπος μὲ μίαν βάρκαν, καὶ ἐπῆγεν εἰς τὸ κάτεργον· καὶ ἦρταν εἰς πολλὰ λογία, καὶ εἰς πολλὰ τὰ ἐσυντύχαν, ἐζητῆσαν νἄχουν τὴν Ἀμμόχουστο, ἢ τὴν Κερινίαν· καὶ εἶπέν τους: ἀφένταις, ζητᾶτε πρᾶμαν τὸ δὲν ἠμπορεῖτε νἄχετε, διότι ὁ μακαρισμένος ὁ ρήγας ἐποῖκεν διαθήκην, καὶ ἀφῆκεν κουβερνούριδες εἰς τὸ ρηγάτον, καὶ κατὰ τὸν ὁρισμὸν τὸν ἔδωκεν δὲν ἠμποροῦν νὰ ποίσουν (6) ἀλλοίως· τώρα στρέφομαι καὶ συντυχάνω μετά τους, καὶ θέλει τοὺς τὸ

(1) τὰ ποῖα. (2) πῶς ἐδιάβην. (3) πᾶν. (4) ἀρχιπίσκοπον. (5) νὰ συντύχουν. (6) ἠμποροῦμε νὰ ποίσωμεν.

'πεῖν ἴντα ζητᾶτε, καὶ θέλετε ἔχειν ἀντίλογον (1). Καὶ ἀποχαιρέτησεν ὁ ἀρχιεπίσκοπος, καὶ ἦρτεν πολλὰ παγιασμένος (2), καὶ εὑρέθην μὲ τοὺς κουβερνούριδες, καὶ εἶπέν τους καθὼς τοῦ εἴπασιν. Καὶ τὰ ξύλα ἐστέκαν (3) ἔξω εἰς τὴν Σάντα Κατερίναν, καὶ τινὰν δὲν ἀφῆκαν νὰ ἀπεζεύσῃ.

Καὶ τῇ κδ' νοεμβρίου ᾳυογ' Χριστοῦ ὁ 'Αντόνη τὲ Λόρσας εὑρίσκετον εἰς τὴν 'Αμμόχουστον, καὶ εἶχεν ἕναν δουλευτὴν Πουρτουαλέζην, ὀνόματι Τζανίκον Κουτζόν, καὶ ἐκατάστησεν ὁ ἄνωθεν 'Αντόνης τὸν ἄνωθεν Τζανίκον νὰ πάγῃ εἰς τὸ καστέλλιν νὰ συντύχῃ μὲ τὸν καστελλάνον, καὶ ἦτον ὁ Φαραντέτος καστελλάνος, νὰ τοῦ προυμουτιάσῃ ἀπὸ τὴν μερίαν τῆς ἀφεντίας δύο χιλιάδες δουκάτα, καὶ νὰ τοὺς δώσῃ τὸ καστέλλιν τῆς 'Αμμοχούστου. Καὶ ἐσύντυχεν μετά του, καὶ ἐκουσεντίασεν καὶ ἐτζενίασέν τον. Καὶ τὸ πωρνὸν ὁ καστελλάνος ἐπῆγεν καὶ εἶπέν το τοὺς κουβερνούριδες, καὶ ἐπέψαν μονκῦτα καὶ ἐπιάσαν τον καὶ ἐβάλαν τον εἰς τὴν φυλακήν, διὰ νὰ μάθουν τὸ πρᾶμαν καθαρά. Καὶ ὁ 'Αντόνη τὲ Λόρσας ἔφυγεν καὶ ἐνέβην εἰς τὸ κάτεργον τῶν Βενετίκων.

Καὶ τῇ κε' νοεμβρίου ὁ Νικολὸ Μοράπιτος ἐπῆγεν εἰς τὴν ρήγαινα καὶ ἐχαιρέτησέν την, καὶ ἐποῖκέν του καλὸν πρόσωπον, καὶ εἶπέν της: κυρά μου, ἐμήνυσέν μου ἡ ἀφεντία σου, καὶ ἦρτα κατὰ τὸν ὁρισμόν σου. Γροικῶντα ἡ ρήγαινα, ὥρισεν τὸν ἀρχιεπίσκοπον νὰ τὸν ἀπολογιάσῃ, καὶ εἶπέν του: ἀπὸ τὸ ἔλα σου καλῶς ἦρτες, καὶ ἄμε εἰς τὸ σπίτιν σου ρεποζίασε, ὅσ' ὡς που νὰ 'ρίσῃ ἡ ἀφεντία τῆς κυρᾶς μας, καὶ ἔχει πολλὰ ρικουμαντάδον καὶ ἐμπιστὸν καὶ καλόν της δουλευτήν. Καὶ ἀποχαιρέτησεν καὶ 'πῆγεν (4).

Καὶ τῇ α' δικεβρίου ογ' Χριστοῦ ἐμήνυσεν ἡ ρήγαινα τοῦ Μοραπίτου νὰ εὑρεθῇ εἰς τὴν αὐλήν της· καὶ ἐπῆγεν, καὶ ἐ-

(1) ρεσπόσταν. (2) δισπιργιασμένος. (3) ἐμεῖναν. (4) ἐπῆγεν.

μπῆκεν εἰς τὸ παλάτιν καὶ ἐχαιρέτησέν την, καὶ ὥρισέν τον νὰ πάγῃ καπετάνος εἰς τὴν Κερινίαν, διατὶ ἄλλον δὲν θέλει νὰ τὴν ἀποθαρρήσῃ (1) — διότι ὁ ρήγας εἶχέν σε πολλὰ ἀκριβὸν καὶ ἐμπιστὸν δουλευτήν, καὶ θέλω νὰ πάγῃς μοναῦτα νὰ τὸ πάρῃς εἰς τὸ χέριν σου τὸ καστέλλιν ἀπὲ τὸν Λοῆς (2) Ἀλπερίκ.

Καὶ γροικῶντα ὁ Μοράπιτος τῆς ρήγαινας, εἶπέν της: κυρά μου εἶναι ὁρισμός σου νὰ πάγω; Καὶ εἶπέν του: ἤτζου εἶναι ὁρισμός μου (3). Καὶ ἐφίλησεν τὸ χέριν της, καὶ ἐποῖκεν μάτζε διὰ τὸν υἱόν του τὸν Γιάκουμον, καὶ ἔδωκέν του καὶ τὸ βισκουντάτον εἰς ὅλην του τὴν ζωήν, καὶ νὰ βάλλῃ εἰς τὸν τόπον του ἐκεῖνον ὁποῦ νὰ θέλῃ (4). Καὶ ἀποχαιρέτησέν την καὶ ἐπῆγεν· καὶ ὡρδινίασεν ἡ ρήγαινα τὸν Ρίτζον, νὰ πάγῃ μὲ τὸν Μοράπιτον εἰς τὴν Κερινίαν, διὰ νὰ πάρῃ τὸ καστέλλιν ἀπὲ τὸν Λοῆς (5) Ἀλπερίκ καὶ νὰ τὸ δώσῃ τοῦ Μοραπίτου κατὰ τὸν ὁρισμόν της.

Καὶ ἔδωκέν τους καὶ χαρτία καὶ ἦρταν εἰς τὴν χώραν, καὶ ἐγύρισαν τὴν χώραν καὶ ἐκουφερτιάσαν τοὺς ἀνθρώπους (6), καὶ εἰπάν τους, πῶς ἡ κυρὰ ἡ ρήγαινα ἔρκεται γλήγορα εἰς τὴν χώραν. Καὶ ἐξέβησαν καὶ ἐπῆγαν εἰς τὴν Κερινίαν. Καὶ ἀφῆκεν βισκούντην (7) τὸν πεθερόν του τὸν Παλία Φρασές. Καὶ ὅσον τοὺς ἀποσκεπάσεν ὁ μισὲρ Ἀλοῆς (8), ἐσφάλισεν τὴν Κερινίαν, καὶ ἐσύντυχέν τους, καὶ κεῖνοι δὲν τοῦ ἔδειξαν τὸν ὁρισμὸν τῆς ρήγαινας. Καὶ θωρῶντά τον, μοναῦτα ἄνοιξεν τους τὸ ᾽σώκαστρον, καὶ ἔμπασεν τὸν Ρίτζον, καὶ ἐσύντυχέν του, καὶ ἐκοιμήθησαν ἀντάμα εἰς τὸ καστέλλιν. Καὶ ὁ Μοράπιτος ἔμεινεν ἔξω εἰς τὸ κάστρον. Καὶ ᾽πισκυρίου (9) ἀνοῖξαν τὸ ᾽σώ-

(1) δὲν θέλω νὰ τὸ ἀποθαρρήσω τὸ καστέλλιν. (2) Λογῆς. (3) ὁ ὁρισμός μου. (4) ὁποῦ θέλει. (5) Λογῆς. (6) ἀθρώπους. (7) βισκούντην εἰς τὸν τόπον του. (8) Λογῆς. (9) πιθαυρίου.

καστρον καὶ ἔμπασαν τὸν Μοράπιτον, καὶ ἐπαραδῶκάν του τὸ καστέλλιν (1). Καὶ ὁ μισὲρ Ἀλοῆς (2) ἀνοῖξεν τὴν πόρταν τῆς παρπακάνας καὶ ἐξέβην ἔξω τῆς Κερινίας, χωρὶς νὰ 'δῇ τὸν Μοράπιτον, καὶ ἦρτεν εἰς τὴν χώραν. Καὶ ὁ Ρίτζος ἔμεινεν μὲ τὸν Μοράπιτον γ' ἡμέραις, καὶ ἦρτεν εἰς τὴν χώραν. Καὶ τὴν νύκταν ἦρτεν ἕνας δουλευτὴς τοῦ μισὲρ Ρίτζου ἀπὸ τὴν Ἀμμόχουστον, καὶ ἔφερέν του ἕναν χαρτίν, πῶς ἐβγῆκαν ἀπὸ τὰ κάτεργα γ' ἀνομάτοι ἀρματωμένοι διὰ νὰ τὸν πιάσουν. Γροικῶντα ὁ Ρίτζος, ἐπίασεν ν' ἀνομάτους διὰ νὰ τὸν βλεπήσουν ὅλην τὴν νύκτα (3), καὶ τὸ πωρνὸν ἐκαβαλλίκευσεν ἕναν καλὸν ἄλογον, καὶ οἱ δέλοιποι καὶ ἐπῆγεν εἰς τὴν Ἀμμόχουστον. Καὶ δὲν ἐδιάβησαν δ' ἡμέραις, καὶ οἱ Σκλαβοῦνοι (4) ἐσκοτῶσαν ἕναν ἄνθρωπον τοῦ κούντη τῆς Τρίπολης ἔξω τῆς Ἀμμοχούστου. Ἡ ἀφορμὴ ἦτον τούτη (5)· ὅτι ἐξέβην ὁ κούντης τῆς Τρίπολης, ὁ ποῖος ἦτον καπετάνος τῆς Ἀμμοχούστου, καὶ ἄνοιξεν τὴν πόρταν τοῦ γιαλοῦ καὶ ἐσύντυχεν μὲ τὸν πρεβετατούρην, καὶ ἐστράφην εἰς τὴν Ἀμμόχουστον· καὶ ὅσον ἐξημέρωσεν, ἔμαθέν το ὁ Σαπλάνας καὶ ἐφάνην του πολλὰ κακόν, λαλῶντα: δὲν ἔπρεπε νὰ πάγῃ μοναχός του νὰ συντύχῃ χωρὶς τὴν βουλήν μας! Καὶ διὰ τούτην τὴν ἀφορμὴν ἀγγρίστην ὁ Σαπλάνας. Καὶ μανθάνοντά το ἡ ρήγαινα καὶ ἡ βουλή της, ἐποῖκαν μονάξα ἕναν ὁρισμὸν τοῦ Σαπλάνα ἀπὸ τὴν μερίαν τῆς ρήγαινας καὶ τοὺς κουβερνούριδες, νὰ μὲν σκαλέψῃ ἀπὲ τὸ σπίτιν του, ἀπάνω εἰς τὴν ζωήν του καὶ εἰς οὐλά του τὰ καλά. Καὶ ἤτζου ἐποῖκεν κατὰ τὸν ὁρισμόν της. Καὶ διαβαίνοντα δύο μέραις, ἐμήνυσέν της παρακαλέματα (6), νὰ τὸν ἀφήσῃ νὰ πάγῃ εἰς τὴν Λευκουσίαν. Καὶ ἐδῶκάν του ὁρισμόν· ὁ ποῖος ἦρτεν, καὶ ἔφερεν καὶ τοὺς κε' ἀνομάτους ἀποῦ πῆρεν καὶ πῆ-

(1) ξώκαστρον. (2) Ἀλογῆς. (3) νύκταν. (4) καὶ Σκλαβοῦνοι. (5) τοῦτον. (6) παρακαλήματα.

γεν μὲ τ' ἄλογά τους. Καὶ ἦρτεν εἰς τὴν πόρταν, καὶ οἱ ἄνθρωποι (1) τῆς χώρας δὲν τὸν ἀφῆκαν νὰ 'μπῇ, καὶ εἰπάν του νὰ στραφῇ νὰ φέρῃ τὴν ρήγαινα. Καὶ εἰς τούταις ταῖς ἀνακατωχίαις, εἶχεν ἕναν Μένικον Λαχανᾶν, καὶ εἶχεν ἕναν παστάρδον, καὶ εἶπέν του — δός μου χαρτὶν καὶ καλαμάρι νὰ γράψω, καὶ θέλω νὰ ποίσω λογαριασμὸν μὲ τὸν φούντικαν, καὶ θέλω νὰ πάγω γλήγορα, διατὶ (2) ὁ Ρίτζος εἶναι ἔσω μας χωσμένος, καὶ θέλει νὰ γράψῃ (3) χαρτὶν εἰς τὴν Ἀμμόχουστον. Καὶ τὸ κοπέλλιν ἐδιάβαζεν εἰς τοῦ Σμερλίου, καὶ ἐπῆγεν καὶ εἶπέν τού το. Καὶ ὁ Σμερλίους εὑρίσκει τὸν Στέφανον τὸν Κουδουνᾶν καὶ εἶπέν του — ὁ Ρίτζος ἦρτεν εἰς τὴν χώραν, καὶ εἶναι χωσμένος εἰς τὸ σπίτιν τοῦ Μενίκου τοῦ Λαχανᾶ, καὶ πιστεύγω δὲν ἦρτεν ἄλλο, παρὰ νὰ σὲ φουρκίσῃ, ὄχι σὲν (4) μοναχά, παρὰ καὶ ἄλλους πολλούς. Καὶ γροικῶντα ὁ Κουδουνᾶς, ἐπῆγεν καὶ ἐσώρευσεν (5) πολλούς, καὶ ἐπῆγεν εἰς τοῦ Μενίκου (6), καὶ ἐγυρέψαν καὶ δὲν τὸν ηὗραν. Καὶ τάπισα ἐκράτησαν στράταν διὰ νἄρτῃ ἡ ρήγαινα, ἀλλοίως νὰ μὲν ἀφήσουν πιὸ νἄρτῃ τινὰν ἀπὸ τὴν Ἀμμόχουστον, οὐδὲ ἀπ' ἄλλον τόπον.

Καὶ μοναῦτα ἐσημάναν τὴν καμπάναν ἄρμε, καὶ ἐσωρεύτησαν οὗλοι εἰς τὸ σπίτιν τοῦ Κουδουνᾶ καὶ ἐποῖκαν βουλὴν καὶ ἐποῖκαν κάβους μέσον τους, τὸ Στέφανον καὶ τὸν Τζουάννην τὸν Μαῦρον καὶ τὸν Χάνναν τὸν Χόμμον (7), καὶ ἄλλους πολλούς. Καὶ ἐποῖκαν τὴν παντιέραν τῆς ρήγαινας, καὶ ἐπῆγαν εἰς τὴν αὐλὴν τὴν ρηγάτικην (8)· καὶ ἐμπαίνοντά τους, ηὗραν τὸν ἀμιράλην καὶ ἀρεστιάσαν τον ἀπὸ τὴν μερίαν τῆς ρήγαινας, νὰ μὲν σκαλέψῃ ἀπὲ τὸ σπίτιν του· καὶ οὕτως ἐγίνετον· καὶ εἶπάν του — θέλομεν νἄρτῃ ἡ κυρά μας ἡ ρήγαινα εἰς τὴν χώραν! καὶ ὁ ἀμιράλης εἶπέν τους — ποίσετε ἐκεῖνον

(1) ἀθρῶποι. (2) διότι. (3) θέλω νὰ γράψω. (4) ἐσέν'. (5) ἐσώρησεν. (6) ἐπῆγαν εἰς τὸν Μένικον. (7) Χουμὸν. (8) ρηάτικην.

τὸ θέλετε! καὶ μοναῦτα ἔγραψεν χαρτὶν τῆς ῥήγαινας, διὰ νὰ ποίσῃ στράταν νἄρτῃ εἰς τὴν Λευκουσίαν. Καὶ ὅσον ἔπεψεν τὸ χαρτὶν ὁ ἀμιράλης, ἦρτεν ὁ σὶρ Τζουὰν Τερρᾶς νὰ 'μπῇ εἰς τὴν χώραν, καὶ δὲν τὸν ἀφῆκαν, ὅσ' ὡς που καὶ 'ποῖκέν τους ὅρκον (1), ὅτι νὰ ζήσῃ καὶ ν' ἀποθάνῃ (2) μετά τους, καὶ τότες τὸν ἐμπάσαν. Τἀπίσον ἦρτεν ὁ Πενέτο Καρτεζήνας, καὶ δὲν τὸν ἀφῆκαν νὰ 'μπῇ, ὅσ' ὡς που καὶ ποῖκεν καὶ κεῖνος ὅρκον.

Καὶ τῇ κθ' δικεβρίου ἦρτεν εἰς τὴν Λευκουσίαν ὁ κούντης τῆς Τρίπολης καὶ ὁ Πέτρο Τάβιλας, διὰ νὰ συντύχουν μὲ τοὺς ἀνθρώπους (3) τῆς Λευκουσίας. Καὶ γροικῶντα ὁ λαὸς ἐσωρεύτησαν οὗλοι ἀντάμα καὶ μὲ ἄλογα καὶ ἀπεζοί, καὶ ἦρταν εἰς τὴν πόρταν τοῦ Φόρου καὶ ἐσφαλίσαν την, καὶ ὡρδινιάσαν καπετάνον τὸν σὶρ Τζουὰν Τερρᾶς. Καὶ οἱ ἄρχοντες ἐστάθησαν ἔξω τῆς χώρας. Καὶ ἔπεψεν ὁ κούντης τῆς Τρίπολης τὸν καπετάνον τῆς Σίβουρης τὸν μισὲρ Φίλιππον Συνγκλητικὸν (4), καὶ ἐσύντυχεν μὲ τοὺς ἀνθρώπους τῆς χώρας καὶ μὲ τὸν μισὲρ Τζουὰν Τερρᾶς καὶ μὲ τοὺς μαστόρους, καὶ εἶπέν τους — ἀφένταις, ἠξεύρετε ὅτι ἡ κυρὰ ἡ ῥήγαινα ἔπεψεν τὸν κούντην τῆς Τρίπολης καὶ τὸν Πέτρο Τάβιλα, καὶ ἦρταν νὰ συντύχουν μετά σας, ἀπουκάτω εἰς τὸ στантάριν τῆς κυρᾶς μας τῆς ῥήγαινας, διὰ νὰ τοὺς 'πῆτε ἵντα ζητᾶτε. Καὶ οὗλοι μίαν φωνὴν — θέλομεν τὴν κυρά μας καὶ τὸν ἀφέντην μας νἄρτουν εἰς τὴν χώραν, καὶ νὰ ζήσωμεν καὶ ν' ἀπεθάνωμεν εἰς τ' ὄνομάν της! Καὶ λαλεῖ τους — θέλετε νὰ πάγω νὰ τοὺς 'πῶ νἄρτουν νὰ συντύχουν μετά σας, διὰ νὰ 'δοῦν τὸ θέλημά σας; Καὶ εἶπάν του — ἃς ἔρτουν! Καὶ ἐπῆγεν ὁ ἄνωθεν μισὲρ Φίλιππος καὶ ὁ Περέτο Καρτεζήνας, καὶ ὁ μισὲρ Φιλίππου τὲ Νόρες, καὶ ὁ Στέφανος ὁ Κουδουνᾶς, καὶ ὁ Χάννας ὁ Χοῦμμος (5),

(1) ὅρκο. (2) ἀπεθάνῃ. (3) ἀθρώπους. (4) Συνκριτικόν. (5) Χούμους.

καὶ ὁ μάστρε Νικολὸ τὲ Πῆς, καὶ ὁ Ἀντώνης ὁ Καλαθᾶς, καὶ ὁ Πιέρο Σαβόγιας, τοῦτοι ἦτον οἱ μαστόροι, κοντοσταῦλοι, διὰ νὰ συντύχουν μὲ τοὺς ἄρχοντες ἀποῦ ἦρταν ἀπὸ τὴν Ἀμμόχουστον. Καὶ ἐπῆγεν ὁ μισὲρ Φίλιππος καὶ εἶπέν τους, πῶς θέλουν τὴν κυράν τους καὶ τὸν ἀφέντην τους νἄρτουν εἰς τὴν χώρα. Καὶ εἴπασι — νὰ πάγῃ ἡ ἀφεντιά σας! Καὶ ἦρταν κοντὰ εἰς τὴν πόρταν τοῦ Φόρου, ἐπῆγαν καταπρόσωπά τους οἱ ἄνωθεν μαστόροι καὶ οὔλη ἡ χώρα, καὶ θωρῶντα οἱ ἄρχοντες τὸν λαόν, ἀπεζεῦσαν καὶ ἐχαιρετίστησαν (1), καὶ λαλοῦν — ἡ κυρά μας ἡ ρήγαινα, γροικῶντα τὴν ἀγάπην τὴν ἔχετε, ἐχάρην πολλὰ καὶ ἔχει σας πολλὰ ρικουμαντάδους, καὶ ἔπεψέν μας νὰ δοῦμεν ἴντα πρᾶμαν τῆς ζητᾶτε.

Καὶ γροικῶντα οἱ ἄνωθεν μαστόροι καὶ ὅλος ὁ λαὸς εἶπάν τους — ἀφένταις, ἀπὲ τὸ ἔλα σας, καλῶς ἤρτετε· καὶ θέλομεν νὰ ξεύρωμεν ἂν ἦστε καλοὶ καὶ ἐμπιστοὶ τῆς κυρᾶς μας τῆς ρήγαινας (2)! θέλομεν νὰ μᾶς 'μόσετε εἰς τὸ ἅγιον εὐαγγέλιον, πῶς νὰ ζήσετε καὶ νὰ ἀποθάνετε (3) δικαῖα καὶ ἐμπιστὰ μετά μας, ἀποκάτω εἰς τὴν παντιέραν τῆς κυρᾶς μας τῆς ρήγαινας, χωρὶς νὰ μᾶς τζενιάσετε μὲ λογία· καὶ πολομῶντα τοῦτον, θέλομεν σᾶς ἔχειν δι' ἀφένταις μας ἀκριβούς, καὶ θέλομεν σᾶς ἀνοίξει νὰ μπῆτε εἰς τὴν Λευκουσίαν. Καὶ τοῦτον εἶναι τὸ θέλημάν μας!

Καὶ εἶπάν τους ἄρχοντες — ἀπὲ τὸ λαλεῖτε νὰ σᾶς ποίσωμεν ὅρκον, εἴμεστεν ὅτοιμοι. Καὶ ἐπέψαν καὶ ἐφέραν τὸν μάστρε τζαπέλλαν τὸν σὶρ Σιμοὺ Ταντιότζου, καὶ τὸ εὐαγγέλιον, καὶ ἔμοσεν ὁ κούντης καὶ ὁ Πέτρο Τάβιλας. Καὶ μοναῦτα ἀνοῖξάν τους τὴν πόρταν καὶ ἐνέβησαν. Καὶ μοναῦτα ἐφέραν τὸν μισὲρ Τζουὰν Τερρᾶς καὶ οὔλους τοὺς καβαλλάρι-

(1) ἐχαιρετῆσαν. (2) μὲ τὴν κυράν μας τὴν ρήγαινα. (3) ἀπεθάνετε.

δες, καὶ ὡρδινιάσαν διὰ καπετάνον τὸν σὶρ Τζουὰν Τερρᾶς, καὶ οὕλην τὴν νύκταν ἐπολομοῦσαν καλαῖς βίγλαις, καὶ ἐδῶκαν ὄρδινον τὸ εἶχαν νὰ πολομοῦν· καὶ ἐκαβαλλικεῦσαν καὶ ἐπῆγαν εἰς τὴν Ἀμμόχουστον· καὶ ὅσον ἐκαβαλλικεῦσαν, ἦρτεν ἕνας βαχλιώτης τοῦ κούντη τὲ Ρουχᾶς, ὁ Λούκα Χαρέρης, καὶ εἶπέν τους — ἀφένταις ἠξεύρετε, ὅτι ὅσον ἐβγήκετε ἀπὸ τὴν Ἀμμόχουστον, ὁ μισὲρ Τζιάμε Σαπλάνας εὑρίσκετον ἔξω τῆς Ἀμμοχούστου χωσμένος, καὶ ὅσον ἤρτετε, μοναῦτα ἐμήνυσε τοῦ ἀρχιεπισκόπου καὶ τοῦ Ρίτζου, νάβγοῦν ἔξω τῆς Ἀμμοχούστου νὰ συντύχουν μετά του, καὶ ἂν ἐμπορήσουν νὰ βγάλουν καὶ τὸν κούντη τὲ Ρουχᾶς μετά τους· καὶ ἐπῆγαν μοναῦτα ἔξω τῆς Ἀμμοχούστου· καὶ μὲ ὀλίγην ὥραν ἐβγῆκε καὶ ὁ κούντης τὲ Ρουχᾶς, καὶ ὁ Τζὰν τὲ Νάβες, ὁ ποῖος εὑρίσκετον εἰς τὴν πόρταν τῆς Ἀμμοχούστου διὰ τὴν βλέπησιν τῆς χώρας, καὶ δὲν τὸν ἀφῆκεν νὰ ᾿βγῇ, παρὰ ἔστρεψέν τον τάμπρὸς ὀπίσω, καὶ μοναῦτα ἐσφαλίσαν ταῖς πόρταις (1)· καὶ ὁ ἀρχιεπίσκοπος καὶ ὁ Σαπλάνας καὶ ὁ Ρίτζος ἐφύγασιν. Καὶ ἄλλα μαντάτα δὲν ἠξεύρω νὰ σᾶς ᾿πῶ· καὶ ὅσον ἐτραβενίασεν, ἐπέψαν με νὰ σᾶς φέρω μαντάτα (2). Καὶ γροικῶντα, ἐπῆγαν ἀναγκαστοὶ εἰς τὴν Ἀμμόχουστον, καὶ ἀφῆκαν εἰς τὴν χώραν, νὰ περισκοπᾷ τὴν χώραν, τὸν σὶρ Τζουὰν Τερρᾶς διὰ ὄνομαν τῆς ῥήγαινας, καὶ τὸν Πέτρο Καρτεζῆναν· καὶ ἐστράφησαν εἰς τὴν ἁγίαν Σοφίαν μὲ οὕλους ἀντάμα μὲ ἄλογα καὶ ἀπεζοί. Καὶ εἶπέν τους τὸ ᾿σπερνόν — ποίσετε νὰ ᾿βρεθῆτε εἰς τὸ (3) κάμπον τοῦ Τραχόνου ὅλοι ἀντάμα. Καὶ τὸ ᾿σπερνὸν ἐκαβαλλικεῦσαν καὶ ἐπῆγαν εἰς τὸν (4) κάμπον τοῦ Τραχόνου, καὶ ὡρδινιάσαν τὸν Ἀντώνη τὲ Πούς μὲ κε΄ ἄλογα, καὶ ὁ μισὲρ Τζουὰν Τερρᾶς μὲ τοὺς προβελοίπους, καὶ ἐδῶκαν ὄρδινον νὰ γυρίζουν τὴν νύκταν πᾶσα καπετανίκιν τὴν βίγλαν του.

(1) πόταις. (2) μαντάτον. (3) εἰς τόν. (4) εἰς τό.

Καὶ τὸ σαββάτον (1), τῇ α' ἰανουαρίου ο γ' Χριστοῦ, ἦρτεν μαντάτον ἀπὸ τὴν Ἀμμόχουστον, πῶς ὁ ἀρχιεπίσκοπος καὶ ὁ μισὲρ Τζιάμες καὶ ὁ Ρίτζος ἐμπῆκαν εἰς ἕναν κάτεργον φορεστιέρικον τοῦ ρὲ Φεράντου, καὶ ἐπεράσαν. Καὶ ὅσον τὸ 'μάθαν εἰς τὴν Ἀμμόχουστον, μοναῦτα ἐβγάλαν δύο κάτεργα Βενέτικα καὶ ἐπέψαν ὀπίσω τους, διὰ νὰ τοὺς πιάσουν. Καὶ ὅσον τὸ μάθαν εἰς τὴν χώραν, ἐδῶκαν ὄρδινον ὅπου ναῦρουν τοὺς δουλευτάδες τους νὰ τοὺς πιάσουν καὶ νὰ τοὺς φέρουν τοῦ μισὲρ Τζουὰν Τερρᾶς (2).

Καὶ τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἦρτεν ἀπὸ τὴν Ἀμμόχουστον ὁ ἀδελφοτέκνος τοῦ ἀρχιεπισκόπου μὲ χαρτίν, ἄπου ἐμήνυσεν ἡ ρήγαινα, ὅτι τινὰς νὰ μὲν δώσῃ φαστιδίον τοὺς δουλευτάδες τοῦ ἀρχιεπισκόπου, καὶ τοῦ Τζουὰν Ἀλπερήκ, καὶ τοῦ Ρίτζου, ὅσ' ὥς που νὰ 'ρίσῃ ἡ ἀφεντιά της τὸ ποῖον. Ὁ μισὲρ Τζουὰν Τερρᾶς ἐρώτησεν ἀνὲν καὶ τὰ ξύλα τὰ Βενέτικα ἐπῆγαν τἀπίσον τους, καὶ εἶπάν του — ὡρδινιάσαν τα, καὶ πάλιν ἀφῆκάν τα.

Καὶ πισαυρίου ἦρτεν ὁ παστάρδος ὁ Ἀλφοῦντζος τοῦ Καρτζερᾶ Σουάρ, ὁ ποῖος ἦτον μὲ τὸν Σαπλάναν, καὶ εἶπεν τὸ πρᾶμα (3) — ἀφένταις, δὲν ἠξεύρω νὰ 'πῶ, παρὰ ὅσον εἶδα· εἶδα τὸν ἀρχιπίσκοπον καὶ ἐξέβην ἔξω τῆς χώρας τῆς Ἀμμοχούστου, καὶ ὁ Ρίτζος, διὰ νὰ συντύχουν μὲ τον Σαπλάνες, καὶ ὅσον ἐβγῆκαν, μοναῦτα ἐσφαλίσαν ταῖς πόρταις (4), καὶ 'κεῖνοι μοναῦτα ἐπῆγαν εἰς τὸν γιαλόν, καὶ ἀπέζευσεν ὁ Σαπλάνες καὶ οἱ προδέλοιποι, καὶ ἐβάλαν τὰ χαλιναργία εἰς τ' ἀρτζουνία καὶ ἀξαπολύσαν τ' ἄλογα· καὶ λαλεῖ μου ὁ Σαπλάνες: ἔρκεσαι μετά μου; Καὶ εἴπουν του: ὄχι! καὶ λαλεῖ μου: ἔβγαρ' μου τὴν κουράσαν μου καὶ τὴν τζαλλάδαν μου! Καὶ ἐπῆρέν τα καὶ ἔρριψέν τα εἰς τὴν βάρκαν, καὶ ὀλίγον ἀση-

(1) σαββάτο. (2) Τερρὰν. (3) πρᾶμαν. (4) πόταις.

μιν άποῦ τοῦ ἐκράτουν· καὶ ἀποχαιρέτησά τον· καὶ λαλεῖ μου: ἄμε 'ς τὸ σπίτιν μου, καὶ 'πὲ τῆς κυρᾶς, νὰ μὲν ἔχῃ κακὴν καρδίαν! Καὶ ἄλλον δὲν ἠξεύρω νὰ σᾶς 'πῶ.

Καὶ τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἦρτεν μαντάτον, ὅσον ἐπῆγεν ὁ Πέτρο Τάβιλας εἰς τὴν 'Αμμόχουστον, ηὗρεν ταῖς πόρταις (1) σφαλισμέναις, καὶ ἐπῆγεν τὸ μαντάτον εἰς τὴν ρήγαινα, πῶς ἦρτεν ὁ Πέτρο Τάβιλας καὶ ὁ κούντης τῆς Τρίπολης, καὶ ὁμοναῦτα ὁ κούντης τὲ Ρουχᾶς ἐκαβαλλίκευσεν καὶ οὗλοι ἀντάμα ἀρματωμένοι, καὶ ἀνοῖξαν καὶ ἐμπάσαν τους.

Καὶ τῇ β' ἰανουαρίου ἐπιάσαν τὸν σεκρετάριον τοῦ ἀρχιεπισκόπου (2), διὰ νὰ τὸν σύρουν νὰ μάθουν πᾶσα πρᾶμαν· καὶ ἔδειξέν τους πολλὰ χαρτία τὰ ἐπολομοῦσαν, καὶ ἐμολόγησεν καὶ περισσοὺς ὁποῦ ἦσαν μετά τους· καὶ ἐπῆραν τὰ ροῦχά τους καὶ τ' ἄλογά τους, καὶ ἐσηκῶσαν καὶ τὰ χωργιά τους, καὶ ἐβγάλαν τους διὰ παραβούλους.

Καὶ τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἦρτεν ἕναν χαρτὶν ἀπὸ τὴν ρήγαινα εἰς τὸν μισὲρ Τζουὰν Τερρᾶς, ὅτι νὰ πέψῃ μοναῦτα νὰ βουλλώσῃ τὰ χωργία τῆς ἀρχιεπισκοπῆς καὶ τοῦ Σαπλάνα καὶ τοῦ Λοῆς 'Αλπερίκ· καὶ ἤτζου ἐποῖκεν.

Καὶ τῇ γ' ἰανουαρίου ἔπεψεν ὁ πρεβετατούρης τοὺς Βενετίκους εἰς τὴν Λευκουσίαν δύο χαρτία, τὸ ἕναν τοῦ σὶρ Τζουὰν Τερρᾶς, καὶ τὸ ἄλλον τοὺς ἀνθρώπους (3) τῆς χώρας, καὶ ἔπεψέν τους καὶ λ' δουκάτα ποῦ 'λουστρένα (4).

Καὶ τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἐπερίλαβεν ὁ μισὲρ Τζουὰν Τερρᾶς ἕναν χαρτὶν ἀπὸ τὴν ρήγαινα καὶ δηλοποιᾷ — διὰ πολλαῖς δούλεψαις καὶ ἐμπιστοσύναις ὁποῦ μοῦ ἐποῖκες εἰς τὸ ρηγάτον ὁ ἀκριβός μας κούντης τὲ Ρουχᾶς, ὁ Μόρφου τὲ Γρινιέρ, ὡρδινιάσαμέν τον διὰ βιζόρε, καὶ ἐδώκαμέν του καὶ τὸ ψουμίν του ταῖς Μαραθάσαις, καὶ τὴν 'Αλεξάντραν, καὶ τὴν Λε-

(1) πόταις. (2) ἀρχιπισκόπου. (3) ἀθρώπους. (4) 'λουστρέναν.

τίμπουν, καὶ τὸ Διορίμιν· καὶ ἐποίκαμεν καὶ τὸν Πέτρο Τάβιλα κοντοσταύλην τῆς Κύπρου, καὶ ἐδώκαμέν του τὰ χωργία τοῦ Ρίτζου, τὰ Γέναγρα καὶ τὰ Στρέμματα, καὶ τὰ δύο πραστεῖα τῶν Πελεντρίων, καὶ ἐδώκαμέν του καὶ τὰ σπιτία του τῆς Ἀμμοχούστου, καὶ ἐδώκαμέν του καὶ τὰ σπιτία τοῦ Σαπλάνες εἰς τὴν Λευκουσίαν, ὁποῦ ἦτον κάποτὲ τοῦ κούντη τῆς Τρίπολης, τὰ ποῖα εἶναι καταπρόσωπα τοῦ καστελλίου, καὶ ἐδώκαμέν του καὶ τὸ ἀμπέλιν τὸ Ἀρμένικον ὁποῦ εἶναι εἰς τὸν ἅγιον Δομέτην.

Καὶ τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἦρτεν ἕναν χαρτὶν ἀπὸ τὴν Ἀμμόχουστον, πῶς ἡ ρήγαινα ἐσυμπάθησεν πᾶσα ἀνθρώπου (1) ἀπ' ὅ,τι ἐποῖκεν νὰ μὲν τοὺς δώσῃ τινὰς φαστιδίον· καὶ ἐγίνην ὁ διαλαλημός, ἐβγάλλοντα ἐκείνους ὁποῦ 'φύγαν.

Καὶ τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἦρτεν ἕναν χαρτὶν ἀπὸ τὴν κυρὰν τὴν ρήγαινα, καὶ ἐπῆγαν εἰς τὸ σπίτιν τοῦ Σαπλάνες, καὶ εἴ τι πρᾶμαν τοῦ εὑρέθην ἐπῆράν τα οἱ ἄνθρωποι (2) τῆς Ἀμμοχούστου, καὶ τοῦ Λοῆς (3) Ἀλπερίκ, νὰ τὰ μοιραστοῦν (4).

Καὶ τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἔπεψεν ὁ Πέτρο Καρτεζήνας εἰς τὸ σπίτιν τοῦ Σαπλάνες, καὶ ἐπῆρεν τὰ φαρκονία του, καὶ τοῦ Ἀ'λπερίκ, καὶ ἐποῖκαν ρικουνισάντζαν ἀπὸ τὴν μερίαν τοῦ Πέτρο Τάβιλα.

Καὶ τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἦρτεν μαντάτον εἰς τὴν Λευκουσίαν, πῶς ἦρτεν ἕναν κάτεργον εἰς τὴν Ἀμμόχουστον καὶ εἶπεν, πῶς ἡ ἀρμάδα ἔρκεται γλήγορα· καὶ εἶπεν, πῶς ἐμπλάσεν καὶ τοῦ κατέργου τοῦ ρὲ Φαράντου, ἀποῦ 'τον ἀπάνω ὁ Σαπλάνες καὶ ὁ ἀρχιεπίσκοπος καὶ ὁ Ρίτζος, καὶ εἶπαν πῶς πάγει εἰς τὴν Νάπολιν.

Καὶ τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἦρτεν ἕναν χαρτὶν ἀπὸ τὸν κον-

(1) ἀθρώπου. (2) ἀθρῶποι. (3) τὸν Λογῆς. (4) καὶ μοιραστῆκάν τα.

τοσταύλην εἰς τὸν βισκούντην, ὅτι τὰ σπιτία τοῦ Γαβριὲλ Φαρές, καὶ τὸ δικόν του, καὶ τοῦ Πουνάστρου (1), καὶ τὰ σπιτία του, νὰ τὰ πάρῃ ὁ αὐτὸς φρέρης. Καὶ γροικῶντα οἱ ἀνθρῶποι (2) τῆς χώρας ἀναμίκτησαν, λαλῶντα — ἐμᾶς δὲν μᾶς φαίνεται νὰ πέρνουν τὸ δικὸν τοὺς Κυπριώταις, νὰ τὸ δίδουν τοὺς Φράγγκους! Καὶ ἀφῆκάν τα βουλλωμένα, νὰ τὸ μηνύσουν τῆς ρήγαινας.

Καὶ τῇ ιθ' ἰανουαρίου ἡ ρήγαινα ἐποῖκεν καπετάνον εἰς τὴν Ἀμμόχουστον τὸν Κουσάλβο Πέρες, καὶ ἐβγάλα τὸν κούντην τῆς Τρίπολης. Καὶ ἐποῖκεν καὶ τὸν Φιλίππον τὲ Νόρες καβαλλάρην, καὶ ἐδῶκέν του τὴν Ἀγρίνουν (3), καὶ ἐποῖκεν καὶ τὸν μισὲρ Τζουὰν Ἀττὰρ καβαλλάρην, καὶ ἐχάρισέν του καὶ τὸ ἄλλο μερτικὸν τῆς Ἀπαλέστρας, καὶ ἔκοψέν του καὶ τὸ σενίασμαν ἀποῦ ἐπλέρονεν τὸν ἀμιράλην· καὶ τὸν Μαστραντώνην τὸν Καρτζίαν τὸν ράφτην, τὸν σύντροφον τοῦ Πέτρο Τάβιλα, ἄνταν ἔφυγεν ἀπὸ τὴν Κερινίαν καὶ ἐτίμησέν τον ὁ ρῆγας, καθὼς ἐτίμησεν καὶ τοὺς ἄλλους, καὶ ἐχαρισέν του τὴν Ἐπιχόν, καὶ ἅρμασέν τον μὲ μίαν ἀρχόντισσαν χήραν, καὶ ἦτον γυναῖκα τοῦ σὶρ Γιλιὰμ Στράμπαλη, καὶ ἐποῖκέν τον ἡ ρήγαινα καβαλλάρην, καὶ ἐδῶκέν του τὸν φούντικαν τῶν Πωρίκων τῆς Λευκουσίας, καὶ δύο πραστεῖα τὰ εἶχεν ὁ Γιάκουμος εἰς τὴν Κιθρίαν, τὰ ποῖα τοῦ ἐσηκῶσεν, διατὶ ἦτον παράβουλος.

Καὶ τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἐδῶκεν ἡ ρήγαινα τοῦ Κουδουνᾶ τοῦ Στεφάνου εἰς τὴν Πόρτα νὰ ἔχῃ ὀνομίσματα α' τὸν χρόνο, καὶ σιτάριν μοδία ρ', καὶ κράσιν μέτρα ρ'.

Καὶ τῇ κα' ἰανουαρίου ἐβγάλαν τὸν καστελλάνον τῆς Ἀμμοχούστου, καὶ ἐβάλεν Βενετζιάνον τὸν Γαλημπέρτον.

Καὶ τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἐποῖκαν τὸν Τζουὰν Ἀναβάρον σινεσκάρδον τῶν Ἱεροσολύμων (4), καὶ ἐδῶκάν του τὰ χωργία τοῦ φρὲ Κόμες.

(1) Νόστρου. (2) ἀθρῶποι. (3) Ἀγρίνον. (4) τοῦ Ἱεροσολυμάτου.

Καὶ τῇ κβ′ ἰανουαρίου ἐπέψαν τὸν σὶρ Τζουὰν τὲ Ραούνα καὶ τὸν Πάτην Σάλαχαν, καὶ ἐπῆγαν εἰς τὰ χωργία τοῦ Σαπλάνες καὶ τοῦ Λοῆς (1) Ἀλπερίκ, νὰ τὰ περιλάβουν διὰ ὄνομαν τῆς ρήγαινας, καὶ νὰ ποίσουν ρικουνισάντζαν εἴ τι ἔχουν· καὶ ἐπῆγαν εἰς τὸ Κολόσσιν καὶ εἰς τὰ Καστελλία, καὶ ηὕραν τὸν λικτινέντον τὸν πρὲ Φραντζῆν μὲ ἄλλους φρέριδες, καὶ ἔδειξάν του τὸν ὁρισμὸν τῆς ρήγαινας, ὅτι νὰ τοῦ δείξουν εἴ τι πρᾶμαν εὑρίσκετον τοῦ Σαπλάνες μέσα εἰς τὸ καστέλλιν τοῦ Βολοχίου καὶ εἰς τὸ χωργίον, καὶ ἂν δὲν τὰ δείξουν, θέλουν εἶστεν παράβουλοι. Καὶ γροικῶντα ὁ λικτινέντος τὸν ἄνωθεν ὁρισμόν, εἶπέν τους, ὅτι δὲν νὰ 'βρεθῇ καὶ ὁ Σαπλάνες ἔχη εἰς τὸ Κολόσσι (2) κανέναν πρᾶμαν δικόν του. Γροικῶντα ὁ μισὲρ Τζουὰν τὲ Ραούνας, εἶπεν τοῦ λικτινέντου καὶ τῆς συντροφιᾶς του — εἶναι χρῆσι νὰ γίνῃ μία λειτουργιά, καὶ νὰ μᾶς 'μόσετε πῶς δὲν εὑρίσκουνται ροῦχα ἢ πράματα τοῦ Σαπλάνες ὧδε. Καὶ γροικῶντα τὸν ὅρκον, ἦτον νὰ 'ποῦν τὴν ἀλήθειαν καὶ νὰ δείξῃ πᾶσα πρᾶμαν τὸ εἶχεν ὁ Σαπλάνας, καὶ ἀνοῖξέν του ἕναν σεντοῦκιν, καὶ ηὗραν ἕναν ροῦχον χρυσὸν χάρμιζε καὶ ἕνα χρουσὸν (3) βένετον, καὶ πολλὰ ροῦχα βιλουσένα, καὶ ἀσήμιν πολύν, καὶ πολλὴν ζαχάρην τρίψητον, τὰ ποῖα ἐστιμίασαν δ′ χιλιάδες δουκάτα.

Καὶ τῇ κγ′ ἰανουαρίου ἔγραψεν ἡ ρήγαινα ἕναν χαρτὶν τοῦ σὶρ Τζουὰν Τερρᾶς, ὅτι νὰ ὀρδινιάσῃ (4) εἰς τὸν τόπον του τὸν σὶρ Γιλιὰμ Τερρᾶς, καὶ κεῖνος νὰ πάγῃ εἰς τὴν Ἀμμόχουστον· καὶ νὰ ποίσῃ καὶ ἕναν ὁρισμὸν τοὺς λᾶς τοῦ ἀρχιεπισκόπου καὶ τοῦ Σαπλάνες καὶ τοῦ Ρίτζου νὰ πᾶν' εἰς τὴν Ἀμμόχουστον χωρὶς ἄρματα, ἀπάνω εἰς φούρκαν.

Καὶ ἔγραψεν καὶ ἕναν χαρτὶν τοῦ Κουρτέση, ἀπάνω εἰς τὴν ζωήν του, νὰ 'βρεθῇ καὶ κεῖνος εἰς τὴν Ἀμμόχουστον, χω-

(1) [illegible] (2) [illegible] (3) γρυσὸν. (4) νὰρδινιάσῃ.

ρὶς ἄρματα· ὁ ποῖος ἀπὸ τὴν ἀντροπήν του ἐδγῆκεν πρὶν νὰ 'ξημερώση δύο ὥραις, καὶ πῆρεν καὶ τὴν γυναῖκάν του μετά του, μήπως καὶ λυπηθῇ την ἡ ρήγαινα, καὶ λυπηθῇ τον. Καὶ ἔγραψεν καὶ τοῦ σὶρ Γιλιὰμ νὰ βρεθῇ καὶ κεῖνος εἰς τὴν Ἀμμόχουστον, χωρὶς ἄρματα, καὶ τοῦ Λοῆς Ἀλπερίκ, καὶ τοῦ Πέτρο Τάδιλα, καὶ τοῦ Γιάκουμου Μαλτέζη, καὶ τοὺς ἀδελφοὺς τοῦ Ματαίου. Καὶ γροικῶντα ὁ Γιάκουμος Μαρτέζης τὸν ὁρισμόν, εἶπεν — πάγω, ἀπάνω εἰς τὴν κεφαλήν μου, μὰ φοδερίζουν με ὁποῦ νὰ μ' εὕρουν νὰ μὲ σκοτώσουν! καὶ τώρα ὁρίζουν με νὰ πάγω εἰς τὴν Ἀμμόχουστον χωρὶς ἄρματα, καὶ ἂν μοῦ μπλάσουν εἰς τὴν στράταν, θέλουν με σκοτώσειν. Καὶ γροικῶντα τοῦτον ὁ μισὲρ Τζουὰν Τερρᾶς, εἶπέν του — ἐγὼ νὰ σὲ σιγουργιάσω ἀπὲ τὴν ζωήν σου, νὰ μὲν ἔχης κανέναν κακὸν διὰ τώρα, καὶ ποῖσε νὰ πάγῃς κατὰ τὸν ὁρισμὸν τῆς ρήγαινας. Καὶ μοναῦτα ἐκαδαλλίκευσαν καὶ οἱ γ' καὶ ἐπῆγαν εἰς τὴν Ἀμμόχουστον· καὶ ἔμπλασέν τους ὁ Τζορτζῆς ὁ Πουστροῦς εἰς τὴν λαξίαν τοῦ Λευκομιάτη, καὶ ἔρκετον ἀπὸ τὴν Ἀμμόχουστον, καὶ θωρῶντά τους ὁ Πουστροῦς (1), ὡς γίον ἐκεῖνος ἀποῦ ἦτον ἀφορμὴ καὶ ἐχάθησαν οἱ παιδίοι ἀποῦ ἔκοψεν ὁ ρήγας, καὶ διὰ τὸ κακὸν τοὺς ἄλλους ἔλαδεν ἐκεῖνος καλόν, καὶ ὁ θεὸς ὡς δίκαιος ἐποῖκεν τὴν κρίσιν του ἀπάνω εἰς ὅλους ὁποῦ ἦτον ἡ ἀφορμὴ καὶ ἐχάθησαν, καὶ θωρῶντά τον χωρὶς ἄρματα, δὲν ἐμοδίασεν ὁ Πουστροῦς (2) τίποτες.

Καὶ τῇ κδ' ἰανουαρίου ἦρτεν ἕναν μαντάτον εἰς τὴν Λευκουσίαν, ὅτι ὁ κούντη τὲ Ρουχᾶς ὁ κουδερνούρης τοῦ ρηγάτου ἔδωκεν ἕναν ἄλογον ὀνόματι Θεργιανοῦ, τὸ ποῖον ἦτον τοῦ Τζὰν τ' Ἀγουστῆ, καὶ ἄνταν ἔφυγαν οἱ ἄρχοντες, εὑρέθην (3) καὶ κεῖνος παράδουλος, καὶ ἐξωρίσαν καὶ κεῖνον, καὶ εἶχεν πουλήσειν τὸ ἄνωθεν ἄλογον ἑνοῦ Ἀμμουχουστιανοῦ ὀνόματι Παρ-

(1) Μπουστροῦς. (2) Μπουστροῦς. (3) εὑρήθην.

περόττου διὰ δουκάτα δέκα· καὶ διατὶ τὸ 'πῆρεν ὁ κούντης καὶ ἔδωκέν το τοῦ Θεργιανοῦ, ἐπῆγεν καὶ ἀγκάλεσέν τον εἰς τὸν καπετάνον τὸν Κουσάλβο Πέρες· καὶ ἐπῆγεν ὁ αὐτὸς καπετάνος εἰς τὴν αὐλὴν τῆς ρήγαινας, καὶ ηὗρεν τὸν κούντη τὲ Ρουχᾶς, καὶ ἄρχεψε νὰ τοῦ συντύχῃ τοῦ κούντη μὲ πολλὴν σουπερπίαν, καὶ λαλεῖ του — ἐγὼ εἶμαι καπετάνος τῆς 'Αμμοχούστου, καὶ ἔχω ἐξουσίαν νὰ ποίσω δίκαιον πᾶσα 'νοῦ! ἡ ἀφεντιά σου ἐπῆρες τὸ ἄλογον καὶ ἔδωκές το ἐκεῖ ὁποῦ θέλες! Καὶ θωρῶντα ὁ κούντης πῶς τοῦ ἐσύντυχεν (1) πολλὰ χοντρά, ἐσηκώθην ἀπὲ τὴν φούρμαν καὶ ἐστάθην εἰς τὰ ποδία του, ὁ Κουσάλβος καὶ ἐτάνισεν εἰς τὸν πουνιάλλον του· καὶ ὁ σὶρ Τζουὰν Τερρᾶς ἔδωκέν του μίαν λαχτίαν (2), καὶ ἔπεσεν, καὶ ὁ κούντης ἔμεινεν πολλὰ χαιργιασμένος. Καὶ γροικῶντα οἱ λᾶς τῆς 'Αμμοχούστου, ἐτρέξαν οὗλοι εἰς τὸ σπίτιν τοῦ κούντη τὲ Ρουχᾶς, διὰ νὰ σκοτώσουν τοὺς Φράνγκους. Καὶ ὁ κούντης διὰ νὰ διαβῇ τὸ πρᾶμαν, ἐπῆγεν εἰς τὸ κάτεργον καὶ ἐσύντυχεν μὲ τὸν πρεβετατούρην, ὡς γίον ἐτραβενίασεν τὸ πρᾶμαν, καὶ ἐστράφην. Καὶ ὁ Κουσάλβος ἐγύρευσεν νὰ 'μπῇ εἰς τὴν τζάμπραν τῆς ρήγαινας, διὰ νὰ τῆς συντύχῃ, καὶ δὲν τὸν ἀφῆκαν. Καὶ εἰς ὀλίγην ὥραν ἔπεψεν ὁ πρεβετατούρης κε' Σκλαβούνους καὶ ἐπῆραν τὸν Κουσάλβον εἰς τὸ κάτεργον.

Καὶ τῇ κε' (3) ἰανουαρίου ογ' ἦρταν δύο κάτεργα Βενέτικα ἀπὸ τὴν ἀρμάδαν τῆς Βενετίας (4) εἰς τὴν 'Αμμόχουστον, καὶ ἐφέραν μέσα τους τὸν Τζιαβιλὸτ (5) μὲ τὰ σίδερα, καὶ ηὗράν τον εἰς τὸ κάτεργον τοῦ ρὲ Φαράντου ὁποῦ ἐφύγαν οἱ ἄρχοντες· καὶ εἶπέν τους, ἡ ἐννοία τοῦ ἀρχιεπισκόπου καὶ τοῦ Σαπλάνες καὶ τοῦ Ρίτζου ἦτον εἰς τὸν σουλτάνον, καὶ τὸ κρίμαν τους καὶ ὁ καιρὸς ἔρριψέν τους εἰς τὴν Ρόδον καὶ ἀπε-

(1) ἐσυντύχανεν. (2) λακτίαν. (3) κϛ'. (4) τὴν Βενέτικην. (5) Τζανδιλὼτ.

ζεῦσαν· καὶ ἀπέζευσεν καὶ ὁ Τζιβηλώτ, καὶ ηὗραν μόδον καὶ ἐπιάσαν τον καὶ ἐφέραν τον εἰς τὴν Ἀμμόχουστον. Καὶ εἶπαν πῶς ἡ ἀρμάδα ἡ Βενέτικη εὑρίσκεται εἰς τὴν Ρόδον, κάτεργα μϛ΄. Καὶ ὁ ἀρχιεπίσκοπος (1) ἔγραψεν χαρτὶν τῆς ρήγαινας, λαλῶντα — ἡ ἀφορμὴ ἀποῦ 'φύγα (2) δὲν ἦτον ἄλλον, παρὰ διὰ νὰ μὲν τραβενιάσῃ κακόν, καὶ ρεκουμαντάρει τὴν (3) κουντέσσαν. Καὶ τὸν αὐτὸν μῆναν (4) ἐφουρκίσαν τὸν Μαστίχην διὰ παράβουλον, καὶ τὸν Νικολὸν τὸν Σπετζιέρην, διότι ἐμολογῆσαν πῶς ἐσκοτῶσαν τὸν μισὲρ Ἀντρία Κορνὰρ καὶ τὸν μισὲρ Μάρκο Πέμπον, καὶ ἄλλα πολλὰ τὰ ἐννοιάζουνταν, καὶ ὁ θεὸς ἐφανέρωσέν τα.

Καὶ τῇ κϛ΄ ἦρτεν ὁρισμὸς ἀπὸ τὴν ρήγαιναν εἰς τὸν σὶρ Γιλιὰμ Τερρᾶς, πῶς νὰ πέψῃ τὸν Τζουὰν Περιβίολο εἰς τὴν Ἀμμόχουστον καλὰ βλεπημένον.

Καὶ τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἦρταν ἀπὸ τὴν Ἀμμόχουστον ἀπὸ τοὺς καστελλιάνους ἀποῦ ἦσαν μὲ τὸν Πέτρο Τάβιλα, διότι ἐβγάλαν τους ἀπὸ τὴν Ἀμμόχουστον, καὶ ἐπῆγαν εἰς τὸν πρεβετιτούρην καὶ εἰς τὸν κούντην τὲ Ρουχᾶς, καὶ εἶπάν τους — ἀφένταις, δὲν εἴμεστεν σιγούρου, ὅτι οἱ Φράγκοι νὰ ἦναι εἰς τὴν Ἀμμοχουστον, καὶ δὲν εἶναι νὰ τοὺς ἀποθαρροῦμεν, διατὶ μίαν φορὰν ηὕραμέν τους διὰ παράβουλους· καὶ λαλοῦμέν το τῆς ἀφεντιᾶς σας, ὅτι νὰ λείψουν ἀπὸ τὴν Ἀμμόχουστον, καὶ ἂ δὲν ἔναι, δός μας ὁρισμὸν νὰ πᾶμεν ἐμεῖς! Καὶ θωρῶντα οἱ ἀφένταις, ἦτον χρῆσι νὰ τοὺς ἐβγάλουν ἀπὸ τὴν Ἀμμόχουστον καὶ νἄρτουν εἰς τὴν Λευκουσίαν. Καὶ ἔρχοντά τους εἰς τὴν Λευκουσίαν, καὶ δὲν τοὺς ἀφῆκαν νὰ 'μποῦν εἰς τὴν χώραν καὶ ἐδῶξάν (5) τους, καὶ ἐπῆγαν εἰς τὸν Λευκομιάτην, καὶ ἐστέκαν μὲ πολὺν φόβον, καὶ ἐγράψαν χαρτὶν καὶ

(1) ἀρχιπίσκοπος. (2) ἐφύγαν. (3) εἰς τὴν. (4) Καὶ τὴν αὐτὴν ἡμέραν. (5) ἀμμὲ δῶξάν.

ἐπέψαν εἰς τὴν Ἀμμόχουστον τῆς ῥήγαινας καὶ τοὺς κουβερνούριδες· καὶ ἐγράψαν χαρτὶν ἡ ῥήγαινα καὶ οἱ κουβερνούριδες, καὶ ἐμπάσαν τους εἰς τὴν Λευκουσίαν.

Καὶ τῇ κζ´ ἰανουαρίου ἐποῖκαν τὸν μισὲρ Τζόρτζου Κονταρῆν κούντη τὲ Τζὰφ εἰς τὴν Ἀμμόχουστον, καὶ ἐδῶκάν του καὶ ῥένταν (1) τὴν Βαβατζινίαν μὲ τὴν ἀπαρθενάσαν της, καὶ τὸ Δάλην καὶ τὴν Πλατανιστάσαν καὶ τὴν Καλοψίδα.

Καὶ τῇ κη´ ἰανουαρίου ἐπῆγεν καπετάνος εἰς τὴν Κερινίαν ὁ μισὲρ Πὸλ Κονταρῆς, καὶ ἐβγῆκεν ὁ Νικολὸ Μοράπιτος.

Καὶ τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἔπεψεν ἡ ῥήγαινα ἕναν χαρτὶν τοῦ ἀμιράλη τοῦ Μαουτζίου τὲ Κοστάντζου, διὰ νὰ πάγῃ εἰς τὴν Ἀμμόχουστον, καὶ μήνυσεν καὶ τοὺς ἀνθρώπους τῆς χώρας νὰ μὲν τοῦ ποίσουν κανέναν δισπλαζίριν, καὶ νᾶναι καὶ τὸ σπίτιν του πολλὰ ῥικουμαντάδον, διότι θέλω τον διὰ δουλείαις 'δικαῖς μου.

Καὶ τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἔπεψεν ὁ πρεβετατούρης καὶ ἐπῆρεν τὸν μισὲρ Καμοὺς εἰς τὴν Ἀμμόχουστον, καὶ ἔβαλεν τον εἰς τὸ κάτεργον μὲ τοὺς προδέλοιπους.

Καὶ τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἐμήνυσεν ἡ ῥήγαινα νὰ πέψουν τὸν Φαραντέτον εἰς τὴν Ἀμμόχουστον, ὁ ποῖος ἦτον πρῶτα καστελλάνος εἰς τὸ καστέλλιν τῆς Ἀμμοχούστου, ἄνταν ἐσκοτῶσαν τὸν μισὲρ Ἀνδρίαν, διὰ νὰ μάθουν ἀληθινὰ πῶς ἦτον ἡ ἀφορμὴ καὶ δὲν ἀνοῖξεν τοῦ μισὲρ Ἀντρία νὰ 'μπῇ εἰς τὸ καστέλλιν. Καὶ ὅσον ἐπῆγεν, ὥρισεν ἡ ῥήγαινα νὰ τὸν ἀξαμινιάσουν· καὶ ἀξαμινιάζοντά τον, εἶπεν οὕτως: Ἀφένταις, ἔχετε μεγάλον ἄδικον μετά μου! ἠξεύρετε, ὅτι ἐκείνην τὴν νύκταν ὁποῦ ἐσκοτῶσαν τὸν μισὲρ Ἀντρίαν, ἦρτεν ὁ κούντης τῆς Τρίπολης, ὁ ποῖος ἦτον καπετάνος τῆς Ἀμμοχούστου, καὶ ἔρισέν με γ´ φοραῖς ἀπάνω εἰς τὴν ζωήν μου, νὰ μὲν ἀνοίξω τὸ κα-

(1) ῥένταις.

στέλλιν νὰ μπάσω τὸν μισὲρ Ἀντρίαν, καὶ ἂν τὸ ἀνοίξω, θέλω εἶστεν παράβουλος· καὶ 'γὼ μὴ ξεύρωντα τὸ πρᾶμαν, ἦτον νὰ ποίσω καθὼς μὲ ὥρισεν. Καὶ ἐπῆράν τον καὶ ἐπρεζεντίασάν τον τοῦ πρεβετατούρη, καὶ ἔπεψέν τον εἰς τὸ κάτεργον, ὅσ' ὥς που νὰ τὸν ἀξαμινιάσουν· καὶ ἐξωρίσαν τον μὲ τοὺς προδέλοιπους.

Καὶ τῇ λα' ἰανουαρίου ἦτον νὰ γένῃ μέγαν σκάνταλον μὲ τὸν Καρτζία Ναβάρρον καὶ τὸν Χάνναν τὸν Χοῦμο (1)· ὁ Καρτζίας ἦτον εἰς τὴν συντροφίαν τοῦ Πέτρο Τάβιλα, καὶ ἦτον ράφτης, καὶ ἐλθόντα (2) του εἰς τὴν Κύπρον ἐτίμησέν τον ὁ ρήγας, καὶ ἐδῶκέν του καὶ ρένταις, καὶ εἰς τὸν θάνατον τοῦ ρηγὸς ἐποῖκεν ὁ Πέτρο Τάβιλας καὶ ἐποῖκέν τον ἡ ρήγαινα καβαλλάρην, καὶ ἐδῶκέν του καὶ ἑτέρην ρένταν τ' δουκάτα, καὶ δὲν τὸν ἐμερετιάζαν, καὶ δὲν ἐχόρτασεν· ὁ ποῖος εἶχεν ἕναν χανοῦτιν ἔξω τῆς πόρτας τοῦ σὶρ Γιλιὰμ Στράμπαλη, καὶ διατὶ ὁ ρήγας ἅρμασέν τον μὲ τὴν γυναῖκάν του, ἐπῆρεν καὶ τὸ χανοῦτιν. Καὶ πογέριν τὸ χανοῦτιν (3) δὲν εἶχε νὰ σφάξῃ, καὶ ὁ Καρτζίας ἐθέλησε νὰ τὸ ποίσῃ, χωρὶς κανέναν δίκαιον· καὶ ὁ Χάννας ἦτον παχτονάρης (4), καὶ ἐγύρεψε νὰ τὸ διαφεντέψῃ ἀπὸ τὴν μερίαν τῆς ρήγαινας, νὰ μὲν τορμήσῃ νὰ ποίσῃ πρᾶμαν ἀποῦ δὲν ἦτον συνήθιν. Καὶ ἦρταν εἰς λογία, καὶ ἔβγαλεν μαχαῖριν νὰ δώσῃ τοῦ Χούμμου, καὶ ἂν εἶχαν λείπειν οἱ ἀνθρῶποι (5), ἐγινίσκετον μεγάλον σκάνταλον. Καὶ μοναῦτα ὁ Χάννας ἐπῆγεν εἰς τὸν μισὲρ Τζουὰν Τερρᾶς, ὁ ποῖος ἦτον εἰς τὸν τόπον τῆς ρήγαινας, καὶ εἶπέν του τὸ πρᾶμαν· καὶ μοναῦτα ἐκαβαλλίκευσεν καὶ ἐμήνυσέν το τοῦ Νικολὸ Μοράπιτου, καὶ ἦρτεν ὁ Μοράπιτος εἰς τοῦ μισὲρ Γιλιὰμ Τερρᾶς· καὶ ἐπῆγαν εἰς τὴν πόρταν

(1) Χοῦμον. (2) ἐλθόντος. (3) τὸ πογέριν τοῦ χανουτίου. (4) παχτονάρης. (5) ἀθρῶποι.

τοῦ φόρου, διὰ νὰ ποίσουν ἐγκέσταν· καὶ θωρῶντα τὸ πρᾶμαν πῶς ἦτον νὰ γίνῃ χοντρόν, ἐποῖκαν στράταν καὶ ἐποῖκάν τους ἀγάπην.

Καὶ τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἐφέραν τὸν 'γούμενον τοῦ Σταυροῦ εἰς τὴν Ἀμμόχουστον, ὀνόματι φρὲ Σιμὸν τὲ Σαντατρέα, καὶ ἐβάλαν τον εἰς τὸ καστέλλιν· καὶ εἶπαν πῶς ἐπιάσαν ἕναν χαρτὶν τὸ ἔπεμπεν τοῦ ἀδελφοῦ του εἰς τὸν Πάπαν, τὸ ποῖον ἔγραφεν· «ἠγαπημένε μου ἀδελφέ, πολομῶ σε νὰ ξεύρῃς, ὅτι μὲ τὴν δύναμιν τοῦ θεοῦ ἐπέθανεν ὁ παστάρδος ὁ τύραννος ὁποῦ 'κράτεν τὸ ρηγάτον μὲ μεγάλαις τυραννίδαις, καὶ ἐμεῖνεν τὸ ρηγάτον εἰς μεγάλαις πρέκαις· καὶ ἐγέννησεν ἡ ρήγαινα παιδὶν παλληκάριν· καὶ εἰς τὸ κρυφὸν γυρεύγει τὸ ρηγάτον ὁ ρὲ Φαράντος, καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλην μερίαν γυρεύγει το ἡ Τζαρλοττα. Καὶ εἶναι εἰς μεγάλα κακά. Καὶ τώρα στέκει εἰς τὰ χεργία τοὺς Βενετίκους. Καὶ ἐβγήκαμεν ἀπὲ τὰ χεργία τοῦ σκύλλου, καὶ ἐπέσαμεν εἰς τὸ κουκοῦτιν». Καὶ ἄλλα περίσσα ἀποῦ τοῦ ἔγραψεν. Καὶ ηὗραν καὶ ἄλλα χαρτία εἰς τὰ χέργια τοῦ ἀρχιεπισκόπου, καὶ ἔγραφεν πολλὰ καὶ περισσά, καὶ ἐπέψαν καὶ ἐφέραν τα. Καὶ ἐβουλλῶσαν εἴ τι εἶχεν ὁ Σταυρὸς, καὶ τὸ χωργίον.

Καὶ τῇ α' φευρουαρίου ἔβγαλαν τὸν Κουσάλκο Πέρες ἀπὲ τὸ κάτεργον.

Καὶ τῇ β' φευρουαρίου ἐπιάσαν τὸν Γαβριὲλ Φερὴλ ὁ Στέφανος ὁ Χιώτης ὁ ποῖος ἦτον τζηβιτάνος τοῦ Χρυσοχοῦ, καὶ ηὗραν ἀπάνω του ρε' (1) δουκάτα, καὶ ἐπέψαν (2) τα τῆς ρήγαινας, καὶ τὸν ἄνωθεν Γαβριὲλ, καὶ ὅσον ἐπῆγεν, ἐβάλαν τον εἰς τὸ κάτεργον.

Καὶ εἰς ταῖς γ' φευρουαρίου ἦρτεν ὁ καπετάνος τῆς ἀρμάδας εἰς τὴν Ἀμμόχουστον ὁ μισὲρ Πιὲρ ὁ Μοτζενίκος μὲ

(1) ρν'. (2) ἐπῆράν τα.

ιβ' (1) κάτεργα καὶ δ' γαλιάτζαις, καὶ εἰς πᾶσα κάτεργον ἄλογα δέκα.

Καὶ τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἔφεραν οἱ τουρκοποῦλοι τῆς Πάφου τὸν Περίκο τὲ Βιλαφράνγκα καὶ τὸν Πέτρο Τερμινῆ, καὶ ἐβάλαν τους εἰς τὸ κάτεργον μὲ τὰ σίδερα.

Καὶ εἰς ταῖς ε' φευρουαρίου ογ' ἔφεραν τὸν σεκρετάριον τῆς ἀρχιεπισκοπῆς, καὶ ἐβάλαν τον εἰς τὸ καστέλλιν (2) τῆς Ἀμμοχούστου.

Καὶ τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἦρτεν ὁ Τζουάνης ὁ Μαῦρος μὲ τρεῖς ἀνομάτους, χωρὶς τὸν ὁρισμὸν τῆς ῥήγαινας, εἰς τὴν Λευκουσίαν, καὶ εἶπεν τοὺς μαστόρους καὶ τοὺς ἀνθρώπους νὰ πᾶν' νὰ χαιρετήσουν τὸν καπετάνον τῆς ἀρμάδας· καὶ ἐπῆγαν εἰς τὴν Ἀμμόχουστον, καὶ ἐχαιρετῆσάν τον καὶ ἐστράφησαν.

Καὶ εἰς ταῖς ς' φευρουαρίου ἐποῖκαν (3) ἕναν διαλαλημὸν ἀπὸ τὴν μερίαν τῆς ῥήγαινας, νὰ μὲν βαστάξῃ ἅρματον οὐδὲ μικρὸς, οὐδὲ μεγάλος.

Καὶ τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἐποῖκεν διαλαλημὸν ὁ καπετάνος τῆς ἀρμάδας, τινὰς νὰ μὲν κοιμηθῇ ἔξω, παρὰ εἰς τὰ κάτεργα.

Καὶ εἰς ταῖς ζ' φευρουαρίου (4) ἦρτεν ὁ Μάρκο Βενέριος ὁ ἀνηψιὸς τῆς ῥήγαινας, ὁ ποῖος ἦτον καπετάνος εἰς τὴν Κρήτην, καὶ ὅσον τὸ 'μάθεν διὰ τὸν μισὲρ Ἀντρίκ, ἦρτεν, καὶ ἔφερεν καὶ ο' ἀνομάτους καὶ λς' ἄλογα.

Καὶ τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἐπῆραν τὸν μάστρε Παρτελεμὲν τὸν ἰατρὸν εἰς τὴν Ἀμμόχουστον καὶ ἐβάλαν τον εἰς τὸ καστέλλιν· καὶ ἐπῆραν (5) τὴν μούλαν του ὁ μάστρος στάλλης τοῦ κούντη τὲ Ρουχᾶς, καὶ ἐπέψεν την εἰς τὸ σπίτιν τοῦ κούντη· καὶ μανθάνοντά το ἀπὸ τὴν αὐλήν, ἐπέψαν καὶ ἐπῆράν την. Καὶ

(1) ιθ'. (2) καστέλλον. (3) ἐποῖκεν. (4) Καὶ τῇ ζ'. τοῦ αὐτοῦ. (5) ἐπῆρεν.

τότες ἐβγάλαν τον ἀπὲ τὸ καστέλλιν καὶ ἐβάλαν τον εἰς τὸ κάτεργον, καὶ ἀξαμινιάσαν τον, καὶ ἀξαπολύσαν τον.

Καὶ τῇ η' φευρουαρίου ἦρτεν ὁ πρεβετατούρης καὶ ὁ καπετάνος τῆς ἀρμάδας εἰς τὴν κυρὰν τὴν ῥήγαιναν, καὶ ἐχαιρετῆσάν την καὶ εἶπαν της: ἂν ἔχῃς ὁρισμὸν (1) νὰ ποίσωμεν διὰ τοὺς παράβουλους ὁποῦ εὑρίσκουνται εἰς τὸν τόπον σου, ἀπὲ τοὺς ποίους ἔχομεν εἰς τὸ χέριν μας, μερτικὸν εἰς τὰ κάτεργα καὶ μερτικὸν εἰς τὸ καστέλλιν! Καὶ γροικῶντα ἡ ῥήγαινα καὶ οἱ κουβερνούριδες, ἐπολογήθην ὁ ἀνηψιός της ὁ μισὲρ Τζόρτζου Κονταρῆς, καὶ εἶπέν τους: ἀφένταις, ἐγροίκησεν ἡ ἀφεντιά της, καὶ ἄνταν νᾶναι (2) καιρὸς, θέλειν μηνύσειν τῆς ἀφεντιᾶς σας. Καὶ γροικῶντα, ἀποχαιρετῆσαν καὶ ἐπῆγαν εἰς τὸ κάτεργον μὲ μεγάλην συντροφίαν.

Καὶ εἰς ταῖς γ' ὥραις τῆς νυκτοῦ ἐπέψεν ἡ ῥήγαινα καὶ ἔφερεν τὸν καντζηλιέρην ἐκείνη καὶ ἡ βουλή της, καὶ ἐγράψαν ἐκεῖνον τὸ ἐθέλαν, καὶ ἐδῶκάν το τοῦ καντζηλιέρη, καὶ ἐπῆγέν το (3) τοῦ καπετάνου καὶ τοῦ πρεβετατούρη. Καὶ τὸ πωρνὸν ἐξέβην ὁ κούντη τὲ Ρουχᾶς, καὶ ὁ μισὲρ Τζόρτζου Κονταρῆς, καὶ ὁ Πέτρο Τάβιλας καὶ ὁ μισὲρ Τζουὰν Τερρᾶς, καὶ ὁ καντζηλιέρης μισὲρ Τουμάζο Φικάρδος, καὶ ἐπῆγαν εἰς τὸ κάτεργον καὶ ἐσυντύχαν μὲ τὸν καπετάνον καὶ τὸν πρεβετατούρην· καὶ ἐστρέψαν ἀντίλογον τῆς ῥήγαινας, καὶ ὅσον ἀποφάγαν, ἐπῆγαν πάλες (4) εἰς τὸ κάτεργον, καὶ ἐσυντύχαν μὲ τὸν καπετάνον καὶ τὸν πρεβετατούρην· καὶ ἐκεῖνοι (5) ἐκράξαν τὸν κόμην τοῦ κατέργου, νὰ βγάλουν τοὺς κάτωθεν νὰ τοὺς βάλλουν εἰς τὸ καστέλλιν: τὸν μισὲρ Τζουὰν Κουρτέσην, καὶ τὸν μισὲρ Ἐγκαμοὺς, καβαλλάριδες, καὶ τὸν 'γούμενον τοῦ Σταυροῦ, καὶ τὸν Πέτρο τὲ Αηνιέμ, καὶ τὸν τζανούνην πρὲ Τζουὰν Περιόλα, καὶ τὸν

(1) ἰντά 'ναι ὁρισμός σου. (2) ἂν νᾶναι. (3) ἐπῆρέν το. (4) πάλε. (5) κεῖνοι.

μάστρον Περνάρδον (1) τὸν ράφτην τοῦ ρηγός, καὶ τὸν Φραντζηκέτον Λιμπάρδον, καὶ τὸν Πέτρο τὲ Μαρῖνον μὲ τὰ σίδερα, καὶ τὸν Περίκο τὲ Βίλα, καὶ τὸν Φραντζέσκο μὲ τὰ σίδερα, καὶ τὸν Φεραντέτον. Καὶ περνῶντά τους εἰς τὸ καστέλλιν, ἦρτεν ὁ καπετάνος καὶ ὁ πρεβετατούρης καὶ ὁ κούντη τὲ Ρουχᾶς καὶ ὁ Πέτρο Τάβιλας καὶ ὁ καντζηλιέρης μισὲρ Τουμάζο Φικάρδος (2), καὶ ἀξαμινιάσαν τους. Καὶ ἀξαμινιάσαν πρῶτα τὸν τζανούνην τὸν Περιόλα (3), τὸν ὁποῖον εἶχεν ὁ ἀρχιεπίσκοπος πολλὰ ἀκριβόν, καὶ ἦτον κουβερνούρης εἰς τὰ χωργία τῆς ἀρχιεπισκοπῆς, καὶ εἶχέν τον πέψειν καὶ μαντατοφόρον ὁ ἀρχιεπίσκοπος εἰς τὸν ρὲ Φαράντον· καὶ ἀρκέψαν νὰ τὸν ἀρωτήσουν ἀπὸ τὴν ὥραν ἀποῦ ἐπέθανεν ὁ ρήγας, καὶ λαλοῦν του: ἐσοὺ εἶσαι φρόνιμος ἄνθρωπος (4) καὶ ποῖσε ταῖς δουλίαις σου φρένιμα, καὶ νὰ μᾶς πῇς πᾶσα πρᾶμαν τὸ ξεύρεις, μὲ τὸ θέλημά σου, ἀλλοίως τὰ κόκκαλά σου μεινίσκουνται (5) εἰς τὸ καρίν! Καὶ εἶπέν τους: ἀφένταις, ἂς πιάσῃ χαρτὶν ὁ καντζηλιέρης, καὶ εἴ τι πρᾶμαν ξέρω θέλω τὸ 'πεῖν. Ἀφένταις, ἀδιζιάζω τὴν ἀφεντιάν σας, πεθανίσκοντα ὁ ρήγας, ὁ κούντη τὲ Τζάφ ὁ Τζὰν Μπέρες (6) μοναῦτα ἔγραψέν μου ἕναν χαρτὶν καὶ ἔπεψέν μού το εἰς τὴν Λευκουσίαν, διὰ νἄρτω εἰς τὴν Ἀμμόχουστο· καὶ κατὰ τὸν ὁρισμόν του ἦρτα, καὶ ἔγραψέν μου χαρτὶν καὶ ἐπῆγα εἰς τὴν Νάπολιν. Καὶ ἄλλα πολλὰ τὰ ἐμολόγησεν, καὶ ἔγραψεν ὁ καντζηλιέρης μίαν κόλλαν χαρτίν. Καὶ τοὺς ἄρχοντες ἐβάλαν τους εἰς τὸν πύργο.

Καὶ εἰς ταῖς ε' φευρουαρίου ἦρταν ἀπὸ τὴν Λευκουσίαν μὲ τὸν Τζουάννην τὸν Μαῦρον καὶ μὲ τὸν Στέφανον τὸν Κουδουνᾶν ρν' ἀνομάτοι Ρωμαῖοι καὶ Ἀρμένιδες (7), καὶ ἐπῆγα καὶ ἐχαιρετῆσαν τὸν καπετάνον καὶ ἐρρεκουμανταρίστηκαν.

(1) Τζουάννην. (2) Φικάρδος, καὶ ὁ καντζιλιέρης τοῦ πρεβετατούρη. (3) Περιβόλα. (4) ἄθρωπος. (5) μεινίσκουν. (6) Πέρες. (7) ἀνομάτους Ρωμαίους καὶ Ἀρμένιδες.

Καὶ τῇ η' φευρουαρίου ὅσον ἐξημέρωσεν, ἐκαβαλλίκεσεν ὁ κούντη τὲ Ρουχᾶς καὶ ὁ κούντη τὲ Τζάφ, καὶ ὁ κοντοσταύλης καὶ ὁ Τουμάζο Φικάρδος, καὶ ἐπῆγαν εἰς τὸ κάτεργον, καὶ ἐκατέβην ὁ καπετάνος καὶ ὁ πρεβετατούρης, καὶ ἐπῆγαν εἰς τὸ καστέλλιν, διὰ ν' ἀξαμινιάσουν τοὺς προδέλοιπους. Καὶ τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἦρταν δύο γαλιάτζαις καὶ ἔφεραν ρ' ἄλογα στρατιώτικα.

Καὶ εἰς ταῖς θ' φευρουαρίου ἐσύραν τὸν Πέτρο Τερμηνὸ (1) καὶ τὸν Περίκο τὲ Βιλαφράνγκα, καὶ ἐμολόγησαν πῶς ἐκεῖνοι ἐσκοτῶσαν τὸν μισὲρ Ἀντρίαν· καὶ πρὶν νὰ τὸν σκοτώσουν, εἶχεν δύο κόρπους (2)· καὶ εἶπέν το ὁ Πέτρο Τερμινὴ πῶς τὸν ἐσκοτῶσεν ἐκεῖνος, καὶ ἐσκοτῶσέν τον μὲ ἀφορμὴν τοῦ μισὲρ Ρίτζου καὶ τοῦ μισὲρ Τζιάμε Σαπλάνα, διατὶ εἶπάν τους πῶς εἶναι (3) παράβουλοι· καὶ 'γὼ μὴ ξεύρωντα τὸ πρᾶμαν, καὶ θωρῶντα καὶ τὸν καπετάνον τῆς Ἀμμοχούστου καὶ τὸν μισὲρ Ρίτζουν (4) πῶς ἐλαλοῦσαν νὰ σκοτώσουν τοὺς παράβουλους, ἦτον χρῆσι νὰ ποίσω ἐκεῖνον τὸ μὲ ὡρίσαν· καὶ τοῦτο εἶναι ὅσον (5) σᾶς λαλῶ. Καὶ ὁ Βιλαφράνγκας εἶπέν τους: ὅτι ἐγὼ ηὗρά τον σκοτωμένον, καὶ ἐφόρεν ἕναν δαχτυλίδιν (6), καὶ ἔσυρα νὰ τὸ ἐβγάλω ἀπὲ τὸ χέριν του, καὶ δὲν ἠμπόρησα, καὶ ἔκοψα τὸ δακτύλιν του. Καὶ ἄλλα πολλὰ ἀποῦ τοὺς εἶπεν. Καὶ ἐβγάλαν τους ἀπὲ τὸ καστέλλιν, καὶ ἐβάλαν τους εἰς τὴν φυλακήν.

Καὶ τὴν αὐτὴν ἡμέραν οἱ ἀφένταις ἐπέψαν καὶ ἐπῆραν μέσα εἰς τὸ καστέλλιν τὰ παιδία τοῦ Φραντζικῆ τὲ Παντές, τὸν Γαβριὲλ καὶ τὸν Χτόρουν (7), καὶ εἶπάν τους: ἴντα χαρτία σᾶς ἐδῶκεν ὁ ἀρχιεπίσκοπος (8) καὶ ἐπήρετε (9) εἰς τὴν Κερινίαν;

(1) Τερμινῆ. (2) κόπους. (3) ἦτον. (4) Ρίτζον. (5) ὅσα. (6) δακτυλίδιν. (7) τὸν Γαβριὴλ καὶ τὸ Κτόρουν. (8) ἀρχιπίσκοπος. (9) 'πήρετε.

καὶ εἶπαν: ἀφέντη, ἄλλον δὲν ἠξεύρομεν, παροὺ ἐμεῖς εἴμεστεν μὲ τὴν μάναν μας καὶ μὲ τὴν κουντέσαν τὴν ἀδελφήν μας εἰς τὸ σπίτιν της, καὶ ἦρτεν ὁ ἀρχιεπίσκοπος (1) καὶ ἔκραξεν ἐμὲν τὸν Κτέρουν καὶ ἐδῶκέν μου χαρτία βουλλωμένα καὶ εἶπέ (2) μου, ποῖσε μοναῦτα νὰ τὰ πάρῃς εἰς τὴν Κερινίαν καὶ δός τα εἰς τὸ χέρι (3) τοῦ καπετάνου τοῦ σὶρ Λοῆς Ἀλπερίκ, καὶ εἶναι διὰ δουλίαις τῆς ρήγαινας· καὶ κατὰ τὸν ὁρισμόν του ἐπῆρά τα καὶ ἐδῶκά τού τα· καὶ ἔδωκέν μου ἀντίλογον, καὶ ἔφερά τον εἰς τὴν Ἀμμόχουστον τοῦ ἀρχιπισκόπου· καὶ ἄλλον δὲν ἠξεύρω. Καὶ ἀγρωνίζοντα πῶς δὲν ἦτον φαλία, ἀπολογιάσαν (4) τους καὶ ἐπῆγαν.

Καὶ τῇ ι' φευρουαρίου ὥραις γ' τῆς νυκτοῦ ἐφουρκίσαν τὸν Περίκο τὲ Βιλαφφράνγκα καὶ τὸν Πέτρο Τερμηνέρ.

Καὶ εἰς ταῖς ιβ' φευρουαρίου ἦρτεν χαρτὶν ἀπὸ τὴν ρήγαιναν εἰς τὸν (5) Μοράπιτον, νὰ σηκώσῃ μοναῦτα τ' ἄρματα καὶ τὰ ἄλογα τοῦ Κάρλου Καλέργη, καὶ νὰ τὸν ὁρίσῃ καὶ κεῖνον καὶ τὸν ἀδελφόν του τὸν Τζουάνην μοναῦτα νὰ πᾶν' εἰς τὴν Ἀμμόχουστον, καὶ τὸ δικόν τους καὶ τ' ἄλογά τους νὰ τοὺς τὰ σηκώσῃ. Καὶ μήνυσέν τους καὶ ἦρταν ὀμπρός του, καὶ ἔδειξέν τους τὸ χαρτίν, καὶ εἶπαν: (6) ὁρισμὸς τῆς κυρᾶς μας εἰς τὴν κεφαλήν μας! ἀπὲ τὸ μηνᾷ ἡ ἀφεντιά της διὰ τὰ ἄλογα, ἐμεῖς ἄλλα δὲν ἔχομεν νὰ καβαλλικεύσωμεν· καὶ ἂν ἦναι ὁρισμός σου, νὰ καβαλλικεύσωμεν νὰ πᾶμεν, καὶ 'κεῖ ἂς τὰ πάρουν. Καὶ λαλεῖ τους ὁ Μοράπιτος: εἰς τὸ φέ σας, δὲν ἔχετε ἄλλα ἄλογα; Καὶ ἐμόσαν πῶς δὲν ἔχουν ἄλλα. Καὶ εἶπέν τους: ἐπάρτε τὰ ἄλογά σας. Καὶ ἐδῶκέν τους καὶ χαρτίν. Καὶ ἐβγῆκαν καὶ ἐπῆγαν εἰς τὴν ἀδελφήν τους τοῦ σὶρ Φιλίππου Ἀποδοχάτορου, καὶ θωρῶντά τους ἐγίνην μέγαν κλάμαν. Καὶ ἀπ' ἐκεῖ (7)

(1) ἀρχιπίσκοπος. (2) εἶπέν μου. (3) καὶ νὰ τὰ δώσῃς εἰς τὸ χέριν. (4) ἀξαπολύσαν. (5) εἰς τὸ. (6) εἶπάν του. (7) ἐπ' ἐκεῖ.

ἐπῆγαν ν' ἀποχαιρετήσουν καὶ τὴν μάναν τους· καὶ θωρῶντά τους, τίς ἐμπορεῖ (1) νὰ γράψῃ τὸ κακόν της; ἔχοντα καὶ ἔχασεν τὸν ἄντραν της, καὶ τὰ χωργιά της καὶ τὸ δικόν της, καὶ ἀπάνω εἰς ὅλα νὰ χάσῃ καὶ τὰ παιδία της! καὶ ποτὲ ἀπὲ τὸν πατριόν τους κανέναν καλὸν δὲν εἶδαν, καὶ διὰ λόγου του νὰ ἔχουν κακόν! Καὶ ἐκεῖνοι ἐκουφορτιάζαν τὴν μάναν τους, καὶ ἐλαλοῦσάν της: στάθου μὲ καλὴν καρδίαν, καὶ θαρροῦμεν εἰς τὸν θεὸν νὰ μὲν ἔχωμεν κακόν, διότι κανέναν κακὸν δὲν ἐποίκαμεν· καὶ ἡ ἀφεντία τῆς Βενετίας εἶναι πολλὰ φρόνιμη, καὶ θαρροῦμεν νὰ ἔχωμεν πᾶσα δίκαιον. Καὶ 'κείνη ἡ πτωχὴ ἔκλαιεν καὶ ἐρρικουμαντιάσεν τους εἰς τὴν Θεοτόκον, καὶ εὐκήθην τους. Καὶ ἐπῆγαν εἰς τὴν Ἀμμόχουστον, καὶ ἐπῆγαν καὶ ἄλλοι δύο καβαλλάριδες μετά τους. Καὶ ἐμήνυσεν ἡ ρήγαινα τοῦ βισκούντη, νὰ πάρῃ τ' ἄρματα καὶ τ' ἄλογα τοῦ Τζὰν Γουλὲμ καὶ νὰ πέψουν καὶ κεῖνον εἰς τὴν Ἀμμόχουστον. Καὶ εὑρίσκετον εἰς τὸ Κολόσιν, καὶ ἐπέψαν νὰ τὸν φέρουν.

Καὶ τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἦρτεν ὁρισμὸς ἀπὸ τὴν ρήγαιναν, ὅτι πᾶσα κουντετζιοὺν ἄνθρωπος (2), ἀπάνω εἰς φούρκαν, νὰ μὲν βαστάξῃ ἄρματα (3). Καὶ ἐποῖκεν διαλαλημὸν ὁ βισκούντης· καὶ γροικῶντα οἱ ἄνθρωποι (4) τῆς χώρας, ἐπῆγαν εἰς τὸν σὶρ (5) Τζουὰν Τερρᾶς καὶ ἐλεμεντιάστησαν, καὶ εἶπάν του: φαίνεταί μας καὶ δὲν εἶναι ὁρισμὸς ἀπὲ (6) τὴν κυρὰν τὴν ρήγαινα, παρὰ εἶναι ὁρισμὸς δικός του! καὶ ἡ ἀφεντιά σου ὁποῦ εἶσαι εἰς τὸν τόπον της, θέλομεν νὰ τοῦ μηνύσῃς νὰ μᾶς δείξῃ τὸν ὁρισμόν της! Καὶ μέσα εἰς τοῦτα τὰ λογία ἀνάφανεν καὶ ὁ βισκούντης καὶ ἦρτεν εἰς τοῦ μισὲρ Τζουὰν Τερρᾶς. Καὶ τὸ νὰ ἰδῇ τὸν βισκούντην, ἐκατέβην ὁ σὶρ Τζουὰν Τερρᾶς καὶ 'ς τὸ περοῦνιν, καὶ εἶπέν του τὴν ἀφορμὴν τοῦ βισκούντη. Καὶ

(1) ἐμπόρησε. (2) ἄθρωπος. (3) ἄρματον. (4) ἀθρῶποι. (5) σὲρ. (6) ἀπὸ.

ὁ βισκούντης ἔδειξέν τους τὸ χαρτὶν τῆς ῥήγαινας, καὶ ἐδιάβασέν το ὁ σὶρ (1) Τζουὰν Τερρᾶς, καὶ εἶπέν τους: παιδία μου, τοῦτον τὸ χαρτὶν (2) εἶναι τῆς κυρᾶς τῆς ῥήγαινας, καὶ ποίσετε νὰ ποίσετε τὸν ὁρισμόν της καὶ τοῦ ἀφέντη τοῦ βισκούντη. Καὶ οὗλοι εἶπαν: ὁρισμός (3) της ἀπάνω εἰς τὴν κεφαλήν μας! καὶ 'μεῖς θέλομεν γράψειν χαρτίν, καὶ θέλομεν τὸ μηνύσειν τῆς ἀφεντιᾶς της, καὶ θέλομεν 'δεῖν διὰ τίντα ἀφορμὴν νὰ μὲν βαστοῦμεν τ' ἅρματά μας! Καὶ ἐγράψαν χαρτὶν καὶ 'μηνύσαν (4) το τῆς ῥήγαινας. Καὶ ἔγραψεν καὶ ὁ βισκούντης, ἀπὸ τὴν μερίαν τοὺς ἀνθρώπους καθὼς ἐδιάβην τὸ πρᾶμα.

Καὶ τῇ ιη' φευρουαρίου ἦρτεν τὸ κάτεργον ὁποῦ πῆρεν τὸν μισὲρ Φίλιππον (5) τὸν 'Αποδοχάτορον εἰς τὴν Κερινίαν, καὶ ἦτον ὡρισμένον ἀπὸ τὴν ἀφεντίαν νὰ μὲν ἀπεζεύσῃ, παρὰ εἰς τὴν 'Αμμόχουστον, καὶ τὰ χαρτία τὰ ἐβάστα νὰ τὰ δώσῃ εἰς τὸ χέριν τοῦ καπετάνου τῆς ἀρμάδας. Καὶ ἐπῆγεν εἰς τὴν Α'μμόχουστον, καὶ ηὗρεν τὸν καπετάνον καὶ ἔδωκέν του τὰ χαρτία, καὶ εἶπεν πῶς ἀφῆκεν τὴν ἀρμάδαν τὴν Βενέτικην εἰς τὴν Μοθώνην, καὶ ἔμαθέν το ὁ καπετάνος τῆς ἀρμάδας πῶς ἐσκοτῶσαν τὸν μισὲρ 'Αντρίαν καὶ τοὺς προδέλοιπους. Καὶ μοναῦτα ὅπου ἐπερίλαβεν τὰ χαρτία, χωρὶς νὰ τὰ διαβάσῃ, ἐβούλλωσέν τα, καὶ ἐδῶκέν τα τοῦ καπετάνου τῶν κατέργων νὰ τὰ πάρῃ εἰς τὴν Βενετίαν. Καὶ ὅσον τὰ ἐπεριλάβαν, ἐκάτσαν εἰς βουλὴν καὶ ἐδῶκαν ὁρισμόν, μοναῦτα νὰ στραφῇ τὸ κάτεργον τάμπρὸς ὀπίσω εἰς τὴν Κύπρον. Καὶ ἐμάθαμεν, πῶς ὁ Φίλιππος ὁ 'Αποδοχάτορος ἐρίσαν τον εἰς γ' ὥραις νὰ μὲν εὑρεθῇ εἰς τὴν Βενετίαν, καὶ ἂν τὸν εὕρουν, τὸ κορμίν του νὰ ἦναι εἰς τὸν ὁρισμὸν τῆς ἀφεντίας, καὶ εἰς γ' ἡμέραις νὰ μὲν εὑρεθῇ εἰς καμμίαν χώραν τῆς ἀφεντίας, καὶ εἶπαν: ἐποίκαμέν του

(1) μισὲρ. (2) τοῦτος ὁ ὁρισμὸς. (3) ὁ ὁρισμός της. (4) ἐμηνύσαν. (5) Φίλιππο.

ὁρισμὸν νὰ διαβῇ πολλὰ ἀλαφρά, μὰ ἔχοντα καὶ ἐτερμινιάσαμεν, δὲν ἠμποροῦμεν νὰ ποίσωμεν ἄλλον! Καὶ ὁ μισὲρ Φίλιππος κατὰ (1) τὸν ὁρισμόν τους. Καὶ μανθάνοντα ἡ ἀφεντία τὸν σκοτωμὸν τοῦ μισὲρ Ἀντρία καὶ τοῦ μισὲρ Μάρκου, ἐπῆραν μεγάλον δισπλαζίριν, διότι ἐτανίσαν εἰς τὸ αἷμαν τῆς ἀφεντίας.

Καὶ τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἦρταν εἰς τὴν Πενταγίαν γ΄ κάτεργα Βενέτικα, καὶ ἐπεζεῦσεν τοὺς ἀνθρώπους (2) ὁποῦ 'φέρεν ὁ Μάρκο Βενέριος ἀπὸ τὴν Κρήτην, καὶ ἐπῆγαν τὰ κάτεργα εἰς τὴν Ἀμμόχουστον καὶ οἱ ἄνθρωποι (3).

Καὶ τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἐπιάσαν τὸν κούντη τῆς Τρίπολης καὶ τὸν σὶρ Τζουὰν Ταφουρὲς καὶ ἐπῆράν τον εἰς τὸ καστέλλιν· διότι ἐσύραν τὸν Φαραντέτον, ὁποῦ 'τον καστελλάνος τῆς Ἀμμοχούστου, καὶ εἶπέν τους: ἀφένταις, τὴν νύκταν ἁποῦ ἐσκοτῶσαν τὸν μισὲρ Ἀντρίαν, ἦρτεν ὁ κούντη τῆς Τρίπολης καὶ ὁ μισὲρ Ρίτζος εἰς τὸ καστέλλιν καὶ ἐδάλαν μου φωνήν, καὶ εἴπουν τους — ἴντα ὁρίζετε ἡ ἀφεντιά σας; Καὶ εἶπάν μου — 'δὲ πῶς σὲ ὁρίζομεν ἀπὸ τὴν μερίαν τῆς ρήγαινας, ἀπάνω εἰς τὴν ζωήν σου καὶ εἰς πέναν παραβουλίας, νὰ μὲν ἀνοίξῃς τὸ καστέλλιν νὰ 'μπάσῃς τινάν, χωρὶς νἄρτῃ ἡ κυρὰ ἡ ρήγαινα μὲ τὸ κορμίν της, καὶ ἀνὲν καὶ ἀνοίξῃς τινός, θέλει σὲ ἐβγάλει (4) διὰ παράβουλον. Καὶ εἴπουν τους — ἂν ἔρτῃ τινὰς ἀπὸ τοὺς κουβερνούριδες νὰ μὲν τοῦ ἀνοίξω; Καὶ εἶπαν — ἂν ἔρτωμεν ὅλοι μὲ τὰ κορμιά μας, μηδὲν ἀνοίξῃς, χωρὶς νὰ 'δῇς τὴν ρήγαιναν μὲ τὸ κορμίν της. Καὶ ὅσον μοῦ ποῖκαν τὸν ὁρισμόν, ἐπήγασιν (5). Καὶ διαβαίνοντα τὸ μεσανυκτικὸν γροικῶ τὴν καμπάναν καὶ σημανίσκει ἄρμε, καὶ μοναῦτα ἀρματώθημαν (6), μὴ ξεύροντα ἴντα πρᾶμαν εἶναι. Καὶ μέσα εἰς ὀλίγην (7) ὥραν ἦρτεν ὁ μισὲρ Ἀντρίας, καὶ βάλλει μου

(1) ἐποῖκεν κατά. (2) ἐπεζεῦσαν οἱ ἄθρῶποι. (3) ἄθρῶποι. (4) θέλειν σὲ ἐβγάλλειν. (5) ἐπῆγαν. (6) ἀρματώθημα. (7) καὶ μὲ ὀλίγην.

φωνὴν νὰ τοῦ ἀνοίξω τὸ καστέλλιν, διὰ νὰ 'μπῇ μέσα. Καὶ ὡς ἐκεῖνος ἀποῦ μοῦ ποῖκαν ὁρισμὸν ἀπὲ τὸν κούντη τῆς Τρίπολης, ὁποῦ 'τον (1) καπετάνος τῆς 'Αμμοχούστου, καὶ τοῦ Ρίτζου, καὶ ἤξευρα καὶ ἦσαν κουβερνούριδες τοῦ ρηγάτου, ἦτον νὰ ποίσω καθὼς μὲ ὡρίσαν· καὶ ἀπολογοῦμαι τοῦ μισὲρ 'Αντρία καὶ εἶπουν του — ἀφέντη, ἔχω ὁρισμὸν νὰ μὲν ἀνοίξω τινός, χωρὶς νἄρτῃ ἡ κυρά μας ἡ ρήγαινα μὲ τὸ κορμίν της, καὶ διὰ τοῦτο δὲν ἀνοίγω τῆς ἀφεντίας σου. Καὶ ἐβίασέν με πολλά, καὶ 'γὼ κατὰ τὸν ὁρισμὸν τὸν εἶχα, δὲν τοῦ ἀνοῖξα, διὰ νὰ μὲν ἦμαι παράβουλος τῆς κυρᾶς μου (2)· καὶ ἐμπάσα τον μέσα εἰς τὸ ριστέλλον τοῦ καστελλίου, διατὶ ἐκεῖ διαφεντεμὸν (3) δὲν εἶχα. Καὶ μὲ ὀλίγην ὥραν ἦρτεν ὁ κούντης τῆς Τρίπολης καὶ ὁ μισὲρ Ρίτζος, καὶ βάλλουν μου φωνὴν καὶ ἀρωτοῦν με, ἂν ἦρτεν τινὰς νὰ 'μπῇ εἰς τὸ καστέλλιν· καὶ εἶπουν τους: ἄλλος τινὰς δὲν ἦρτεν, παρὰ ὁ μισὲρ 'Αντρίας Κορνάρ, καὶ ἔχοντα καὶ εἶχα ὁρισμὸν ἀπὲ τὴν ἀφεντίαν σας, καὶ ὁ μισὲρ Μάρκο Πέμπος, καὶ κατὰ τὸν ὁρισμόν σας δὲν τοὺς ἀνοῖξα. Καὶ 'κεῖνοι εἶπάν μου — ποίαν μεργίαν ἐπῆγαν; Καὶ εἶπουν τους πῶς εὑρίσκεται μέσα εἰς τὸ ροστέλλο. Καὶ ὁ κούντης ἔβαλεν φωνήν, καὶ ὁ μισὲρ 'Αντρίας ἀπολογήθην του· καὶ εἶπέν του — κουμπάρε, ἔλα, κράζει σε ἡ ρήγαινα. Καὶ λαλεῖ του ὁ μισὲρ 'Αντρίας — ἄφης με ὧδε ὅσ' ὡς που νὰ ξημερώσῃ, νὰ πάψῃ τὸ πρᾶμαν. Καὶ 'κεῖνοι δὲν τὸν ἀφῆκαν, καὶ ἐσιγουργιάσαν τον, καὶ ἐβγάλαν τον ἀπὲ τὸ ροστέλλο (4). Καὶ ὅσον ἐβγῆκεν, ὁ κούντης ἀκτυπᾷ τοῦ ἀλόγου του καὶ 'πῆγεν, καὶ τὸν μισὲρ 'Αντρίαν ἀφῆκέν τον μὲ τὸν Ρίτζον. Διὰ τοῦτον εἶπέν τους — ἀφένταις, ἂν (5) ἐφαλίασα ἐγὼ ὁ πτωχος! Καὶ διὰ κεῖνον τὸ εἶπεν ὁ Φαραντέτος, ἐφέραν τὸν κούντην τῆς Τρίπολης καὶ ἐπέψαν τον εἰς τὴν Βενετίαν.

(1) ἦτον. (2) μας. (3) δρισμόν. (4) ροστέλλον. (5) 'δὲ ἄν.

Καὶ τῇ ιη' φευρουαρίου ἦρτεν ἕναν χαρτὶν ἀπὸ τὴν ρήγαιναν εἰς τὸν βισκούντην, νὰ μὲν τορμήσῃ τινὰς νὰ δώσῃ φαστιδίον εἰς τὸ σπίτιν τοῦ κούντη τῆς Τρίπολης.

Καὶ τῇ κ' φευρουαρίου ἐμήνυσεν ἡ ρήγαινα τοῦ βισκούντη νὰ ποίσῃ διαλαλημόν, πᾶσα ἄνθρωπος (1) νὰ βαστᾷ τ' ἄρματά του, καὶ εἴ τις πταίσει νὰ τὸν παιδέψῃ (2).

Καὶ τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἐμήνυσεν ἡ ρήγαινα τοῦ βισκούντη, μοναῦτα νὰ πέψῃ τὸ ἄλογον τοῦ Τζὰν Καλέργη τὸ μαῦρον εἰς τὴν Ἀμμόχουστον· καὶ ἔπεψεν εἰς τὸ σπίτιν του, καὶ δὲν τὸ ηὗρεν, καὶ εἰπάν του πῶς τὸ ἔχει (3) ὁ μισὲρ Φίλιππο τὲ Νόρες. Καὶ ἐπῆγεν ὁ βισκούντης καὶ ἐδεῖξεν (4) τὸν ὁρισμὸν τοῦ μισὲρ Φιλίππου, καὶ εἰπέν του — ἀληθεία εἶναι καὶ ἔχω τὸ ἄλογον, ἀμμὲ ἐγὼ ἀγόρασά το ἀπὲ τὸν μισὲρ Τζουὰν Καλέργη, καὶ ἔχω μαρτυρίαν. Καὶ ὁ βισκούντης εἰπέν του — ἐγὼ γράφω τῆς κυρᾶς τῆς ρήγαινας χαρτίν.

Καὶ τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἦρτεν χαρτὶν τοῦ βισκούντη ἀπὸ τὴν κυρὰν τὴν ρήγαιναν, ὅτι νὰ πέψῃ εἰς τὸ σπίτιν τοῦ μισὲρ Φιλίππου Ἀποδοχάτορου, καὶ νὰ πάρῃ τὴν καραβᾶναν του καὶ τὸν στρατοκόπον, καὶ νὰ τὰ πέψουν (5) εἰς τὴν Ἀμμόχουστον.

Καὶ τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἦρτεν ὁ Ἀντωνέλλο Τάβιλας, ὁ ποῖος ἦτον καπετάνος εἰς τὴν Πάφον, καὶ ἐπέψαν Βενετζιάνον τὸν Τζουὰν Πετινάλ.

Καὶ τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἦρτεν μαντάτον πῶς ἐβάλαν εἰς τὸν πύργον τῆς Ἀμμοχούστου τὸν Τζουὰν Καλέργην, καὶ τὸν Γαβριὲλ Φερλῆν, καὶ τὸν μάστρε Περνάρδον τὸν ράφτην, καὶ τὸν Χαργίουν (6) Καρέργην, καὶ τὸν 'γούμενον τοῦ Σταυροῦ εἰς ἄλλον πύργον.

Καὶ τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἐβγάλαν τὸν Στέφανον τὸν Χιώ-

(1) ἄθρωπος. (2) παιδεύσῃ. (3) τῶχει. (4) δεῖξεν. (5) πέψῃ. (6) Χαρίουν.

την ἀπὸ τοῦ Χρυσοχοῦ καὶ ἐβάλαν τὸν Ἀντρία Προβητζιάλην.

Καὶ τῇ κδ′ φευρουαρίου ἦρτεν ὁ Νικολὸ Μοράπιτος ἀπὸ τὴν Ἀμμόχουστον εἰς τὴν Λευκουσίαν, καὶ ἔποικάν του ὅλοι μεγάλην τιμὴν καὶ μεγάλα ἀπλαζιρία καὶ μὲ μεγάλην λιπέρτα.

Καὶ τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἦρταν εἰς τὴν Ἀμμόχουστον δ′ γαλιάτζαις Βενέτικαις, καὶ ἐφέραν μετά τους σ′ ἀνομάτους Ταλιάνους μὲ τ' ἄλογά τους, καὶ εἶχαν καὶ Κρητικούς, ὅλοι καλὰ ἀρματωμένοι.

Καὶ εἰς ταῖς κς′ φευρουαρίου ογ′ Χριστοῦ ἦρταν εἰς πολλὰ λογία ὁ Πέτρο Τάβιλας μὲ τὸν μισὲρ Τζουὰν Ἀττὰρ εἰς τὸ παλάτιν τῆς Ἀμμοχούστου, καὶ λαλεῖ τοῦ μισὲρ Τζουὰν Ἀττὰρ — ἔξευρε πῶς λαλεῖς πολλὰ λογία διὰ λόγου μου, καὶ λαλεῖς πῶς δὲν εἶμαι ἐμπιστὸς τῆς κυρᾶς τῆς ρήγαινας, καὶ ἔχω το πολλὰ παράξενον· καὶ δὲν ἐθέλησα νὰ τὸ ἔχω κρυφόν, καὶ ἐθέλησα νὰ σοῦ τὸ 'πῶ ὀμπρὸς εἰς ὅλους τοὺς ἀφένταις ὁποῦ εὑρίσκουνται μετά μας· καὶ διὰ τοῦτον, παρακαλῶ σε, ἂν εἴπουν τίποτες, 'πέ μού το ὧδα ὀμπρός τους! Καὶ ἀπολογήθην του ὁ μισὲρ Τζουὰν Ἀττὰρ — μισὲρ Πέτρο Τάβιλα, ἀπὲ τὸ λαλεῖς καὶ 'γὼ λαλῶ πολλὰ κακὰ διὰ λόγου σου, ἀβιζιάζω σε καὶ κεῖνον τὸ εἴπουν πάλε λαλῶ το, καὶ νὰ σοῦ τὸ μαντενιάσω μὲ τὸ σπαθὶν εἰς τὸ χέριν· καὶ κεῖνον τὸ εἴπουν, δὲν τὸ εἴπουν κρυφά, εἴπου το φανερὰ ὀμπρὸς εἰς ὅλους τοὺς ἀφένταις ὁποῦ εὑρίσκουνται εἰς τὴν αὐλὴν τῆς κυρᾶς μας, καὶ ἔχοντα νὰ τὸ θέλῃς τ' ὁμολογήσειν καὶ σοὺ πῶς τὸ εἶπες μὲ τὸ στόμα σου. Ἀφέντη μισὲρ Πέτρο Τάβιλα! ἄνταν ἔφυγαν οἱ παράβουλοι, δὲν εἶπες τῆς κυρᾶς μας μὲ τὸ στόμαν σου, ὅτι εἴχασιν εἰς τὴν συντροφίαν τους τ′ ἀνομάτους; καὶ ἡ κυρά μας ἐγύρεψεν καὶ δὲν ηὗρεν παρὰ ξ′· καὶ οἱ προδέλοιποι ποῦ εὑρίσκουνται; Καὶ ἐλάλες — καὶ εἶναι Κατελάνοι! Τώρα θωροῦμεν, ὅτι πᾶσα ἕναν γυρεύγεις νὰ τοὺς βάλλῃς παραμπρός! ὡς

γίον ἦτον. Καὶ ʼλάλες — ὅλοι εἶναι ἐμπιστοί! Διὰ τοῦτον εἶπουν, ὅτι φαίνεταί μου, ὅτι ἄλλοι Φράγκοι δὲν εἶναι, παρὰ ʼποῦ ἔχεις ἐσού. Καὶ εἶπουν το καὶ λαλῶ το πᾶσα καιρὸν ὁποῦ νὰ θέλῃς! Καὶ εἰς ἄλλα πολλὰ λογίατα ἦρταν, καὶ ἐνέβην μέσον τους ὁ κούντης τὲ Ρουχᾶς, καὶ ἔμειναν μὲ τὸ ἀγγρίσμιν.

Καὶ τῇ κζ' φευρουαρίου ἡ ρήγαινα ἐποῖκεν καβαλλάρην τὸν μισὲρ Τζόρτζου Κονταρῆ, καὶ ἐγίνην μεγάλη φέστα εἰς τὴν ʼΑμμόχουστον.

Καὶ τῇ κη' φευρουαρίου ἐπέθανεν ἡ γυναῖκα τοῦ Κουσάλβου Πέρες, ἡ ποία ἦτον κόρη τοῦ ʼΑλοΐζου τὲ Νόρες, καὶ ἦτον καπετάνος ὁ ἄνωθεν Κουσάλβος εἰς τὴν ʼΑμμόχουστον, καὶ ἐθάψαν την εἰς τὸν ἅγιον Νικόλα.

Καὶ τῇ ε' μαρτίου ἐπῆγαν ἀπὸ τὴν Κύπρον δ' γαλιάτζαις καὶ ἐπῆραν πολλοὺς Κρητικοὺς μέσα τους καὶ Ταλιάνους μὲ τ' ἄλογά τους, τοὺς ποίους ἐφέραν τους καὶ θαρροῦσαν νὰ τοὺς ἔχουν χρῆσι, καὶ ἐστρέψαν τους.

Καὶ ἄνταν ἐφύγαν οἱ ἄρχοντες, μέσον τους οἱ κοπέλλοι τῆς χώρας ἐποῖκαν μεγάλα κούρση εἰς τὰ σπιτία τους, καὶ ἐπῆραν τὸ δικόν τους, καὶ πᾶσα εἷς ἐπῆρεν εἴ τι ἐμπόρησεν· καὶ τὰ δέλοιπα ἐδῶκάν τα εἰς τὸ χέριν (1) τοῦ μισὲρ Γιλιὰμ Τερρᾶς, διότι ἦτον εἰς τὸν τόπον τῆς ρήγαινας, ὅσ' ὡς που νὰ ʼρίσῃ ἡ ἀφεντιά της. Καὶ εἰς ὀλίγαις ἡμέραις ἔγραψεν ἡ ρήγαινα χαρτὶν τοῦ σὶρ (2) Γιλιὰμ Τερρᾶς, ὅτι τὰ πράματα τὰ ἔχει εἰς τὸ χέριν του νὰ τὰ πάρουν οὗλα ἀντάμα, κατὰ τὸ γράψιμον τὸ ἔχει ὁ σὶρ Τζὰκ ὁ Γούρρης, κομμάτιν πρὸς κομμάτιν, καὶ νὰ τὰ δώσῃ εἰς τὸ χέρι (3) τοῦ σὶρ Τζάκου Γούρρη, νὰ τὰ πουλήσῃ καὶ νὰ τὰ δώσῃ τοὺς ἀνθρώπους (4) τῆς Λευκουσίας, νὰ τὰ μοιράσουν, διότι ἐχάρισέ τούς (5) τα. Καὶ κατὰ τὸν

(1) τὰ χεργία. (2) μισὲρ. (3) χέριν. (4) ἀθρώπους. (5) ἐχάρισέν τους.

ὁρισμόν της ἐπῆράν τα καὶ ἐδῶκάν τα εἰς τὸ χέριν τοῦ Ἀντώνη τοῦ Καλαθᾶ, ὅσ' ὡς που νὰ πουληθοῦν. Καὶ ἐπῆγεν ὁ Τζάκος τοῦ Πιφάνη, ὁ ποῖος ἦτον κοντοσταύλης ἀπὸ τὴν συντροφίαν, μὲ ιε' (1) ἀνομάτους συντρόφους του καὶ εἶπαν τοῦ Καλαθᾶ — δός μου τὰ ροῦχα τὰ ἔχεις εἰς τὸ χέριν σου, καὶ θέλομέν τα νὰ πουληθοῦν, νὰ τὰ μοιράσωμεν κατὰ τὸν ὁρισμὸν τῆς ρήγαινας! Καὶ ἐδῶκέν τούς τα. Καὶ ὅσον τὰ 'πῆραν ἐμοιράστησάν τα μονάχοι τους. Μανθάνοντά το ὁ Στέφανος ὁ Κουδουνᾶς καὶ οἱ δέλοιποι μαστόροι, καὶ ὅλοι ἀναμίκτησαν, καὶ ἐπῆγαν καὶ ἀγκάλεσαν εἰς τὸν βισκούντην καὶ εἶπάν του τὸ πρᾶμαν, καὶ εἶναι (2) νὰ γίνῃ μέγαν σκάνταλον. Καὶ λαλεῖ του ὁ βισκούντης — μάστρε Στέφανε τίναν ἀγκαλίες; Καὶ εἶπέν του — ἀφέντη, τὸν Τζουάνην τὸν Χάλα (3) καὶ τὸν Τζορτζῆν τοῦ Παπᾶ Μανώλη, διότι τοῦτοι εἶναι ὅπου πολομοῦν τὰ σκάνταλα. Καὶ ὁ βισκούντης ἔπεψεν καὶ ἔφερέν τους ὀμπρός του, καὶ κεῖνος ὥρισε νὰ τοὺς πάρουν (4) εἰς τὴν φυλακήν, καὶ εἶπέν τους — ἐσεῖς εἶστε ἀποῦ πολομᾶτε εἰς τὴν χώραν πολλὰ σκάνταλα, καὶ εἶναι νὰ τραβενιάσῃ πολὺν κακόν! Καὶ κατὰ τὸν ὁρισμόν του ἐπῆγαν εἰς τὴν φυλακὴν καὶ ἐποῖκαν ὡς το πωρνόν, καὶ επαρακαλέσαν καὶ ἐβγάλαν τους, καὶ ἐπῆραν ἀπάνω τους τὰ πράματα τὰ ἐπῆραν νὰ τὰ στρέψουν τάμπρὸς ὀπίσω τοῦ βισκούντη, καὶ νὰ τὰ μοιράσουν ὅλοι ἀντάμα. Καὶ θωρῶντα ὁ μάστρε Πιὲρ ὁ Σαβόγιας πῶς δὲν ἔφεραν τὰ πράματα, ἐπῆγεν εἰς τὴν Ἀμμόχουστον καὶ εἶπέν το τῆς ρήγαινας· καὶ ἔφερεν ὁρισμὸν εἰς τὸν βισκούντην, εἴ τι πρᾶμαν εὑρίσκεται τοὺς παράβουλους νὰ τὰ πουλήσῃ καὶ νὰ τὰ μοιράσῃ οὕλους τοὺς (5) συντρόφους.

Καὶ τῇ ς' (6) μαρτίου ἐβγάλαν τὸν Τζουὰν Καλέργην

(1) ις'. (2) ἦτον. (3) Χάλαν. (4) βάλλουν. (5) ἀντάμα τοὺς. (6) ε'.

διὰ νὰ τὸν σύρουν· καὶ περνῶντά τον ὀμπρὸς τοὺς ἀφένταις εἶπέν τους — ἴντα θέλετε νὰ μάθετε ἀπὸ ἐξ αὐτῆς μου (1); Καὶ εἶπάν του — ’πέ μας τὰ πράματα τοῦ Σαπλάνες πῶς ἐδιάβησαν. Καὶ εἶπέν τους — ἴντα ξεύρω νὰ σᾶς ’πῶ; Καὶ ἀξαμινιάζοντά τους, εὑρέθησαν καθαροὶ καὶ ἀξαπολύσαν τους.

Καὶ τῇ ϛ′ (2) μαρτίου ἐβγάλαν τὸν Γαλημπέρτον ὁποῦ ’τον καστελλάνος εἰς τὴν ’Αμμόχουστον, καὶ ἐβάλαν Βενετζιάνον.

Καὶ τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἐπέψαν ι′ ἀνομάτους Ταλιάνους εἰς τὴν Κερινίαν, καὶ ἐβγάλαν Κυπριώταις.

Καὶ τῇ ζ′ μαρτίου ἦρτεν εἰς τὴν Λευκουσίαν ὁ Τζουὰν Πατζίκος καὶ ἔφερεν χαρτὶν ἀπὸ τὴν ρήγαιναν, ὅ,τι (3) πρᾶμαν εὑρίσκεται τοῦ Πουνάστρε (4), τὰ σπιτία του καὶ εἴ τι ἔχει, νὰ τὰ δώσουν τοῦ Πατζίκου. Καὶ ἐδῶκέν του χαρτὶν νὰ ποίσῃ διαλαλημὸν εἰς τὴν Λευκουσίαν, εἴ τις ἐπῆρεν πράματα τοῦ Σαπλάνες ἀπὸ τὸ σπίτιν του, τόσον καὶ ἀπὸ τοὺς ἄλλους παράβουλους, νὰ τὰ στρέψουν εἰς τὸ χέριν τοῦ βισκούντη, καὶ νὰ τὴν ἀβιζιάσῃ· καὶ ἐμήνυσεν (5), ὅτι πέρνοντά τα νὰ τὰ πέψῃ εἰς τὴν ’Αμμόχουστον.

Καὶ τῇ ι′ μαρτίου εὑρέθην εἰς τὸν διαλαλημὸν ὁ Πατῆς Σάλαχας καὶ ὁ Καρτζία Ναβάρρος καὶ ἦρταν εἰς μεγάλα λογία· ἔχοντα καὶ εἶχεν πέψειν ἡ ρήγαινα τὸν Μπατῆ Σαλάχαν διὰ νὰ βιττουαλιάσῃ τὴν Κιρινίαν καὶ τοὺς προδέλοιπους τόπους, καὶ ἐδῶκέν του ὁρισμόν, ὥτινος πάρῃ ἄλογον, νὰ τὸ πλερώσῃ· καὶ κεῖνος ἐπῆγεν εἰς τὸ χωργίον τοῦ Καρτζία Ναβάρρου καὶ ἐπῆρεν ἀνθρώπους (6) καὶ ἐκουβαλίσαν του ψουμίν, καὶ δὲν τοὺς ἐπλέρωσεν τὸ ἀγῶγί (7) τους· καὶ διὰ τοῦτον ἦρταν εἰς λογία, καὶ εἶπέν του — ἡ ρήγαινα ἔπεψέ σε νὰ κουβαλίσῃς ψουμὶν καὶ νὰ πλερόνῃς τοὺς ἀνθρώπους (8), καὶ ἐσοὺ (9)

(1) ἐξαὐτῆς. (2) ε′. (3) εἴ τι. (4) Πουνάστρου. (5) ἐμήνυσέν του. (6) ἀθρώπους. (7) ἀγῶγίν. (8) ἀθρώπους. (9) σού.

κρατεῖς τὸν κόπον τους! Καὶ εἶπέν του ὁ Σάλαχας — δὲν τὸ λαλεῖς καλά, οὐδὲ νὰ τὸ προβιάσῃς, ἀμμὲ λαλεῖς το εἰς τὰ ψέματα, εἰς τὸν λαιμό σου! Καὶ ἐμπῆκαν μέσον τους, καὶ ἐπάψαν.

Καὶ τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἐμάλλωσεν ὁ Τζὰν Πατζίκος μὲ τὸν κοντοσταύλην τῶν Ἱεροσολύμων μέσα εἰς τὸ παλάτιν, τὸν Σασοὺν τὲ Νόρες, διὰ τὰ σπιτία τὰ ἐθέλε νὰ πάρῃ τοῦ Πουνάστρε, καὶ ἔθελε νὰ τὰ διαφεντέψῃ διὰ τὸν Τζάκον τὸν Μιχτάφαν (1), λαλῶντα, ὅτι τὰ σπιτία τὰ ζητᾷ ὁ Τζὰν Πατζίκος δὲν εἶναι τοῦ Πουνάστρε, ἀμμὲ εἶναι τοῦ Τζάκου τοῦ Μιχτάφα (2). Καὶ γροικῶντα ὁ Πατζίκος τοῦ Σασοὺν τὲ Νόρες πῶς τὰ ἐδιαφέντευγεν, ἦρταν εἰς πολλὰ λογία, καὶ εἶπέν του — μισὲρ Σασοὺν, ἡ κυρά μας ἡ ρήγαινα, ἂν θέλῃ νὰ ζήσῃ καλά, εἶναι χρῆσι νὰ καθαρίσῃ οὔλους τοὺς παράβουλους ἀπὸ τὸ σπίτιν της, ἀλλοίως ποτὲ δὲν θέλει ζήσειν ἀναπαμένα!

Καὶ τῇ ιβ' μαρτίου οδ' ἦρτεν ἕναν καράβιν Βενέτικον, καὶ ἔφερεν πολλὰ μαντάτα ἀπὸ τὴν Βενετίαν· καὶ ἦρτεν καὶ πρεβετατούρης, καὶ εἶπεν, ὀπίσω ἔρκεται καπετάνος, καὶ ἔρκεται καὶ ὁ 'πίσκοπος τῆς Λεμεσοῦ, καὶ ὁ μισὲρ Τζουὰν Μισταχέλης, καὶ εἶπεν, πῶς ἐσηκῶσαν τοῦ μισὲρ Φιλίππου Ἀποδεχάτορου τὸ χωργίον του, τὴν Δορό, καὶ εἶπεν, εἰς τὴν Κρήτην ἔπεσεν λαμπρό, καὶ ἐκάψεν τὸ σπίτιν τοῦ μισὲρ Μάρκου Βενερίου, καὶ ἄλλαις γ' αὐλάδες.

Καὶ τῇ ιγ' μαρτίου ἔβγαλεν τοὺς Κυπριώταις ὁποῦ κοιμοῦνταν εἰς τὸ παλάτιν, καὶ ἔβαλεν Ταλιάνους· καὶ ἀλλάξαν τοὺς Κυπριώταις ὁποῦ ἐβλέπαν τὴν πόρταν, καὶ ἐβάλαν Κρητικούς· καὶ ἀλλάξαν καὶ τὸν καπετάνον τῆς τζαρτζαχάνας τὸν σὲρ Τζουὰν τὸν Φραντζόζην, καὶ ἐβάλαν τὸν Νικολὸ Πενεδέττην.

Καὶ τῇ ιε' μαρτίου ἐμήνυσεν ἡ ρήγαινα τοῦ βισκούντη,

(1) Μιφτάχαν. (2) Μιφτάχα.

ὅσοι Φράγκοι εἶναι γραμμένοι εἰς τὸ χαρτίν, εἰς γ' ἡμέραις ναὑρεθοῦν εἰς τὴν Ἀμμόχουστον.

Καὶ τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἐμήνυσεν ἡ ῥήγαινα τοῦ βισκούντη, ὅτι τὸν Περῆν τοῦ Γιάκουμου Μαρτέζη, τὸν ἐπῆρεν ὁ Ἀντώνη Ταρκᾶς, χωρὶς τὸν ὁρισμόν της, νὰ τὸν δώσῃ τοῦ ἀδελφοῦ του τοῦ Γιάκουμου, διότι ἡ ῥήγαινα ἐσυμπάθησέν τους νὰ μείνουν εἰς τὴν Κύπρον.

Καὶ τῇ ιζ' μαρτίου ἦρτεν χαρτὶν ἀπὲ τὴν ῥήγαιναν εἰς τὸν βισκούντην, μοναῦτα νὰ ποίσῃ ῥικουνισάντζαν μὲ χαρτὶν καὶ καλαμάριν εἰς τὸ σπίτιν τοῦ Τζουὰν Τερκές, καὶ τ' ἅρματά του καὶ τ' ἄλογά του, καὶ νὰ τὰ παραδώσῃ εἰς τὸ χέριν τῆς γυναίκας του, καὶ τ' ἄλογα καὶ τ' ἅρματα νὰ τὰ πέψῃ εἰς τὴν Ἀμμόχουστο.

Καὶ εἰς ταῖς ιη' μαρτίου, ἐβάλαν τὸν αὐτὸν Τζουὰν Τερκὲς εἰς τὸ καστέλλιν, διατὶ ἡ ῥήγαινα ἐπέψεν τον διὰ δουλείαις 'δικαῖς της, καὶ 'κεῖνος εἶπεν πολὺν κακὸν διὰ λόγου της, καὶ ἐσηκῶσέν του εἴ τι εἶχεν ἀπὸ τὴν ῥηγάδα (1).

Καὶ τῇ ιθ' μαρτίου, κατὰ τὸν ὁρισμὸν ὁποῦ 'ποῖκεν τοὺς Φράγκους, ἐβγῆκαν νὰ πᾶσιν ἀπὸ τὴν Ἀμμόχουστον, καὶ ἐγίνην μεγάλη λύπη εἰς τὴν Λευκουσίαν, διότι οὗλοι οἱ περίττου ἦτον ἁρμασμένοι, καὶ μὲ παιδία· καὶ ἔχοντα καὶ ὡρίσαν τους νὰ πᾶσιν, ἐπῆγαν προτήτερα εἰς τὸ παλάτιν, καὶ ἐπροτεστιάσαν ὅλους (2) ἀπὸ τὴν μερίαν τοῦ θεοῦ καὶ τοῦ πάπα, καὶ ἀπὸ τὴν μερίαν τῆς ῥήγαινας, νὰ μὲν τοὺς χωρίσουν ἀπὸ τὴν γυναῖκάν τους (3), οὐδὲ ἀπὸ (4) τὰ παιδία τους, λαλῶντα — ὁ θεὸς ἔσμιξέν μας καὶ δὲν μᾶς χωρίζει, καὶ ἡ ἀφεντιά σας θέλετε νὰ μᾶς χωρίσετε; ἀφῆτέ μας εἰς τὰ σπιτία μας, καὶ δὲν θέλομεν τίποτες ἀπὸ τὴν κυράν μας, καὶ θέλομεν ζήσειν μὲ τὰ χεργία μας, καὶ ἂν ἤμεστεν φαλιασμένοι ποίσετέ μας δ' κομμάτια. Καὶ ὅσα ἐκοῦζαν, ἔβαλάν τους καὶ ἐπῆγαν.

(1) ῥηάδαν. (2) οὕλους. (3) ταῖς γυναῖκές τους. (4) ἀπὲ.

Καὶ τῇ κδ' μαρτίου ἐσήκωσεν ἡ ρήγαινα τὴν κομμενταρίαν τῆς Κύπρου ἀπὲ τὸν σὶρ Νικὸλ Σαπλάνες, ὁ ποῖος ἦτον κουμεντούρης τῆς Κύπρου, διὰ τὴν παραβουλίαν τὴν ἐποῖκεν ὁ μισὲρ Τζουὰν Σαπλάνες, καὶ ἔβγαλάν τον διὰ παράβουλον, καὶ διὰ τὴν ἀφορμήν του ἐσηκῶσάν του τὴν κουμενταρίαν, καὶ ἐπῆρέν την ἡ κυρὰ ἡ ρήγαινα. Καὶ ἐπέψεν χαρτὶν ἡ ρήγαινα τοῦ μεγάλου μαστόρου, διὰ νὰ ὀρδινιάσῃ κουμεντούρην.

Καὶ τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἐβγάλαν ἀπὲ τὸ καστέλλιν τὸν μισὲρ Καμοῦς, καὶ ὥρισάν του νὰ πάγῃ εἰς τὸ σπίτιν του, καὶ νὰ μὲν σκαλέψῃ, ὥστη νὰ τὸν ορίσῃ ἡ κυρὰ ἡ ρήγαινα.

Καὶ τῇ α' ἀπριλίου ἐβγάλαν τοὺς κάτωθεν [ἀπὸ τὸ καστέλλιν, τὸν 'γούμενον τοῦ Σταυροῦ καὶ τὸν Τζουὰν Περιβολᾶ, τὸν σεκρετάριον τοῦ ἀρχιεπισκόπου, καὶ τὸν Γαβριὴλ Φεριὲλ, καὶ τὸν μάστρε Περνάρδον τὸν ράφτην τοῦ ρηγός, καὶ ἐβάλαν τους εἰς τὸ κάτεργον.

Καὶ τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἐβγάλαν τὸν Κουρτέσην ἀπὲ τὴν φυλακὴν καὶ ἐπέψαν τον εἰς τὸ παλάτιν τῆς 'Αμμοχούστου, καὶ ἐπήγαινεν καὶ ἡ γυναῖκά του καὶ ἐθῶρέν τον.

Καὶ τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἡ ρήγαινα ἐσυμπάθησε τοῦ Τζουὰν Τζερκίες, καὶ ἐδῶκάν του καὶ τὸ δικόν του.

Καὶ τῇ δ' ἀπριλίου εὑρέθην τὸ ἀσῆμιν τὸ ἐκλέψαν τοῦ Κάρμε, καλίσαις δ', καὶ ἕναν ταπερνάκουλον χρυσταλλένον, καὶ ἕναν χανάπην, καὶ ἔκλεψέν τα ὁ Πιφάνης ὁ υἱὸς τοῦ παπᾶ Στεφάνου τοῦ Φλαγκῆ, ὁ ποῖος ἦτον διάκος, καὶ ἐβάλαν τον εἰς τὴν σκάλαν εἰς τὴν ἁγίαν Σοφίαν.

Καὶ τῇ κα' ἀπριλίου ἔπεψεν ἡ ρήγαινα χαρτὶν τοῦ βισκούντη, ὅτι τοὺς κε' Φράγκους, ὅπου 'μήνυσε, νὰ πᾶν' εἰς τὴν Ἀμμόχουστον, ἀπάνω εἰς τὴν ζωήν τους· καὶ ἐπῆγαν, καὶ μοναῦτα ἐξώρισέν τους.

Καὶ τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἦρτεν ἕνας ὁρισμὸς ἀπὸ τὴν ρήγαιναν τὸν Χαρίουν Καλέργην καὶ τὸν Τζουὰν Καλέργην, εἰς

ϛ' ἡμέραις ναὑρεθοῦν εἰς τὴν Ἀμμόχουστον νὰ ἦναι 'δηγημέδιὰ νὰ πᾶν' ἔξω τῆς Κύπρου.

Καὶ τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἦρτεν ὁ Κάρλο Γουνέμες καὶ εἶπεν τοῦ ἀφέντη τοῦ βισκούντη — ἦρτεν ὁ Χάννας ὁ Χοῦμος καὶ εἶπέν μου νὰ 'πῶ τῆς ἀφεντίας σου, νὰ μὲν τορμήσῃς νὰ καβαλλικεύσῃς, διότι λαλοῦν οἱ ἀνθρῶποι τῆς χώρας θέλουν νὰ σὲ σκοτώσουν. Καὶ γροικῶντα ὁ βισκούντης ἐκαβαλλίκευσεν, καὶ ἐπῆγεν εἰς τὴν Μέσην, καὶ ηὗρεν τὸν Στέφανον τὸν Κουδουνᾶ, καὶ λαλεῖ του — μάστρε Στέφανε, τώρα ἦρταν καὶ εἶπά μου πῶς οἱ ἀθρῶποι τῆς χώρας θέλουν νὰ μὲ σκοτώσουν, καὶ ἦρτα νὰ μάθω ἴντα εἶναι ἡ ἀφορμή! Καὶ γροικῶντα ὁ Στέφανος, λαλεῖ του — τώρα τὸ γροικῶ ἀπὸ τὴν ἀφεντίαν σου! Καὶ πάγει ὁ βισκούντης, καὶ εὑρίσκει τὸν Χόμμον καὶ λαλεῖ του — κὺρ Χάννα, θέλω νὰ μοῦ 'πῇς, ἴντα εἶναι ἡ ἀφορμὴ καὶ μήνυσές μου πῶς οἱ ἀθρῶποι τῆς χώρας θέλουν νὰ μὲ σκοτώσουν; — Ἀφέντη, δὲ ναὑρεθῇ καὶ ἐγὼ ἐσύντυχα τίτοιον πρᾶμαν· καὶ παρακαλῶ τὴν ἀφεντίαν σου, νὰ μοῦ εἰπῇς τίς εἶναι ἐκεῖνος ἀποῦ τὸ εἶπεν τῆς ἀφεντιᾶς σου, διὰ νὰ ποίσω τὴν πρόβαν! Καὶ ὁ βισκούντης κράζει τὸν Γουνέμεν καὶ λαλεῖ του — δὲν ἦρτες ἐσοὺ ἔσω μου καὶ εἶπές μου τοῦτα τὰ λόγια; Καὶ ἀπολογήθην ὁ Κάρλος, καὶ εἶπέν του — ἀφέντη, ὡς γίον μοῦ εἶπεν, ἤτζου σοῦ εἶπουν. Καὶ ἦρταν εἰς πολλὰ λογία· καὶ οἶδαν οἱ ἀθρῶποι καὶ ἀγρωνίσαν, πῶς τὰ πράματα καταστήνουν τα κάτινες ἀποῦ θέλουν νὰ ποίσουν δισπλαζίριν τοῦ βισκούντη, καὶ ἀγρώνισέν το καὶ ἡ μία μεργία καὶ ἡ ἄλλη, καὶ εἰς τὸ ὕστερον ἐπαρακαλέσαν τὸν βισκούντην νὰ τοὺς συμπαθήσῃ, καὶ εἶπάν του — ἀφέντη, ζητοῦμεν συμπαθίον καὶ ἐμεῖς ἔχομέν σε διὰ ἀφέντην μας, καὶ ὡς γίον ἐκεῖνος ὅπου εἶσαι κορμὶν τῆς κυρᾶς μας, καὶ εἴμεστεν κρατούμενοι νὰ σοῦ πολομοῦμεν πᾶσα τιμήν, ὡς γίον νὰ ἦτον ἡ κυρά μας. Καὶ εἶπέν τους — παιδιά μου, ἔχω σας δι' ἀκριβοὺς καὶ ἐμπιστικοὺς τῆς κυρᾶς μας,

καὶ θέλω σᾶς ἔχειν διὰ πάντοτε, μόνον θέλω νὰ ἦστε φρενίμοι] (1), νὰ πολομᾶτε τὸ πρέπει, ὡς γίον πολομοῦν οἱ καλοπίχεροι ἀνθρῶποι. Καὶ ἐσυντροφίασέν τους ὅλος ὁ λαός, καὶ ἐποῖκέν τους καλὸν πρόσωπον.

Καὶ τῇ κη' ἦρτεν εἰς τὴν Λευκουσίαν ἀπὸ τὴν Ἀμμόχουστον ὁ μισὲρ Πιέρο Πέμπος καὶ ὁ μισὲρ Λούκα Κορνέρ· καὶ μανθάνοντά το οἱ ἀφένταις ἀποῦ ἦσαν εἰς τὴν Λευκουσίαν καὶ ὅλη ἡ χώρα, ἔχοντα καὶ ἦτον συγγενάδες τῆς ρήγαινας, πᾶσα εἷς ἐπῆγεν καὶ ἐσυντροφιάσεν τους, καὶ νὰ τοὺς ποίσουν πᾶσα τιμὴν διὰ τὴν ἀγάπην τῆς ρήγαινας, καὶ θωρῶντά τους, ἐπῆρα μεγάλη χαρὰ καὶ εὐχαριστήσανε.

Καὶ τῇ λ' ἀπριλλίου ἐποῖκεν ὁρισμὸν καὶ ἦρταν ὀμπρὸς τοῦ μισὲρ Πιέρου ὅλοι οἱ κοντοσταῦλοι τοῦ τζακρατόρους καὶ Ἀ'ρμένιδες (2) καὶ εἶπέν τους — ποίσετε ἕναν ὁρισμὸν ὅλους (3) τοὺς συντρόφους σας, νὰ ποίσουν αὔρι μούστραν μέσα εἰς τὴν αὐλὴν ὅλοι (4) ἁρματωμένοι. Καὶ τὸ πωρνόν, κατὰ τὸ συνῆθιν, ἐπῆγαν καὶ ἐκόψαν τὸν μάν, καὶ τὸ 'σπερνὸν ἐποῖκαν μούστραν.

Καὶ τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἦρτεν εἰς λογία ὁ Φιλίππου τὲ Νόρες μὲ τὸν Τζουάνην τὸν Μαῦρον, καὶ λαλεῖ τοῦ Φιλίππου τὲ Νόρες — θέλω νὰ μοῦ 'πῇς τίς ἦτον ἡ ἀφορμὴ καὶ ἐμπῆκεν ἡ ρήγαινα εἰς τὸ ρηγάτον! Καὶ ὁ μισὲρ Φίλιππος εἶπέν του — Τζουάνη, παρακαλῶ σε τοῦτα τὰ πράματα μὲν τὰ ἀνακατόνεις πᾶσα ὥρα! Καὶ εἰς πολλὰ λογία ἤρτασιν (5). Ἀπολογᾶται ὁ Τζουάνης, καὶ λαλεῖ — ἀφένταις (6), ἀδιζιάζω σας (7), ὅτι μέσον μας εὑρίσκουνται πολλοὶ καὶ περίσσοι παράδουλοι (8), καὶ εἶναι χρῆσι νὰ καθαριστοῦσιν (9). Γροικῶντα

(1) Τὸ μεταξὺ παρενθέσεων ἀπόσπασμα, ἐλλεῖπον ἐκ τοῦ μικροῦ κώδικος, ἐλήφθη ἐκ τοῦ μεγάλου. (2) οὖλοι οἱ κοντοσταῦλοι, τζακρατόροι, καὶ Ἀρμένιδες. (3) οὔλους. (4) οὖλοι. (5) ἦρταν. (6) ἀφέντη. (7) σε. (8) καὶ περισσαῖς παραδουλίαις. (9) καθαριστοῦν.

ὁ μισὲρ Γιλιὰμ Τερρᾶς λαλεῖ του — παράβουλος ἐγὼ εἶμαι; Λαλεῖ του — ὄχι, ἀφέντη! Ἀπολογᾶται ὁ μισὲρ Τζουὰν Τερρᾶς, καὶ λαλεῖ του — παράβουλος εἶναι! παράβουλος ὁ μισὲρ Τζουὰν ὁ Μόρφου τὲ Γρινιὲρ ὁ κούντης τὲ Ρουχᾶς; Λαλεῖ τοὺ — ὄχι! Καὶ λαλεῖ τους ὁ Τζουάνης — ἐκεῖνοι ὁποῦ εἶναι, θέλουν εὐρεθῆν. Γροικῶντα οἱ καβαλλάριδες, λαλοῦν του — 'πέ τους, νὰ τοὺς μάθωμεν καὶ 'μεῖς! Καὶ εἶπέν τους — θέλετε τοὺς μάθειν, ὅνταν ἦναι καιρός. Καὶ ἄλλα περισσὰ λογία ἐσύντυχεν. Καὶ μέσα εἰς τὴν αὐλὴν εὑρίσκετον ἕνας Πουρτουαλέζης, ὀνόματι Τζανίκος, ὁ ποῖος ἦτον καβαλλιέρης καὶ καλὸς ἀπὲ τὸ κορμίν του, καὶ λαλεῖ τοῦ Τζουάνη — δὲν πρέπει νὰ λαλῇς, ὅτι ἀκόμη εὑρίσκουνται πολλοὶ παράβουλοι εἰς τὴν δούλευσιν τῆς κυρᾶς μας τῆς ῥήγαινας, ὅτι ἀπὲ τὸ κορμίν μου θέλω σοῦ τὸ προβιάσειν (1) μὲ σπαθὶν εἰς τὸ χέριν, πῶς εἶμαι καλὸς καὶ ἐμπιστὸς τῆς κυρᾶς μου, ὡς γίον ἐσένα! Καὶ ἐμπῆκαν μεσόν τους, καὶ ἐπάψαν.

Καὶ τὴν αὐτὴν ἡμέραν ὁ μισὲρ Πιέρο Πέμπος ἐθέλησε νὰ πάγῃ νὰ προσκυνήσῃ εἰς τὸν Σταυρὸν τὸν μέγαν· καὶ ὅσον ἐκαβαλλίκευσεν, ἦρταν καὶ εἶπάν του, ὅτι ὁ Περρέτο Καρτεζήνας ἐκαβαλλίκευσε νὰ πάγῃ εἰς τὴν Ἀμμόχουστον, λαλῶντα, πῶς ἐκατάστησεν ἡ ἀφεντιά σου νὰ τὸν σκοτώσουν! Καὶ γροικῶντα ὁ μισὲρ Πιέρο Πέμπος ἐθαυμάστην, λαλῶντα — ἐκτὲς ἐφάγαμεν ἀντάμα, καὶ τίποτες δὲν μοῦ εἶπεν, παρὰ εἶπέν μου, ὑπάγω εἰς τὴν Ἀμμόχουστον· τώρα πῶς ἐγίνην τοῦτον τὸ πρᾶμαν; Καὶ μοναῦτα ἐμήνυσεν τοῦ βισκούντη καὶ τοῦ ἀμιράλη καὶ τοῦ μισὲρ Γιλιὰμ Τερρᾶς, καὶ εἶπέν τους τὸ πρᾶμαν. Καὶ μοναῦτα ἐπέψεν (2) τἀπίσα του νὰ τὸν στρέψῃ (3) μὲ δ' ἀνομάτους, τὸν Νικολῆν τὸν Ἀλαμάνον, καὶ τὸν Φαράντο Τάβιλα (4) καὶ τὸν μάστρε Τζουὰν τὸν Ἀλγουζήρ· καὶ εἶπάν

(1) νὰ σοῦ τὸ προβιάσω. (2) ἐπέψαν. (3) στρέψουν. (4) Νικολὸ Πατζίκον.

του νὰ στραφῇ, καὶ θέλει σε ὁ μισὲρ Πιέρο Πέμπος νὰ συντύχῃ μετά σου· καὶ εἶπέν τους — ἄμε 'πέτε του πῶς δὲν πολομῶ διὰ λόγου του, καὶ πάγω ἐκεῖ ὁποῦ εὑρίσκεται ἡ κυρά μου μὲ καλαῖς μαρτυρίαις· καὶ ἂν μὲ θέλῃ ὁ μισὲρ Πιέρος, 'πές του νἄρτῃ ὠδά, καὶ ἐγδέχομαί τον, καὶ θέλειν συντύχειν (1), καὶ νὰ τοῦ συντύχω· καὶ 'γὼ δὲν στρέφομαι! Καὶ ἐστράφησαν καὶ εἶπάν του ὅ,τι τοὺς εἶπεν. Καὶ γροικῶντα ὁ μισὲρ 'Αντρίας, ἐξηφόρτωσεν τὰ ροῦχα καὶ ἔγραψεν χαρτὶν τῆς ρήγαινας, ὡς γίον ἐδιάβην τὸ πρᾶμαν, καὶ ἔπεψέν το μὲ τὸν Μαρῆν τὸν Πονάβεντούρα.

Καὶ διαβαίνοντα δύο ὥραις, ἦρτεν ἄλλο μαντάτον εἰς τὸν μισὲρ Πιέρο Πέμπον, πῶς ὅλοι οἱ Φράνγκοι ἦτον 'δηγημένοι νὰ ποίσουν μέγαν ριμοῦριν. Γροικῶντα ὁ μισὲρ 'Αντρίας ἐβγάλεν μοναῦτα τὸν Τζουάνην τὸν Μαῦρον μὲ χαρτία νὰ πάγῃ εἰς τὴν ρήγαιναν, καὶ ἐδῶκέν του καὶ ἄλλους ϛ' ἀνομάτους συντροφίαν. Καὶ τὴν αὐτὴν νύκταν ἐπορεύτησαν πολλοὶ ἄνθρωποι εἰς τὴν αὐλήν, διὰ νὰ συντροφιάσουν τὸν μισὲρ Πιέρο Πέμπον.

Καὶ τῇ ϛ' μαΐου ἦρτεν ἕναν μαντάτον ἀπὲ τὴν Σίβουρην πῶς ἐσκοτῶσαν τὸν Τζουάνην τὸν Μαῦρον καὶ τὴν συντροφιάν του. Καὶ γροικῶντα τὸ μαντάτον εἰς τὴν χώραν, ὅλοι ἀναμίκτησαν, καὶ ἀρματώθησαν καὶ ἐπῆγαν εἰς τὴν πόρταν τῆς χώρας, ἂν ἔρτουν οἱ Φράνγκοι, νὰ τοὺς κατακόψουν. Τἀπίσα ἐπῆγαν εἰς τὴν αὐλήν, καὶ ἔβαλαν φωναῖς — ἀφένταις, ἀποῦ εὑρίσκεστε εἰς τὸν τόπον τῆς ρήγαινας, θέλομε νὰ ἔχωμεν δίκηον ἀπὸ τοὺς Φράνγκους, ἀποῦ ἐσκοτῶσαν τὴν συντροφιάν μας, ἀποῦ ἐπέψετε μὲ χαρτὶν εἰς τὴν κυρὰν τὴν ρήγαιναν, εἰς τὴν στράταν· καὶ θέλομεν καὶ 'μεῖς νὰ σκοτώσωμεν τοὺς Φράνγκους ὁποῦ εὑρίσκουνται εἰς τὴν χώραν! Γροικῶντα ὁ μι-

(1) θέλειν μοῦ συντύχειν, καὶ θέλω τοῦ συντύχειν.

σὲρ Πιέρο Πέμπος ἐκατέβην κάτω εἰς τὴν αὐλήν· καὶ ἦτον ὁ βισκούντης καὶ ὁ σὶρ Γιλιὰμ Τερρᾶς, καὶ ὁ μισὲρ Τζουὰν Τερρᾶς, καὶ ἄλλοι πολλοὶ ἄρχοντες εἰς τὴν συντροφιάν τους· καὶ λαλεῖ τους τὸ πρᾶμαν ὁ μισὲρ Πιέρο Πέμπος, καὶ λαλεῖ τοὺς λᾶς τῆς χώρας — παιδιά μου, μηδὲν θελήσετε εἰς τὸ ἔλα μου νὰ γίνῃ τοῦτον τὸ κακόν, διὰ τὴν ἀγάπην τοῦ θεοῦ! ἐγὼ δὲν ἦρτα εἰς τὴν χώραν, παρὰ νὰ σᾶς ἰδῶ καὶ νὰ πάρω ἀπλαζίριν μετά σας, γροικῶντα τὴν καλὴν συντροφίαν καὶ καλὴν δούλευσιν τὴν πολομᾶτε τῆς κυρᾶς μας. Καὶ διὰ τὰ γραψίματα ἀποῦ ἔπεψα, ἐτραβινίασεν τὸ σκάνταλον διὰ τὸ ροιζικόν μου. Ἔχετε ὀλίγην ἀπομονήν, καὶ νὰ ποίσωμεν πᾶσα πρᾶμαν ἀποῦ νὰ στέκῃ εἰς τιμήν σας ὅλους ἀντάμα. Καὶ ἄλλα καλὰ λογία ἀποῦ τοὺς εἶπεν, καὶ καμμία ρεμέδα δὲν ἦτον νὰ γροικήσουν. Γροικῶντα ὁ σὶρ Τζουὰν Τερρᾶς, λαλεῖ τους — παιδιά μου, 'πέτε μου ἴντα θέλετε; ἐκείνην τὴν δούλευσιν τὴν ἐδουλεύσετε, θέλετε νὰ ἦναι χαμένη (1); Καὶ λαλοῦν του — θέλομεν νὰ σκοτώσωμεν ὅλους τοὺς Φράγκους ὁποῦ εἶναι εἰς τὴν χώραν, διατὶ εἶναι παράβουλοι, καὶ ἐσκοτῶσαν τοὺς δικούς μας ὁποῦ πηγαῖναν εἰς τὴν ρήγαινα. Γροικῶντά τους ὁ μισὲρ Τζουὰν Τερρᾶς, λαλεῖ τους — παιδιά μου, ἐπάρτε σκοπόν, καὶ ἡ κυρά μας εἶναι ζωντανή, καὶ ἂν τὸ μάθῃ, καὶ 'ποῖκαν καμμίαν παραβουλίαν, θέλειν τοὺς παιδεύσειν. Καὶ εἴ τι τοὺς ἐλάλεν, δὲν ἦτον ρεμέδα νὰ μουλλώσουν. Καὶ θωρῶντα πῶς δὲν ἦτο νὰ μουλλώσουν, λαλοῦν τους — 'πέτε μας, ἴντα ζητᾶτε; Καὶ λαλοῦν τους — θέλομεν ὅλους τοὺς Φράγκους καὶ τ' ἄρματά τους καὶ τ' ἄλογά τους, καὶ τὸ 'δικόν τους. Καὶ θωρῶντα ὁ μισὲρ Πιέρο Πέμπος καὶ οἱ δέλοιποι ἀφένταις, λαλοῦν τους — τώρα νὰ μηνύσωμεν καὶ τῆς κυρᾶς μας πᾶσα πρᾶμαν, ὡς γίον ἐδιάβην, καὶ 'κείνη θέλει ποίσειν ὡς γίον νὰ τῆς φανῇ. Καὶ οἱ

(1) νὰ τὴν χάσετε.

ἀθρῶποι λαλοῦν τους — θέλομε νὰ πᾶμε ἐμεῖς νὰ τὰ πάρωμεν, καὶ νἄρτη καὶ ὁ βισκούντης μετά μας, καὶ ὁ μισὲρ Τζουὰν Τερρᾶς. Καὶ 'θέλαν καὶ οὐκ ἠθέλαν ἐπῆγαν μετά τους οἱ ἄρχοντες, θαρρῶντα νὰ πάρουν τὰ πράματα μὲ γράψιμον καὶ νὰ τὰ πάρουν εἰς τὴν αὐλήν. Καὶ 'κεῖνοι οὐδὲ διὰ τὸν βισκούντην ἐποῖκαν, οὐδὲ διὰ τὸν σὶρ Τζουὰν Τερρᾶς, ἀμμ' ἐσκορπίστησαν εἰς τὰ σπιτία τοὺς Φράνγκους (1) καὶ ἐπῆραν καὶ τ' ἄλογα, καὶ τ' ἄρματά τους, καὶ μὴ ξεύρωντα τίποτες ὁ μισὲρ Πιέρο Πέμπος. Καὶ μοναῦτα ὁ μισὲρ Πιέρο Πέμπος καὶ ὁ βισκούντης ἔγραψεν χαρτὶν τῆς ρήγαινας καὶ τοῦ καπετάνου τῆς ἀρμάδας, καθὼς ἐδιάβην τὸ πρᾶμαν.

Καὶ τῇ θ' μαΐου ἦρτεν ἕναν χαρτὶν ἀπὸ τὴν ρήγαινα πῶς ἔβαλεν τὸ ἀγκάλεμαν ὀμπρός, διὰ νὰ μάθῃ πόθεν εἶναι ἡ ἀφορμὴ τοῦ σκαντάλου, καὶ ὁποῖος ἦτον ἡ ἀφορμὴ νὰ παιδευτῇ, καὶ ἐμήνυσε τοὺς κοντοσταύλους νὰ πᾶν' εἰς τὴν 'Αμμόχουστον, διὰ νὰ ποίσῃ ταῖς πρόβαις.

Καὶ τῇ ιδ' μαΐου ἦρταν β' κάτεργα ἀπὸ τὴν ἀρμάδα καὶ ἐφέραν χαρτὶν τοῦ καπετάνου, μοναῦτα νὰ σηκωθῇ νὰ πάγῃ εἰς τὴν ἀρμάδαν.

Καὶ τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἦρτεν ὁ Παλίαν τὲ Νόρες ἀπὸ τὴν 'Αμμόχουστον καὶ ἔφερεν ἕναν ὁρισμόν, οὗλοι οἱ Φράνγκοι ὁποῦ εἶναι ἀπεζοὶ τὰ πᾶν' εἰς τὴν 'Αμμόχουστον, ὁρισμὸν τῆς ρήγαινας.

Καὶ εἰς ταῖς ις' ηὗραν τοὺς Φράνγκους ἁποῦ ἀπήδησαν τοῦ Τζουάνη εἰς τὴν στράτα, καὶ ἄλλους ιε' ἀπεζούς, καὶ ἐξωρίσαν τους.

Καὶ τὴν ιζ' μαΐου ἦρτεν εἰς μεγάλα λογία ὁ Γιάκουμος ὁ Μαρτέζης μὲ τὸν Πέτρο Τάβιλα, διότι ἄνταν ἐβγῆκεν ὁ μισὲρ Τζιάμες ἀπὸ τὴν 'Αμμόχουστον, ἐβγῆκεν καὶ ὁ Γιάκουμος

(1) ἐνταῦθα τελευτᾷ ὁ μέγας κώδιξ.

μετά του, καὶ 'κεῖνοι ἐσηκῶσαν εἴ τι εἶχεν ὁ Γιάκουμος καὶ ἐδῶκάν το τοῦ Καρτζία Ναβάρρου, τοῦ ποίου Γιάκουμου ἐσυμπάθησέν του ἡ κυρὰ ἡ ρήγαινα, καὶ ἔγραψε νὰ πάρῃ τὰ πράματά του ἀπὲ τὸν Καρτζία Ναβάρρον. Καὶ εἰς πολλὰ τὰ ἤρτασιν, λαλεῖ του ὁ Τάβιλας τοῦ Γιάκουμου — παράβουλε, ἀποῦ ἔπρεπε νἄσουν ἀποθαμένος ἀποὺ πολὺν καιρόν! Καὶ λαλεῖ του ὁ Γιάκουμος — εἶσαι ἐσοὺ καλὰ παράβουλος, καὶ ἄνταν θέλῃς, ὀμπρὸς τῆς κυρᾶς μας καὶ τοὺς ἄρχοντες νὰ σοῦ τὸ προβιάσω μὲ τὸ σπαθὶν εἰς τὸ χέριν, καὶ ἂν δὲν τὸ προβιάσω, ἂς κόψουν τὴν κεφαλήν μου. Νὰ ξεύρῃς, ἄνταν ἐποῖκεν τὸν ὅρκον ὁ ἀρχιπίσκοπος καὶ ὁ μισὲρ Τζιάμες, καὶ ὁ κούντης τῆς Τρίπολης καὶ ὁ μισὲρ Ρίτζος, καὶ ἐσοὺ μετά τους, καὶ ἐμόσετε εἰς τὸ κορμὶν τοῦ Χριστοῦ πῶς νὰ ἦστε ἕναν θέλημαν! Καὶ νὰ σοῦ προβιάσω, ἄνταν ἐσκοτῶσαν τὸν μισὲρ 'Αντρίαν καὶ τοὺς προδέλοιπους, ἐσοὺ τοὺς ὠρδινίασες ἐκείνους πᾶσα 'νοῦ δέκα ἀνομάτους, καὶ τ' ἄλογά τους καὶ τὰ ἄρματά τους, ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους ἀποῦχες νὰ γυρίζου μετά τους, καὶ ἄλλα πολλὰ ἀποῦ νὰ σοῦ προβιάσω πᾶσα ὥραν ἀποῦ νὰ θέλῃς. 'Ακόμη ἀπὲ τὸ λαλεῖς καὶ ἐξέβηκα ἀπὸ τὴν 'Αμμόχουστον μὲ τὸν μισὲρ Τζιάμες καὶ μὲ τὴν συντροφιάν του, διὰ 'κεῖνον εἶμαι παράβουλος, ἔχω νὰ σοῦ προβιάσω, ὅτι ἄνταν ἐξέβηκα, δὲν ἐξέβηκα παρὰ διατὶ εἶχα μεγάλον φόβον διὰ νὰ μὲν μὲ σκοτώσουν, διὰ τὴν ἀφορμὴν ἀποῦ ἐτραβενίασεν, καὶ διὰ 'κείνην τὴν ἀφορμὴν νὰ ἦμαι καλὰ συντροφιασμένος, ἐξέβηκα μὲ τὸν μισὲρ Τζιάμες ἀπὸ τὴν 'Αμμόχουστον, καὶ πᾶσα φορὰν ὁποῦ νὰ θέλῃς νὰ σοῦ τὸ προβιάσω! Καὶ ἐμπῆκαν μεσόν τους, ὅσ' ὥς που τὸ πρᾶμαν ἐκαθαρίστη. Καὶ ὁ Πέτρο Ταβρέμες εἶπεν καὶ κεῖνος τοῦ Πέτρο Τάβιλα πολλὰ χοντρὰ λογία.

Καὶ εἰς ταῖς ιζ' μαΐου ἐσηκώθην ὁ καπετάνος τῆς ἀρμάδας ἀπὸ τὴν 'Αμμόχουστον, καὶ ἀφῆκεν δέκα κάτεργα καὶ δύο καράβια ἀρματωμένα, διὰ βλέπησιν τοῦ νησίου.

Καὶ τῇ ιθ΄. μαΐου ἐγίνην σκάνταλον, ὅτι οἱ Φράγκοι οἱ Ἀμμοχουστιανοὶ ἦρταν εἰς μεγάλα λογία μὲ τοὺς Ταλιάνους, καὶ ἐπῆραν ἄρματα καὶ ἐλαβώθησαν μέσον τους. Καὶ ἐφυλακίσαν καὶ τοὺς Φράγκους καὶ τοὺς Κυπριώταις. Καὶ ἐποῖκαν διαλαλημόν, τινὰς νὰ μὲν βαστάξῃ ἄρματα. Καὶ εἰς ὀλίγην ὥραν ἔπεψεν ὁ πρεβετατούρης καὶ ἔβγαλεν τοὺς Φράγκους, καὶ ἀφῆκαν τοὺς Κυπριώταις εἰς τὴν φυλακήν· καὶ μανθάνωντά το ὁ καπετάνος ὁ Κουσάλβος, ὁποῦ ᾽τον καπετάνος τοὺς Φράγκους, καὶ ν᾽ ἀφήσῃ τοὺς Κυπριώταις εἰς τὴν φυλακήν, καὶ ἔμπλασεν τοῦ Τζουάνη τοῦ Μαύρου· γροικῶντά το ὁ Τζουάνης ἐπῆρεν πεντέξῃ ἀνομάτους, καὶ πῆγεν εἰς τοῦ πρεβετατούρη νὰ τὸν παρακαλέσῃ νὰ τοὺς ἐβγάλῃ τοὺς Κυπριώταις, καὶ ἔπεψέν τον ὁ καπετάνος, καὶ ἂν δὲν θελήσῃ νὰ τοὺς ἐβγάλῃ, νὰ τὸ ᾽πῇ τῆς ρήγαινας. Καὶ ἐπῆγαν μὲ τὸν Τζουάνην πολλοὶ Κυπριῶταις. Καὶ θωρῶντά τους, εἶπεν τοῦ πρεβετατούρη καὶ λαλεῖ του ὁ κούντης τὲ Ρουχᾶς καὶ ὁ Πέτρο Τάβιλας — ἐφουσάτευσεν ὁ Τζουάνης ὁ Μαῦρος μὲ τὴν συντροφιάν του, πιστεύγω ἔρκουνται νὰ σὲ σκοτώσου! Καὶ γροικῶντα ὁ πρεβετατούρης, ἐπίασεν τὸν Τζουάνην καὶ ἔβαλέν τον εἰς τὸ κάτεργον μὲ τὰ σίδερα. Καὶ μέσα εἰς τοῦτον ἀναμίκτην ἡ Ἀμμόχουστο, καὶ ἀρματώθησαν· καὶ τρέχει ἕνας Σκλαβοῦνος μὲ τὸ σπαθὶν ἀρματωμένος, καὶ ἐμπαίνει μέσα εἰς τὴν τζάμπραν τῆς ρήγαινας, καὶ θωρῶντά τον οἱ ἄρχοντες ἐβάλαν φωναῖς, καὶ τρέχει ὁ μισὲρ Τζόρτζου Κονταρῆς, ὁ κούντης τὲ Τζάφ, καὶ λαλεῖ του — ἴντα θέλεις ὧδε; Καὶ κεῖνος λαλεῖ του — γυρεύγω τὴν ἀβεντούραν μου. Καὶ πάγει νὰ τὸν πιάσῃ ὁ κούντης, καὶ ᾽κεῖνος τανεῖ εἰς τὸν πουνιάλλον νὰ δώσῃ τοῦ κούντη. Καὶ ἐκεῖ εὑρίσκετον ὁ Χάννας ὁ Χόμος καὶ ὁ Τζάκος τοῦ Πιφάνη, καὶ ἐπιάσαν τὸν Σκλαβοῦνον καὶ ἐβάλαν τον χάμαι καὶ ἐπῆραν τ᾽ ἄρματα καὶ τὸ σπαθὶν καὶ τὸν πουνάλλον, καὶ ἐβάλαν τον εἰς τὴν φυλακὴν μὲ τὰ σίδερα. Καὶ ἡ ρήγαινα ἐδιά-

βασεν μέγαν φόβον. Καὶ ἐβγῆκεν ὁ λόγος, καὶ ἀρματώθησαν ὅλοι οἱ ἀνθρῶποι τοῦ ξύλου καὶ οἱ ἄνθρωποι τῆς Ἀμμοχούστου, καὶ ἦτον νὰ γίνῃ μεγάλον σκάνταλον· καὶ πολλὰ ἐπαρακάλεσαν διὰ νὰ ἐβγάλουν τὸν Τζουάνην, καὶ ὁ πρεβετατούρης δὲν ἐθέλησε νὰ τὸν ἐβγάλῃ, καὶ εἶπεν — θέλω νὰ τὸν καστηγαρίσω, διατὶ τοῦτος ἀνακατόνει τοὺς ἀνθρώπους, καὶ γινίσκουνται πολλὰ σκάνταλα.

Καὶ 'ς ταῖς κϛ' μαΐου ο δ' ἦρταν ξύλα ἀπὸ τὴν Βενετίαν καὶ καπετάνος, καὶ χαρτία πολλὰ κρυφά, καὶ ἐφέραν καὶ σ' ἀνομάτους διὰ βλέπησιν τοῦ νησίου· καὶ ὅσον ἀπέζευσεν, ἔπεψεν καὶ ἐπῆρεν τὸν Πέτρο Τάβιλα, καὶ ἔδειξέν του ἕναν χαρτίν, τὸ ἐφέρεν ἀπὲ τὸ κουσέλιο τὲ Διέζε, πῶς μοναῦτα νὰ πάγῃ εἰς τὴν Βενετίαν, ὡς γίον τὸν ὁρίζουν, καὶ τὴν μάναν τοῦ ρὲ Τζὰκ καὶ τοὺς παστάρδους τοῦ ρηγός, καὶ τὸν κούντη τὲ Ρουχᾶς, καὶ πολλοὺς ἄλλους καβαλλάριδες, καὶ ἐξωρίσαν τους ἀπὸ τὴν Κύπρον. Καὶ ἀφ' ὃν ἐδιάβησαν τοῦτα οὖλα τὰ σκάνταλα, ἦρτεν ἡ ρήγαινα εἰς τὴν χώραν καὶ ἐποῖκεν εἰς τὴν Ἀμμόχουστον χρόνους γ', ἀφ' ὃν ἦρτεν ἀπὲ τὴν Βενετίαν καὶ εἰς τὴν χώραν χρόνους ιγ', ὥστε καὶ ἐπῆγεν ἀπὸ τὴν Κύπρον ὅλοι χρόνοι ιϛ'.

Καὶ εἰς τοὺς αυπέ ἐτραβενίασεν ἕνα σκάνταλον καὶ ἐγίνην εἰς τὴν ἁγίαν Σοφίαν· ἔχοντα καὶ ἐσυντυχάναν οἱ καβαλλάριδες μεσόν τους, ἐσυντύχανεν καὶ ὁ Κουέττος μὲ τὸν Τριστὰν τὲ Ζηπλέτ, καὶ ἦρταν εἰς λογία, καὶ ὁ Κουέττος ἐδῶκεν τοῦ Τριστὰν μίαν σφοντυλίαν· καὶ διαβαίνωντα καιρός, ἐμπῆκαν οἱ καβαλλάριδες μεσόν τους καὶ ἐποῖκάν τους ἀγάπην· καὶ ὁ Τριστὰν ἔμοσεν τοῦ Κουέττου εἰς τὸ κορμὶν τοῦ Χριστοῦ, ὅτι τὴν ἀγάπην τὴν ἐποῖκεν, ἐποῖκέν την ἐμπιστὴν καὶ δικαίαν διὰ πάντοτε. Καὶ εἰς ὀλίγον καιρὸν ὁ Κουέττος ἐπῆγεν εἰς τὴν Βενετίαν, καὶ μετ' ὀλίγον ἐπῆγεν καὶ ὁ Τριστᾶς· καὶ ὁ Τριστᾶς πάντα εἶχε τὸν πόνον εἰς τὴν καρδίαν του διὰ

τὴν ἐτζουρίαν ἀποῦ τοῦ ἐποῖκεν. Καὶ ὁ Κουέττος ἐπῆγεν εἰς τὸ παρπερίο καὶ ἐπαρπερεύγετον, καὶ ὁ Τριστᾶς ἐπῆγεν καὶ ηὗρέν τον· καὶ ὡς γίον ἐπαρπερεύγετον, ἐπῆρεν τὴν σκαρτζήναν καὶ ἐκόψεν τὴν κεφαλὴν τοῦ Κουέττου, καὶ μοναῦτα ἐμπῆκεν εἰς τὴν βάρκα καὶ ἐπῆγεν εἰς τοῦ ρὲ Φαράντου. Καὶ ἡ ἀφεντία μοναῦτα ἐποῖκεν διαλαλημὸν, νᾶναι παντίδος ἀπ' ὅλαις ταῖς χώραις τῆς ἀφεντίας, καὶ ἀποῦ τὸν πιάση νάχῃ α' δουκάτα, καὶ κείνου νὰ κόϐγουν τὴν κεφαλήν του. Καὶ κεῖνος τὸ πρᾶμαν ἐννοιάζετον πῶς ἔθελε νὰ τὸ ποίση, καὶ πρὶν νὰ πάγῃ ἀπὸ τὴν Κύπρο, ἐγδύθην τὰ χωργία του καὶ ἐδῶκέν τα τῆς γυναίκας του κατὰ τὸ πῶς τὸ εἶχεν· καὶ ἐκράζαν τον διὰ παράϐουλον, διατὶ ἔμοσεν εἰς τὸ κορμὶν τοῦ Χριστοῦ, καὶ ὁ Κουέττος ἀποθαρρίστην. Καὶ τοῦτος θωρῶντα, πῶς δὲν ἦτον νάχῃ τὴν Κύπρο πιόν, ἐτραχτίασεν ν' ἁρμάσῃ τὴν ρήγαιναν μὲ τὸν υἱὸν τοῦ ρὲ Φαράντου· καὶ ἐντύθην καλόγηρος τοῦ Σὰν Φραντζέσκου, καὶ ἦρτεν μὲ ἕναν ξύλον τοῦ ρὲ Φαράντου, καὶ ἐπῆγεν εἰς τὴν Συρίαν, καὶ ηὗρεν τὸν Ρίτζον, ὁ ποῖος ἦτον καϐαλλάρης Κυπριώτης καὶ ἦτον 'ξωρισμένος, καὶ ἔφερέν τον, καὶ ἦρταν εἰς τὴν Κύπρον, ὁ ποῖος ἦτον καὶ κεῖνος 'ξωρισμένος· καὶ ἐστάθην τὸ ξύλον μεσοπέλαγα, καὶ ὁ Τριστᾶς ἀπέζευσεν κρυφὰ καὶ ἦρτεν καὶ ἐπῆγεν εἰς τὴν αὐλὴν τῆς ρήγαινας· καὶ εἶχεν ἀμίστα μὲ τὴν ρήγαιναν, διότι ἡ ἀδελφή του ἡ Βέρα ἦτον ταμιτζέλλα τῆς ρήγαινας. Καὶ ἐστάθην μίαν ἑϐδομάδαν εἰς τὴν αὐλήν, καὶ ἐποῖκεν ἐκεῖνον τὸ ἐθέλεν μὲ τὴν ρήγαιναν, καὶ τότε ἐπῆγεν νὰ 'μπῆ εἰς τὸ ξύλον· καὶ τὸ ξύλον ἀποῦ ἦρτεν, ἐστάθην εἰς τὸν Κολλιόκρεμον, καὶ ἐποσκέπασάν το τὰ ξύλα τὰ Βενέτικα, καὶ ἐπῆγαν ἀπάνω του, καὶ εἶδαν πῶς ἦτον ξύλον φορεστιέρικον, καὶ μοναῦτα ἐπιάσαν το, καὶ ηὗραν ἀπάνω τὸν Ρίτζον, καὶ ἐσφίξαν τους καὶ εἶπαν, πῶς ὁ Τριστᾶς ἦρτεν εἰς τὴν χώραν, καὶ ἐγδέχουντάν τον νὰ πάγῃ εἰς τὸ ξύλον, καὶ εἶπέν τους τὸ σημάδιν τὸ θέλει νὰ ποίσῃ ὁ Τριστᾶς

ἄνταν νὰ πάγῃ νὰ 'μπῇ 'ς τὸ ξύλον· καὶ κεῖνοι πέρνοντα τὸ ξύλον, ἐσιδέρωσαν τὸν Ρίτζον, καὶ ἐβάλαν ἀνθρώπους 'δικούς τους εἰς τὸ ξύλον. Καὶ τὸ σημάδιν τοῦ Τριστᾶ ἦτον νὰ περγιοβολήσῃ εἰς τὸν γιαλὸν, γιὰ νὰ πάγῃ ἡ βάρκα, νὰ τὸν πάρῃ εἰς τὸ ξύλον· καὶ ὅσον ἐμπῆκεν εἰς τὴν βάρκα, ἐπῆράν τον εἰς τὸ ξύλον· καὶ τὸ νὰ γρωνίσῃ, πῶς δὲν ἦτον εἰς τὴν συντροφία του, μοναῦτα τὰ χαρτία τὰ ἐβάσταν ἔρριψέν τα εἰς τὴν θάλασσαν· καὶ ἐσιδερῶσάν τον καὶ κεῖνον. Καὶ ὁ Τριστᾶς ἐκράτεν ἕναν δαχτυλίδιν διαμάντιν, καὶ ἐτσάκισέν το καὶ ἐκατάπεν τὴν πέτραν καὶ ἐπόθανεν. Καὶ τὸν Ρίτζον ἐπῆράν τον, καὶ φωνὴ δὲν ἐβγῆκεν ἴντα ἐγίνην.

Καὶ ἡ ἀφεντία ἔπεψεν τὴν μάναν τῆς ῥήγαινας καὶ ἦρτεν εἰς τὴν Κύπρον, διὰ νὰ τὴν ποίσῃ νὰ πάγῃ εἰς τὴν Βενετίαν, ͵αυπϛʹ Χριστοῦ· καὶ μὲ πολλαῖς στραταῖς ἀποῦ εἶχεν νὰ ποίσῃ, εἶπέν της πῶς τὴν παρακαλεῖ ἡ ἀφεντία τῆς Βενετίας νὰ πάγῃ νὰ ποίσῃ κανέναν χρόνον, καὶ πάλε νὰ στραφῇ. Καὶ ἐπρουμουτίασέν της νὰ πάγῃ· καὶ πηγαίνοντα ἡ μάνα της εἶπέν της — πάγω, καὶ πέμπω τὸν ἀδελφόν σου νἄρτῃ νὰ σὲ συντροφιάσῃ εἰς τὴν Βενετίαν. Καὶ ἦρτεν ὁ ἀδελφός της εἰς τοὺς ͵αυπζʹ, ὁ μισὲρ Τζόρτζους εἰς τὴν Κύπρον. Καὶ τῇ αʹ φευρουαρίου ἐπῆγεν ἡ ῥήγαινα νὰ προσκυνήσῃ εἰς τὰ Ψηθία, καὶ ἐπῆγεν καβαλλαρία, καὶ ἐποῖκάν της συντροφίαν ὅλαις ἡ καβαλλαρίαις καὶ ὅλοι οἱ καβαλλάριδες, καὶ δʹ καβαλλάριδες εἰς τὸ ἄλογόν της ἀπεζοί, καὶ ὁ πρεβετατούρης μετά της.

Καὶ εἰς ταῖς ιεʹ φευρουαρίου ͵αυπζʹ ἐπῆγεν ἀπὸ τὴν Λευκουσίαν νὰ πάγῃ εἰς τὴν Ἀμμόχουστον διὰ νὰ περάσῃ, καὶ ἐπῆγεν καβαλλαρία, καὶ ὅλαις ἡ καβαλλαρίαις καὶ οἱ καβαλλάριδες εἰς τὴν συντροφίαν της, καὶ ϛʹ καβαλλάριδες εἰς τὸ χαλινάριν της καὶ εἰς τὸ ἄλογόν της. Καὶ ἐφόρησεν ἕναν ροῦχον ῥάζον μαῦρον· καὶ ἀφ' ὃν ἐβγῆκεν ἀπὸ τὴν Λευκουσίαν, τὰ

δάκρυα ἀπὲ τὰ 'μάτιά της δὲν ἐπάψαν. Καὶ εἰς τὸ ἄμε της ἐγίνην μέγαν κλάμαν (1).

[Καὶ τῇ α' μαρτίου ͵αυπη' Χριστοῦ ἐμπῆκεν εἰς τὸ κάτεργον, καὶ ἐπῆγεν εἰς τὴν Βενετίαν.

Καὶ εἰς τὴν θ' ἰουνίου ͵αυπθ' Χριστοῦ ἦρταν ἀπὸ Καρπάσιν ϛ' φούσταις τούρκικαις καὶ ἕναν περγαντίν, καὶ ἐπεζεύσανε εἰς ταῖς Χελώναις, καὶ ἐπῆραν ἀνθρώπους καὶ γυναῖκες καὶ κοπέλια, καὶ ἐξηλεῖψαν καὶ τὰ χωργία, καὶ ἐσκοτῶσαν λζ' ἀνομάτους, χωρὶς τοὺς ἄνωθεν τοὺς ἐπῆραν. Καὶ εὑρίσκουνταν ϛ' κάτεργα εἰς τὸ νησίν, καὶ μοναῦτα ἀρματῶσάν τα διὰ ταῖς ἄνωθι φούσταις, καὶ ἐκάναν καπετάνους τὸν μισὲρ Γιακομο Μοράπιτον καὶ τὸν μισὲρ Πιέρο Γούρην, καὶ ἐβγῆκαν γυρεύγοντα ταῖς φούσταις, καὶ ἐτριγυρίζαν εἰς τὸ νησὶν η' μῆνες καὶ δὲν ἠμπόρεσαν ναὑροῦν τινάν, καὶ ἀφαρματῶσάν τα.

Καὶ τῇ ιδ' ἰουνίου ͵αφα' Χριστοῦ ἐπεθάνεν ὁ κούντη τὲ Ρουχᾶς ὁ Μόρφου τὲ Γρινιὲρ, καὶ ἐποῖκάν τον μέγαν θαφίον, καὶ ἐβγάλαν ι' ἄλογα ἀρματωμένα καὶ μ' μὲ τὰ μαῦρα τὰ μακρία, καὶ ἐθάφτην ἀπάνω ἀπὸ τὸν πατέρα του τὸν Τζάκο τὲ Γρινιὲρ εἰς τὴν ἁγίαν Σοφίαν, ὁ ποῖος ἐπέθανεν χρόνων ξδ'.].

(1) Ἡ περικοπὴ αὕτη ἔχει ὡς ἑξῆς ἐν τῷ τελευταίῳ ἡμιεσχισμένῳ φύλλῳ τοῦ μεγάλου κώδικος: « οὖλαις μὲ τ' ἄλογα, καὶ οἱ καβαλλάριδες ὀμπρός της καὶ ὀπίσω της ἀπεζοί. Καὶ στρέφοντα ἀπὸ τὰ Ψηθία ἐθέλησαν νὰ τὴν πάρουν εἰς τὴν 'Αμμόχουστον, διὰ νὰ περάσῃ, καὶ ἐφόρησεν ἕναν σωφόριν ράζον μαῦρον καβαλλαρία. Καὶ ἄνταν τὴν ἐβγάλαν, ἦτον ὅλοι οἱ στρατιῶταις, τ' ἀνομάτοι, καὶ πάλε μετά της οὗλοι καβαλλάριδες πεζὰ καὶ οὗλαις ἡ καβαλλαρίαις· καὶ ἐπηγαίνοντα εἰς τὴν Ἀμμόχουστον, ἐποῖκαν τζούσταις· καὶ τὴν α' μαρτίου ͵αυπη'. Χριστοῦ ἐνέβην εἰς τὸ κάτεργον καὶ ἐπῆγεν εἰς τὴν Βενετίαν ».

'Ενταῦθα τελευτᾷ καὶ ὁ μικρὸς κῶδιξ· τὸ δὲ παρεντιθέμενον τέλος τοῦ χρονογράφου ἐλήφθη ἐκ τοῦ ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τοῦ Βρεττανικοῦ μουσείου χειρογράφου, προθύμως ἀντιγραφὲν ὑπὸ τοῦ καλοῦ φίλου κ. Δ. Βικέλα.

Π. ΛΑΜΠΡΟΥ

ΑΝΕΚΔΟΤΑ ΝΟΜΙΣΜΑΤΑ
ΤΟΥ
ΜΕΣΑΙΩΝΙΚΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ
ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ.

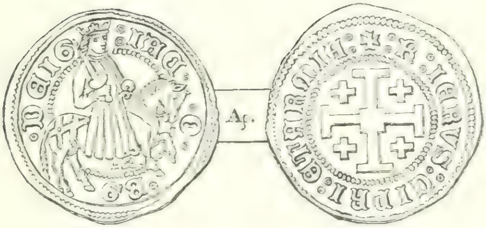

Ἀνέκδοτα νομίσματα τοῦ μεσαιωνικοῦ βασιλείου τῆς Κύπρου.

Κατὰ τὸν παρελθόντα αἰῶνα δύο μόνον νομίσματα τῶν Φράγκων βασιλέων τῆς Κύπρου ἦσαν γνωστά, ἀμφότερα δὲ χρυσᾶ· τούτων τὸ μὲν φαίνεται ἀπεικονισμένον ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς Κύπρου ὑπὸ Reinhard (α), τὸ δ' ἕτερον, κοπὲν ὑπὸ Οὔγωνος τοῦ Γ', ἐδημοσιεύθη ὑπὸ τοῦ Pellerin (β), ὅστις ἐσφαλμένως ἀπέδωκεν αὐτὸ εἰς Ἐρρῖκον, ἕνα τῶν Γάλλων αὐτοκρατόρων τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ αἰῶνος τούτου ὁ Δανὸς Münter (γ) ἐξέδωκε τέσσαρα ἄλλα νομίσματα, μετὰ ταῦτα δὲ ὁ Buchon, περιγράψας καὶ διαφωτίσας τὰ μέχρι τῶν ἡμερῶν αὐτοῦ γνωστὰ νομίσματα, μετεδημοσίευσεν αὐτὰ τῷ 1840 (δ), δὲν ηὐτύχησεν ὅμως νὰ ἀνεύρῃ εἰμὴ τρία

(α) Vollständige Geschichte von Cypern. Τόμ. Α', σελ. 292.

(β) Lettres de l'auteur des Requiels de medailles de Rois de Peuples et de Villes. σελ. 184, Πίν. III, ἀρ. 16.

(γ) Om Fran kernes Mynter i Orientem. Kiöbenhaven, 1806.

(δ) Recherches et matériaux pour servir à une histoire de la domination française dans les provinces demémbrées de l'empire Grec, 1840.

μόνον ἀνέκδοτα. Ὁ κ. de Mas Latrie (α), ἐγκύψας ἐκ νέου εἰς τὴν μελέτην τῶν κυπριακῶν νομισμάτων, οὐδὲν προσέθηκε νέον νόμισμα. Τέλος πάντων ὁ κ. de Rozière συναγαγὼν ἅπαντα τὰ ὑπὸ διαφόρων προεκδοθέντα νομίσματα τῶν βασιλέων τῆς Κύπρου, διεφώτισεν αὐτά, ἐπανορθώσας πολλὰς ἐσφαλμένας γνώμας, καὶ ἐπλούτισε τὸ ἔργον του διὰ πλείστων ἄλλων νεοφανῶν νομισμάτων, ἅτινα ἔκειντο ἀνέκδοτα ἐν διαφόροις συλλογαῖς. Τὸ πόνημα τοῦ κ. de Rozière κατεχωρίσθη ἐν τῷ περὶ τῶν νομισμάτων τῶν σταυροφόρων ἀξιολόγῳ συγγράμματι τοῦ περιφανοῦς ἀκαδημαϊκοῦ κ. de Saulcy (β), ἐκ τούτου δὲ ἐτυπώθησαν καὶ χωριστὰ ἀντίτυπά τινα φέροντα ἴδιον τίτλον (γ). Ἐν συνόλῳ δὲ τὰ ὑπὸ τοῦ κ. de Rozière περιγραφόμενα νομίσματα ἀνέρχονται εἰς τεσσαράκοντα τὸν ἀριθμόν. Κατὰ τὸ ἔτος 1846 εἶχε δημοσιεύσει καὶ ὁ κ. Fitzgerald (δ) ἓν νόμισμα τοῦ βασιλέως Γουΐδωνος, ὅπερ ἀγνοῶν ὁ κ. de Rozière δὲν συμπεριέλαβεν ἐν τῇ πραγματείᾳ αὐτοῦ.

Ὁ κ. Koehne ἐξέδοτο τῷ 1851 (ε) ἐκ τῆς συλλογῆς τοῦ ἐν Πέτρουπόλει Reichel ἓν ἕτερον χρυσοῦν νόμισμα τοῦ Οὔγωνος Α', ἓν Ἐρρίκου τοῦ Β' ἐκ κράματος, καὶ τρίτον τι ἀργυροῦν καὶ μοναδικὸν τῆς Αἰκατερίνης Κορνάρου· ὁ δὲ προώρως καταβὰς εἰς τὸν τάφον Ἑνετὸς Βικέντιος Lazari διεφώτιζε κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος τὰ ὑπὸ τῶν Ἑνετῶν κοπέντα διὰ τὴν Κύ-

(α) Notice sur les monnaies et les sceaux des rois de Chypre de la maison de Lusignan. Bibliothèque de l'École des Chartes. Τόμ. V. 1843-44, σελ. 118, 413.

(β) Numismatique des Croisades, 1847.

(γ) Numismatique des rois Latins de Chypre, 1847.

(δ) On a coin of Guy de Lusignan, King of Cyprus. Numismatic Chronicle, Τόμ. VIII, 1846, σελ. 197.

(ε) Mémoires de la Societé Imperiale d'Archéologie, Τόμ. V. σελ. 359-360. Πίν. XIII, ἀρ. 8 καὶ 9.

προν νομίσματα (α). Ἕνδεκα ἔτη μετὰ ταῦτα ὁ κ. de Barthélemy (β) διεκοίνωσε δύο ἀργυρᾶ νομίσματα Λουδοβίκου τοῦ ἐκ Σαβαυδίας καὶ ἓν Πέτρου τοῦ Α', ὁ δὲ κ. de Vogüé προσήνεγκε τοῖς νομισματοφίλοις πλουσιώτατον ἔρανον κυπριακῶν νομισμάτων, ἐκδοὺς τῷ μὲν 1864 (γ) εἴκοσι καὶ ἑπτὰ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον σπανιώτατα νομίσματα τῶν βασιλέων τῆς Κύπρου, τῷ δὲ 1865 (δ) δύο κοπέντα ὑπὸ τὴν ἑνετικὴν κατοχήν. Ἐκ τῆς πραγματείας τοῦ κ. de Vogüé λαβὼν ἀφορμὴν ἐδημοσίευσα καὶ ἐγὼ ἓν νόμισμα τοῦ ἅρπαγος Ἀμαλρίχου, ἓξ τοῦ Ἰακώβου Α', ἓν τῆς Καρλόττης καὶ ἓν τῆς Αἰκατερίνης Κορνάρου (ε), περὶ ὧν γενήσεται λόγος κατωτέρω. Ἐν τέλει δὲ ἐξεδόθη καὶ ὑπὸ τοῦ κ. de Pfoffenhoffen ἓν ἄλλο νόμισμα Πέτρου τοῦ Α' (ζ). Ὥστε τὰ μέχρι τῆς σήμερον ἐκδοθέντα νομίσματα τῆς Κύπρου, καθ' ὅσον γινώσκω, συμποσοῦνται εἰς ἐννενήκοντα κομμάτια.

Πρὸ εἴκοσι καὶ δύο ἐτῶν ἔχων ὑπ' ὄψιν τὸ σύγγραμμα τοῦ de Saulcy συνέλαβον καὶ ἐγὼ τὴν ἰδέαν τοῦ σχηματίσαι συλλογὴν τῶν νομισμάτων τῶν σταυροφόρων, ὡς πυρὴν δὲ μοὶ ἐχρησίμευσαν τέσσαρα κοινὰ κυπριακὰ νομίσματα, ἀποκτηθέντα ἐν Τεργέστῃ κατὰ τὸ 1850· ἀλλὰ τότε οὐδὲ κατ' ὄναρ ἠδυνάμην νὰ φαντασθῶ ὅτι ἡ συλλογή μου αὕτη ἤθελε λάβει ἡμέραν τινὰ τόσω γιγαντιαίας διαστάσεις. Τῶν λοιπῶν τῆς συλλογῆς μου σειρῶν μὴ περιλαμβανομένων ἐν τῇ παρούσῃ πραγ-

(α) Le monete dei possedimenti Veneziani di oltremare e di terraferma.

(β) Revue Numismatique, 1862, σελ. 369-373. Πίν. XIV, ἀρ. 2, 3 καὶ 4.

(γ) Rev. Num. 1864, σελ. 279-293.

(δ) Rev. Num. 1865, σελ. 295-296.

(ε) Rev. Num. 1866, σελ. 125-129.

(ζ) Rev. Num. 1867, σελ. 53.

ματείᾳ, περιορίζομαι εἰς τὴν σειρὰν τῶν κυπριακῶν, λέγων ὅτι ἔχω τεθησαυρισμένα ἐν τῇ συλλογῇ μου 312 διαφέροντα ἀλλήλων νομίσματα πολλὰ τῶν ὁποίων εἶναι μοναδικά. Ἐκ τούτων δὲ δημοσιεύονται νῦν τὰ κυριώτερα ἀνέκδοτα.

Περὶ τοῦ εἴδους καὶ τῆς ἀξίας τῶν ἐν Κύπρῳ ὑπὸ τῶν Λουσινιανῶν βασιλέων κοπέντων νομισμάτων ὀφείλομεν νὰ συμβουλευθῶμεν τὸ ἀξιόλογον σύγγραμμα τοῦ Pegolotti (α)· καταχωρίζομεν δ' ἐνταῦθα μετὰ τῆς μεταφράσεως καὶ ἐν πρωτοτύπῳ τὸ διαφέρον ἡμῖν χωρίον τοῦ ῥηθέντος συγγραφέως, ἔχον ὡς ἕπεται.

In Cipri si spendono bisanti bianchi d' ariento, che sono di lega d'once 11 d' ariento fine per libbra, e come ane la Zecca dello Re di Cipri di due maniere, *grossi piccioli che n' entrano 96 in uno marcho di Cipri, de' quali 4 de'detti grossi piccioli*, cioè l'una maniera grossi grandi, che n'entrano 48 nel mar· di Cipri, e contasi l'*uno* de'detti grossi grandi uno bisante bianco, cioè soldi 4.

All'altra maniera di grossi piccioli, che n'entrano 96 in uno mar· di Cipri, de' quali 4 de'detti grossi piccioli si contano per uno bisante bianco, e il bisante bianco vale soldi 4 di piccioli, e i denari 2 piccioli si contano uno carato di carati 24 per uno bisante bianco.

E spendesi anche in Cipri moneta piccola, che è di lega d'once 2 e mezzo d'argento fine per libbra, ed entrane per libbra soldi 36 a conto, e ogni soldi 4 della detta moneta piccola si contano per uno bisante bianco, e il bisante è carati 24, sicchè ogni carato vale denari 2 piccolo.

« Ἐξοδεύονται ἐν Κύπρῳ βυζάντια λευκὰ ἐξ ἀργύρου, ἐκ

(α) Della Decima e di altre gravezze imposte dal Comune di Firenze. Tomo terzo contenente la pratica della mercatura scritta da Francesco Balducci Pegolotti, σελ. 68.

» κράματος ἕνδεκα οὐγκιῶν καθαροῦ ἀργύρου ἀνὰ ἑκάστην » λίτραν· ἔχει δὲ τὸ νομισματοκοπεῖον τοῦ βασιλέως τῆς Κύ- » πρου δύο εἴδη, γρόσσα μικρὰ ἐξ ὧν 96 περιλαμβά- » νονται ἐν τῷ μάρκῳ τῆς Κύπρου, τέσσαρα δὲ » τῶν ῥηθέντων μικρῶν γρόσσων, τουτέστι τὸ μὲν » ἓν εἶδος εἶναι γρόσσα μεγάλα, ἐξ ὧν 48 περιλαμβάνονται » ἐν τῷ μάρκῳ τῆς Κύπρου· ἓν δ' ἐκ τῶν εἰρημένων γρόσσων » ἀναλογεῖ πρὸς ἓν βυζάντιον λευκόν, δηλαδὴ τέσσαρα σολδία.

« Τὸ δ' ἄλλο εἶδος εἶναι γρόσσα μικρὰ ὧν 96 περιλαμ- » βάνονται ἐν τῷ μάρκῳ τῆς Κύπρου, τέσσαρα δὲ τῶν ῥηθέν- » των μικρῶν γρόσσων ἀναλογοῦσι πρὸς ἓν λευκὸν βυζάντιον· » καὶ τὸ λευκὸν βυζάντιον ἰσοδυναμεῖ πρὸς τέσσαρα σολδία ἐκ » μικρῶν (δηναρίων), δύο δὲ μικρὰ δηνάρια ἀναλογοῦσι πρὸς ἓν » κεράτιον καὶ 24 κεράτια ἀποτελοῦσιν ἓν λευκὸν βυζάντιον.

« Ἐξοδεύονται πρὸς τούτοις ἐν Κύπρῳ καὶ μικρὰ νομί- » σματα κράματος 2 1/2 οὐγκιῶν καθαροῦ ἀργύρου ἀνὰ ἑκά- » στην λίτραν καὶ 36 σολδία ἐξ αὐτῶν περιλαμβάνονται ἐν » ἑκάστῃ λίτρᾳ, τέσσαρα δὲ σολδία τοῦ μικροῦ τούτου νομί- « σματος ἀναλογοῦσι πρὸς ἓν λευκὸν βυζάντιον, καὶ τὸ βυζάν- » τιον εἶναι 24 κεράτια· ὥστε ἕκαστον κεράτιον ἀξίζει δύο » μικρὰ δηνάρια ».

Ἀλλ' εἶναι προφανὲς ὅτι ἐν τῇ πρώτῃ παραγράφῳ παρεισέφρησαν κατὰ λάθος εἰς τὴν ἀντιγραφὴν ἐκ τοῦ ἀμέσως ἑπομένου ἐδαφίου αἱ ἠραιωμέναι λέξεις· φρονῶ δ' ἐπίσης ὅτι μετὰ τὰς λέξεις bisanti bianchi παρελείφθησαν αἱ λέξεις d'oro e grossi· ἂν λοιπὸν προσθέσωμεν ταῦτα, ἀφαιρέσωμεν δὲ τὰς παρεισφρησάσας λέξεις, καὶ διορθώσωμεν τὸ προφανές, ὡς θὰ ἴδωμεν παρακατιόντες, λάθος contassi l'*uno* de'detti grossi εἰς τὸ .... *due* ...., ἔχομεν συμπεπληρωμένην καὶ διωρθωμένην τὴν ὅλην παράγραφον ὡς ἕπεται.

In Cipri si spendono bisanti bianchi d'oro e grossi

d'ariento, che sono di lega d'once 11 d'ariento fine per libbra, e come ane la Zecca dello Re di Cipri di due maniere, cioè l'una maniera grossi grandi, che n'entrano 48 nel mar˙ di Cipri, e si contano due de' detti grossi grandi uno bisante bianco, cioè soldi 4.

« Ἐξοδεύονται ἐν Κύπρῳ βυζάντια λευκὰ ἐκ χρυσοῦ καὶ » γρόσσα ἐξ ἀργύρου ἐκ κράματος ἕνδεκα οὐγκιῶν καθαροῦ » ἀργύρου ἀνὰ ἑκάστην λίτραν· ἔχει δὲ τὸ νομισματοκοπεῖον » τοῦ βασιλέως τῆς Κύπρου δύο εἴδη, ὧν τὸ μὲν εἶναι γρόσσα » μεγάλα, ἐξ ὧν 48 περιλαμβάνονται ἐν τῷ μάρκῳ τῆς Κύ- » πρου· δύο δ' ἐκ τῶν εἰρημένων γρόσσων ἀναλογοῦσι πρὸς ἓν » λευκὸν βυζάντιον, δηλαδὴ τέσσαρα σολδία ».

Τὸ παρεισφρῆσαν ἐν τῇ πρώτῃ παραγράφῳ λάθος ἐν οἷς λέγεται ὅτι ἓν γρόσσον, καὶ οὐχὶ δύο, ἀποτελεῖ ἓν βυζάντιον, καταδείκνυται ἐκ τοῦ ἀμέσως ἑπομένου ἐδαφίου, ἔνθα ὁ Πεγολόττης λέγει ὅτι τέσσαρα μικρὰ γρόσσα ἀναλογοῦσι πρὸς ἓν βυζάντιον. Ἂν λοιπὸν τέσσαρα μικρὰ γρόσσα ἀποτελοῦσιν ἓν βυζάντιον, ἕπεται ὅτι δύο μεγάλα γρόσσα ἀναλογοῦσι πρὸς τὸ αὐτὸ νόμισμα. Καὶ οὐδὲ εἶναι δυνατὸν νὰ ὑποθέσωμεν ὅτι τὸ λάθος ὑπάρχει ἐν τῇ δευτέρᾳ παραγράφῳ, ἐπειδὴ ὁ Πεγολόττης λέγει ὅτι 48 γρόσσα ἀπετέλουν ἓν μάρκον, ὀλίγον δ' ἀνωτέρω ἐν τῇ αὐτῇ σελίδι ἀναφέρει ὅτι ἂν ἤθελέ τις δώσει εἰς τὸ νομισματοκοπεῖον τῆς Κύπρου ἓν μάρκον καθαροῦ ἀργύρου, ἐλάμβανεν 25 βυζάντια καὶ 9 κεράτια. Εἶναι λοιπὸν ἀναντίρρητον, ὅτι τὸ βυζάντιον εἶχε διπλασίαν ἀξίαν τοῦ μεγάλου γρόσσου.

Ὅθεν ἐκ τῶν γενομένων διασαφηνίσεων προκύπτει διὰ τὰ νομίσματα τῆς Κύπρου ἡ ἀκόλουθος ἀναλογία.

2 Δηνάρια	=	1 Κεράτιον.
6 Κεράτια	=	1 Μικρὸν γρόσσον ἢ ἡμίγροσσον.
2 Ἡμίγροσσα	=	1 Γρόσσον.
2 Γρόσσα	=	1 Βυζάντιον λευκόν.

Ἐν τῷ ἀνωτέρω καταχωρισθέντι χωρίῳ δὲν προσδιορίζεται ἡ ποιότης τοῦ χρυσοῦ καὶ ἡ ὁλκὴ τοῦ βυζαντίου, ἀλλ' ἰδοὺ τί ἐν σελίδι 291 λέγει ὁ Πεγολόττης περὶ τοῦ ἐν λόγῳ νομίσματος.

Bixanti d'oro copoluti di Cipri a carati 4, e pesa l'uno carati 22 di Cipri, di carati 24 per un peso, e di pesi 6 e den. 14 per un' oncia di Cipri, de' quali 22 carati che pesa l'uno, ne sono di carati 4 meno un quarto d'oro fine; e di carati 4 e un quarto di rame, e di carati 14 ne sono d'argento fine.

« Χρυσᾶ βυζάντια σκυφωτὰ τῆς Κύπρου πρὸς 4 κεράτια,
» ἕκαστον δ' αὐτῶν ζυγίζει κεράτια 22 τῆς Κύπρου ἐξ 24
» κερατίων πρὸς ἓν πέζον καὶ ἐκ πέζων 6 καὶ δηναρίων 14
» πρὸς μίαν οὐγκίαν τῆς Κύπρου· ἐκ δὲ τῶν 22 κερατίων
» ἅπερ ζυγίζει τὸ καθὲν, 4 μὲν κεράτια παρὰ 1/4 εἶναι ἀπέφθου
» χρυσοῦ, 4 δὲ καὶ 1/4 χαλκοῦ καὶ 14 καθαροῦ ἀργύρου ».

Βλέπομεν λοιπὸν ὅτι μόνον τὸ ἕκτον τοῦ βυζαντίου ἦτο χρυσός, τὰ δὲ τέσσαρα σχεδὸν ἕκτα ἄργυρος, ὡς ἐκ τοῦ πολλοῦ δ' ἀργύρου εἶχον λευκὴν τὴν χροιάν· διὸ καὶ ἐλέγοντο λευκὰ τὰ τῆς Κύπρου βυζάντια.

Τὰ διὰ τὸν χρυσὸν καὶ ἄργυρον σταθμὰ τῆς Κύπρου εἶχον τὸ ἑξῆς σύστημα.

1	Λίτρα	=	1 1/2 Μάρκον ἢ 12 οὐγκίας.
1	Μάρκον	=	8 Οὐγκίας.
1	Οὐγκία	=	6 Πέζα καὶ 14 κεράτια.
1	Πέζον	=	24 Κεράτια.

Καὶ ἄλλως

1	Οὐγκία	=	20 Στερλίνα.
1	»	=	24 Δηνάρια.
1	»	=	158 Κεράτια.

Ὡς ἀπεδείξαμεν δ' ἐν προγενεστέρᾳ ἡμῶν πραγματείᾳ περὶ

τῶν νομισμάτων τῆς Ρόδου (α), τὸ μάρκον τῆς Κύπρου ἢ Ρόδου ἀναλογεῖ πρὸς κόκκους ἐνετικοὺς 4321 $^1/_{16}$, ἡ δὲ οὐγκία πρὸς κόκκους 540 $^1/_8$.

Ἐξετάσωμεν ἤδη τὰ νομίσματα καθ' ἑαυτὰ καὶ κατὰ τὴν πρὸς ἄλληλα σχέσιν.

Ὑπέρπυρα ἢ βυζάντια.

Πρὸ τῆς φραγκικῆς κατακτήσεως ἐκυκλοφόρουν βεβαίως ἐν Κύπρῳ τὰ βυζαντινὰ νομίσματα, ὧν βάσις ἦτο τὸ χρυσοῦν ὅπερ ὑπὸ τῶν ἡμετέρων ὠνομάζετο ὑπέρπυρον, ὑπὸ δὲ τῶν φράγκων βυζάντιον ὡς ἐκ τῆς πόλεως εἰς ἣν ἐκόπτετο. Ἀλλὰ προϊόντος τοῦ χρόνου αἱ ὀνομασίαι αὗται ἐπεκράτησαν διὰ τὰ ἐν γένει χρυσᾶ νομίσματα· διὸ βλέπομεν ὅτι ἐν μὲν τῇ Δύσει ἀπεκάλουν βυζάντια καὶ τὰ τῶν Ἀράβων χρυσᾶ νομίσματα, ἐν δὲ τῇ Ἀνατολῇ, ἐκτὸς τῶν βυζαντινῶν, ὑπέρπυρα ἐλέγοντο καὶ ἄλλα τῆς Δύσεως χρυσᾶ νομίσματα. Μετὰ τὴν κατάκτησιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὑπὸ τῶν Φράγκων, ὅτε διεμελίσθη τὸ βυζαντινὸν κράτος καὶ ἀνιδρύθησαν τοσαῦται ἡγεμονεῖαι, εἰσήχθησαν διάφορα νομισματικὰ συστήματα ἐκ τῆς Δύσεως· καὶ ἐν μὲν τῇ ἡγεμονείᾳ τῆς Πελοποννήσου, τῷ δουκάτῳ τῶν Ἀθηνῶν, τῇ δεσποτείᾳ τῆς Ἠπείρου καὶ ἀλλαχοῦ ἐκόπτοντο δηνάρια τορνέσια κατὰ τὸ σύστημα τῆς Γαλλίας, ἐν δὲ Ρόδῳ, Χίῳ καὶ Μυτιλήνῃ ἀπεμιμοῦντο τὰ χρυσᾶ δουκάτα καὶ τὰ ἀργυρᾶ γρόσσα τῆς Ἑνετίας, ἢ τὰ γιλιάτα τῶν βασιλέων τῆς Νεαπόλεως. Τὸ ὑπέρπυρον λοιπὸν ἢ βυζάντιον δὲν ἦτο μὲν πλέον πραγματικὸν νόμισμα, ἀλλὰ διέμεινεν ὡς ὀνομαστικὴ ἀξία, ἀναλογοῦσα πρὸς ποσόν τι ὡρισμένον τῶν ἐν κυκλοφορίᾳ πραγματικῶν νομισμάτων. Ἐν Κύπρῳ ὅμως καθ' ἣν ἐποχὴν ἔγραφεν ὁ Πεγολόττης, δηλαδὴ πρὸ τοῦ ἔτους 1340,

(α) Ἀνέκδοτα νομίσματα τῶν Μεγάλων Μαγίστρων τοῦ ἐν Ῥόδῳ Τάγματος τῶν Ἰωαννιτῶν. Πανδώρα, τόμ. Θ'. σελ. 502.

τὰ ὑπέρπυρα ἢ βυζάντια ἦσαν πραγματικὰ νομίσματα· τοιαῦτα δὲ ὑπάρχουσιν ἡμῖν γνωστὰ τῶν βασιλέων Οὔγωνος Α', Ἐρρίκου Α', Ἰωάννου Α' καὶ Ἐρρίκου Β', καὶ τὰ νομίσματα ταῦτα εἶναι σκυφωτὰ καὶ τελεία ἀπομίμησις τῶν βυζαντινῶν ἢ τῶν νομισμάτων τοῦ Ἰσαακίου δεσπότου τῆς Κύπρου, ὅστις εἶναι γνωστὸν ὅτι ἔκοψε νομίσματα ἀργυρᾶ καὶ χαλκᾶ, πιθανῶς δὲ συμπεραίνομεν ὅτι ἔκοψε καὶ χρυσᾶ.

Ἐκ τῆς μαρτυρίας τοῦ Πεγολόττη καὶ ἐκ τοῦ προσδιορισθέντος ἤδη βάρους τοῦ κυπρίου μάρκου, συγκειμένου ἐκ κόκκων ἑνετικῶν 4321 $^{1}/_{16}$, ὁδηγούμενοι, δυνάμεθα ἐπακριβῶς νὰ ὁρίσωμεν τόν τε σταθμὸν καὶ τὴν ἀξίαν τοῦ βυζαντίου τῆς Κύπρου. Ὁ Πεγολόττης λέγει ὅτι ἐζύγιζε 22 κεράτια κυπριακὰ καὶ ὅτι ἐν αὐτοῖς ἐμπεριείχοντο κεράτια 3 $^{3}/_{4}$ χρυσοῦ, κεράτια 4 $^{1}/_{4}$ χαλκοῦ καὶ τὰ λοιπὰ κεράτια 14 ἀργύρου· ἕπεται λοιπὸν ὅτι ὁ ἀκριβὴς σταθμὸς τοῦ βυζαντίου πρέπει νὰ ἦναι κόκκων ἑνετικῶν 75 $\frac{196}{1000}$, ἐξ ὧν κόκκοι μὲν 12 $\frac{817}{1000}$ χρυσοῦ ἀπέφθου, κόκκοι δὲ 14 $\frac{526}{1000}$ χαλκοῦ καὶ κόκκοι 47 $\frac{852}{1000}$ καθαροῦ ἀργύρου. Ζυγίσας ἐννέα καλῶς διατετηρημένα ὑπέρπυρα τῶν βασιλέων Οὔγωνος Α', Ἐρρίκου Α' καὶ Ἐρρίκου Β' εὗρον αὐτὰ ἕλκοντα βάρος κόκκων ἑνετικῶν 71 $^{1}/_{8}$ μέχρις 75 $^{7}/_{8}$, ὥστε τὸ ἄνω προσδιορισθὲν βάρος τῶν κόκκων 75 $\frac{196}{1000}$ ἐπιβεβαιοῦται πληρέστατα καὶ διὰ τῶν σωζομένων νομισμάτων. Ἀλλ' ἐξετάσωμεν ἤδη ἂν καὶ ἡ ἀξία τοῦ βυζαντίου ἀναλογεῖ πραγματικῶς πρὸς δύο γρόσσα. Ὁ σταθμὸς τοῦ γρόσσου, ὡς θὰ ἴδωμεν παρακατιόντες, εἶναι κόκκων 90 $\frac{22}{1000}$· δύο λοιπὸν γρόσσα φέρουσι κόκκους 180 $\frac{44}{1000}$, ἐὰν δ' ἀφαιρέσωμεν ἐκ τοῦ ποσοῦ τούτου τὸ δωδέκατον, ὅπερ εἶναι χαλκός, ἐναπομένουσι κόκκοι καθαροῦ ἀργύρου 165 $\frac{40}{1000}$. Ἐν τῷ βυζαντίῳ ἐμπεριέχονται κόκκοι ἀργύρου 47 $\frac{852}{1000}$, ὑπολείπονται δὲ μέχρι τῆς συμπληρώσεως τῶν κόκκων 165 $\frac{40}{1000}$ κόκκοι 117 $\frac{188}{1000}$, οἵτινες ἀναλογοῦσι πρὸς τὴν ἀξίαν τῶν ἐν τῷ βυζαντίῳ ἐμπεριε-

χομένων κόκκων 12 $\frac{847}{1000}$ ἀπέφθου χρυσοῦ· ἡ σχετικὴ λοιπὸν ἀναλογία τοῦ χρυσοῦ πρὸς τὸν ἄργυρον εἶναι ἓν πρὸς 9 $\frac{15}{1000}$, τοιαύτη δὲ ὡς ἔγγιστα ὑπῆρχεν ἡ ἀναλογία τοῦ χρυσοῦ πρὸς τὸν ἄργυρον περὶ τὸ ἔτος 1340 καὶ ἐν τοῖς νομίσμασι τῶν ἐμπορικωτάτων πόλεων τῆς Ἰταλίας, ὡς ἀναφέρει ὁ Ἰταλὸς Carli-Rubbi (α). Ὅτι δὲ ἡ παρ' ἡμῶν ὑπολογισθεῖσα ἀξία τοῦ βυζαντίου ὡς ἀναλογοῦσα πρὸς κόκκους 165 $\frac{40}{1000}$ καθαροῦ ἀργύρου εἶναι ἀκριβής, ἐξάγεται καὶ ἐξ αὐτοῦ τοῦ Πεγολόττη, λέγοντος ὅτι ἂν ἤθελέ τις δώσει εἰς τὸ νομισματοκοπεῖον τῆς Κύπρου ἓν μάρκον καθαροῦ ἀργύρου ἐλάμβανεν 25 βυζάντια καὶ 9 κεράτια ἤτοι $9/_{24}$ τοῦ βυζαντίου (β). Συγκειμένου λοιπὸν τοῦ μάρκου ἐκ κόκκων 4321 $1/_{16}$, ἂν διαιρέσωμεν τὴν ποσότητα ταύτην εἰς βυζάντια 25 καὶ $9/_{24}$, εὑρίσκομεν ὅτι εἰς ἕκαστον βυζάντιον ἀναλογοῦσι κόκκοι καθαροῦ ἀργύρου 170 $\frac{288}{1000}$. Ἀλλ' ἐν τῇ προσδιορισθείσῃ πραγματικῇ ἀξίᾳ τοῦ βυζαντίου ἐλλείπουσι κόκκοι 5 $\frac{244}{1000}$ οὓς πρέπει νὰ ὑπολογίσωμεν ὡς χρησιμεύοντας εἰς τὰ ἔξοδα τῆς κατασκευῆς τῶν νομισμάτων. Ἐκ τῶν ἀνωτέρω ἐκτεθέντων ἀποδείκνυται ἐναργῶς α) ὅτι ἡ ἀξία τοῦ βυζαντίου ἢ ὑπερπύρου ἰσοδυναμεῖ πρὸς ἑνετικοὺς κόκκους 165 $\frac{40}{1000}$ καθαροῦ ἀργύρου καὶ β) ὅτι τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος νόμισμα ἦτο χρυσοῦν καὶ οὐχὶ ἀργυροῦν, διότι οὐδὲν ἀργυροῦν νόμισμα τῆς Κύπρου ἀνευρέθη ἄχρι τοῦδε ἔχον τὴν διπλασίαν ἀξίαν τοῦ γρόσσου. Ἄρα εἰς ἐσφαλμένον συμπέρασμα κατέληξεν ὁ σοφὸς κ. de Mas Latrie καὶ πάντες οἱ ἄχρι τοῦδε ἐγκύψαντες εἰς τὴν μελέτην τῶν νομισμάτων τῆς Κύπρου, οἵτινες ἐξέλαβον τὸ γρόσσον ὡς βυζάντιον.

Μὴ ἀνευρεθέντων ἄχρι τοῦδε βυζαντίων τῶν μετὰ τὸν

(α) Delle monete e della instituzione delle Zecche d'Italia, Τόμ. Β', σελ. 293.

(β) Pratica della mercatura, σελ. 68.

Ἐρρῖκον Β' βασιλέων δὲν δυνάμεθα νὰ βεβαιώσωμεν ἂν καὶ οἱ μετὰ ταῦτα βασιλεῖς ἐξηκολούθουν νὰ κόπτωσι τοιαῦτα νομίσματα. Πλὴν δυνάμεθα ν' ἀποφανθῶμεν ὅτι καὶ ἐν τοῖς μεταγενεστέροις χρόνοις διέμεινε τὸ βυζάντιον ἡ βάσις τῶν συναλλαγῶν, εἴτε ὡς πραγματικὸν νόμισμα εἴτε ὡς ὀνομαστικὴ ἀξία, ἀνελόγει δὲ πάντοτε πρὸς δύο γρόσσα. Καὶ μέχρι μὲν τοῦ Πέτρου Α' τὸ βυζάντιον διετήρει τὴν παρ' ἡμῶν προσδιορισθεῖσαν ἀξίαν, τρία δὲ βυζάντια καὶ τρία τέταρτα ἰσοδυνάμουν πρὸς ἓν χρυσοῦν δουκάτον τῆς Ἑνετίας (α), ἢ πρὸς ἓν φλωρίνιον· ἐπὶ δὲ Πέτρου τοῦ Β', ἀνελόγουν τέσσαρα βυζάντια πρὸς τὸ δουκάτον (β). Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ταύτης ἤρξατο ἐλαττουμένη ἡ ἀξία αὐτοῦ, καὶ προϊόντος τοῦ χρόνου ἔτι μᾶλλον ἐξέπεσεν· ὥστε ἐπὶ μὲν Ἰακώβου τοῦ Α' ἀνελόγουν πρὸς τὸ δουκάτον τέσσαρα βυζάντια καὶ ἓν ὄγδοον (γ), ἐπὶ δὲ Ἰωάννου τοῦ Β', ἓν χρυσοῦν δουκάτον ἀντεστοίχει πρὸς πέντε καὶ ἐπέκεινα βυζάντια (δ).

Γρόσσα.

Τὸ ὑπέρπυρον ἢ βυζάντιον, ὡς εἴρηται ἀνωτέρω, ἦτο ἀπομίμησις τῶν βυζαντινῶν νομισμάτων, ἀλλὰ τὸ γρόσσον, το ἡμίγροσσον καὶ τὸ δηνάριον ἐκόπτοντο κατὰ μίμησιν τῶν νομι-

(α) Florio Bustronio, Storia di Cipro, MS. « li ducati alhora valevano bisanti 3, carati 18 l'uno ». — « El ducato venetian alhora (1349) valeva bisanti tre, carati disidotto, et el grosso di argento vinti quarti carzi ». Amadi, Storia di Cipro, MS. f. 243 v.

(β) Χρονικὸν Μαχαιρᾶ, σελ. 327· « δέκα χιλιάδες δουκάτα διὰ μ' χιλιάδες ἄσπρα τῆς Κύπρου ».

(γ) Συνθήκη μεταξὺ Ἰακώβου Α' καὶ τῶν ἐν Κύπρῳ Γενουηνσίων (30 Μαΐου, 1391). De Mas Latrie, Histoire de l'ile de Chypre, Τόμ. Β', σελ. 422.

(δ) Journal de Bertrand Lesgare αὐτόθι, σελ. 450-452.

σμάτων τῆς Γαλλίας. Ὁ Πεγολόττης λέγει ὅτι ἐξ ἑνὸς μάρκου τῆς Κύπρου ἐκόπτοντο 48 γρόσσα· ὄντος δὲ τοῦ κυπρίου μάρκου ἴσου πρὸς κόκκους ἑνετικοὺς 4321 $^1/_{16}$, ἕπεται ὅτι ὁ ἀκριβὴς σταθμὸς τοῦ γρόσσου ἀναγκαίως εἶναι κόκκων ἑνετικῶν 90 $\frac{22}{1000}$, τοῦ δὲ ἡμιγρόσσου κόκκων 45 $\frac{11}{1000}$. Τὸ σύστημα δὲ τοῦτο, ὡς ἐξάγεται ἐξ αὐτῶν τῶν νομισμάτων, ἐφηρμόσθη κατὰ πρῶτον ἐπὶ Ἑρρίκου Β'. Ἐκ τριάκοντα καὶ τριῶν γρόσσων τῆς ἐμῆς συλλογῆς, ἀνηκόντων εἰς Ἐρρῖκον τὸν Β', ἓν μόνον, τὸ ἐλαφρότατον, ζυγίζει κόκκους 81, ἐνῷ τὸ βαρύτερον ἀναβαίνει εἰς κόκκους 93 $^5/_8$. Ὅ,τι εἴπομεν περὶ τῆς ἀξίας τοῦ βυζαντίου, ἐφαρμόζεται ἐπίσης καὶ εἰς τὸ γρόσσον· οὕτω καὶ τὸ γρόσσον ἀπὸ Ἐρρίκου τοῦ Β' μέχρι Πέτρου τοῦ Α' διατελεῖ ἔχον ἀκριβῆ τὸν σταθμὸν αὐτοῦ, ἀλλ' ἀπὸ τῆς βασιλείας Πέτρου τοῦ Β', καὶ πρὸ πάντων ἀπὸ Ἰακώβου τοῦ Α' ἄρχεται ὁ σταθμὸς ἐκπίπτων καὶ βαθμηδὸν ἐλαττοῦται μέχρι τῆς βασιλείας τῆς Αἰκατερίνης Κορνάρου, ὅτε καταντᾷ εἰς κόκκους 48. Ὅτι τὰ περὶ ὧν ὁ λόγος νομίσματα ὠνομάζοντο ἐν Κύπρῳ μέχρι τῶν τελευταίων χρόνων γρόσσα, πληροφορούμεθα ἐκ διαφόρων ἐγγράφων καὶ ἰδίως ἐκ τοῦ χρονογράφου τοῦ Βουστρωνίου λέγοντος τάδε: «Ἀβιζιάζω σας, ὅτι ἄνταν ἦρτεν ὁ » ρήγας (Ἰακῶβος Β') δὲν εἶχε νὰ ποίσῃ ἔξοδον καὶ ἐποῖκεν » μονέδαν χαρκῆν, καὶ ἐπῆρεν τὰ χαρκία τῶν λουτρῶν· καὶ » κεῖνος ἦτον ἡ ἀφορμὴ καὶ ἐχαλάσαν τὰ λουτρά. Καὶ ἐπῆ- » ρεν τὰ χαρκωματικὰ τοὺς νοικοκυροὺς καὶ ἐποῖκεν καρτζὰ » καὶ σιζίνια· καὶ πᾶσα σιζίνιν ἐπήγαινεν ς' καρτζά. Καὶ ἐ- » τρέχεν γ' χρόνους (τὸ χαλκοῦν νόμισμα)· καὶ τότες ἔρρι- » ψάν την καὶ ἐποῖκεν γροχία ἀργυρᾶ, καὶ κεῖνος κα- « βαλλάρης » (1).

(1) σελ. 461.

Κεράτια.

Τὸ κεράτιον, νόμισμα ἀργυροῦν, ἦτο τὸ εἰκοστὸν τέταρτον τοῦ ὑπερπύρου. Ἐν Κύπρῳ κοπέντων νομισμάτων κατὰ τὸ σύστημα τοῦ βυζαντινοῦ ὑπερπύρου, ἔπρεπεν ὡς εἰκὸς νὰ διατηρηθῇ καὶ ἡ εἰς 24 κεράτια διαίρεσις αὐτοῦ. Ἕκαστον κεράτιον ἀντεστοίχει κατὰ Πεγολόττην πρὸς δύο δηνάρια, οὐδὲν ὅμως νόμισμα τῆς Κύπρου ἐκ τῶν ἀνευρεθέντων ἄχρι τοῦδε δυνάμεθα νὰ θεωρήσωμεν ὡς κεράτιον· ἕπεται λοιπὸν ὅτι τὸ κεράτιον διέμεινεν ἐν ταῖς συναλλαγαῖς ὡς ὀνομαστικὴ ἀξία, χωρὶς νὰ ὑπάρχῃ πραγματικὸν νόμισμα.

Δηνάρια.

Τὸ δηνάριον ἦτο τὸ τεσσαρακοστὸν ὄγδοον τοῦ βυζαντίου ἢ τὸ εἰκοστὸν τέταρτον τοῦ γρόσσου. Κατὰ τὸν Πεγολόττην 36 σολδία ἤτοι 432 τῶν μικρῶν τούτων νομισμάτων ἀπετέλουν μίαν λίτραν τῆς Κύπρου, ἐμπεριείχοντο δ' ἐν αὐτοῖς δύο καὶ ἡμισεῖα οὐγκίαι καθαροῦ ἀργύρου. Ἕκαστον λοιπὸν τῶν νομισμάτων τούτων ἀναλογεῖ πρὸς κόκκους ἑνετικοὺς 15 $\frac{3}{1000}$, ἐξ ὧν μόνον κόκκοι 3 $^1/_8$ ὑπάρχουσι καθαροῦ ἀργύρου. Εἴπομεν ὅτι 48 δηνάρια ἰσοδυναμοῦσι πρὸς ἓν βυζάντιον, οὗ τινος τὴν ἀξίαν προσδιωρίσαμεν ὡς ἀναλογοῦσαν πρὸς κόκκους 165 $\frac{40}{1000}$ καθαροῦ ἀργύρου· ἀλλ' ὁ ἐν τοῖς 48 δηναρίοις περιεχόμενος ἄργυρος εἶναι κόκκοι 150, ὥστε ἐλλείπουσι κόκκοι 15 $\frac{40}{1000}$. Ἐὰν ὅμως λάβωμεν ὑπ' ὄψιν ὅτι καὶ ὁ ἐν τοῖς δηναρίοις περιεχόμενος χαλκὸς ἔχει ἀξίαν τινὰ καὶ ὅτι ἡ ἐν τῷ νομισματοκοπείῳ ἀπαιτουμένη δαπάνη πρὸς κατασκευὴν οὐχὶ ἑνός, ἀλλὰ 48 κομματίων, ἦτο πολλῷ μείζων, βλέπομεν ὅτι καὶ ἡ ἀναλογία τῶν δηναρίων πρὸς τὸ βυζάντιον ἢ τὸ γρόσσον εἶναι ἀκριβής.

Τὰ δηνάρια καὶ ἀπ' ἀρχῆς μὲν μικρὸν ποσὸν ἀργύρου περιεῖχον, ἐξηυτελίσθησαν δ' ἔτι μᾶλλον ἐπὶ Ἰακώβου Α' καὶ πρὸ πάντων ἐπὶ Ἰάνου ὅστις ἠλάττωσε καὶ τὸν σταθμὸν αὐτῶν. Διὸ καὶ ὁ λαὸς ἐν Κύπρῳ ὠνόμαζε τὰ δηνάρια καρτζία καὶ καρτζά, ἤτοι χαλκία καὶ χαλκᾶ. Ὁ βασιλεὺς Ἰάνος ἔκοψε κατὰ πρῶτον καὶ νέον τι νόμισμα ὀνομασθὲν σιζίνιον, ὅπερ ἠδύνατο ἓξ δηνάρια, ὡς πληροφορούμεθα ἐκ τοῦ ἑπομένου χωρίου τοῦ Μαχαιρᾶ. «Καὶ εἰς τὴν ἐχρονίου ͵αυγ' πάλε ἀρχέ» ψαν εἰς μεγάλην γκάρραν ὡς τοὺς ͵αυϛ', καὶ ἐξωδίασεν (ὁ » βασιλεὺς Ἰάνος) πολὺν βίον καὶ πολλὰ δανεικὰ ἔβαλεν. » Καὶ ἐποῖκαν χαράγιν (νόμισμα) ἀπὸ ϛ' καρτζὰ καὶ ἐλέγαν » το σιζίνιν, καὶ μικρὰ καρτζά. Καὶ ἔβαλεν ἕναν ὀφφίκιν καὶ » ἐπερναν δύο καρτζὰ εἰς τὸ νόμισμα (βυζάντιον) ἀπου πᾶσα » πρᾶμαν νὰ πουληθῇ (α)». Ἡ μαρτυρία αὕτη ἐπιβεβαιοῦται καὶ δι' ἀνακρίσεως τοιούτων νομισμάτων, ὧν κέκτημαι τρία ἐν τῇ ἐμῇ συλλογῇ, ὄντα φαυλοτάτου κράματος. Σιζίνια καὶ δηνάρια τοῦ Ἰωάννου Β', Καρλόττης καὶ Λουδοβίκου τοῦ ἐκ Σαβαυδίας δὲν εἶναι γνωστά· ἀλλ' Ἰάκωβος ὁ Β', ὡς μανθάνομαν καὶ ἐκ τοῦ ἀνωτέρω καταχωρισθέντος χωρίου τοῦ Βουστρωνίου, ἔκοψε μέγαν ἀριθμὸν σιζινίων καὶ καρτζίων ἐξ ἀκράτου χαλκοῦ, ποιησάμενος χρῆσιν τῶν χαρκίων τῶν λουτρῶν καὶ τῶν χαρκωματικῶν τῶν νοικοκυρῶν.

Ἡ τέχνη τῶν νομισμάτων τῆς Κύπρου μέχρι τοῦ Πέτρου Β' συγκριτικῶς πρὸς ἄλλα τῆς ἐποχῆς ἐκείνης νομίσματα εἶναι μετρίως καλή. Τινὰ ὅμως νομίσματα τοῦ Πέτρου Α' δύνανται νὰ θεωρηθῶσιν ὡς ὡραῖα. Ἀπὸ τοῦ Ἰακώβου Α' μέχρι Λουδοβίκου τοῦ ἐκ Σαβαυδίας ἐκπίπτει ἡ τέχνη καὶ πρὸ πάντων εἰς νομίσματά τινα τοῦ Ἰακώβου Α' καὶ Ἰωάννου Β' εἶναι βάρβαρος. Τὰ ἀργυρᾶ νομίσματα τοῦ Ἰακώβου Β' ἔχουσι βελ-

(α) σελ. 377.

τιωμένην τὴν τέχνην, ἥτις καὶ πάλιν ἐκπίπτει εἰς τὰ τῆς Αἰκατερίνης Κορνάρου.

Ἐξετάσαντες ἀνωτέρω τὰ νομίσματα τῆς Κύπρου καὶ καθ' ἑαυτὰ καὶ κατὰ τὴν πρὸς ἄλληλα σχέσιν καὶ ὑφ' οἱανδήποτε ἔποψιν, δυνάμεθα νῦν νὰ παραθέσωμεν μετ' ἀσφαλοῦς ἀκριβείας καὶ τὴν ἀναλογίαν αὐτῶν πρὸς τὰ νῦν κυκλοφοροῦντα ἡμέτερα νομίσματα, δηλαδὴ τὴν νέαν δραχμὴν ἢ τὸ φράγκον.

Τὸ βυζάντιον	ἀναλογεῖ	πρὸς	Δραχμὴν	1, 90 $\frac{2}{100}$
Τὸ γρόσσον	»	»	»	0, 95 $\frac{1}{100}$
Τὸ ἡμίγροσσον	»	»	»	0, 47 $\frac{50}{100}$
Τὸ κεράτιον	»	»	»	0, 7 $\frac{92}{100}$
Τὸ δηνάριον	»	»	»	0, 3 $\frac{96}{100}$

Ἰσαάκιος Δούκας Κομνηνὸς δεσπότης τῆς Κύπρου.

(1184 — 1191).

1. (ΙC)ΑΑΚΙΟC. Ὁ δεσπότης Ἰσαάκιος ὄρθιος καὶ ἀντωπὸς κρατῶν ἐν τῇ δεξιᾷ σταυρόν.

Ὄπ. $\overline{\text{ΜΗΡ}}$ — Θ(Υ). Ἡ Θεοτόκος ἀντωπὸς περιβαλλομένη τὴν κεφαλὴν ὑπὸ στεφάνης καὶ καθημένη ἐπὶ θρόνου, κρατοῦσα δ' ἐπὶ τοῦ κόλπου τὴν εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ ἐντὸς κύκλου. — Ἄργυρος. Ζυγίζει γραμμάρια 3, 190.

2. ΙCΑΑΚΙΟC ΔΕ. Ὁ δεσπότης ὄρθιος καὶ ἀντωπὸς κρατῶν ἐν μὲν τῇ δεξιᾷ σταυρόν, ἐν δὲ τῇ ἀριστερᾷ εἰλιτάριον.

Ὄπ. ΙC — (ΧC). Ο ΕΜΜΑ(ΝΟΥΗΛ). Ὁ Χριστὸς ἀντωπὸς ἔχων ὑψωμένην τὴν δεξιὰν καὶ καθήμενος ἐπὶ θρόνου. — Χαλκός.

3. ΙCΑΑΚΙΟC ΔΕ. Ὁ δεσπότης ὄρθιος καὶ ἀντωπὸς κρατῶν ἐν μὲν τῇ δεξιᾷ σταυρόν, ἐν δὲ τῇ ἀριστερᾷ εἰλιτάριον.

Ἄνω ἡ χεὶρ τοῦ Θεοῦ εὐλογοῦσα αὐτόν. Τὸ ὅλον ἐντὸς διπλοῦ κύκλου ἐκ σφαιριδίων.

Ὄπ. $\overline{\text{IC}}$ — $\overline{\text{XC}}$. Ο ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ. Προτομὴ ἀντωπὸς τοῦ Χριστοῦ περιβαλλομένου τὴν κεφαλὴν ὑπὸ στεφάνης καὶ τῇ μὲν δεξιᾷ εὐλογοῦντος, τῇ δὲ ἀριστερᾷ κρατοῦντος εἱλιτάριον. Τὸ ὅλον ἐντὸς διπλοῦ κύκλου ἐκ σφαιριδίων. — Χαλκός.

4. ICAAKIOC. Ο ΓΕΩΡΓΙΟC. Ὁ ἅγιος Γεώργιος περιβαλλόμενος τὴν κεφαλὴν ὑπὸ στεφάνης καὶ ὁ δεσπότης ἀντωποὶ καὶ ὄρθιοι, κρατοῦντες ὁ μὲν διὰ τῆς δεξιᾶς ὁ δὲ διὰ τῆς ἀριστερᾶς δόρυ ἐφ' οὗ διπλοῦς σταυρός. Ὁ ἅγιος κρατεῖ διὰ τῆς ἀριστερᾶς τὸ ἑαυτοῦ ξίφος, ὁ δὲ δεσπότης διὰ τῆς δεξιᾶς εἱλιτάριον. Τὸ ὅλον ἐντὸς διπλοῦ κύκλου ἐκ σφαιριδίων.

Ὄπ. $\overline{\text{MHP}}$ — $\overline{\Theta\Upsilon}$. Ἡ Θεοτόκος ἀντωπὸς περιβαλλομένη τὴν κεφαλὴν ὑπὸ στεφάνης καὶ καθημένη ἐπὶ θρόνου, κρατοῦσα δ' ἐπὶ τοῦ κόλπου τὴν εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ ἐντὸς κύκλου. Τὸ ὅλον ἐντὸς διπλοῦ κύκλου ἐκ σφαιριδίων. — Χαλκός.

5. $\overline{\text{MHP}}$ — ($\overline{\Theta\Upsilon}$). ICAAKIOC ΔΕCΠΟΤΙ. Ἡ Θεοτόκος ὀρθία καὶ ἀντωπὸς εὐλογοῦσα διὰ τῆς δεξιᾶς τὸν δεξιᾷ αὐτῆς ἱστάμενον δεσπότην, κρατοῦντα τῇ δεξιᾷ σταυρόν, τῇ δὲ ἀριστερᾷ εἱλιτάριον. Τὸ ὅλον ἐντὸς κύκλου ἐκ σφαιριδίων.

Ὄπ. $\overline{\text{IC}}$ — $\overline{\text{XC}}$. ΕΜΜΑ-ΝΟΥΗΛ. Ὁ Χριστὸς ἀντωπὸς περιβαλλόμενος τὴν κεφαλὴν ὑπὸ στεφάνης, εὐλογῶν δὲ διὰ τῆς δεξιᾶς καὶ καθήμενος ἐπὶ θρόνου. Τὸ ὅλον ἐντὸς κύκλου ἐκ σφαιριδίων. — Χαλκός.

6. ICAAKIOC. Προτομὴ ἀντωπὸς τοῦ δεσπότου κρατοῦντας ἐν τῇ δεξιᾷ σταυρόν. Τὸ ὅλον ἐντὸς κύκλου ἐκ σφαιριδίων.

Ὄπ. $\overline{\text{IC}}$ — $\overline{\text{XC}}$. Προτομὴ ἀντωπὸς τοῦ Χριστοῦ περιβαλλομένου τὴν κεφαλὴν ὑπὸ στεφάνης καὶ τῇ μὲν δεξιᾷ εὐλογοῦντος, τῇ δὲ ἀριστερᾷ κρατοῦντος εἱλιτάριον. — Χαλκός.

7. ICAAKIOC. Προτομὴ ἀντωπὸς τοῦ δεσπότου κρατοῦν-

τος τῇ δεξιᾷ σταυρὸν τῇ δ' ἀριστερᾷ σφαῖραν σταυροφόρον. Τὸ ὅλον ἐντὸς κύκλου ἐκ σφαιριδίων.

Ὄπ. (ΜΗΡ) — ΘΥ. Προτομὴ ἀντωπὸς τῆς Θεοτόκου περιβαλλομένης τὴν κεφαλὴν ὑπὸ στεφάνης καὶ ἐχούσης ἀνατεταμένας τὰς χεῖρας. — Χαλκός.

Ὁ Sabatier (α) ἀποδίδει εἰς Ἰσαάκιον τὸν δεσπότην τῆς Κύπρου νόμισμα χαλκοῦν, ὅπερ βεβαίως ἀνήκει αὐτῷ· δὲν ἦσαν δ' αὐτῷ ἄγνωστα καὶ τὰ ὑπ' ἀριθμὸν 3, 4 καὶ 7 νομίσματα, ἀλλὰ συγκαταλέγει ταῦτα ἐν τοῖς νομίσμασιν Ἰσαακίου Β' τοῦ Ἀγγέλου, αὐτοκράτορος τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Παρατηροῦμεν ὅμως ὅτι ὁ τρόπος τῆς τέχνης τῶν ἀνωτέρω περιγραφέντων νομισμάτων διαφέρει ἐπαισθητῶς τῆς τέχνης τῶν τοῦ αὐτοκράτορος Ἰσαακίου. Ἡ διαφορὰ δὲ αὕτη καὶ ἡ ἐν Κύπρῳ ἀνεύρεσις ἁπάντων τῶν περὶ ὧν ὁ λόγος νομισμάτων πείθουσιν ἡμᾶς ν' ἀποδώσωμεν αὐτὰ ἀνενδοιάστως εἰς Ἰσαάκιον δεσπότην τῆς Κύπρου.

Γουΐδων.

(1192 — 1194),

8. ✠ REX∘GVIDO. Σταυρός· ἐν τῇ πρώτῃ καὶ τετάρτῃ τούτου γωνίᾳ ἡμισέληνος, ἐν δὲ τῇ δευτέρᾳ καὶ τρίτῃ σφαιρίδιον.

Ὄπ. ✠ DE CI•PRO. Πύργωμα, ἐν μέσῳ δὲ τούτου ἀστήρ. — Κρᾶμα. Δηνάριον.

9. ✠ REX GVIDO. Πύργωμα, ἐν μέσῳ δὲ τούτου ἀστήρ.

Ὄπ. ✠ DE CI∘PRO. Σταυρός· ἐν τῇ πρώτῃ καὶ τετάρτῃ τούτου γωνίᾳ ἡμισέληνος, ἐν δὲ τῇ δευτέρᾳ καὶ τρίτῃ σφαιρίδιον. — Κρᾶμα. Δηνάριον.

(α) Description genérale des monnaies byzantines. Τόμ. Β', σελ. 277. Πίν. LVIII, ἀρ. 9.

10. ✠ REX GVIDO. Πύργωμα, ἐν μέσῳ δὲ τούτου ἀστήρ.

Ὄπ. ✠ DE CI∘PRO. Σταυρός· ἐν τῇ πρώτῃ καὶ τετάρτῃ τούτου γωνίᾳ σφαιρίδιον, ἐν δὲ τῇ δευτέρᾳ καὶ τρίτῃ ἡμισέληνος. — Κρᾶμα. Δηνάριον.

11. ✠ REX GVIDO. Πύργωμα, ἐν μέσῳ δὲ τούτου ἀστήρ.

Ὄπ. OᴚԀ°IƆ Ǝᗡ ✠ Σταυρός· ἐν τῇ πρώτῃ καὶ τετάρτῃ τούτου γωνίᾳ σφαιρίδιον, ἐν δὲ τῇ δευτέρᾳ καὶ τρίτῃ ἡμισέληνος. — Κρᾶμα. Δηνάριον.

Ὁ κ. de Vogüé (α) ἐδημοσίευσε δύο νομίσματα τοῦ Γουΐδωνος, ὧν τὸ πρῶτον εἶναι ὅμοιον τῷ ὑπὸ Fitzgerald προεκδοθέντι (β), φέρει δὲ ἐν μὲν τῷ ἔμπροσθεν ἀστέρα ἔχοντα ὀκτὼ ἀκτῖνας μετὰ τῆς ἐπιγραφῆς REX GUIDO, ἐν δὲ τῷ ὄπισθεν σταυρὸν μετὰ τεσσάρων σφαιριδίων ἐν ταῖς γωνίαις καὶ τὴν ἐπιγραφὴν DE CI∘PRO. Τὸ ἕτερον εἶναι ὅμοιον τῷ ἀνωτέρω ὑπ' ἀριθμὸν 8 περιγραφέντι· ἀλλ' ἐπειδὴ παρὰ τῷ κ. de Vogüé ὑπάρχει μόνη ἡ περιγραφή, περιέλαβα αὐτὸ ἐν τῇ παρούσῃ πραγματείᾳ ἵνα ἐκδώσω καὶ τὸ ἀπεικόνισμα τοῦ νομίσματος.

Ὁ Γουΐδων ἐτιτλοφορεῖτο βασιλεὺς τῆς Ἱερουσαλήμ, τῆς δὲ Κύπρου ἦτο ἁπλῶς ἡγεμών, διότι ἡ νῆσος αὕτη δὲν εἶχεν ἔτι ἀνιδρυθῇ εἰς βασίλειον. Καὶ ἀποκαλεῖται μὲν διὰ τοῦτο ὑπὸ τῶν χρονογράφων ὁ Γουΐδων Rex Guido, Dominus Cypri. ἀλλ' ἐν τοῖς νομίσμασι δὲν γίνεται ἡ τοιαύτη διαφορά.

(α) Revue Numismatique, 1864, σελ. 279-80, ἀρ. 3 καὶ 4.
(β) Numismatic Chronicle, Τόμ. VIII, 1846. σελ. 201.

Ἀμάλριχος.
(1194 — 1205).

Νομίσματα τοῦ Ἀμαλρίχου, ἀδελφοῦ καὶ διαδόχου τοῦ Γουΐδωνος, δὲν ἀνευρέθησαν ἄχρι τοῦδε. Τὸ δὲ ὑπὸ τοῦ κ. de Rozière ἀποδιδόμενον εἰς τὸν βασιλέα τοῦτον νόμισμα δὲν ἀνήκει αὐτῷ, ἀλλ' εἶναι νόμισμα τῆς Γενούης οὗτινος παραθέτομεν ἐνταῦθα τὸ ἀπεικόνισμα.

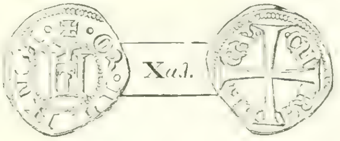

Οὔγων Α'.
(1205 — 1218).

12. .HVGO. REX. CY.PRI. Ὁ βασιλεὺς ὄρθιος καὶ ἀντωπός, φέρων ἐν τῇ κεφαλῇ στέμμα, κρατῶν δὲ τῇ μὲν δεξιᾷ δόρυ ἐφ' οὗ σταυρός, τῇ δὲ ἀριστερᾷ σφαῖραν σταυροφόρον. Ἐν τῷ πεδίῳ ἐπὶ τοῦ δόρατος ἡμισέληνος, σύμβολον τοῦ νομισματοκοπείου. Τὸ ὅλον ἐντὸς διπλοῦ κύκλου ἐκ σφαιριδίων.

Ὀπ. IC — XC. Ὁ Χριστὸς ἀντωπὸς περιβαλλόμενος τὴν κεφαλὴν ὑπὸ στεφάνης καθήμενος δ' ἐπὶ θρόνου, καὶ τῇ μὲν δεξιᾷ εὐλογῶν, τῇ δὲ ἀριστερᾷ κρατῶν τὸ εὐαγγέλιον. Τὸ ὅλον ἐντὸς διπλοῦ κύκλου ἐκ σφαιριδίων. — Χρυσός.

Βυζάντιον. Ζυγίζει κόκκους ἐνετικοὺς 72 ½.

Τὸ βυζάντιον τοῦτο ἔχει μικρὰν διαφορὰν τῶν προεκδοθέντων ὑπὸ Reinhard, Koehne καὶ de Vogüé· καὶ ἡ διατήρησις δὲ τοῦ νομίσματος εἶναι ἐντελεστέρα, καὶ δύναταί τις νὰ

σχηματίση πλήρη ἰδέαν περὶ αὐτοῦ ἐκ τοῦ παρατιθεμένου ἀπεικονίσματος.

13. .HVGO. REX. Σταυρός· ἐν τῇ πρώτῃ καὶ τετάρτῃ τούτου γωνίᾳ ἡμισέληνος μετὰ μικροῦ σφαιριδίου, ἐν δὲ τῇ δευτέρᾳ καὶ τρίτῃ σφαιρίδιον.

Ὄπ. ✠ .CYPRI. Πύργωμα. — Κρᾶμα. Δηνάριον.

14. ✠ VGONIS RE. Σταυρὸς ὡς ἐν τῷ ἄνωθι νομίσματι.

Ὄπ. ✠ .DE CIPRO. Πύργωμα. — Κρᾶμα. Δηνάριον.

Ἐρρῖκος Α΄.
(1218 — 1253).

15. HENRICVS REX CYPRI. Ὁ βασιλεὺς ὄρθιος καὶ ἀντωπός, φέρων ἐν τῇ κεφαλῇ στέμμα, κρατῶν δὲ τῇ μὲν δεξιᾷ δόρυ ἐφ' οὗ σταυρός, τῇ δὲ ἀριστερᾷ σφαῖραν ἐφ' ἧς διπλοῦς σταυρός. Ἐν τῷ πεδίῳ μικρὸς κρίκος, σύμβολον τοῦ νομισματοκοπείου. Τὸ ὅλον ἐντὸς διπλοῦ κύκλου ἐκ σφαιριδίων.

Ὄπ. IC — XC. Ὁ Χριστὸς ἀντωπὸς περιβαλλόμενος τὴν κεφαλὴν ὑπὸ στεφάνης, καθήμενος δ' ἐπὶ θρόνου, καὶ τῇ μὲν δεξιᾷ εὐλογῶν, τῇ δὲ ἀριστερᾷ κρατῶν τὸ εὐαγγέλιον. Τὸ ὅλον ἐντὸς διπλοῦ κύκλου ἐκ σφαιριδίων. — Χρυσός.

Βυζάντιον. Ζυγίζει κόκκους ἑνετικοὺς 72 7/8.

16. HENRICI: REX CYPRI. Ὁ βασιλεὺς ὄρθιος καὶ ἀντωπὸς φέρων ἐν τῇ κεφαλῇ στέμμα, κρατῶν δὲ τῇ μὲν δεξιᾷ δόρυ φέρον σταυρὸν ἄνω καὶ κάτω, τῇ δὲ ἀριστερᾷ σφαῖραν σταυροφόρον. Ἐν τῷ πεδίῳ ἡμισέληνος.

Ὄπ. IC — XC. Ὁ Χριστὸς καθήμενος ἐπὶ θρόνου, ὡς ἐν τῷ ἄνωθι νομίσματι. — Χρυσός.

Βυζάντιον. Ζυγίζει κόκκους ἑνετικοὺς 72 3/8.

17. ✠ HENRICVS: Κεφαλὴ ἀντωπὸς τοῦ βασιλέως φέροντος στέμμα.

Ὄπ. ✠ REX: CYPRI Σταυρός· ἐν ἑκάστῃ δὲ τούτου γωνίᾳ σφαιρίδιον. — Χαλκός.

18. ✠ HENRICVS: Κεφαλὴ ἀντωπὸς τοῦ βασιλέως φέροντος στέμμα.

Ὄπ. ✠ REX CYPRI. Σταυρός. — Χαλκός.

19. ✠ HENRICVS: Σταυρός.

Ὄπ. ✠ REX CYPRI: Πύργωμα (πύλη;) ὡς ἐν τοῖς νομίσμασι τῆς Γενούης. — Κρᾶμα. Δηνάριον.

20. ✠ HENRICVS: Σταυρός· ἐν τῇ πρώτῃ καὶ τετάρτῃ τούτου γωνίᾳ σφαιρίδιον.

Ὄπ. ✠ REX CYPRI: Ὁ αὐτὸς ὡς ἐν τῷ προηγουμένῳ νομίσματι τύπος. — Κρᾶμα. Δηνάριον.

Ἐρρῖκος Β΄.
(1285 — 1310).

21. H· REI: D' IHRL E(D' HI)P. Ὁ βασιλεὺς ὄρθιος καὶ ἀντωπός, φέρων ἐν τῇ κεφαλῇ στέμμα, κρατῶν δὲ τῇ μὲν δεξιᾷ δόρυ ἐφ' οὗ σταυρός, τῇ δὲ ἀριστερᾷ σφαῖραν σταυροφόρον. Ἐν τῷ πεδίῳ ροδοειδὲς κόσμημα. Τὸ ὅλον ἐντὸς διπλοῦ κύκλου ἐκ σφαιριδίων.

Ὄπ. $\overline{\text{IC}}$ — $\overline{\text{XC}}$. Ὁ Χριστὸς ἀντωπὸς περιβαλλόμενος τὴν κεφαλὴν ὑπὸ στεφάνης, καθήμενος δ' ἐπὶ θρόνου, καὶ τῇ μὲν δεξιᾷ εὐλογῶν, τῇ δὲ ἀριστερᾷ κρατῶν τὸ εὐαγγέλιον. Τὸ ὅλον ἐντὸς διπλοῦ κύκλου ἐκ σφαιριδίων. — Χρυσός.

Βυζάντιον. Ζυγίζει κόκκους ἑνετικοὺς 69.

Ὁ κ. de Rozière ἐδημοσίευσε δύο ὅμοια βυζάντια φέροντα ἐν τῷ πεδίῳ ὡς πάρεργον σύμβολον ροδοειδὲς κόσμημα· ἀλλ' ἐπειδὴ ἀμφότερα εἶναι κακῆς διατηρήσεως, ἔν τινι ἐξ αὐτῶν παρεμορφώθη καὶ τὸ σχέδιον τῆς εἰκόνος τοῦ Χριστοῦ, ὅστις παρίσταται κρατῶν διὰ τῶν δύο χειρῶν ἐπὶ τῶν γονάτων

σταυροφόρον σφαῖραν. Ὅθεν τὸ ἄνωθι βυζάντιον ἐπέρχεται συμπληροῦν τὸν τύπον τῶν δύο ἄλλων τῶν ὑπὸ τοῦ εἰρημένου ἐκδοθέντων. Ὁ δὲ κ. de Vogüé ἐδημοσίευσε δύο ἕτερα φέροντα ἐν τῷ πεδίῳ σταυρὸν ἀντὶ τοῦ ροδοειδοῦς κοσμήματος. Καὶ ὁ μὲν κ. de Rozière ἀποδίδει τὰ βυζάντια ταῦτα εἰς Οὕγωνα τὸν Γ΄, ὁ δὲ κ. de Vogüé φρονεῖ ὅτι ἕνεκα τῆς γαλλικῆς ἐπιγραφῆς δὲν δύνανται ταῦτα ν' ἀνήκωσιν εἰς Οὕγωνα τὸν Γ΄, ἀλλ' εἰς Ἐρρῖκον Β΄ ἢ Οὕγωνα Δ΄, ὧν ἐπίσης τὰ ὀνόματα ἄρχονται ἐκ τοῦ στοιχείου Η, τεκμαιρόμενος δὲ ἐκ τοῦ ροδοειδοῦς κοσμήματος καὶ τοῦ σταυροῦ, παρέργων συμβόλων εὑρισκομένων ἐπὶ μόνων τῶν γρόσσων τοῦ Ἐρρίκου Β΄, ἀποδίδει εἰς τοῦτον τὸν βασιλέα τὰ περὶ ὧν ἡμῖν ὁ λόγος βυζάντια. Τὸ ζήτημα φαίνεται καθ' ἡμᾶς λελυμένον, ἀσπαζόμεθα δὲ πληρέστατα τὴν γνώμην τοῦ διακεκριμένου νομισματολόγου.

22. HFNRI.. REI: DE. Ὁ βασιλεὺς ἀντωπὸς φέρων ἐν τῇ κεφαλῇ στέμμα καὶ καθήμενος ἐπὶ πολυτελοῦς θρόνου, κρατῶν δὲ τῇ μὲν δεξιᾷ σκῆπτρον, τῇ δὲ ἀριστερᾷ σφαῖραν σταυροφόρον.

Ὄπ. ✠ IERVSALEM ED' CHIPR. Ὁ λέων τῶν Λουσινιανῶν ἀνορθούμενος πρὸς ἀριστερά. Ἐν τῷ πεδίῳ ὄπισθεν τῆς οὐρᾶς τοῦ λέοντος τρία μικρὰ σφαιρίδια. — Ἄργυρος.

Γρόσσον. Ζυγίζει κόκκους ἐνετικοὺς 93 5/8.

23. HENRI.. REI D'. Ὁ βασιλεὺς καθήμενος ἐπὶ θρόνου ὡς ἐν τῷ ἄνωθι νομίσματι.

Ὄπ. ✠ IERVSALEM ED' CHIPR. Ὁ λέων τῶν Λουσινιανῶν ἀνορθούμενος πρὸς ἀριστερά. Ἐν τῷ πεδίῳ μεταξὺ τοῦ σώματος τοῦ λέοντος καὶ τῆς ἀνορθουμένης οὐρᾶς μέγα σφαιρίδιον, τρία δὲ ἄλλα μικρὰ ὄπισθεν αὐτῆς. — Ἄργυρος.

Γρόσσον. Ζυγίζει κόκκους ἐνετικοὺς 91 7/8.

24. HENRI. REI DE. Ὁ βασιλεὺς καθήμενος ἐπὶ θρόνου ὡς ἐν τοῖς δυσὶ προηγουμένοις νομίσμασιν.

Ὄπ. ✠ IERUSAL'M ED' CHIPR'. Λέων ὡς ἐν τῷ προηγουμένῳ νομίσματι. — Ἄργυρος.

Ἡμίγροσσον. Ζυγίζει κόκκους ἐνετικοὺς 39 3/8.

Ὁ Ἐρρῖκος Β', ἀναβὰς τὸν θρόνον τῷ 1285, ἐβασίλευσε μέχρι τοῦ ἔτους 1324, ἀλλ' ἡ βασιλεία αὐτοῦ διακόπτεται καὶ διαιρεῖται εἰς δύο περιόδους. Διότι ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Ἀμάλριχος, ἁρπάσας τὴν ἐξουσίαν, ἐκυβέρνα ἀπὸ τοῦ ἔτους 1304 μέχρι τοῦ 1310, ὅτε τούτου δολοφονηθέντος ἀνεκτήσατο τὴν ἀρχὴν ὁ Ἐρρῖκος, ὅστις καὶ ἐβασίλευσε μέχρι θανάτου.

Καὶ κατὰ μὲν τὴν πρώτην περίοδον τῆς βασιλείας τοῦ Ἐρρίκου Β' φρονῶ ὅτι ἐκόπησαν τὰ ἄνωθι ὑπ' ἀριθμὸν 22 καὶ 23 περιγραφόμενα γρόσσα καὶ τὸ ὑπ' ἀριθμὸν 24 ἡμίγροσσον, κατὰ τὴν πρώτην ἢ τὴν δευτέραν περίοδον, ἀδιακρίτως, ἅπαντα τά τε βυζάντια καὶ δηνάρια, κατὰ δὲ τὴν δευτέραν ἀποκλειστικῶς τὰ γρόσσα καὶ ἡμίγροσσα, τὰ φέροντα ἐν τῷ ὄπισθαν τὸν σταυρὸν τῆς Ἱερουσαλήμ, ἅπερ παρακατιόντες θέλομεν παριγράψει.

Ἀμάλριχος.
(1304 — 1310).

25. ✠ AMALRIC' GVB'NATOR CIPRI. Λέων ἀνορθούμενος πρὸς ἀριστερά.

Ὄπ. ✠ HENRIC' IRHM E CIPRI REX. Σταυρός· ἐν ἑκάστῃ δὲ τούτου γωνίᾳ μικρὸς σταυρός. — Ἄργυρος.

Γρόσσον. Ζυγίζει κόκκους ἐνετικοὺς 86 3/4.

26. Ἐπιγραφὴ ἐν δυσὶ κύκλοις· ἐν μὲν τῷ ἐξωτερικῷ ✠ AMAIRIC TIRENSIS DOMINIS, ἐν δὲ τῷ ἐξωτερικῷ ⁝ CIPI GVBNATO E RETOR⁝ Ἐν τῷ μέσῳ λέων ἀνορθούμενος πρὸς ἀριστερά.

Ὄπ. ✠ IRL'M⁝ ET CIPRI REGIS FILIVS⁝ Θυρεὸς διῃρημένος εἰς δύο μέρη καὶ φέρων τὰ ἐμβλήματα τῆς Ἱερου-

σαλὴμ καὶ τῆς Κύπρου, ἤτοι τὸν σταυρὸν μετὰ τεσσάρων μικρῶν σταυρῶν ἐν ταῖς γωνίαις καὶ τὸν ἀνορθούμενον λέοντα. Ἑκατέρωθεν τοῦ θυρεοῦ καὶ ὑπὲρ αὐτὸν ἀνθέμια. — Ἄργυρος.

Γρόσσον. Ζυγίζει κόκκους ἐνετικοὺς 79 3/8.

27. Ἐπιγραφὴ ἐν δυσὶ κύκλοις· ἐν μὲν τῷ ἐξωτερικῷ ✠ AMALRIC' TIRENSIS DOMINUS, ἐν δὲ τῷ ἐσωτερικῷ CIPRI GVBNATO' E' RETOR. Ἐν τῷ μέσῳ λέων ἀνορθούμενος πρὸς ἀριστερά.

Ὄπ. ✠ IRL'M⁝ ET⁝ CIPRI REGIS: FILIVS. Θυρεὸς ὡς ἐν τῷ προηγουμένῳ νομίσματι. — Ἄργυρος.

Γρόσσον. Ζυγίζει κόκκους ἐνετικοὺς 85 3/4.

28. Ἄλλο, κατά τε τὰς ἐπιγραφὰς καὶ τοὺς τύπους ὅμοιον τῷ προηγουμένῳ νομίσματι, διαφέρον δὲ μόνον κατὰ τὴν διευθέτησιν τῶν μερῶν τοῦ πρὸς ἀριστερὰ τοῦ θυρεοῦ ἀνθεμίου. — Ἄργυρος.

Γρόσσον. Ζυγίζει κόκκους ἐνετικοὺς 84 7/8.

29. Ἐπιγραφὴ ἐν δυσὶ κύκλοις· ἐν μὲν τῷ ἐξωτερικῷ ✠ AMALRIC' TIRE.SI' DOMINI, ἐν δὲ τῷ ἐσωτερικῷ CIPRI GVBNAT E RET. Ἐν τῷ μέσῳ λέων ἀνορθούμενος πρὸς ἀριστερά.

Ὄπ. ✠ IRLM E' CIPRI REGI' FILIS. Θυρεὸς ὡς ἐν τοῖς τρισὶ προηγουμένοις νομίσμασι, φέρων τὰ ἐμβλήματα τῆς Ἱερουσαλὴμ καὶ τῆς Κύπρου ἄνευ τῶν περὶ τὸν θυρεὸν ἀνθεμίων. — Ἄργυρος.

Ἡμίγροσσον ἐκ τῆς ἰδιαιτέρας συλλογῆς τῆς Α. Μ. τοῦ βασιλέως τῆς Ἰταλίας ἐν Ταυρίνῳ.

Ὁ Ἀμάλριχος, ἀδελφὸς τοῦ Ἐρρίκου Β' καὶ ἐπίτιτλος ἡγεμὼν τῆς Τύρου, κατορθώσας διὰ πολλῶν ῥαδιουργιῶν ν' ἀνακηρυχθῇ τῷ 1304 ὑπὸ τῆς ὑπερτάτης αὐλῆς κυβερνήτης τῆς Κύπρου, ἥρπασε τὴν ἐξουσίαν. Καὶ τὸ μὲν πρῶτον ἀφῆκεν ἐπὶ ψιλῷ ὀνόματι τὸν τίτλον τοῦ βασιλέως εἰς τὸν Ἐρρῖκον, πε-

ριορίσας αὐτὸν εἴς τι χωρίον παρὰ τὴν Λευκωσίαν· μετὰ ταῦτα ὅμως ἐσφετερίσατο ὅλως τὴν ἀρχήν, καὶ τὸν μὲν Ἐρρῖκον ἐξώρισεν εἰς Ἀρμενίαν, αὐτὸς δ' ἐκυβέρνα ὡς ἀπόλυτος κυριάρχης μέχρι τοῦ 1310, ὅτε ἐδολοφονήθη.

Τὸ ὑπ' ἀριθμὸν 25 γρόσσον ἐδημοσίευσε κατὰ πρῶτον ὁ κ. de Rozière, ἀλλὰ τὸ νόμισμα, ὅπερ εἶχεν ἴδει ἐν Σμύρνῃ εἰς χεῖρας τοῦ Borrell, ἦτο κακῶς διατετηρημένον καὶ δὲν ἀνεγινώσκοντο ὁλόκληροι αἱ ἐπιγραφαί· διὸ ὁ κ. de Vogüé ἐξέφρασεν ἀμφιβολίας ὡς πρὸς τὴν ὑπὸ τοῦ κ. de Rozière ὀρθὴν ἀνάγνωσιν τῶν ἐπιγραφῶν (α). Τὸ νόμισμα ἐκεῖνο ἀνῆκον οὐχὶ εἰς τὸν Borrell, ἀλλ' εἰς τὸν ἐν Λάρνακι κ. Δ. Πιερίδην, οὗ τινος ἀπέκτησα τῷ 1855 ὁλόκληρον τὴν συλλογὴν τῶν κυπριακῶν νομισμάτων, περιῆλθεν εἰς τὴν ἐμὴν κατοχήν. Καὶ κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν ἦτο μοναδικόν, ἀκολούθως ὅμως ἀπέκτησα δύο ἄλλα κομμάτια ἐντελεστάτης διατηρήσεως· πρὸς διασαφήνισιν λοιπὸν τοῦ ζητήματος καὶ ἵνα βεβαιωθῇ ἡ ὀρθὴ ἀνάγνωσις τοῦ κ. de Rozière ἐδημοσίευσα τῷ 1866 ἐντελὲς ἀπεικόνισμα ἑνὸς τῶν τῆς ἐμῆς συλλογῆς, ἐξέδωκα δὲ ταὐτοχρόνως καὶ τὸ ἄνωθι ὑπ' ἀριθμὸν 29 ἡμίγροσσον (β). Πρὸς δὲ γρόσσον τι ὅμοιον τοῖς ἀνωτέρω ὑπ' ἀριθμὸν 26, 27 καὶ 28 περιέγραψεν ὁ κ. de Vogüé χωρὶς νὰ συνεκδώσῃ καὶ τὸ ἀπεικόνισμα αὐτοῦ. Ἂν, ὡς δὲν ἀμφιβάλλομεν, εἶναι ἀκριβὴς ἡ περιγραφή, τὸ νόμισμα εἶναι διάφορον, διότι ἐν ἐκείνῳ μὲν τὸ ὄνομα ἀναγινώσκεται συντετμημένον AMAL. ἐν δὲ τοῖς ἡμετέροις AMALRIC.

Ὡς πρὸς τοὺς χρόνους παρατηροῦμεν ὅτι τὸ ὑπ' ἀριθμὸν 25 γρόσσον ἐκόπη πιθανῶς κατὰ τὸ πρῶτον ἔτος τῆς ἡγεμονείας τοῦ Ἀμαλρίχου, ὅτε οὗτος δὲν εἶχεν ἀκόμη τολμήσει νὰ

(α) Rev. Num. 1864, σελ. 287.
(α) Rev. Numism. 1866, σελ. 125.

σφετερισθῇ ὅλως τὴν ἐξουσίαν, διὸ καὶ ἐνεχάραξε μὲν τὸ ἴδιον ὄνομα ὡς κυβερνήτου, δὲν παρέλειψεν ὅμως καὶ τὸ τοῦ Ἑρρίκου ὡς βασιλέως· ἀκολούθως δ' ἔκοψε τὰ ἄλλα γρόσσα καὶ τὸ ἡμίγροσσον ἅπερ φέρουσι μόνον τὸ ὄνομα αὐτοῦ.

Ἑρρῖκος Β'.
(1310 — 1324).

30. HENRI • REI DE: Ὁ βασιλεὺς ἀντωπὸς φέρων ἐν τῇ κεφαλῇ στέμμα καὶ καθήμενος ἐπὶ θρόνου, οὗτινος οἱ πόδες παριστῶσι τὸ πρόσθιον λέοντος· κρατεῖ τῇ μὲν δεξιᾷ σκῆπτρον, τῇ δὲ ἀριστερᾷ σφαῖραν σταυροφόρον. Ἐν τῷ πεδίῳ πρὸς ἀριστερὰ F.

Ὄπ. ✠ IERVSAL'M E DE CHIP. Ὁ σταυρὸς τῆς Ἱερουσαλήμ, ἤτοι μέγας σταυρὸς μετὰ τεσσάρων μικρῶν ἐν ταῖς γωνίαις. — Ἄργυρος.

Γρόσσον. Ζυγίζει κόκκους ἐνετ. 89.

31. ⁝HENRI⁝ ⁝REI⁝ DE⁝ Ὁ βασιλεὺς καθήμενος ἐπὶ θρόνου ὡς ἐν τῷ ἄνωθι νομίσματι. Ἐν τῷ πεδίῳ πρὸς δεξιὰ μὲν ἕν, πρὸς ἀριστερὰ δὲ δύο κρίνα.

Ὄπ. ✠ IERVSAL'M E D' EHIPR. Ὁ σταυρὸς τῆς Ἱερουσαλήμ. — Ἄργυρος.

Γρόσσον. Ζυγίζει κόκκους ἐνετ. 82 1/8.

32. HENRI REI DE. Ὁ βασιλεὺς καθήμενος ἐπὶ θρόνου. Ἐν τῷ πεδίῳ πρὸς ἀριστερὰ ἀστήρ.

Ὄπ. ✠ IERVSAL'M E D' CHIPR. Ὁ σταυρὸς τῆς Ἱερουσαλήμ. — Ἄργυρος.

Γρόσσον. Ζυγίζει κόκκους ἐνετ. 87 7/8.

33. HENRI REI DE: Ὁ βασιλεὺς καθήμενος ἐπὶ θρόνου. Ἐν τῷ πεδίῳ πρὸς ἀριστερὰ F.

Ὄπ. ✠ IERVSAL'M E D CHIP. Ὁ σταυρὸς τῆς Ἱερουσαλήμ. — Ἄργυρος.

Ἡμίγροσσον. Ζυγίζει κόκκους ἐνετ. 42 3/8.

34. ✠ HENRI: REI DE. Ὁ βασιλεὺς καθήμενος ἐπὶ θρόνου. Ἐν τῷ πεδίῳ πρὸς ἀριστερὰ ἀστήρ.

Ὄπ. ✠ IERVSAL'M E D' CHIPR. Ὁ σταυρὸς τῆς Ἱερουσαλήμ. — Ἄργυρος.

Ἡμίγροσσον. Ζυγίζει κόκκους ἐνετ. 43 3/4.

35. HENRI REI DE. Ὁ βασιλεὺς καθήμενος ἐπὶ θρόνου. Ἐν τῷ πεδίῳ πρὸς ἀριστερὰ σταυρός.

Ὄπ. ✠ IERVSAL'M E D'CHIPR'. Ὁ σταυρὸς τῆς Ἱερουσαλήμ. — Ἄργυρος.

Ἡμίγροσσον. Ζυγίζει κόκκους ἐνετ. 41 3/8.

36. ✠ HENRI: REI: DE. Σταυρός· ἐν ἑκάστῃ δὲ τούτου γωνίᾳ σφαιρίδιον.

Ὄπ. ✠ IRL'M E D' CHIPR'. Λέων ἀνορθούμενος πρὸς ἀριστερά. — Κρᾶμα. Δηνάριον.

Ὁ Ἐρρῖκος ἀνακτήσας τὸν ἁρπαγέντα θρόνον ἐτροποποίησε τὴν ἐπὶ τῶν νομισμάτων τῆς πρώτης περιόδου τῆς βασιλείας αὐτοῦ ὑπάρχουσαν εἰκόνα τοῦ καθημένου βασιλέως, ἀπεμιμήθη δὲ τὴν ἐν τοῖς γιλιάτοις τῶν βασιλέων τῆς Νεαπόλεως Καρόλου τοῦ Β' καὶ Ροβέρτου, τὰ ὁποῖα ἔχαιρον μεγάλην ὑπόληψιν εἰς τὸ ἐν Ἀνατολῇ ἐμπόριον. Ἐν δὲ τῷ ὄπισθεν διετήρησε τὸν σταυρὸν τῆς Ἱερουσαλήμ, ὃν πρῶτος ὁ Ἀμάλριχος ἐνεχάραξεν ἐπὶ τῶν ἑαυτοῦ νομισμάτων.

Οὔγων Δ'.
(1324 — 1358).

37. HVGVE REI DE. Ὁ βασιλεὺς ἀντωπὸς φέρων ἐν τῇ κεφαλῇ στέμμα καὶ καθήμενος ἐπὶ θρόνου, οὗτινος οἱ πόδες

παριστῶσι τὸ πρόσθιον λέοντος· κρατεῖ τῇ μὲν δεξιᾷ σκῆπτρον, τῇ δὲ ἀριστερᾷ σφαῖραν σταυροφόρον. Ἐν τῷ πεδίῳ πρὸς ἀριστερὰ B.

Ὄπ, ✠ IERVSAL'M E DE CHIPR'. Ὁ σταυρὸς τῆς Γερουσαλήμ. — Ἄργυρος.

Γρόσσον. Ζυγίζει κόκκους ἐνετικοὺς 88 ¼.

38. HVGVE REI DE. Ὁ βασιλεὺς καθήμενος ἐπὶ θρόνου ὡς ἐν τῷ προηγουμένῳ νομίσματι. Ἐν τῷ πεδίῳ πρὸς ἀριστερὰ μὲν B̊, πρὸς δεξιὰ δὲ μικρὸς σταυρός.

Ὄπ. ✠ IERVSAL'M E D CHIPR'. Ὁ σταυρὸς τῆς Ἱερουσαλήμ. — Ἄργυρος.

Γρόσσον. Ζυγίζει κόκκους ἐνετ. 84 3/8.

39. HVGVE REI DE Ὁ βασιλεὺς καθήμενος ἐπὶ θρόνου. Ἐν τῷ πεδίῳ πρὸς ἀριστερὰ G, τοῦ ὁποίου ὑπέρκειται μικρὸς σταυρός.

Ὄπ. ✠ IERVSAL'M E D' CHIPRE. Ὁ σταυρὸς τῆς Γερουσαλήμ. — Ἄργυρος.

Γρόσσον. Ζυγίζει κόκκους ἐνετ. 86 7/8.

40. HVGVE REI DE. Ὁ βασιλεὺς καθήμενος ἐπὶ θρόνου. Ἐν τῷ πεδίῳ πρὸς ἀριστερὰ μὲν B, πρὸς δεξιὰ δὲ σφαιρίδιον.

Ὄπ. ✠ IERVSAL'M E D' CHIPR. Ὁ σταυρὸς τῆς Ἱερουσαλήμ. — Ἄργυρος.

Ἡμίγροσσον. Ζυγίζει κόκκους ἐνετ. 44 5/8.

41. HVGVE REI DE. Ὁ βασιλεὺς καθήμενος ἐπὶ θρόνου. Ἐν τῷ πεδίῳ πρὸς ἀριστερὰ B̊.

Ὄπ. ✠ IERVSAL'M E D' CHIPR'. Ὁ σταυρὸς τῆς Ἱερουσαλήμ. — Ἄργυρος.

Ἡμίγροσσον. Ζυγίζει κόκκους ἐνετ. 44 ½.

42. ✠ HVGVE: REI: DE. Σταυρός· ἐν δὲ τῇ δευτέρᾳ τούτου γωνίᾳ σφαιρίδιον.

Ὄπ. ✠ IRLM E D' CHIPR. Λέων ἀνορθούμενος πρὸς ἀριστερά. — Κρᾶμα. — Δηνάριον.

Πέτρος Α'.
(1358 — 1369).

43. ✠ PIERE ROI· DE GERV. Ὁ βασιλεὺς ἀντωπὸς φέρων ἐν τῇ κεφαλῇ στέμμα καὶ καθήμενος ἐπὶ θρόνου γοτθικοῦ ρυθμοῦ· κρατεῖ τῇ μὲν δεξιᾷ ξίφος, τῇ δὲ ἀριστερᾷ σφαῖραν σταυροφόρον. Παρὰ τοὺς πόδας αὐτοῦ πρὸς δεξιὰ θυρεὸς ἐν ᾧ λέων ἀνορθούμενος.

Ὄπ. ✠ ZALEM. E DE EHIPRE. Ὁ σταυρὸς τῆς Ἱερουσαλήμ. — Ἄργυρος.

Γρόσσον. Ζυγίζει κόκκους ἐνετ. 76.

44. ✠ PIERE· PAR· LA· GRACE· DE· DIE· ROI. Ο' βασιλεὺς γενειάτης καὶ ἀντωπός, φέρων ἐν τῇ κεφαλῇ στέμμα καὶ καθήμενος ἐπὶ πολυτελοῦς θρόνου γοτθικοῦ ρυθμοῦ· κρατεῖ τῇ μὲν δεξιᾷ ξίφος, τῇ δὲ ἀριστερᾷ σφαῖραν σταυροφόρον. Παρὰ τοὺς πόδας αὐτοῦ πρὸς δεξιὰ θυρεὸς ἐν ᾧ λέων ἀνορθούμενος.

Ὄπ. ✠ DE IERVZALEM: E DE CHIPRE. Σταυρὸς τῆς Ἱερουσαλήμ. — Ἄργυρος.

Γρόσσον. Ζυγίζει κόκκους ἐνετ. 88 3/4.

45. ✠ PIERE PAR LA GRAC' D' DIE ROI. Ὁ βασιλεὺς καθήμενος ἐπὶ θρόνου ὡς ἐν τοῖς προηγουμένοις νομίσμασιν. Ἐν τῷ πεδίῳ πρὸς ἀριστερὰ I.

Ὄπ. ✠ DE IERVSALEM Z: DE CHIPRE ∘ Ὁ σταυρὸς τῆς Ἱερουσαλήμ. — Ἄργυρος.

Γρόσσον. Ζυγίζει κόκκους ἐνετ. 84 5/8.

46. ∘∘ PIERE ROI ∘ Ὁ βασιλεὺς καθήμενος ἐπὶ θρόνου.

Ὀπ. ✠ DE IERVZALEM: E DE CHIPRE. Ὁ σταυρὸς τῆς Ἱερουσαλήμ. — Ἄργυρος.

Ἡμίγροσσον. Ζυγίζει κόκκους ἐνετ. 40 7/8.

47. PIERE ROI D. Ὁ βασιλεὺς καθήμενος ἐπὶ θρόνου.

Ὀπ. ✠ IERVZALEM E DE CHIPRE. Ὁ σταυρὸς τῆς Ἱερουσαλήμ. — Ἄργυρος.

Ἡμίγροσσον. Ζυγίζει κόκκους ἐνετ. 38 1/4.

48. PIER+ +ROI DE+ Ὁ βασιλεὺς καθήμενος ἐπὶ θρόνου.

Ὀπ. ✠ DE IERVSALEM. Z. D CHIPRE. Ὁ σταυρὸς τῆς Ἱερουσαλήμ. — Ἄργυρος.

Ἡμίγροσσον. Ζυγίζει κόκκους ἐνετ. 43 3/8.

49. ✠ PIERE +RE + Ὁ βασιλεὺς καθήμενος ἐπὶ θρόνου.

Ὀπ. ✠ D'IERVZALEM E D'CHIPRE. Ὁ σταυρὸς τῆς Ἱερουσαλήμ — Ἄργυρος.

Ἡμίγροσσον. Ζυγίζει κόκκους ἐνετ. 42 3/4.

Ὁ υἱὸς τοῦ Πέτρου Α', ὁμώνυμος ὢν τῷ πατρί, ἐβασίλευσεν ἀμέσως μετ' αὐτόν· ἐπειδὴ δὲ τὰ νομίσματα ἀμφοτέρων τῶν βασιλέων τούτων φέρουσι τὸ αὐτὸ ὄνομα, εἶναι δυσχερὲς νὰ σαφηνισθῇ τίνα ἐξ αὐτῶν ἀνήκουσιν εἰς Πέτρον τὸν Α' καὶ τίνα εἰς Πέτρον τὸν Β'. Οἱ κκ. de Mas-Latrie καὶ de Rozière, πραγματευθέντες τὸ ζήτημα, εἰς οὐδὲν ὁριστικὸν συμπέρασμα κατέληξαν, ὁ δὲ κ. de Vogüé ἓν μὲν νόμισμα, λατινικὴν φέρον ἐπιγραφὴν ἀποδίδει δημοσιεύσας εἰς Πέτρον τὸν Β', περὶ δὲ τῶν ἄλλων ἁπάντων τῶν γαλλικὰς φερόντων ἐπιγραφὸς ἀποφαίνεται ὅτι ἀνήκουσιν εἰς Πέτρον τὸν Α'. Καθ' ἡμᾶς εἶναι εὐχερὴς ἡ διάκρισις· Πέτρος ὁ Α', ὢν ἔτι κόμης τῆς Τριπόλεως, συνέστησε τὸ τάγμα τοῦ ξίφους, ἤτοι ἑταιρείαν σκοποῦσαν τὸν κατὰ τῶν ἀπίστων πόλεμον· μετὰ δὲ τὴν εἰς τὸν θρόνον ἀνάβασιν αὐτοῦ, ἡ ἑταιρεία αὕτη κατέστη ἀληθὲς ἱπποτικὸν τάγμα, διατηρηθὲν καὶ ἐπὶ τῶν διαδόχων βασιλέων, οἵ

τινες έχορήγουν τὰ παράσημα αὐτοῦ εἰς ἄνδρας ἐξαιρετικῆς τιμῆς. Ὁ Πέτρος ἵνα δώσῃ μείζονα ἀξίαν εἰς τὸ τάγμα τοῦτο ἔθετο τὰ παράσημα αὐτοῦ ἐν τῇ ἰδίᾳ σφραγῖδι (α)· ἀφ' ἑτέρου δὲ τρέφων ἄσπονδον κατὰ τῶν Μουσουλμάνων μῖσος καὶ ἐργαζόμενος ἀνενδότως ὅπως διοργανώσῃ νέαν σταυροφορίαν πρὸς ἀνάκτησιν τῶν ἁγίων τόπων, ἵνα μὴ ψυχρανθῇ ἐν αὐτῷ ὁ διαλογισμὸς οὗτος, συνείθιζε νὰ φέρῃ ἀνηρτημένον ἀπὸ τοῦ λαιμοῦ γυμνὸν ξίφος (β). Παρατηροῦμεν λοιπὸν ὅτι τὰ νομίσματα τὰ φέροντα τὸ ὄνομα Πέτρος διαιροῦνται εἰς δύο κατηγορίας, καὶ εἰς τὰ μὲν ἐξ αὐτῶν παρίσταται ὁ βασιλεὺς κρατῶν ξίφος, εἰς ἄλλα δὲ κρατῶν σκῆπτρον. Ἐπειδὴ δὲ εἰς οὐδενὸς ἄλλου βασιλέως τὰ νομίσματα εἰκονίζεται ὁ βασιλεὺς κρατῶν ξίφος, ἀλλὰ πάντοτε σκῆπτρον, δικαιούμεθα, πέποιθα, πληρέστατα ἀποδίδοντες τὰ φέροντα τὴν εἰκόνα τοῦ βασιλέως μετὰ ξίφους εἰς Πέτρον τὸν Α', τὰ δὲ παριστῶντα τὸν βασιλέα μετὰ σκήπτρου εἰς Πέτρον τὸν Β'.

Πέτρος Β'.
(1369 — 1382).

50. ✠ PIERE PAR LA GRACE D DIE RO. Ὁ βασιλεὺς ἀντωπὸς φέρων ἐν τῇ κεφαλῇ στέμμα καὶ καθήμενος ἐπὶ θρόνου· κρατεῖ τῇ μὲν δεξιᾷ σκῆπτρον, τῇ δὲ ἀριστερᾷ σφαῖραν σταυροφόρον. Παρὰ τοὺς πόδας αὐτοῦ πρὸς δεξιὰ θυρεὸς ἐν ᾧ λέων ἀνορθούμενος.

Ὀπ. ✠ D IERVZALEM E DE CHIPRE. Ὁ σταυρὸς τῆς Ἱερουσαλήμ. — Ἄργυρος.

(α) Mas Latrie, Biblioth. de l'École des chart. I.re série. T. V. p. 421.

(β) Pagano, Delle imprese e del dominio dei Genovesi nella Grecia, σελ. 223.

Γρόσσον. Ζυγίζει κόκκους ἑνετ. 88 3/4.

51. ✠ PIERE PAR LA GRACE D DIE RO. Ὁ βασιλεὺς καθήμενος ἐπὶ θρόνου ὡς ἐν τῷ προηγουμένῳ νομίσματι. Ἐν τῷ πεδίῳ πρὸς ἀριστερὰ D.

Ὄπ. ✠ DE IERVZALM E D' CHIPR: Ὁ σταυρὸς τῆς Ἱερουσαλήμ. — Ἄργυρος.

Γρόσσον. Ζυγίζει κόκκους ἑνετ. 87 1/4.

52. ✠ PIERE PAR LA GRACE D DIE. Ὁ βασιλεὺς καθήμενος ἐπὶ θρόνου. Ἐν τῷ πεδίῳ πρὸς ἀριστερὰ R.

Ὄπ. ✠ DE IERVZALEM E DE CHIPR: Ὁ σταυρὸς τῆς Ἱερουσαλήμ. — Ἄργυρος.

Γρόσσον. Ζυγίζει κόκκους ἑνετ. 81 3/4.

53. PIERE ROI. Ὁ βασιλεὺς καθήμενος ἐπὶ θρόνου.

Ὄπ. ✠ IERVZALEM E D' CHIPR. Ὁ σταυρὸς τῆς Ἱερουσαλήμ. — Ἄργυρος.

Ἡμίγροσσον. Ζυγίζει κόκκους ἑνετ. 43 1/2.

54. PIERE ROI. Ὁ βασιλεὺς καθήμενος ἐπὶ θρόνου.

Ὄπ. ✠ DE IERVZALEM E CH. Ὁ σταυρὸς τῆς Ἱερουσαλήμ. — Ἄργυρος.

Ἡμίγροσσον. Ζυγίζει κόκκους ἑνετ. 41 5/8.

55. ✠ PIERE ROI. Ὁ βασιλεὺς καθήμενος ἐπὶ θρόνου.

Ὄπ. ✠ DIERVSALEM D' CHIPRE. Ὁ σταυρὸς τῆς Ἱερουσαλήμ. — Ἄργυρος.

Ἡμίγροσσον. Ζυγίζει κόκκους ἑνετ. 42 1/2.

Ἰάκωβος Α'.

(1382 — 1398).

56. IAQVE ROI D. Ὁ βασιλεὺς ἀντωπὸς φέρων ἐν τῇ κεφαλῇ στέμμα καὶ καθήμενος ἐπὶ θρόνου, οὗτινος οἱ πόδες παριστῶσι τὸ πρόσθιον λέοντος· κρατεῖ τῇ μὲν δεξιᾷ σκῆπτρον, τῇ δὲ ἀριστερᾷ σφαῖραν σταυροφόρον.

Ὀπ. ✠ IERVXALEM E DE HcIPRE. Ὁ σταυρὸς τῆς Ἱερουσαλήμ. — Ἄργυρος.

Γρόσσον. Ζυγίζει κόκκους ἐνετ. 86 3/4.

57. IAQVE ROI q. Ὁ βασιλεὺς καθήμενος ἐπὶ θρόνου.

Ὀπ. ✠ GEIERVZALE...... Ὁ σταυρὸς τῆς Ἱερουσαλήμ. — Ἄργυρος.

Γρόσσον. Ζυγίζει κόκκους ἐνετ. 75 1/2.

58. IAQVE ROI. Ὁ βασιλεὺς καθήμενος ἐπὶ θρόνου.

Ὀπ. ✠ DE ICRVZALCMo C..CRR. Ὁ σταυρὸς τῆς Ἱερουσαλήμ. — Ἄργυρος.

Γρόσσον. Ζυγίζει κόκκους ἐνετ. 83.

59. IAQEx RO. Ὁ βασιλεὺς καθήμενος ἐπὶ θρόνου.

Ὀπ. ✠ D IERVZALEM DE C. Ὁ σταυρὸς τῆς Ἱερουσαλήμ. — Ἄργυρος.

Ἡμίγροσσον. Ζυγίζει κόκκους ἐνετ. 44 5/8.

60. ✠ IAQVE ROI DE I. Λέων ἀνορθούμενος πρὸς ἀριστερά. Ἐν τῷ πεδίῳ ὄπισθεν τῆς οὐρᾶς τοῦ λέοντος δύο σφαιρίδια.

Ὀπ. ✠ E IERVZALEM: Σταυρός. — Κρᾶμα. Δηνάριον.

61. ✠ IAQVE ROI D. Λέων ἀνορθούμενος πρὸς ἀριστερά.

Ὀπ. ✠ IERVZALM CH. Σταυρός. — Κρᾶμα. Δηνάριον.

62. ✠ IAQVE ROI D. Λέων ἀνορθούμενος πρὸς ἀριστερά.

Ὀπ. ✠ E IERVZALEI. Σταυρός· ἐν τῇ δευτέρᾳ τούτου γωνίᾳ μικρὸς σταυρός. — Κρᾶμα. Δηνάριον.

Μέχρι τοῦ 1866 οὐδὲν νόμισμα τοῦ Ἰακώβου Α′ ἦτο γνωστόν· κατ' ἐκεῖνο δὲ τὸ ἔτος πρῶτος ἐδημοσίευσα τὰ δύο ἄνωθι ὑπ' ἀρ. 56 καὶ 57 γρόσσα καὶ τὸ ὑπ' ἀρ. 59 ἡμίγροσσον μετὰ καὶ τριῶν δηναρίων, διαφόρων τῶν ἄνωθι περιγρα-

φέντων (α). Τούτων ἀναδημοσιεύω ἐνταῦθα τὰ δύο γρόσσα καὶ τὸ ἡμίγροσσον, προστιθεὶς καὶ τὸ ἀπεικόνισμα τοῦ ἑτέρου τῶν γρόσσων ὅπερ τότε εἶχον παραλείψει. Εἶναι δὲ τὰ γρόσσα τοῦ Ἰακώβου Α', τοσοῦτον σπάνια, ὥστε ἀμφιβάλλω ἂν ὑπάρχωσι καὶ ἐν ἄλλῃ συλλογῇ πλὴν τῆς ἐμῆς.

Ἰάνος.

(1398 — 1432).

63. ✠ IANVS. PAR LA GRACE · DE · DIE · ROI. Ὁ βασιλεὺς ἀντωπὸς φέρων ἐν τῇ κεφαλῇ στέμμα καὶ καθήμενος ἐπὶ θρόνου· κρατεῖ τῇ μὲν δεξιᾷ σκῆπτρον, τῇ δὲ ἀριστερᾷ σφαῖραν σταυροφόρον. Παρὰ τὸν θρόνον πρὸς δεξιὰ θυρεὸς διῃρημένος εἰς τέσσαρα διαμερίσματα ὧν τὸ μὲν πρῶτον κατέχει σταυρός, τὰ δὲ λοιπὰ τρία λέων ἀνορθούμενος.

Ὄπ. ✠ D' IERVZALEM · D' CIPRE · D' ARMENI. Ὁ σταυρὸς τῆς Ἱερουσαλήμ. — Ἄργυρος.

Γρόσσον. Ζυγίζει κόκκους ἑνετικοὺς 81.

64. ✠ IANVS PAR LA GRACE DE DIE ROI. Ὁ βασιλεὺς καθήμενος ἐπὶ θρόνου ὡς ἐν τῷ προηγουμένῳ νομίσματι.

Ὄπ. ✠ D' IERVZALEM D' CHIPRE E D' ARMENI. Ὁ σταυρὸς τῆς Ἱερουσαλήμ. — Ἄργυρος.

Γρόσσον. Ζυγίζει κόκκους ἑνετικοὺς 84.

65. IAN · VS. PAR. Ὁ βασιλεὺς καθήμενος ἐπὶ θρόνου ἄνευ τοῦ θυρεοῦ. Ἐν τῷ πεδίῳ πρὸς ἀριστερὰ S.

Ὄπ. ✠ LA GRACE · DE · DIE. Ὁ σταυρὸς τῆς Ἱερουσαλήμ. — Ἄργυρος.

Ἡμίγροσσον. Ζυγίζει κόκκους ἑνετ. 36 3/4.

Ὁ κ. de Rozière, ἐκδοὺς ἡμίγροσσόν τι διάφορον τοῦ

(α) Rev. Num. 1866, σελ. 128.

ἡμετέρου, ἀπέδωκεν αὐτὸ ὀρθῶς εἰς τὸν Ἰάνον· ἀλλ' ὁ κ. de Vogüé διὰ τὴν ἐν τῇ ἐπιγραφῇ παράλειψιν τοῦ τίτλου βασιλέως τῆς Ἀρμενίας, ἀμφισβητεῖ τὴν ἀπόδοσιν καὶ φρονεῖ ὅτι ἀνήκει εἰς Ἰωάννην τὸν Β', εἰς ὃν ἀποδίδει καὶ ἕτερον ἡμίγροσσον ἀνῆκον ἐπίσης εἰς τὸν Ἰάνον (α). Ἡ ἐν τῷ ἡμετέρῳ ἡμιγρόσσῳ εὐκρινὴς ἀνάγνωσις τοῦ ὀνόματος τοῦ Ἰάνου αἴρει μὲν πᾶσαν ἀμφιβολίαν, ἐπιβεβαιοῖ δὲ ὅτι καὶ τὰ ἄλλα δύο ἡμίγροσσα ἀνήκουσιν εἰς τὸν αὐτὸν βασιλέα. Ἡ παράλειψις δὲ τοῦ τίτλου ὡς βασιλέως τῆς Ἀρμενίας οὐδεμίαν σημασίαν ἔχει, ἐπειδὴ παρελείφθησαν ὡσαύτως, καὶ τοῦτο δι' ἔλλειψιν χώρου, καὶ οἱ λοιποὶ τίτλοι αὐτοῦ, ὡς βασιλέως τῆς Ἱερουσαλὴμ καὶ Κύπρου.

66. ✠ IANV. S. RIO DE. Λέων ἀνορθούμενος πρὸς ἀριστερά. Ἐν τῷ πεδίῳ μεταξὺ τῶν δύο ὀπισθίων ποδῶν σύμβολον ἄγνωστον.

Ὄπ. ✠ IERLM E DE CIP. Ὁ σταυρὸς τῆς Ἱερουσαλήμ. — Κρᾶμα. Σεζίνιον.

67. ✠ IANVS ROI D. Λέων ἀνορθούμενος πρὸς ἀριστερά.

Ὄπ. ✠ IERVZALEM. Σταυρός. — Κρᾶμα. Δηνάριον.

68. ✠ IANVS ROI D. Λέων ἀνορθούμενος πρὸς ἀριστερά.

Ὄπ. ✠ IERVZALE E. Σταυρός. — Κρᾶμα. Δηνάριον.

69. ✠ IANVS ROI DE. Λέων ἀνορθούμενος πρὸς ἀριστερά.

Ὄπ. ✠ IERVZALEM E. Σταυρός. — Κρᾶμα. Δηνάριον.

70. ✠ IANVS ROI DE CH. Ὁ σταυρὸς τῆς Ἱερουσαλήμ.

Ὄπ. ✠ DE CHIPRE D ERI. Λέων ἀνορθούμενος πρὸς ἀριστερά. — Κρᾶμα. Δηνάριον.

(α) Rev. Num. 1864, σελ. 289 καὶ 290.

Ἰωάννης Β'.
(1432 — 1458).

71. IOHANES: DEI GRA. Ὁ βασιλεὺς ἀντωπὸς φέρων ἐν τῇ κεφαλῇ στέμμα καὶ καθήμενος ἐπὶ θρόνου, οὗτινος οἱ πόδες παριστῶσι τὸ πρόσθιον λέοντος· κρατεῖ τῇ μὲν δεξιᾷ σκῆπτρον, τῇ δὲ ἀριστερᾷ σφαῖραν σταυροφόρον.

Ὄπ. ✠ HIRL͡M: ET: CIPRI: REX. Ὁ σταυρὸς τῆς Ἱερουσαλήμ. — Ἄργυρος.

Γρόσσον. Ζυγίζει κόκκους ἐνετ. 75.

72. IOHANES: DEI GRA. Ὁ βασιλεὺς καθήμενος ἐπὶ θρόνου ὡς ἐν τῷ προηγουμένῳ νομίσματι.

Ὄπ. ✠ IHRL͡M ET CIPRIE: REX. Ὁ σταυρὸς τῆς Ἱερουσαλήμ. — Ἄργυρος.

Γρόσσον. Ζυγίζει κόκκους ἐνετ. 73 5/8.

73. IOAN REX⁝ D. Ὁ βασιλεὺς καθήμενος ἐπὶ θρόνου ὡς ἐν τοῖς προηγουμένοις νομίσμασιν. Ἐν τῷ πεδίῳ πρὸς ἀριστερὰ σύμβολον ἄγνωστον.

Ὄπ. ✠ IERVZAL'M: E: D: CHIPR. Ὁ σταυρὸς τῆς Ἱερουσαλήμ. — Ἄργυρος.

Γρόσσον. Ζυγίζει κόκκους ἐνετ. 67 3/8.

74. IEHAN REI D. Ὁ βασιλεὺς καθήμενος ἐπὶ θρόνου ὡς ἐν τοῖς προηγουμένοις νομίσμασιν. Ἐν τῷ πεδίῳ πρὸς ἀριστερὰ ροδοειδὲς κόσμημα.

Ὄπ. ✠ IERVSALM E D CHIPR. Ὁ σταυρὸς τῆς Ἱερουσαλήμ. — Ἄργυρος.

Γρόσσον. Ζυγίζει κόκκους ἐνετ. 79.

75. IEHAN. ROI. Ὁ βασιλεὺς ἀντωπὸς φέρων ἐν τῇ κεφαλῇ στέμμα καὶ καθήμενος ἐπὶ θρόνου· κρατεῖ τῇ μὲν δεξιᾷ σκῆπτρον, τῇ δὲ ἀριστερᾷ σφαῖραν σταυροφόρον. Ἐν τῷ πεδίῳ

πρὸς δεξιὰ Ρ, παρὰ δὲ τοὺς πόδες τοῦ βασιλέως θυρεὸς ἐν ᾧ λέων ἀνορθούμενος.

Ὄπ. ✠ D' IERVSALEM. D' HIPRE. Ὁ σταυρὸς τῆς Ἱερουσαλήμ. — Ἄργυρος.

Γρόσσον. Ζυγίζει κόκκους ἐνετ. 74 1/8.

76. ✠ IEHAN. PAR LA GRACE. DE DIE. R. Ὁ βασιλεὺς καθήμενος ἐπὶ θρόνου, παρὰ δὲ τὸν θρόνον πρὸς δεξιὰ θυρεὸς ἐν ᾧ λέων ἀνορθούμενος.

Ὄπ. ✠ DE IERVSALEM. E DE CHI•PRE. Ὁ σταυρὸς τῆς Ἱερουσαλήμ. — Ἄργυρος.

Γρόσσον. Ζυγίζει κόκκους ἐνετ. 79 1/4.

77. ✠ IEHEAN PAR LA GRA. Ὁ βασιλεὺς καθήμενος ἐπὶ θρόνου. Ἐν τῷ πεδίῳ πρὸς δεξιὰ Ρ, παρὰ δὲ τὸν θρόνον θυρεὸς ἐν ᾧ λέων ἀνορθούμενος.

Ὄπ. ✠ CE DE DIE. ROI. D' IE. Ὁ σταυρὸς τῆς Ἱερουσαλήμ. — Ἄργυρος.

Γρόσσον. Ζυγίζει κόκκους ἐνετ. 68 3/8.

78. ✠ IEHAN. PAR LA GRACE DE DIE RO. Ὁ βασιλεὺς καθήμενος ἐπὶ θρόνου, παρὰ δὲ τὸν θρόνον πρὸς δεξιὰ θυρεὸς ἐν ᾧ λέων ἀνορθούμενος.

Ὄπ. ✠ DE IERVSALEM. E DE D. . . . E. Ὁ σταυρὸς τῆς Ἱερουσαλήμ. — Ἄργυρος.

Γρόσσον. Ζυγίζει κόκκους ἐνετ. 61 7/8.

Τὰ ὑπ' ἀριθμὸν 71, 72 καὶ 73 γρόσσα διαφέρουσιν οὐσιωδῶς τῶν λοιπῶν τοῦ Ἰωάννου Β' καὶ κατὰ τὴν τέχνην καὶ κατὰ τὸ σχῆμα τῶν γραμμάτων καὶ διότι ἔχουσι λατινικὰς ἐπιγραφάς. Ἀλλὰ δὲν εἶναι δυνατὸν ν' ἀποδοθῶσι ταῦτα εἰς Ἰωάννην τὸν Α', ἐπειδὴ ὁ σταθμὸς αὐτῶν εἶναι κατὰ πολὺ ἐλάσσων τοῦ προσδιορισθέντος σταθμοῦ κόκκων 90 $\frac{22}{1000}$, ὅσον ἔπρεπε νὰ ἕλκωσιν ἂν ἀνῆκον εἰς ἐκεῖνον· πρὸς δὲ διότι ὁ ἐν τῷ ὄπισθεν αὐτῶν ὑπάρχων σταυρὸς τῆς Ἱερουσαλὴμ παρου-

σιάζεται κατὰ πρῶτον ἐν τοῖς νομίσμασι τοῦ ἅρπαγος Ἀμαλρίχου, καὶ τέλος διότι ἡ τροποποίησις τῆς εἰκόνος τοῦ καθημένου βασιλέως κατὰ μίμησιν τῶν γιλιάτων τῶν βασιλέων τῆς Νεαπόλεως ἐγένετο ἐν τῇ δευτέρᾳ περιόδῳ τῆς βασιλείας τοῦ Ἐρρίκου Β'. Ὁ κ. de Mas-Latrie ἀναφέρει ὅτι ὁ Ἰωάννης Β' ἔκοψε τὰ νομίσματα ταῦτα μιμηθεὶς τὰ γρόσσα τοῦ Οὔγωνος Δ', ὅπως ἐξαπατήσῃ τοὺς Γενουηνσίους ἀπαιτοῦντας τὴν πληρωμὴν τοῦ ὀφειλομένου αὐτοῖς φόρου εἰς παλαιὰ νομίσματα· ἀλλ' οἱ Γενουήνσιοι, ἐννοήσαντες τὸν δόλον, ἐν τῇ ἀνανεώσει τῆς συνθήκης ἀπήτησαν ἵνα ἡ πληρωμὴ γίνηται εἰς παλαιὰ γνήσια νομίσματα (α). Ὁ δὲ κ. de Vogüé προστίθησιν ὅτι ἡ εὐφυὴς αὕτη ἐξήγησις ἐπιβεβαιοῦται διὰ τῆς ἀνευρέσεως τῶν νομισμάτων, ἐν οἷς φαίνεται ὅτι πρὸς εντελεστέραν ἀπομίμησιν τῶν γρόσσων τοῦ Ἐρρίκου Β' καὶ Οὔγωνος Δ' παρελείφθη καὶ ὁ τίτλος τοῦ Ἰωάννου ὡς βασιλέως τῆς Ἀρμενίας (β). Παρατηροῦμεν ὅμως ὅτι ἐν τῇ ἀνανεωθείσῃ συνθήκῃ τῷ 1445 (γ) γίνεται μνεία βυζαντίων καὶ οὐχὶ γρόσσων, ἀλλὰ καὶ περὶ γρόσσων ἂν προέκειτο, ἡ ῥήτρα ἐτέθη οὐχὶ ἐπειδὴ ὁ Ἰωάννης Β' παρεχάραξε τὸν τύπον τῶν νομισμάτων τοῦ Ἐρρίκου Β' καὶ Οὔγωνος Δ', ἀλλ' ἐπειδή, ὡς ὑπεδείχθη ἀνωτέρω, ἡ ἀπὸ Ἰακώβου τοῦ Α' ἀρξαμένη ἐλάττωσις τοῦ σταθμοῦ τῶν νομισμάτων εἶχε προβῇ ἔτι μᾶλλον ἐπὶ Ἰωάννου τοῦ Β', διὸ καὶ οἱ Γενουήνσιοι ἀπήτησαν ἵνα ἡ πληρωμὴ γίνεται εἰς παλαιὰ νομίσματα.

(α) Biblioth. de l'École des chart. I. Série, Τόμ. V.

(β) Rev. Num. 1864, σελ. 290.

(γ) De Mas-Latrie, Histoire de l'ile de Chypre, Τόμ. Γ', σελ. 29-30.

Καρλόττα.
(1458 — 1464).

79. ✠ CARLOTA. DI GRA REGNA. Θυρεὸς ἔχων ἐπικείμενον στέμμα καὶ διῃρημένος εἰς τέσσαρα διαμερίσματα, ὧν τὸ μὲν πρῶτον καὶ τέταρτον κατέχει ὁ σταυρὸς τῆς Ἱερουσαλήμ, τὸ δὲ δεύτερον καὶ τρίτον λέων ἀνορθούμενος.

Ὄπ. ✠ IERVZALM: E. D. . . . RI. Ὁ σταυρὸς τῆς Ἱερουσαλήμ. — Ἄργυρος.

Γρόσσον. Ζυγίζει κόκκους ἐνετ. 62 1/2.

80. ✠ CARLOTA DI GRA. REGNA. Θυρεὸς ὡς ἐν τῷ προηγουμένῳ νομίσματι.

Ὄπ. ✠ IERVZALM. E D CHIPR. Ὁ σταυρὸς τῆς Ἱερουσαλήμ. — Ἄργυρος.

Γρόσσον. Ζυγίζει κόκκους ἐνετ. 69 1/2.

Οὐδὲν τῆς Καρλόττας νόμισμα ἦτο γνωστὸν μέχρι τοῦ 1866, ὅτε ἐδημοσίευσα πρῶτος τὸ ἄνωθι ὑπ' ἀριθμὸν 79 γρόσσον (α), τὸ ὁποῖον ἀναδημοσιεύω καὶ ἐνταῦθα ἵνα κεῖνται παρ' ἀλλήλοις τὰ δύο μέχρι τοῦδε γνωστὰ νομίσματα τῆς βασιλίσσης ταύτης, ἅτινα σπανιώτατα ὄντα ἀγνοῶ ἂν κέκτηται καὶ ἄλλη συλλογὴ πλὴν τῆς ἐμῆς.

Λουδοβῖκος ὁ ἐκ Σαβαυδίας σύζυγος τῆς Καρλόττας.
(1458 — 1463).

81. ✠ LODVVICVS: DEI: GRACIA: REX. Ὁ βασιλεὺς ἀντωπὸς φέρων ἐν τῇ κεφαλῇ στέμμα καὶ καθήμενος

(α) **Rev.** Numism. 1866, σελ. 128.

ἐπὶ θρόνου· κρατεῖ τῇ μὲν δεξιᾷ σκῆπτρον, τῇ δὲ ἀριστερᾷ σφαῖραν σταυροφόρον.

Ὄπ. ✠ IERVSALM: CIPRI: ET. ARMI. Ὁ σταυρὸς τῆς Ἱερουσαλήμ. —Ἄργυρος.

Γρόσσον. Ζυγίζει κόκκους ἐνετικοὺς 64 1/8.

82. ✠ LODVVICVS: DEI: GRACIA: REX. Ὁ βασιλεὺς καθήμενος ἐπὶ θρόνου.

Ὄπ. ✠ IERVSALM: CIPRI ET ARMINI. Ὁ σταυρὸς τῆς Ἱερουσαλήμ. —Ἄργυρος.

Γρόσσον. Ζυγίζει κόκκους ἐνετ. 68 1/4.

83. LVDOVICVS DE G REX. Ὁ βασιλεὺς καθήμενος ἐπὶ θρόνου.

Ὄπ. . . . . . ALM: CIPRI. ET. A . . . . Ὁ σταυρὸς τῆς Ἱερουσαλήμ. —Ἄργυρος.

Γρόσσον. Ζυγίζει κόκκους ἐνετ. 72 3/4.

84. LVDOVICVS. DEI. GRACIA. REX. Ὁ βασιλεὺς καθήμενος ἐπὶ θρόνου. Ἐν τῷ πεδίῳ S — G.

Ὄπ. . . . . . . ALEM. CIPRI. ET. ARMENI. Ὁ σταυρὸς τῆς Ἱερουσαλήμ. —Ἄργυρος.

Γρόσσον. Ζυγίζει κόκκους ἐνετ. 57.

85. L . . DOVIC . . S. DEI . . . ACIA . . . Ὁ βασιλεὺς καθήμενος ἐπὶ θρόνου, παρὰ δὲ τὸν θρόνον πρὸς δεξιὰ θυρεὸς διῃρημένος εἰς τρία διαμερίσματα, ὧν τὸ μὲν πρῶτον κατέχει σταυρός, τὰ δὲ λοιπὰ τρία λέων ἀνορθούμενος. Ἐν τῷ μέσῳ πρόσημον, ἐν ᾧ ὁ ἀριθμὸς 1, ἐν δὲ τοῖς ἄκροις τέσσαρα ἄλλα πρόσημα ἐν οἷς ὁ ἀριθμὸς 9.

Ὄπ. ✠ IERVSAL'M. CIPRI ET· ARMENIE. Ὁ σταυρὸς τῆς Ἱερουσαλήμ. —Ἄργυρος.

Γρόσσον. Ζυγίζει κόκκους ἐνετ. 74 1/8.

Ἰάκωβος Β'.
(1464 — 1473).

86. ⁝ IAC∘∘O∘∘BS∘ DEI G. Ὁ βασιλεὺς ἔφιππος πρὸς δεξιά· εἶναι ἐστεμμένος, κρατεῖ δὲ τῇ μὲν δεξιᾷ ξίφος, τῇ δὲ ἀριστερᾷ τὰς ἡνίας τοῦ ἵππου.

Ὄπ. ✠ ⁝R⁝ IERVS⁝ CIPRI⁝ ET ARMIA⁝ Ὁ σταυρὸς τῆς Ἱερουσαλήμ. —Ἄργυρος.

Γρόσσον. Ζυγίζει κόκκους ἐνετ. 68 ⁵/8.

87. IA⁝ COB⁝ ⁝DEI⁝ G⁝ Ὁ βασιλεὺς ἔφιππος ὡς ἐν τῷ προηγουμένῳ νομίσματι. Ὑπὸ τὴν κεφαλὴν τοῦ ἵππου R.

Ὄπ. ✠ ⁝R⁝ IERVS⁝ CIPRI⁝ ET⁝ A∘R∘M∘ Ὁ σταυρὸς τῆς Ἱερουσαλήμ. — Ἄργυρος.

Γρόσσον. Ζυγίζει κόκκους ἐνετ. 54 ⁷/8.

88. ✠∘ IACOBS∘ DE∘ G∘ R∘ IER∘ Κεφαλὴ ἐστεμμένη τοῦ βασιλέως πρὸς δεξιά.

Ὄπ. ✠ ⁝R⁝ IERVS⁝ CIPRI⁝ ET ARMIA. Ὁ σταυρὸς τῆς Ἱερουσαλήμ. —Ἄργυρος.

Ἡμίγροσσον. Ζυγίζει κόκκους ἐνετ. 26 ½.

Περιγραφὴν τοῦ μοναδικοῦ τούτου ἡμιγρόσσου ἐδημοσίευσεν ὁ κ. de Vogüé (α), ἀλλ' αὕτη δὲν εἶναι ἀκριβὴς καὶ δύναταί τις νὰ ὑποθέσῃ ὅτι τὸ ὑπ' ἐκείνου δημοσιευθὲν εἶναι διάφορον τοῦ ἡμετέρου. Γινώσκω ὅμως θετικῶς ὅτι ὁ κ. de Vogüé εἶχεν ἴδει αὐτὸ τὸ ἡμέτερον νόμισμα ἐν Κύπρῳ καὶ προσεπάθησε μὲν ἀλλὰ δὲν ἠδυνήθη νὰ ἀποκτήσῃ, βραδύτερον δὲ τοῦτο περιῆλθεν εἰς τὴν ἐμὴν κατοχήν.

89. ✠ IACOBVS: DEI: GRASIA: REX. Λέων ἀνορθούμενος πρὸς ἀριστερά.

(α) Rev. Num. 1864, σελ. 292.

Ὄπ. ✠ IERVSALEM: CIPRI: ARMENIE. Ὁ σταυρὸς τῆς Ἱερουσαλήμ. — Χαλκός. Σεζίνιον.

90. IACVS. DEI. REX. Λέων ἀνορθούμενος πρὸς ἀριστερά.

Ὄπ. ✠ IERSLEM. CIPRI. Ὁ σταυρὸς τῆς Ἱερουσαλήμ. — Χαλκός. Σεζίνιον.

Αἰκατερίνα Κορνάρου
καὶ Ἰάκωβος Γ'.
(1473 — 1475).

91. ✠ KATERIN: D: G: R: IRM: CP.... Θυρεὸς ἔχων ἐπικείμενον στέμμα καὶ διῃρημένος εἰς τέσσαρα διαμερίσματα, ὧν τὸ μὲν πρῶτον κατέχει σταυρὸς, τὰ δὲ λοιπὰ τρία λέων ἀνορθούμενος.

Ὄπ. ✠ IACOBS: D: G: IRM: CIP: A: I: Ὁ σταυρὸς τῆς Ἱερουσαλήμ. — Ἄργυρος.

Γρόσσον. Ζυγίζει κόκκους ἑνετ. 53 7/8.

Ὁ Ἰάκωβος Γ' ἐγεννήθη μῆνάς τινας μετὰ τὸν θάνατον τοῦ πατρὸς, ἀπεβίωσε δὲ τῷ 1475 πρὶν ἢ συμπληρώσῃ τὸ δεύτερον ἔτος τῆς ἡλικίας του· κατὰ τὸ βραχὺ δὲ τοῦτο διάστημα ἡ Αἰκατερίνα Κορνάρου ὡς ἐπίτροπος τοῦ υἱοῦ ἔκοψε τὸ ἄνωθι γρόσσον, ἐπιγράψασα καὶ τὸ ἑαυτῆς ὄνομα. Τοῦ γρόσσου τούτου ἐδημοσίευσα μόνην τὴν περιγραφὴν τῷ 1866 (α), νῦν δὲ ἀναδημοσιεύω αὐτὴν ἐπισυνάπτων καὶ τὸ ἀπεικόνισμα.

(α) Rev. Num. 1866, σελ. 129.

Αἰκατερίνα Κορνάρου.
(1475 — 1489).

92. ✠ KATERIN: D: G: R: IRM: C... AR. Θυρεὸς ἔχων ἐπικείμενον στέμμα καὶ διῃρημένος εἰς τέσσαρα διαμερίσματα, ὧν τὸ μὲν πρῶτον κατέχει σταυρός, τὰ δὲ λοιπὰ τρία λέων ἀνορθούμενος. Ἐν τῷ μέσῳ πρόσημον ἐν ᾧ ὁ ἀριθμὸς 9, ἐν δὲ τοῖς ἄκροις τέσσαρα ἄλλα πρόσημα ἐν οἷς Θ.

Ὄπ. ✠ R: IERVS: CIPRI: ET ARMIA: Ὁ σταυρὸς τῆς Ἱερουσαλήμ. — Ἄργυρος.

Γρόσσον. Ζυγίζει κόκκους ἐνετ. 41 1/4.

93. ✠ K... RIN: D: G: R: IRM: CP: AR. Θυρεὸς ὡς ἐν τῷ προηγουμένῳ νομίσματι.

Ὄπ. ✠: R: IERVS: CIPRI: ET ARMIA: Ὁ σταυρὸς τῆς Ἱερουσαλήμ. — Ἄργυρος.

Γρόσσον. Ζυγίζει κόκκους ἐνετ. 48 3/8.

94. ✠.. ATER... EN RE... A REN. Ἡ βασίλισσα ἀντωπός, φέρουσα ἐν τῇ κεφαλῇ στέμμα καὶ πέπλον, καθημένη δ' ἐπὶ θρόνου· κρατεῖ τῇ δεξιᾷ σκῆπτρον, τῇ δὲ ἀριστερᾷ σφαῖραν σταυροφόρον. Ἐν τῷ μέσῳ δύο πρόσημα καὶ ἐν μὲν τῷ πρώτῳ τούτων Λ, ἐν δὲ τῷ ἑτέρῳ I, ἐν δὲ τοῖς ἄκροις τέσσαρα ἄλλα πρόσημα ἐν οἷς Θ.

Ὄπ. ✠ IERVA.... RI. ET... AA. Ὁ σταυρὸς τῆς Ἱερουσαλήμ. — Ἄργυρος.

Γρόσσον. Ζυγίζει κόκκους ἐνετ. 42 3/8.

Νομίσματα
ἄνευ ὀνόματος βασιλέως.

95. ✠ . S. DE CHIPRE.∴ Λέων ἀνορθούμενος πρὸς ἀριστερά.

Ὄπ. ✠ . S. DE IERVZALM. Ὁ σταυρὸς τῆς Ἱερουσαλήμ. — Κρᾶμα. Δηνάριον.

96. ✠ S DE CHIPRE. N. Λέων ἀνορθούμενος πρὸς ἀριστερά.

Ὄπ. ✠ S DE IERVZALEM. Ὁ σταυρὸς τῆς Ἱερουσαλήμ. — Κρᾶμα. Δηνάριον.

97. ✠ S. D IERVZALEM: Λέων ἀνορθούμενος πρὸς ἀριστερά.

Ὄπ. ✠ S D IERVZALEM D. Ὁ σταυρὸς τῆς Ἱερουσαλήμ. — Κρᾶμα. Δηνάριον.

98. ✠ S DE IERVZAM. Λέων ἀνορθούμενος πρὸς ἀριστερά.

Ὄπ. ✠ S DE IERVZALI. Ὁ σταυρὸς τῆς Ἱερουσαλήμ. — Κρᾶμα. Δηνάριον.

Οἱ βασιλεῖς ὧν δὲν ἀνευρέθησαν μέχρι τοῦδε δηνάρια εἶναι Πέτρος ὁ Α′ καὶ Β′, Ἰωάννης ὁ Β′ καὶ οἱ τούτῳ ἑπόμενοι, πάντων δὲ τῶν λοιπῶν εἶναι γνωστὰ δηνάρια, φέροντα τὸ ὄμα τοῦ βασιλέως ἑκάστου εἰς ὃν ἀνήκουσιν. Τὰ ἄνωθι ἄνευ ὀνόματος βασιλέως δηνάρια, ἐκ τῆς τέχνης κρίνοντες δὲν δυνάμεθα νὰ πιστεύσωμεν ὅτι ἐκόπησαν ὑπὸ Ἰωάννου τοῦ Β′ ἢ ὑπό τινος τῶν διαδόχων αὐτοῦ· κατὰ πᾶσαν πιθανότητα λοιπὸν ἐκόπησαν εἴτε ὑπὸ Πέτρου τοῦ Α′ εἴτε ὑπὸ Πέτρου τοῦ Β′.

Ἀμμόχωστος.

99. ✠ CIVIT. FAMAG. Πύλη ὡς ἐν τοῖς νομίσμασι τῆς Γενούης.

Ὄπ. ✠ DVX. IANVEN. Σταυρός. — Κρᾶμα.

Δηνάριον. Ζυγίζει κόκκους ἐνετ. 10 3/8.

Οἱ Γενουήνσιοι, κυριεύσαντες τὴν Ἀμμόχωστον ἐπὶ Πέτρου τοῦ Α′ τῷ 1373, ἐκράτησαν αὐτῆς μέχρι τοῦ 1464 ὅτε ἀνεκτήθη καὶ πάλιν ὑπὸ Ἰακώβου τοῦ Β′. Τὸ νόμισμα τοῦτο λοιπὸν ἐκόπη ὑπὸ τῆς ἀποικίας τῶν Γενουηνσίων ἐν Ἀμμοχώστῳ κατὰ τὸ σύστημα τῶν δηναρίων τῶν βασιλέων τῆς Κύπρου. Ἂν κρίνωμεν ἐκ τοῦ σταθμοῦ, τὸ νόμισμα τοῦτο δὲν φαίνεται ἀρχαιότερον τῆς βασιλείας τοῦ Ἰάνου, πιθανώτερον μάλιστα θεωροῦμεν αὐτὸ κοπὲν ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ Ἰωάννου Β′. Δύο ἄλλα τοιαῦτα νομίσματα ἐδημοσιεύθησαν πρότερον τὸ μὲν ὑπὸ τοῦ κ. de Köhne (α), τὸ δὲ ὑπὸ τοῦ κ. Promis (β), ἀλλὰ τὸ ἄνωθι περιγραφὲν ἔχει τινὰ διαφορὰν τῶν δύο προεκδοθέντων.

Ἑνετικὴ κατοχή.

Συνεπείᾳ τῆς ὑπὸ τῆς Αἰκατερίνης Κορνάρου τῷ 1489 γενομένης παραχωρήσεως τῆς Κύπρου ἡ ἐνετικὴ πολιτεία ἔλαβε κατοχὴν τῆς νήσου καὶ ἐνέμετο αὐτὴν μέχρι τοῦ 1571, ὅτε κατεκτήθη ὑπὸ τῶν Ταύρεων.

Καθ᾿ ὅσον ἐξάγεται ἐκ τῶν ἐγγράφων τοῦ νομισματικο-

(α) Berliner Blätter für Münz - Siegel - und Wappenkunde. Τόμ. Β′, σελ. 192, πίν. XIX, ἀρ. 1.

(β) Monete di zecche Italiane inedite o corrette. Torino, 1867, σελ. 35-38, πίν. II, ἀρ. 23.

πείου τῆς Ἑνετίας τὸ πρῶτον ἐκόπησαν ἐν Ἑνετίᾳ νομίσματα διὰ τὴν Κύπρον τῷ 1553 (α)· τοῦτο δὲ ἐπιβεβαιοῦται καὶ ἐξ αὐτῶν τῶν νομισμάτων, διότι τὸ ἀρχαιότερον τῶν γνωστῶν εἶναι τὸ δηνάριον ἢ χαλκίον (carzia) τοῦ Μαρκαντωνίου Τριβιζάνου, δουκεύσαντος ἀπὸ τοῦ ἔτους 1553 μέχρι τοῦ 1554. Ὁ Lazzari ἐγνώριζε δηνάρια μόνον τῶν δουκῶν Φραγκίσκου Βενερίου καὶ Ἱερωνύμου Πριόλου, μετὰ ταῦτα δὲ ἀνευρέθησαν καὶ τὰ τοῦ Μαρκαντωνίου Τριβιζάνου καὶ Λαυρεντίου Πριόλου. Ἐνταῦθα δημοσιεύω τὸ δηνάριον τοῦ Πέτρου Λωρεδανοῦ καὶ διάφορα σεζίνια τοῦ αὐτοῦ δουκός.

Πέτρος Λωρεδανός.
(1567 — 1570).

100. ✠ PETRVS. LAVREDA. DVX. Σταυρὸς ἔχων ἐν ταῖς γωνίαις ἀκτῖνας ῥομβοειδεῖς.

Ὄπ. ✠ S. MARCVS. VENETVS. Ὁ λέων τοῦ ἁγίου Μάρκου ἀνορθούμενος πρὸς ἀριστερά. — Κρᾶμα.

Δηνάριον. Ζυγίζει κόκκους ἑνετ. 7 1/4.

101. ✠ PETRVS. LAVRETA. DVX. Σταυρὸς ἔχων ἐν ταῖς γωνίαις ἀκτῖνας ῥομβοειδεῖς.

Ὄπ. ✠ SANCTVS MARCVS VENET. Ὁ λέων τοῦ ἁγίου Μάρκου περιβαλλόμενος τὴν κεφαλὴν ὑπὸ στεφάνης καὶ ἀνορθούμενος πρὸς ἀριστερά. — Κρᾶμα.

Σεζίνιον. Ζυγίζει κόκκους ἑνετ. 40 1/2.

102. ✠ PETVS. LAVREDA. DVX. Σταυρὸς ὡς ἐν τοῖς προηγουμένοις νομίσμασιν.

Ὄπ. ✠ SANCTVS MARCVS VENET. Λέων ὡς ἐν τῷ προηγουμένῳ νομίσματι. — Κρᾶμα.

(α) Lazzari, Le monete dei possedimenti veneziani di oltremare e di terraferma, σελ. 123.

Σεζίνιον. Ζυγίζει κόκκους ἐνετ. 41 1/2.

103. ✠ PETRVS. LAVRED. DVX. Σταυρὸς ὡς ἐν τοῖς προηγουμένοις νομίσμασιν.

Ὄπ. ✠ SANCTVS MARCVS VENET. Λέων ὡς ἐν τοῖς προηγουμένοις νομίσμασιν. — Κρᾶμα.

Σεζίνιον. Ζυγίζει κόκκους ἐνετ. 40 1/2.

104. ✠. PETRI. LAVREDA. DVX. Σταυρὸς ὡς ἐν τοῖς προηγουμένοις νομίσμασιν.

Ὄπ. ✠ SANCTVS MARCVS VENET. Λέων ὡς ἐν τοῖς προηγουμένοις νομίσμασιν. — Κρᾶμα.

Σεζίνιον. Ζυγίζει κόκκους ἐνετ. 40 1/8.

105. ✠ PET. LAVREDA. DVX. VEN. Σταυρὸς ὡς ἐν τοῖς προηγουμένοις νομίσμασιν.

Ὄπ. ✠ SANCTVS MARCVS VENET. Λέων ὡς ἐν τοῖς προηγουμένοις νομίσμασιν. — Κρᾶμα.

Σεζίνιον. Ζυγίζει κόκκους ἐνετ. 40 3/8.

106. ✠ PET. LAVREDA DVX. VENET. Σταυρὸς κεκοσμημένος κατὰ τὰ ἄκρα ἑκάστου βραχίονος διὰ τριῶν σφαιριδίων· ἐν ἑκάστῃ δὲ γωνίᾳ τοῦ σταυροῦ ἀκτὶς καὶ ὑπὲρ αὐτὴν σφαιρίδιον.

Ὄπ. ✠ SANCTVS MARCVS VENET. Λέων ὡς ἐν τοῖς προηγουμένοις νομίσμασιν. — Κρᾶμα.

Σεζίνιον. Ζυγίζει κόκκους ἐνετικοὺς 36 3/4.

Ὡς παρετηρήσαμεν ἐν τῷ περὶ δηναρίων κεφαλαίῳ, τὰ νομίσματα ταῦτα ἐπὶ τῆς βασιλείας Ἐρρίκου τοῦ Β′ καὶ Οὔγωνος τοῦ Δ′ ἐζύγιζον κόκκους ἐνετικοὺς 15 $\frac{3}{1000}$, ἐν ἑκάστῃ δὲ λίτρᾳ περιείχοντο δύο οὐγκίαι καὶ ἡμισεῖα καθαροῦ ἀργύρου. Παρετηρήσαμεν προσέτι ὅτι προϊόντος τοῦ χρόνου ἤρξατο βαθμηδὸν ἐλαττούμενος ὁ ἐν αὐτοῖς περιεχόμενος ἄργυρος, ἠλαττοῦτο δ' ὡσαύτως καὶ ὁ σταθμὸς αὐτῶν. Ἐπὶ ἐνετοκρατίας ὁ μὲν τεθεσπισμένος τῶν δηναρίων ἦτο κόκκων ἐνετικῶν 10,

ἐν ἑκάστῳ δὲ μάρκῳ, συγκειμένῳ ἐκ κόκκων 4608, περιείχοντο μόνον κόκκοι 468 καθαροῦ ἀργύρου, δηλαδὴ οὐδὲ τὸ δωδέκατον, ὥστε τὰ περὶ ὧν ὁ λόγος κερμάτια εἶχον καταντήσες πραγματικῶς χαλκία. Τῶν δουκῶν Μαρκαντωνίου Τριβιζάνου, Φραγκίσκου Βενερίου, Λαυρεντίου καὶ Ἱερωνύμου Πριολῶν τὰ δηνάρια ἔχουσιν ἀκριβὲς τὸ νενομισμένον βάρος, τὸ τοῦ Πέτρου Λωρεδανοῦ ὅμως ζυγίζει μόνον κόκκους 7 1/4, ἔτι δὲ πλέον ἠλαττώθη ὁ σταθμὸς ἐν τοῖς σεζινίοις τοῦ αὐτοῦ δουκὸς, ὧν ἕκαστον ἠδύνατο ἓξ δηνάρια. Ἐν ἀναλογισθῶμεν τὰς δεινὰς παριστάσεις, εἰς ἃς εἶχε περιέλθει ἡ ἐνετικὴ πολιτεία ἐπὶ Πέτρου τοῦ Λωρεδανοῦ, καὶ τὴν μεγάλην ἀνάγκην ἣν εἶχε χρημάτων διὰ τὴν ὑπεράσπισιν τῆς Κύπρου, εὐκόλως δυνάμεθα νὰ ἐξηγήσωμεν τὸ μὲν διὰ τίνα λόγον ἠλαττώθη ὁ σταθμὸς τῶν νομισμάτων, τὸ δὲ διὰ τὶ ἀντὶ δηναρίων ἐκόπησαν σεζίνια, ἅτινα ὡς μεγαλείτερα νομίσματα ἐν τῇ κατασκευῇ ἀπέφερον καὶ πλειότερον κέρδος· διὰ τοῦτο δὲ τὰ μὲν δηνάρια τοῦ Λωρεδανοῦ εἶναι σπανιώτατα, ὥστε καὶ τὸ ἄνω περιγραφὲν εὕρηται μοναδικὸν ἐν τῇ ἐμῇ συλλογῇ, κοινότατα δὲ εἶναι τὰ σεζίνια.

Ὁ Lazzari δὲν συμπαριλαμβάνει τὰ σεζίνια μεταξὺ τῶν νομισμάτων τῆς Κύπρου, διότι πρὸ αὐτοῦ πάντες οἱ περὶ τὰ ἐνετικὰ νομίσματα ἀσχολούμενοι κατέτασσον τὰ νομίσματα ταῦτα ἐν τῇ σειρᾷ τῶν διὰ τὴν Ἑνετίαν κοπέντων νομισμάτων. Κατὰ τὸ ἔτος 1856 ἔλαβον ἐκ Κύπρου 1000 περίπου σεζίνια εὑρεθέντα ἐκεῖσε, τότε δὲ πρῶτος ἐγὼ ὑπέδειξα τοῖς Ἑνετοῖς νομισματολογοις ὅτι τὰ νομίσματα ταῦτα ἀναγκαίως ἐκόπησαν διὰ τὴν Κύπρον· ἔκτοτε λοιπὸν κατατάσσονται μὲν ὑπὸ πάντων ἐν τοῖς κυπριακοῖς νομίσμασιν, ἀλλ' ἄλλοι ὀνομάζουσιν αὐτὰ ἁπλῶς carzie, ἄλλοι δὲ carzie quadruple, ἀγνοοῦντες ὅτι εἶναι σεζίνια ἤτοι ἑξαπλᾶ δηνάρια, κοπέντα κατὰ τὸ ἐπικρατοῦν ἐν Κύπρῳ νομισματικὸν σύστημα. Εἰς συμπλή-

ρωσιν τῶν ἄνω ῥηθέντων σημειούσθω ὅτι ἐν τοιαύτῃ πληθύϊ σεζινίων μοναδικὰ εὑρέθησαν τὰ ἀνωτέρω ὑπ' ἀριθμὸν 105 καὶ 106 περιγραφέντα, τρία δὲ ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ 101.

Νομίσματα κοπέντα ἐν Ἀμμοχώστῳ ἐπὶ τῆς πολιορκίας.

Πλησιάζομεν ἤδη εἰς τὸ τέρμα τῆς φραγκοκρατίας. Μετὰ τὴν ὑπὸ τῶν Τούρκων κατάκτησιν τῆς Λευκωσίας ἤρξατο κατὰ Σεπτέμβριον τοῦ 1570 ἡ ἀξιομνημόνευτος καὶ τρομερὰ πολιορκία τῆς Ἀμμοχώστου, ἥτις διήρκεσε μέχρι τῆς 4 Αὐγούστου τοῦ ἑπομένου ἔτους 1571. Οἱ πολιορκούμενοι ἀντέστησαν μετ' ἀπαραδειγματίστου ἡρωϊσμοῦ, ἀλλ' ἀνωφελῶς, ἀναγκασθέντες ἐπὶ τέλους νὰ παραδοθῶσιν. Ὁ φρούραρχος τῆς Ἀμμοχώστου Μαρκαντώνιος Βραγαδῖνος, ὅστις μετὰ τὴν παράδοσιν τῆς πόλεως ὑπέστη παρὰ τὰς συνθήκας τὸν μαρτυρικὸν θάνατον, ἐκδαρεὶς ζῶν, ἐπὶ τῆς πολιορκίας ἔκοψε διὰ τὰς ἀνάγκας τοῦ στρατοῦ νομίσματα χαλκᾶ ἔχοντα τὴν ἀξίαν βυζαντίου. Τὰ νομίσματα ταῦτα γνωστὰ καὶ πρότερον ὄντα περιεγράφησαν καὶ ὑπὸ τοῦ Lazzari, πρὸς συμπλήρωσιν δὲ τῶν ἤδη γνωστῶν δημοσιεύομεν ἐνταῦθα δύο ἀνεκδότους ποικιλίας.

107. PRO ∧ REGNI ∧ CYPRI ∧ PRAESIDIO. Ὁ πτερωτὸς λέων τοῦ ἁγίου Μάρκου περιβαλλόμενος τὴν κεφαλὴν ὑπὸ στεφάνης καὶ καθήμενος πρὸς ἀριστερά, κρατῶν δὲ διὰ τῶν δύο ἐμπροσθίων ποδῶν τὸ εὐαγγέλιον. Κάτωθι αὐτοῦ ∧ 1570 ∧.

Ὄπ. VENETOR͡V — FIDES ∧ INVI — OLABILIS —

BISANTE. Ἄνω τῆς ἐπιγραφῆς Ἐρωτιδεὺς ἱστάμενος πρὸς δεξιά, κάτωθι δὲ ∧ I ∧. Χαλκός.

108. PRO∧ REGNI∧ CYPRI∧ PRESSIDIO∧. Ὁ πτερωτὸς λέων τοῦ ἁγίου Μάρκου ὡς ἐν τῷ προηγουμένῳ νομίσματι, κάτωθι δ' αὐτοῦ ∧ 1570 ∧.

Ὄπ. ∧VENETOR̂V∧ — FIDE∧ INVI — OLABILIS — ∧BISANTE. Ἄνω τῆς ἐπιγραφῆς Ἐρωτιδεὺς ἱπτάμενος πρὸς δεξιά, κάτωθι δὲ ∧I∧ F∧. Χαλκός.

ΓΛΩΣΣΗΜΑ.

ἂ, ἂν.

ἀβαντζιάζω, **avanzare**, προσαυξάνω.

ἀβγάλλω, ἀόρ. ἀβγῆκα, ἐκβάλλω, ἀποδεικνύω.

ἀβεντούρα, **aventura**, τύχη.

ἀβικάρης, ἑνετ. **avicario**, ἀντιπρόσωπος.

ἀβίς, **avis**, εἴδησις.

ἀβιτζιάλης, **uficiale**, ἀξιωματικός.

ἀβροχία, ἀνομβρία.

ἀβρωμισμένος, βρωμερός, αἰσχρός.

ἀγανακτῶ, ὀργίζομαι, ἐξαντλοῦμαι.

ἀγγάρα, ἀγγαρίον, βιαία δημόσιος ὑπηρεσία.

ἀγγαστρωμένος - η, ἔγκυος.

ἄγγονας, ἀγγόνισσα, ἔγγονος-όνη.

ἀγγρίζομαι, δυσαρεστοῦμαι, ἐρεθίζομαι.

ἄγγρισις, ἄνγκρισις, ἀγγρίσμιν, δυσαρέσκεια, ἐρεθισμός.

ἀγγοῦμαι, ὀγκοῦμαι, ὀργίζομαι.

ἀγδέχομαι, ἀναμένω.

ἀγελάρχης, ταχυδρόμος.

ἀγιομάτιστος, ἄγευστος.

ἁγιοσαββάτο, ἡ παραμονὴ τοῦ Πάσχα.

ἄγιτα, **aita**, βοήθεια.

ἀγιτιάζω, **aiutare**, βοηθῶ.

ἀγιτιάζομαι, ἐξασφαλίζομαι.

ἀγκαλειῶ, ἀγκαλίω, ἀγκαλῶ, ἐγκαλῶ εἰς δίκην.

ἀγκάλεμα, ἀγκάλεμαν, ἐγκάλεμα, διένεξις.

ἀγκαλίζω, περιπτύσσω, περιλαμβάνω.

ἀγκαρδιακὸς, ἐγκάρδιος.

ἀγκαροῦμαι, ἀγγοῦμαι.

ἀγκούρα, ἄγκυρα.

ἀγλυκεῖα, γλυκεῖα, προσφιλής.

ἄγουρος, ἄωρος.

ἀγῶγι τὸ, κόμιστρον.

ἀγρελλίον, ὁ ἀσπάραγος.

ἀγρίος, ἄγριος.

ἀγροικονίζω, ἐννοῶ.

ἀγροικῶ, ἀκροῶμαι, ἐννοῶ.

ἀγρωνίζω, γνωρίζω.

ἀγρωνιζάμενος, εἰδήμων.

ἀγυρεύγω, γυρεύω, ἐρευνῶ.

ἀδήγητος, ἀπαράσκευος.

ἀδειάσι ἡ, ἄδεια, εὐκαιρία.

ἀδείπνητος, ἄδειπνος.

ἀδέλφης ὁ, ἀδελφός.

ἀδελφοσύνη ἡ, ἀδελφικὴ ἀγάπη.

ἀδελφότεκνος – τέκνος, ἀνεψιὸς ἐξ ἀδελφοῦ ἢ ἀδελφῆς.

ἀδετούρης, ἐν. auditor, εἷς τῶν ἀνωτέρων ἀξιωματικῶν.

ἀδιάντροπος, ἀναίσχυντος.

ἀδικὴ, ἡ ἄδικος.

ἀδυναμιὰ, ἀδυναμία.

ἀζητῶ, ἐκζητῶ.

ἀθασία, ἀμυγδαλέα.

ἀθέλω, ἐθέλω.

ἀθελῶς, ἀκουσίως.

ἀθυμοῦμαι, προστ. ἀθυμοῦ, ἐνθυμοῦμαι.

ἀθρῶποι, ἀνθρῶποι, ἄνδρες.

ἄθρωπος, ἄνθρωπος, θεράπων.

αἱμαλωτεύω, αἰχμαλωτίζω.

αἱρεσία, αἱρετικία, αἵρεσις.

ἀκ, ἀπὸ.

ἄκαγος, μὴ καείς.

ἀκάθετον, ἐκάθητο.

ἀκανετὸς, ἱκανὸς, ἀρκετός.

ἀκανὶ – τὸν – ετὸν, ἱκανόν.

ἀκανῶ, ἱκανῶ, ἀρκῶ.

ἄκλερος, ἄκληρος, πένης.

ἀκλουθῶ, ἀκολουθῶ.

ἀκομὶ, ἀκόμη, πρὸς ἔτι.

ἀκουμπῶ – ίζω, προσαρμόζω, ἐρείδω.

ἀκράτος, ἄκρατος.

ἀκριβὸς, προσφιλὴς, πολύτιμος, φιλάργυρος.

ἀκροθῆν, ἀκροαθῆναι.

ἀκροθῶ, ἀκροαθῶ.

ἀκτυπῶ, κτυπῶ, κρούω.

ἀλαμᾶς συνδ. ἀλλὰ μή.

ἀλαφρὸς, ἐλαφρός.

ἀλεγρέτζα, allegrezza, χαρὰ, εὐθυμία.

ἀλεγριάζομαι, allegrare, τέρπομαι, εὐθυμῶ.

ἀλιστερὸς, ἀριστερός.

ἀλλάγιν, στρατιωτικὸν σῶμα, παράταξις.

ἀλλάματον, ἀλλαγή.

ἀλλίως, ἄλλως.

ἀλλοῦ, γεν. ἄλλος.

ἀλόγον, ἄλογον, ἵππος.

ἀλλῶνας, ἄλλος εἷς.

ἀμάλωτον τὸ, αἰχμάλωτον.

ἀμαχεύω, ἐνεχυράζω, ἐνοικιάζω.

ἀμάχιν, ἐνέχυρον, ὅμηρος.

ἀμαξίον τὸ, ἁμάξιον.

ἄμε, προστ. ὕπαγε.

ἄμε τὸ, ἡ ἀναχώρησις.

ἀμηνῶ, γνωστοποιῶ.

ἀμιράλης, amiral, ναύαρχος.

ἀμιρᾶς, emir, τοῦρκος ἡγεμών.

ἀμίστα.ἐνετ.amista,φιλία.σχέσις.

ἀμμὲ, ἀλλά.

ἀμουροῦζα ἡ, amoureuse, ἐρωμένη.

ἀμπέξω. ἔξωθεν.

ἀμπέλιν τὸ, ἄμπελος.

ἂν ἔν. ἂν εἶναι· ἀνὲν.

ἀναβράκωτος, ἄνευ ἀναξυρίδος.

ἀναγελῶ, ἐμπαίζω.

ἀναγιοῦμαι, ἀνδροῦμαι, ἀνατρέφομαι.

ἀναγκάζουμαι, σπεύδω.

ἀναγκαστὸς, σπεύδων, δρομαῖος.

ἀναγνώνομαι, ἀνατρέφομαι.

ἀνακατόνομαι, ταράττομαι.

ἀνακατωχία, ταραχή, θόρυβος.

ἀνακέφαλος, ἀκέφαλος, ἀδέσποτος.

ἀναλογίον, analogium, ἐκκλ.

ἀναλοχὴ, θόρυβος.

ἀναμιγή, ἀνάμιξις.

ἀναμίγομαι, ἀναμίγνυμι, θορυβῶ.

ἀναξηλείφω, ἐξαλείφω.

ἀναπάγη ἡ, θάλαμος πρὸς ἀνάπαυσιν.

ἀναπάλημαν, ἁμαρτία, ἔγκλημα.

ἀναπαμένα, εἰρηνικῶς.

ἀναπαμένος, ἥσυχος.

ἀναπαύω, περιποιοῦμαι εἰς βιωτικὴν ἀνάπαυσιν.

ἀναπίλημα, ἀπειλή, ὕβρις.

ἀναπιλῶ - ῶμαι, προπηλακίζω, ἀπειλῶ.

ἀνασκελόνω, λαμβάνω διὰ τῶν σκελῶν.

ἀνασκούφωτος, ἀσκεπὴς τὴν κεφαλήν.

ἀνασταίνω - ήνω, ζωογονῶ, ὀχυρῶ.

ἀναυλῶ, ἐκμισθῶ πλοῖον.

ἀναφαίνω, ἐνεφαίνω, ἐμφανίζομαι.

ἀνάφεντος, ἀδέσποτος.

ἀνὲν, ἄν.

ἀνήμπορος, ἀσθενής.

ἀνήξευρος, ἀνίδεος.

ἀνηψίος - ία, ἀνεψιὸς, ἐξάδελφος.

ἀνθύμισις, ἐνθύμισις.

ἀνισῶς, ἂν ἴσως.

ἀνκαλῶ, ἀνακαλῶ εἰς τὴν μνήμην.

ἀνκρίζω - ομαι, ἀγγρίζομαι.

ἀνοικτάριν τὸ, κλεῖς φρουρίου.

ἀνοματίζω, ὀνομάζω.

ἀνομάτοι, ἄνδρες.

ἀνόμιμος, νόμιμος.

ἀνορία, ἐνορία.

ἀνοσῶς, ἂν ἴσως.

ἄνου, προστ. ἀνάστα.

ἀντάμα, ὁμοῦ.

ἅνταν, ἁντὰν, ὅταν.

ἀντικάνισκον, ἀντίδωρον.

ἀντίλογος, ἀπόκρισις.

ἀντὶς, ἀντί.

ἄντρας, ἀνὴρ, σύζυγος.

ἀντρία, ἀνδρεία.

ἀντριὰ, ἀνθραγάθημα.

ἀντροπιασμένος, κατησχυμένος.

ἀντρωμένος, ἀνδρεῖος.

ἀνυπόλητος, ἀνυπόδητος.

ἀνυψηλότατος, ὑψηλότατος.

ἀνωρὰς, ἐνωρὶς, ἐγκαίρως.

ἀξ, ἐξ, ἀπό.

ἀξάγκωνα, ἐξ ἀγκῶνος δέω.

ἀξαῦτης, ἀφ' ἑαυτῶν.

ἀξαμινιάζω, examiner, ἐξετάζω, ἀνακρίνω.

ἀξαζόμενος, πολύτιμος.

ἀξάζω, τιμῶμαι.

ἄξαμος, τιμολόγιον.

ἀξαμὸς, ἀξία.

ἀξαναζητῶ, ἐξαναζητῶ.

ἀξαργῶ, ἐξαργῶ.

ἀξαρμάτωτος, ἄοπλος.

ἀξαπολῶ, ἀπολύω, ἀφίημι.

ἀξάφνου, ἐξαίφνης.
ἀξίος, ἄξιος.
ἀπαντῶ, διαρκῶ, ἀντέχω.
ἀπάνω, ἐπάνω, ἐπὶ ποινῇ
ἀπανωθιὸν, ἄνωθεν.
ἀπαρθενάσα, pertinenza, περιοχὴ κτήματος.
ἀπαύγομαι, ἀναπαύομαι.
ἀπαῦτα, ἀπ' ἐντεῦθεν.
ἀπαφήνω, ἐγκαταλείπω.
ἀπὶ, ἀπό.
ἀπεζὰ, ἐπιρ. πεζῇ.
ἀπεζεύω, πεζεύω, ἀποβαίνω εἰς τὴν ξηράν.
ἀπεζικὸς, πεζὸς. ἀπεζικὸν τὸ. πεζικόν.
ἀπἔκει, εἶτα, πρὸς ἔτι.
ἀπἔσω, ἐντός.
ἀπεσῶμαν τὸ. τέλος.
ἀπήδημαν τὸ, ἔφοδος.
ἀπηδῶ, ἐφορμῶ.
ἀπιδιάζω, obedire, ὑπακούω.
ἀπίλωτος, ἀκατέργαστος.
ἀπλαζὶρ - ίριν, plaisir, χάρις, εὐαρεστία.
ἀπλάκιν, ἀπλήκιον.
ἀπλικεύω, applicare, στρατοπεδεύω, κατοικῶ.
ἀπλῆκιν - ίκιον, κατοικία.
ἀπλικεμένος, κατοικῶν.
ἁπλόνω, ἐκτείνω τὴν χεῖρα.
ἀπόβγα, ἐπιρ. μετὰ ταῦτα.
ἀποβγαίνω, ἐξέρχομαι, ἀπαλλάττομαι.
ἀποβγάλλω, ἐκβάλλω, σώζω, ἐκθρονίζω.
ἀπόβγαρμαν τὸ, ἀπόβασις.
ἀποδικηοῦμαι, δικάζομαι.
ἀποδιαβάζω, ἀποτρέπω, παρέρχομαι.
ἀπογιόμαν, ἀπόγευμα, μετὰ τὸ γεῦμα.
ἀποθαρρῶ - ίζομαι, ἐμπιστεύομαι.
ἀπὸ θανάτου, μετὰ θάνατον
ἀπόθε, ἀπόθεν, πόθεν.
ἀποκάμισον - ίσον τὸ, χιτών.
ἀποκλισιάρος, ἀποκρισιάρης.
ἀποκόπτω, διακόπτω, κωλύω, ἐκτιμῶ κατ' ἀποκοπήν.
ἀπόκουππα, ἐπιρ. πρηνηδόν.
ἀποκουπίζω, βοηθῶ.
ἀποκρατῶ, κατακρατῶ.
ἀποκρισιάρης, ἀπεσταλμένος πρὸς ἀπόκρισιν.
ἀποκρήαις, αἱ ἀπόκρεῳ.
ἀποκρυαίνω, δειλιάω.
ἀπολογιὰ, ἀπολογία.
ἀπολογιάζω, ἀποκρίνομαι, ἐξαπατῶ.
ἀπομακρίζω - ύνω, ἀποφεύγω.
ἀπομεινίσκω - ομαι, ἀπομένω, διατελῶ ἁπλοῦς θεατής.
ἀπομονὴ, ὑπομονή.
ἀπόπα, ἀόρ. ἀπεῖπον.
ἀπόπαπας, ὁ παρεκτρεπόμενος τῶν καθηκόντων αὐτοῦ ἱερεύς.
ἀποπιστεύομαι, ἀπιστῶ.
ἀποριμνάω - νίζω, ἀπομεριμνῶ.
ἀποσκεπάζω, διακρίνω, ἀνακαλύπτω· - ομαι, ἐκμυστηρεύομαι.
ἀποσκότισις - ούτισις, νοητικὴ καθησύχασις.

ἀποσταίνω, ἀπαυδῶ βαδίζων.

ἀποστιρνιάζω, ἀποστρηνιάω (ἐπὶ ζώου).

ἀποστριγγίζω, κραυγάζω.

ἀπότε, πόθεν.

ἀπότης, ἀφ' ὅτου.

ἀποταγὴ, ἡγεμονικὴ θεραπεία.

ἀποτορμιὰ, τόλμη.

ἀπότορμος - τόρμος, τολμηρός.

ἀποτζακίζω, ἀποτρέπω.

ἀποὺ, ἀπὸ.

ἀποῦ, ὅπου, ὅθεν.

ἀποὺ γῆς, ἐκ θεμελίων.

ἀπουκάτω, ὑποκάτω.

ἀπουφουσκόνω, ἐξοιδαίνω, ὀργίζομαι.

ἀπόφα - αν ἡ, ἀπόφασις.

ἀπόφαν, ἀόρ. ἀπέφαγε.

ἀποφορίζομαι, διαλύω ἀφορισμόν.

ἄπρακτα, ἐπιρ. ἀπρεπῶς.

ἄπρεπος ὁ, ἄτοπος.

ἀπρέπον τὸ, ἀπρεπές.

ἀπτούμενος, ἅπτων, πυριφλεγής.

ἀπῶδε, ἀπ' ἐντεῦθεν.

ἀργαλεῖον, πολεμικὴ μηχανή.

ἀργάλιον - ιν, ἀργαλεῖον.

ἀργάτης, ἐργάτης.

ἄργισμα τὸ, βραδύτης.

ἀργῶ, ἀποσύρομαι.

ἀρεσκῶ, ἀρέσκω.

ἀρέστα, arresto, κράτησις, κατηγορία.

ἀρεστιάζω, arrestare, συλλαμβάνω, σπῶ τὴν σπάθην.

ἀρέτινον τὸ, redina, χαλινὸς ἵππου.

ἀρκεύω, ἄρχομαι.

ἀρκοντία, πολύτιμον πρᾶγμα.

ἄρμα - ατον, arma, ὅπλον.

ἀρμάδα, ἐν. armada, στόλος.

ἁρμάζω - ομαι, ἀόρ. ἥρμασα, νυμφεύω - ομαι.

ἁρμασία, γάμος.

ἀρματόνω, armare, ἐξοπλίζω.

ἀρμάτωμαν - ώματον, πολεμικὴ παρασκευή.

ἀρματωσία - ωχία, ἐξόπλισις.

ἄρμε, πρόσκλησις εἰς τὰ ὅπλα.

ἀρμενίζω, ἄρμενον - να ποιῶ, πλέω.

ἄρμενον, πλοῖον.

ἀρμυρὰ τὰ, ἁλμυρὰ ὄψα.

ἀρνὰ ἡ, ἀρνάς.

ἀρνᾶται, ἀρνεῖται.

ἀρσηνάλλιν, arsenale, ναύσταθμος.

ἀρτία, ἡ πολιτεία;

ἀρτιλαρία - λερία, ἡ artiglieria, πυροβολικόν.

ἀρτυματικὸν τὸ, ἀρωματικὴ οὐσία πρὸς ἄρτυμα τροφῶν.

ἄρτζα ἡ, ἐν. arca, θόλος.

ἀρτζουνίον τὸ, ρώθων.

ἀρχιπίσκοπος ἀρχιεπίσκοπος.

ἀρχοντινίσκω, πλουτῶ.

ἀρχοντολόγιν τὸ, ἀρχοντικὴ (εὐγενὴς) τάξις.

ἄρχος, ἄρχοντας - χόντισσα, εὐγενὴς, ἰσχυρός.

ἀρωτῶ, ἐρωτῶ.

ἀσενιδία ἡ, assegnamento, κτηματικὴ πρόσοδος κατ' ἀποκοπήν.

ἀσῆμιν τὸ, ἄργυρος.

ἀσημοχρούσαφον τὸ, ἀργυρᾶ καὶ χρυσᾶ σκεύη.

ἀσίζα ἡ, assise, νόμος.

Ἀσίζαι αἱ, assises, οἱ γνωστοὶ τιμαριωτικοὶ νόμοι τῶν ἐν τῇ Ἀνατολῇ λατίνων.

ἄσκημα, ἐπιρ. ἀπρεπῶς.

ἀσκὶν τὸ, ἀσκός.

ἀσκοφύσιν τὸ, ἀσκοφυσητήρ.

ἀσπέρας τὸ, ἑσπέρας.

ἄσπρος, λευκός. – Γενουβίσος, ὁ γνήσιος Γενουήνσιος.

ἄσπρον τὸ, νόμισμα.

ἀστενὴς, ἀσθενής.

ἀστένεια – εία, ἀσθένεια.

ἀστηνεμένος, ἀσθενής.

ἀστενῶ, ἀσθενῶ.

ἀστοχίζω, ἀστοχέω.

ἄσχημος, ἀπρεπής.

ἀτζάλην τὸ, acciaio, ὁ χάλυψ.

ἄτζαλος, ἀτάσθαλος, ἄτακτος.

ἀτζετιάζω, accettare, δέχομαι, συναινῶ.

ἀτζίπωτος, ἀναιδής.

ἀτὸς – ἡ, αὐτὸς, αὐτή.

ἄττον, atto, κατόρθωμα, στρατήγημα.

ἄτυχος, ἀτυχὴς, ἀνωφελής.

αὐλή, θεραπεία.

αὖρι τὸ, αὔριον.

αὐταρκετὸς – ητὸς, αὐτάρκης.

αὐταρκίζω, ἐπαρκῶ.

ἀφάλι τὸ, ὀμφαλός.

ἀφελοῦμαι, ὠφελοῦμαι.

ἀφέντε ὁ, αὐθέντης.

ἀφεντία, αὐθεντία, εὐγένεια, καὶ ἡ Ἑνετικὴ δημοκρατία, Signoria.

ἀφέντης, αὐθέντης, πατήρ.

ἀφεντικός, αὐθεντικός.

ἀφέτης ὁ, αὐθέντης.

ἄφης, προστ. ἄφες.

ἀφθαλμὸς ὁ, ὀφθαλμός.

ἀφιτζιάλης, officiale, ἀξιωματικός.

ἄφνου, αἴφνης.

ἀφὸν, ἀφ᾽ ὃν (χρόνον), ἀφ᾽ ὅτου.

ἀφοράω, ὑποπτεύω· παθ. ἐφοράσομαι.

ἀφορμολογῶ, ἀφορμὰς (προφάσεις) ἐξευρίσκω.

ἀφορεσμὸς, ἐκκλ. ἀφορισμός.

ἀφότις, ἀφοῦ.

ἀφτίον τὸ, οὖς.

ἀφτούμενος, ἡμμένος, πυριφλεγής.

ἀχαμνὸς, ἀδύνατος.

βάγια ἡ, balia, τροφός.

βαδίος ὁ, βυζ. βαδιστὴς ἵππος.

βαλέντε – έντης ὁ, valente, ἱκανὸς, ἐμπειροπόλεμος.

βαλῆς, ἐμπαλῆς, bailli, εἷς τῶν ἀνωτέρων ἀξιωματικῶν.

βαπτιστήρα ἡ, κολυμβήθρα πρὸς βάπτισμα.

βαρετὸς, ὀχληρός.

βάρκα ἡ, barca, λέμβος.

βάρτε, προστ. βάλλετε.

βαρυνίσκω, βαρύνω.

βαρύνομαι, ἀηδιάζω.

βαρὺς, πολύτιμος.

βασιλειώτης (ἅπαξ μόνον ἐν σελ. 178) βαχλιώτης.

βαχλιώτης - ίτης (ἐκ τοῦ βασιλειώτης) θεράπων ἡγεμόνος ἢ τιμαριούχου.

βαστῶ, βαστάζω, ὑποφέρω.

βγία ἡ, βία.

βγιάζω, βιάζω.

βεντέττα, βεττέττα, vendetta, ἐκδίκησις.

βέργα ἡ, verga, ῥάβδος.

βερεττοῦνιν - ουνίον τὸ, βερετουνία ἡ, verettone, μέγα βέλος ἐκσφενδονιζόμενον ἰδίως διὰ πολεμικῆς μηχανῆς.

βελουσένος - η, ον, γαλ. villuse, ἡ ἐκ μεταξοπτίλου (βελούδου) ἐσθής.

βένετον τὸ, κυανοῦν χρῶμα.

βῆμαν, γεν· βημάτου, τὸ ἅγιον τοῦ ναοῦ βῆμα.

βίβα, ἐπιφ. viva, ζήτω.

βίγλα ἡ, vigilia, σκοπός, φρουρά.

βιγλῶ, vigilare, φρουρῶ.

βιζάκα ἡ, (ἡ ἐν ἄλλοις βίτζα) ἐν. vischia, μάστιξ.

βίος ὁ, τὸ, χρήματα, περιουσία.

βισκουντάτον τὸ, ἀξίωμα τοῦ βισκούντη.

βισκούντης, λατ. vicecomes, εἷς τῶν ἀνωτέρων ἀξιωματικῶν.

βιστιρίζω, βιστιρῶ, συναράσσω (ἐπὶ πλοίων).

βιττουαλία - γαλία ἡ, vittuaglia, ζωάρκεια, τρόφιμα· βιττουαλίζω, ζωοτροφῶ.

βιτζεκαντζηλιέρης, vice-cancelliere, ἀντικαγγελάριος, ὑπογραμματεύς.

βλεπάτορος, φρουρὸς, ἐπιτηρητής.

βλεπάω - έω - ίζω, θεωρῶ, φρουρῶ.

βλέπησις, φρούρησις.

βλέπομαι - όμαι, φρουροῦμαι, προφυλάττομαι· ἀορ. προστ. βλεπήθου.

βλέπω, ἐπιτηρῶ.

βοηθίζομαι, βοηθοῦμαι.

βοθειὰ ἡ, ἐξασφάλισις.

βολάω, καταποντίζω.

βολίκιν τὸ, ἡ δοκός.

βοσκαρίδιος ὁ - ίδιν τὸ, μικρὸς βοσκός.

βοσκὸς, ἀρχηγός.

βόσκουμαι, βόσκω.

βόρβορα τὰ, ἡ βόρβορος.

βορδόνιν τὸ, ἡ ἡμίονος·

βότα, γαλ. vote, ἀποθήκη, κατοικία.

βοτάνιν τὸ, βότανον, ἡ πυρῖτις.

βουθῶ, βοηθῶ.

βούλλα, bulla, σφραγὶς, παπικὸν ἔγγραφον.

βουλλόνω, σφραγίζω, κατάσχω.

βουλεύω, συμβουλεύω· βουλεύομαι, διανοοῦμαι, ἀποφασίζω.

βουνίν - άριν τὸ, βουνός.

βουργέσης - ζης borghese, ἀστός.

βουτζὶν - ττὶν τὸ, πίθος.

βουτῶ, βυθίζω.

βραστικὸν (δραστικὸν), βότανον μαγευτικόν.

βρὲ (μόρε) ἐπὶ ὕβρεως.

βρέδος τὸ, βρέφος.

βρουθέω - ίζω - ίζομαι, ὁρμῶ μετὰ βοῆς.

βρῶμος ὁ, κακοσμία.

βυζαστρία ἡ, τίτθη,

γαδρὸς ὁ, γαμβρός.

γάλαν γεν. γαλάτου, τὸ γάλα.

γαλεύω, ἀμέλγω.

γαλευτῆριν τὸ, ὁ γαυλός.

γαλιάτζα, ἑν. galiazza, εἶδος πολεμικοῦ πλοίου.

γάλιν, γάλιν, ἐπιρ. βραδέως, λάθρα.

γανόνω, ἀλείφω διὰ κασσιτέρου χαλκᾶ σκεύη.

γαρισούρα ἡ, εἶδος ἀσθενείας (πιθανῶς ἐκ τοῦ γάργαλος, γαργάλη = μητρομανία).

γαρδενάλε - άλες - άλης, cardinale, ὁ καρδινάλης.

γγόνιν τὸ, ἔγγονος.

γδὶν τὸ, ἰγδίον.

γδέρνω, ἐκδέρω.

'γείρω, ἐγείρω.

γεῖς, εἷς.

γεῖτος ὁ, γείτων.

γελίον τὸ, γέλως.

γελῶ, ἐξαπατῶ.

γεμάτος, πλήρης.

γεμόνω, πληρῶ, ἑτοιμάζω.

γεναῖκα ἡ, γυνή.

γενεία ἡ, γενεά.

γενήσιμος, ὁ εὐγενής.

γέννα τὰ, Χριστούγεννα.

γενουάριος, ἰανουάριος μήν.

γερακάρης ὁ, ἱερακοτρόφος.

γέρνα ἡ, λατ. gerla, μέτρον χωρητικότητος.

γερόντως αἰτ. γέροντας.

γερὸς ὁ, ἰσχυρός, ἀνδρεῖος.

γέρρα ἡ, guerra, πόλεμος.

γεύομαι, τρώγω, ἀπολαύω.

γῆ, ἡ.

γιαίνω, θεραπεύω.

γιαλὸς ὁ, αἰγιαλός, θάλασσα.

γιάση ἡ, ἴασις.

γιατὶ, ἐπειδή.

γιατρεύω, θεραπεύω.

γιλλοῦ ἡ, γελῶ, μάγος.

γινίσκομαι, γίνομαι.

γιόμαν, γιῶμαν τὸ, γεῦμα.

γιοματίζω, γευματίζω.

γίον, οὖν, λοιπόν.

γιστέρνα, cisterna, δεξαμενή.

γίτζαν, γίτζαν ἐπιρ. (ἐκ τοῦ ἴσα;) κατ' εὐθεῖαν.

γκαλῶ, ἐγκαλῶ.

γκάρρα ἡ, guerra, πόλεμος.

γκίζω, ἐγγίζω.

γληγόρα, ἐπιρ. γρήγορα.

γλυτόνω, διασώζω.

'γνάζεν (ἀντὶ νἆζεν, νὰ ἔζη).

γνώθω - ομαι, ἐννοῶ.

γνωστικὸς, φρόνιμος.

γοί. οἵ.

γομάριον - ιν - άργιον τὸ, φορτίον.

γόνατον τὸ, γόνυ.

γονίος ὁ, γονεύς.

γορεύομαι (ἐκ τοῦ ἀγορά;) συναθροίζομαι.

γουζιάζω, usare, συνειθίζω.

γούλας ὁ, (βυζαντινὴ ἢ μᾶλλον τουρκικὴ λέξις) πύργος.

γούμενος - ένη, ἡγούμενος.

γουνάρης, ὁ κατασκευάζων μηλωτὰς (guna).

γοῦππος ὁ, ὑπόγειον κοίλωμα (ἐκ τοῦ γύπη = κοίλωμα γῆς, θαλάμη, γωνία).

γουργιάζω - ριάζω (ἐπὶ γλαυκὸς καὶ κυνὸς) ὠρύομαι.

γούρνα ἡ, urna, κοῖλον μέτρον.

γούφα ἡ, κοίλωμα γῆς (βλ. γοῦππος).

γράφος τὸ, ἔγγραφον.

γράψιμον - ίματον τὸ, γραφὴ, ἔγγραφον.

γρίζα ἡ, γαλ. grise, λευκόφαιος ὀθόνη.

γριππαρία, γρίππος (ἐκ τοῦ γριπεύς = ἁλιεὺς, γρῖπος = δίκτυον) ἁλιευτικὸν, καὶ πολεμικὸν πλοῖον, γαλ. grippe, gripperie.

γρίσιον, γρόσιον, γροχίον, grosso, νόμισμα.

γροίκησι ἡ, εἴδησις.

γρωνίζω, γνωρίζω.

γύρισμα τὸ, στροφή· - φεγγαρίου, τέταρτον σελήνης.

γυοφύριν, γειοφύριν τὸ, γέφυρα.

γυρὸς ὁ, γύρος.

γὼ, ἐγώ.

δ', δὲν, οὐ.

δακτύλιν - υλίον τὸ, ὁ δάκτυλος.

δακτύλιν - λίον, - υλίδιν, ὁ δακτύλιος.

δαμάλιν - λίον τὸ, δάμαλις.

δανεικὸν τὸ, φόρος.

δάσκαλος, διδάσκαλος.

δὲ, οὐδέ.

δειλιάζω, ἀόρ. ἠδειλίασα, δειλιῶ.

δειλιγὸς ὁ, δειλός.

δεῖλις τὸ, ἡ δείλη.

δεῖν τὸ, ἡ θέα.

δελοιπὸς - ἡ, - ὸν, ὑπόλοιπος - ον.

δεντρὸν τὸ, δένδρον.

δεσποτικὸν τὸ, οἴκημα δεσπότου (ἀρχιερέως;)

δέτε, προστ. ἴδετε.

δετιποτένος ὁ (οὐδὲ τιποτένος) οὐτιδανός.

δηγῶ, μέλ. δηγήσων, δδηγῶ, ἐφοδιάζω, ἑτοιμάζω.

δηλημένος δεδηλωμένος.

δῆμαν τὸ, δεσμὸς, συνθήκη.

δημένος, δεδεμένος.

δήνομαι, συνδέομαι.

διαβάζω, ἀναγινώσκω, μαθητεύω.

διάβαν τὸ, διάβασις.

διαβαίνω, διέρχομαι.

διαβαινωμένος, διαβὰς, παρελθών.

διαβατὸν τὸ, ἡ διάβασις.

διαβοῦσα ἡ, διαβᾶσα ἡμέρα.

διαζύγιν τὸ, βάρος πρὸς ἰσοζύγιον κινητῆς γεφύρας.

διακονήτης ὁ, ἐπαίτης.

διακόνιον τὸ, ἡ ἐπαιτεία.

διάκος ὁ, διάκονος.

διαλαλημὸς, κήρυγμα, δημοπρασία.

διαλαλητὴς, κῆρυξ.

διαλαλῶ, κηρύττω.

διαλεκτὰ ἐπιρ. κατ' ἐκλογήν.

διαφεντεμὸς ὁ, ἀπαγόρευσις.

διαφεντεύω, defendere (ἢ διαυθεντεύω) ἀπαγορεύω, ὑπερασπίζω.

διαφορεύω, ὠφελοῦμαι.

διάφορος τὸ, διαφέρον, ὄφελος.

διδόω, διδῶ, δίνω, δίδωμι· δίδω μέσον — α, εἰσορμῶ.

διὲ ὁ, (ἴσως ἐκ τοῦ dies) ἐφημέριος.

δικαῖα ἐπιρ. δικαίως.

δικήβριος, δεκέμβριος μήν.

δικιμάζω, δηκιμάζω, δοκιμάζω.

δικημὴ ἡ, δοκιμασία.

δικῆος ὁ, δίκαιος.

δίκιον τὸ, δίκαιον, δικαίωμα.

δικὸν τὸ, ἐδικὸν, περιουσία.

διλαλημὸς, διαλαλημός.

δισπλαζίρ — έριν — ίριν τὸ, deplaisir, δυσαρέσκεια.

διπρόσωπος, ἀνειλικρινής.

διπλαρία ἡ, κτύπημα διὰ τοῦ πλατέος (διπλοῦ) τῆς σπάθης.

δισπιργιασμένος, desesperé, ἀπηλπισμένος· ταὐτὸν παγιασμένος.

δισφατιάζω, disfare, disfaciare, δυσαρεστῶ, κακοποιῶ.

διχὸς — ῶς, δίχα, ἄνευ.

δοκιμὴ ἡ, δοκιμασία.

δόκιμος ὁ, ἱκανός, πλούσιος.

δοντάκρα ἡ, κολαστήριον ἐργαλεῖον (ὀδοντωτὸν τὰ ἄκρα;) νῦν δὲ καλεῖται ἐν Κύπρῳ ζωντάγρα· παρὰ Σουίδᾳ ζώντειον.

δοντίον τὸ, ὀδούς.

δόξα ἡ, τιμὴ, ματαιότης.

δοξαρίον τὸ, τόξον.

δοξιώτης ὁ, τοξότης.

δοξεύγω, τοξεύω.

δόξου (δέξου), ἰδού.

δόσιον τὸ, ἡ δόσις, παραχώρησις.

δούκας, δουκέσσα, duca, duchessa, δοὺξ, δούκησσα.

δουκάτον, ducato, ἑνετικὸν φλωρίον.

δουλευτὴς, θεράπων.

δουλωμένος, ὑπόδουλος, ὑποτελής.

δράζω — άσσω, ἁρπάζω.

δράππα ἡ, καταπακτὴ, ἀπόκρυφος θύρα.

δρόσος τὸ, ἡ δρόσος.

δυναστεύγω, βιάζω.

δυνάτος, ἰσχυρός.

δύνομαι, δύναμαι.

δυσίκος, ὁ ἐκ τῆς δυτικῆς Εὐρώπης.

δυσπλαζέρης, δυσμενής. βλ. δισπλαζέριν.

'δῶ, ἴδω.

δώκω, δώχνω, διώκω.

ἐβάρτησαν, ἤρχισαν.

ἐβγαρμένος (ἐκβεβλημένος), ἀπηλλαγμένος.

ἔβγαρ' προστ. ἔκβαλλε.

ἐβλέπισις ἡ, φρούρησις.

ἐβράσαν (ἀόρ. τοῦ βράσσω) ὥρμησαν.

ἐγγαστόνω, ἀνασκολοπίζω.

ἔγγαστος, (ἄγγατος παρὰ Δουκαγγίῳ λ. κλιματερὴ) ἡ δοκός.

ἐγγίζει, ἀνήκει.

ἐγγυμασία - γία ἡ, ἐγγύησις.
ἐγγυτὴς ὁ, ἐγγυητής.
ἐγδέρω, ἐκδέρω.
ἐγδέχομαι, περιμένω (ἐκδέχομαι).
ἐγδύνομαι, ἀπογυμνοῦμαι· ἐγδύθη τὰ χωργιά του, παρεχώρησεν εἰς ἄλλον τὰ χωρία.
ἐγρωνίζω, γνωρίζω.
ἐγκέστα ἡ, inchiesta, ἀνάκρισις.
ἐγκλέγω, ἐκλέγω.
ἔγραφος τὸ, ἔγγραφον.
ἐγροίκησις ἡ, συνεννόησις.
ἐδέρες (β΄ πρ. ἐνεστ. ἐδέρω) δέρεις.
ἐδηγία ἡ, (ὁδηγία) ἑτοιμασία.
ἐδήκτησαν, ἐδέχθησαν.
ἐζήτησις - τῆσις ἡ, ἐκζήτησις.
ἐθάφτην, ἐτάφην.
εἴμεσταν, εἴμεθα.
εἴπουν (α΄ πρ. ἀορίστου) εἶπον· προστ. εἰπέν.
εἰς ὅλον ἐπιρ. ἐν συνόλῳ.
εἰσόδεμα τὸ, εἰσόδημα, εἴσοδος.
εἴσοδος ὁ, ἡ ἐτησία εἴσοδος.
εἴστην (ἀπαρ.) εἶσθαι.
εἴτι, ὅ,τι.
εἶχαν (α΄ πρ. παρ. καὶ ἀορ.) εἶχον.
ἐκανέω (ἱκανέω) ἐξαρκῶ.
ἐκατάπεν (ἀόρ.) κατέπιεν.
ἔκατζα - άτσα (ἀόρ. τοῦ κάθημαι)· ἐκάτσαν εἰς τὸ λαμπρὸν, ἔρριψαν εἰς τὰς φλόγας.
ἐκδεκῶ, ἐκδικῶ.
ἐκδέχομαι, ἀναμένω.
ἐκδεχόμενος ὁ. διάδοχος.
ἐκδύω. ἀπογυμνῶ τινα τῶν ὑπαρχόντων.
ἐκλέω, ἐκλέγω, εἰσπράττω.
ἔκκρυμμαν τὸ, ἐνέδρα.
ἐκκλησοῦδιν τὸ, (ἐκκλησείδιον) ναΐσκος.
ἐκομπήθην (ἀόρ. τοῦ κομπέομαι), ἀπέτυχον, ἠπατήθην.
ἐκοῦνταν, ἔκειντο.
ἔλα τὸ, ἡ ἄφιξις.
ἔλαψεν, ἔλαμψεν.
ἐλεμονοῦμαι, παθ. ἀόρ. ἐλεμονήθην, πρ. ἐλεμονήθου, ἐλεῶ - οῦμαι.
ἐλεμοσύνη ἡ, ἐλεημοσύνη.
ἐλευθερίζω, ἐλευθερῶ.
ἐλήα ἡ, ἐλαία (τὸ δένδρον).
ἐλίγη ἡ, ὀλίγη.
ἐλικία ἡ, ἡλικία.
ἐλλιγοῦμαι, λειποθυμῶ.
ἐμαυτόν του, ἑαυτόν.
ἐμεῖς, ἡμεῖς.
ἐμπαίνω, εἰσέρχομαι, δικαιοῦμαι
ἐμποῦσιν (γ΄. πρ. ὑπ. ἀορ.) εἰσέλθωσι.
ἐμπαλῆς - αμῆς ὁ, bailli, εἷς τῶν ἀνωτέρων ἀξιωματικῶν τοῦ βασιλείου, ἐπίτροπος.
ἐμπεραδούρης ὁ, imperadore, αὐτοκράτωρ.
ἐμπιλῆς, ἐμπαλῆς.
ἐμπιστὰ ἐπιρ. πιστῶς.
ἐμπιστικὸς ὁ, πιστός.
ἐμπιστιοσύνη ἡ, πίστις.
ἐμπλάζω, ἀπαντῶ (φιλικῶς ἢ ἐχθρικῶς).

ἐμπόδισμαν τὸ, ἐμπόδιον.
ἐμπρόσθεν, ἔμπροστεν, ἔμπροσθεν.
ἐνάφανεν, ἀνεφάνη.
ἐνγκρίζω (ἀγγρίζω) δυσαρεστοῦμαι, ὀργίζομαι.
ἐνεπνιάζομαι, ἐνυπνιάζομαι.
ἐνεφάνισκα, ἀνεφάνην.
ἔνκρυμμαν τὸ, ἔγκρυμμα, ἐνέδρα.
ἐννοία, ἔννοια.
ἐννοιάζομαι, διανοοῦμαι.
ἐνοικάτορος ὁ, ἐνοικιαστής;
ἐντεχάμενος, ἐνδεχόμενος, εὐπαράδεκτος.
ἐντυμασία ἡ, ἐνδυμασία.
ἐξάζω, τιμῶμαι.
ἐξαναδιαλαλῶ, ἐκ νέου κηρύττω.
ἐξαναλογῶ, μεταμελοῦμαι.
ἐξαρματόνω, ἀφοπλίζω.
ἐξεύρω, γινώσκω.
ἐξεφορτόνω, ἐκφορτόω.
ἐξήλεψα ἀόρ. τοῦ ἐξαλείφω.
ἐξημερόνει, φωτίζει ἡ ἡμέρα.
ἐξηστραφίζω, ἐξοιδαίνω.
ἐξιππάζομαι, ἀφηνιάζω (ἐπὶ ἵππου).
ἔξοδος, ἐξόδος ὁ. ἡ. δαπάνη. βλ. ὄξοδος.
ἐξωδίδω, ὑπεκφεύγω, ἀναχωρῶ.
ἐξωμέρου ἐπιρ. ὕστερον.
ἔπαρ᾽ (προστ. ἀορ. τοῦ παίρνω) λαβέ.
ἐπαρχία ἡ, προξενικὴ δικαιοδοσία.
ἔπγα (ἀόρ. τοῦ πίνω) ἔπιον.
ἐπεζεύω, πεζεύω, ἀποβαίνω εἰς τὴν ξηράν.
ἐπειδὴν, ἐπειδή.
ἐπετάξα (ἀόρ. τοῦ πετῶ) ἔρριψα.
ἐπῆα, ἐπῆγα (ἀόρ. πηγαίνω) ἐπορεύθην, καὶ παρέλαβον (ἀντὶ τοῦ ἐπῆρα).
ἐπήτιος ὁ, ἐπαίτιος.
ἐπεσώθησαν, ἀφίχθησαν.
ἐπῆκα, ἐνέδην
ἐπόθανα (ἀορ. τοῦ ποθαίνω) ἀπέθανον.
ἐποστάθην (ἀορ. τοῦ ἀποσταίνω) ἐκουράσθην.
ἐπῶ (ἀόρ. ὑποτ.) εἴπω.
ἔργατον τὸ, ἔργον, κακὴ πρᾶξις.
ἐρημιάζω, ἐρημόω, ἀφανίζω.
ἔρισα (ἀόρ. τοῦ ὁρίζω), διέταξα.
ἑρμάζω (ἁρμάζω) νυμφεύω.
ἐρματόνω (ἀρματόνω) ὁπλίζω.
ἔρκουμαι, παρ. ἔρκουμουν, ἔρχομαι.
ἔρχεψα (ἀόρ. τοῦ ἀρχεύω) ἤρχισα.
ἐρχόμενος ὁ, μέλλων χρόνος.
ἐσήμερον, σήμερον.
ἔσμιξις ἡ, σμίξις, συνουσία.
ἐσοὺ, ἐσὺ, σύ.
ἐσπίτιον (σπίτιον), οἰκία.
ἐσύμπαψα (ἀόρ. τοῦ συμπαύω), ἀπέλυσα.
ἐσπλαχνίζομαι, εὐσπλαγχνίζομαι, λυποῦμαι.
ἐτὰ ἡ, età, ἡλικία.
ἐτζουρία ἡ (ἐκ τοῦ ζούρα = ῥύπος) προσβολή.
ἐτιμάζω - ομαι, ἀόρ. ἐτιμάσα, ἀτιμάζω.

ἕτοιμος, πρόθυμος, εὐπειθής.

ἔτον, ἦτο καὶ ἦσαν.

εὐαγγέλιον τὸ, εὐαγγελικὴ ἀλήθεια.

εὐαγγελιστὴς ὁ, ἐκκλησιαστικὸν ἀξίωμα.

εὐγατίζω (αὐγάζω) αὐξάνω.

εὔκαιρα ἐπιρ. ματαίως.

εὔκαιρη ἡ, κενὴ, ἀφύλακτος.

εὐκαιρῶ - όνω, ἐκκενῶ, ἐγκαταλείπω.

εὐκαρίζομαι, εὐχαριστῶ.

εὐκαρισία ἡ, εὐχαριστία.

εὔκομαι, εὔχομαι.

εὕρισκα (παρ. τοῦ εὑρίσκω) εὕρισκον.

εὑρισκόμενος ὁ, παρὼν χρόνος.

εὐχαρίζομαι, πρ. ἐν. εὐχαρίστου, ἀόρ. εὐχάρην, εὐχαριστῶ.

ἔφαν (γ΄ πρ. ἀορ.) ἔφαγεν.

ἔφεν (γ΄ πρ. παρ.) ἔφασκεν.

ἔφηκα (ἀόρ. τοῦ φτιάνω) κατεσκεύασα.

ἐφίορκος ὁ, ἐπίορκος.

ἐφτάνω, φθάνω.

ἐφφικάτορος (ὁ ἔχων ἐφφίκιν), ὑπάλληλος.

ἐφφίκιν τὸ, ufficio, ἀξίωμα· ὀφφίκιον.

ἔφφιτον τὸ, affictus, ἐνοικίασις.

ἔχαν (γ΄ πλ. πρ. παρατ.) εἶχον.

ἐχθρὴ ἡ, ἐχθρά.

ἔχοντα, ἔστοντα, ἄκλ. μετοχαὶ ὡς μόρια συνδετικὰ τιθέμεναι, ἀφ' οὗ, ἐν ᾧ.

ἐχρονία ἡ, χρονία, ἔτος.

ἔψα (ἀόρ. ψαύω), ἤγγισα.

ζάλη ἡ, καταιγίς.

ζαμμὸς ὁ (ἐκ τοῦ ἅμμα;), ἡ λαβὶς πρὸς σύλληψιν τῶν ἡμμένων ἀνθράκων.

ζαρβὸς ὁ, ἀριστερός.

ζαρπωτὴς (ἐκ τοῦ ἅρπαξ):

ζάριν τὸ, οἱ κύβοι.

ζάχαρη - χάρη ἡ, ζαχάρην τὸ. γεν. ζαχάριτος. πλ. τὰ ζαχάριτα - ιτα, σάκχαρ.

ζευγάριν τὸ, ζεῦγος.

ζευστὸς (ζεστὸς) βραστός.

ζήλα ἡ, ζηλοτυπία.

ζηλεύγω, ζηλόω.

ζημιὰ - μνιὰ, ζημία.

ζημίνω - ιόνω, ζημιῶ.

ζηντηλόμος, gentilhomme, εὐγενής.

ζηποῦνιν τὸ, giupone, ἐσωφόριος ἐσθής.

ζιτὶλ ὁ, gentil, εὐγενής.

ζιῶ, ζῶ.

ζυγὴ ἡ, ζυγάς.

ζωδίον τὸ, ζῴδιον.

ζωὴ ἡ, τὰ πρὸς ζωαρκειαν.

ζώση ἡ, ζωή.

ζῶντα, ζῶντος.

ἡ, αἱ.

ἡλιακὸς ὁ, στοὰ πρὸ τῆς θύρας τῆς οἰκίας.

ἤλθαμαν, ἤλθομεν.

ἥμισον τὸ, ἥμισυ.

ἠξεῦρε (προστ. ἐν. τοῦ ἠξεύρω), ἤξευρε.

ἠξηγήθην (ἀόρ. τοῦ ἐξηγοῦμαι). ἐξηγήθην.

ἦνι τὸ, (———) ἡ συγκέντρωσις.

ἠπόρισα (ἠμπόρισα) ἠδυνήθην.

ἦρτα, ἦλθον.

ἤτζου, οὕτως.

ἠφελῶ, ὠφελῶ.

θαλάσσου τῆς, θαλάσσης.

θανατήσιμος, θανάσιμος.

θανατικὸν τὸ, ἐπιδημικὴ θανατικὴ νόσος.

θανάτοι οἱ, θάνατοι.

θαύγω, θάφτω, θάπτω.

θαυμάζουμέθαν, θαυμάζομεν.

θαφίον τὸ, ταφὴ, τάφος.

θειορκίζω, ἐξορκίζω.

θειὸς ὁ, πληθ. θειοῦδες, θγειοῦδες, θεῖος, θεῖοι.

θέλημαν - λῆμαν τὸ, θέλημα.

θεσμένος, συντεθειμένος.

θεωρῶτα (μετ. ἄκλ.) θεωρῶν.

ἴντα, τίνα.

ἴχια - ἰχία (ἴσια), κατ' εὐθεῖαν.

χαβαλλάρης, cavaliere, ἱππεὺς, ἱππότης. χαβαλλαρία ἡ, ἱππότις. χαβαλλαρόπουλος, ὁ υἱὸς τοῦ ἱππότου.

χαβαλλίκεμαν τὸ, ππευμα.

χαβαλλικεύω, ἱππεύω.

χάβοι οἱ, cavo, δεσμὸς φιλίας.

χάθα, κάθε, καθ' ἕν.

χαθαιρῶ, καθαρίζω - ομαι, καθαίρω, ἐκλέγομαι.

χαθαρὸς, γνήσιος, ἀθῶος.

χαθημένος ὁ, ἐφαρμοζόμενος, ἐρειδόμενος.

χαθημέρι τὸ, καθ' ἑκάστην ἡμέραν.

χαθολικὴ ἡ, μητροπολικὸς ναός.

χαθολικὸς, γνήσιος.

χαθόρδινα (κατὰ ordino) κατὰ τάξιν.

χαιρὸς ὁ, χρόνος, ἄνεμος.

χαβαλκάριον τὸ, calvario, ὁ Γολγοθᾶς.

χακοδικῶ, ἀδικῶ, βλάπτω.

χακοθανατίζω, κακοθανατῶ τινα.

χακόκαρδος ὁ, τεθλιμμένος.

χακονώθω, κακὰ διαλογίζομαι.

χακόποτον τὸ, ἀηδές.

χακὸς -, καὶ ἄσημος τὸ γένος.

χακότυχος, ἀτυχὴς, μοχθηρός.

χακουργία, κακὴ πρόθεσις.

χακουχίζω, ἀσθενῶ.

χακοψυχέω - χίζω, ἀσθενῶ βαρέως.

χακόψυχα ἐπιρ. ἀσθενῶς.

χαλὰ τὰ, ἀγαθὰ, κτήματα.

χαλὰ ἐπιρ. καλῶς, λίαν.

χαλαμάριν τὸ, καλαμάριον· μὲ χαρτὶν καὶ καλαμάριν, ἐγγράφως.

χαλαμερὰ τὰ, σιτηρά.

χαλάμιν ζαχάριτος, ὁ σακχαροκάλαμος.

χαλαφατίζω, calafatare, ἐπιδιορθῶ πλοῖον διὰ στυπείου καὶ πισσασφάλτου.

χάλεσμαν τὸ, πρόσκλησις εἰς συμπόσιον, καὶ αὐτὸ τὸ συμπόσιον.

χαλεσμένοι οἱ, συνδαιτυμόνες.

χαλίσα ἡ, ἐν. calice, ἱερὸν σκεῦος.

χαλλιτερίζω, τρέπομαι ἐπὶ τὰ βελτίω (ἐπὶ ἀσθενοῦς).

καλόγρηα (καλογραῖα) ἡ μοναχή.

καλοδηγοῦμαι, καλῶς οἰκονομοῦμαι.

καλοκαῖριν τὸ, θέρος.

καλοπίχερος, ἀγαθὸς, φιλήσυχος.

καλορροίζικος, εὐτυχής.

καμακεύω, περῶ διὰ κάμακος, ἀκοντίζω.

καμήλα ἡ, καμηλίον τὸ, κάμηλος.

καμίνιν τὸ, κάμινος.

καμὸς ὁ, καῦμα, φλὸξ τῆς καρδίας.

καμουμένον τὸ, πεπραγμένον.

καμπάνα, campana, ὁ κώδων τοῦ ναοῦ.

κάμπος ὁ, campo, πεδίον, στρατόπεδον.

κάμωμα τὸ, κατόρθωμα, γιγνόμενον.

κάνα ἡ, canna, κάλαμος, μέτρον ὕψους.

κανενεὶς, κανεὶς, οὐδείς.

κανίσκιν - νίσκιον τὸ, δῶρον (ὡς προσφερόμενον ἐπὶ κανισκίου).

κανοὺ ἐπιρ. (κἂν οὐ) ἄλλως, μάτην.

κανοῦνιν - νίον τὸ, ἡ θερμαστρίς.

καντάριον τὸ, cantaro, ὁ στατήρ.

καντζηλέρης - λιέρης ὁ, cancelliere, καγγελάριος, γραμματεύς.

καντήλα ἡ, candela, λυχνία.

καντιτὰ, quantità, ποσότης.

κάντουνον, τετρα - τὸ (τετρα - angulus) τετράγωνον, μέγιστον.

κάπιοι, κάποιοι, τινές.

καπετανίκιν, τὸ ἀξίωμα τοῦ καπιτάνου, καὶ ἡ ναυαρχίς.

καπετάνος - πητάνος ὁ, καπιτάνος, στρατηγὸς, ναύαρχος.

καπνὸς, ὁ ἐπὶ τῆς οἰκίας (καπνοδόχης) φόρος.

κάποσος - πόσος, μερικός.

κάποτὲ, ποτέ.

καπουτζεττίον τὸ, - πολεμικὸν ὄργανον.

καραβάνα ἡ, στρατιωτικὸν σκεῦος.

καραβέλλα ἡ, καράβιν - βίον τὸ, πλοῖον.

καραβοκύρης - κῦρις - κυρὸς, ὁ πλοίαρχος.

κάρβουνον τὸ, carbone, ἄνθραξ.

καρδία ἡ, τὸ μέσον, ὁ μυχός.

καρεντιάζω, carezziare, ἐκτιτιμῶ, λαμβάνω ὑπ' ὄψιν τὰ λεγόμενα.

καρὴ ἡ, βλάξ;

κάρινος (καρύϊνος) ὁ ἐκ ξύλου κορμοῦ καρύας.

καρὶν τὸ, carino, ἀνακριτικὸν ἢ βασανιστικὸν ἑδώλιον τῶν Ἐνετῶν ἐν Κύπρῳ.

καρίον τὸ, carro, ἁμάξιον.

καρτάνα ἡ, quartana, (febris), τεταρταῖος πυρετός.

καρτσὰ τὰ, (πιθανῶς ἐκ τοῦ παρ' Ἡσυχίῳ κέρσα, ἀσιανὸν νόμισμα) χρήματα.

καρφὶν - φίον τὸ, ἧλος.

καρφόνω, ἡλῶ.

κάσα, cassa, ταμεῖον.

καστελλάνος, castellano, φρούραρχος.

καστέλλιν - λίον τὸ, castello, φρούριον.

καστηγαρίζω, castigare, τιμωρῶ.

κάστρον, castrum, φρούριον.

καταβγδίον τὸ, κατευόδιον.

καταβγοδοῦμαι, κατευοδοῦμαι.

καταγνώνω, κατηγορῶ,

κατάδικα ἐπιρ. ἐναντίον.

κατάδικος, ἐναντίος, πολέμιος.

κατακουρσεύω, διαρπάζω.

κατάλος ὁ, κατάλυσις, καταστροφή.

καταλύω, ἀφανίζω, φονεύω.

καταμακελεύω, κατασφάττω.

κατἄμματα (κατὰ ὄμματα) κατὰ πρόσωπον.

καταμασσῶ, συζητῶ.

καταμπλέκω, διαβάλλω.

καταπατητὴς, κατάσκοπος.

καταπρόσωπα ἐπιρ. ἀντικρὺ, ἐναντίον.

καταπροσωπίζω, ἀντεπεξέρχομαι, ἐναντιοῦμαι.

καταρίτιον - άρτιν τὸ, ἱστὸς τοῦ πλοίου.

κατάστημαν τὸ, πρᾶξις, κατόρθωμα.

καταστήνω, ἀόρ. ἐκαταστῆσα, καθίστημι, ἐργάζομαι ἐπὶ κακοῦ.

καταφύγιν τὸ, καταφύγιον.

καταχερὸς ἐπιρ. ἐντελῶς.

κάττα, catta, ἡ γαλῆ· ἄρσεν. ὁ κάτος.

κατεβγῶ (ὑπ. ἀορ.) καταβῶ.

κάτερον - τεργον τὸ, τριήρης.

κατζουρίζω, - περικαίω.

κατηγόρησις, κατηγορία, μομφή.

κατήφορος ὁ, κατωφερὴς τόπος.

κἄτις, κἄτὶς, πλ. κἄτινες, κἄτινές, τίς, τινές.

κάτοθεν τὸ, καθ' ἕν, ἕκαστον.

κατ' ὀλίγου, κατ' ὀλίγον.

'κατὸν, ἑκατόν.

κάτσιμον τὸ, διατριβή· - πέτρας, θεμελίωσις λίθου.

κατούνα ἡ, στρατόπεδον.

κατῶγιν τὸ, κατώγαιον οἰκίας.

καύω, καύγω - ομαι, ἀόρ. ἐκάγην, καίω - ομαι.

καύχα ἡ, (βαῦκος - κίς;) παλλακίς.

καφιζίον τὸ (ἐκ τοῦ παρὰ Σουΐδᾳ κάβος, μέτρον σιτικόν) μέτρον ξηρῶν καρπῶν.

κεῖ, κεῖα, κείω, ἐκεῖ.

κελλάριν τὸ, cellarium, ἀποθήκη ζωοτροφιῶν.

κελλίν - ίον τὸ, cella, δωμάτιον, ἀποθήκη.

κεντῶ (κενῶ)· ἐκεντῶσαν τὸν τοῖχον, ἔρριψαν -.

κερατζιὰ - τζία ἡ, κεράτιον τὸ δένδρον.

κεράτζιν τὸ, κεράτιον ὁ καρπός.

κεργὶν, κερὶν τὸ, κηρίον.

Κερεκή - ρικὴ ἡ, Κυριακὴ ἡμέρα.

κερένος ὁ, κήρινος.

κεστίουν ἡ, question, διένεξις.

κεφάλαιον τὸ, κεφαλαιῶδες ζήτημα.

κεφάλη, πλ. κεφαλάδες, κεφαλή.

κεφαλιάτικον τὸ, κεφαλικὸς φόρος.

κεφάλιν τὸ, ἀρχηγός.

κηνουργίον τὸ, καινὸν, καινουργές.

κιβοῦριν τὸ, (ἐκ τοῦ παρ' Ἡσυχίῳ κύβας ἡ σορὸς) τάφος.

κιλιτρία (ἐκ τοῦ cella;) ὑπηρέτρια.

κιλιούρης (πιθανῶς ὁ παρὰ βυζαντινοῖς κελλάριος), εἰσπράκτωρ.

κιλλάκιν τὸ, προκάλυμμα τῆς κεφαλῆς· ἐκλήθη δὲ οὕτως (ὡς ἐξειργασμένον ἐξ ἐρίων τῶν τράγων τῆς Κιλικίας. Ducange, κιλιάκιον, κιλίκιον).

κινητικὸν τὸ, κινητὴ περιουσία.

κιντυνεύω - νεύγω, κινδυνεύω.

κίντυνος ὁ, κίνδυνος.

κιτάσσα ἡ, quitanze, ἐξόφλησις χρέους.

κιτιάζω, quitare, ἐξοφλῶ.

κιτρομηλία ἡ, περσικὴ μηλέα, νεραντσία.

κιτρομηλόφυλλον τὸ, φύλλον τῆς κιτρομηλίας.

κλαππωμένος (κλάπα = ποδοκάκη) ἀλυσόδετος.

κλερονόμος - νόμησσα, ὁ, ἡ κληρονόμος.

κλεψία ἡ, κλοπή.

κλήμα ἡ, (καλῶ) εὐωχία.

κλῆρος τὸ, ὁ ἐκκλησιαστικὸς κλῆρος.

κλησιαστικὸς, ἐκκλησιαστικὸς, ἱερωμένος.

κλιάρος ὁ, κριός.

κλορονόμος ὁ, κληρονόμος.

κλόστην τὸ, cloitre, μοναστήριον.

κλουβὶν τὸ, κλωβός.

κλουθῶ, ἀκολουθῶ.

κλωθογυρίζω, περικυκλῶ.

κοιμητῆριν τὸ, κοιμητήριον.

κοίταμαι - τομαι, κεῖμαι.

κοιτιάζω βλ. κιτιάζω.

κολακίον τὸ, κολακεία.

κόλλα χαρτὶν, φύλλον χάρτου.

κόλφος ὁ, κόλπος θαλάσσης.

κόμμαν τὸ, ἀποκοπὴ, ἀκρωτηριασμὸς· - κεφαλῆς, ἀποκεφάλισις.

κομματίον τὸ, τμῆμα· - πρὸς κομματίον, ἓν πρὸς ἕν.

κομμοκεφαλιάζω, ἀποκεφαλίζω.

κομμοκέφαλος, ὁ ἔχων κεκομμένην τὴν κεφαλήν.

κομπόνω, κονμπόνω, κονπόνω, (κομπόω) ἐξαπατῶ.

κόμπος ὁ, πνιγμός.

κομποτὴς, πλ. κομποτάδες, ἀπατεών.

κόνμαν, κόμμαν.

κόντα (κοντὰ) ἐπιρ. πλησίον.

κοντάριον, ἀκόντιον.

κοντῆσιν - όσιν τὸ, μικρότερον ξύλον τοῦ σταυροῦ.

κοντολογία (κοντὸς λόγος) βραχυλογία.

κοντοκρατοῦμαι, ἐνδοιάζω.

κοντοσταύλενα ἡ, σύζυγος τοῦ κοντοσταύλη.

κοντοσταύλης ὁ, contestabile, εἷς τῶν ἀνωτάτων ἀξιωματικῶν.

κοντοσταυλίκιν τὸ, ἀξίωμα τοῦ κοντοσταύλη.

κοντοστέκομαι, βραδυπορῶ, παραμένω.

κοντότερος ὁ, πλησιέστερος.

κοντοφθάνω, προσεγγίζω.

κόπια ἡ, copia, ἀντίγραφον.

κοπέλλα ἡ, παιδίσκη.

κόπελλος - πέλλιν, ὑπηρέτης.

κοπίδιν τὸ, ἡ κοπὶς τοῦ κατέργου.

κορακίζω, (κοράκιον) ἀγκιστρῶ.

κορδαλίνω - όνω, χορδόω τὸ τόξον.

κορμίν - ίον τὸ, σῶμα ἀνδρὸς, καὶ κορμὸς δένδρου.

κορνιακτὸς ὁ, κονιορτός.

κόρπος, κόπος ὁ, colpo, τραῦμα.

κορπωμένος, τετραυματισμένος.

κορφὴ ἡ, κορυφή.

κορτέσικα βλ. κουρτέσικα.

κοτεύω, κοντεύω, προσεγγίζω.

κόττα ἡ, cotta, ἐπανωφόριον.

κοττένος ὁ, (cotone), βαμβάκινος.

κουβαλίω - ῶ - λίζω, μεταφέρω, σωρεύω.

κουβαλητὸς ὁ, δι' ἄλλου μεταφερόμενος.

κουβέρτα ἡ, couverte, κατάστρωμα πλοίου.

κουβεντιάζω, convertire, συνόμνυμι κατά τινος.

κουβερνιάζω, κυβερνῶ.

κουβέρνος - νούρης ὁ, κυβερνήτης.

κουβερτιάζω, κουφερτιάζω.

κουβοῦκλιν τὸ, cubiculum, σκέπασμα τοῦ ναοῦ.

κουζὶν τὸ, πίθος.

κούζω, βοῶ.

κουκοῦτιν τὸ, ὁ χοῖρος.

κουκουφὰ πλ. ἡ κουκουφάδες, (ὁ κουκούφας παρ' Ὡραπόλλωνι) γλαύξ.

κουμενταρία ἡ, commanderie· οὕτω καλοῦνται τὰ ἐν Κύπρῳ τέσσαρα χωρία Πλατανιστὸ, Φινίκι, Μοναγροῦλι καὶ Κολόσι τὰ ὑπὸ τοῦ Οὔγου Α' (1210) δωρηθέντα εἰς τὸ τάγμα τῶν Ἰωαννιτῶν, ὡς ὑπὸ ταξιάρχου (commandeur) διοικούμενα· ἐκ τούτων δὲ παρήγετο καὶ ὁ μέχρι νῦν περιώνυμος Κύπριος οἶνος κομμανταρία.

κουμεντούρης, ὁ διοικητὴς τῆς ἐν Κύπρῳ κομενταρίας.

κουμέρκιν τὸ, ὁ ἐπὶ τῶν ἐμπορευμάτων (commercio) φόρος, τελωνεῖον.

κουμερσάρης ὁ, commissaire, ἐπίτροπος.

κουμνὶν τὸ, μικρὰ λάγηνος.

κουμούνην - οῦνιν τὸ, commune, κοινότης (πολιτεῖαι Ἑνετίας καὶ Γενούης).

κουμπάρος ὁ, compare, ἐκ βαπτίσματος συγγενής.

κουμπίζω, κουμπῶ, ἐρείδομαι.

κουμπλεζιάζω, comploter, ῥαδιουργῶ.

κουντέτε - ος ὁ, contento, εὐχαριστημένος.

κουντεντιάζω, κουσεντιάζω, contentare, εὐχαριστοῦμαι, συναινῶ.

κουντεστριάζω, contrastare, ἀντιλογῶ, ἀνθίσταμαι.

κουντετζιοὺν ἡ, condizione, τάξις κοινωνικὴ ἀνθρώπων.

κούντης - τέσσα, conte - essa, κόμης - ησσα.

κουντουμάσα - ματζιὸν, contumacia, πρόστιμον.

κουντουνάντζα ἡ, condannazione, καταδίκη.

κοῦντρα, contra, ἐναντίον.

κουπανίζω, διὰ κοπάνου τρίβω.

κουπίον τὸ, ἡ κώπη.

κουράσα ἡ, cuirasse, θῶραξ.

κουργιάζω, curare, φροντίζω, διανοοῦμαι.

κουρουνιάζομαι, couronner, στέφομαι.

κουρούνιασμαν τὸ, ἡ στέψις.

κουρσάρος ὁ, corsare, καταδρομεύς.

κουρσάρικος, καταδρομικός.

κουρσεύω - τζεύω, κουσεύω, λεηλατῶ, ἀφανίζω.

κοῦρσος τὸ, λεηλασία.

κουρτέλλα ἡ, ἐν. cortela, πλατεῖα μάχαιρα.

κουρτεσία - γία, cortesia, εὐγενὴς συμπεριφορά.

κουρτέσικα ἐπιρ. εὐγενῶς. πλουσιοπαρόχως.

κουρτέσικος, εὐγενικός.

κουσέλιο τὲ Διέζε, ἐν. consegio de Diese. τὸ ἐν Βενετίᾳ συμβούλιον τῶν δέκα.

κούσουλος ὁ, console, πρόξενος.

κουστουμίον τὸ, costume, ἔθιμον.

κουτάλιν τὸ. κοχλιάριον.

κουτζούλης ὁ. (κουτρούλης) κεκαρμένος. ἐμπαικτικῶς δὲ ὁλατῖνος ἱερεύς.

κούφανος - φάνος - φανὸς ὁ, gonfanone, βασιλικὴ σημαία.

κουφερμιάζω, convertire, προσηλυτίζω, διανοοῦμαι

κουφέττον, confetto, ἐπιδόρπιον.

κουφορτιάζω, ἀνακουφίζω, παρηγορῶ.

κουφὸς, κωφός.

κοχλὴν τὸ, εἶδος ἐρίου, (ἐκ τοῦ κόχλω = γυρίζω;) κεκλωσμένον; γαλ. cohlie (Mas Latrie III, 247.). ὕφασμα μάλλινον.

κοψιάρης (ἐκ τοῦ κόπτω) λειποτάκτης.

κράζομαι, καλοῦμαι.

κρασὴ ἡ, κράσιν - σὶν τὸ, οἶνος.

κρατήματα τὰ, κτήματα.

κράτησις ἡ, ἰδιοκτησία.

κρατοῦμαι, ὑποχρεοῦμαι· κρατούμενος ὁ, ὑπόχρεως.

κρεμάζω - μμάζω, κρεμῶ, ἀπαγχονίζω.

κρεμίζω - μμίζω, κρημνίζομαι.

κρεμμὸς ὁ, κρημνός.

κρῆας τὸ, πλ. κρῆατα - ἄτα, κρέας.

κρίμαν τὸ, crima, ἀδικία, ἔγκλημα, ἁμαρτία.

κρινέλλια τὰ, crénaux, ἐπάλξεις φρουρίου.

κρινίσκω, κρίνω.

κρίνω, δικάζω, διαικῶ.

κρίσις ἡ, δίκη, δικαιοσύνη, εκδίκησις.

κριτὴς, πλ. κριτάδες, δικαστής.

κριτηρεύγω, βασανίζω.

κρόνακα ἡ, cronaca, χρονικόν.

κρουδὲλ ὁ, crudele, σκληροκάρδιος.

κρούω, ἀποκρούω, πλήττω.

κρύϐγουμαι, κρύπτομαι.

κρύϐγω, κρύπτω.

κτηνὰ τὰ, κτήνη.

κτίζω, οἰκοδομῶ, ἀναδεικνύω τινά.

κύρης, κῦρις ὁ, κύριος, αὐθέντης· θηλ. κυρά.

κυϐεντίζω, πομπεύω.

κωλοσέρνω - σύρω, θανατῶ σύρων ἀπὸ τῆς οὐρᾶς τοῦ ἵππου· ἐν μαρτυρίῳ Κυπρίων (σελ. 38) γράφεται βωλοσύρω.

λαϐόνω, τραυματίζω.

λαγῆνιν τὸ, λάγηνος.

λαγηνόπουλον τὸ, μικρὰ λάγηνος.

λαγικὸς ὁ, λαϊκός.

λαγκία ἡ, διὰ λαγκίας (λόγχης) πλῆξις.

λαγωνικὸν τὸ, θηρευτικὸς κύων.

λάδιον τὸ, ἔλαιον.

λακτία, λαχτία ἡ, λάκτισμα.

λάμνημαν (ἐκ τοῦ ἐλαύνω) κουπίων, κωπηλασία.

λαμπρὸ τὸ, κεραυνός· λαμπρὸς ὁ, λαμπρὸν τὸ, πῦρ· λαμπρὸν Ἑλληνικὸν, τὸ Ἑλληνικὸν πῦρ.

λαμπαχίον (ἐκ τοῦ κυπρ. λαμπάζω = παραφρονῶ) παραφροσύνη.

λᾶς οἱ (λαὸς) ὄχλος, θεράποντες· λᾶς τῆς μέσης, ὑϐριστικὸν ἐπώνυμον τῶν Γενουηνσίων· λᾶς τῶν ἁρμάτων, ὁπλῖται, ἀρματωλοί.

λάσσω (ὑλάσσω) ὑλακτῶ (ἐπὶ ἀνθρώπου ἀπέλπιδος).

λεθερῶ, ἐλευθερῶ.

λειτουργιὰ, λειτουργία ἐκκλ.

λειτοῦργος, λειτουργὸς ἐκκλ.

λειχοῦσα ἡ, λεχώ.

λεμεντιάζομαι, lamentare, παραπονοῦμαι.

λεσμονῶ, λησμονῶ.

λευθέρος, λευτέρος, ἐλεύθερος.

λευτερῶ - ρόνω, ἐλευθερῶ.

ληὰ ἡ, ἐλαία τὸ δένδρον.

ληγάτος, legatus, παπικὸς ἔξαρχος.

ληστάδες οἱ, πλ. τοῦ ληστής.

λιζάτον τὸ, ἀξίωμα τοῦ λιζίου.

λίζιος - ιὸς ὁ, ligius, ὑποτελὴς τιμαριοῦχος.

λικουϐριάζω, recouvrer, συναθροίζω.

λικτινέντος ὁ, luogotenente, τοποτηρητὴς, ἐπιστάτης.

λιμνιόνας, λιμένας ὁ, λιμήν.

λιπέρτα ἡ, liberta, ἐλευθερία.

λογάριν τὸ, πολύτιμα εἴδη, χρήματα.

λογὴ, λοὴ ἡ, τρόπος, εἶδος.

λογίατον τὸ, λόγος, ἔρις.

λόγου μου, σου, του, ἐγὼ, σὺ, αὐτός (ἐν γενικῇ ἰδίως).

λοιπονὶν, συνδ. λοιπὸν, οὖν.

λοκότενον, λοκοτίνην - ίνιν τὸ, (ὁλοκοτίνιν, ἐκ τοῦ ὅλον cotto = πεπυρακτωμένον, ἢ κόττη = ἐρυθρὰ λοφιὰ τοῦ ἀλέκτορος), ταὐτὸν τῷ ὑπερπύρῳ, χρυσοῦν νόμισμα.

λόντζα, λότζα ἡ, logia, θάλαμος, αἴθουσα, καὶ τὰ ἐν Κύπρῳ προξενεῖα τῆς Γενούης καὶ Ἑνετίας.

λοσύρω, ἀπαύστως (ὁλοὲν) σύρω τινά.

λοσμένος (ἐκ τοῦ λῷστος;) ἀγαπητός.

λουξουρία ἡ, luxuria, λαγνεία.

λουσεργίον - έριν τὸ, (navis lusuria) εἶδος πολεμικοῦ πλοίου.

λουστρένω, lustrare, λαμποκοπῶ (ἐπὶ καινουργοῦς νομίσματος).

λουχέρης ὁ, - ὑπασπιστὴς ἡγεμόνος.

λυγχναψία, λυχναπία ἡ, λυχναψία, δωρεὰ εἰς ἐκκλησίαν πρὸς λυχναψίαν.

λυκὴ ἡ, λυκοφιλία.

λύκος ὁ, ἄνθρωπος φερόμενος ὡς λύκος.

λυμπὰ τὰ, οἱ ὄρχεις.

λυπούμεθαν, λυπούμεθα· λυπήθου, λυπήθητι.

λύπησις ἡ, λύπη.

λυχνάριον τὸ, λυχνία.

λῶ, λύω.

λωβὸς ὁ, λεπρός.

μάγγανον, μάνγκανον, πολεμικὸν ἀμυντικὸν ὄργανον πρὸς ἀποτροπὴν τῶν πετροβόλων. Μαυρικ. Στρατηγ.

μάγιος, μὰς ὁ, μάϊος μήν· κόπτω τὸν μάν, ἑορτὴ τῆς πρώτης μαΐου, καθ' ἣν εἰς τὰς πεδιάδας ἀπὸ πρωΐας ἐξερχόμενοι ἀνθολογοῦσι.

μάγγιπος, manceps, ἀρτοποιός.

μαθητεύγω, μαθητεύομαι, ἐκπαιδεύομαι.

μακάρι, (τὸ μακάρι τῶν ἀπαιδεύτων εὐκτικὸν ἐπίρρημα, ἀντὶ τοῦ εἴθε καὶ αἴθε. Σουΐδας) ἰτ. magari.

μακελλεῖον, macello, σφαγή.

μακελλεύω, macellare, σφάζω.

μακζενίον τὸ, ἀρχ. γαλ. mahzen, ἀποθήκη ἐμπορευμάτων.

μακρεία ἡ, μακρά.

μακρύσιν τὸ, μακρὸν ξύλον τοῦ σταυροῦ.

μάκρυσμαν τὸ, μάκρος, ἀναβολή.

μαλακτιαίνω, μαλάσσω, καταπραΰνω.

μαλλὶν τὸ, ἔριον.

μάλλωμαν, μαλλώματον τὸ, σύγχυσις, ἔρις.

μάλωτος ὁ, μάλωτον τὸ, αἰχμάλωτος - ον.

μαμαλοῦχος, μαμουλούκης - λοῦκος ὁ, Αἰγύπτιος ἱππεύς.

μαμμοῦ ἡ, μαῖα.

μάνα, μήτηρ· μάνας υἱὸς, ἀρειμάνιος νεανίας.

μανίκιν τὸ, manica, χειρὶς ἐνδύματος.

μαντάτον, mandato, εἴδησις· μαντάτα, συμφωνία.

μαντατοφορία, ἐπίσημος ἀποστολή.

μαντατοφόρος, ὁ φέρων μαντάτον, βασιλικὸς ἀπεσταλμένος.

μαντενιάζω, mantenire, διατηρῶ.

μάντζε, μάτζε τὸ, hommaggio, ἐκδήλωσις σεβασμοῦ καὶ ὑποταγῆς πρὸς ἡγεμόνα.

μαντύλιον τὸ, χειρόμακτρον.

μαούνα ἡ, mahona, ἐμπορικὴ ἑταιρία τῶν Γενουηνσίων.

μαππεμοῦντι τὸ, mappemondo, γεωγραφικὸς ἄτλας.

μάργαζε τὸ, εἶδος μαλλίου, (ἐκ τοῦ μάργαρος;) πλυμένον; μαργαζάνης, ὁ λευκαντής;

μαριτζᾶς, maréchal, στρατηγός.

μαρκὶς, marquis, μαρκήσιος.

μαρμαρένος ὁ, ἐκ μαρμαροκονίας.

μαρτζάσιον τὸ, jus marzasonis, ὁ ὑπὸ τῶν δουλοπαροίκων τιόμενος φόρος ἐπὶ τῶν κατεχομένων κτηνῶν.

μᾶς, ἡμᾶς.

μασαρία ἡ, masseria, λεπτὸν ἐμπόρευμα.

μαρτυρία ἡ, βάσανος.

μαστοργία, συντεχνία.

μαστορεύομαι, παραβάλλομαι.

μάστορος, μάστρος, μάστρε, maestro, αὐθέντης, ἀρχηγὸς συντεχνίας, ἀρχιοικοδόμος, μουσικὸς, ὁ ἐπὶ τῶν φρουρῶν προϊστάμενος, τίτλος ἰατροῦ, καὶ ὁ μέγας μάγιστρος τοῦ ἐν Ῥόδῳ τάγματος τῶν Ἰωαννιτῶν. μάστρε τζαπέλλα (cappellano), ὁ προϊστάμενος τῶν ἐφημερίων· μάστρος στάλλης (maestro stalla) σταυλάρχης.

ματζακάνα ἡ, mazzacana, εἶδος οἰκοδομῆς τείχους.

μάτιν τὸ, ἱμάτιον.

ματίνα ἡ, mattina, ἡ ἐν τῷ ναῷ ψαλλομένη ἀκολουθία τοῦ ὄρθρου.

μάτιον τὸ, (ὀμμάτιον) ὀφθαλμός.

μαυλίστρια «μαστρωπὸς, πορνοβοσκὸς» Κύριλ. παρὰ Δουκαγγίῳ.

μαῦρος, μέλας, Ἄραψ. μαῦρα κόπτω, μελανοφορῶ (ἐπὶ πένθους).

μαχαιργίον τὸ, μαχαίριον.

μαχανιάζομαι, ἀποκάμνω μαχόμενος.

μαχίον τὸ, ἐνέχυρον· βλ. ἀμάχιν.

μεγαλιόνοστου τὸ, (μέγαν ὀστοῦν;) ὄνυξ ἀντίχειρος.

μεγαλυνίσκω, μεγαλύνω.

μεθυσμένος, ὁ πράττων ὡς μέθυσος.

μεθυστάδες πλ. τοῦ μεθυστής.

μεινίσκω, ἀορ. ἐμείνισα, μένω.

μεῖς, ἡμεῖς.
μὲν, μή.
μένπρινος, membrinus, περγαμηνὸς χάρτης.
μερέα, μερία, μεργία, ἡ, μέρος.
μερίᾳ, ἐπιρ. δοτικοφανὲς, κατὰ μέρος.
μεριτιάζω, meritare, ἀνταμείβω, εἰμὶ ἄξιος.
μερὶν τὸ, ὁ μηρός.
μέριτον τὸ, merito, ἀνταμοιβή.
μερόνυκτον τὸ, ἡμερονύκτιον.
μερόνω (ἡμερόνω) μαλάσσομαι, συμφιλιοῦμαι.
μερτικάρης, μερολήπτης, συνένοχος.
μερτικὸν τὸ, μέρος, διαμέρισμα τῆς Κύπρου.
μεσανυκτικὸν τὸ, μεσονύκτιον.
μέση ἡ, ἀγορά.
μεσίον τὸ, μέσον.
μεσομέριν τὸ, μεσημβρία.
μεσὸν ἐπιρ. ἐν τῷ μέσῳ.
μεσοπέλαγα ἐπιρ. ἐν μέσῳ τοῦ πελάγους.
μεσοπεντήκοστον, τὰ μέσα τῆς Πεντηκοστῆς.
μεταγνώθω, μετανώθω, ἀόρ. ἐμετάνωσα, μεταμελοῦμαι.
μεταγράφω, μεταφράζω.
μέφω, μέμφω.
μηνιάζω, μισθοδοτῶ.
μηνίζω, μηνύω.
μηνίον τὸ, μισθός.
μηνίσκω, μεινίσκω.
μηπῶς, μήπως.
μητὰ, μετά.
μητροπόλεος αἱ, μητροπόλεις.
μηχανὸς ὁ, συνεργός.
μιαμούνης ὁ, μὴ τίων τελωνιακὸν φόρον.
μιλούνιον τὸ, million, ἑκατομμύριον.
μιράλης, ἀμιράλης.
μισὲρ, messire, τίτλος εὐγενείας.
μισιτία - εία ἡ, τὸ μῖσος.
μισίζομαι, μισοῦμαι.
μισοκαμένος ὁ, ἡμίκαυστος.
μίσος ὁ, μίσχος.
μοβιάζω, mouvoir, κινοῦμαι, διεγείρω.
μόδι τὸ, ὁ μόδιος, μέδιμνος.
μόδος ὁ, modo, τρόπος.
μοιράζομαι, μοιράομαι.
μόληνος, εἶδος μετάξης (ἐκ τοῦ μολύνω), ἀκάθαρτος.
μολογίζω, ὁμολογῶ.
μοναξία (μόναξ), ἐρημία.
μονάχος, μοναχός.
μόναυτα, μοναῦτα ἐπ. παραχρῆμα. βλ. ὁμοναῦτα.
μονέδα ἡ, moneta, νόμισμα.
μονόκοιλος (μόνη κοιλία) δίδυμος.
μονοκόμματος, ἐξ ἑνὸς κομματίου.
μονονυκτὶς ἐπιρ. ἐν μιᾷ νυκτί.
μονοπάτιν τὸ, στενωπός.
μονὸς, μόνος.
μόνω, ὀμόω.
μόπιλε, mobile, οἰκιακὰ ἔπιπλα.

μορέττης, moretto, ὁ ἐκ Μαύρων ('Αράβων).

μορίζω, morire, ἀποθνήσκω.

μουζόνω, μολύνω.

μούλα ἡ, mula, ἡμίονος.

μουλόνω - λλόνω, σιωπῶ.

μουλωτὸς, σιωπηλός.

μουρμουρίζω, μορμυρίζω.

μουρουπᾶς ὁ, εἶδος ὑφάσματος.

μουσθλουμανίζω, ἐκμουσουλμανίζω χριστιανόν.

μουσθλουμανίον τὸ, ἡ μουσουλμανικὴ φυλή.

μοῦσκος ὁ, μόσχος (εὐωδία).

μούστρα ἡ, mostra, στρατιωτικὴ ἐπιθεώρησις - τζενερὰλ, γενική.

μούττη (μύτη) ρίς· - χαρφίου, χονταρίου, αἰχμὴ ἥλου, δόρατος· πολεμῶ μούτταις, περιγελῶ.

μπέσω (μελ. τοῦ ἐμπίπτω), ἐμπέσω.

μποῖος, ὁποῖος.

μπορῶ (ἐμπορῶ) δύναμαι.

μπουντουλλιέρης (ἐκ τοῦ ἐν. pontonier = ἐπὶ τῶν γεφυρῶν;) εἷς τῶν ἀνωτέρων ἀξιωματικῶν τοῦ βασιλείου.

νάβα ἡ, nava, εἶδος πολεμικοῦ πλοίου. Ὁ Ἔγκλειστος (σελ. 2 γράφει «πλοῖα μεγάλα λεγόμενα νάκκαι»).

νᾶτε (νὰ ἦτε;) ἐπιρ. ἰδού.

νεῖος, νέος.

νεῖς, εἷς.

νερὰ τὰ, θάλασσα.

νευρία ἡ (νευρίον) πολεμικὸν ὄργανον, μοχλός.

νέψω (μέλ. τοῦ) νεύω.

νηστικὴ ἡ, νήστιμος ἡμέρα.

νίζω (ἐκ τοῦ τανίζω;) λαμβάνω.

νίκου, νίκος τὸ, νίκη.

νοικοχυρεύω, ἐξουσιάζω.

νοματολόγιον, ὀνοματολόγιον.

νομεύγω, νομεύω, νέμομαι.

νομὴ ἡ, κατοχή.

νότα ἡ, nota, σημείωσις.

νοτάρης, πλ. νοτάριδες, notaire, συμβολαιογράφος.

ντὲ, de, πρὸ τῶν κυρίων ὀνομάτων. βλ. τὰ, τοὺμ.

νυκταρία (ἢ μᾶλλον νοικταρία) βλ. ἀνοικτάριν.

νυκτοῦ ἐπιρ. νυκτὸς, νύκτωρ.

νῶμος ὁ, ὦμος.

νῶσις ἡ, γνῶσις, εἴδησις.

ξάζω, ἀξιῶ.

ξαναγοράζω, ἐξαγοράζω.

ξαπολύω - ῶ, ἐξαπολύω.

ξαὐτῆς (ἐξ ἑαυτῆς), ἀφ' ἑαυτοῦ.

ξενιάζω, δωροδοκῶ.

ξενικὸς ὁ, ἀλλοδαπός.

ξένιον - νίον τὸ, δῶρον.

ξενον ποιῶ, ἀποξενῶ τινα.

ξέρω, ξεύρω (ἠξεύρω) γνωρίζω.

ξευράμενος, εἰδήμων.

ξηγόρευσις ἡ, ἐκκλ. ἐξομολόγησις.

ξηγορευτὴς ὁ, ἐξομολογητής.

ξηγορεύω, ἐξομολογῶ ἐκκλ.

ξήκαμπα ἐπ. (ἐκ campo) ἐν τῷ πεδίῳ.

ξηκληρίζω - ρόνω, ἀποκληρῶ.

ξηλείφομαι, ἀορ. ὑποτ. ξηλειφθῶ, ἐξαλείφομαι.

ξηλοθρεμὸς ὁ, ἐξολόθρευσις.

ξηλοθρεύω, ξολοθρεύω, ἐξολοθρεύω.

ξηλόνω, ξυλόνω, διαλύω, ἀποσύρω.

ξημέρωμαν τὸ, ἀνατολὴ τῆς ἡμέρας, τὸ πρὸς ἡμέρωσιν δῶρον.

ξηντωτὸν τὸ (ὀξύνω), ἔχον ὀξεῖαν αἰχμήν.

ξηπορτίζω, ἐξέρχομαι τῆς πόρτας (πύλης).

ξηστικὸς, ἐκστατικός.

ξηστοματῆς ἐπ. (ἐκ στόματος) προφορικῶς.

ξητζιπόνω, ἀναιδῶς προσβάλλω.

ξηφτιάζω, ἀπαλάττω.

ξηφτιάνω, θανατῶ.

ξηφτίασμαν τὸ, ἀπαλλαγή.

ξηφωτίζει, φωτίζει ἡ ἡμέρα.

ξιναρίον τὸ, ἡ ἀξίνη.

ξόμπλι - ιν τὸ, exemple, παράδειγμα.

ξορίζω, ἐξορίζω.

ξορισμὸς ὁ, ἐξορία.

ξορτόνω (ἐξ ὀρθόω) κατορθῶ.

ξοχνιάζω (ἐξιχνιάζω) ἐρωτῶ.

ξυλαλᾶς ὁ (ξυλαλόη), εἶδος ἀρωματικοῦ ξύλου.

ξυλένος ὁ, ξύλινος.

ξυλόκαστρον, ξύλινος πύργος.

ξύλον τὸ, πλοῖον· τὸ ξύλου, ξύλον.

ξύστερα (ἐξ ὕστερον), μετὰ ταῦτα.

ξώκαστρον τὸ, ἐξωτερικὸν τεῖχος φρουρίου.

ξωπέτζιν ἐπιρ. (ἔξω πετσίν = δέρμα), ἐπιπολαίως (ἐπὶ τραύματος).

οὐά, οὐαί.

ὄγιεν, ὅπου, οἵτινες.

ὀδ', οὐδέ.

ὀδγιάζω, obedire, ὑπακούω.

ὀδηγία, ἑτοιμασία, ἐφόδιον, φρουρά.

ὀδηγῶ, διοικῶ, ἐφοδιάζω.

ὀκάμποσος, ἀρκετός.

ὀκαποτὲ (ὁ καί ποτε), πρώην.

ὀκτρεύομαι, ἐχθρεύομαι.

ὀκτρὸς, ἐχθρός.

ὄλαι, πλ. αἰτ. ὅλας.

ὄλης ἐπιρ. ἐντελῶς;

ὀλιγάνω - γανίσκω, μειοῦμαι.

ὀλίγοιν πλ. ὀν. ὀλίγοι.

ὀλιγόζωτος, ὀλιγόβιος.

ὀλικὰ ἐπιρ. ἐν σώματι.

ὀλίον, ὀλίγον.

ὀμάδα ἡ, ὁμάς.

ὀμιλίζιος, homme lige, ὑποτελὴς τιμαριοῦχος.

ὀμοῖον ἐπιρ. ὁμοίως.

ὄμνοστος, νόστιμος.

ὀμοναῦτα ἐπιρ. παρευθὺς, μοναῦτα.

ὀμοστικὸς ὁ, δι' ὅρκου ὑποτελής.

ὄμορφος, ὡραῖος.

ὀμπρὸς, ἔμπροσθεν.

ὀνέστε, ἐπιρ. honeste, ἐντίμως.

ὀνοματία, ἀριθμὸς ἀνδρῶν.

ὀνόμισμα (χρυσοῦν νόμισμα), βυζάντιον.

ὄνταν, ὅταν.

ὄξοδος ὁ, ἔξοδος, δαπάνη.

ὀξόμπλι τὸ, exemple, παράδειγμα. βλ. ξόμπλι.

ὄξυπνος, ἔξυπνος, ἀγρύπνως φρουρῶν.

ὀξὺς, λεπτὸς (ἐπὶ ποιότητος ὑφάσματος).

ὀπενιοὺν ἡ, opinion, γνώμη.

ὀπιδιάζω, ὀπεγιάζω, obedire, ὑπακούω. βλ. ὀδγιάζω.

ὀπλὴ ἡ, τάξις πολεμικὴ, τρόπος.

ὀπνὰ ἡ, πνοή.

ὀποίγα, ὁποία.

ὀπολλὰ, πολλά.

ὀπουπάνω, (ἀπ' ἐπάνω) ἄνωθεν.

ὄπω (ὅπου), ἔνθα.

ὀργίον τὸ, ἀποθήκη κριθῆς.

ὄρδινον τὸ, ordine, τάγμα ἐκκλ. ὁ ὄρδινος, τάξις· ὀρδινιάζω, ordinare, διατάσσω.

ὄρεξη – ι, διάθεσις, ζῆλος.

ὀρμάζω – ομαι, νυμφεύω – ομαι. βλ. ἁρμάζω.

ὄρομαν τὸ, ὅραμα.

ὄρου τοῦ (γεν. τοῦ ὄρος) ὄρους.

ὀρπίδα ἡ, ἐλπίς.

ὀρπίζω, ἐλπίζω.

ὄσ', ὅσον.

ὄσε, ὅθεν.

ὀσκία ἡ, σκιά.

ὄστα, ostia, μετάληψις ἐκκλ.

ὄτοιμα ἐπιρ. ἀμέσως· ὄτοιμος (ἕτοιμος) εὔκολος.

ὀτοσαῦτα, τοσαῦτα.

ὄτοσο, ὅ,τι· ὀτόσον, τόσον.

οὔ, συνδ. ἤ· θαυμ. ἐπιφ. ὤ.

οὔδε, οὐδέ.

οὖλος, ὅλος.

οὐριστερὰ ἐπιρ. ἀριστερά.

ὀφφίκιον, ἐφφίκιν, φφίκιν τὸ, officio, ἀξίωμα.

ὀφφιτζιάλης, offiziale, ἀξιωματικός.

ὀχράδες (ὠχρὸς), χουχούλια μετάξης.

πᾶ, ὑπάγῃ.

παβιέρα ἡ, paviera, στρατιωτικὴ σκηνή.

πάγα ἡ, paga, πληρωμὴ, μισθός.

παγαίνω, πηγαίνω, ὑπάγω.

παγιασμένος, ταὐτὸν τῷ δισπιργιασμένος

πάγιλος, μπάϊλος, bailo, ἀντιπρόσωπος τῆς Ἑνετίας.

παγιδεύω, παρασύρω, ἐξαπατῶ.

παγίσιον – σίον τὸ, pays, τόπος, κράτος.

πάγκος ὁ, banco, τράπεζα, ἑδώλιον κωπηλάτου.

παζάγιν – ζάντζιν τὸ, passage, διαπόρευσις, ἐκστρατεία.

παθάνω, πάσχω.

παῖδας ὁ, παῖς.

παιδεύω – ομαι, διδάσκω – ομαι, τιμωρῶ – οῦμαι.

παιδίον, υἱὸς, παλληκάριον.

παιδίος ὁ, αἰτ. παιδίως, παλληκάριον.

παίζω, ρίπτω (τὴν τζάκραν), σημαίνω (σάλπιγγα, κώδωνα, μουσικὸν ὄργανον).

παίνα ἡ, ἔπαρσις.

παίνω, ἐμβαίνω, εἰσέρχομαι.

πάκτη τὰ, **pactum**, ἐνοικίασις κτήματος καὶ ὁ ἐπ' αὐτῆς φόρος.

πακτονάρης,παχτονάρης (ὁ ἐπὶ τῶν πάκτων), εἰσπράκτωρ, ἐνοικιαστής.

πακτόνω, ἐνοικιάζω.

παλαμάρα ἡ, - άριν τὸ, **palamaglio**, τὰ πρυμνήσια.

παλάτιν τὸ, **palatium**, ἡγεμονικὸν ἀνάκτορον.

πάλε - λες, πάλιν.

παληὸς - ῆος, παλαιός.

παλληκάριον (πάλληξ) νεανίας.

πανέλλιν τῆς σέλλας, γαλ. **paneau** καὶ **penel**, τὸ κάτω τοῦ ἐφιππείου.

πανιέρης ὁ, **banerius**, γαλ. **banier**, ὁ κῆρυξ.

πανὶν τὸ, πανίον.

πανπάκιν τὸ, βάμβαξ· πανπακερὸς, ὁ ἐκ βάμβακος.

πάντα διὰ, διὰ παντός· παρὰ τὰ πάντα, πρὸς ταῦτα.

παντέχω, προσδοκῶ.

παντίδος, **bandito**, φυγάς.

παντιέρα, **bandiera**, σημαία.

παντίζω, παντῶ (ἀπαντῶ), ἀντέχω, διαρκῶ.

παντολεύθερος, πανελεύθερος.

παντοῦ πανταχοῦ· ἀπὸ - πανταχόθεν.

παντρεύομαι, ὑπανδρεύομαι.

πάνω, ἐπάνω.

πάπλωμα (ἐφάπλωμα) νυκτερινὸν κάλυμμα.

παπποῦς ὁ, πάππος.

παραβουλία - λιὰ, ἀπιστία, προδοσία.

παράβουλος - βοῦλος, ἄπιστος, προδότης.

παραγιαλίον (παρ' αἰγιαλὸν), παράλιον, πλ. τὰ παραγιαλίαν.

παραδέρνομαι, περιφέρομαι τῇδε κακεῖσε.

παραδιάβασις ἡ, ἀκμὴ ἡλικίας.

παραδιαβαστῶ, περιέρχομαι.

παραδιδοῦμαι - δόνουμαι, παραδίδωμι.

παραθύριον, παράθυρον.

παρακαβαλλάρης, ὁ ἐν ἡγεμονικῇ θεραπείᾳ ἱππότης.

παρακάθημαι, πολιορκῶ.

παρακάλεμα, - ημα τὸ, παρακάλεσις, παράκλησις, ἱκεσία.

παρακαλητὴς, πλ. - άδες, ἱκέτης.

παραμπρὸς ἐπιρ. πρότερον.

παρανόμιν τὸ, ἐπώνυμον.

παραπίσω, πρότερον.

παραπονάω, θλίβω.

παραπόνησις, θλίψις.

παρασκάρμος (ἐκ τοῦ σκαλμὸς) λατ. **paraschelmus**, γαλ. **schalme**, λέμβος κωπήλατος.

παρασπίτιον, ἀγροτικὸς οἶκος (μετόχιον).

παραταγίζω, τρέφω κατὰ κόρον.

παραῦτα, ἐπιρ. παρευθύς.

παρδέσκα βλ. περδεσκία.

παρδιαβάζω, διασκεδάζω, διατρέχω.

παρδιάβασις ἡ, περίπατος, ἐκδρομή.

παρκατεβαίνω, συγκαταβαίνω.

παρκάτω, ἔλαττον.

πάροικος - οἶκος - οίκισσα, δουλοπάροικος.

παροὺ, παρ' ἤ.

παρούνης ὁ, barone· παρουνία, τὸ τιμάριον τοῦ βαρόνου.

παροῦτιν τὸ, κόνις.

παρπακάνα ἡ, barbacana, ἐξωτερικὸς προμαχὼν φρουρίου.

παρπατῶ, περιπατῶ.

παρπερίον τὸ, barberia, κουρεῖον.

παρπερεύγομαι, barbifier, ξυροῦμαι ἐν τῷ κουρείῳ.

παρτζαμιάζω (βαλσαμῶ) ταριχεύω ἰδίως νεκρόν.

παρχατώτερος (παρα - κατώτερος) ὑποδεέστερος.

πὰς, μήπως· τὸ πὰς, pas, δίοδος.

πᾶσα ὁ, ἡ, τὸ, ἕκαστος - η - ον.

πασαεῖς - γεῖς - νεῖς - σάνας, (ἐκ τοῦ πᾶς εἷς) ἕκαστος.

πασανέττιν, πασινέττιν τὸ, - πολεμιστοῦ προσωπίς;

παστάρδος - δα, bastardo - da, ὁ, ἡ νόθος.

πασχάτου γεν. τοῦ Πάσχα.

παταλία ἡ, battaglia, μάχη.

πατέρας ὁ, πατὴρ, καὶ τίτλος μοναχοῦ.

πατζιάζομαι, pazzeggiare, ἐνοχοποιοῦμαι.

πατριὸς ὁ, πατρυιὸς, ὁ πχρ' ἡμῖν μητρυιός.

παφεζίον τὸ, pavese, εἶδος ξυλίνης ἀσπῖδος, καὶ ὁ ἐξ αὐτῆς συγκροτούμενος στρατιωτικὸς φραγμός.

πάφιλος ὁ, panfilus, εἶδος πλοίου.

παχίας ὁ, τουρκ. πασᾶς.

πγεῖν τὸ, ποτόν.

πγὸς, πγοῖος, ποῖος.

πεγέριν, πογέριν.

πεθανίσκω, ἀποθνήσκω.

πεθερὸς - ρὰ, πενθερὸς - ρά.

πεθυμία, ἐπιθυμία.

πεῖν, εἰπεῖν· τὸ - λόγος.

πεῖον, πίον, πιὸ, πλέον.

πειρασμένος, πεπειραμένος.

πελατίκιν τὸ, ῥάβδος διακριτικὴ ἀξιώματος.

πελεκάνος, ξυλουργός.

πελελὸς, πελλὸς ὁ, (ἐκ τοῦ πέλλος;) παράφρων.

πένα ἡ, pena, ποινὴ, ῥήτρα.

πένπω, πέμπω· ὑπ. ἀορ. πέψω, γ'. πρ. πέ = πέψη.

πεντακόχιες αἱ, πεντακόσιαι.

πεντῆντα, πεντήκοντα.

πέπτη - φτη ἡ, πέμπτη ἡμέρα.

περατικὸς - στικὸς ὁ, ἀλλοδαπός,

περβολάρης, κηπουρός.

περγάντιν τὸ, ἐν. bregantin, εἶδος πλοίου.

περδεσκία ἡ, perdiceta, πολεμικὴ μηχανὴ, καταπέλτης.

περιβαρύνω, ἐνοχλῶ.

περιβάρυσις, βαρεῖα κατηγορία.

περιβόλαιον - λιον τὸ, κῆπος.

περιθυμία, ἐπιθυμία.

περίκουλον τὸ, pericolo, κίνδυνος.

περιλαμβάνω, δεξιοῦμαι.

περιποιθῶ, περιποιηθῶ.

περισσὸς ὁ, πολύς.

περιστερίον τὸ, εἶδος πλοίου.

περίττον - του, ἐπιθ. καὶ ἐπιρ. πλέον.

περνιέρα ἡ, θήκη;

πέρνουν τὸ, perno, (πέρων;) σιδηροῦς ἧλος ἐφαρμοζόμενος ἐπὶ τοῦ τείχους καὶ χρησιμεύων ὡς βάθρον τῶν ἐφορμώντων στρατιωτῶν.

περοῦνιν τὸ, perron, βάθρον τῆς κλίμακος.

πέρπυρον (ὑπέρπυρον), βυζαντινὸν χρυσοῦν νόμισμα· περπεριάρης ὁ, δοῦλος τίων κεφαλικὸν φόρον ἑνὸς ὑπερπύρου.

πεσώνω, φθάνω.

πετζία ἡ, pezza, ἐμπόρευμα, ἰδίως ὕφασμα.

πέτρα ἡ, λίθος, πολύτιμος -.

πετροκόπος ὁ, πολ. μηχανὴ, πετροβόλος.

πέφτω, πίπτω, μεταβαίνω.

πηγάδιον τὸ, φρέαρ.

πηγὴ ἡ, ἀποθήκη· αἱ πηγαὶ, κρῆναι.

πηδάω, ἐφορμῶ. ἀπηδάω.

πηληγρίνος, pellegrino, προσκυνητής.

πήσω - σσω, πήγνυμι.

πιάνω, κρατῶ, λαμβάνω ὑπ' ὄψιν· πιάνομαι, πάσχω ἀποπληξίαν.

πιθαμὴ ἡ, σπιθαμή.

πιθαυρίου, πισαυρίου.

πικούνιον τὸ, piccone, σκαπάνη.

πιλερίον τὸ, παραστάτης τοῦ ἡλιακοῦ.

πιλωμένος (πιλέω), κατειργασμένος.

πινάκιν τὸ, μέτρον ξηρῶν καρπῶν.

πιντόνω, αὐξάνω.

πίντωμα τὸ, αὔξησις.

πίπτω, προσπίπτω.

πισαύριον - αυρίου τὸ, ἐπαύριον.

πίσκοπος ὁ, ἐπίσκοπος.

πιστεύγω, πιστεύω.

πισωκάπουλα ἐπιρ. ἐπὶ τῶν ὄπισθεν τοῦ ἵππου.

πλαγιόνω, πλαγιῶ (ἐπὶ πλοίου).

πλάζομαι - ζουμαι, συναντῶμαι, συμπλέκομαι.

πλάκα ἡ, πλὰξ μετάλλου.

πλακόνω, καταφθάνω.

πλανῶ, ἐξαπατῶ.

πλατεῖα ἐπιρ. ἀφθόνως.

πλέρωμαν - ρώματον τὸ, πληρωμὴ, ἀποζημίωσις, ἀμοιβή.

πλευρὸν, μέρος.

πλέω, κολυμβῶ.

πληθαρένος, πλίνθινος.

πλημμελεία - λιὰ, διένεξις, ἀδικία.

πλημμελῶ, ἐνεργῶ, βλάπτω.

πληξίζομαι, στενοχωροῦμαι.

πλῆξις, στενοχωρία, λύπη.

πλήσσω, ταὐτὸν τῷ πληξίζομαι.

πλικεύω, βλ. ἀπλικεύω.

πλουσιότης ἡ, πλοῦτος.

πλώρη ἡ, πρώρα πλοίου.

πογέρι - ιν τὸ, pouvoir, ἰσχὺς, δικαίωμα.

ποδέστας - στᾶς, podesta, ὁ ἐν Κύπρῳ πρόξενος τῆς Γενούης.

πόδιν τὸ, ποῦς, στήριγμα σκεύους· πόδιν, πόδιν, βραδεῖ βήματι.

ποζητῶ, ἀποζητῶ, προσαιτῶ.

ποῖγος θηλ. ποιγὴ, ποίγοια, ποῖος, ποία.

ποιπῆκα παρ. πεποίηκα.

πολεμέω - μίζω, μάχομαι.

πολεμικὸν τὸ, πολεμικὴ μηχανή.

πολεμίστης, πολεμιστής.

πολλοθαύμαστος, πολυθαύμαστος.

πολογιάζω (ἀπολογιάζω) ἐξαπατῶ.

πολομῶ, ποιῶ, ἐνεργῶ.

ποντίζω, μολύνω· ἐν ἀρχαιοτέροις Κυπριακοῖς μνημείοις τὸ ποντίζω σημαίνει διακορεύω.

ποντισμένος, βεβλαμμένος.

ποξομάτιν (παξαμᾶς, ὁ δίπυρος ἄρτος. Σουίδας).

πονῶ, φοβοῦμαι.

ποπλάνοι «τὸ κοινὸν τοῦ λαοῦ».

πόπουλον τὸ, populus, λαός.

πορεύγομαι, ζῶ.

πορνικὸς, νόθος.

πόρτα ἡ, porta, πύλη.

πορτάντος ὁ, (πόρταξ) ἱππάριον.

πορφυρένος ὁ, πορφυροῦς.

ποσέσον τὸ, possesso, κατοχή.

πόσος ὁ, ποσότης.

ποσχάδα ἡ, imboscata, ἐνέδρα.

πόταπος, ποτάπος, ἡλίκος.

πόταμος ὁ, ποταμός.

ποτζουκίζω, βιάζω;

πουκλέριν τὸ, bouclier, ἀσπίς.

πουλέττον, bolletta, ἔγγραφον.

πουλῶ, πωλῶ.

πουμπάρδα, bombarda, εἶδος τηλεβόλου.

πουνιάλλον, pugnale, ἐγχειρίδιον· πουνιαλία, τραῦμα διὰ πουνιάλλου.

ποῦντος ὁ, ponte, γέφυρα.

πουντουλιέρης (ὁ ἐπὶ τῶν γεφυρῶν;) εἷς τῶν ἀνωτέρων ἀξιωματικῶν. μπουντουλιέρης.

πούποτες, οὐδαμοῦ - όθεν.

πουρζέζης, πλ. - έζιδες - ῆδες, ἀστός. βουργέζης.

πούρπουρη ἡ, πυρῖτις κόνις.

πουτουαλία βλ. βιττουαλία.

πρακτικὸς, ἔμπειρος.

πράκτορος ὁ, εἰσπράκτωρ φόρων. πράχτορας.

πραμάτεια - ειὰ, πραγματεία, ἐμπόρευμα· πραματεύομαι, πραγματεύομαι, ἐμπορεύομαι· πραματευτάρικος, ἐμπορικός.

πραματευτὴς, ἔμπορος.

πράστειον - εῖον τὸ (προάστειον), ἐξάρτημα τιμαρίου, μετόχιον.

πράχτορας - χτόρας ὁ, εἷς τῶν ἀνωτέρων ἀξιωματικῶν ἐπὶ τῶν φόρων.

πρὲ ὁ, pre (κατὰ συγκοπὴν τοῦ prete) ἱερεὺς, μοναχός.

πρεβετατούρης, provveditore, προνοητὴς, ἀνώτερος ἀξιωματικὸς τῆς ἐνετικῆς Δημοκρατίας.

πρεζεντιάζω - ομαι, presentare, παρουσιάζω - ομαι.

πρεζουνιέρης ὁ, ἐν. presonier, αἰχμάλωτος.

πρέκα ἡ, πικρία.

πρέκιος, θηλ. πρέκια, πικρὸς - ά.

πρεπάμενος, ἁρμόζων.

πρετζιοῦζος, prezioso, πολύτιμος.

πρήζομαι (πρήθω) ἐξοιδαίνω.

πρὶ, πρίν.

πριμοχιόνιν, προμοχιόνιον - νιν τὸ, προμαχών.

πριντζάτον τὸ, ἀξίωμα τοῦ πρίντζη.

πρίντζης ὁ, prince, πρίγκηψ· πρίντζενα - αινα, πριγκηπέσα.

πριούρης ὁ, priore, ἡγούμενος ἐκκλ.

πρόβα ἡ, prova, ἀπόδειξις.

προβιάζω, provare, ἀποδεικνύω.

προβιδιάζω, ἐκκινῶ.

προβιζιοὺν ἡ, provision, προμήθεια.

προβιλήζιον - λίζιον - λίζιν τὸ, privilége, προνόμιον.

προγονίον τὸ, προγονός.

προδέλοιπος, ὑπόλοιπος.

προθυμῶ, προτιμῶ.

προχορούρης ὁ, procureur, ἐπίτροπος.

προξενάω - εύω, ἐνεργῶ πρὸς συνομολόγησιν συνοικεσίου.

προποτίζομαι, πίνω (ἐπὶ ἰαματικοῦ ὕδατος).

προσβάλλω, προτείνω, ὑβρίζω.

πρὸς τοῦ, πρὸς ἔτι.

προτεστιάζω, protestare, διαμαρτύρομαι.

προυμουτιάζω, promettre, ὑπόσχομαι.

προυμουτίασμα τὸ, ὑπόσχεσις.

προυσουδιάζω, προσοδεύω-διάζω.

πρωὶ ἐπιρ. πρότερον.

πρωτανηψιὸς, πρῶτος ἐξάδελφος.

πρωτοαποστολάριος, πρωτονοτάριος, πρωτοψάλτης, ἐκκλ. ἀξιώματα.

πρωτόγερος (πρῶτος γέρων) προεστώς.

πρωτομάστορας, ἀρχιτέκτων.

πρωτόπνιν τὸ, πρωτοῦπνιον.

πταίει τὸ ἄλογον, προσκόπτει ὁ ἵππος.

πταίσθης ὁ, πταίστης.

πτερνιστηρίον τὸ, πτερνιστήρ.

πτωχούλικος, πενιχρός.

πυρὰ ἡ, καῦμα θερινόν.

πύρεξις ἡ, πυρετός.

πῶ (ὑπ. ἀορ.) εἴπω.

πωρίκον τὸ, ὀπώρα.

ράβγω, ράπτω.

ραβδὶν τὸ, ράβδος.

ραβδουχὸς ὁ, ραβδοῦχος.

ράζον, raso, εἶδος ὑφάσματος ἐκ μετάξης.

ράσω - ζω (ἀράσσω). ἀγκυροβολῶ.

ράφτης, ράπτης.

ραψίματον τὸ, ράψιμον (ράψις).

ρεβελιάζω, rebeller, ἐπανίστημι· ρεβελιασμένος, ἀντάρτης.

ρεμέδα ἡ, remède, θεραπεία.

ρέντα ἡ, ρέντον τὸ, rente, ἐτησία κτηματικὴ πρόσοδος.

ρὲ, ρὲξ ὁ, rex, βασιλεύς.

ρέποζιάζω, reposer, ἀναπαύομαι.

ρεσπόστα ἡ, ἐν. resposta, ἀπόκρισις.

ρέστον τὸ, resto, ὑπόλοιπον.

ρέτινον τὸ, redina, χαλινός. ἀρέτινον.

ρεύγω (ὀρέγω), ὀρέγομαι, ἐπιθυμῶ.

ρήας, ρήγας ὁ (rex, regis), βασιλεύς· ρήγαινα ἡ, βασίλισσα· ρηγάδα ἡ, βασιλικὴ πρόσοδος· ρηγάτον τὸ, βασίλειον· ρηάτικος, ρηγάτικος, βασίλειος.

ρίβγω, ρίπτω.

ριβιέρα ἡ, riviera, ποταμός.

ριζικὸν τὸ, (risico, ἢ ροιζέω) κίνδυνος, τύχη.

ρίζω (ὁρίζω), ἄρχω, διατάσσω.

ρικουμαντιάζομαι, me recommander, συνίσταμαι· ρικουμαντάδος, συνιστάμενος, εὐνοούμενος.

ρικουνισάντζα ἡ, riconoscenza, ἐπιθεώρησις, ἰδίως ἀνακριτική.

ριμοῦριν τὸ, rumore, θόρυβος, διαρπαγή.

ριστέλλον, ροστέλλο - ον τὸ, ἐν. rosta (riparo) προτείχισμα φρουρίου.

ριφιακὸν, ρίφιον τὸ, ἐρίφιον.

ρόγα ἡ, μισθός· ρογεμένος, μισθωτός.

ροιζικὸν βλ. ριζικόν.

ρόμα, δράμα.

ροματίζομαι, δροματίζομαι.

ροπάρουν τὸ, riparo, προμαχών.

ρότζα ἡ, roccia, βράχος.

ροῦχον (ἐκ τοῦ ἐριοῦχον;) ἔνδυμα· τὰ ροῦχα, ἐνδύματα, κτήσεις.

ρωμαῖκα τὰ, ἡ ρωμαϊκὴ (ἑλληνικὴ) γλῶσσα.

ρωμανίζομαι (ἐκ τοῦ ρωμανίσιον = μοχλὸς τῆς θύρας), κυρίως κλείω τὴν θύραν διὰ μοχλοῦ, ἀνδροῦμαι, ὀχυροῦμαι πρὸς ἀντίστασιν.

σαγίττα ἡ, sagitta, βέλος.

σάζω, μελ. σασῶ, εὐθύνω.

σακκουμάνος, saccommano, λαφυραγωγός.

σακρίασμαν τὸ, sacrement, ἱεροσύνη.

σαλβιάζω, salvare, διασώζω.

σαλβοκουντοῦτον, salvocondotto, ἔγγραφον πρὸς ἐλευθέραν διάβασιν.

σανία ἡ, (σανίς) δίσκος.

σάντες (ἴσως 'σάν ταις = ὡσὰν αὐταῖς).

σαούνα, ταὐτὸν τῷ μαούνα.

σαπούνιον τὸ, σάπων.

σαρακοστὴ ἡ, ἁγία τεσσαρακοστή.

σαρτζόνω (σαρόω), καθαρίζω οἰκίαν.

σασμὸς ὁ (ἰσασμὸς), συμφωνία, συμφιλίωσις.

σατία ἡ, εἶδος πλοίου.

σγάφω - φτω, σκάπτω.

σέλλα ἡ, sella, ἐφίππιον.

σελλόνω, τίθημι τὸ ἐφίππιον.

σεκρετάριος, secretario, γραμματεύς.

σένιασμα - αν τὸ, βλ. ἀσενίασμα.

σέντε τὸ, (βυζ. σεντικὸν = ἱπποδρόμιον), ἀποθήκη σκευῶν ἱπποδρομίας.

σέντζης - τζην, σιέζιν - ιον, σιρέντζην τὸ, siège, πολιορκία.

σεντονίον τὸ, ἡ σινδόνη.

σεντοῦκιν τὸ (σάνδυξ παρ' Ἡσυχίῳ) κιβώτιον.

σεπτέβρης, σεττέβρης - ιος ὁ, σεπτέμβριος μήν.

σὲρ, σὶρ, σίρα, σέρα, sire, αὐθέντης.

σεραφίον τὸ, σάπφειρος.

σεργέντης, σιργέντης, σουργέντης, sergente, θεράπων τιμαριούχου, δήμιος.

σημαδεύω, σφραγίζω, ὑπογράφω.

σημάδιν - δίον τὸ, σημεῖον, σημαία, οἰωνός.

σημανίσκω, σημαίνω, κρούω.

σημεῖον, ἔμβλημα, σημαία.

σημεροψυχία ἡμεροψυχία;

σῆμιν τὸ, (ἀσήμιον) ἄργυρος.

σημόνω, ἐπαργυρῶ.

σηρπηντίνα ἡ, serpentina, εἶδος τηλεβολίσκου.

σιγουργιάζω, sicurare, ἐξασφαλίζω· σιγούρου, sicuro, ἐπιρ. ἀσφαλῶς· σιγουρτὰ, sicurtà, ἐξασφάλισις.

σιδερένος, σιδηροῦς.

σίδερον τὸ, ἀγκύριον πλοίου.

σιδερόνω, σιδορόνω, δέω δι' ἁλύσεων.

σιδεροπάλουκον, σιδηροῦς πάλος.

σιεχᾶς, σιέχης, ἱερεὺς μουσουλμάνος.

σιζῆνιν τὸ, νόμ. ἐξαπλοῦν δηνάριον.

σιμὰ, ἐπιρ. ἐγγύς.

σκάζω (ἐπὶ τόξου), ἀπολύω τὸ βέλος.

σκάλα ἡ, scala, κλίμαξ. σκαλὶν τὸ, βαθμίς.

σκαλεύω - ομαι, σαλεύω - ομαι.

σκαλόνω, ἀναβαίνω διὰ σκάλας.

σκανταλίζομαι, σκανδαλίζομαι.

σκαπιάζω, scappare, διαφεύγω.

σκάρδα ἡ, squadra, στρατιωτικὸν σῶμα, ναυτικὴ μοῖρα.

σκαρλάτος, σχαρλάτος ὁ, scarlatto, ἐρυθροῦς.

σκαρτζήνα ἡ, (ἐν. squarcina, εἶδος μαχαίρας) ξυράφιον.

σκιάδιν τὸ, σκιάδειον.

σκίζω, σχίζω.

σκίρση - σι ἡ (σκίρρων), σφοδρὸς ἄνεμος.

σκλάβος ὁ, esclave, δοῦλος· σκλαβολογία, σύλληψις δούλων· σκλαβοποῦλον τὸ, μικρὸς δοῦλος.

σκλεριά - ρία, (σκληρία) τρικυμία.

σκλερὸς, σκληρός.

σκλερύνω, σκληρύνω.

σκοινοπλόκος, σχοινοπλόκος.

σκολίζομαι, ἀσχολοῦμαι.

σκοντυλάω - λίζω (κονδυλίζω;) προσκρούω, ὀλισθαίνω.

σκοπίζω, σκοπῶ, ἐξετάζω.

σκοπὸν πέρνω, προφυλάττομαι.

σκοτανὸς, σκοτεινός.

σκοτεινιάζει, σκοτίζει (ἡ ἡμέρα). οἱ ὀφθαλμοὶ σκοτίζονται, θολοῦνται ἐξ ὀργῆς.

σκοτισμὸς, σκοτοδινία.

σκουζιάζω, scusare, δικαιολογῶ - οῦμαι, συγχωρῶ - οῦμαι.

σκουλλίζομαι, ἐνδύομαι (Σακελ. σκουλλίζω.)

σκούτελλον τὸ, scuiella, ἀγγεῖον.

σκουτιέρης ὁ, scudiere, ὑπασπιστής.

σκρόφα ἡ, scrofa, ὗς.

σκυλλομάγγος, κυνοτρόφος.

σκύφω, κύπτω.

σμίγω - ομαι, συναντῶ, πολεμῶ.

σοδίον τὸ, εἴσοδος.

σορδάτος, σορδιέρης, soldato, τιμαριωτικὸς στρατιώτης.

σοῦ ἀντ. σύ.

σουλλουρισμένος, ρακένδυτος (Σακελ. συλλουρκάζω).

σοῦμμα, σύμα, summa, ὁλότης.

σουπερπία, superbia, ἀλαζονεία.

σουπερπιάζομαι, ἀλαζονεύομαι.

σουπέρπος ὁ, superbo, ἀλαζών.

σουσπέττος, sospetto, ὕποπτος.

σουρτάνος, σουλτάνος.

σουφριάζω, souffrir, ὑποφέρω πιέζω.

σοφικὰ ἐπιρ. σοφῶς.

σπαγιασμένος, δυσηρεστημένος.

σπαθόπουλον τὸ, ξιφίδιον.

σπαρμένος, συλληφθεὶς (ἐπὶ τέκνου).

σπερὸν - ρνὸν τὸ, ἑσπέρας· μικρὸν σπερνὸν, λυκόφως.

σπιτάλιν, ἐν. spedale, νοσοκομεῖον.

σπίτιν τὸ, οἰκία.

σπλαγχνικὸς, ἐγκάρδιος.

σπλιβέριν τὸ, (Σακελ. σκλουβέριν) κωνωπεῖον.

σταλαματία ἡ, στάλαγμα.

στανιὸ τὸ, ἡ βία· ἐπιρ. βιαίως.

στανтάριν τὸ, stendardo, σημαία.

στασιδίον τὸ, ἑδώλιον ἐκκλησιαστικόν.

στάτον τὸ, steto, κράτος, στρατόπεδον.

'στε, εἶσθε.

στεγὴ ἡ, στέγη.

στεγνόνω (στεγνόω), ξηραίνω.

στεγνὸς, στυγνός.

στέκω, ἵστημι.

στενοκοπῶ - πίζω - ποῦμαι, στενοχωρῶ - οῦμαι.

στενοκοπημὸς ὁ, στενοχωρία.

στενὸν τὸ, ἡ πρὸς τὴν ὁδὸν εἴσοδος τῆς οἰκίας.

στενὸς, στενόχωρος.

στεντιάζω (ἐκ τοῦ στένω), στενοχωροῦμαι, πολιορκῶ

στεργία ἡ, (στερεὰ γῆ) ξηρά.

στερεόνω, μέλ. στερεονῶ, στερεῶ, προσβάλλω. στερεωμένος, στερεός.

στεψίματον τὸ, ἡ στέψις.

στηνοχωρῶ, στενοχωρῶ.

στηρνιάζω, (στρηνιῶ) ὀργῶ πρὸς συνουσίαν (ἐπὶ ζώου)· τὸ ἐναντίον ἀποστιρνιάζω.

στιμιάζω - ομαι, stimare, ἐκτιμῶ - ῶμαι.

στοίχημα τὸ, τίμημα, ὅρος συνθήκης.

στοκάδα ἡ, ἐν. stocada, πλῆξις διὰ στόκου (ξιφιδίου).

στόλος τὸ, ὁ στόλος.

στομαχικὸν τὸ, ὀρεκτικὸν ποτόν.

στουπόνω, φράσσω, κλείω.

στράτα ἡ, strata, ὁδὸς, τρόπος· στράταν ποιῶ, φροντίζω.

στρατία ἡ, στρατὸς, φόρος πρὸς διατήρησιν Στρατιωτῶν.

στρατιώτης, ἔμμισθος φρουρὸς, ὁ ἁρματωλός· ἄλογον στρατιώτικον, ἵππος Στρατιώτου.

στρατοκόπος ὁ, στρατιωτικὸν σκεῦος (κλίνη;)

στραχδίον τὸ, ὁ στάχυς.

στρέμμα τὸ, στροφή.

στρέφω, ἐπιστρέφω.

στρονγκύλη ἡ, στρογγύλη.

συγγενατρία ἡ, συγγενής.

συγχνὰ (συχνὰ) ἐπιρ. συνεχῶς.

συμβουλάτορος - τωρ ὁ, σύμβουλος.

συμβουλεύομαι - γουμαι, προσ. ἀορ. συμβουλεύτου, συσκέπτομαι, διανοοῦμαι.

συμπαθίον τὸ, (συμπάθεια) συγχώρησις.

συμπαμμὸς ὁ, συμβιβασμός.

συμπαύω - αύγω, συγκατανεύω.

συμπεθερεύω, κηδεύω τινι (ἐπὶ συγγενείας)· συμπεθερία, κηδεστεία.

συμπιάζω - ομαι, συναθροίζω - ομαι.

συνγγενὴς - νᾶς, πλ. συγγενάδες, συγγενής· θηλ. συγγενατρία.

συνεπαντῆς, συνεμπλαστῆς, ἐπιρ. εἰς προϋπάντησιν.

συνεσκάρδος, συνασκάρδος, siniscalco, εἷς τῶν ἀνωτάτων ἀξιωματικῶν τοῦ βασιλείου· συνεσκαρδίκιν τὸ, ἀξίωμα τοῦ συνεσκάρδου.

συνπιάζω, συμπιάζω.

σύνγκριτον, σύνκριτον, secretum, βυζ. σεκρέτον, λογιστήριον· συνκριτικὸς, ὁ ἐν τῷ συνκρίτῳ ὑπάλληλος, γραμματεύς.

συντροὰ, συντροφία, συνοδεία.

συντροφία, συνοδεία.

συντροφιάζω, συνοδεύω.

συντυχάνω, συνομιλῶ· συντυχία, συνδιάλεξις.

συριάνικα, ἡ συριακὴ διάλεκτος.

συρματία ἡ, ἴχνος ἐπὶ βορβόρου ἐκ σύρματος.

σύρνω, σύρω, ἐκσφενδονίζω (ἐπὶ ὅπλου).

σύρομαι, ἀποσύρομαι.

σύρω, κολάζω.

συτζακισμένη, ἀπηυδηκυῖα ἐξ ὁδοιπορίας.

συχαρηκίον τὸ, συγχαρητήριος εὐχὴ, καὶ τὸ δι' αὐτὴν δῶρον.

σφαλίζω (ἀσφαλίζω), κλείω.

σφακτὰ, τὰ πρὸς σφαγὴν κτήνη.

σφαμὸς ὁ, σφαγή.

σφηνοκοποῦμαι, στενοχωροῦμαι.

σφίγγω, ἐλαύνω τὸ ζῶον.

σφικτὰ ἐπιρ. στερεῶς.

σφοντυλία ἡ, κονδυλισμὸς, γρονθοκόπημα.

σφυρὶν τὸ, σφυρίον.

σχελίον τὸ, σκέλος.

σωζυγάζω, ἰσοζυγίζω.

σώνω, φθάνω, δύναμαι.

σωρεύω – γω – ομαι, συναθροίζω – ομαι.

σωστὸς, σῶος.

σωφόριν τὸ, ἐσωφόριος ἐσθής.

τὰ, τὲ, ντὲ, da, de, μόρια προτασσόμενα τῶν ἐπωνύμων εἰς δήλωσιν εὐγενοῦς καταγωγῆς.

ταβερνάρης, **tavernier**, οἰνοπώγης.

τάβλα, ταύλα ἡ, **tavola**, τράπεζα, δεῖπνον, μέτρον μήκους;

ταβλὶν τὸ, εἶδος παιγνιδίου.

ταγίζω, τρέφω.

τάζω, τάσσω, τασσόμαι, διατάττω – ομαι, ὑπόσχομαι.

ταιργιαζω (ἑταιριάζω), ἁρμόζω.

ταλία ἡ, **taglia**, κεφαλικὸς καὶ ἐπ τῆς προσόδου φόρος.

ἀμαν τὸ (τάγμα), ἡ τασσομένη εἰς ἅγιον δωρεὰ ἐπὶ διαφυγῇ κινδύνου.

τάμε, ταμὲ, τάμου ἡ, **dame**, κυρία· ταμιτζέλλα, **damigella**, δεσποσύνη, κυρία τῆς τιμῆς ἡγεμονίδος.

τάμε, ταμὲ, τάμου, ἐπιρ. **dame**, ὅμως, ἐν τούτοις, βεβαίως.

ταμπρὸς ὀπίσω ἐπιρ. ἐκ νέου, κατ' ἐπανάληψιν.

τανύω – ύζω, τανῶ, τείνω τὴν χεῖρα, προτείνω (ζήτημα).

τανπούλλιον – λίον τὸ, στρατιωτικὸν τύμπανον τῶν Αἰγυπτίων.

ταξεῖδιν τὸ, ὁδοιπορία.

τάξιμον τὸ, ὑπόσχεσις.

τάξις ἡ, διαδοχὴ τοῦ θρόνου.

ταπερνάκουλον τὸ, ἐνετ. **tabernacolo**, ἱερὸν σκεῦος ἐν τῇ λατινικῇ ἐκκλησίᾳ πρὸς τήρησιν τοῦ καθιερωμένου ἀζύμου ἄρτου.

τάπισον, ταπίσον, τάπισὰ, τάπίσα, ἐπιρ. ὕστερον.

ταφουρέτζα – ρέντζα ἡ, **taforése**, εἶδος πλοίου πρὸς μεταφορὰν ἰδίως ἱππικοῦ.

τατᾶς ὁ, ἀνάδοχος (ἐν τῷ βαπτίσματι).

ταυρίζω, ἐκτείνω.

ταχία ἐπιρ. ἐνωρὶς, πρωΐ.

ταχυράτον (ἰσχυρόν;) ἰσόβιον, (ἐπὶ ἀξιώματος).

τειχίον τὸ, τεῖχος πόλεως, φρουρίου.

τειχόκαστρον – κάστρον τὸ, γεν. τοῦ τειχοκάστρον, τεῖχος φρουρίου.

τεκόνταν, ἐπιρ. de conto, ἀκριβῶς.

τελεῖα ἐπιρ. τελείως.

τελειωμένος, τέλειος.

τελεπεργιασμένος (ἐκ τοῦ ταλαιπωροῦμαι;) ἄπελπις.

τέμπλον τὸ, templum, πρόναον.

τέντα ἡ, tenta, σκηνή· τεντόνω, σκηνέω.

τερεπιάζω, συλλαμβάνω.

τερμίζω, τολμῶ.

τερμινιάζομαι, terminare, διατάσσω.

τερμένου τὸ, termine, προθεσμία.

τέσσαρης, τέσσαρες.

τετρακάντουνον, τετράγωνος θερμαστρίς. βλ. κάντουνον.

τζαγκάρης ὁ, ὑποδηματοποιός.

τζακίζω - ομαι, θραύω - ομαι, συγκατανεύω, κατατροπῶ - οῦμαι, παραβαίνω ὑπόσχεσιν.

τζάκρα ἡ, (τζάγρα, τόξον βαρβαρικόν. Ἄννα Κομν.) τόξον, εἶδος παιγνιδίου.

τζακράτωρ - τορος ὁ, τοξότης.

τζαλαπατῶ, καταπατῶ.

τζαλλάδα ἡ, salada, περικεφαλαία.

τζαμιλλοτίον τὸ, ἡ καμηλωτὴ ἐσθής, ἐνετ. zameloto, γαλ. camelot.

τζαμπερλάνος ὁ, ciamberlano, θαλαμηπόλος ἡγεμόνος.

τζαμπεροῦνιν τὸ, στρατιωτικὸν κράνος.

τζάμπρα - ρε ἡ. zambra, θάλαμος.

τζανούνης ὁ, chanoine, canonico, ἀξίωμα τῆς λατιν. ἐκκλησίας· τζανουνία ἡ, τὸ ἀξίωμα τοῦ τζανούνη.

τζαντζηλιέρης - νσιλιέρης, καντζιλιέρης.

τζαρδαχάνα, τζαρτζαχάνα ἡ. ἐνετ. zardachana, ὁπλοθήκη.

τζάπα ἡ, zappa. λίσγος.

τζάριν τὸ, φορεῖον.

τζενιάζω - ομαι, zanare, ἀπατῶ.

τζενίον τὸ. zane, πολεμικὸν ὄργανον.

τζεντούρης ὁ, centurione, ἑκατόνταρχος.

τζέρμα ἡ, βλ. τζούρμα.

τζεφιάζω (chéfit;) ἐλεεινολογῶ.

τζηβιλιασμένον, τεθειμένον εἰς τζηβάλια = σάκκους.

τζημνία ἡ, κάμινος.

τζιβητάνος ὁ, civitanus, διοικητὴς διαμερίσματος, κατέργου.

τζίκνα ἡ, κνίδη.

τζιμπῶ, κεντῶ διὰ κολαστηρίου ὀργάνου.

τζίπα ἡ, cippa. ὑμήν.

τζίρκα, circa, περίπου.

τζιτατίνος ὁ. cittadino, δημότης (ἐπὶ ἀλλοεθνοῦς πολιτογραφουμένου).

τζογία ἡ, zoia, χαρά.

τζουελλίον τὸ, gioiello, κόσμημα.

τζουριάζω, καταισχύνω.

τζούρμα - μαν ἡ, ciurma, ναυτικὸν πλήρωμα.

τζουρτζουμάνος, τζουτζουμάνος ἑν. turciman, γαλ. trucheman, διερμηνεύς.

τὴ (αἰτ. θηλ. ἄρθ.) τήν.

τιμάζω, ἀτιμάζω.

τιμασία, ἀτιμωτικὸς λόγος.

τιμίου τὸ, τίμιον.

τίντα ἐπιρ. οὕτω.

τιποτένος ὁ, οὐτιδανός.

τίποτες - πότες (τίποτε), οὐδέν, ἡ περιουσία.

τίποτο, τίποτες, τι, κἄτι.

τίτοιος - τοῖος - τοία, ὁ, ἡ, τοιοῦτος, τοιαύτη, τηλικοῦτος· ἐπιρ. τιτοίως, οὕτως.

τοιχὸς ὁ, τοῖχος.

τολιάζω, togliere, παραχωρῶ.

τοπικὸς ὁ, ἐγχώριος.

τοποκράτωρ - τορος ὁ, τοπάρχης.

τορμῶ - μίζω, τολμῶ.

τορτίσιον τὸ, torchio, πυρσός.

τόσουν, ἐπιρ. τόσον.

τουέριν τὸ, duaire, κληρονομία.

τούζης ὁ, dose, πρόεδρος τῆς ἑνετικῆς δημοκρατίας.

τοὺμ, don, βλ. τά.

τουρκόπουλος - ποῦλος ὁ, ἐλαφρὸς ἱππεὺς = χωροφύλαξ, ἀρματωλός.

τουρκοπουλιέρης - λίζης ὁ, ἀρχηγὸς τῶν τουρκοπούλων, εἷς τῶν ἀνωτέρων ἀξιωματικῶν.

τοῦς, τοῦ (γεν. θηλ. ἄρθ.) τῆς.

τοῦτος, τούτη, οὗτος, αὕτη.

τουχιάνα ἡ, dogana, τελωνεῖον.

τραβαρσάνιν, τραβερσίον τὸ, ἑν. traversagno, ἡ διὰ μέσου (ἰδίως τῶν ποδῶν τῶν καταδίκων) τιθεμένη δοκός.

τραβενιάζω, travenare, ὑποφέρω· τραβενιάζει, συμβαίνει.

τρακτιάζω, τραχτιάζω, tractare, συμφωνῶ, διαπραγματεύομαι.

τραπουτζέττιν, τριμπουτζέττιν τὸ, trebuchetum, πετροβόλος μηχανή.

τρανὸς, μέγας.

τρασινάλλιν, τρασηνάλιον τὸ, arsenale, ναύσταθμος. βλ. ἀρσηνάλλιν.

τράτα ἡ, tratta, προθεσμία, ἄδεια.

τραχάτος, τρεχάτος, δρομαῖος.

τρέχω, διώκω, ἀκολουθῶ.

τριβολίον τὸ, σιδηροῦν ἄγκιστρον.

τριγυριάζω - ρίζω - ομαι, περικυκλῶ - οῦμαι.

τριζόρης ὁ, trésor, θησαυρός.

τρίπατος ὁ, τρίστεγος.

τρισαχριβὸς ὁ, προσφιλέστατος.

τριστέλλιον τὸ, tristellum, χηροστάτης.

τρίψητος, λειοτριβὴς (ἐπὶ σακχάρεως).

τρόα, τριῶα ἡ, troia, ὗς.

τρουμπέττιν - ττίον τὸ, τρουπέτα ἡ, trombetta, σάλπιγξ.

τρουφαρίζω, truffare, στενοχωροῦμαι.

τρυπὰς τὸ, πρόδομος αἰθούσης.
τυλιμένος εἰς τὸ αἷμα, αἱματόφυρτος.
τυραννίδα ἡ, τυραννίς.
τῶναν, τὸ ἕν.
ὑποταγὴ, θεραπεία ἡγεμόνος.
ὑποψήφιος, ἐκκλησ. ἀξίωμα.
φαγούρα ἡ, ζωοτροφία.
φαλακὴ ἡ, φυλακή.
φάλδα ἡ, ἐν. falda, κάλυμμα εἰς προφύλαξιν τῆς γαστρὸς (ποδιά).
φαλία ἡ, fallia, πταῖσμα· φαλιασμένος, πταίστης.
φαλίζω (σφάλλω), κλείω (ἐπὶ θύρας).
φαλκόνιν, φαρκονίον τὸ, falcone, ἱέραξ.
φάμα ἡ (φάμα δωρικῶς, ἢ μᾶλλον fama) φήμη.
φαμιλία, famiglia, οἰκογένεια.
φὰν, φᾶν τὸ (φαγητὸν), βρῶμα.
φανὸς ὁ, δήλωμα, δεξίωσις.
φαρμακοῦσα ἡ (φαρμακοῦσσα) φαρμακεύτρια.
φαρράσης (ἐκ τοῦ φάρας = ἀραβικὸς ἵππος, ἱπποκόμος), θαλαμηπόλος.
φαστιδίον τὸ, fastidio, ἐνόχλησις, προσβολή.
φὲ, φέδε τὸ, fede, πίστις.
φέγγει (ἡ ἡμέρα), ἐξημερόνει.
φελέσιμος ὁ, ὠφέλιμος.
φελῶ, ὠφελῶ.
φεριάζομαι (φέρομαι), συνίσταμαι.
φέρμε ἐπιρ. ferme, στερεῶς.
φέστα festa, ἑορτή.
φευγὸς ὁ, φυγάς.
φευρουάρης ὁ, φεβρουάριος μήν.
φηκάριν τὸ, θήκη ξίφους.
φίκιον τὸ, ὀφφίκιον.
φίλενα ἡ, φίλη.
φίλης τοὺς (πλ. αἰτ.) φίλους.
φιμιατὸν τὸ (εὐφημία), ἅγιον χρίσμα.
φινιάζω, finire, περατῶ.
φίορκος ὁ, ἐπίορκος.
φλαμποῦρον, φλάμπορον τὸ, (ἀπὸ τοῦ φλογίνου χρώματος, Μ. Ἐτυμολ.) σημαία.
φοβέρα ἡ, ἀπειλή.
φοβῶμαι, ἀόρ. ἐφοβώθην, φοβοῦμαι.
φονίας ὁ, φονεύς.
φοράδα ἡ, φορβάς.
φορᾶτον, παρατ. τοῦ ἐφορῶμαι.
φορεσία - γία ἡ, ἐνδυμασία.
φορεστιέρικος (forestiere), ξενικός.
φόρημα τὸ, ἔνδυμα.
φορίζω (φορῶ), ἀναλαμβάνω ἀρχήν.
φορκίζω (forca), ἀπαγχονίζω.
φορμὴ ἡ, ἀφορμή.
φόρος τὸ, ὁ φόρος.
φόρτζη ἡ, forza, ἀνάγκη, κίνδυνος.
φορτόνω, ἐπιφορτίζω.
φουμίζω - ομαι, εὐφημῶ - οῦμαι.
φούντικος ὁ, fondaco, ἀγορὰ, ἰδίως λαχανοπωλεῖον καὶ ὀπωροπωλεῖον· φούντικας ὁ, λαχανοπώλης.

φοῦντος τὸ, fondo, πυθμὴν θαλάσσης.

φουργία ἡ, furia, ὁρμή.

φουργιάζω, fourrer, ἐπιτειχίζω (ὑποστηρίζω διὰ νέου τείχους τὸ παλαιόν).

φούρκα ἡ, forca, ἀγχόνη. βλ. φορκίζω.

φούρμα ἡ, forma, θρόνος.

φοῦρνος ὁ, forno, κλίβανος.

φουρτούνα ἡ, fortuna, τρικυμία.

φουσάτον τὸ, fossatum, στράτευμα· φουσατεύω, στρατολογῶ.

φούσκα ἡ, ράπισμα.

φουσκόνω, οἰδαίνω ἐξ ὀργῆς.

φούστα, ἑν. fusta, εἶδος πλοίου πρὸς φυλακὴν τῶν καταδίκων, λιβυρνὶς πειρατική.

φραγκομάτος ὁ, franc homme, affranchi, ἀπελεύθερος.

φραντζήζα - ίζα ἡ, franchise, προνομία ἐλευθερίας.

φρένιμος - ίμος ὁ, φρόνιμος.

φρέρε - ρης πλ. φρέριδες, frère, μοναχὸς, ἰδίως ὁ Ἰωαννίτης ἱππότης.

φρονίμος, φρόνιμος, εὐφυής.

φτάνω, φθάνω.

φτιάνω, ποιῶ, κατασκευάζω.

φτερνιστηρίον τὸ, πτερνιστήρ.

φτηνὸς (εὐθύνω), ὁ ἀντὶ μικροῦ τιμήματος πωλούμενος, σπάταλος.

φτὶν τὸ, οὖς.

φυλακάδες πλ. αἱ φυλακαί.

φυσικὸς ὁ, γνήσιος, ἐπιστήμων (ἐπὶ ἰατροῦ).

φυσῶ, φύω· ἐφύσησεν ἀκρίδα, ἐφύη ἀκρίς.

φωτίζω, ἐκχριστιανίζω διὰ τοῦ βαπτίσματος.

ʼχα (α΄ πρ. ἐνεστ. καὶ ἀορ.) εἶχον, ἔσχον.

χαϊργιάζομαι, χαιργιάζομαι, μετ. παρακ. χαϊργιασμένος, χαιργιασμένος, ἐκπλήττομαι.

χαλινάριν - ναργίον τὸ, χαλινὸς ἵππου.

χαλινόνω, χαλινῶ.

χαλῶ, φθείρω, καταστρέφω.

χαλκωματᾶς ὁ, χαλκουργός.

χαλδούσης - φούσης, Αἰγύπτιος πεζὸς στρατιώτης.

χαμίλος, χαμηλός.

χανάπην τὸ, ἐκκλησιαστικὸν σκεῦος.

χανοῦτιν τὸ, ἐργαστήριον.

χαντάκιν τὸ, τάφρος· χαντακόνω, περιταφρῶ· χαντάκωμα, τὸ ἀποτέλεσμα τοῦ χαντακόνω.

χάνω - ομαι, ἀπόλλυμι - λυμαι· χαμένος, ἀπολωλώς.

χαραγὴ ἡ, νομισματοκοπεῖον.

χάριτα ἡ, χάρις.

χαρκὶν - ίον τὸ, χαλκοῦν σκεῦος, λέβης.

χάρμιζε - ιζη τὸ, carmin, τὸ χρῶμα τοῦ ἐρυθροδάνου.

χαρκόπουλον, μικρὸν χαρκίν.

χαρκὸς ὁ, χαλκοῦς.

χαρκῶ, χαλκῶ.

χάρκωμα, χαρκωματικὸν, χάλκωμα.

χαρούμενα ἐπιρ. χαριέντως.

χαρτὶν τὸ, χάρτης, ἔγγραφον.

χαρτόνω (ἐκ τοῦ χαρτὸς) ἀρραβωνίζω.

χαρύνω, χαρίζω.

χέρα ἡ, χεργίον τὸ, χείρ.

χειλίση τὰ, χείλη.

χειροτερίζω, ἐπὶ τὰ χείρω τρέπομαι.

χενοῦμαι, κενοῦμαι.

χερομύλης ὁ, χειρόμυλος.

χεροτεχνίτης, χειροτέχνης.

χηράτος, χῆρος.

χοιρίδιν τὸ, χοιρίδιον.

χολέτρα (χολέδρα), ἀγωγὸς, ὀπή.

χολλιάζομαι, ἀλείφω τοὺς ὀφθαλμούς.

χοντρὸς, παχὺς, βάναυσος· χοντρὸν πρᾶγμα, σπουδαία ὑπόθεσις.

χοντροσύνη, βαναυσότης.

χορταίνω, κορέννυμι.

χουχλουμίζω, κοχλάζω.

χρέος τὸ, πρόστιμον· τὰ χρὲ = χρέη, ἡ ὀφειλή.

χρῆσις ἡ, χρεία.

χρήζομαι, ἔχω χρείαν.

χρουσὸς ὁ, χρυσοῦς.

χρυσάφιν, χρουσάφιν τὸ, χρυσός.

χρυσοχὸς ὁ, χρυσοχόος.

χρυσταλλένος ὁ, κρυστάλλινος.

χωργίον τὸ, χωρίον· χωργιάτης, χωρίτης· χωργιατόπουλον - ποῦλιν τὸ, μικρὸς χωρίτης.

χώνομαι, ἐνεδρεύω, ἐφορμῶ.

χώστρα ἡ, ἐνέδρα.

ψατίκα ἡ, λήθαργος (νόσος).

ψαράρης πληθ. - ριδες, ἁλιεύς.

ψαρεύω - εύγω, ἁλιεύω.

ψαροπούλης πλ. - ιδες, ὁ παρ' ἡμῖν ψαρόμυαλος (ὁ ἔχων τὸν μυελὸν τοῦ ψαρίου = ἰχθύος), εὐήθης.

ψέμα τὸ, ψεῦδος, ματαιότης· ψέματα ἐπιρ. ματαίως.

ψεματάρης πληθ. - ιδες, ψευδολόγος.

ψεματηνὸς - τινὸς ὁ, ψευδής.

ψεματολογῶ, ψευδολογῶ.

ψηλόνω, ὑψῶ· ψηλὸς ὁ, ὑψηλὸς, σεβαστός· ψῆλος τὸ, ὕψος.

ψήνω, ἕψω.

ψηφίζω - ομαι, ἐκτιμῶ - ῶμαι.

ψῆφος τὸ, ἐκτίμησις.

ψιλοκοπεύομαι, λεπτολογῶ.

ψιλὸς, λεπτὸς, πολύτιμος.

ψουμὶν τὸ, ἄρτος, τὸ πρὸς ζωάρκειαν χορηγούμενον ὑπὸ τοῦ ἡγεγόνος τιμάριον· ψουμάτος ὁ, τιμαριοῦχος.

ψοφῶ, ἀποθνήσκω (ἰδίᾳ ἐπὶ κτήνους).

ψυσικὸν (ψυχικὸν), τὸ πρὸς ψυχικὴν σωτηρίαν ἔλεος.

ψωριάρης, ψωραλέος.

ὠδᾶ (ὠδὶ), ἐνταῦθα.

ὧδε, ὠδὲ, τότε.

ὤχρα, ἡ, χηλίς.

Taf. B.

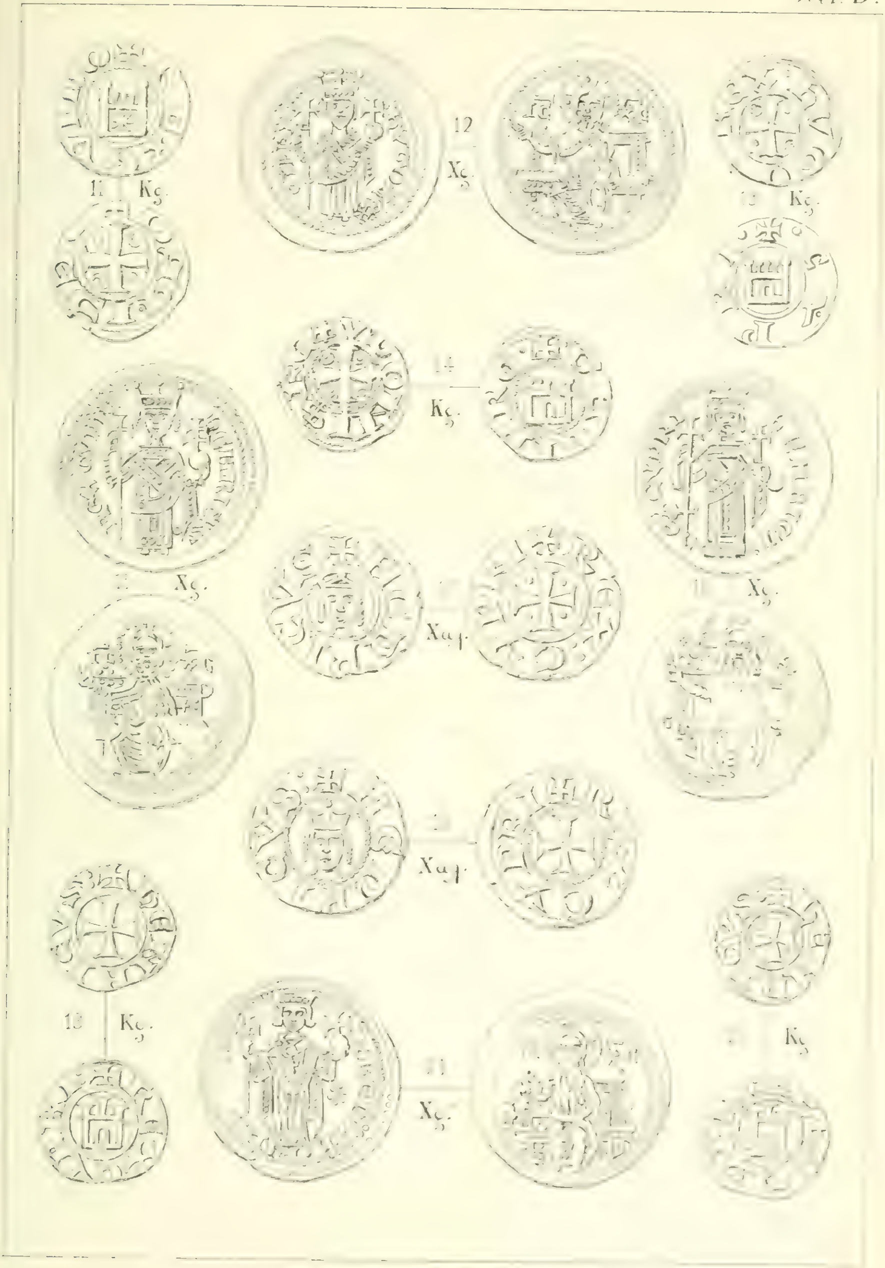

Tav. V.

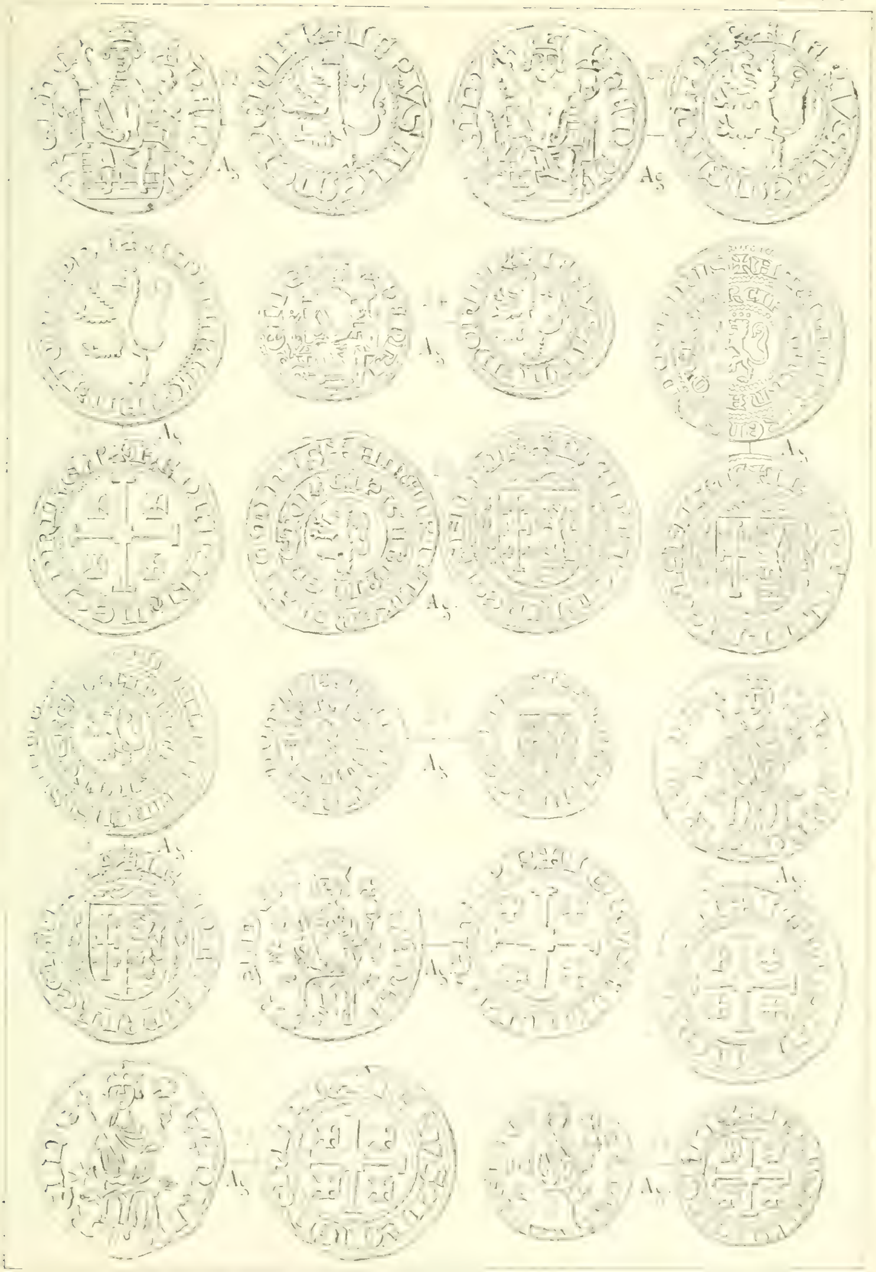

Tav. 1.

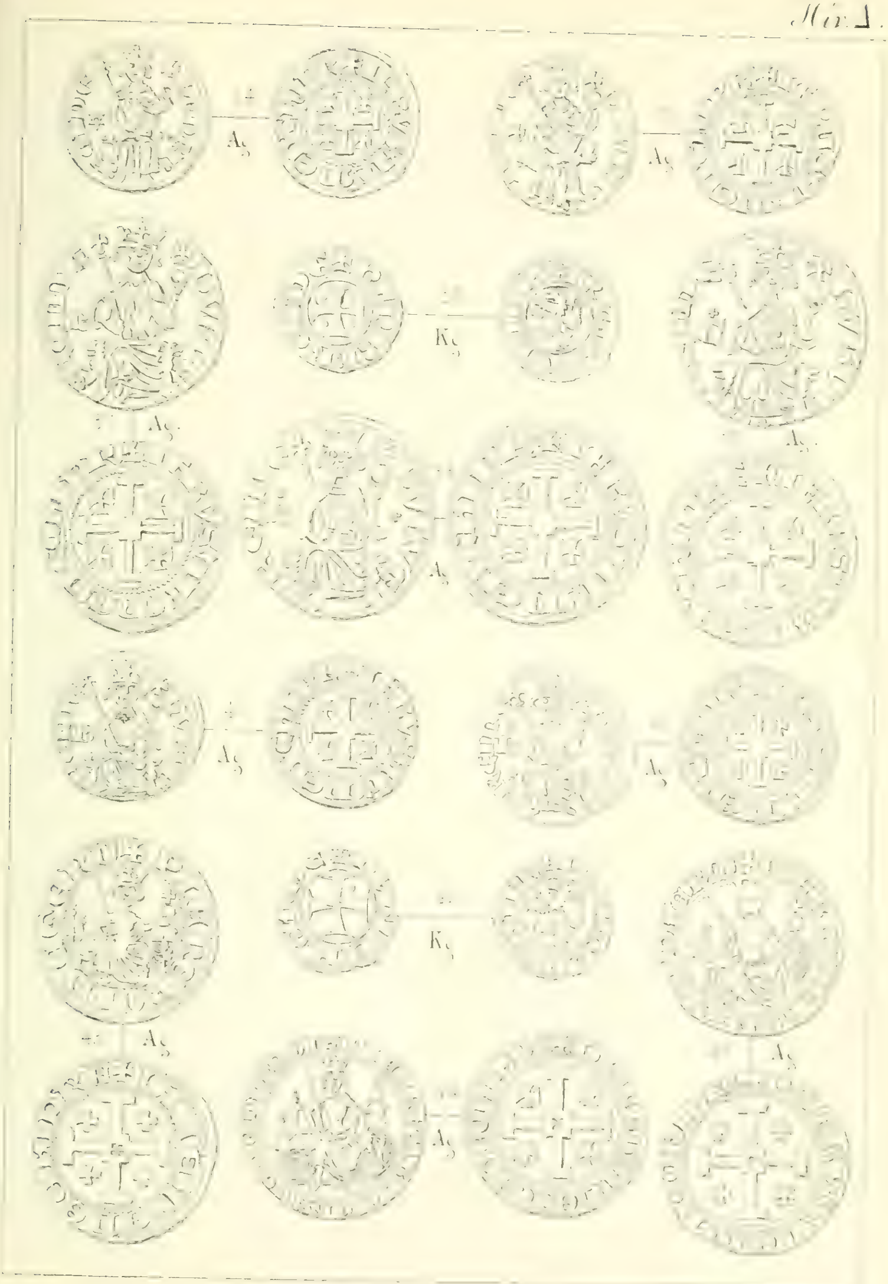

Pl. iv E.

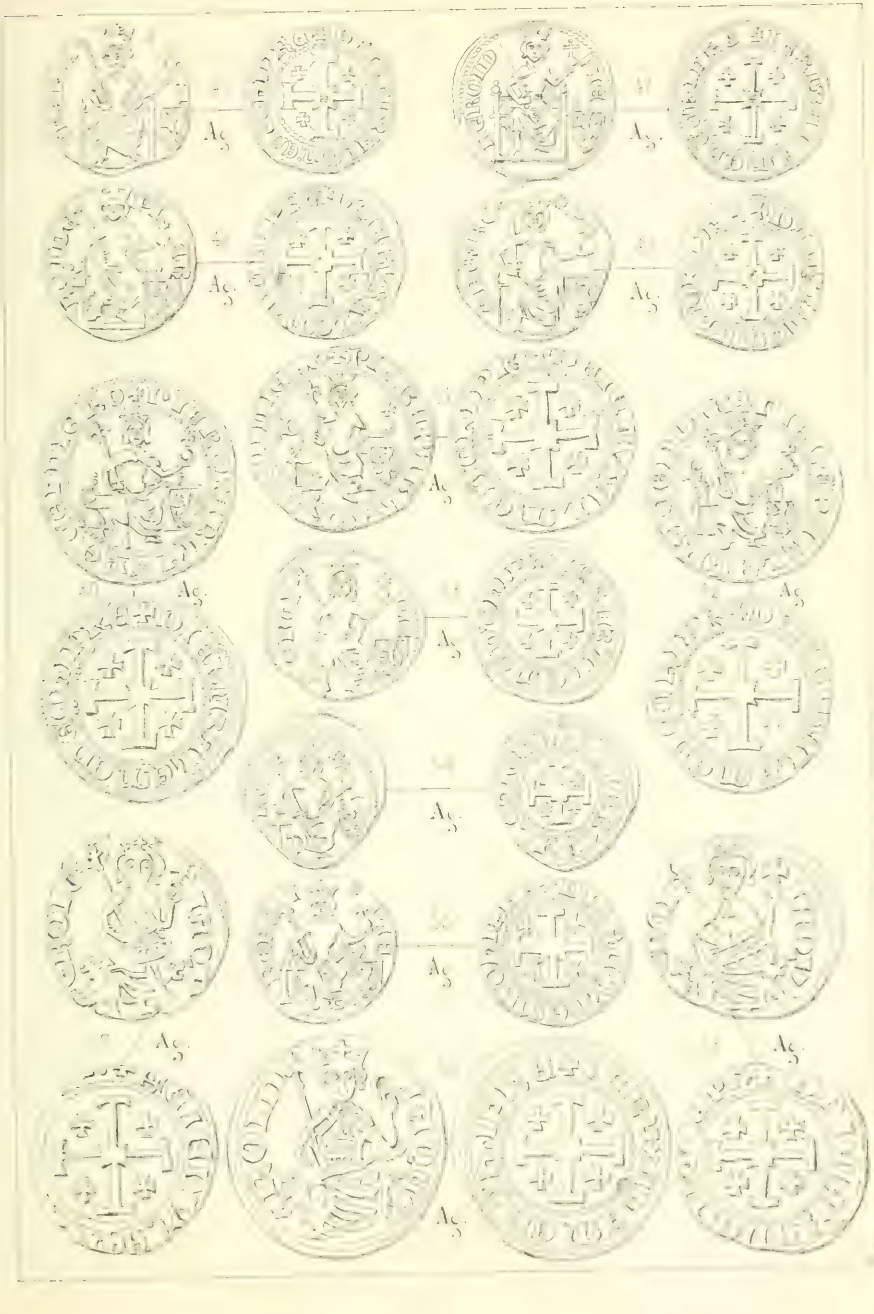

Tav. 9.

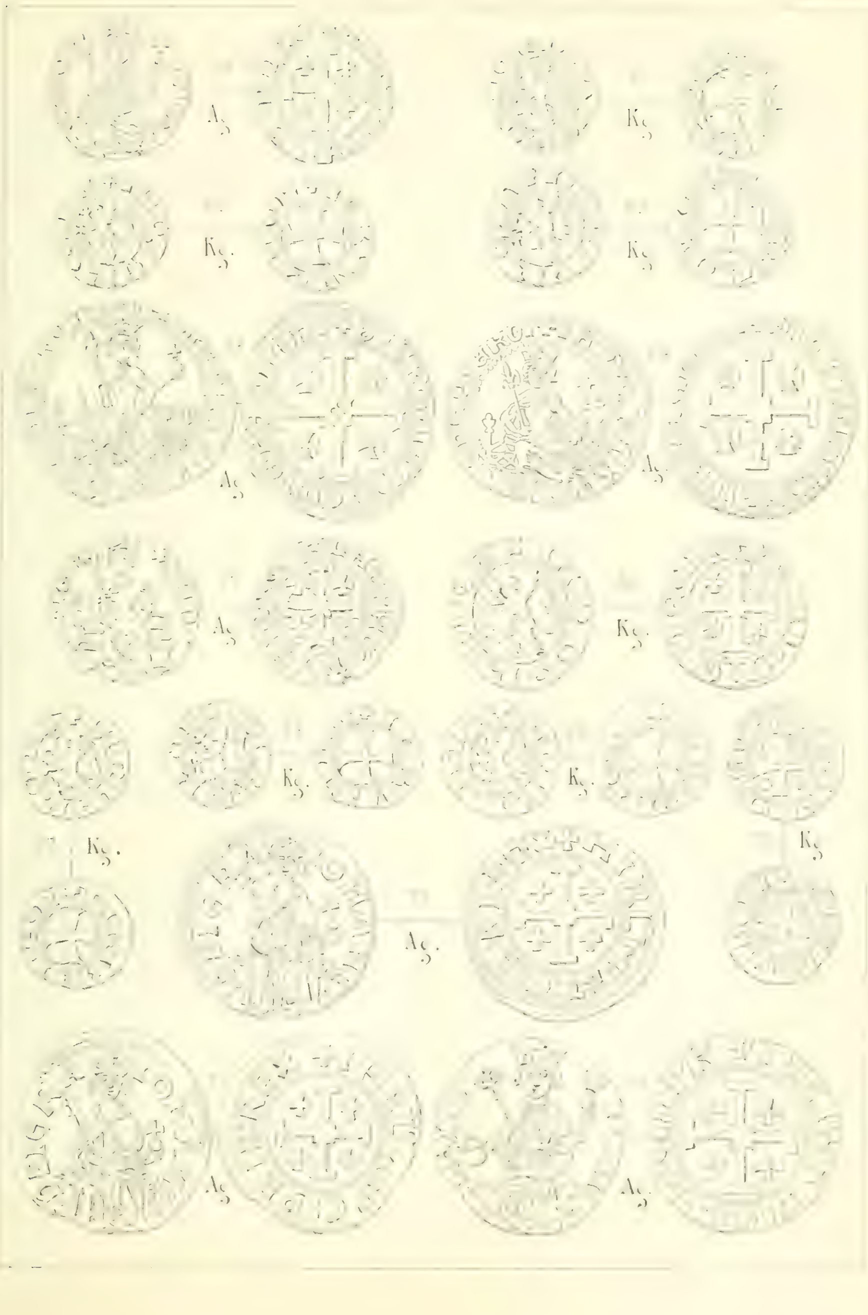

Tav. II.

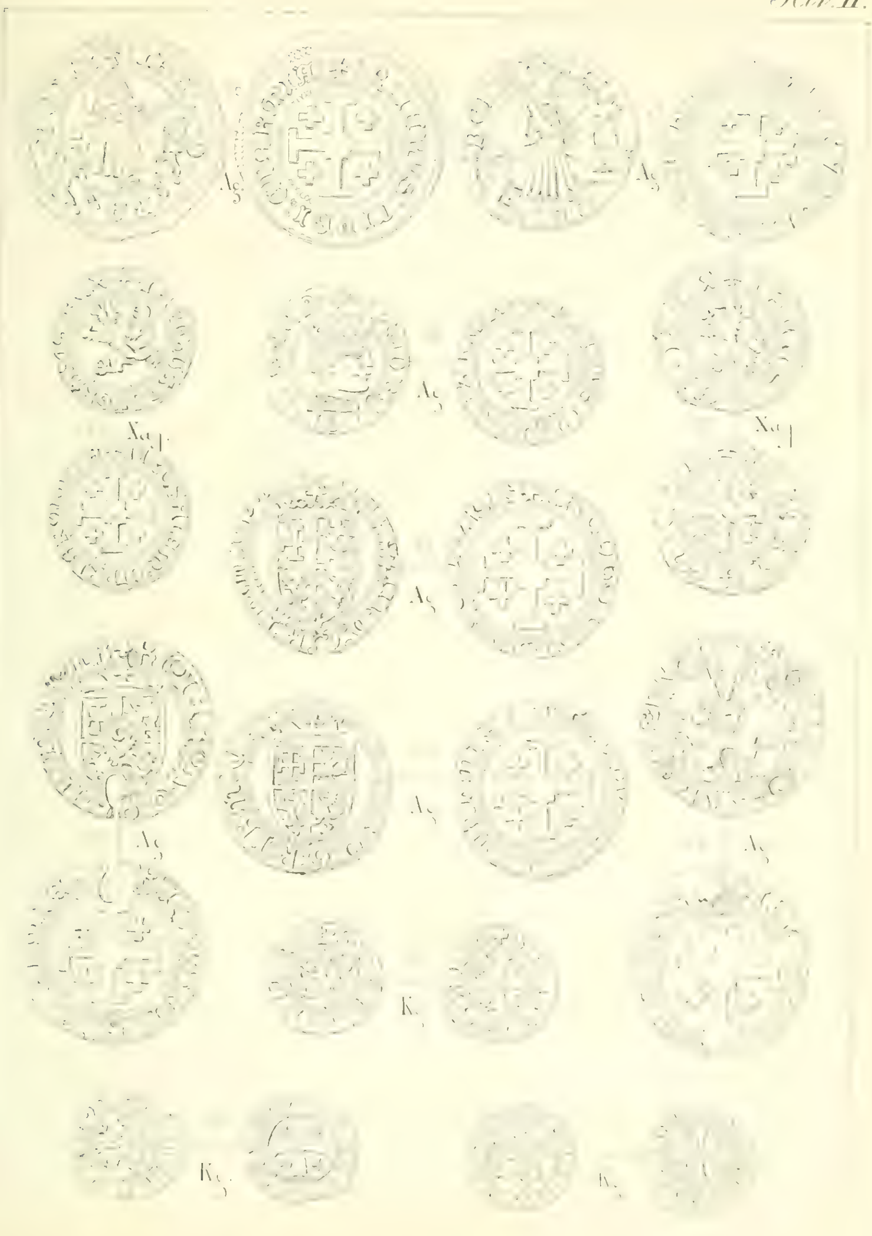

Tav. 9.

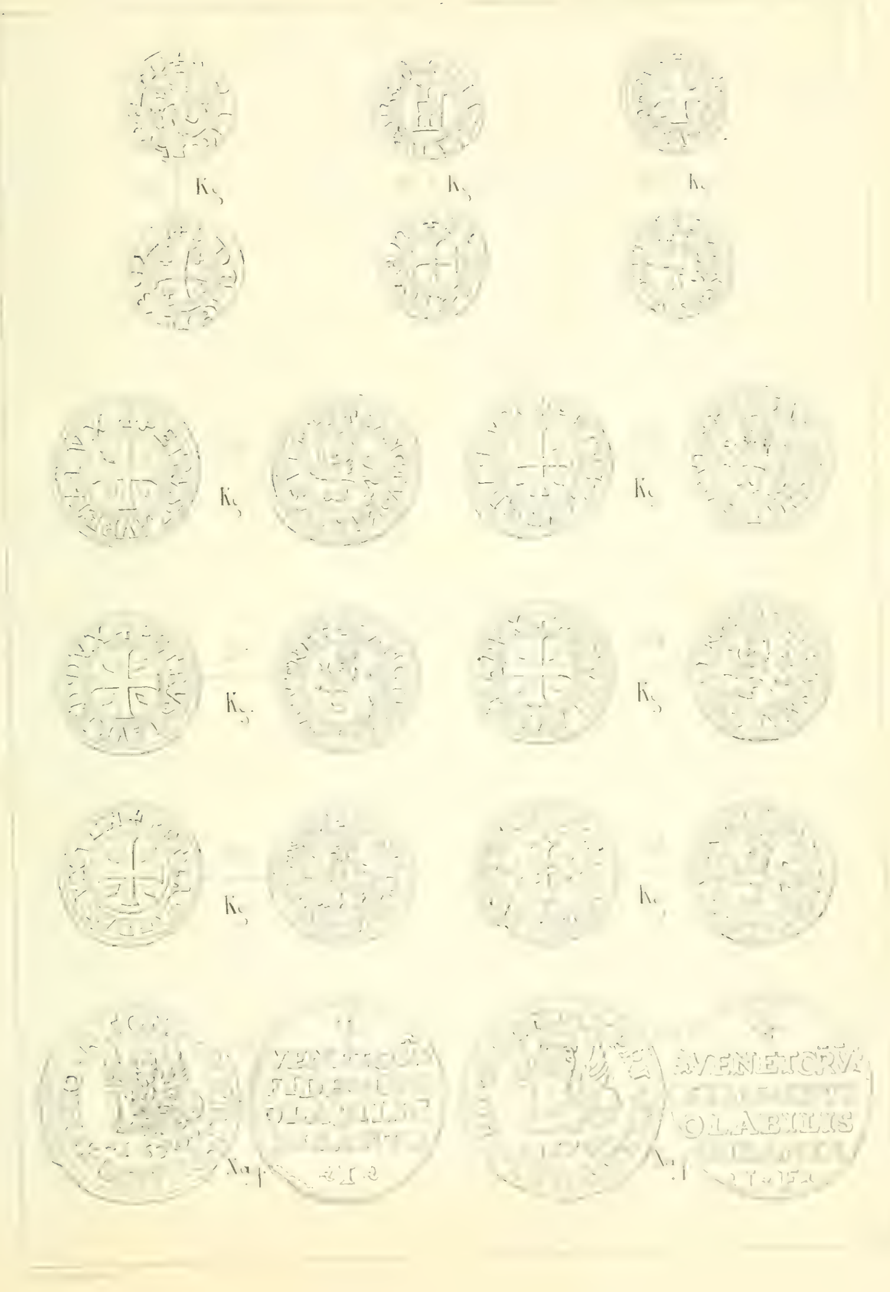
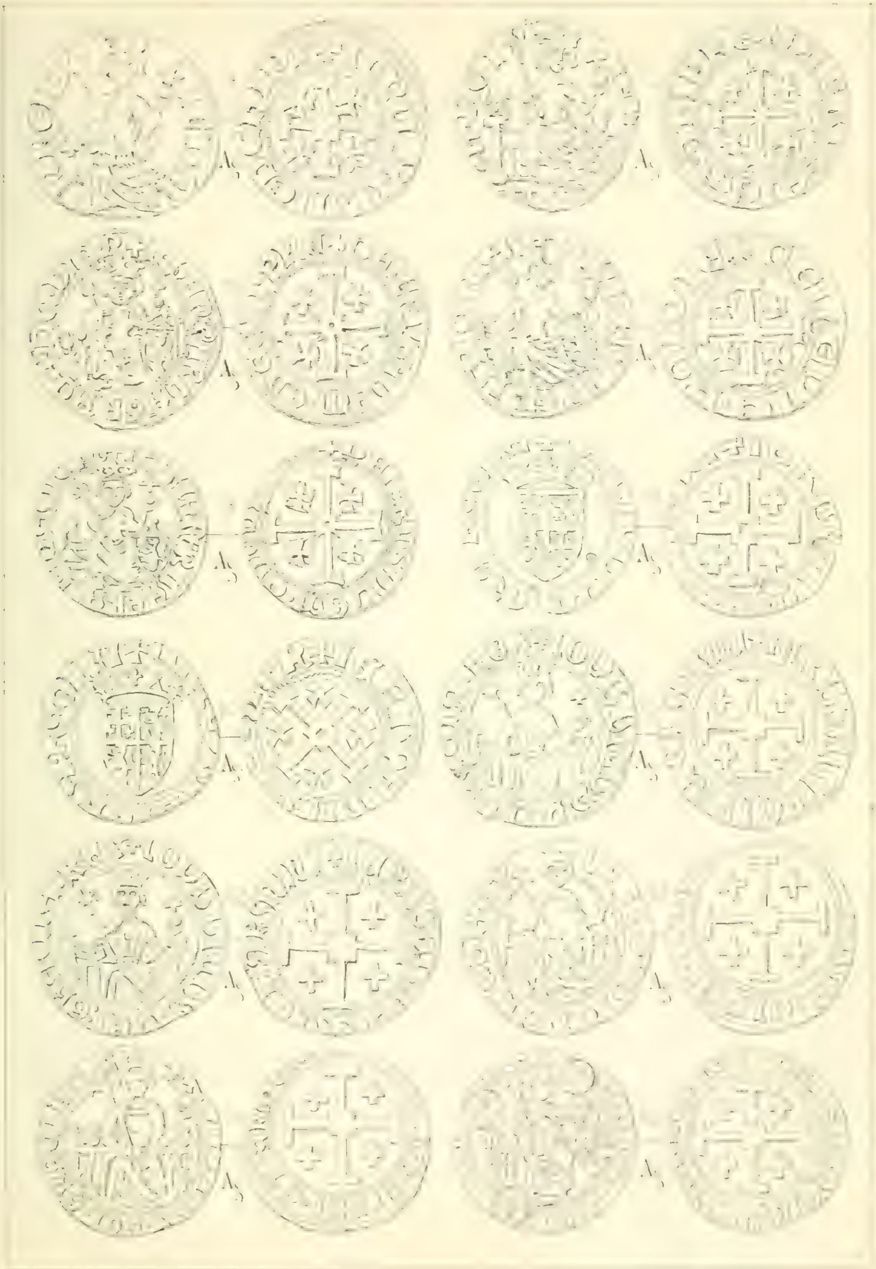
Pl. IV. Z.